q̄ desperare. ps. Qm̄ magna multitudo dulcedinis tue dñe quã abscondisti
timentibꝫ te. de isto pane dr̄ luc. 14°. Beatus homo qui manducabit panem
in regno tuo. 3° pentes qui habere spem venie peccatorum. & illa est farina p̄
tim dulcis & p̄tim amara. amara quia considerat multitudinem peccatorum. ys. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. dulcis quia habet spe
de venia obtinenda. ps. 14°. Cor quod novit amaritudinem anime sue. extra amaritudo p̄ aliquid. in gaudio eius non miscebitur extraneus. extra gaudium de spe
venie. ¶ 2° panis est sacramentum quod in festo pasche recipimus. Iste panis fuit fortis in archa vtr̄ signat de farina extra .i. de carne
de farina antiq .i. carne ab adam traducta. & farina nouam .i. carne de
novo creata. Iste panis sic fortis fuit 3° igne decoctus .s. igne amoris. de
quo luc. 12°. Ignem veni mittere in terram. Isto igne amoris fuit iste panis inflammatus quia per amorem mortem fuit passus. Jo. 14°. Maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Igne dolorum. treñ.
O vos omnes qui transitis per viam & c̄. Igne passionis. ps. Igne me examinasti. & alibi. Ossa mea sicut cremium aruerunt. Iste panis sic fortis sic
coctus in quinque partibus & in 4 vulneribus fuit incisus. pro vulnus partem reconsignaret ut 2m celeste ianuam aperiret. ut 3m angelicam ruinam repararet. ut 4m sanctos
patres de limbo educeret. ut 5m vt demones submergeret. ¶ 3us panis est materialis quem quotidie petimus in oratione dominica dicentes. panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Istum panem debemus pauperibus erogare si vellemus quod nostrum ieiunium sit deo gratum. ysa. 58°. nonne hoc est ieiunium quod elegi. Vitem affligendo animam suam per diem. sed dicit. frange esurienti panem
tuum & c̄. dicit ei peter Rauul. quod elemosina coniuncta ieiunio. sicut oleum lucerne. sicut sol diei & sicut anima corporis sicut enim lucerna extinguitur cum oleum deficit.
sicut ieiunium interit pereunt cum elemosina subtrahitur. Greg. talia sunt sine elemosina ieiunia qualis est lucerna sine oleo accensa. quia fumigare potest & fetere
lucere non potest. Et sicut sol diem. sicut enim sol nubes expellit & glaciem
dissoluit. sic elemosina peccata extinguit. eccl. 3°. Elemosina pauperis non erit in ob
liuione. & sicut in sereno glacies sic elemosina soluuntur peccata tua. Et sicut
anima corpori. sicut enim anima corpus viuificat. sic elemosina ieiunium fructificat. & sicut
corpus moritur cum anima recedit. sic ieiunium moritur pereunt cum elemosina deficit. ¶ 4° panis est infernalis quem comedunt ex gemitis. prov. 14°. Comedunt panem impietatis
& bibent vinum iniquitatis. nichil enim prodest abstinere a cibo illi & pane
non abstinet a cibo peccati. Vnde Greg. ysa. 58°. Nonne hoc est ieiunium quod elegi. dissolue colligationes impietatis. solue fasciculos deprimentes. quando sunt
colligationes impietatis. quia ex mala cogitatione cadunt in delectationem. de delectatione in consensum. de consensu in opus. de opere in consuetudinem. de consuetudine

est pater. quia sicut Abraham ondente sibi angelo vidit 3es viros quorum v
facie lignorum in nemore faciebat & semper ligna addebat donec fecit non p
alius accendebat aquam in cisterna preparatam que tunc effluebat. alius
domini tunc non in longum sed in tristitia in quadam cetera ducit volebat. & ex
angelo d. Primum sunt qui peccata peccatis addunt cum deberent diminuere.
nisi portare cum facie dominum & minime offendunt. 2i sunt qui habent co
per diuisa anima per separatum ita quod si aliquam opera de genere bonorum faciun
parata aggere. ps. qui mores congregant mittit in saccum pertusum .i.
tatum 3i sunt simplices qui nolunt ne recti sed tristitia nec volunt se acti
ad eleuare. cum porta sit angusta in domum celeste non sunt m
eq. M°. Angusta est porta & arta via que ducit ad vitam ¶ 4us
est celestis quem sancti manducabunt in mensa christi luc. 22°. Ego dispono v
sicut disposuit in patre meus regnum ut edatis & bibatis super mensam mea
regno meo. Ex quibus verbis habetur quod 1° communitatem habet triplicem m
cum dicit. ego. non ad angelos. non petrus apostolus nec ad sanctus
causa. 12°. Amen dico vobis quod precinget se & faciet illos dis
tinctos ministrabit illis. habet communem admirabilitatem cum dicit. dis
u in diuisis mensis pono. non in vna mensa erunt patriarche in a
in alia apostoli in alia martires. in alia confessores. in alia virgines. Item
habet aliam mensam per se a dextris filii sui collocatam. Jo. 14°. In d
patris mei multe mansiones sunt. habet plenam sanctitatem in q. ut ed
& bibatis. cant. 4°. Comedite amici mei & inebriamini karissimi. habet nobilitatem quia in eadem mensa sedebunt cum christo. in sabb. super mensam mea.
filii tui sicut nouelle oliuarum in circuitu mense tue. habet loca amen
in dicit. in regno meo. numeri 14°. Quam pulchra tabernacula tua iacob & te
ria tua israel. ut valles nemorose ut orti iuxta fluuios irriguis. Fer.
2a. post ramis.

Invenit ihesus in templo vendentes oues & boues & c. Jo. 2°. Quandoque ihesus in urbem veniebat statim ad templum ibat. vnde dicit
Crisost. Morem erat bonis filiis ut veniens urbem primum ad domum patris
currerent. tu quoque imitator christi secundum morem cum aliquam ciuitatem intrare
omnique primum ad ecclesiam curre. Invenit autem christus templum oues boues quia de
tantu templi eiecit. Sacerdotes enim sue auaritie consulentes in porticu
oues & boues & columbas vendi faciebant. ut venientes de longe
invenirent hostias paratas. ne forte ex defectu hostie recederent & non of
ferre. pauperes qui denarios non haberent se excusarent. quia omne ne
tinere ad numulariios in posuerunt. qui denarios accommodarent. non
usuram quia hoc non licebat eis sed aliqua munuscula dona. sicut vuas
fas secundum pomum & huiusmodi accipiebant ab eis. Quae vero ... erat in templ

K 4135

No. S. 50.

J. Ö

aus der akad. dupletten versteigerung
95 [illegible]

Kpl.
M. tresnitt s. (VIII) m. fl. steder.
M. mange initialer efter Holbeins
dødedans-serie.
Ferdig trykt 1558, se s. [illegible].
Av Albert Krantz.
Utgitt av Heinrich v. Eppendorff.
Norge s. (587/588) – 755.
1. utgave på latin.

... que . q [illegible] cogitacoa cadit i dilectacom. de delecta/
coe t co[illegible] de conss[illegible]. de ope t consuetudiem. de csuetudie

[illegible] actumeeuerit. no
vsura qz hoc no licebat eis si aliq [illegible] faciet vnde
cas [illegible] ad eis. si [illegible] erit in [illegible]

CHRONICA
REGNORVM AQVILONARIVM

DANIÆ SVETIAE NORVAGIAE

Per Albertum Krantzium Hamburgen. deſcripta.

Cum Priuilegio CAESAREAE Maieſtatis, ad Quinquennium, iam recens edita, ſub annum Chriſti
M. D. XLVI.

ARGENT. apud Ioannem Schottum.

de t corp[illegible] de consp[illegible] [illegible]. de ope t consuetudinem. de consuetudine

vinu[illegible] q[illegible] hoc n[illegible] licebat eis si alia[illegible] [illegible]. sicut vide[illegible]

fas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. si [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]

Serenissimo Principi ac Domino, Domino CHRISTIA-
NO Dei gratia Danorum, Noruagiorum, Gothorum,
& Vuandalorum Regi; Slesuici, Holsatiæ, Stor-
mariæ, ac Thyetmarsiæ Duci; Comiti in Al-
denborch, & Delmenhorst.

Vetus institutum est serenissime Rex, quòd hi per quos summorũ Principum, aut illustrium uirorum res fortiter gestæ, literis commendantur, aut qui scripto quopiam uel publicis, uel priuatis commoditatibus inseruiunt, quicquid id laboris sit, summis item Principibus inscribere soleant: uel hoc uno consilio, contra liuidulorum maleuolentiam, quibus nihil præter sua placet, patrociniũ quærentes: uel ut magnis Heroibus subministrent occasionem, se in Veterum monumentis oblectari, discereq́ꝫ, quibus artibus Regna feliciter instituta seruentur: quoúe pacto, nisi cautè prospexerint, infelicius corruant. Hanc uerò fugiendorum, aut expetendorum scientiam uberius adsequetur nemo, quàm ex Historiæ fidelibus monumentis. Quam rectè maximus ille Romanus Orator Cicero, temporum testem, ueritatis lucem, memoriæ uitam, uetustatis item nuncium appellat. Historia certè una est, cuius beneficio aduersus omnem Fortunæ impetum armati & muniti sumus: ut quæ rerũ omnium cognitionem administrat. Nec postremus illius fructus est, quòd bonos in admirationem, improbos in postremam detestationem apud nos inducit: quo fit, ut Virtutem unicè amplectamur, uitia detestemur acerrimè. Hæc cùm uno omnium ore, linguis deniquè omnibus, & ubiquè prædicetur: ne fastidium ingeram, re eadem iterum atq; iterum repetita: causam expositurus sum, serenissimè Rex, qua adductus, ut hanc Krantzij candidissimi ac clarissimi uiri, de tribus florentissimis Daniæ, Noruagiæ, Suetiæ Regnis historiam, Maiest. tuæ nuncuparim. Annus (ni fallor) agitur nunc quartus, quo supra modũ apud nos pestis grassabatur: ego salubrioris auræ spiraculum quærens, Germaniam inferiorem descendi. Vbi fortè in generosos aliquot uiros incidi, qui honestissimam mentionem fecerant Comitis Reinhardi à Vuesterburg & Lyningen, Metropolitanę Coloniensis Ecclesię Decani, uiri humanissimi, atq; in Mathematicis, cæteris quoq; remotioribus disciplinis eruditissimi: cuiusq; mortem eruditi omnes & boni dolenter ferrēt: hac clarissimi uiri cõmendatione motus, cunctabar, ubinam supellex illius literaria sit: nam eam inuisere (liceat saltem) mirum in modum affectarem. Exhibiti sunt Codices uarij: inter quos erat unus, trium celebratissimorum Regnorum Daniæ, Noruagiæ, & Sueciæ, originem, & res ab ea Gente benè gestas, adamussim explicans. Hunc ubi tùm obiter uidi, nec liberũ erat

penitius Historiam ipsam introspicere, apud uiros optimos id conse-cutus sum, ut ius mecum auferendi eosdem libros mihi facerent. Domum rediens, atq; ociū nactus legi, relegiq;: subinde mox dignos iudicaui, qui omnium usui edantur. Verùm cùm ijdem multa ueterum Germanorum continerent, quorum fructus, ad eos tantùm rediturus foret, qui Latinè callerent: hanc quoq; molestiam suscæpi, ut in Germaniæ uulgatiorem linguam transferrem, Maiestatiq; tuæ ob id inprimis inscriberem: quòd ueteres Regnorum tuorum Reges, iuxta Ethnicorum æquitatem, commune Belli malum, in multos deriuari noluerint, quin potius unius casu & iactura dirimi cupiebant: uidentes nimirum, quæ incommoda Bellum ipsum, etiamsi felix & iustum censeatur, subsequantur. Videlicet, expilata plebs, onerati Nobiles, tot utriusq; sexus orbi senes, tot miseri derelicti, & quondam diuites, iam ad inopiam redacti: ut interim de bonorū morū internicione subticeamus, quæ simul cum bello ingruens, ita radices figit, ut multis dein seculis extirpari non possit. Ideò mihi uerè fortes fuisse uidētur prisci illi Danorum Reges, qui magnam illam & admirabilem laudem, soli auferre uolentes, aduersis casibus infracti, commune Belli malum in se uertebant, nec minus in rebus asperis, suam dignitatē tuentes. Postquam autem DEI optimi maximi beneficio, Maiestas tua Regnis illis præsidet, & quod apud priores Regnorum tuorū Reges speciem quidèm iusti habebat, μονομαχίᾳ Bellum dirimere, eadem Maiest. tua crudele atq; impium nouit, Bello inuitus & reluctans, multorum confessione, implicitus es. Quid ni ergò, libros hosce Maiest. tuæ inscriberem, unde te Auitorum benè actis oblectareris, & tuos non sine iucunditate & fructu, si quando per ardua illa negocia tua, propius agnoscere datur? Postquàm autem natura ita comparatum est, ut omnes nouarum rerum simus percupidi, plura de ueterum Germanorum moribus & institutis reperiet hic Lector, quæ illi recentia erunt: cumprimis uerò de his Gentibus, quæ mutatis proprijs sedibus, in alienas migrauere terras, ubi noua erexere Regna. Nec ijdem tàm barbari extitere, ut quidam Romanorum Scriptores de illis prodiderunt. Quales fuere Huni, Goti, Vuandali, Normanni, atq; Longobardi, qui Regnùm in Italia constituentes, quàm multis seculis illud heroica ui detinuere. Inter hæc commemoratur quoq;, quis rerum status sub initijs Orientalium Imperatorum in Italia quoquè fuerit: quàm uafra Romani Pontificis consilia: quæ nō iucunda solùm scitu, sed & nosse perutile fuerit. Constat omnibus, pleraq; Imperia sanguine & parata, & seruata esse: huic autem Genti, ab initio certamen unicum erat, pro uirtute & gloria: deinceps uerò pro humana libidine Regnis possidendis arma mota sunt. Hic uaria στρατηγήματα, militaria inquam consilia

depre-

deprehenduntur, quibus olim & parua militum manus, ingentes fuderit exercitus. Verùm cùm Christianos omnino dedeceat in Christianos bella gerere: Bellum denique per se res sit, quod nulli nisi inexperto dulce, cuius incommoda nullius sermo unquàm assequi potuit: & te Rex inuictissime inuitum ac reluctantem sciamus arma sumpsisse: spes nobis firmior est, rebus præcipuè cum CAROLO Imp. nostro, summa tranquillitate compositis, ut omnes tuos conatus eò directurus sis, quo diuturnius & exitiosum iam à multis annis inter Christianos bellum, in exteram Christiani sanguinis sitientissimam beluam Mahumeticam, totius Christiani orbis commodo uertatur. Ad quæ conamina DEVS opt. Max. Maiestat. tuam diu incolumem seruet.

Serenis. Maiest. tuæ

deditissimus

Henricus ab Eppendorff.

REGNVM DANIAE

REGUM Longobardorum in LIB. III.

CHRISTIERNVS DEI GRATIA DAnorum, Noruagorum, Gothorum, & Vuandalorum Rex: Slesuici, Holsatiæ, Stormariæ, ac Dytmarsiæ Dux: Comes in Aldenburg, & Delmenhorst.

ALBERTI KRANTZII Hamburgeñ. Chronographi, in Hiſtoriam Rerum geſtarum Regni DANIAE, & Longobardorum.

PROLOGVS.

GERMANIAE MAGNAE, OMNES
qui Coſmographiam ſcriptitarũt Græci & Latini,
annumerauêre tria Aquilonis Regna, Daniam, Aquilonis
Suetiam, Noruagiam, olim multis Veterũ incom- regna tria.
perta. Nam quid gentium ultra Albim fluuiũ habitet, Straboni, qui
ſub Auguſto ſcripſit, ignotum, ut fatetur, fuit. Cornelius Tacitus, qui
ſub Flauijs Principibus, hoc eſt, Veſpaſianis patre ac filijs ſcribẽs, ad
Traianum uſq; peruenit, elegantiſsimum de ſitu Germaniæ, ac Ger-
manorum moribus edidit librum, plenum laudibus eius gentis, ma-
nifeſta deſcriptione complexus Aquilonis prouincias, intra limitem
Germaniç. Vbi poſt Sueônes, à nobis Suecos, à popularibus Suedos
appellatos, attigit Sitones. Hic inquit Seciæ fines. Non modò Ger-
maniam, ſed etiam Suetiam illùc producens: quòd mare hoc noſtrum
Orientale, aliâs Germanicum, aliâs Sueticum, illa conſueuit ætate ap-
pellari. Secutus Plinius ſecundus, Naturalis autor hiſtoriæ, eadem fe- Lib. 4. ca. 13.
rè ſcribens ætate, hoc eſt, uſquè ad Traianum, à Seuone monte Riphẽ
is iugis non humiliore, Germaniç facit principium: quem ad Cimbro
rum uſquè promontoriũ (quod Germani ſua lingua Scaghen appel-
lant) ingentem facere ſinum dicit: qui & ab illo, & à Pomponio Mela
Codanus uocatur, magnis refertus Inſulis: quarum clariſſima Scandi Codanus.
nauia, inquit, eſt (nos Scaniam uocamus) incompertę magnitudinis. Scandina-
Nam cùm ea ſit magna pars Danici Regni, contigua eſt alijs duobus uia Inſula.
Aquilonis Regnis Suetiæ atquè Noruagię montibus & fluminibus,
& interdum quibuſdam maris finibus diſterminata. Hanc Inſulam
magnam, quæ tria, ut diximus, Boreæ Regna, complexa eſt, Baltiam
idẽ Plinius tradidit appellari à Zenophonte Lampſaceno: unde ma-
re cõtiguum traxiſſe uocabulum credi debet, ut Balticum uocaretur. Mare Balti
Ptolomęus autem Alexandrinus, qui ſub Adriano ſcripſit Imperato- cum.
re, Inſulas quæ ſupra Cherſoneſum Cimbricum (quæ nunc Iutia dici- Iutia inſula.
tur) ſitæ ſunt, haud dubiè ſicut Germanię oppoſitas, ita conſociatas na
tione uult intelligi: quarum ille quoquè maximam uocat Scandiam,
nos, ut dixi, Scaniam. Cuius Septentrionalia Leuoni, hoc eſt, Fenni, Fenni, Le-
Occidentalia Chedui, hoc eſt, Noruagi, Orientalia Phanonæ & Phi- uoni.
reſi, hoc eſt, Suenones & Gothi (nam ea eſt gens una) Meridionalia Chedui, Noruagi.
Datæ & Dantiones, hoc eſt, Dani tenent. Mirum, ea ætate apud Ro- Daci, Dani.

manos & Græcos, esse incompertam Græcorũ patriam, cùm quibus tàm crebra, magna, & diuturna gessere bella. Sed erat ea tempestate necdùm tàm magnum Gothorum nomen, quàm postea effulsit sub Honorio Imperatore, quando uniuersam Italiam, & ipsam urbem Romam peruaserunt, ipsasq; diu Gallias & Hispanias inter manus lacerauerunt. Nimirùm ex hoc mundi angulo gens illa prodijt infracta, cœlum suum rigidum testata, quæ magnam mundi partem diu tenuit infestam, & Romanum Imperium magnis laboribus implicuit, & multas inde prouincias armis occupauit. quod suo loco plenius dicemus infra, cuius est pars Gothia. Nunc uerò, quia oculis & auribus nostris, qui ad littus Germanici maris agimus, res omnis penè subiecta est, certius inde aliquid tradere possumus, quàm qui de longinquo conspexere. Quod pace dixerim diligentissimorum hominum, qui uni huic negocio, perscrutandi terrarum orbis præcipuam curam impenderunt. Operę precium uisum est, uniuscuiusq; Regni res seponere: ut suum cuiquè decus respondeat: diuisimq; recognoscatur, quid rerum Dania, quid Suetia, quæ & Gothia, quidué Noruagia peregerit. Nam Regnum Longobardorum in Italia (quam Galliam ueteres Itali dixere Cisalpinam) constitutũ, Danorum gloria est Scania egressorum: Gothorum autem decus, subegisse Italiam, uastasse Vrbem Romam, diu regnũ in Italia, diu in Gallijs & Hispanijs tenuisse. Noruagi uerò proprium sibi uendicarunt, maritima Franciæ de suo nomine dixisse, Normanniam: inde in mediterranea, Italiam usq; penetrasse, ac in Apulia, Calabriaq; primo Ducatũ, & in Sicilia Comitatum, postea nobile Regnum in utraq; Sicilia, quod in huncusquè diem durat, fundasse. Quanquàm ætate nostra, Siciliam insularem rex teneat Hispaniæ: reliquam uerò (quæ Metropolitanũ regnum dicitur) Francorum regi, ac Ferdinandi posteris magnũ luctamen excitasse: nunc tamen ad posteritatem regis Ferdinandi, qui patrẽ habuit Alfonsum regem Arragoniæ, redijsse, iterum uerò Francis paruisse cernamus. Sed hæc atquè alia his consentanea, suo loco referemus: nunc ista in primordio attigisse paucis contenti. Horum autem Regnorum præclaras res memoraturi, inprimis istarum Regionum terminos debemus explicare, ut certius dicenda locis atquè temporibus cõaptentur, à Dania, quæ ut uetustior, ita nobilior, nunc quoq; summam rerum tenet, facientes principium. Nam illustrissimus Rex Ioannes, nunc uno tenet Imperio tria Regna, Suetiam, quæ tam en illi diu desierat, armis añо superiori recuperans.

Autoris intentio.

Gallia Cisalpina.

ALBERTI

ALBERTI KRANTII Hamburgen. Chronographi, Rerum geſtarum Daniæ, LIB. I.

De Regni DANIAE ſitu & terminis. CAPVT I.

IGITVR Dania tota penè inſularis, multis conſtat partibus, maris faucibus intercępta. Prima eſt Orientalis: & eius potiſsima pars eſt Scania, Archiepiſcopatu Lundenſi dignata, quę magnitudine ſua & opibus facilè ſuperat reliquas Regni prouincias. Occidua pars Regni Iutia eſt, Cherſoneſum Cimbricam Ptolomęus appellauit. Ea uerò quaſi lingua procurrit inter duo maria longè in Boream: quo modo Italia in Auſtrum. Nam Iutia ab Auſtro habet Eydodoram fluuiū, qui ortus in profundiſſimo ſaltu Iſernho (is littora maris occupat à Traiena flumine in lacum Sliam) decurrēſq; ad occiduum, in mare exit Britannicum, Friſios, qui ab olim Danici iuris ſunt, dirimens à Tietmerſis, limes perindè Daniæ atq; Holſatiæ. Iutia autem à Ptolomęo, ut diximus, appellata eſt Cherſoneſus: quòd peninſula ſit tribus terminis mari pulſata, ſolo quarto adhærens continenti, ita tamen ut ſit flumine dirempta. Itinere ſex, ut aiunt, dierum procurrit in Aquilonē. Vrbibus aliquot inſignita ad utrunquè mare. Nam ſuperum Balticum, inferum illi eſt Britannicum. Hæc Regio uaria olim fortuna, à uetuſtiſſima memoria Saxonibus habitata eſt: quibus pulſis, Dani occupauere. Sed ętate Corn. Taciti & Ptolomęi, Cimbri regionem tenuerunt: unde illi apud memoratos Autores nomen remanſit, ut Cherſoneſus Cimbrica diceretur. Quæ uerò Cimbrorum gens fuerit, alio in loco congruentius explicabitur. Nunc hoc dixiſſe ſufficiat, Iutiam eſſe, quam illi Autores dixere Cimbricam. Pomponius Mela Inuernam appellauit, incultam, ut aſſerit, frugibus, ſed pecori commodiſſimam: quòd multum inde milia pecorum per ſingulos annos uenū mittantur in terras longinquas. Niſi fortè Inuernam quis accęperit eam, quæ nunc Hybernia eſt, ab illo uocitari. Hæc duo, Scania, atquè Iutia extrema, ſed totius Danici Regni præcipua ſunt membra, quibus interceptæ ſunt Inſulæ multæ. Quarum locupletiſſima Sialandia, quam nunc Selandiam appellamus, multis Vrbibus & Arcibus, Regia potiſſimum manſione inſignis. Ibi Roſchildia olim potens & munita ciuitas, Eccleſijs decorata & Regum monumētis: nunc autem ad tenuitatē perducta. quòd uiſum eſt Regibus, non expedire Regno, Ciues fiſos Vrbiū munitionibus inſoleſcere. Longitudinem habet biduam itineris. Latitudo ferè ęqualis; habetq; ab occidua parte

Daniæ partes Scania.

Iutia. Saxoniæ lib. 1. ca. 1. ad finem.

Iutia, Cherſoneſus.

Inuerna.

Inſulæ Daniæ, Sialandia, Roſchildia.

Iutiã: à Boreali & deserta, est fretũ Noruagiæ, à Meridie autem Vuandalicum sinũ, cum aliquot insulis minoribus: ab Ortu respicit Scaniam, quam diximus habere metropolim Lundinam, olim ciuitatẽ non paruam, nunc ad uilitatem uastati oppidi redactã. A Selandia in Scaniam traiectus multi: breuissimus in Helsingborg, qui oculis submittit utrunq; Regnum. Scania igitur est pulcherrima Danię prouincia, armata uiris, opulentia, frugibus, diues mercibus, Ecclesijs plena, & nunc Alecum captura locuples & insignis, duplici magnitudine ad Sialandiam. Hæc est ultima pars Daniæ ad Orientem. Nam quæ supra sunt Insulæ, sæpè mutarunt Imperia, nunc Danis, nunc Suecis obsecutæ. Vndiquè mari cingitur hęc Scania, præter unum terræ brachium, quod porrigitur in Boream, uersum tamen ad Orientem, quo Suedię iungitur: sed intercedũt profundi saltus, asperrimæq; rupes, per quas à Scania in Gothiam, quæ pars est Suetiæ, iter agitur tàm difficile, ut dubites, utrũ sit leuius marino discrimine terrestrem uitare laborem, an istud illi præponere. Hic ergo Gothi habitant usq; ad Biram urbẽ olim Indicam. Deinde longis terrarum spacijs regnant Suenones. de quibus suo loco. In sinu aũt maris, quem Codanũ à Veteribus appellari diximus, quindecim numerantur Insulæ, quarum potissima Fionia: inde Falstera, Lalandia, & cæterę non tàm insigni nomine, præter unam quam diximus Selandiam, cæterarũ reginam: quippè quę Regiam tenet sessionem, & perindè caput censetur Regni. In eodem autem sinu uersus Meridiem, sub littoribus Vuandalorum, tres sunt Insulæ pręcipuę, olim Vuandalorum genti adscriptæ, nunc pulsis retrò in Mediterranea Vuandalis, & linguam mutarunt, & mores. Prima ab Occidua parte est Cimbria, uetus retinens nomẽ totius uicinæ prouincię: quamuis imperiti corrupto uocabulo Imbriam, aut Fimbriam solent appellare. Hæc est opposita olim Vuagris, nũc Holsatis, qui pulsis Vuandalis, eam quoq; regionis partem tenent: & ideo Insula illorum, non Iutiæ censetur. Huic proxima est in Orientem quæ Pola dicitur, Obotritis olim, nũc Magnopolensibus obiecta: quę pro sui paruitate, non solet in numerum referri. Hanc sequitur eodem tractu Rugia, ad Pani flumen collocata, iam olim insignis, ut totius Vuandalicæ nationis caput haberetur. Vnde etiam sunt egressi Rugij, qui Pannonias occuparunt, Odöacre rege eiusdem nationis transeunte in Italiã: à quo reuertente, cùm Regnum suũ firmasset in Italia, retrò pulsi sunt Rugij memorati. Sed ea in nostra Vuandalia plenius applicuimus. Hæc insula sola ex tribus, suorum Principum, uetus recognoscit Imperiũ, non mutans dominos, licet linguam cũ suis Principibus immutauerit. Saxonicam enim linguam omnes sequuntur. Tertia in Orientem

Helsingborg.

Insulæ maris Codani.

Cimbria.

Pola.

Rugia.

Rugij.

Vuandaliæ lib. 1. cap. 36.

tem uersa Sambia, nunc Prussis annumeratur, quorum ditione regitur, Pontificem suum habens cui paret, de Ordine Teutonicorum. Ibi nunc, sicut olim, colligunt calculum mari eiectum, quem Sucinum Romani uocant: olim, teste Plinio atque Cornelio, inuentores Glessum dixere. A Scania uerò in Orientem Insulæ sunt multæ, quæ sæpè mutauerunt ditionem. Ibi Gothlandia, nunc Danicę Coronę, olim Sueticæ subiecta: ibi Bornholm, cum nonnullis alijs, Nicolaus Germanus, Ptolomæi renouator, & si rectum fateri uolumus, illustrator, istas Insulas subiecit oculis: sed expressius tamen inde referunt, qui nauigant hoc mare negociatores, quàm in breui Tabella potuit depingi. Hæc de Dania paucis in præfatione attacta sint satis. Nunc Antiquitates renouaturi rerũ gestarum, ordinem narratione complectamur: Saxonem uirum Sialandicum, mira diligentia suæ gentis Antiquitates perscribentem, sequentes autorem: cuius diligenti uerborum curæ parere, indagandæ ueritatis credere, promptũ est, uigilantiã extitisse.

Sucinus lapis.

Gothlandia

Bornholm.

Saxo Sialandicus chronographus.

¶ Regnorum Daniæ, & Angliæ longè differens origo, & tempus. Caput. ij.

DANIAM primus tenuisse regno Dan indigena, memoratur, multis ante seculis, quàm Christus mundi salus, in mundo nasceret: factaque supputatione, antiquius hoc Regnum Romano reperietur. Ante enim quàm Romulus Lupam matrem sugeret, Dan in sua Dania, de eius nomine sic appellata, Regnum tenuit. Dan, inquit Saxo, & Angul, à quibus Danorum cœpit origo, patre Humblo procreati, non solùm conditores gentis nostræ, uerùm etiam Rectores fuere. Hi licet fauentibus patriæ uotis, Regni dominio potirentur, rerumque summam, ob egregiæ fortitudinis merita, assentientibus ciuium suffragijs, obtinerent, Regij tamen nominis expertes degebant: quòd nomen illud incompertum genti diu haberetur. Ex quibus, inquit, Angul: à quo gentis Angliæ principia manasse, memoriæ proditum est, nomen suæ Prouinciæ cui præerat, aptandum curauit. Libuit in primordio Autoris quem sequimur, uerba repetere. Sed hic circumspectionem tuam Saxo, requiro, qui arbitraris, ab Angul Angliam dictam Britannicam. Nimis longa est anticipatio huius nominis. Anni supra mille intercesserunt ex hoc die, in tempus illud, quo Insula ista insignis quam dicis, primum Albion, inde Britañia, nouissimè Anglia dicta est, ab Anglis Saxonibus, qui nomen suũ genti intulerunt. Sic testantur omnes qui de Anglia scripserunt. Et quibus armis potuit illa tempestate, uir Danus ad hoc pertingere, ut Angliã gubernaret, & de suo nomine diceret? præcipuè, cùm rerum primordia semper sint tenera. Sed esto potuerit: quis nescit, diu

Dan Rex I.

Daniæ Regnũ, Romano antiquius.

Dan primus.

Angul.

Angliæ origo.

Britanniam appellatam insulam, cùm illam intraret Iulius Cæsar: deinde Claudius Imperator, qui filium ex ea appellauit Britannicum: & post illum Seuerus, qui etiam ibi furijt: nouissimè Constantius Magni Constantini pater, eodem loco mortuus & funeratus in Eboraco est: & hoc nomen suum usquè ad Anglos Saxones, sub Imperatore Martiano, teste Beda, Anglicos inuectos tenuisse, ut semper Britones dicerentur: tùm uerò Anglos Saxones suum illi uocabulum indidisse, ut exindè Anglia diceretur. Potuit Angul iste, si ita uis, parti Iutiæ, quæ hodiè quoque Angla dicitur, suum reliquisse nomen: sed Britanniam ille non mutauit: Cæterum Dan genti & Regno nomen suum intendit, ut ex eo Dania dicatur: quo modo ante illum Ægyptus suæ prouinciæ nomen reliquit, & Latinus in Italia, & Romulus urbi Romæ suum uocabulum inscripsit. A Dan ergò, ut fert Antiquitas, Regum Danicorum stemmata, ceu quodam deriuato principio, splẽdido successionis ordine profluxerunt. Nec alia de rebus ab illo gestis, memoriæ mandata leguntur. quòd Antiquitas non eam literis impendit culturam, quæ nostris temporibus ad bonum modum effloruit.

Dania, à Dan.

¶ Regis electio qualis apud Veteres. Lotherus item fratrem Regno deponit. Caput. iij.

HVMBLVS & LOTHERVS filij fuere Dan, ex Grytha summæ inter Teutones dignitatis matrona, suscepti. Lecturi Regem Veteres, affixis humo saxis insistere, suffragiaque promere consueuerunt: subiectorum lapidum firmitate, facti constantiam ominantes. Quo ritu Humblus decedente patre, nouo patriæ beneficio Rex creatus, sequentis fortunæ malignitate, ex Rege priuatus euasit. Bello siquidèm à Lothero fratre captus, Regni depositione spiritum mercatus est. Quàm similẽ Romano, huius Regni constitutio nanciscitur originem. Sed ibi, Fraterno primi maduerũt sanguine muri: hic autem modestiori exitu Regno cedens frater germano, priuatus uixit. hæc enim sola uicto salutis condicio ferebatur. Ita fraternis iniurijs Imperium abdicare cõactus, documentũ hominibus præbuit: ut plus splendoris, ita minus securitatis Aulis quàm tugurijs inesse. Cæterum iniuriæ tam patiens fuit, ut honoris damno, tanquàm beneficio gratulari crederetur: sagaciter ut puto, Regiæ conditionis habitum cõtemplatus: securiorque factus, perindè sub fraternorum obseruantia oculorum: qui si Regni ambitũ in fratre deprehendisset, ilico morti destinatus, ut à Romulo Remus extitisset.

Regis apud ueteres qualis electio.

Humblus Rex.

Lotherus fratrem Regno deponit.

Lotherus Rex.

¶ Tyrannidis Lotheri à suis ultio. Caput. iiij.

LOTHERVS autem depulso fratre, Regnũ sortitus, non tam

tam tolerabilem Regem egit, quàm Militem: ut prorsus insolentia ac scelere Regnum auspicari uideretur. Siquidem optimum quenque ui ta, aut opibus spoliare, patriamque bonis ciuibus uacuè facere, probitatis loco duxit, Regni æmulos ratus, quos nobilitate pares habuerat. Nec diu scelerum impunitas ualuit. nam Patriæ consternatione perimitur: eadem spiritum eripiente, quæ uitam cum Regno contulisset. Nec est, quòd huius gentis in ea parte ferocitatem insectemur: quando est simile moribus apud Romanos. Iam, ut putabatur, optimis Legibus instituta Republ. regnabant Caius Caligula, Domitius Nero, ac Domitianus, monstra inter bonos Principes deputanda: sub quorum Imperio ita laborabat innocentia, ut probri loco esse, pium haberetur: Non hæc de illis à nobis excogitata sunt crimina, sed ab illorum Historicis sedulò decantata: quo minus suggillent Itali, huius gentis, ut ipsi dicere consueuerunt, barbariem: quando in eorum splendidissimis rebus, talium Regum mores tolerare cogebantur.

Lotheri tyrannis.

Vltio.

¶ Skioldus Lothero patri succedit longè alius: deque eius uirtutibus. Caput. v.

SKIOLDVS huius filius, naturam ab ipso, non mores sortitus, per summam tenerioris ætatis industriam, cuncta paternæ contagionis uestigia, ingenui erroris deuio preteribat. Igitur ut à paternis uitijs prudẽter desciuit, ita auitis uirtutibus feliciter respondit, remotiorem pariter ac præstantiorem hęreditarij moris portionem amplexus. Huius adolescẽtia inter paternos uenatores, immanis beluę subactione insignis extitit, mirandoque rei euentu, futuræ eius fortitudinis habitum ominata est. Nam cùm à tutoribus fortè, quorum summo studio educebatur, inspectandę Venationis, ut fit, licentiam impetrasset, obuium sibi insolitæ granditatis Vrsum, telo uacuus, cingulo, cuius usum habebat, religandũ curauit, necandumque comitibus præbuit. Ferunt, ingenui roboris nobilitatem, feras bestias in homine deprehendere, illi parere, ceruicesque submittere, quas erigunt in degeneres. Quindecim annos natus, inusitato corporis incremento, perfectissimum humani roboris specimen præferebat. Tantaque indolis eius experimenta fuere, ut ab ipso cæteri Danorum Reges, communi quodam uocabulo Skioldungi nuncuparentur. Præcurrebat igitur Skioldus uirium complementum animi maturitate: conflictúsque gessit, quorum uix spectator, ob teneritudinem ætatis, esse poterat. In quo annorum, uirtutisquè procursu, ob Abuldam puellã, quam summæ pulchritudinis intuitu, coniugẽ postulabat, cũ Scato Alemanię satrapa, eiusdẽ puellę cõpetitore, Teutonũ, Danorumque exercitu inspectãte, ex prouocatione dimicauit: interfectoque eo, A-

Skioldus Rex.

Skioldi uirtus & prouectus.

Vrsum cingulo capit.

Skioldungi

aliàs, Aluilda.

Alemannorum prima ſubiugatio. Legum bonarum inſtaurator.

lemannorum gentem, perinde ac Ducis ſui interitu debellatam, tributaria ditione perdomuit. Hic non armis modò, uerùm ex patriæ charitate conſpicuus extitit. Siquidèm impias Leges abrogauit, ſalutares tulit, & quicquid ad emendandum patriæ ſtatum attinuit, ſumma diligentia præſtitit: ſed & ditionem patris improbitate amiſſam, ſua uirtute recuperauit. Proceres non ſolùm domeſticis ſtipendijs colebat,

Liberalis in ſuos.

ſed etiam ſpolijs ex hoſte quęſitis. Affirmare ſolitus, Pecuniam ad milites, Gloriam ad Ducem pertinere. Puellam cuius amore conflixerat (ſolebant enim Duello, aut nuptiarum præmia, aut bellorū compendia Veteres Dani quęrere) acerrimo nuptiarum æmulo, quem, ut diximus, ſtrauit, in pugnæ præmium recepit, eamquè ſibi matrimonio copulauit: ex qua paruo poſt tempore, Gram filium ſuſcępit: & uſqꝫ in ſenilem feliciter regnans prouectus ætatem, felicibus auſpicijs filium Regni reliquit ſucceſſorem.

Gram filij Skioldi laudes, matrimonium, bello Noruagico interitus, & Regni Danorum ad Noruagos delatio.

Caput. vi.

Gram Rex.

GRAM filius, excedente patre, Regnum accępit. Cuius mirifica indoles, iamtum ſub patre, ita paternas uirtutes redoluit: ut prorſus per earum ueſtigia ante annos decurrere uideretur. Corporis animiqꝫ pręſtantiſſimis dotibus præditam adoleſcentiam, ad ſumum gloriæ ſtatum prouexit: tantumqꝫ magnitudini eius à poſteris tributum eſt, ut in uetuſtiſſimis Danorum Carminibus, ipſius uocabulo Regia nobilitas cenſeatur. Quicquid ad acuendas, firmandasqꝫ uires

Gladiator.

attinet, acerrima ingenij exercitatione tractabat, A gladiatoribus uitandi, inferendiqꝫ ictus conſuetudinem, ſtudioſo exercitij genere contrahebat. Educatoris ſui Roari filiam, coæuam ſibi, collactaneamquè, quo maiorem incunabilis gratiam referret, uxorem aſciuit: quam po-

Beſſus.

ſtea Beſſo cuidam, quòd eius ſtrennua opera ſæpè uſus fuerat, mercedis loco coniugem tribuit. cùm ipſe Suecorum Regis filiam, magno

Suetiæ lib. 1. cap. 12.

prælio quæſitam, recepiſſet uxorem. Quod in Suetia exequemur: ſed & duellum eius cum Gothorum præfecto eo loci commemorabitur. Hunc pater ultimæ iam ætatis, ob res egregiè geſtas, Imperij cōſortio donauit, Regniqꝫ ſummam cum ſanguine ſuo communicare, quàm in occidua uitæ ſtatu ſine participe gerere, cùm utilius, tùm etiam cōmo-

Ringo.

dius duxit. Sed Ringo ſplendido Sialandiæ loco natus, cùm alterum ex his Imperio intempeſtiuum, alterum iam uirum curſu defunctum putaret, infirmam utriuſquè cauſatus ætatem, nouarum, uariarumqꝫ rerum

rerum studio, maiorem Danorum partem sollicitat, hunc puerilis, illum senilis añi delyramento Regiæ potestati inhabilem protestando. Sed ab his bello obtritus, documento hominibus fuit, Nullam ætatis partem, uirtuti incongruam existimare debere. Alia quoq; complura Gram Regis facinora fuere. Aduersus enim Simblum Phiñorum Regem bellum professus, ad aspectum filiæ eius Signes, depositis armis, ex hoste euasit. Sed tùm bello Noruagico implicatus, puellæ paulisper oblitus, cùm audisset alteri tradendam, exarsit, atquè in nuptiarũ locum perueniens, cùm omnia luxu feruerent, crapulaq; grauati conuiuæ uiderentnr, oppressis qui aderant, puellam abduxit. Bello demũ Norgauico, quod in Suibdagerum gessit, oppressus interijt. Cœpitq; tùm primùm Dania alienæ parere potestati.

Aduersus Phinnos.

Saxoniæ libro.1. cap.2.

Suibdagerus Daniam primus occupat: at ab Haddingo Gram Regis filio, nauali bello perit & opprimitur. Caput. vij.

SVIBDAGERVS Rex Noruagiæ, uicto Gram Rege Danorũ, Sueonumq; (nam et hoc Regnum oppresso Rege illius, Gram Danus tenebat) primus omnium Regum Aquilonis, trium moderator factus est Regnorum: decus hoc genti suæ inferens, quod nulli Regum ante se cõtigisset, ut uno Imperio tria Regna coniungeret: Regis Danorum filiam, cuius amore flagrabat, à patre diu negatam, sed iam bello quæsitam, cum Regno accepit uxorem. Ea assiduis lachrymis pulsabat maritum, ut fratribus suis Regno exulantibus, Regem placaret. Diu tamen frustra conata: quòd non tutum sibi putaret, Regni hæredes, paternis amicis cõiungere, ex qua re promptum sibi bellum oriri, non frustra auguratus est: peruincit tamen fœminea assiduitas lamentis & blandimentis, ut alterũ ex fratribus Gutorinum, moribus ut uidebatur mitiorem, ab exilio reuocaret, fratre apud exteros minarũ pleno, diutius commorante. Nam ardentis animi fortis adolescens, paterni sanguinis ultionem semper in corde, creber in ore reuoluebat. Nec illum fefellit animi propositum. Nam diu foris militans, atq; se armis exercens, robur magnũ, ac societatem multorum Nobilium, gratiamq; Principum sibi plurimam conciliauit. Versus enim in Orientem, cùm sibi piratas intima societate deuinxisset, Curetum tyranno bellum intulit: sed inde uictus aufugit. Conuersusq; in Hellespontum, ut Saxo tradit, Handuanũ eius Regem, apud Dunam urbem bello pertentat. Hellespontum autem quem dicat, nõ satis compertũ habemus. Nam in Traiectũ, ex Europa in Asiam, nauigando ꝑtingere non potuit, nisi magna mundi parte circuita: & erat ea nauigatio nondũ Danis ꝑtentata, quæ multis post seculis Normañi

Suibdagerus Rex.

Gutorinus Gram filius

In Saxonẽ Historicum

ex mari

ex mari Britannico in Mediterraneum penetrantes, Constantinopolim usquè deuenere. Quod in Noruagia dicemus. Sed nos in hac Antiquitatum commemoratione, Saxonem, suæ gentis historiam ab ultima memoria retexentem, secuti, rem illam in medio relinquere compellimur. Quid enim possumus in tanta uetustate aliud commemorare, quàm quod apud Autorem comperimus? Tradit enim memoratus Scriptor, Haddingum Gram Regis filiũ, paternę necis ultorem, tùm apud Dunam urbem depugnantem, insigni usum ingenio, ad urbem expugnandam. Nam cùm altissimis uallis, sublimibusq́ muris, oppugnationem frustra pertentasset, hyrundinum in domicilijs urbis nidificantium, per aucupij peritos, magnam capi fecit multitudinem: subligauitquè captis fungos igne accensos: uolucresquè dùm nidos repeterent, magnum urbi incendium intulisse. Quo dùm restinguendo ciues incumberent, captam urbis portam, & perinde uniuersam ciuitatem, Regem deinde suę potestatis factum, auro mulctatum, uita donauit. Inde Suetiam reuersus, multo undecunquè milite contracto, Suibdagerum Regem, apud Gothlandiam ingenti classe obuium, pugna adortus opprešit, uindicemq́ paternæ necis peregit.

Haddingi stratagema ingeniosum

Hirundinũ operæ.

¶ Gutorini Regis Gram filij, uita & obitus incertus. Caput. ix.

Gutorinus Rex.

Dania tributaria Noruagiæ.

GVTORINVS interea Gram Regis filius, Haddingi frater, Daniam sub tributo Regi Noruagiæ penso regebat: quod ut diximus, germanæ sororis, quæ coniugem tenebat memoratum Suibdagerum, lachrymis & precibus uix impetrabat. Hic primis adolescentiæ temporibus, felicissimis naturæ incrementis, summam uirilis ætatis perfectionem sortitus, omisso uoluptatum studio, continua armorum meditatione flagrabat: sed inuiderunt ei tempora. Trium enim Regnorum uiribus uelut oppressus tenebatur, ut non se commoueret, quin Suibdagerus mox persentiret. Omnem autem peragendæ ultionis spem in fratrem collocabat: qui & potuit, & uoluit, et magnificè impleuit, ut diximus, paterni sanguinis uindictam. Hic autem Gutorinus quomodo finierit, naturę fragilitate in fata concesserit, an tyranni armis, nonnihil aduersus eum suspicantis oppressus interierit, incompertum habemus. Ante tamen Suibdagerum Haddingus uictor, cum exilio patriam, cum militia Regnum permutauit. Quia oppresso, ut dictum est, hoste, non solùm exterorum manubijs, uerùm etiam paternæ, fraterneq́ uindictæ tropheis, ad eminentem claritatis gradum prouectus, exilium Regno cõpensauit: cui patriam non ante repetere, quàm regere contigit, iam ante fratre deficiente.

Haddingi

¶ Haddingi aduersus Hasmundum & Vffonem Reges Suetiæ, Sifridum quoq; Saxoniæ Ducem, filiæ item propriæ insidias, uictoriæ & exitus eius mirabiles. Caput. ix.

HADDINGVS & ipse Gram regis filius, fratri successit in Dania. Suetiam uerò ab occiso hoste suscepit. Noruagiam autem Hasmundus Suibdageri filius, uelut paternum & hæreditarium Regnum defendit. Aduersus quem primùm post susceptum Regnū, ortum est bellum: quòd ille quoq; uindicandi sui patris feruore, in arma ruebat. Occurrit illi Haddingus, & primùm Erico filio, post patre Hasmundo peremptis, filium & nepotem auo iungebat, trium unus oppressor. Sed Vffo alius Hasmundi filius, Suetiā tutari diffisus, exercitū in Daniam transportauit: ibiq; grassatus, impunè cōegit Haddingum copias suas, Suetia relicta, in Daniam reducere. Reuersus in Daniam Haddingus, comperit effracto ærario, thesaurū suum compilatum: custodemq; ob negligentiam consumit suspendio. Edicens, si quis furtiuarum rerum quidquam referret, honorato se loco habiturum. Credidit consciorum quidam, ac retulit ablata: quem Custodiæ præfecit, honore auctum, ut erat pollicitus. Cæteri consciorum, cernentes furti socium honoratum à Rege, etiam ipsi cum impunitate præmia sperantes, sese prodidere, referentes quæ abstulerunt. Omnes honore affectos aliquandiu habuit, sed inde merita mercede donauit. Stultos homines, qui sceleris sui præmia sperauere. Longo deinde bello, amissam Suetiam recuperare conatus, toto lustro frustra laborabat. Post longam inediam, diramq; famē, bello magno uictus, uix cum paucis profugit in Helsingiam: ibiq; monstruosam beluam fertur occurrentem peremisse: nec inde aduersis caruisse, donec Diuos, quorum monstrum sustulisset, cęsis hostijs complacaret. Vffo autem Suetię rex edixit, filiā se illi daturū, qui Haddingum sustulisset. Multi frustra tentauere. Euocatū, per insidias cogitauit opprimere. sed ille compertus, elusit. Res nouissimè in apertum prælium exiuit: quo oppressus est Vffo. Cęterum cùm persentiret gentis à se auersos animos, Regnum quod ipse tenere non poterat, suū fecit beneficium, permittens Hundingo Vffonis germano, Suetię ditionē. Sed illi intra patriæ uiscera tumultus exortus est. Nam Tosso quidam, ignobili Iutiæ loco ortus, cùm scelere & audacia inclaruisset, nec tamen suis armis fidebat oppugnare Regem, incursionibus uexauit Saxoniam: eiusq; Ducem Sifridum, pacis cupidū, in eas cōditiones sibi conciliauit, ut belli societatē aduersus Haddingū Danorū Regem secum iniret. Diu reluctantem, sed alijs nullis cōditionibus dimissum, perpulit inuitū arma coniungere:

Marginal notes: Haddingus Rex. — Hasmundi cum filio casus. — Ærarium Daniæ compilatum. — Beluam occidit. — Vffo superatur. — Saxoniæ libro.1. cap.3.

coniungere: quibus in Iutiam collatis, occurrentem Regem terrestri militia uicit, ita ut uix fuga sibi cõsuleret: sed breui recuperatis uiribus regressus, fugauit uictorem, iam auxilia etiam de Britannia mutuantem. Sed ubi nec sic par esse Regi potuit, ex prouocatione Duellũ obtulit. Recusare Rex poterat, ob imparitatem conditionis, sed indeco-

Duello uincit.

rum sibi ratus, cuiusquàm arma uitare, descendit in campum, prouocatoremq; extinxit superatum. Hac quoq; parte uictor, interiore malo; domesticis insidijs excipitur. Nam filia Vluilda, inferioris se fortunæ uiro denuptam indoluit, crebrius marito insusurrans, ut oppresso

Insidiæ filiæ in patrem.

Rege patre, Regnum arriperet. Non erat contenta, Regis se filiam & esse & dici, Reginam se uoluit appellari. Congeminabat quęstus & lachrymas in aures mariti: adiunxit blandimenta. Peruincit tandem, ut operas maritus polliceretur. Vocat filia patrem in cõuiuium, structis clam insidijs, quibus opprimeretur. Sed ille somnio monitus, ut inde caueret, non timeret insidias, armatum militem im præsidio collocabat. Venitur in triclinium: filia patrem fallaci specie comiter excipit, ut uino sepultum, transmittat in æternum somnum. Vbi adesse uidit pa-

Vltio.

ratas Rex insidias, dat signũ suis. Emergentibus in manu gladius erat: uertitur dolus in caput autorum, filia cum genero trucidatur. Interea Hundingus Suetiæ Rex, falsò famam accępit, de oppresso Haddingo amicissimo sibi Rege: quippè cuius munere Regnum teneret, facturus Amico inferias, ipse sibi de falso rumore uerum parauit exitiũ:

Hundingi mors. Suetię lib. 1. cap. 16. b.

demersus in dolio cerealis liquoris, quod erat in medio, dùm ebrius, incautusq; saltaret in conuiuio de more uetustatis in exequendis inferijs. Haddingus autem pietatis officio, audiens Regem perijsse, iam uitæ fastidio non deserturus Amicum, nodum informis lęti trabe nectit ab alta, uoluntario exitu, sed non regio more, finiens uitam.

Haddingus se laqueo strangulat.

¶ Froto Haddingi filius, Curetes, & Russos, Eotolam & Paltiscam horum urbes item ingenio & ui superat & capit. Caput. x.

Rex Froto I.

FROTO filius Regnum accępit paternum: qui per uarios casus, & fortia facta promeruit, ut optimus Rex, patriæ pater & haberetur & esset. Principia bellorũ apud Curetes Orientis populos auspicatus: cuius Regem Dornonem, urbe munita se continentem, cùm ad pugnam elicere non posset, dolo statuit circum-

Verg. licet longo post tempore ab Saxone citatus.

uenire: secum reputans, quod militaris habet sententia, Dolus, an uirtus, quis in hoste requirat? Cessit igitur castris, fugam simulans: sed ante scrobibus tectis, castrorum locum impleuit. Egressi Curetes ad castrorum spolia, dum prædæ inminent, à superuenientibus Danis occupantur. Neque armis tueri, neq; poterant pugnam capessere. Op-

pressi

pressi igitur, uictoriam dedere Regi. Proxima ad Russos militia Regi. Trano Rex erat gentis: quem bello adortus, terra, mariq; oppugnauit. Primùm tamen misit, qui clam Russorum nauigia perforata, nauigationi redderent mutilia. Nam foros stipite, quem deforis facilè eijcerent, impleuere. Irritatos in pugnam Russos, ad naues elicuere. Illi dolo non prospicui, citò feruntur ad naues. Dani circumfunduntur ratibus suis, eijcientes qui foris eminebat stipitem: ut laxatis foris, acciperent undam. Ibi gemina Russis exoritur pugna. Nam & aduersus hostes illis pugnandum: & in undam, quæ mergẽdis incubuerat, erat laborandum. Facilis ea res Danis uictoriam fecit. Victor Froto, redit ad patriam. Dumq; Oratores, exigendi à Russis tributi imperati gratia mitteret, insoliti imperij populus, onere turbatus, in Legatos mittit manus, eosq; peremit crudeliter. Froto eius rei accepto nuncio, arma parat, bellumq; infert in Russiã. Eotola urbs erat gentis insignis, eam obsidione cingit: & quoniam amnis decurrens urbem natura muniebat, multis de eo factis deriuationibus, ut uadibilis esset, ingenio naturam superauit, urbemq; cœpit. Inde mouit in Paltiscam nõ minorem urbem: quam omnibus circumspectis, cùm illam ui capere diffideret, conuertit in dolos. Simulat morbum. Inde fama dispergit mortuum. Milesq; simulato luctu, tumulum Regi cõponit. Iam ciuitas credula, timorem posuit cum custodia, nihil expectans, nisi ut obsidione soluta, miles abiret in fuga lacessendus. Vbi nihil timet, remissaq; omnis abintus custodia urbis, totis uiribus exercitus incumbit, muros capit, portas reserat, breuiq; momento urbem suæ facit potestatis.

Russos dolo superat.

Legati truncantur.

Eotolam & Paltiscam urbes ingenio & ui capit.

¶ Muliebri habitu Anduani, Froto urbem capit: duabus sororibus bellum mouet, Frisiam obtinet, & Britannos uincit. Caput. xi.

ANDVANVS erat ijsdem regionibus Princeps, qui urbe fisus natura, & arte munitissima, minas oẽs contempsit Danorum: & ne superioris Haddingi ingenio fraus strueretur, cuius esset recens memoria, omnes hyrundinum nidos iubet deijci. Sed Froto ab ingenio suo non recessit. Siquidem muliebri ueste ab ancillis mutuata (audax facinus) urbem ingreditur: uenisse se ait, decepto circumsedente exercitu, ut urbi uenale quid inferret, abituram quandocunq; libitum esset. Creditum est: fidemq; fecit imberbis uultus, & uox in fœminam fracta. Speculatur noctu, suisq; signum mittit, ubi, & quando irrumpant. Ita securam urbem, admoto milite capit: ipse intus occurrens, ex opportunitate suis affuit. Ea capta, modestè se gerebat in uictos, quippe Regis affinitatem ambiens, filiam eius cõiugem

Frotonis audax ingenium.

accępit, Regnúmq; libertati permisit. Dúm autem Rex foris bella gerit, intus, domique graue sustinet detrimentum. Nam altera sororum Regi Suetiæ nubit Regnero, illumq; Regno pulsum reuehit. Altera Vbboni nobili uiro nupta Danico, persuadet, Regnum inuadat absentis germani. Hæc audiens Froto, bella deserit Orientis, reductoq; exercitu, sorori Suetię incubanti bella mouet. Illa nihil territa uirago, nouo marito animos deesse non patitur, ipsa armatur; primoq; prędio fratrem cogit retrocedere. Nox quæ intercessit, fratrem cum germana improuisè coniunxit. Nam uterq; paruis nauigijs, speculandi gratia egreditur, ita cõcurrunt. Rogat germanam agnitam Rex Froto, quid nocturnis inuigilet insidijs? Illa refert. Idem mihi quod tibi in re bellica licuit. Tu iniustior, qui germanam priusquàm abires, liberam circumspiciendo thoro, esse iussisti. Circumspexi. Inueni in quo & tibi et mihi consultũ arbitrabere. Tam iustæ obiurgationi non habens quid obijceret, postera luce uocato Regnero, pacem firmat. Nauigans in Daniam, Sororium, quem procuratorem reliquit; Regem inuenit. Bellum paratur. Sed non erat is Vbbonis apparatus, qui Frotonem sustineret: itaq; captus, ad Regem perducitur. Vbi intellexit, germanæ opera & instinctu rem tentatam, ignouit sororio: tantisper tamen ultus est præsumptionem, ut thoro eius abstractam germanam, Scoto Scotorum Principi, à quo gens nomen seruauit, eandem collocauit: triplici munere functus in uno. Nam & ultionem uindicauit: & germanam ablegauit: & amicum pridem, nouo coniugio fecit deuinctiorem. Sed inquieta mulier, regionem mutauit, non animum. Nam uiro sine fine suggessit, ut oppugnato fratre, Daniam inuaderet. Suasit assiduè: sed ubi non persuasit, odium uertit in maritum, precio conducens, qui nocte quiescentem opprimerent. Innotuit res per pedissequam. Rex armatus cubat. Rogatus ab uxore, quid sibi uellet in thoro lorica? Libitum esse, respondit. Venientes autem ad scelus conductos obtruncat: Vxorem inde diligentius tenet asseruatã. Interea Froto non contentus Orientis Imperio, Occiduas quoq; partes adnauigans, Frisiam bello tentat, Vuicho Frisiorũ princeps classe occurrit. Pugna conseritur. Iaculis res agitur. Iubet Froto suos lentius, rariusq; iaculari: donec cõsumptis telis, inanem se præbeat hostis. Vuicho Danorum segniciem, à timore, & pacis cupidine ortam arbitratus, grauius urget: at assumptis telis hostem sensit iusurgere. Pellitur Frisius, fugamq; capessit. Froto terram ingressus, prædam agit opulentam: reuersúsq; in mare, classem hostium incendio consumit. Mox grauiorẽ orsus expeditionem, in Britanniam mouit: expositisq; copijs preliabundus ingreditur. Occurrẽtem cum exercitu, collectis signis, fundit Regem,

Sorori bella mouet.

Vbbo capitur.

Scotorum Origo.

Insidiæ in maritum.

Frisiam Froto oppugnat, & obtinet.

Regem, fugatq́; & quocunq; uictor incedit, prędam agit opulentam. Ducendum deinde putauit in Ducem Scotorum Melkuicum: quem accepit, iam ad arma progressum occurrere: audiuitq́; Britannorum Regem, recuperatis uiribus se insequi, communicato cum Scotis consilio, ut hostem interciperent.

¶ Froto prædam abijci iubet, Britannos secundo deuincit. Lundoniam metropolim repetito astu superat. Post duplicis Duelli uictoriam, tandem Bello contra Regnerum instructo, morbo correptus uitam finit. Caput. xviij.

FROTO sentiens impeditum exercitum lentius procedere, segniusq́; pugnaturum, quòd onera illi forent impedimento, iubet prædam abijcere: ut expeditè pugnam utrinq; ineant inuicem: siquidèm uictoribus maiora in manibus futura, uictis nihil horum prodesse, quinimò uictoriæ impedimenta quę ferrent haberi. Erant inter proceres, qui Auaritiæ stimulis incitati, Regis imperium grauiter tulere, ausi etiam orationem inferre contrariam. Eam animi pusillanimitatem Rex nequaquàm hostibus prodendam, quasi formident, sed forti animo, uictoriæ præmia, nouæ uictoriæ præferenda. Vicit tàmen Regis sentẽtia. Nam abiectis sarcinis, sparsisq́; per uiam oneribus, & hostem legendo impedire, seq́; exoneratos expedire cœperunt. Superueniunt Britanni, prædamquè pridem amissam cupidè relegunt, magis rei intenti, quàm hosti insequendo. Rex gentis, auariciam suorum increpans, abijcere iubet onera, abijcere futuræ impedimenta uictoriæ: sparsa ab hoste in fraudem, interpretatur. Sed contumaces imperio Regis Britanni, sinum onerant, Hæc sunt, inquiunt, quorũ gratia militamus, hæc penetralibus nostris abducta, in agris reperta, non reducemus? & simul cum dicto aurum legunt, tàm auidè, ut gramina cum terra pariter abrumpant. Fit certamen legentibus: in obliuione esse incipiunt hostes armati. Froto interea siluam præteriẽs, quæ Scotiam, Britanniamq́; dirimit, iubet expediri arma, hostibusq́; obuiam ire. Vix Scoti armatum hostem contemplantur, & iam numerum recensentes suorum, hostiliq́; conferentes, cùm nec arma sua, Danorum armaturæ ulla ex parte conferre possent, nõ expectandum rati, fugam ineunt. Froto paucis insequitur. Ibi obuium excępit Scotum germanæ maritum, ab ultimis terræ finibus auxilia ferentem affini: cui insectationem gentis permisit, ipse conuerso agmine, mouit in Britannos. Prouenit, quòd uterq́; Rex pręuiderat. Nàm Britanni præda onusti, quam nollent amittere, in fugam plus, quàm in pugnam prospiciunt. Certamine non magno uincuntur àb expeditis onerati: fugam inire

Stratagema Frotonis. Sub hoc Frotone Christus natus. Vide in Noruagia libro. i. ca. 28.

Britanni de nuo uicti.

præda non patitur: igitur uicti, & prædam amisere, cum uita & libertate. Pœnituit tum Britannos, Regi suo paruisse contumaciter, Danosquè rectum Regis sui consilium honestabat. Lundoniam Regni metropolim petit: sed eam inexpugnabilem ratus, ingenium uertit ad insidias. Nam ut in Russis, sic hoc quoq; loco, semel expertam feliciter fraudem, iterum intentauit. Morbo primùm: inde morte simulata, tumulus Regi componitur. Exercitus misso nuncio, deditionem offert urbis præfecto Dalemanno, ita, ut ex sua gente Ducem quem delegerint, accipiant. Gauisus ille, nihil subesse fraudis ratus, portas pandit, deditos in urbem accipit: magnam illis obijciens Nobilium multitudinem, ex quibus Ducem deligant. Illi deliberandum in sequentem lucem dixere. Sed ea nocte, Præfectus opprimitur: falso deditl, Regem suum ostendunt: urbem diripiunt. Victores in Daniam reuehuntur. Ibi Froto Rex ab amico quodam in conuiuium accipitur: uarij, ut fit, sermones feruntur, iactat quisquè à se magnificè gesta. Inuentus est, qui per ebrietatem Regi duellum offert. Ille mox accipit: egressusq; conuiuio, prouocantem sternit. Alius commilitonis necem ulturus, idem præliū subit. Additur & ille socio. Rex redit in conuiuium. Dùm autem Regnero Suetiæ Regi bellum infert, in ipso apparatu, uel militari labore, contracto morbo, nunc non simulato, at uera morte uitam finiuit.

Ingeniosa Frotonis fraus.

Duellū bis inijt uictor Rex Froto.

Eiusdem mors.

Haldani fratricidium regnandi ambitione, & tyrannis. Caput. xiij.

Haldanus Rex. I.

HALDANVS, Rōe, & Scatus huic filij fuere: quibus uirtute, ac natali iure paribus, æqua regnandi incessit cupiditas, Imperij occupandi quisquè curam accępit, fraternus ex his nimiū respectus à scelere auertit. Quem enim nimia sui charitas cœperit, aliena deserit, nec sibi quisquàm ambitiosè, atq; alijs amicè consulere potest: uerumq; id, quod relatū est in Carmine, Nulla fides Regni socijs. Horum ergo motu, maior Haldanus, Roe & Scato fratribus interfectis, naturam scelere polluit, Regnum parricidio inuasit. Et ne ullum crudelitatis exemplum omitteret, comprehensos eorum fautores, prius uinculorum pœna cöercuit: mox suspendio consumpsit. Cuius ex eo fortuna maximè fuit admirabilis: quòd licet omnium temporum momenta, ad exercendam atrocitatem contulisset, senectute tamen, non ferro uitam finiuit. Quod ipsi mirum & insolitum credetur Satyrico. Ad generum Cereris, sine cæde & sanguine, pauci Descendunt Reges, & sicca morte Tyranni. Vt illi placuit.

φιλαυτία.

Haldani fratricidium.

Tyrannis.

Roe

¶ Roe bello Regis Suetiæ cadit, Helgonem fratrem Regni successorem relinquens. Caput. xiiij.

ROE, & Helgonem hic filios reliquit. A Roe Roschildia condita memoratur: quam postmodum Sueno furcatæ barbæ cognomento clarus, ciuibus auxit, magnitudine propagauit. Breui hic, angustoque corpore fertur extitisse. Helgonem maior proceritas illustrauit. Helgo igitur diuiso cum fratre natu maiore Regno, maris possessionem sortitus, Regem Vuandaliæ Scalcum, maritimis copijs lacessitum oppressit, Vuandaliamque redegit in Prouinciam. Sed ad Roe Regem reuertamur, qui à Suetiæ Rege bello lacessitus arma corripuit, hostibus occurrit, duobus prælijs fortissimè dimicans, æquatis uiribus abscessit: sed tertio congressus fundit. Non tamen passus diutius uidere uictorem, fortiter dimicans, cadit, Regnũ fratri relinquens, qui hactenus maris tantùm gerebat Imperium, piraticæ insistens, quæ tum iusta credebatur militia. Equidem terram filijs hominum datam, esse in prædam sunt arbitrati, ut tantum quis haberet, quantum armis occuparet.

Roe Rex. Roschildiæ urbis conditor.

Saxoniæ libro. 1. ca. 4.

Casus Roe. 4.

¶ Helgo fratri Roe succedit, Hundingum Regis Saxoniæ filium uictum, duello interimit, æquè tyrannide, libidine & incestu inglorius. Iutia item an olim Saxonum fuerit. Caput. xv.

HELGO fraterni Regni successor, & necis ultor emersit. Hic licet ferocioris esset ingenij, luxuria tamen sæuitiam æquabat: adeo proiectus in Venerem, ut ambiguæ æstimationis esset, tyrannide magis, an libidine exarserit. Apud insulam Thore, ex uirgine quã compressit, filiam accæpit: cui postmodum Vrsæ aptauit uocabulũ. Hundingum Saxoniæ Regis filium, apud Stadium oppidum, prælio uicit: eundemque ex prouocatione adortus, Duello statuit: ob quod Hundingi interemptor uocatus, uictoriæ decus cognomine usurpauit. Iutiæ Saxonibus ereptæ ius, procurationemque, Hesce, Eyr, & Ler Duci commisit. Qua in re pensitandum, quo iure Iutia ante Saxonum fuerit. Legimus quidèm apud Ptolomęum, Cornelium, ac Pliniũ, Cimbros tenuisse Chersonesum Cimbricam, quę nunc Iutia dicta est, Peninsulam, quæ ab Austro procurrit in mare, undique circumflua mari: præterquã ab Australi parte, ubi Eydora fluuius eam dirimit ab Holsatia: quæ semper Saxonię fuit reputata: hoc illi tùm nomen erat, cùm Cimbri, potentissima olim natio, sumptis armis Italiam peteret, Thraciam inuaderet, Romanis occurreret: aliquot Romanorum exercitus, ad internectionem cęderet: ad ultimum à Caio Mario Romano duce repressa uinceretur: Augusto deinde Cæsari dona mitteret, amicitiam

Helgonis æqua & tyrannis & libido.

Iutia, an Saxonũ olim fuerit.

eius promerita. Videri potest simile ueri, ut multarum regionum nomina, ætas longa mutarit: qui in sua gente dicti sunt Saxones, Vuandali, uel Iutæ (res enim in ambiguo est, quæ gens fuerit) apud Romanos Cimbri, hoc est, ueteri Gallorum lingua, latrones dicerentur. Hęc per transitum annotare placuit: ut per occasionem inuestigent posteri, si ad pleniorem rei indaginem poterint peruenire. Nobis quoqꝫ ea de re habēdus est sermo diligētior in Saxonia atqꝫ Vuandalia. Nunc cœptum exequamur. Cùm ad insulam Thore piraticam Helgo reflexisset, stuprata nedum amissæ uirginitatis mœrore deposito, turpi cōmento nefariam stupri ultionem excogitauit. Siquidèm filiam nubilis ætatis, de industria Regijs oculis subiecit, cùm suā esse ignoraret: non dubia, quòd Regiæ parere libidini cogeretur. Qui licet insidiosæ uoluptatis illecebris corpus polluisset, animi tamen integritatem exuisse, credendus non est: cùm ei promptissimam erroris excusationem, ignorantia afferret. Stolidam, quæ filiæ pudicitiam ut suam ulcisceretur, prostituit: nec sanguinis ullam habuit rationem, dummodo incesti reum faceret suum uiolatorem. Magnum & inexplebile scelus, si non fausta proles, magna parte culpam detersisset. Siquidèm genitus ex Vrsa Rolfo, ortus sui infamiam, conspicuis probitatis operibus redemit. Comperto autem, quòd Hotbrodus Suetiæ Rex, fratrem prælio superasset, & oppressisset, iusta commotus iracundia, in ultionem extorsit, filium Rolfonem Letrica arce conclusit. Ea tum Regibus certissima fuit munitio. Hęredis saluti consultū, utcunqꝫ suam fortunam tractasset. Deinde Præsides ab Hotbrodo uictore Daniæ immissos, ut externo patriam dominio liberaret, missis per oppida satellitibus, cæde subegit: ipsum quoqꝫ Suetiæ Regē, cū omnibus copijs nauali prælio deleuit: nec solum fratris, sed etiam patriæ iniuriam, plenis ultionis armis pensauit. Perinde utriusqꝫ Regni gubernacula, uicto, occisoque Rege eius, per omnem uitam tenuit, despicabiliqꝫ lege Suetiam pensitauit. Et quanquàm uictoriam suam per mare, per terras latè circumtulisset, tamen superioris flagitij ruborem de compressa per ignorantiam filia, abolere non potuit: Patriam, Penatesquè perosus, repetito Oriente, ignobili morte decessit. Ferunt nonnulli, quòd exprobratæ sibi turpitudinis ruborem non ferens, super districtum gladium incumbendo, uoluntaria morte se consumpserit. Vide quid hominem ingenuum ad ruborem, desperationemqꝫ prouexit.

Cimbri, latrones.

Remissio ad Saxoniā, & Vuandaliam Autoris libros.

Incestus Helgonis.

Rolfo.

Hotbrodus Suetiæ Rex

Helgonis mors.

¶ Rolfo Regno succedit. Atislus Suetiæ præficitur tributarius. Oritur in sponsalitijs Agneri ludus seditiosus. Opprimitur Atislus: cui Biarbo surrogatur. Cuius casus, & Vuigonis factũ recenset. Tum Dania in Sueonũ iura cōceditur. Cap. xvi.

ROLFO filius in Regno succedit, uir corporis & animi dotibus insignis: quòd staturæ magnitudinē, pari uirtutis habitu cōmendaret. Matrem eius Atislus Suetiæ Regis filius, iam Danis subiectus, patre uicto, ut patriam liberaret asciuit coniugem. Sed mores putidos perosa mariti, animum ab illo statim auertit, filioq́ Danorũ Regi nuncium fecit: qui & illam in Daniam reduceret, thesaurumq́ perinde ac sibi debitum, quòd Suetiæ imperaret, per ingenium abduceret. Quam rem in Suetia latius explicabimus. Agnerus ex primoribus unus, Rutam Regis germanam, meruit uxorem. Conuiuio per Regium luxum apparato, pugiles intererant: ortoq́ lasciuiore ioco, ossa inuicem uolant: sed cùm per errorem sęurioris cuiusdam uiri Biarbonis capiti impactum os, & uulnus & contumeliam irrogasset, impatiens iræ, iacientis caput corripiens, obuertit frontem in terga, rixaq́ue cum tumultu ingrauescit. Sponsus interueniens, graui increpatione obiurgat Biarbonem, quòd conuiuium turbasset. Et cùm ille uiriũ fiducia durius obiurganti responderet, prouocatio fit inuicem in duellum. Ibiq́ uidit Agnerus, sponsaliorum lætitiam uerti in mœstitudinem. Sed Biarbo præcipuis fortitudinis operibus emeruit, ut intantum Regi cōmendaretur, quòd uictor uicti sponsam mereretur. Fortiterq́ impensa opera, talem se ulterius gerebat, ut Regem affinitatis suæ non pœniteret. Quippe per illum rebellantem Suetię Regem Atislum, & uicit, & oppressit, Regij sanguinis iuuenem, imposito tributi nomine censu, Suetiæ præfecit: & quo fidior illi esset, sororē illi Sculdam coniugem dedit: quæ res exitio Regi fuit. Nam ambitiosa mulier, non ferens subiecta censeri germano, quotidianis lachrymis uiro institit, ut rebellionem ordiretur, perficeretq́. Quam in Suetia quia explicuimus, hoc loco transibimus. Inter stipatores Regij lateris erat Vuigo quidam dicacissimus, qui dicacitatis suæ, quòd Regem eximiè exhilarasset, armillam auream præmiũ meruisset, ea indutus dextra, sinistrã à tergo retorsit. Rogatus, quid sibi uellet nouus incessus? Respondit: Erubescere sinistram, quòd in cōspectu ditatæ germanæ prodire non auderet. Cuius comitate uerbi, promeruit & alteram. Qua accæpta, iureiurando firmauit: si se Regi suo superstitem fortuna faceret, quacunquè iniuria Rex periret, se promisit ultorem. Idquè magnificè peregit, cùm oppresso per Suetiæ

Rolfo Rex.
Atislus Suetiæ Rex.
Suetiæ lib. 1. cap. 19.
Seditio.
Biarbo.
Sculdæ ambitio.
Lib. 1. cap. 20. b.
Vuigo.

Præfectum, Regi solus superesset, gladio quem à uictore acceperat, in argumentum futuri cōmilitij, mox uerso, in tradentem transfixit eundem. Quod ipsum in Suetia quoq; nostra sumus executi. Clarum ac semper memorabilem uirum, qui uoto fortiter expleto, mortem spontè complexus, per astantes ministros discerptus, mensas tyranni, sanguine maculauit. Sed tamen Daniæ Regnum, occiso Rege, neque extante qui fortiter tueretur, tunc in Sueonum iura cōcessit: uariante fortuna, & de magnis Imperijs ferociter ludente.

Hotherus Daniæ & Suetiæ Rex, pro Helgone paranymphus, præscio uaticinio, bello contra Boon instructo cadit. Caput. xvij.

Hotherus Rex.

HOTHERVS Atisli frater, post Hiartuarum utriusque Regni sumit gubernacula. Huic primum de nuptijs certamen fuit cū Baldero semideo, ut Veteres putauere. Nam insignis maleficiorum usus, opinionem illi diuinitus ingerebat. Sed huius certaminis decursum & exitum, inter Sueticas historias commemorare, rectius iudicaui: quæ propria sunt huic Danię Regno, sola attingens hoc loco. Erat ea tempestate Helgo Haltgiæ Rex (pars ea est Noruagici Regni) qui filiam Cusonis Finnorum Regis specie præstantem, uxorem percuperet. Legationis interposito officio, intentauit illam sibi desponderi. Sed pater reiecta legatione, contemptibilem duxit generum: qui non sua uoce, aut fortibus factis, ut tum mos erat, coniugem quęreret. Erat reuera linguæ impeditioris, ut sermonem nō modò apud exteros, sed etiam inter suos miscere refugeret. Hotherus autem Daniæ ac Suetiæ Rex, cùm multis rebus præstaret, etiā facundia fuit singularis. Is cùm esset Helgoni amicissimus, suscepit pro ipso legationem. Armata nihilominus classe, Noruagiam petens: ut si uerbis non impetraret, armis exprimeret. Cunq; pro Helgone per summam eloquij suauitatē egisset, refert Cuso pater, mentem filiæ consulendam: ne quid contra nolētem, paterna uideretur seueritate pręsumptum. Accersitamq;, an proco allubesceret percunctatus? Annuens, Helgoni nuptias pollicetur. Ita feliciter legatione functus, amico optatas conciliauit nuptias. Diuturno indè implicitum bello cum Baldero, uaria certauit fortuna, nunc uictor, nunc uictus. Ad extremum tamen hostem opprimens, optatis potitus nuptijs, etiam soceri sui perempti pœnas, magnificè à peremptoribus exigit. Nouissimo autem prælio quod cum Bōo Balderi germano gessit, magnis rerum indicijs se prospiciēs periturum, uocatis in concionem Maioribus, non dubijs coniecturę uijs se uitam finiturum prædixit. Orat deinde, filium suum Roricum Regno præficiant: ne ius hoc ad externas, ignotasq; familias improborum transfundatur:

Haltgia quę

Ad expeditionum suarum finis.

fundatur: plus uoluptatis se ex filij successione, quàm amaritudinis ex propinqua morte percepturum testatus. Quo à Proceribus impetrato, pugna cum Bōo congressus, occiditur. Nec iocunda Bōo uictoria fuit. quippe tam grauiter affectus, acie excessit: ut scuto exceptus, atque à peditibus uicissim subeuntibus, domum relatus, postridiè uulnerũ dolore consumeretur. Cuius corpus magnifico funeris apparatu, suus Rutenus tumulauit exercitus, nomine eius insignem extruens collem: ne tanti uiri monimẽta, à posterorũ memoria citius dilaberetur.

¶ In rebelles Vuandalos bellum paratur. Roricus Danorum Rex Duello duplici consentit. Vincunt tandem Dani. Caput. xviij.

RORICVS Hotheri filius, Daniæ sceptris succedit. Sed Curetes atque Sueones Hotheri morte comperta, tributariæ sortis onere excusso, sese ad libertatem redisse sunt arbitrati. Vuandali quoque, quibus iuga tributorum, Danica inuexit corona, defectionis audaciam præsumpsere. Tot circumuentus rebellantiũ populorum tumultibus, cõsilium sumit ex tempore, cęterorum dissimulans pertinaciam, unam in gentem Vuandalorum arma uertit: ut per partes reuocaret in integrum, quod totum simul reformare non poterat. Itaque in eam mouens gentẽ, cùm uideret hostes partim aperta fronte in aciem prodire, partim in insidijs collocari, eandem formam insecutus, classem libero mari inuexit: nonnullam tamen partem, opportunis locis ad irruptionem in tempore faciendam collocauit. Præcipites Vuandali, qui in insidijs fuere, ante tempus erumpunt: exceptique à Danis, ad internitionem cęduntur. Exercitus autem qui in aperto tendebat, ignarus suas iam copias oppressas, miratur quid Roricum detineat, ut non in aciem deducat. Animus auctus, quòd hostilem interpretaretur timorem, adnauigat Danorum exercitui, pugnamquè ingerit. Attamen præueniens quidam ex Vuandalorum turma, Licet, inquit, compendio rem tantam peragere? Ego me de meorum Principum uoluntate in hanc sortem offero duello. Si uicero, tributorum nobis immunitas proueniat: at si uincar, ut ante soluendis constringamini. Mussitant Dani, nihil sibi uictoria cedere, præter id, quod iam tenuere: dedecorosum tamen habitum est, pugnæ fœtem recusare. Inuentus est uir animo quàm uiribus maior, qui circumspicienti Regi suo, Quid inquit, uictori promittitur? At Rex, ut manu gessit, senas nexili nodo cohærentes armillas, uictori proponit. Ille refert. Pulchram inquit, uictoriæ mercedem, aut dedecorosam, quæ fortibus morte grauior est, uitæ conditionem reportabit. Attamen Patriæ impendere uitam quam donauit, etiam sine mercede, pulchrum

Roricus Rex.

Dani aduersus Vuandalos.

Duello res agitur duplici.

pulchrum cenſeri debet. Hæc dicens, in campū deſcendit, & pugnam iniens ſuperatur. Alium uictor dari popoſcit. Cunctantibus Danis, ille in ſuorum caſtra lætus inuehitur. Sufficere poterat fortè, Patriæ libertatem meruiſſe: at inſolentia uiri, maius aliquid molita, Danis cœpit inſultare, quòd neminem arbitraretur in pugnam exiturum, fortiſſimo eorum pugile proſtrato. Mouit exprobratio uirum in exercitu Danico præcipuum Vbbonem.

Vbbo pugil.

Non ſinam, inquit, dedecus hoc inuri genti noſtræ, ut nemo auſit in duellum prodire. Sed tuum erit O Rex, præmia uincenti decernere, quo alacrius in pugnam prodierit. Vidiſti, inquit Rex, armillas iam ante præmio decretas. Quid erit, ait ille, ſi te rei pœniteat, tuaquè dona in alium conferas? Quo certior ſis, inquit Rex, en præmia tua. & proiecit, ut manu caperet. Cunque nauium intercapedinem, uis iacientis minimè ſuperaret, excepit unda donum proiectum. Tum Vbbo. Etiam nunc alacrior pugnam ineo: quando tua Rex perſpecta liberalitate, ipſe non mercennarius pugil, ſed ſpontaneus conſpicior: & hoc dicens, deſilit in campū. Circumfunditur turba ſpectatrix. Ibi Vuandalus prius uictor, occubuit cum conſorte. Credo procurante fortuna: ne alter alterius exitio, gloriam, uoluptatemq́ perciperet.

¶ Fengo fratrem Horuuendillum perimit, ob Iutiæ præfecturam unicè adminiſtrandam. Ambletus timore patrui inſaniam ſtimulat, qua commoditate, paternę necis ultionem ingenio mirabili adſequitur.
Caput.xix.

EA TEMPESTATE uiri primarij Horuuendillus ac

Fengo Rex

Fengo fratres, Iutiæ præfecti, patris loco ſurrogati ſunt. Horuuendillus autem præcipua uir audacia, tantum gloriæ bellicis laudibus conquiſiuit, ut Regis germanam coniugio mereretur. Inuidens fraternis profectibus Fengo, cùm uirtute æquare non poſſet germanum, conſilia uertit ad fraudem:

Fratricidiū.

& intercepto fratre, peremit illum, uxore eius ſibi deuincta. Filium illa habuit prioris mariti ſanguine Ambletū, adoleſcentem ingenio acrem, ſed nulla re magis tutum, quàm inſania ſimulata. Nam patruus illum è uita ſuſtuliſſet, ſi non contemptum, illi ſimulatus furor ingeneraſſet. Obſeruabat adoleſcentem patruus oculis curioſis, & multis per occaſionem ingeſtis tentamentis, experiri uoluit, ſi ſaperet. Sed ingenium acre omnem deluſit obſeruantiam. Erat inter proximos Præfecto, qui operam pertentandi polliceretur per abſentiam Fengonis. Nam ſi quid ineſſet prudentiæ, tum apud matrem abſente patrono quereretur adoleſcens. Itaq; recondidit ſe obſeruator in triclinio, quo uteretur matris Ambleti ſecretiſſimo. Nam ſi quid inter

matrem

matrem ac filium colloquij futurum eſſet, ibi haberetur. Stratum lecti ſuperinduxit deliteſcenti ſibi, curioſius exquirenti: nec illum fefellit ſuſpicio. Siquidem ingreſſus ad matrem Ambletus, durius obiurgat, quòd cruētis fraterni occiſoris manibus ſe pateretur amplecti. Illa ſtultitiam, pueritiamꝗ obiectat nato. Tùm ille expanſis brachijs, quaſi uolaturus, lectum conſcendit, Galli cantum imitatur: & inter agendū exerto gladio, latus defodit latentis, quem pedibus ſub lectulo deprendit. Ilico deſectum in fruſta igni applicuit, coctumquè ſuibus proijcit quo potuit ſecretius. Inde regreſſus ad matrem, docet, quid ſibi uelit ſtulticiæ ſimulatio: quòd aliâs ſe tutum ſub Tyranno non putaret. Reuerſus Fengo, amicū oculis requirit, auditurus, quid eo abſente comperiſſet. Vbi non aderat, rogat ubinam ſit? Ambletus omnes prǽueniens, Sues, inquit, illum exederunt. Videbatur inſaniǽ plenum reſponſum, & erat uerum. Ablegauit priuignum, data opera, ut perimeret: nam id famulis ut curarent iniunxit. Ille autem miro ingenio ſub perſona inſanientis, prudentiſſimis illuſit, uertitꝗ fraudem in Autores. Longam huius fabulam Saxo texuit, de Anglorum Regis filia, quam meruit uxorem: eaꝗ repudiata, Scotorum Reginam, forma & prudentia præſtantem, miris ambagibus meruerit: eaꝗ traducta, redierit in patriam. Sed rebus ſerijs, anilibus nenijs ſimiles narrationes inſerere, conſilium non fuit. Reuerſus in Patriam Ambletus, hoc peregit, ut Regia, cum Rege & optimatibus, per occaſionem conuiuij concremata, ultionem ſumeret paternæ necis. Populoꝗ per ſummam prudentiam facti ſui reddens rationem, perſuaſit, ut non ſolùm in eo conquieſcerent, ſed uictorem meritis laudibus attollerent.

Inſaniǽ Ambleti felix exitus.

Saxonis fabulæ.

Vltio.

¶ Ambleti cum Vuicleto bellum, atquè illius in conflictu caſus. Caput. xx.

VVICLETVS inde ſucceſſit Daniǽ ſceptris, Rorico de medio facto. Is Ambleti matrē uiduam, iam Regijs opibus exuerat, filiumꝗ Ambletum in concilio Procerum ſemper accuſabat: quòd is Letrarū Rege cōtempto (locus is erat, quē qui teneret, ſummū apud Danos Imperium gerebat) Iutiæ Regnum occupaſſet. Sed Ambletus uincēs in bono malū, obſequijs & muneribus Regem placare, ſumā animi moderatione conatus eſt: peruincere aūt non potuit indignati Regis animū: quòd nomini, & rerū geſtarū gloriǽ nō tàm inuideret, quàm ſuo capiti timeret: ꝗ ſe contempto, Danorū proceres Ambletum Regem haberent. Ita querelæ in conuitia, & illa in rixam exierunt: inde ex contentione in apertum bellum eſt

Vuicletus Rex.

Letræ locus

peruen-

peruentum, collatisꝗ uiribus, rurſus Ambletus Regem conuertit in fugam. Sed ille Scaniæ præfectum exautorauit: quòd non ſatis conſtanter ſe geſſiſſet. Reparatisꝗ uiribus, rurſus Ambleto bellũ denunciat. Iam quietis erat Ambletus, poſt longum militię laborem cupidiſſimus. Quid faceret? Vrgebat ab alterius parte ignominia recuſati diſcriminis, & poterat inferre nolenti: ab altera uerò commouerat deſyderatæ quietis magna expectatio. Sed peruicit in uiro militari, bellici ſplendoris reſpectus. Itaꝗ bellum denuncianti, ſe refert occurſurum. Vxorius iam erat, tanta illi uiciſſitudine amoris connexus, ut magis illius uiduitatem, quàm ſui diſcriminis periculum penſitaret. Illa muliebriter in maritum conuerſa, Ego inquit, mi coniunx, quem per maria ſecuta ſum, etiam pugnantem non deſeram: idem mihi qui tibi uitę futurus eſt exitus. Credidit ille, & hoc animo in prçlia mouit. Non aberat longè, coniunx magnificè pollicita, cùm prælium ageretur. Sed tum conſertis uiribus, Ambletus cecidit. Egregia coniunx, oblita promiſſi, fœminea fide in amplexus uictoris uolitabat. Hic Ambleti exitus fuit: qui ſi parem naturę ac fortunę indulgentiam fuiſſet expertus, æquaſſet fulgore Superos, Herculea uirtutibus opera tranſcendiſſet. Vuicletum, tranquillam, ac diutinam Regni procuratione emenſum, tandem morbus abſumpſit.

Ambletus cadit.

Vuermundus Vuicleti filius patri ſuccedit. Vffo Vuermundi filius, pro patre cæco, uno congreſſu binos Duello ſternit: deꝗ illius & corporis, & armorum robore. Caput. xxi.

WERMVNDVS illi filius hęres extitit, ſceptriꝗ poſt patrem moderator. Hic prolixis tranquillitatis ocijs, feliciſſima temporum quiete decurſis, diutinam domeſticę pacis conſtantiam, inconcuſſa Rex ſecuritate tractabat. Sed hanc temporum ſuorum felicitatẽ diu coniunx fuſcauerat. Adeò nihil eſt ab omni parte beatum. Iam in ſenium uergens, filium accepit Vffonem, corporis mole cito grandeſcentem, ſed tam hebete ſenſu, tamꝗ lingua pigritante, ut diu plumbeus ſtipes haberetur: ſed in eo homine tam inſignis facta eſt rerum, morumꝗ conuerſio, quanta unquàm in ullo mortalium potuit eſſe maxima: ut ex ignauiſſimo fortiſſimus, ex ſtolido prudentiſſimus, ex muto diſertiſſimus euaderet. Dum adhuc adoleſcentiam ageret, ſub imprudentiæ titulo, ſplendidiſſimi uiri Frouuini, quem Iutiæ præfecerat, filiam uxorem illi deſpondit: ut optimi ſoceri præſidio, & florentiſſimorum iuuenum, filiorum eius opera, tutius regnaret. Illatum eſt Iutiæ bellum ab Rege Suetię: quo in prçlio ex prouocatione pugnans Frouuinus, cadit. Toto perinde agmine uictor lætus in ſua redit. Poſt

Vuermundus Rex.

Vffo gigas.

ea infeſto

ea infesto redit exercitu, & ab Rege Vuermundo exceptus, forti prę-
lio retrò pellitur. Ibi præcipua Centurionis uirtus eluxit. Quam rem
in Suetia peregimus. Frouuini filij paternæ necis uindictam in ea Sue
tia peregerunt, Regi suo perinde facti commendatiores. Cumq; per
ætatem Vuermundus oculis esset captus, superbam legationem Saxo
niæ Regis accępit: trium optionem proponi Danorum Regi ab suo
Principe. Aut Regno cedat, per ætatem, & cæcitatem inutilis, Saxoni
busq; iura permittat Imperij. Aut si illud grauius uideatur, Filiũ op-
ponat Saxonum Regis filio ex prouocatione pugnaturo: cui cesserit
uictoria, sceptra illi utriusq; Regni permittantur. Tertium esse, si prio
ra detręctet, ut totis agminibus pugnaturus, prælium hac uoce expe-
ctet denunciatum. Indignationem extorsit Regi tam superba legatio:
modestius agendũ cum eo, quem fracta ætas oculis cępisset. Ne tam-
en usq;quaque Danorum Regem uiribus defectum arbitrarentur, si
illorum Regi pugna cordi esset, illum se duello excępturũ. Ad quod
Legati per contemptum respondêre. Compertum sibi esse, Regem su
um non cæco congressurum. ludibrium enim, non prælium uideri:
æquius esse, utriusque Regis pignoribus decertare. Stupefactis qui
aderant proceribus, Vffo Regis filius indignatione plenus, à patre lo
quendi ueniam deposcit. Rogat Rex, quis sit qui loquendi flagitet ar-
bitrium. Qui astitere, filium esse Regis testantur. Tum pater ductis
ab alto suspirijs, Satis sibi ait, oneris esse, cęcitatem suam, ut non etiam
astantium risu excipiatur: quid sibi uelit ludibrium transuersi per irri-
sionem responsi. Illi quàm sanctè affirmant, Vffonem esse qui postu-
let. Fari iubet. Tum ille. Quandoquidèm Saxonicus fastus, superba
legatione Daniæ Regnum infestat, scire illos par sit: esse Regi filium,
qui non modò Regiæ soboli occurrat, sed etiam assumpto ex suis for-
tissimo, geminis unus duellum offerat. Risere legati, ut erant fastu ple
ni. Sed ille risum eorum in lachrymas affirmat exiturũ. Quid multa?
pugnæ locus, tempusq; instituitur. Stupor affecit astantes: insuetam
uirtutem ore facundo sonuisse ex illo, qui hactenus socors & elinguis
haberetur. Abeuntibus Legatis, pater propius assistere iubet filium,
manibus exploraturus quod oculis nõ licuit, si uerè sit filius quem di-
xere. Vbi grandia membra manibus circumtrectauit, fidem, affirman
tibus esse filium, cœpit habere. Quid est, inquit, dulcissimè, tàm te diu
elinguem præstitisse, & curis tantam animo uirtutem condidisti? Qua
uerò fretus fiducia, duos unus in pugnã deuouisti? Ad ea filius. Quã
diu pater, te sensibus uigentem, & uiribus Regem suspeximus, pater-
na defensione contentus, in te conquieui: ubi uerò ætatis defectionem
hostes ludibrio uertunt, tempus esse ratus sum proloquendi, tequè

Suetię lib. 1. cap. 22. b.

Saxoniæ libro. 1. cap. 6.

Vffonis audacia.

parentem, ab iniuria superborū Saxonū, inmunem præstare. Quòd duos unus prouocaui: detergere uolui maculam, huic nostræ nationi nuper iniectā: quòd duo in Suetia leuiri, Atislum Regem pugna congressum oppressere: quam culpā nòn aliter putaui detergendā, quàm si duobus ego unus depugnem. Collaudatū filiū, iubet eum pugnam armis exercere. Sed non facilè fuit arma inuenire quæ tam grandibus

Vffo gigas.

membris aptarentur. Nam pectus magnitudine loricarum nexus explicuit. Multis reiectis, cùm paterna quoq; imparia uiderentur, iubet ex leuo latere discindi, fibulaq; resarciri: non magnū indicans, si pars clypeo cōtecta armis uacet. Gladius exquiritur illis aptandus digitis. Quē pater in secretissimis habuerat ensis exquirit: filio traditur: illo, aut nullo unquàm alio uictor futurus putabatur. Enses quidèm alij in manibus Vffonis districti, uentilatiq;, sola uibratione confracti perierunt. Rogat, an hunc quoq; aliorum exemplo probare debeat? Tùm mœstus pater. Si hunc confregeris, nō est alius illi par uiribus in quo depugnes. Igitur ex condicto locus petitur, quem fluuius Eydora utriusq; ditionis Danicæ atq; Saxonicæ limes, ita totum complectitur, ut insulam faciat. Pons instruitur, per quem sit aditus pugnaturis. Procedit Saxonū Regis filius, comitatus athleta instructissimo: solus Vffo opponitur. Pater Vuermundus & si oculis captus, non tamen abesse patitur certamini: locum sibi iubet instrui in ponte, ut auribus hauriat, quod oculis cernere non poterat. Ita se aptauit pręcipitio: ut si quid triste de filio renunciaretur, unum cum illo exitum sortiretur, spontè

Vffonis duellum cum duobus solus.

desiliens in subiectum amnem. Procedunt in pugnam. Vffo uicissim prouocat utrunquè. Tu, inquit, qui Regio stemmate gloriaris, prior manum confer, generis dignitatem factis fortibus exequere, contende. Quin potius tu, quem ex tot milibus delegit dominus, præsumptam uirium tuarū audaciam exere: ostende si quid in te uirtutis. Accedit ille propius, priorq; gladium distringit: sed non diu cunctatur Vffo, caput instantis, altius ense sublato, medium dissecuit. Pater ensis sui sonitū agnoscere testatus, rogat, quo ictu hostem affecerit? Cùm prostratum audisset, spem capit, iam pugna exęquata. Inde uerò Regis filium hostem superstitem aggressus, facilè proturbat. Quo audito, pater in læticiam soluitur: uictorem filium lætus amplectitur, diesquè suos in pace componens, quieuit cum patribus suis.

¶ Vffo Saxoniam cum Dania (patre defuncto) glorioso Duello meretur solus. Caput. xxij.

Vffo Rex.

VFFO filius patri succedit in sceptra: primùm hoc atquè magnum decus referens, ut uiuo patre, hoste uicto, Saxoniā cōegerit ad tributa. Hic Lector attende, manifestū Antiquis-

Antiquitatis testimonium: quia pugna ad Eydoram commissa refertur, Holsatiam, quæ ab illo flumine sumit principium, semper Saxoniç fuisse annumeratam, tanto ante natum Christum tempore. Igitur uicto iam Saxonum Regis filio, cum consorte, Vffo patri iam adhuc uiuenti non succeßit, sed acceßit, ubi comperit senex diu ante absconditam in filio uirtutem eluxisse. Pugna igitur peracta, Saxonibus pudore mœstis, pugilumq́ funus summa cum acerbitate ruboris ducentibus, Vffonem Dani iocundis excepêre tripudijs. Quieuit tum Atislanæ cædis deputata à multis infamia, quòd unũ duo stratuissent. nam Saxonum opprobrijs obscurata, Regnum cessauit. Ita Saxoniæ Regnum ad Danos translatũ, post patrem Vffo regendum suscępit: utriusq; Imperij moderator effectus, qui per adolescentiã, ne uni quidem futurus uidebatur idoneus: cuius sequentes actus, uetustatis initio, solennem fefellere noticiam. Sed credi potest, gloriosos eorum progressus extitisse, quorum tam plena laudis principia fuerunt. Tam breui factorum eius prosecutione animaduerti potest, quot illustrium illius gentis uirorum splendorem, Scriptorum penuria, laudi, memorięq; subtraxerit. Quòd si Danicam regionẽ, fortuna latino quondam sermone donasset, innumera Danicorum operum uolumina tenerẽtur. Hæc sunt Saxonis nostri uerba. Quasi non potuerit patria lingua, clarissimarum rerum splendor, ad posteritatem mitti. Non hoc tam deploratum silentium Latij sermonis inopia, sed hominũ illius temporis incuria fecit, qui fortiter agere, quàm doctè scribere malebant.

Holsatia, Saxonica.

Scriptorum penuria apud Danos olim.

¶ Dan Vffoni patri substituitur, miræ elationis & dilapidationis Rex inglorius. Caput. xxiij.

DAN filius Vffoni patri in Regno substituitur: qui cùm transfusis in exteros prælijs, tropheorum frequentia, rerum dominiũ amplificasset, propagassetq́, partum gloriæ fulgorem, tetro superbię squalore fuscauit. Ita à clarissimi patris honestate degenerans, ut cùm ille cæteris moderatione præstiterit, hic cæteros fastuosa tumidus elatione cõtempserit. Sed & paterna bona, uel quæ ipse exterarum gentium manubijs pepererat, flagitijs disijciebat. Opes, quæ Regio splendore seruire debuerãt, uoracibus sumptuum impensis tribuens. Sic nonnunquàm à Maioribus suis, similia portentum pignora desciscunt. Quantum autem temporis regnauerit, quid rerum apud externos gesserit, quibus etiam momentis tempora illius sint illustrata, uno pariter silentio iacent consepulta, Scriptorum, ut questi sumus, incuria. Quanquàm multa præclara ab eius generis hominibus expectari non possint, quorum mens superbia tumens cæcutit, uenter autem omnem in se rerũ curam transponit. Perdere magna

Dan. II.

Dan superbus & prodigus.

possunt uentris animalia: quod in Sardanapalo Assyriorum nouissimo Rege claruit: erigere parua, aut sustinere sine detrimento magna non possunt.

¶ Ignoti stemmatis Hucletus Rex Danorum, piratas aliquot Suetiæ, mari domuit & uicit. Caput.xxiiij.

Hucletus Rex. HVCLETVS deinde ad sceptra peruenit. Incertum quo genere ortus. Ita malignitas temporum, clarorum interdum originem uirorum abscondit. Leuis tamen iactura de ignorato principio: grauior est obscuratio rerum gestarũ. Nihil enim posteritati relictũ est de huius uiri præclaris factis: nisi quòd *Suetię lib.1. cap.36.b.* Suetiæ tyrannos Homethum & Hogrinum maritimo fertur superasse conflictu. Cætera sepeliuit obliuio. Magis autem Scriptorum raritas & iniuria, res tantas præteriuit. Quis enim poterit arbitrari, tanto rerũ tumultu, quę proximis gerebant̃ ętatibus, tranquilla fuisse huius Regis tẽpora? Sed quę tradita nõ sunt, à maioribus posteri diuinando consequi non ualemus, damna rerum taliũ, Maioribus imputantes.

¶ Frotonis secundi uictoria erga denos Noruagię Duces. Duellum item illius cum Frogero, quem licet magum interemit. Caput.xxv.

Froto Rex Primus. FROTO Secundus, post illum ad Regnum peruenit, cognomento Vegetus: qui ipsam cognominis sui speciem, corporis, animiq́ firmitate testatus, denis Noruagię Ducibus bello consumptis, insulam quæ ex eo postmodũ nomen obtinuit, ipsum *Frogerus.* postremò Regem inuasurus accessit. Frogerus hic erat, gemina admodum sorte conspicuus: quòd nõ minus armis, quàm opibus illustris, Regiam dignitatẽ athletico decoraret officio: tantumq́ gymnicis palmis, quantũ dignitatis ornamentis polleret. Hic, ut ferunt, ab immortalibus Dijs beneficium præstare rogatis, muneris loco dicitur tenuisse, non posse superari, nisi ab illo, qui pugnæ tempore, subiectũ pedibus eius puluerẽ, manu conuellere potuisset. Maiorum fuere præstigia, quæ etiam hodiè sunt in usu apud magas aniculas. Res factu non possibilis uidebatur: & ideo insuperabilis ferebat̃: ut erat superstitione sacrilega, regio tota ea tempestate redundans. Quem Froto Danię Rex, tanta à Superis firmitate donatũ comperiens, duelli postulatione sollicitat, Deorum indulgentiam, fallacia tentaturus. Primum ergò imperitiæ simulatione dimicationis ab ipso aduersario documentum efflagitat: cùm eum usu, experientiaq́ sciret præcellere. Ille hostẽ professioni suę nõ solũ cedere, sed etiã supplicare gauisus, sapere eũ asserit, senili industrię, iuuenilẽ animũ subijciendo: q̀ ei facies cicatricibus uacua, fronsq́ nullis armorũ uestigijs exarata, tenuẽ huius rei noticiã extare

extare teſtetur. Itaqꝫ è diuerſo bina quadratę formę ſpacia, cubitalibus figurata lateribus, humi denotat: à locorum uſu documenti initium orditurus. Quibus deſcriptis, aſſignatam ſibi uterqꝫ partem complectitur. Tum Frogerum Froto arma ſecũ ac locum permutare iubet. Nec difficilis admiſſio fuit. Frogerum ſiquidem hoſtilium nitor concitabat armorum: quòd Froto prędıtum auro capulum, loricamqꝫ pari ſpecie radiantem, ſed & caſſidem in eundem modum eximio comptam fulgore geſtaret. Igitur Froto, loci quo Frogerus exceſſerat pulvere correpto, omen ſibi uictoriæ datum exiſtimauit: nec augurio elusus, continuo Frogerum occidit: tam paruo uaframento, maximam fortitudinis gloriã aſſecutus. Quippè quod nullius ante uiribus licuit, aſtutia pręſtitit. Hæc ſunt noſtri Saxonis ſuper hac re teſtimonia ad uerbum reddita: quæ libuit hoc præſertim loco inſerere: quod in Noruagia uerbis alijs eandem rem inſinuauimus: ut Lector uarietate ſermonis, aliquantiſper recreetur: cui liberum eſt de rebus iudicium.

¶ Dan tertius duodennis, irritantes Saxones, ad Albim fluuium uincit, & tributarios facit. Caput. xxvi.

DAN tertius, Frotoni ſubrogatur in Regno: filius, an ne aliquis magna de ſtirpe nepotum Regiorum, incertum nobis eſt: quòd nihil ea de re in literas miſſum eſt. Cæterum quia tenera ætate ad Regnũ peruenit, annũ agens uitæ duodecimum, Frotonis filium credere par eſt. Nam ſi Proceribus deligendi Regis liberum manſiſſet arbitrium, non duodennem puerum, ſed uirum nobilitate, armis, prudentia pręſtantem delegiſſent. Huius ætatem cùm Saxones contemptui haberent, inſolenti legatione bellum ſibi parauerunt. Siquidem miſſis nuncijs, Danorum Regem, aut in aciem deſcendere, aut tributa pendere iuſſerunt. Superbiæ plenum mandatum. Sed huic Legationi tanta à Danis alacritate occurſum eſt, ut ad militiam ſpontaneè concurrerent, quibus imperari ut pugnarent, uix poterat. Contemptum Regis ſuæ gentis uindicaturi, Albim fluuium nauigijs impleuêre Dani: ut iunctis ex latere ratibus, uelut ponte facto, rapidiſſimus alioquin fluuius tranſiretur. Danorum iuuentus qua alacritate bellum ſuſceperat, peregit. Nam Saxones in pugnam congreſſi, fortiſſimè dimicantes, adegerunt, ut uicti manus darent, ſub iectionem promitterent, tributis adigerentur. Ita factum eſt, ut qui per inſolentiam quieſcere non poterant, alienum exciperent Imperium: Seruitutis ſuæ damna, præmium reportantes ſuperbæ quam fecerant legationis. Cætera huius Regis fortia facta ſepeliuit obliuio: quòd nihil in literas relatum accępimus.

Dan Rex III.

Saxoniæ libro. 1. cap. 7.

Saxones Danis tributarij.

¶ Fridleuus Duello Hallandos superat, Duflinam Hiberniæ urbem Hyrundinum ministerio expugnat. Caput.xxvij.

Fridleuus Rex.I.

FRIDLEVVS cognomento Celer, post Dan peruenit ad Regnū: quo tempore Hallandiæ Princeps Danis fœderatus, Noruagiam infestabat. Principatus ille ad coronā Daniæ ab initio usq; in hunc diē pertinuit, sed ea tempestate se à suo Rege diuelli satius putabat. Quàmdiu autem Danorum fœdere fretus, Noruagiam impugnabat, felicibus augebatur successibus. Quippe Prouinciam, quę etiam puellas nutribat pugnatrices, primū infestam, deinde subiectam cœpit habere: tum uersus in superbiam, Danorum amicitiam posthabere cœpit. Ex simultate odium, ex illo apertum oritur bellum. Tantis utrinq; uiribus, tantisq; odijs cōcursum est, ut die integro extractum prælium, uires utriusq; agminis ita conscidit, ut incertum, quo loco uictoria constiterit, haberetur. Nox prælium diremit. Tum uerò nonnulli se ex Hallandiæ Principis parte subduxere, pugnam futuræ litis extimescentes. Qua reddita, cùm Fridleuus Danorum Rex, recensitis suorum ordinibus, prioris pugnæ sortem miseraretur, Ducibus aduersi agminis Duellum offert, pari numero capitum congressuris. Illi non detrectant. Venitur in locum pugnæ metatum. Ibi Danorū Rex inuicta fortitudine strauit aduersarios. Erat in eis, qui ferro inuiolabili haberetur: hunc capuli nodiq; repetitis ictibus per multos contudit labores. Eo uictor prelio, Hyberniam instructa classe bello petit, Duflinamq; urbem regionis primariam, quia armis capere difficilimum uidebatur, ad Haddingianū uertitur ingenium. Nam captis hyrundinibus quæ sub tecta urbis nidificassent, ignē alis subligat, remissisq; in tecta, incendium suscitat: cui restinguendo dum ciues laborant, faciliorem oppugnandæ urbi uiam instrauit, urbemq; expugnauit. Inde conuersus in Britanniam, populationi insistit. Sed Rex gentis contracto exercitu, populantibus occurrit. Graue prælium conseritur. Cadunt utrinq; plurimi. Fridleuus suorum agmen comminutum, hostiumquè per dies singulos cernens adaugeri, quod necesse fuit. fugam meditatur: quam ut tuto faciat, extincta suorum corpora, roboribus inclinata, uelut in aciem disponit, pugnaturorum speciem præferentes. Interim ipse cum suis se recipit in naues, elusis hostibus: qui ubi propius accessere, uident in conspectu stantes, qui neq; pugnare, neq; fugere potuerunt. Fridleuus in Patriam reuersus, non diu remansit inter mortales, iam mortuis deputatus.

Hallandi ad uersus Danos.

Duello Fridleuus uincit.

Haddingi stratagema supra cap.7.

Ingeniosa fugæ salus.

¶ Froto

¶ Froto tertius septennis, sub tutoribus regit: ut adoleuit, Hunorum Regis filiæ nuptui traditur. Caput. xxviij.

FROTO tertius, hunc filius puer septennis Regno insequitur. Ad tutores ergo rerũ gerendarũ cura peruenit: Vuestmarus et Colo germani, inter Regni Proceres, nobilitate, & rerũ gestarũ gloria præstantes, Regiæ educationi, administrationiq; Regni præficiuntur. Sed alter ex his filiorũ numero præstabat (duodecim enim filijs insolentissimis iuuenibus stipabatur) qui cuncta sibi licere, pro paternæ autoritatis excellentia arbitrati, multos oppressere, multaq; per Regnũ innouauere. Alter Colo, uxorem habebat fœminam prudentissimam, ut quæ lingua simul & ingenio multos præstantes exuperabat uiros. Regis germana Gumuuara, simili tutorũ cura educata, nubiles años demorabatur. Prima Aulicorũ cura fuit, Regem sermonibus inclinare, ut circũspiciat tori sociam, Aulæ decus, suorũ quoq; rationem commodorũ rationem habentes: quòd elegantius familia uestiri solet, ubi Reginæ miscetur Imperium. Arma enim Reges, Dominas uerò mundiciem uestiũ accurare, rectum solet iudicari. Diu Rex iuuenis reluctatur, incommoda commemorans, quę ab re uxoria proficiscuntur. Sed illi non quiescunt, Gotuuaram præcipua prudentia fœminam submittentes, quæ Regi persuadeat, animum uxoriæ rei prȩparare. Non destitit fœmina, donec peruinceret. Quando inquit, uiolenti incumbitis, unde ergo nobilitate & opibus parẽ accipiemus? Compertum habuere omnes, Hunorum Regem potentissimum, filiam egregiæ pulchritudinis educare: de qua Regi suggerunt. Sed ille rursus ad ingenium recusandi connubij, paternum se aiebat consiliũ tenuisse: Nõ expedire Regibus, longinquas expetere nuptias: melius * in regione nota, notos aduocare contubernales. Illi uicissim, Regi Hu * norũ potentiã opponũt, quantũ inde decus Danis sit accessurũ, si uiribus Danorũ, accedat Hunorũ per cõnubia societas. Quando inquit, uehemẽter urgetis, cedo: sed qui dedere cõsiliũ, ęquũ est, ut obeant Legationis officiũ. Vuestmarus & Colo fratres, cum Gotuuara Legationi parant. Nec enim erat recusare liberũ, obtẽtu ętatis, aut alia quauis ratione. Profecti longo itinere, Regẽ adeũt. Excępti cõuiuio de more gentis, priusquàm legationis exponerẽt mandata, ibi progressa in mediũ Regis filia, aduenas comiter cõsalutat. Feruẽtibusq; cõuiuijs, ubi cũ animis corpora concaluere, audet per iocũ Vuestmarus, puellę animũ uerbis licẽtioribus pertentare: si potentis Danorũ Regis cõiugio, animum dignabitur inclinare? Illa refert, se ex parentis in omni re pendere consilio: quod illi complacitum sit, non in ea modo, sed omnium prorsus re sedulo facturam: attamen nulla fama uiri prȩcurrente, neq;

Froto Rex Tertius.

Ecce ueterũ honestas.

fortia eius facta prædicante, durum uideri, non sibi modò, sed cunctis Regijs uirginibus, illi animum inclinare, quem nulla res præclarè gesta illustrauerit. Gotuuara sermoni accedit, muliebriter blandita, opes Regni, Regis indolem, Patrum claritatem, magnificis cœpit uerbis attollere: Paulatimq; duram uirginis mentem sermo permolliuit. Legati interea ad Regem ingressi, mandata promunt: promissionibus minas inserunt. ut habet Gentis barbaries cognatum. Rex Hunorũ mirari se ait, si negocium ineundæ affinitatis minis intentetur: ab amica postulatione propius impetrandum: modestius apud maioris potentiæ Reges agendum, quàm ut terroribus exprimatur quod societati postulatur impendi: se tamen interritum perstare, si libeat Danorum Regi, arma prius sua, quàm connubia experiri. Sed in hac re nihil prę stantius, quàm puellæ uotum perscrutari. Aduocatur filia, iam Gotuuaræ sermonibus permollita: parenti permittit arbitrium: si tamen illi complaceat, non se abhorrere à Frotonis connubio, cuius præclaras dotes multas prædicauerint. Parat pater longi itineris commeatus: & assumpto pro dignitate comitatu, filiam deducit futuro, & iam dilecto genero. Excipitur regali fastu. Nuptiæ instruuntur ad utriusq; Regis dignitatem: quibus peractis, in sua se lætus Rex Hunorum recepit.

Coãcta petitionis uoluntas.

¶ Vitiorum Aulæ Danicæ, sub Frotone hoc iuuene, per Vuastmari natu seniorem descriptio.
Caput. xxix.

SED in Dania sub iuuene Rege, tanta Procerum creuit insolẽtia, ut nihil ubiq; tutũ, securumq; haberetur, quid cuiusquàm libidini complacuisset. Stupratæ uirgines, polluta matrimonia, uexati ciues, abalienati exteri. Primi in his flagitijs ac facinoribus Vuastmari filij, qui uenalia in Regno cuncta fecere. Ad ultimũ, ne Regium torum, maior natu ex fratribus impollutum reliquit. Creuit aucta rumore infamia: sed nouissimum, ut fieri solet, Regem attigit. Ita tamen Regi inhærebat adulter, ut nihil suspicaretur. Ausus etiam Regis germanam poscere coniugem: quod idem multi ex iuuentute Nobilium fecere. Sed iste, contractis omnibus qui puellam deposcerent, cùm à Rege super his nutũ accępisset, uniuersos peremit: quo sibi certiorem aditum strueret ad eam ducendam. Nihil Rex ea re motus, æquè sibi deuinctum habuit tori sui temeratorem. Qui per insolentiam suam ita Regem tenebat inclusum, ut nemo, nisi dato precio, per illũ admitteretur. Ita unus omnem Regni subuertit iusticiam. Vendidit causas, distribuit matrimonia, et nihil in uniuersis agebatur nisi per illum.

Ob scelus Antiquitatis, utinam non sęculo nostro adfine.

¶ Ericus

¶ Ericus quidam Noruagus, Daniam restituit, uitijs purgat, ac facinorosos punit. Regem Frotonem à periculis liberat, &c. Caput. xxx.

SVB hoc rerũ statu adnauigabat Ericus quidã ex Noruagia, qui hoc Regi suo præstitit, ut specularetur Frotonis curiam. Regi suo renũciaturus, si quod cupierat, bellũ inferre Danię expediret. Vir erat prudẽtia singulari, & eloquio dulci, qui primũ certamen cum memorato adultero Vuestmari maiori filio, cui Grepp nomen, tẽtauit per arma Ericum eijcere. At uictus est ab Erico. Tentauit uerbis prudentiam refellere: superatus est. Et prouenit res per multam Erici industriam ac fortitudinem, ut intantúm Regi Frotoni inuisceraretur, quòd primus in concilio, primus in rerum administratione deinde Ericus haberetur. Purgauit Regiam malis cõsilijs: quos aliter eijcere non potuit, armis expulit. Oblatoq; duello, omniũ uictor constitit. Ita Vuestmarum senem, ita filios eius submouit. Ipse quoq; Rex aliquando à suis inflãmatus, Erico se opponens, non caruit periculis: semper ab Erico seruatus: etiam tum, cum hostili in se Rex animo esset. Eóq; res deducta est, ut Froto pudore nimio, quòd ab externo uinceretur, inuisam uitam finire uellet aquis, ab Erico periculis eripitur. Deniq; eó res peruenit, ut primus omniũ apud Regem Ericus haberetur. Germanam illi coniugem despondit, & Centurionatum, imo omnis militiæ principatũ illi imposuit. Reginam, ob admissum adulterij flagitium, & si culpam remisisset, indignam tamen toro suo iudicauit. Tum Erici consilio, ne quod cogitauit, inhonoratam abijceret, patriæq; remitteret, Rollero Erici germano permittit habendã. Erico mandatum imponit, ut Gotari Noruagiæ Regis filiam, sibi uxorẽ ascisceret: quod & factum est. Cuius rei ordinem, quia in Noruagia peregimus, hic transimus. Vuandali deinde Daniam infestant. Ericus acceptis pro rei necessitate nauigijs, & industria, & uirtute peragit, ut facilè illos pœnituerit irruptionis. Reliquam autẽ belli molem in eam gentem, quia in Vuandalia plenius sumus executi, isthuc Lectorem remittimus. Froto autem Rex pacem nactus temporum, reformandorum in Regno morũ curæ uiriliter incubuit: Leges sanciuit, quæ bello ac pace optimum Regni statum facerent ac confirmarent, de omnibus enim tulit sanctiones.

Erici uirtus & magnalia.

Adulterij Reginæ pœna.

Noruagiæ lib. 1. cap. 13.

Vuandaliæ lib. 1. cap. 9. & seq.

¶ Frotonis contra Hunos uictoria naualis maxima. Noruagos legibus subdit. Britannos item dolum machinantes, eodem Froto sternit & deprædatur. Caput. xxxi.

MAGNVM deinde bellum Danię ab Hunorum Rege exoritur:

exoritur. Totius Orientis uiribus toto biennio bellū apparatur. Froto quoq; ex Noruuagia atq; Vuandalia uiros adauxit: Ericúmq; pręmittit cum parte claßis speculatum, quid apud hostes ageretur. Ibi leuia conserta sunt prælia. Omen tamen futuræ uictoriæ Ericus referebat. Angebat Hunorum Regem filiæ contemptus: quòd Reginali destituta nomine, citeriori uiro denupsisset: Qua ex re & Russorum arma sibi deuinxit, totúmq; robur uicinorum Principū in Daniam cōcitabat. Nauibus impositi, Daniam mouent. Sed fortè non expectandus ratus in Regno suo, suis, suorumq; auxilijs communitus, obuiam uadit hostibus. Conseritur pugna naualis: multa milia ubiq; cadunt: sed maior clades in Orientalibus. Itaq; retrò pulsi, redeūt in amnes è mari: stabántq; in anchoris, hostē expectantes. Sed erat Frotoni ab Erico consilium, trahendi bellum in longum: ut quo plures starent in hostili agmine, maiori citius inedia laborarent. Vbi uerò hostium incursatione in aciem prodire compellitur, renouato rursus pręlio, innumeram Orientalium multitudinem Dani conscidunt: adeò, ut cadauerum densitate innauigabiles fluuij starent. Insignis ista Danorū uictoria, & quæ maximis rebus debeat annumerari: quòd totius uires Orientis, ingenio magis, quàm armis strauit. Terribilē illam Romano Imperio Hunorum manum primus Froto contudit. Nec minori nunc strage cæsi sunt à Danis Huni, quàm post annos Quadringentos in Campis Catalaunicis Galliarum à Gotis. Sed hæc suo tempore atq; loco in Suetia nostra explicabuntur. Froto autē magno bello uictor Orientis, Noruagiam quoq; rebellantem misit sub Leges. Inde tranquilla tempora uitæ nactus, Patriam composuit. Furibus infestissimus: quos tanto insecutus est odio, tamq; atrocibus pœnis repressit, ut anno integro appensa armilla publico itinere remanerēt, audēte nemine contingere: quod exquisitissima pœna uendicasset. Septennio deinde iocundissimum uitę tempus emensus, filium Aluonem, Ophiramq; filiam suscepit. Sed filius inmaturo funere subtractus, ad pubertatem non peruenit. Cæterū audiens mare Britannicū piratis infestū, arma uertit in Occidentem: illū quoq; uictorijs ut Orientem infestaturus. Britanniam innumera classe inuadit. Rex gentis cernēs uiribus se longè minorem, deditionem offert, tributa pensurum promittit, ac omnia obsequiorum genera egregiè blanditus despondet. Inuitat pręterea Regem: ut nauibus exiens, cum quanta uelit manu couuiuio excipiendus. Subesse ratus insidias Froto, mittit speculatum quosdam: qui deprehendūt armatum agmen siluis insidere, atris tentorijs: quo tutius lateret obtectum. Quod ubi renunciatum est, parat & ille occultam manum noctu egressam, quæ opportunis locis delitescens, ad

Danorum contra Hunos uictoria maxima.

Furti osor Froto.

litui

litui sonum erumperet, suis auxilio futura. Rex Britannus preces ingeminat, dignetur excipi conuiuio, ac refici cum suorum manu. Paret Froto, egressus: ac fixis per littora tentorijs, auleas circumpēdent. Feruent Regali cuncta paratu: dolium in medio mero plenum. Ministri & ueste & mundicia splendidi, aurea circumtulere pocula. Danis è mari cupidè lapsis, dulcior incessit ebrietas: indigenæ parcius poti. Vbi Danos crapula & uino madidas conspexere, paulatim dilapsi, arma parant. Non deerant tamen Frotoni peruigiles uiri, qui cuncta Britannorum gesta diligentioribus oculis secuti, ubi arma parari uident, dant lituo signum. Emergunt tecti Danorum milites, & occurrentes arma miscent. Funduntur Britanni: præda inde ducta est opulenta. Tum Rex sua reuocans agmina, cecinit receptui.

Britannorū dolus, illis exitio est.

¶ Froto Hibernos, sub nato Christo, Danis subigit: tum morte magica absumptus. Caput. xxxij.

HOC est illud tempus, quo, ut Romanæ ferunt Historię, Caius Iulius Cæsar, Galliarum Præses, Britanniam quoquè non sine periculo inuasit: nec aliud peregit, quàm ut euibus prælijs terram pulsaret, lustrans magis insulam, quàm subigens. Claudius autem Cæsar, ab Augusto Quartus, ualidioribus armis illam inuadens, Prouinciam fecit usq; ad Saxonum tempora, sub Martiano Rom. Imperatore. Quod in nostra Saxonia plenius agemus. Sed Froto Rex relicta Britañia, Hiberniam pulsat. Ea gens opū expers, duram egit uitam: perinde bello terribilior. quippè cuius ferrum, non aurum tentetur. Nam & in fugam uersi pugnant cuspidibus, atq; mucronibus in tergum relatis: quo fit, ut non pauciores fundant in fuga, quàm concidant stantes in acie. Tamen tùm à Frotone uicti, cū Cepo Rege, & cùm germanus eius tributa polliceretur, in iura Danorum uenerunt. Quo deinde Regno subacto, cùm satis Occidenti datū uideretur, in Patriam reuersus, tranquilla pace fruitur per annos ferè triginta. Nam tempus hoc erat, quo uera pax de cœlo descendit, sub Augusto Cæsare iam Christo domino terras inuisente: ut extrema Aquilonis Regio, eius persentiret pace longęua præsentiam, in cuius manu sunt oīa iura Regnorū. Sed Froto interim ab ætate fessus, tantā operū tranquillitatē consecutus est, ut impunè aurum, tentamēti gratia, añо integro sepi inhereret. Erat matrona Magicæ conscia, quæ filiū hortat' aurū diripere, impunitatē ex uicina Regis morte, aut Magico suffragio pollicita. Incitabat iuuenē matronę peritię fiducia: & quāuis supplicij ferocitas deterreret, pręualuit tñ ab arte impunitas sperata. Aurū tulit. Nec potuit clam esse factū, q̄ tā multorū oculis obseruaret'. Pręmittit Rex, qui matrē cū filio abstractā, ad pœnā raperēt.

Saxoniæ li. bro. 1. ca. 20.

Anno Christi. 449.

Hibernos subigit.

Egressus

Egressus & ipse Rex, tardante licet senecta, audaciam facinoris, insigni supplicio compensaturus uenit. Fœmina ad artes suas conuersa, filium uertit in uitulũ, seq́ bouem oculis præstigio delusis, ingerebat. Rex miraculo captus, descendit, propius monstro uẽturus, humi consedit. Bos toruo uultu incurrẽs, altero ex cornibus intento, Regem fodit in latere: quo uulnere exanimatus senex, illum habuit ex tot uictorijs exitum. Corpus exanime sole triennio asseruatũ, ne mors quidem tanto tempore est audita: ut in fide continerent populos, qui ad nuncium mortis, protinus Imperio defecissent.

Magicum horrendũ.

¶ Hiarni Epitaphio Frotoni inscripto meretur Regnum, inscio hærede iusto. Caput. xxxiij.

Hiarni Rex

HIARNI homo mediocris fortunę, sed singularis ingenij, inaudito more peruenit ad Regnum. Siquidem incredibilis amor in suum Frotonem, adegit Proceres de Regno consulturos, ut decernerent, illum fore Regem, qui cęteros honore defuncti Regis nemini impenso præcurreret. Certabant enim uniuersi, cumulare defuncti gloriam. Ille quidem commemoratione rerum gestarum, Dijs immortalibus mortuum æquabat. Alius iusticiam eius attollens, templo etiam honorandum putauit. Hiarni uerò uir industrius Pöetices, in patria lingua peritissimus, Epitaphio condito, Regis memoriam apud posteros putauit perennandam. Itaq́ edito Carmine, cùm recitaretur, adeò omnibus complacuit in eo, ut omnes honoris impenso superasse diceretur. Mox illi corona Regni, cum Regio nomine defertur. Hoc uerò Carmen Saxo noster latinè reddens, in eam formã quę sequitur, transfudit.

Epitaphiũ Frotonis.

Frotonem Dani, quem longum uiuere uellent,
Per sua defunctum rura tulere diu:
Principis hoc summi tumulatum cespite corpus,
Æthere sub liquido nuda recondit humus.

Hoc Epitaphium à Danis Regno compensatum est: Imperijq́ pondus, paucarum literarum, donatum est contextui. Tam exili impendio, ingens prẹmium stetit. Diuus quidem Iulius ante hæc tempora, uictoriarum suarum toto orbe editarum, scriptorem, illustratoremq́ municipio donare cõtentus fuit. Sciat Saxo, quis iste fuerit Scriptor: nos rerum gestarum ab Iulio non alium testem habemus, quàm illum ipsum qui gesserat. Nam Commentarios quos tenemus, edidit inter agendum. Sed ne Africanus quidem, in rependendis operum suorũ monimentis, munificentia sua Danos æquauit. Illic enim elucubrati uoluminis merces, auro simplici stetit: hic Regni sceptrum incondita Versuum paucitas ministrauit. Ennius hic erat, quem Africanus & statua

Pöetarum & Scriptorum remuneratio solita.

statua uiuentem, & defunctum insigni sepultura decorauit. Sed Re-
gnum, quod inmensus Populi amor donauit, iusti respectus hæredis
abstulit. Quod in sequenti Fridleuo dicetur.

¶ Fridleuus iustus Daniæ Regni hæres, electum Hiarni
duello extinguit: Hasmundi Noruagiæ Regis
filiam, patre renuente, ac nauali bello ce-
so, uxorem ducit. Caput. xxxiiij.

FRIDLEVVS auitum referens nomen, Frotonis fi Fridleuus
lius, apud Russos ex uictoria patris gerebat Imperium: quem & Pro Rex. II.
ceres cum populo uiuere nesciebant: arbitrati, tam longinquam ac di-
uturnam peregrinationem, nullam spem ferre superextantis. Halda-
nus erat Erici filius, quem Froto pater Suetiæ præfecerat: is à Norua- Haldanus
giæ ducibus pressus, nullum certius putauit profugiũ, quàm ut Frid- Erici filius.
leuum adiret Russiæ Principem, qui & posset, & deberet paternum
beneficium in filio conseruare. Hunc igitur in Russiam profectus, sup
plex adijt: docetq́, quo in statu res sua sit: quòd Suetiam, quã ob mul
ta merita, eius pater Froto, suo parẽti cõtulisset Erico, nunc iam Nor
uagij inuaderent: nullumq́ sibi ex Dania auxilium sperari: quòd Fro
to rebus humanis excessisset. Vbi parentis mortem audit, exiliuit: quę
rens, si iam uitam obijsset, quis Regni status esset? Ille refert, hominem
sordidæ originis, unius Epitaphij merito, coronã tenuisse. Igitur Frid
leuus Russiæ rebus pro tempore compositis, amici causam suscæpit
agendam: & exercitum educens uno nauigationis tenore, Primũ Sue
tiæ reddit Haldanum, pulsis hostibus. Inde Daniam adit, paternum
Regnum iure ac lege suscepturus. Ad præsentiam ueri hæredis moti
Proceres, Regnum pridèm delatum Hiarni dimittendum, Fridleuo
tradendum decernunt. Refriguit charitas honorati Regis in Pöeta,
ut uiuum eius exemplar contemplantur: iam satis præmij consecutũ
arbitrantes, quòd honorem Regium tandiu tulissent. Sed quod diffi-
culter ascenditur in culmen, tam illibenter apprehensum dimittitur.
Itaq́ Hiarni armis tueri se parat, & minas Fridleui, & decreta Proce-
rum uno tenore contemnens. Armantur in inuicem, ac congrediun-
tur. Victa pars Hiarni, fuga sibi consulit. Renouato bello, rursus con
currunt. Non dissimilis priori exitus. Igitur uiribus diffisus, ad inge-
nium conuertitur, insidijs Regem perempturus. Vbi in obliuionem Hiarni inge
uenisse creditus est, mutat habitum, ora detorquet, famulitio se Regis nium dolo
inserit, salis coctorem professus. Nouissimus cubabat, ne internoscere plenum.
tur. Ante omnia uerò lauandi corporis operam fugitabat: ne à quouis
nosceretur. Animaduersum, quòd corpus nudare uereretur: igitur co
gunt posita ueste nudari. Ibi primùm corpus cicatricibus discissum

apparuit. Vultum inde diligentius intuentur. Agnoscitur Hiarni, Regiq́ detegitur. Age Rex inquit, improbe latro, si me ad tua uota teneres, quo genere mortis absumeres? Duello, inquit ille. At Fridleuus, Id tibi genus pugnæ denuncio. Sumptis igitur uestibus & armis, conseruntur. Ibi cadit Hiarni. Hoc secum referẽs mortis decus, quòd Regia manu caderet. Interea Regem adoriuntur Proceres, coniugio sibi cõsulat, deq́ Regni cogitet hæredibus. Ille refert, infaustas generi suo nuptias, quantos parẽti eius labores creauerint, meminisse Maiores, se quoq́ auditu comperisse: proinde cœlibatus multis incommodis Regem ac Regnum eximat. Frustra renititur perstantibus, non expedire Regno, si non per ætatem consulatur successioni legitimi sanguinis. Peruincunt instantes. Esse apud Noruagiæ Regem filiam insignis speciei: eamq́ missis Legatis postulare iubẽt. Hasmundus Rex erat memor, quibus armis Froto Fridleui pater Noruagiam infestauerit: esse sibi hæreditariũ cum uiro bellũ, nec affinitatem initurum. Filia uocem patris indignè perpessa, apud se cõarguit, quòd talẽ recusaret generũ. Nec minus Fridleuus repetita Legatione, perstabat puellam postulare. Indignatus Hasmundus, repetitam Legationem, belli denunciationem interpretatus, Legatos malè mulctatos occidit: quæ res iustam ultionẽ Fridleuo præbuit. Itaq́ expedita classe, Noruagiam petit, auxilijs Suetiæ fretus: Regemq́ prælio uictum oppressit Hasmundum, filiam eius uolentem coniugio sociauit. Erant ea tempestate insignes pugiles, Ano Noruagicus, Biorn Danorum sanguine. Ano insignis sagittarius, cognomen inde tulit: is aduersario cõgressurus, ut artem illi ostentaret, aptanti arcum, telum iniecit, chordaq́ caput uulnerauit. Alteram deinde iaciens, digitorũ intercapedinem transiuit. Tertio sagittam uulnerauit: artis peritia deterrere uolens aduersariũ. Sed ille nihil motus, congreditur. Ambo inuicti, mutuis uulneribus excessere. Quotiens renouata est pugna, similis exitus semper erat. Ambos ergo pares Rex sibi deuinxit. Anonem coniugio concubinæ donans: ex qua iam filium Olauum sustulit. Nec mulieris coniugium refugit: honoratiores nuptias uiri robore compensans.

Duellum. — *Vxorẽ Noruagiæ Regis filiam ducit.* — *Legati occiduntur.* — *Duellum.*

¶ Frotonis quarti puerilis affabilitas, uirtutes & facta heroica. Saxones prima militia tributarios facit: atq́ incidenter Starcuteri gigantis robur, ætas hominis triplex, & contra Vuisimum uictoria. Caput. xxxv.

Froto Rex Quartus.

FROTO Quartus, & ipse referens auitum nomen, cognomento Largus, quod ab ipsis moribus contraxit, patri Fridleuo in Regnũ subrogatur. A cunabulis, ipsisq́ infantiæ rudimentis, adeò cunctis charus euasit, ut ne humi quidẽm incedere, aut consistere toleratus,

ratus, ſinu ſemper geſtatus, omniũ oſculis frueretur. Ita nõ uni modò pędagogo addictus, ſed quaſi communis omniũ alumnus exiſtimabatur. Annũ ætatis agebat duodecimũ, cùm parens rebus humanis excederet. Vixdum armis habiles annos attigit, iam illi Saxonicũ bellum exoriebat. Prima ibi armorũ rudimenta exercebat, Regulosq; Suertingũ, & Haienũ Imperiũ detrectantes, ac palàm auſos rebellare, acie ſuperauit: deuictisq; gentibus, ſeruitutis nomine, pendendi pro capite nummi mulctam inflixit. Adeo pecuniæ liberalis, ut recenti largitatis conſuetudine, priſca Militiæ ſtipẽdia duplicaret. Neq; enim ſe Tyrannorũ more, cõmunibus uitiorũ illecebris obijciebat, ſed quicquid honeſtati proximũ, prouidebat ardenter appetere, opes in propatulo habere: cæteros largiendo præcurrere, omnes humanitatis officijs anteuenire, & quod omniũ difficilimũ eſt, uirtute inuidiã uincere contendebat. Cuius rei gratia, breui tantam apud omnes claritatẽ contraxit, ut adoleſcens non modo maiorũ titulos exęquaret, ſed etiã uetuſtiſſima Regũ monimenta tranſcenderet. Cuius temporibus Starcuterus uir corporis uiribus & robore præſtans, animo ſuperabat uniuerſos giganteę magnitudinis, & qui triũ hominũ continuatas impleret ætates. Hic Regis fama permotus, ab Oriente, quæ illi Patria extitiſſe per hibeť inter Eſtones, cum ſocijs adnauigans, naufragatus, & ſocios amiſit, & ratem: ipſe uix enatans, peruenit ad hunc Frotonem. Eiq; corporis & animi dotibus præcipuis conciliatus, naue præcipua donatus, Piraticã iubetur auertere. Multa hic præclara ubiq; facinora peregit, quę partim in Suetia attigimus. Sed quod ad Danię Regnũ pertinet, iſte locus popoſcit. Vuicarum Noruuagienſiũ Regem uicit. Bemoni piratarũ Principi iunctus, mare latrocinijs purgauit. In Ruſſiã quoquè enauigans, relictis ratibus, terrã populabundus ingrediť. Incolæ congreſſum pertentantes, repelluntur. Sed dolis uincere quos uiribus haud poterant, aggrediuntur. Aculeos tribus mucronibus extantes fabrefaciunt, ut omni caſu promineret acumen, quod gradientis calcaneũ uulneraret. Vbi comperiunt, ligni ſubligamina pedibus aptant: nec ſic remorati ab hoſtibus. Cum Hacone Danię tyranno adnauigat Hyberniam. Quippe magnitudo ditionis effecit, ut ſub Rege Reguli multa proprijs auſpicijs ſibi bella deſumerent: quod poſterior ætas luculentius oſtendet. Proxima Starcutero militia ab Daniæ Rege imponitur: ut aſſumpto Vuino Vuandalorũ Principe, Orientis populos defectionem meditantes, in fide contineret. Curetes, Sembri, Semigalli, gentium nomina tum erant: quæ iam partim uariata, partim immutata ſunt. Ad Ruſſiam uſq; perueniunt. Ibi inſigni robore Vuiſimus auſus cõgredi Starcutero, quòd ſupra uiriũ fiduciã, hebetandi quoq;

Saxones tributarij.

Starcuterus gigas.

Suetiæ lib. 1. cap. 41.

ferri peritiam haberet: sed nihil ea profuerunt in hunc hostem. Nam & uires effregit, & quem ferro non potuit uulnerare, ictibus iteratis ad mortem perduxit.

Duellum cum inuulnerabili ferro.

¶ Starcuterus loco Regis, Duello Haman sternit: grauiori tributo Saxones arcentur: unde bellũ. Tandem Rex cum Suertingo, cõmuni uterq; igne pereũt. Caput. xxxvi.

INTEREA Saxones pertesi subiectionis ac tributorũ, quia totis agminibus pares Regi esse non poterant, mittũt qui Regi duellũ offerret. Cuius detrectandi nemini tũ erat fiducia: hoc ordine Regẽ Frotonẽ suis ceruicibus abigere sperãtes: q; Starcuterus, ut compertũ habebãt, cuius etiã formidolosa uirtus esset, longè peregrinaret: Regẽ non ausum se credere Marti reputabãt. Cumq; Rex prouocaretur, nihil motus, breue tempus dandi responsi exegit. Aderat Starcuterus: iniquam sortẽ subire Regẽ non est passus. Regibus enim aduersus Reges, non plebeios pugnam ineundam. Si quid ausint Saxones, adesse curent, qui Starcutero occurrat. Regressi Saxones, suis ea Regulis reportant: Starcuterũ deposcere pugilem qualemcunq;. Erat in Saxonũ gente Hama pręcipuis uiribus & industria pugil: hunc magno ære appreciatũ, Starcutero deligũt opponere. Accepit conditionẽ Hama, pugnæ se parat, uiribus fidens: quòd integra esset ætate, cùm aduersarius illi uetulus uideret. Aggressi pugnam paribus animis, Hama medium amplexurus Starcuterum, accurrit, lucię, quàm pugnæ malens se credere: strauissetq; senem flexuosus, ni præueniens senior, pugno illum deiecisset, ut genibus niteretur. Vbi exurgere parabat, medium constringit Starcuterus, opprimitq; uiolentè. Pugnæ precium, sexaginta iugera agri, totidemq; mancipia promeruit à Rege. Insolentiam autem Saxonũ, grauato priore tributo, mulctauit. Nam quod antea pro capitibus, tum pro singulis artubus pendere sunt iussi. Quę res morte grauior fortibus uiris uisa est. Nam Hanesus ex primoribus unus, uitam Patriæ impendere, quàm tali tributo premi, ipsam pręoptauit. Itaq; liberandæ patrię gratia, per omnem prouinciã ad arma conclamatur. Froto Rex ductis in arma copijs, Albimq; traiectis, apud oppidũ Hanofro, nũc Hanouer uocitant, q̃d ab eo ferũt nuncupatũ, hostẽ fudit. Suertingus aũt alius ex Primoribus, cùm imparẽ se liberandę Patrię armis cerneret, dolos nexuit: ut tributo, & Danica dominatione prouinciã laxaret: Regem obsequio deliniuit, & ad epulas euocauit. Ille nihil ueritus fraudis, dũ arma timerentur, processit: & ubi Regio luxu iã cuncta feruerent, solutus uino Rex Daniæ, fraudi subiacuit. Nam triclinium (sic ordinante Suertingo) cui Rex

Starcuterus Duello Haman sternit.

Saxonibus grauior exactio imponitur.

cui Rex cum Proceribus inerat, ipseq; nō deesset, communi incendio sublatum, utrunq; peremit, utcunque ferent ea facta Minores,

Vincet amor Patriæ, laudúmq; inmensa cupido.

Si res eget exemplo, quid aliud uetustissima memoria egit Sanson ille peculiaris populi liberator? Quid uterq; in Romanis Historijs Decius? Nisi, ut Patriam liberantes, se, suumq; caput, hostium impenderent perditioni. Iudic. 16.

¶ Ingelli luxus Starcuterum Aula protrudit: Regis filię stupratorem in sinu illius transfodit. Rex, Suertingi Saxonū Principis germanæ nubit. Starcuterus Frotonis obliuionem, insperata ultione uindicat. Caput. xxxvij.

INGELLVS patri succedit in Regno Frotoni. Cuius tenera sub parēte educatio eó peruenit, ut deliciarum cultor & uini cus amator haberetur: arma, equi, militia postrema illi cura fuit: fartores, lixæ, frixoria, gulæ multiplices officinæ parabantur. Quibus moribus auersatus uir fortissimus Starcuterus, deserto Ingello, ad Regē Suetiæ Haldanum se contulit, negociū ocio, ut consueuit, præferens. Nec tamen cura illum deseruit Frotonianæ domus. Nam ubi audiuit Regis filiam peregrinos sequi amores, artificemq; fretū ingenio, Regalem torum stupro polluere nòn uereri, eó se contulit, & hominem molliter agentem, ubi se pectendū Regali puellæ præbuit, in ipso pectentis gremio confodit: grauiter increpans puellam, quòd oblita pudoris, oblita Regij sanguinis, tam fœdis se implicasset amoribus. Suertingi autem Saxonum Principis filij, ueriti, nequando Ingellus paternæ necis memoria excitus, in eos ferreretur, præuenire fœdere hominem, contubernioq; cœpere. Nam germanam suam Ingello Regi uxorem dedere, primas per illam partes in palatio sortiti: ut nihil in grauioribus rebus, nisi per illos, aut illorū consilio gereretur. Huius rei per tesum ferunt Starcuterum, cùm per absentiam à Daniæ Regno, res in Suetia, Noruagiaq; maximas egisset, contendit in Daniam, Frotonis domū sordibus, ut ille dicebat, purgaturus. Carbonum struem humeris imposuit, Regiamq; petiuit. Quid ita onustus carbonum sordibus incederet, rogatus ab obuijs: Ingelli inquit, ingenium his percalescentibus, incudi impositū, acuere pertentabo. Visus ab his, qui hominem non nouissent, insanire, prętcritur. Vbi uenit in Regiam, primas sedes illustriori loco delegit. Regina hominem intuita, mole corporis uastum, cicatricibus discissum, ueste rustica, tetro oris colore sordidum, Quid inquit, ineptissime, sedibus polluendis incumbis? Cede loco, & Regijs Proceribus subsellia strata relinque. Cessit ille parumper, nihil ex oris seueritate remittens. Nec diu Rex Ingellus ex uenatione redi-

Ingellus Rex.

Supratorē Regis filiæ, Starcuterus interimit.

Starcuteri ingenium.

ens,ingreditur:conſpicaturq́ uirũ noua forma,habituq́ nouo : & ut nec aſſurgentem uidit,ſtatim incidit in mentem,eſſe Starcuterũ: conuerſusq́ in Reginam,quo illum honore excepiſſet,rogat: Illa ignotũ hominem,& uultu,& habitu ruſticum deteſtata, etiam tum apud Regem accuſat. Tace inquit, ac parce conuitijs. Paternorũ decorum hic autor,omniſq́ illuſtris ſub patre militię ductor extitit:quem etiam decedens pater,tutorem Regni eſſe uoluit.Statimq́ uerſus in illũ, ſalue re iubet,gratulaturq́ incolumẽ aduenisse. Regina mirata,cœpit & illa blandiri ignoto hoſpiti:ueniamq́ poſtulare,quòd incognitum conuitijs laceſſiſſet. Ventum erat ad conuiuium:ibi Starcuterus inter primos collocatus,oppoſitos habuit Regis leuiros Saxones:cęteri luxui indu'ſere conuiuij.Solus Starcuterus de oris,uultusq́ ſęueritate nihil remiſit.Regina iocis ad hilaritatem dictis, hominem pellicere curabat ad animi remiſſionem. At nihil agebat. Munera protulit, mitras auro intertextas: ut inter conuiuia uteretur. Ille reiecit in ora largientis. Rex ſtupens,rem conſyderat.Cæteri admiratione hærebant,quo euaderet uiri iam fama incogniti,auſtera ſæueritas. Ibi Starcuterus longa oratione laudes Frotonis commemorat: indignam cædem ab hoſpitaliter inuitantibus perpeſſam deplorat: Regis Ingelli incuriam grauiter accuſat,quòd patris mactatores non ſolũ donet impunitate,uerum etiam primis in palatio ſedibus honeſtaret. Huic rei,grauiſſimis uerbis atq́ ſententijs, quas Saxo noſter Carmine Sapphico decorabat, tamdiu inmoratus eſt, donec Rex excandeſcens, ad arma concurrit, leuirosq́ ſuos in ſacris menſæ obtruncauit: uicem rependens, quòd parentem ſuum,ſimili nece,conuiuio exceptum,per inſidias oppreſſerint.Starcuterus Regem iam feruentem,adhortatus, etiam manu adiuuit: ut Regiam malis conſilijs, Curiam alienis Teutoniæ moribus purgaret,inſignemq́ paternæ necis perageret ultionem:exulaſſe uirtutem Ingelli,non exſpiraſſe docuit fortis incentor:& Rege collaudato,quòd in uirum rediſſet, ipſe quoq́ in Suetiam remeauit. Cætera Regis huius facinora ſepeliuit obliuio.

Saxonis lib. Sexto.

Supra cap. proximo.

¶ Olaui obſcura memoria.In Mercatores Piratica olim licita,Chriſtianis uerò longe deteſtanda.
Caput.xxxviij.

Olauus Rex.I

OLAVVS Ingelli,ut ferunt,filius,fratribus tribus mutua cæde,belloq́ conſumptis,poſt patrem Regno potitur. Sunt qui ex germana Ingelli ferant,non filium, ſed nepotem. Vtcunq́ fuerit,regnaſſe illum poſt Ingellum tradit Antiquitas. Nec ulla præterea eius remanſit memorabilium rerum memoria : niſi quòd ad uitæ finem,geminis filijs, Frotoni,& Haraldo ita partit Imperium:ut

alternis

alternis uicibus, alter terra, mari alter imperaret. Et si requiras, qd maris Imperiũ? Nisi infinitos remigum sumptus haberet: graue perinde tenenti, nec emolumenti aliquid allaturũ. Compertũ est, huius etiam Saxonis (quem Autorem sequimur) testimonio, apud Veteres huius ditionis homines, iustum esse habitũ quęstum, exercere Piraticã, non aliter in transeuntes Mercatores, quã in hostes fuisse degrassatos. Nec Vuandali huius maris littora incolẽtes ad Austrũ, eius negociationis, ut ita dicam, expertes fuere: cùm à nõnullis Danorũ Regibus in illos uindicatũ sit, quod ipsi, ac Maiores eorũ peregêre. Fuere tamen inter Reges huius nationis, qui rem scelestam perosi, summis conatibus improbitatẽ illam sunt insectati. Quod supra de Frotone retulimus, eo sub quo natus est dominus noster Christus. Christianis autẽ temporibus, omnis ea deprædatio piratica abolita est. Sed & Saxones nostros arbitror nonnihil ea tempestate illius dulcedinis degustasse, cùm ex Albi, Amisiq́ꝫ nauigarent in mare Britannicũ: & iam Maximiani Imperatoris temporibus, infestasse maria cum Francis, Romanorum testimonio, in Saxonia docebimus. Ac peruenerũt usq́ꝫ in Britanniã occupandã. Nonnunq́ꝫ etiã Danis manus conseruerũt, Iutiam diu tenentes: & postea longo maris circumitu enauigantes, omnem Chersonesum Cimbricam, quæ Iutiæ est, quàm longissimè procurrentem in Boream in mare Danicum, quod & Balticum dicitur, peruenisse.

Piratica olim licita.

Piratica Christianis inhibita.

Saxones piratæ.

¶ Fratrum insidiæ & liuor. Haraldum uita priuat Froto Frater. Caput. xxxix.

HARALDVS natu minor, Olaui filius, ex paterna distributione Regnum tenuit: cùm interim germanus eius Froto, mari imperaret. Hic Haraldus mutata uice meliori, quàm inter Thebanos fratres fide, cùm maris Imperiũ ex fratre suscepisset, uacuum coniugio militẽ legit, fraternæ frustrationis euentũ metuens. Nam ille, magno suo detrimẽto, per delectũ militũ indiligenter habitũ, nihil profecit. Sed in Haraldo fortuna delectui respondit. qppe tam gloriosum piratã egit, quã frater ingloriũ gesserat. Quæ res fraternã inuidiã excitauit. Quinetiã fratrũ coniuges, Sygne, & Vluilda, alterũ simultatis incendiũ excitarunt: quarũ altera Suetiæ Rege Siuuardo, altera Carolo Gotię Pręfecto (quem nos Ducem uocitamus) orta fuerat, crebra nobilitatis contentione rixantes, alternos maritorũ soluêre cõuictus. Quo euenit, ut Haraldus & Froto, rei familiaris societate cõuulsa, cõmunem partientes suppellectilẽ, plus muliebris rixæ iurgijs, quã fraternę charitatis officijs indulgerẽt. Sed Froto fratris claritate deformẽ se fieri, cõtemptũq́ꝫ sibi strui iudicans, per quendam familiariũ, occultè eum interfici curat: quòd quem ætate uinceret, ab eo se uir=

Haraldus Rex. I.

Froto, fratrem Haraldum interfici curat.

se uirtute uinci non pateretur. Quo peracto, ne scelus à conscio proderetur, insidiarum quoque ministrum tacitè iubet submoueri. Et ut innocentię sibi fidem pararet, notamq; sceleris euitaret, quisnam rerum casus inopia germanum clade sustulerit, latius inuestigari præcepit. Sed neq; tot artibus perficere potuit, quominus eum tacita uulgi notaret opinio. A quo Carolus Gotiæ Dux, quisnam Haraldum occidisset postea rogatus, dissimulanter ei notæ rei quæstionem facere respondit. Quo dicto, mortis etiam suæ causam acciuit. Frotone exprobratum sibi latenter parricidium, indicante.

¶ Frotonis nepotes quàm uafro tutorum ingenio, & à Magæ cuiusdam uaticinio, ac Regis persecutione seruati sint: illorúmq; tandem paternæ necis uindicta. Caput. xl.

Froto Rex Quintus.

FROTO eius nominis Quintus Rex, fraterna cęde respersus, solus succedit in Regno: uerũ probans quod ille canit, Nulla fides Regni socijs. Nec melius gessit quàm peperit Regnum. Nam parricidium quod commisit in germanum, extendit ad Nepotes, fratris filios persequens ad mortem. Nec enim securum se regnare existimauit, quandiu superessent paternæ necis uindices. Erant autem Haldanus, & Haraldus Haraldi filij ex Sygne Caroli Goti filia suscepti: qui cùm ad necem à patruo quærerentur, ab eorum tutoribus callidior seruandorum pupillorum ratio excogitata est. Nam truncos luporum ungues sudibus innectentes, contiguũ penatibus suis lutum, obfusamq; niuibus humum, crebris decursibus exarare cœperunt, ferini incessus speciem præbituri. Deinde trucidatis ancillarũ liberis, eorumq; corporibus frustatim discerptis, lacera passim membra disijciunt. Itaq; requisitis adolescentibus, nec inuentis, fusi reperiuntur artus, ferarum uestigia demonstrantur, tellus cruore delibuta conspicitur. Creditum est, pueros lupina ingluuie cõsumptos perijsse: nec cuiquàm ferè de tam manifesto lacerationis argumento dubitare concessum. Cuius spectaculi fides pupillis præsidio fuit. Qui mox à Tutoribus caua inclusi ilice: ne ullum uitæ eorum indicium æderetur. Diu sub canum specie nutriebantur, latrantúmq; eis indita uocabula: quo minus latentium opinio uulgaretur. Solus Froto mortis eorum fide reiecta, latebræ locum ex perita Augurij fœmina cognoscere institit. Cuius Carminum tanta uis erat: ut rem quantalibet nodorum conser tione perplexam, à longinquo soli sibi conspicuam, ad contactũ euocare posse uideretur. Prodidit hæc mulier, uiuere paruulos, Regnonẽ quendã, sub canũ specie alere inclusos. Iam se deprehẽsos cernẽtes Tutores, mulierẽ eam maleficã secretò adoriunt: aurũ multũ largiunt, ut

Tutorum ingenium.

conuersis

cõuersis rebus paruulos occultet. Promittit operã. Redeuntes Regij, cùm cętera de paruulis scrutarentũ, subito cõcidit anus, et pallore cõtracto obmutuit. Dum resipisceret, rogata quid accidisset? Inscrutabilẽ ait interuenisse pupillorũ latebram, quam enodare nõ preualeret. Igitũ Regnon accæptis paruulis, contendit in Fioniam. Sed Regibus longas quis nescit esse manus, aures quoq; dixerim, quibus omnes blandiuntur? Defertur Regi tutor cum paruulis. Ille uersus in preces, supplex orat, parcat innocentiæ: satis sit, perempto patre orphanos esse: se curaturũ quàm sanctè iurat, quamdiu superfit, non nocituros: quod si prohibere non possit, indicaturum Regi. In hæc iurati uerba, parcitur utrisq;. Adolescunt pueri: & ubi armis idonei uidentur, recrudescit paternæ necis iniuria. Regnon dissuadet uindictam, perituros si se commoueant. Vbi non persuadet, contendit indicare Regi, ut caueat. Interim paterni amici consolantur: iungunt uires: sed priusquàm conuenirent, res Regi detegitur. Qui imparatos oppressisset, si nõ ipsi sibi simulato furore consuluissent. Ita enim se gessere, ut cuiuis facilè persuaderetur, Iuuenes furere. Itaq; Rex contempsit furentes. Sed illi accæpta opportunitate armis & flammis instructi, Regiam incendũt, Reginam lapidibus obruũt, Regem latibula quærentẽ, in cuniculo fumis & flammis extinguunt; ita paternæ necis iniuriam peragentes. Vltio.

ALBERTI KRANTZII HAMBVRGEN.
Chronographi, Rerum Daniæ gestarum
Liber SECVNDVS.

¶ Quod Haldanus in Ericum nec Duello, nec Bello potuit, tandem saxorum deuolutionibus consecutus, uictor Suetiam obtinuit. Caput Primum.

HALDANVS inter fratres natu maior: mox Regno succedit: sed solo triennio tenuit, fratri permittens. Interim Haldanus Hallandiam, eiquè finitimas insulas, quas à Suetiæ complexu sinuosus aquarum diuellit anfractus, piraticis populatur inuectionibus. Ibidem subductis hyeme nauigijs, ac uallo cinctis, expeditioni tali triennio operam dedit. Mira rerum perplexitas: dulcius esse homini, perpetuo labore atteri, periculisquè sine fine immiti potius, quàm Regno insistere, quietem agere, tranquillitati studere. Sed est hominum genus inquietum, cui in negocio plus, quàm ocio suauitatis est: dum parua feliciter peragit, ad maiora se præparat. Nam ubi satis illi uisum est, com- Haldanus Rex, II.

paraſſe

paraſſe uirium. Suetiam totam inuadit, eiuſquè Regem bello laceſ-ſitum, in aciem prodire cogit, conſertaquè manu opprimit. Huius erat Regis nepos, Frotonis uero patrui ſui filius, ac perinde ſibi fratru elis, aut ſi expreſſius dicendum eſt, frater patruelis: hunc quoq; bello adoritur: quòd ſanguinem in eo Frotonis peroſum haberet, à quo ſu us pater perijſſet. Eędem Erico in Haldanum erant iuſti belli maximę cauſæ: quòd parentem ſuū Haldanus peremiſſet. Erat Erico pugil A-quinus & uiriū pręſtans, & hebetandi ferri peritiam callens: aduerſus quem Haldanus ingentem clauam ferreis nodis inſtituit: ut quem uul nerare haud poſſet, ictibus contuſum collideret. Prælio congreſſi, acer rimè pugnant. Occurſantem ſibi in acie pugilem, acriori geſtaminis impactione ſubruit. Victus tamen acie Haldanus, in Helſingiam fu-ga delapſus, curandis uulneribus, quæ multa in prælio accęperat, per Iutolfum quendam Haraldo militantem, operam impendit: cuius Me dicæ artis peritia integritatem adeptus, accito Torone conſpectioris uirtutis pugile, Erico bellum denunciat. Producunt agmina in cam-pos. Speculatus ab alto Haldanus, maiores eſſe Erico, quàm ſibi copi as, quibus non tuto in acie ſe committeret, ad inſidias uertitur: occu-pans fauces montium, quibus erat recto itinere ducēdum in hoſtem: reliquosq; in ſubſidijs collocauit. Quippe anguſtijs uiarū inter mon-tes Suetiæ, creberrima ſunt itinera. Sed neq; Erico cauendarum indu-ſtria defuit inſidiarum. Proſpiciens enim hoſtile conſilium, copias ſu-as circumducere curauit, & in patentibus locis hoſti occurrere. Vbi uentum eſt ad id loci, ubi explicarentur agmina, directę ſunt acies, gra uiterq; utrinq; præliatum eſt, multis uiciſſim cadentibus. Sed tum ut numero militum, ita prælio ſuperatur Haldanus. Prouiderat iam ca-cumen, ſub quo reducenda erant Erico agmina ſua: qui iam prælio ui ctor, non magnifecit, qua copias reduceret. Igitur Haldanus iam cre-bris ſaxis illuc comportatis, montis uerticem cum reſiduis aſcendit: ſa xaq; de præcipiti, ſuper tranſeuntis per anguſtias faucium Erici copi-as prouoluit: pluresq; per eam rem, quàm prius in acie oppreſſit. Ita æquatis diſcriminibus, qui uictor abijt, uicto ſimilior obtritis agmini-bus uidebatur. Perindeq; fugato Erico, ipſe ſecutus Suetiam accæpit in deditionem. Tantum ualuit fama prouolutorum de monte ſaxo-rum. Vnde etiam illi cognomen acceſſit: quod effractis montibus pu-gnaſſe uideretur.

Liuor edax malum. — *Suetiæ lib. 1. cap. 43.* — *Duellum.* — *Haldani uirtus & uafricies.*

¶ Haraldus ab Erico tertio congreſſu cadit, Daniam pro de-uicta Suetia obtinens. Caput. ij.

Haraldus Rex. II.

HARALDVS Haldani frater, ipſo foris bellicas res cu-rante, primū in Hallandia, deinde in Suetia, Danici Regni rebus

rebus, permittente germano, Rex præfuit: tranquilla meritus tempora, si non illi ex uictorijs fratris, labores & pericula excreuissent. Quippè Ericus occisis per Haldanũ, ut diximus, copijs, fuga magis, quàm armis sibi consulens, prouidit interim auxilia sibi, cõtraxitq; arma undecunq;: & cùm Suetiam omnem inuijs montibus penè impenetrabilẽ cerneret: quòd occultis saltibus præsidia Haldani inessent, in Daniã arma conuertit: tantum inibi tumultus excitaturus, ut Haldanũ defendeq; Patriç gratia commotũ, Suetiæ Regno extraheret: felicioribus què auspicijs se in alieno, quàm in patrio Regno dimicaturũ sperans. Ita enim usu compertum est frequenter, relatumq; in historias: ut fortissimi duces suis in laribus uicti, in alieno solo depugnantes, uictoriã reportauere. Scipionis inde Maioris Aphricani exemplum recordetur, qui ex alijs gentibus deposcit testimoniũ. Iam comparatis copijs, Ericus illas in Daniã curauit transportare: nihilq; hostile timentẽ aggreditur Haraldũ. Ille iam fraternis uictorijs fretus, securã agebat ętatem. Vbi tamen audiuit adesse hostes, nec sequi germanum, tumultuarios (ut fit) longaq; quiete armis dissuetos milites conscribit, armat, educit, Hostibus uenit obuiàm, explicans acies. Sed ea tum fortuna fuit, quæ esse solet imparatis, & inexcercitatis, cũ paratissimis, & usu bellorum assiduò attritis. Cedit Haraldus: lacerum agmen, sparsumq; recolligẽs, uires reparat: contractisq; auxilijs, maiori fiducia, meliorīq; paratu, iterũ hostibus se offert in aciem. Sed nulla re melior, quàm pridem fortuna fuit. Iterum fusus, fugatusquè, prælio excessit Haraldus. Necdum animos posuit: memor fortiũ progenitorum, qui semper in acie procumbere, quàm hostibus manum dare pręponebant: quantũ potuit, amissas copias suppleuit: iterumq; educit ad pugnam. Cunq; diu hostes fortissimè dimicando, Dani sustinuissent, cadit Haraldus inter cõfertissimos hostes. Ibi cùm nihil fuga potius uisum est, Ericus ter acie uictor, postremò Rege occiso, Daniã in potestatẽ accępit, compensans amissam Suetiam, non minore Regno quod obtinuisset.

Haraldi casus. Ericus Rex Primus.

¶ Haldanus amissam Daniam recuperat, Ericum classe uincit, & Duello Noruagiæ Regis filiam meretur. Caput. iij.

HALDANVS accępto nuncio de amisso Regno, oppressoq; fratre, quãproperè copijs Daniã repetiuit. Nõ erat Erico fiducia, Haldanum in pręlio sustinendi, sed recto profectus est itinere Suetiam, iam Rege uacantem, denuò occupare: quæ res illi felicius cessit, quàm diu conseruare. Nam Haldanus ubi patrium Regnũ composuit, comparata classe in Suetiã adnauigat: sciens multos in Regno sui nominis amantissimos. Nec illo segnior Ericus, in naues

Haldanus Rex. III.

confert

confert exercitum, felicius, ut putabat mari, quàm terra pugnaturus. Haldanus classem suam in remotissimo maris sinu condit, & cum paucis nauibus occurrit Erico. Ibi cernens adesse hostem, pronus fertur in illum insequendum. Haldanus fuga insequentem eludens, iamiam ut uidebatur capiendus, in eum locum protraxit Ericum, in quo sua classis delituit. Ibi captus Ericus, cùm uitam hostis permissione habere potuisset non inhonoratam, cōtempsit: hoc solùm deplorans, quòd non in acie fortiter pugnans cecidisset. Cunç mori decreuisset, non illum tamen sanguinis Regij contemplatione trucidandum putauit uictor, sed religatum misit in loca feris bestijs frequentata. Hic Erico exitus fuit. Haldanus uerò, quos deinde in Suetiæ Regno successores habuit, quia eo loci commemoratum est, hic transibimus. Vir militaribus rebus omnem ætatem attriuerat, de nuptijs minimè sollicitus, sed suorum illi commonitio non deerat: Consuleret Regni successioni: quando se mortalem meminisset. Nulla enim res tam ad ineundas nuptias impulit, quàm quòd audierit, Duello oppositam, Hatheri Noruagiam regentis filiam. Grimmo erat pugil eximiæ uirtutis, qui eam, fretus uiribus, incessanter coniugem expetebat. Edixit pater eius puellæ, huius uiri importunitate cupiens carere, ut quicunç illum uinceret, filia uxore potiretur: ita cuiuis illam, quàm homini importuno dare malebat. Haldanus conditionem rapuit, & in Noruagiam adnauigans, pugnæ sortem subijt: nec detrectauit inferioris sortis homini se committere. Iam enim ingruente senecta, defectior uiribus pugili uidebatur. Vbi congressi sunt, primosç pugil Regis ictus expertus est, Nunquàm inquit, uetulum acrius memini dimicantem. Ibiç uictus Grimmo, uictori sponsam reliquit Regiam puellam. Ex qua Haldanus filium sustulit Hasmundum, diu post illū Noruagiæ regnantem: unde genus se ducere Noruagiæ Reges gloriantur, referentes sanguinis originem in Haldanum. Qui multis undiç uictorijs auctus, pacemç nactus, in circumitu spiritum in senectute bona reddidit: testamento facto post se designabat successorem.

Bestijs Ericus exponitur.

Suetię lib. 1. cap. 43.

Duello uincit Grimmonem.

Hasmundus Noruagiorū Rex Primus.

¶ Daniæ Regnum ex Testamento Legatum Vnguino: cuius filiam minis Ebbo pirata petit, sed ab Haldano sub noctem Duello occumbit. Caput. iiij.

VNGVINVS Gothorum Rex erat, quem Haldanus post se Regni moderatorem in Dania designauit: Noruagiæ Hasmundum impuberem filium relinquens. Nouum, & ante hac incompertum munus Testamento datum. Equidèm ędes, agros, prædia, uineas: & his similia Testamento dari putauimus: Regnum autem præstare chartæ beneficio, prodigij loco habitum est. Sunt tamen

Vnguinus Rex.

Testamento Reginā legatum.

tamen in Romanis historijs huius rei nõ dissimilia legata. Siquidem Attalus Rex, Romanum populum scripsit hæredem: & alij liberis suis eundem populum fecere tutorem. Sed in hac regione, nisi insignis aut uirtus, aut industria uires Testamenti adiuuissent, non est uerisimile, Daniæ Proceres cum populo, tam facile cessuros defuncti Regis uoluntati. Conciliauit autẽ hunc Regem Haldano, uirtus conspecta, & humanitas nõ uulgaris. Familiaritas autem inde Regibus incessit: quòd Ebbo Princeps piratarum, minis & prouocationibus Regem Gothorum inquietabat, filiam illi suam despondere cogens. Non erat Vnguino fiducia, uel armis repellere, aut duello cõcurrere prouocanti. Recusare autem Duellum, extremæ habitũ est in hac gente illa tempestate ignominiæ. Ergo quod res ipsa cöegit, fecit Vnguinus, filiam Ebboni despondit. Peruenit eius rei fama ad Haldanum. Non tulit ille indignitatem rei: quòd uir plebeius, scelere & latrocinijs insignis, Regiam puellam minis extorserit à parente. Vbi constitutas accæpit nuptias, eó profectus est cum expedito comitatu: sed illo clam habito, uestem sumpsit rusticam, posita Regali: oreq; parumper distorto, & ex industria turpato, ne internosceretur, ingressus Regiam, percunctatur, quem generum Rex delegerit? Ebbonem oculis ac manibus, Regi proximè iunctum, designant. Haldanus propius accedens, audiente iam Ebbone, iterum, quem Rex generum delegerit rogat? Tum stomachabundus Ebbo, quid homini rusticano uideret̃ talia percunctari, se esse quem Rex suo sanguine dignum iudicasset. Ad quod ille, Quando, inquit, talem sponsam prouocatione meruisti: si quid tibi uirium, si quid fiduciæ est, exurge, occurre prouocanti. Ecce uetulus demoror arma tua. Non erat liberum recusare: sed abigere uoluit hominem qualicunquè ratione. Laruarum est, inquit, noctibus pugnare: ego non nisi luce depugno. Satis, inquit, sublustris lunę speculo nobis luminis est ad pugnam. Assurge si quid est animi. Proceres qui hactenus siluere, uiua uoce iubent, prouocatum non detrectare quod crebrius obtulisset. Peruicit rubor, ut prodiret. Extemplo Haldani armis uictus occubuit: nuptiasq; uertit in funus. Ex eo tempore constrictũ Haldanum Vnguinus amauit: tantúmq; meruit redamari, ut Regno hæres fieret. Cęterum ab illo, aut sub illius Imperio gestas res nullas penitus accępimus: nisi quòd ab æmulo Regni Regnaldo bello pressus oppetierat.

Haldanus Ebbonem Duello sternit.

¶ Syritham, Siuualdi Regis filiam, pudicissimi aspectus, mirabili ingenio & labore Otarus tandem uxorem meretur. Rex Suetiam bello superat: ubi Starcuterus aliâs sæpè uictor, cum. 40. Proceribus fugit. Caput. V.

Siuualdus Rex.I.
Sygirithæ pudicitia oculorum.

SIVVALDVS Vnguini filius, in Daniæ Regno patri hęres extitit, atq; successor. Cuius tempora illustrauit Syrithæ filiæ inexpugnabilis pudicitia. Tanta sibi constantia oculorum nutus parere iussit, ut nunquàm uiri faciem passa sit intueri. Cùm multi ex primoribus iuuenes, petendæ coniugis gratia pertentarent: si aut uerbis, aut signis pellicerent puellam, ad se uel in momento contuendos. Ipsa rei nouitas multos, ut fit, ad experimenta sumenda exciuit. Pater autem, cùm ob insignes corporis ac animi, fortunæq; dotes, à multis sollicitaretur ad filiam despondendam, cõstituit: ut inter multos petitores, is puella potiretur, qui eius in se intuitum posset extorquere. Otarus quidam inter primores, & formæ fiducia, & eloquentiæ gratia, accedente generis dignitate, cum reliqua eius rei fortuna, rem experimẽto statuit pertentare. Interpellat, multa pollicet̃, confert uarios sermones, serios ac ludicros: nihil proficit, nihil illa mouetur. Inuentus est, qui tanta uirginis singularitate moueretur, ut submissa fœmina, quæ se illius familiaritati insinuaret: sermone occępto, uirginem in eum locum pertraheret, in quem se raptor occuluisset. Itaq; rapitur. Sed uindex Otarus adest, puellamq; nihil uiolentiæ passam, eripit, magno capitis sui discrimine. Iam promeritus sibi uideri solebat, quem illa maritum dignaret̃. Crebro igitur colloquio illam repetit, à patre constitutam conditionẽ impleturus. Sed illa non magis mouetur, quàm stet Marpesia cautes, ut ille ait. Importunitate eius carere cupiens, ancillari ueste sumpta, patrijs penatibus effert: remotioris solitudinis dominam nacta, pecudes eius pascere iubetur. Otarus autem, quem impatiens amor agitabat, ubi Regia audiuit excessisse, nulla interposita mora, omni paulò illustriori loco perquisitam, non inuenit. Rura cœpit indagare: diuq; quęsitam, in secessu longo reperit, ad oues pascendas excubantem. Illa uultum contęgens, quęsitoris diligentiam frustrare conatur. Sed attentiorem faciebat longa inquisitio. Vbi agnouit, Cur inquit, Regia puella, tantis te latibulis recondis? Cur fugis & patrem, & Patriam, & sordidis te ministerijs obscuras? Cur tot amatores contemnis, Otarum in primis tuum, qui non dubitauit suum periculo pro te caput obiectare? Qui tot milibus peragratis, his te penatibus magno uix labore potuit reperire. Tot meritis, ne unum quidèm oculorum intuitũ rependis? Quid si maiora deposcerem tantis laboribus pręmia? Non amplexum, non oscula, nõ risum exposco: semel erecto uultu, oculis tuis meritum intuere. Pertinax puellæ institutum frangi non potuit. Pertesum est tandem tanti laboris, damnauitq; uotis suam contemptricem. Illa tamen, ne omnino frustrari pateretur tanta pro se conatum, lares

Otari Ebbonis filij procacitas.

eius habitu petit dissimulato. Otari mater uultus explorans aduenæ puellæ, generosum aliquid deprendit in uultu. Filius non diu aberat, amatam illam suam adesse cognoscit: & quoniam uerbis toties frustratis nihil egit, nouum sumere tentat experimentum. Simulat instare Nuptias cum aliunde aduehenda sponsa. Multus ubiq; per omnē domum apparatus. In cubilis ministerium, cum nonnullis alijs peregrinam constituit puellam, nuper matris ministerio constrictam: Lucernam illi tradit manu tenendam. Inde discursus cæterorū uarij: longaq; mora interposita, lucernula consumptis cæris ad lychnos descenderat, manumq; tenentis adurebat. Illa pertinaciter tenens, ministerium non deserit. Obseruabat hoc Otarus diligentibus oculis. Vbi manum uidit concremari, nec loco moueri puellam, consyderare illa uoluit, si Otarus ista conspiceret, erectoq; uultu raptim illum est intuita. Tum desiliens Otarus toro, mediam amplectitur. Impletum est inquiens, paternæ conditionis institutum: Tu illa mihi semper optatissima sponsa, non aliam expecto: ueni ergo tot quæsita laboribus, tot merita periculis. Nuptias quas simulauit, impleuit. Pater amissam filiam, ubi post multum temporis in Otari torum audiuit conscendisse: generum non improbat, sed quod ignorāte se nuptias inierint, hoc protinus accusat. Sed filia patrem marito facilè placat, dum eius pro se labores, atq; pericula commemorat: nec solùm conciliat, uerumetiam arctiori uinculo deuincit affinitatis. Nam Otari germanam, patri suo, iam matre præmortua, coniugem donari curat. Memor inde Siuualdus Rex, quòd Regnaldus Suetię tyrannus, patrem illius oppresserit, diu quærebat gerendi belli rationem. Vbi cuncta constare uidet ex sententia, Regnaldum prælio aggreditur. Diu, multumq; certatū est: nox sola prælium diremit. tanta fuit non cedendi pertinacia. Altera luce reditur in aciem. Nusquàm fuga, cædes ubiq;, par utrinq; ardor animorum, ante noctem nulla quies à pręlio. Tertia quoq; lux in eadem utraq; agmina uidit pertinacia. Concursum est acriter, pugnatum fortiter. Sed tum Sueci cessere, uictoriam Danis relinquentes. Præcipua in Danorum agmine conspecta est opera Otari Regalis generi: qui ut se dignum tanto comprobaret coniugio, fortissimè semper dimicauit. Tum, quod nulla lux uidit, inuictissimus ille Starcuterus, quem bellū apud Suecos deprehendit commorantem, illisq; sociauit partibus, uisus est terga dare cum .80. Proceribus, bello semper ad illum diem inuictis. Starcuterus præcipuè fugiens, multos in admirationem conuertit. Sed uoluere Superi, ut mortalem se hominem agnosceret: sæpè uictor, semel uictus.

Apud Sialandiam prælium.

Starcuteri fuga.

¶ Alfus Sigari filius, Aluildam Siuuardi Gothorum Regis filiam ſtrennuè meretur uxorē. Negat mater. Filia piraticam agens, congreſſu nauali ab Alfo digno ſcitur. Vualbrunnæ Sigarus cadit.

Caput. vi.

Sigarus Rex. SIGARVS Siuualdo filius fuit, idemq; Regni hæres atq; ſucceſſor: duo, ſi p ętatē tueri poſſet, Regna ſuſcipiēs à patre. Nā Suetiam quoq; nouiſſimo bello, cùm Regem opprimeret, ſibi ſubiecit. Mutatis autem Regibus, omnis Regnorum ſtatus immutatur. Igitur Sigarus cum utranq; tueri haud poſſet, Daniæ Regno contentus fuit: tranquillaq; tempora meruiſſet, ſi non filij eius tres adoleſcentes, pro ætate inſolentes, rem omnem perturbaſſent, Siuualdus, Alfus, & Algerus, filia item Sygne, Regia ſoboles. E quibus Alfus inſigni corporis ſpecie, albicante coma, parem animi præſtantiam ubiq; præferebat. De Nuptijs ſolet eſſe prima huius gentis pugna. Accepit Alfus Gothorum Regi eſſe filiam unicæ pulchritudinis: quam pater incluſam deſpondiſſet uiro, qui per interpoſita pericula ad illā penetraret. Veterū in celebrandis Nuptijs Mos. Amabant Veteres legere procos uirtute præſtantes, & qui fortibus factis ſe magnorum affinitatibus uirorum dignos præſtitiſſent. Irritabat iuuenem generoſi ſanguinis in Venerem, periculum promerendi, quod alium deterruiſſet. Itaq; comparatis quibus opus uidebatur, Alfus adnauigat: conclaue uirginis perdenſa pericula petit. Non feræ, non angues aditum protribuere: cunctis ſuperatis peruenit ad puellam. Poſcit ex conſtituto quod meruiſſet. Pater Gotorum Rex, non aliud prætendit, quàm ex uoluntate puellæ rem agendam, illamq; ante omnia percunctandam. Non abnuit forti, & formæ dignitate præſtantiſſimo iuueni nubere. Sola mater puellā obiurgat, quòd tam prono reſponſo protinus annuiſſet: eſſe argumentum, non benè conſtantis animi. Igitur nuptias illa diſcindit. Indignata puella, quando illum non mereretur ſponſum, omnem deinde execratur maritum: militaribus rebus animum adijciens, & ueſte & armis præcingitur maſculis, Aluilda fit piratarum Princeps. piraticæ inſiſtens, quæ tum iuſta eſt habita militia, breui princeps aſſciſcitur. Multa undiq; pręclara edit facinora. Alfus quoq; Danię Regis filius, cùm eidem incumberet piraticæ negocio, ſuperuenit in portum, quem iam ante nauibus ſuis Aluilda (id puellæ nomen erat) occupaſſet. Igitur ubi eiuſdem quęſtus gratia, armati concurrunt, pugnā conſerunt, alter alterum portu tentat eijcere. Vbi pugna crudeſcit, Alfus ſuperior uiſus, nauim quam Aluilda tenebat, cum ſuis inſilit. Puella fortiter reſiſtit. Vbi incaleſcit pugna, fortè Aluildæ galea excutitur. Apparet uultus ille uirgineus Alfo non incognitus. Mox armis

abiectis,

abiectis, in amplexus ruit puellę. Huc nos inquit, ferox fortuna pepulit: ut qui inuicem amantes, mutuis non permitteremur complexibus, sęuis armis concurreremus. Fors obtulit in mari, in medio sanguine, quod terra negauit in triclinio sequestra pace. Nec mireris pugnantem fœminã. Ea enim in gente, nec prima illa, nec sola fuit. Nam & apud Thraces, Sarmatas, & Scythas, pugnę puellares recensentur: crebrescitq; narratio super his, crescente per tempora historia. Regis huius filia Sygne, quas turbas conciuerit, quæ mala inuexerit Regio sanguini, propter eam absumpto, in Suetia, atq; Noruagia commemorabimus. Post omnem uerò stragem, quam sibi mutuis pręlijs Danorum, Sueonum, ac Noruagiorum Proceres intulerunt, in Suetia commemorauimus. Cùm Haco superstes fratribus ab Hybernia bellum transferret in Daniam, peremptorum fratrum, & eius pręcipuè, quem turpi morte, publico Rex absumpsit iudicio, necem uindicaturus, noctu promouens agmina per loca siluestria, orta luce ramalibus prælatis, ante expectatum hostibus superuenit. Ibi Sigarus ab excubitore monitus propinquare nemus, fatalem dicitur horam agnouisse. Tamen quos potuit armatos in aciem produxit: ibiq; pugnans, cecidit in loco qui dicitur Vualbrunna, Latinè, Stragis puteus, à multitudine interfectorum.

Puellarum pugnæ.

Suetiæ lib. 1. cap. 45.

Noruagiæ lib. 1. cap. 21.

Sigari mors

¶ Siuualdus & Haco biduo inuicem preliantur: Haco uictus, decurso in Scotia biennio, moritur. Caput. vij.

Siuualdus Rex. II.

SIVVALDVS maior natu filius, cùm hactenus paternis inhæsisset penatibus, ultoris partes executurus, exercitum contrahit. Haco autem multitudinis concursu territus, cum tertia agminis parte, relictam in Heruuyck classem repetens, maritimo sibi discessu consuluit. Sed collega, eius etiam cognominis, agnominatus Fastuosus, plus fiduciæ in recenti uictoria, quàm metus in Haconis absentia ponendum existimans, mortemq́ue fugæ præferens, residuum tutabatur exercitum. Itaq́ue reductis paulisper castris, apud uillam Allexstata, naualem diutulè prestolans occursum, uenientium tardius sociorum segniciem causabatur. Nondum enim ad destinatū portum inmissa amni classis appulerat. Adeò autem Sigari clades, Siuualdiq́ue charitas promiscuos plebis animos incitabant, ut uterq́ue se bello sexus impenderet. Postera luce Haco, Siuualdusq́ue congressi, biduum extraxere pugna. In qua rebus atrocissimè decertatis, utroquè Duce prostrato, Danorū reliquias uictoria decorauit. Nocte uerò pręliū insecuta, ad constituti portus receptaculum classis Ripam rimata peruenit. Cuius alueum quondam remigijs peruium, nunc solidioribus elementis concretum, angustiæ limitant: ut uetante constrictionis inertia, rarus puppium admittatur ingressus. Diluculò nautę sociorum cadauera conspicati, funerandi Ducis gratia, collem spectatæ magnitudinis extruunt: quem usq́ue hodiè opinione celebrem, Haconis bustū fama cognominat. Quorum multitudinem Borcarus cum Scanico repente equitatu aduenicns, neci implicuit: consumptoq́ue hoste, uacuas remigio rates instruens, Hamundi filium Haconem, anhelanti præceps, celeritate insequitur. Cuius cōgressu habito, contigit Haconem rebus infeliciter gestis, metu præcipitem, in Scotorum patriam ternis euolare nauigijs: ubi decurso biennio, diem suum obijt.

Haco cum Siuualdo congressus.

Haconis mors.

¶ Haldanus pugil fortissimus, Gyuritham procatur: duodecim solus fundit: fratrem Hildigerum ignotum sibi, duello uincit. Caput. viij.

GYVRITHA Alfo filia, Sigari neptis, sola Regij sanguinis puella supererat. Adeò bellicus furor, omnē Regiam stirpem exsciderat. Placuit, Ducibus rem committere, donec dignus Regno procus inueniretur. Itaq́ue partita est in Ducatus omnis prouincia. Diu autem puella, omnes præ se contemnens, in cœlibatu permansit. nuncupatis enim uotis, uolūtariam sibi indixit castitatem: concubituq́ue carere, quàm ex plebe maritum consciscere satius duxit. Quin-

Quinetiam cauendæ iniuriæ gratia, quòd raptus puellarum crebri fierent, conclaue suum electo pugilum agmine tutabatur. Erat in Ducibus terræ uir primarius Borcarus, rebus gestis nemini inferior, multos etiam superans: qui Gunnarum Suetiæ Principem, iamdudum Noruagiæ Rege extincto, filiam eius Drotam cõiugio tenentem, prælio aggressus fudit: uxoremquè sibi asciuit: ex qua filium suscepit Haldanum. Qui cum ætate uiribus crescens, illa accæpit ætatis incrementa, ut iam adolescens, pugilẽ insignis famę, quòd ab eo pueriliter obludente colapho percussus esset, gestamine quod fortè manu tenebat petitum, oppressit. Inde futuros operum titulos auspicatus, præteritæ uitæ contemptum, in amplissimum sequẽtis fulgorem conuertit. Is cum parente primitias ingressus militiæ aduersus Russos, piraticam agentes, magnificè pugnauit: deuictisquè hostibus, trophæa retulit non uulgaria. Sed in congressu uulnus oris excæpit: quod nulla Medicinę artis peritia potuit in integrum reformare. Adeò excrementa carnis putrem alebant, ut deformitatem oris insignem faceret: quanquàm apud modestos rerum æstimatores, uulnus aduerso pectore sumptũ, non sit pudendum. Ausus tamen hic iuuenis, maternæ nobilitatis fiducia, paternæquè fortitudinis, pariter & autoritatis gratia, quam adiuuabat propriæ etiam industriæ conspecta probitas, Regiam adire puellam, Quid ita inquiens, nobilis uirgo, maturos annos degeneri perdis cœlibatu? In te Regius sanguis consedit: nisi consulatur in tempore, in te periturus. Si hunc probas maritum, erit qui se non degenerem magnis toris exhibebit. Ad hæc puella spiritu inflato de Nobilitate, iuuenem præ se contempsit, degenerem contractis naribus asseuerans, necdũ magnis rebus gestis conspicuũ: quem etiam oris deformitas non commendaret. Æquanimiter tulit ille cõtemptum. Quando inquit, causæ propriæ legationem impleui, unum oro, ut hoc cœlibatus proposito, ad illum diem seruato, contineas, donec Haldanus rebus quas probes, inclarescat: tanto fortassè splẽdore illustrandus, ut oris facilè contegat uitium. In hæc uerba dimittitur. Aberant tum fortè custodes atrij Athletæ: reuersi, audiunt Haldanum affuisse: duplici contemptu instincti, arma corripiunt: illum insequentes, ultionem facturi, & de occiso contubernali, & de contemptu sui: quòd puellã adijsset. Ille cùm insequentes attenderet, iussis abire socijs, fertur solus in duodecim: congressusq́; occidit uniuersos: hoc se primũ fortitudinis opere cõmendans Reginæ, quòd famulos tot numero unus peremisset. Inde cõmilitium secutus Sueonũ Regis Alueri, in Russos fert̃, ubi Hildigerus, uterinus Haldano frater: q̃ ille patre Gunaro, iste Borcaro, una ãbo matre Drota geniti, Russis militabat. Agnouit Hildigerus

Haldanus nascitur.

Pugilem adolescens sternit.

Gyuritham alloquitur, procans.

xij. pugiles solus cædit.

Suetiæ lib. 1, cap. 25.

fratrem, ab eo incognitus. Igitur cùm de sua parte processit Hildigerus, prouocans ex Sueonum agmine fortissimum, Haldanus illi opponitur. Recusat Hildigerus: prætenta causa, quòd cùm ipse pugil exercitatus haberetur .lxx. pugnis iam extractis, imberbem iuuenē oppugnare indecorū duceret. Creditū est hac ratione diffugere: sed ille fraterno sanguini pepercit. Haldanus duos sibi opponi iussit. Quos uicit. Tres deinde obiectos, strauit. Inde quatuor, usq; ad decē. Tum Hildigerus. Iam inquit, æquasti quem prouocas: nec longius differendum. Itaq; congressi fratres, fortissimè pugnant: donec Hildigerus letali accæpto uulnere, pugnam intermittit. Considentes in arena, conquiescunt. Ibi se iam aperit Hildigerus, communem utrisq; matrem testatus Drotam. Haldanus in oscula ruens, pugnam damnat: fratremquè accusat, quòd se contexerit. Illè quod res habebat prætendit: diu se restitisse, sed ubi famę detrimentum uidebatur accedere, periculum subij, fato non infelix: quòd forti manu conciderem. Hæc dicens, in uerba efflauit animam.

Duellum eius cùm fratre.

¶ Haldanus Daniam rediens, Gyuritham sibi desponsatam, Siuuarum audit procatum: & sponsum, & Saxones contriuit. Haraldum bello Sialandico post se relicto, fatis cedit. Caput. ix.

HALDANVS tot uictorijs cumulatus, iam omnium iudicio, dignus Regali toro iudicatus est, ipsiusq; Gyurithæ iam sententia omnibus anteponendus. Siuuarus tamen Saxonicæ gentis nobilissimus iuuenis, magnum gentis suæ decus in his nuptijs constitutum cernens, nam perinde Regnum Daniæ consequeretur, multis donis peregit, ut in colloquium puellæ perueniret: ibi multa largiens, maiora promittens: animum uirginis in se inclinare non destitit. Illa, ut erat sagax, conditionem fecit iuueni, quam implere posse non putabat. Vides, inquit, Daniæ Regnum lacerum, diuisis Ducatibus discissum: id aggredere, in unum ut erat corpus reducere: quod ubi peregeris, dignum te Regali toro reputabis. Ille conditionem accæpit, muneribus aggressus Regni Primores, ut auro potius, quàm ferro perageret, quo optatis nuptijs frueretur. Multa iam rei fundamenta locabat. Deniq; peractum iam uidebatur quod uirgo depoposcit. Annitentibus ergò Regni Proceribus, nuptiæ cōstituuntur, diu longeq; absens Haldanus posthabet. Peruenit tamen ad illū fama rei. Itaq; iter accelerans, cùm ad locum peruenisset, comites seposuit in occultū: ipse progressus in Aulā, sponsæ se uultibus ingerit: obscuritate quadā inuolutis uerbis exprobrabat fidei uiolationē, quòd nō expectasset eius reditū: Hoc est inquiēs, pro quo tot periculis caput obieci? sic me fœminæ permisi

Siuuarus Saxo.

Saxoniæ libro.1.ca.14.

permiſi fidei, ut tollat alius duriſſimæ præmia militiæ? Atilla æquè diſſimulanter, Qui potui urgentibus fatis reſiſtere? Longè, diuq́; peregrinantem, quis uiuere crederet? In hoc me meorum uota coniecerunt anguſtiæ: ſed tamen integra ſunt tibi, ſi quid præuales, tua præmia. Hæc dicentem, miratus ſponſus, ferientis mox ferrum tranſuerberatus accæpit. Aſſunt qui delituere milites, & omne protinus Saxonicum nomen extinguitur. Vacuatur Aula Teutonicis cõuiuis. Haldanus pactam alieno, ſponſam tulit indigena. Accæptam autem Gyuritham cùm ſterilem experiretur, nuptiarum ſibi deeſſe præmia non diſſimulanter aduertit: miſſoq́; in Vpſolam (quod templum erat ea tempeſtate cultiſſimum) nuncio, oraculum depoſcit. Reportauitque, parentandum Manibus Regiorum iuuenum, & præſertim fraternis. Quo peracto, filium ex ea ſuſtulit Haraldum, magnæ ſpei puerum. Cuius tamen adoleſcentia, & paternæ necis ſpectaculo, & primitijs bellorum miſeris, extitit contriſtata. Nam dum pater Haldanus integrando Regni corpore, quod uacante Imperio diuiſum erat, inſtaret: dum Sialandiæ Principi, imperata facere detrectanti, occurreret, magno uictus prælio, cui & filius inerat, & cõiunx, occubuit. Siquidem Gyuritha diuturno tẽpore ſceptris inhærẽs, militaribus officijs muliebre corpus inſtituerat. Cunq́; animo gereret, Regni reformationẽ, & filij, maritiq́; pręcipua charitate flagraret, non eſt paſſa deeſſe prælio, quod magno hoſtium inſtructu parabatur. Poſtquàm ergo Regem cecidiſſe cognouit, filium adoleſcentem pręſidio ſuo cinctum, acie eduxit, ſeruauitq́; ſuperſtitem.

Cadit ſponſus cum ſuis

Oraculum conſulitur ſuper ſterilitate Reginę

Haldani mors.

¶ Haraldus patri ſuccedit. Sialandiam recuperat. Haſmundum Noruagiæ reſtituit Regem: Suetię Regulos opprimit: & ab Othino pugnandi inſtitutionem docetur. Caput. x.

HARALDVS filius, patrium Regnum ſucceſſor acceperat. Cuius animi, corporiſq́; dotibus acceſſit, ut inuulnerabilis haberetur. Sic ualuerunt in ea gente præſtigiorũ maleficia, Othino quodam, quẽ diuinitate donabat gentis opinio, autore. Igitur ſtatura procerus, animo infractus, nihil prætermiſit quod reintegrando Imperio inſeruiret. Nam Vueſetum tyrannum Sialandię incubantem, cùm audiſſet nuptias peragere, in ipſo protinus oppreſſit conuiuio, Sialandiam recuperans. Hatherum quoq́; Iutia depulit. Hundingũ, Roricũq́; Lethra, quæ ſedes Regia ſemper fuit, exuit. Diſtractumq́; Daniæ Regnũ, in priſtinũ corpus reformauit. Inde uertit arma in exteros. Nam Noruagię Regẽ Haſmundũ, à germana Regno deiectũ, reſtituit. Nec aliud ſibi uel militiæ præmiũ depopoſcit, quã rectè factorũ memoriã.

Haraldus Rex. III. inuulnerabilis.

Sialandiam recuperat, atq́; alia admiranda peregit.

Hanc

Hanc uerò pugnam in Noruagia recensuimus. Ab Suetiæ Regę impugnatus, defensionis arma parauit: instinctu senis, qui se Othinum deum diceret, rationem ordinandarum acierũ recepit. Visum est operæ precium, nostri Saxonis super his institutionibus uerba repetere: ut intueamur, quę fuerit Veteribus pugnandi institutio. Iussit inquit, senex, ut terrestribus copijs bellum editurus, uniuersam aciem in tres turmas diuideret: quarum quanq; uicenarij ratione densaret: mediam autem. xx. uirorum numero reliquis porrectiorem extẽderet: quam etiam in coni, siue pyramidis acumen digerens, alarum recessus utrinquè secus discretis ambagibus obliquaret. Cuiuslibet autem turmę seriem hac ratione contexeret, ut à duobus frons inchoans, cõsequentibus locis unitas duntaxat incrementa reciperet. Equidem in secunda linea tres, in tertia quatuor: eodemq; modo posterius ordinandos, habita congressione statueret: sicq; consequentes gradus idem proportionis tenor instrueret, donec coniunctionis extremitas alas ęquaret. Cornu uerò quodlibet denis ab eo ordinibus formaretur. Post has item turmas instructam iaculis iuuentutem admittat. A cuius tergo grandæuorum cohortem adhibeat: quæ labantes sociorum uires, ueterana quadam uirtute firmaret. Deinde funditorum alas, gnarus locorum supputator, annecteret: qui post sodalium agmina cõsistentes, eminus hostem tormentis incesserent. Post quos cuiuslibet ætatis, aut ordinis homines, absq; conditionis æstimatione passim adscisceret. Cæterum postremam aciem ternis adinstar primæ cornibus distinctam, similiq; graduum proportione digestam, explicet. Cuius tergũ superiori coniunctum agmini, ipsum auersæ frontis obstaculo tueretur. At si nauale fortè prælium incidisset, partem classis secerneret: quę eo præpositos inchoante conflictus, multiuola rates hosticas reflexione circundaret. His disciplinæ militaris rationibus instructus, Ingonem, Olauumq; Suetiæ Regulos bellum parantes, anticipatis apud Suetiam rebus, oppressit: fratriq; deditionem offerenti, pacem dedit, firmatis conditionibus. Quid uerò rerum apud Noruagiam gesserit, in eius prouinciæ commemoratione posuimus. Nam Regi Olauo in Regnum restituto, permisit potestatem: Vbboni autem Frisio militi suo, cuius strennua usus est opera, sororem iunxit cõiugem: cuius ductu & Rheni partes, & Britanniam ipsam bello pertentauit. Sed ea in Noruagia transegimus.

Veterum pugnandi institutio. Terra.

Mari.

Suetiæ Regulos.

Noruagiæ lib. 1. ca. 27. c

¶ Haraldi memorabile bellum, quo & ipse, & Vbbo fortissimi cecidere, Ringo deinde Suetiæ Rex uictor, Regna partitur. Caput. xi.

MEMORABILE VERO BELLVM, & cæteris quæ

teris quæ in hac natione sunt gesta maximum parabat: quod apparatus ipse declarat. quippè septennio toto arma in Suetiam Haraldus instruxit: læuia interim prælia, quæ per hanc temporis moram facta sunt, maioris commemoratione sunt penitus obscurata. Multæ feruntur huius tam ponderosi belli causæ. Sunt qui internuncium utriusq;, quem multis annis inuicē submisere, Ringo, & Haraldus, intima sanguinis & animorū deuinctione constricti (quippe Haraldi sorore genitus extitit Ringo) inter utrunq; uana relatione struxerit inimicitias: cùm quæ apud alterutros uiderit, audieritq;, maligna interpretatione detorta, aliter ac facta sunt, retulerit: donec acerrima utrinq; odia conflaret. Alij etiam ab Haraldo ortam autumant belli causam: quòd uir militaris, qui omnem ætatem in armis triuerat, senectam ocio torpescere non sit passus: utile iudicans, iuuentutem longa pace bello dissuetam, in armis esse. Simul & secum uoluens: non esse decorum, se, qui multa foris bella gesserit cum gloria, fato consumi inglorio: quod per ætatē longè non esse fatalem homini prospiceret: maluitq; in acie spiritum profundere, quàm inerti leto succumbere. His, atq; alijs ex causis bellum est conflatum maximum. Cuius descriptionem, qui magna pars belli fuit, Starcuterus uir fortissimus, ad hanc usq; durās ætatem, perscripsit. Longum est commemorare, quæ cuiquè parti auxilia accessere. Haraldo quippè totis Regni sui uiribus in bellum propenso, accesserunt inter suos Duces, Hetha, atq; Vuisna: puellæ armis assuetæ, puellares etiam turmas ductantes: quarum muliebri corpori natura uiriles indidit animos. Nec nouum debet uideri recolentibus Troiana bella, Pentesileā furentem, in Italia quoq; Camillam, & in Bohemia diuturnum puellæ Imperium. Quod in Vuandalia nostra perstrinximus. Ex Britannia quoquè, Frisiaquè, arma huic agmini accessere. Vuisna quoquè altera ex Vuandalia uirago, Vuandalico agmini imperitat. Noruagiæ uires non defuerunt. Sed ne improuidis bellum Sueonibus pararetur, mittuntur ab Haraldo, qui Ringoni palàm inimicitiarū mandata perferrent, ipsamq; sequestræ pacis diremptionem uulgarent: ijsdem pugnæ locum præstituere iubens. At Sueticas uires toto Regno contractas, adiuuère auxilia multa. Nam & à Russis, & totius Orientis populis arma conuenerant. Pannoniæ quoquè extitisse feruntur in partibus. Suspicionemquè res ingerit, ne fortè Goti, iam in Pannonijs ad ripam Danubij sedentes, laboranti patriæ suppetias immiserint. Nam quicquid erat Gotorum in patria, rebus accessisse Sueticis, certa res est: enumerante huius belli Scriptore, ex nomine Duces, cum turnis suis. Tantæ autem utriusquè agminis erant copiæ, ut mare nauibus, & ipsa

Belli causæ.

Puellæ militares.

Vuandaliæ lib. 1. cap. 11. & seq.

Saxone Gramatico.

Scania

Scania turmis pedeſtribus uix ſufficere uiderentur. Maius tamen pugnæ pondus terreſtribus incumbebat agminibus: nec Nauales copiæ ſupplementū dabant pugnantibus. Igitur tanta mole concurſum eſt, ut uix fortium atq; inertium diſcriminarentur acta. Cædunt, cæduntur q; paſſim, uicti uictoresq;. In Suecis Starcuterus, in Danis Vbbo Friſius eminebant inter multa pugnantium milia. Sed poſt multū ſanguinem utrinq; fuſum, cadit Vbbo Danicarum partium fortis propugnator. Exinde ſubruere Danorū res paulatim cœpere, occiſo fortiſſimo Duce: qui quatuor & quadraginta in pectora tela, priuſquàm caderet, excępit. Haraldus, ubi ſuorum res inclinare audiret, ſentiretquè: iam curru eius inter cadauera inmobiliter hærente, prouoluitur & ipſe præceps curru ſublabente. Aderatq; qui Regium fatum impleret. Ringo Suetiæ Rex, ubi iam belli caput audit corruiſſe, ſuis adhuc cæde furentibus, receptui cani iuſſit, parciq; agminibus, Ducibusquè qui ſuperfuere. Iubet Regio perquiſito cadauere parentari, Regaliq; more incenſum corpus exurere: equum, bellatorem, ac arma flammis miſcere. Deinde priuſquàm agmina reduceret uictor, componendæ Danię rebus intendit: Scaniamq; Daniæ corpore abſtractam, ne facilè rebellarent, Suetiæ adiecit. Hetham puellam Danici generis, quòd ſub tributo regnaret, petentibus Danis permiſit. Sed facilè perteſum eſt uiris, fœminei Imperij. Non enim poterant muliebribus armis ſub eſſe, qui fortiſſimis Regibus militaſſent. Olonem, Siuuari Noruagiæ Regis filium adeunt: precanturq;, ut auitum Regnum ab infamia uendicaret. Nec difficile fuit impetrare. Aduocatam enim Hetham, cæteris cedere Regni partibus iuſſit, Iutia deinde contentam. Difficile fu* it tanto Imperio cedere, ſed aliquanto difficilius armis tueri. *

Vbbonis fortiſſimi caſus. — *Haraldi mors.* — *Hetha uirgo Danis imperat.* — *Olo aduocatur.*

¶ Olo Daniæ præficitur. Latronibus Regnum purgat, ac Duello uictor, Olaui filiam connubio meretur. Toronum obtruncat. Coniuratione tandem in ſe Ducū, inſidijs Starcuteri, balneo incautus perimitur nudus. Caput. xij.

OLO Siuuari Noruuagię Regis filius, ex Haraldi germana, uolentibus Danis cœpit regnare. Diu ſub auunculo iſte militauit Haraldo. Nam è Noruagia in Daniam, uiſendi auunculi cupidus, nauigabat. Tertium ætatis apud patrem luſtrum peregit, multum animi, corporisq; dotibus præpollens. Adeò uiſu efferus, ut quod alij armis, ille oculis ageret in hoſtem, ut terreret. Adoleſcentiæ annos præclaro facinore perornans. Nam inſignes latrones Gunnonem atquè Grimonem inſecutus, publicis itineribus inſidiantes, hoc ordine perdomuit. Equum, canemq;, ac arma quę uolebat, aſſumens, clam omnibus

Olo Rex. — *Olo uiſu terribilis.*

bus egreditur: nec socium, aut testem tantis rebus assumens. tantũ dabat fiduciæ uirtus. Vbi peruenit in loca latrocinijs frequentata, hominum in roscido gramine uestigia deprehendit: quæ secutus, peruenit ad amnem: nec inuenta qua traijceretur scapha, fiduciæ plenus, equo inuolitat. Amne superato, reliquum iter, ducentibus per gramina uestigijs conficit. Deductus in locum, quo iam uallo munitum, portisq; seratum, nullus uidebatur ingressus. At ille equo in uallum erecto conscendit, ante expectatum latronibus superueniens. In ipso uestibulo latronum, satellitem conficere indignum ratus, armis arcuatim, manibus confractum, tecto superiecit. Latrones intus audientes insolitum strepitum, emicant: contemptumq; adolescentem imberbem aggrediuntur. Sed ille gladio districto, ita ambos, patrem, filiumq; affecit, ut genibus solis niterentur repugnantes. Alterum canis per iugulum enecat: alium armis Olo confodit: & ut cõspicuum haberetur uirtutis exemplum, extracta latronum capita, sublimi conte per uiam publicam appendit: spolijs, quæ multa congesserant, uictor potitus. Inde ubi audiuit, Pugiles insigni nomine, Vuermorum Regis filiam deposcere, aut Regem ipsum duello contendere (iam sæpè diximus, morte grauiorem genti extitisse, ruborem recusandi certaminis) Olo patrijs Noruagiæ finibus adhuc demorato, aduolat, Regiamq; petit: quam comperit luctu & mœrore plenam. Percunctatus quid timerent? Regis filius rem aperit: Esse pugiles magni nominis, qui germanam deposcerent, aut duellum offerrent, quod nemo fidat subire. Ilic iussit omnes benè sperare: quid tamen præmij uictori esset, rogat? Filius consulto patre, refert, ipsam puellam uictori constitutam mercedem. Cunq; uirgo diligentius aduenæ hospitis oculos intueretur, nõ passa fulgorem, cõcidit. Ab ipso amanter erecta, quid formidaret rogatur? Fulgorem inquit luminum insolitum deprendi. Ille uerò ubi cõuiuio excipitur, decoram pandit faciem, cesarie uenustam. Sed sciens, quo luminum esset terrore, uerecundius illa submisit. Ingressi Regiã Pugiles, ipsam puellam, aut eius loco congressorem deposcunt. Olo uerò, Modestius inquit agendum cum Rege. Num gremio abducere Natam aduenistis? Illi perstant, alterum deposcere. Bene inquit habet. Pugnam poscentibus, pugna dabitur. Egressusq; in campum de more metatum, ambos conficit: satellites etiam auxilio dominis subeuntes, prosternit. Partam uictoria puellam accepit uxorẽ: ex qua filium sustulit Emundum, Regno Daniæ post patrem præsidentem. Sed prius quàm ad nouissimum Heraldi bellum perueniret, Patriam prius fortibus factis illustrauit. Audiens oppugnari parentem à Torono Regulo, oris habitu deformatus, hostis Regiam ingressus, primũ Siuuari, Olonisq; filij

Latrones peremit iuuenis.

Noruagiæ lib.1.cap.29.

Duello binos cum satellitibus sternit.

Toronũ Regulum cum suis obtruncat.

filij odio exulare professus, ubi opportunitatẽ uidit, socios asciscens, Regem cum stipatoribus obtruncat. Nec ante patriam repetẽs, quàm patri pacẽ ab oppressis hostibus reportaret. Inde maritima bella multa conficiens, undequaqꝫ uictor remeabat. Ad Haraldum auunculum dein profectus, cùm nonnullæ inter eos simultatum causæ suborirentur: eo deserto, se contulit ad Ringonem ei consobrinum. nam geminis sororibus erant progeniti. A quo, iam magno in Haraldum bello uictore, donatur Scaniæ gubernatione, quã Daniæ detractam ab Ringone supra significauimus. Inde ad uniuersum Daniæ Regnũ à Proceribus Rex deligitur, destituta (ut diximus) Hetha. Sed talem se, iam Regno potitus egerat, ut assuetos libertate Duces, facilè pœniteret Regem talem delegisse. Quippe uir animo acer, uiribus incomparabilis, plenam omnium subiectionem deposcens, in tyrannidem degenerare uisus est his, qui subesse non nouerant. Igitur inita conspiratione, & ut propius dicamus, coniuratione, Regem quando destituere non poterant, perimere statuerunt. Næc tamen inuentus est in. xij. Ducibus, qui fideret conferre manum, auderetqꝫ operam sibi desumere opprimendi Regis. Starcuterus supererat iam annis grauis, quippe qui triũ hominum impleuisset ætatem, necdum tamen defectus uiribus: apud quem questi Proceres, grauẽ sibi, Regnoqꝫ incũbere Olonem: orant, ut quoniã illi opprimendorũ gloria sit Tyrannorũ, hunc etiam faciat de medio: auri magnũ pondus se repensuros. Promittit operam: non tàm auri cupidine, quàm liberandi à Tyrãno Regni gratia. Captansquè opportunitatem, ingreditur ad Regem iam in balneis nudũ, ipse ferro succinctus. Rex ingredientem Starcuterum acrioribus oculis intuitus, statim reuerberat, apud alios inuictũ uirũ. Illa fuit, ut diximus, luminum eius acrimonia. Statimqꝫ in se rediens Rex, uirum multa familiaritate per bellum notum, & armis fortissimum, iam abeuntem iubet reuocari, arbitratus magni aliquid, uirum magnis rebus exercitũ, allaturũ. Vbi redijt, iam oculos Rex submisit, Quid est inquiens Starcutere? quid affers? Ille districto ferro assurgentem transuerberat. Hic fuit exitus magni Regis, fortissimi uiri, quẽ æquè fortissimus oppſsit.

Supra c. 11. b

Coniuratur in Olonem.

Olo nudus à Starcutero transfoditur.

¶ Emundus patri succedit, Ringonis filiam, nauali bello uxorem meretur: Duello binos superat. Deqꝫ Starcuteri morte. Caput. xiij.

Emundus Rex.

EMVNDVS OLONI patri subrogatur in Regnũ, non tantùm paternorum operum, quàm spectatæ indolis reuerentia, adiuuante generis nobilitate: contendit adolescens paternis insistere per bella uestigijs, præclara eius opera, aut æquaturus, aut si qua posset etiam superaturus. Prima illi de Nuptijs, ut mos

ut mos erat genti concertatio, Ringonis apud Noruagios aliquantæ genti regnantis filiam, illi fama pulchritudinis ac pudicitiæ commendabat. Sed non dabant Veteres nuptui filias, nisi fama insignibus, & uictoria præclaris generis. Igitur socero se probaturus Ringoni, Emundus classem instruit, Noruagiam adnauigat, bellū infert. In quo iam ad mortem Ringone uulnerato, Emundum iubet aduocari: eiq; iam moriens, digno factis genero, filiam despondet. Emundus autem plurimis undecunq; cumulatus uictorijs, cùm Noruagiam sibi ex coniuge commendatam pacasset, occisa Rusla uirgine bellatrice (quam rem in Noruagia commemorauimus) duo ex Ducibus fœminæ bello superstites, qui iam uiuenti Dominæ fidem astrinxerant, uulturos necē eius si superessent: audito, quòd Emundi opera cecidisset, Regem prouocant in Duellum. Diu restitere Proceres, nō posse duobus unum, & Regem popularibus opponi. Sed peruicit Regis uoluntas, effecitque, ne quis quod ipse cuperet tentaret impedire. Congressus utriq;, alterum ex his occidit: alterum uita & præfectura gentis donauit. Sub huius Regno uetulus iam Starcuterus luminibus captus, uirium uigore destituitur: sed inglorium ratus, sine sanguine mori, qui toties hostilem uidisset cruorem. Igitur multa pœnitudine Olonis à se occisi mortem deplangens, precium sceleris, aurum collo appensum circumtulit: inuitans huius mercede ad sui interfectionem obuios quoslibet. Cunq; gemino accinctus gladio, geminoq; innixus baculo, senex graderetur, ab obuio milite rogatus, quid sibi duplex gladius uellet inutili seni: unum profecto munus suum facere posset. Propius arreptans senior ensem, abscondit in latera astantis. Alio deinde itinere obuium habuit in uenatione Hatherum equitem, cuius parentem occidisset. Agnitus ab eo, cùm senex uicissim oculorū uitio non uideret, itaq; duos è ministris equites immittit seni: uisurus si terreretur. At ille strepitu magis, quàm uisu uicinos deprendens, utrunq; baculo, quem gerebat excerebrans, terruit territantem. Propius tamen adequitans, ut extra ensis ictum constitit, senem percunctatur, gladium ne uehiculo uelit percunctare. Ille ab alto ducens suspiria, Quondam inquit, irrisoribus meritas pœnas rependi: nunc & luminibus, & uiribus defectus irrideor.

Ringonis filiam, uxorē ducit.

Noruagiæ lib. 1. cap. 33.

Duellum Emundi.

De hoc in Suetia lib. 2. cap. 22.

Vt sine regressu pronus agit alueus undas,
Sic ætas hominum cursim labentibus annis
Irreditura fluit.

Non est qui senem miseretur: præter unum Atherū, qui & in agmine, & in pace seni sedulus subministrat. Multa deinde uerborum uicissitudine, cùm Hatherus de plurimis percunctaretur, & ille senū more garrulus, tropheos suos numeraret, ipsum quem requirit agnouit Ha-

therum. Quando te inquit Amice, obuium fortuna fecit, mori uolentem magno precio confice. En aurum quod Olonis nece mercedem tuli, tu quoque simili de me nece peracta refer: quod iusto adiutus dolore in me ferrum exeres: memor, à me parentem quondam tuum interfectum. Non distulit Hatherus mori uolentem conficere: præsertim gemina mercede conductus, quòd paternam mortẽ uindicaret, & aurum collo appensum pacisceretur in precio. Igitur districto gladio super

Starcuteri mors.

ceruicẽ, senile caput abstulit, trunco propè obrutus cadẽte. Hic est exitus fortissimi pugilis, & qui tertiã hominis expleuisset ætatem. Quod ne cuiquàm incredibile uideatur, in ea quoque re naturam alere monstra, ut corporũ magnitudine, ita ætatis distensione: redeat in memoriam Ioañis de Temporibus, uiri Gallici mentio: quem suæ gentis Scriptores, tria uictitasse secula asserunt. Emundus autem Daniæ Rex, pace integra, summa cum tranquillitate decessit, duobus filijs, totidemque filiabus relictis: de quibus deinceps agemus.

¶ Dania & Iutia, illa Suecis, hæc Vuandalis, Siuuari inertia, subijcitur tributaria: atque inibi mors eius bello desperata. Caput. xiiij.

Siuuardus Rex. I.

SIVVARDVS filiorũ Emundi natu maior, Regnũ patris post illum omniũ uoluntate assequitur, fratre adhuc Buthlo impubere. Prima illa incidit rei gerendæ occasio: quòd germanam Gotaro Sueonum Regi despondisset: Legatique ab eo Rege in eam causam missi, itinere medio malè habiti fuissent: credi tũ est, Siuuardi insidijs esse patratum. Igitur Sueonum Rex iniuriam uindicaturus, classem aptat: milites imponit, mouitque in Daniam. Nec segnior illi occurrit Siuuardus, & apud Halandiam classe congressi, ma-

Sueones uincunt.

ritimo prælio decertant. Victoria Sueonum fuit. Nam Daniæ Rex fuga sibi consuluit in Iutiam, colligens ibi sparsi exercitus superstites milites. Interim Rex uictor, Daniam ingressus, puellam rapuit ante desponsatam. Speciosum duxerant ea tempestate Regij uiri, si armis nuptias cõscirent. Siuuardus tamen opportunè Iutiam ingreditur. Nam per idem tempus cùm Daniæ Regem bello implicitũ Vuandali persentirent, terrestri agmine mouentes, in Daniam uastabundi incesserunt. At Rex de fuga ueniens, ibi quos potuit armauit, Vuandalis occurrit, ac retrò pepulit: priorem fugam noua uictoria cõpensans. Sed non erat longum tempus in medio, quo iam Vuandali recuperatis ui-

Iutia superatur à Vuandalis.

ribus, Duce constituto, militari ordine Iutiam repetentes, obuiũ Regem fundunt, fugantque. Magnũ hoc & memorabile præliũ: quo Rex non solùm bello uincitur, sed Iutia exuitur, quę iam in Vuandalorum

Vuandaliæ lib. 1. cap. 13.

concessit potestatẽ: cùm dudũ antea Saxonibus dominis illa seruiret.

Hac

Hac etiam pugna filium Iarmericum, geminasq; filias ab hostibus captas amisit. Hæc fuit illa tempestate Danici Regni calamitas: ut cùm Scaniam Sueci occupassent, Iutiam Vuandali tenerẽt, duobus Regni potioribus partibus, in hostiũ potestate factis, solę insulę in medio parebant Danorũ Regi. Non contemnenda quidèm Prouincia, sed maioribus sui præsidijs destituta. cùm hinc Vuandali, inde Sueci, mediũ Danorũ Regem penè captũ complecterentur. Ita Danorũ Regnũ fortissimè propagatũ, tantis etiã Maiorũ titulis illustratum, tot auctũ uictorijs, ob unius uiri inertiam, ex summo nitore fortunę, & florentissimo rerũ statu eó peruenit ignominiæ, ut pensionem, quam prius imperauit, exolueret. Siuuardus autem sæpè pugnam retentans, casso labore se fatigauit. Post tot Maiorũ decora, in tam erubescendo rerum statu, confusa Regni gubernacula gestare non sustinens, ne diuturnior uita ad extremam gloriæ iacturam pertingeret, speciosum sibi statum pugna parere properauit. Quippè memorẽ calamitatis animũ, deponendæ ægritudinis cupido, salutis fastidio cruciabat. Adeò demendi ruboris studiũ, lucem ei inuisam fecerat. Igitur cõparatis ad pugnam copijs, Simoni cuidã sub Gotaro Sueonũ Rege, Scaniam procuranti, bellum apertè denũciat. Quod obstinatis temeritatis uiribus executus, occiso Simone, per summam hostiũ stragem, uitam finiuit. Patria tamen pensionis onere liberari nequiuit.

¶ Buthli Regnum & mors, Iarmerici filij eius, apud Vuandalos captiuitas, & eiusdem ab eadem seruitute admiranda liberatio. Caput. xv.

BVTHLVS oppresso in prælio fratri, in qualicunq; Regno succedit: cùm interim Iarmericus fratris filius, apud Regem Vuandalorũ Ismarũ, cũ coæuo sibi, collacteoq; Gunnone, cõiectus in carcerẽ captiuus degebat. Quo demũ erutus, atq; exercendi ruris culturæ applicatus, rusticũ opus Regius iuuenis exequit. Ob cuius promptissimam administrationem, ad Regaliũ mancipiorum Magisterium transfertur. Eo quoq; syncerissimè gesto, in Necessariorũ Regis gregem assumitur. Vbi cùm se iuxta Aulicorũ ritum, egregia morum amœnitate gessisset, breui in Amicorũ numerũ translatus, primum familiaritatis locum obtinuit, ac ueluti quibusdam meritorum gradibus fretus, ab infima sorte, ad spectatũ honoris fastigiũ concessit: & ne segnem, eneruemq; iuuentam ageret, militaribus se studijs assuefecit, naturæ dotes industria cumulans. Grata omnibus Iarmerici indoles erat, soli Reginæ suspectum adolescentis fuit ingeniũ. Per quæ tempora, Regis fratrem fato functum, repentinus rumor effuderat. Cuius corpus Ismarus amplissimo funere elaturus, quo mai-

Buthlus Rex.

Iarmericus captus.

 ior exe-

ior exequiarũ pompa fieret, Regia comitate conuiuium instruit. At Iarmericus aliàs cum Regina familiaris rei curã sortitus, ad fugam cuius facultatem Regalis absentia promittere uidebatur, circumspiciendam accessit. Animaduertebat enim, se etiam inter opes positum, miserabile Regis esse mancipium, & quasi alieno beneficio precarium spiritum possidere. Præterea quanquàm primus apud Regem honoribus uteretur, libertatem delitijs præferendam existimans, uisendæ Patriæ, noscendiq; generis eximia cupiditate flagrabat. Sciẽs autẽ, quòd Regina, ne quis captiuorum elabi posset, competentibus prouidisset excubijs: quo uiribus peruenire non poterat, arte curauit assurgere. Fiscellam itaq; biblo ac uimine textam, qua agrestes ad instar hominis formata, aues aristis deturbare consueuerant, uiuo cane compleuit: quin etiam detracto sibi cultu, quo uerisimilius humanam repræsentaret imaginem, texit. Deinde priuatũ Regis ærarium demolitus, egestam inde pecuniã, notis sibi tantùm recondidit locis. Interea Gunno absentiam socij dissimulare iussus, illata in Regiam fiscella, impulsoquè ad latrandum cane, percunctanti quidnam hoc esset Reginæ, mente captum calamitare retulit Iarmericum. Illa ad aspectum statuę, similitudinis errore delusa, insanum ędе iubet eijci. Tunc Guño perlatam foras statuam, perinde ac furentem socium, lectulo tradit. Sub noctem uerò uigiles epularum hilaritate ac uino prouehit largiore, abscisaquè dormientium capita, quo turpiore eos morte consumeret, inguini sociauit. Excitata strepitu Regina, causamquè eius discere cupiens, concita fores petiuit mulier imperiosa, & quæ ministris malè fideret. Sed dum caput incautius exerit, improuiso Gunnonis ense confoditur. Quæ cùm mortificum uulnus experta corrueret, reflexis in occisorem luminibus, Nullius inquit, obtentu fraudis, si incolumi mihi uiuere licuisset, his finibus impunitus excederes. Ad hunc modum crebras in percussorem minas moribunda profudit. Deinde Iarmericus unà cum Gunnone, præclari facinoris loco, tabernaculum, in quo Rex fraterno conuiuio celebrat exequias, cunctis temulẽtia uictis, admoto furtim incendio complet. Quo latius fuso, quidam ebrietatis stupore discusso, immissis equis, deprehensos periculi insequuntur autores. At iuuenes primum iumentis quæ repererant uecti, ad ultimum ijsdem prolixiore cursu debilitatis, pedites dedere fugam. Iamquè penè occupatis, amnis remedio fuit. Pontem enim, quem ante morandi persecutoris gratia, pręscisis ad medium trabibus, non modo onerum impatientem, sed etiam ruinæ propinquum, effecerant, prætergressi, in opacam de industria uoraginem concesserant: quibus imminentes Vuandali, dum parum prospecto periculo, equis improuidi pontem onerant,

Fugæ machina.

Gruño Reginam interficit.

Regiam incendit Iarmericus.

Egregiũ in fuga facinus.

onerant, desidentibus tabulatis excussi, præcipitantur in flumen. Sed dum enando ripam appetunt, à Gunnone & Iarmerico intercæpti, mersi, aut interfecti sunt. Ita iuuenes egregia calliditate usi, non ut fugitiua mancipia, sed quasi prẹditi consilio senes, maius ætate sua facinus ediderunt, quod ante concẹperant efficaciter adimplendo. At ubi uentum est in littus, rapto quod sors obtulerat nauigio, in altum procedunt. Quos qui insequebantur barbari, nauigare conspectos, uociferando reuocare conati, regnaturos si redeant spondent: quòd publico Veterum instituto, Regum percussoribus Regnorum successio fuerit decreta. Diu recedentium aures pertinax Vuandalorum clamor, promissis pellacibus exurdabat. Hæc sunt ad uerbum Saxonis omnia: quæ ideo repetiui, ut cernat, dijudicetq́ Lector, quàm in exquisitis uerbis sit eius interdum inepta narratio: quod præsertim in exitu Reginæ Regisq́ comprobabit. Per hanc uerò tempestatem, dum Iarmericus in captiuitate maneret, Buthlus Siuuardi frater, Danis perfunctoriè præerat. A quibus uenienti Iarmerico, Regnum tradere cōactus, ex Rege priuatus euasit. Saxonem taxat.

¶ Iarmericus Dania potius, Suetiam cum Rege opprimit. Vuandalos tributarios facit. Regiam dein quieti construit. Reginam falso proditam, horribili mortis specie interimit, pœnam facinoris impij tandem luens. Caput.xvi.

IARMERICVS Siuuardi filius, ex captiuitate rediens, paternum Regnum postliminio iure suscẹpit, adiuuante patrui, qui per absentiam eius administrauit, ignauia. Nec longum tempus in medio, ipsi Iarmerico iam Danorum Regi, benè gerendæ rei nascitur occasio. Nam Gotarus Suetiẹ Rex, Sybbonem stupri insimulatum, occidi iusserat. Cuius rei indignitate permoti eius cognati, ad Iarmericum se contulerunt: operas illi suas promittunt, si Suetiæ Regnum oppugnare contendat: futurum breui, ut expugnet. Mouit illum magnæ rei obiecta conditio. Itaquè armauit classem, & multis iam Regni Proceribus sibi adiunctis, Regem oppressit: geminoq́ Regno sublimis, priscæ captiuitatis damna pulchrè compensauit. Auctus perinde uiribus, mouit in Vuandalos, uindicaturus longẹ captiuitatis iniuriã. Nec segnes illi hostes, occurrũt. Conferunt̃ manus, et magno prẹlio uicti Vuandali, in iura Daniẹ uersa uice redierũt, tributa quẹ exegerãt iã soluturi. Vt aũt iniquẹ captiuitatis suẹ, ꝙ post carcerem, operi diu rustico cogeretur inseruire, iniuriã uindicaret: qua

Iarmericus Rex.

Suetia potitur, Rege oppresso.

Vuandalos subigit.

draginta ex Primoribus hostiũ captos, luposq́ totidem inuicem per iugulum appensos sociauit: quem parricidalium pœnarum modũ, in his uindicandis adhibuit: ut gentis rapacitatem, et indignã generi suo, in se admissam sæuitiam compensaret. Subacta regione, præsidia opportunis locis disposuit. Inde profectus, Sembonũ, Curetũ, compluriumq́ Orientis gentium regiones bello pertentauit: utpote duplicis Regni titulis insignis. Sed ea freti Regis implicatione Vuandali, præsidia imposita opprimunt, armantq́ classem, Daniam peruastantes. Rex cùm hęc audiret, auersus ab his quos impugnabat, ad tutandam Daniam regreditur: hostibus fit obuiam, maritimoq́ prælio excipit, ac uincit confligentes: defectionis autores miserabili supplicio afficit. Nam lora innectens equinis ungulis, Vuandalorum Principes implicuit, perq́ cœnum ac saxa, actis molossis immittit: ut multiplici supplicio interirent. Qua pœna territi cæteri, mandata factitarũt. Rebus bello in circumitu cõpositis, iam domesticis illustrandis animũ adiecit. Nam edita, conspicuaq́ rupe mansionem instruit. Vallũ ingens iubet comportari. Molem structuræ magnam firmat. Ima uallis, media triclinijs, summa munitionibus aptat. Portas quatuor firmat. Manubias hostiũ, & omnem Regni thesaurũ in exornanda Regia componit. Inde cùm audisset, quosdam Orientaliũ mare infestum tenere, adnauigat: naualiq́ prælio, uictos, ea conditione in societatem assumit: ut germanam suam, Regio more instructam, matrimonio illi iungant. Optata uictis conditio, in qua indicitur, quod uotis omnibus, etiam uictoribus erat expetendũ. Interea Liuonum Regis filius Bicco, graui patris, patriæq́ iniuria in Regem commotus, quia armis uindicare non poterat, ad dolos conuertitur. Addit se Regi comitem, ministrumq́ ad omnia sedulum, assentationibusq́ peruicit: ut primus ad secretissima quæq́ consultus adhiberetur. Et cùm iam plenam apud Regem mereretur fidẽ, charissimos Regi subuertit affectus, & in omne facinus impium, prauis consilijs Regem impulit. Fingit filij & uxoris adulteriũ: quóq́ huius rei uerisimilẽ faceret narrationem, subornat, ut Regina, omniũ insidiarũ Bicconis ignara, secretò Regis filiũ, priuignum suũ, de iocalibus interpellet. Quare apud Regem comperta, delatori aures præbuit. Igitur Reginam miseris modis excruciatam exanimauit. Nam quæ se scortum Regis filio præbuisset, cõculcandam bobus iussit resupinari. Cunq́ iumenta fœmineã faciem intuita, miseranter parcerẽt, supinatã iubebat prosterni, & ita bouinis pedibus proteri. Quæ res cùm ad germanos eius deferrẽt, in ultionẽ exarserũt: & omnibus undecunq́ mutuatis uiribus, in Regem mouerunt. Rex ipse iam imparatus ad educendum exercitũ, firmatæ pridèm munitioni fidebat:

Defectorũ Principum pœna.

Regiam extruit.

Bicconis impostura neglectissima.

Suuauildæ Reginæ mors innocens & merè horribilis

penora

penora cõmeatibus, munitiones armatis impleuit. Hostes uerò tanto odio sepserant obsidione Regiam, ut nisi expugnata nõ redirent. Oppugnant fortissimè. Obsessi uerò non segniter se tuentur. Fit obsessorũ eruptio: cui Rex ipse intererat. Acerrimè dimicatur, cùm deforis adessent, qui obsidẽtes alio de latere inuaderent. Ibi magnis utrinque odijs concurritur. Vtriusque partis uires consciduntur. Rex ipse inter medios obtruncatur. Reliquiæ obsidentium ægrè se in naues recipiunt, laceras uires in Patriam reuehunt, uicti pariter, & uictores.

Iarmerici mors.

¶ Broderus filius Iarmerici patris sententia damnatus; sed mutatis ante stragem consilio, ut hęres regno relinqueretur, patri Rex inglorius successit. Caput. XVII.

BRODERVS filius erat Iarmerici: quem ille destinatum supplicio, priusquàm interiret, morte iussit reuocari: ne omnino Regnum hærede careret. Itaque post patrem Regno pręerat. Supplicij autem quo consumendus erat, hic ordo commemoratur. Iubebat accusatũ adulterũ suspendio puniri: & tamen quia Regis erat filius, hoc temperamentũ adhibitũ est supplicio: ut iuuenes duo subiectum pendentis pedibus asseruarent, quasi scabellũ humeris sustinentis: ut Regis interea animus exferuescens, tempus acciperet mutandæ sententiæ, si uideretur. Optimum reuera Regiæ clementiæ consilium. Cui compar fuit illa Theodosij magni Romani Imperatoris, non longè his temporibus dominantis constitutio. Ne mortis sententia ante tricesimũ diem sumeret executionem. Igitur cùm pater eiulatũ catuli, cui Broderus insueuerat, cognouisset, falconemque eius in suo cõspectu cerneret, plumas sibi sua spontè conuellere, herilem pœnam bestiolæ uisæ sunt persentire. Motus pater, En inquit, animantes, quas sine ratione natura formauit, miserationem postulant, miserabiliter se gerentes: quo magis ego, quem intelligentia erexit, Regia fortuna prouexit, patrem talis iuuenis genitiua uis fecit, miserationis affectum, uisceribus admittere iubeor? Itaque famuli, detractũ supplicio filium, si uiuit, relaxate. Sic redditus est uitæ Broderus, miserantibus pusillis animantibus, quem maximus Regno pater, innocentem pœnę addixit.

Broderus Rex. *Broderi à suspendio liberatio.* *Constitutio Theodosiana.*

Quanta pestis Principum assentatio perditorum: quot Reges euerterunt pessima suorum consilia? Iarmericus bonus pater, non degeneri filio, ignominiosum pœnæ letum inuexit, proditoris assentatione seductus. Optimum optimi Imperatoris Alexandri Romani Principis factum memoratur: qui ex aulicis familiarem sibi asseclam, multa uendere solitum officia, plura polliceri, cùm comperisset: captum uinciri iussit, alligarique palo in publicum: tum facibus undiquè fumigantibus circundari, & in ora torqueri imperat, clamante præco

Principum assentatio pessima. *Delatorum apud Romanos pœna.*

ne. Fumum

ne. Fumum uendidisti, fumo interibis. Talia utinam præmia reportarent, qui apud Principes delationis munere funguntur. Cæterũ quid rerum sub huius Regno gestum sit in ea Prouincia, compertum nihil habeo: nullo præclaro opere in fastos relato: nisi quòd Broderus filius patri successerit.

¶ Siuualdus ignoti sanguinis Daniæ Regno præficitur. Caput. xviij.

Siuualdus Rex.

SIVVALDVS post hunc Regno potitur. Quo sanguine cretus, quidúe rerũ gesserit, omnino memoratur nihil: Nisi quòd eius Imperium ad extremam usq; senectam sit deductum, filio interim eius Piraticę insistente. Deerat illis hominibus terrestris sæpè militia: & inquietudo mẽtibus insita, tranquillitatem temporum nõ sustinebat. Nam Daniam undiq; mari cinctam accæpimus: nisi qua parte Scania, quæ hac tempestate adhuc Suetici iuris uidebat, iuncta est Suetiæ montibus asperrimis: quæ ab illa quoque regione, terrestrem militiam non admittit. Igitur ad mare conuolarunt, ibiq; adolescentiam attriuere, maioribusq; rebus assuefecere gerendis. Inde illa Nauigandi exercitatio eó prouexit homines, ut litorũ circumpositorum penè omnium fortunam attentarent, Vuandaliam subigerent, Saxoniam sępè tributis onerarent, Sembos, Curetes, Estones, Russos Imperio suo premerent: Galliarum littora infestarent, Britanniam & Hyberniam subigerent: postremo etiam usq; in Constantinopolim nauigationem extenderent. Vellem hoc loco Saxo noster explicuisset, qui fuerint quos Hellesponticos ille dixit, cum Iarmerico Rege, nonnullisq; alijs manus conseruisse. Si à traiectu Europæ, atq; Asiæ illi uenerunt (quæ est uera Hellesponti prouincia) longinqua ni mirum in Daniam nauigatio. Quæso te Saxo noster, quando illi uiri ad arma, pugnasq; exierant, cur tam multas in medio propinquiores & locupletiores prouincias præternauigauerunt, & in Daniam sterilem utiq; cæterarum comparatione prouinciam, arma contulerunt? Veritos crediderim Romanum Imperium: ne illi parentes regiones incesserent. Quippe magnus Constantinus per hanc ætatem Imperio præsidens, suo de nomine Bisantium, in Constantinopolim transformauit. Sed nos diuinationis ignari, quæ non legimus, posteris tradere non ualemus.

Saxonem taxat.

¶ Snio Danię Rex, Scaniam recuperat, Gotos pari utrinque selecto Duello uincit, & filiam Regis uxorem sibi rapit. Caput. xix.

Snio Rex.

SNIO filius, hunc Regno insequitur. Cuius tempora illustrauit Longobardorũ de Scania egressio. Prima huius Regis

ſus Regis opera fuit, Scaniam iamdudum Suetię iunctam, ſuo Regno iterum adunare. Eſkillus atq; Alkillus Duces erant, qui pro Rege Suetiæ illam tuebantur. Sed Snio collectis Regni uiribus, duxit in illos: initoq; prælio fugauit, ac Regno ſuo deinde ut ante parere cœgit. Libuit autē iuueni Regi, priuſquàm ſe iuſtis nuptijs deuinciret, furtiuis amoribus diffluere. Igitur Gotorum Regis filiam, ſi legitimo toro depopoſciſſet, nullo pacto pater recuſaſſet: ſed ille ſubmiſſis mollioribus nuncijs, ad neſcio quos affectus iuſſit ſollicitari. Pater puellæ, adeſſe iuuenes peregrinos, qui filiæ ſecreta colloquia quæritarent, ubi intellexit: iuſſit diligentius eorum obſeruari ueſtigia: & ubi furtiuis amoribus inſtare comperiſſet, arreptos ultimo affecit ſupplicio. Sed Rex Snio ſuorū necē uindicare deproperans, contracto exercitu mouit in Gotos. Iam tendebant aduerſis in campis acies. Incidit autem Regi Gotorum conſilium: ut miſſis ad Snionem nuncijs, rem non toto agmine peragendam, ſi uideretur, æquato pugilum è diuerſo numero, committere hortaretur: ut multitudini parcerēt. Sorte autem pugnantium ipſi Reges uterentur: ut uicti uictoribus, tanquàm toto agmine pugnatum extitiſſet, parerent. Accæpit conditionem Rex Snio: & immiſſis altrinſecus pugnatoribus, cùm aliquandiu æquatæ uires uiderentur, ceſſere Goti, & eorum ſorte Dani uictores, uictis legem dicebant. Sed filia Gotorum Regis, iam Sueonū Regi denupta, necdum animo exciderat amantis: itaq; dimiſſis qui eam etiam tum ad torum inuitarent, effecit, ut raptui ſe aptaret. Abſtractam ergo toro legitimi mariti, Snio illam qualicunq; conditione tenebat. Ordinē autē huius raptus, quia in Suetia noſtra deſcripſimus, hoc loco tranſibimus.

Snionis furtiuus amor.

Rapit alteri nuptam.

Suetiæ lib. 2. cap. 25.

¶ Annonæ caritatem duriſſimo decreto Rex delinire conatur, at muliebri conſilio mitius agit. De Longobardorum item origine. Caput. xx.

QVO tempore per ſummam cœli intemperiem, agrorū ubertate corrupta, ingens annonæ caritas incidit. Cunq; oborta uictualium raritate, grauis plebem inedia laceraret, Rex quonam modo tēporis occurreret difficultati anxius, cùm aliquanto maiorum bibulorum quàm edacium impenſam animaduerteret, frugalitatem poculis conabatur inferre. Conuiuiorum enim uſibus abrogatis, ne qua ex fruge potio pararetur, edixit: acerbitatem famis, ſuperflui hauſtus interdicto pellendam, atq; à ſiti, abundantiam eſcis mutuandam exiſtimans. * * Sed neq; profuit rebus etiam tanta Regis prouidentia. Erant in Regis conſilio, quibus una ſalus ſupereſſe ſit uiſa, ſi inutilem multitudinem Senum, Puerorumquè, Fœminarum necē reſecarent:

Decretum merè atrox.

reſecarent:

reſecarent: ſeruatis ſolis uiris militaribus, & agrorum cultoribus: ſic enim patriam, quæ alumnos nutrire non poſſet, ſeruari ſolum poſſe exiſtimabant. Factumq́ decretũ, ut parentem ætate fractum, matremque pariendo inutilem, filium, filiamq́, aut armis, aut nuptijs inutiles, domi quiſq́ ſuæ conſumeret. Hoc decretum, ſceleris atq́ atrocitatis plenum, fœmina duorum in concilio Procerũ mater auertit: Mirari ſe inquiens, quòd in Regio Concilio non ſalubrius ad Patriæ liberationem decretũ eſſet repertum. Euocatis filijs inſpirat, Regem adeant: ſuadeantq́, ut mutato impietatis pleno decreto, ſalubrius Rex de cernat: ut inter omnes terræ familias ſors mittatur: in quam ea ceciderit, cum omni domo emigret, uxore, parentibus, liberis ſecum extractis: ita fieri poſſe, ut parricidio abſtineatur, patria multitudine nimia ſubleuetur: & uiris fortibus, quibus egrediẽdi ſors ceciderit, detur occaſio terram aliam expetendi. Id cùm ad Regem perueniſſet, placuit: edixitq́, ut in quaquè Daniæ prouincia, familiæ turmatim coirent, ſortem mitterent: quæ quem reperiſſet, cum omni domo emigraret. Ita collecta magna manus, primùm cõuenit in Scaniam: indeq́ egreſſa, nauigio Godlandiam applicuit. Ibi autore Frigdea (ut Saxo noſter aſtruit) Paulum quendam teſtem faciens, Longobardorum uocabulum accepere: quorũ poſtea gentem condiderunt. Tenemus igitur domeſticum huius Scriptoris teſtimonium, Longobardos è Scania egreſſos. Cui aſtipulantur omnes Italici Scriptores, & Græci. Euſebius in ſupputatione temporum, Annum ait extitiſſe poſt natum Chriſtum trecenteſimum octogeſimum quartum. Paulus Diaconus in idipſum teſtificatur: & poſt omnes Blondus, noſtri temporis Antiquitatis renouator. Sed illi Scandaniam, iam Scandiam uocãt, quam nos Scaniam appellamus. Nec eſt magna uis de nomine, quando de re ipſa conuenit. Tenemus ergo originem gentis, tenemus tempora. Nominis etiam cauſam attingit idem Saxo Sialandicus: qui Rugiam primò in noſtra continẽti, eoſdem memorat apprehendiſſe. Ibiq́ pulſis habitatoribus: cùm ipſi Duces ſequerentur Iborem, atq́ Aionem. Sed antequàm progrediamur in hiſtoria, libet de ratione mutati nominis paulisper digredi.

Decretum aliud mitius

Longobardorũ origo.

Anno. 384.

¶ Longobardorum nominis etymus. Atilæ item Hunorum Regis acta, uictoriæ, & deuaſtationes horrendæ, Hunorumq́ origo & ſedes. Caput. xxi.

OPERAEPRECIVM eſt agnoſcere, cur qui Dani ante uocati ſunt, aut Scani, ab ea parte qua collecti emigrabant, poſtea ſint Longobardi, etiam antequàm Italiam attingerent, uocitati. Sunt qui à barbarum propenſa longitudine nomen arbitrentur

Longobardi unde dicti.

bitrentur adeptas. Quod uocabulum linguę uidetur alludere Germanorum. Sed nō potuit uni nationi uocabulū tribuere, quod erat omni regioni commune. Equidem ætate illa omnes uiri promissis barbis utebantur: quod hodiè quoqꝫ magna pars mundi fertur obseruare. Alijs uisum est, hanc illis appellationem à Saxonibus, eorum agminibus immixtis, prouenisse: quòd Bardos appellari solitos Saxones, tradat Antiquitas: extetqꝫ uetustatis monumentum in uetustissimo oppido à nobis non longè sito, quem Bardorum uicum etiam nunc appellāt: detorto, ut fieri solet, uocabulo. Ptolomæus quoqꝫ ante ista tempora scribens, nominat Longobardos: & Tacitus inter Sueuos commemorat. ut ex Teutonum natione ad Danos sit translatū. Quid Saxo super ea re tradiderit, diximus, autore Dea, hoc illis antequā Godlandia abirent, prouenisse uocabulum. Mihi uerisimilius uideri solet, ab Italis hoc illis prouenisse cognomen: ut in plerisqꝫ narrationibus per anticipationem illo inscribantur nomine, quod tamen longo post tempore sit institutū. Nam homines statura cæteris proceriores, Longobardos, quasi longos barbaros appellarint. Nouerūt & Latini, qui apud Veteres sint Bardi uocitati. Galli quidèm Bardos dixere homines, diuinādi peritos. Quod imitatus in Carmine Lucanus nobis reddidit, cùm ait. Bardi qui.

Plurima securi fudistis Carmina Bardi.

Latini tamen Bardos, homines tenui sensu, pingui Minerua, & quibus de sapientia parum fuerit degustatum appellant. Sic Cecilius Comicus, sic in Odis loquitur Horatius. Sed iam ad historiam reuertamur. Hoc est, quòd quærimus, gentis huius præclarum decus: ut quomodo Goti Romanas diu prouincias afflixerunt: Italiam, Gallias, Hispanias, Thraciam Regno diu tenuerūt, Normanni in Galliarum littoribus sedes, cum nomine firmarunt: & in Italiam egressi, Regnum Neapolitanum, imò utriusqꝫ Siciliæ fundarunt. Ita Dani, quorū pars Scanij sunt, proprium sibi decus uendicant, Longobardiam in Italia Regnum fecisse, atquè aliquot seculis, quod dicemus, tenuisse. Igitur Scanij patria turmatim egressi, primùm Rugiam ingressi sunt: pulsisquè habitatoribus Vuandalis, sub memoratis Ducibus ibi cōsedisse. Quibus uita functis, primum Regem Aionis filium Agelmundū constituerunt: & in media Vuandalorum regione non sine magno bello consederunt. Equidem populus ille bellis innutritus, & maritima plurimum pugna exercitatus, tum terrestri pugnæ inter medios Vuandalos assueuerat, acuens uires, quas aduersus Pannonios primum, deinde contra Italos impenderent. Per hæc tempora Atila Hunorū Rex, infinita multitudine suorum, ac nationum in medio constitutarum adiunctis agminibus, nouas, Oriente deserto, sedes quæsiturus, exierat: Agelmundus primus Longobardorū Rex. Atilæ Hunorum Regis deuastationes.

Bleda. peruenitq́ in Pannonias, quæ nunc Vngaria dicitur. Ibi cum Bleda fratre partitus Imperium, longas fecerat in uicinas nationes Thracũ, Buda aliâs. Dalmatarum, atq; aliorum excursiones. Deinde fratrem, qui Budaliam ciuitatem erexit, orta simultate, extinxit. Longiusquè propagaturus Imperium, ad Rhenum usq; peruenit. Ibi obsidens Agrippinam 11000. Virginum truci dat. Coloniam, agmen undecim miliũ Virginum, ab urbe Roma, quam deuotionis gratia adierat, ibi per Rhenum descendens obtriuit: agente castitatis autore Deo, ut magis sanguinem fundere, quàm corpora polluere im̃anissimo tyrañ o, in animum descenderet. Inde mouens in Gallias, magnum & memorabile hoc prælium in Campis Catalaunicis subierat. Aduersus enim Romanum Patricium, cuius in partibus steterãt Goti, qui tũ in Gallijs sub Rege Theodorico agebãt, cùm Atila Hunorũ Rex Gepidas, Herulos, Quados, Marcomaños, Alanos, Sueuos, Saxones, Vuandalos, singulos sub suis Ducibus traheret: cõmissoq́; omnium maximo prælio, supra centum hominum milia ceciderent, Rexq́; ipse quem diximus Gotorum ibi concideretur. Cuius filius Turismundus facilè tum Hunos obtriuisset, nisi Etio procurante, ut exteræ nationes inuicem sibi essent timori, patrium Regnum suscepturus, in paternam ditionem retrocessisset. De Hunis autem, qui, & unde fuerint, quamuis proposito nostro non inseruiat, facilè transiremus, si à quouis Italo Scriptore, quod quidem scirem, fuisset explicitum: sed cùm illi facili manu res illas attingant, quæ non illustrandæ illorum genti accedant, arbitror non ab re esse, si quid per transitum ei Hunorum origo & sedes. us rei contingam. Hunos supra Russos ad Orientem olim habitasse, Saxo noster ostendit, cùm nonnulla quæ Danis obuenerant bella cũ ea gente, cõmemorat. Nam per Russos Danis, & uicissim Hunis erat transitus, cùm inuicem belligerarẽtur (quod nos quoq; superioribus locis, cùm ea res commemoraretur, attigimus) uastam illam dico regionem, quam olim Sauromatæ, nunc Tartari tenent, tum, ut diximus, Huni gẽs effera tenuere. Accedit locupletissimus testis Berosus, quòd Europæi sunt Huni, non Asiatici. Nam Hunum fuisse ex primis Tuisconis filijs, ut Sueuum, & Vuandalum, ille commemorat: Gepidas, Herulos, Marcomannos ex illa latissima Vuandalorum natione extitisse, debemus accipere, quæ à mari nostro incipiẽs à Rugia, quam primùm occuparunt Longobardi, per Pomeranos, Stetinenses, Brandeburgenses, Slesios, Bohemos, Polonos, pertingit usq; ad cõfinia Pannoniarum. Sed tum Atila retrocessit in Pañonias: ibiq́; recollectis uiribus, transiuit in Italiam, triennio obsidens Aquilegiam, donec caperet. Quo tempore potentes eius regionis uiri, terrore conciti, in paludes concesserant inuias: ibiq́; tentoria, casasq́; temporales fixere. Sed perseue-

perseuerantibus malis in regione, paulatim ex necessitate, quod usui
esset concæpere: initiantes Venetiarū nunc potentissimam & oplentis-
simam ciuitatem. Atila uerò occurrente sanctissimo Pontifice Leone Venetiarū
Primo, reduxit agmina. Statimque nouis celebratis nuptijs, tantū ex- origo.
hilaratus uini hausit, quòd exundatione cruoris, quæ illi per nares de-
fluere solebat, exanimaret: Martiano tum imperante: qui in somnis ui Atilę mors.
dit, & enunciauit fractū Atilæ arcū: quo genere armorū gens illa plu-
rimum utebatur. Tum se gentes quę illi parebant, in libertatem uendi
cauere. Erat inter primores Duces Odöacer Rex, ut aiunt, Herulorū Odöacer.
(pars ea fuit, ut diximus, Vuandalicæ nationis) is insederat magnam
Pannoniarū regionis partem cis Danubiū: sed compertū habens, Ita-
liam florentissimam regionem, capi facilem, quod Imperiū Occiden-
tis nimirū uacillaret sub Augustulo, qui & re, & nomine nō magnus
erat: comparatis uiribus, transiuit in Italiam, post quadringentos año Anno Chri
71. datę mūdo salutis. Cunq; pristinas ille sedes uacuasset, Rugij, quos sti. 471.
à Longobardis suis sedibus pulsos diximus, creato ex suis Rege Sele Italiam supe
cteo, Odöacris prouinciam habitaturi inuaserunt: exemplum Vuan- rat.
dalorum, Hunorum, Alanorum, & aliarum gentium, quas uiderant
feliciter sedes suas commutasse, secuti. Sed Odöacer postquam Italia
Imperiū cōstituerat, præsidia opportunis locis firmauerat, cùm audis-
set reliquias suas, quas in Germania seruandis sedibus constituisset, à
Rugijs expulsas, magnis itineribus contendit in Germaniam: & præ
lio commisso, Rugiorum Regem fudit, gentemq; retrò pepulit: reuer
sus in Italiam. Tum Longobardi tot iam gentiū exempla audientes,
nouas & illi sedes quærere properabant: quarto eorum Rege Bode-
hock iam rebus præsidente: cuius transmigrationis gratia, quæ de He
rulis, Hunis, alijsq; dicta sunt, fuere introducta. Erat igitur post natū
Christum añus. 576. cùm iam Longobardi, dimissa quam insederant
supra centum annos Rugia, magno agmine peruenerunt in confinia
Danubij, quæ nunc prouincia Bauaria dicitur: ibiq; fixis sedibus ali- Longobar-
quandiu permansere. Nos quoq; hoc loco figentes stilum, quia Lon dià Rugijs
gobardos in Bauariam perduximus, reuertamur ad nostros Daniæ ad Bauari-
Reges commemorandos, donec illa tempora contingamus, quibus il am migrant
li Italiæ propius accesserunt: hæc ipsa breui anticipatione præferen-
tes, donec latius singula explicemus.

¶ Bior Snioni in Regno succedit. Sed de rebus fortiter per
eum gestis, Fortunæ iniquitate nihil ad nos
peruenit. Caput. xxij.

BIOR in Daniæ Regno interim Snioni successit, filius,
an ne aliquis magna de stirpe nepotum, incertū est: nec

h ij de rebus

de rebus per illũ gestis, aliquid in Annalibus relatũ accipimus; nisi quã regnauerit, solo nobis nomine notus esse promeruit. Mirum fortunæ ludibriũ: ut alium prouehat immerentẽ, faciatq; immortalem. Alium deijciat summis dignũ honoribus. Ita cùm sit iniqua uiuentibus, etiã fato cunctis non æquior inuenit. Nam alterius tempora longa donat celebritate memorãda. Alterius ita res præclaras abscondit, ut nihil inde ueniat ad posteros. Benè magnus Alexander, cùm busta cerneret Achillis, suspirabundus aiebat: felicẽ extitisse iuuenẽ, qui laudis suæ nactus fuisset pręconẽ Homerũ: sibi quoq; idipsũ ab imortali Deo precatũ, ut breue mortalis uitę momẽtũ, ęterna apud posteros memoria celebraret. Nec est fraudatus desyderio suo. Sed nõ ęqua Biornis fortuna: qua in re apud iustos rerũ æstimatores nihil ipse amisit, sed posteri tẽporũ cursus inspicere cupiẽtes, multa pinde requirũt, desyderantq;.

Fortunæ iniquitas.

Chronographorũ laus.

¶ Haraldus Biornem sequitur, cuius res gestæ, æquè ut Biornis in literas missæ non sunt. Caput. xxiij.

Haraldus Rex. IIII.

HARALDVS deinde hunc Regno secutus, excepit eandem cum prædecessore fortunam. Nihil enim & de illo in literas relatũ est. Mirũ aũt est in ea gente tam de multis Regibus pertinax silentiũ: ut præter nomina, nihil sit in fastos relatũ. Nam Pöeticã ea lingua, ab olim etiã priusquã Latinas literas acciperet, uenerata est. Testantur Carmina, Heroũ res pręclaras magnificè reddẽtia. Testantur inscriptiones, quæ uetustis & obesis in rupibus, longo tẽporis tractu per situm corrosis, usq; hodiè, ut ferunt, uisuntur. Et nisi fuisset in illis scribendi cura, par omniũ Regum præclaris facinoribus obliuio prouenisset. Nunc quosdam legimus magnificis rebus perennatos usquè ad prosecutionem amorum, quibus seruiebant: quo magis mirũ uideri debet, alios tam obsoleta detersos obliuione, ut pręter nomina, & succedendi ordinem, nihil prorsus de illis memoretur.

¶ Gormo Haraldi filius patri succedit, bello clarus, fantasmatum uisendorum cupidus, rerum mirabilia nauigio scrutatur. Caput. xxiiij.

Gormo Rex. I.

GORMO huius Haraldi filius, cum Regia successione, magnũ & memorabile nomen obtinuit, non tam rebus bello gestis (quæ una est ratio inclarescendi Nobilib. & uiris militaribus) quàm curiositate exquirendarum rerum, quas uel natura seposuit ab hominum obtutibus, aut fabulosa sibi, ac superstitiosa confinxit Antiquitas. Equidèm multa ab usquè seculis uetustissimis, in regionibus Aquilonis mira ac prodigiosa sunt relata. Nec hodiè cessant hominum fabulæ de miris Phinnorum uaticinijs. Iacent resupinati, pallentes, mortuis similes; & post aliquot horarum

Aquilonis regiones præstigijs plenæ.

horarũ interualla ad se redeuntes, consurgunt incolumes, & renunciant quæ trans mare per multa gerantur milia: afferẽtes notas & signa, quibus uera illos dixisse compertũ sit: aut laciniç partẽ de ueste, aut ex iocalibus aliquid, quod domũ reuersi qui exquisierant, stupẽtibus referunt qui amisere. De Normannorũ quoq;, ut appellãt, Teruillis (genus est Spirituũ) miris, ut ferũt, modis ludificantiũ homines, aut uera prænuncientes, aut occulta pandentes, aut insidiarũ aliquid nectẽtes: his pręsertim, qui in eos malignant. De Islandorũ uerò fantasmatibus mira prædicant, qui mercantes regionẽ lustrauere. Nam uolitare passim umbras ferũt: quæ etiã à nõnullis corporali specie uisunt, ut aiũt, sed ab his tantùm, qui sunt initiati quibusdã eorũ sacris, magis aũt execrationibus. Extremi horũ (Heckelfeld uocãt locũ) ubi infernas sedes, aut herebi eructationes arbitrantur. Hybernici Purgatoriũ memorãt sancti aliquando Patricij. Sed Gormo Rex à Tylensibus de cuiusdam sedibus remotissimis accæpit. Eamq; rem illũ experiundi, magna cupido inuasit. Nauigiũ iussit aptari. Remiges in id genus seruitutis delectũ damnauit. Torkillum quendam rebus præposuit, huius famæ autorem, & qui multa experiũdo didicisset. Itaq; tribus in id negocij nauibus expeditis, quas nodis crebrioribus, clauisquè firmauit arctioribus: supernè bouina coria superinducunt. Commeatus in multa tempora prouident. Itaq; nauigatur, ut à tergo solem, & ambientem terras omnes linquant oceanũ. Ibi quç ferantur esse comperta, fabulis deputanda, legant qui uelint ex Saxone ista prosequente. Ego ad historiã pertinere nõ arbitror, somnia & monstra uolitantia: quæ anilibus nenijs propiora sunt, rerum gestarum ordini non putaui inserenda.

Normanni. Teruilli spiritus. Islandi. Heckelfeld. Hyberni. Saxo fabulosus.

¶ Queritur Autor Scriptorum desidiam. Supputatione facta temporum, ad Longobardos redit. Caput. xxv.

SED hoc loco damna temporũ, et multa sine cõmemoratione præterita Imperia requiro. Siquidẽ sub tribus proximè cõmemoratis Regibus, tempora multa cõsumpta sunt. Nam à Snione Rege, sub quo, ut diximus, Longobardi è Scania migrarũt, adusq; Gotricũ, qui & Gotfridus, Gormonis proximi filiũ, qui tempora attigit Caroli Magni Francorũ Regis, Romani deinde Imperatoris: ad quẽ ab exitu Scaniorũ, ad expugnatũ ab illo Regnũ in Italia, Longobardorũ, anni fluxerunt circiter. 400. Nam ex supputatione Eusebij, Hieronymi, Prosperi, & qui secutus est Matthęi Palmerij, emigratio facta est Añō post Christũ. 382. Captus est aũt à Carolo, Desyderius eorũ Rex nouissimus. 776. qui anni præter. 6. sunt 400. Quis aũt credat, tres interim solos in Dania Reges præfuisse? Nisi arbitremur, turbatis rebus, sine Rege Ducibus rem esse transactam:

Supputatio Longobartica. Desyderius ultim. Rex Longobardorum.

quod in cæteris quoq;, & in Romano nonnunquàm Imperio cernimus contigisse: ut propter temporũ confusionem, & Scriptorum negligentiam, discerni non possit, quis regnauerit: cùm multi interim de pari contendentes, ad se quisquè Regium nomen cum dignitate rapuerint. Interim ad Longobardos nostros reuertamur: quorum res per hanc ipsam, quæ apud Danos uacauit ætatem, per Pannonias & Italiam inclaruerunt.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi. De Longobardorum serie, & gestis, usq; ad Carolum Magnum LIB. III.

¶ Longobardorum Reges ab initio numerantur quatuor, ac illorum migrationis fortuna malè prospera. Caput. I.

Agelmundus Rex Longobardorum. I. PRIMVS gẽtis Rex cùm adhuc in Rugia Vuandaliæ moraretur, Agelmundus erat, filius Aionis Ducis sub quo sunt egressi. Añis ille. xxxiij. regnabat, multa aduersus Vuandalos, qui illũ circũsedere, bella gerẽs, multis uictorijs clarus. Sed rerũ gestarũ ordinẽ nõ tenemus, Scriptorũ incuria: quòd sæpè questi sumus. Erant qui fortiter facerẽt, non erant qui disertè scriberent fortia facta uirorũ. **Res, non eloquentia in Historico quærenda.** Quanquàm si res ipsas etiam inde enunciatas teneremus, non magnoperè eloquentiam quæreremur. Hoc ipso rebus humanis excedente, successit Lamissus, uir **Lamissus, II** non tam natalibus clarus, quàm rerũ gestarũ gloria insignis. Equidẽ meretricio natus fertur complexu: qui ad gubernacula, Regniq; sceptra nullo modo fuisset admissus, nisi incomparabilis rerũ gestarũ memoria, & incredibilis quædã uis animi, corporisq; fuisset suffragata. Sed Regnũ quod meritus accępit, fortiter gessit, nõn diu tenuit. Siquidẽ triennio decurso, qualicunq; exitu, quem non tenemus, sceptra permisit successori Labe. **Labe, III.** Qui, quòd erat uir bello fortissimus; & nihilominus inter suos amantissimus, in gẽte feroci, inter acerba multorũ hostiũ circumhabitantiũ odia, Regnũ produxit ad annos usq;. 20. Cùm adhuc primas sedes tenerent in Rugia, quę illis è Patria nauigantibus prima occurrit: tutatu perinde facilior, quòd insula esset, ut est hodiè quoq;, mari circumflua. **Heldehock IIII.** Hunc excipit Heldehock, Labe filius, ordine quartus, totidẽ annos agens in Regno. Quem Godehock Quintus sequit. **Godehock V.** Sub quo Rege primarũ sediũ fastidiũ nõ ferẽtes, cùm audissent Hunos, Gepidas, Quados, Herulos iam ad Danubiũ partim, alios etiam in Italiam transgressos, uberrima militiæ prima retulisse, uberes agros, ciuitates opulẽtas, & Regna latissima: igitur uiros se esse, gladios tenere,

tenere, patria exteros esse perpendentes, facto agmine, cū omni domo & familia emigrarūt, citra Danubiū occupātes regionē, quæ nunc Bauaria est. Tum ab Odōacre Herulorū Rege, iam in Italia regnante uacuata, primùm sua transitione, deinde cùm reuerteretur Rugiorū expulsione. Ea fuit Longobardorum fortuna: ut bis Rugijs succederent in sedibus. Primùm, cùm illas eijcerent de sua Rugia. Inde, cùm ijdē ab Odōacre pulsi Bauaria retrocederent, patriam repetētes qui supererant. Longobardi redeunte ad Italiam Odōacre, ibiq; post annos aliquot à Theodorico de Verona, Gotorum Rege uicto, pacificè regionem tenuerunt. Rex memoratus, sub quo secundò emigrarunt, duodecim annis Regno præfuit. Reliquitq; sexto, quē Daphāon dixere.

¶ Memoratur Longobardorum Regis Tantonis Septimi uictoria notabilis contra Herulos, hostis contemptores. Caput. xv.

HIC iam primus ad Danubiū genti suæ Regnō præfuit, multis proculdubio uicinarū gentium bellis inquietus. Daphaon VI. Sed res illas cum cæteris multis sepeliuit obliuio: quòd nemo referret in fastos. Tractū aūt quinquennio solo Regnum, reliquit septimo, cui nomen erat Tanto. Huius hoc præclarum facinus memoratur: quòd Tanto. VII Herulorū reliquias, ab Italia redeūtes, occiso eorum Rege, quod diximus, Odōacre, cùm pristinas sedes repeterent, iam Longobardis infessas, Regemq; sibi ex suis creantes Rodulphum, bellū Tanto Longobardorum Regi pararēt, fiducia uicinorum gentilium suorū: quòd Bohemi, Moraui, Slesij unius linguæ & nationis ea tempestate homines, suis congenitalibus fauerent. Erant em̄, quod in Vuandalia ostendimus, Heruli de genere Vuandalorū. Quamuis aliud senserit Iordanes Gotus: quod in Suetia nostra quoq; attingimus. Nunc uerò belli inter Longobardos & Herulos ea fuit occasio. Repulsi ab Ostrogotis Heruli, & Italia depulsi, cum Rege Theodorico (cùm Regem eorum Odōacrem, cum optimatibus Rauennæ iussisset ocicdi) Heruli quidā, qui Gotorum refugerant Imperium, in Pannonias reuersi, antiquas sedes repetebant. Quas & si Longobardi occupassent, remansit tamen in latissima prouincia locus, qui reliquias caperet Herulorum. Nam magnam eorum partem, bellum Italiæ consumpsit. Aliquanta etiam in Italiæ angulo sub Gotorum Imperio, gentis portio remansit. Erat igitur initio inter Longobardos & Herulos, nō solùm quies, sed etiam Regibus consuetudo & familiaritas mutua incessit. Heruli quidem natale solum, quod illis magnus Constantinus permisit, suo sibi iure petere uidebantur: & Longobardis humanum fuit, de accæpta aliena Prouincia, uel partem relinquere antiquis possessoribus. Belli causa.

Venerat Rodulphi Herulorũ Regis germanus, pro causa ad Tantonem Regẽ Longobardorũ: & ab illo perbenignè acceptus est. Cùm peracto negocio, iam redire constituisset, à Proceribus Longobardis deductus iter agebat, qua Regis filia demorabat̃. Procax puella, cùm uideret peregrinum hominẽ honoris gratia à suis deduci Proceribus, nobilem uirũ, quod erat, suspicata, misit ex suis, qui illum ad colloquium dominę inuitaret. Ille non grauatus uenit. Salute accępta, ac reddita, cùm staturam hominis pusillam inter suos, petulans puella contemneret; & ille intelligens, ferocius militariterq́ꝫ nescio quid responderet, orta, ut fit rixa, ad gladios peruenit̃. Ille multis interseptus, facilè opprimit̃. Quę res iustam fratri eius, Herulorũ Regi, ultionem dedit. Itaquè conflatũ est bellum: quòd Herulorũ Rex gentis suæ robur & exercitationẽ in armis sciens, per contemptum Longobardorũ, quos ad pręlia rudes ducebat, facilè iudicabat. Missis igitur Ducibus suis, copias illis pro re attribuit. Ipse sedens ociosus, aleam fatigabat. Hominem in speculo constituit, qui pugnæ exitũ & uictoriam renunciaret: capitis periculum denuncians, si fugientes Herulos significaret. Stolidum nimium præceptum. tam sibi certus uidebatur, de suorum pręsumpta uictoria. Sed congressi Heruli uincuntur, fugamq́ꝫ capessunt. Semper enim segnior pugnam init, qui hostem contemnit. Speculator non ausus nunciare suorũ fugam, exclamat. Væ tibi infelix Herulia. Rex audiens, Quid est, inquit? Fugiunt Heruli? At ille. Non hoc ego, sed tu dixisti Rex. Secuti Longobardi uictores, Regem opprimunt, & gentem ad internecionem cædunt. Rex autem uexillum, & galeam à Rodulpho tum capta, deinde semper in prælijs præferebat. Præda ditati uictores: uicti uerò qui cæde supererant, Regem deinde neminem creauere, sed sub tributo uictitarunt.

Victoria Longobardorũ contra Herulos.

¶ Vuacon Tantonis ex fratre nepos, regnum administrat. Cuius Adonicus succedit: qui Gepidas bello superat: atq́ꝫ inibi Albuini filij illius audax facinus.
Caput. iij.

Vuacon VIII.

HVNC septimus ordine Regũ excipit Vuacon, proximi ex fratre nepos. Sed is Regni primordia, ciuili, & plus quàm ciuili sanguine fœdauit. Nam cupidine Regni, patruũ suũ depulit, & magno uictũ prælio interemit. Regnũ aũt ui partum, eadem uirtute, per años octo et decẽ fortiter gubernauit. Gepidas uicinos bello obtriuit: qui et illi de reliquijs magni Atilæ Hunorum Regis extiterunt. Sueuos Alemaños bello uicit: Regnumq́ꝫ ad suam & legitimã posteritatẽ transmisit. Nam Vualcarius illi ex filia nepos, Regno substituitur. Cęteras ab illo res gestas non tenemus: nisi quòd nomen eius in fastos relatum,

Vualcarius IX.

septennio

septenio illũ perhibet regnasse. Decimus hunc Adonius excipit. Sub
quo Rege gens ista uires incredibiliter auxit, breui exercendas in Ro-
mani Imperij & Italiæ detrimenta. Sub hoc Rege Longobardi cùm
iam uicinas sua putarẽt uberiores prouincias, transito Danubio, inferi
ores Pañoniæ partes occuparũt. Tulerat hoc grauiter Turismundus
Gepidarũ Rex, pronepos Odõacri, qui sub Atila in campis Catalau
nicis maximo illo prælio militauit. Nam ille cũ sua gente superiorem
Pannoniam habitabat. Congressis igit prælio gentibus ferocissimis,
Adonius represso Turismundo, captã inferiorẽ Pannoniæ partem, ar
mis defendit. Cui prælio Albuinus adolescẽtior Adonij filius, adhuc
imaturus æuo, interfuit: nec minimã fertur nauasse patri operã ad ui-
ctoriã. Nam Turismundũ Gepidarũ Regis filiũ, forte sibi in acie oblã
tum aduersariũ, collata manu superauit, & occidit. Quo cadente, Ge-
pidæ, in fugam uersi, uictoriã hosti relinquerũt. Reuersus in sua Ado-
nius pater, filiũ pro ætate negligentius habuit. necdũ enim mensa sua
dignatũ, inter famulos iussit accumbere. Proceres Regem admonue-
re: ut fortem filiũ, qui penè uictoriã solus peperisset, occiso Regis filio,
honoratiore loco, ad latus suũ prouehi iuberet. Quibus Rex, Necdũ
inquit, filius noster hoc cõmeruit: quia opima ex hoste spolia non re-
tulit. ea sunt, Ducis aduersi arma. Quod cũ audisset adolescens Albu
inus, re iam inter Reges cõposita, aut in tẽpus ꝑ inducias suspensa, au
det Regẽ adire Gepidarũ, filij sui arma deposcẽs, quę illo superato me
ruisset. Fortẽ fortes nõ oderũt. Miratus Rex iuuenis fiduciã, illũ men-
sæ suæ iubet cũ contubernalibus assidere. Fortè locũ tenebat, quẽ sole
bat Regis quondã filius Turismundus occupare. Rex iam mero inca
lescens, Albuino inspecto, duxit alta suspiria. Locũ inquit illũ Regis
filius tenet: sed illum oculi requirunt, qui sedere solebat parenti proxi
mus. Tũ alius ex illius filijs, nõ ignorans quid pater loqueretur, iuuenili
ardore excanduit. Cœpitqꝫ quadã altercatione uerborũ inter milites
utrinqꝫ rixa: quòd fasciolis ad crura candidis irridebantur à Gepidis.
nam iumentorũ similes uiderentur, qui candore pedum probarẽtur.
Ad quam uocẽ quidam ex Longobardis acerbius respondens, Ille in
quit campus, qui Gepidarũ ossibus exalbuit, qui uiri sint Longobar-
di, ostendit. Tum ingrauescente indignatione, cùm ad arma consurge
rent, Rex medium se infert suis, interdicens gladios distringere: ne ho
spitales in se Deos prouocent. Spontè uenientes hospites, hospitali-
ter ac benignè proprijs in ædibus fouendos. Tum ille Regio iuueni,
arma filij tradita condonauit, lætumque remisit ad parentem. Qui
& ipse parens miratus filij fiduciam, robur animi collaudauit: ac in re
liquum tempus mensæ suæ consocians, iam meritam loci dignitatem
prædicabat.

Sub Adonius Decimus.

Qui filij Regum mensæ digni.

Albuini facinus audax

Ecce fasciolarũ, non recens inuentũ militib.

prædicabat. Quam ego rem in primis exponendam putaui: quia moribus consonare probatur Danicæ nationis.

¶ Albuinus Gepidas bello infractos, extinguit: memorabili posthac uictoria apud suos clarus. Caput. iiij.

Albuinus XI.

ADONIO defuncto, undecimus in Regno subrogatur Albuinus. Et in Gepidis patri Eurimundus succedit. Quos inter nouos Reges renouatur bellū, sed dispar ab exitu. Nam Albuinus Francorū auctus est uiribus: quòd Clotarij Regis filiam Clotsmindam uxorem accæpisset. Sed & Auares (Hunorū hi fuere reliquiæ, illis in Prouincijs permanentes) Longobardis accessere. Vnde factū est, ut Gepidæ facilè ab his superarentur. Nam Commundus, quem alij Eurimundū dixere, contractis undiq; armis, magno apparatu, sed maiori odio mouit in Longobardos, gentem aduenam & nouam. Albuinus aūt cunctorum quæ gererentur gnarus, sese intra prouinciam continuit, donec resciret, Auares Hunos (hoc nouū nomen ab Rege suo mutuantes) in Prouinciam Gepidarū se recepisse, à tergoq; illis imminere. Quid faceret Commundus hostibus interceptus? Mouit in Albuinum, sperans, si illum oppressisset, aut magna clade affecisset, futurū facilè, ut Auares pelleret. Sed tum congressione facta, multis ante milibus peremptis, Commundus Albuini manu cecidit. Qua ex uictoria Longobardi magnis aucti sunt opibus, Gepidarum nomen omne deperijt. Nam qui bello superfuere, aut omnino nō interfuere, mixti Longobardis, aut Auaribus subiecti, Regem suæ gentis non habentes: ut ditionem, ita & nomen amisere. Hic Rex uictorijs ubiq; clarus, & Regno longæuus erat. Nam supra triginta annos fertur genti suæ imperasse.

Auares, Huni.

¶ Narses Patricius Rom. auxilio Longobardorum, & aliquot nationum, Totilam Gotorum Regem opprimit. Caput. v.

PER eam ætatem Goti Italiam tenentes, magno implicitι fuere bello cum Græcis, ab Imperatore Constantinopolitano missis. Post multa autem & fortia eorum facta, quæ in Gotia (quæ & in Suetia nostra explicita sunt) Totilas Rex omnibus suis prædecessoribus grauior imminebat Italiæ: aduersus quē missus Narses Patricius, uir mirabili sorte ex eunucho crescens. Cuius industriæ uirtus æquata, commendabilem illū fecit suo Imperatori Iustiniano. Is ergò in Totilam Gotorum Regem copias ingētes comparauit, tantoq; exercito, quanto ante eū nullū durius Gotis imminebat. Misit aūt Albuinus Longobardorū Rex, expeditos suorū. xij. milia: iam propter rerū gestarū magnitudinē, Imperatori Orietali cōmendatus: qui

Suetiæ lib. 4. cap. 21.

Narses Patricius.

illum

illum fœderatum, quàm hostem habere maluit, totis iam Pannonijs post uictos Gepidas imperantem. Igitur Narses Patricius, ab Imperatore ad recuperandam à Gotis Italiam missus, magno agmine, cui & Longobardi, & Heruli, & Huni inessent, Græci quoque, & Persæ iam Imperatori militantes copias auxere. Cùm intelligeret, Totilam præmisisse ex Ducibus, qui ad Athesim Italia hostes prohiberet, ipse quoquè Narses Longobardorũ agmen, cui plurimũ fidebat, præmisit, ut opportuna occuparet loca. Transgressi autẽ, nullo obuio medios amnes, cùm ad Brixellum in Padi fluminis ripa oppidũ, cõsedissent, Narses quoque litori proximum iter teneret: Totilas priusquàm omne robur exercitus conueniret, contractis suis, uocatoque quem præmisit ex suis Teia fortissimo Duce, cum Longobardis statuit confligere. Sed priusquàm Teia cum suis copijs aduentaret, iam erat debellatũ: tanto animorũ ardore ruebant in prẹlia Duces, uicina regione ducentes originẽ, iam in alieno solo Regna aut defensuri, aut paraturi. Igitur Totilas magna circumspectione acies struxisse, magna utrinque uigilantia, quid suus, quid hostilis ageret miles, perpẽdisse memoratur. Sed tum erat is exitus magni prælij, ut multis ante cadentibus, Totilas Rex ipse opprimeretur. Quo cadente, reliquus eius se fugæ mandauit exercitus. Hæc prima in Italia huius gentis uictoria, Ducem, imò Regẽ hostium, ipso absente ductore, superasse. Narses autem collaudatos, & pro rei gestæ magnitudine muneratos, in sua, hoc est, in Pannoniam remisit Longobardos.

Totila cadit

Longobardorum in Italia prima uictoria.

¶ Narses rerum à se fortiter in Italia gestarum, insimulatur apud Cæsarem Iustinianũ. Albuinus ab illo, ultionis uice, excitatur, suppetias locans. Caput. vi.

TRANSIERVNT sub hoc rerum statu aliquot anni, cùm nonnulli ex Romanis, Narsetis optimi uiri, fortissimi Ducis gloriæ inuidentes, aut certè, quòd illicita quædam per illum non admitterentur, indignati, Ducem illum, misso ab Imperatore nuncio accusarunt; comminati, quòd nisi eius iugo laxarentur, dedituros se Gotis, sub quibus tolerabilius essent habituri. Et cùm apud Iustinianum Imperatorem illi nuncius hæc inculcasset, ad Reginam Sophiam se contulit, eadem repetens. Mulier facilè persuasa, impellit maritum: ut Longinum quendam ex Patricijs, Narseti incomparabili Duci decernat successorem. Addidit fœmina procax, uiro intoleranda conuitia: iactitans, se Narsetem ad pensa ancillis partienda, eunuchum reuocaturam. Narses autem prudentissimus ac modestissimus Dux, cùm magnis suis in Rempublicam meritis, malè comperisset responderi: Longinumque Patricium cum exercitu Italiæ

Narses patricius Romanus.

Iustinianus Imperator.

acciperet

acciperet propinquare, Neapolim ſe contulit, optimè de ſe urbem ſentientem, de qua benè meritus eſſet. Nec potuit conuitium Imperatricis occultũ remanere. Quod ubi comperit, fertur reſpondiſſe: Telam ſe orditurum, quam neque Sophia, neque Iuſtinus omnibus Imperij uiribus perplexã, reſoluerent. Igitur miſſo ad Albuinũ Longobardorũ Regẽ in Pañonias nũcio, Quid ita ſederet in arida regione: futurus uberrimę Italię & dominę terrarũ prouincię dominus, ſi anniteretur: cuius poſſeſſio etiam nolentes faceret mundi dominatores. Tantam autem rerum gerendarũ occaſionem, cupidè apprehendens Rex Albuinus, profectioni neceſſaria comparat. Proſpexit autẽ ſibi, ut ſi qua fors reditũ facere cõegiſſet, non intercluſus à ſua eſſet prouincia. Nam

Huni gens mixta. Hunis, qui de Veterũ reliquijs ſupererant, gentibus mixti uicinis, terram præcario conceſſit habitandam: quam multis poſt ſeculis, cùm Longobardi in Italia remanebant, poſſederũt: Saxonesq; uiginti hominum milia, cum omni domo & familia emigrantes, acciuit ſocios. Cum qua gente, Maioribus ſuis multa ab antiquo bella fuerunt. Va-

Sueui Saxonia ſederũt. cantemq; Saxonũ terrã, Sueui tum occupauere. Cuius rei fit mentio in eo codice, quem Speculum Saxonum appellant: multis ignorantibus, quam foris agerent Saxones militiam, dũ Sueui terrã occuparẽt.

¶ Exercitu inſtructo, Albuinus Italiam ingreditur. Triennio Papiam obſidet, interim multas ciuitates ſubigens. Tandem Papiam capit, interfectis ciuibus, & præſidio. Caput. vij.

Anno Christi 572. ANNVS erat poſt Chriſtum natum Quingenteſimus lxxij. cùm Albuinus ante & retrò ſibi circumſpiciens, agmen ſuũ promouiſſe cœperat in Italiam per Noricum, regionem eam, quæ nunc Auſtria dicitur, unicam portam, quam rerum naturam parens aperuit Italiæ inuadendæ: cùm reliquas à mari, aut Alpibus undiquè cinxiſſet. Igitur Forumiulium, per quod illi eſſet tranſeundum, apprehendens, delectũ tum ex ſuis acrem animo iuuenem Siſulphum, Ducem conſtituit: ut clauſtra ſeruaret Italiæ ab Imperatore Orientis. Nepos hic erat Regis, & tanto nomine dignus adoleſcens. Progreſſus cũ agmine Albuinus, Aquilegiam peruenit. Declinauit iam loci Pontifex,

Gradumi Inſula. cum magna populi parte in Gradumi inſulam: qua multi à memoria Atilæ permanſere. Sed Taruiſinæ urbis Epiſcopus Felix, egreſſus cũ ſacris, Regem urbi, cui infenſus uidebatur, quòd deditionem recuſaret, placauit. Præmuniuit quædam opportunis locis Longinus oppida, impoſitis præſidijs, cùm aduentantes audiret Longobardos. Sed ea declinans Albunius, Veronam, Vincentiam, Mediolanum urbes deditas accæpit; ibiq; prima fecit in Italia, firmatq; caſtra Rex Albuinus. Iam

nus, iam sextum mensem agens in Italia. Interea Longinus, qui nouũ Magistratus nomen inuexit Italiæ: quòd Exarchatus summus Magi- stratus, quem ille primus gerebat, diceretur. Tum singulis urbibus, sui ad defensionem, Duces ab illo creabantur: urbem Romam faciens unam cæteris parem. Quo tempore primùm desijt habere Consules & Senatum: cuius ad illum usq; diem adumbratio quędam remane- bat. Sed ex illo tempore tota Reipublicæ gerendę forma est immuta- ta. Contulit autem quicquid uirium habuit Longinus in Papiam, & Brixellum oppidum Padi in ripa. Intelligens Albuinus, aliquandiu si bi, propter urbis munitionem, ad Papiam sedendum, partem copia- rum, quæ obsidioni non necessaria uideretur, cum Ducibus prę misit, ad reliquam inuadendam Italiam. Nec segnes Duces, uictoriam cir- cumtulerunt, oppidis Hetruriæ in deditionem accęptis: transmissoq; Apennino, Ariminum, & uicinas urbes suæ fecere ditionis. Sed opu- lentia urbium, insolentiam uictorum efferauit. Siquidèm tanta tum rerum abstractione per prædam, uacuatæ sunt urbes, quàm unquàm ante à Gotis, aut post ab ipsis Longobardis despoliatæ fuerunt. Cùm autem Duces circumuecti Italiam grassarentur, adiuuit eos temporũ difficultas: quòd magna frugum caritate laborabat Italia. Igitur Impe rator has rerum difficultates persentiens, ut laboranti succurreret urbi Romæ, missis in Aphricam nauibus, auectas inde fruges, Tyberi fe- cit inferri. Qua re adiuta Roma, uicinas etiam urbes à fame uendica- uit. In tertium usquè annum protraxit obsidionem Papiæ Albuinus. Nouissimè capiens, præsidium Longini passim cum ciuibus permi- sit trucidari. Iurasse quoq; fertur obsidionis tempore, quòd captã euer teret. Sed inerat Religio, quæ non sinebat. Nam Rex ingressurus ur- bem, subterlabente equo, ita grauiter concidit, ut neq; ipse exurgere, neq; iumentum se posset commouere. Terrefactis qui circumstetere, quidam ex conscijs insusurrauit, ut poneret propositum euertendæ ur bis. Quod ubi fecit, mox ille surrexit, ciuitatemq; est ingressus.

Exarchatus ἔξαρχος, au- tor Senatus consultorũ.

Caristia An nonæ.

Papia capit.

¶ Albuinus relictis Papiæ præsidijs, Veronam, ubi Rosimundam uxorem, & omnem supellectilem reliquerat, redijt: uerùm in conuiuio uino incalescens, intempestiuo ioco, uxorem ita irritauit, ut per adolescentem quendam, necem marito intulerit: & se, & patris manes hoc pacto ulta. Caput. viij.

HAC uictoria insignitus, firmatis per præsidia locis, Ve- ronam redibat: qua in urbe uxorem, & affectus reliquit, cum familia & supellectile. Victor epulas instaurat, & conuiuia: bibensq; ex mo- re gentis ad mensurã supergressæ sobrietatis, mero incaluit: pateramq;

iuſſit afferri, quam ex cranio occiſi à ſe Commundi Gepidarum Regis, auri laminis circumueſtiuit. Impletam hauſit, ac Roſmundæ uxori (filia ea fuit Regis memorati) miſit: adijciẽs clamoſa uoce per cachinnum, ut cum patre lætaretur. Quæ uox in exprobrationem paternæ necis accæpta, altius deſcendit in pectus fœminæ, quàm Rex ipſe putauerat: effecitꝗ, ut indignabunda, deinceps de mariti nece cogitaret. Erat adoleſcens in Longobardis nobilis, ad prælia fortis, & animo acer, corporeꝗ formoſus: is ancillæ cuiuſdam in familia Reginæ deperibat amore. Perſentiens Regina, puellæ præcepit, ut ſe iuueni permitteret. Inde aditum facinori meditata, & hoc merito deuinctum iuuenẽ tenens, maioribus promiſſis aggreditur, ſi auſit Regi Albuino manus inferre? Vides inquit, & meam, & tuam ætatem? Iuuenis à ſcelere horreſcens, facinus detrectauit. Arctioribus uinculis putauit conſtringendum. Imperat ancillę, ut amaſio conſtituat horam, locumquè tenebris horreſcentem: præmoneatquè, ut nullis blanditijs tempus amittat, ſed quàm breui potitus optato, ſe obſequijs dominæ remittat. Illa facit imperata. Regina autem ſumpta ancillæ ueſte, ſe confert in locum amantibus præfinitum. Adeſt Helmechildis (id iuueni nomen erat) tacitus rem exequitur: & iam parat abire. Tum Regina prehenſum, rogat, quam ſe eſſe arbitretur? Noui ne te, mea Catella? At illa, Roſmunda ego ſum. Vide quid in reliquum egeris. Tui nunc eſt arbitrij, aut pro hac re delatum Regi, turpiter perire: aut ſi uirum te memineris, ut ſublato Albuino, his ſuauijs, complexibusꝗ, cum Regno potiaris perpetuò. Vicerunt iuuenem perplexitates, quibus ſe neſcius inuoluit. Promiſit operam: ac introductus ab adultera in triclinium, ſoporatum Regem ferro extinxit. Longobardi multis iam lachrymis uictorioſum Regem ſuum tumulauere.

O uafrum muliebre ingenium.

Trucidatur Albuinus.

❡ Occiſo per adulterum Albuino, Regina ablato Regni theſauro, cum filia fugit: ueneni hauſtu adulter cum adultera pœnas luunt. Longinus filiam cum theſauro Conſtantinopolim mittit. Caput. ix.

ATROSMVNDA ſategit apud Proceres, blandiẽs atꝗ multa promittens, ut Helmechildis, fortis & nobilis iuuenis, Rex declararetur. Sed peruincere non potuit: inſuper arma minantibus illis, quòd optimum Regem peremiſſent. Regina omni Regia ſupellectile, auroquè, quod erat in theſauris accæpto, cum Amaſio, & filia, prono Atheſi delabitur in Padum: indeꝗ nauigans, fide publica à Longino interpoſita, peruenit Rauennam. Ibiꝗ apud eundem exarchum inſtitit, ut Regnum Helmechildi donaretur, in poteſtate eius ſemper futuro: aut ut Longobardi Italia pellerentur. Multa mouere

ta mouere Longinum, cuius pridem uxor rebus humanis exceſſiſſet, & ſpecies mulieris, & aurum quod tenebat, maximè autem Regni reſpectus. Sperabat enim, ut quoniam Iuſtinus breui exceſſerat, Tiberiusq́ ſuccedens bello Perſico implicabatur, facilè futurum, ut accedentibus ſibi Longobardorum uiribus, Italiæ Regnum occuparet, atquè defenderet. Itaq́ mulierē uerbis aggreditur, Amaſium tollat, ſibiquè animum inclinet ad nuptias. Procax & mobile pecus, quocunq́ impellitur: dat fidem, utrunq́ ſe perfecturam. Igitur egredientem de balneis Helmechildem, poculo, quod miſcuerat uenenato excipit: ſpecie recuperandarum uirium, quas uidebatur balneū tentaſſe. Ille haurit, nihil dubitans. At ſtatim ſentiens uim peſtiferam, cœpit cogitare quod erat: modicumq́ quod ſupererat, iuſſit illam epotare. Ea ficto uultu blandiens, non ſe exiſſe de balneo, alluſit. Sed ille iam contracto uultu, manumq́ capulo adijciens, transfodere illam, niſi potet, minatur. Hauſit: & ſimul una hora uterq́ extinguitur. Longinus filiam Reginæ, cum Theſauro mittit Conſtantinopolim Tiberio Imperatori.

¶ Clephes Albuino ſuccedit. Sub hoc Venetiæ à fugitiuo populo conditæ. Tyrannus à ſuis occiditur. Caput. x.

CLEPHES uir fortis, & inter Proceres nobilitate inſignis, à Ducibus ſurrogatur in Regnum Albuino: Animo quidem & manu promptus: ſed qui ferocitate & temulentia ſuperaret omnes Reges. Non enim ſolùm in hoſtes, qui Imperatori parue rant, ſed etiam in deditícios, qui ſe Albuino permiſerant, crudelitatem exercebat: ut quemquè ſuſpicione, aut maleuolentia notauerat. Cuius terrore immanitatis, plures ex Venetis (id enim tum Prouinciæ nomen fuit, quod eſt modo ciuitatis) in paludes conceſſerant: augentes numerum eorum, qui pridem ſub Atila Huno, & deinde ſub Albuino primum Italiam ingreſſo, eo loci cœperunt habitare: paulatim à diuerſis æſtuarijs in unum nunc ciuitatis locū peruenere, iacientes fundamenta opulentiſsimæ & potentiſsimæ ciuitatis. Tamnetum urbem euertit. Forum Cornelij, quod Antiochus Narſetis Dux demolitus eſt, ipſe inſtaurauit, ut arcis nomine Imola diceretur: quod nomen hodiè tenet. Muniuit autem ea ratione: ut inde Rauennæ, Brixelloq́ grauior incumberet, Fauentinis quoq́, Foroliuienſibus immineret. Ariminum autem, in qua pridem adminiſtrauit Ducatum, & perinde ſuam ciuitatem, ducens copias. Indè mouit in Claſſenſe oppidum. Quo capto, præſidium impoſuit: ut quotidiè portis immineret Rauennæ, Imperatoriosquè uexaret. Cæterum Duces ſuos in urbem Romam,

Clephes XII.

Tyrannus.

Venetiarū conditores.

Imola.

cæteraquè misit oppida, quæ omnium urbium quæ restiterant Albui ni Ducibus, præter urbem Romam, Tibur, & Hostiam, Imperium eius accepêre: prolatata ad bonū modum ditione. Tanta erat Regis huius ad res gerendas acrimonia: ut si diuturnum illius Regnum fuisset, Rauennam, & urbem Romam captas, aut solo æquasset, aut suo impleßet populo ac milite. Sed consuluit rebus fortuna, & imminēs cunctis desuper arbiter rerum DEVS, ut à suis, Rex crudelis, altero Regni sui anno perimeretur. Gens libera, & iam ferox, multis affecta uictorijs, sæuitiam in suo Rege non tolerauit.

¶ Triginta Duces Regno substituuntur: qui breui, insignes gentes sibi subegerunt. Inde Romani cum illis pacis conditiones ineunt.
Caput. xi.

xxx. Duces ad decennium Regno præsunt.

DVCIBVS deinde res commissa est: quos ex suo numero. xxx. creabant. Regis imperium horrentes, propter ferocitatem proximi Regis, quam non modò in alienos, uerùm & in suos exercebat. Magna res: ut æquato inter omnes Imperio, rem gerere possent uno consilio: quod etiam inter Togatos difficilè conuenit, oriunturq; simultates. Sed ipsa rei nouitas, & periculi magnitudo, quòd de salute omnium, & singulorum, suorumquè affectuum ageretur, unum illos sentire perpulerūt. Hi per Vmbros, Picentes, Pelignos, Marsos, Samnitesq; agmina circumtulere: & Ducibus suæ gentis, uno apud Spoletum, altero apud Beneuentum cōstitutis, Campaniam, & omnia quæ aut in maritimis, aut mediterraneis, Tibur usq; ad Romam sunt, sibi subiecere. Neapolim quoq; in suis partibus habuere. A Siponto autem, & Beneuento in mare uergentia, & eorum mediterranea, Imperatori Orientis adhuc parabāt. Potiti tam multis Italiæ regionibus Longobardi, in Vrbem duxerunt. Nec tamen diu illam obsederunt: quòd prædæ imminebant uicinæ regionis: quam & si antea uastarint suæ gentis sub Albuino Duces, maiorem tamen sua spe sunt consecutæ. Et hæc omnia (quod merito mirandum sit) uno pariter anno confecerunt. Tantum uictorijs Prouinciarum obeuntes, quantum si uiator quisq; priuatus collustrasset, magna satis peregisset itinera. Et tamen non prædas modò, & incendia, sed basilicarum, & theatrorum in ea regione plurimorum demolitiones peregêre. Sęuitū est in uiros atrociter. Sic enim firmandi timoris, & constituendi Regni ratio deposcere uidebatur. Sed cùm per ea tempora Tiberius Imperator bello Persico implicitus teneretur, & illo finito, statim contracto morbo rebus humanis excederet: Mauricium generum Imperij designans successorem, non erat Romanis perfugium ad Græcos. Igitur hortante Pelagio Pon-

Eorum uictoriæ.

Tiberius Imp.

gio Pontifice,& Hermano Præside,oratores mittũt Romani ad Lon
gobardos:ut quæ occupassent,tenerent,dequè reliquo benè sperarẽt,
pacem dantes,& accipientes. Eam tum Legationem Duces perbeni=
gnè audierunt,acceperuntquè,treugas firmantes in tempus.Perurge=
bat enim illos timor à Gallijs : quòd Franci indignè illam emigratio=
nem Longobardorum ferrent : & erant obuij illis Amatus Romanæ
in Gallijs Prouinciȩ, & Francilio Liguriæ Præsides,pro Romanis tu
entes commendatas sibi regiones : quibus cùm antea malè cuperent
Franciæ Reges, Longobardorum tamen illos transitus iam concilia=
uit, ut auxilio ueniant Præsidibus à Gallijs, aduersus Longobardos
memoratos.

Longobardi pacè cum Romanis inita,Liguriam & Prouinciam subigunt, Franciam depopulantur. At Smaragdus exarchus nouus, illos bello perdomat. Caput.xij.

HOC cùm resciſſent Longobardorum Duces, pacem am
plexi sunt oblatam ab Romanis : ut totis uiribus ducerent in Gallias.
Itaq; duobus ante constitutis Beneuentino & Spoletano Ducibus,
duos alios addiderunt in Narnia, atq; Vrbe ueteri. Saxones interea
suasi à Francis, desertis Longobardis, per Alpes patriam repetiuere.
Quam rem in Saxonia nostra prosequemur. Interea Longobardi pa Saxoniæ li-
ce cum Romanis constituta,duxerunt in Francilionem Liguriȩ Præ= bro.1.ca.30.
sidem:eumquè captis urbibus, in Comacinam insulam pepulere. In= Liguria ca-
de Alpes ingressi,oppida quæq; obuia cœpere: & in Prouinciam de= pitur.
scendentes, Amatum Præsidem obuium cum Francorum auxilijs
habuere. Commisso prælio,cæsus Amatus, fugati sunt Prouinciales.
Longobardi autem magna præda locupletati, in Italiam rediere. ne
quid ibi per eorũ diuturnam absentiam nouaretur. Annisi sunt Fran=
ciæ Reges quatuor tum fratres,ex quo partiti Regnum , Prouinciam
Romanam,persuaso Ennio ciue Romano, ut Præsidatum acciperet,à
Longobardis tueri. Quod ubi Duces accæperãt, per aliam regionem
inuecti, Franciam populantur. Sed Ẽnius locorum fretus noticia , per
nemorosa duxit:& Longobardos à tergo aggressus,regionis ignaros,
magna clade tum affecit. Illi uerò properè in Italiam redierunt. Per
quæ tempora Smaragdus nouus exarchus, Longino mittitur succes= Smaragdus
sor. Is aduentus sui principio,cùm intelligeret Prouinciæ statum, Clas exarchus.
sense oppidum,quo impositi Longobardi, quotidiè portas Rauen=
næ pulsassent,crebris afficerent incommodis,prælijsq; leuibus fatiga=
rent, primùm statuit oppugnare. Ad eam rem Drotula quidam Sue=
uus, inter Longobardos honoratus, unus de triginta Ducibus, pro

uirtute & rei militaris scientia constitutus, cùm intellexisset Longobardos iniquo in se ferri animo: quòd audissent, uictores Sueuos, Saxonibus amicis intulisse cladem (quam in Saxonia cõmemorabimus) magnum attulit adiumentum. Nam illum euocans Brixello, cui præerat Smaragdus, cum suis copijs, iussit oppugnare Classenses. Præerat illi oppido Feroaldus Dux impiger, qui aduectum fluuio sentiens Drotulam, Dromonibus occurrit. Grauiterq; pugnatum est. Sed accolæ paludum, Romanis, Drotulæq; suppetias ferebant: facileq; uiarum peritia, fatigatum Feroaldũ retrocedere cõegerunt. Interim Smaragdus exarchus, à terra Classense oppidum oppugnauit: peneq; perpulit ciues facere deditionem, nisi aduolantem uidissent Feroaldum: Qua re confirmati, se continuerunt. Sed cùm paulò post hostilem nauem insequentem uidissent uestigia Feroaldi, intelligentes, quod erat, res Longobardorum ibi angustatas, Exarcho se dediderunt. Captum què Feroaldum cum Præsidio suo, crudeli morte peremerunt. Ea uictoria celebrem fecit Smaragdi aduentum. Erectiq; sunt animi multorum per Cisalpinam Galliam, quæ postea, & nunc Lombardia est, ad faciendam Exarcho deditionem. Sed inde Duces Longobardorum alia inire consilia cõacti, de Rege creando, post decimum à morte Clephis annum conuenerunt.

Classenses Exarcho se dedunt.

Gallia cisalpina, Lombardia.

¶ Antharis Longobardorum Rex. xiij. Brixellum recuperat: Histriam depopulatur: Comum Italiæ oppidum capit. Caput. xiij.

Antharis XIII.

ANTHARIS ex Ducis unus post Clephen, Rex cõmuni decreto creatur, filius post patrem. Sed deerat Regius illi apparatus, deerat supellex tanto nomine digna, deerat thesaurus rebus comparandis. Ergò ditissimi Duces, facta collatione, dimidium quisq; quod seruauerat, Regi contulerunt. Rex inde comparatis bello gerendo necessarijs, primùm ducere constituit in Brixellũ: quod oppidum perfidia Drotulæ ad Romanos defecit. Prospiciens ista Dux Sueuus, molem belli illuc conuertendam, egregiè munierat, copijs auxerat, commeatibus implerat. Nec illum sua fefellit opinio. Nam Antharis Rex totis incumbebat uiribus, defectionem & Ducis & oppidi uindicare. Acerrimum ibi gestum est bellum: quod necesse fuerat, Longobardis contemptum defectionis uindicantibus: Sueuis autem pro capite & fortunis omnibus dimicantibus. Prouiderat aũt Rex lintrium in amni Pado infinitam multitudinẽ, quibus dies ac noctes à terra & flumine fatigabat obsessos: nec requies erat ulla, donec primus Drotula deditionis faceret mentionem. Nec difficulter accæpta, quòd cernerent immensum expugnationis futurũ laborem. Igitur cum

tur cum præſidio dimiſſus, Rauennam aduehitur. Sed uictor Rex,
Brixellũ oppidũ, ut alijs metũ defectionis faceret, ſolo funditus æqua
uit. Antharis uerò, Flauius agnominatus, à quo id nominis remanſit
ſucceſſoribus, quo Regnũ magis, magíſqꝫ firmaret, primus apud Ex-
archũ fecit induciarũ mentionẽ. Et facilè obtinuit, arbitrante Smarag
do: durum ſibi, Romaniſqꝫ eſſe, nouum Regem exturbare. Firmatæ
ſunt triennio: ut quã pars quęqꝫ in illũ diem teneret prouinciam & ur
bem, in ea quietus permaneret. Smaragdus autem, Germanũ Romæ
à ſe Præſidẽ confirmauit: miſitqꝫ à Rauenna cum illo Gregoriũ à lega-
tione ſua Conſtantinopolitana, tum primũ redeuntẽ in Vrbẽ. Exeun
tibus aũt treugis, Antharis Rex miſit exercitũ in Hiſtriam: qui popu-
lationibus inſiſtens, magnam auri uim corraſit. Inde reuerſus in Itali-
am, Comum oppugnauit: quo ſe Francilio Dux, pro Romano ſen-
tiens Imperatore, annis iam .xx. continuerat. Sed capto oppido, in In-
ſulam (Larij locus) communitam confugerat: eamque ſex menſibus
defenſam, tandem coactus eſt dedere, pactus cum uxore & familia
abire, Rauennam adnauigat.

Brixellũ ſolo æquatur.
Flauiorum origo.
Hiſtriam depopulatur.
Comum capit.

¶ Childebertus Franciæ Rex, fidem Anthari frangit. Ba
uariam ſuperat. Imperator Mauricius illius ſuppe-
tijs, Longobardos Italia pellere, fruſtra conat.
Tandẽ fatis cedit Antharis. Cap. xiiij.

ANTHARIS autem Rex, cùm Regni uires etiam ex-
ternis ſocietatibus, affinitatibuſqꝫ communire ſtatuiſſet, Legationem
miſit ad Childebertum Francorũ Regem, perpetuã cum illo pacem,
affinitatiſqꝫ iniens iura, data ſibi uxore eiuſdem Regis germana. Spo
pondit Francus: & proceſsit uſqꝫ adeo ſponſio, ut munera ſibi inuicẽ
mitterent ſponſi. Sed poſtquàm Richardus Vuiſigothorum Rex, ex
Hiſpanijs eandem puellam poſtulaſſet, mutata ſententia, Childeber-
tus inclinauit in Gotum: quòd ille Chriſto fidelis, omiſſa paulo ante
Arriana perfidia, Antharis autem eſſet idololatra. Proſpiciens uerò
Francus, Longobardum ſui contemptum acrius uindicaturum, præ-
uenire illum conſtituit. Et quoniam Tendelindam Garibaldi Bauaro
rum Regis filiam, Antharis ſibi deſpondit, ſtatuit Francus, àb affini-
bus eius facere belli principium. Magno igitur Bauariam agmine in-
greſſus, uſqueadeò terruit Regem, ut filiã deſponſam, cum filio Gon-
doaldo præmiſerit in Italiam. Antharis obuiam Verona exijt ſponſæ
uenienti: dignanterqꝫ excipiens, celebratis nuptijs, thalamo ſuo iun-
xit. Childepertus aũt Franciæ Rex, ſuperato, fugatoqꝫ Bauarię Rege,
prouinciã ſibi ſubiecit: & per Tridentinos mouit in Italiã. Interea cùm
iſta reſciſſet Mauritius Imperator, legationem miſit Francorum Re-

Frangit fidem Francus.
Bauariam Francus ſuperat.

gi, cum magno auri pondere: maiorem pollicitus pecuniam, si Longobardos ea parte quam occupassent Italiæ, pulsos redderet, uacuaretq; prouinciam Imperatori. Spondit Francus, & accæpta pecunia, cœpit in Italiam descendere. Comperitque Duces iam assuetos ante libertate, grauiter ferre Regis imperium: accersitos ad se nonnullos, tentauit sermone, si finerent opprimi Regem, illis permitteretur, accæpta Prouinciam, ut ante, sine Rege gubernare. Inuenti sunt in eis, qui conditionem acciperent, Regiq; Francorum operas suas promitterent. Primus insulæ Iuliani Dux: quem secutus Bergomensis, ac deinde Teruisinus. Sed consyderans Rex, auctam Imperatoris potentiam, Regno quoq; suo grauem imminere, cœpto destitit: reduxitque agmina sua in Gallias. Antharis autem uix expleto in coniugio Tendelindæ anno, uita functus est. Duces à Francorum Rege pace postulata, de nouo Rege creando conuenerunt: & quoniam non facilè in unum consentire potuere, omnium decreto sancitum est, Quem Tendelinda Regina insignis uirtutis fœmina (cuius in laudibus bëatus etiam Gregorius contemporaneus, multus est) maritum sibi delegisset, eum cunctis Regem futurum.

B. Gregorij testimoniũ.

¶ Agilulphum Tendelinda sibi in Regem adsciscit. Is captiuos à Rege Franciæ inita pace liberat: rebelles digna ultione cöercet. Caput.xv.

Agilulphus. XIIII

AGILVLPHVS Dux pridem Taurinensium, insignis fortitudinis iuuenis, magniq; animi, corporisq; dotibus præditus, à Tendelinda maritus eligitur, & perinde Rex communi omnium decreto constituitur. Prima huius Regis cura fuit: captiuos, quos Childebertus Franciæ Rex ex Tridentinis duxerat, redimere. In quam rem Agnellum misit Episcopum. Qui haud quaquã multos reduxit: eos uidelicet, quos Baluinichildis Franciæ Regina suo ære laxauerat. Ennium quoq; uirum primarium, firmandæ paci inter Regem Franciæ, ac se, misit oratorem. Quam largis ille conditionibus reportauit, opportunè satis Agilulpho. Nam nisi eam deforis pacem impetrasset, magno nimis incõmodo fatigaretur, intus domestico bello à suis Ducibus laborãs. Nam qui Franco fidem dedissent, quieturi nõ uidebantᷓ. Igitur Minulphũ Iuliani Ducẽ, occidi curauit. Quod idẽ ueritus Bergomi Dux, ea quę erant rebellioni necessaria parabat. Rex aũt domestici belli periculũ ueritus, interuenientibus amicissimis, utrinq; pacẽ dedit Gandulpho, accæptis obsidibus. Sed tanta fuit ob scelerũ conscientiã, sincerę fidei diffidentia, ut statim post datos obsides rebellaret. Rex aũt cõtractis copijs, illũ insequitᷓ. Ipse fugiens, se recępit in insulã Comacinã; & deceptis custodibus, ingẽs aurũ, quod

Rebellium ultio.

quod Francilio olim Dux comportauerat, Antharis autem Rex, capta Insula illic custodiri mandauit, in suam redegit potestatem. Secutus autem Rex, cùm munitionẽ iam penè expugnasset, deditionẽ facienti, permisit ut abiret: clementiç uolens famam disseminare. Aurum autem repertum, Papiam iubet deportari, & in arce per fidissimos curauit custodiri. Tarnismus autem Dux tertius ex defectoribus, nouas & ipse res molitus, misso à Rege exercitu capit, & in uincula conijcit. Interea nouus in Italia Exarchus, Romanus nomine, ciuitates in fide manentes communiuit, firmauitquè præsidijs, quæ non solùm loca tutarentur, sed etiam egressi, Longobardos infestarent. Ita Patauium, Montesilix, Mantua, Cremona munitæ. Inde copias extraxit: cũ quibus & ipse profectus est, urbem Romam confirmare, uicina oppida recipere. Ita Sutrium, Polinarcium, Hortam, Tudertum, Ameriam, Perusiam, Luceolum, & complura alia oppida et castella recepit.

¶ Persuasu Papæ Gregorij, Tendelinda cum Rege & Longobardis Christianismo initiantur: fœdera cum Bauaris, Hunis & Vuandalis ineunt. Zoto Dux Cassilien. Monasterium igne absumit. Agilulphus fractis inducijs, Romã usq; omnia deuastat. Capitur Regis gener Godescalcus ab Italiæ Exarcho.

Caput. xvi.

ERAT ea tempestate in urbe Roma uir sanctitate & autoritate præcipuus Gregorius, qui Religionis & prudentiæ artibus pacem Reipublicç quæsiuit. Nam Tendelindæ Longobardorum Reginæ, dedicauit quos inscripsit Dialogorũ libros. Quo munere tantum sibi deuinxit religiosam mulierem, ut non solùm inducias bello, sed etiam gentem Longobardam, ab omni idololatriæ spurcitia, hæreseosquè contaminatione purgari impetraret. Insuper Rex bona Ecclesiarum, quæ à Longobardis ubiquè tenebantur, dimitti curauit intacta: Donationesquè multas, quarum extant Priuilegia, fecit Ecclesijs. Præterea ut uires augeret, non solùm Bauaris, sed Hunis & Vuandalis fœdera coniunxit. Quo tempore aucti uiribus, qui pridèm sparsi erant, Vuandali adunati, suasu Agilulphi in Histriam se contulerunt: ibiq; capta regione, sedes fixerunt: quas usq; hodiè tenent, iam Sclauoni, ut etiam à plærisq; ante uocitati: cùm uerum & gentile, ac uetustissimum gentis nomen sit, ut Vuandali uocitentur, Tacito, Plinioquè autoribus: & his longè antiquiore Beroso Babylonio. Quam rem in Vuandalia nostra multo plenius explicauimus. Sed Duces Agilulphi nondum compositis animis quieuerãt.

Gregorij ad Tendelindam Dialogi.

Vuandali, Sclaui.

Igitur

Igitur in Veronenſem, Papienſemq́; ac Bergomenſem, bis ante, ut diximus, hoſtilia profeſſum, animaduertit, ſublatis de medio noxijs: ut exemplum cæteri uererentur. Zoto per idem tempus Dux Beneuentanus, conſtitutas inducias poſthabēs, Caſſinenſe Monaſterium ſpoliauit, Monachis abire iuſſis cum uno codice, Regulam beati Benedicti continente: ſpoliatum incendit, ac ſolotenus ſubuertit. Monachi Romam ſunt profecti. Hæc eſt illa clades, quam beatus pater Benedictus fertur prædixiſſe, cùm uix apud Deum impetrare potuerit, ut animæ illi donarentur. Hic Dux poſt commiſſam impietatem, ſtatim defunctus eſt. Suffectusquè illi eſt à Rege Arrigis: ad quem plures extant Epiſtolæ Gregorij: & illa præcipuè, quam ad inſtaurandum memoratum Monaſterium perſcripſit. Ariulphus autē Hetruriæ Dux, omnem eam regionem, & agrum Romanum, uſquè ad Vrbis portas infeſtauit, populationibus & incendijs digraſſatus: multis ex municipijs, multis Romanæ urbis ciuibus peremptis: agricolas magnis gregibus abactos, miſit in Franciam, uenundari in ſeruos. Quam uiolatæ pacis iniuriam, iniquo (ut par erat) animo ferens Exarchus, arma contrahit, ducitquè in Longobardos. Gallinicus is erat, cùm Romano Rauennæ defuncto, ab Imperatore eſſet ſurrogatus: uir patritius, bellicæ rei ſcientiſſimus. Prima illi uictoria ad Parmam: quam recepit: in q́; ea cœpit Godeſcalcum Regis generum, cui filiam prioris matrimonij copulaſſet. Nam Tendelinda Regina filium illi peperit Adoaldum, habitans Modoëtiæ, in Palatio quod Theodoricus Gotorū Rex exædificauit. Cui Regina cōpar aliud iunxit. Simul & baſilicam ſancto Ioanni Baptiſtæ, quæ hodiè uiſitur, inſignem: ut uoto ſe exolueret, quod memorato Sancto, ſi filium pareret, fecit.

Caſsinenſe Monaſterium comburitur.

Gallinicus exarchus.

¶ Agilulphus Rex Patauium & Monteſilicem urbes capit. Exercitum in uer futurum maximum parat. Pace tamen inita, nec ſeruata, Roma obſidetur.

Caput. xvij.

IGITVR Agilulfus dolore captæ filię, etiam tum pręgnantis, ac generi, captæq́; urbis, ſe uindicare conſtituit: in Patauiū, reliquasq́; Venetiæ, quæ in fide Imperatoris, & gubernatione Rauennatis exarchi ſemper permanſerūt urbes. Prima apud Patauiū cōflictatio. Cui præſidium ualidū immiſit ex Raueňa exarchus. Ea urbs uallo cincta, nō mœnibus cocterićio, aut cęſo lapide, raris etiam domibus

am domibus opere lapideo instructis, sed lignis, asseribusque, quibus abundat regio, firmatis, incendio prona fuit. Equidem ab illa Hunorũ demolitione, per tempora Theodorici Gotorũ Regis, inhabitata, ad pristinum decorem non redibat. Igitur immissis per tela ardentia ignibus, deditionem hoc modo militibus, ciuibus promiscuè abire permissis, extorserunt. Montemsilicis urbem simili instructam paratu, similis sors excępit. Nisi quòd Padua incendio subuersa, non remansit: ista autem deditione facta, cõpressis ignibus remansit. Et quoniam magnis copijs Gallinicus aduentare præsidio regionis ferebatur, Mantua & Cremona relictis, Agilulphus Veronam & Ticinum reuersus est, maiores copias educturus aspirante uerno tempore. Mittit igitur ad Vuandalos, nuper Histriam eius suasu occupantes: auxiliaria mittant arma, mutua illis uicissitudine, ubi opus uidebitur, hinc uentura. Sed & Ducibus suis edixit, ut ad prima ueris signa, cum copijs adessent Mediolani. Erant in eis, qui offensi, Regi rebellaturi uidebantur: sed illos præueniens, muneribus, ac communibus amicis interuenientibus placauit. Cùm autem arma magno inuicem paratu instruerentur, Gallinicus in ipsa molitione diem suum obijt: declaratusque est nouus Italiæ exarchus Smaragdus iterum: & in Italiam nauigans, cùm maiores opinione sua Longobardorum uires cerneret, per fugam quendam Longobardum Nordulfum, misit ad Imperatorem. Is impurissimus nebulo, optimi Pontificis Gregorij acta commaculans, omnem culpam perditæ rei imposuit Gregorio: quòd pacem cum Ariulfo Hetruriæ Duce constituisset, per quam gentis & Regis creuisset potentia. Sub tamen idem tempus, cùm uideret Smaragdus frustrà se niti aduersus Longobardos, pacem quam Pontifex, & Vrbis Pręfectus cum Magistro militum fecissent, apud Ariulfum Hetruriæ Ducem, ipse cum Rege confirmauit Agilulpho. Gauisus Imperator, inuenisse occasionem qua Pontificis acta rescinderet, partem copiarum Vrbem defendentiũ euocatam, Perusia atque Narnia iubet consistere: & ut Pontificis optimi acta rescinderet, iubet Hetruriam, & Ducem eius Longobardum infestari. Nec tamen ille perpelli potuit, ut Vrbi Romæ bellum inferret: sciens Pontificis opera nihil horum fieri. Sua igitur tutatus Dux, alienis abstinuit, & fœdera cum Gregorio innouauit. Agilulphus autem Rex cùm intelligeret, inter Imperatorem & Pontificem subortam simultatem, ita ut de summa rerum inter illos nõ congrueret: licet Tendelinda Regina hortante, pacis spem dedisset: tamen peruicit in eo cupiditas totius Italię potiundę. Ergo copias in Cremonam ac Mantuã urbes cõparatas, urbi Romæ cogitauit immittere. Cocanus enim Vuandalorũ Rex, expeditũ suę gentis misit exercitum,

Patauium capit.

Smaragdus Exarchus Italiæ.

Pax inita.

exercitum, Ducesq́ Mediolanum, ut fuit edictum, conuenerant. Perpulit autẽ Rex Agilulfum Ducem Hetruriæ, ut discissis fœderibus, bellum renouaret. Peruicit imperiũ Regis sui, ut etiam inuitus fœdera discinderet, belloq́ denunciato, Ciuitatem ueterem, & pleraq́ nominatim in fœdere comprehensa, caperet. Mouit igitur Rex in Vrbem tranato Pado. Quod cùm Pontifici renunciaretur, ipse, & Magister militum commendata Vrbe Præfecto, egressi oppida confirmarunt. Tanto autem impetu Rex cum equitatu aduolauit, ut parum abfuerit, quin Pontifex, & Magister militum interciperentur. Obsidetur ergo Roma, & maximis calamitatibus implicatur: quæ ipsius testimonio Pontificis, ex eius epistolis colliguntur. Per eam tamen obsidionem, Arrigis Longobardorum in Beneuento Dux, nunquàm inclinari potuit, ut aut in castra ueniret, aut suppetias Regi mitteret, aut bellũ Imperatorijs circumsedentibus commoueret: ita uir constans firmatę paci inhærebat. Sed Agilulfus Rex, cùm anno integro obsidionẽ Vrbis continuasset, nec ullam spem potiundæ haberet, obsidione soluta, per Hetruriam copias reduxit Mediolanum.

Violatur pax inita.

Roma à Longobardis obsessa.

¶ Cremona solo æquatur, Rauennæ partim laceratæ parcitur. Adoaldus uix quadrimus, filiæ Regis Francię desponsatur. Caput. xviij.

Anno Christi 603.

PER ea tempora, militari tumultu Phocas ad Imperium peruenit, Mauritiusq́ captus, cum omni domo extinctus est. Quod illum Visio præmonuit. Cuius rei occasione implicitum cernens Orientis Imperium, copias renouauit Rex Longobardorum, Cremonamq́ obsedit: imperans Ducibus suæ gentis Hetrusco, & Spoletano, ut uicinos agros infestarent. Obsessam autẽ urbem, tricesimo die captam, solo æquauit. Inde ductum est in Mantuam: cui fortè inerat præsidium ex Rauenna. Igitur fortiter oppugnantibus, æquè fortiter obuiatum est. Sed tamen quia Longobardi Arietibus admotis, murum ruperant, milites pactione abire permissi, ciuibus deditionem facientibus, parsum est urbi: ut tantùm muri parte demolita, reliqua urbis ædificia sinerentur. Vulturnenses territi, deditionem fecere. Brixello inerat præsidium, quod tumultuariè cõmunierat post euersionem priorem solùm: ut abactam uicinis prędam ibi partiretur. Audita clade ciuitatum, incenso oppido, Rauennam sunt milites delati. Interea cùm bonam de se spem faceret Imperator, quadam uirtutis specie prætensa, Prouincias in fide confirmauit: Longobardos in Italia terruit. Itaq́ inter ipsos, Smaragdumq́ exarchum, primò induciæ, inde pax in annum est constituta. Quo tempore Agilulfus: ut se affinitatibus communiret, Adoaldo filio uix quadrimo, Tendeberti Francorum

Cremona solo æquatur.

corum Regis filiam popoſcit uxorem:& quod ſperauit, cum fœderi-bus conſecutus eſt. Sed inter hæc cùm omnes Duces Longobardi, conſtituta cum Francis pace gauderent, Pontifex Sabinianus, Grego-rio ſuffectus, & ipſe pacem cum Longobardis fecit. Sed & Rex, No-tarium ſuum miſſum Conſtantinopolim, nouo Imperatori gratula-tus, pacem rebus triennio inde reportauit. Imminebat autem maius Romano Imperio diſcrimen ab Aſia, Perſis primùm, & poſtea Sarra-cenis imminentibus. Sed nobis Longobardorum res proſequi conſti-tutum eſt. Sabinianus Papa.

¶ Bauari Longobardos fugant. Romilda Regis Bauarorum, li-bidine capta, Forum iulij ædit: una nocte guſtata, Bauarorũ Rex omnium amplexui exponit, urbem & omnes ei-us incolas ſubſternens. Pace dein pacta, Agilul-phus moritur. Caput.xix.

AGITVR per Italiam pace conſtitutà, cùm à Francis & Imperatore nihil formidarent, quod minus cauerant, à Bauaris inſignem Longobardi cladem accepêre. Huni fuere ab origine, qui accæpta inſigni clade in campis Ca-talaunicis: deinde pereunte Rege eorum Atila, cùm ſe omnibus inuiſos ab hoc nomine cernerent, à Duce ſuo Auario, Aua-res dici amabant: unde detorto nomine, Bauari ſunt appellati. Noricũ tenentes trans Danubiũ, regionem Italię proximam: quam tamen no-ſtris temporibus tenent Auſtrales. Hi igitur Bauari, Rege Cacanno mouerũt in Italiam. Forumiulij prima ciuitas occurrit agmini, quam tenebat Agiſulphus Longobardorum Dux. Qui comperta Bauaro-rum expeditione, quantas potuit ſuorum uires contrahit, hoſtibus ob uiam factus. Vbi concurrerunt, grauiter præliantur. Sed Longobar-dorum agmen ſatis per ſe magnum, maiori Bauarorum agminine cir-cundatur:& in anguſto conſtituti Longobardi, ſatis pro uirorum for tium nomine fecere. Sed Dux eorum, multis prius accæptis uulneri-bus concidit. Qui ſupererant, fugæ ſe committunt. quando nihil pro fuit fortiter pugnare. Cacannus igitur audiens Romildam Giſulphi uxorem cum geminis filijs, & quidquid Procerum fuit in ea regione, Forumiulij munitum per eam ætatem petijſſe (equidem à memoria Atilæ, & deinde Herulorum, Longobardorumqꝫ, cùm quædam Ita-liæ porta cenſeretur: utqꝫ confidentibus certum maneret profugium, maximo impendio uallis, foſſatiſqꝫ, mœnibus, turribuſqꝫ erat permu nitum, in quod ſe cum Proceribus magna militum manus incluſerat) ſecutus Cacannus, arta cingit obſidione, fortiſsimeqꝫ oppugnat: æquè fortiter defenſatum. Sed Romilda Ducis relicta lubrica, conſpiciens

Bauarorum origo.

Fugantur Longobardi.

muris obequitantẽ Cacannũ iuuenẽ flaua cęsarie, uisuq; speciosum, exarsit, libidine uiri potiũdi: deq; sua uoluptate consiliũ pacis cõceperat. Missis nuncijs, pacta nuptias suas, deditionẽ offerebat. Accæpit Rex conditionem: & intromissus, primæ noctis fidem peregit, toro sociatus Romildæ. Sed postera luce proteruam fœminam, permisit ludibrio uexandam quorumlibet cõplexu ad fatigationem. Inde omnes in urbe repertos, utriusq; sexus, cuiusquè ætatis & notionis homines, portis eductos, uno in grege iubebat custodire: spem faciẽs, illos in antiquas sedes reducendi. Deinde oppidum prædæ subiecit: uacuatamquè incẽdit, ac iussit complanari: usq; adeò, ut ignoretur hodiè, quo loco constiterit Forumiulij. Vnde Prouincia nomen etiam hodiè sortitur. Captiuos in Noricũ deducens, in loco, qui ab illo facto, Sacer dicitur, omnes trucidauit. Duo tamen filij Ducis feruntur elapsi. Hanc calamitatẽ perpessi Longobardi à Bauaris, uicina tamen metropoli oppida communita seruarunt. Rex nunciata irruptione, priusquàm succurrere potuit, audiuit esse debellatum. Fratrem deinde Gisulphi Grasulphum, loco illius Ducem prouinciæ constituit. Cumq; Italia Exarchorum insolentia turbaretur, iam propter perplexitatem Imperatori natam, Exarchi duo, alter post alterum, se Reges Italiæ uocitarũt: qua ambitione exardescentes, pacem decem annorum cum Longobardis pepegerunt. Sed occisis à suis Ducibus tyrannis, cùm nouus Italię mitteretur exarchus Isacius, iam Heraclio Imperiũ tenente, moritur Agilulphus Rex Longobardorum.

Forumiuliũ solo æquat.

Anno Christi 612.

¶ Pace summa, cum filio adhuc puero Adoaldo, Tendelinda Regina Regno præfuit. Cuius tempore surgit Mahumet. Regina defuncta, Adoaldus destituitur. Caput. xx.

Adoaldus XV.

ADOALDVS puer, filius Agilulphi, cum genitrice Tendelinda, Longobardis cupientissimè fauẽtibus, in Regno successerant. Ea enim Regina, quam à principio aduentus sui in Italiam, sibi comparauerat Longobardorũ gratiam, adeo conseruauit, indiesquè auxit, ut Duces, milites q; Longobardos uerbo magis regere, quàm Reges illos armis compescere potuerunt. Hinc nullis fœderum innouata cõditionibus, pax Longobardos inter & Italos per decem años, quibus puer in Regno uixit, quietissima fuit: quinetiam eiusdem pacis bono, multa, uariaq; Regina cumulauit in Italicos beneficia: quòd non modò Ecclesijs, pijsq; locis, pueri Regis nomine, donationes maximæ sint factæ, sed urbes, oppidaquè alicubi instaurata. Hæc sunt illa cruenta tempora, per quæ Orientis Imperiũ, primùm à Persis: inde illis deuictis, à Sarracenis Duce Mahumet impurissima belua, maximũ

Mahumet surgit.

mũ ſuſcępit detrimentũ. In Italia pace ſeruata per uirtutem & prudentiam optimæ fœminæ Reginæ Tendelindę, quę quamdiu ſupererat, Longobardi Regem non deſyderabant, Rege puero contẽti. Vbi uerò illa rebus cõceſsit humanis, perteſi Lõgobardi puero ſubeſſe: quòd res gerendæ uirum & ingenio acrem, & uiribus ſtrennuum depoſcerent: deſtituto Adõaldo, cùm illi patrimonium permitterent non contemnendum, ex Ducibus Regem creauere, rebus iam pace florentibus, deterioribus tamen temporibus proſpecturi.

¶ Arioaldus Rex electus, pacis item obſeruator. Sed Heraclij Imperatoris ſocordia, tum maximè inualuit. Apulia, Polonia, & Hungaria per eos deuaſtatur. Caput. xxi.

ARIOALDVS uir in Longobardorũ Ducibus primarius, deſtituto poſt matris mortem puero, Regno eſt ſurrogatus, uir paci & tranquillitati deditus: quam per omne tempus dominationis ſuæ ſeuerè ſeruauit: qua interim & Italicæ res floruerunt, & Longobardorum animi manſuefacti ſunt: iam alio ſub cœlo mitiores effecti, quàm erant à rigida illa plaga uenietes. Interim tamen per ſocordiam Imperatoris Heraclij, maxima mundo mala inuecta ſunt. Nã ſpurciſsima illa Sarracenorum ſecta tum cõaluit, quæ nunc magnam mundi partem occupauit, & deteriora minatur Prouincijs Chriſtianis: imminente propius Turca, eius ſectæ immaniſsimo propagatore. Qui ante non multos annos transgreſſus in Italiam, Apuliæ partem occupauit: maiora tum auſurus, ſi longior illi uita fuiſſet. Filius eius año ſuperiore, magnas Polonorũ copias fudit: & necdum expleto anni curriculo, Hungariam Chriſtianiſmi murum oppugnans, & deijciens, multa mortaliũ milia abduxit. Miſerator DEVS conſulat futuris temporibus, quando Regũ non ea paret quæ deſyderatur inſtantia. Arioaldus XVI.

¶ Rotaris Arrianus ſufficitur, contra Pontificem & Imp. præualens bello. Liguriam ſubigit. Leges ſuis primus præſcripſit. Caput. xxij.

ROTARIS illi in Regno ſufficitur, uir alioquin induſtrius, ſed una in re genti ſuæ pernicioſus: quòd Arrianam lapſus in hæreſim, gentem ſuam inuenerit, facilè impietatis ſectatricem: ut per ſingulas ciuitates genti parentes duos conſtituerint Pontifices, alterũ Catholicis, alterum Arrianis præſidentem. Adniſi ſunt Romani Pontifices Theodorus atq; Martinus, Regem ab impietate reuocare, ſed ille magis induruit. Vnde ſuaſit Romanus Põtifex Martinus, Exarcho Rauennati Theodoro, ut ſumptis armis, CHRISTI domini, & ſui Imperatoris iniuriã, in Longobardos uindicaret. Par- Rotaris XVII.

uit ille, & contracto exercitu, duxit in Regem. Nec ille segnis occurrit. Ad Sultenam amnē utriusq; agminis sunt castra collocata. Quæ autem pars ad aliam sit transgressa, non scribitur: nisi quòd collatis signis, superiores facti sunt Longobardi, septē milibus ab Exarchi parte desyderatis. Ea elatus uictoria Rex, mouit trans Apenninum in Liguriam: quam prouinciam per annos penè nonaginta, quibus Italiæ incubuerant, obtinere nō poterant, sed nunc copijs circumductis, omnem prouinciam deditam suæ fecit potestatis. Hic Rex suarum Legū Codices scribi fecit, quas appellauit Edictum. A quo tempore in anteriora sine scripta Lege Longobardi uictitarunt. Extant etiam hodiè eius generis Codices, qui Longobardas Leges præferūt. Nam & Accursius glossator earum Legum noñunquam commeminit. Hic Rex Rotaris cùm præ splendore fortunæ suæ, esset gentili penè ritu in auro & argento tumulatus; uiderat hoc quispiam, & furtum animo concipiens, ubi nactus est opportunitatem, aurum clam fodiens extraxit. Erat autem in templo beatissimi Io. Baptistæ, quod Tendelinda Regina Modōeciæ, exędificauerat tumulatus. Furi ferunt obuium factū, cùm abire disponeret, eundem beatissimum Christi præconem graui uultu, atq; acri sermone illum increpuisse, Quid inquiēs, perfide, non timuisti, in sacrario meo furtum admittere? Iste sepultus, & si fidem recetam contaminauerit, mihi tamen sese commendauit. Indignum ergo te reddidisti hoc sacrario. Ferunt item, hominem sæpè deinde frustra ingressum tentasse: sed quotiens ingredi tentabat, obuium uidit qui pugno minitans repelleret.

Vincunt Longobardi contra Pont. Max. Liguriam superant.

¶ Rodoaldus deses, ac factis inglorius, adulterio deprehensus trucidatur. Dissidia & sectæ inter Imp. Rom. & Papam. Reginæ pudicitia falsò à delatore commaculata, Duello famuli uindicatur.

Caput. xxiij.

Rodoaldus XVIII.

RODOALDVS mortuo Rotari surrogatus, Regnū annis quinquè administrauit: nec magni aliquid peregisse memoratur. Quòd Longobardi pace fruerentur optata, partoq; contenti, aliena non impetebant: nec Exarchis iam fatigarētur. Quòd per eam tempestatem, etiam Imperatores ad impietatē hęreticam dilapsi, cum Romanis Pontificibus non de Regno, sed de Religione contendebant. Cùm Imperator Constans uinciri Pontificem iuberet Martinum, & ad se mitti: quod impius exarchus peregit ministerium: & sanctiss. Papa relegatus in exilium, ibi defunctus est. Cùm interim Sarraceni in Romanis Prouincijs digrassati, iniuriam CHRISTI nescientes uindicarent. Sed hic Rex, quod tranquillitas peperit, uoluptati se dedidit:

Anno Christi 642. Constantis factum.

didit: inq; adulterio depræhenſus, à marito adulteræ trucidatur. Habuit autem uxorem Gundbergam, filiam optimæ Reginæ Tendelindæ: quæ caſtiſsimis moribus matrē repreſentabat. Auſa eſt tamen perfida quorundam lingua, pudiciſsimæ fœminæ famam attentare, maritoq; deferre, quòd lapſa eſſet amore peregrino. Territa innocens mulier procaci mendacio, quod diceret non habebat, ſed more fœmineo, lachrymis teſtata eſt dolorem. Viderat ex famulitio quidam lachrymantem dominam, nec ignorabat quæ res ureret pudiciſsimam fœminam: præſumptione certiſsima, innocentiam eius teſtatus, Duellū offerebat delatori. Ille pugnam excipiens, corruit. Ita fidelis miles, dominæ ſuæ famam & integritatem, marito probans, apud omnes reſtituit. Huius clariſsimæ fœminæ opus, eſt baſilica beatiſsimi Ioannis Baptiſtæ apud Ticinum.

¶ Aripertus tranquillè uiuit, donec ab Imp. Conſtante apud Beneuentum laceſsitus ſit. Reliqua eius Imp. acta & mortem docent. Caput. xxiiij.

ARIPERTVS Rodoaldo ſuccedit in Regno: quod nouem annis ſumma tranquillitate gubernauit: cum Exarcho Romano, atq; Italis pace conſtituta. Sed in ea uires, ut fieri ſolet, non armis exercitatæ gentis huius, emarcuerunt. cùm nulla fortiter agendi præſtaretur occaſio. Sua contenti tueri, alienis non imminebant. Nauigauit tamen per huius tempora in Italiam Imperator Conſtans, Tarētumq; applicuit: & inde terreſtri profectus itinere, in agro Beneuentano cum Longobardis conflixit, & nonnullas ciuitates recepit: Luceriamq; ad ſolum uſq; ſubuertit. Inde uerò cum cōfluentibus undiq; Longobardis parùm proficeret, fiunt induciæ: per quas Romam ingreſſus Imperator, ſolennia quædam cum Vitelliano Pontifice peregit. Nec multo poſt reuerſus Tarentum, in Siciliam nauigauit. Qua prouincia, quòd illi Sarraceni reliquum fecerunt, deſpoliata, in Balneis non longè à Siracuſis occiditur à ſuis, cùm iam in ea inſula feciſſet per aliquot annos moram. Milites ad antiquam reſpicientes conſuetudinem, Maxentium ex ſuo numero Imperatorem dixere. Aduerſus quem nauigans Conſtantinus prioris filius, oppreſſo Maxentio, & patris ſui interfectoribus, Imperij dignitatem, quam uidebatur amiſiſſe, pulchrè domum reuocauit. Interim Longobardi ſub hoc Rege tranquillitatem temporis nacti, natiuam ferociam, & perinde uirile robur, paulatim exuerunt in mores Italicos, ſub molliore cœlo coāletes.

Aripertus XVIII.

Luceria ſub uertitur à Conſtante.

Conſtans Imp. à ſuis occiditur.

¶ Gundiperto, Partharis frater Regnū inuidens, Mediolani res nouas mouet. Grimoaldus æquè ambiens; proditione Garibaldi Regem opprimit, Regnū ui occupans. Proditor pœnas luit. Caput. xxv.

Gundipertus. XX.

GVNDIPERTVS hunc filius Regno excipit. Sed à fratre Parthari uarijs modis agitatur. Qua ex re cùm pacem deforis haberēt Longobardi, intus domesticis malis laborabant. Nam Gundipertus filiorū Regis maior natu, Regnū sibi deberi confisus, Grimōaldū sibi Beneuentanū Ducē, subsidio in fratrē ferē aduocasse. In quam rem Garibaldū Ducē Taurinensem, misit ad dictū Grimōaldum (cuius erat inter cæteros Duces potentia maior) ut illi in fratrem ferret auxiliū. Intellexit enī, Mediolani germanū suū rebus nouis studere. Improbus Garibaldus, Grimōaldum ad Regnū inuitauit: ut oppressis ambobus adolescentibus, qui Regno impares uiderētur, uir prudēs & fortis, ipse teneret gubernacula. Facilè persuasereris ambitioso inire Regnū. Ille mox Ducatū suū filio permittit: uires undiq; ex omni Italia cumulat, ac Ticinum mouet. Garibaldus præcessit, Regi Gundiperto nunciaturus aduentū Ducis Grimōaldi. Ille cū mali nihil suspicaret, etiā cōsilio usus est proditoris de Duce collocando. Hunc, inquit ille, quē coniugio germanæ tuæ dignaris, non alibi, quàm in palatio honestius accipies. Sed illi non longa usi circumitione, Regē, ubi primò conuenit, Grimōaldus opprimit, Regumq; inuadit. Partharis ubi fratris casum audiuit, fuga sibi cōsuluit: quòd par tyrañi uiribus esse non posset. Garibaldus aūt proditor, non longū lætatus proditionis præmio: inuentus est homo, qui ultimi Regis sui uitam impenderet: qui cùm sciret Garibaldi proditione cuncta patrata, tempus obseruat, quo inermis Ecclesiam adeat. Tum latitans, gladium lateri eius infixit: mox trucidatus ab apparitoribus eius Ducis. Grimōaldus autem filium Gundiperti Regis puerum perdidit: Germanam uerò occisi Regis, ut erat constitutum, duxit uxorem.

Margin notes: ô Proditorem. — Vltio proditionis.

¶ Grimōaldus, Regno ui potito, Partharim fratrem à se occisi Regis, ab exilio redeuntem in gratiam recipit: At falsò traductum, Partharim occidere tentat: sed Hanulfi ingenio liberatur. Caput. xxvi.

Grimōaldus. XXI.

AVdiens aūt Partharim occisi Regis germanū perfugisse ad Hunos in Pannoniā, mittit qui Regi gentis Cacaño diceret. Meminisse illū oportere, quòd Longobardorū beneficio sedes teneat præcario: si illorū hostes peragat tueri, uenturos ex Italia ad uindicandas pristinas sedes: ut statim pœniteat illū, se Longobardis opposuisse. Motus Rex, adolescenti ait, Proficiscaē quocunq; uelit: sibi non expedire, Longobardos in se prouocare. Adolescēs circumspiciens quo iret, induxit in animū, redire in Italiā: Grimōaldi sororij sui implorare misericordiā: quòd audisset, illū non esse ab humanitate alienū. Itaq; profectus, præmisit hoīem sibi deditiss. qui Grimōaldi in se animū exploraret.

ret. Audiens ille rectũ Adolescẽtis in se animũ, atq; fiduciã, remandauit. Securus redeat: nihil mali passurus, imo etiã sperare iubebat singulare de se prouectionẽ. Confidit iuuenis, & concitò uenit: atq; iam pronus inclinabat, ut ad pedes se mitteret Grimoãldi. Quod ille non passus, leuauit ad oris osculũ. Tũ Partharis. Ego inquit, seruus tuus sum, & ideò procumbere debui. Poterã quidem inter exteros uiuere quietus, sed cùm audirẽ te uirũ Christianissimũ, me fidei tuæ permisi. Ille iurat corã omnibus, nihil illũ mali passurum: sed quando se in fidem illius contulisset, summã sui in se affectionẽ experturũ. Deditq; illi mansionẽ in urbe præcipuã: præcipiens, ut abundè illi omnia suppeditarentur quæ posceret. Concurrerant ad illũ ciues Ticinenses, plurimũ illi de reditu gratulantes: laudantesq; consiliũ, quòd pacatũ gerẽs animũ, se in gratiam Regis contulisset potius, quàm discrimini bellorũ se per arma inmisisset. Visum est à nonnullis delatoribus, quòd à multis salutaretur: idq; in nouam interpretantes conspirationẽ, Regi suggerebant: ut quàmprimũ illũ perderet. alioquin intestinũ sibi bellũ oriturum. Ille mox oblitus iurisiurandi, consiliũ accepit iuuenis perimendi. Lautam illi cœnam præparans, & uinũ mittens abundantius: ut sepultum mero, commodius opprimeret. Intulit illi splendido apparatu cibos unus ex prioribus ministris, iam Regi seruiens. Non tamen oblitus prioris fidei, cùm intellexisset Regis de illo motũ, secretius insinuauit, ut ebrietatem caueret, sibiq; prudentissimè consuleret. Aderant ex Regijs stipatoribus, qui illũ inuitarẽt, de more gentis, ad pocula. Nondum enim patrius ritus in gente defecit: quamuis sub alio iamdiu cœlo nati uicitassent. Partharis in aurem dicit pincernæ fidissimo, ut pro uino in aurea phiala, aquam illi porrigat, quotiẽs fuerit bibendũ. Hoc ille obseruans, sobrietatẽ sectatur: & nihilominus in oculis astantium tam hausit auidè, ut uisentibus persuaderet bibere uinũ. Abierũt quidam ad Regẽ. Ille sciscitat, quid agat Partharis. De uino, inquit unus, quod Rex miseras, abundè potat, & hilarescit. Tũ Rex. Bibat inquit ad uomitũ. nam pro mero quod hausit, cruorem dabit. Inter hæc Partharis Hunulfum unum ex fidissimis uocat: docet periculũ suum, & requirit consiliũ. Ille sibi curę respondet fore, quomodo illum educat. Iubet unum ex seruis stratum suum deponere in cubiculum Parthari, ut apud illum noctu cubaret. Misit autem Rex ex suis, qui obseruent, ne quouis pacto elabatur. Hunulfus autem ingressus cum Parthari cubiculum, culcitram suam cum ursi pelle in crepusculo portari iam seruiliter uestito imponit: illum flagris cædens, seruiliter agit ante se quasi iumentum, ut efferret depositum onus. Qui astitere, non consyderabant uultum transeuntis; quem & habitus, & onus, & fla-

Redit Partharis in gratiam.

Delatio iniqua.

Hunulfi ingenium.

gra uilem esse monstrabant: rogauere tamen, quid tam immaniter ce-
deretur? Hunulfus ait. Bestia illa, cùm culcitram inferre iuberetur, non
quam debuit inferebat: nunc uadit onus permutare. Iam perductum
extra portam, iunctis sodalibus, concitò mittit in Astensem ciuitatem
illi fidissimam: quòd necdum Regi pareret. Inde in Taurinensem: un
de in Galliã mitteretur extra omne periculũ. Facto mane, mittit Rex,
qui adducant conspectibus eius Partharim. Cubicularius orat quam-
sanctè, permittant fesso ex itinere magno somnum. Illi referunt quæ
audierant Regi. Indignatus ille, damnat eorum tarditatem: iubetq; ex
cussum somno pertrahi, longo somno mancipandum. Redeũt, & im-
portunè adire contendunt. Iterum in preces descendit ianitor. Illi reie-
cto eo, ensibus & ferro uiam aperiunt, perfractis foribus irrumpunt,
& excusso lectulo, ubi uacuũ cernũt, conuersi in famulum, ubi sit Par-
tharis rogant? Ille abijsse confitetur. Rapitur ad Regem, morte uica-
ria perdendus. Rex sciscitatur, quid de Parthari sit factum? Audit om
nem rei ordinẽ. Rogat astantes, quid mereatur homo iste? Illi una uo-
ce, morte dignum proclamant. Iurat Rex quamsanctè, non pœna, sed
præmio dignũ, qui fidem domino suo, cum proprio periculo suo, im-
plesset. Vbi sit Hunulfus, Rex sciscitatur? Confugisse aiunt in Ecclesi-
am. Rex interposita publica fide, remandat, ut nihil sibi timens, Re-
gem adeat. Venit: & iussus rem exponere, ad liquidũ refert, quid pro
liberando amico fecerit. Omnes reũ læsæ Maiestatis acclamant. Rex
uerò negat. Nam fidem honorandam, non culpandam esse. Vocat u-
trunq; pariter. Optionem dat: secũ esse malint in palatio, an cum Par-
thari in exilio? Hunulfus refert. Quando inquit Rex, arbitrio meo
permittis, dicam liberè quod sentio. Ego tibi uitam debeo: quam cùm
posses auferre, donasti. Cæterum fides prima obstricta est Parthari,
cum quo malim exulare, quàm fidem uiolare. Idem famulus contesta
tur. Rex utroq; collaudato, iubet de domo sua accipere iumẽta, famu-
los, commeatus abundè, & ire ad dominum suum. Illi actis Regi gra-
tijs, in Franciam contendunt ad Partharim. Tenebat tum Franciam
Dagobertus: quo cum fœdus fuit Grimõaldo, ita ut nihil exinde time
retur. Attamen exilium suum Partharis longanimiter tulit: donec Gri
mõaldum sors de medio fecit. Addidit autem iste quasdam Leges Ro
taricis in codice Longobardorum.

Dagobertus Franciæ Rex.

¶ Longobardorum uictoria aduersus Imperatorem Rom. Bauarorum item nomine Regis Grimõaldi contra Lupum rebellem Ducem Foriuliani. Cap. xxvij.

GRimõaldus cùm filiũ Beneuento præfecisset, Regnũ ac-
cæpit post Ariperti filios. Cùm interim renunciatum illi
esset,

esset, Imperatorem uenisse in Italiam, expugnasse Lucériam, & euertisse Acheruntiam: Beneuentum quoque obsedisse, maximis contractis undique uiribus, statuit filio subuenire. Præmissis quidem diuerso itinere multis milibus: qui à Rauennatibus non leue accepere incommodum. Ipse interiori uia gradiens cum expedito milite, nunciũ præmisit, quem filius ante miserat ad illum. Hic à Græcis intercæptus, & Imperatori præsentatus, maiora uero narrauit de superuenientibus Longobardis. Quarum rerum commemoratione motus Imperator, non expectandum duxit, sed soluit obsidionem. Inde mouens Neãpolim, ad Taloris amnis uadũ à Longobardis est inuasus. Qui agmen clauserant cæsi: proximi uersi in pugnam, magno prælio manus conserunt: nulloque ex transgresis redeunte, qui remanserant, penè ad internitionẽ sunt deleti. Declarauit Imperator, Romam iturus, Ducem suum Saburrum, ciuem Neapolitanum, uiginti milia militum illi attribuens: quibus & regionem, & ciuitates in fide manentes tutaretur, & Longobardos insectaretur: ne eunti Imperatori, ut prius, occurrerẽt. Grimõaldus autem sciens sibi Ducem oppositum, duxit in illum: & cùm uterque pugnæ auidus uideretur, conserta manu fortiter pugnauerunt. Sed Græci milites Italicum Ducem fastidientes, tum concesserunt. Cæsus Saburrus, & cum eo plurimi, uictoriam reliquit Longobardis. Dum hæc agerentur in Campania, Lupus Fori Iuliani Dux, quem Rex Papiæ defensorem reliquit, ibique iussit consedere, auctus, omnis spem Regni concæpit: quòd Regem consideret, magnis Imperatoris agminibus implicandum, aut opprimi: aut ita debilitari, ut facile ab illo se tueretur. Manifesta dedit indicia rebellionis. Igitur Rex Grimõaldus, Bauaris, cũ quibus nuper icta sunt Longobardis fœdera, nuncium mittit: ducant in Lupum, eumque faciant rebellionis pœnitere. Illi non expectato secundo nuncio, ilico duxerunt in illũ. Sed & Grimõaldus magnis itineribus regressus, ab alia cogitauit inuadere regione. Prior autẽ Lupus occurrit expedito exercitu Bauaris, iam Fori Iulij ditionem cum populatione ingresis: & conserto prælio, utrinquè fortiter pugnatur. Prima quidẽ die superior uisus est Longobardus: postera die repetito prælio, pari penè clade discessum est. Sed tanta erat animorum concitatio, ut ne tertio die supersederent prælio: in quo iam apertè uictoria Longobardo inclinabat: sed durauit Bauarus, nouarum spe copiarum, quas sciebat superuenturas. Quibus accæptis, renouato prelio, fortisimè dimicans Lupus, inter confertissimos hostium acies cecidit. Bauari uictores, populationibus & incendijs incessere. Grimoaldus Rex iam reuersus, misso solenni nuncio, Cacanno Regi gratias egit: mutuas eidem uicisim

Victoria Longobardorum.

Bauari uictores.

cisim

cissim uires repromittens: effecit, ut pacato agmine retrocederet.

¶ Forum Popilij Grimoaldus dolo, & horrenda tyrannide superat, ac solo æquat. Vuandali ab Arnefrite rebellanti euocati, Arnefrite iam cæso, bis in fugam non sine magna clade compulsi sunt. Opterginũ subuertitur. Rex tandem moritur.
Caput. xxviij.

MEMOR inde Rex cladis, quam sui accæperant apud Forum Popilij, statuit uindicare: sed egit dissimulanter, quasi in Vmbros moturus. Egit autem, ut præmissi leuis armaturæ milites, prius ciuitatem ingrederentur, quàm à quoquam unde essent perpenderet. Ipse magnis itineribus secutus cum militibus, sacra Pascæ uigilia irrupit, populo diuinis intento. Ibi cruenta cædes, & plus quàm Christiana uindicta. Infantes recens initiati, cum sacerdotibus & diaconis, senes cum iunioribus, sine discrimine sexus & ordinis sunt trucidati: ciuitasq́; semper Rauennatibus parens, subuersa, solo est æquata. Sed & in Prouincia Forum Iulij noua exarsit conflictatio. Equidem Arnefrites Lupi filius, paternæ necis dolore percitus, rebellabat. Concessit autem in Dalmatiam ad Vuandalos: quos nunc, superante consuetudine, uero nomine detracto, Sclauos appellant: quorum magna manu conflata, cùm montes & maria, & quæ non haberet polliceretur, terrificus incubuit suis Longobardis. Duxit autem in paternam prouinciam, illam recuperaturus, inexplorato quid hostes ageret: Nemaso oppido admouit copias. Ibi se confertissimi hostes, motum eius præscientes, abdiderunt: & erumpentes penè imparatis incubuere. Cœpta est à primis pugna, sed statim intermissa, respexerunt in fugam Vuandali. Ipse Arnefrites fortiter pugnans, cadit. Elapsi à fuga Vuandali, in Histriam, Dalmatiamq́; reuersi, iniuriam suam deplorauere. Totius ergò gentis uiribus expeditio cœpta, in Forijulianos educit. Sed iam nouo Duce creato, Rex Longobardorum, cui legiones attribuit, prospiciens aduentum Vuandalorum, opportunis locis castra illis opposuit: & in conspectum uenientibus occurrens, magna illis illata clade, coegit retrocedere. Quo tẽpore Rex à Popiliana cæde reuersus, Opiterginum oppidum Foroiuliani Ducis regione, subuertit: quòd Arnefritis studiosos comperisset. Non tamen populũ peremit, sed in proximas ciuitates permisit commeare. Tanto autem fuit uictoriarũ successu. Rex elatus: ut nisi illum mors, multis bonis opportuna, sustulisset, maximas laboris angustias uidebatur Romanis, Rauennatibusq́; importaturus. Sed tum decisa uena, prius quàm solidaretur, iterũ rupta, immoderata sanguinis effusione Regem peremit.

[Marginal notes: Stratagema. Tyrannis. Arnefrites. Cadit. Opiterginũ subuertitur.]

¶ Partharis

¶ Partharis ab exilio in Regnum reuocatur: cum filio Iuniperto partim regnat. Tridentũ obsident: urbs illis traditur. Tum in pace quiescit.
Caput. xxix.

PARTHARIS Ariperti filius, quẽ Grimõaldus occiso eius fratre fugauit, Grimõaldo de medio sublato, per amicos reuocatur, & sublimatur in Regnum. Hunc alij Bertarium uocant. Qualis sæpè in peregrinis nominibus solet error accidere. Aiunt hunc cùm apud Regem Franciæ Dagobertum nullam consolationẽ recuperandi Regni inueniret, nauigare in Britanniam cõstituisse: uel longinquitate regionis, exilium suum consolari, uel qualemcunq; inde spem haurire. Cunq; in naui esset iam propè soluturus, audisse ferunt uocem, incertũ unde, Reuertatur Partharis in Italiam. quia Grimõaldus hac nocte defunctus, sedem illi Regni uacuauit. Circumspiciens in litore, neminem qui uocẽ emisisset potuit inuenire: diuinitus sibi missum nunciũ interpretat̃. Nec contempsit. Nam reuersus propè Ticinum à Magnatibus excipitur. Garibaldũ Grimõaldi filiũ, collatis armis expulit Regno, & uolentibus Proceribus regnauit. Erat aũt in Regno dignissimus, iusti & recti tenax. Misit aũt Beneuentũ, & uxorem cũ filio (quos eo loci relegauerat Grimõaldus) reuocauit. Excitauit tũ Regi hostẽ sua lenitas. Fecit enim pater ipse, filiũ sibi conregnare Iunipertũ. Alachis uerò inter Duces primarius, Dux Tridentinus, rebellionẽ intẽtauit. Sed Iunipertus Regis filius, cùm illi esset familiarissimus, & patrem placauit, & ferocem uirũ conquiescere fecit. Cunq; sępè Dux retentaret nouas res, & Regis filius nõ cessaret apud patrem tueri amicũ: orabat patrem filius, ut quoniam Alachis propinquitate Germanorum sublimes spiritus gereret intra Italiam, Brixię illi Ducatum permitteret: quo fręnum illi citius inijceret. Rex contra. Brixiæ esse multos Proceres, cum quibus inita cõiuratione, homo turbulentus mala multa moliretur. Iunipertus filius, non hoc futurum spondẽs, peruicit: ut Brixiensis illi Ducatus permitteretur. Huius temporibus Regis, noua gens Bulgari, Thraciam inuaserunt. Quos mira confusione, eandem esse, quæ Hungaria dicitur, uult uideri Blondo, alijs in rebus diligentissimus Antiquitatis scrutator. Sed Hungari longè post hæc tempora annis ferè quadringentis subière. Hæc quoquè Bulgarorum gens, nunc etiam distinctas habet sedes ab Hungaris in Misia: cùm Hungari sint inhabitatores Pannonię. Blondus autẽ nunc ab Hunis, nunc à Bulgaris ortos uult Hungaros. Interdum magnus dormitat Homerus. Ad Longobardos nostros reuertamur. Partharis Rex Christianæ religionis obseruantissimus, Papiæ Monasteriũ erexit

Partharis XXII.

Bulgari, qui Hungari.

erexit diuæ Agathæ: eiusq; uxor Rodelinda, glorioſæ Mariæ ædem, quæ ad Particas uiſitur, erexit. Hic ergo cùm aliquantis annis ſolus regnaſſet, anno Regni octauo, filium Iunipertum, quo certior eſſet ſucceſsionis, Regni fecit cõſortem. Quo tempore Tridentinus Dux gentis Longobardæ, in Bauaros bellũ geſſit, inſigniq; uictoria Ducem eius gentis, obtriuit Gramonem. Qua elatus uictoria, auſus eſt etiã Regibus ſuis rebellare. Duxerunt autem in illum, & aliquot prælijs dubia uolitauit uictoria. cùm uires utriuſq; exercitus grauiter cõciderentur. Demum uictoria ceſsit Regibus, Dux intra mœnia Tridenti ſe recæpit. Secuti Reges, obſidione cinxerunt urbem. Ciues cùm dedere uellent Ducem, elapſus eſt. Vrbs Regibus deditur. Poſteriori tamen tempore, interuentu Regis iunioris, reconciliatur patri: uſq; adeò, ut illum Rex Iunipertus, diſſuadente multum patre, Ducem, ut diximus, Brixiæ conſtituerit. Quieta tamen fuere deinceps horum Regum intra Italiam tempora. quia Imperator Conſtantinopolitanus, Bulgaris nouæ genti conflictatus, Longobardos iam in Italia confirmatos, non attigit. Cunq; Partharis per annos. xviij. Regnũ adminiſtraſſet, octo quidèm annis ſolus, & decem alijs cum filio, conceſsit in fata: ſepultus in pace iuxta Eccleſiam, quam Aripertus pater eius in honorem ſancti Saluatoris, in Ticino conſtruxerat: multisq; decorabat ornamentis.

Gramon obteritur.

Tridentum deditur.

¶ Iunipertus, ab Alachi ſibi amicisſimo, decipitur. Ticinum dolo occupat tyrannus. Hinc bello ſuborto, Duellum negans, Senonem diaconum pro Rege ſternit. Eluſus, renouato prælio cadit. Caput. xxx.

IVNIPERTVS filius cùm patre annis octo, poſt illum duodecim ſolus Regno præfuit: uir æquè religione ac iuſticia inſignis: quibus rebus promeruit, ut etiã poſt parentem tranquilla tempora nanciſceretur. Nam temporis tractu in id roboris ea gens cõaluit, ut difficilè fuerit eam oppugnare. Quieuerunt exarchi, ſatis habẽtes ſua tueri. quòd nihil uirium, aut ſupplementi ſperare poterant à ſuo Imperatore, partim Bulgaris, partim Sarracenis implicito. Maior illi cura fuit, ſuos in fide continere Duces, à quibus crebrius genti prouenit detrimentum. Accæpit autem Iunipertus uxorem de genere Angliſaxonum, nomine Armelindam. Sed Alachis, quem Rex apud patrem ſæpè defenderat, bonorum eius malè memor, illi rebellauit, iunctis ſibi Alſone, & Granſone de Brixia. Cum enim Papia (quæ eſt Ticinum) abeſſet Iunipertus, ille aulam eius inuaſit: & omnibus ad rebellionem excitatis, cõegit illum fugere intra lacum Larium iuxta Cumas. Terruit Eccleſiam Romanam ille motus. Nam Alachis hoſtis erat acerrimus Eccleſiarum.

Iunipertus XXIII.

Alechis tyrannus, ingratus Regi.

ſtarum. Ticinenſis tamen Epiſcopus Damianus, uir magnæ pruden-tiæ, præſentium rerum ſtatui ſe contemperans, miſit cum benedictio-ne Diaconum ſuum Thomam, ad Alachem, ut gratiam eius merere-tur. Cumque uenire Diaconum, uirum utique religioſum, illi eſſet nunciatum: per contumeliā illi remandauit. Si femora nuda geſtaret, ingre-deretur. Ille reſpondit, ſe illo die mundis ueſtitū. Alachis ad hæc. Non ſe de femoralibus agere, ſed quod illis tegitur. Reſpondit Diaconus, ſe ſibi nullius eſſe criminis conſcium. Occultorum Iudicem eſſe Deū. Vix accæpit quod miſit Epiſcopus, & ſatis contumelioſe dimiſſo Diacono. Timuit tyrannum clerus omnis: imprecatus illi Regnum non diuturnum. quod & euenit. Numerabat Alachis iam ſe pro Rege, ge-rens nummiſmata: & cadens in terram tremiſsis, à puero filio Aldo-nis impubere, qui fortè aderat, exceptus Regi redditur. Ille conuerſus in puerū, quem nihil ſapere reputabat, ait. Pater tuus multos eius ge-neris habet, quos breui reddet tremiſſes. Puer ignarus rei, uerba retinebat. Regreſſus ad parentem, rogatur, ſi apud Regem in palatio fuiſſet, & quid ille egerit, quidúe dixerit? per iocum (ut fieri ſolet) ex puero ſciſcitatur. Ille uerba Regis de tremiſsibus repetebat. Percuſsit animū Aldonis. Mox ingreſſus ad fratrem Granſonem, docet ſuorum capi-tum à tyranno pericula. Mox circumueniendum illum, Iunipertum-què reuocandum inter ſe conſtituunt. Et his uerbis aggrediuntur ho-minem. Iam inquiunt, propitio Deo, exanclatis rebus, & omnibus in ordinem redactis, unum ſentiunt omnes: te Regem ſuum ſine contro-uerſia colunt: cur non laxando iam animo in uenationem exis? Nos tibi cuſtodiā urbis, & hoſtis tui caput & ſpondemus, & exhibebimus. Credidit ille, & curis poſitis, in uenationem abibat. Illi ad Lacum Cu-manum properantes, Regem adeunt Iunipertum, illiusque prouoluti pedibus, ueniam precantur: ſpondent reductionem in palatium. Ille accepta, dataque fide, cùm de temporum, & rerum gerendarum ordine inter eos conueniſſet, reducitur Iunipertus: & ab omni clero atque populo lætabundis geſtibus excipitur. Ibat interim nuncius ad Alachim, de reducto Iuniperto. Ille urbes circumibat, Placentiam, ac cæteras ui-res colligens, ut occurreret ad prælium Iuniperto. Iam ille quoque ar-mis inſtructis, ibat in hoſtem. Conuenerunt exercitus in campo qui dicitur Comnatus. Et miſſo ad Alachim nuncio Iunipertus, manda-uit illi. Cur inquit mittimus populum in diſcrimen? duorū cauſa agi-tur. Ego, tuque dirimamus hoc prælium dexteris noſtris. Qui uicerit, regnet. Alachis autem Duello ſe committere non audet. Tum unus ex primoribus genere Tuſcus. Quid inquit eſt quòd pugnam detre-ctas in hominem, quem ebrioſum ſemper appellas? Cui ille. Eſt qui-

Laſciua tyrannis.

Reducitur Iunipertus.

Duellum re-ſpuit Alachis.

l dem

dem ebriosus Iunipertus, sed robustus. Pueri lusimus in parentis illius Regia, cùm ille apprehensum ex uellere quemlibet arietẽ, una manu deportauit: quod & ego tentans, implere nõ potui. Itaq; quod puero fuerat robur, adauctum plus quàm uirile debet censeri. Tum ille Primarius. Degenerem ego Regem non sequor. Mox transijt ad Iunipertum. Totis agminibus pugnandum uidebatur. Seno erat uir ecclesiasticus, ordine Diaconus, qui Iunipertum Regem supra modum diligeret: & iam pugnæ accinctum alloquitur. In tuo inquit Rex capite, multorum salus est constituta. Si uinceris, quod omen absit, ilico omnes perimus Ecclesiastici cum populo. Da ueniam, & arma mihi tua, si uidetur, permitte: facit habitudo corporis, ut apta sint. Nec sum expers militaris disciplinæ. Si uicero, cunctis uinco. Si pereo, mei solius capitis est periculum. Recusabat Rex, militiam nolens detrectare. Sed à suis omnibus rogatus, & penè cõactus, uolentem Regijs armis pugnare permisit. Conferuntur manus, & Alachis omni acie obseruabat Regia arma, in quibus hostem Iunipertum pugnare non ambigebat. Illi se fert obuium. Pugnam conferunt. Seno cadit. Temeritatis luens pœnam: quòd se armis immisceret non suis. Alachis ubi iam fudit hostem, esse Regem fisus, caput cum galea desectum, iussit in hasta præferri. Interim fama uolat in utroq; agmine, cæsum Iunipertum. Ille se suis offert: delusum hostem esse, fiunt certiores. Alachis extractum galea caput, ubi rasurã clericalem in uertice conspicit, erubuit: quamsanctè iurans, si uicerit, puteum se impleturum ex genitalibus clericorũ. Mox acrius in pugnam redeunt. Temerator ille inprimis cadit. Victoria prouenit non incruẽta Iuniperto. Ex actis ergò duodecim post patrem annis in Regno, concessit in fata: filium relinquens Regni hæredem cum tutore, quem pater testamento designauit.

Seno diaconus, pro Rege miles.

Alachis cadit.

¶ Luitpertus puer, sub tutore Asprando Regnum subit. At Regno cum tutore pulsus, Raimbertus aliquot mensibus tenuit. Caput. xxxi.

Luitpertus XXIIII.

LVITPERTVS filius admodum puer, cui pater tutorem fecit Asprandum, ex Ducibus unũ, in Regno succedit. Sed tutoris administratio Regi primum concinuit bellũ. Nam Raimbertus Taurinensium Dux, non æquo ferebat animo, se præteritum in tutela. Contractisquè uiribus, mouit in Asprandum, conatus illũ administratione deturbare. Aduocauit Asprandus Rotarim Bergomensium Ducem. Et promptissimo exercitu educentes, apud Nouariam concurrunt. Ibi grauiter pugnatum est. Sed inclinauit uictoria Taurinensi. Igitur aduersarij cum Rege puero fugam ineunt. Cunquè nemo resisteret, uictor intrat Papiam: ibiquè coronam suscipiens,

piens, Regni iura inuasit. Sed nõ diu tenuit, quippe post paucos menses diem suum obijt.

¶ Arithpertus Raimberti filius ui Regnum tenet: uarijs prælijs uictor, Regem puerũ, cum Rotari, capite plectit. Christo fidelis, multis Ecclesiã Rom. donis ornat, tandem Ticino amne submergitur. Caput. xxxij.

ARITHPERTVS Raimberti filius, Regnum à patre occupatum, fortiter defendit. Sed cęteri Duces Asprando monente, pro ueri REGIS Luitperti reductione arma sumpserunt. Quorum Ducum primarijs Zothone, Tharone, Pharone, Rotari, atque Asprando, cum Rege puero, magnisq́ copijs mouẽtibus in Papiam obsidendam: non expectandum ratus Arithpertus, cum armato erupit exercitu. Cõcursumq́ est totis uiribus Cisalpinę Galliæ, quæ nunc Longobardia dicitur: & uariante fortuna, sæpe spes & metus alternabant in partibus. Ad extremum tamen uictoria inclinauit Arithperto. Nam Rex puer, uiuus uenit in hostiũ potestatem. Asprandus fugiens, se recepit in Comacinam, Rotaris autem accedens Laudam suę ditionis oppidum, à cõsortibus partium suarum Ducibus, se Regem fecit declarari. Quæ cùm essent Arithperto nunciata, motis signis, solenni exercitu duxit in Laudam: eamq́ ad primam oppugnationis ostensionem cœpit. Mouitq́ in Ducatum Bergomensem. Et quoniam nouum Regem Rotarim magnum audit fecisse belli oppositum, conscendit paulatim in montem, & admotis Arietibus, reliquisq́ obsidionis apparatibus, munitissimam urbem cœpit oppugnare. Multoque sudore, cruoreq́ exhausto, cùm fortiter obsessi mœnia tuerentur, multiq́ inuicem mortales, cecidissent, cœpit urbem munitissimam Arithpertus. Captumq́ in ea Rotarim, & in contumeliam detonsum, cum Rege puero fecit iugulari. Inde duxit in Comacinam: eamq́ Insulam cum oppido suo obsedit. Præscius autem Asprandus, per saltum uicinos confugit ad Bauaros. Sed Arithpertus expugnatum oppidum, solo ęquauit. Per quæ tempora Gisulphus Beneuenti Dux, cùm nouus Orientis Exarchus Romam applicuisset, quem maligno sciebat esse in Romanos animo, eduxit exercitum: & oppida quędam Romanis parentia cœpit, inde opulentam prædam cum captiuis abegit. Sed cùm exarchus in Rauennam abisset, Rom. Pontifex Ioannes, missis Oratoribus, Ducem placauit: ut accæpta pecunia, captiuos cum cæteris rebus restitueret dominis. Nec difficulter annuit. Ita inuenta est ea gens, postquàm CHRISTI religionem suscepit, semper Ecclesię paruisse; illiusq́ incremento, quod posteriora docebunt, militasse. Interea

Arithpertus. XXVI

Victor Arithpertus.

Laudam capit.

Vrbe capta Rotarim cũ puero Rege iugulat.

terea etiam Forijulien. Dux, cum uicinis Vuandalis, quos nunc Sclauos appellant, manus conseruit: & mutuis inuicem prælijs multa sunt damna irrogata. Sed Arithpertus CHRISTO deuotus, & Romanæ Ecclesiæ amator singularis, ut eam magnificaret: Alpes, quas dicunt Coctias, in quibus Genua urbs nunc præclara, & quicquid ab ea ad Alpes usq; Galliarũ fines censebatur, beato Petro donauit. Sed is Rex dum conserto prælio in Asprandum, quem Bauari reduxere, & iam inclinatis rebus inferior haberetur, in fugam uersus, cùm Ticinum amnem traijcere tentaret, submersus interijt.

Donatio Arithperti.

¶ Asprandus tandem post mille pericula, trium mensium Rex substituitur. Caput. xxxiij.

Asprandus XXVII.

ASPRANDVS, quem pro Rege tutelam gerẽte, armis uictum Rex fugauit, illecq; elapsus est ad Bauaros: eorum uiribus auctus, redijt in Italiam Regnum repetere. Illi Rex Arithpertus occurrens, prælio uincitur: & in fugam uersus, in Ticino mergitur: Regnoquè illi succedit. Sed non diu tenuit. Quamuis enim summo omnium Longobardorum consensu Rex sit declaratus, tertio tamen mense uitam finiuit. Ita multo labore quæsitum non sibi, sed hæredi filio Regnũ cernitur parauisse. Sic se res mortalium habent. Fatigant cœlũ & terram, & per mille pericula uix perueniunt quo cupierunt. Perueniẽtes autem, aut nouis excipiuntur incommodis, ut intelligant, non tanti fuisse quòd ambiebant: aut potiti, breui deserunt. Igitur moriens Asprandus Regno cessit.

¶ Luitprandus succedit, fide pius, in rebelles acer. Pace cũ Pont. Rom. inita, Romã ingreditur. Caput. xxxiiij.

Luitprandus. xxviij.

LVITPRANDVS Asprandi filius, nomen referẽs infelicis pueri Regis, Rex post patrem creatur, summo Longobardorum consensu. Is prima expertus est suorũ incommoda. Nam cognatus eius Rotibites, cùm necis Regiæ consilium sumpsisset, proditus Regi, pœnas dedit. Quo exemptus periculo, donationem Romanæ Ecclesiæ ab Arithperto Rege factam, de Coctijs Alpibus, confirmauit. Interea Feroaldus Spoletinus Dux, ad Regem suum simulans profectionẽ, iter habebat per Flammineam, urbesq; Rauennati parentes ditioni: & quamquàm compertam haberent eius profectionem incolæ, quia tamen nullæ recentis iniuriæ causæ uidebantur, nihil hostile ueriti, ciuitatum suarum custodiam intermisere. Ille autem, ubi Classense oppidũ attigit, suæ fecit ditionis. Sed Rex misso nuncio, Ducis factum irritauit: iussitq; reddi furto captum oppidum. Penino quoq; Forijulianus Dux, cum Vuandalis exercuit inimicitias, pro more bellico, dans & accipiẽs incommoda. Interea

Classense oppidũ dolo captum, redditur.

cùm

cùm Romani ab Imperatore non æquo fouerent iure, & esset aliquid causæ, Longobardorum Dux à Spoleto Narniam inuasit: & cœpit. Rex uerò Luitprandus iam aperta rebellione, Exarcho occurrẽs, collatis omnibus suæ gentis uiribus, Rauennam obsedit. Cernens autem ciuitatem captu difficilem, inde Clusium mouit: quod oppidum captum, crudeliter spoliauit. Sed hanc, si dici debeat, iniuriã (causæ enim non panduntur) magno postea Longobardus cõpensauit beneficio. Exarchus enim Italiæ, ab Imperatore Leone missus, urbem Romam spoliare: Pontificemq́ captũ mittere Constantinopolim, cùm ex Rauenna moueret cum militibus: Spoletinus Dux Longobardus, operas suas Pontifici pollicitus, cum copiis aderat, uiamq́ insedit Salariam, qua erat Rauennatibus transeundum. Tentauit irrumpere: sed egregia Longobardorũ opera repulsus, agmina reduxit Rauennam: mala quæ in animo habuit, ab hoste Imaginum Leone, implere non potuit. Interea cùm in caput Pontificis Imperator multa moliretur, misit Eurithium patricium in Italiam: ut Romanis & Pontifici suscitaret motus iniquos. Is Longobardis dona multa misit, ut in Pontificẽ ferrentur. Sed non profecit. Qua iniquitate temporum motus Pontifex, cum Longobardis pacem stabiliuit. Quam Rex & pronus subiit, & strennuè impleuit. Nam captum postea Sutrium à Spoletano Duce, iussit reddi. Cunq́ Rex pace foris comparata, tempus esse cerneret, suorum contumaciam comprimendi, magno exercitu comparato, duxit in Spoletinum, Beneuentanumq́ Duces. Qui longinquitate uiarum freti, minus parebant: sed interuenientibus magnis utrinquè uiris, Rex ira sedata, reconciliari sibi passus est Duces, meliora de se sperare pollicitos. Atq́ tum Rex pacato agmine, Romam duxit: uisurus & Vrbem, & loca sancta: quando tam de propinquo aderat. Romani autem minus Regi fidentes, urbis custodiam fecere. Acceptus Rex cum exercitu in campis Neronianis, processit in Vaticanũ, adhuc nullis mœnibus cinctum. Ibi obuiam factus Pontifex, Regi se prębuit uenerandum. Delapsus equo Rex ex more, Pontificẽ genibus nixis consalutauit. Et aliquot sermonibus interpositis, accæpta benedictione, Papiam remeauit.

Narnia capitur. Clusium capitur, spoliatur. Romam adit.

¶ Spoletum Rex bis superat. Beneuento nepotem præficit. Hildebrandum alium nepotem Regni consortem declarat. A suis Godescalcus truncatur. Pontificis Oratio, & Regis donatio. Classense oppidũ subuertitur. Tandem Rex moritur.

Caput. xxxv.

DEINDE Trasemundus Spoletanus Dux, quem pau

Id ante Rex in gratiã recepit, renouauit rebellionẽ. In quem Rex du-cens, magno molimine ingressus, Ducatum, urbes, & oppida suæ fecit potestatis. Fugiens autem Dux, peruenit in oppidum Romanæ ditionis; ubi fide publica interposita, securitatem accæpit. Secutus Rex, dedi postulat perfugam. Stephanus Romanus Dux, cum Pontifice, fidem falli non oportere, responderunt. Igitur mouens in Romanam ditionem, aliquot urbes cœpit: redijtq; Spoletum, Hildericum ibi Ducem constituens. Inde in Beneuentum transiens, cùm eius urbis Dux paulò ante rebus humanis excesisset: filiumq; eius puerum surrogassent Maiores: Rex destituto puero, Gregoriũ nepotem suum Ducem creauit. Reuersusq; Papiam, cùm se morbo grauatum, laboribus cerneret inutilem, Hildebrandum alium suum nepotem, Regni consortem declarauit. Et cùm aliquanto tempore pax esset, Romani uiribus augeri cœperunt, & Trasemundum Spoleti Ducem, reducere armis intentarunt. Cui rei fauerat Godescalcus, iampridem in Beneuentano succedens, cùm Gregorius mortem obijsset. Stephanus Rom. patricius inferiora tenens, exercitum duxit, Duciq; obuios populos conciliauit. Trasemundus per Sabinos iter habuit. Igitur re prosperata, Spoletum perueniunt utriq; exercitus, Ducemq; suæ restituũt ditioni. Vicissim operas deposcit Romanus, oppida quæ pridem Rex recepit, recuperãdi. Ducit promissa Dux in diem: quòd Rex magnis copijs aduentare diceretur. Igitur iunctis uiribus occurrendum rati, Regi uias insedêre siluosas, unde agmini insidiarentur, apud Fanum Fortunæ, & forum Semproni. Agmina cùm illuc peruenirẽt, ex nemorosis infestantur, magnaq; uirorum detrimenta suscipiunt. Iubetq; Rex, Fori iuliani Ducem curare de incursionibus. Ille suorũ iam cruore madentes aggreditur, & fortiter inuicẽ pugnatur. Ibi miles Spoletanus, Ducem ex nomine uocans, prouocat in Duellum. Non erat de more gentis (quod sæpè diximus) liberum detrectare. Vacuatur campus. Pons erat in medio in quo infestis cuspidibus incursant. Ibi proturbatus ponte Spoletanus, in risum soluit agmina: Sed utriq; pugna omissa, magnis itineribus contendũt Spoletum: nec castra fecere prius quàm istuc peruenirent. Inde reuocatus à Pontifice Stephanus, ad Vrbem communiendam accesit. Rex uerò secutus, Spoletum obsedit, breuique cœpit: sed Dux elabitur. Interea cùm Rex accępto denuò in potestatem Ducatu, in Romanos mouere cõtendit. Et dum apparatus obsidendæ Vrbis apparat, Zacharias Pontifex mittit Regi legationem: pollicitus copias, & fauores in rebellem, si urbes pridem à Romanis captas, restituat. Pacẽ Rex dedit orantibus: & continuò mouit in Trasemundum. Is ubi uidit se Romanorum destitutum auxilio, Regis

[margin: Spoletanũ Ducatum obtinet.]
[margin: Hildebrandus Regni consors.]
[margin: Restituitur Trasemundus Ducatui.]
[margin: Duellum.]

gratiæ

gratiæ se permisit. Qui accæptum in gratiam, tonsorauit, clericumque fieri iussit. Tum Godescalcus Beneuentanus, audito comparis successu, sibi timens, uxore & filijs naui impositis, cum omni supellectili in Greciam tranare disposuit. Sed ciues, ut Regis gratiam promererentur, conantem in ipso trucidant itinere: uxorem autẽ & filios, audito tumultu, soluentes, capere non poterant. Pontifex inde ex fœdere urbes reposcit. Et cùm Rex differret, accessit Narniam ad Regem: ibique in templo Valentini sacris peractis, Orationem habuit, præsente Rege atque Proceribus luculentam, de Iusticia & Religione: suasitque inprimis, ut humani sanguinis effusione, fœminarumque oppressione abstinerent. Denique peregit, ut illa ferrata pectora mollirent. Rexque Oratione Pontificis motus, nõ solùm postulatas ciuitates reddidit, sed & ipsam Narniam, in qua hæc gerebantur: & Sabinense patrimonium, quod annis iam .xxx. tenuerũt: & in Picentibus Anconam, Cumam, ciuitates: Sutrini quoque agri uallem magnam, patrimonio sancti Petri, & ipsi Pontifici dono dederat. Et cum Romano Ducatu pacem in decem annos firmauit. Liberauitque Rex multos Romanos, Rauennates, & Italicos, qui carceribus Longobardorũ tenebantur. Redeuntem in Vrbem Pontificem Agibrandus Dux Clusinus, Regis nepos, & Ramildus Tusciæ, Castaldio gentis Longobardæ supremi Duces, deduxerunt: & facto per Ortam, Pomeriam, Polimertium, atquè Bleram itinere, eas ciuitates præsenti, recipientiquè Pontifici tradiderunt. Interim Rex copias ad statum remittens, in sua quoque se ipse recepit. Pontifex in Vrbem gratulabundus redit, & institutis Supplicationibus in templo Rotundæ Mariæ, diuinum ipse impleuit officium. Erat quies per id tempus anno per Italiam uno, cùm nemine suspicante, nunciatur Regem obsedisse improuisò Rauennam. Cùmque Exarchus satis fideret urbis munitioni, præsidioquè militum, ac ciuium perpetuæ uoluntati: tamen deprædationes, & incendia, quæ foris agerentur, perpulerunt, simul & diuturnæ obsidionis timor: ut misso ad Romanum Pontificem nuncio, postularet, quod in Narnia fecisse nuper memoraretur, accederet Regem placare infestissimum. Pontifex Legationem misit, Benedictum EPISCOPVM Tusculanum, & Ambrosium primicerium Notariorum. Sed illi cùm à Rege minus audirentur, Pontifex commendata Vrbe Stephano Duci Romano, uiam ingreditur. Interea Rex longè cernens, nullam superesse urbis capiendæ spem, antequàm aduentaret Pontifex, soluit obsidionẽ, duxitque in oppidum Classense. Eoque per ciuiũ dissensionem capto, direpto, atque subuerso, Papiam reduxit exercitũ. Pontifex per Imolã iter faciens, perque Rauennam, peruenit ad Padum: quo in loco, ordinante

Dux Beneuenti trucidatur à suis.

Donatio Ecclesiæ.

Classense oppidum subuertitur.

Rege, inuenit nauigia, quæ illum Papiam ad Regem perducerent. Exceptus multo cũ honore, Pontifex apud Regem egit, ut omnia quę de Rauennate capta essent ditione, redderentur. Excepit autem Rex tertiam oppidi Cesenatis cum arce partem: quæ opportuno loco consistens, sine magno Longobardorum incommodo reddi non potuit. Vix in Vrbem redierat Pontifex, & ad gratias Deo persoluẽdas nondum expletum erat diuinũ officium, cùm nuncius adesset, Luitprandum Regem morte extinctum: Hildebrandumq́ nepotem, quem ille consortem assumpsit, pro ignauia destitutum.

Moritur Rex.

¶ Rachisius Rex eligitur. Pacem cum Romanis & Raueneatibus ad .xx. años initã, fregit: Zachariæ Pon. suasu ex Rege fit monachus. Caput. xxxvi.

Rachisius XXIX.

RACHISIVS Forijuliensis Dux, qui in agmine ad Spoletum proficiscente, uirtutis indicium dederat, deiecto ad pontem milite, qui se prouocasset, omni cõsensione Ducũ Rex declaratur. Qui Rex à Pontifice, per submissos oratores rogatus, pacem cum Romanis, & Raueñatibus constituit in annos uiginti. Sed illam non diu post uiolauit, per Rauennatum ditionem ducens in Perusiam. Qua uerò ex causa, imò qua Italorum culpa, presis labris, ut solent, Italici Scriptores præterierũt? Satagit omnis uiribus Rex Perusiam capere, adhibitis Arietibus & machinis in tali negocio opportunis. Sed opem attulit necessariam pietas Pontificis Zachariæ. Accessit enim ad Regis castra, & Deo, qui spiritum tenet Principũ, agente, animum Regis adeò immutauit: ut nedũ solueret obsidionem, sed etiam Regni, & opum, quas tenebat, abijcere statuit splẽdorem. Nam post paucos dies fratri Regnum permittens, cum uxore & filijs Romam ueniẽs, à Zacharia Pontifice, clericus & Monachus effectus est.

Rex fit Monachus.

¶ Aistulphus tributum à Romanis in capita exposcit. Rauennam deditione primus exuperat. Pontifex implacabilem Regem uidens, post solennes preces habitas, Regem Franciæ in auxilium uocat. Caput. xxxvij.

Aistulphus XXX.

AISTVLPHVS deinde Rex, concedente germano, uolentibus Proceribus sublimatur. Is uniuersam mox Italiam infestam habuit: fœdera nulla nouauit. Iam enim Zacharias Papa cœlo concessit: Stephano uerò tradi permisit curam pastoralem. Annisus est Pontifex Regem muneribus, Oratoribusquè missis placare: ut fœderibus in annos quadraginta consentiret: flexitquè, ut pateretur cautissimis uerbis ea fœdera conscribi, subscriptione Regia accedente. Superabat AISTVLPHVS omnes prædecessores ferocitate, quàmuis

quamuis Italico sub cœlo natus, nutritusq́. Itaq́ quarto mense post habitos de pace tractatus, cunctis euastatis, mandauit Pontifici: si pacem cuperet, singulos Romanos, & suarum partium mortales, per singula capita, tributi nomine, singulum iuberet aureum nummum persoluere. Adnisus est Pontifex, Regem Oratoribus & muneribus missis complacare. Sed ubi conatus suos frustratos aduertit, misit ad Constantinum Imperatorem: ut si rebus Italiæ consultum uellet, in tempore consuleret. Ostendit omnem Italiæ statū: quòd nisi in tempore succurreretur, futurum, ut omnis Italia in Aistulphi Regis potestatem redigeretur. Sed per hæc tempora, cùm signa circumferret Aistulphus, Rauennam obsedit: & ostensis maximis futuræ molitionis apparatibus, ciues eo perpulit, ut eam dederent ciuitatem. Hic omnium Regū primus eam urbem, sæpius à prædecessoribus frustrà pertentatam, in suam redegit potestatem. Imperator Cōstantinus scripsit Regi: solennesq́ misit Oratores: quibus Papa alios coniunxit. Hi Regem accessere Rauennam: & multi cum illo agentes, nihil præter uerba, & ea quidèm aspera reportauere. Addidit tamen Longobardus, unum ex suis Romam, & inde Constantinopolim iturum. Ea Pontifex cùm audisset, & nihil actū esse intelligens, Romanos adhibuit in consiliū. Quorum precibus & instantia, censuit taliter cum Imperatore agendum: ut nisi in persona, & cum omnibus Romani Imperij uiribus Romæ & Italiæ succurreret, aliam uiam unde spes salutis daretur, esse quærendam, cum Imperij detrimento. Iam uerò Constantinopolim Longobardi Regis nuncius, & Paulus Romani Pontificis Stephani germanus, uixdum profecti Vrbe Oratores ibant: cùm Aistulphus Romano Pon. & populo per nuncios comminatus est: forè, ut nisi sese, & urbem Romam dedant, eos omnes, uelint nolint, in potestatem factos, ad unum iugulet. In quem adductus tremorē Pontifex, populo in Lateranēsem basilicam conuocato, homiliam habuit lachrymis plenam: singultibusq́, quàm dicendi coloribus pleniorē: imminere dicens Romanæ urbi, Romano populo excidium, nec ullam habendam spem in deditione impijssimo Regi facienda: uiribus autem Romani populi non posse resisti eius populi furori, qui omnem penè Italiam in potestate habeat: nisi DEI desuper imminētis clemētia tueat̄, quæ rebus etiā florētissimis, cunctis sit prę̨sidijs anteferēda: cuius implorandę illā sit certissima ratio, si in sacco & cinere, uigilijs, ieiunijsq́ humiliati, Creatorē suū, semper petentibus paratū, auxilio postulauerint. Tertio exhinc die, cùm se ex sententia Pontificis humiliasset populus in supplicationē, à Lateranensi, in matris Domini maiorē basilicā processum est: prętulitq́ Pon. pacis formulā pfidi Aistulphi chirographo exaratā, à

Tributū capitale à Ro. exposcit.

Rauēna dedita.

Minæ Regis.

Crucis

Crucis uexillo, quod preciosissimè ornatum, pręcedebat pendentem, in quam populus Romanus omnē periculi sui causam, coram DEO mœstus, eiulansqꝫ deflebat. Nec tamen cessauit interea Pontifex Aistulphum muneribus, maiorisqꝫ precij pollicitationibus pertentare: si fortè captum Rauennæ Exarchatum reddere, & pacem cum Romanis pactam seruare uellet. Et cùm nihil solito magis proficeret: missusque ad Imperatorem Pontificis germanus, nec spem præsidij literis faceret, nec rediret: cum Rom. pop. constituit, opem Regis Franciæ implorandam. Veritus tamen: ne si id Longobardus resciisset, prius accelerato furore, Romanos opprimeret, quàm ex Francia suppetiæ possent afferri, epistolas peregrino homini, Longobardis ignoto, ad Pipinum dedit Papa: quarum hic maximè tenor fuit: ut quando Longobardus nec pacta cum Romanis seruaret fœdera: nec Exarchatum Rauennatem, nec alia de Romanis capta redderet, prece, precióue mollitus, opem ipse christianissimus afferret. Cuius opis ratio, ut solidiori iniretur modo, scripsit Pontifex: oportere Regem Pipinum, tanquam proprio inductum motu, ab ipso Pontifice, ut in Franciam ad se iret, postulare.

Pipini Regis Franciæ, Papa auxilium implorat.

¶ Legati à Constantinopoli redeunt. Imperatoris animum esse significant, ut Pontifex pro fœderæ seruando denuò Aistulfum appellet. Pontifex id facturus, à Pipino in Gallias euocatur: Regi Pipino persuadens, ut pro Romana Ecclesia, Rom. Pon. expeditionem in Italiam Gallus suscipiat, ut ut obnitente Longobardo.

Caput. xxviij.

INTEREA Paulus Pontificis Germanus, Ioannesqꝫ Silentiarius, & Aistulphi Regis nuncius, Constantinopolim pariter ut iuerant, ita Romam ad Pontificem unà sunt reuersi. Fuitqꝫ Imperatoris responsi summa. Stephano Pontifici pro integranda pace, ad Aistulphum esse properandum. Dumqꝫ Pontifex ad iter se accingit, uenere Legati à Rege Franciæ, Episcopus, atqꝫ Dux, orantes: ut summus Pontifex, Regem suum, in ipsa Francia dignetur adire. Mouit itaquè Pontifex, utriusquè Regis, & Imperatoris nuncijs sociatus. Et priusquàm ad Papiam ueniret, præmissi ab Aistulpho nuncij, illius uerbis præscribere non sunt ueriti: ne Rauennam, eiusquè Exarchatum repeteret: fore polliciti, ut si ea modo postulatione temperaret, facturum Regem quod posceret. Cunctis simul ut ierant, Imperatoris, Francorumquè REGIS Oratoribus in præsentiam Regis perductis: Pontifex post munera Regi data, faciens uerba, & perfidiam Aistulphi grauibus notauit sententijs: & omnia quæcunquè ille, aut post

Pontif. in Franciam pergit.

post uiolatam pacem cœpisset, aut sui prædecessores Longobardi Reges occupauerant, reddi postulauit. Cumq; Aistulphus pertinax sicut antea persisteret: egerunt apud eum Imperatoris, & Franciæ Regis oratores, ut Pontificem dimitteret in Franciam profecturum. Tulit id egerrimè Longobardus: nec tamen ausus, Francorũ Regi, quod tantopere cupiebat denegare, Pontificem dimisit. Eum Carolus, cui postea Magno fuit cognomen, Pipini Regis filius adolescens, Francorum fines ingressum, à centesimo lapide ad palatiũ usq; Ponticonem, ubi Pipinus erat, deduxit. Processit tamen ad tertium lapidem Rex Pipinus, & equo descendens, Pontificisq; pedes osculatus, illum terra incedens, & frenum Pontificis equi regens, ad cubiculum usq; deduxit. Longobardis ubi profectum uidit in Franciam Pontificem, misit suæ gentis Primores post illum, qui reuocato ab itinere, pollicerentur omnium quæ postulauerit restitutionem. Sed ubi Pontificem continuò iter agere, nec iam ui ulla perductum in Franciam retrahere liceret: cogitauit Rex: ipsam Rauennam, cum subiectis ciuitatibus euertere, mortalesquè in eis perdere: ut tanto metu liberatus, expeditius in urbem Romam duceret, illamquè solo æquaret, prius quàm Pipinus de Francia sese posset emouere. Ab hac autem crudeli cogitatione, nihil eum magis auertit, quàm quòd speraret Pipinum promissis ludificare. Carolomannum nanq; Pipini fratrem, qui se monachali habitu Cassinensi cœnobio incluserat, euocauit: promissisquè onerauit: ut ad fratrem profectus, dissuaderet Italiæ expeditionem, bellumq; in Longobardos suscipere, promittit operã. Profectus in Franciam, magnis contendens itineribus. Sed iam Pontifex Regem allocutus, serio ab illo impetrauit, expeditionem seriã in Italiam facere. Tantum sibi morę deposcebat, ut uerno tempore educat. Interim uires, & arma, & reliqua profectioni necessaria compararet. Pontifex se apud S. Dionysij Parisiensis Monasterium contineret. Dum ergo Pontifex quassas ab itinere uires reparat, & Pipinus copias compararet, superueniens Carolomannus, legationem etiam ipse suam peregit: suadens, in Longobardos amicitiam, nec ullo pacto bellum permittens. Auditis fratris uerbis, satis durè illum cöarguit, quòd se Regũ rursus implicet negocijs iam mundo crucifixus: quodq; impiæ gentis suaderet amicitiam, distinereq; germanũ cuperet à Romanæ Ecclesiæ & populi tuitione. Indignatus ergò, tanquàm à suo cœnobio apostatantẽ fratrem, in Vienensi Gallia iussit includi: ibiq; breui, dolore animi confectus, diem suũ obijt. Adductus aũt Rex, Pontificis suasu, Oratores præmisit ad Aistulphũ, qui uerbis suis suaderent, pacta cũ Romanis fœdera seruari, captaq; restitui. Et ipso, ut semper ante, tergiuersante, Pipinus, qui

Pipini humilitas.

Carolomanni mors.

ante

ante rem in occulto gerebat, tum publico edicto proposito, Ducibus, militibusq; indixit: ut in diem parati, expeditionem nossent in Italiam faciendam. Iam in constituta tempora Ducibus, militibusq; undecunquè confluentibus, iterum legationem ad Longobardum, Regi Pipino Pontifex faciendam insinuabat. Sed idem qui prius, cassus erat legationis euentus, Longobardo in pertinacia perdurante.

¶ Pipinus sub aduentu in Italiam, Papiam obsidens, uicinia depopulatur. Pontifex misertus cladem populi, Pipinũ orat: si Longobardus pacta seruare uelit, depopulationum finem faciat. Aistulphus fictè omnia spondens Pontifici, exercitu in Franciam reuerso, Romam mox acerrimè infestat. Caput. xxxix.

INTERIM Francus leuis armaturæ milites, locis opportunis præmittit occupandis: qui Alpium saltus insidentes, hostem ab incursionibus prohiberent. Aistulphus cum toto exercitus sui robore, contendit Alpium seruare claustra, contemptuq; paucitatis, Francorũ militum pugnam intentauit. In qua non leue accipiens incommodũ, cõactus est retrocedere. Quæ cùm accepisset Pipinus, agmina sua accelerare, nec antequam ad Papiam ueniãt iubet consistere. Obsidetur Papia, & omnis uicina regio, populationibus & incendijs fit inquieta: pecora & omnis generis prædam, mulieres cum uiris, manus post terga reuinctos colones, in sua castra Franci cogebant. Ea miseratus cùm cerneret Pontifex, in Italiæ populum cladem redundare: obsecrat Regem, ut si Longobardus pactam uelit seruare pacem, captaq; reddere, malis finem faciat. Eas soluendæ obsidionis, & initę pacis conditiones non solùm cupidè accepit Aistulphus, sed magis adulationibus, boni tati Pontificis gratias egit. Insuper plura, & meliora, quàm postularentur, spontè sua, ad promerendam sancti uiri gratiam, est pollicitus. Secundùm quæ constituta, multis astipulationibus, & sacra religione à Longobardo Rege, suisq; optimatibus firmata, Pipinus relicto apud Pontificem Varnerio, spectatæ inter Francos Proceres uirtutis uiro, Abbateq; celebris nominis patre: qui pacta ex fœdere impleri curarent, in Franciam reduxit exercitum. Pontifex cùm paruam reddendis se presente ciuitatibus, reformandi agri moram postulasset, Aistulphus iusta postulare dicebat. Interim cum Varnerio Romam est profectus. Dumq; Pipinus Franciam, Pontifex Romam petijt, Aistulphus Rex contractis tumultuariè copijs, Rauennam uenit: & exercitu magnis conatibus parato, in Romam duxit. Quam obsidione cinctam tribus pressit mensibus, & omnia quæ pomerijs excluduntur, absq;

Papia obsidetur.

Egregia adulatio.

abſq; aliquo diuini, aut humani iuris reſpectu, crudeliſsimè uaſtauit: ut plura tum immanis tyrannus, Romæ ſuburbanis, & agro intulerit detrimēta, quàm illi ab inclinatione Imperij hoſtiles exercitus. Perfugerat autem Pontifex cum Romanis ad notum Pipini præſidium: Varnerio addēs ex Romanis duos, qui prono delapſi Tyberi, in Maſſiliam nauigantes, magnis itineribus ad Regem contendunt. Qui iam dudum audita Longobardi perfidia, exercitum renouat: & prius quā aduentarent nuncij, iam ire in Italiam inſtituit.

¶ Imperator Orientis per ſuum Oratorem docet, Exarchatum Rauennatem, non Pontificis Romani, ſed ſui iuris eſſe. Pipinus ob animæ ſalutem, hanc in Italiam expeditionem à ſe ſuſceptam eſſe ait: ideò Apoſtolorum principi Petro quidquid in Italia armis recuperat, dono daturum. Aiſtulphi item mors. Caput. xl.

IMPERATOR autem Orientis cùm audiret Francos ſubſidio ueniſſe, mittit ad Pontificem, qui diſſuadeat Gallorum inuocationem. Pontifex, quæ fecerit, temporū neceſsitati inſcribit: iam eſſe ſuos apud Regem: non conuenire, ut quod ſummis precibus poſtularit, nunc recuſaret. Imperatoris Orator, ad Regem Franciæ contendit. Sed Pontifex illi duos adiungit, qui Regem propoſito itinere confirment. Vna profecti, in Franciam perueniunt. Sed iam Regem tranſmiſsis Alpibus, audiunt in Italia eſſe. Græcus Orator noctu, deluſis his quos illi Pontifex adiunxit, properat ire ad Regem. Quem in agro Papienſi inuentum cum exercitu, magnis ab Imperatore ſuo muneribus donat: oratq;, ut receptum de Longobardorum manu Exarchatum Rauennatem, cum attinentijs, nemini quàm Imperatori deberi intelligat: itaq; illi, non Pontifici recuperandum. Reſpondit Rex. Quæ ſuperiori expeditione, & nunc iterato impendio fecit, non in cuiuſquam gratiam, ſed animæ ſuæ ſalutem feciſſe, remiſsionemq; peccaminum: ideoq; quod armis, ſudoribus, ſanguineq; à Longobardis recuperauerit, id ſe ſanctorum Apoſtolorū principi Petro donaturum. Fruſtratus Græcus redit. Rex Pipinus obſidione premit Longobardum, & ex prioris deditionis formula ſpondet omnia quæ prius conuenerant. Sed iam cautius conſulturus rebus, non ante laxat obſidionem, quàm ſint omnia reddita. Mittit Longobardus ex ſuis: & Rex Franciæ Abbatem Fulcadum, cui ualidam manū attribuit: per quem omnia, cum Rauenna, totoq; Exarchatu, Romani Pontificis nomine memorata Abbati ſunt conſignata. Ea autem apud Blondum ſpeciatim legat qui uolet commemorata. Quæ omnia ſunt à Francorum Re-

Pontificis impoſtura.

Blondus.

ge dono data Eccleſiæ Romanæ: quæ iure uictoriæ ad eundem Regem peruenerunt. Et quærimus adhuc, unde opes prodierint quas nunc tenet Pontifex? Dum ergo tam multa ex fœdere redderentur Eccleſiæ Romanæ, anniſus fuit Aiſtulphus, priſtinis perfidiæ ſuæ artibus uti. Nam Pipinum, qui ſe interea ad radices Alpium continebat, trans Alpes properaturum ſperans, Fauentiam de Pentapoli, & Ferrariā reddere differebat: cū diuino correptus iudicio, apoplexia in uenatione interijt. Quod cū intellexiſſet Pipinus, Alpes eſt trāsgreſſus.

Aiſtulphi mors.

¶ Aiſtulpho mortuo, Deſyderius Hetruriæ Pręfectus, & Longobardorum Dux, cum militibus quibus præerat, Regnum inuadit. Id ægrè ferens Rachiſius Aiſtulphi frater, à monaſtica pietate deflectens, omnium Longobardorum animos ſibi deuinciens, arma in Deſyderiū parat. Deſyderius Pon. Rom. opē implorat: cuius ſtudio & fauore accedente, communi Longobardorum ſuffragio Rex declaratur. Caput. xli.

Deſyderius XXXI.

DESYDERIVS Dux Longobardus, Hetrurię Pręfectus, Aiſtulphi morte celere per Italiam fama diſſeminata, copiarū quibus præerat robori innixus, Regnum per arma inuaſit. Id autem adeò moleſtè tulit Rachiſius (quem Aiſtulphi fuiſſe germanū oſtendimus) ut interrupto monaſticæ uitæ propoſito, arma indueret in Deſyderium: omnesq; Italiæ Longobardi, exceptis Hetruſcis, Rachiſiū ſequebantur. Qui in magnum cōacti exercitum, Hetruſcos fines inuadere ſtatuerunt. Tum Deſyderius ſibi timens Pontificis fauores multis precibus implorauit: fore pollicitus, ut ſi Pontifex, Romaniq; opē afferrent, ipſe Regnum adeptus, ea redderet quæ ex fœdere erant reliqua: & non ſolùm pacem cum Aiſtulpho initam ſeruaret, ſed Pontifici & Romanis perpetuò obſequeretur. Eam cùm audiſſet legationem Pontifex, Fulcadi Abbatis uſus conſilio, ſtatuit Deſyderium exaudire. Miſitq; cum illo in Tuſciam Paulum fratrem, qui cum Duce fœdera conſtitueret: eorumq; formula, ex Pontificis ſentētia, Breui eſt concepta. Et Deſyderius, ſuique Proceres, atq; commilitones, maximis in ſua, diriſq; in filiorum capita, ſi fidem fallerent, conceptis execrationibus, ſeſe iuriſiurandi religione obſtrinxerunt. Fœderum formula in Vrbem delata, miſit Pontifex Stephanum presbyterum, ad Rachiſium, Longobardoſq; eius ſecutos arma: admonens, ne Deſyderio, quē appellaſſet Regem, aduerſarentur. Fulcaduſquè cum ſua cohorte ſecutus, oſtendit fore: ut ſi Deſyderio ultra moleſti eſſe pergerent, cum Romanis, Franciſq; magis, quàm cum Deſyderio bellū gerant. Quibus territi, tantiſq; comminationibus, Longobardi Deſyderio conſentiunt:

ſenſerũt: qui fidẽ ex fœdere Pontifici ſeruaturus, Fauentiam cum ſuo caſtello Tyberaico, quod nunc eſt Baguacauallum, dedit. Quo in tempore, aut paulo prius, occupata ab Aiſtulpho Longobardorum Rege Rauenna, finem habuit Magiſtratus Exarchorum à Conſtantinopoli in Italiam miſſorum, Anno quinto &.lxx. ſupra centeſimum. Interea Deſyderius, cùm uacuata ſede Apoſtolica, ſtuderet ſuæ partis Conſtantinum quendam per amicos ſublimari: fraudatus expectatione ſua, alias inibat uias, Romanorum, & Pontificis uires creſcentes minuere. Erat Romæ Paulus Græcus, Imperatoris cubicularius ab illo miſſus, ut quam poſſet pro Imperatore in prima Vrbe autoritatẽ ſeruaret. Qui & ſi Ducatum Romanum non adminiſtraret, tamen fretus quorundam ciuium fauoribus, qui nouis rebus (ut fit) ſtuderent, pleraq; ex autoritate Imperatoris implebat. Volens igitur Deſyderius longinquum potius Imperatorem, quàm uicinũ cum Romanis Pontificem rebus præeſſe, uoti cauſa Romam acceſsit: & multa cum Pontifice de Religione locutus, illam præferebat ſpeciem, qua perpetuam fore pacem inter Eccleſiam, & gentem ſuam poſſet ſperare. Sed cùm dimiſſo Pontifice, Paulum Græcum conueniret, publicè illum corripuit: quòd nihil autoritatis pro Imperatore, inter cõtendentes de ſummo Pontificatu, interpoſuiſſet. Animauitq; hominem, ut Chriſtophorum primicerium, qui Eccleſiæ Romanæ, & Francorum amicitiæ apprimè ſtuderet, euocaret cũ filio: oculoſq; utriq; iuberet effodi. Multos ex Romanis proſcripſit: alios etiam incarcerauit.

Exarchatus in Italia finis.

¶ Adrianus Pon. I. creatur. Deſyderius illius, & Caroli Francorum Regis poteſtatem ſuſpectam habens, fœdera ab Pon. petit. Pontifex Deſyderio uiolatam fidem exprobrat. Inter hæc Hildegarda Carolomanni uxor, ad Longobardum profugit: quæ Deſyderio ſpem facit, ut & fœdera negligeret, & nouas turbas per Italiam perpatraret. Caput. xlij.

PER quæ tempora Stephanus Pontifex rebus humanis eximitur. Suffeceruntq; Primum Adrianum ex gente Romanum: uirum magni animi, & tanta Sede dignum: qui ad hoc natus uidebatur, ut labentem Italiam, & ſub Longobardorum Regno laborantem, & inprimis urbem Romam cum ſua Sede, erigenti Carolo Francorum Regi aſſiſteret, iungereturq;. Ad cuius uiri aſſumptionem, Deſyderius quid ageretur intelligens (nam Pontifex uinctos à Græco ſtatim relaxauit, proſcriptoſq; reuocauit in Patriam) miſit ad Pontificem, pacis fœdera cum illo cupiens renouare. Reſpondit Pontifex. Se cum omnibus, & præcipuè cum gente Longobarda pacis cupidiſsimum:

Adrianus Pon. creat.

non posse Desyderij pactionibus fidere, qui totiens uiolasset Stephano Pontifici promissa, atq; iurata fœderum capita. Cùm ista per Oratores agerentur, aperuit se Desyderio quædam blandientis facies fortunæ: quæ tamen illi, gentiq; suæ uersa est in exterminium. Nam Hildegarda, Carolomanni Regis Francorum nuper defuncti uxor, cum filijs, cùm gloriæ inuideret uxoris Caroli, multaq; intentaret per Carolũ non permissa, ut illi suscitaret incendium, consilio cuiusdam profugit in Italiam ad Desyderium Longobardorũ Regem, cum filijs. Sperauit Longobardorum Rex, effecturum se, ut Pontifex ex his Carolomanni filijs Regem crearet, immitteretq; aduersus Carolum: quo bellis ciuilibus laceratum Regnum, minus in Italia timeretur: & perinde sibi Italiam paruo negocio subijcere cõfidebat. Sed cùm ea spe quoq; inungendi ex filijs Regis destitueretur: alia uia aggreditur: futurum ratus, ut cùm motus bellorum fierent, Pontifex animos submitteret. Ea de re certior factus est Pontifex, per literas quorundã eius gentis Ducum, siue flectẽdi Pontificis gratia, siue commiserationis in Ecclesiam. Interea Rex in Rauennate ditione bella concitat, prędas agit, urbes in deditionem accipit, ipsi Rauennæ facturus obsidionem. Ea iam urbs pro Rom. Pontifice ab Episcopo, & tribunis tribus regebatur. Qui Pontificem adierunt: ostendentes, qui motus pararentur. Mittit Regi Oratores Pontifex: obtestantes, ut fœdera sancita seruentur, ablata restituerentur. Respondit Rex. Oportere Pontificem proficisci, ad secũ ineunda colloquia, de rerum summa. Interim totis nisibus incendio, rapina, & incursionibus regio fœdatur. Non destitit Pontifex, literis & Oratoribus, muneribusq; Regem placare. Nouissimè misit Abbatem Sabinensem, cum Monachis uiginti: qui multa de iusticia diuina, S. Petri religione locuti, nihil profecerunt. Rege ad omnia obtendente: nisi Pontifex ad tractandum de rerum summa egrederetur, nihil posse fieri. Tum illi ex præscripto Pontificis. Si redderentur ad formam pactorum ablata, uenturum Pontificem quocunq; uocaretur. Misit Rex & ipse uicissim ad Pontificem Oratores, ut ad se egrederetur Pontifex. Quibus idipsum responsum est: si in eum statum res redirent, quibus initio sui Pontificatus fuisset, nihil recusaturum: & omnino ut flecteret Regem, ceruicosum, alios etiã honoratiores denuò misit Oratores, qui pacta fœdera deposcerent impleri. Qui nihilo magis prioribus proficientes, etiam audierunt: Nisi aliter sibi, rebusquè Ecclesiæ Pontifex consuleret, uenturum se Romam obsidere.

Hildegarda — *Practica Desyderij.* — *Bellum cit.*

¶ Minis Desyderij Pon. Caroli Franciæ Regis auxilium implorat, Qui Regis Longob. exercitum in alpibus Cimisijs dissoluit, Regemq; fugauit. Caput. xliij.

EIVS

EIVS rei nuncio territus Pontifex, obsidioni tolerandæ necessaria præparauit: muros ac mœnia roborauit: misitq; in Franciam ad Regem Carolum, ut paternum secutus exemplum, laboranti à Longobardorum ui & iniurijs Italiæ, Vrbi Romæ, & sedi Apostolicæ imploratus adesset. Quod cùm Longobardus intelligeret: ut astu Pontificis machinationem subuerteret, egressus Papia cum filio, & Proceribus: ducta secum Carolomanni relicta cum filijs, magnoq; militum apparatu, cõtendit Spoletum: & inde mittens Andream referendarium cum tribus alijs, fecit Pontificem certiorem: uenire Regem cum Francis, pacificè colloquium quærentem, de omni rerum controuersia. Pontifex intelligens quid moliretur: ut uni ex Adolescentibus data Corona, Carolũ à se auerteret imploratum, Vrbi muniendæ institit, & copijs militum ac commeatuũ necessarijs impleuit, ab his qui Rauennæ, Hetruriæ, alijsq; locis inerant. Tum basilicas Apostolorum, omnibus ornamentis in Vrbem deportatis, claudi iussit: ut si omnino limina Apostolorum uisitare decreuisset, non nisi foribus effractis, in animæ suæ periculum esset uiolentus. Tres deinde misit Episcopos, qui Regi, Francisq; obuiam facti, ad Interranniam denunciarent: ne terram Romani Ducatus ingrederentur, sub dira anathematis execratione monuerũt. Adeóq; apud ferocem Longobardum ualuit anathematis denunciatio: ut tacitus, confususq; Papiam sit reuersus. Per quod tempus Gregorius Episcopus, Fulcadus Abbas, & Albuinus cubicularius, Romam à Carolo missi ad Pontificẽ, sciscitati sunt: si Desyderius omnia ex fœdere, quod Regi patri suo spopondisset, iam restituisset? Cúmq; Pontifex in re notoria nullo opus responso putaret, uidisse inquit illos uenientes, quæ sit rerum facies. Ilico profecti sunt ad Regem. Quibus Pontifex duos adiunxit. Venientes ut missi sunt, orauere, ut pacta conuenta seruarentur, inuasa restituerentur: ut pace & tranquillitate fruerentur omnes. Tulerunt autem ab illo responsa maiori quam unquàm antea obstinatione temerata. Quæ cùm relata essent Pontifici, remisit ad Franciam, quæ uidissent, audissentq; relaturos: oraturosq;, ne suppetias diutius moraretur. Carolus auditis quæ gesta essent, eosdem Oratores remisit ad Desyderium, oblaturos suo nomine. xiiij. milia aureorum, si Romano Pont. adempta redderentur. Et cùm pecunię preces additæ, pectus Longobardi mollire non potuissent, iter ad Italiam Carolus est ingressus. Cunq; multas præmisisset cohortes, quę Alpiũ montis Iouis claustra occupassent, ipse robur ducẽs totius Francorum militiæ, montem Cinisium conscendere cœpit. Occupauerant autẽ montis Iouis saltus, claustraq; Desyderius: & Longobardis, quos Spoleto, Be-

Desyderij astus.

to, Beneuento, Foroiulio, Hetruriaq; acciuerat, in Tauronẽsibus, & apud Augustam prætoriam obiectus: omnes Alpiũ aditus, per quos Francis erat eundum, stationibus, & additis repagulorum munitionibus confirmabat. Ea cùm essent Carolo, Cinisij montis uerticẽ tenenti renunciata, tentauit iterum per Legatos Desyderium: si uellet auro accæpto, oblatis ultima legatione pacis conditionibus cõsentire? Ipsoquè, qui magnam sui de se fiduciam præferret, rem uerbis ducente, iussit Carolus cohortes summa Alpium superare. Quamprimum uerò discurrentes undiq; nuncij, Desyderio attulerunt, Francos occupatis saltibus claustra oppugnare, alpesq; ubiq; locorũ etiam semper aliàs inuiorũ perrumpere. Ilico territus, consternatusq; recessit: & pugnandi iusta acie spe abiecta, cõactũ magna ostẽtatione dimisit exercitum.

¶ Fugam capit Desyderius. Spoletani, cum reliquis aliquot suæ gentis Ecclesiæ se dedunt. Caput. xliiij.

PAPIAM communire, in eaq; obsidione diuturna Caroli uires frangere, Desydericus constituit. Filium, & relictam Carolomanni, cum filijs suis misit Veronam. Duces quos suis finibus euocauerat, Spoletanus, Beneuentanus, Foroiuliensis, & Hetruriæ Præfectus, in sua quisq; copias reduxerunt. Fugientes Carolus insequi iussit. Et ubi nemo se pugnæ opposuit, nec per campos uagaretur: firmandæ obsidioni institit. Vocataq; ex Gallijs uxore cum filijs in castra, Romam ire disponens, ad continuandam obsidionem omnia diligenter instituit. Spoletani autem, & ei ditioni subiectæ urbes, Primi, postquam suos ab Rege euocatos, redire uiderant, remq; Longobardorum inclinari, publica fide interposita, Romam ibant: se, suaq; omnia beato Petro deuouentes. Omnes in unum ex singulis cõactos, Pontifex forma præiuit: qua subiectionem & fidelitatis iuramentum, sancto Petro, & Romanæ Ecclesiæ obedientiam præstiterunt: rasis primùm capitibus (quod genti usitatum erat) barbam nutrire: à quo nomen habuisse multis solent uideri. Ea uerò moderatione, in tanta rerũ prosperitate usus est Pontifex, ut Hildebrandum gente Longobardum, cuius antea fidem conspectam habuisset, approbantibus suis cõgentilibus, Ducem creauerit Spoletanum. Quæ res futuro fuit firmamento Ecclesiæ statui. Cùmq; multi ex gente deuotionis gratia se Romam conferrent, permisit Pontifex: ut intra spacium à beato Petro ad Vrbem, hoc est, in Vaticano, ædes instruerentur. Qui uicus diu dictus est Longobardorũ. Cùm deinde Saxones accessissent, pariter & Saxonum est appellatus. Sed hæc nomina interierunt, cùm Innocentius. iij. S. Spiritus Hospitale erexisset. Hodiè tamen in Saxia, locus ille inscribitur. Horum exemplum secuti alij populi

Spoletani b. Petro se dedunt.

Peregrinationis uota.

populi, similem Ecclesiæ deditionem fecerunt. Vnde liquido comperitur, hanc gentem non sibi, sed b. Petro, & Rom. Ecclesiæ militasse. Nam quod illa suo sanguine terrarum sibi quæsiuit, Ecclesiæ reliquit. Quod idem in Gotis multa pridem largientibus: inque Normannis, suam ditionem, quam sanguine pepererunt, Ecclesiæ subdentibus, liquido conspicimus. Qua in re Dominum, ab alto cuncta dispensantem, cuius est terra, & plenitudo eius, rerum ut conditorem, ita & arbitrũ & translatorem, Ecclesiæ suæ consuluisse meritò conspicimus, quando in harum gentiũ transitione, & pręsentium punita peccata, & secutorum iacta sunt fundamenta bonorũ: ut Ecclesia, quam in terris fundauit Conditor orbis, alioquin in contemptum uentura perditis, habeat unde suum uindicet contemptum.

¶ Papiam Carolus obsidet, in deditionem cum parte exercitus Veronã cõegit. In ipsa Papię obsidione Romam proficiscitur. Rediens Papiam recepit paucos post dies. Inde pacatis cæteris Ducatib. Longobard. cum Ecclesia Rom. gentis stirpem & nomen tantùm relinquens, Gallias rediit. Caput. xlv.

SED ad Carolum reuertamur. Is ergò Rex, cùm in castra uenisset uxor cum filiis, Bernardo patrueli suo ad obsidionem Papiæ relicto, cum parte exercitus cõtendit ad Veronam occupandam: apparabatque illã obsidere. Sed cùm Adalgisius Desyderii filius comperisset, Bertam Carolomanni uxorem, cum filiis, & his quos illa habuit Proceribus, propensos esse in deditionem, nõ ratus expectandũ, ad Imperatorem profugit Constantinopolitanum. Quo abeunte, nulla deditioni interposita est mora. Sextus iam agebatur obsessæ Papiæ Mensis, cùm sanctus Dominicæ Resurrectionis dies propinquaret. Carolus Veronæ deditione perfecta, firmatisque rebus, ad Papiam assumpsit Episcopos, & Religiosos quosque, & ex Nobilitate præstantiores: & per Hetruriam pacatum iter habuit in Vrbem. Quam regionẽ tunc fuisse pacatam, & Rom. Pontifici subiectam, inde est coniectari: quòd nullas armatorũ copias secum duxerit per uiam Rex Carolus. Venienti Regi, obuiam misit Pontifex clerum cum Romanis: quos ad numerum .xxx. miliũ affirmant, omnes appellatos Iudices. In quo uerbo ea uis tum erat: ut omnes qui fabrilibus nõ deseruirent officiis & artibus, sed qui ad causam IVDICES assumi poterant, hoc tum uocabulo censebantur. Deductus ea pompa per uiam Claudiam CAROLVS, quæ est Flaminia, ad Vaticanum expectantis Pontificis, ad summa Scalæ, quæ est ad basilicam Petri, non solùm uestigia, sed singulis SCALARVM gradibus, ob deuotionem oscula

Adalgisius Desyderii filius.

Verona dedita.

Carolus ingreditur Romam.

 figens:

figens: inde Pontificis pedibus aduolutus, salutauit. Postea itum est ad sacrosanctum Basilicæ altare: ubi mutuò se Romani, Francicꝙ, seruandæ in perpetuum amicitię sacramento obstrinxerunt. Secundum quæ amicitiæ fœdera, Apostolorū principis, & eius successoris Adriani icta, interuētu, ingressus est Carolus urbem Romam: & Lateranensem primò, deinde alias ædes sacras, ex ritu christiano, reuerentissimè inuisit. Quarto deinde die, cùm urbem Franci satis lustrasse uiderentur, Adrianus Pontifex Carolum Regem ex composito est allocutus: postulauitcꝙ, ut quam donationem genitor Pipinus, ipse quoquè, & Carolomannus frater Gregorio. III. Rom. Pontifici fecerant, confirmaret. Quod & non grauatè fecit. Solenni enim literarum documento confirmationem factam, obtulit sancto Petro super altare. Fuit Romæ tunc Carolus ad dies octo. Inde reuersus in castra, deditionē non diu post Papię accepit: Francoscꝙ illi urbi pręfecit, & Mediolano. Regem autem relegauit Leodium: ubi uitam finiuit. Ergo rebus compositis hoc modo, quòd Franci Papiæ impositi & Mediolano, Longobardos eius prouinciæ, usꝙ ad Alpes & Apenninum in fide & pace continerent: Forijulij autem & Beneuenti Duces suæ gentis quos haberent, Longobardis reliquit: cùm Hetruriæ & Spoleti urbes se Pontifici permisissent: Carolus cum omni exercitu suo, & Carolomanni quondam uxore ac filijs, redit in Franciam, Regnum demolitus in Italia Longobardorum. Sed Gentis stirpem iam per omnem Italiam altas agentem radices, nec uoluit, nec potuit exscindere. quippe, ut diximus, in Forijulio, Beneuēto & Spoleto Duces gentis reliquit: qui posteriori tempore, magno fuerunt Ecclesiæ Romanæ præsidio. Quod in Leone. III. apparuit: quem à Romanis proteruiētibus malè mulctatum, ille deduxit Spoletum: qua in urbe præfuit: & deinde misit ad Carolum in Alemanniam. Filius autem Desyderij cùm profugisset ad Imperatorem, aliquanto adiutus ab illo præsidio, redijt in Italiam: sed nihil profecit. Motus enim consciscere cupiens, in ipso rerum initio oppressus est. Sed stirps ipsa, & Nobilitas, nomencꝙ inditum regioni in æternum perseuerat in prouincia Italiæ prima: ut Longobarda usquè hodiè ab annis penè sit dicta Septingentis, longiuscꝙ dicetur.

Papia dedita.

Saxoniæ libro. 2. ca. 18.

In Adalgisio defecit Regnum Longobardorum.

¶ AL-

ALBERTI KRANTZII HAMburgen. Chronographi, Regum ac Rerum Daniæ gestarum,

LIBER IIII.

Post descriptionem Regum Longobardiæ, redit ad Danorum Reges. Caput. I.

SCRIBENTIBVS, ac renouantibus, atquè æternæ memoriæ consecrantibus nobis, res præclarè gestas à Danorum Regibus: opportunè incidit hoc loco commemorasse Longobardorum in Italia gloriam, quam annis quatuor & ducentis, fortiter tutati sunt: donec aliquid paternæ originis in uiris remansit. Sed ubi iam illos emolliuit clemētia cœli, cessere magno Carolo. Cùm interea per illos años in Dania à suis Regibus peracta, penitus obscurata, non tenentur. Nam ab egressu Scaniorū, hoc est, Longobardorum, à Scania patria sua, usq; in tempus debellationis in Italia, numerantur anni supra. 300. quo tempore trium tantùm Regum in Dania celebratur memoria: usq; ad Gotricum, qui Carolo magno, aduersus quem, ut dicemus, produxit exercitum, fuit contemporaneus. Quis uerò arbitrabitur, singulos illos, per singula regnasse secula? quando mortalis uitæ incertus terminus, paucos ad hos uitæ annos sinit peruenire. Ergo iacturam rerum in Dania commemorandarum, consolemur ea narratione, quam per id tempus eiusdem gentis propago primùm in Rugia, deinde ad Ripas Danubij, postea in Pannonijs, nouissimè in Italia, cum summa gentis suæ gratulatione peregit. Sed iam tempus admonuit, ut unde digressi sumus reuertamur in Daniam, Regum eius gesta exequentes.

204. annis regnarunt Longobardi.

Gotricus Caroli Magni temporibus Danorum Rex præcipuæ liberalitatis, Legem utrisq; uictor dedit. Saxonibus, Frisijsque subactis, tributa imponit. Insidijs tandem satellitis proprij cadit.

Caput. ij.

GOTRICVS patri Gormoni surrogatur in Regnum.

Gotricus Rex.

gnum. Hic tàm armis conspicuus, quàm liberalitate præcipuus erat. Regia uirtus est, multos beneficijs cumulare. Hac ille tam profusè fertur institisse, ut penè prodigus haberetur. Sed qui omnium capitibus imminet, æquius beneficentia, quàm terrore suis deuincitur. Pessimus enim, ut ueteri Prouerbio fertur, diuturnitatis custos est metus. Tanta autem in Saxones uictor usus fertur dominatione: ut Legem uictis diceret. Quotiens nouus Rex in Daniam sumeretur, tributi nomine penderent Regi centum equos niueos: Idem facturi, quotiens apud ipsos Dux nouus assumeretur. Nec Germaniæ contentus subiectione, in Sueones quoque misit Reuonem, unum ex primarijs Ducibus, ut aut bellum pararent, aut tributa persoluerent. Hunc Sueones aperta ui aggredi non ausi, per insidias necauerunt. Nam dormitantis capiti saxum supernè deuolutum, incumbere procurauerunt. In cuius noxæ piationem actum est, ut singuli facinoris autores, bissena auri talenta: è plebe uerò quilibet unam eiusdem generis unciam, Gotrico persoluerent. Vulpeculę pensionem uocabant: quòd Reuo occisus, Vulpeculæ cognomen habuisset. Hoc autem unde sit inditum, in Noruagia commemorauimus. Interea Rex Francorum Carolus, contusam bello Saxoniam, nō solùm Christianitatis sacra suscipere, sed etiam ditioni suæ parere compellebat (Hunc ego arbitror Carolum non Regem, sed eius auum Carolum Martellum extitisse: qui & ipse Saxonibus colluctatus est. Hoc enim ratio temporum suadet ut credam. Nam Magnus Carolus Regneri tempora contigit, qui erat huius Regis ex filia nepos) Quo comperto, Gotricus finitimas Albiæ gentes adortus, Saxoniam susceptum Caroli iugum cupidius amplexantem, ac Gallica arma Danicis præferentem, ad pristinum Regni sui titulum reuocare tentabat. Quo tempore Carolus uictricia trans Rhenum castra receperat: ideoque ab aduenæ hostis congressu, perinde ac fluuij interstitio uetitus, temperabat. Quem cùm ob res Gotrici comprimendas, iterato transmeare proponeret, à Leone Rom. Pontifice, in Vrbis tuendæ præsidium accersitus, mandato paruit: filiumquę gerendi belli aduersus Gotricum partes commisit: ut dum ipse in longinquum hostem ageret, hic contra uicinum susceptum pugnæ negocium procuraret. Oportebat enim, ut gemina curarum anxietate constrictus, sparsa manu, aptum utrique remedium prouideret. Interea Gotricus speciosam ex Saxonibus uictoriam referens, cōtractis denuo uiribus, non in Saxones modò, uerùm in omnem Germaniæ populum, amissæ dominationis iniuriam ulcisci constituit. Ac prima quidèm classe Frisiam domat: quæ Prouincia admodum situ humilis, quotiens sæuiente Oceano obiecta, fluctibus æstuaria perrumpūtur, totā inundationis

De liberalitate huius Regis, Noruagiæ lib. 1. cap. 35.

Tributorū in Daniam, uictorum Lex.

Reuo dux, saxo interit.

Saxonum subiectio.

Frisij domantur.

tionis molem patentibus campis excipere conſueuit. Huic Gotricus non tam artam, quàm inuſitatam penſionem impoſuit. De cuius conditionis modo ſummatim dicendum. Primum ducentorum .xl. pedū longitudinis ædificium inſtruitur, biſſenis diſtinctum ſpacijs: quorū quodlibet uicenorum pedū intercapedine tenderetur: prędictæ quantitatis ſummam totalis ſpacij impendio reddente. In huius itaq; ædis capite, Regio conſidente quæſtore, ſub extremam eius partem, rotundus è regione clypeus exhibebatur. Friſionibus ergò tributum daturis, mos erat, ſingulos nummos in huius ſcuti cauum conijcere: è quibus duntaxat in cenſum Regiū ratio computantis colligeret, qui eminus exactoris aures, clarioris ſoni crepitaculo perſtrinxiſſent. Quo euenit, ut id ſolum æs Quæſtor in fiſcum ſupputando colligeret, cuius caſum remotiore auris iudicio perſenſiſſet. Cuius uerò obſcurior ſonus citra computantis defeciſſet auditum: recipiebatur quidem in fiſcum, ſed nullum ſummæ præſtabat augmentum. Compluribus ergo nummorum iactibus, quæſtorias aures nulla ſenſibili ſonoritate pulſantibus, accidit: ut ſtatam pro ſe ſtipem erogaturi, multam interdum æris partem inani penſione conſumerent, barbara utiq; inſolētia. Cuius tributi onere, poſtea per Carolum liberati produntur. Cunq; Gotricus tranſcurſa Friſia, ac reuerſo iam Roma Carolo, in ulteriores ſe Germaniæ prouincias effundere ſtatuiſſet: proprij ſatellitis inſidijs circumuentus, ferro domeſticæ fraudis interijt. Quo audito, Carolus nō mediocri fertur exultaſſe lætitia: quòd graui bello exemptus, iam liberquè uideretur. Multum tamen diſcrepat commemoratio rerū ab hoc Saxone, & à Gallis: qui motū Caroli in Gotricum, utriq; commemorant. Nam Saxo tradit, agmina illorum concurriſſe prælio: ſed uictrices Aquilas tum Regi terga monſtraſſe. Galli uerò Carolum faciunt tantū ad uicina Viſurgi fluminis caſtra metantem, expectaſſe: uenturum, ut nunciabatur, à mari Regem: ſed tum uel à ſatellite, aut ut alij præferunt, à filio transfoſſum.

Tributum Friſiorum rarum.

Gotricus gladio domeſtico interimitur.

¶ Olauus patri ſuccedit, nulla rerum geſtarum memoria clarus. Caput. iij.

OLAVVS Gotrici filius, patre mortuo regnat. Hic paternæ uindictæ ſtudio, quòd ſubornatum militem à Proceribus reputaret, ad ſubuertendum parentem, ciuilibus implicare Patriam bellis ſuſtinuit: publicam pietatem priuato affectui ſubijciendo. Sed neq; belli decurſus, neq; exitus in Annales eſt relatus: nec quid præterea geſſerit, quantúmue temporis regnauerit, annotatū eſt. Hoc ſolū ad poſteros tranſmiſſum: quòd quomodocunq; mortui corpus, collis Olaui titulo celebris, propè Lethram Regiam urbem

Olauus Rex. II.

urbem congeſtus excepit. Non tamen fuiſſe diuturnum huius Regis Imperium, uel inde conuincitur: quòd ſucceſſor eius pacem cum Ludouico Caroli filio feciſſet, iam Olauo rebus exempto. Hoc loco attēde Lector: quod pleriſqꝫ ſuperioribus & inferioribus, ſed & in multis aliorum teſtimonijs uirorū deprehendi poteſt: illuſtribus uiris monumenta fuiſſe extructa tumulis ex aggeſto ceſpite in agris: illis pręſertim locis, quibus eſſet crebrior uel tranſitus, uel conuentus, ut clarorū diu permaneret memoria uirorum. Hinc illi ad itinera publica tumuli frequentes, à memoria Paganiſmi. Nam quomodo noſtri in ſacris locis ſibi extruunt monumenta, ita illi uiri in publicis itineribus.

Illuſtriū uirorum monumenta.

¶ Hemmingus æquè obſcurus, unico hoc celebris, quòd pacem cum Ludouico Cæſare Caroli filio firmarit. Caput. iiij.

Hemmingus Rex.

HEMMINGVS hunc Regno excæpit, filius, an externus, non memoratur. Tanta eſt illorum temporum obſcuritas, uariante fortuna: ut quoniam res apud Saxones & Francos geſtæ inclareſcere cœperunt, illorum fulgore obſcuratas eſſe Danorū molitiones. Succedunt tamen tēpora, quibus & præclara multa à Danis geſta, egregiè quoquè in faſtos ſunt relata. Sed huius Regis nulla præclara memorantur facinora: niſi quòd pacem cum Cæſare Ludouico iuriſiurandi firmitate compoſuit. Nec dubiū, quin plura temporis eius inſignia, quanquàm magnifica extiterint, uetuſtatis tamen liuore teguntur. Cœperant ex hoc die crebreſcere in mari Danorū graſſationes, quos Gallici Scriptores Normannos uocauere. Poterat ex uno trium Regnorum, aut duobus, uel fortè tribus collecta manus, per maria, perqꝫ littora digraſſari: ſed qui uim patiebantur, in commemoratione rerum non diſcreuere, unde nauigarint: quòd omnes ab Aquilone uenientes, ſine diſcrimine Normannos uocitent. Sed has res quia in Noruagiam ſepoſuimus, hoc loco tranſimus.

Noruagiæ lib. 2.

¶ Siuuardus Rex Daniæ, à Ringone pro Iutiæ dominio impetitur: cuius crudele edictum, conſilio Regneri mitigatur, pugna poſt Siuuardus & Ringo ambo pereunt. Caput. v.

Siuuardus Rex. II.

SIVVARDVS cognomento Ringo Gotrici ex filia nepos, filius Noruagiæ Regis æquè Siuuardi nomine, Regnum Procerum fauore auitæ claritatis memoria promeretur: præſertim Scanis ac Sialandenſibus annitentibus. Nam & Iutiæ Proceres alium Ringonem, æquè ex filia nepotem, huius conſobrinum, Regem ſuſcepere. Ita ciuili diſſenſione Regnum diuiditur. Cùm igitur domeſticis intus malis Regnum laboraret, facilè cecidit in contemptum uicinorum.

rum. Vuandali igitur perpetui Danorum hostes, lacessere cœperunt Prouinciales. Quos Siuuardus maiore odio, quàm Regni æmulum insecutus, peregrina bella ciuilibus præferendo, quinquennio toto periculis patriæ, defensionem suam opponere perseuerauit. Elegit enim uulnus tolerare domesticum, quo promptius mederetur externum. Quamobrem Ringo Iutiæ potiundæ, dominationis eius occasione suscepta, uniuersum Imperij ius in seipsum transferre conatus, foris excubias peragentem, intus lacerare non erubuit. Prouincias siquidem, quæ à Siuuardo posidebantur inuadens, communis Patriæ defensionem ingrata mente pensabat. Igitur ex Sialandicis quidam Siuuardi studiosiores, quo sinceriorem absenti fidem gererent, filium eius Regnerum, uixdum prima adolescentiæ rudiměta tangentem, Regis nomine censuerunt. Non quòd ipsum Regimini intempestiuum nescirent, sed ut tanti pignoris ductu, aduersus Ringonem, torpentium sociorum animos excitarent. Audiens ergò Ringo Siuuardum interim ab expeditione regredi, Sialadenses magna manu petitos, in se dedentes, ferro perituros, edixit. At illi, quibus aut rubor, aut periculum imperabatur, uiribus ob paucitatem diffisi, deliberandæ rei inducias poposcerunt. Quibus impetratis, cùm nec Siuuardi gratiam colere liberum, nec Ringonis amplecti uideretur honestum: diu inter metum, pudoremq; solliciti iactabantur. Qua in re ne senibus quidèm consilio suppetente, Regnerus tunc fortè Concioni præsens, Breuis inquit arcus, subitò spiculum iacit. Ego & si puerili ausu, Maiorum consilia præcurrere uidear, ignoscendū erratis, ueniamq; immaturè editis precor. Quia ut desertores & transfugas notari turpe: ita supra uires audere, temerarium est. Simulata transitione petēdus est hostis: idemq;, cùmprimum facultas obuenerit, desertione linquēdus. Huius & si puerilis consilij salubritate, effluctuantium ciuium cunctationem discussit, & hostilibus castris noxiū robur adiecit. Concio quoq; adolescentiæ eius, non facundiæ minus, quàm ingenij mirans egregiæ indolis decretum, habitu annorum excellentius cupidè amplexata est: nec rubori fuit, defectis consilio Senibus, puerilibus obsequi monitis: quæ quanquàm à tenero ore manassent, integerrimæ disciplinæ pondere redundabant. Autorem uerò consilij, instanti periculo obijcere ueriti, educationis gratia Noruagiam transtulerunt. Breui post conserta pugna, Ringonem Siuuardus aggreditur. Quo occiso, ipse inmedicabili plaga perstrictus, paucis interiectis diebus ex uulnere decessit.

Regnerus Sialandiæ Rex.

Regneri consilium.

Siuuardi & Ringonis cædes.

¶ Regnerus ſuccedens Regno, ſtupri ultionem Regis Sue-
tiæ, in Regias fœminas admiſsi, etiam puellari conflictu
uindicat. Landgertha repudiata, aliam ducit. Iu-
tia recuperatur. Caput. vi.

Regnerus Rex. REGNERVS ab annis iunior, ſed animo maturus, patri ſuccedit in Regno. Primitiæ illi bellorū à pietate manarunt. Rex Suetiæ tum bella intulit Noruagiæ, oppreſſo Siuuardo huius Regne ri auo paterno: Regis fœminas aut conſtuprauit, aut ludibrio habuit. Gemino igitur percitus dolore, in hunc fertur Regnerus, & ante necis iniuria, & ſui ſanguinis in dominabus Regijs contaminatione. Oc- currunt cum agmine Regi uenienti Fœminæ, uirili animo arma præ- Vltio ſtupri Regiarum mulierum. ferentes, uindicem iniuriæ ſuæ per arma ſecuturæ. Nec uerò nouum eſt illi regioni, armatas mittere fœminas: quod ſuperioribus aliquot locis ſignificauimus. Pugnatur in hoſtem acriter, donec opprimatur. Landgertha puella militaris. Conſpicua fuit uirtus puellæ, cui nomen Landgertha: quæ ut ſexū in uirilibus facinoribus inter arma teſtaretur, comam paſſa eſt diffundi. Virtutem admiratus fœminæ Rex, quærit conditionem. Audit uirgi nem nobili cretam ſanguine. Virtus incitauit Venerem. Sic enim in Pöeticis eſt figmentis: ut Mars Venerem expetiuerit. Mittit qui ſollici tet ad nuptias. Optabile uotum fœminæ: ſed uirgineus pudor tardius reſponſum imperabat. Potitus optato Rex, geminas ex ea filias, & fili um ſuſtulit Fridleuum. Interea Iutiæ Proceres, abſentia Regis incita- ti, ueteris odij meminere in Regis parentem: ac in partē euocatis Sca- nijs, Regi rebellant: qua in fide ſoli Sialandici permanerent. Moram enim Regis extra Prouinciam, contemptū ſui interpretantes, Regem Iutia recuperatur. alium conſtituere ſunt anniſi. Sed Rex Noruagiorum uiribus ter cen tum naues expediuit: ac uiciſsim hoſtibus ſepoſitis, congreſſus, facilè ſuperabat diuiſos: & in Regno permanſit, ad Iura cohibitis qui deſci- uerant. Interea Rex nuptias peroſus impares, Suetiæ Regis filiam, for ma præſtantem ambiebat, ac monſtris perdomitis obtinuit.

¶ Haraldum Iutij & Scanij diligunt. Landgertha Regnerū
bello adiuuat. Is poſt Britanniam, Scotiam, Noruagi-
am, & Iutiam perdomat. Caput. vij.

SED Iutij atq; Scanij ubi Rex externis intēdebat rebus, ſua ipſi odia proſequuntur, Regem ſibi facientes Haral- dum, Regij ſanguinis uirum. Iam Regnerus ex Suetica uxore multos ſuſtulit filios: & in bella proruens, paterni Regni Noruagiæ uires ac- ciuit. Landgertha prior illi coniunx, iniuriæ immemor, cum altero ma rito naues centum ac uiginti perarmat: mulier bellicarum artium ſci- entiſsima, ſingularem in prælio Regi operam nauauit. Nam ubi incli- natam

natam ſuæ partis aciem uidit, in medium prouolans uirago, hoſtem grauius imminentem perculit. Cuius exemplo incitati cęteri, ſimul etiam pudore ſtimulati, quòd muliebri ſuperarentur audacia, hoſtibus ſe opponunt. Pertinaciter pugnant, donec in fugam uerterent aciem hoſtilem. Interea cùm Regina fato functa, Regem ad ſummum mœrorem perpuliſſet, dolorem auertere conſtituens, negocio belli ſe implicabat: præcipiens, ut ignauiſsimum quem quiſq; domi aleret, in militiam Regi conſcriberet. Quorum exercitationi Rex inſiſtens, dum pudorem quiſq; ſtuderet abſtergere, promptiſsimũ militum agmen ex ſuo conſtituit. Quo inſtructus, claſſem parauit, externam aliquando militiam pertentaturus. Inuadit deniquè Britanniam, à multis Patrum ſuorũ attentatam, & à multis poſſeſſam. Regem gentis Hamam cum exercitu occurrentem, congreſſu pugnæ occidit: prouinciam tributariam reliquit, adnauigans. Scotiam inde aggreditur, ac reliquas in mari inſulas: quæ in eo tractu multæ feruntur: occiſisq; illorum Ducibus, Siuuardo, ac Rachbordo filijs contribuit gubernandas. Noruagiam quoq; ſuo Principe exutam, Fridleuo filio deputauit. Interea Proceres Haraldum ſecuti, dum Rex foris agit, ipſi intus tumultuantes, Haraldum ſuum reuocatum Regem ſiſtunt. Ad quos conſtringendos, Regnerus cum Inſularium Danorum claſſe profectus, rebellium agmen eliſit: Haraldumquè ſuperati exercitus Ducem, fuga in Germaniam actum, honorem improbè partum, pudenter abijcere perpulit: captiuos quoq; ſimplici morte abijcere non contentus, tortos necare maluit. ut qui ad deferendam impietatem ſuaſione abduci non poterant, ne ſpiritum quidèm, niſi per ſummam pœnarum uiolentiam deponere ſinerentur. Fundos eorum, qui cum Haraldo profugerant, militantibus ſibi diuiſit. Ita in filios profugarum uindicans, quod peregerant crimen. Sed tum in Saxones uolẽs uindicare, quòd hoſti eius perfugium eſſent: ibi tum reperiſſe Carolum, teſtatur Saxo. At quomodo potuit ab Regnero Carolus offendi in Germania? qui proauo eius Gotrico Anno ſalutis Octingenteſimo decimo, ut certa ratio ſupputat, acies opponendas comparauit: & anno poſt quarto conceſsit in fata Carolus: ſuccedente Ludouico, tam in hæreditate paterna, quàm Romano Imperio. Poſt Gotricum in Dania aliquot annis regnauit filius Olauus: quo uita functo ſucceſſit Hemmingus: qui, ut fateris Saxo, cum Ludouico fœdera pepigit. Huic uerò ſucceſſit Siuuardus nepos ex filia: & huic puer Regnerus ſubrogatur, iam in eam perductus ætatem, ut filios genuerit, quibus, ut ipſe teſtaris, Regna commendauit. E diuerſo autem Haraldus iſte profugiſſe, etiam tuo teſtimonio fertur ad Ludouicum, & apud Mogunciam baptiſatus,

Superat Regnerus Britanniam.

Noruagiã.

Saxonem taxat.

tiſatus. Id erat Anno Chriſti octingenteſimo uiceſimo ſexto, quando iam Carolus ante annos duodecim exceſsit, & filius eius Carolus ante ipſum fato functus eſt. Nec eſt, quòd Carolum Ludouici filium dicamus exercitui præfuiſſe: qui ea ætate uel necdum natus, uel in cunis erat. Quis eſt ergo iſte Carolus, cui uis conflictaſſe Regnerum? Ego non uideo. Niſi quòd aut ſomnia dicas, aut de Imperatoris nomine erres. Quod ipſum non credo. Nam Ludouicum in Saxoniam poſt patrem arma retuliſſe, nulla commemorat hiſtoria, confiſum, ut tu fateris, fœderibus quæ pepigit cum Hemmingo. Nam quòd Haraldum iubebat inuehi, poſtea attingemus.

Sed tum Regnerum in Saxonia uictorem ait, impoſito Saxonibus tributo, in Regna rediſſe.

¶ Regnerus Duello uno octo ſternit. Biornem filium Suetia donat. Ex ſtupro naſcitur Regi Vbbo. Helleſponticos cum Scythis ſubigit: illuſus Magia Biarmorum, à Phinnis inermibus, ſagittis in fugam arcetur. Caput. viij.

PROXIME autem Sueticum bellum auſpicatur: in quod filiorum fultus auxilio, alacer proceſsit. Conſtiterant acies ex aduerſo. Tum Rex Sueonum, pugilem cum filijs ſeptem iubet ad aciem conſiſtere: ut faceret arbitrium Regi Danorum, aut totis exercitibus, aut paucorum manu in Duello cōfligere. Magni animi Rex Danus, uerecundum ducēs recuſare Duellum, ipſe cum filijs tribus ſubijt pugnæ periculum: quartus ipſe, aduerſus octo cōflicturus. Sic enim comparatum eſt Maiorum ſententia: ut pater cum filijs, unius perſonæ locum implebat. Qua in re Suecus pugil prole fœcundior, pugnatorum numerum in Regem geminauit. Sed tum is erat pugnæ exitus: ut ſuperatis octonis, Rex ipſe cum Biorne filio incolumis ſupereſſet. Quē uictor, pro uirtute donauit Suetiæ Regno. Regnerus aūt Rex ut manu promptus, ita libidine mollis erat: amabatquè primarij uiri filiam: quem euocatum, magno ſeſsionis honore ſuſcepit. Miratus ille, quid ſibi uellet indebitus honor: non ignarus tamen Regiæ libidinis, conijcere cœpit quod erat, filię ſe gratia honoratum. Igitur animo indolens paterno, filiam arctius incluſit. Vbi Rex ea uia non profecit, muliebrem ſumit ueſtem, & inter ancillas lanificio inſiſtens, intromittitur ad minorem dominam. Illi ſe per occaſionem inſinuans: noctemquè nactus, uterum eius impleuit. Poſt legitimos dies, ubi tumentem filię uterum deprehendit, indignabundus, unde ſit incuria, ille quęrit?

Duello quaterno, octo ſuperat Regnerus.

Biorn Suetia donatur.

Filiam Primotis Regnerus ſtuprat.

Filia

Filia non alium thoro ſibi iurat ſociaſſe, præter pediſſequam, quæ la=
nas tractauiſſet. Pater cum mœrore rem Regi defert: de flagitio, ut cō=
fidit, animaduerſuro. Ille in riſum ſolutus, ſuum eſſe quicquid naſcere
tur, reſpondit. Ita puellam ab infamia pariter, & periculo uendicauit.
Natus eſt Vbbo filius, auido poſtmodum ingenio ad Regnum aſpi= Vbbo naſci
rans. Inde in Helleſponticos bellum cōtuliſſe, commemorat Saxo Re tur.
gnerum, à Ruſſis arma mutuantes. Cui etiam Scythæ interfuiſſe me= Helleſponti
morantur. Magnū profecto bellum, quod aduerſus tam longinquas cos, cū Scy-
nationes, & tam populoſas ſit actum. Sed Regnero tamen uictoria this ſubigit.
proueniſſe dicitur. Huic autem Prouinciæ Vuicſertum fertur præfe=
ciſſe filium. Inde Biarmos, gentem Sueticæ uicinam, contulit arma, pa= Biarmorū
rum imperata facientes. Sed illi maleficijs quàm armis ſecurius pug= rebellio, &
naturi, ita feruntur aëra commouiſſe, ut tempeſtatibus & imbribus ue magica peri
xati, inde magno æſtu excæpti, per uires nihil proficerent. Difficili ta= tia.
men nauigationi Rex ad Sembos, Curetesquè peruenit: quibus po=
pulis pro Regia dignitate, proquè magnitudine nominis, Regem ſu=
ſcipientibus, paucos dies recrëatus, nauigationem renouauit: peruenit
què ad deſtinatam Prouinciam. Sed Dux gentis armis diffiſus, ad Fīnī Regne
Phinnos confugit. Secutus Regnerus, inermem populum, ſed curſu rum fugant
per niues, per glaciem, per faſtigia montiūm terribilem expertus, ma= ſagittis.
iorem ibi laborem exhauſit, quàm apud armatiſsimos exercitus.
Siquidèm infinita uelocitate per ſtipites allapſi, tela miſe=
runt, & incredibili celeritate conuerſi, extra ictum
conſtiterunt. Ita Rex uictorioſus, qui mul=
tos ac magnos repuliſſet exercitus,
tum inermibus dare terga
compellitur.

¶ Daniam Vbbo, abſente patre Regnero ambit. Qui redi-
ens Hesbernum cum exercitu punit: atque captus Vb-
bo. Vuicſertum Daxon dolo ſuperatum, igne
perdit. Cuius uindictam Regnerus tri-
buto impoſito rependit.

Caput. ix.

PER ID tempus Vbbo, quem Hesberni filiā, per Re=
gnerum furto cognitam, genuiſſe diximus, auita inſpiratione Regnū
Daniæ inuadit: dum patrem longe agere, interquè multa pericula co
gnouit diuerſari: ſperans ſemel occupatum Regnum, patre aut ſaluo,
aut interempto, poſſe tueri. Hesbernus adoleſcentis auus, Proceres
Gotiæ in ſocietatem belli ſollicitat. Illi ſe de Regis ſui Biorni pendere

uoluntate affirmant: nec aliud quàm ille iuſſerit, facturos. Mittit Oratores ad Biornum. Ille, quòd in parentem ſollicitaretur nephas iudicans, Legatos malè mulctauit. Iuuarus Iutiæ præſes, filius & ipſe Regneri, ut bello abeſſet, profectus eſt in longinqua. At Regnerus Rex regreſſus, iam publicè bella parantem Hesbernum aggreditur: fuſumquè exercitum eius ſuperat: ipſum captum exanimat, caputquè in haſta ſublimè defigit. Vbbo filius fuga ſibi conſulens, bella renouat: quo in prælio ſtupendam ipſe manu multorum cædem peregit. Ad extremum captus, uix ullis potuit uinculis cōerceri, tantum erat roboris. Iuuarus audito belli exitu, reuerſus eſt. A parente collaudatus: quòd in neutra parte conſtitiſſet. Interea Vuicſertus Regneri filius, quem diximus Orienti à patre uictore Præfectum, ab eius Prouinciæ Rege Daxone, magis circumuentus fertur, quàm uictus. Ad urbē enim in qua commanebat, rhedis inuectas merces immiſit: ſed arma, uiriquè incluſi erant. Quorum magna multitudine inuecta, Vuicſertus nihil tale ueritus, capitur, & Regi defertur. Ille adoleſcentis & formam & ætatem commiſeratus, dimidium Regni, cum uxore filia pollicetur, ſi illi militare uelit. Ille generoſi ſpiritus, indignatione ne uerbum quidem reddit pollicenti: indignum reſponſo, qui non uiribus, ſed fraude uicit, iudicans. Cunquè uitam in contemptu duceret, ſciſcitatur Rex ex ipſo Vuicſerto. Quid ipſe uictor, ſibi uicto foret impenſurus? Ignem, inquit ille. Tum refert Daxon. Eo conſumere, quod mihi impenderes. Itaq; rogo immiſſum conſumpſit. Hæc cùm perlata eſſent Regnero, filij miſeratione uehementer primò indoluit. Ad animum rediens, ſtatuit necem eius uindicare. Igitur cōparato exercitu, traiecit in Ruſſiam: & hoſtes aggreſſus uicit: comprehenſumquè Daxon, cùm in poteſtate haberet, humanitatis reſpectu, uindictam temperauit, contentus exilio. Qua moderatione ſeipſum uicit: quod eſt maius omni Regno. Eundem quoq; in gratiam breui accæptum, tributa pendere cōegit, hoc ordine: ut. xij. hominum paria, nudatis plantis penſitarent impoſita tributa.

Hesbernū cum exercitu Regnerus fundit.

Vbbonis robur & captiuitas.

Vuicſertus captus.

Vuicſertus igne perit.

Mira Regis clementia.

¶ Biorn Noruagis, & in locum eius Ericus frater, Suedis præficitur. Multis interim uictorijs potitus Regnerus, ab Hella Gallo captus, dira morte perit: uindicta ſecuta Hellæ, à filijs Regneri.

Caput. x.

NORVAGIAM deinde tumultuantem compeſcuit: Biornem Suetia translatum, illi præficiens Regno. Ericum uerò alium filium, Suetiæ reddit Regem: quorū ope fultus, nauigauit in Scotiam, Orcadesq; populatus eſt. Sed in Scotia geminos filios, dùm incautè

incautè pugnant, amisit. Interea Iuuarus Daniæ ab illo præfectus, Regno pellitur à Gallis, Regem suæ gentis inuehentibus Hellam quendam. Sed reuersus Regnerus, pugna instituta: quæ tanto animorum ardore peracta est, ut in triduum extraheretur: tum Galli cessere. Ibi Regnerus extracto anno, duxit in Hiberniam: metropolimq; eius oppugnans, Dufflinam cœpit, opibus refertam: unde militem suum locupletauit. Inde in Hellesponticos fertur nauigasse, & multis locis per egisse uictoriam. Mirum, qua audacia tantum itineris ingressus: ut omnis Hispania, Italia, Græciaq; præternauigata, ad confinia peruenerit Europæ, atq; Asiæ: qua etiam uirtute penetrauerit. Cùm ætate illa Sarraceni mare tenerent infestum, Hispaniæ, Italiæ, Siciliæ, Gręcię etiam incursantes. Interea Haraldus Regij sanguinis uir, bis magno uictus prælio, contendit ad Ludouicum Imperatorem, tum Moguntiæ Conuentum Imperij habentem: armaq; rogauit in Regnerum, ut Regno restitueretur: pollicitus Imperio perpetuam subiectionē. Annus erat Salutis Christianæ Octingentesimus. xxvi. cùm Ludouicus conditionem illi faceret: si Christianismū acciperet, futurum quod posceret. Ille annuit, ibidem cum uxore, & quos secum habuit Proceribus baptisatus: & rediens, sanctum secum duxit Anscharium, in Regno prædicaturum. Quod in Metropoli exequemur. Sed tum Regno restitutus per arma Saxoniæ, sacra inchoauit. Reuerso autem Regnero, cùm bella renouarentur, iterum uictus, aufugit. Igitur cum Haraldo cœpta etiam Religio exulabat. Duplici ergò se malo Rex uictor inuoluit: & quòd salutiferum Christi Religionem abigeret: & quòd superstitiosam erroris sectam renouaret. Sed pœnas breui dedit. Nauigans enim, incidit in manus Hellæ, quem ille Dania à Gallis inuectum exturbauit: & coniectus in carcerem, atrocissimis pœnis cōsumptus est: adhibitis serpentibus, qui hominem affligerent immaniter. Morte eius comperta, filij uirilem uultum non mutarunt: uindicaturi magnificè. Comparata classe quadringentarum nauium, Angliam inuadunt: & expositis in terram copijs, bello premunt regionem. Hella obuiàm egressus, capitur: exquisitisquè tormentis, in uindictam paternæ necis occiditur. Quo patrato, Iuuarus ex filijs eius unus, Britanniam annis duobus gubernat.

Dufflinam Hiberniæ cœpit.

Haraldus baptisatur.

Anno Christi 826.

Regneri mors horribilis.

¶ Siuuardus Daniæ Rex, Angliam inuadens, parentis necem ulciscitur, Iuuarum fratrem Hellæ substituens. Rebelles Dani sedanť. Erici & Agneri mors. Cap. xi.

SIVVARDVS unus ex Regneri, quos multos habebat, filijs, cū cęteri alijs pręessent, aut fato functi è uita trāsissent, Danię Regno potiť. Huius inť alia pcipua laus est: quòd pater

Siuuardus Rex. III.

næ necis uindicem egit acerrimũ. Erat autem uir ut animo acer, ita uiribus robuſtus. Cuius fortitudinem & acrimoniam una ex re uel maximè poſſumus perpendere. Nam paternę necis accæpto nuncio: haſtile, quod fortè manu tenebat, altius pedi ſtupefactus inmerſit: mœroris magnitudine, corpoream negligente moleſtiam. Vt enim animi uulnus patientius ferret, corporis partem grauius affecit. Quo facto, ſimul fortitudinem, mœroremquè detexit: fortunam ſuam inter calamitoſum filium, conſtantemquè uirum partitus. Nec minus animo uindictam perſecutus, cum fratre Biorno quadringentarum claſſe nauium Angliam inuaſit: bellum Regi manifeſta denunciatione inuehens. Comprehenſi autem hoſtis dorſum, plaga Aquilam figurante affici iubet. Memor, quibus parens eius ab illo ſit cruciatibus excarnificatus: ſæuiſsimum hoſtem, ferociſsimi alitis figura excruciare gaudens. Nec uulnera impreſſiſſe cõtentus, laceratam ſaliri iuſsit carnem: quo acrius torqueretur. Perempto autem hoſte, tum fratrem Iuuarũ Regno præfecit. Ipſe, atq; Biornus in ſua quiſq; redire curãt. Sed dum ille foris agit, Dani perſeuerantiſſima factione bellum complexi, quando Haraldum amiſere, Siuuardo cuidam, atq; Erico Regia gente creatis, publicam detulere adminiſtrationem. Quos Regneri filij memorati, mille ſeptingentarum nauium claſſe apud Sleſuicum adorti, ſemeſtri bello deleuere. Colles indicio manent: nec minus apud quem belligeratum eſt ſinus, Siuuardi funere inclaruit. Exinde Biorno, atq; Erici fratribus domum reuerſis, Iuuarus, atq; Siuuarus itidem fratres, quo tenacius rebellibus fręna imponerẽt, Danię reſederũt. Agnerum alium germanum Angliæ præfecerunt. Qui Anglorum repulſus armis, opitulante Siuuardo, contemptricem ſui prouinciam, incolis uacuefaciendo, tenacia ſitu iugera cultore carere, quàm inſolentem alere maluit: pinguiſsimaquè Inſulæ rura, teterrima uaſtitate perfundens, deſertæ, quàm ſuperbæ regioni malens imperare. Ericum autem fratrem, apud Suetiam regnantem, cùm audiſſet fraude circumuentum oppetijſſe, ulciſci cupiens: dum alienæ uindictæ arctius incumbit, ſuum hoſti ſanguinem erogare compellitur. Nam dum cæſi fratris pœnas auidius expetit, proprium fraternæ charitati funus impendit.

Siuuardi robur. — *Mortis Hellæ ſpecies.* — *Rebelles Danos domãt Siuuardus & Biorn.* — *Agneri & Ericimors.*

¶ Ericus Haraldi frater Dania potitur, cum Friſia, Rex Chriſtianus, piratas infeſtans: bello tamen contra Gutorinum exitiali moto, ambo pereunt.

CAPVT XII.

¶ ERICVS

ERICVS Haraldi frater, Siuuardo succeſsit in ſceptra. Paruulum quem ille filium reliquit, Regno depulit: fretus eorũ uiribus, qui Regneri genus peroſi, Haraldo ſemper, diuquè inhæſerunt. Hic cum memorato Haraldo apud Moguntiam CHRISTI ſacris initiatus, ab Imperatore Ludouico in Friſia locum promeruit: ut inde nauigans, Piraticam, quæ multiplex in hoc noſtro mari ab antiquo fuit, prohiberet. Cui rei quamdiu Siuuardus ſupererat, fortiter inſtitit: & prouidè Friſiam Imperatoris permiſsione gubernauit. Quo iure, Danorum Reges longo tempore, illam regionis partem uelut ſuam, repopoſcerunt. Sed Siuuardo facto de medio, Daniæ, ut diximus, Regnum inuaſit: quod tamen non diu tenuit. Nam inter Gutorinum Haraldi filium, æmulatio emerſit ad illum: utroquè contendente ſe Regno propiorem. Verumquè probarunt: quòd Imperio rara ſit conſenſio. Totis ergo uiribus in arma ruentes, undecunquè arma contraxerunt: ac tam acri prælio, tamquè inſigni odio ſe contuderunt, ut omnis Regia ſtirps interiret, & uſq; ad infantem Ericũ, quem diximus, nemo ſupereſſet, qui ex natalibus Regno ſuccederet. Ergò mutua cæde, prælioquè confecti, Regnum paruulo uacuarunt. Ericus Rex II. Friſia præficitur.

¶ Ericus Siuuardi filius ſuccedit, in Piratas & Chriſtianos ſæuerus: at tandem Chriſtum profeſſus, cum toto Regno conuertitur ad fidem. Caput. xiij.

ERICVS Siuuardi filius, Regneri nepos, penè ſolus ex Regijs Proceribus ſuperſtes, Regnum ſine contentione promeruit. Vbi adoleuit, per auitæ fortitudinis ueſtigia decurrens, terra mariquè ſtrennuum militem, ac ſæuerum egit Regem. Adhuc in ea gente durauit Piraticæ permiſſa improbitas: quo militiæ genere primam ætatem imbuerunt. Sed quod eſt execrabilius, Chriſtianæ religionis cultum, iam à temporibus Haraldi, per Anſcharium tunc monachũ, poſtea Pontificem, in Iutia, & omni Regno diſſeminatam, acri animo inſectatus, uſq; ad tyrannicam crudelitatem deſæuit: multos Chriſto fideles per tormenta conſumens. Sed hanc Adoleſcentiæ temeritatem, in ætate uirili egregia uirtute compenſauit. Nam beati Anſcharij iam Hamburgen. Archiepiſcopi monitis, ſacrilegæ mentis errore depoſito, quicquid per eiuſdem inſolentiam commiſerat, expiauit. Tantumquè in excolenda Religione ſe geſsit, quantum egerat in aſpernanda. Itaq; non ſolùm ſanioris diſciplinæ hauſtum, docili animo traxit, uerumetiam primæuas maculas finali puritate deterſit: non ſolùm ipſe baptiſatus, ſed per omne Regnum edicto propoſito, liberum fecit, ſa- Ericus Rex III. Supra cap. 10.b. Perſecutor fidei. Conuertit.

cras

cræ religioni deuinciri. Qua occasione lætus accæpta, Anscharius & in Regno prædicauit, & alijs immisis Prædicatoribus, uerbum uitæ latè propagauit. Extat ad lacum Slyæ hodiè Ecclesia, quam diui An-

Anscharius Hamburg. Archiepiscopus.

scharij honore præditam, eius titulo inscribunt: in qua ipse prædicare Danis, & in uicino lacu gentem baptisare consueuit. Ericus autem Regno feliciter functus, iam Christo fidelis, cùm ad meliora emigraret Regna, filium Knutum ex Gutorini filia, eademque Haraldi nepte progenitum, superstitem moriens dereliquit.

¶ Knuto paruulus per tutorem regnat. Sub cuius tutela ex Danis aliquot Regij sanguinis, multa passim deuastarunt. Caput. xiiij.

Knuto Rex. I.

KNVTO Erici filius admodum paruulus, patri in Regnum surrogatur. Opus erat administrante tutore. Verùm quoniam huiusce muneris aduocationem præstare, plerisque uel inuidiosum, uel arduum uidebatur, sortitione uirum legi placuit. Prudentissimi nanque Danorum, in tam excellenti negocio, arbitrario delectu uti pertimescentes, plus alienæ fortunæ, quàm suis sententijs, permisere electionis euentum. Quo euenit, Domino sortem regente,

Is erat Ennignuphus.

ut quidã integerrimæ uirtutis deligeretur: qui permissam obiens prouinciam, omnia pro dignitate administrabat: talem se gerens ad omnia, ut Regis prouidentia non magnopere deposceretur. Vbi uerò adolescentiam Rex transijt, legitimos nactus annos, subijt administrationem ipse Regni sui. Sed circa hæc tempora, cùm Regis adolescentiam Regij sanguinis uiri cõtemnerent, latè excurrebant in uicinas prouincias. Iam enim usque adeò temeritatis prouecti sunt, ut per maiores

Hamaburg uastatur.

fluuios è mari ascendentes, terras popularentur. Per Albim Hamaburg uastarunt, Anschario Pontifice in Ramsolam fugiente. Per Rhe-

Moguntia item.

num uecti, Moguntiam obsederunt, & euerterunt. Per Sequanam ad Parisios transierunt. Per Ligerim Turones adierũt: Carolumque Franciæ Regem, Ludouici Imperatoris iuniorem filium, ex nouissimo eius matrimonio, adegerunt: ut terram eis ad inhabitandũ cederet, quæ erat in littore maris: quam de nomine suo Dani cum Noruagijs, Nor-

Normannia unde dicta.

manniam usque hodiè appellauerunt. Equidem Gallici Scriptores non discernentes inter Regnorũ populos, omnes ab Aquilone adnauigantes, appellauere Normannos. Hæc autem, ut nostri annotauere Anna-

Anno Christi 860.

les, post natũ Christum Octingentesimo sexagesimo peracta sunt anno. Knuto uerò Rex Daniæ, cuius hæc sunt tempora, per omnia in Regno fortunatus permansit, nulla domestica clade affectus, neque ex-

terno

terno magnopere bello pressus. Hoc uno tamen magis deflendus, quàm accusandus, quòd absq; Christianæ religionis insignibus è uita transiuit: cùm tamen ad bonum modum iam in Dania, Suetiaq;, annitente Pontifice Anschario, cui erat à summo Pontifice super omnia Aquilonis Regna imposita Legatio, Christi religio excreuisset.

¶ Froto prouincias olim Daniæ subiectas, restituit; in Anglia baptisatur, at uita cedens priusquam Christianissimo ad plenum instrueretur. Caput. XV.

FROTO hunc filius Regno insequitur. Cuius adolescentia armis, belloq; alita, eò felicitatis excessit, ut prouincias quæ bellis ciuilibus à Danis quondam defecerant, pristino adactas iugo uetustatis alligaret obsequijs. Et cùm iam per mare, per terras uaria fortuna circumtulisset arma, in Angliam incidit, auitæ ditionis insulam: in qua ditionem renouans, partem eius occupauit. Erat enim ab olim Anglia multis partita Regnis: ut paucos Reges, uel indigenas, uel exteros totam possedisse Angliam reperias. Sed tum Froto per eam uictoriã id maximè lucri reportauit: quòd in Christiana iamdudum prouincia, Christianis sacris est initiatus. Cæterum regressus in Daniam, priuatam salutem suam in publicum exuberare cupiens, ab Agapito, qui tunc Romanis sacris summus Pontifex præerat, Daniam missis Prędicatoribus erudiri petiuit. Ignorabat enim religiosus Princeps, propiorem esse eius rei curam, quòdq; Episcopis Hamburgensibus perpetua Legatio decreta esset in Regna Aquilonis. Sed quem habuerit exitum, illa ad urbem Romam postulatio, non expectauit Rex bonus: sed translatus ex hac uita, ad meliorem, ut confidimus, migrauit.

Froto Rex VI.

Anglia olim partita

¶ Gormo Regno potitur, sub quo Anglia desciuit. Dani cum Normannis Christianos persequuntur. Caput. XVI.

GORMO huic filius succesit: cui quòd in Anglia extitit oriundus, Anglici cognomen incesit. Patre enim extincto, promptiore fortuna, quàm diuturniore apud insulã Regiam adeptus est arcem. Dum enim Daniam, accæpto paternæ necis nuncio, disponendę eius rei gratia petisset ex Anglia, longam paruuli secessus iacturam passus est. Quippe Angli libertatis suæ fortunam, in eius absentia reponentes, publicam à Danis defectionem moliendo, præcipitem rebellandi fiduciam induerant. Sed quo eum Anglia inuidentius spreuit, hoc Dania fidẽtius coluit. Itaq; dum ad duarum Prouinciarũ utranq; obtinendi, auidas Imperij manus porrexit, altera potitus, alterius irreuocabiliter dominationem amisit; nihil unquàm fortiter pro

Gormo Rex. II.

Anglorum defectio.

ipsius

ipsius recuperatione conatus. Adeò difficilè grandia continentur Imperia. Per quæ tempora, cùm hostiliter Dani cum Normannis maria omnia & littora infesta tenerent, cùm comperissent, fortissimum Regem Ludouicum, Ludouici Imperatoris filium, qui Germaniam in pace regebat, alios armis, alios submouens fœderibus, iam fato functum, sine discrimine terras omnes uastauerunt. Progressiq; in Saxoniam, cùm obuium haberent Brunonem Prouinciæ Ducem, cũ multis Episcopis, & terræ Proceribus, in loco Ebbekstorp concurrerunt: magnoq; inito conflictu, omne agmen Christianum prostrauerunt, Christiani trucidantur preciosos CHRISTO martyres consecrando. Causa enim Religionis in medio erat. cùm uindicandi Christianismi gratia, quem in Dania crescere cernebant, atrociter sæuiebant in omnes ubiq; Christianos. Quo tempore Rembertus Hamburgen. Archiepiscopus, rebus Christianis præerat in Prouincia. Cuius mirabile factum in Metropoli nostra, aduersus hanc gentem, tum Frisię incumbentem, in qua tunc ille erat, recensuimus.

¶ Haraldus. V. nomine duntaxat clarus. Sub eo Arnulphus Rex persecutorum Christianismi ex Danis & Normannis centum milia fundit. Caput. xvij.

Haraldus Rex. V. HARALDVS post hunc filius, Regni gubernacula suscepit. Cuius præter nomen nulla res præclarè gesta, aut insignis clades sub illo perpessa, in Fastos est relata: non rerum penuria, sed Scriptorum incuria, quæ huic regioni quotiens & aliis per interualla prouenit. Erant tamẽ illa secula magnis rebus insignia: cùm Normanni cum Danis omnia Germaniæ & Franciæ littora infestarent: Carolus Caluus. 874. & iamdudum, ut suo tempore meminimus, à Carolo, quem Caluum cognominauere, Ludouici primi filio, in littoribus Galliarũ terram accæperunt habitandam. Sed cùm illi adnauigantibus aliis eius nationis uiris: aut quòd prædæ inhiarent, in ulteriora Galliarum longè lateq; dilapsi, omnem regionem flãmis & ferro uastauere. Erat tum in Imperio Arnulphus ex gente Caroli Princeps in armis strennuus: qui audita Danorum, Normannorumq; insolentia, collectis armis, illis statuit occurrere. Bellum tum cœlitus administratum creditur: in quo Dani & Normanni ab Arnulpho Rege usq; ad internitionem 100000. ex Danis & Normannis cæsi. sunt deleti. Siquidèm centum milibus ex ea gente prostratis, uix pauci de Christianis cecidisse sunt reperti. Godefridus & Sigefridus Reguli, ibi perierunt. Et ita ad tempus restincta est ista persecutio Danorum, Normannorumq;, Domino uindicante sanguinem seruorum Anno Christi. 888. suorum, qui iam per annos. lxx. est effusus. Erat autem Annus Christianæ salutis, cùm tam insignis uictoria perageretur, Domini, Octingentesimus

genteſimus.lxxxviij.cùm etiam Principes in Dania CHRISTO
crederent, cum multis è populo. Sed tanta fuit efferatę gentis inſolen-
tia, ut etiam inuito Rege, Regij Proceres nauigabant: patiente interim
Rege, ut qui in Regno tumultuaturi uiderentur, foris arma ſuo peri-
culo experirentur. Hæc tamen omnia plenius explicanda ſeruamus
Noruagiæ.

¶ Gormo Chriſtianiſmi tyrannus, ex Thira geminos ex
cipit filios. Kanutus alter Dufflina capta, iaculo uene
fico perit. Sleſuicum Saxonibus per Henricū
Imp. ſubijcitur. Caput.xviij.

GORMO filius hunc Regno inſequitur, crudeliſsimus Gormo
uermis (ſic enim uernacula Germanorum lingua nomen ſonat breuia Rex.III.
tum) hoc dignus cognomento: qui implacabili odio, CHRISTI Chriſtianiſ-
religionem inſectaretur. Templa, ac baſilicas à Patribus inſtitutas ſub mi tyrañus
uertit: fideles exquiſitis ſupplicijs diſcruciabat. Filiam Edelradi An- max.
glorum Regis, puellam ſingulari prudentia, & Chriſtianiſmi amantiſ
ſimam, accępit uxorem. Cùmq; ſuo captum amore maritum, prudens
puella perſentiret, orabat quàm inſtantiſsimè, ne ſe contingeret tridua
no ſpacio. Diſtendere uoluit amantis animum: ut per impatientiam
expectationis, aliquid illi de Chriſti Religione ſuggereret. Ille, ut erat
uirili animo, etiam imperare ſibi pertentabat: nolens mollioris in ſe
Cupidinis uitium deprehendi: adiecit etiam maritali toro nudum gla-
dium: quem ſuo, atq; puellæ lateribus interpoſuit: ut & illa ſecura pro
miſsi foret: ille quoq; nihil imperante libidine pertentaret. Interiecto
autem tempore, geminam ex ea prolem procreauit, Haraldum, atque Gormonis
Knutonem, Regiæ atq; inſignis proceritatis pueros. Qui uixdum ado gemini, Ha-
leſcentiam ingreſsi, paternas artes arripuere: maris imperium exercen raldus, &
tes, & excurſionibus uſq; adeo fidentes, ut Angliam, auitam inſulam Knuto.
infeſtarent. Viuebat Edelradus maternus eorum auus, & iuuenum
inſolentiam ridebat potius, quàm caſtigabat. quippè gentis ſuæ pro-
penſiorem naturam agnoſcebat. Secum tamen reputabat: induſtrios
rebus gerendis uiros, talibus armorum rudimentis inſtrui oportere.
Tantam uerò in nepotibus indolem conſpicatus, teſtamento ſcripſit
hæredes, matris eorum, quæ uno gradu propior uideretur, nullam ha
bens rationem. Quo euenit, ut Thira mater, filios ſuos, paternorum
bonorum hæredes, non inuidenter exhæres ipſa conſpiceret: prælati-
onem filiorum honorabilem ſibi magis, quàm contumelioſam fore ar
bitrata. Aucta fiducia, cùm res ad uota ſuccederent, auſi ſunt iuuenes
Hiberniam bello laceſſere, Dufflinamq; urbem regionis metropolim
obſidere. Rex autem gentis, cùm paucos ſpeculādi magis gratia, quid

hostis moliretur, quàm alia causa expeditos misit milites in uicinum nemus: qui firmata iam obsidione, cùm Danos terendi temporis gratia, ludis etiam uacare conspicerent: noctis tenebris fisi, propius accessere. Quorũ unus sagittandi arte peritior, cùm Knutonem inspectandis ludis ociosum cerneret astare, iaculũ ex insidijs misit, iuueneḿq; letali uulnere pcussit. Ille clam habito dolore, ilicò præcepit muros scandere, omni conatu oppugnare mœnia, ne sui uulneris dolorem hostes persentiendo, fiduciæ aliquid, aut læticiæ assequerentur. Nec ante se uulneratum prodidit ad mortem, quàm mœnia à suis capta conspiceret. Neq; diu lucis fruitur solatio, concedens ad manes. Quis autem ex tinctum non plangeret, cuius disciplina militum suorum uictoriæ consilio, quàm spiritu diuturniore suffecit? Salus nanq; Danorum in ultimas angustias deducta, quia morientis Ducis iussui paruit, breui quos timuit superauit. Per idem tempus rebus Germaniæ Henricus Rex præerat, primus inter Saxones coronam meritus: qui tutandis Regni finibus, uigiles oculos circumferens, cum intelligeret Danos ex consuetudine Maiorum in Saxoniam excurrere, duxit in eos limitibus etiam transcensis ultra Eydoram exercitum: & expugnatam urbem tunc florentem Slesuicum, fecit Saxonum coloniam: cõstituto ibi Marchione, qui rem administrans, fines Imperij tutaret. Durauit huius Principatus per Henrici tempora. Quo mortuo, Marchionem Dani oppresserunt. Saxones fugarunt. Vnde natum est bellum Ottoni Henrici filio. Quod infra dicemus. Quo tempore Gormo ad ultimum ætatis suæ finem prouectus, ingentem annorum seriem luminibus captus exegerat, senectam ad ultimos conditionis humanæ terminos prorogando: magis de filiorum uita & incremẽtis, quàm reliquo spiritu suo sollicitus. Tanta autem Knutonis præcipua erat charitate: ut à se occidendum iuraret, qui prior ipsius exitum nunciasset. Cunq; fortè Thira mater, haud dubium de illius exitio nuncium accæpisset, nemine id Gormoni palam insinuare audente, præsidium calliditatis amplexa, casum quem ore prodere timuit, opere explicauit. Maritũ nanq; Regis cultu exutum, tetriore circundedit, aliaq; doloris insignia, per quæ causam luctus aperiret, admouit. quòd Antiqui talibus in exequiarũ actionibus uti consueuerant: acerbitatem mœroris, habitus asperitate testantes. Tunc Gormo cùm tactu persensisset, En mihi inquit, Knutonis fatum publicas? Et Thira, Idipsum ait, tuo potius, quàm nostro declaratur augurio. Quo dicto, marito mortem, sibi uiduitatis causam præbuit: nec ante filium, quàm coniugem planxit. Miserabilis conditio Christianę fœminæ: quæ in obsequio perfidi mariti consenuit: nec illum exemplo Religionis, aut blandimento suasionis ad Christi cultum

Knutonis cędes.

Dufflina capta.

Slesuicum urbs florẽs, per Henric. Imp. captũ, Principatus fit: unde adhuc Reges Danorum titulum sibi usurpant.

tum prouocare potuit.

¶ Haraldus hic potentißimus, Iulinum Vuandalorũ oppugnauit. Iutiam Henricus Cæsar bis deficientem, Christianæ fidei reddit. Slesuuici Præses à subditis opprimitur. Ottonis uictoria, Snius & Insula. Rex Danorum cum filio baptisatur.

Caput. xix.

HARALDVS alter ex filijs Regno surrogatur. Qui hereditariæ dominationis fortunam, conspicuæ fortitudinis operibus prosequi cupiens, traiecta in Orientem piratica, circumpositum lacesßiuit oceanum. Ibi dum classe uictricia signa circumtulit, maternus auus Angliæ Rex, rebus humanis excesßit: filiusq; illius Adalstenus, paterno testamento sanguinis iura opposuit: armisq; uendicauit, quod patria uoluntas uidebatur abstulisse. Serius re ad Haraldũ perlata, prius audiuit Noruagiæ Regis cum auunculo pactionem, quàm potuerit ulla parare arma, ad inuadẽdum Regnum. Quam rem quia in Noruagia sufficienter expressimus, hoc loco transibimus. Tanta autem erat Haraldo in solis Daniæ armis potentia, ut & Noruagis laborantibus suppetias, & Suecis nihilominus inuocantibus, copioso præsidio nõ deesset. Vnus erat sua ætate Rex præstantißimus, in quẽ omnium uicinorum Regum oculi, præcipua mitterentur obseruantia. Deniq; & Australem plagam, quam Vuandali tenuere, nõ liquit intentatam: quin ad oppidum Iulinum, quod illa ætate in Pomeranis erat præcipuum, oppugnauit, gentemq; perpulit imperata facere. Inde cùm magnos belli faceret apparatus, in Suetiam auxilio uenturus Regi Sturbiorno, Teutonicæ irruptionis nuncium, quæ à Cæsare Ottone Primo, gerebatur, accæpit. Quæ illum res auersum Suetia, suis cõegit intendere. Equidẽ Gormone eius patre rebus præsidente, Henricus Cæsar, quod diximus, Ottonis item parens, cùm audisset, malè Christianos Iutios, dimidiatam Christi religionem, animis non syncerìs percolere: suscepto pietatis negocio, ut erat Christianitatis amantißimus, expeditionem fecit in Iutiam non uulgarem. Occurrentemquè Regem, armis perpulit subire conditiones: ut si non ipse uellet, liberũ faceret, in Regno Christianam Legem seruari: sineretq; uerbum uitæ disseminare. Qua occasione Vnni tum Hamburgensis Archiepiscopus, strennua Dei uerbi prædicatione per Daniam, perq; Sueoniam laborauit. Cui etiam peregrinationi bonus Pontifex uitam impendit: tumulatus apud Biream Suetiæ. Henricus autem Cæsar circa Slesuicum Marchionatu constituto, præsidem ex suis fecit: qui etiam rebus gerendis per tempora Gormonis & Henrici fortiter pręfuit. Sed Re-

Haraldus Rex. VI.

Noruagiæ lib. 5. cap. 3.

Iulinum Vuandalorum oppidũ oppugnat.

Iutia fit Christi lege imbuta.

gnis iam morte Regum alteratis, pertesum est Daniæ populo, Teutonicum iugum sustinere. Igitur congressi populi, Præsidem suum oppressere. Quam rem Otto Rex adhuc Germaniæ, uindicaturus, magno exercitu duxit in Daniam: eius præcipuam partem Iutiam oppugnans, & uastationibus implens usq; ad extremam eius in Aquilonem partem. Inde lanceam in uicinum mare iaculatus, æternum mari nomen reliquit: ut Ottonis sinus usq; hodie uocitetur, Ottoniaq; dicatur insula non longinqua. tam celebris genti fuit Germanici Regis uictoria. Sed iam terram agmine exiturus, obuium sensit Haraldum Regem: qui opportuna locis præsidia collocauit: aut exitu prohibiturus, aut iusta cum illo dimicaturus acie. Non detrectauit quod erat in hostem pene necessarium certamen Otto. Collatis signis, diu fortiter præliatum est. Post primam autem pugnam, quæ æquo marte digesta est, uisum est utriq; Regum, de rerum summa conferre colloquium. Igitur post longa utrinq; uerborum certamina, in eas utrinq; conditiones est conuentum: ut Haraldus cum Suenone filio, sacram Christi subiret religionem, Regnumq; Romano subderet Imperio. Et prius quam discederet Imperator, Rex Haraldus cum Suenone filio baptisatus est. Filium autem de sacro fonte Otto suscipiens, de suo nomine Suenottonem appellauit: ut & gentis suæ nomen seruaret, & Ottonianum adijceret. Crediderim in has leges multum cöopertam Haraldi matrem Thiram, christianam fœminam: quæ Gormonem maritum inclinare non potuit, filiumq; diu sensit reluctantem: nunc autem Ottone Rege accedente, gaudenter adiuuisse tam ualidum salutis præsidium.

Præses Slesuici occidit. Saxoniæ libro. 3. ca. 25.

Sinus & Insula Ottonis.

Haraldus Christi fide initiatur.

Sturbiornus bello cadit. Ab Haraldo Aquinus Noruagus desciscit, Daniæ partem infestans incendio & præda. Piaculum horribile perficit. Iutiam Thira Vallo munit fortissimo. Aquinus Sembiam insulam deuincit. Caput. xx.

SED DUM ista geruntur in Iutia, Sturbiornus Sueciæ Rex non expectata Haraldi auxilio, pugnæ se credidit: & oppressus est. Aquinus quoq; Noruagiæ Rex, quem iste Haraldus in Regno nuper tenuerat, pulsis hostibus, & perinde tributa pendere iussus Daniæ: audito, quod Otto Germaniæ Rex, Haraldum teneret bello implicitum, fore prospexit, ut aut opprimeretur Haraldus, aut diutius bello teneretur: defectionem præsumpsit. Simul & Iulini Vuandalici oppidi ciues, pressuræ à Danis nouissime ulturi iniuriam, expedita classe, Daniæ partes prædis & incendio uastant. Quod promptum est adnauigantibus: ubi nulla sunt arciũ atq; murorũ præsidia. Vtrisq; occurren-

Daniam incendio & præda uastat

occurrendum pariter fuit. Nam Vuandalicæ urbis bellum Ducibus mandauit:ipse in Noruagiam ducturus. Igitur iam expedita classe,in Noruagiam mouens, expertus est miram in mari tempestatem , quæ aduersaretur supra modum eunti.Nam Aquinus Noruagius cùm armis diffideret,ad maleficia, quæ plurimum adhuc in ea regione ualuerunt,duos filios Dijs suis immolans,cōfugerat.Impius pater, intimos affectus suos,pro quibus per terrarum orbem solent acerrima bella suscipi,& sustineri,ille pro uictoria iugulauit.Quā rem in Noruagia nostra sumus executi.Dum his rebus foris Rex implicaretur,mater eius Thira,iam bis recolens Germanorū factā terrestri itinere in Iutiā irruptionem,præuenire statuens in reliquum,magnum opus aggreditur. A Slesuuico in mare Britannicum Vallum grande iecit, fossaq; præcipiti cinxit.Cuius hodiè cernitur labor à mari Baltico,in mare,ut diximus,Britannicū. Cui primus Vualdemarus murū superaddidit,portarūq; claustra firmauit.Hodiè quoq; in cōspectu arcis Gottorp,opus Danorum appellatur.Et cùm Sueci per absentiam filij,Scaniam infestarent,illa collectis armis,regionem defendit, uirile negocium amplexata fœmina . Duos iste Rex ex uxore Gyritha sustulit filios . Aquinū,atq; Sueuonem : quorū maior natu ita uirtute germanum superauit:ut quamuis ille præcipuus ad omnia gerenda haberetur,fratri tamen collatus,obscurari uidebatur. Iste Aquinus cùm adhuc sub parente ageret,suis auspicijs nauigaturus,classem instruxit: Sembiam Orientis insulam , sub Prussia , est aggressus : & quo fidentius milites in pugnam duceret,classem incendit.ut spe redeundi præcisa,aut uincendum,aut moriendum nossent.Effecitq; Ducis fiducia: ut desperatione salutis ex fuga,pertinaciores in hostes experiretur milites . Nec illū fefellit opinio.Nam insulam expugnatā sui iuris fecit, fœminasq; maritis in prælio occisis , sibi coniugio sociarunt Dani, repudiatis quas domi liquerant uxoribus.

Piaculū dirū Aquini.

Vallum Thiræ.

Stratagema Aquini.

Sembiam insulam oppugnat.

Inglorum repudium.

¶ Thiræ mors,& monumentum insigne,occasionem dedit Coniurationi subditorum in Haraldum:quę mortis causam tandem post uariam belli fortunam Haraldo attulit. Caput.xxi.

PER quæ tēpora Thira Regis mater rebus excessit.Eam fœminam pro sua uirtute,omnis Regio desyderauit.Filius autem Regio funere tumulatam, insigni monumento apud patrem honestauit. Interea Rex uarij generis delectos pugiles fouebat.Erat in eis qui gloriaretur tam insigni arte sagittandi esse, ut signū quàm minimū cōtingeret:cunq; omnes gloriabundus hac arte contemneret, iubet Rex,ut proprium sistat filium , cuius de capite malū ictu teli traijciat : magno

Toko sagittarius peritissimus.

ſui periculo artis iactantiã onerans. Deniq; quod Rex iuſſerat, implet. Siſtit filiũ: præcipiẽs, ne qua ſe moueat. Interim ſagittarius tria elegit tela, capiti circũponens: & primi quidèm iactu, malum à capite filij deiecit. Rege cũ cæteris inſpectante, mirantibusq; fiduciã. Tum Rex, in quos uſus reliqua duo prouidiſſet, interrogat? Ille nihil moratus, Quando ait, in id me diſcrimen, imperio Rex tuo cõartaueras, ſi me manus fruſtrata fuiſſet, proximũ tu excepiſſes præcordijs: & deinde qui primus ſe cõmouiſſet tertiũ. Rex fortis uiri iuſtũ dolorem impunitũ eſſe iuſsit. Cupiens aũt idẽ Rex matri pro ſua uirtute, perenne monumentũ inſtruere: quod Daniam uallo cõmuniſſet: ingens ſaxũ in littore repertũ, multarũ manuũ ope uix eruendũ, aggreſſus eſt. Ibi fodiendo, leuandoq; diu milites cum agricolis fatigati, fruſtrato labore, ad impatientiã uerſi ſunt. Interea filius Sueno, perſentiẽs multos ex Proceribus indignè ferre iugũ Chriſtianæ religionis, cui nũc accederet durus ille labor erigendæ molis: primũ muſsitatione pluriũ, inde aperta indignatione coniuratũ eſt in Regẽ: filiusq; eius Sueno non ſolùm inerat, ſed etiã prȩerat factioni, Rex appellatus à conſortibus. Rex omnium ignarus, laborabat molẽ educere. Aduentantẽ ex amicis quempiã, ſciſcitatur, ſi meminiſſet ſimilem unquam mortaliũ laborem? Ille ſubinfert. Maius aliquid breui cõperies, cùm tibi ò Rex, Daniȩ Regnum adimet, moles longè iſtã exuperãs. Territus Rex, ordinẽ quærit. Conſpirat inquit ille, omne Regnũ cum Suenone filio. indignantur enim de proiectis patrum ſacris, deq; labore quo exhauris uniuerſos. Igitur amolitione ſaxi dimiſſa, exercitũ parare contendit. Sed hic etiam militẽ expertus eſt auerſum: quòd tam indigno labore, pecudũ more damnatus, manũ capulo aſſuetã, trahẽdis funibus occupaſſet. Qualemcunquè tamen tempus dabat inſtruens exercitũ, occurrit filio. Sed conſerta manu, uictus aufugit in Iulinũ Vuandaliæ oppidũ: ubi pridem collocato ſuorũ prȩſidio, certiſsimũ ſibi ſalutis profugiũ conſtituerat. Inde uerò claſſe expedita, armatoq; milite, bella renouauit. Sed non melior exitus priore. Tertio etiam belli fortunã experturus, renouauit uires. Sed tũ indignũ uiſum eſt Proceribus, tam impia bella uel pmittere, uel adiuuare: interuentu quorundam, Induciæ fiũt. Quibus fretus Haraldus, ſecurius ambulauit in littore. Vicinȩ etiam ſyluȩ inter rubeta concedens, ex inſidijs miſſo iaculo, grauiter uulneratur. Igitur in nauium deportatus, cum uniuerſa claſſe Iulinum repetit. Ibi Rex bonus, in fide Chriſti, inter medios dȩmonicolas ſpiritum Deo reddidit. Et ſi cauſa, non pœna martyrem facit, quis dubitat, Chriſti conſertum agminibus? qui pro eo deſtitutus eſt, & oppugnatus: quòd Chriſtianam religionem & ipſe coleret, & in ſuos propagaret.

Monumentum Thirȩ.

Coniuratio filij, & ſubditorum in Regem.

Filius contra patrem.

Toko Haraldũ ſagitta interimit.

¶ Sueno

¶ Sueno Rex impius, impiæ genti Daniæ acceptus, cùm tertia captiuitate à Vuandalis bello capit, Matronarũ clinodijs liberatur. In cuius beneficij gratiam, illas iure successionis hæreditariæ donauit. Caput.xxij.

SVENO filius, Regnum quod uiuo parẽte occupauit, Sueno Rex
iam uita functo, quasi legitimũ tenuit: fidem Christi iamdudum pro- I.
ijciens. Cuius sacrilegij merito, & Rex inter suos est habitus, & pater- Rex impius
næ fuit persecutor religionis. Sed hanc in parentem suum, inquè om- impijs acce-
nium parentem Christũ iniuriam, infelicissimi successus uindicauere. ptus.
Siquidèm bello Vuandalis Iulinensibus indicto: quòd parentem eius
profugum excepissent, quàmuis uita functũ, remiserint Regali tumu-
lo in Roschildia condendum, nauali prælio gentem inuadit. Illi uerò
non segnes, bellum denuncianti alacres occurrunt. Consertaq; manu, Sueno pri-
non solùm profligant exercitum, uerùm etiam Regem capiũt. Et cùm moà Vuan
aliquandiu captus teneretur, precium redemptionis ad pondus pro- dalis capit.
prij corporis aptant: ut semel auro, bis argento æqui ponderatus laxa
retur. Incaluit in eo dolor cum pudore: quòd ab una urbe, tantum de-
decoris accæpisset, cuius uniuersæ genti Maiores sæpè sui imperas-
sent. Itaq; bellum renouat, mouitq; in Iulinos. Illi prioris uictoriæ fi-
ducia animos attollunt, pugnantq;: eundẽ sortiti pugnæ exitũ quem
prius. Captum enim Regem abducunt. Ille sciens, qua sit mercede la- Secundò
xandus, aurum atq; argentũ expromere non potuit, uacuatis iam Re- capitur.
gijs thesauris. Extorsit tamen apud Proceres: ut filijs datis pro Rege
obsidibus, ea se auri & argenti summa soluendi obstringerent. Et cùm
iam Regno redditus, unde obsides liberaret, in rationibus Regijs non
haberet, saltus & nemora, agros cũ cultoribus oppignorabat, his qui
filios redimerent. Sed nec sic quiescere poterat bis uictus Rex, quo mi
nus per omne Regnum uires reuouaret. Iulinenses quoq; non impi-
gri, classem expediunt, & imposita iuuentute ducunt in hostem. Sta-
bant in anchoris utræq; classes: nocturnis excubijs uigiles impositi, u-
trinq; funguntur officijs. Deprehensum est à Vuandalis, Regiæ clas- Stratagema
sis uigiles redijsse ad quietem, cùm adhuc tenebræ perdurarent. Igitur naualè.
scapham Vuandali in expedito tenent: cui impositum cum necessaria
manu uirum, qui linguam percalleret Danicam, iubent specie uigilũ,
prætoriam Regis nauim adire. Aduectus, Regem ex nomine uocat:
adesse rei benè gerendę in hostes occasionẽ, quam Regijs auribus se-
cretius aperiat. Nemo aliud suspicatus, quàm excubiarũ esse Pręfectũ,
qui cõfidenter Regẽ inclamitet. Rex nihil moratus, caput educit pro-
pius inclinandũ: ne quis exaudiat rem magni ponderis, ille contendit.
Itaquè pectoretenus naui suæ prominet. Arreptũ Vuandalus Regem

o iiij attrahit:

Tertio capitur.

attrahit:& impulſa celerius ſcapha, in ſuorum caſtra portauit: iam ad pugnam ſtante Vuandalorum claſſe, ſi quis ſe commoueat. Igitur tertiò iam Rege capto, prius aſcendunt, quàm per omne Danorum agmen clamor capti Regis perueniat. Iam Regijs opibus exhauſtis, etiam pignore pridem obligatis, quæ promptiora æri faciundo uiderentur: plus tamen pudoris quàm damni ineſſe rati Proceres tertia captiuitate: præſertim, quòd tam facili dolo circumuenti, Regem de ſui medio paſsi uiderentur abduci. Sed in tantis rerum anguſtijs, ubi uirorũ defuere conſilia, matronæ iocalibus ſuis & ornamentis diuenditis, magnum æris theſaurum contulere, cuius impendio, Rex tertia captiuitate ſit laxatus. Sed hoc Matronarum beneficium, Lege lata, de illarum, quam prius non habebant, legitima ſucceſsione, egregiè compenſauit Rex, Regno redditus:& tamen prius quàm abire paterentur, iam totiens rebellantem, iureiurando Vuandali adegerũt, ne bella in eam gentem quòad uiueret renouaret. Nã ſucceſſores conſtringere nõ potuit.

Lex Matronis cõceſſa, De legitima eorum ſucceſsione in bonis hæreditarijs.

Sueno Dania per Ericum Sueciæ Regem, pellitur. Multis circumactus miſerijs, poſt ſeptennium tandem pœnitentia fractus, Chriſto ſe mancipat, & Regno reſtituitur. Caput.xxiij.

INTEREA Ericus Suetiæ Rex, memor, quòd Suenonis pater Haraldus Regno ſuo grauis, incubuiſſet, in filium uindicaturus, copias ſuas in DANIAM educit. Augebat fiduciam, quòd totiens à Vuandalis uictus Sueno, facilis ad inferendam iniuriam uideretur. Congreſſus ergò magno in Scania prælio, fudit, fugauitq; Suenonem, ac Regno cedere cöegit. Multa circumſpicienti apparuere profugia. Ante omnia tamen Noruagia illi, & opportuna loco, & meritorum debitrix uiſa eſt. Contendit ad Olauũ, non Regem quidèm, ſed tamen functum adminiſtratione. Ille iacentem contempſit, precantemq; repulit. Inde in Eduardum Angliç Regem reſpexit. Ille quoq; inſidiari magis, quàm precari reputans hominẽ, à ſe inconſolatum dimiſit. Nihil intentatum relinquere uolens, ad Scotiæ Regem peruenit. Ibiq; inexpectatum ſalutis præſidiũ accæpit. Quis putaret humanitatis obſequium, quod in regionibus benè moratis non accępit, in ultima barbarie reperire? Sed tum Sueno per quietem omnia circumſpiciens, ſecum uolutabat, quanto ex faſtigio decidiſſet: quàm crebris iactatus infortunijs, ceſsiſſet hoſtibus ante ſæpè uictis: quàm etiam contemptus haberetur inter eos, in quos & parens eius, & ipſe, crebra beneficia contuliſſent. Deſcendit aliquando, miſerante DEO, in animum eius: hanc tantam illi ſuo demerito infelicitatem proueniſſe, quòd ſanctiſsimam CHRISTI Religionem abiecisset:

Sueno Dania pellitur.

Suenonis diſcurſus & pœnitentia.

cisset:& parenti impiè rebellans, cùm causa religionis in medio uerte-
retur, illum ad necem fuisset persecutus. Igitur tantorum causam malo
rum iam inuentam, expiare constituens, totus in Deū conuersus, Im-
pietatem abnegabat, sacrum Baptisma, quod accæperat, secum reco- Fit Christia
lens, Christianū hominē agebat. Nec aberat diu cōsolantis Dei mise- nus.
ricordia. Nam cùm per id tempus curreret Annus exilij septimus, de
repente mortuus Ericus Suetiæ Rex, Daniç uacuam illi possessionem
dereliquit. Religionem tamen Christi, quam resumpsit, dissimulanter
seruare compulsus: ne initio hos à se repelleret, per quos Regno resti-
tutus, poterat uniuersæ in salutem prouinciæ consulere. Egit tamen
priuatim Rex apud eos, quos cordatiores agnouit, ut CHRISTI
ambiret mysteria. Sed nō est eiusdē ingenij, Armis præesse & Sacris.

¶ Poppo candentis ferri miraculo, Danos ad fidem Christi conuertit. Sueno Syritham Suetiæ ducit uxorem, & Regem & Regnum, cum Anglia sibi subigens, tandem felici senio uitam finit.

Caput. xxiiij.

IGITVR permansere diu in perfidia sua, donec Pop-
po uir religiosus indigena, qui diu in Italia, & apud summum Ponti- Poppo uir
ficem peregrinatus, in Christi religione iam solidatus erat, adueniret. sanctus.
Is annitente Rege, apud Portum, cui frequentia glaciei nomen pepe-
rit, in Danorum cœtu publicè concionatus, uir doctrina & sanctitate
perspicuus, longa ac salubri oratione genti suasit, perfidiam deserere,
synceram Christi religionem, iam in omni penè mundo celebrem am
plecterentur. Et ubi hæsitantes inter utrunque conspexit, ut neque prom-
ptè antiquam Religionem ponerent, neque quod uerbis eius oppone-
rent haberent: percunctatus est, Quid si ad candentis ferri tactum, ma
nus eius cernerent intactas? Vellent ne subire quæ hortaretur? Cun-
ctis succlamantibus, Velle. In chirothecæ formam iussit ferrum apta-
ri, idque ignitum afferri. Rubuit igne ferrum. Ille tamen intrepidus, ma Candēs fer-
num immisit ad cubitum, deportauitque ad locū constitutum. Ibi cùm rum gestat.
ad pedes Regis proiecisset, uicta manus dedit concio, spontè subiens
Lauacrum regenerationis. Tum max. Pontifex Hamburgen. Adal-
dagus, Episcopos per Daniam ordinauit: memoratum Popponem
Arusij, Haricum Slesuici, Lefdagum Ripç, Gerbrando Roskildiæ Ec
clesias commendauit, consecratis Episcopis. Iam sacris per sua loca cō-
stitutis, res omnes Regni in melius profluere cæperunt. Institit per
hoc tempus NORVAGIAE Rex Olauus, relictā SVETIAE Olauus Sue
Reginam coniugio sibi sociare: quo SVETIAE uires suis adiun- tiæ Rex.
geret. Sed hoc SVENO persentiēs, non esse ab re sua existimauit.

Igitur

igitur hominem optato constituit auertere. Subornauit enim ex suis duos, qui specie perfugarum Olauum peterent, multa mala in caput Suenonis congererent: Cęterum filiam eius Thiram, auiæ nomen referentem, insigni laude celebrarēt. Cunq; laudem puellæ crebrius per occasionem apud Regem perfugæ repeterent, usqueadeò irritauerūt concupiscentiam eius: ut missis ad Suenonem Oratoribus, filiam eius coniugem deposceret. Sueno ita legationem accæpit, ut spei plenos à se dimitteret Oratores. Exhilaratus Olauus accæpto nuncio, Syritham Suetiæ Reginam, annis adolescentiæ suæ imparem, iam contempsit: non contentus, ut ferūt, eam coniugio præterire, sed & addita contumelia grauiter affecit. Nam specie colloquij accersitam iussit adesse: & ut gens illa nauigio ferè omnia peragit, naue propinquantem Reginam, ad se per nuncium orat introire. Illa fœminea uerecūdia aliquandiu reluctata, Regio tandem cessit imperio. Struxere dolos qui interuenere. Nam tabulam inter utranq; nauim uestigio defigendam, ex altera parte ubi Regina inscenderat, pensilem submisere. Illa cum assēclis mari demergitur. Sed assistens fida suorum manus, cum proprio periculo Reginæ aderant, ne extinguatur. Vix ergò abstractam profundo, reddidere littori. Id an Regis uoluntate, an perfugarum dolo factū sit, in incerto fuit. Nisi quòd creditum est, Suenonem non ignarum extitisse. Cùm enim Olauus à se Syritham Reginam tali indignatione repulisset, ipse quoq; filiam pernegauit: ita utroque insistentem, neutrius compotem fieri passus est Sueno. Nam Syritham ipse sibi coniugem asciuit: uires quibus nudauerat Olauū, sibi consciscens: ex qua postea filium sustulit Kanutum. Sed Olauus non ignarus omnium earum rerum, Suenonem extare autorem, qui & filiam dolo ostendisset, postea retractam: & Suetiæ Reginam à se auersam, proprio connubio præuidisset: tantam statuit ulcisci iniuriam: expedita classe mouens in Danos. Sed Sueno accitis in opem Suecis, quibus priuignus eius præerat Iacobus, facilè uictoriam retulit: oppressoq; Rege, in suam Regnum redegit potestatem. Nec eo cōtentus, uictrices turmas conuertit in Angliam: & expositis in terram copijs, Regem eò perpulit ad Adelstenum, ut firmaret, se decedēte non alium Angliæ Regem futurum, sed in Suenonis manu Regnum permansurum. Sueno autem ad senilem perductus ætatem, iam armis relegatis, solis institit sacris. Siquidem omni humana concussione uacuus, in ipso perfectissimæ uitæ fulgore decessit: Exemplar uniuersis Regibus in se præfiniens. Quandiu enim Religioni repugnauit, infelicissimis successibus, ad extremas peruenit calamitates: at ubi conuersus in Deum, sacram agnouit ueneranter religionem, ex infimo gradu ad splendo-

Dolus sexui incongruus.

Sueno uxorem ducit Syritham.

Suecos uincit, Rege oppresso.

Angliam subdit.

splendorem ac felicitatem, uicinis Regnis conspicuam, peruenit.

¶ Kanutus, Vuandalos, Sembos, & Anglos, ultor paternæ iniuriæ deuicit. Olauum æmulatione procaci tentans. Caput. xxv.

KANVTVS filius, cui ex magnitudine rerum gestarũ Magni nomen accessit, patri successit in Dania. Cæterũ Noruagici, atq; Anglici Reges ex suis elegerunt Proceribus: Eduardum Angli: Olauum, qui postea in Sanctos est relatus, Noruagi sub uexere. Sed Kanutus dissimulata interim iniuria, uires primùm exercere, inde augere constituit: tum rebus plenius consulturus. Et quoniam Vuandalorum multiplices in parentem iniurias Sueno sacramentis astrictus, uindicare non potuit: pium existimauit, inde militiæ suæ rudimenta sumere. Sembi quoq;, Aquino patruo per mortem absumpto, Daniæ iugum reiecere. Vtrisquè uindicandis se Kanutus aptauit. Et quidèm totis Daniæ uiribus, diuisim utrisq; incumbens, facilè perpulit: ut imperata nedum detrectarent, sed & Danorum Regi subiecti, annua tributa pensitarent. Inde ubi uires iam duabus claris auxisset uictorijs, par animo cœpit esse Anglis inuadendis. Sed tamen ne hostem à tergo relinqueret, temporariam pacem cum Noruagiæ Regibus Olauo, atq; Haraldo fratre pepigit: societatemq; gerendi in Anglos belli inter fœdera comprehendit. Iunctis ergo uiribus ducunt in hostem. Expositis in terram militibus, acies ex aduerso consistunt. Pugnatum est acriter, diuq;. Sed in medio pugnæ æstu, Signifer Danorũ sorte, an uirtute obtritus, Signa inclinauit: Angliq; rapuere. Erat inter gregarios milites Tymmo, uir & proceritate et robore insignis, quem sors obtulit, is uirentem ramum hasta sustulit in sublime, Hæc inquiens, signa nostra commilitones: sequimini qua præeo. Itaq; ducens in hostem felix Antesignanus, aciem iam de fuga meditantem, restituit. Demum cùm uictoria apud Danos resideret, Rex clara uiri uirtute delectatus, Primipilum fecit in omne tempus Militiæ suæ: multis præter ea agris, & insigni de restituta acie per signa, cognomine decorauit. Olauus Noruagię Rex, cum suorum agmine Danis militabat. Fœdera autem quæ tum icta sunt inter Angliæ, Daniæq; Reges, ut quo aduueret, Eduardus dimidio Regni contentus, partem alteram Kanuto mox permitteret, totam habituro post Eduardi fata, nullam Olaui rationem habuere. Adiecit alteram Olauo contumeliam: ut muliercuiam, qua ille interdum ad solatia uteretur, ab illo abstractam, sibi deuinciret. His rebus percitus Olauus, cùm indignatione plenum spiritum gereret, nauigauit in Patriam: cogitans, quonam pacto, & iniuriã con temptus, & contumeliam affectus, uindicaret.

Kanutus Rex. II.

Vuandalos & Sembos subijcit Danis.

Anglos subijcit.

Aluuinam nomine.

¶ Nun-

¶ Nunciatur Regi, Angliæ Regnum uacare. Suspendio demandans nuncios, Angliam mox possidet. Affinitate se iungit Normannis. Olauum rediens, Dania expulit. Caput. xxvi.

SEPTEM in medio anni decurrêre, cùm quidam ingressus tricliniũ cum socio, quo Rex accumbebat Kanutus, totius Angliæ Regem salutauere. Ille incertum habens, an exprobrationem dimidiati Imperij cum Eduardo, inuersa salutatio, irrisionem præferret, Nihil se eius gratia pudere respondit. Illi ubi Regem rubore perfusum intumescere uiderunt, iam palàm locuti, se eius obsequio, quo celerius toti Angliæ regnaret, Eduardi fata peregisse testantur. Tum indignationem effundens, parricidas appellauit: iussitq; consumi suspendio: quo Regij sanguinis pœnam, turpi supplicij genere perageret. Non tamen potuit Rex consciæ mentis crimen apud omnes abolere: interpretantibus nonnullis, quo scelus magis tegeretur, ministros scelerũ de medio sublatos. Cùnq; Angliæ iam uacuam possesionem intraret, nectendam cum finitimis affinitatem putauit. quo Regnum longinquum, magis ac magis in fide permaneret. Igitur Normanni Ducis in littore Gallico ditionem regentis, Immam filiam matrimonio sibi deuinxit: germanamq; suam Estritham, eius fratri Richardo coniugem dedit. Sed ille, ut dicemus, repudiatam, Regi remisit. Ex Imma Rex Kanutum, Gunildamq; prolem sustulit. Olauus interim Noruagiæ Rex, iniuriarum memor, infesta Daniç per Kanuti absentiam bella intulit. Sed adnauigans ex Anglia Kanutus, facilè illum repressit, cõegitq; in fugam. Petijt autem Olauus, Orientales Vuandaliæ partes, Geritslauum socerum adiens.

Suspendit nuncios Angliæ.

¶ Kanutus Noruagiam paternum Regnum occupat. Sororium Normannia expellit. Olauus Suetiæ redditur iustiss. Rex. Locatas insidias Kanutus classe dirimit. Caput. xxvij.

INTEREA Kanutus uictor, Noruagiam paternæ ditionis Regnum recępit: & confirmatis ibi rebus, reuersus est in Angliam. Audito autem, quòd sororis suæ maritus, qualibuscunq; ex causis repudiũ indixisset uxori: protinus hominem fugauit ex Normannia Galliæ, germanam reducens in Daniam. Richardus autem uoto suscępto, peregrinatus est in terram sanctam: ibiq; mortẽ obijt. Cunquè per id tempus Olauus, qui & Iacobus, Suetiæ Rex, rebus excessisset humanis, Olauus Noruuagiæ exul, spem concępit, patriam ditionem repetendi. quod Kanutus fraternis destitutus auxilijs (erant enĩ Kanutus, & Iacobus uterini fratres) illius Regni pręsidia sibi confidebat

bat accedere. Igitur soceri, atque Sueonum armis, Olauus Noruagiæ restituitur. Ibique Legibus editis, & Religione propagata, Rex iustissimus atque sanctissimus, ab his qui Kanuto fauerant, domestico bello est oppressus, ac in Sanctos relatus. Quæ plenius in Noruagia diximus. Estritham uerò germanam, Vlfoni Duci Anglicano tradidit uxorẽ. Cuius de origine fabulosa memorantur: occasione fortè sumpta de auito nomine: quòd auus illius Vrsus diceretur. Solebant autem Principes illa tempestate cognomina uendicare de generosis beluis: ut alius Vrsus, alius Leo, alius etiam Catulus diceretur. Vnde & idem ille Vlfo, uicinum Lupo nomen præfert in lingua Germanorum. Is autem uir fortis, fortissimi nihilominus & optimi Regis Suenonis pater est, cuius gratia illius cum honore facimus mentionem. Subortis tamen simultatibus inter illum, Regemque Kanutum undecunque: quia securus in Dania non uidebatur, in Suetiam confugit: Emundo Suetiæ, & Olauo Noruagiæ Regibus operam in Kanutum promittens. Erat uir fide præcipuus in Kanutum: qui cùm ista de Vlfone comperta haberet; Kanuto Regi quamprimùm curauit nota fieri. Coniunctis autem copijs, Sueci à Scania, Noruagi à mari inminebant. Sed Rex Kanutus cum ualida classe superueniens, fugauit utrosque. Cuius pugnæ ordinem & exitum in Noruagia sumus executi.

Olaui sancti mors.

Noruagiæ lib. 3. cap. 6.

Procerum agnomina à beluis.

¶ Kanuti quinque Regnorum Regis, potentia, uirtus, & æquitas in Legum lataram obseruantia: exemplo per se homicidio perpetrato præscripta. Caput. xxviij.

HAC uictoria potitus Kanutus, iam quinque Regnorũ tenebat Imperium. Nam Daniæ suæ, per huius belli uictoriam, coniunxit Suetiam, cum Noruagia. Emundus enim Suetiæ Rex, fortunæ cedens, ad tempus delituit in angulo. Olauus autem, ut diximus, intestino bello perijt ab his, qui Kanuto fauerant. Frater eius Haraldus potentiam fugiens Kanuti, in Constantinopolim se contulit: ibique permansit Kanuto extante. Cæterum Angliam iamdudum tenuit in potestate. Sed & Normanniam in littore Galliarum, pulso nuper Richardo Duce germanæ suæ contemptore, ditione tenebat. Nec his contentus ditionibus, eximio sui fulgore etiam Romanum illustrauit Imperium. Equidem eius Principi Henrico, qui fuit eius nominis tertius, Conradi Imperatoris filius, filiam Gunildam nuptam tradidit. Eundemque paulò post Italica consternatione perculsum, auxilio profecutus, pristinæ fortunæ, pressa rebellium conspiratione, restituit. Magnũ erat cernere, in comitatu Imperatoris, quinque Regnorum moderatorem Regem. Inde reuersus, natu maiorem Haraldum filium Angliæ,

Kanuti potentia.

Knutonē Daniæ, Suenonē Noruagiæ, quē ex Aluina coniuge sustu- lerat, sine ulla Maiestatis suæ diminutione præfecit. Quamuis em̄ tres Prouincias, totidem filiorum Regimini tradidit, nihilominus tamen sibi commune trium Imperium reseruauit: neq; rerum summam pe- nes alium consistere uoluit. Estritha autem soror cum marito in Sue- tiam profuga, filium est enixa Suenonem, postea REGEM illu- strissimum, sobolis interuentu uiro fratris gratiā reparauit. Cæsar quo què ex Gunilda filium æquè fortuna & uocabulo magnum suscæpit: à quo illustrium Teutonicorum imagines, splendidaq; Germaniæ lu mina successionis serie pullulasse produntur. Kanutus autem Rex, cu ius inclyta per uniuersam terram erat fama, & insignis gloria, eadem conciliante ingens robur militum contraxit. Nam qui erat fortitudi- nis robore præstans, huius interesse Regis militiæ præclarum duxit. Quo factum est: ut fortissimorū militum, ad illum undecunq;, ex om- ni natione, magna semp frequentia confluxit. Aderat inter alios Goth scalcus, uir in nostra Vuandalia cum multa laude memorandus: qui fortissimis apud hunc Regem operis, Regij sanguinis coniugem, un- de suscepit Henricum filium æquè memorandum uirum, promeruit. Longū est commemorare, quo splendore familia, qua honestate om- nis eius militia fuit: ut inter dissonas multorum linguas mirabilis con- sensio cerneretur. Ea fuit optimi Regis diligentia: ut optimis Legibus patriam, ciues, milites, intra honestatis præscriptum contineret. Tulit Legem de singulis rebus: omniaq; præuidit, quæ ab optimo Legum latore sunt prouidenda. Et cùm inter alia Homicidio quoq; pœnam decreuisset, accidit: ut ipse suæ Legis præuaricator, occiso milite, inue- niretur. Cunq; factū Maiestatis reuerētia tueri potuisset, militari se ani maduersioni substrauit. Illi concione lachrymantes egressi, deliberati- one inita, tristem de Rege sententiam ferre, ut minus honestum, ita pa rum utile peruiderunt: non ignari, sine eo, esse se uacuum sine spiritu corpus. Igitur in tam ardua re sententijs dubij, proprio Regem arbi- trio mulctandum subiecere: ex reo Iudicē statuentes: satis graues eum delicti pœnas dedisse arbitrati, qui se in tanto fortunę fastigio, tam sup pliciter abijcere sustinuisset. Rex culpam ære redimendam constituit. Cùnq; aliâs homicidij crimen quadragenis nummi talentis expiari so leret, ipse sibi trecenta talenta mulctæ nomine indixit. Huic summę no uem auri talenta adiunxit. Totius uerò pecuniæ partem Sacris primam, alterā militibus, tertiam interfecto sanguine con- iunctis adiudicauit. Egit humanum Iudicem, Reum liberalem, atq; optimum suarum Legum confirmatorem.

Gothscalcus Sclauus Vuandaliæ lib. 2. cap. 1. & ante lib. 1.

Patere legē quam ipse tuleris.

Regis homicidij ultio & pœna.

¶ Nor-

¶ Normannos Kanutus obſidet claſſe. Caſtris teſtamentum lecto ægritudinis, militibus præſcribit: dein pie mortuus, Rothomagi ſepelitur. Caput. xxix.

OMNIBVS in Regno Daniæ cæteris cõpoſitis, Normanni in Galliarum littore ſedentes, quòd nuper Richardum Ducis germanam, ſuæq; germanæ repudiatorem armis exegiſſet, grauius ferentes, imperata facere detrectabant, aperta iam rebellione in eũ concitati: magna in eam regionem claſſe traiecit. Vbi paulò poſt triſte de Haraldi fato nunciũ cùm accæpiſſet, propior publicæ expeditioni, quàm priuato affectui, agmen eadem qua prius celeritate promouit: neq; animo, aut officio, quo minus inſiſteret cæpto, remiſsior fuit: ſed neq; oculos ad ſingularẽ luctũ, à generalis militiæ contemplatione deflexit. Adeò rerum, ac temporis ſtatũ inter fortem patrem, ac ſtrennuũ Ducem, egregia animi moderatione diuiſit. Nec minus in toleranda filij morte, quàm hoſtium appetenda, perſpicui roboris ſpectaculum præbuit. Interea Kanutus, ob graues militiæ labores, aduerſa ualetudine preſſus, cùm ſe corporis firmitate defectum, ac mox ſpiritu cariturum animaduertit: conuocatos Proceres, non niſi bello confecto, domos reuerti iuſsit: haud dubiè uictoria potituros, ſi funebri eius lecto humeros in acie ſubieciſſent: atq; inter primos præliantium globos, Ducis nomine corpus ſuum exanime prætuliſſent: idq; fugato hoſte, quò clarius cinerum ſuorum monumentum extaret: apud Rothomagum, permiſſa indigenis libertate, ſepulturæ mandarent: facilè uſuros conditione Normannos, iam Gallos, ſi ilicò hoſtem finibus ſuis exceſſurum cognoſcerent. O imenſam morituri Regis induſtriam: quæ ſuis in ultimas rerum anguſtias deuolutis, diſciplina quàm ſpiritu uiuidior fuit. Equidèm ſuperſtitum ſalus, decedentis ingenio ſtetit. Nam corpus eius funebri lecto à militibus in acie perlatum, ad Danorum uſq; uictoriam, ueluti uiua adhortatione profecit: ut non minus extincti, quàm ſuperſtitis fortunæ pondus ineſſe crederes. Cui mox ſepulturam diſceſſuros ſe pacti, à Rothomagenſibus expetiuerunt. Rapuere conditionem hoſtes, cineribusq; eius in ſua urbe adquieſcendi locũ dederunt. Ita milites ſuſcepti monitus ratione, pugnam, pactionem, ſepulturam, atq; exequias proſecuti, fato functum humeris ſuis Regem in aciem pertulerunt: uictoresq; funerato eo, ſumptis tantùm commeatibus, ad propria redierunt. Hunc Kanutus exitum habuit: quo nemo Danicorum Regum, tametſi plura alij uictorijs illuſtrauerint, ſplendidior fuit. Adeò enim operum eius magnitudinem propitiæ famæ fides auxerat: ut quos rerum geſtarum gloria pares habuerat, claritatis amplitudine excellat: Cunquè aliorum

Normãos obſidet.

Kanuti decretum ultimum.

Kanuti mors, & ſepulchrum.

ſplendorem, ignorantię obſcuritas, ac uetuſtatis rubigo perederit, hoc decus longa famæ uſurpatione ſubnixum, perpetuis memoriæ fructibus reuireſcit. Equidem ſanctitate, ac fortitudine inſtructiſsimus, non minus Religionem, quàm Regnũ proferre curę habuit. Quippe cùm bellicis latè titulis inclaruiſſet, placidiore ſtudio uſus, ex fiſco ſuo, com pluribus in locis, priuatorum Clericorum conuictu inſtituto, cellarũ frequentiã nouis auxit conuenticulis: ſacrorumq́ue uneratione quàm maximam ſemper exhibuit. Regiarum opũ impendio ſtipendijs multiplicauit. Monachalem quoq́ ordinem uberiorem reliquit. ne ferocię propior, quàm pietatis officijs uideretur: æquam ſibi utriuſq́ laudem aſciſcere cupiens. Cuius ſtudij induſtria, ad tantũ claritatis lumen acceſsit: ut cùm fortiſsimorum Regum bellica uirtus antiquitate exoleuerit, eius famam gloriæ quæſtu opulentiſsimam, tenaciſsima poſteritatis agnitio comprehendit. Hæc ſunt ferè omnia noſtri Saxonis ad uerbum de Rege clariſsimo teſtimonia.

¶ Kanuto Magno, ſuccedit Knuto filius. Regna Anglię & Noruagiæ icto fœderæ ſuis partitur. Donec hære de orbus decederet. Caput. xxx.

Knuto Rex II.

KNVTO filius, iam uiuo patre Danię Regno pręſidẽs, in eius per mortem poſſeſsione firmatus eſt. Interea Sueno ex ſorore Kanuti nepos, Vlfouis Ducis & Eſtrithę filius, Angliam pro conſobrino tenebat, defendebatq́, poſitis in opportuna loca militum præſidijs. Sed non eadem fortuna Noruagię. Nam Suenone Kanuti filio, ante patrem rebus excedente, in fide Regis illo extante permanſere. Vbi uerò certum de Kanuti exitu nunciũ accępere, Magnũ Olaui ſancti Regis filium, & paterno reſpectu, & ſuæ uirtutis meritò erexere Regem, Danię rebellantes. Knuto autem inter primordia Regni, utriſq́ ſatis eſſe non potuit confringendis: fecit quod neceſſe fuit, ne maioris Angliæ Regni, damno afficeretur, minoris defectionẽ pactione excipiendam putauit. Euocato enim Magno, pepigit cum illo: ut uter eorũ ſupereſſet, utriq́ Regno præeſſet: pactionemq́ iureiurando ab ipſis, & utriuſq́ Regni Proceribus præſtito fœdere firmauerũt. Adeò enim Daniam, Noruagiamq́ unius eſſe Regiminis affectabat Knuto, ut alteram alteri ſubijci, quàm utranq́ ſeparatum Regnum gerere præoptauit. In hanc pacti fidem, rebus cõpoſitis, in Angliam expedita claſſe mouit. Cunq́ cuncta Suenonis induſtria pace pleniſſima comperiſſet, Eduardum fratrem uterinum, quem eiuſdem nominis pater ex Imma communi duorum matre ſuſtulit (nam Eduardo uita functo, Immam Kanutus uxorem accæpit) in Regni ſocietatem aſciſcit. Non quòd fraternum in illo affectum magnopere percoleret, ſed ut

Pactũ Knutonis cum Magno.

eius

eius ambitionem, largitate & munificentia præcurreret: Regniq́ parte potitum, totum corpore prohiberet. Itaq́ non tam ueneratione charum, quàm popularium ambitione, paterniq́ generis autoritate suspectum, consortem Imperij facit. Verùm Eduardo humilior origine animus fuit. Equidem obtusi admodum cordis, obscuriorem indolis experientiam præbuit. Knuto cùm biennium regnasset, diem suum obijt, nullo relicto ex se hærede. Ita stirps illa magnifici Regis breui consumpta est: filijs, quos multos genuit, ante patrem excedentibus: solo Knutone, quem diximus, superextante. Quo etiam absumpto, nemo Coronæ propior Suenone uisus est: si non illum excluderet pactum iuramento firmatum.

¶ Magnus ex Knutonis pacto Daniam tenet. Eduardus Danis dolo cæsis, Anglia potitur. Hunc Haraldus interimit. Vuandalis à Magno Iutia deuictis, fortuito casu uita decedit: in cuius locum Sueno surrogatur. Caput. xxxi.

MAGNVS Olaui martyris filius, pactione quam cum Knutone inijt, Regnum etiam Daniæ assequitur. Sueno quidèm ex Germanis Kanuti editus, adolescẽs incomparabilis, & si magno iuris uinculo contendere, multorũ fauoribus niteretur: qui & sanguini & uirtuti eius deferrent plurimùm: peruicit tamen apud uiros graues, & Religionis sacræ cultores: ut pactio sacramento firmata, sanguini præferretur. Angliam quidèm sibi saluam manere confisus est: quòd multis Procerum, partim paterno sanguine, partim suis meritis esset charissimus. Spemq́ eius uehementer adauxit, consortis Eduardi socors ignauia. Securus ergò de Anglia, Daniam sibi conciliare tentauit: sed exclusit illũ uis, ut diximus, pactionis. Igitur dum pariter Regnis duobus, Sueno inhiauit, utroquè destitutus est. Nam Haraldus Guduini filius, Suenoni artissima sanguinis cõiunctione deuinctus, Angliæ Regnum Suenone nauigante inuasit. Nihil certè tam sanctum, quod Regni cupido non subuertat. Nam Danicis militum præsidijs, quæ Sueno distribuit in ordines, per cõuiuia excæptis, ubi uino pro gentis consuetudine, abundãtius hausto percaluere: inmissis percussoribus, omne nomen Danicum per Angliam extinxit. Ea nox paruulo temporis momento, uetustam dominationem, Maiorumq́ uirtute elaboratum finiuit Imperium. Sed neq́ postea Danis fortuna restituit, Ita Anglia dominandi ius, ignauia perditum, scelere recuperauit. Sed Haraldus nomen quidèm Regium Eduardo reliquit: sibi uerò ius administrandi Regni usurpauit: ut ille nomine, iste re haberetur Rex. Contentus Maiestatis inani nomine, multa interim aluit in Regni uisceribus scelera.

Magnus Rex.

Suenonis fiducia.

Danorum fraudulenta cædes per Anglos.

Eduardum Haraldus obtruncat.

lera. Sed non diu passus illũ regnare Haraldus, Regem oppresit, Regnum inuasit. Interim Sueno cùm utrocp pariter Regno destitutus haberetur, cum Magno de Daniæ rerum summa, bello fortunam tentare statuit. Maritimis uiribus congressus, uincitur Sueno. Inde equestri agmine concurritur in Iutia. Victus & ibi Sueno, suis contemptui, hostibus ludibrio fuit: Inde in Sialandiam, Scaniamcp traijciens, Suetiam adire decreuit: spem constituens in nonnullos, quos ea Regio aluit ex paternis amicis. Sed interim Magno nunciat, Vuandalorũ in Iutiam irruptio. Nam uir eius gentis primarius, cùm nuper inter Danos duodecim filiorum solatio esset destitutus, uindictam peragere decreuit, sui etiam sanguinis impendio: ut qui se potiori uitæ suæ parte spoliassent, aut ipsi pœnas meritas darent, aut quod ipsum superesset modicum uitæ ac sanguinis, pariter haurirent. Magnum uerò inter binos hostes agentem, quem sequeretur dubitantẽ, populares precibus aggresi, peruincunt: ut externum Vuandalorum prior agmen aggrederetur: ubi gloriæ amplius, & inuidiæ minus esset in uictoria. Quippè & Sueno non carebat amicis, qui illi consultũ rectè uellent. Fecit Magnus quod monuere populares. Nam in Iutiam comportatis copijs, Vuandalos aggreditur: spe certus, quòd somnio monitus, uictoriam consequeretur. Non defuit exitus, quem nocturna uisio demonstrauit. Solet quippè uel ipsa diuinitas, uel uis de cœlo, se quiescẽtibus infundere, & futura insinuare. Fugatis ergo Vuandalis, charior & commendatior esse cœpit Danis, Rex externæ gentis: qui tantum in tutione Regni positum credidit, ut domesticũ hostem negligeret, dùm publicum auerteret. Inde ad insequendum Regem æmulum conuersus, in Sialandiam, Scaniamcp arma portauit. Sed ille reparandarum uirium in Dania, spe destitutus, in Suetiam se contulit Sueno. Gothscalcus autem uir clarus, Vuandalici sanguinis, diu Suenonem secutus: quem abuscp memoria Kanuti Magni in militia cognitum, ueneratus est: ubi uidit iam spe uacuũ, se in Suetiam recipientem: patriam & ipse quæsiturus, dimisit. In qua qui illi successus, quicp fuerint rerum apparatus, & quis illũ exitus expetierit, in Vuandalia nostra recensuimus. Sed Magnus Rex, dum adhuc agmen insequẽdi Suenonis gratia duceret, fortè leporem conspectũ equo insidens secutus, extantem de terra, frigorecp duratũ stipitem, equo sublabente excipiens, in latere mortalem perpessus est ictum: unde breui consecuta morte, Suenonem angustißimis fortunæ casibus implicatum, ex profugo Regem fecit. Ita omnium mortalium ope defecto, præsidium supernæ pietatis affulsit: Regnumquè, quo illum fortunæ iniquitas spoliauit, eiusdem beneficium restituit.

Vuandali in Iutiam irrumpunt.

Magnus uincit Vuãdalos.

Gothscalcus.

Vuandaliæ lib. 2. ca. 47. & lib. 3.

Magni mors.

Sueno.

¶ Sueno

¶ Sueno ter ab Haraldo Angliæ Rege uincit. Suppetijs Noruagiorũ auctus, rursum cum illis superatur. Tandem Normannorum manu Anglum sternit. Regno Daniæ redditus, libidinatur: incestu notatus, ad pœnitentiam redit. Caput. xxxij.

SVENO Kanuti Magni ex sorore nepos, Vlfonis Ducis filius, omni posteritate Kanuti subtracta, Magni casu, morteq; uacuatam Regiam occupauit. Sed illi diu fuit laborandũ, quo inter Proceres redintegrato affectu, pristini belli aboleret memoria. Diu enim semel haustũ penitus odium inhæret: & nisi aut magno, aut diuturno uirtutis facinore abolet. Prouenit aũt Suenoni superna miseratione fidele consiliũ in Vuilhelmo, natu quidem Anglico, sed iam Danicis rebus ita insueto: ut à magno Kanuto, cui proximus scriba esset & scrinarius, in hos usq; dies Daniam percoleret. Is autẽ suo merito sedem Roschildensem Pontificis accepit: cuius ad eos usq; dies tam lata ditio uigebat, ut omnis illi Scania subderetur. Sed ex illo tempore melius rebus consuli cœpit: ut amplissima Scanię prouincia, duobus suis Pontificibus crederetur, Lundensi, atq; Dalbiensi. Sed ex his alter postea cœpit in abolitionem transire, solo Lundensi, qui nunc est Archiepiscopatus, permanente. Sueno autem non modò Dania contentus, etiam Noruagiæ per Magnum uacuatæ, cœpit inhiare. Reuersus autem Constantinopoli Haraldus Olaui frater, Regnum inijt: sed à Suenone bello nauali impetitur. Victus tamen apud Iutiam Sueno, concessit in Daniam: ubi renouatis apud Sialandiam, Scaniamq; uiribus, ad bella redit. Nec impiger Haraldus, occurrit. Vbi in conspectum mutuum alternæ uenere classes, prospiciens Sueno longè se hostiũ multitudine uinci: quod numero deerat, ab ordine mutuatus est. Equidem collocatis in subsidia nauibus, non totis ab agmine uiribus statuit concurrendum, sed ubi opus euenerit, subsidiarias iussit adesse. Magno animorum impetu concursum. Magnis diu uiribus fortiter pugnatũ. Obnixiquè in alterutrum, certi erant non cedere. Eam pugnam fecere insignem, paucorum ex Dania militum miracula. Conspectus est, qui enodi trunco correpto, hostilem in naue spe plenus assiliret, unus homo turmã agens, omnes propugnatores à puppi in proram detrudens, & ab illis sine uulnere decessit. Nox prælium diremit. Cuius beneficio Scanij iam uictoriæ suę partis diffisi, agmini se clam subducũt, flumen repetentes: inde terrestri itineris cõpendio in sua dilabuntur. Reddita luce, Rex Sueno damnũ sensit subtractæ partis Scanicæ. Indignatusq; desertoribus, fortunã armis, quã fugę dedecus inire maluit: pensante numerũ uirtute. Igitur diu fortiter præliatum est. Sed cùm

Sueno Rex II.

Vincit Sueno ab Haraldo.

Assaci admiranda uirtus.

Vincitur secundo Sueno.

Item tertio.

Noruagij numero alternantiũ pugnã uariarent, defatigati Dani, multos amisere, partim cæsos, partim captos. Tertio deinde fortunam per tentare ingressus Sueno, maiore conatu copias congerit. Nec Haraldo defuit prouidentia nouarum uirium. Ibi Sueno tertiò etiã uictus, uictori concessisset: nisi ille auocatus, maioribus rebus animũ adiecisset. Equidem Haraldi, quem in Anglia diximus occupasse Regnum, fratres natu minores, pertesi ferre germani insolens imperiũ, ad Haraldũ Noruagiæ confugiunt, præsidium ab illo postulantes. Ille sublatus animo, operas pollicetur. Nam pacti erant, se, ac Regnum Noruagiæ Regi subijcere. Ille Imperij auidus, classem instruit: ducitq; in Angliam, Haraldo occupatori occursurus. Per idem tempus, Normannicæ in Galliarum littore Dux, & ipse spe propagandi Imperij tractus, duxit in Angliam. Geminis ergò hostium petitus agminibus Angliæ ductor Haraldus, secũ deliberabat, cui primùm occurreret: prospiciẽs tamen, ne iunctis copijs unà incurrerent. Igitur dum ille dubius pendet: Noruagij cunctationẽ eius à timore profectam interpretati, expositis in terram copijs, passim sine ordine sparsis armis populandi incedebant. Quod obseruãs Haraldus, in eos quadrato duxit agmine. Itaquè palantes, ac longè sparsos, facilè superauit: multis eorum trucidatis: ut iam nihil illi formidandum uideretur ab illo agmine. Inde maiori fiducia Normannos, iam è Gallia ducentes aggreditur. Sed illi cautius in ordinẽ actis militibus confligunt cum Anglis: illosq; superant. Nam Rex ex fuga delapsus, agresti tugurio deprehẽditur. Cuius duo filij confestim in Daniam, cũ sorore migrauerunt. Quos Sueno Rex, paterni oblitus in se facinoris, consanguineę pietatis more excipit: puellamq; Rutenorum Regi Vualdemaro, qui & ipse Iarislauus à suis est appellatus, nuptui dedit. Quo tempore Daniæ Regnũ sub Suenone pristinæ fortunæ statum demutans, ad bonũ modũ refloruit. Nam inter suos illustris, apud exteros celebris habitus, in diuina Religione zelosus atq; feruens habebatur: ita ut sacras Ædes multas suis sumptibus aut erigeret, aut illustraret. Hanc autem uirtutum claritatem sola libido infuscabat. Multis enim concubinis per tempora uariatis, multos exinde filios sustulit: quorum aliquot Regnum meruere post patrem. Complurium enim illustrium puellarum castitate delibata, sicuti nullum ex matrimonio, ita plures ex pellicibus filios progenuit. E quibus fuere, cum Gormone Haraldus: cum Suenone Omundus. His accessere Vbbo, & Olauus, Nicolaus, Biorno, atq; Benedictus, paterno quàmmaximè materno quàm minimum sanguini responden tes. Consimilis copulæ obscuritas, KANVTVM, & ERICVM, maxima DANIAE lumina et ornamẽta progenuit. Sed &

Noruagos Haraldus deuincit.

Superatur à Normannis Anglus.

Suenonis libido.

filia

filia Syritha, quæ poſtea Gothſcalco Vuandalo coniunx acceſsit, inde orta proditur. Crebrioribus tamen ſuorum querelis monitus, legitimi matrimonij thoros quærebat: frenis licentioſæ libidinis in poſterū cöercendis. Sed dum alterū malorū euitat, incidit in alterum. Nam inconceſſam Venerem fugitans, maiori flagitio Gutham Suetiæ Regis filiam, arcto ſibi ſanguinis uinculo cōſtrictam, duxit uxorem: crimen crimine fugitans maiori. Sed non ſiluere Pontifices Eginus atq; Vuilhelmus, ſacrorum interdicta Canonum illi crebrius repetētes, opportunè, importuneq;: ut aliquando indignationem Regi exprimerent. Nec ueriti ſunt boni Pontifices, Regis iram pro ueritate ſubire. Non enim ſiluerunt. Vbi autem obſeraſſe ſuis monitis aures perſpiciūt, ad Hamburgenſem Archiepiſcopum, qui tum erat Adalbertus, legationis & adminiſtrationis iure, prouincijs illis præſidentem confugiunt: rem aperiunt: orantq;, ut Regem, pro ſuæ legationis officio commonefaceret: quando apud illum minus ualuit autoritas ſuorū in Regno ſacerdotum. Fecit ille quod debuit: miſsis Oratoribus, Regem paternè admonuit, abſtineret ab illicito coniugio. Vbi non attēdit, comminationē cenſurarū adiecere. Ille arma uiciſsim ſua comminatus eſt: gladium Eccleſiæ, ſuo gladio uindicaturus. Non deſtitit tamen Archiepiſcopus literis Regem crebrius commonere. Sed contumacem perſpiciens, gladio ſuo diſtrinxit, excommunicans utroſq;. Præualuit tandē apud bonum Regem perſeuerantia Pontificum. Nam ſano acquieſcens conſilio, conſanguineam ſuam dimiſit. Illa uerò fœmina illuſtris ac prudens, uiduitatis habitu ſumpto, ſecundum caſtitatis gradum arripuit: ſolerter emendans quòd deliquiſſet: Deoq; ſeruiens in ſanctitate & iuſticia, coram omnibus religioſa domina, in pauperes & baſilicas multa bona erogabat. Inde conuerſus Rex, fœminæ exemplo, in diuinam religionem excolendam, magnum undecunq; in Clero, bonorum ordinem uirorum contraxit: in quibuſdam ſcientiæ acrimoniam, in alijs religionem ac uitæ ſanctitatem ueneratus.

Matrimonium inceſtuoſum.

Adalbertus Hamburg. Archiepiſcopus.

Gladiū gladio Rex obijcit.

¶ Rex Suenonem quendam, Pontificem licet indoctum deligit. Audita tum in ſe coniuratione, duos ex Proceribus æde ſacra transfodi iubet. Antiſtes Regem à templo arcet, donec pœnitentia ductum receperit. Mortuo tandē Rege, Vuilhelmus Epiſcopus eidē conſepelitur. Cap. xxxiij.

ERAT inter alios eius ordinis uiros, quos religioſa uita Regi commendauit Sueno quidam Noruagicus, literis minus pollens: quem tamen pro ſua uirtute & uitæ ſanctitate, ad Pontificium Rex prouexit. Inuidebāt doctiores ſimplicitati, & ubi diuinū coràm Rege ab illo peragendum fuit officium, clam ſubducto ante codice, locū era-

Sueno Pontif. ſimplex.

ſerant;

ſerant:unde ſimplicitatem apud Regem irriderent. Ille quod reperit, putans emẽdatum, recitauit: aliorũ perinde calumnijs expoſitus. Sed Rex inſpecto codice, dolũ deprehendit. Vir ille bonus, & ſi ætate maturus, hunc tamen in ſe defectum ſingulari diligentia atq; induſtria ſuperauit. Nam elongatus paucis annis à ſuo grege, literis inſtitit: & multis irriſoribus ſuis, doctior eſt reuerſus. Huius deinde uiri, atq; Vuilhelmi conſilio Rex cuncta gerebat. Primus tamen ad omnia Vuilhelmus Roſchildienſis Pontifex ſemper erat, Regibus diu aſſuetus, & ſide conſpicuus. Interea cùm peruigilio Dominicę Circũciſionis (quod eius, atq; uicinarũ nationũ more, cõuiuialitar agit) duos ex Procerib. inter pocula licentius de Rege locutos cõperiſſet, Rex ipſe linguæ inter conuiuia libertatem arbitratus, aliud præferre Coniurationis indicium: feruore iracundię correptus, miſit ſatellites, qui duos illos in ęde ſacra ſanctæ Trinitatis confoderent. Quod cùm ſcelus Pontifex ſacra facturus comperiſſet, ingemuit: nihil tamẽ ad circumſtantes locutus, ſacris iam indutus, arrepto baculo, cùm tempus eſſe cõſpiceret aduenturi in Ædem Regis, ſtabat ad fores, & uenientem non de more, in occurſum prodiens excępit, ſed propinquantem baculo paſtorali Æde prohibuit, ſtimulũ pectori adijciens: Indignum, ait, ſacrario uirũ, qui humano id ſanguine polluiſſet. Oblitus paulìſper Regis familiaritatem, dum ſeuerũ ageret Pontiifcem. Stringere gladios uidebantur qui aderant: Ille ceruicem adhibuit. Rex autem uim fieri uetat. Regreſſus in Regiam, ſecum perpendit ſuum, atq; Pontificis factum: ſeq; ipſum reum conſtituens, Regalem poſuit habitum: pœnitentis aſſumpſit: & nudis pedibus, capiteq; detectus, redijt ad Eccleſiæ fores. Quod ubi Pontifici nunciatũ eſt, properauit ad illum, pœnitentis faciem accipiens: cumq; flente pariter flens, flentem plorans reduxit in Eccleſiam, ac ſolenni reconciliatione loci de more interpoſita, diuinum peregit officium. Magis Regi conciliatus per eam, quam peccanti obtenderat ſæueritatem. Laudis plenum utriuſq; factum celebratur: in illo Pontificalis officij ſęueritas, in iſto Regalis faſtigij digna factis exinanitio collaudatur. Ea res inextricabilem Regni, Sacerdotijq; concordiã eſt operata. Quippe Rex Antiſtitem nõ ſolùm in eodem amicitiæ gradu habuit, ſed etiã maioribus dignitatis incrementis donauit. Rex aũt in ſatisfactionẽ muneris loco, Stiffnyæ prouinciæ dimidiũ æris à ſe conferri publicat. Inter multos aũt quos, ut diximus, ex concubinis Rex habebat filios, Kanutus eminebat, & ingenij acrimonia, & rerũ gloria geſtarũ. Quippè nauibus cõparatis, Orientaliũ Sembonũ, Eſtonũq; piraticã repreſsit, nullos pro patria recuſans labores ipſe pegit, quorũ pro ætate uix ſpectator eſſe potuiſſet: effecitquè, ut fratres natu maiores,

Coniurati in Regem trucidãtur.

Regis pœnitentia.

Kanuti prçſtantia.

res, splendore suo penitus obscuraret. Suenonem tandem Regem ultima senectute apud Suddathorp Iutiæ oppidum, febris repentina corripuit: ac indies inualescens, futurum, nec longinquum uitæ suæ exitũ demonstrauit. Ipse pro Christiana consuetudine, Sacramentis Ecclesiasticis ritè munitus, cùm corpus Roschildiam deferri mandasset, exhalatum Deo spiritum remittebat. (Rex Sueno moritur.) Præcurrens autem nuncius, Vuilhelmo Pontifici, Regis exitum nunciabat. Tum ille datis amico Regi lachrymis, sepulchrum iussit effodi corpori Regio, nec minus aliud uicino loco mandauit excaueri. Mirati ministri, quid uiuentis sibi monumentum effodi iussum uellet: stupentibus, præceptum ingeminauit. Non ausi detrectare, ministerium implent. Inde sumpto pro itinere comitatu, obuiam funeri pergit: in uia speculatus, qui ligna scinderent, iussit proximo ministro: ut inde comparatis tabulis, sui corporis capacem proscindat, formetq́ sarcophagum. Stupidus minister, non audet recusare ministerium. Implet ergo iussionem. Vbi uentũ est in conspectum Regij funeris, iubet stare utriusq́ ordinis multitudinem. Ipse equo delapsus, orantis in morem super instratam culcitram sternitur, diuq́ suspirabundus expectatur. At ubi se desijt iam commouere: ab his qui affuere sacerdotibus, admonetur temporis, ut ante solis occasum perueniant in urbem, Impulsus, iam riguisse sentitur. Quid multa? diligentius intuentibus, uita functus inuenitur. (Vuilhelmi Episcopi mors.) Iam opus erat, quam paulò ante formari iussit, tumba. Venit in mentem cõscijs, quid sibi uellet iussio sepulchri iuxta Regium. Itaq́ iuncta Regis, & Pontificis funera, in urbem deducuntur: unis exequijs concordium dum uiuerent Principum memoria peragitur: amborum corpora coniunctis tumulis demandantur. Hæc sunt ueneranda Amicitiæ stipendia. Sueno Noricus Sacrorũ suscipit curam. Regiæ successionis diu sors pendebat ambigua.

¶ In electione Regis, oritur dissensio, Haraldus eligitur, qui Leges sancit, quas labefaciens post biennio decedit. Caput. xxxiiij.

HARALDVS inter Suenonis filios natu maior, sola annorũ suffragante cõmemoratione, patri sufficit. (Haraldus Rex. VII.) Nam maior Procerũ numerus, & si Kanutũ, animi, corporisq́ dotibus præstantiorẽ non ignorarent: memores tamen, quantis ab illo laboribus, periculisq́ iam sub parẽte adhuc militante essent impliciti, in Haraldũ inclinarũt. Non deerant tñ, q̃bus habendus inter fratres uirtutũ delectus uideret: ut eũ Regno pręficerẽt, q̃ Patriæ decus, ciuibus pacẽ, militibus gloriã pareret. (Dissensio in electione.) Igit̃ ubi res in dissensionẽ respicit, indicit̃ Regni cõuentus apud Isorã portũ, Ibi q̃cquid Daniæ Procerũ est confluit,

suisq́

suisq; partibus suffragaturi. Et quanquàm Regij filij numero plures haberentur, cessere tamen duobus cæteri. quòd alium ætas, alium uerò rerum gestarum splendor, conspectaq; uirtus commendabat. Diuersis ergo conuentus Regni partibus, Haraldus, atq; Kanutus inter suos concionabundi incesserant. Haraldus primitiuum sibi ius esse ab añis: quòd & si Kanutus armis exercitatus sit, ac bellis implicitus: cùm sit ipse quietus, & tranquillitati deditus: meminerint Proceres, quid suis rebus sit commodius. Sensisse iam illos, quibus sumptibus, quibus laboribus et periculis obiecti sint à Kanuto, cùm adhuc sub parente militem ageret. Æstiment, quid sperandum sit illis, cùm ad sceptra peruenerit. Ediuerso Kanutus suis quoq; ante oculos ponebat, cum summa tamen uerecundia (ut gloria inuidiam non mereretur) quæ ille iampridem, pro purgando piraticis improbitatibus mari, pro illustranda apud uicinas nationes patria, pericula pertulerit, labores exanclauerit. Sibi, suisq; rebus in posterum consulant. Non esse modestiæ suæ, in maiore fratre suo quidquam carpere. Esse illis liberũ de rebus iudicium. Si maioris habeant fratris rationem, se nõ deserturum, quæ pro gloria Danicæ nationis inceptauerit. Illorum nunc sententijs de summa rerum pendere arbitrium. Se in utramq; partem æquo stare animo. Cùm ista inter suos Kanutus loqueretur, iam magna pars Procerum, accurrente illi multitudine populi, Haraldum Regem declarauit. Compertum est: quod alijs ad suffragia solet opitulari, clarum esse rebus gestis, id Kanuto nocuisse. Mira res. Ita sunt hominum iudicia: ut quod minus expectantes, crebrius eueniat. Haraldus fratri nuncium facit: nequaquam illi de Regni summa esse contendendum, nisi armis eligat decertare: se esse iam Regem Procerum ac populi suffragijs declaratũ. Kanutus iam cernẽs rerũ inclinationem, tribus solis rostratis nauibus abijt in angustissimas Scanici maris fauces, Regno carere iussus, cuius ipse incolumitatem capitis sui periculo sæpe conseruauit. Vbi fraterna legatione Regni communionem spondenti, reuerti est monitus: spretis pollicitationibus, cùm non ignoraret, quid Regni cõmunio periculi contineret, abijt in Sueciã. Haraldus in dies octo consilio inter suos habito, quibusdam Patriam legibus, ut erat pollicitus, adiuuabat. De Prouocationis iure: deq; cæteris iusticiæ distributionẽ continentibus. Duelli usum abstulit. Sacramenti religionem cunctis testimonijs anteposuit. Quę res initio complacita, magnã multis perniciem importabat. quòd æternæ salutis immemores, pro rerum commodo temporalium deierabant. Rex autem sacrorum ritibus deditus, Legum à se latarum executionem posthabuit. Ignarus, plus Deo syncerarn Regni administrationem, quàm inanis superstitionis momenta placere.

Haraldi ad Proceres Oratio.

Kanuti oratio.

Haraldus Rex declaratur.

Haraldi Leges.

ta placere. Seueræ iusticię cultum, superuacua precum adulatione gratiorem existere. Diuisa esse, Regis publici administratoris iusticiæ, ac priuati cuiusquàm sibi uiuentis officia. Diuinum plenius à Rege numen propitiari, Iura quàm thura incendēdo. Vnde factum est, ut Haraldo Rege nusquàm inuigilante commodis subditorum, multorum sit alita audacia, impunita nequitia. Quod crebros pauperum clamores excitabat. Sed consuluit rebus diuinitas, Regem sibi soli intendentem de medio faciens, ut Kanuto ad res gerendas uigilantiori locus fieret. Igitur regnando biennium emensus Haraldus, concessit in fata.

¶ Kanutus Haraldo fratri succedens, Sembones, Curetes, & Estones, Danis tributarios facit. Christianæ religionis, Legumq́ue ciuilium obseruator maximus. Caput.xxxv.

KANVTVS etiam fratris morientis, cæterorumq́ue superstitum suffragijs in Regnum accersitur: bellumq́ue quod adolescens inchoauerat, iuuenis prosecutus erat, iam Regno sublimatus, finiendum putauit. Maiore nunc quàm prius accedente causa. quòd pridem Patriæ claritatem quæritabat: nunc uerò publicis rebus præfectus, etiam salutem eorum curandam debuit suscipere, quorum prius tributa depoposcit. Vt ergò Christianam religionē, iam in Dania diuina miseratione firmatam, Orientalibus etiam populis communem faceret, maiore quàm prius apparatu bellum auspicatur. Mouensq́ue in illos, Sembonum, Curetū, Estonumq́ue prius Regna extinguere, quàm contumacem populū posset ad sacra compellere: ubi se frustrà niti uidit, imposito illis tributo, in patriam est reuersus. Primamq́ue curam fecit, circumspiciendi Matrimonij, quòd parentis in ea parte non probasset errata, Ethlam Flandriæ Roberti Comitis filiam accæpit uxorē. Magnum deinde laborem inter Proceres creauit Haraldi dissimulatio. Nam libertatē, impunitatemq́ue delinquendi sub Haraldo permissam, etiam nūc requirebant. Et illo reluctante, non mediocris illi labor quotidiè creuit, cupienti Legum sanctitatem opere impleri: nulli deferens aut sanguini, aut honori. Sacro deinde cultui illustrando uigil accessit. Aris atq́ue Ædibus sacris stipendia prouidit. Pontificum honori consuluit. Qui cùm à rudi populo, non illo quò par erat loco haberentur, sciens illos Christi & Apostolorum uices in terris gerere, inter clarissimos illis locum deputauit: ut essent consilio intimi, & sessione proximi. Cleri deinde ordines distinxit. Ignarus sacrorum Canonū, & Imperialium Legum sanctionibus, illum Ordinem iam suis ritibus, suisquè priuilegijs & exemptionibus communitū. Sed necdum satis uulgata ista fuere in cæteris Christianæ communionis prouincijs: quo

Kanutus Rex. IIII.

Tributarij Danis.

Ethlam ducit uxorem.

q magis

magis excusata sit Danica religio. Institit deinde Rex optimus, Decimarum ius sacris persoluendarũ populo persuadere. Sed ibi primus eius conatus uani fuere, apud insuetum eius rei populum: qui Regijs exactionibus, & multis expeditionibus in militiam grauaretur.

Decimas recusat populus.

¶ Narratur Visio, Regis liberalitas & magnanimitas. Caput.xxxvi.

PER quæ tempora Sueno Roschildensis Pontif. templi primarij extructionẽ à Vuilhelmo inchoatam, perseueranter implere conat. Ex opportunitate uisum est, Vuilhelmi busta transferre. Quod cùm ageretur, nocte insequẽte uisus est quidam Pontificio habitu assistere Sacristæ, qui iuberet illũ Suenoni referre. Nisi uitæ puritas illũ tueret, animaduersum fore in personam: nunc structuræ demolitione pœnas esse sumendas contaminati sepulchri. Necdũ uisio expleta cernebat, & templũ à fundamentis corruit: & quod miraculum auxit, ipse ædituus inter ruinas permansit illæsus. Mane facto, cùm rerũ euidentia fidem faceret nuncianti: stupentibus cunctis, quòd qui in media ruina fuisset, uideret illæsus, Sueno respondisse fertur. Viuentis seueritas, etiam uita functo inhæret. Restitutis inde cineribus suũ in locũ, templũ denuo instaurauit. Fuere etiam posteris seculis, quibus res superstitiosa est uisa: itaq; busta contingere non ueriti, Vuilhelmi primùm fragrantiam miram sensere. Sed necdum moti, institere proposito, donec male omnes mulctarentur: alius morbo Regio percussus, alius paralysi solutus, alius etiã membris defectus. Lundensi quoq; Ecclesiæ Rex incredibilẽ munificentiã ostendit. Nam quartam æstiuæ pensionis portionẽ Altari dedit. Clericorũ deinde sua deputauit stipẽdia: ut non præterita populi cura, aliã quoquè de sacrorũ ministris præcipuã impleret. Vtrobiq; uigil: in Ecclesiasticis tamen ultra hoc erat præcipua religione deuotus. Magnam fratrũ turbam Prouincijs onerosam, in suam euocauit curiã. Præter unũ Olauum, Slesuuici Præfectura suffultum. Cæteros, constitutis stipendijs, splendido apud se loco habuit. Regios Proceres primis honoribus, uberibusq; impendijs impleuit. Sed aliquando in animum eius descendit, paterni auunculi Magni Kanuti insignis gloria, ac latũ Imperiũ: recolensq;, quantũ ab eius memoria Danicis rebus decessisset: quòd præter Daniam, & paucas Oriẽtis Prouincias, nihil ille ditione teneret: cùm Magnus auunculus quinq; Regna uno tenuisset Imperio: cunctis in Dania rebus pace florentibus, respexit in Angliam, armis recuperandam: quæ sola plus gloriæ uideretur importatura.

Egregium commentũ.

Operatione satanæ.

¶ Expeditionem in Angliam Kanutus parat: quam Olauus frater impedire conatus, uinctus in Flandriam relegatur. Da-

ni in Regem coniurant. Blacco proditor in ipso templi porticu pœnas luit; caditq; tandem Rex pius, in sacrario lanceo transfixus à suis.

CAPVT XXXVII.

IGITVR magnis apparatibus expeditionē suam constituit: suisq; in Angliam edixit. Tum nihil omittens quod ad instruendam classem, ad arma comparanda, ad conscribendos milites pertineret. Identidem Ducibus faciundum imperauit. Sed non erat æqua per omnes ad res uigilantia. Primùm quidèm de rerum summa cum Olauo fratre consilium habuit, super ordine rerum gerendarum. Ille iam transuerso in fratrem animo, quod Regnum impatienter expectaret: uerbo quidèm assensus est, laudabatq; Regis institutum. Sciens tamen, quàm iniquo animo multi ex Proceribus, populoq; iam longa pace tabescentibus essent ad arma: speransq; in Regem exardescere, uel inuidiam, uel indignationē: ita decessit à fratre, quasi rebus instruendis paratissimus. Cæterum ille omnino uoluebat, cuncta subuertere. Iam Rex Conuentui tempus & locum constituit, quo admota classis, uno momento uentis impellentibus Angliæ inferretur. Conuenerant ad eum multæ ex uarijs Regni partibus copiæ. Olauus, magna pars fraternarum uirium, cum alijs paucis expectabatur. Cumq; elapsis aliquot diebus non adesset expectatus, Rex illi nuncium facit: approperet, nec longius moretur: in anchoris stantem uniuersam Daniæ uirtutem. Pollicetur quàmproximè se uenturum: nec uenit. Miratus Rex, quæ causa tam longas necteret moras: cùm nuncijs nihil proficeret, ipse ibat uisum, quid apud Olauum ageretur. Veniens, quietū reperit, & qui nihil minus quàm expeditionē moliretur. Regio de more residens, causam audit. Vbi nihil dignum tanta mora, sed solùm audit tergiuersationem, qui fratrem, qui Regem, qui Dominum fraude petisset: iubet uinciri. Detrectat miles sæuerum ministerium. Regiū enim sanguinem in Olauo uenerabatur: nephas existimans, illū probro afficere, quem communi cum Rege dominatione ad Regnū pertinere iudicabat. Apud eam tamen gentem, magnum contumeliæ genus habitum, carcere hominem includi. Nam libertate assuetus populus, uincula quàm mortem ducere solet grauiora. Ericus autem communis frater, cæteris Imperium detrectantibus, exequitur: perfidiā accusans in omnes, multomagis in fratrē. Olauus ergò uinctus, in Flandriam, ad Regis socerum seruandus mittitur. Interim Classis expectatione longæua in fastidium perducta, simul quòd commeatus defecerant, impatienter demorabanť. Qui uerò cum Olauo ex Proceribus senserant, occultis rumoribus serūt, non ausi aperta concione populū

Olauus uinctus in Flandriam mittitur.

auertere. Regē longè, diutineq; abfuturū: melius existimari, si quisq; domum repetens, denuò ad Regis assit imperiū, quàm ibi demorati, si ne fructu cōmeatibus deficiant, omniumq; afficiant incommodo. Valuit in populo disseminatus rumor: Itaq; sine autore dilapsi, in propria quiq; redierūt. Rex populi contumaciam consternatus audiuit, ignarus occultæ in se Procerū coniurationis. Occasionem tamen melioris rei natam arbitratus, ex ea re mulctam, quam optimo iure potuit irrogare, in Decimarū solutionem cogitauit retorquere. Igitur ex commodo aduocata concione: docuit, quanta gloria Maiores sui, uictricia Signa circumtulissent, sola militū alacritate freti. Qua una re incredibilia memoratu peregissent: diuq; res Danica militari disciplina constitisset. Sibi post hominū memoriam irrogatam contumeliam, quę nulli Regū: quam etiam nulla possit ęris magnitudo compensare. Defectionis autores, non facilè reperiendos: quando populariter ea sit facta dilapsio. Impunè tantā rem transire, grauius sibi morte uideri. Si pergant, ea in suos Reges esse contumacia, omne Danicū nomen interiturū. Permouit tristis Regis oratio milites: igitur militiæ nomine quidquid imponeret erogaturos. Rex grandem in singulorum capita mulctam, pro graduū tamen qualitate edixit. Graue quidèm, sed pro magnitudine pudoris, ut Regiam indignationē complacarēt, alacres subierunt. Quos ubi Rex cōperit, tempus esse ratus sese aperiendi, Quid inquit, si hanc mulctam iam à uobis suscæptam, in lęuiora quędā commutemus: ubi & alio uos debito exoluatis, & Regiā nihilominus iniuriā aboleatis? Si uestra sponte, quod diuinū uobis ius imponit, Decimas Ecclesiæ persolueritis: ego libens Regijs thesauris debitam summam remitto. Deliberandi tempus exposcunt. Quo accæpto, secū expendunt, quid horū tolerabilius censeatur. Vno quidèm impendio, geminam laxare obligationem, perutile uisum. Sed si una tantùm pensione res consisteret. Nunc quoniam annuam Decimarū solutionem res ipsà requirit, perpetuam generi suo impositam seruitutē arbitrantur. Nec erant in ea gente, qui non Regis institutionē, neq; Ecclesię impositionē, sed diuini Iuris esse intelligerent. Igitur solidū fit, in ea Conuentione dandi Regi responsi decretū: Regiæ se Maiestati debitores agnoscerent, ut noxam abolerent, mulctam se non recusare: cæterum Decimarū annuam, & perinde perpetuam solutionē horrere, quæ illos perpetua seruitute, cum filijs filiorū contineret. Rex ubi accæpit, docere uoluit: sed stolidus populus, iam indurata fronte non audiuit. Igitur quod subiere, Mulctam exigendi constituit exactores. Maligni homines, qui optimi Regis modestissimam exactionem, uertere in iugum ferreū: ut populi in Regem suū cumularent indignationē. Ea igitē instituta

Soluitur classis.

Kanuti ad populum oratio.

Mulcta imponitur.

Decimas respuunt Dani.

inſtituta æris ſolutione, qui prçerant collectæ, omni curabant diligentia, ut Coniuratione occultam, quam cum Olauo fratre nonnulli Proceres ſubiere, ad quammultos propagarent. Facilè ſerpit indignatio, ubi æris exactio grauius intentatur. Primum quidem Regis Amici rem ut erat in Quæſtores deriuabant. Sed ubi nihil ab his temperatū eſt, in Regem uerſa eſt indignatio. Coniurationis autē conſcij rem adiuuabant. Rex tumultū prçſentiens, Sleſuuicū conceſsit: uxorem cum filio in Flandriā ire præcipiens, ſi grauior motus inſoleſceret. Tumultuantes autem Regis ſeceſſum, in malè ſibi conſciū animū interpretati, auxere per abſentiam motū ſuū, Iutij primū, & ante omnes Vuenzuli inceſſere, ſiniſtri rumoris diſſeminatores, non niſi armis reparari poſſe libertatē. Quid enim eſſe aliud, impoſitum iugū grauius premere, niſi de uoluntaria ſeruitute, ſubiectis inſultare? Rex autem ut tumultuantibus non cedere, ſed occurrere uideretur, Fioniam petit iuſulā. Sed ſemel in motum concitus populus, quieſcere non potuit. quippè malè ſibi de gemina defectione conſcius, quòd expeditionē liquerit, & nūc malè motū conciuerit: impunitatem ſibi, niſi de Regis nece, proſpicere non poterat. Secuta plebs incondita, Regem in Fioniam, nihil qui ſuit. Rex etiam in Sialandiam firmioribus præſidijs excipiendū proſpexit. Sed Blacco uir primarius, Regi quidèm ad oculum obſequioſus, cæterū cor eius proditionis erat plenum, Quin tu, inquit, Rex optime, fugam omittens, placando populo inſiſtas. Degenerem opprobrat animū fuga præceps. Ego ad plebem, ſi iubes, exeo placandam: tu interim bono eſſe animo memineris. Quòd ſi tumultus ſuaui oratione ſedari haud poſsit, commonitū in tempore faciam, ut etiam tum fugæ præſidiū in manu ſit. Interim proditor egreſſus ad populū, non placandç, ſed incitandç in Regem, multitudini dedit operā: hortatus, ut quàm celerrimè malorū caput auferant, nec fuga ſinant elabi. Regreſſus ad Regem, nunciat pacatiorē eſſe plebis animū: ſpem fore, ut omni depoſita tumultuatione conquieſcat: ſi Rex quoq; conceptæ indignationis in populū exuat procellam. Laudatur perfidus ille latro: conuiuioq; exceptus, etiam Regio munere donatur. Poſtridiè renouatam à ſe operam pollicetur. Egreſſus, ut conſueuit, ad populum, ardentem inflamauit: utrobiq; perfidus, qui neq; Regem populo, neq; plebem Principi conciliari pateretur, ſed utrunq; in alterutrum concitauit. Rex aūt ſacram Albani çdem petijt: ibiq; precibus Deo ſuam cauſam commendauit, ſtratus in pauimentū ſupinus. Creuit interea clamor in Regem populi. Armati ſepſere ſacram ædem. Militū etiam Regis non contemnendus numerus accurrit, Regis periculum auertere, ut ſi minus id poſſent, unà mori. Benedictus frater Regi ſemper ade-

Tumultuantur Iutij, & Vuenzuli.

Fioniam inſulam Rex petit.

Blacconis perfidia.

O proditorem.

rat. Ericus non longè in alia æde reclusus, expectabat quid fieret. Cùm infinitam hominum multitudinem, paucorum manus sustinere non posset: cunctique irrumpendæ sacræ ædis, qua Rex orabat, nemo præsu-
Iudæ negocium. meret audaciam, Blacco malorũ incentor, cœpit ex occulto hoste manifestus ductor fieri: & præcedens in ædem cum ingenti frementium multitudine, in ipso aditu trucidatus, meritas perfidiæ pœnas luit. Benedictus quoque frater, fortissimè pro Rege dimicãs, cadit. Ericus cùm opitulari non posset, per medios hostes, dextra læuaque cædens, uix saluus euasit. Rex interiori sacrario conclusus, sacræ pœnitentiæ munus impleuit: tum Christiano ritu confessus, sacrisque munitus, se proiecit ad aram expasis manibus supinum. Hoc loco per fenestram immissa lancea confoditur: ligneus qui dirimebat paries confringitur, multo-
Rex à populo interimit. rum gladijs impetitur: martyrque Deo preciosus consecratur. Hæc audiens Regina, patriam cum impubere filio petit: geminis post se filiabus relictis. Ex quibus Ingigeres Folconi Sueticæ gentis nobilissimo
Regis proles. nupta, Benedictum, Kanutumque filios habuit. Ceciliæ autem matrimonio Ericus Gothorum Præfectus, Kanutum, cum Carolo procreauit. Interea Iutij à se occisi Regis quasi oppressi, tyranni gloriam præ se ferebant. Sed rerum Deus arbiter, qualis fuerit Rex uiuens, in morte declarauit. Nam irrefragabilibus factis, sanctitatem eius crebra sunt testata miracula: quæ aut negare, aut obscurare, aut omnino in aliud detorquere conati parricidæ, ipsa rerum luce, & clarissimis attestationibus confusi, cõacti sunt erubescere. Non enim potest diuinus splendor humanis tenebris obscurari. Ita perenni gloria fulgens Kanutus, etiam in Sanctorum meruit referri Catalogum, Rex sanctitate & iusticia incomparabilis.

¶ Olauus uinculis liberatus, ad Daniæ sceptra uocatur. Sub quo ad decennium fermè Annonæ inaudita caritas. Proditionis fraternæ conscius, pœnitudine moritur. Caput. xxxviij.

Olauus Rex. III. OLAVVS frater, quem Rex sanctus pro demeritis, catenis uinctum, in Flandriam misit, à Iutijs Regis trucidatoribus in Regnum euocatur. Persuaso Nicolao fratre, ut obsidem se uinculis præberet fraternis: donec grandi, quæ promitteretur pecunia persoluta, ille quoque uinculis abscederet. Fecit ille quod optabant Proceres: gratiam iniens utrobique, & apud fratrem Regem, & apud Proceres, qui illum euocarunt. In hunc quidem ex germanis consensere uniuersi. nam cęterorum fidem, in occisum Kanutum integerrimam, ducebant suspectam.

suspectam. Itaquè apud nullum, quàm Olauum, nefandissimi sceleris impunitatem peruiderunt. Ericus autem alius ex fratribus, illam rerũ inclinationem prospiciens, fuga in Suetiam sibi consuluit: memor uinculorum, quæ mandante Kanuto, iniecerat Olauo. nec enim impunitam illam promptitudinem in Olaui Regno sperare poterat. Viro autem forti, omnis quam incolit regio, est pro Patria. Interim Olauus uinculis expeditus, & ære magno redemptus, in Regnũ uenerat. Nec tamen quieuit blasphemia in Kanutum: meritò illum cæsum, meritò peremptum dicentium: qui fratres ignominia, Proceres periculis, populum exactionibus innumeris subiecerat. Parum erat improbis illis, innocentissimo Regi manus iniecisse, nisi & cæsum infamarẽt: ut plauderent auribus iam regnantis. Parum erat, euidentissimis rebus, sanctitatem eius in omni regione clarescere: maiore tangendi erant acrimonia. ut persentirent maliciam suam. Igitur ad Olaui inchoatũ Regnũ, tanta Daniam aëris intemperies corripuit, ut nihil frugum, aut parũ ualde nasceretur per omne tempus Regni eius: quod duo penè lustra tenuit: æquans annorum numerum, quem optimus Rex impleuit Kanutus. Verna siccitas semina non prouexit: Æstiuus calor si quid natum erat arefecit: Autumni abundans humor, quicquid fortè uallium beneficio cõaluit, absumpsit. Temporum ista uicissitudini, non ultioni diuinæ tribuenda uiderentur, si uicinas etiam Prouincias ea lues cõtigisset, si aliqua intercapedine per annos decem uariaret. Nunc cùm Suetiæ atq; Noruagię sua satis annona prouenisset, Daniamquè continua duorum lustrorum fames pressisset, quis aliud potuit arbitrari, quàm uindicem diuinitatem, in calumniosum Daniæ populum animaduertisse. Consumpserat ea fames omne uulgus per inopiam: locupletes ad ægestatem perduxit. Rex ipse OLAVVS multa prædia distraxit, ut militem suum paruo uictu produceret. In ea Regni calamitate Sueno Roschildien. Pontifex, uir sanctitate memorandus, inter suos concionabundus, sæpè repetiuit: luere populum piaculare scelus, quod in sanctissimum Regem commisissent. Interim sacris ædibus, aut instaurandis, aut à fundamento erigendis, magnam ille operam impendit. Inde Hierosolymam profectus, in ipsa Rhodo spiritum exhalauit. Olauus autem tanta in omni Regno laborans inedia, contemptum sui in hostes uindicare non poterat. Erant tamen ex conterminis, qui etiam famelicum lacessere, pudori deputabant, satis magnis angustijs domi laborantem. Die festo cùm REGIAM apparari mensam cerneret, angustiasquè rei familiaris uideret: sciens quis esset conuiuarum numerus accubiturus, ingemuit: altiusquè ducto spiritu, omnium Autorem DEVM, si quid iræ aduersus

Ericus fugit in Suetiam.

Annonæ caritas in Dania.

Sueno Pontifex.

populum concepisset, suo, non populi periculo satiaret, orauit: infelicissimum patriæ statum, difficilimum temporis habitum æstimans. Quippè tam inops epularum conuiuium, quo famem irritare potius, quàm pellere uideretur, Principum oculis subijcere erubescebat. Nec difficiles numinis aures habuit. Equidem fati uiam, non longum dilatus obtinuit: sibiq; mortem, salutem Patriæ (si qua modò parricidis uirtus inest) pia prece conciuit: ingenuoq; uiuendi pudore, maximæ cladis pœnam auertit. Itaq; memoriæ eius speciosius deposita uita, quàm gesta ascribi potest: qui fatum Patriæ finiendi spiritus causam habuit. Porrò quantum charitatis ergà suos cordi insitũ haberet, aperuit: cùm & eorum mala, proprio capite luere uellet, & commune periculũ ad se solum redundare deposceret. Nempè quia suam pro Ciuium salute deuouit, pij animi titulo fraudandus non est. Fortuna siquidẽ famem cum autore suo pari funere extulit, inediamq; satietate mutauit.

Olaui mors

ALBERTI KRANTZII HAMBVRgen. Chronographi, in Historiam rerum gestarum Daniæ LIBER V.

¶ Ericus à Suetiæ in Daniæ Regnum uocatur. Princeps animi & corporis uiribus præstantissimus. Sub quo maxima Annonæ abundantia redit. Vxoris eius mira patientia. In Vuandalos bellum parat. Caput. I.

Ericus Rex IIII.

ERICVS Princeps miraculo dignus, nouo nos ordiri iubet principio. Itidem priorum frater, Suenonis filius, magnis Procerum suffragijs, è Suetia reuocatus, Regnum subijt: & mox cum Rege nouo, Regni facies innouatur. Quippè tempestiua aëris qualitate, tanta frugum exuberabat abundantia, ut facilè prioris inediæ populum faceret obliuisci. Vir animi, corporisquè dotibus insignis erat. Tanta proceritate omnes excellens, ut ab humero sursum emineret: ipso membrorũ robore magnitudini respondente. Tantis enim erat uiribus: ut funem quaquè manu prehensum, quatuor fortissimos iusserit tenere uiros: eos adductos, qua uellet circumageret: nec ab illis loco poterat commoueri. Speciosissimus illi pro corporis dignitate, sonorusq; erat uocis

Annonæ abũdantia.

Erici Proceritas.

Robur.

uocis habitus: ut tubam audire, non hominẽ credas, cum loqueretur. Tanta deniq; humanitate: ut abeũtibus è cõcione popularibus, quenquè domesticos suos, uxorẽ, & liberos sub eius nomine, consalutationis officio prosequeret. Verùm tantũ uirtutũ eius cumulũ, una Veneris inconcessa licentia maculabat. Et quàmuis uxore frueretur insigni forma & pudicitia, moribusq; probatissimis, uaga tamen Venere abripiebatur: nec ullo poterat aut uxoris obsequio, aut amicorũ cõtubernio reuocari. Quam eius infrenabilem libidinem, contuita Botilda (id erat coniugi nomen) egregia materfamiliâs, exemplũ ingressa est inimitabile, & quod nostræ ætatis nulla probet fœmina. Nam quas Regi placuisse puellas uiderat, ipsa suis comabat manibus: ut obsequio placaret, quem alia uia, à sua lubricitate reuocare non potuit. In omni adhuc reliqua gente incõperta uxoris erga maritũ uirtus. Fuere illi, filij Haraldus, Kanutus, & Ericus: sed primus pellice, secũdus matrimonio, tertius adulterio ortus proditur. Ea tempestate Vuandalorum insolentia creuit, aucta per socordiam priscorũ sub Olauo temporum. Nam impunè in mari digrassati, præcipuos quosdã è Dania uiros interceptos, quia capi nõ sustinuere, occiderũt. Quam rem in concione populi, querulantes agnati & affines occisorum, publicæ Autoritatis decreto, bellũ suscipi placuit in Vuandalos. Auxerat indignationem populi: quòd qui è Dania sceleribus noxij, meritas pœnas declinarẽt, profugiũ habuere Iulinum, præcipuum Vuandaliæ oppidum. Qua occasione iampridem insigni maleficio notati nonnulli, è Daniæ Regno ad id loci concessere.

Humanitas

Erici Libido licentior.

Botildæ mira zelotypiæ remissio.

Erici proles

¶ Danus populus Iulinum Vuandalorum obsidet. Transactio fit. Puniunt perfugæ Dani. Rege Romã adeunte, eximi petit à iure Hamburgen. Archiepiscopi. Caput. ij.

IGITVR populi placito, decreta est expeditio in Iulinum: quod caput gentis haberet, & certum asylũ omnium perditorũ. Ad id enim temporis eò licentiæ procesit populi autoritas: ut Rege pmittente, suis auspicijs bellũ susciperent, ac sustinerẽt. Visum est Erico Regi, sine Regio nomine rem posse expediri. Igitur cõquieuit. Populus aũt electis Ducibus, in ordinẽ militibus cõscriptis, classem conscendit: nauigatquè in Iulinum. Nulla erat fiducia Vuandalis prodeundi, munitioni suæ ciuitatis plurimum fidentibus. Sed & grauis & diuturna oppugnatio cæpta: nec minor obsessorum fortis defensio in longum tracta. Eò tam exiuit: ut deditis noxijs qui eò profugerant: punitisq; iuxta factorum qualitatem Piraticis: imposito tributo, redirent Dani domum. Insigni tum supplicio animaduersum est in transfugas Danos: quòd patriam oppugnassent. Nam ad palũ

Populi licentia.

Transactio.

deligati,

Pœna à patria desciuẽtium.

deligati, superne manibus reuincti, uiscerum profundere molliciem, scisso uentre, cogebantur, ut iam spirantibus sua corda ingererentur oculis. Per quod tempus causa extitit, qua Hamburgen. Archiepiscopus, prouinciarum Aquilonarium perpetuus Legatus, in Regẽ Anathematis sententiam distringeret. Liemarus hic erat, ut certa temporum monstrat supputatio, qui ad annum Christi M. C. q́ꝫ peruenit. Rex Ericus iam hoc futurum prospiciens: fortè, quia Monitio, ut par est, Canonica præcesit: ad Prouocationis beneficium respexit: causam deuoluens ad sanctam Sedem Apostolicam. Tantum autem erat sapientissimo Regi ea causa cordi, ut ipse iter arripiens, cum soleñi comitatu Romam inuiserit. Causamquè prosecutus ipse suam, cùm pariter Christianæ deuotionis ad Apostolorum limina peregisset obsequium: summum Pontificem prece sollicitauit, ut Daniam, insignem multis Episcopatibus & Ecclesijs prouinciam, iuri eximeret Hamburgen. Archiepiscopi. ne simili aliquando ludibrio haberetur. Pontifex pollicetur, missurum se breui Cardinalem legatũ, qui inspecturus regionis qualitatem, faceret, quod ex dignitate ad Regium uotum uideretur. Hac promissione subleuatus Rex, alacrior redibat in Regnum. Sed ea res in tempora Nicolai Regis dilata est.

¶ Musicæ uim Rex experitur. Caput. iij.

Musici professio.

CVM Ericus interea iam reuersus in Regnum, soleñi Curia uteretur, multorumq́ꝫ militum, simul & artificum industria delectaretur: aderat inter alios Musicus, qui artis eam peritiam tenere se diceret, ut homines in quoscunq́ꝫ uellet affectus uocaret: ex mœstis lætos, ex alacribus tristes, ex indignantibus placatos, ex placidis indignantes, & usq́ꝫ ad furorem insanientes se facere iactaret. Atq́ꝫ is quo faciebat ista maiora, quæ se posse diceret, Regem experiundi fecit cupidissimum. Iamq́ꝫ pœnitebat artificem suæ iactantiæ: uelletq́ꝫ, non tam de se magna prædicasse. quippè in Rege ista expendere, non sine periculo esse. Insuper, si minus quæ dixit facto probasset, mendacem se, futilemq́ꝫ haberi, non sine discrimine formidabat. Orabat quos potuit, Regem ab eo desyderio auerterent. Sed nihil egit. Quo enim magis recusauit artis experimentum, eo magis Regẽ accendit. Vbi uidit, non se euasurũ, quo minus impleret quæ iactasset: orat exportari arma omnia, & quibus læsio posit inferri. Deinde, ut extra sonũ citharę consistant noñulli, qui posint adesse uocati, curauit. Ereptamq́ꝫ manibus citharã, capiti iubentur illidere canentis. Omnibus iam ritè instructis, Regem cũ paucis in aula reclusum, cithara aggredit̃. Primùm graui sono mœrorem quendam audientibus ingerebat. Inde succinendo plausibilius, in lętitiam uertit: ut

paulum

paulũ abesset, quo minus iocabundi dissultarent. Tum modis acrioribus intentatus, indignationem quandam concitabat. Quæ ubi inualuit, furere Regem, astantesq́, cernere erat. Mox signũ dedit delitescentibus, ut introirent, Regemq́ iam sæuientem continerent. Illisa primũ ex condicto cithara, Regem deinde aggrediuntur. Sed tantum fuit robur uiri, ut pugno quosdam exanimaret. Inde multis obrutus puluinaribus, ardor ille conquieuit. Sed cùm se iam in se recepisset, uehementer indoluit sæuisse in eos, quos habuit ante fidissimos.

¶ Terram sanctam inuisurus Rex, omnibus rectè ordinatis, cum Regina & delectis, Hierosolymam proficiscitur à Pont. Rom. priuilegium exposcens Daniæ Regno ante assensum. Caput. iiij.

AVdierat multorũ uoluntariam Principum in terram sanctam peregrinationem. Tempus enim illud erat, quo Godfridus cum cõmilitonibus sanctam terram, urbemq́ Hierosolymã in Christianorũ redegerat potestatẽ. Igit religioso uoto intra se concepto, statuit inuisere Dominicũ sepulchrũ. Tum uerò mœstis omnibus, qui audiere Regis constitutũ, quòd tantũ Principem in id discriminis mitterent. Primũ precibus institere, ut proposito destitueret. Inde polliciti sunt, facta solenni collecta, militarem manũ non contemnendam pro Rege submittere. Sed nihil erat, quod religiosum Principẽ uoto amoueret. Igitur de Regni interim gubernatione consiliũ habuit, quem per absentiam præficeret. Visum est Proceribus, ut id in Regem rejceretur, quem ille negocijs præponeret illi parituros. Tum Haraldũ maiorem natu filiũ, ex uoluntate Principũ, Regno Procuratorem fecit. Optimo cuiq́ blanditus, ut Kanutum ex legitimo thoro natum filium educarent. Ericum autem iuniorem, etiam alijs commendauit. Delegit autẽ in profectionẽ uiros eximiæ proceritatis uiæ comites: quo minus conspecta illius granditas haberetur. Tali profectus comitum apparatu, Reginam illo agmine transeuntem uoti consortem habuit. Interim misit in urbem Romam, qui Pontifici renouaret postulata. Is facilè impetrauit: ut Legatus à latere missus à Pontifice in Prouinciam, absente Rege, urbes Regionis inspiceret. Complacuitquè uenienti, ut in Lundiam honorem collocaret metropoliticum, in personam Asceri iam PONTIFICIS. Nec solùm exemit à Saxonia, hoc est, Hamburgensi ditione, sed etiam SVETIAM, Noruagiamquè prouincias eius ditioni subesse iubebat. Hæc est illa Hamburgen. sedis prima & maxima minoratio. Nunquàm enim illi tantum barbaricus furor, qui creber illam peruasit, nocuit, quàm ea pacis tempora. Ex illo die Pontifices iamdudum Bremæ commorantes, posthabere cœperunt titulum

Regni procuratio.

Danorũ exemptio ab Hamburg. Ecclesia, &c.

titulum Hamburgen. metropolis: qui illis præſtitit ampliſsimam Borealium Prouinciarum Legationem.

¶ Conſtantinopolim Ericus nauigans, ab Imperatore ſummo honore excipitur. Reliquias ſacras auro commutat & præfert. Cyprum ueniens, febre correptus, uitam cum Regina ſoluit Rex pius.
Caput. v.

INTEREA Ericus petitam nauigio Ruſsiam, terreſtri permenſus itinere, magna Orientis parte decurſa, Bizantium, quę eſt Conſtantinopolis, ueniebat. Quem Imperator Orientis nequaq; in urbem excæpit: iuſsitq; publica fide interpoſita, manere in ſuburbio. Erant tum militantes Imperatori ex Danis, qui audito Regis ſui aduentu, non mediocriter exhilarati, Imperatorem in ſuſpicionem duxere, aliquid moliturum Regem ſub Religionis uelamine. Igitur cuſtodiam rebus impoſuit. Milites autē Imperatoris Dani, quàm ſancte rogabant: ſineret Imperator, Regem ab illis ſuum conſalutare. Nec difficulter annuit, ubi rebus conſuluit: adhibuit tamen clam hominem fidum, linguæ peritum, qui ſermones Regis cum militibus exciperet, referretq;. Igitur ubi uenere Dani ſub aſpectum Regis ſui, conſalutauere. Illeq; uiciſsim illis gratulatus eſt: quòd ſplendidæ ac longinquæ ſe militiæ deuinxiſſent: hortatus grauiſsimè, ut illam fidem & conſtantiam ſuo exhiberent Imperatori: quæ illis honorem, Patriæ nomen afferret cum gloria. Sin minus, non eſſe illis in Patria locum. Polliciti ſunt milites operas. Cunq; audiſſet ex conſcio, quem adhibuit Imperator, ſermonis huius uiciſsitudinem, magnopere exhilaratus, Regi ſolennes mittens nuncios, inuitat non modò in urbem, ſed in Palatium. Ericus primùm ſacra loca ex more chriſtiano uiſitat. Inde Imperatorē adit in Palatium. Ibi perbenignè accępto, Imperator ceſſit de ſuo loco, permittens hoſpiti quam ipſe conſueuit frequentare manſionem. Varij per occaſionem inter Principes ſermones per interpretē conſeruntur. Miratus Imperator, corporis proceritati animi reſpondere magnanimitatem: miratus uocis ſonū incomparabilem: ſed & oculos in omnem comitatum eius circumtulit, homines gentis ſuæ mortalibus longè elegantiores. Tum Rege permittente, pictor adeſt, qui corporum magnitudinem, membrorum ordinem, coloris dignitatem exciperet: parietibusq; Imperatoriæ domus, pro rerū miraculo adpingeret. Iuſſus inde, ab Imperatore dono poſtulare quod magnopere deſyderaret. Ille gratias quàm humaniſsimè peregit: auro ſe, iocalibusq; non indigere: ſi de Sacratis aliquid oneribus, Sanctorumq; reliquijs mereretur, ampliſsimè cumulatum accipere. Imperator illi Sanctorum quas poſceret

Bizantium uenit.

Inuitatur ab Imperatore

Iconibus pictor Daniæ Regem & ſuos delineat.

poſceret Reliquias permiſit. Dominicæ quoq; Crucis partem eroga-
uit. Quæ rex in Patriam remittens, Eccleſijs Lundienſi, & Roſchildi-
enſi impertijt. Naталiq; loco in Slanganthorp, ubi baſilicam iuſsit eri-
gi, loco quo partu ſit fuſus, Dominicæ Crucis particulam uoluit col-
locari. Igitur & ab Imperatore donatus auro: tantum reſtitiſſe perhi-
betur, ut penè indignationem ab interpretatione contemptus merere-
tur. Vix igitur perſuaſus, ut acciperet, ex ſuis Imperatori reddidit re-
bus: quibus precium fecit non ipſa rerũ dignitas, ſed incomperta no-
uitas. Abituro Imperator prouidit Nauigiũ. Quo delatus in Cyprũ,
febrem incidit. Vnde uicinam ſibi mortem conſpicatus, ex more Chri
ſtiano, Eccleſiæ ſacramẽtis imbutus, præcepit: corpus, quemcũq; per-
miſſum haberent loco inferre. Regina quoq; eodem peregrinationis
labore conſumpta eſt. Sed hanc Regis necem diu ignorauere Dani:
intentis, qui cum ipſo ierant, militiæ terræ ſanctæ: ut ante biennium ex
pletum, nemo rediret, qui certum nunciũ de Rege afferret. Stirps Sue
nonis ad tres deinde filios, Nicolaum, Vbbonem, Suenonemq; per-
uenerat. Inter quos natu maior Sueno, tãto Regni amore extitiſſe per
hibetur: ut in Iutiam Conuentum edicens, magno itinere iſthuc con-
tenderet: ueritus totius Regni cœtũ, ne conſciæ ſibi ignauiæ rubor oc-
curreret, ſed Iutijs quàmmaximè fidẽs, eo magnis itineribus propera-
uit. Equo uectus, corporis firmitate deſtituitur. Exceptus uehiculo: eti
am ſic conquaſſati corporis imbecillitas uiſa eſt. Poſtremò lectica dela
tus, ita properauit: ſufficere ſibi teſtatus, ſi Regium nomen ſibi inditũ,
uel ſemel audiat: nihil penſi faciens, etiam in ipſa concione ſpiritũ po-
nere. Sed dum properat, ſibi letum, quàm Regnum propius aſciſcit.
Nam antequàm in locum perueniret, rebus exceſsit. Ad Nicolaum er
gò, & Vbbonem res peruenit. Nam Haraldus Erici filius, quem pa-
ter Regni Procuratorem liquit, tam inſolenter ſe geſsit, ut omnium ab
illo auerſis animis, nullus de illius Regno cogitaret. Nicolaus omniũ
natu minor, Vbboni fratri ſe maiori, etiam ſuffragatus eſt: ut nihil iam
controuerſiæ uideretur, ſi modo ille ad Regnum non dico aſpiraret,
ſed aſſumi pateretur. Modeſtiſsima autẽ ratione ſarcinam declinans,
Nicolao permiſit Regnum. Tanto utiq; dignior faſtigio, quo magis
recuſaret. Proceres uſi fratrũ concordi ſentẽtia, in Nicolaũ cõſenſere.

Rex cũ Regina moriuntur in Cypro.

Apud Vulbergum.

Suenonis mors.

¶ Nicolaus aliàs infracti animi Rex, ſpoliato tamen Henrico hęreditate ſua, bello à Vuandalis laceſsitus, ipſi equitum inſultu repetitim, ex Danis plures ſternuntur. Caput. vi.

NICOLAVS Suenonis filiorũ natu minimus, & in-
ter fratres Regno poſtremus, ſuſcepto Regno, adeò animum ab omni

Nicolaus Rex.

faſtu auerſum habuit: ut nihil ex priſtina ſua manſuetudine decerpe-ret, totamq; uitæ præteritæ conſuetudinem retinens, cum fortuna ani mum, ut ſolent cæteri mortales, non mutauit. Equitaturam ſuam pau corum numero comprehendit: ne grauis Prouincijs incūberet. Vxo-rem autem duxit Margaretham Ingonis Suecorum Regis filiam: quæ res prima illi bella ingerebat in Noruagios temeratores nuptiarum. Quę inde faciliores exitus habebāt: quod Sueticis pariter armis tunc ad auxilia uteretur. Ingonem filium per prima adoleſcentiæ tempora amiſit: quem cùm pædagogus equo incedere conſuefaceret, præcipita-tum mors immatura ſubtraxit. Magnum ex filijs ad prouectos annos tenuit: melius aliquanto, illum in cunabulis amiſſurus. Ad eam enim cædem, quæ ipſi Magno, & patri Nicolāo mortem peperit, cùm Ka-nutum incomparabilem uirum tuliſſet de medio, non eſſet peruentū. Filias honeſtis matrimonijs mater Margaretha ſedula in Daniam col locabat. Inde ſacris altaribus perornandis multum intenta, mulier re-ligione præcipua. Sed inter hæc Nicolaus Rex, Henricum Vuanda-lum, Gothſcalci filium, ex ſua natum germana, maternæ hæreditatis portione fraudabat. Indignum ratus: quòd uir alienigena, & quaſi in ter hoſtes aſsiduos commoratus, in Dania teneret hæreditatem. Hen-ricus & in perſona, & per amicos iuſticiam repetens, contemnitur. Igi tur ad arma reſpexit, de more militantium: ditionemquè Daniæ om-nem, quę Sleſuico ſuberat, armis infeſtauit. Nam Aldenburgū, Vuan dalorum præcipnam ciuitatem, aut ſubiectam habuit, aut fœderatam Henricus. Itaquè Rex indignum arbitratus, ab impari ſe hoſte con-temni, claſſem inſtruit: Vuandaliam petit. Elino Sleſuicenſium Præfe cto mandat, à terra adſit equitatu. Ipſe Lubecam, quæ Henrici manſio fuit, appellit. Paruulum tum eo in loco Zuartoto oppidulum Regi re ſiſtere non potuit, primo aditu captum eſt. Henricus autem peditum, equitumq; copias tenens opportunis locis, Daniæ exercitum, qui ſe ad populandum contemptim diffudit, aggreditur. Dani adunati re-deunt in ordines inter dimicandum. Equites fruſtrà expectati à Sleſui co, non aſſunt. Erant, qui præſcium inſimularent, de occulta cum Hen rico intelligentia. Fieri potuit, ut oppoſitis illi ex Aldenburgo copijs, egredi non permitteretur. Sed tum ea fuit Danorum ſuſpicio: ut pe-cunia corruptus, auariciam ſuam pluris faceret, quàm Regis imperiū. Igitur Dani pedites à Vuandalorum equitibus circumacti uexaban-tur: nec poterant pares eſſe curſu. Vuandali uerò totis aciebus confli-gere nihil eſſe opus ducebant: quando hoſtes ſolo equitatu ſatis affli-gerent. Itaq; ſumma difficultate conflictati Dani, multis amiſsis, tumu lum uicinum petiere, ab alto deſpectis hoſtibus. Poſtera luce, indignū eſt uiſum

Aliâs, Sueonum.

Henricus exhæres.

Zuartoto oppidulū ſuperat Rex.

eſt uiſum Danicæ gloriæ, hoſtibus ſæpè uictis, nunc metu cedere: deſcendentes ergò in planum, pugnam integrant. Sed is qui pridem fuit exitus: cùm incurrentes equites, auerſiq́ ad arbitrium hoſtes cederēt, nihil ipſi paſsi. Tanta tum erat uincendi pertinacia, ut diu in acie conſiſtentes, fortiſsimè dimicarent.

¶ Renouatur belli congreſſus. Rex cùm ſuis periculoſa fuga, nauigio Daniam redit. Moleſtat interim Regnum Henricus. Kanuti theſaurus mari mergitur. Caput. vij.

HARALDVS Erici filius in acie perſtitit, donec acceptis uulneribus in clypeo, referretur. Kanutus frater uulneribus quoquè debilitatus, fortè in manus hoſtium perueniſſet, ſi non promptiſsimi militis opera ſeruaretur. Is enim Domino uulnerato, quaſi manum daturus, Vuandalo propinquauit: ſed fræno equi adducto, uirum deturbauit, iumentum Domino adducens: ut illo ſublatus, ex acie ferretur. Itaq́ in tumulum regreſsi, ſecū Dani deliberant, quo modo equitatu uacui, in naues redeant. iam enim commeatus accepti defecerant. Publico uoto, communiquè conſilio in omnia capita ſuſcepto, ſtatuerunt: Laurentij diui uigiliam, quæ tum agebatur, annuo celebrare ieiunio: ut Sancti meritis, periculo eximerentur. Sed iam regreſſuri accipiunt, aduentaſſe Scanienſes: quibus recentibus ad pugnam id datum eſt negocij, ut imminentem à tergo hoſtem ſuſtinerent, quoad Rex ipſe cum copijs ad naues concederet. Progreſsi, incidunt in difficilima greſſu loca. Nam paludum fuſa planicies iter inhibebat: urgebatquè hoſtis ex latere. Ibi multi dum ingredi tentant, pereunt: multi ab incurſantibus ex omni latere uiarum peritis perimuntur. Per uicit tamen fortium uirorum labor: ut ſummo licet diſcrimine, ad naues regreſsi, Daniam repeterent. Rex inde Sleſuici Præfectū ære mulctauit, & præfectura deſtituit. Sed Henricus uictoria recenti fretus, inſolentior Holſatis, Friſonibus, ac Thetmarſis in opem uocatis, magnas ſæpè prædas ex Sleſuici egit Præfectura: ut locum illum formidabilem faceret Ducibus: nec erat, qui facilè ambiret eum locum præſidio regere. Kanutus autem Erici Regis filius, cùm paternos theſauros, quos abiens tutori ad uſum filij commendabat, ex Fionia iuberet offerri: medio mari qui attulere, conſpectis piratis, cùm euadere haud fiderent, fune demiſſum aurum diu trahebant. Sed propinquantibus piratis, arenæ potius, quàm improbis hominibus permiſere. Vidit Rex iſta Nicolaus cùm traijceret: ſed longè abſiſtens, opitulari non potuit. Cùm autem Kanutus, quid de patrimonio ſuo factum ſit accipe-

Cæduntur fuga Dani.

Theſaurus Kanuti mergitur.

ret, nihilipendens contempsit. Correptus à Rege, quòd magnorum Regum thesauros tam facili animo perisse ferret. Respondit. Res inemendabiles quo facilius, eo leuius ferendas: præstitam sibi liberalitatis occasionem amplecti. Vt enim hactenus nihil ex paternis bonis ad eum peruenisset, ita quæ obuentura uiderentur, liberalius erogaret.

pum egregius contemptor.

¶ Kanuti probata liberalitas, fratrum dissensiones componit. Haraldus improbè agens, sedatur. Magnus, uix publica fide seruata, Suetiæ Regis filiam uxorem ducit. Caput. viij.

HOC tam liberum ab auaricia responsum, facto probauit Kanutus. Nam à multis recusatã Slesuici Præfecturam, promptus à Rege postulauit: & ita accæptam gubernauit, ut primùm prælijs fortiter cum Henrico gestis, deinde summa animorum consensione illi deuinctus, perq; illũ Imperatori conciliatus Ludero, coronam Obotricorũ meruerit. Sed hæc in Vuandalia nostra plenius commemorata, nunc transibimus. Interea cùm Haraldum, Ericumq; fratres, Kanutus summa animorum, armorumquè contentione, de paternis bonis acciperet diffidentes: cogitauit, quonam pacto rebus inter eos compositis, ad integritatem reduceret. Haraldus quidèm omni improbitatis genere familiam aluit, quæ furtis ac latrocinijs domum eius impleuere. Non longè à Roschildia arcem erigens: unde egressi latrunculi, & urbem furtis, uiamquè latrocinijs infestarent. Sed ab incolis exturbatus, fugam per mare inijt. Ericum fratrem, parte sua uti non est passus: quòd adulterio natum, indignum diceret successione. Itaq; armis rem dirimere cœperunt. Sed Kanutus euocans utrunquè Slesuicum, sub interminatione omnium malorum, pacem illis indixit: discreuitquè, quo quisq; contentus alium sineret in suo quiescere: qui uerò primus ad cõtentiones redijsset, eum se suis uiribus infestaturũ. Cunquè Magnus Nicolài Regis filius, Suetiæ Regnũ adeptus (ut in ea dicemus) ad nuptias respiceret: Polonorum Ducis Bokisclaui filiam despondit. Interim uerò, Vuarcisclauus Vuandaliæ Rex, cùm in Polonos, Danosquè assiduas ageret inimicitias, à Nicolào classe impetitur. Obsessa urbs Cosna, ære redemit obsidionem. Vuartisclauus abequitans, Danos infestat, Iulinum obsidens: inde Abituros iam Danos. Cùm uerò paciscendi gratia colloquium postulasset: prætoriam in nauim receptus, militũ malignitate, captiuus retentus est. Quæ res supra modum Kanuto displicuit: eamquè in Concionibus accusabat, futurum aiens, ut nihil sanctum, nihil postea constans ac fidele habeatur: si publicè interpositam fidem uiolent. Ea apud omnes gentes certissima sit

Vuandaliç lib. 3. cap. 30. & seq.

Haraldus raptor improbus.

Cosna ære se redimit.

consensio:

consensio: ut de pace tractaturis, publica fides seruetur inuiloata. Peregitque Kanutus, ut Vuartisclauus suæ libertati permitteretur.

Magni nuptiæ ad Ripam celebrantur. Henricus isthic Kanutum ioco amarulento intentat, uestem illius Saxonicam taxans. Oriuntur simultates: quas Regina prudentiss. languens sedat: tum spiritum efflans. Caput. ix.

CVM proximè Magnus sponsa à Polonis petita, apud Ripam urbem nuptias Regio ritu perageret, Kanutus inter alios aderat, Saxonica ueste conspicuus: quę res incredibiliter Magni animum perturbabat, nihil tamen inter tori festa pronuncians. At Henricus Suenonis filius, quòd uxorem adulterio nuper abductam, in Kanuti ditione recepisset, nonnihil de illo suspicionis præferebat, inter acerba ioca Kanuti uestem irridens. Nihil ait latus ostro, quàm panno simplice aduersus gladios esse munitius. Ille refert. Sed ne ouillis quidèm pellibus. Iocum ioco retundens. Per quæ tempora Kanutus piratas persecutus in Suetiam, cùm inde nonnihil prędæ retulisset, unde laudem speraret, Reginæ increpationem promeruit: quòd amicam prouinciam inuasisset. Magnus uerò cùm idem in simili opere perageret, etiam laudatus abibat. Nam ille insulam, quam Iouialem appellant aggressus, malleos retulit, quos fabricata Antiquitas, tonitrua imitari uolebat. Sed Christiano ritu detestatus Magnus superstitiones, dæmonicolis instrumenta perfidiæ ademit. Vtinam talis in reliquum, qualis in primordio conspectus. Interea Margaretha Regina, fœmina omni uirtute conspicua, simultatem inter adolescentes persentiens exortam, extinguere percupiens, cùm se non diuturnam cõspiceret, sed ad mortem intercutis uitio urgeri: inprimis Kanuto admonito, obsecrat, ut ille sanioris semper consilij interpres, concordiæ studeat: Magni, Henricique fratruelium suorum, uincat prudentia inscitiam. Hac spe si decedat, alacrem se in morte futuram. Ita sanctissima fœmina, futuri pręscia, præmonebat eum, apud quem maiorem locum sermo pacis inueniret. Operam pollicitus Kanutus, in pace illam quiescentem dimisit. Superstitio Malleorũ.

Insidiosam Henrici apud Regem delationem, audita prius Nicolai in consessu Procerum accusatione, Kanutus facundissima oratione proterit. Caput. x.

SED HENRICVS, quem diximus, nihil pacatum cogitans, cùm illum ureret uxoris contumelia, quam in-

Accusatur Kanutus. fonti imputabat Kanuto: accitis quos rei putabat idoneos, apud Regem ambiti Regni reum facit Kanutum. Rex delatoribus aurem commodans, Conuentum indixit Regni: in quo Regios inprimis iuuenes adesse præcepit. Kanutus inter primos uenienti patruo accurrens, descendenti ab equo ministerium, ut semper, sedulus impendit. Tum contractis in consilium quos uoluit, præsentibus his, qui simultatis capita uiderentur, orsus est loqui, Regni sarcinam sibi tum impositam,

Regis oratio. cùm ea carere maluisset: fratrem Vbbonem, cui ipse quoque pro ætate detulisset, obnixè illam recusasse. Postquàm tamen subierit, ea semper usum esse modestia, ac æqualitate, ut neminem putaret Regni sui pertesum: longè autem se opinione falli cerneret: Iuuenes etiam se uiuo de rerum summa contendere: consuesse Suenonis filios, inuicem sibi ab annis deferre: quocirca ille omnium natu minimus, postremo ad Regnum peruenisset: expectans, non præripiens oblati Regni occasionem. Ea si tu modestia Kanute utereris, non tam crebrò aures meas super nomine tuo querimoniæ pulsassent. Iam inter tuos Regem te memorant, Regia appellatione delectatus, à tuis consalutari Rex amas. Consultius ageres, si sub qualicunque Rege fortunam demorareris: non in tuorum assentatione, sed Procerum iudicijs Regni successionem cõstitueres. Kanutus autem iamdudum humi defixum uultum tenẽs, cùm altè duxisset suspiria, exorsus est loqui: simul oculos lachry-

Kanuti purgatio. mis suffusos circumferẽs in circumstantes. Ego me apud te Pater, multorum in te benefactorum testes habiturum sperans, longè ut uideo fallor expectatione mea. Nam pro rerum rectè gestarum testimonio, criminationem excipio, & illam uoce Regia. Sed peccant Pater in te: peccant in me, qui moderationem tuam, supra quod aut ætati, aut Maiestati conueniat, exasperant: quique pacatissimæ mentis tuæ seruum, mendacijs obnubilant. Sed grauitatis tuæ fuerit, nugarum autores reijcere. Herum me mei, non Regem appellant. Inter Vuandalos quidem nuper insolito honore affectus, nihil Regno tuo detractum esse uolui. Si me alienigenæ illo dignantur in sua parte honore, illorum obsequia refugere non oportet: quando & tibi nihil nocitura, uerùm in tempore etiam possunt profutura uideri. Regem nuper filium tuum Magnum, Goti appellauere. Mihi quoque, si apud Vuandalos compar obtigerit ueneratio, gratulari oporteret, geminis te uti Regibus in omne obsequium. Quæ pro tua, Regnique incolumitate pergerim, non ignoras. Ipse an efficaciter militauerim, nosti. Littora Dani, si placet, excolite: æquori ædes quantalibet uicinitate iungantur: ipsi undas cauete. A maritimis ego uos prædonibus præstabo securos. Quos prius infestos habueras, nunc in tributum acti, tuo per me famu-

famulantur obſequio. Ita quarum ego rerum ſementem ieci, tu fru-ctum ſine ulla recuſatione ſuſcipis: & tamen ſic de te meritum, ſuſpicione & querimonia cauſabundus aggrederis. His ne ergo operis merui, ut aduerſum me æmulationem tuam in concione diſtrigueres? Hęccine ex labore præmia, ex militia ſtipendia decerpam? Verùm hanc in ſimulationis uim ab inuidia profectam, non tuæ, ſed tuorum malignitati imputandam exiſtimo. At in Regni faſtigio collocatis, difficiles accuſatoribus aures præbere conuenit. Diu paternum hoc Imperium agere, feliciterquè & nominis, & Regni inſignibus utere. Si tam diu dabitur, donec à Kanuto auferantur, ſempiterna tibi ſpondeo futura. Hæredem tibi quem natura dedit, fortuna conciliet. Ego uerò me in quocunquè fortunæ habitu continuero, nunquàm celſitudinem tuam fide, uel obſequio colere ſuperſedebo.

Permulſus Oratione Rex, placidiorem oris habitum induens, offenſam falſo inſtinctu concæptam, in ipſa repente Concione depoſuit.

¶ Magnus Regis filius, in Kanuti necem coniurat. Vocatum ad inſidias, nihil mali ſuſpicantem, cum ſuis miſere obtruncat. Caput. xi.

HENRICVS autem malorum incentor hic fruſtratus, necdum quieuit, Regem per occaſionem adortus. Quid inquit mirum, ſi Kanutus tibi præſenti blandiens, Maieſtati ceſſerit? Sed de filij tui Magni rebus agitur. Quòd ſi populari iudicio res agenda ſit, noſti blandimenta Kanuti: nihil Magno ſperandum eſt. Si hæredi caues: nihil præſtantius, quàm ut æmulo dirempto ſecurus agat. Hæ uoces Regem in aliam duxere cogitationem: non quidèm ut Kanutum tollat, ſed ut Magnum ſucceſsionis faceret certiorem. Magnus hanc patris ſollicitudinem peruidens, Patrem cura ſuo periculo ſtatuit eximere. Itaq; aduocatis qui ad rem uiderentur idonei, coniurationem inire uolens, iuſiurandum ab omnibus depoſcit, ne quouis pacto profluat. Si tamen aliquo diffluat: curabat, ut integrum ſibi ſit ſacramentum, nullo ſe loco ſtantem, aut ſedentem de Kanuti nece deliberaſſe. nam accumbebant cùm iſta tractarent. Aderat Aquinus, uir ab æmulatione uirtutis, ut uidebatur, KANVTO infeſtus, uerùm ſororius eius: qui audita re, quòd de nece KANVTI agere-tur, ſeſe ſubduxit. Admonitus tamen, ne quouis modo adiuratus rem propalaret. Neq; fautorem, neq; proditorem CONSILII ſe

Coniuratur in Kanutũ.

 futurum

futurum respondit: quanquàm satius esset, inmerentis periculum insinuare, quàm silendo tolerare. Vt autem familiaritatis uelamine proditionem tegeret, ad sacra Dominica Natalis Kanutũ inuitat: esse quod cum illo secretius agat. nam peregrinaturum se, quærere quem domi suæ tutorem relinquat. Conuenere Roschildiam: ibiquè sacris quatriduo, conuiuioquè peractis amicissimè, discessere. Kanutus ad Ericum Falstricæ Præfecturæ uirum, se recepit. Erat interea, qui apud Kanutum commisso homicidio, ad Magnum perfugeret. Sed illum pristinæ familiaritatis uinculo, speculatorem magis, quàm perfugam reputans, à se ablegauit. Interea secedens Magnus in locum sceleri destinatum, apud conscios renouauit sacramentum. Mittensquè qui Kanutum euocaret, locum designat apud Citimum uillæ nemus. Erat genere Saxo, qui nuncius ibat Kanuto, arte cantor. Kanutus tam syncera fide profectus est, ut ne gladium quidèm lateri deligaret. Admonitus à famulo, uix accæpit. Verùm inter eundum, cùm magnopere cuperet nuncius Kanutum proditionis admonitum, ne sineret iusiurandum: occinere cœpit Carmen, quo similis rei proditio memoraretur. Sed cùm horum nihil Kanutus attenderet, propius adequitans Saxo per occasionem sermonis, dissimulanter arma sub ueste latentia prodidit. Sed nequè sic admonitus Kanutus: quòd fidele cor hominis, nihil minus, quàm proditionem potuit cogitare: sic se partitus est ille, inter fidum arcani, & pium innocentiæ seruatorem: sed innocuus animus fraudem non timebat. Preuenitur in locum quem Magnus tenebat. Deiecto insidens robori armatus, uix assurgit uenienti. Kanutus, quid arma uelint, interrogat? Ille, militaria membra illis assueta, difficile carere posse contendit. Interea qui in insidijs erant milites, paulatim propinquare. Quid ea sibi manus uellet, Kanutus petit? Esse sibi refert Magnus, cum contumaci agricola causam, quam uadit dirimere. Obsecro inquit, solennes istos dies, luctifica armorum ui ne obscures: facturum alioqui hominem quod sit ex æquo: se uadem fieri, nisi ille fecerit, se facturum. Bene inquit Magnus, mentionem infers, te facturum quod æquum est: hic ergò Regni successionem ęquo iure partiemur. Diu, refert ille, Parens tuus regnet. Intempestiuus sermo quẽ dicis. Hæc dicenti, manum infert Magnus. Kanutus autem uidens, manum, & ipse capulo iungit: sed ante mediũ Magnus educentis gladium distrinxit caput, quàm ille gladium nudaret. Cæteri prosiliere: quisquè manum infert iacenti. Ferunt exilijsse fontem eo loco, quo uir eximius cæsus corruit. Rumor de morte eius, citissimè multa impleuit loca. Exciti Primores, quibus mors ea luctuosa fuit, Regẽ adeũt, ROSCHILDIAM illi permittat tumulari.

Vocatur in insidias Kanutus.

Magnus Kanutum latrocinio perimit.

tumulari. Ibi Rex, funeris pompam, populi futuram refert inflammationem: ut temporum quieti consulat, quocunquè, præter eo loci, permittit tumulari. Apud Ryngstadium monumentum reperit uir sempiterna dignus memoria: cuius quanta fuerit in multis amor, Exequię declarauere. Rarus fuit, cui non excusserit lachrymas, uel amor cæsi, uel odium parricidæ.

¶ Populo Kanuti trucidatio molestissima, ob id Magnum Regis filium exilio proscribit. Quem pater reuocans, Regno destituitur. Caput. xij.

MAGNVS cæde peracta tripudiabat, iam nunc æmulo Regni sublato, de successione securus. At fratres Kanuti Haraldus, atq; Ericus, cæteriquè Proceres, quibus ea res maximum dolorem incussit, in omni populi conuentu, concionibus crimen agitabant: uestem uulneribus conscissam oculis ingerebant. Incredibile memoratu, quantam populi indignationem concitauerint in parricidam: ut etiam ultimis terris deportandum decerneret. In Regem uerò pristina adhuc fortuna uenerabilem, tanquàm de eius consensu incertus, seuerius agere non patitur: ne noxam & innocentiam in æquo ponere uideretur. Rex autem ablegato filio, Ryngstadium, quo frequens populus conuenerat, ire contendit, ne in absentem grauius aliquid statuatur. Adire autem concionis locum non præsumens, oppidum petit. Interea tumultuatus grauiter populus, Regis præsentiam quæritabat: accusans, quòd tam uicino loco adsistens, aditum populi cõtemneret: igitur petendum, qui adesse nollet? Rex huius tumultus certior factus, Ascerum Lundensem Archiepiscopum præmittit, qui populum placans, Regi conciliet affuturo. Procedens Pontifex ad populum, Ericum habuit obuium. quem equo delapsus, precatur pro Magni facinore, decreta Lege correctionem: pro patris innocentia, statam defensionis iusticiã promittebat. Quinetiam detracto pileo, consternatæ multitudini, capitis sui Maiestatem opposuit. Tantum autem eius apud Ericum præcatio ualuit: ut Regi non modò salus, sed etiam in proximo petendæ concionis licẽtia deferretur. Itaquè Rex concione petita, non aliter sibi defensionẽ conciliare admissus est, quàm ut Magni se præsentiã uitaturũ: eumq; domo ac patria excessurum: nec ante receptam à populo licentiã reuersurũ, iuraret. Ita pacato popularĩ motu, Rex Iutiam, Magnus Gotiam exilij speciem præbiturus petiuit. Eo aũt tumultu populari quiescente, facilè Regem pœnituit iuris iurãdi: quòd unico filio, & in spem Regni edito, careret. Accessere cõsilio, qui Magno erant facinoris impulsores: indignũ rati, quòd populari tumultu Rex in iuramentũ cõactus, illo distringeretur: illatamq; esse

Populi tumultus.

Magni proscriptio.

esse uim Sacramento, quam necessitas excusisset. Igitur non longo interueniente tempore, Magnus reuocatur. Id autem quanta sit populi indignatione exceptum, non facile dictu. Conuenerat frequens populi multitudo ad Haraldum, Ericumquè fratres: qui Regem ipso suo facto se prodere interpretantes, conscium Kanutonianæ necis æquè reum statuunt cum filio: nequè Regno dignum in reliquum, qua poterant æquitate Regno destituerunt.

Nicolaus Regno destituitur.

¶ Ericus populi & Procerum communi suffragio Rex creatur: sed regiũ nomen detrectans, Ducis induebat arma, in uindictam miserandæ Kanuti cædis parans. A Ripensi Episcopo persuasus ea deponit. Sed falsus ab Episcopo, hostem experitur. Re per Lotharium composita, Magnus fidem frangit. Caput. xiij.

Ericus Rex V.

ERICVS Kanuti frater, licet adulterio natus, Erici prioris filius, populari suffragio, Nicolão destituto, Rex acclamatur. Siquidem Haraldus maior natu frater, superba insolentia populum iamdudũ à se auerterat. Accessit libido intemperans, quę multorum toros polluebat: ita, ut odium meritus, Regno minus idoneus iudicaretur. Ericus quoquè Regium à se nomen tollens, Ducis officia pollicebatur: quoad uindicta fraterni sanguinis perageretur. Itaq; composito agmine, Regem petens incedebat Ericus. Sed Toko Ripensis Episcopus, hominis dextrã apprehẽdens, quam sanctè iurat, Regis innocentiam se ostensurum: optimasq; leges pacis se iam habere compositas, quæ Erico non displicerent. Tantum effecit suasionibus, ut Signis reuocatis, ardorem pugnæ remitteret. Cumquè ille pacis Legatos opperiretur, Rex instructo agmine superueniẽs, facilè dissipauit sine ordine copias Erici. Serò se delusum promissis Ericus conspiciens, in fuga tum constituit salutem. Deinde iustiorem sibi belli datam materiam arbitratus, in Sialandiam, Scaniamquè peruenit: Regium nomen, quod ante recusauerat, Procerum consilio assumpsit. Misit quoq; ad Imperatorem Lotharium: qui Kanuti lachrymabilem doceret cædem, ipsumq; ulciscendæ necis suæ uocaret præsidem. Lotharius Regni subiectionem Imperio quæritans, concessit cum exercitu Slesuicum. Quem in locum Ericus quoq; mouens cum exercitu, uires iungere Romanorũ armis properabat. Sed prętentus est à Magno: q multis ad arma uocatis, congressum Imp. & Erici distinebat. Interea Nicolaus quoq; magno exercitu cõtracto, per Iutiã mouit. Cuius cũ copię citra uallũ cõsistentes, maiores Cęsari uiderent, ex alia

Erici humilitas.

Tokonis Episcopi, illusio.

Lotharius Imp. Anno 1125.

alia parte tendenti, quàm quæ ab ipso, uel tuto oppugnari, uel etiam possent sustineri: neq; securum uideretur, quod optabat Ericus, copias nauibus impositas Slesuicum deferri: igitur temporis necessitati cedens, cum Nicolao atq; Magno, quo honestior eius discessio uideretur, pepigit. Pactiq; forma fuit: ut Magnus Imperatoris uasallus haberetur. Itaquè specie ueneratus Cæsarem, supplex illi fuit, re autem uera dolos nectebat. Nam ubi Cæsar copias suas trans Eydoram recepit, secutus Magnus extremum agmen, quod Adolphus Holsatię Comes ductabat, lacessiuit, ipsumquè proiectis armis, nando salutem quærere adegit.

Magni insidiæ.

¶ Christiernus Erico suppetias ferens, à Magno terrestri capitur pugna. Nauali Ericus uincit. Quem Nicolaus celeriter insequens, multos antequàm naues conscenderent intercipit, & trucidat. Caput. xiiij.

ERICVS autem hac spe destitutus, alia circumspexit auxilia. Nam aderant Legati Noruagiæ, qui filiam Kanuti, Regi suo coniugem quærebant. Spontè pollicitus Ericus, ipse sibi Regis matrem uxorem asciuit. Nicolaus Occidentis Daniæ partes, Ericus Orientis tenebat. Erat tum inter Iutios uir primarius Christiernus, qui Erico operam polliceretur: cuius fiducia fretus, sola Scandiæ, Sialandiæquè partes muniebat. Haraldus autem inter utrosq; dubius, nec Nicolaũ Magni odio, nec Ericum Regni æmulatione ex integro secutus est. Cęterùm pudor illum corpore magis, quàm animo iunxit Erico, cum duobus spectatæ uirtutis adolescentibus. Christiernus autem, quem diximus, uir inter Iutios primarius, contractis uiribus, partes Erici, contra Nicolaum pugnans tutabatur. Magnus classe comparata, Erico obuiam pergit. Sed non eadem utrobiquè uictoria. Nam terrestri pugna uictor Nicolaus, Christiernum captum in arcta uincula Slesuico relegat. Ericus aut sparsa nauigia, uelut ociosus per mare ductans, incedebat. Sed ubi uidit ex aduerso Magnum ui magna adnauigare, iacta interim ancora nauim firmat, edito signo suis, ut conueniant. Ericus circumiens suos, quos præsertim suspectiores ducebat, animauit ad pugnam. Nam Haraldus frater, & Petrus Roschildiensis, languidè partes eius adiuuare uidebantur. Tùm uerò multitudine superans nauigium Ericus, hostem circumducens, uelut obsessum intercipit. Vbi cœpta est pugna, fortiter quidèm dimicatũ est utrinq;: sed Iutij, qui Magno aderant, periculum eius de sua metientes paucitate, Miaparonem, qua Magnus uectabatur, denso agmine sepientes, educunt inter hostium odia: ipsumquè sinunt nauigare. Illi ad pugnam reuersi distinebant; donec ille fieret extra periculum. Tum & ipsi fugam ineunt.

Christiernus capitur.

Vincit Ericus.

Ericus

Ericus autem uictoria sublatus, ignarus tamen, quid apud Christiernū accæpisset detrimenti, Balticū mare petit, Iutiam ingressurus: ubi Copias exponens, didicit amici casum, & Nicolai cum copijs aduentum. Mari tū securior futurus, naues repetit. Sed ea celeritate Rex superuenit, ut multos prius quā naues repeterēt, & interciperet, & trucidaret.

¶ Ab Erico Haraldus declinat: ob id Vallo suo pellitur. Ericus à Nicolao superatur. Saxones naribus ab Haraldo deturpantur. Tandem insigni uictoria Ericus Nicolaum deuincit, Caditq; Magnus cum multis. Caput. xv.

HVNC euentū secutus Haraldus, à fratre transit ad Nicolaum: pridem magnis conditionibus, & ab ipso Nicolao, & à filio Magno inuitatus. Tantum ualuit fraternæ ęmulationis inuidia: quòd sibi Regno prælatus haberetur. Igitur præsidio, quod Haraldus iuxta Roschildiam firmauerat arctius munito, insederat: incursitans quoties uideretur urbem. Sed Ericus expugnaturus obsedit; Machinis à Saxonibus, qui Roschildiæ erant, mutuatis. quippè Dani illa ætate minus calluerant huiuscemodi apparatibus oppugnare. Cúmq; ualido adacto saxo quateretur domus: Haraldus diffisus præsidio, noctu per Valli partes minus obseruatas, æquos præmittens, pedes cum suis est secutus. Cumq; Erici milites transitum eius sentirent, secuti ut interciperent eum, ipse prior clamauit. Capite Haraldum. Quo clamore creditus est, non ipse Haraldus, sed Haraldi insecutor. Hoc modo elabitur. Cùm tamen nonnulli ex Saxonibus gloriarentur, illum suis se iaculis confecisse. Peractis hybernis, Nicolaus ex Iutia mouēs, apud pontem Vueram Erico conflixit: magnoq; fusum prælio, compulit fugere in Noruagiam, priuigni auxilia quæritantē. Interea Nicolaus Roschildiam aduentās, Haraldo permisit, de Saxonibus sumere supplicium: quòd Machinas commodassent Erico. Nares omnium præscidit per contumeliam: rogitans, an Haraldum confecissent? Erat inter eos, qui se doctum assereret. Cui ueniam impertiens, cùm sederēt ad mensam, iussit uerbis sacris benedictionem impendere. Ille se suendi, non consecrandi doctum respondit. Comitati dedit Haraldus impunitatē. Dum autem Ericus apud priuignum ageret, Nicolaus misso clam nuncio, magnum auri pondus pollicetur, si Ericum tollat. Promittit ille operam: sed à Regina commonitus Ericus, insidias euadit. Nam naue ex Hallandia quàm celerrimè comparata, abit, nemine persentiente. Qua uerò custodes arte fefellerit, in Noruagia latius retexentes, inde Lectorem petere monemus. Ericus itaq; in Hallandia comparatis quas potuit uiribus, cùm audiret Regem Nicolaum Lundiæ Natalem Domini per-

Haraldi uallum oppugnatur.

Ericus à Nicolao superatus, fugit.

Saxonibus Haraldus nares præscindit.

Noruagiæ lib. 5. ca. 5. b.

ni peracturum, omnem apparatum Regium præueniens occupauit: firmatis per Scaniam uiribus. Igitur NICOLAVS proxima æstate armis denuo contractis, quibus potuit uiribus Erico statuit occurrere. Omnes copias ad Fotam sinum exposuit. Sed Ericus superueniẽs equitatu ualido, & qui expositi steterant infestauit, aliosq; ne exponerentur impediuit. Nicolaus autem iam naui receptus, pugnam intermisit. Magnus uerò suos in ordinem digerens, fortiter pugnans, cadere, quàm turpiter hosti cedere præoptauit. Itaq; diutissimè pugnans, cùm ingentem circa se stragem fecisset, ipse cumulatus cæteris accessit. Maior fugientium pars comprehensa, per foros nauigia conscendere cupiens, ingenti quadam mole mergebatur. Vincit Ericus Nicolaum.

¶ Narratur gloriosa Erici uictoria: diuina item ultio in Nicolao per Slesuicenses. Pontificum quoq; aliquot eo bello strages. Caput. xvi.

IGITVR qui primi introrsum euaserant, tardiorum manus nauigijs insertas præciderunt, absq; societatis respectu truncantes: ferociores in suos, quàm in hostes fuere. Calamitosa siquidèm illa facies erat: cùm pendulis nauigia brachijs amplectentes, hinc hostis urgeret, inde ciuis repelleret. Quo experimento, quantum quisq; salutem suam alienæ præferret, fortuna detexit. Taceant nugaces adulantium uoces, quæ spiritum amicorum, proprio chariorem astruere non erubescũt. Crediderim hanc uictoriam, humanis parum uiribus partam: sed DEO pijssimi uiri interitum uindicante cõcessam. Neq; bellum aliud crebriorem Pontificũ cruorem absumpsit. Quippè Petrus Roschildien. & Henricus Sueticarum partium Pontifices, omnesquè Iutiæ (præter unum) Antistites, hoc prælio oppressi traduntur. In cuius apparatu, Magnus Saxonis filius, Erici miles, singulare fidei specimen edidit. Nam cùm Nicolaus maritima Sialandiæ loca, ne quis ad Ericũ transiret, à militibus obseruari iussisset: per Stethinensis promontorij prærupta, à satellitibus fune demissus, noctu scapham conscendit: eaq; Scaniam petens, gratam Erico opem attulit. Nicolaus fugiens, Iutiam peruenit: & ne sine Rege prouincia uideretur, Haraldum post se cunctis Regem declarat. Inde Slesuico propinquans, quamuis infesto oppido, ob Magni cruentum facinus, senectam tamen suam tutã credidit, & pristini Regis reuerentia, & quorundam è populo primariorum autoritate fretus. Igitur patefactis ad eius introitũ portis, Clerus Regi cum sacris obuiàm pergit, omni honore suscipiens: sed populus in eum etiam dentibus frendens, exitium minitabatur. Erant qui suaderent, in ædem Petri sacram eum concedere: tutiorem ibi, quàm in Regia futurum. Sed ille, si moriendum esset,

Antistites bello absumpti.

Fugit Rex Nicolaus.

non polluere locum sanctum cæde, sed paternis statuit potius in laribus sibi demorandũ, quæcunq; fortuna minitaretur. Itaq; in Regiam proficiscens, ualida militũ statione defendit. Sed crescentibus in diem ciuiũ odijs, quotidie oppugnatur: passimq; consumptis militibus, ad extremũ Rex ipse cæde ciuiũ mactatur: diris execrationibus in caput eius replicatis: quòd uirũ fortissimũ, iustissimum, sanctissimũ Kanutũ perire uel passus esset, uel iussisset. Secutus classe in Iutiam Ericus, cùm Nicolai casum accæpisset, rebus ritè compositis conquieuit.

Nicolaus à ciuibus trucidatur.

¶ Haraldi filij à se patre, transeunt ad Ericum Regem. Suspecti, clam Regis mandato submerguntur. Dein Haraldus cũ reliquis filijs (uno dempto) pereunt. In Vuandalos classes maximas parat. Caput. xvij.

QVO tempore Ericus & Bero Haraldi filij, patrem deserentes, ad Ericum transibant: felicius acturi apud illum, si modò suspicionem præuidissent de se natam. Nam pater eorum audita transitione, mittit nuncium: percunctaturq;, quid sibi agendum uideatur. Nullum eius rei indicium illi ad Ericum pertulerunt. Intellexit tamen Ericus missum nunciũ: Incertũ, quid cum filijs Haraldi egerit. Igitur Rex longius re dilata, si fortè sua sponte rem deferrent, ut synceram monstrarent transitionem: ubi nihil detulerunt, euocatos percunctat̃, quid pater apud eos nuncio suo peregerit. Illi liberè responderunt. Percunctatum à filijs, quid sibi suaderent agendum. Respondisse, ut exularet in Noruagiam. distulisse eius rei indiciũ, quoad paritũ consilio intelligerent. Et quanq; uera esset eorũ responsio, minus tamen creditũ est: quòd non tam spontanea, quàm extorta uideretur. Iubet Rex eos carcere asseruari apud Slesuicum. Nec diu post in eum cùm se locum contulisset, compediti iuuenes, genibus eius prouoluti, uincula laxari precabantur: quòd innoxij rerũ & consiliorum haberentur. Ericus compertum iam habens de fuga patris eorum, precantes benè sperare iubet: & ut erat mero percalefactus, etiam compassioni lachrymas dedit. Postera luce Christiarnus ex aulicis quidã, obuiam factus, cùm sacrarium Rex petisset. Hesterno inquit uespere Rex, mirificè munificum te risimus amici: cùm potione percalefactus uiderere. Rogantẽ Regẽ, quid eo tegumento diceret, explanaret. Cùm inquit Adolescentibus illis, fraternis nepotibus impunitatem dederas, quid, nisi tuum, atq; nostrum sanguinem donasti? Credis, posse quiescere Iuuenes, patris quàm tui amantiores? qui filij Regis, quàm milites dici præoptant? Visus est uera dicere. Igitur mandatum dedit: ut quamocultissimè aquis mersi pereant. HARALDVS horum pater NORVAGIAM petens, benignè excipitur, in odium Erici. Inde egressus, Iutiam peruenit:

Deficiunt à patre Haraldi filij.

Haraldi filij merguntur.

peruenit:ibique cœtum faciens amicorum,in Vrnica Rex est declaratus. Ericus ista comperiens, quamuis gelu sub littore mœre esset concretum,per summam tamen difficultatẽ eductis nauibus, copias trans posuit:& antequam opinaretur superueniens, apud Slupetorp uicũ, Haraldũ intercępit:extractumq́ cum filijs, sine respectu fraterni sanguints,perdi iussit. Solus ex filijs Olauus,muliebri ueste tectus elabitur in Noruagiam. Alius interim Haraldus Noruagiæ Regis filius, à Magno pulsus,confugit ad Ericum:odioq́ Magni,quòd uxorem Kanuti filiam repudiasset:quòdq́ ipsius Erici periculum intentasset capiti,benignè excipitur,spem bonam ferre iussus. Reduxissetq́ illum, nisi domesticis bellis implicitus distineretur. Nam Vuandali hostes assidui, fœderibus ruptis rebellarunt. Igitur omissis amici rebus, proprijs curam adiecit:classem instruens,atq́ perarmans,numero Centũ Milleq́ nauium,quaternis in quanq́ equis impositis. Primus Danicorũ Regum iumenta per mare trahens.quòd equitatu Vuandali polleret. Memor, quantis incommodis Nicolaum Patruum affecisset Henricus Lubecæ Dominus.

Haraldus cum filijs interit.

Ericus primus equos per mare traduxit.

¶ Archorenses Angli se dedunt:Christi quidem fide initiati. Ericus Antistitem illis reliquit. At Erico discedente, pulso quem dederat Antistite in pristinam idolatriã relapsi sunt. Caput.xviij.

IGITVR in Angliam ducens,urbem Archon,ualido aduersum se firmatam inuenit pręsidio,magnoq́ uallo diremptam ab reliqua Rugia: ne incursationibus uexaretur. Huius Valli cura data est Halladensibus. Egressi noctu per uada Vuandali, obsidentes infestant. Sed ab reliquo exercitu repelluntur. Cunq́ arctissimæ obsidionis Rex apparatũ faceret:territi Archonenses, deditionem pactis conditionibus fecere. Fuerunt autem hæc. Vt reiecta perfidia, Christi fidem amplecterentur. Baptisati, Antistitem reciperent sacrorum. Tributaquè pensitarent annua. Erat in urbe Simulacrum horrẽda superstitione ab uniuersa natione cultũ, Suantouit appellauere. Nam à sancto Vito occasionem idololatriæ cœpere. A memoria enim diui Ludouici primi,cùm operante Anschario Corbeiensi primũ monacho, deinde Hamburgensi Archiepiscopo,fides in Dania plantaretur: eodem Cœnobio egressi & alij fratres, exemplum Anscharij secuti, in Vuandalis uerbum uitæ disseminauerunt:ubiq́ patronum loci sui uitam commendantes, nouæ plantationi. Ex qua occasione cùm postea fidem reijcerẽt,patroni memoriam seruare:sed illa abusi, statuam pro numine,matrem pro Deo habere cœperunt. Quod si modo Ericus in pactis comprehendisset Suantouitum tradere, firmior res constitisset.

Archon Angliæ se dedit pacto ut Christũ induant.

De hoc supra lib.4.ca.13.in fine.

Angli defectores Religionis.

Tum autem baptiſatis ad mare multis, Antiſtitem illis reliquit, reuerſus in Daniam. Sed qua mente Religionem amplexi ſint, ſtatim apparuere. Nam ubi hoſtis declinauit, pulſo Præſule, fidem cum Religione reijcientes, ad Simulacrum percolendum redierunt.

¶ Aſylo urbe capta, Magnus Noricus oculis & teſtibus orbatur. Rex Leges renouat. Sialandiam amiſſam recuperat, Pontificem ære magno mulctans. Odio in Ericum contracto, Plogi Lancea transfoditur. Caput.xix.

SPEM deinde Haraldo promiſſam perſoluit, ducens in Anſlo. Qua capta Haraldum impoſuit. Nam ultra progredi tunc neq; conſilium erat, neq; ex amici uſu. Anno tamen proximo uniuerſam Daniæ claſſem illi miſit auxilio.

Magnus Noricus capitur.

Qua inſtructus, cùm in hoſtẽ mouiſſet, cœpit Magnum: oculis ac teſtibus ademptis, in tenebris & ſterilitate cõcluſit: & ex ſceptrato cucullatus euaſit. Interea Rex Ericus Legibus in Patriam renouatis, errata Maiorũ emendauit.

Renouat Leges.

Popularibus perinde percharus, quòd ſine ordinum diſcrimine, iuſticię ſuæ quenquè compotem fecit. Sed non potuit ea res ſine multorum odio fieri. Quibus enim peccandi licentiam ademit, iniquo in illum eſſe animo cœpere. Numinũ tamen fauore conſpicuus habebatur. Nam nocturna uiſione ſatellitis præmonitus, periculũ uitauit.

Somnium ſatellitis.

Viſum eſt homini, per altos ſe montes equo uehi: ſed pręcipitio delapſum, in profundam uallem decidiſſe: ibiq; confodi ungulis noctuarum. Cunq; Rex fretũ è Sleſuico traijceret: & ſatelles quæ proxima nocte uidiſſet, in ſuorum collegio retuliſſet, curauit, ut diuiſo ab illo nauigio uectaretur. Euenitquè: ut naue qua uectus eſt ſomniator pereunte, Rex ſaluus euaderet. Orta deinde ſimultate inter Regẽ, Eſcyllumq; Roſchildienſem Pontificem: in tam excellens res peruenit diſſidium, ut Eſcyllus Procerum fauore, tota Regem Sialandia pelleret.

Eſcyllus P. ære mulctatur grandi.

Sed claſſe regreſſus armata, fauore ſuorum ſubnixus, inſulam recepit: pertinaciores hoſtes extinxit: Pontificem graui ære mulctauit. Sed incidit interea caſus, quo Regis in Pontificem animus cunctis innoteſceret. Nam Anſcero Lunden. Eccleſiæ Archipreſule abſumpto, erant qui Eſcyllum in ſublimiorem gradum deuocarent: Rege renitente. quòd uiuebat in memoria defectionis in ſe pertinacia. Igitur cùm in concionem res deduceretur, aderat Rex, Rikoni Sleſuicenſium Pontifici ſtudens. Ibi tum exardeſcũt odia, quæ in Regem pridem erant concæpta.

Plogus coniurator.

Plogus autem quidam in militiam Regis conſcriptus, ſed Coniurationis munus in ſe ſuſcipiens exequendũ, Regi concionanti reſtiterat. Erat nonnihil cauſæ, quo populariũ quidam in Plogũ euectus, eum coram Rege accuſabat. Ille

defenſionis

defenſionis ſpecie progreſſus in Concionem, haſtam manu uibrauit. Rex cauſæ dirimendę intentus, cùm ſubortum in populo tumultum, eleuata manu ſedaret: Plogus diligenter attendens, Regem inermem aſtare, lancea ſtricta Regem perfodit: & uociferans, facinus ſuum conſcijs publicauit, ſua manu iacere Regem, in Regios inde ſatellites, liberum eſſe ſęuire. Ericus Aquini filius, qui in Regnum poſtea peruenit, ſuper aſſiſtentes Regium corpus, ulteriore uindicauit iniuria. Ericus Rex transfodit.

¶ Ericus Aquini filius, præ cæteris Regij ſanguinis eligitur. Eskyllus Sialandiæ Præſulatum ambit: at Rex fauorem populi ſecutus, Rikonem nominat. Caput.xx.

Ericus Aquini filius, ex Kanuti ſorore, Erici magni nepos, hoc ordine peruenit in Regnū. Nam qui ſanguine proximi uideretur. Sueno Erici, Vualdemarus Kanuti, Kanutus Magni impuberes adhuc filij, gerendo Regno minus uidebantur idonei. Placuit Regnū commendari uiro de omnibus benè merito, & qui Regio ſanguini nō alienus uideretur. Aquini enim, qui filiam primi Erici, ſororē diui Kanuti coniugem habebat, erat filius. Hic eſt ille Aquinus, quem cōſcium fecere Coniurationis in caput Kanuti: ſed ille abiens, conſors eſſe noluit: hoc ipſo culpandus, quòd in Lęuirum ſuū taciturnitate peccauit. Siquidèm in malè promiſsis, reſcindenda fides. Sed Chriſtiarnus inter Iutios primarius, filiū Vualdemarum renitenti abripuit matri, produxitq; in Concionem: merita Patris commemorans: quòd fortitudine, iuſticia, ſanctitate præcipuus habitus: non ſolum decus: ſed & nunc ſalus eſſet populo, patronus apud Deū aſsiduus: cuius cōmemoratione filium illis commendabat. Mota multitudo, lachrymas dedit. Erant qui Suenonem proximi Regis filium attollerent, legitima ſucceſsione à patre in filium eſſe Regnū propagandū. Sed & Kanutus Magni filius, Nicolai nepos, ſuo nixus patrocinio, inuenit qui ſe populo commendaret. Cùm autem eſſet trium penè par ætas, Regno minor adminiſtrando, in Ericū memoratū ab omnibus conſenſum eſt, ut ille adminiſtraret. Hic præter animi fortitudinem, parū à natura dotis accęperat: ſicut prudētia uacuus, ita parum amœnus eloquio. Cæterum adeò ſalutis ſuæ prodigus eſſe conſueuerat: ut bellum commiſſurus, ne ſingulariter in hoſtem excurreret, artius à ſuis ſoleret obſeruari. Tunc Eſcyllus cognito, Regē apud Iutiam deceſsiſſe, repente in Scaniam maioris Sacerdotij affectatione prouehitur. Ericus uerò infectum anteceſſoris propoſitum circa Rikonem explere cupiens, Pontificalis ei dignitatis incrementa prouenire cupiebat. Scanienſes autem ultima quæq; perpeti, quàm Pontificium in nouā familiam transferre præoptantes, bellū aduerſus Regem

Ericus Rex VI.

Erici. V. ortus.

Erici electio & fortitudo ſola.

Eſchylli ambitus.

decernunt. Ignorabat populus, Domum Domini, & sanctuarium eius, non hæreditario iure transire ad posteros: sed in rudi populo, uis erat pro lege: & ut uerum fateamur, hac ætate nondum erant uulgati Canones, qui nunc ampullosè circumferuntur. Rex cognita populi pertinacia: ne unius uiri familiaritate, multorũ in se odia conciret, proposito cessit: Escylloq́ sedem mutare permisso, Rikonem Sialandiæ Præsulem, interuenientibus Cleri suffragijs, creat.

¶ Olauus Daniam iure hęreditario reposcit: qua negata, Scaniæ Rex à populo acclamatur. Insidias dein Erico frustra locans, bello Escyllum Pont. Regis uice Ducem, bis superat. Caput. xxi.

PRAETEREA Haraldi filius Olauus, Noruagia reuersus, patrimonium suum, inter ciuilia bella à patruo occupatum, hęreditatis titulo reposcit. Cuius petitioni Ericus illam Antiquitatis Legem opposuit: qua reis Patrię bonorũ pœna decernitur. Patrem enim eius peregrino milite aduersum Patriam usum, decretam hac lege sententiem incurrisse. Igitur Olauus perinde ac iustum belli titulum accæpisset, cupidius seditionis oblatam causam amplectitur. Siquidem acceptam repulsæ contumeliam, ad nouarũ rerum transtulit licentiam: deq́ priuati patrimonij repetitore, totius Regni inhiator euasit. Verùm dissimulato odio, per insidias Regem opprimere statuit. Quem in Arnolindensi hospitio diuersantem, noctu adortus, primùm à uigilibus clam destinum eius aditum speculatis excipitur. Qui mox reflexis equis, sepultos somno milites, ad arma concitauit: primiq́ portas tueri parant. Auxilijs deinde superuenientium sociorum adiuti, hostilem repulere conatum. Olauus deinde ac suo proposito uictus, in Sueciam contendit: sed mox Erico Scania excedente, redit: Concionemq́ in ualle Arnensi sub Edicto contractam, liberioris uitæ promissis aggressus, Regium sibi nomen, illecto Populariũ fauore, cõciuit. Quod indignè ferens Escyllus, bellum ei Lundensi manu cupidius, quàm felicius infert. A quo superatus Pontifex: in acie primum: mox in urbe, ad quam ex prelio confugerat, obsessus: postremò necessitate uictus, obsidibus datis, fideq́ sacramento promissa, pacem paciscitur. Sed indignum ratus Pontifex, primam fidem irritam facere, arbitratus est, iusiurandum metu extortum, non præiudicare priori: Igitur contempta obsidum salute, quàm primũ potuit ad Ericum in Sialandiam reditur. A quo collaudatus, quòd integritatem Regi seruasset, uicis & agro insigniter muneratur. Olauus autẽ Scaniam in potestate iam tenens, opportunis præsidijs omnia firmauit. Rex reparatis uiribus, Scaniam adnauigat, exercitu instructus copioso. Portus autem quem tetigit,

Olaui in Regem insidię.

Escyllum Pon. Olauus superat.

tetigit, quibusdam superstitiosorũ infamatus erat opinionibus: quòd Rex illum attingens, annum uix superuiueret. Mouet Ericum uulgatus sermo (cuius generis etiam nunc quædam in Dania feruntur loca, quæ solent Reges uitare) tum expositis copijs, Archipresulem Eschyllum, Ducem fecit. Ille aut sacrorum quàm armorum peritior, mouẽs in hostem, conflixit infeliciter: rebusq́ ad Olauum inclinatis, uix sibi fuga consuluit. Ita Rex fabulis auscultans, dum pugnæ de longinquo spectator, quã ductor esse maluit, hosti uictoriã cessit. Olauus gemina Pont. perfidia motus, eo per uim destituto, aliũ suæ partis surrogauit. Superstitio. Eschyllus Pont. secundo superat.

¶ Ericus Scaniam ui recuperat, laqueo Pont. strangulans. Ter bello fugatur Olauus. Vltimo Roschildien. Episcopum, simulato colloquio, capite per fenestram exerto, truncat. Caput. xxij.

IAM securus Regni Olauus, remissius agebat. At Ericus clam armis, copijsq́ contractis, traiecit è Sialandia in Scaniam: facileq́ præsidia, nihil tale expectantis Olaui deiecit. Constitutum ab illo Pontificem, turpi nece, sacrorum inuasorem, consumpsit. Nam laqueo appensum, Iudæ proditori æquandum uideri uoluit. Nondum erat Canon ille, de non tangendis Domini Christis promulgatus. Et solẽt ista etiã uulgata apud militares uiros cõtemni, arbitrantes æquũ uideri: ut qui se armis inmisceat, armis pereat. Olaui primores amicos comprehẽsos, mari dimersit. Arma multa Olaui partibus profutura, occupauit, gratam militibus prędam. Olauũ deinde agmine expedito occurrentẽ, diu præliatus sustinuit: ad extremũ etiã uictũ fugauit. Ille concessit in Gothiam. Reuersus deinde ꝑ Blekingiã, Erico denuò occurrit. Sed eadẽ qua prius fortuna. Victus enim, terga dedit. Sed insequẽtes hostes, insidijs collocatis, per montiũ fauces excępit, multosq́ consumpsit. Quo prælio magna uis cecidit Scaniensiũ, pręsertim Lundensiũ, Renouatis iterũ uiribus, Scaniã minus sibi felicem ad uictoriam, euitat: bellumq́ transfert in Sialandiam. Cuius Pont. Ribo, contractis quos potuit ex amicis ad arma, Erici partes fortiter tutatus est. Nam conserto prælio, fugauit Olauũ. Ille tum Hallandiam concessit: ibiq́ reparatis uiribus, quia aperto prælio par esse nõ poterat, insidijs egit. Speculatus enim cùm transisset in Sialandiam, quo se loco Pontifex contineret, eò cum expedito agmine noctu quã occultissimè contendit. Vicus erat Ramlosa, quo se Roschildien. Episcopus cõtinebat. Per lumen aũt, quod nocturno officio Pont. succẽdi iusserat, proditus oppugnatur. Primũ quidèm armis se tutatur. Inde, quòd multitudine uincerẽt, obserandas fores curauit. Coniecere Clerici sarcinas omnes: Erici uictoria. Pontif. Scanien. laqueo strangulatũ.

ut aditu prohiberent hoſtem. Hanc uia ſubmotus, ignem iniecit Olauus. At Pontifex ferro quàm igni, quando id neceſsitas imperabat, decertare malens, colloquium petit Olaui. Caput tẽdens è feneſtra. Nec mora, adeſt Olauus, & caput prominens enſe ſecuit. Ita compenſans Pontificis ſui necem, quem in Lundia perdidit Ericus.

Pont. capite in feneſtra plectitur.

¶ Excommunicatur Olauus à Rom. Pont. Renouato tamen bello, rurſus ab Erico fugatur. Rex in Vuandalos infelicius mouet. Febri tandem correptus, Regnum cucullo commutat. Caput. xxiij.

AT Rom. Pontifex horrẽdis execrationibus ob eam rem petiuit Olauũ: præcipiens omnibus Daniæ Pontificibus, ut prophanatorem ſacrorum, omnibus cenſuris, grauiſsimisq́ ſui gladij pœnis onerarent. Contendit autem in Hallandiam, hoc patrato in Pontificẽ ſcelere. Rex illum nauigio ſecutus, parum aberat quin caperet. Ille ſe in fugam conijciens, pontem, qui inſequentibus erat tranſmittendus, deiecit. Ita ad tempus aſſecuratus. Milites eius magna parte pereunt in fuga. Erat inter milites Erici, qui capitis ſui diſcrimen ſubijt, quo Regem ſuum faceret tutiorem. Nam transfugio ad Olauum ſimulato, occaſionem quæſiuit eius perimendi. Ibant per uiam equis uecti: tum miles transfuga, lanceam omnibus uiribus contorſit in Olauum, equi ſui celeritate fretus auolabat. Sed Olauus ictum inclinans declinauit. Tum ſibi nihil arbitratus tutũ miles, aufugit. Compendia fugæ quæritans, paludem tranſire conſtituit. Sed ibi demerſus perijt. Paluſtre enim cœnum, equum demiſsius accepit, equitemq́ pariter equi motu conuoluit. Iam Ericus nuptias circumſpexit. Accepit autẽ uxorem Hartuici Hamburgen. Archiepiſcopi germanam. Erat is Marchio Stadenſis: qui Comitatus tum, etiam Thietmarſiam complexus eſt, ſatis conſpicuam Nobilitate fœminam: ſed erat, ut aiunt, quod in moribus eius, et uita deſyderaretur. Cuius inſtinctu Rex prędia multa & latifundia diſtribuit his, quorum opera uſus eſt in hoſtem: quo ſibi in reliquũ tempus faceret deuinctiores. Cunq́ audiſſet æmulum Regni Olauum uiribus renouatis bellum reparare: nihil cunctatus Ericus, illi occurrit: & congreſſus apud Thiutam amnem, cum maiore copiarum ſuarum parte deleuit. Verùm non eadem uirtute externa, atq́ domeſtica bella peregit. Expeditionem enim fecit in Vuandalos. Sed is erat ei exitus, ut aliquanto melius uideretur, non tentatum, quàm turpiter relictum bellũ. Non enim tam timori, quàm ludibrio fuit hoſtibus. Adeò enim apud eum in ea expeditione inertia fuere omnia, ut ne à uiro quidem edita putarentur. Infirmi enim cuiuſquè in ſoluenda militia arbitrium ſequebatur: ſæpè lixarum redeundũ clamantium, clamorem ſecutus, claſſem

Excommunicatur Olauus.

In Olauum inſidiæ.

Olauus uincitur quinto

In Vuandalos infeliciter mouet Ericus bellum.

classem dimisit. Quæ res contemptum eius, & inter domesticos, & inter hostes peperit. Nam Vuandali eò temeritatis processere, ut impunè nauigarent in Daniam: nonnunquàm enim Regiam nauim consecuti, prædam ex ea petiere. Quo tempore uix in terram elapsus, eorũ euasit manus, armamentis, & quæ secum uexit omnibus in prædam hosti relictis. Nec magnum aliquid in reliquum uitæ tempus peregit. Interiectis annis, cùm apud Sialandiam febri se implicitum persentiret, Fioniam usq;, unde erat oriundus, concessit: salubriorem ratus aërem inclinato iam corpori, quẽ natalem primùm hausit. Illic desperato languoris remedio, quia corpori nõ poterat, spiritui consulere cupiens, Regiam uestem cucullo permutat: uocataq; militum cohorte, palã Regno renunciat. Tunc Elinus à uico Vuisingo, qui & ipse ęgro cum alijs assidebat, cunctos de creando Rege, circũspectis esse suffragijs iubet, utpote præsenti iam militia liberos. Quæ uox uitam Regis, quantulacunq; restabat, absumpsit: ægreferentis adhuc uiuo sibi successorem requiri. Quod sua uoce denunciabat, ab alijs tamen audire peræquè non potuit.

O Regem fatuum.

¶ In Rege eligẽdo magna contentio. Sueno, Kanutus'q; uterq; Regnũ ambit. Eschyllus max. Daniæ Pont. in Kanuti partes declinat, ideò à Suenone capitur, sed mox dimissus, muneribus etiam exornatur. Caput. xxiiij.

SVENO Erici filius, qui ante proximũ regnauit, quem Plogus cæcidit, quiq; patrem habuit Ericum Regem in peregrinatione terræ Sanctæ deficientem, fratrem uerò Kanutũ Ducem, sanctitate insignem, cuius etiam uindictam peregit, in Regno successit. Duras uerò partes Regni, illi Kanutus Magni filius, patre Nicolào nati, fecerat: quòd eodem penè tempore, Sueno in Sialandia, Kanutus in Iutia Regnum inibant. Durauitq; contentio ad necem usquè Kanuti. Apud Sialandiam, quæ insula meditullium Regni, & Regiam ipsam tenere uidetur, legitima Sedes, & creandorũ Regum locus esse uidebatur. In eam concurrêre, qui Suenoni, ob patris, patruiquè Kanuti recordationem studebant. Cunquè properanter illi Regium commendare nomen, amici contenderent: negabat Olauus, cognomine Balbus, Regiam appellationem, nisi populo, cui ius esset decernere, prouenturam. Sed Stenus uir item Primarius, & quem multis pro missis Sueno cumulasset, nihil expectandũ duxit: sed magna Concionis parte in assensũ uocata, primus Suenonẽ cõsalutat Regẽ, & in uulgus proclamat. Secuta cõcio, plausu Regẽ oẽs Suenonẽ cõclamauere. Et ut suffragijs maioribus, uiribusq; suã cumularet electionẽ, Iacobũ quendã cũ Suenone mitit in Scaniã: q uocato in concionẽ populo, ait

Sueno Rex III.

Contenditur de Rege eligendo.

Pro Suenone Sialandenſes.

Sialandenſes & ſi de more ueteri in deligendo Rege, ſibi primas poſſent iure optimo uendicare partes: modeſtiori tamen uſos ratione, nihil in ea re uoluiſſe tamen conſtituere, ſine Scaniorum aſſenſu: ſuum tamen in Suenonem propenſum affectum fratribus inſinuare uoluerunt. Itaq; ſi Suenonem Scanij Regem uelint, omnium ſe rerum, & corporum uiribus anniſuros: ut quod cum Scanijs Sialandenſes conſtituerint, id perpetuum ſit. Patris eius in omnes merita, eorum in illũ obſequia commemorat. Commendat filium paternis meritis: ut humanitatem, qua parentem præuenerunt, in hæredem proſequantur. Ergò affectum inſinuat: factum autem Sialandenſium abſcondit: & perinde Scaniorum in eum inclinant ſuffragia.

Pro Kanuto Iutij.

Kanutus non ſegnius inter Iutios, Magni patris, Nicolai aui memoriam renouat. Accuſatq; Suenonis temeritatem: qui inconſultis cæteræ nationis partibus, immatura ambitione Regnum præoccupet: indignatione magis ſui contemptus, quàm quæ de affectione Kanuti procederet. Iutij quoq; Kanutum Regem appellant. Sialandiam adnauigat: paternos in ea amicos ſollicitat: mittens qui maximum Daniæ Pontificem Eſchyllum,

Eſchylli Pontificis nequitia.

qui iam aduerſarum partium uidebatur, pertentet. Ille audita Legatione, cùm corpore magis, quam animo ſequeretur Suenonem, operas pollicetur Kanuto: quærens occaſionem, quomodo conſerta ſermonum altercatione, ab eo diſcederet. Erat ea tempeſtate Lundiæ Sueno: quem colloquij de pace ſimulatione aggreditur. Verùm in longũ ducens ſermonem, præmiſſus ab illo nuncius, adeſſe littori nunciat Kanutum: ut erat conſtitutum. Tum Eſchyllus ſermonem rumpens, indignatione concæpta abibat: conſcenſoq; iumẽto, cum militibus quos habebat expeditos, contendit ad littora, Kanutum excæpturus. At ille cùm in littore neminem conſpiceret: arbitratus ſibi data uerba, nauigans declinauit. Itaq; uterq; deluſus eſt: nec Kanutus cõſpiciens cùm ueniret Pontificem, nec ille Kanutũ reperiens. cùm paulò ſerius conſtituto ueniſſet. Sueno autem cùm eſſet colloquium amaritudine ſolutum, nihil iam pacatum cogitare reputans Eſchyllum, occurrit illi: con-

Eſchyllus capitur.

ſertaquè pugna, capit illum, & in Eccleſiam recludit uinctum, ex Sacrario faciens ergaſtulum. Sed execrationem ueritus, ſtatim relaxat: & ut fidiorem ſibi faceret, magna parte Inſulæ Bornholm donat.

¶ Kanutus à Suenone ſuperatur. Interim in Vuandalos apoſtatas, expeditione per Papam edicta, conciliantur illi mutuo. Danorum claſſes à Rugijs exuuntur. Caput. xxv.

PER longum tempus in medio, cùm audiſſet Sueno, Kanutum in Sialandia copias parare, adnauigat: manuq; conſerta, cruento prælio

to prælio uincit, ac fugat. Victor in Scaniam, Kanutus in Iutiam laceras uires colligit. Tempestate illa summus Pontifex, uicinos oẽs Christianos, largitate munerũ suorum de thesauro Ecclesiæ, inuitat: ad oppugnandos Vuandalos Christi fidem toties reijcientes. Ad eam expeditionem pietati plenam, exciti Saxones à terra oppugnare contendunt, Danis à mari occurrentibus. Ea res conciliauit Regni æmulos: ut interim positis intestinis odijs, communi ope hostem publicum uno animo adorirentur. Kanutus Iutiorum, Sueno Hetbyensium nauibus aduehuntur in hostem. Scanij ac Sialandenses à tergo imminentes, agmina claudunt: Interea Dobinum oppidum, terra Saxones, à mari Dani obsident, oppugnantq;. Sed interim Rugij cernentes, expositis in terram militibus, naues uacuas, opem sic laturi cõgentilibus bello socijs, si hostilem classem (spem reditus) lacerassent. Itaq; oppugnant, paucis propugnatoribus defensam. Et multis iam nauibus pessundatis. Iutij qui aderant, non magnopere moti, tacitis etiam uotis hostes adiuuabant. Viuebat in eis uetus odium, recensq; de Regno dissensio: ita ut nõ integris animis res gereretur, quo minus etiam prosperata est oppugnatio. Quæ cùm longeuam deposcere uideretur obsidionem, uno animo soluunt, reditum in Patriam properantes. quòd formidaret alter ab altero. Igitur cùm Suenonis nauigium hostili impetu esset conquassatum, exhibuit illi Kanutus Liburnicam suam. Sed suspectũ ab hoste beneficium non accepit. Igitur Sueno Slesuicum concedens, prius tamen in Sialandiam, Scaniamq; redijt, quàm ab hoste occuparentur. Roschildiam oppidum, iam mœnibus uallóq; uacuum, communiuit. Inde in Scaniam, ut illam quoq; communiret, transiuit.

Superatur Kanutus.

Papa in Vuandalos irritat.

Danorum classes aduruntur.

¶ Caduceus quidam Kanuti Suno, Roschildia captus, à Suenone excæcatur. Oppidum Kanuto deditur. In Sialandia tum inito prælio, à Suenone Kanutus superatur. Caput. XXVI.

INTEREA Kanutus multorum in Sialandia familiaritate fretus, adnauigat: ut eam sibi conciliet Insulam. Roschildiam ubi iam audit in partes cessisse æmuli: mittit uirum eloquio magis quàm militari splendore conspicuum. Ille obequitans, deditionem Kanuto multis uerbis suadet. Dum autem ille sub mœnibus lasciuit, mittit occultè ciuitati Præfectus, qui Suasorem capiant. Nam dum intentus sermoni, suaderet auscultantibus à muro, non respicit à tergo uenientes. Captus ergò, in oppidum trahitur: & breui superueniente Suenone, suasionis suæ merita præmia tulit, excęcatus ab illo. Nec longum tempus, obseruato temporis cõmodo, cùm iam nemo Kanutũ adesse putaret, nauigans à Iutia, Roschildiã noctu petit, ab ea parte qua maris sinu alluitur:

Suno orator Kanuti capitur, & cæcatur.

alluitur:& ab amicis adiutus, oppidum capit. Ebbonis Præfecti, qui iam ad Suenonem cõfugerat, domum direptam incendit. Sialandenses publico decreto, alimentorum illi ſtipendia decernunt. Scanij non minus propenſi in Suenonem, Collecta etiam inſigni peracta, Principem ſuum collato ære locupletarunt. Interea cauſa extitit, qua ex Iutiis Primores duo, & in re bellica ſingulari præſtantia, duabus liburnicis ad Suenonem tranſeunt: quorum acceſsio magno illi fuit rerũ momento. Contractis ergò auxilijs, & inter alios aſſumpto Eſchyllo, traijcit in Sialandiam, belli fortunam tentaturus. Kanutum autem ſui, prælio pro ætate intereſſe non paſsi, ſpectatorem ſtatuerũt. Congreſsis ergò paribus odijs utriſquè, diu anceps prœlium conſeritur. In quo cùm Sueno iam terga dare uideretur, à ſuorum ualidiſsimis in aciem reuocatus, uictor ex penè uicto conſtituitur.

Kanutus ſuperatur.

ℭ Vualdemarus diui Kanuti, Suenonis partes ſecutus, Sleſuicenſi Ducatu donatur. Rex in Holſatos moturus, penuria ſcapharum plures ex Danis perdidit. Caput. xxvij.

PER quæ tẽpora Vualdemarus diui Kanuti filius, iamprimum per ætatem armis habilis: ut adoleſcentiam præclaris militiæ rudimentis imbueret, Suenonianas in partes conceſsit: quòd paterna facinora in Kanuto reformidaret. Cuius fauor plurimum Suenoni uirium conciliauit. Paterna illum Præfectura, hoc eſt, Sleſuici Ducatu Sueno donauit. Erat Kanutus alius Erici filius, ſub Kanuto militantis: qui ad eandem, beneficio Kanuti, Præfecturam anhelabat. Qua ex re crebra inter Vualdemarum, Kanutumq́ pugna fuit: nec minor inter illos de parte contentio, quàm de rerum ſumma Regibus incedebat. Semper tamen congreſſis illis, inclinabat ad Vualdemarum uictoria. Interea Sueno hoſtem perſecuturus, in Iutiam traijcit exercitum. Ibi à perfuga quodam Ethlero inſtinctus, ut bellum in Holſatiam transferret. quòd inde fortaſſè auxilia mutuatus eſſet Kanutus: præbiturum ſe ſpondet ſcaphas ad traijciendum exercitum copioſas. Nam pontem nicolæ conuulſerant ſuper Eydoram. Paruit Sueno ſtimulanti: & cum exercitu Eydoræ propinquauit. Ibi binas tantùm ſcaphas reperit. Ardebat primus, uel inter primos traijci Sueno: ſed à ſuis meliori conſilio, magnam ſuorum partem præmiſit. quòd hoſtes in uicinis latibulis occultati, facilè erumperent, cùm tantum cernerent eſſe uirium traiectum: quantis occupandis ipſi ſufficeret. Nec illos fefellit opinio. Nam Holſati cernentes ex hac ripa, Danos incurrunt, manus conſerunt: ad unum omnes Dani pereunt. quippè quibus nulla fugæ ſpes. Nam ſcapharum magiſtri medio ſe amne continuerunt, periculum ſuum co-

Dani ab Holſatis trucidantur.

um cogitantes: ne aut traiectos reducerent, aut plures traijcerent. Ita bona pars exercitus, sub oculis Ducis perijt.

¶ Ab Iutijs Kanutus humanissime excipitur. Pedes Suenonis exercitui obuiam uenit. At equitũ incursu ualidiore, in fugam tandem uertit. Caput. xxviij.

ISDEM temporibus Kanutus uacuam hoste Iutiam aggressus, tantam hominum expertus est humanitatem, ut congestis pecunijs, Duci ærarium faceret ad militiæ stipendia. Sueno aũt laceris ab Holsatia uiribus, aggredi illum non fidebat. Sed reuersus in Orientales Prouincias, reparabat exercitum: & post temporis interuallum, cùm iam hostem petiturus Fioniam aduentaret, Ebbonem uirum sibi amicissimum, cuius consilio cuncta gerebat, audit uita excessisse. Curato, quòd Sialandia in fide retineretur, mouit in Iutiam. Vuibergenses pactos Regiorum uectigalium immunitatem primos sibi conciliauit. Kanutus autem cùm ualidum undecunq; contraxisset fortissimorum militum exercitum, hosti se prębet obuium. Grauissimo prælio ab hominũ memoria conflictatus. Sed erat Procerum eius consilium: ut quando equitatus superioribus pugnis parum illi prosper fuisset, omne robur exercitus in pedites haberet coniectum: æquato periculo, quo minus fugæ fiderent, sed omnes propè intelligerent, aut uincendum sibi, aut moriendum. Mouit in hostem: medius autem cum equitum cohorte Kanutus incessit: ut pugnæ spectator potius, quã ductor esset. Sueno hoc alacrior factus, cùm equitatu plurimum polleret, monente Vualdemaro, manũ non contemnendam, & ipse peditum peditibus opponere. In quibus Vuibergenses equis insueti pugnare: sed alis equitum omnem suorum permuniunt exercitum. Kanutus hanc ineundi prælij rationem ab hoste conspicatus, in celeritate rem posuit: ne ab equitatu circumueniretur. Igitur mouet in hostem, pedites peditibus stataria pugna obijciens. Graue, ac diuturnum pręlium: ubi diu certatur. Pertinaciter utrinq; resistitur: certi non cedere. Facilè uictoria apud Kanutum erat: cuius omne robur in pedibus erat. Mox in equites conuertit agmen. Sed malè fidebat Sueno acie confligere cum armatissimo peditum exercitu: lacessendum ac fatigandum putauit equitatu. ut paulatim absumptis uiribus, pertinaciam deponeret uictus pedester exercitus. Nec aliter euenit. Kanutiani enim cùm tota die præliantes, nullum ab æquitatu respirandi tempus accæpissent, exhaustis uiribus, quadrato agmine incedentes, preliantesq;, uestigia torquent in uicinum oppidum. Interea quidam Suenonianæ partis cùm acrius incurreret retrogradientibus, ab hostibus cingitur: ualidaq; pugna unus in multos decertat, multos prosternens.

Ebbonis mors.

Stratagema

Stratagema

Sed Vualdemarus amici caſum miſeratus, ſuccurrendum putauit. Igitur immiſſo equo aduolat, illum erepturus. At ille iam ſudore oculos tegente, non diſcreuit inter hoſtem & ſocium: itaqꝫ librata ſecuri in caput amici, ſi intra ictum ille ſtetiſſet, mox confeciſſet. Ereptum ergò extrahit, ignarum ſocius, an hoſtis ſit qui uim faciat. Vbi autem amiciſsimum conſpicatur hominem, gratus quidèm, ſed necdum indignatione poſita, rogat, quonam pacto ſe periculo immerſerit, quo id caſus præſtare potuiſſet, quòd utriſqꝫ ingemiſcendum eſſet? Kanutus equo præcipiti in fugam lapſus, eripitur.

¶ Kanuti exilium deſcribitur: quamqꝫ infeliciter contra Suenonem, tandem Rege & uictore nominato, militarit propè Vuibergam. Caput.xxix.

SVENO autem uicum cui hoſtes inerant, facilè irrumpens, obuium habuit Heliam Ripenſem Epiſcopū. Iam tibi, Sueno inquit, hortulani conſilio utendū: qui noxijs extractis herbis, locum utilibus uacuefecit. Salutare monitum, ſi illo tunc uteretur. Sed ille ſine diſcrimine multis tum pepercit: alios redemptioni ſubijciens: alios ſacramento interpoſito ſibi conciliat. Duo ſoli inſignes latrocinijs, gladio ab illo ſunt cæſi. Sed multi ex his præſtitæ ſibi ab illo ſalutis inmemores, ad Kanutū rediere. Qui interim rebus in Dania deſperatis, ad Suerkonem Suetiæ Regem uitricum ſuum conceſsit. Sed ibi primùm benignè exceptus, inde uilior haberi, poſtremum contemni cœpit. Nam Suerkonis filius Ioannes ſtrennuus, ſed inſolentia ſuperbus, ignominioſo Carmine calamitatem eius cepit inſectari. Inde ergo comparato nauigio, ad auunculos in Poloniam reſpexit. Eoqꝫ cōtendēs, ſatis hoſpitaliter excipitur: ſed ſpeculator magis habitus quàm
Hartuicus Hamburgen. Archiepiſcopus. exul, in nullam urbē admittitur. Ad Hamburgenſem inde Archiepiſcopum confugit: infenſum Daniæ. quòd legationem ſuam, ab olim Eccleſiæ ſuæ debitam, in omne Regnum Aquilonis Danici reiecerit. Ab eo quidèm auxilia mutuatus, fidem pertentat. ſuorum, qui nouiſſima pugna à Suenone capti, à ſe tranſierunt. Vbi comperit quàm ocyſſimè redituros, ſpe plenus Saxonum uiribus, mouit in Iutiam. Ilico ſine reſpectu iuriſiurandi, contemptis etiam quos præſtiterant obſidibus, ad illum magna Procerum pars redibat. Quod ubi Sueno perſenſit, diffiſus uiribus in prælium, Vuibergam nuper à ſe munitam ingreditur: ibi obſidionis incommoda laturus. Sperabat enim, externas uires hoſti non diu affuturas. Kanutus fortunam loci ueritus, oppugnationem non intentabat, ſed caſtra fixit opportunis locis: ut inuectionem commeatuum impediret, futurum ſperans, ut fames hoſtem per urgeret. Sed dum circumageretur Kanutus, Sueno Vuandalis bellū intulit.

intulit. Magis tamen hostis ludibrium, quàm terror fuit, quippè non totis uiribus incumbebat, animo semper respiciens in Regni æmulũ. Cùm ergo nunc urbe clausus teneretur, famem prospiciens, audendũ aliquid censuit etiã cum periculo. Igitur egressus noctu tendebat cum expeditis in castra oppugnanda Kanuti. Ille iam nihil tale ueritus, mane primo diuinis institit audiendis Officijs. Comperto hostium accessu, trepidi in tali re, alij arma capere, alij circumspectare fugam. Erat medius utrorumq; riuus, quem iam uado meabilem Kanutiani agnouere, Suenoniani ignorauere: quæ res multis fuit exitio. nam equis gurgitem tentantes, perierunt. Saxones in Kanutianis castris, ostendendarum uirium gratia, uadum ingressi, ad Suenonianos irritabundi transierunt. Aduertit Vualdemarus, & obseruato loco, paucis secum extractis, uadum prior ingreditur. Occursant densi ex agmine alio, transitum remorari: sed peruicit fortis adolescentis instantia, ut pertransiret: locumquè capiens, pugnam cum paucis orditur. Plures inde secuti, iam iustam aciem instruẽtes, fortiter instant hostibus. Sed Kanutiani necdum terrorem superioris prælij posuere. Vbi acrius instare hostes uident, terga dant uicti. Saxones autem, quibus exercitatio militaris familiarior erat, equestri prælio usi, crebro equorum reiectu uictoribus insultabant: ita fugam moderantes, ut eam non sine ordine & regimine dirigere uiderentur, in fuga pugnantes. Conuenit iam edicto uictoris, ut nemini parceretur capto: propter perfidiã proximè rebellantiũ. Itaq; siue in fuga capti, siue in diuerticulis deprehensi, iuxta periere. Vnus ex Saxonibus iam ante accæpta uenia à Duce suo Kanuto, ut in Ripam urbem secederet, deprehensus, Suenoni offertur: is quoniam uir fortis erat, & pristina militia Suenoni notus, libertati datur. Quæ res illi exitio fuit inter suos. Nam proditionis accusatus, quòd conscius futurorum secessisset: cùm diem ei indixissent, ita se purgauit, ut multis fidem faceret innocentiæ: sed tamen ab æmulis interceptus, insidijs perijt. Sueno iam iusti Regis, toties uictor, nomen meruit. Igitur tutandæ patriç curã adiecit. Nam duo, locis opportunis, in littore maris firmauit præsidia, aduersus incursiones Vuandalorum, alterum in Fionia, in Sialandia alterum. Sed utrunq; hostes demoliti sunt. Compertos tamen in mari, celeri expeditione occupauit: & iuxta Fioniam conserto cum illis prælio, ita retropulsi sunt, ut diu cladis meminissent. Sed ut Sueno Rex liberius in hostem armaretur, instituit mari Prçfectum Vuethemannum, qui Piraticam curaret: Lege data, ut nauibus ubiquè repertis uteretur, octaua quæsitorum parte Dominis pro naulo soluta. Commeatus necessarios, & arma uectitabant, nihil præterea: quo expeditiores essent. Noctibus per trans-

Vualdemarus Kanuti sancti filius.

Edictum militare.

Sueno Rex declaratus.

Piratarum Leges.

ſtra ſomnum cœpere. Ingreſſuri mare, accito Sacerdote, uelut moritu-
ri, ſe Eccleſiæ Sacramentis apparabant: quo fidentiores ferrẽtur in ho-
ſtem. Aggreſsi hoſtes, Piratas facilè oppreſſere, ſeptem & octoginta
naues ex his breui cæpere: cùm ipſi uix.xx. iacturã ſint perpeſsi. Chri-
ſtianos captos in nauibus, laxauere; breuiq́ perfecerunt, ut mare pa-
catum haberetur.

¶ Friſios Kanutus in auxilium adſciſcit: quem Sueno Rex exercitu forti inſequitur, uincit, duraq́ obſidione in deditionem Friſios impoſita mulcta, compellit. Caput.xxx.

INTEREA Kanutus è Saxonia, quæ illi magna in re-
liquum auxilia polliceri noluit, in Friſiam Sleſuici pago cõterminam,
deflectit. nam & illa Danicis Regibus ſemper paruit. Laxationem Tri-
butorum pollicetur: qua gens illa promiſsione accæpta, magno ſe prę-
Friſiæ minoris deſcriptio. lio implicuit. Eſt autem regio paluſtris, ſitu humilis, ſolo aggere mare
excludens: quo rupto, inundat, fitq́ nauigabilis quę aratrum paſſa eſt
terra: ſed inundationem fertilitas ſequitur. Penates editis locis extol-
lunt, aggeſtis in tumulum ceſpitibus. Hos è Friſonum gente condi-
tos, nominis & linguæ ſocietas teſtimonium eſt: quibus nouas quæ-
rentibus ſedes, ea fortè tellus obuenit: quam paluſtrem ac humidam
primùm, longo cultu durauerunt. Ea gens tum Kanuto uires promi-
ſit. Quoquè illum faceret tutiorem, mœnia cinxere, oppidumquè ad
Mildam fluuium fundauere. Sueno Rex è Sialandia, Scaniaquè naui-
bus impoſitas copias, tranſmittit Sleſuicum. Iutios iubet equitatu in-
ſtructos adeſſe. Naues inſigni labore, terreſtri itinere tranſponit in Ey-
doram: ut hoſtibus fugam impediant. Inde copias ducit ad cingen-
dum nouum oppidum, cui hoſtis inerat, natura quàm arte munitius.
nam amnis placidis aquis præterlapſus ab una, inmeabilis palus ab al-
tera cingit. Firmatis ergò caſtris, opportunè oppugnationem inter-
mittit. Interea Friſica iuuentus pugnæ auida, hoſtẽ laceſsit amne trans-
miſſo. quotidiana enim exercitatione uaria pugnatur fortuna. Creſcit
per tempora Friſiorum audacia, magis magisquè hoſtem laceſſunt. In-
terea erant inter primores Danorum, qui Friſicæ temeritatis non ig-
nari, totis agminibus erupturos proſpiciunt. Iubent in caſtris exerci-
tum ſtare in ordine ſuo: ut dato ſigno prodeat. Ergo ad Ripã irritan-
tur à Danis Friſij. Cedunt paucis: ut omnes educant. Illi toto agmine
proruunt amne tranſmiſſo, imparatum opprimere geſtientes. Tum
in ſuo ordine prodibat exercitus: & conſerta manu, profligant Dani
Friſiorum fuga. Friſios: tantam multitudinem opprimentes, ut contextis uiminibus
ad tranſitum paludis, penè opus non eſſet: cùm ubiq́ cadauera cæſo-
rum pro

rum pro ponte illis uiderentur. Kanutus id cernens, cum paucis equitibus in fugam se conijcit. Superstites Frisij ægrè in urbē se receptant. Rex fortiter oppugnat, arbitratus caput belli inesse Kanutum. Vbi multo sudore, sanguineq́; oppidum diu oppugnauit, ad deditionem compulit. Regis clementiam implorantes, etiam ultra ac rati sunt inuenere. Plogus inerat, qui Regis patrem Ericū Regem confoderat. Non sperabat impunitatem sceleratus: & tamen meruit, dum plus Rex deditionis iuri, quàm proprio affectui indulgeret. Cæteros Kanutianos milites, toties fidefragos, dimisit: præfatus eorū odia, ac fidem in ęquo ponere, cui toties peierassent. At Frisones mulctæ nomine duo milia etiam libras Regi, cum obsidibus pendunt. Plogus seruatur.

¶ Fridericus. I. Imp. Suenonem Regem, & Kanutum certis conditionibus reconciliat. Caput. xxxi.

KANVTVS interea ad Imperatorem Fridericum, recens ad Imperium assumptum, contendit: pollicitus Regni subiectionem, si illius ope reducatur. Ille auidus ampliandæ ditionis, Suenoni nuncium mittit consalutatum: oratumq́; ut se inuisat: magnum sibi inesse uidendi Regis desyderium, quem iuuenis iuuenem apud Imperatorem Conradum agnouerit: se quoquè concitò properare ad Suenonem, nisi Regni negocia præpediant. Mouit Suenonem tam familiaris ab Imperatore salutatio: Regio apparatu se Teutonicis uidendum ingerit: pergitq́; in Mersburgum Misnæ oppidum, quo tum Imperator Curiam, Conuentumquè Principibus indixit. Excipitur initio perbenignè, Regioquè fastu collocatur. Posteris diebus cum causa Kanuti in medium ueniret, Imperator se medium constituens, in hanc legem res inter dissidētes componit: ut Rex ab Imperatore Regnum recognoscat: Kanutus Regia spe posita, miles sit Suenonis, Sialandiam accipiens, eaq́; contentus sit. Qui has recuset conditiones, in eum se copias missurum, ut alteri accedant. Sueno circumuentus, quod necesse fuit, paterna bona, quibus in Sialandia abundabat, tanquàm peculiaria, conditionis tenore sublegit, excepitq́;: ne uiolandæ pactionis, omnis domi deesset occasio. Quod quia Germanico Iuri familiare erat, admissu facilè fuit. Kanutus pacti sponsorem Vualdemarum deposcit. Ille sciēs, quàm sit difficile parere conditionibus, ualde recusat. A Rege rogatus, hac annuat conditione: ut nisi ille pareat pactis, se accessurum Kanuto. In has conditiones discceditur. Reuersus in Regnum Sueno, Cæsari rescribit. Suorum Procerum consilio, non placere conditiones: quas nemo ante se Danicorū Regum subijsset. Kanutus etiam cùm pacta in Sialandia posceret, Re

Barbarossa hic Frider. I. Anno Christi 1152.

Saxonię lib. 6. cap. 15.

Sueno & Kanutus cō ditionibus componuntur.

gios ſe penates à cætera conditione ſecreuiſſe dicebat. Fruſtratus ergò ſpe Kanutus, uadem depoſcit. Qui cùm Regem deſerere, aut ſponſioni deeſſe, æquè turpe duceret: utrobiquè famæ periculum contemplatus, mutare pactum, quàm euertere maluit. ſtatuens, ut cùm Rex Sialandiam commeatui ſuo neceſſariam duceret, aliud pro eo Kanuto ſtipendium aſſignaret, nec fructu parcius, nec honore defectius. Aſſenſus conditioni Rex, tripertitam Kanuto Pręfecturam conſtituit: eiquè in Iutia, Scania, ac Sialandia peculiare beneficium tradit: intercisam loco dominationem minus ſolidæ poteſtatis geſturã exiſtimans. Huius rei gratia, Kanutus denuò Vualdemarum predem depoſcit. Quem uelut ante repugnantem, Sueno ſponſionem iterare cõegit: negans ſe, ſi pacto obuiam iſſet, eius in Kanutum defectionem ægrè laturum.

ℭ Suenonis mutati & improbi mores, & nuptiæ. Caput.xxxij.

IGITVR Sueno, perinde ac bellorum metu ſolutus, ſuperbè cœpit agere, patrios ritus proijcere, Germanicos habitus ſibi ac familiæ inducere: Epulas maiori luxu inſtruere. Quippè quem recens conſpecti ritus Germanici oblectarunt. Sed ea res in oculis Procerum uehementer notata, honores Nobilibus ademptos, hiſtrionibus ac ſaltatoribus addebat. Illuſtribus à ſe uiris reiectis, leues ſibi ſociauit & effœminatos. Nec Auariciæ imperauit. Proſcriptiones Nobilium, quorum ambiebat patrimonia, multiplicans. Paruulorum exhæreditationes, ut patrimonijs fiſcus ſuccederet, increbreſcere fecit. Prouincialium onera ingrauauit: quod ſumptuoſus ille apparatus epularum, ueſtiumquè extorſit. Controuerſias iure dirimi ſolitas, ad antiquas pugnæ diremptiones, & ad duella reuocauit. Popularium alloquia refugiens, non ſe paſſus adiri, de more permiſit. Concionaturus, non leni cõtentus tumulo, ſed grandi cumulato ſuggeſtu conſcendit. Hæc & horum ſimilia faſtum inſolitum teſtificantia, multorum à Rege animos aliquando parentium abalienauere. Sed tum iuſta canſa erat belli gerendi in Suecos: Regem tamen nuptiarum ſuarum implicuit. Equidem Conradi inter Germanos inſignis Principis filiam coniugem ducere parabat, ducebatquè. Cui fœminæ falsò imponunt, quòd patrios ritus Daniam inuexerit: cùm etiam ante Sueno illis ſit uſus. Vidit enim in adoleſcẽtia Curiam Conradi, & nunc Rex, recẽti memoria Fridericum adiens, antequàm coniugem duceret, Teutonum ritus amplexus eſt.

Suenonis nuptiæ.

ℭ Pon-

¶ Pontificis Romani legatus Metropolim in Noruagia constituit: idem facturus in Suetia, si inter Gotos & Suedos ea in re conuenisset. Legatus Daniam petens, in se parum amicam illam reperit, quod Lundensi Archiepiscopo nonnihil de dignitate detractum uideretur creata noua Metropoli Noruegiæ, uerum odium illud in se conceptum facilè extinxit. Sueno expeditionem parat in Suedos, quæ ob popularem tumultũ non succeßit. Cap. xxxiij.

PER quæ tempora Nicolaus urbis Romæ Cardinalis, à Pontifice missus, ad inspectandam Noruagiam, quæ etiam Metropolim deposceret. Venit, uidit, & Trondemni ordinauit Archiepiscopum. Idem facturus in Suetia: nisi Goti cum Suecis, de loco & persona discordassent. Itaq; relicta ea prouincia, cùm iam brumale tempus ingrueret, nauigationem ueritus, Daniam terrestri petit itinere: infensam, quòd Noruagiam eius ditioni subtraxisset. Sed placare cõstituit Archiepiscopum Lunden, quòd polliceretur, arbitrium constituendi in Suetia Metropolitani, apud illum collocaret, & in perpetuũ de manu Lunden. Archiepiscopi sumeret Sueticus, ab urbe Roma missum pallium. Quam rem Apostolicis literis firmandam pollicetur. Facileque fuit impletu. Nam rediens in Vrbem Nicolaus, mortuo Anastasio, creatus est Pontifex sub nomine Adriani: perfecitq; publicæ religionis Præsul, quod priuatæ legationis minister annuerat. Et quid contulit? Reuera manũ (ut dicitur) splendoris plenam. Tam facilè placãtur ab Italicis nostri, sua magnificantibus. Quo etiam tempore dum adhuc in Dania moraret Nicolaus, Regem qui parabat expeditionem in Suetiam, tentauit auertere: multis rationibus contendens, non esse tanti, cui proprij sanguinis impendium, & multorum subditorum sanguinem daret in periculum, laboremq; infinitum. Quid enim continere Suetiam, nisi inuios montes, & saltus nemorosos: pro quibus teneret Daniã agris, pecoribusquè fœcundiam? Sed surdo narrabat fabulam. Quippè semel concæptum Regni desyderium excutere non potuit. Tam autem certa iam Daniæ Proceribus erat de Suetia spes uictoriæ, ut inuicem iam agerent de Coniugijs inde ineundis: cùm ille eam, iste alteram sibi puellam generosi sanguinis ascriberent: Igitur Rex magno apparatu, infinitisquè sumptibus expeditionem instituens per terram agere, quo marina fugeret incommoda, Suecisquè classe plurimum fidentibus, eam adimeret opportunitatem belligerandi. Interea Suerco, belli metu crebras ad SVENONEM de pace Legationes misit. Sed nullis conditionibus ad eam impetrandam peruenire potuit. Quanq;

Nicolaus Pont. Max.

Sueno Suecos inuadit.

autem magno inprimis inſtinctu parata eſſet expeditio, infinitisq́ laboribus exercitus tranſportaretur in Suetiam: uana tamen fuit omnis ea molitio. ut in Suetia noſtra explicuimus. Effecit tamen ea expeditio, ut onerata plebe grauibus in eam impenſis, tumultus magnus conſurgeret. Quē Rex ipſe accurrens, placare haud poterat. Exactio enim tributorum ſolitò onerofior, plebem ad indignationē pertraxit. Concurrebatq́ armata in Arnam uallem, magnis concionibus in Præfectos & Regem inuecta. Cuius rei gratia Rex è Sialandia in Scaniam traijciens, inermis ipſe, armatam duxit cohortem: ne qua uis intentaretur. Igitur plebe foris diſcuſſa, ad interiorem cætum penetrauit: manuquè porrecta, cùm ſilentiū poſceret, lapidibus aliquot peti cœpit. Cedens autem furori, Tokonem uirum primarium, eloquio pollentem, miſit: qui reddita ratione, Præfectos, & Regem purgaret: plebemquè pro tempore tumultuantem placaret. Sed Rex indignatione plenus, multos Scaniæ uicos iuſsit uaſtari: & tumultus principes, aut ære, aut uita mulctauit. Nec Tokonem, quem diximus, prætermittit. quòd illum ab initio commouiſſe plebem arbitraretur, & perinde excitatum à ſe incendium, facilius extinxiſſet. Quæ res Kanuto nouandorū motuum animū fecit: dum præcipuam Regni partem aduerſari Regi cōſpiceret. Sed tum Vualdemari Ducis cum Rege conſenſio, adeò molitionibus eius obſtitit, ut nihil proficeret. Quantum enim in Regem odiū, tantus erat populo in Vualdemarum uenerationis amor.

Suetiæ lib. 5. cap. 20.

Tumultus plebis in Regem.

¶ Connubium nouum Vualdemari cum Kanuti Germana, & Regi ſuſpicionem, & Vualdemaro defectionis anſam præbuit. Caput. xxxiiij.

QVOD ubi uidere Kanuto ſtudentes, Vualdemarum à latere Regis dimouendū ſunt arbitrati: alioquin res Kanuti non eualituras. Submittunt, qui Vualdemaro, iam nuptias circumſpicienti, miris laudibus formæ ac pudicitiæ Sophiā, Kanuti germanam, efferant. Ille autem paupertatem moribus obeſſe reſpondit, non facilè à Rege paſſus diuelli. Kanutus ubi id intellexit, tertiam totius patrimonij ſe germanæ dotis nomine daturum aſſeuerat. Igitur flexus ea re Vualdemarus, affinitatem inijt: tantaquè conſociatus eſt Kanuto charitate, ut ex illo die, nulla unquàm diſſenſionis offenſa intercederet: paſſus puellam ſibi adhærere, cuius parens infandiſsimo proditionis genere, ſuum patrem, uirum ſanctiſsimum, pariter ac fortiſsimum peremiſſet. Ea res plurimùm Regi ſuſpecta eſſe cœpit, moleſtaq́: quòd fidiſsimo Vualdamari auxilio cariturus uideretur: ſed tamen in primis cauit, ne Vualdemarum ea de re durius cōargueret: ueritus magnam uirium ſuarum partem cum illo abituram. Sed adoleſcentes

Sophia Kanuti ſoror.

Supra cap. 11. lib. eod.

ſcentes Regiæ diſsimulationis non ignari, accæpta commeandi ab illo uenia, Suetiam, prædia ſua uiſuri, petere conſtituunt: Re autem uera, cum Suercone acturi, Suerconis filiæ, pro Kanuti connubio poſtulandæ, negocium fuit. Reuerſi, Regis in ſe indignationem auxerunt. Sed tum Rex Vualdemarum uerbis aggreditur: quòd ęmulo iunctus ſe deſerat: literis à ſe cõfectis, quaſi datis ab amico, ſuæ inſcriptioni prolatis, initam cum hoſte Suercone, aduerſum ſe cõiurationem accuſat. Vualdemarus ea libertate ſuam purgat innocentiam: quòd magnis laboribus, & pro Rege ſubitis periculis, opponat falſò confictam criminationem. Qua uerborũ acrimonia, tantam in Rege indignationem concitauit, ut capi protinus iuſsiſſet, niſi ueritus eſſet militum in ea re contumaciam. quòd Vualdemarum omnes & diligerent: & uenerarentur. Sed tamen Vualdemarus eam in ſe Regis efferueſcentiã, apud Iutiam magno Procerum concilio quęſtus, multorum in Regem odia conciuit. Nec multo interpoſito tempore, magno militum numero ſtipati Kanutus & Vualdemarus. Sialandiam adnauigant: non bellum illaturi, ſed ut ſe purgarent Regi, ſecuri tamen ab impetu feruoris eius. Triduano inde colloquio, de pace conuenit inter omnes. Eaque conſtituta, Rex concubia nocte Roſchildiam redit.

¶ Vuandali Daniam infeſtant. Exactione noua iterũ data, pax fit. Rex Vualdemaro inſidias locat: monitus tamẽ per amicos, ſeruatur incolumis. Caput. xxxv.

INTEREA Vuandali nouo excitato motu, bellum Daniæ intulerunt. Cuius is fuit exitus: ut Rex pacem penè ab illis mercari putaretur. At plures genti hoſtes exuſcitans, Henrico Saxoniæ Duci, tum rebus florenti, pecuniam grandem conſtituit ſe daturũ: ut Vuandalis à terra infeſtatis, ille à mari pacem ab illis nanciſceret: quo acrius motus, ab æmulo caueret in Regno. Quingentas argenti libras à Rege paciſcitur & mille Dux memoratus. Quam ille ſummam publica collatione expleuit. Sed parũ profuit ea in militiam Ducis ſubarratio. Quæ res etiã populariũ ab Rege animos auertit: deforme ducentiũ, pacẽ nõ armis, ſed cenſu exquiri: Sueno aũt cũ Vualdemarũ magis, quã Kanutũ formidaret, tollere illũ cõſtituit. Sed neq; armis, neq; uinculis petendũ in Dania cenſuit. quòd ab omnibus amaret. Inſtituta ergo profectione ad ſocerum Conradũ in Germaniam, Vualdemarum uiæ comitem depoſcit: ut ibi uinculis eum commancipet. Quam rem & ſi occultiſsimè ageret, tamen prodijt literis detecta Vualdemaro ab amicis. Qui operã pollicitus Regi, ante tamẽ periculum ſuum per amicos detectũ, obtẽdit. Memorat, quantã Regi manũ conciliauerit, quæ pericula, quæ uulnera pro eius incolumitate excæperit:

Sclauorum irruptio in Daniam.

perit: & nunc se comitem itineris, si fallat, non astum, sed nequitiam sciat præualuisse. Rex quam sanctè iurans, suspicionem tegit. Nequè enim ad deponendum perfidiam, tanta fidei commemoratione moueri potuit. Perueniunt Stadium, excepti ab Hartuico archipręsule perbenignè. Cùm ulteriorem conductum ab eo Rex peteret, non annuit Pontifex: petendum asserens ab Henrico Duce terrarum Principe. Sed Rex Vualdemarum submisit, ut instantius pro Rege posceret à Pontifice conductum. Ille euocans docet Vualdemarũ, quòd suo periculo rem petat: itaq; eius gratia negare, quod illi futurum esset periculo. Ille suã perniciem minoris pendens, instat precando. Tum Hartuicus, Quando inquit perurges, Regis, ac tuo nuncio tertium adiungam: qui Henricum adeuntes, rem expediant. Cùm peruenissent nuncij tres, seuocauit Henricus eum, qui Vualdemari nomine uenisset. Nescis inquit, quanto de domini tui periculo agatur? Accæpta autem ibi diuertendi occasione Suenonis nuncius, duobus comitibus relictis, ad Conradum Principem procedit: nuncians Regem in itinere esse ad se, habereque ex propinquis suspectos, quos pridem inimicitias exercentes, recens affinitas fecerit in suam perniciem concordes. E quibus unum ei fraudulenter accitum, in comitatum cessisse, quem apud ipsum, nouarum rerum molitorem, uinctum habere cupiat. Quęrente Conrado, quo pacto Regem æmulus comitaretur? Fidem eius secutum asseruit: Tum Conradus, generi sui consilium execratus, dedecere senem se, inquit, quod iuuenis fugisset admittere: malle ergo se, generum, filiamquè cum nepote ex eo suscępto, cruce suffixos uidere, quàm fidei & synceritatis opinionem tot annis seruatam, extrema ætatis infamia corrumpere: alienæquè fraudis propositum, impijssimi sceleris assensu iuuare. Tum demum affuturum se, subsidiaq; laturum: si gener omissa fraude, palam quos metuat impetat.

Conradi Imperatoris prudens responsum.

¶ Sueno iustè à socero notatus, insidias Vualdemaro rursum parat, sed frustra: nec Sunonis abitum, nec Petri consilio uel curans, uel utens.

CAPVT XXXVI.

HVIVS sermonis ad se relati Sueno rubore perfusus, ulterioris uiæ tutatore negato, in Regnum redit. Breui morarum processu, Kanuto, & Vualdemaro Vuibergæ agentibus, Rex quàm occultissimè traiecit, occupaturus incautos. At ubi insidiæ patuerũt, euitatæ sunt: Rex tamen se non intercæptionis, sed colloquij gratia uenisse testatur. Illi autem euidentissimis argumentis dolum tenẽtes exploratum, iam defecerant, expressè Regi rebellantes: suffragijsq; Iutiorũ, ambo sibi Regium nomen adsciscunt. Tum Rex eo comperto, apud

Othenas

Othenas (nam eò loci fortè diuerterat) contractis in Regiã militibus, nunc uniuerſos, nunc ſingulos arctius cœpit percunctari: qua fide pręſens bellum ineant. Reſpondentibus alacriter: Non ſimplici promiſſo ſtetit, ſed fidem ſacramento duxit renouandam. Inter agendum Suno, uir fortitudine præcipuus, egreditur: miſitꝗ Rex qui illũ percunctaretur, quid abiret? Mœſtus paternę uillę queritur ereptionem. Rex certior factus, reſtitutionem pollicetur. Ille ſeram eſſe iuſticiam reſpondet: qua cùm florentibus rebus potitus non ſit, non ſe uſurum in aduerſis. Vualdemarum paterno, auitoꝗ fretus militię titulo, petit transfugio. Cunꝗ Sueno firmandis rebus Sialandiam peteret, Eſchyllum maximum Pontificem, conſilij atꝗ præſidij gratia euocat. Tum Petrum quendam, uirum primarium, & prudentem, cuius conſilio res multas agebat, ſciſcitatur, quid illi uideretur agendum. nam æmulos, uiribus à Iutijs mutuatis, ſequi Regem in Sialandiam ferebatur. Ille uerò pro ſua in Regem integritate, liberè locutus, Ego tibi inquit, ab initio Rex ſuggerebam: ut equitum, peditumꝗ Ductoribus ita indulgeres, quatenus aduerſum æmulos tutior eſſes: aut ab his ſaltẽ ad propinquos placendi ſtudium transferres: eosquè tu, ſola contentus ſpecie, reuera regnare patereris. Si neutrum egiſſes, breuem tibi Regni fructum futurum. Tu uerò neutram in partem inclinans, quem in locum res tuas deduxeris, ipſe primus experiris. Excandeſcens Rex, Quamdiu ſibi unum eſſet ſcutum, Petro ſe oppoſiturum minitatur. Tum ille. Meum pro te ſcutum ſemper excubauit, & quatenus patieris excubabit: ſed uereor, ne citò cunctorum tibi tuorum opus eueniat ſcutorum. Quod Rex auarè dictum exiſtimans, Num adhuc ſatur eſſet, percunctatur? Eſſe reſpondit ille: ſed uereri, ne talem ſaturitatem cruda ſequatur digeſtio. Tum quid facto opus eſſet, rogatus. In Scaniam inquit eundum. Nam huc loci uereor, ne pauciores amicos, quàm hoſtes habeas. Scaniam ſi occupaueris: memores illi priſtinæ uirtutis, facilè Iutios exterrebunt. Sin æmulis permiſeris occupandam: formidandum, ne magnis illic in te uiribus confluentibus, hoſtibus fias contemptui. Ille fortis uiri conſilium, aliorſum detorquens, quòd fidere illum Vualdemari fauoribus diceret, contempto ſalutari monitu, ſuam ſecutus frontem, hoſtem Roſchildiæ ſtatuit demorari.

Suno à Rege abit.

Petri libera in Regem increpatio, & conſiliũ.

¶ Suenonis Regnum declinat: Rex in Falſtriam fugit. Præter duos ex Proceribus, reliqui omnes ab illo deſciſcunt.
Caput. xxxvij.

RARESCENTIBVS alimentis, quòd magnũ militum aleret REX numerum, uicos multos diſtraxit: quorum

quorùm precio accæpto contineret agmina. Sed necꝗ ſic diu rem per=
tractaturus, exercitum dimittere cogitabat. Quod ubi Eſchyllus per=
Eſchylli Pont. conſilium. ſenſit, rem ſui Regis inclinare iam cernẽs, ſimul, ut ferunt, pactis cum
aduerſarijs defectionis præmijs, cum Primis ſuorum Regem aggredi
tur: Dimittat quos paſcere nequeat, præſertim pietatis ac neceſsitudi=
nis iura uiolaturos: ſi in ciues ac propinquos depugnaturi eſſent. Rex
iam quid moliretur intelligens, cùm in deſcendentem cum ſua cohor=
te animaduerſurus uideretur, à proximis retractus eſt: ne bellnm à ſa=
crilegio in Pontificem ordiretur. Paulatim autem exercitu dilabente,
Regis fuga. Rex & ipſe fugam circumſpexit. Ac iam dimiſſa urbe, in Falſtriam re
ſpexit, nemine ex proximis quid cogitaret ſciente. Vbi uerò conſilium
Milites ad Regem. fugæ manauit ad milites: illi orant, ne illis diffidens, ſine prælio uinci
patiatur. Victoriam ſpondent, ſi annitatur. Meminiſſe iubent, ſe eſſe,
quorum forti ſemper opera uſus, ubicꝗ uictor euaſerit. Ante pugnam
pudendam eſſe fugam. Monent, ne ex forti Rege, timidus militum de
ſertor euadat. Vbi nihil profecere, uerſi ad conuitia, deteriora quæcꝗ
facta, & infecta in contumeliam proloquuntur. Illocꝗ elapſo, ſeipſos
hortantur, ut magnis animis in hoſtẽ ferantur: ſparſum militandi ge=
nus conſecutos non eſſe: facilè concludi paucos à multis. Nam eſſe il=
lis equos, & arma, & dexteras uincere ſuetas. Vnius pauidi Ducis fa=
cile damna compenſaturos. Hæc locuti, hoſtem expectant. Sed ubi
diu nemo paruit. Petrus, quem ſupra diximus, ſoluendum agmen, ſa=
lutícꝗ conſulendum admonuit: perquàm ſtultum teſtatus prælium, ſi
ne certaminis præmio ſubire. Iutij aũt Suenonem de induſtria ceſsiſſe
rati, tardius inceſſere. Sed Sialandienſes quòd indigenæ eſſent, commi
litones ductu ac commeatibus proſequebantur. Nulli autem eorum
tranſitio fraudi fuit. Cùm noui Reges pacati, in fidem reciperent om=
nes uenientes. Duo inuenti ſunt ex Proceribus, qui Regi præſtitam fi
dem ſeruantes, domi comprendi, quàm hoſtibus ſe dedere maluerũt:
miſsi ad Suerconem Suetiæ Regem in uincula. Qui præſtantius duxe
re cum fide carcerari, quàm cum perfidia regnare.

¶ In Iutiã nouo cõparato exercitu redit Sueno ſequẽs. Quẽ
cùm Vualdemarus & Kanutus expeditione maxi-
ma inſequuntur, Chriſtiana pietate ad tempus
à pugna ſibi temperant. Caput. xxxviij.

Sueno exul INTEREA Sueno ad ſocerum perlabitur in Germa=
niam: apudcꝗ illum emenſus triennium, cùm humanis ille rebus deceſ
ſiſſet, Henrici Saxoniæ Ducis (quem Leonem cognominauere) pacta
ingenti mercede, pro qua obſides dedit: Hartuicicꝗ Hamburgen. Præ
ſulis armis in Iutiam reducitur. Cumquè peruentum eſſet ad grande
Vallum.

Vallum, quod Danorum opus dixere, præmisit qui claustrorum custodem ingēti pecunia corrumperet: ut reseratis portis, sine oppugnatione transitum permitteret. Ille pactus pecuniam, iusto se Regi ministerium præbuisse ratus, pecuniam accæpit. Sed tum Pontifex, dignū esse ait, quòd cum ipsa proditionis mercede, autor uno portis laqueo figeretur. Slesuicensibus extrema minatus, extorsit censum Sueno. Russorum merces eo loco copiosè aduectas, diripuit: stipendiumquè militibus persoluit. Vrbi autem perpetuum perinde insticiū induxit: quòd mercatores inde auersi, alia deinceps emporia requirerent. Saxones prędabundi diffunduntur. Australes Iutij ad interiora delapsi; Borealibus, ubi maior erat rerum, hominumq́ꝫ copia, se coniunxere. Interim Vualdemarus apud Sialandiam audito Suenonis reditu cum Saxonum uiribus, concitò traijcit in Iutiam, robur exercitus inde contracturus. Vbi uisus est, tanta accendit alacritate Iutios, ut omnes uno animo arma pollicerentur. Misit iam è Sialandia Kanuto nunciū, qui à Suetia reuocatum, doceret quæ agerentur. Ille non segnius cursum cōuertit: reuersusq́ꝫ in Daniam, nauigationem in Iutiam maturat. Sed tanta erat uis tempestatis, ut per multos dies inuium mare esset. Interim in agmine Kanuti exoritur sermo, Vualdemarū cum hostibus pactam rem omnem pace diremisse. Id ne militum mendacio compositum, quòd nauigationis illos tæderet: an aliunde sit confictum, incertum est. Rusticum hominem disseminasse rumorem ferebant. Kanutus ubi audiuit, ægrè tulit, integerrimi uiri famam, loquacitate tentare. Parcite inquit milites, linguas huiusmodi cōtaminare mendacijs. Ego Vualdemari integritatem noui. Interea Vualdemarus in Iutia subauscultans, quid apud hostes ageretur, nihilominus exercitum ualidum contraxit. Vbi audiuit adesse Henricum quendam, cui nuper familiariter in militia cognito, consobrinam dedisset uxorem, quàm occultissimè nuncium mittit: pro ueteri familiaritate deprecās, ne sinat, quod in eo sit, Ducem suum retrocedere, nisi pugna commissa. Fama uolat, magnum à Vualdemaro parari prælium: cuius rumoris gratia Dux Henricus, Henricum quem diximus militem suum, percunctatur ioco, quid Regulus suus agat? Ille non minus cachinno reddito, percunctatur & circumspectat latibula: sed ad seriam petitionem conuersus, Dic inquit per sacramentum quod Romano debes Imperio, quid tibi super belli mole compertum sit. Tanto admonitus pignore, Rem inquit ueram Dux audisti. Nam tanta mole bellum instruit Vualdemarus, quanta nullus ex hominū memoria ante illū in Dania. Quid igitur censes? Expectandam hostium molitionem? Omnino inquit. Nam terga dare, meticulosorum est. Non eius gratia introiuimus ut

Custodum corruptio.

Rumor pacis uanus.

fugiamus, sed ut pugnantes uincamus. Ita uir prudens, & Vualdemaro poscenti satisfecit, & Duci suo requisitus, quale debuit uir fortis responsum edidit. Sed ea fuit temporum qualitas, ut ingruente Vere, solenne, statumq; Ecclesiæ ieiunium immineret: in cuius obseruantiam, parum, aut nihil commeatus Dux ipse prouiderat. Igitur aut properè redeũdum, aut religiosum tempus prophanis esibus fuit uiolandum: quorum in altero militiæ pudor, in altero Christianæ pietatis transgressio fuit. Sed præponderauit in agmine Christiano, obseruãtia Religionis. Itaquè redibant: sed tanta, ut ferunt, celeritate, ut iter ingredientium semestre, triduo reuersionis adæquarent: multis etiam sarcinis post terga relictis: quæ res timoris significationem ingerebat. Interea Kanutus iam nuncium de Vualdemari rebus speculandis missum recepit. Omnia diligenter perspecta; nihil aut pactionibus, aut prælijs attentatum.

Religionis obseruantia

¶ Vuandali Fioniam molestißimè opplent, quorum suppetijs Sueno Rex suscipitur. Vualdemarus populi miseret, ne deuastet: fitq; colloquium inter Regem & Vualdemarum utcunq; de rerum summa. Caput. xxxix.

PER eam tempestatem tanta Vuandalorum manus se in Fioniam diffudit, ut si altera talis clades immineret, actum de Insula uideretur. nam cultu uacua remansisset. Sueno autem cùm peruincere precibus apud Henricum Ducem, ut maneret, non præualeret, orauit: ut nihil Vuandalorum uiribus qui parerent Henrico, reduceretur. Ea fuit non parua manus eorũ, qui ab Aldenburga in Trauenam per Vuiagriam maris littora incolerent. Idquè impetrauit. Nam classe eorum in Fioniam reuectus Sueno, tanto populi accursu suscipitur, ut nemo unquàm alacrius. Spondent rerũ, corporumq; præsidia. Multi cùm audissent reducem, uisendi eius gratia uiri ac mulieres, ex cæteris Daniæ partibus adnauigarunt. Ita enim calamitosi iacentis fortuna, miserationem extorquet: cuius florentis promeruit inuidiam. Kanutus atq; Vualdemarus comportatis in Fioniam quas contraxere uiribus, facile Fioniam oppressissent, etiam multorum uiribus exterorũ fulcitam: sed reliquiarum commiseratus Vualdemarus, populo parcendum, pro Rege quondam suo fideliter agenti. Nam autore eo res in colloquium uersæ: condictumq;, ut Sueno cum adscripta sibi clientela Lalandiam concederet: ibiquè propemodum solitarius degeret: quoad inter ipsum & Duces, de pace plenius conueniret. Die postero Othenas Fioniæ urbem lauandi gratia repetens Vualdemarus, Kanuto ob insidiarum metum balnea communicare non auso, à Suenone, eius amicitiam ambiente, elatis obuiam Sacris, religiosæ Processionis

Parcitur Fioniæ.

nis ordine excipitur. In Albani deinde ædem ab ipso perducitur, arbitrorum nemine, præter Absolonem admisso. Tum Sueno intra Sacellum sedēs, Sinistra mihi inquit, iampridem Vualdemare fortuna, consortium tuæ familiaritatis inuidit: quanquàm & animū de te semper benè gesserim, & à patris tui interfectore, ensis meus nō solùm uindictam exegerit, sed etiam suscæpto aduersus patruū bello, parens meus, salutem tuam inter parricidales manus, sine cuiusquā pręsidio cōstitutam, plenis pietatis armis ab exitio uendicauit. Post quem Ericus iunior, ne parentis mei, cui diu militauerat, cæptum excidere pateretur, ut Regni, ita quoq; tui curam arripuit. Tertius ego pueritiæ tuæ propugnator accessi. Nec mea parcius, quàm priorum opera seruatū te scito. Pro capite tuo necdum in ætatem perducto, aduersus hunc, cuius fidem, societatemquè exosculâris, arma suscepi: quæ nisi felicius auspicatus fuissem, filio Magni immerens pœnas luisses. Qui nisi me tertium extimesceret, haud quaquàm te secundū pateretur. Dum uiuo, uitam tibi aduersus eius insidias prorogo: extinctus, ut meum, ita tuū quoq; diem finio. Igitur eo tutius ad opem tuā decurrerim, quo plus eam beneficio meo debere cognouerim. Et nunc charitatis fiducia, arbitrum te pacis in me faciendæ constituo: cōtentus, qua me cunq; sorte donaueris. Tantū apud exteros calamitatis perpessus, ut priuatus, aut ègens intra patriæ fines degere, quàm exul denuò censeri malim. Arbitror quoq;, ut cùm singula iustius æstimaueris, inter probra ducturus sis potius parentis tui interfectore, quàm ultore procreatum excolere. Hæc & similia replicantem, Vualdemarus interpellare non dubitans, Frustra meam inquit, & Kanuti amicitiam conuellere pergis. Cùm & ipse paternæ culpæ affinis non fuerit: & mihi in eius expiationem olim iusta persoluerit. Quòd autem ulterius tibi militare non tuli, non meæ leuitatis, sed tuæ perfidiæ crimen reputa. Nonne olim me peregrinationis tuæ comitem, in carcerem necandum socero statuisti? Atqui nisi prauitatem tuam, eius honestas uicisset, inter uincula moriturus abieram. Quoties meam, quoties Kanuti salutem per insidias attentatam, fraudulentis consilij nisibus obruere uoluisti? Qualiter autem pares ferre poteris, quos milites habere non es passus? Verùm, ne cum reprehensione propinquum auertere uidear, res tuas aduersus caput meum restaurare tentabo: plus miseratione fortunę tuę, quàm crudelitate promissionis inductus. Quam humanitatem, cùm scelere & fallacia repensaueris, simplicitatem nostram artibus tuis circumuentam ne existimes, sed potius fidem, pietatemquè periculis locum dedisse. Tunc Sueno uerbis in simulationem compositis, perfidè se acturum negare, sincera fide eorum amicitiam expetiturum promittere:

Sueno ad Vualdemarum oratio.

Vualdemari responsio.

præſertim, cùm nec ſibi, qui ex morbo ſuperuiuere uix poſsit aut liberis, quos nullos habeat cõſulturus uideretur. Quid ergò? niſi culpam & ignominiam perfidia quæſiturum. Malle itaq; quantumuis triſtes fortunas excipere, quàm maximo famæ dehoneſtamento, ſceleratam ſui memoriam, per totum terrarum orbem diſijcere, breuesquè Regni fructus, extremæ fama turpitudine comparare. Dimiſſo Vualdemaro, Lalandiam ipſe conceſsit, copias undecunquè adaugens: ne per impotentiam, iniquas pactiones ſubire cogatur. Venit conſtituta dies, & in locum præfinitum Vualdemarus & Kanutus cum omni Nobilitate ſe recipiunt. Solebat, familiaritate fretus, Vualdemarus cum paucis adire Suenonem: quo more & nunc properans in colloquium Suenonem petebat. Ille diſpoſitis armatis, ſi uterquè accedat, excitata rixa, mandatum dedit, ambos opprimere Regni æmulos. Sed Kanutus ſe aditu continebat: ueritus quod acciderat. Cùm autẽ ſolùm Vualdemarum conſpicerent, continuere manus. Sed res induſtrium uirũ latere non potuit. Itaq; poſtero die uocatus Vualdemarus ab Suenòne in colloquium, non aliter affuturum ſe dixit, niſi ſolus cum ſolo loqueretur: nullius congreſsionem ueritus, ubi uir uirum legit.

Suenonis inſidiæ.

¶ Daniæ Regnum tripartitur. Firmata pace, Suenonem Kanutus hoſpitio excipit. Structis inſidijs Kanutus truncatur: Vualdemarus inguine uulneratus, uix nocte media Abſolonis uicum aufugit.

CAPVT XL.

IGITVR in medium ambo progreſsi, diu colloquuntur. Aduocatis inde Kanuto cum Proceribus, Sueno arbitrium totius ſummæ in manus collocat Vualdemari, ſi idem Kanutus factitarit. Non dubitauit ille. Vualdemarus tanta rerum mole in ſe ſuſcepta, Regni concilium euocat, aliquandiu cum illo deliberat. Inde procedens in medium, pronunciat: Tribus ex æquo nomen Regium decernit. Prouinciarum autem diſtributionem hoc modo facit: ut ipſi Iutia, Scania Kanuto, Suenoni meditullium Regni Sialandia pareat, cum cæteris inſulis. Fides pacti ſacramento componitur: ut Religionis metu perfidia pelleretur. Inde manus tenduntur in cœlum. Autor rerum DEVS in concionem uocatur: Pontifices quoq; cenſuræ ſuæ partibus interſertis his, qui pactum rupiſſent, execrationis ſententiam intentabant. Condictum etiam, delatorum mutuò ſeminaria prodi debere: quo citius in ipſo aditu flamma opprimeretur. Quo tempore Kanutus comitante Vualdemaro Scandiam, quam iam in poteſtate habebat, petiuit, hoſpitio excepturus Suenonem. Qui poſtridiè aduentans,

Regni diſtributio.

tans, Ryngstadium petit. Kanutus obuiam illi profectus, ut inuitaret in Roschildiam, in ipsa profectione conuenit occurrentem religiosæ domus præpositum. Is cernens inermem Kanutum, Suenoni inquit nuncium uenit, properare te armatum. Hausit cum suspicione cautelam: & declinans in concionem populi, quæ illo fortè die non longè agebatur, uitauit congressum. Vualdemarus autem, apud quem bonæ fidei semper fiducia prçponderabat, Suenoni fidentius, quàm cautius occurrit. Stabant utrinq; iuxta Suenonem armati: utrosq;, si ambo uenissent, perempturi. Solo autem Vualdemaro conspecto, compressere gladios. Quid inquit Vualdemarus ea sibi manus uult armatorum? Sueno quid de Kanuto accçperit respondet. Tum grauius obiurgans Suenonem, Hoc est inquit, quod crebrius experti in te formidare debemus. Sed ille se purgare frustra conatur. Procedunt Roschildiam, Kanuto, cui isthic ius erat inuitãte. Et primam quidèm noctem in urbe Sueno per ludos & comessationem exegit. Diluculo Thorberni uicum, haud procul ab urbe inuisit. quòd paruulam illic filiam, quam inuisere pergebat, haberet. Ferunt Thorberni uxorem, Suenonis familiaritate loquacem, dixisse. Iam Rex tertia parte rerum contentus es, qui totũ tenebas. Descendit sermo fœmineus in cor eius profundius quàm putaretur. Itaq; diem extraxit in uesperam: quo aspirante, mittit Kanutus, qui cœnatum accersiunt: de mora percunctantibus. Thorbernus ait, balnearum uaporem caput Regis infestasse, quo tardius ad cœnam iret. Ipse Rex moras purgans, delinitum se ait puellæ blandimentis. Ipsa responsi uarietas, percunctantibus notabilis erat. Venit in triclinium: medius honoratiori loco pro ætate accipitur. Discumbitur. Mensis remotis post epulas, cùm minutioribus poculis passim ac uariè, pro more discurrentibus, conuiuij hilaritas augeretur, aleam poposcit Sueno: quòd ea dum exularet, tempus terrere consueuisset: uno hoc solatij tum genere delectatus. Quæ calamitatis recordatio nonnullos mouit, quòd non boni moris res instituereturː sed tabulato non suppetente, ne lusui quidem uacatum est. Inter cætera Cantor Germanicus fugam Suenonis, exiliumquè Cantilena complexus, uarias ei contumelias, formatis in Carmine conuitijs obiectabat. Quem ob hoc acrius à conuiuis increpatum, Sueno dissimulata molestia, fortunas suas liberius recinere iubet: quoniam libẽter se post erumnas malorum meminisse confessus. Crepusculo appetente, illatisquè ex more luminibus, miles Suenonis Therleuus, qui paulò con uiuio egressus fuerat, reuersus in Regiam, occasionem edendi facinoris, oculis, animoquè tacitus perlustrabat. Cunquè paulisper attonito, stupentiquè assimilis, constitisset, Kanutus propasso in terram amicu

lo, sedere sibi proximum iubet. Ille tantæ eius dignationi gratias habens, æde excedit: e uestigioque regressus, exiguo capitis motu Suenonem accersit. Quem, signi tam latentis ignarus Kanutus, à Therleuo euocatum edocet. Cui cùm Therleuus assurgenti paulum insusurrasset, quotquot Suenoniarum partium affuere, eis in colloquium admixti, collatis in orbem capitibus, nemini remotiorum exaudienda tractabant. Tunc Kanutus perinde ac insidiarum præscius, Vualdemarum brachijs attrectatum, osculo petiuit. Causam blandimenti, cùm minimè sic se agere consueuisset, ab eo cuius osculum tulerat interrogatus, suppressit. Interea Sueno relictis in æde militibus, per posticam in conclaue diuertit, præeunte puero luminis gerulo. Mox in Kanutum & Vualdemarum à subornatis ferrum distringitur. Sed Vualdemarus ocyus sede exiliens, manum amiculo obuolutam, non solùm applicatis capiti suo gladijs obiecit, sed etiam Therleuum acrius in se ruentem, pectoris impulsu humi præcipitauit. Cum quo pariter & ipse collapsus, femore quàm grauissimè sauciatus est. At ubi primùm pedibus se excæpit, recepti uulneris immemor, dum perruptis obstantium globis, foribus exiliret, quidam obscuro loco obuius, arrepta cinguli ipsius pensilia, retentare eum conatus, abrupit. Interea alijs, ne noctis errore facinus impediretur, fenestras reserantibus, Therleuus humo residens, Kanutum dextram gladio obtendentem, fronte confodit. Excipit semianimum Absolon, Vualdemarum in tanta perturbatione esse ratus: fluidumq; cruore caput, manibus ac sinu complexus, inter ipsos armorum strepitus, salutem suam, quàm Regis curam negligere præoptabat, reliquijs spiritus adhuc in eius pectore palpitantibus. Tandem Kanutum à se teneri, cultus indicio expertus, permixtum mœrori gaudium habuit. Igitur noctis obscuro neminem discerni patiente, in eos qui ualuas propius accessissent, stricto ferro proruebatur. quia tenebrarum accessio, hostis ne, an commilitones essent, incertum fecerat. Regum satellites, aut in ipso conamine resistendi, aut in fuga opprimuntur. Absolon obuoluto manu pallio, inter densos elabitur. Nomen rogatus, obstinato silentio non edit. Obuios omnes, aut ictus frustratus, aut uirtute ultus est: donec ad Australes Trinitatis ædes progressus, quorundam amicorum præsidio tectus, urbe etiam elatus, ad uillicum noctu pertransisset. Inde uegetiorem equum nactus, in uicum cui mater inerat, media nocte peruenit: casus edocens occisi Kanuti, uulneratiq; Vualdemari. Ille uerò duos ex suis confecutus famulos, illorum inhærens humeris, debilem gressum trahebat, uires quas natura negabat, à timore mutuatus. Sciebat enim, de suo capite agentem Suenonem non quieturum. At ille supra uires ambulans,

[Margin notes: Suenonis insidiæ. — Vualdemari periculū, & effugium — Saxoniæ libro. 6. ca. 18. — Kanuti mors. — Absolonis periculosa fuga. — Vualdemari fortuna.]

lans, donec equo à suis impositus, ad eundem uicum media nocte peruenit, quo illum sui casus nuncius Absolon, iam præcedebat. Quem ex uillico inde recenter ad matrem transisse cognouit, præuijs locorum peritis eò contendit. Adeò corpoream eius debilitatem, duratrix humanæ infirmitatis necessitas confortabat. Illic procurato uulnère, femoreque fascia circum ligato, noctis reliquias exegit. Diluculò Sueno collectis ciuibus, nocturnis æmulorum insidijs appetitum se queri: amiculum, quod de industria confoderat, ostendere: Kanutum, & Vualdemarum hospitalitatis uiolatores, periuros, latrones, homicidas uocare: gratias Deo replicare, quòd amborum facinus, alterius nece propulerit: aduersus superstitem implorare auxilia. Assertis eius, quia fraus in propatulo fuit, nulla habita est fides. Deinde ut Vualdemarum maritima fuga prohiberet, omnes omnium locorum naues perfodi iubet, nec refici. Solitudines, quibus obrepsisse crediderat, diligentius perquirit. Ille autem tribus solis fretus comitibus, per loca minus suspecta reptabat: Esbernum iubens, se aliquot locis Vualdemari specie ostentari. Ille quoque multis idem locis per alios fieri curat: ut distractus, incertusque fiat indagator.

Iutiam Vualdemarus, horribilem cum suis tempestatem passus, tandem peruenit: tyrannidem Suenonis concione exponit. Rex illum isthic frustra persecutus, Sialandiam petit: atque denuò rediens, ingloria cedit fuga. Caput. xli.

INTERIM peruenit Vualdemarus in locum, unde sumpto nauigio transire parauerat. Sed refectione opus erat. Ad fabrum quendam diuersi, eam postulant. At ueritus ille Suenonem, cogi uolebat. Aderat Esbernus, & hominem abstractum ui impulit refectioni. Ita utrique uidebatur satisfacere: dum hinc obsequium, inde coactio prætenderetur. Naui refecta, mare ingreditur, Iutiam petiturus. Sed tanta coorta est tempestas, ut omnes mallent ferro perijsse. Nimbi tum grandine ita frigore membra contraxerant, ut ne attrectando uelo uis superesset. Interim procellæ nauis latera quassabant. Gubernator temone relicto, uentis nauim permisit. Crederes latrones, & perditissimos homines nauigare: quibus infestũ cœlũ omnibus uiribus incurreret. Sed tempestas Insulam illis permisit, in quam expositi re-

Tempestas maris horrenda.

ficerentur. Nauis autem quia ad anchoram ſtare non poterat, & forte non erat qua figeretur, roboribus arborum per foros diſtentis firmabatur. Refecti uictores, poſtero die pacato mari, Iutiam perueniunt. Ibi in Concione Vualdemarus parricidium accuſabat: hoſpitalitatis iura conculcata: fide publica falſa, alterum peremiſſe: ſe graui (quod oſtendit) affeciſſe uulnere. Coörta eſt omnium iuſta indignatio, arma in perfidum promittentium. Interea Sueno refectis quæ forarat remigijs, opprimere hoſtem imparatum contenderat: ſed fœminæ Vualdemaro fauentes, noctibus abripi fecerant, quod ille per dies refecit. Peruicit tamen Regium imperium: ut nauibus ad tranſportandum exercitum coäptatis, Iutiam peteret. At omnes portus iam hoſtis præſidio firmauit: ut nuſquàm aditus eſſet Suenoni. Quo comperto, redibat in Sialandiam: edicto per illam, perque Scaniam emiſſo, ut omnes arma pararent: totis uiribus petendum Regni hoſtem Vualdemarum. Ille interim Vuibergam petens, nuptias peregit: potiſsimum, ut Kanuti, cuius ſororem duxit, milites ſibi conciliaret: tanto impenſius occurſurus hoſti. Multi prætcrea ex Suenonis militia, facinus eius peroſi, ad hoſtem tranſierunt: & quoniam Sialandia receptaculum & perfugium Regis erat, inuadere ſtatuit: ſed celeritate, & animi magnitudine perfecit Sueno, ut prius in Iutiam duceret, quàm ille exercitum tranſportaret. In flumine enim Diurſam, ſe contulit: & cum expeditis militibus in terram egreſſus, Vuibergenſium fidem ſtatuit pertentare. Vualdemarus uiros præmiſit primarios ad eius claſſem, quæ erat Sialandenſium atq; Fioniorum: ut ciuili bello abſtinentes, ſceleri nõ aſſiſterent. Perſuaſi Sialandenſes, abiere. Sed Fionia claſsis, magnis periculis, cædemquè perpeſſa, fugere & illa cogebatur. Quam rem egerrimè tuliſſe Sueno putabatur. Sed miſſus à Vualdemaro Randruſium petente, Esbernus, ut hoſtium conſilia ſpecularetur, ad Vuibergam profectus, uidit hoſtes iam certiores de Vualdemari profectione, petere Randruſium. Ille, ut erat magna animi, uiriumquè uirtute præditus, nouiſsimos agminis aggreditur, equo perturbans.

Vualdemari accuſatio, in Regem. — *Muliebres ſuppetiæ.* — *Vualdemari nuptiæ.* — *Fionij fugiunt.*

¶ Esberni heroicum facinus. Vualdemarus copijs maximis inſtructus, Suenoni congreditur. Inita fuga Sueno ſub arbore quadam truncatur. Caput. xlij.

SVENONIANI hoſtes adeſſe rati feſtinant in ęquiora loca: ut explicato agmine aciem ſtruant. Quo cùm peruentum

peruentum esset, uident Esbernum cum paucis. Cuius contemptu multi in eum concurrunt. Ille autem, quo erat militari robore & exercitatione, incurrentes excæpit: multos strauit. Vbi autem ingrauescere pugna cœpit, celeri fisus equo, abibat; nec erat qui, nisi de longinquo sectaretur. Obuios interea de suis nactus, collocat in insidias: quo insequentes se hostes deducere cogitabat: nisi se quidam ex latentibus, moræ impatiens, ostendisset: quo uiso, abibant ad suos. Præcurrens ergò Esbernus per compendia, hostes docet propinquare. Vualdemarus autem necdum copiarum satis contraxerat, quibus ad præliũ uteretur: igitur ducendum tempus statuit, quoad confluerent. Pontem ergò, qui super amnem oppidum iungebat continenti, partim abrumpens, suis tutamentum, hostibus interclusionem fecit. Iuuentus tamen misilibus certabat: nolens animum torpescere desidia. Interim Vualdemaro tantum copiarum affluxit, ut hosti obuiàm in pugnam exiret, amne transmisso per uada, quæ explorata tenebat. Dum aciem explicat, uidet ex latere cuneum armatorum non contemnẽdum. Ratus hostes, constitit: sed statim edoctus, esse commilitones, in aciem accæpit. Tantæ autem factæ sunt Vualdemaro copiæ, ut decima uix pars signorum ordines posset intueri. Sueno autem speculatus hostium multitudinem, recto cõsilio statuit, rem in longum ducere: non acie confligere, sed obequitando multitudinem fatigare. Sed erat in militia eius inter Primarios Ago quidã, huius dissipator consilij: qui spei plenus, pugnæ auidus erat: is Vualdemaro accessuros suos minitatus est, nisi educeret in pugnam: Vnde illi suorum diffidentia obriperet admiratus. Solere illum cum paucis semper multos uincere: Meminerit uirorum, quos in agmine ducit: Circumspiciat hostium inermem multitudinem: numero illos, se uiribus præstare: Cur longius differat uictoriam? Hac oratione, Suenonis consilium salutare dissipauit. Igitur educitur in aciem. Vualdemarus cohortem ferruginea ueste super armis contectam, iubet ex latere dextero depugnare: alios in sinistro cornu præfecit robustissimos Duces: ipse cum reliquo exercitu medius incedit. Suenonis acies non tam lata, quàm instructa processit: primumquè impetum in ferruginatos, quos nouo armorum genere arbitrabantur, fecere. Sed ubi ueste, non armis uidit innouatos, in robur medij exercitus procurrũt. Sepes erat acierum media, quam pro robore palorum equites transire non ausi, pedites Vualdemari conuellentes, primi pugnam ineunt: Hostes retroagunt. Equitum alæ circumuolantes perurgent. Quippè Vualdemari iumenta, proxima nocte nihil pasta, ad cursum agilem circumferebãtur. Contra Suenonici equi uentribus distenti, ad cursum segniores erãt. Vtrinq; ergò urgentibus,

Esberni audax facinus.

Stratagema

Ago ad Suenonem.

Stratagema

urgentibus, de parte Vualdemari, facilè Suenonici ceſſere. Signifer ubi ſuorum fugam circumſpexit, reuocans, in ſtrepitu non auditur: Signoq; humi defixo, cùm ſiniſtra teneret, dextram in obuios exerebat: ſed à multitudine uictus, cum paucis, cùm fortem tamen operam nauaſſet, cadit. Iam undiq; fuga: nuſquàm prælium. Sueno & ipſe fugæ compendia quæritans, paludem ingreditur, equo mergente dimiſſo, pedes cum paucis progreditur. Sed neq; ſic armatum, ferente loco paluſtri, arma etiam poſuit. Longius progreſſus, famulis etiam innixus, uiribus deſtituitur: ac ſuis à ſe dimiſsis, præter paucos, qui morte triſtius duxere Regem deſerere, in arborum radice feſſus reſedit. Superuenere agreſtes, prædam ſecuti: & cæſis qui Suenonem circumſtetere, illum quis eſſet percunctantur. Suenonis ſcribã profitetur. Equo impoſitus, inter captiuos ſeruandus ducitur. Sed à ſuperuenientibus cognitus, ad Vualdemarum ſe duci orabat. Agreſtium quidam, quo feruore incertum, ferro caput eius diſtringit, penequè præſcidit. Hic exitus Suenonis: qui ſi pares Regni pateretur, pacificus diu regnaſſet. Sed perfidia illum iterata perdidit.

Suenonis mors.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Daniæ geſtarum LIBER VI.

¶ Vualdemarus Rex tandem Daniæ ſolus acclamatur: in quoſdam animaduertens, quibuſdam pœnam remittens. Expeditionem dein in Vuandalos, Danis infeſtos paraturus, retrahitur. Caput. I.

Vualdemarus Rex. I.

VUALDEMARVS diui Kanuti filius, primũ cũ Kanuto Rex declaratus, fugato Suenone, deinde cùm Arbiter eſſet, à conſortibus factus ex conſilio Primorum, Regium ſibi, cõſortibusquè Suenoni, & Kanuto decreuit nomen cum honore. Nunc autem oppreſſo per fraudem Suenonis Kanuto: ipſoquè Suenone uicto atquè perempto, ſolus DANIAE Regnum accæpit: quod diu ac feliciter adminiſtrauit. Primùm quidèm in captos perfidia notabiles animaduertit. Peremptus Vluo manibus Kanutianorum: Therleuus, qui & Vualdemarum uulnerauit, & Kanutum perculit, turpi ſupplicio affectus: ad quod ibat plorans muliebriter, cùm preces intentatæ fruſtrarentur: Magnus, nouiſsimi Erici

Animaduerſio.

Remiſsio.

Erici ex pellice filius, cũ captus extrema formidaret, ab cognato Vualdemaro, non solùm impunitatem, sed etiã honoratam promeruit militiam. Burisium, Kanutumq́ eius fratrem, Præfecturis donauit. Kanutiani autem milites, non contenti, quam uiderant uindicta, Regem adeunt: poscunt, ut omnes participes super occiso Kanuto consilij, proscriptione damnarentur. Rex autem cernens, quàm latè manaret hoc eorum postulatum: meliori secum consilio parcendũ est ratus. Thorbernum enim, Burysium, & Kanutum, cùm magna Procerum manu afficere uideretur, quòd Regni rebus obfuturum magnopere prospexit: uictus tamen fortium uirorum instantia, promisit: ut quos illi nominatim dicerent, donec ijsdem precantibus restitueret, proscripturũ est pollicitus. Tum paucorum editis nominibus, cæteris pepercere. Facile enim humanus animus ab odio in gratiam deflexus mutatur. Cæteris eiusdem gregis, ut ijsdẽ potius bonis militibus uteretur, quàm in eos animaduerteret, exoratus ignouit. His iam compositis, ad reparandũ Regni statum, animum intendit. Flagrantibus enim intestinis bellis, Vuandali per occasionẽ grauiores incubuere Danis. Nam crebrioribus incursionibus insulas Daniæ infestantes, tertiã ferè Regni partem uastam & incultam reliquere. Horum insolentiam repressurus, simul etiam in eos Christi fidem per occasionem propagaturus, quàm per partes accæptam, crebrius reiecerant: primam expeditionẽ in eam gentem post accęptum Regnum decreuit parare. Atq́ eius rei gratia, in insulã Masnet, uniuersi Regni Proceres, populiq́ Oratores in Concionem iubet adesse. Ibi uisum est Regni Primoribus, dilatione ad eam rem opus esse: quòd lacerę sint Regni uires, hostiumq́ omnia in expedito. Nam apud illos Regium uotum esse peruulgatum: qua de re instructissimos esse, quòd si commissa manu, uictoria (quod absit) hostibus cedat, uno prælio esse actũ de Dania, nec superesse uires renouandi facultatem, ut insolentissimis hostibus perpetuo rubore Dania seruiat. Minimè ergò uno prælio, tantæ nobilitatis uires impendi debere: dummodo uictrices parum gloriæ, uictæ dedecoris plurimum sint laturę. In hanc sententiam totius concionis consonant suffragia. Cuius arbitrio Rex expeditionem dimittere cöactus, proposito suo cessit. Ab Absolone Rex interrogatus: Cur tam subitò magni propositi uotum destituisset? Respondit. Ne tam multos & fortes uiros in discrimen adduceret. Ergo inquit, cum ignauis & ignobilibus ingredere: quorum uictoria plus gloriæ, pernicies minus damni intulerit. Ita lepidi ingenij adolescens, indignationem suam facetia colorauit: Regem tamen admonens, quid mallet.

Vualdemari prudens decretum.

Vuandali in Danos.

Pietas Vualdemari.

Absolon ad Regem.

¶ Roſchildienſis Eccleſiæ Epiſcopus moritur. De altero ſubrogando contentio oritur, ad furorem uſq; populi. Rex & ſi eligendi ius, merito ſibi arrogare poſset, attamen id Clero permiſit. Clerus in gratiam Regis Abſolonem Epiſcopum declarat; qui ſe in tuenda patria optimè geſsit.

CAPVT II.

PER quæ tempora Roſchildienſi ſede, Aſceri morte uacuata, diuidua plebis uota de ſurrogando altero fuere: quæ uſq; adeò ſimultas creuit: ut exactis urbe alienigenis, etiam Regij nummiſmatis Rectorem fugauere, domo eius penitus abiecta. Ea res Regis animū, ut debuit, grauiter affecit: indignantem, tantum eſſe licentiæ populo, ut conciues eijcerent, Regium publicæ utilitatis procuratorem malè mulctarent. Inſtituit exercitum in contemptricem ſui ciuitatem ducere: contumacemq; ad parendum compellere. At indignationem eius, miſſa Legatione, necnon ingentis auri mulctatione complacarūt. Aduentans ergò in urbem Rex, Cleri ſuper electione Pontificis libertatem tutatus eſt. Equidem & ſi uideretur Maiorum ſuorum opibus fundatam Eccleſiam in Patronatu tenere, iuriſq; plurimum in deligendo Pontifice ſibi poſſe præſumere: noluit tamen ſacrorum Canonum decreta, contemptui ſubijcere: ſed arbitrium deligendi liberum permiſit Clero. Ille tantæ Regis dignationi non ingratus, tres uiros uirtute præcipuos è ſuo numero Regi inferebant. Cui ex Aulæ familia quartum adiecere Abſolonem: ut Rex unum quem uellet ex his aſſumeret. Ille permiſſa facultate non uſurus, iuſsit in unum in conclaue omnes conuenire: ibiq; ſcripto quenq; deſignare quem mallet. Cùm priores ſuam deſignationem iam rotulæ inuoluiſſent, non ignorauere, quo Regia uoluntas propēderet. Cùm tamen Regis modeſtiam, Iuris formulæ parentem, honorarent. Itaq; accepta charta ſcripſere: omniumquè uota ſcripto ſignata, in unum Abſolonem conuenere. Is igitur Pontifex aſſumptus, Regia familiaritate & cognatione iunctiſsimus, animi, corporiſq; dotibus præcipuus eminebat. Animi præſtans magnitudo, ingenij ſingularis ſolertia, linguæ præcipuus in eloquentia uſus. Audierat is primordio Pontificatus ſui, uicinum oppidum, incurſione Vuandalorum de mari infeſtum eſſe. Suorum domeſticorum manu armata eò contenderat, hoſteſquè numero incomparabiliter præſtantes, ſuperauit, fugauit, multoſq; ex eis cecidit. Defendendæ Patriæ primordia uictoriarum ſuarum conſecrans. Inde Piraticam, quæ increbuerat, auertere adorſus, omnes uires intenderat: neq; tempeſtate, neq; frigore auerſus, quo minus tutum mare, & Patriȩ incolumitatem

Sæuitq; ignobile uulgus.

Abſolonis electi Pontificis uirtutes.

Piratarum oſor.

tem præſtaret ciuibus.

¶ In Vuandalos Rex expeditionem denuò parat; at febri correptus, rurſus abſtrahitur. Caput. iij.

EODEM tempore, cùm aſsidui Danorum hoſtes Vuandali, Iutiam, Falſtriamq; infeſtarent, Falſtrenſes munitione ad mare firmata, ſeipſos quibus poterant uiribus tutabantur. Inerat tum præſidio Regius Pincerna, cùm hoſtes incurrerent: abactisq; illis, utcunq; tum perſtitere. Sed quidam Falſtrenſium libera uoce pronunciat: Priſcos Reges in talis aſſueuiſſe calcaribus: hunc uerò prima pedũ parte punctionibus inſiſtere. Cauillatus: quòd non Procerum alicui, ſed miniſterijs uilibus Rex permitteret tuitionẽ Prouinciarũ. Quod dictum in contumeliam miniſtrorum, ille retorſit in Regiam maieſtatem. Aures Regias cùm promptas haberet, amariſsimam illis indignationẽ in Falſtrenſes immiſit. Acceſsit, ut fieri ſolet, accuſatori delator: qui Falſtrenſes, quòd Vuandalis pro ſua interdum incolumitate aſſentari cogerentur, grauius incuſauit. Captos ab hoſtibus ibi carcerari: Regium in hoſtes decretum, ab illis ſolere denunciari: cæteraquè in eum modum plurima, quæ Regis indignationem pridèm accenſam inflammarent. Itaq; Sialandenſiũ ſatis eſſe putauit uiribus in eam ducere, quòd Sialandenſes illis pridem infenſi, faciles ad eam rem haberentur. Abſoloni Pontifici dedit partes Orientis, ipſe Occiduas cœpit armandas. Sed hunc Regis in gentem innocuam motum, ſalutaris ab alto commonitio ſubuertit. Equidèm apud Ringſtadium coorta Regi febris, expeditionem intermittere, deq; extremis cogitare peregit. Nam ingraueſcente morbo, Abſolon Regi aſsiſtens, deſperatæ penè ſalutis mœrorem accæpit. Humana quippe ope defecta, cœleſte præſidium inſtituit implorare. Nam ſacra facturus Pontificali more, uota pro Rege nuncupauit: impletisq; myſterijs, ſupremam ſacrorum communionem Regi ſuis manibus afferebat. Qua ueneranter accæpta, ſudor ingens totum occupauit corpus: unde morbi uis auerſa, ſpem uitæ reſtituit aſtantibus. Sed tum Abſolon, uel mœrori, uel uigilijs, uel participatione ſpiritus contractam ægrimoniam, adeò Regijs celauit oculis, ut laboranti, grauius laborans deeſſe non pateretur. Attamen breui rerum conuerſione, uterq; inſperatæ ſalutis munus à Deo recipiens, agnouit, admonitionis loco, cedere illis corporum debilitatem. Vnde Rex auerſus, expeditionem poſthabuit, & ad gratias Deo perſoluendas conuertitur: quòd ſalutari caſtigatione corporis, auerterit ſe ab innocentium inſectatione.

In Regem ſcomma.

Rex febri corripitur.

¶ Rex omnino Vuandalos, præcipuè aũt Religionis gratia, sibi subiecturos, consilio secretiori inito, statuit: At maris horrida tempestas obstat. Caput. iiij.

PROXIMA uerò ab recepta incolumitate, Regi cura fuit, expeditionem in Vuandalos institutã, propagandæ potissimum sacræ Religionis gratia intentare: sed paucis in consilium euocatis, reliquæ multitudini rem uult esse incompertam. Ne, ut prius, multitudinis impediatur suffragijs. Et quoniam de Sialandensium alacritate, obsequioq; nihil dubitabat: Scanienses appellare opus uidebatur. Isthuc traijciens, Proceres in concionem euocat: animi sui propositum detegit: Rem esse & gloriæ, & meriti plenam, si assiduos hostes ulciscatur: & ita uindicet, ut ad meliora transferantur. Eschyllus Pont. Max. negat in expedito esse classem rei opportunam. Quippè regionem externis agminibus dissuetam: paucas habere quas emittat naues. Rex subinde. Etiamsi una sola sit, exeundum sibi cum illa: cæterum omnes contumaces suo se tempore uindicaturum. Eschyllus ubi firmatum Regis propositum uidit, operas suas pollicitus est: domesticis se uiribus, & amicorum, Regi spondet affuturum. Lalandensibus autem, ac Falstrensibus non ante denunciat expeditionẽ, quàm sit ille exiturus. Ne ad hostes perferendi copia suppetat. Landeram peruentum est: ubi Rex speculandi exercitus gratia, iubet terram ingredi. Portus autem maris anfractibus curuatus, plurima imperitis pericula minatur: & ob id Danorũ existimatione infamis euitatur. Proximo autem Copiæ in terram progrediuntur. Ibi speculando, exercitandoq; iuuentutem, quindena consumitur: ac perinde magna pars commeatuũ. Inde nauigare orsi tranquillo mari labuntur. Sed ut hostibus latentior sit accessus, non uelis, sed remigijs insistunt. Absolonem septem nauigijs præcedere iussit: ut speculetur hostilia litora. Nihil ille cunctatus paret. Ac propè iam in conspectu habuit hostilia litora: cùm nautis admonentibus, cernit Regiam nauim passo uelo cursum reflectere, cæteramq; classem comitari. Stupefactus Absolon, mœstus cursum conuertit. Quid enim cum paucis in hostico faceret? nisi quòd illos faceret de aduentu Regis admonitos. Rex sub insulam Monæ stationem portus occupat. Mœrens ac tristis Absolon, mœrentes cernit Proceres. Vnà de more, Regiam in nauim contendentes, consident pertinaci silentio, uultibus in terram demissis: Rex tantæ causam mutationis miratus, quid ex alacribus tristes sint rogat? Sub noctem petijsse se portum: quòd opportuna labori dies, nox quieti sit permittenda. Tum Proceres in Absolonem respexere, ut omnium uice loqueretur. Ille autem fiducia familiaritatis effundit Procerum indignationem,

Rex ad Scanien. Proceres.

Mona insula.

tionem: Mœstos meritò uideri eos, qui gloriam tuam, patriæ salutem, honorem Dei his labefactari intelligant: Optimam rei gerendæ occasionem neglexisse: Commeatus pro magna parte absumpti, quid nisi reditum suadent? Hoc quærere nisi leuissimos, quibus auscultet, contempto Procerum consilio: ut cùm illi defecerint, remeandi causam inueniant. Hos esse, quibus in æquo sit constitutum, uictor, an inanis redeas. Altera hæc est expeditio, ut cernitur frustrata, ex quò solus regnare cœpisti: cùm prima sit remissa, hæc maiori dedecore intermissa esse iam penè uidetur. Quid si tempestas ingruat? Quid nobis sperandum: nisi ut tu contemptus, nos irrisi, in Patriam, etiam hostibus ludibrio reuertamur? Hæc, & his cõsentanea prolocutus, Regem quidèm exacerbabat sermonum libertas: tamen ne monitorem impudentius auertere uideretur, magnitudinem iræ, quam uultu teste concæperat, moderatione sua ad lene & tolerabile responsum deflexit: dicendo, cõ plures operum suorum testes extare, nihilquè tam fortiter ab Absolone gestum: quod si nèc dum uirtute æquauerit, adhuc factis æmulari non posit. Nec plura elocutus, finem facit, Pontifice subsecuto: Non oportere amicorum monitis grauius succensere. quòd plena sint illa fidei potius, quàm assentationis delinimenta. Nos quæ insecuta est, tantam exciuit tempestatem, ut quàm optabile uideretur in hostico consistere, potius hostibus, quàm procellis opponi. Quæ tam uehemens incubuit per quatriduum, ut ne in portu quidèm naues cõsistere, quo minus disijcerentur, potuere. Primores in littus concessere Absolon, Petrus, Esbernus, Suno, cum quibus Rex omnia secretissima communicare solebat: quos conspectos diuagari Rex, cymba traiectus aduehitur: & militibus longius astare iussis, pridem inquit, animo excitatam uerbis indignationem etiamsi occultare uoluissem, uultus prodiderat. nec immeritò: dum consultorum monita in contumeliam uersa uiderentur. Equidem si ea, quæ post factum irretractabile illata sunt, paulo ante monitionis in morem præissent, magnum quatridui, ac maioris etiam temporis lucrum importassent: Seras monitoris partes esse, quæ rem dum in arbitrio est, negligentius obeunt, exactam sollicitudine prosequuntur. Facta autem infecta fieri non possunt, quantiscunque conuitijs insectentur: Orturæ uerò tempestatis sæuitiam præuidere, absque Cœlestium monitis, quis potest? Neque tamen quin ea delictorũ pœnas luerit dubitare: Omissis præteritorum querelis, ad tempestiua rebus consilia animum, operamquè deuocare par esse. Malle enim se spiritum specioso exitu, quàm expeditionem deformi reditu finire. Excipit Petrus. Etsi futurorum ignari sumus, incertumquè sit, quid crastina uehat lux, præsentibus in omne commodum uersis, æquanimiter

Regis responsum. *Tempestas maris horribilis.* *Rex ad Proceres.* *Petrus ad Regem.*

ter in utrunque fortes animari decet. Tridui superesse commeatus; hostile solum in conspectu, quo attracto, armis cedet quod necessitas deposcit: bono esse animo par est. Nam quicquid periculi esse debuit in aduersos hostes, mari expiatū est: Tanto futuros lętiores exitus, quanto sint primordia duriora. Rex collaudato eo, Absolonem obseruare iubet mutatæ tempestatis rationem. Proxima nocte, quadam ex parte mitigata tempestas, animos fecit nauigandi. Speculator Regi renunciat eundum, uelis pariter & remigijs in cursum intentandis. Rex ait moras fore rumpendas. Ille subtexuit, Benè operam nauaturos, si unde mane remigarint, eó in uesperum reuertantur. Rex quoque, Tum nobis quæ in Vuandalia conspexeris, renunciabis. Igitur nauigationi signum editum ad omnes peruenit. Luctantur remigijs portum linquere. Sub terrarum prætextu quietiora, & quæ superari possent maria

Ventorum tempestas. uidebantur. At ubi libero cœlo Venti desæuiunt, maior incubuit tempestas, summaquè ui contendentibus remigibus, uix cursum tenuere. Absolon, ne fortius dixisse, quàm fecisse uideretur, contra uim nititur tempestatis, omnibus remigum uiribus peruincens profectionē. Nec segnius Rex suos instare iubet. Sed tantus fuit undarum à uento impetus, ut alioquin ualidissimæ rates conquassatæ, inimicum haurire cœperint imbrem. Rex cùm nauis qua uectabatur, solutis compagum lateribus dehiscere etiā ultrò timeretur, aduocato proximæ nauis Magistro, propius iubet adesse: & temerario penè, sed salutifero saltu per

Regis periculum. uenit in aliam, translatis quoque signis. Eschyllus Pontif. Max. forti & perseueranti diu animo Regem comitatur: sed uicta procellis naui, etiam annuente Rege inuitus redit. Tum magna pars classis, siue errore malo permissi reditus, siue quòd ita fingerēt accæpisse, retrouersa, pronis uentis ferebatur. Denique ex classe.260. uix.60. permansere: reliquæ aut necessitatis impulsu, aut contumacis animi temeritate, reditum in patriam tenuere.

¶ Consilio capto, Dani insulam Hithym improuisè obruunt, deuastant. Rex Iutios classe infestans, in fugam cum suis uersus est. Caput.v.

REX iubet magistros nauium in terram descendere: ut inter Proceres pensato consilio, quid agendum foret con-

Procerum consilia. stitueretur. Ibi multæ dictæ sunt sententiæ. Quibusdam uisum est, ex re esse, reditum maturare. ne paucitate conspecta, hostibus ludibrio sint. Alijs etiam uisum est populationi instandum. quòd gens hostium secura, nullis adhibitis custodibus, pecora sineret per littora diuagari. Sed ea sedit omnibus sententia: ut sub noctem uadis fluminum pertentatis, proxima à Rugia diuisa insula Hithym peteretur: obser-

uatis

uatis aditibus, ne à congentilibus auxilium inmittatur. Tanta autem celeritate res cœpta est, ut incolæ productis de fenestra capitibus, cùm equitatum audirent, Kazymarus, an Bugisclauus esset, qui uentitaret, rogabant. Sed tela inmissa, docuerunt, non esse suos quos putabant legitimos Principes, sed hostium globos. Terram uerò illam terribili discursu uastarunt ferro, incendijs: predamq; ante se agebant opulentam. Vicem reddentes populationibus, quas crebras ea gens Daniæ intulit. Interim qui relictus erat classis custos, à Rugijs, iam de nauibus sociorum iniuriam uindicantibus, & ut multis cum paucis obsisteret, ex omni classe relictos collegit custodes: paucisq; nauibus perarmatis, fortem operam in tuenda suorum classe impendit, secutus etiam in mare impugnatores. Dum autem abesset REX, & cum cohorte prædatoria in littus ueniret, miratur abesse naues. Videt post paulum è mari suum adnauigare Præfectum, redeuntem ab hostium effugatione. Sed cùm Rugianos etiam tum instare uideret Rex, & ipse cum suorũ manu in naues se recepit, hostibus occursurus. Et quanquàm æquata pugnæ iam manus uideretur, una tamen in re superiores Rugiani erant: quòd maris uias tenerent compertas: ideoq; ad intima lapsi, undecunq; hostem infestabant: Dani ad interiora sequi nõ ausi, quòd profundo non crederent, uariè à circumuectis uexabantur. Absolon quoq; ex præda reuersus, ubi uidet suos in mari laborare, præda custodibus permissa, cum sua quoq; cohorte naues conscendit, & quas à terra uidit opportunitates hostibus ademit. Per singula autem momenta Rugianorum uires incrementa nanciscuntur, allabentibus semper, qui recentes uires afferrent: quo magis creuit Danis labor, iam non impugnationis, sed meræ defensionis. Fatigauit ea res ad extremum Danicas uires: quo factum est, ut magna pugnantium pars, non modò uictoriæ, sed saluti diffisa, quæ prius sub conspectu Regis fortem operam impendit, tum uelis sublatis, fugam inirent: nec pudor desertionis, nec clamor exprobrationis à fuga potuit continere. Tum Vuandali paucitate conspecta remanentium, acrius incubuere. Sed Rex paucis in consilium euocatis, quid faciat consultat.

Rugianorũ potior fortuna.

Danorum fuga.

¶ Absolonis consilio, Rex Scaniam cum septem ex sexaginta nauibus relictis adit: Vires reparat, rediens Rhugios insigni uictoria sternit & fugat.

CAPVT VI.

ABSOLONI uisum est, in proximã Hitym insulam concedere: ibiq; reparatis parũ uiribus in hostes ducere. Petro autem

alia sententia fuit: quòd insignis illa paucitas (erant enim septem solæ naues ex. 60.) nullam laudem, magnam autem cladem posset afferre, defectis commeatibus, socijs dilabentibus, nullo expectato præsidio: cùm interim Vuandalorum uires per singulas horas increscerent. Igitur pandenda uela, & ferentibus utendum uelis, deq; alia prosperiore expeditione cogitandum. Quam secutus sententiam Rex, totis incubuit uentis: patriam non sine magno suorum, qui fugam ante illum inierunt, dedecore repetit. Sed Vuandali iam in fugam hostem uersum insectari, omni nisu conantur aut capere, aut mergere tam paucas hostium naues. Telis autem Danorum fortiter repulsi, ter frustra annitebantur propius accedere: ter repulsi, clamoribus, & insultatione, quando armis non poterant, Danos irridebant. Rex autem obuias sub patriæ limine naues habuit, quibus transitum mutaret. Sed primùm in Scaniam, Eschyllo Pont. Max. uenientem excipiente declinauit. Rex autem huius expeditionis pudorem diu ualere non passus, Autumno proximo uires ex Scanijs & Sialandensibus frequentibus renouauit, raris autem ex Iutia nauibus. Aderant ex his, qui prioris fugæ maculam portantes, nunc Rege ac socijs testibus abolere sunt cōnisi. Quo enim pudentius tum fugerant, nunc impensius in arma ruunt. Perueniunt prospera satis nauigatione in hosticam terram. Arcon urbis subiectam prouinciam inuadunt, populabundi: magnamq; prædam præ se agentes, in littus redeunt, nauibus imposituri quæ cæperant: & ecce hostes de longinquo agmine paruerunt. Suborta autem nebula, ex oculis utrorumquè aspectum eripuit. Qua durante, & Dani stipandis nauibus, & Vuandali propinquandi per caliginem hostibus, uiam inierunt per uada illis comperta, hostibusq; ignota. Prislaus erat Danorum perfugio partes secutus: is regionis peritia paulùm in caligine excurrens, renunciat, è propinquo adesse hostes: & iam sensim sol dissipans nebulas emersit. Rex audito nūcio, inuenire illos respondet uiros, qui fatum fugæ præferant: Iubetq; in ordines coire pugnaturos. Iam sub liquido aspectu stant, ordinibus etiā ipsi instructi. Dant signum pugnæ. Fortiter utrinq; concurritur. Cadunt plurimi. Duo Danorum equites ita infestis incurrunt hastis, ut ante Regem ambo cum equis deciderint. Rex & ipse in pugnam properans, utriq; super incidit tam graui lapsu, ut sinister terræ cubitus infigeretur. Qui aderant ex Primoribus, equis dilapsi, Regem erigunt. Macte inquit ille, hæc ruina hostibus minitetur. Fortes este uiri: & in equum restitutus, pugnam instaurat. Nec diu stetit dubia fortuna. Quippe uicti hostes terga dedere. Dani secuti, multos in fuga cœperunt, aut peremerunt. Fortis Danorum miles, longius insecutus, ab hostibus intercipitur:

Rugij Danos fuga irrident.

Nebulæ illusio.

Regis periculum.

Rex Rugios sternit & fugat.

tantamquè accedentium stragem facit, ut penè solus subsisteret. Demum multitudine uictus, super à se factam stragem occubuit. In ipso uado trucidati multi: dum uicti, uictoresq; passim caderent. Ibi Esbernus Absolonis frater, fortiter pugnans, dum fidentius hostem inuadit, penè perijt. Frustra illum equites conati sunt extrahere, unus atq; alter, ac item tertius penè cum ipso fuerant intercæpti. Peditum opera extractus, examinis aspicitur: sed uoluto corpore, dum undam proijcit uomitu, oculos aperit. Percalefactus autem, etiam linguæ recipit officium: sed diu permansit exanguis. Tali fortium uirorum opera, tum peracta est uictoria: effectumq; est, ut ex eo die Vuandali in aciem aduersus Danos non descenderēt: sed leuibus prælijs, aut excursionibus reliqua bella peregerunt. Hic est fructus huius expeditionis. Ingenti autem præda stipatis nauibus, in Patriam uictores rediere.

Esberni periculum.

Regis uictoria.

¶ Bellum Rex in Rugios rursum parat: qui misso legato de pace cum Danis agat. at Rugij tum nec pacem adipiscuntur, nec Dani susceptam expeditionem prosequuntur. Caput. vij.

VERNO tempore aspirante Anno post natum Christū M. C. lxi. Rex iam totis uiribus incubiturus bello, magnas undiq; uires conciuit. Conueneratq; frequens Iutiorum, Scaniorum, Sialandensium, Fionensiumq; multitudo: stabatq; classis in anchoris, nauigationis opportunitatem expectans. Tum Rugiani prioris calamitate commoniti, Legatum de pace miserunt Domborum, uirum prudentia & facundia clarum. Is cùm sciret, quanti apud Regem Absolon esset, illum inprimis adijt, sequestrum faciens suæ ad Regem Legationis. Ille cum Legato Regem adit in loco, quo, ut diximus, frequēs classis conuenerat. Simul ut uires Daniæ cōtuitus in armis, quaslibet conditiones pacis non recusabat. Sed euenit: ut dum ibi moraretur, Iutiorum commeatus iam penè absumptus, quòd tempestas nauigationem non permitteret, iam illos domū respicere coëgit, reditū promittentes: Sed Scaniorum, atq; Sialandensium abundantia adiuti, persisterunt. Fionenses autem cùm idem facere monerentur, acerbius se opposuere. Quam rem, cuncta diligenter perlustrans, Orator Vuandalorum cùm comperisset, qui antea pacem supplex petebat, comperta dissensione in exercitu, æquas pacis conditiones obtendebat. Sed Absolon rogat, qbus tandē, si impetret desyderata, modis sanciri, firmariquè uelit acceptas conditiones? Ille se pro gentis suæ iacto in undas lapillo, fœdera sancire respondit: ut si pacto obuiā issent, ita perditū iri, mergēdiq; uiderent. Absolō obsides fore dādos replicat. Domborus

Anno Christi 1161.

Domborus Legatus.

Quid discordia militum pariat.

uiciſsim à Danis obſides repoſcit. Tum Pontifex. Vuandalos Danis non ſolùm obſides, ſed etiam claſſem cum ſupplemento dare conſueſſe: nec ulla factum memoria, ut darent Dani illis aut pignora, aut obſides. Ad hæc Domborus, fiducia plenus. Qua es prudentia, tria ſoles

Dombori Oratio. expendere tempora: ut non modò præterita, ſed etiam præſentia, futuraq; metiaris. Olim quidèm ea gentis noſtræ, ueſtræq; fortuna tulit, ut noſtri ueſtris cedentes, acciperent Leges ab illis: Rerum mutata uiciſsitudine, nunc alia depoſcere uidetur. Noſtra Dijs fauentibus florẽt omnia: Veſtra qualia ſint, ipſe conſpicis. Fines ueſtri armis & exercitibus tutantur: noſtri ſitu marcidi, culturæq; inopes iacent. Noſtrarum diffuſio partium, uix alendæ quam genuit multitudini ſufficit: & tamen quos omnifariàm potentiores aduertis, non modò ſuperiores, ſed etiam pares habere contemnis. Tunc demũ tributi nos exactione ſollicita, cùm & ſortem noſtram ſucceſſibus æquaueris: & eam malis, quibus tua nunc premitur, affectam conſpexeris. Hæc Domborus. Sed Abſolon diſsimulato indignationis ſpiritu, paucis eum reſponſis excipiens, ad Regem quæ accęperat profert. Verùm pertinax freti ſæuitia, nauigationem interpolando, expeditionem fecit euaneſcere. Legatus autem, pro more quo inuicem Dani cum Vuandalis utuntur, tam diu tenetur, quoad illum placido reſponſo abſoluant. Ne tam ſpeculator, quàm pacis arbiter uideatur aduenisſe.

¶ Rex Henrici Saxonum Ducis auxilio, Vuandalos mari & terra adortus, Nucletum illorum Principem capite plectit, ſuos trucidat & fugat. Deq; Prislaui huius filio, præclaris actis. Caput. viij.

REX autem debellandæ Prouinciæ maius opus eſſe reputans, quàm ut ſolius eius uiribus expediretur: cum Saxonum Prin

Henricus Leo Saxonum Dux. cipe Henrico, cui Leoni cognomen dederunt, per nuncios agit: ut cõmuni ope à terra, & ipſe à mari Vuandaliam aggrediantur. Non inuitus Dux ille Legationem accipit: iampridem ampliandę ſuæ in Vuandalos ditioni intentus. Igitur facta utrinq; pollicitatione, uterq; parat exercitum: Rex à mari totis Daniæ uiribus, Dux à terra aggreditur. Prima illis in Obotritos fuit expeditio. Magnopolenſes nunc uocantur. Nam Rex Polam Inſulam aduehitur: expoſitisq; copijs, terram populabundus ingreditur. Saxones idem ex alio latere factitauere: ut nonnunquàm amborum agmina ſe in campis conſpexerant. Primam rei inclinationem paſsi Saxones, pabulatores multos incautius egreſſos, ab hoſtibus intercæptos amiſere. Sed huius rei damnũ ſtatim pari, aut clade maiori cõpenſabant. Nam milites armis ſupernè tectis, uelut pabulandi gratia ſparſim gradiũtur. Vuandali obſeruato tempore

proſilie-

prosilierunt. Ibi conuersi, conglobatíquè Saxones, ad unum omnes cæciderunt. Quorum Princeps Niclotus erat: cæsiquè caput palo defixum circumtulere. Hoc cùm in castris Danorum uulgaretur, filius eius Prislaus, qui iampridem odio superstitionis patriam declinans, ad Danos confugerat, cumquè illis militabat, audita patris morte cùm cœnitaret, manum paulisper ab escis retrahit: suspiransquè ait. Non alia debuit ueri Dei contemptor morte interire. nam patrem ille in cœlis, indignum duxit agnoscere. Interea Vualdemarus Rex, Henrico Duci collocuturus de communi bello gerendo, medium in locum occurrit. Ibi in longum ducto sermone, ab Duce Rex deducitur in castra: splendidoq; exceptus epulo, ab illo Regio fastu honoratur. Omnia ad luxum composita: ita, ut Principe dignum splendorem Regijs oculis inferret. Interposita deinde mora, cùm ex uarijs prælijs, quę leuia multa acciderant (nam totis aciebus Vuandali dimicare non ausi, excursionibus hostem fatigabant) casus emergeret, quo opus uideretur, iterum Henricum Ducem interpellare. Cunq; circumspiciēs Rex aduerteret animum, quem perquirendi studio sollicitum mitteret, alterius equus claudicare, alterius effracta arma: nonnunquàm etiam ualetudo obtendebatur: omnesquè ministerium recusarent, periculo plenum: Absolon solus se exequendæ rei cum expeditis offerebat. Legendorum comitum illi permissum est arbitrium. Proximum quenq; sanguine delegit: fideliores ratus in periculo. Sed & Prislaus, quem diximus Nicloti, filius, quem Vualdemarus sorore in matrimonium data, artissimo sibi nexu constrinxerat: iampridem Patriæ, pro superstitione paganica infestus, ducem itineris agere pollicetur. Itaq; conscensis equis, Ducem aggreditur inquirere: inuentumquè Regijs mandatis consalutat. Cunq; Dux illum nocte proxima secum rogaret quiescere: ut exceptus conuiuio, pro dignitate tractaretur: Ille causatus, Regem anxiè responsa demorari, sibiquè esse, quod in ordinanda, collocandaquè classe inprimis curaret: ægrè abeundi ueniam impetrauit. Cunq; inscensis equis abire cæpissent, quidam è Saxonum Primoribus adit Ducem: increpitans, quòd Regios Proceres sine comitatu, per medios hostes, in grande mittat periculum. Reuocati, præsidium Saxonum demorari iubentur. Sed ABSOLON nouis causis moram excusans, nihil illi opus esse affirmat: suo malens, quàm alieno periculo redire. Deniquè tam se pertinacem egit accipiendo comitatu, quàm se egerat in demorando. Alacriter ergò egressi, cùm in patentes campos abijssent, Prislaus succussis frenis accelerare iubet. Ego inquit, si meo res arbitratu ageretur, fortissimorum militum præsidium non recusare uellem. Per medios

Niclotus truncatur. Prislauus filius eius, christianus.

Prislaui adhortatio.

uadimus

uadimus hoſtes,iam per equorum ueſtigia, de noſtro tranſitu certiores. Scio acerba meorum odia,parentem de nobis uindicare:illicq; parentare,ardentiſsimè cupiunt. Igitur commoneo fortes ſocios,ut manu conſerta,cadere,quàm capi patiamini. Illa eſt gentis noſtræ in ſanguinem noſtrū ſitis:ut non ſinant impunè abire. Memores ergo quiſquè chariſsimorum pignorum, gladijs rem agite. Danica uos gloria commoueat per terrarum orbem uulgata:ut uirorum more pugnantes,non ut inertia pecora capiamini. Magnis clamoribus, cantibusq;, de more gentis, alacritas teſtificanda. Minus armatos in medium agmen capiamus. Nec tamen fortuna caruit ea admonitio. Territi enim, uel alacritate,uel inaduertentia deluſi,incolume illis iter præbuere hoſtes. In caſtra reuerſi,Regem anxium, iam de productioribus horis ſiniſtrum aliquid cogitantem,exhilarauere. Intromiſsis quoq;,cùm adgratulatum eſſet de ſuperato periculo, uicinum amnem Rex petendū admonetur: ut ad Ducis properet præſentiam. Magnis nauigijs imperuius amnis,paruis tentandus erat.

¶ Rex Vuandalos fugat amne licet incluſus,Roſtock urbem tum expugnans. Caput.ix.

IGITVR defixis per anchoram maioribus, habiles uadoſis locis rates inſcendūt. Iam hoſtes hoc ueriti, multis in unum locum contractis nauigijs,reſtitere. Dani locorùm imperiti, ſæpius hærent in uadis:ſed deſiliunt impigrè, manibus promouentes, quæ remis non poterant, in ipſis undis conflictati incurrentibus. Sed peruicit Danorum inſtantia:ut hoſtibus fugatis,laxiorem amnis in lacū diffuſi uiam tenerent: diſpulſisq; hoſtibus, quacunq; uoluere iter tenebant. Suno cum expedita militum manu, uicinam lacui urbem Roſtock, nondum magnis, ut nunc eſt, mœnibus cinctam,facilè expugnat, diripitq;. Vnde amnem Vuernoniam nunc dictum,qui tum Gutacra dicebatur, accipere debemus. Quem in locum Henricus Dux cum exercitu uenit: traiectusq; Regi colloquitur de ſumma belli. Interim in litore obequitantes Vuandali,Danis in ſalutant. Præcipuè Pribiſlaus,Priſlai germanus,fratri maledicit:quòd communis parentis cæſoribus communione ſocietur (iam enim inter Saxones Priſlaus agebat.) Illi conuitia referens, Gratias etiam illis ſe debere contendit,qui ſe deterrimo parente deſtituerunt: non illum agnouiſſe patrem, qui ingratus fuerit omniū communi parenti DEO. Dum aūt Rex colloquiū ſerit,ſuperuenit qui nunciaret, adeſſe Rugianorū claſſem. Veritus Rex, ne ſe amni incluſū,claſſe prohiberēt,finito colloquio ad exitū ꝓperat. Quo perueniēs,nihil hoſtile conſpicatur: ſed

Roſtock expugnatur.

ſed receperant ſe iam hoſtes, ſubductis nauibus in reconditos ſinus: latebantquè, ſi fortè Dani terram denuò ingreſsi, popularētur, ipſi tunc claſsi inuehentes perderent, ſpemquè reditus, intercæptis nauibus adimerent. Rex quoquè callidi conſilij non ignarus, artem arte deludere quærit: Mandatum dat uni ex Præfectis, ut accæpta cohorte, uicinum uicum incendat: ut hoſtes conſpicati, arbitrentur uim Danorum in Continentem excurriſſe: interim ipſi nauibus quieti demorentur, aduectos Vuandalos ita in pugnam excitos, aperta fronte non concurſuros. Nec Regem ſua fefellit exiſtimatio. nam fumum cernentes Rugiani, uacuatas naues arbitrati, incurrunt. Sed quidam Regij inſtituti non compotes, citius quàm debuere ſe prodiderunt. Quo conſpecto, retro uerſi, dolos uitauere.

¶ Domborus poſt Rugianorum fugam & depredationem, pro Vuandalis pacem à Danorum Rege uix impetrat. Rex uictor patriam redit cum ſuis.

CAPVT X.

MEDIA dies æſtiuum ſolem acrius incaleſcere fecit: unde Dani productis in ſuperiora nauis uelis, intus ſomno incubuere. Superuenit maximus Danorum Pontifex Eſchyllus, Hiſcine inquit tumulis Milites, corpora iam ſepeliſtis, dum animi exercendi forent? Rex uocem excipiens, Facile inquit hos tumulos eſt diſcutere. Tum uicinarum partium biduò facta deprædatione, ad Orientalem regionem Rugianos fugientes inſecuti properabant: Iam ſe milites pugnæ aptabant: iam arma telaq; expedientes. cùm nihil præter prælium aut cogitarent, aut cuperent. Hoſtes de pace agebant. Nam Domborus initio expeditionis, ad ſuos reuerſus, iterum de pace acturus, ignem in littore excitat: ſignificandi gratia, quòd colloquium expeteret. Qui etiam clamans de longinquo, non poterat exaudiri. Sed Abſolon cum rate excipiendum negabat: interdixitq;, ne Dani Pacis cupidi uiderentur. Itaq; cùm nemo allaturus aduentaret, propria rate de litore conſcenſa, Abſolonis Prætoriam expetiuit: obſecrans, ut Pacis ſequeſtrū ageret: iam obſides ſpondens cum obſequijs. Contra Abſolon, quaſi eorum quæ poſcerentur ignarus, deſertas Daniæ inſulas numerabat: memor eorū, quæ ab eodē obiecta fuere. At Domborus ubi auerſum à cauſa Pont. animum aduertit, Non uacat inquit optime Pont. quòd perſonam tuā conſtituendæ pacis ſequeſtrū interpellamus: beneficiū hoc à domo & familia ueſtra, abuſq; aui tui memoria mutuare ſoliti. Ille dum uixit, Prouinciæ patronus eſt habitus: Filiorum eius ſi quis ſupereſſet, legitimum hæredem conſtituendæ noſtræ PROVINCIAE agnoſceremus. Ad nepotem quia res peruenit; ſupplices tibi,

Eſchyllus ad Milites.

Pacis ſymbolū, ignis.

Dombori Oratio.

quas

quas auo, patriq; solebamus manus tendimus. Germanum tantùm tuum natu maiorem tibi, posthabemus: cui te dignitas uoluit anteferri. Paruimus dum unum in Dania sentiretis: sed dum in uiscera uersi, domestica bella foueretis, multorum in nostris alita est audacia. Sed tamen hoc præstitimus discordantibus, ut ad concordiam citius rediretis. Cur ergò Pacis portam, quam inter uos reserauimus, ipsi introire uetamur? Si uastationem quæritis: ecce ante uos agri nostri. Nam ita decreuimus, in reliquum uobiscum non armis, sed precibus agere. Repulsi, reuertemur. Si seruitutem quæritis: deditionem cum precibus offerimus. Si sanguinem quæritis: iugulos præbemus. Quid est reliquum quòd à nobis expetitur? Hæc cùm dixisset, Absolone nihilominus Daniæ uastas prouincias numerante, & inter obiecta replicante, quod ille gloriabundus iactauisset, Subiecit Vuandalus. Audio altius tibi insedisse uocem exprobrationis illius, quam non satis digestam effudi. Arbitror nos satis iam dedisse pœnarũ unius improuidi sermonis. Non tam iniuriarum memorem, incidit, dicenti auditorem adesse. Itaq; uenti uerba fuere. Iam sanioribus consilijs, & facta, & uerba pœnitendo retractamus. Igitur quo promptiorem supplicibus ueniam permittatis, plures estis habituri seruientes. Iam clades in hac nostra gente, sine uestrarũ rerum detrimento esse non potest. Quicquid hinc perit, uobis perit. Ergo si Vuandaliæ rebus parcendum non ducitis: Danicæ saltem gloriæ tribuatis, ut quàmmultos habeat quibus imperitet. Hac sermonum inclinatione demollitus Absolon, apud Regem effecit: ut accæptis obsidibus, Rex in Patriam uictor, cum incolumi exercitu repedaret.

Obsidibus pax firmat.

¶ Eschylli Lunden. Archipresulis, affectatæ belli mouendi in Danos occasiones, duæ narrantur.

CAPVT XI.

HAC foris parta uictoria, cœpit intus domesticum oriri incendiũ ea de parte, qua minus debuisset. Nam Eschyllus Lunden. Archipontifex, cùm thesaurum suum non contemnendum, in Gallia deposuisset, flagrante ciuili bello, iam pace reducendũ curauit: missis in eam rem uiris religiosis. Qui reuersi Stadium, sedentes ad mensam, uel iactantię causa: uel fortè, quòd pocula deessent multitudini accubantium opportuna, aureum uas protulerũt. Quod nonnulli uidere prædis assueti, ingentis thesauri suspicionem pręferentes, iam de præda cogitarunt. Egressos obseruauerunt: & ut quidam ferunt, Annales in Albim præcipitatos demersere, aurum auferentes: sed ut Saxo scribit, in Holsatiam præcurrentes abstulere. Quo comperto, Eschyllus Regẽ adoritur: Efficiat apud loci Præsides, ut ea res, magno

Monachorum lauticia causa. I.

magno commodo futura amicis, restitutioni subiaceat. Rex difficultatem obtendit: quòd raptores occulti, præda distracta: si etiam potentes, maiori difficultate recuperabitur. Illo autem impensius instante, urgenteq́; cùm diceret Regi: si anniteretur, facilè futurum pro amicitia, quæ illi cum Saxonum Principibus esset. Eius importunitate uictus, grauatè (quòd res non cessura uotis uideretur) annuit. Cunquè Rex apud Slesuicum ageret, in conuiuio, ut fit, per hilaritatem irrisit hominis iactantiam, qui inter alienos de aureo poculo gloriaretur. Is sermo exceptus à nonnullis, Pontifici ingrauescēter affertur. Qui damni accessione turbatus, irrisum se à Rege putabat: perinde non ignarum, neq; animo immunem esse rei interpretatur. Hęc prima inter eos amaritudinis causa incessit. Accessit altera: quòd Hocco quidam ante non paucos dies, in Dania Pontificatu, quòd scisma sequeretur, destitutus: nunc recenti rerum diuisione, cùm de summo Pontificatu Alexander, & Octauianus contenderent, ab Octauiano scismatico, accedente Regis fauore, ad Slesuicensem Ecclesiam assumeretur: qua de re Eschyllus execrationis in eum gladiū distrinxit. Qui etiam accito Absolone, querimoniam illi suam de Rege innouauit: quòd nuper damnis eius insultasset; & se, quòd conscius esset prędæ, si non particeps in ea re prodidisset: Nunc uerò scismaticum ad Ecclesiam sublimari, in contemptū sui, Sedis Apostolicę, & omnia gubernantis DEI. Quocirca esse sibi in animo, tantam iniuriam, in Regem, Ecclesiæ contemptorem, etiam armis uindicare: quam in rem multorum incitamentis Amicorum urgeretur.

Causa secunda.

¶ Regem Absolon suspicione omnifariam purgat. Eschyllus illi bellum indicens, responso Regis accæpto, pænitudine ducitur. Caput. xij.

ABSOLON Regem suspicione purgare: quòd inscius esset, atq; innoxius rerum: leue autem uerbum quod ore excidisset, in subsannāda uanitate ostentatoris, non eó respicere, quòd culpæ sit affinis, sed quòd rem alioqui irrecuperabilem, iam perditam cerneret. Hominem uerò scismaticum, non ab eo euectum odio Catholicæ partis, sed quòd importunitas postulantis usa sit tempore. Quos uerò bellorum nunc habeat incitatores, cùm ad rem fuerit peruentū, primos experietur desertores. Se uerò pollicetur futurū interpretem, ut res in integrum reuertatur. Sed Archipræsul iam à consilijs auertens animum, percunctatur: Num sibi belligeranti, in Regem futurus sit socius? Idquè non iam consulentis in morem rogare, sed precantis ritu postulare. Tum Absolon. Me tibi quidèm Sacerdotij tui gradu ad Iusiurandum deuinxisti: quo syncerius tibi uerum à me, non blan-

Diluit Absolon causas Eschylli binas.

Eschyllus.

Absolon.

dum prouenire debet responsum. Non tamen tibi usq; adeò sum ob-
strictus, ut amantissimi mei hernm, cui cùm fidei, tùm etiam amicitiæ
nexibus stringor, neglectis charitatis officijs, deseram, illiq; aliquid im
poni sustineam. Iampridem intelligere potuisti, Reges de rerum sum
ma contendentes, graue quidèm bello lacessere: at uerò grauius credi
debet, huncunum Regni totius uiribus incubiturũ, deturbare. Quid
enim expectandum? nisi ut utriq; cum summo dedecore damna teme
ritatis luamus. Tibi etiam minore dedecore aduersitas erit, qui simili-
bus in Regem conatibus cornua erexisti: mihi autem inexpiabile cri-
men futurum, tantum Regem, tam fidelem dominum, tam amicum
Eschyllus. Principem oppugnare. Eschyllus his uerbis ad summum iræ stridorẽ
excandescens, per sacram obedientiæ Religionem eum adiurat, man-
data ad Regem perferenda suscipiat. Absolon mandatorum perlatio-
Absolon. ne promissa, Responsorum abnuit relationem. quòd inter illustres ui
res inimicitiarum autor nolit haberi. Huic Eschyllus ægrè legatione
credita, Gerhardum Esoromensis domus prælatum associat: sciturũ,
an Absolon fidus mandatorum minister existeret. Quorũ tanta aspe
ritas mandatorum erat: ut non solùm simultates augere, sed etiam ami
citias odijs conuellere potuisset. Hanc austeritatem Absolon quoad li
cuit temperare conatus, specioso uerborum delinimento, truces man-
datorum sententias castigabat. Rex audita Legatione, præter morem
Regis re- accensus, Eschyllum superiorum Regum cruorem combibere solitũ,
sponsum. nunc & suum sitire respondit: multaq; ei in hunc modũ, per summam
uerborum asperitatem remandauit. Quibus Eschyllus per Gerhardũ
cognitis, impatiantiam metu mutauit: tantumq; illi pauoris surrepsit,
quantum prius furoris incesserat.

¶ Vrbem apud Letricam Rex obsidet. Adulterinis literis
urbs dedit, adiectis firmandæ pacis gratia per Eschyl
lum prædijs cum censibus. Caput. xiij.

IGITVR euitandi periculi gratia, longinquas Vue-
rundiæ partes accessit: salutem secessu, non bello quæsi-
turus. Sed Rex indignatione plenus urbem Letricæ paludis in plano
sitam, in qua exædificanda Pontifex multa contulit, habiturus certum
salutis ibi profugium, obsedit. Qui intus erant turbati, quòd nihil tale
præuidissent, deditionẽ in diem pollicentur: nisi pax interea ab Eschyl
lo componeretur. In quam rem obsidem tradidere nepotem eius, qu
apud Esronem educaretur. Rex obside accepto, parumper secedit. Ar
chipræsul cùm audiret: remandauit, ut custodiæ urbis inuigilarẽt: ma
ioris sibi ponderis esse, urbem diuturnam, quàm mortalem nepotem.
Rex obsidionem renouat, deditionem exposcens. Illi obaudiunt. Mi
nitatu

nitatur obſidi peiora. Nihil profecit. Interea iuuenis ignotus, literas afſert Gerardo, quem diximus Prælato, in Eſronem, ut urbi inmittat. Quarum erat continentia. Placere ſibi plurimum deliberato, ut deditione urbis conſulant optimæ ſpei, nepoti ſuo: priora fuiſſe minus maturati conſilij, improuida mandata. Autorem ignorabant: Regem tamen de compoſitis multi inſimulabant. Gerardus opem impendit, ut literæ inmittantur. Interim ſublimem trabem Rex erigit, nepotem ab alto ſtrangulaturus, ut ſimulabatur: cæterum à moribus eius crudelitas longè fuit aliena. Audiens Gerardus, cucurrit: Regem orat, ſupplicium ad eius reditum differat: Secꝫ portis, impetrata uenia, poſtulat inmitti. Cùm introiſſet, ſciſcitatus quid literis accepiſſent: Illi pandũt. Nihil cunctandum ſuaſit ille, quo deditione urbis, uitam redimant optimi iuuenis. Itacꝫ Rex urbe potitus, Pontificem maximo cõfecit mœrore. Sed inde præmiſſa de pace Legatione, Scaniam redijt: tam præcipiti uſus conſilio in reparanda, quàm utebatur in ſoluenda amicitia. Nam prædia cum cenſibus, quæ priſci Reges Eccleſiæ contulere, ipſe Regi permiſit: reſtituens unde ſecuris temporibus maxima ſunt orta diſsidia, dum illicitis prophanationibus poſteri Reges inhærendum putabant. Cùm tamen Deo ſemel ſacrata, ad prophanos uſus ſint minimè reuocanda.

Literæ adulterinæ.

Vrbs dedita.

¶ Rex terra ſancta, atcꝫ Roma peragrata, in Vualogaſtos Piratas mouetur. Fit pax. Legatio ad Cæſarem ſuper iurgijs aliquot Saxonum & Vuandalorum mittitur. Caput. xiiij.

PER quæ tempora quidam Chriſtiarnus ab urbe Moguntia, Octauiani Antipapæ functus Legatione, Regi penè perſuaſiſſe uidebatur: ſed obſeratas Eſchylli aures reperit. Qui rebus ſuis in Dania non benè conſtitutis, peregrinationẽ ſubijt in terrã ſanctam: ut medio itinere urbem Romã inuiſens, ſummũ Pontif. doceret de his quæ à ſe geſta ferebantur, conſilium eius atcꝫ præceptum expectans. Interea cùm Esbernus Sleſuicen. Pontifex, orta ſimultate audiret à ſuis, loci Præfectum occiſum: ceſsit exulans, defecitque. Qua occaſione Hocco, quem diximus, Octauiani Antipapæ fretus autoritate, ſedem priſtinam iterum occupauit magis, quàm iure inſedit. Tum etiam Rex tranſmarinam in Vuandalos Vualogaſti incolas, quòd ex eorum portu crebrę piratarum infeſtationes eſſent deprenſę, fecit expeditionem: permittentibus Rugianis fœderatis comitatũ. Nam Vualogaſti Principatus à reliquis Vuandaliæ populis ſemper diuiſus habebatur. Illi uocato in auxilium Bugiſlao Pomeranorum Principe, armis ſe tueri confidebant. Sed aduocatus Bugiſlaus, paci magis, quàm armis indul

Hocco reſtituitur.

sit. Nam inter Regem, sociosq; ita componit: ut ipsi in reliquum Regi pareant: Piratas, quod in se est, exigant. In quam rem accæptis obsidibus, Rex abire statuit. Sed in concione, quæ erat Bugislao cum Rugianis, iurgia inciderunt inter Saxonem & Vuandalum: quæ eò decurrerant, ut cùm in Principem quisquè suum respicerent, ex hac occasione magna ex parte sit attenuata familiaritas, quæ Regi, atq; Duci Saxoniæ incesit. Cùmq; per eam tempestatem Danorum Pontifices, nonnulla legatione accæpta, ab Octauiano Antipapa sollicitarentur: eaq; res ad Regem permanasset: uolens ea de re certior fieri, scribam suum Radulphum, hominem Britannicum, lingua quàm prudentia promptiorem, misit ad Imperatorem, eiusq;, ut uidebatur, Pontificem Octauianum. Certabant autem Pontifex & Cæsar, hominem honore præuenire: quo sibi nationem conciliarent. Cæsar audita legatione eius hominis, dolenter se uidere testatur in Ecclesia scisionem: cuius rei gratia nuper in Italia se habuisse Conuentum grauissimorum hominum: ibi Octauianum se iudicio Patrum subiecisse, Rolandum uerò refugisse: Quocirca opus sibi esse, Regũ etiam consilia uocare: quorum magnã ex Christianismo partẽ, iam parti alteri sciat accessisse: Sibi uerò prudẽtissimi ac illustrissimi Danorũ Regis exponendã sententiã: qui si adesse dignabitur, magnũ rei momentũ sit futurus, multarũ salutem animarũ omni proculdubio facturus: & ne grauis illi tantũ itineris suscæpisse labor uideatur, posse ab Imperio se eam rem compensare: permissa illi, in Italia prouincia, atq; totius Vuandaliç Prçfectura.

¶ Rex Cæsarem adire, omnino statuit: multis super hoc cum Absolone conferens, tandem abit. Caput. XV.

NVNCIVS magnis promissis plenus, alacris ad Dominũ suũ redit, Cæsaris ac Octauiani in illũ desyderium exponẽs. Capit Rex & ipse cupidine uidendi tantũ Imperij apparatũ: nihilominus quæ adiecerat promissor, tacitè expectãs. Prius quàm tamen excederet prouincia, Bernardus quidam Legationis specie ab Octauiano missus in Daniã, Conciliũ edicit Pontificum. Sed pauci adfuere. quòd absentiã Archipræsulis prætẽderat. Itaq; cassa & inanis opera fuit, ludibrio magis, quàm legitimo similis Cõcilio. Rex aũt iter ingressurus, Absolonem uiæ comitem deposcit. Ille causatur, & commeatus deesse, & turbatam incolumitatem obsistere. Tum Rex. Quamdiu mihi cõmeatus sunt, tibi nõ deerũt. At ille. Incolumitatẽ corporis etiamsi præstiteris, mentiũ synceritatẽ quo modo seruabimus, scismaticos aditu uenerãtes? Tum Rex. Ad hoc inquit ibimus: ut cũcta plenius cognoscẽtes, ab errore depreso resiliamus. Absolone aũt ptinaciter publ. Religionis hostes adire recusãte, Hactenus inqt Rex, te super

Regis & Absolonis dialogus.

te ſuper omnes colui: ut hiſce mihi in rebus adeſſes: quibus ſi à te deſe-
ror, quid ex te in reliquum commodi ſuſcipiam? Tum ille, exprobra-
ta ſibi ingratæ mentis indicia arbitratus, Ad deſerendam inquit, tui
nominis amicitiam, nullis corporis periculis adduci potero: at cùm de
animæ negocio agitur, humano timori diuinũ præferre phas eſt. Ego
uerò & ſi circumſtantia rerum damna peruideam: tamen ut te in hoc
tempore, quo de ſalutis periculo imminet diſcrimen, non relinquam,
te Rex ſequar. Alios deinde præcipuos prudentia uiros aſſumit, Es-
bernum, Sunonem, Buriſium. Illum præcipuè: ne quid per abſenti-
am nouaret. Iam publica fide interpoſita ab Adolpho Holſatiæ Co-
mite ductum petebat. Aderat ignotus miles ad Eydoram: Interroga-
tus, an Adolphi nomine Conductum eſſet præbiturus? Ille Dominũ
ſuum eius rei gratia proximè adeſſe confirmat. Cæteri addubitabant
ire. Rex primus pontem tranſierat, fiducia plenus. Adolphus illũ ue- **Adolphus**
neranter excipit, Regem conſalutans, & ſi ex priſcis temporibus non- Holſatiæ
nullæ ſimultates, ut fieri ſolet, inter contendentes de finibus interceſ- Comes.
ſiſſent: proximo tamen oppido Regem ſuis impenſis humaniſsimè di
ſponebat accipere. Sed Rex recuſans, ſuo ære impẽſo cibos iuſsit emi.
Adolphus, ne quid uenderent, ſuis edixit. Et Dani primo quidèm ela
tis domo cibis utebantur. Inde pudore adacti, Adolphi menſam ſepſe
re, humanitatem eius non auertentes. Rogatus inter eundum, quan-
to poſſet itinere præbere conductum? Ad Bremam inquit, uſquè ſal-
uos ſtatuam. Proceres addubitantes, inter ſe muſsitauere: quòd Rex
tranſito Albi, extra Adolphi ditionem, nullam ſalutis aſſecurationem
in Saxonum gentem haberet: Abſolonique impoſuere, ut Regem ad
moneret cauere periculũ. Ille in mane tentato diſſuaſu, ubi ſe fruſtra co
nari uidit, cæteris renunciauit.

¶ Esbernus Regi Cæſaris Curiam fruſtra diſſuadet. A Brema
Metim ueniunt: ubi ſuperſtitioſo attactu paruulorum
matres illum fatigant. Caput. xvi.

ESBERNVS autem rem aſſerit grandẽ, quòd Rex cum
Proceribus, exteris terris, ſine ductore, ſe uanæ Cæſaris promiſsioni
permittat. Igitur ubi fratrem impellere non potuit: ut commonitio-
nem, quam fruſtra tentarat, iteraret; Ergo inquit adeſte, aures præbitu
ri, ſi linguam intendere non audetis. Cæteri diſceſſere, non auſi tenta-
re quod Abſolon recuſaret. Sed ille fratrem ubi reuocare propoſito
non potuit: deſerendum tamen nõ putauit. Aderat ergo dicenti apud Esbernus
Regem. Ille ubi data copia eſt, Nos inquit Rex, in pericula aſſequi te ad Regem.
ſoliti, ubi armati armatis concurrimus, ſine timore procedimus: nunc
uerò inermes, alienæ fidei parentes, circumſpicere debemus quo pro-

grediamur. In alieno agimus ductorem: qui ſaluos præſtare poſsit nõ habemus. At quo tendimus? Quippe quo Regnum tuum ab æuo liberum, inmeritam ſeruitutem ſine gladio ſubeat. Quid autem ſtultius, quàm nullo impendente periculo, ultrò ad deditionem procurrere? Rex paucis iram exprimere ſolitus, Etſi te inquit adeò perurgeat metus, ut uiæ comes eſſe non audeas: me tamen trepidationis tuæ ſocium non habebis. Ingreſſos Bremam, loci Antiſtes omnibus humanitatis numeris inſtructiſsimus, & liberalitate conſpicuus, impenſioribus hoſpitalitatis officijs proſequendos ſuſcepit. Cùm autem de ductu præbendo rogaretur: comitandi ſibi Regem, non ductandi phas eſſe reſpondit. Complures quoq; Saxoniæ Principes, quo tutius Curiam peterent, Regijs ſe ſodalitatibus deuinxerunt: adeò, ut de Danorum familia ac grege eſſe putarent. Igitur creſcente comitatu, cùm multitudo ſpeciem hoſtilis exercitus prætenderet: incolæ uirorum baſilicas petiere, quo incolumes eſſent. Rex ubi hæc aduertit, præmiſit qui de pacato eius tranſitu præmonerent. Cùmq; ad urbem Metim ueniſſent, rerum uenalium precia, ob frequẽtiam aduenarum meruere: ſed prouidentia Senatus effecit, ut huic rei conſuleretur. Iam Matres comperta Regis benignitate, paruulos Regi offerebant tangẽdos. Omniũ em̃ Gallicanarũ partiũ habet exiſtimatio, Regiũ tactũ uim habere diuinã. Vnde & Franciæ Reges ferũt hodiè curare tactu gutturis uitia.

Aſylum miſerorum.

Metenſium humanitas.

¶ Rex Cæſaris Curia excæptus uerſutia, Abſolonis conſilium auertens, Daniam, annuente Rege, Imperio Rom. deuouet. Caput. xvij.

INGRESSO Curiam Rege, Henricus Dux Saxoniæ, magnam ei ſuorum partem caſtrorum ceſſit: hoſpitalitatem exhibens, quam Danorũ genti ſciebat eſſe præcipuam: Regemq; conuiuio excæptum, perbenignè fouit. Poſtero die Abſolon cum Rodulpho ad Cæſarem mittitur, cum obſequij, ut mos habet, exhibitione. Ibi tum Cęſar ad Imperij Maieſtatem reſpiciens, cauſari cœpit: quòd Rex ſerius aduenisſet, Imperio Romano deuinctus obſequio: quòd Regnum illius de manu recognoſceret. Tunc Abſolon, Decuiſſe inquit Cæſaris fidem, ea potius ante itineris ingreſſum Regi exponere, ad quod eum tantis promiſsionibus impuliſſet. Cæſar, per quem Regi promiſſa feciſſet, interrogat? Abſolon, demonſtrato Rodulpho, Hic eſt inquit, qui credulam Regis ſimplicitatem, magnorũ promiſſorum commentis illexit. Eoq; negationem Cæſaris referre nõ audente, ſeriem totius promiſsionis ediſſerit. Inficiante, aut diſsimulante Cæſare, Abſolon reducem Regi dari depoſcit. Ille, plus negocij eius reduci tributurum, quàm aduentui impendere negat. Rex ubi ſe

Henrici Saxonum Ducis humanitas.

circum-

circumuentum uidet, tametsi mucronem ceruicibus suis applicatum aspiceret, ante se eam ferro, quàm patriam seruituti subiecturum asseuerat. Æstuante eo, opisq; modum impensius exquirente, Absolon liberationis uiam à se repertam professus: nõ amplius illic Regi, quàm in patria trepidandum asseruit. Siquidem trans pontem, quo Gallorum Regnum à Germanico secernitur, uenationis specie sæpius illum obequitare iubet: ac demum cùm consuetudine uicisset suspicionem, cum potiore familiæ parte, aliquot è finitimis Galliæ oppidis petere: haud dubitaturum, quin à Rege Francorum ornatius in patriam dimitteretur. Cuius consilij executionem Cæsar arte præuenit. Nam quem præceptis & comminationibus in sua iuga cogere non poterat, promissis obligare tentabat. Vnde omnes Germaniæ Principes sacramento adegit, Vuandaliam Regi subijcere. Quæ res si minus procederet, ipsum ab Italia redeuntẽ rem impleturũ: ut deinceps Rex Romano Imperio iunctus haberetur: non ut in cœtum uocatus accederet, aut in exercitibus ordines dictitaret, Principum aliorum more, sed magis specie, quàm re Imperio sociatus haberet: Filio ex se nato, nulla perinde obligatio maneret: nec in reliquos Daniæ Reges propagaretur, sed in sola Vualdemari persona finiretur. Nec dedecori, sed honori futurum Regno suo. quòd simili ratione Anglorum Reges, Franciæ Regibus deuincirentur. In hanc formam utranq; Cæsari Rex manum porrexit: Imperij membrum inde memorabatur.

Consilium Absolonis.

Cæsaris uersutia.

Dania Imperio mancipatur.

¶ Octauianus Victor super Ecclesiæ primatu certat: Rex Absolonis consilio, scismate se eximit.

CAPVT XVIII.

TVM Octauianus, qui in Pontificatu adulterino, Victoris sibi nomen asciuerat, uocata Concione perdocuit, quàm sanctè ac iustè ipse, quanq; irreligiosè Rolandus ad eam sedem peruenisset: sibi per ostium ascendenti, omnia iure parere debeant: Illi aliunde nitenti, quid reddendum sit, ex Euangelio, non sua uoce perdisci: & ut Conuentum celebrem faceret, Pontificesq; deliniret, sanciuit: non ante ad Rom. Curiam esse prouocandũ, quàm sit causa Episcopali audientia ad plenum discussa. Finiente eo, Cæsar Prouinciarũ Reges, huius controuersiæ gratia à se docet euocatos. Eorum sententiæ pariturum se cum Octauiano Victore, absentes non magnifaciendos: quos ideo non adesse compertum sit, quòd in Romani Imperatoris iniuriam, Romanũ Pontificẽ suo cõtendant arbitratu constituere. Raynaldus Coloniæ urbis Antistites, uerbum ex ore Cæsaris ipso annuẽte sumẽs, rem ita prosequiť. Quàm iniuriũ uidereť Franciæ, Hispaniç, Angliç Regibus, si in eorũ Prouincijs, Romanorũ Imp. deligeret

Octauiani decretum.

Comitiæ Principum.

Raynaldi Colonien. Episcopi Oratio.

ordinandos Pontifices: tam debet sentiri temerarium, ab illis in urbe Roma (quæ titulum, & Imperium præstat Cæsari) illorum uoluntate Antistitem designari. Æquius quidèm ex duobus uideretur: ut qui Imperium orbis tenenti succedat Octauiano Augusto, is in omnem Christianismum phas habeat, publica Iura tueri. Nunc autem Cæsarem ea esse modestia, ut sinat quenquè in sua prouincia agere. Qua ergo temeritate contendant Reges, in partem deuocati Regiminis, primo culmini præficere Præsulem? Hæc tam glorianter ac iactabundè dictitabat: ut mutata sæpè lingua, de Romanà in Gallicam, decp illa descenderet in Germanicam, ut omnibus compertum haberetur, quòd tanta ab illo instantia ageretur in concione. Finierat ille: & iam Octauianus, execrationes orsas in Alexandrum, accensis luminibus intentabat: cùm Absolon Regem, ut exiret admonuit. Egresso illo, Absolon sequi institit. Tum Octauianus precibus agere, ne iusticiam deseret. Ille uerò Regem suum, cuius uestigia obseruare solitus, deserere se non posse testatur. Ita Regem, ne scismati inmergeretur: secp ipsum, ne sacrilegij particeps esset, seruauit.

Confirmat, at non tribuit Imp.

¶ Ob pabuli defectum, Dani uicum oppugnant; quod Regem malè afficit. Redit in patriam.
Caput. xix.

LIVO quidam Othoniensium electus Pontifex, ab Absolone, ne faceret deterritus consecrationem: tamen, ne dicam, execrationem ab Octauiano suscepit. Tum omnis ille Conuentus concessit in oppidum Bisuntium non longinquum. Ibi primo alimentorum defectio fuit iumētis. Rex precio mercari iubet. Vbi dee rat, insinuatumquè est Cæsari, præcipit, stabuli sui Magistrum curare de Regijs etiam iumentis. Ille secum ductis Danorum militibus, ex oppido non longinquo iubet cuncta petere. Ignari consuetudinis in loco Dani, primùm precio, inde prece quærunt. Vbi nihil proficiunt, uis adhibita est. Expugnato uico, etiam incendia miscēt. Quę res com perta Regi, incredibili illum mœrore affecit. Interea Cęsar de Moguntinis, super occiso Pastore suo, quam pœnā irrogaret in Concilio quęsiuit: cùm interim Regi pabulorum defectio nūciatur. Suggeritur Cęsari. Ille, quia uicina prædia, dotis illi nomine, tanquàm Cæsarianę coniugis patrimonium conferebantur: iubet, etiam adhibita ui quæri necessaria. Rex refugit: præfatus, non se hoc in alieno acturum, quod in suo minimè pateretur. Collaudata uirtus. Tum Henricus Dux Saxoniæ, Cæsarem admonet de Rege hospitaliter tractando: eius esse Regnum commune omnium transeuntium hospitium: in quo uirtus ea

Vicus à Danis expugnatur.

præcipua

præcipua sit. Cæsar autem præsente Rege, cuncta liberius iubet exhiberi. Abeūti Moguntinus Pontifex binis noctibus hospitium instruit. Cæteri quoq; moniti, humanitatem detulerunt. Solus Ludouicus Thuringiæ Princeps, dum Regium comitatum admiratur, equū præcipue Regium collaudat: & ita collaudat, ut se teneri eius cupiditate non dissimulet. Rex munificus, ubi comperit, statim elargitur. Vanū Principem dixerim, qui cùm hospitalitatem liberaliter exhibere debuerat transeunti, etiā spoliare audet, improbè postulando. Cùm in Holsatiam reditum est, interuentu Absolonis, omnis inter Regem & Adulphum Holsatiæ Comitem controuersia sustollitur: & primùm amicus, deinde etiam miles Regis conscribitur. Taxat Thuringiæ Principem Ludouicum.

¶ Rex auxilio Henrici Saxonum Ducis, & Rugianorum, Vuandalos fortiter aggreditur.

CAPVT XX.

ANNVS erat post natum Christum M. C. lxiiij. cùm Orientales Vuandali, iamdudum Danis infesti, à Rege domari cœperunt. Henricum Saxoniæ Ducem belli socium Rex exciuit: qui etiam assiduo bello gentem DEO perfidam infestabat: utq; societas belli, magno uinculo necteretur, Henrici filiam in cunis, filio itidem impuberi despondet. Paratur utrinq; bellum magno apparatu. Tum Rex Rugiam adnauigans iam fœderatam, classis supplementa deposcit ex formula. Iam quidèm in congentiles bello instituto, uariabant Rugiani: & si paucis adhuc obsidibus res niteretur. Absolon dimissus ad alloquendos Rugianos, cùm in concione esset, iuuenis Vuandalus quidam, unius ex Pontificis satellitibus, equum miratus, grande precium se constituit, si uendatur, soluturum: sed incessus gratia pertentandum postulauit. Traditur equus. Ille insidens auolat. Defertur res Pontifici. Ille in concione queritur, uiolatam pacem abductione iumenti. Indignati uniuersi, publicam fidem uiolari: armantur ad persequendum iuuenem. Interim cognati eius, Pontificis pedibus aduoluti, cum lachrymis precantur, populum ab ultione reuocet, precium se soluturos. Victus ille precibus & lachrymis, reuocari iubet ad uindictā procurrētes. Interim equus reducitur. Absolon de iniuria satellitem increpat. Tetislaus Rex erat Rugianorum gentis: igitur ex fœdere sequi Regem iussus est. Henricus aūt Dux de suo latere aggressurus à terra, præmittit expeditioni cohortem equitum ad oppidum Demina: ibi castrorum ut fecerant locum occupaturam. Vuandali autem cum parte copiarum, quàm toto exercitus robore præliandum tutius ducentes, magno animo ducunt in metantes castra.

Anno Christi 1164.

Absolonis equus aufertur.

caſtra. Conſeritur graue prælium. Ibi fortiter pugnantes, Adolphus Holſatiæ Comes, & quidã Raynaldus, nomine quàm ditione notior, cadunt. Guncelinus Suernenſis, & Henricus Raceburgen. Comites, correptis Signis, ſocios de fuga colligunt. Integrant pugnam: & pulchram de amiſsis commilitonibus peragunt uindictam.

❡ Demina Vuandalorum urbs ſolo æquatur. Coſcouam ciues deſerunt. Vualogaſtum Rex præſidijs firmat. Tandem facta pace inter belli ſocios, bello parta diuiduntur. Caput. xxi.

Demina ſolo æquatur. INTEREA Henricus cum copijs ſecutus, cùm Deminam urbem obſidere conſtituiſſet, uidet incolis fugientibus deſertam, ſolo iuſsit æquari. Ad Coſcouam ueniens, ſimili incolarum trepidatione uacuam cernit. nam diffiſi munitionibus, in inuias paludes cum uxoribus & pecoribus ſe Vuandali receperũt. Rex interea à mari ag-

Vualogaſtum. greſſus Vualogaſtum per amnem Penum munitam urbem, miratus quòd illam quoq; incolæ deſeruiſſent: neq; ſolo æquare, neq; concremare paſſus, ſed præſidio impoſito firmandam duxit: impoſito Vuethemanno, ab piratica homine notiſsimo. Poſtea tamen meliori conſilio, ne hoſtibus denuò pateret, quòd erat opportuna loco, Regijque ad continendam in fide prouinciam accommoda uideretur, Abſoloni ſeruandam attribuit: eique filium adhibuit Chriſtophorum, iam prima Militiæ rudimenta perdiſcentem: Buriſium, Suenonemq; Aruſij Præſulem adiunxit: quo firmiori præſidio ſeruaretur. Cùm autem neque in aciem hoſtes prodirent, neque pactionis ulla fœdera depoſcerent: Rex animi dubius hærebat quid faceret. Commonuit Abſolon: ut palis, qui amnem facerent innauigabilem, ſubductis, cum claſſe ad interiora procederet. Id cùm tentaretur, circumfuſi hoſtes, iacu-

Petrus Eliui filius. lis rem impediuere. Petrus quidam Præfectorum, cum ſua cohorte in terram deſcendens, hoſtibus congreditur. Sed dum ille pugnat, ſocij abeunt, illum relinquentes in medijs hoſtibus: qui multitudine magna circumfuſi, facile paucos multi oppreſſere. Igitur Rex cum claſſe procedens, Henrici exercitum nauibus ſuis traiecit. Sed tum rebus ſuis diffiſi Vuandali, quòd iunctis exercitibus peterentur, reliquarum etiam urbium excidium formidantes, Regi obſides de pace offerunt: Duci nequaquàm daturi. Ille ſe ſine belli ſocio non eſſe pacturum, reſpondet: attamen miſſo nuncio, docet Henricum quid geratur. Ille remandat. Non ſe abhorrere à pactis quæ Regi placeant, dummodo in forma caueatur, ut Henricus quæ à Vuandalis cœpit, teneat. In has igi-

Vualogaſti partitio. tur Leges fœdera conſcribuntur. Vt Vualogaſtum trifariam diuidatur. Pars una Tetiſlao Rugianorum Regi: Altera Kaſmiaro, Tertia

Priſlauo

?rislauo Nicloti filio, Danicarum partium Proceri tradant. Piratis
:x portu prohibitis, Rex in sua reuertitur. Sed Kasimarus consortes
mperio ciuitatis perosus, agit, ut tędeat illos mansionis. Nam Prislaus
ıon fisus congentilibus: quòd defectionis in eo facilitatem damnarēt,
psecꝫ illorum horreret perfidiam, in Daniam reuertitur: Rugianos
ıis afficit incommodis, ut ne in Patria securi uiderētur. Et cùm illi ma-
gis in Henricum Saxoniæ Principem, quàm Regem respicerent, ani-
nos concæpere in Danos rebellandi.

¶ Rugianorum prouinciam Arcon, & portum Por, Rex depopulatur. Zuuinam regionem ferro & igne Absolon uastat, fugatis bis Vuandalis.

CAPVT XXII.

R ES dissimulata ab Duce iniuria: quòd desertores suos
suscipereт tutandos, classem parat in Rugianos. Primumcꝫ in prouin-
ciam Arcon excurrit, incendio uastans rura. Inde in portum Por tran
situm est: & ut diuisis agminibus tenderetur, conuenit. Iussus, noctu
Absolon Zuuinam innauigare, Rege protinus secuturo. Sed noctur- Zyudram
num Pontificis transitum, Regij uigiles somno capti, neglexerunt. So Saxo uocat.
lus igitur cum paucis nauigans, milites excursuros exponit. Ibi duo ui
ri armis & uiribus pares, æmulatione fortium factorum certare uide-
bantur: cùm hostes cymbis fugientibus cernerent, adactis equis in am
nem procurrerunt. immemores, quòd armis graues essent. Igitur ab
æmulatione uirtutis, ambo perierunt. Sed Absolon regionē permen-
sus, ferro & flammis omnia populatur. Ingenticꝫ præda ante se acta,
cùm ad naues tenderet, uidet ingentem hostium nauim à tergo immi-
nere. Itacꝫ uadum unum atcꝫ alterum transiens, quo timorem signifi-
caret, hostibuscꝫ difficilem uiam fugæ faceret, lentus incessit. Duo è su
is pedites præda onusti, de longe secuti, ab hostibus totidem impetun
tur. Illi posito onere, gladios stringunt. Hostes non propinquant: ita-
què resumptis fustibus procedunt. Plures numero hostes circumuol-
uant. Illi grauiter pugnantes se tuentur. Absolon conspicatus, auxilia
submittit, Paulatim Vuandali accedunt: & tali initio totis agminibus
concurritur. Fugati demum hostes, cessere. Dani cum præda ad naues
properant. Obuiam illis fit agmen remigum suorum, auxilio uentu-
rum. Hos de præda donat, uoluntatem etiam fine facto renumerans.
Interim Rex cum reliquo adnauigat exercitu, in terrā egressurus: sed
præmonitus ab Absolone, nihil superesse quod agatur, gauisus, quòd
parte copiarum bellum sit peractum, in Daniam redit. Autumni tam
en eiusdem anni tempore, cùm iam agri pabulis abundarent, in hosti-
cum regressus Zuuingianorū solum, & repetita urbe Arcon, subiecta
prædia

præda uexauit:incolæ uiribus freti, quòd ſe pares, hoſtium conſpecto numero, arbitrarentur, in pugnam egrediuntur. Rex ſimulato timore, quo hoſtes longius ab urbe detraheret, iubet ſuos paulum hoſti cedere. Inde pugnam ingreſsi, hoſtes ſuos Dani fugant. Illi urbem fuga repetūt: ſed in aditu, ipſisq; ſub mœnibus periere multi, nec poterant deinde in aciem prouocari.

¶ Rugiani rurſum pacem cum Rege, datis quatuor obſidibus ineunt. In Regnum Kanutus conuocatur. Burifius ſuſpicione ſe purgat in concione.

CAPVT XXIIII.

Iaſmoda inſula. INSVLA erat eiuſdem ditionis Iaſmoda: in eam tota claſſe conceſſum. Abſolon inter excurrentes primarius, inter redeuntes nouiſsimus, fortem ubiq; Regem operam nauauit. Equitum cohortes ſparſæ ad prædam. Rex cum robore exercitus ad Signa conſiſtit. Interim nunciatur, ualidam ſuorum manum hoſtibus circumfuſam laborare. Rex reuocatis qui propius aberant militibus, eò contendit. Socijs opem tulit: liberatosq;, ſibi, ac ſuis reſtituit, multa hinc inde præda coäcta. Sed Rugiani expectatam à Saxonibus opem non uidentes, damnata promiſſorum fide, ad Regis fœdera redierūt. Apud

Strela inſula. Strelam inſulam, quæ ut creditur, nunc urbem oſtendit continenti impoſitam, inſignem, quæ Straleſſund etiam hodiè appellatur, quatuor obſidibus proditis, pacem à Rege petiuit Tetiſlaus: impetrauitq;, interpoſita grandi, qua mulctabatur pecunia. Interea Proceres inter ſe multa contulerunt. Operæprecium uideri, Regium ſanguinem, dum ſupereſſet Rex, ad Regni participationem prouehendū. ne ſi quid Regi humanitus accideret, iterum de Regno oriretur, ut ſæpè aliâs, con-

Kanutus Regis filius in Regnum conuocatur tentio. Rem Regi detegunt. Ille non reluctatur: acceſsionem honoris, non detrimentum arbitratus Poteſtatis. Res in concionem perducta, communi Procerum uoto, & populi conſenſu perficitur. Vnus inuentus eſt Burifius, qui in concione, cæteris ſuffragia promentibus, tacitus aſtabat. Vbi res annotata eſt, ad Regem perducitur. Indignatione carere non potuit. quòd pridem de Regni ambitu eſſet notatus. Purga-

Burifij excuſatio. re ſe tamen Regi uolens, Nihil inquit optime Rex mireris, quòd tacitus aſtiterim. Stupor me ſilentē tenuit: admirantē rem tantam peragi, de qua neq; tu, neq; aliorū quiſq; uerbum feciſſet, quod quidèm ego noſſem. Simul & iſta me conſyderatio auertit, recordantem, plurimas fuiſſe contentiones de Regni communione. Quòd ſi inter patrem & filium tale quid (quod abſit) oriretur, quàm calamitoſus Regni futurus eſſet ſtatus, animo uoluebam. Satisfactum uidebatur Regi, indignationem potius diſsimulanti, quàm ponenti. Interea ſacramenta nouo Regi,

uo Regi innouanda erant. Accessere cuncti, in Kanuti nomine iurantes: solus ille restitit. Affirmans superesse, & faxint Superi, ut diu superfit, cui sacramento obstrictus teneatur. Nunquàm se Saxonum ritum, de dimidio pluribus præstito iuramento, probauisse. Alterũ necesse est uiolari, dum contentio inter ambos oriatur. Audijt Rex magis, quàm probauit purgationem.

Taxat Saxones.

¶ In Hallandiam Rex proficiscitur. Burisij libera ad Regem confessio. Absolon Tribusanam Insulam deuastat. Rex expeditione in Vuandalos, duplici occasione auertitur. Caput. xxiiij.

INTEREA profectus in Hallandiam Rex, comitem adhibuit Burisium. Quo etiam itinere nonnihil attẽtatum est, in quo annotari uidebatur. Sed ut suspicioni finem faceret, aperto sermone Regem aggreditur. Quoniamquidem inquit Rex, dignitatem Regiam, quæ hactenus Procerum electioni suberat, hæreditariam facere instituis: si in proximos beneficio impenso perpetuitatem induxeris, tibi in reliquũ obligatiores efficeres: ut ad liberos quisq; suos accæptam administrationem transmitteret. Nosti tuorum natales: scis non esse Regno alienos. Fac igitur, tui sit beneficij, quod aliàs armis poterat uendicari. Mouit Regem tam libera postulatio: sed annitente potissimum Roschildensi Pontifice, bonam Iutiæ partem accæpit, in posteros legitimo iure transmittendam. Aspirante Vere, Rex expeditionẽ in Vuandalos tergiuersantes mandat Absoloni, ac cuidã Magno primæ Nobilitatis uiro: Christophoro filio iusso inter eos ductare ordines. Igitur Scaniensium, quibus Magnus: Fionensium, quibus Christophorus: & Sialandensium, quibus Absolon præerat, apud quem tamen rerum summa constitit, nauibus in prouinciam Tribusanam mouerunt. Tanta tum Vicorum fuit adustio, ut diu post desertæ regionis horrida facies remaneret. Iam in littora cũ prędis reuersuro Absoloni, nunciatur hostiũ superuentus. Ille parum festinans, lentè procedit ad opportuna pugnæ loca. Venientes ita excipit, ut non uenisse uellent. nam fugati, uictoriam illi reliquerunt. Tantus autem inopinato algor etiam uerno tempore incubuit, ut iumenta terræ infossa, à frigore uix seruarentur. Reperta in cauernis anguium iam innocuorum ingens fodientibus multitudo, miraculo fuit. Et quanquàm Scanienses præcurrere socios temerè præsumpsissent, orta tamen tempestas effecit: ut dilati, socios nauigationis comites acciperent. Et quoniam multiplex in rebellionem Vuandalorum Regi causa suadere bellũ in gentem uideretur: proxima æstate magno iterũ apparatu mouet in Vualogastenses, & uicinos populos, quos cognomine Lenticos appellauere:

Burisius ad Regem.

Tribusana à Danis infestatur.

Frigus uernale.

Lentici.

uere:communi quidem lingua,& moribus Vuandali ſunt, ſed hac di ſcretione diuiſi à cæteris. Vbi dum Rex hoſtes inuadere parat, literis ab Henrico Duce monetur accæptis: caueat inteſtina diſsidia,dum fo ris belligeratur. Nam eſſe domi, qui Regium ſibi nomẽ requirat. Cui rei ſignum illi ſit futurum:ut redeũti ab expeditione Vuandalica,claſ ſis Noruagica obuiam ſit uentura. Idem ex Noruagiæ Regno Regi proditur. Acceſsit Vuendilenſis Pontificis aſſertio:qui Buriſij milites nouo ſacramento diceret obſtrictos:ut quicquid ille tentaret, illi perſe uerantibus animis proſequerentur.

¶ Buriſius Regi traductus, cuſtodiæ traditur. Henricus Saxonum Dux à Rege declinat. Deq; Henrici tutela dũ pupillus eſſet aliquid narratur. Cap.xxv.

COACTVS tot rerũ indicijs Rex expeditionem deſe rere, in Iutiam adnauigat: Buriſium,ſuper cuius nomine iſta nunciata ſunt,apertè conuenit. Ille ſibi nullius eius rei conſcium fo re,quam ſanctè affirmat. Iubetur cum Rege commorari, quoad nunci orum talium experimenta ſumerentur: incolumem ſe diſceſſurũ,ſi ua na ſint. Durũ eſſe,ille refert,capitis ſui ſalutẽ, incertis experimentis cõ mittere. Quo uerbo etiam ſuſpectior factus,iubetur in cuſtodia,ſed li

Noruagię libro.4.ca.30. bera ſeruari. Eius aũt rei exitum,ad Noruagiæ res pertinentẽ,in ea de ſignatũ, huius rerũ multitudine commoniti, libenter hic tranſilimus. Sed per hæc tempora cùm Rex in aſsiduos hoſtes Vuandalos exerci tũ comparaſſet,traieciſſetq;: Bugiſlaus iam ad fidem, amicitiamq; con uolauit Henrici Ducis Saxoniæ:qui comperto, quòd Rex iam in ho ſtico ſolo teneret exercitũ, magnis itineribus contendit ad Krempinũ fluuiũ,iuxta quem Regi colloquiũ ſuper rerũ ſumma indixit. Rex nõ inuitus eò peruenit. Ibi Dux iam tenuatis priſtinæ uiribus amicitiæ, Regem acerbius aggreditur: Cur militem ſuũ Bugiſlaũ: non ante corã ſe accuſatum,bello petat? Rex nihilo mollius reſpondet: Nullius ſe re ſpectu omiſſurũ,quo minus iniuriatores ſuos bello premat. Si amicus ſit Henricus,æquo illi ferendum animo:ſin eſſe nolit, non hoc Regis

Regis,& Henrici Ducis diſsidiũ. multũ intereſſe. Ita fide pariter cum colloquio euaneſcẽte, inimicis ani mis inuicem diſceſſere. Ferunt tamen,inter alios Henrico affuiſſe pri mariũ è ſuis uirũ,iam annis grauem,ſed conſilio & prudentia exquiſi tũ: ab eo referente auditũ memoratur,Henricũ cùm puer eſſet, patris morte multorum iniurijs & damnis ſubiacuiſſe: miſeratos præcipuè uiros quatuor pupilli iniurias,ſuſcepiſſe animo,ut illum tutarẽtur: ſed ad altare delatum,uoto ſe,illumq; obſtrinxiſſe, ſi unquàm compos fo ret prouinciarũ,perpetuũ ſe futurũ hoſtem Chriſto perfidis:quoad ſa cram eius religionẽ amplecterentur. Vnum ex quatuor iam ſenio gra

uem,

uem, in medio sedisse nuper concilio, cùm de rerum summa tractaretur, stertetem dormitasse. Rogatum inter alios, quid sentiret: Ductandum in Vuandalos respondit. Quod erat in corde, sonuit in ore (cùm ea de re illo tempore ne uerbum fuisset) ipsum se in prælijs aduersus eam gentem duo excæpisse uulnera: si terna denuo posset excipere, quàm iocundum se futurum in die nouissimo: cùm numero æquata uiderentur sua illis, quæ in omnium salutem præferret accæpta, futurus iudex uniuersorum.

¶ Rex à Noruagijs, Vuandalis & Saxonibus infestatus, pulchra Gotscalci uersutia, curis eximitur.

CAPVT XXVI.

POST non multos dies, falsò Regi nunciatur eruptio Saxonum in Iutiam. In quam præuertendam, cùm se totis uiribus comparasset, comperta rei uanitate, facile magnum intermisit apparatum. Iam tamen is erat Regni status: ut nihil magnum conari Rex poterat, undiqꝫ circumseptus difficultate. Inde enim Noruagij infestabant: inde Vuandali incurrerunt: Saxones quoqꝫ minarũ pleni, non diu uidebantur quieturi. Sed ex his difficultatibus, paruo rerum momento Dania euoluta est. Erat uir in Dania primarius, multa familiaritate Vuandalorum Principibus insinuatus: quòd linguam gentis callens, nonnunquam communium rerum gratia ad illos commearet. Ille Absolonẽ adortus: animo se concæpisse rem non contemnendam, qua Patriæ difficultatẽ resolueret, asserebat. Callere se Vuandalorum mores: quòd impetu pleraqꝫ magis, quàm certa ratione constituant. Esse propemodum sibi fidem cum ea gente. Transiturũ non Legationis officio, sed proprij instinctus causa prætenta. Effictis etiam alijs, si uidebitur, profectionis causis: & apud Primores gentis, quod speraret, effecturum: ut societatis, quæ illi cum Saxonibus sit, finis fiat. Admonet Pontifex: si id moliatur, prospiciat, ne quid Regis, aut Regni nomine polliceatur. Syncera enim fide, non fucis & fictionibus, rem Danicam semper constitisse. Ille se omnia rectè curaturum spondet. Proficiscitur. Vbi peruenit, sermonis occasionem introducit apud eos, qui rem penè omnem administrant. Mirari se inquit, quo pacto gens illa fortunata, se in fœdera, societatemqꝫ, imò (ut uerius dicam) in seruitutem cõiecerit, Saxonum superbæ, & auaræ gentis: quæ hoc semper moliatur, ut ditionem occupet, terram imperio premat, Vuandalos suos seruos habeat. Iam Zuerinum, Illogam, Raceburgam illis abstulisse: non quieturos, donec summam rerum conficiant. E diuerso meminisse illos posse, quæ fuerit eis cum Daniæ Regno cõcertatio: non de Imperio, sed iniurijs: contentum esse Regem sua ditio

Gotscalci prudens facinus.

ne:nihil quærere, nisi pacem Prouinciarum: cui si gens illa ex fœdere iungeretur, longè illam futuram uideri fortunaciorem. Eius generis cùm multa, ac sæpè replicaret: peruicit, ut moti Primores, omnia Saxonum præsidia, quæ suis locis essent imposita, protinus eijcerent: & ut colorem rebus prætenderent, Daniæ Regis nomine illa intentarunt. Ea cùm perfecisset Gotscalcus, in Patriam est reuersus.

¶ Henrici Saxoniæ Ducis reconciliatio cùm Rege. In Vuandalos ambo mouent. At illi uiribus impares, ære se redimunt. Rugiani uerò rursum in bella Regem irritant. Caput. xxvij.

AVDIVIT Rex gentis huius ad Saxones dissidium: miratusq; tam subitam interuenisse causam, audit ab Absolone, suo consilio, Gotscalci uiri fidelis ministerio rem perfectam, bonam deinde spem rerum gerendarũ consecutam. Cùm alterutros adoriri, quàm simul iunctos, optabilius uideretur, ac longè facilius. Henricus aũt huius gentis in se rebellione comperta, eadem arte nixus est, ad recuperanda, quæ illi abstracta uidebantur. Nam Henricum Raceburgensem, & Lubecensem alterum, Pontifices, Regi mittit Oratores, redintegrandæ familiaritatis gratia: filiã eius iuniorem, filio Regis iungendam exhibentes. Nam quæ primò illi desponsata erat, iam fatis concessit. Inde ad colloquium in Brammensem Prouinciam, quæ Vandaliæ pars uidetur, prouocarent. Rex audita perbenignè Legatione, cùm ad destinatum locum se accingeret, obuium habuit Guncelinum Zuerini Comitem: qui Ducis ualetudinem aduersam testatus, breui tamen quacunq; ratione posset, ad Eydoram fluuium se Regi ferret obuium: colloquio eius, cuius magno teneatur desyderio, fruiturus. Venit tandem Dux in destinatum locum: initoq; cum Rege amicissimè colloquio, in Vuandalos arma paribus uotis instituuntur. Et quàmprimum potuit Rex, copias nauibus impositas traiecit in hosticum solũ. Dux Diminum, Rex petit Vualogastum: firmum oppidum spontè prætergressus, uicina arua populatur. Osne quoq; oppidi, post recentem cladem, malè restituta mœnia, iterum deiecit, incendioq; perdidit renouata. Nec minus à Duce terrarum percurritur, uastationisq; plurimùm infertur. Vuandali nusquàm se in aciem obiecere hostibus, diffidentia uirium: quòd à duobus fortissimis exercitibus intercipi formidarent: sed pactione interposita, ingenti hinc auro persoluto, Regem, Ducemq; placauere. Rex autem in Patriam reuersus, Noruagici belli intermissam operam excitauit: magnaq; classe instructa, duxit in hostem. Sed quoniam huius etiam rei seriem in Noruagia recensuimus, nihil opus est hoc loco introducere. Sed dum Rex longinquę regioni

Pax auro mercatur.

Noruagię libro. 5. ca. 15.

bella

bella infert, Vuandali Rugiam, in aduersum longius hostem per contemptum ducere cœperunt, pactorum capita uiolātes. Prospexerant tamen sibi, ut impunè quod facerent esset: uirū prudentia & eloquentia prçcipuum delegêre, quem in Daniam proficisci, distinendi Regis gratia iusserant: populi factum benignius interpretando, ut bello Regem auerteret. Ille quidèm operam Patriæ bonam impendit placandi Regis. Sed erat res apertior, quàm ut tergiuersatione celari possèt. Vbi se frustratum uidit, sed omni conatu bellum parari: noluit, præcurrens, infaustum Patriæ bellum nunciare: sed orabat Absolonem, ut se domesticum pateretur, quoad sua gens operas eius deposceret. Rex autem magno suorum agmine nauibus imposito, Rugiam aduehitur: & uarijs quidèm in locis primùm excursiones fieri iussit. Inde totis uiribus conuersus in Arcon urbem obsidendam. quòd superstitionem loci illius, cunctis eius gentis accolis uenerabilem, euertere inprimis cuperet.

¶ Arcon urbem Rex oppugnatam, idolo demolito Daniæ subijcit, Christi religione populum instruens. Deque Rugianorum subiectione.

CAPVT XXVIII.

MAGNIS conatibus Rex bellum instruxit: certus, semel Prouinciæ imponere iugum. ne deinceps annuis expeditionibus ipse cum populo fatigaretur. Intentauit autem, hosticū solum ingressus, oppugnationem munitissimæ urbis in ea prouincia Arcon, quæ caput esset in ea gente totius superstitionis, per abominandum Idolū quod ibi coleretur. Eam uerò oppugnationem qua instantia & perseuerantia Rex peregerit: quo labore & ingenio urbem diu laceratam, accæperit deditam: quo ardore templum genti sanctissimum subuerterit, idolum Suantouiti, frendentibus cunctis, confregerit: populum impositis Sacerdotibus, sacris CHRISTI initiatum, ac baptisatum erudiri iusserit: urbesq; alias simili ardore in deditionem accæperit, subuersis simulacris: quia diligentius in Vuandalia nostra executi sumus, hoc loco satis duximus, tempora, & summaria rerum capita designare. Sed inter hæc stupor est aduertere, quantum possit multorum temporum accessio: quid non mutet æui longæua uetustas. Rugia tum gentis, & omnis nationis (uti ferunt) caput, et omnis Vuandaliæ decus eximium, urbibus floruit Arcona, & Carentina: quarū hodiè nulla sunt uestigia: aut maris exundatione subuersæ, aut Principū ira deletæ, aut tumultuantis populi indignatione sublatæ: aut in nouam propinqui littoris urbem, quæ nunc Straleffund dicitur, translatæ. res enim in obscuro est. Nisi quòd de similibus ad similia facimus

Arcon oppugnatur.

S. Viti idolum.

Vuandaliæ lib. 5. cap. 12.

coniecturam: ut quomodo cum eadem gente urbs quondam clara & magna, Magnopolis, gentis uocabulo Mekelenburg, in uicinam tranſijt Vuiſmariam: ita illius Prouinciæ urbes, & earum habitatores, emigrarint in propinquam Straleſſund urbem. Sunt enim ambarum exordia, non longis temporibus deſperata. Militaris generis in Rugia uiri quidam, in ea permanſere ad noſtra uſque tempora: quidam in continentem tranſiere: alij etiam cum Regibus in Daniam abierunt, quorum ſtirps in hodiernum uſque diem permanſit. Ex hoc autem tempore, in multos annos durauit Rugiæ, ad coronam Daniæ ſubiectio: ut ſemper Regi fideles militarint, & fecerint imperata. Nouiſsimè autē, cùm omnes Vuandali reliqui, ſuis Principibus parerent, ſubduxerūt & Rugiam colla iugo. Cùm mortuo eorum Principe, non relicto corporis ſui hærede, dominiū transiret ad Principem Vualogaſti: & deinde Pomerani. Nam Vualogaſtenſis Principatus, idem Bardenſis dictus, nunc conceſsit in idem Imperium Ducis Pomerianæ. Vnde factū eſt, ut Sundenſis urbs, prius Bardenſi, hoc eſt, Vualogaſtenſi Principi ſubiecta, cum Rugia nunc uni pareat Bugſlao Principi clariſsimo. Cùm Stetinenſis, Vualogaſtenſis, Bardenſis Duces, ſine prole tranſierint in fata.

¶ Kanutus Sanctorum catalogo adſcribitur. Dani Regis monitu neglecto, à Piratis bis opprimunt: atque inibi Esberni, pro ſeruando Chriſtophoro Regis filio, heroica uirtus. Caput. xxix.

Qvo tempore nūcius & Oratores rediere: quos Rex ad urbē Romam miſit, teſtificandi gratia de miraculis, quæ ad tumulum diui Kanuti fierent: quo Rex patri poſthumus filius natus eſt. Erat aūt

Anno Chriſti 1171.

annus poſt Mille. C. lxxi. Tum apud Ringſtadium, ubi paternus erat tumulus, omnem conuentū omniū de Regno conciuit Rex literis à ſede Apoſtolica proditis. Ibi diuus Kanutus ſolenni precationum genere, de tumulo leuatus, aræ conſecratus imponitur.

Kanuti ſanctificatio.

Quo etiam conuentu, Rex filiū nuper Regio nomine inſignitū Kanutū, nunc & oleo ſancto deliniri, coronaque iubet inſigniri: gemina patris & filij medius ipſe ſolennitate feriatus. Interim uerò qui mare pacatū ſeruare ſunt egreſſi, cõmonitique fuere, cautius quàm fortius cū hoſtibus dimicandū: quòd callidū genus, ubi inſectari ſe conſpiceret, terris ſe tutaretur, ſyluisquè reconditū, magno uix labore & periculo adiretur: ſed hoc caſu curandū, ut nauigia illis adimerentur, aut merſa lapidibus, aut forata protinus inutilia redderentur. Progreſsi Holandiam peruenere inſulā Suecis parentem: & quanquàm ea tempeſtate inimicitiæ Danis & Suecis (ut ferè ſemper) eſſent, quia tamen non niſi piratis infidelibus compri

mendis

mendis exibant, à Chriſtiana gente manus cõtinuere. Admoniti tamen ab incolis ſuper Eſtonũ, Curonumq́ latrocinijs, quibus locis deliteſcerent, quibus portubus egredi, regrediq́ ſolerent, in illos ducunt. Cernentes aũt memorati Piratæ, hoſtile agmen mari innauigare, cùm impares ſe illis arbitrarentur: magis aũt ad prædam quàm pugnam ſoliti, artibus ſuis inſtitere, in terram profugientes, nauigia ut poterant ſubduxere in aridam. Secuti Dani, pars nauibus rumpendis inſtitere: Alij feruore correpti, in hoſtes etiã terram digreſsi, pugnam obtulere: inmemores præceptorũ, quæ illis inculcata fuere. Et quamuis fortiter pugnantes, ad unum tamen cæſi ſunt omnes. Alijs etiam locis ſimili conſpectu prouocati, fugientes in terram Piratas ſecuti, graue quidèm præliũ diu conſertũ tenuere, ſed ad extremũ cæſi perierunt. Conſpicatus Chriſtophorus Regis filius, ſociorum periculum, terris propinquat: ut ſocijs ſuppetias ferat: ſed antequàm ille appropinquaret, confecti perierunt. Inceſſerunt autem de promontorijs Ducem lapidibus grauiter, in periculum obluctantem. nam terris abire nõ facilè potuit, uentis auerſus: perijſſetq́, niſi Esbernus Abſolonis frater, qui curam adoleſcentis inprimis egit, periculum in ſe deriuaſſet. nam interius allapſus, propior fit hoſtibus, ut interim Chriſtophorus reſpiraret. Dani à Piratis bis cæduntur.

¶ Esberni periculum. Lucæ ſcribæ exhortatio magnanimis. Opprimuntur Piratæ à Danis. In Vuandalos incidit Esbernus, ac ſtratagemate ſubito, patriam redit. Caput. XXX.

CERNENTES Piratæ paucitatem hoſtium, multis ante cæſis, in naues ſe injciunt, Esberno occurrentes. Graui prælio cõſerto, multi paucos oppreſsiſſent, ſi non uiuida uirtus Ducis ſe tutaretur. Socij eius aut cæſi, aut deſperantes ſalutem, deſilierunt in mare. Mira relatu res eſt: uno comite ſe defendit Esbernus. Sæpius lanceis petitus, lapidibus ictus concidit: ſed reſtituente ſe Chriſtophoro pugnæ, ægrè ſubducitur nauibus Piratarum iam ſemianimis Esbernus. Excedit fidem Saxonis hoc loco narratio: ideò tranſilienda fuit, utcunquè factum eſt. Tum manibus hoſtium exuti Chriſtophorus atquè Esbernus, laceras uires ægrè tutati ſunt. Sed cùm ea quæ interceſsit nocte, uariç Danos exagitabant cogitationes, alijs fugam meditantibus: Lucas Chriſtophori ſcriba, homo Britannicus, hiſtoriarum tenaciſſimus, cæpit ſuos hortari uerbis uehementibus: Danicam gloriam ante oculos ponere: quàm frequenter exili manu, magnas ab illis hoſtium fuſas eſſe copias: in ſola perſeuerantia ſtare uictoriam: plurimùm ſupereſſe uirium, ſi pergant in hoſtes: magnis animis paratam eſſe uictoriam. Incredibile memoratu, quantam alacritatem adiecerit. Saxonem taxat. Lucę ſcribę adhortatio.

Nam reddito terris sole, nihil præter pugnam expetiuere, paucis in loco relictis, qui & classem seruarent, & hostibus fugam adimerent: ipsi aliquanto diuersius ab hostium castris in terram exiliunt, & quadrato agmine pergunt in hostem. Excurrunt pyratæ sine ordine, prioris diei uictoria alacres: & terribili clamore edito, infirmiores quosq; postremi agminis uertunt in fugam. Sed qui in acie stabant, tanta animorum pertinacia prælium ineunt, ut breui hostes in castra repellerent: secuti pugnam continuare, nihil remittentes. Ibi aliquot fortibus priusquàm castra expugnarentur cadentibus, ad extremum castris iam captis, ad unum omnes cęduntur Piratæ, ut nuncius cladis non superesset. Dani interim distributis inter se spolijs, quæ opima repererunt, clarorum ex suis uirorum corpora salientes, in Patriam reuexerunt, ignobiles eo loci tumulantes. Interim apud Ringstadiū Lundensis Archipræsul, diui Kanuti reliquias in aram euexit, Kanutiq; nepotis Regis consecrationem impleuit. Quod tempus obseruantes Noruagiæ Regis Oratores gemini Pontifices, pacem orantes aderant. Assecutique sunt apud Regem per patris sacram religionem, perq; filij nouam benedictionem exoratum, composita pacis fœdera quæ uoluere: quorum formam in Noruagia posuimus. Sed cùm Esbernus Regē Noruagiæ Erlingum, honoris gratia redeuntem comitaretur, ab illo plurimis arcubus donatus, cùm reuerteretur apud insulam Oldam, audit Regem suum iam arma contulisse in Vuandaliam. Rogati ab illo incolæ, si quas Piratarum naues conspexissent? Quadraginta se uela in proximum portum contulisse ferebant: sed Piratæ, an mercatorum fuerint, incertum esse. Statuit sub noctem profundo se credere, littus uitare, ut falleret forte ad prædam excubantes. Sed proditus, exorta luna à Vuandalis impetitur. In proram progressus, iubet armatos se circumsistere, telis hostem infestare. Diu pugnatur, Vuandalis ab una naue plurimum sanguinis haurientibus. Semel, iterum, ac tertio repulsi, cùm uirtutem mirarentur, rogant, quis nauis Præfectus sit. Frustra inquit Esbernus, de præfecto sciscitatio: quando prædę inminere non poteritis. Captiuorum apud Vuandalos quispiam uocem agnouit loquentis, Esbernum inquit capere non potestis. Tum illi, partim pudore, partim furore inciti, pertinaciter insistunt ut capiant. Fortiter oppugnati se defendunt, donec absumpta penè tela uiderentur. Tum iubet accæpto silice, unum ex suis malum inscendere, inq; summitate, excusso igne, flammam ostendere. Vuandali rati signum dari socijs nauibus, absistunt: sic in patriam tum incolumes reuertuntur.

Margin notes: Piratarum oppresio. — Vuandali in Esbernū. — Stratagema

¶ Vualdemarus, Vuandalos Christo lucraturus, frustra Iulinum orbem obsidet. Caput. xxxi.

INDVXERAT Vualdemarus Rex clarissimus in animum, labori non cedere, quoadusque gentem Vuandalorum Christianis sacris adigeret: simul etiam praedandi in mari, & in Insulis Daniae finem faceret: qui genti Vuandalorum, sicut & Danorum, prius quàm Christo crederent, quotidianus erat quaestus. Igitur Rex hoc tempore nouam in Vuandaliam fecit expeditionem: iam faciliorem nactus rationem belli gerendi: quòd Rugia iam illi pareret, & ad auxilia quoties uocaretur, prompta descenderet. Iulinum igitur praeclarum illa tempestate oppidum in Pomeranis, statuit Rex oppugnare: quòd crebras inde fieri in mare, & in Daniam excursiones compertũ haberet. Cùm autem in uicina eius urbis uenisset loca, per Zuinam fluuium (Tacitus Zuenum uocat) statuit oppidum oppugnare. Sed pons qui traduxit in eam urbem, non satis uisus est oppugnationi fidus: ideo ad contermina uastanda, diuersis cohortibus Duces excurrerunt: si fortè ciues ad pugnam foras elicerentur. Maior autem belli huius difficultas ibi fuit: quòd Dani lacum illum grandem, quem ante maris ingressum, tria confluentia ibi flumina conficiunt, Panis, Zuenus, Diuina: iam innatantes non haberent qui uada distinguerent, difficilia loca monstrarent euitare (est enim lacus ille plerisque locis infidus, & innauigabilis) maximis pinde difficultatibus laborarent. Interim à circumfusis Vuandalis lacessiti iaculis. Sed uiuida uirtus Danicae iuuentutis omnia exuperat. Duces aduersae partis se cum agmine ostentarunt: sed cõgressionem uitauere. Ille tamen fuit eius expeditionis exitus: ut pro rei difficultate satis haberent Dani, si se modo explicarent casibus, quibus se imprudentes ipsi implicuerunt: hoc ipsum pro uictoria computantes, quòd inter acerba hostium suorum odia, incolumes modo in sua reuerterentur. Quam rem qui plenius nosse uelit, requirat in nostra Vuandalia diligenter explicatam.

Christiani Regis propositum.

Vuandaliae lib. 5. ca. 27.

¶ Pomeranae Principes, in auxilium uocant Henricum Saxoniae Ducem. Stetinum Rex oppugnat, & praesidijs Absolonis tutatur. Caput. xxxij.

PRINCIPES interim Pomeranae Bugislaus, & Kasimirus fratres, indignati, quòd Rex in eorũ ditione ista uiolentus pageret: cũ nõ satis fideret suis se uiribus in aciẽ Regi obiectare, potentiss. Saxoniae Ducẽ Henricũ Leonem implorauêre: ut illius armis, à Rege Danorũ tuti essent: renouare cupiẽtes apud illũ pristinas pactiones, quas plebs incauta, inuitis Principib. uiolasset. Dux amplificandae ditioni ubique intẽtus, nõ grauatè ãnuit postulatis. Vnde factum est, ut fidẽtius arma Regis expectarẽt. Sed Henricus dũ subiectionem

quaerit,

quærit, quam illi refugiũt, sola fœdera deposcentes, euenit, ut nihil in-
de nouaretur. Rex autem quolibet etiam accessore contempto, mouit
in Vuandalos: perq́ magnum quem diximus lacum, Oderam fluuiũ
Stetini deditio. nauigans, Stetino præclaro oppido copias admouit: & magno diu la-
bore oppugnatum oppidum, accæpit deditum. Sed cùm tempus pis-
candorum sub Rugia allecum accederet, Rex ipse expeditionẽ libens
breuiauit: ne publicis subditorum alimonijs obstaret. Qua in re per-
pendi debet, temporaneam esse gratiam in memorata piscatione, quæ
Allecum piscatio. tum sub Rugia gerebatur: iam uerò ab aliquot etiam seculis sub Sca-
nia erogatur. Tum uerò abiturus Rex, præsidia reliquit in ea prouin-
cia: ne reductis quod uerebatur armis, à fide deficerent deditij. Eam
curam atq́ prouinciam cùm multi recusarent, Absolon Roschilden-
sis Episcopus lubens subibat. Is non modo propinqua reddidit, serua
uitq́ pacata, sed omne adiacens mare, cum uniuersis Daniæ finibus tu
Vuandaliæ lib. 5. cap. 27 tatur. Quam rem in Vuandalia plenius explicantes, nunc breui tem-
porum & rerum significatione contenti, præterimus: ne in longum
ducta narratio, fastidio delicati lectoris sit proxima.

¶ Mari & terra Absolon Vuandalos fugat. Iulinum oppidum expugnat, miserè in ciues sæuiens.

CAPVT XXXIII.

CVM autem Absolon circumnauigans pro Rege, Christophorum Regis naturalem filium ad arma acueret,
multasq́ faceret Vuandalis in mare excurrentibus, armorũ congres-
siones, conflictationesquè: inter multa prouenit, ut Vuagari quoquè
Vuandali, qui tum Holsatis parere cõacti, ueterem tamen in mari quę
stum non intermitterent cum nauigatione ob oculos. Secutus Abso-
Vuagari arcentur mari lon, in suos portus confugere perpulit: ausus etiam copias in terram ex
ponere, hostibus illis pedes peditibus ingruebat. Qui uerò tum Hol-
satiam, pro Comite nuper apud Deminam cæso, imò pro paruulo ei
us filio administrabat, Henricus de Orlemunde Comes, Danis se de
mari ascendentibus opponebat: & tum uaria quidèm fortuna pugna-
tum est. Cùm Dani se de Vuandalis satis uindicasse uiderentur, ipsi
uerò Vuandali cum Holsatis pro uictoria ducerent hostibus obstitis-
se: ne in interiora penetrarent. Deliberatum tum ferunt inter Holsa-
tos, de bello ob eam causam Iutiæ inferendo: quòd dux Henricus su-
perior dominus longius abesset, Imperatorem secutus. Et cùm uariæ
in eam rem sententiæ dicerentur, Bernardus Comes Raceburgen. se
inter primos obiecit: ne quid tale per Ducis absentiam tentaretur:
non passus uastari terram, in qua iam plura possideret. Coniectura e
rat, Regio illũ beneficio ibi iam aliquot feuda tenere, ut solent Reges,
uicinarum

uicinarum prouinciarum Nobiles habere obæratos. Quo etiam tempore Rex Vualdemarus expeditionem in Vuandaliam renouauit, & ducens in hostes, oppido quod primùm incurrerat, incēso, omnes ad unum mares trucidauit. Mirabili autem labore peruenit, paludē transiens intransibilem, & inexpugnabile uisum oppidum oppugnans, expugnauit. Cuius rei ordinem qui nosse uolet, requirat in nostra Vuandalia. Nunc Danicis rebus satis intercidentibus, hoc loco breuiandi sermonis gratia omittimus. Iulini deuastatio horribilis.

¶ Regis Vualdemari erga Ducem Saxoniæ Henricū humanitas. Piratas Absolon mari prosternit. Caput. xxxiiij.

INTEREA Henricus Dux à Bauaria reuersus, ad Eydoram Regi collocuturus occurrit: sed iam indignatione rerum per eius absentiam incurrentium, pontem transire, Regemqꝫ ut prius conuenire detrectauit: ipso in ponte occursurus, ne superiorem fateretur. Rex tamen dignatione humanior quàm fastu sublimior, occurrit: rebusqꝫ colloquio utrinqꝫ firmatis, pacificè discessere. Absolon interim præternauigans littora calculis frequentia, in nauem iussit comportari, nouo præsidio, quod ad portum Mercatorum erexerat, prospiciens. Nam telorum hoc genus non uile tum habitum. Inde cùm eo loci in Balneis ageret, audiuit, nauis ab Aquilone uenientis, ueluti piraticæ, inter socios fieri mentionem: intermisso quo uenerat lauandi impēdio, uestem iniicit: tubicinem canere iubet: ut remiges nauigio, quod promptum stabat in anchora, aptarentur. Duas euestigio naues perarmat. Ille uelo alternis magister remis incessit. Piratæ uelo deiecto, in obliquum, quo uenientem Absolonem uentus non sineret, remigio flexere cursum. Sed Comes illos insequitur, telis incessens. Illi primùm in aduersam partem consulto concurrêre: quo latius hosti obiectum, altius muri specie obtenderent. Sed expugnati ex his nonnulli, mare insilierunt: alij præcisis capitibus, interiêre: cùm interim figerentur in palos, ad nouum Absolonis oppidum, terrorem piratis illatura. Per idem tempus Esbernus cum Vuetemanno egressus, quatuor nauigijs in septem incidere Piratarum: consertaquè pugna, cùm Mirotus spectati roboris pugil, Vuetemanno cōfligeret, aduncis (ut fieri solet) ferramentis inuicem cohæsere, diuqꝫ fortuna cōflictati sunt: ad extremum Mirotus fiducia uiriū, in Danicam nauim transilijt: cadentibusqꝫ cæteris, Vuetemannum habuit obuium: cumquè illo diu colluctatus, cùm neuter caderet, in suam se recepit nauim. Esbernus præteriens, alijs manus iniecit, suæ fortunæ pugiles permittens. Capti deinde omnes Piratæ perierunt; soli Miroto, ob uirtutem permissum est, ut ære lueretur. Absolon in Piratas.

¶ Eschyllus

¶ Eschyllus Claræualli se dedit, paci studens. Iulinum denuò captum predæ datur. Caminum & Osna ur bes obsidentur. Biennio treugæ statuuntur.

CAPVT XXXV.

QVO etiam tempore Eschyllus Archipræsul, iam ætate fessus, rerumq́ʒ gestarũ multitudine conspicuus, cùm ab negocijs iam abhorreret: quod reliquum ætatis erat quieti impendens, ægrè, multisq́ʒ precibus à Rege impetrauit, ut secederet. Petiuit autem Galliç cœ nobium, quod Claram uallem dicunt, Beati Bernardi, iam recens uita functi, nomine percelebre. Interea Vualogastenses, angustias mœnium suorum prolatantes, sudibus in amnem fixis, magnis saxis deuolutis, inmeabilem hostibus amnem fecere. Rex tamen in eam gentẽ ducere, iam annuum cœpit habere. Igitur armata classe Zuinam ingreditur. Iulinũ aggressus facilè expugnat. quòd adhuc pristinæ cladis meminerint. Incolæ diffisi, Caminum magna ex parte commigrarunt. Itaquè captum oppidum, prædæ subiecit, mouens in Caminenses. Sed quoniam ualidior erat oppidi munitio, quàm ut facilè caperetur, in prædam contrahendam agmina sua Rex dimisit. Inde in Osnam urbem duxit: eamq́ʒ obsessam terrere uoluit. Vbi nihil moti sunt Ciues. Excursione latè facta, in Daniam redijt. Verno tempore expeditionẽ renouauit. Sed Vuandali iam rerum fessi, Oratorem de pace mittunt Pribislaum. Hic in classem incidit iam paratam mouere ex Dania: magnæq́ʒ pecuniç interuentu, Biennij pacem reportauit. Nihil tamen de Christianis sacris regioni inferendis in pactis fuit, desperatione rerum peragendarum. Equidem & si nonnulli ex Principibus iam CHRISTO crediderint, tamen uulgus pertinaciter suis erroribus inhærebat, non nisi in manu forti accæpturum salutis suæ monita.

Claræuallis S. Bernhardi.

Christianismi secta apud uulgus

¶ Concordant Rex & Saxonum Dux. In Regem proditio suorum detegitur. Caput. xxxvi.

INTEREA Henricus Dux Bauaria rediens (erat autem post. lxxxvij. annus Christi Millenus centesimus) Regis colloquium apud Eydoram deposcit. Sæpius (ut fieri solet) de finibus, deq́ʒ communibus fœderatis simultatum causæ inciderant: quæ res peregit, ut crebris reconciliationibus opus haberetur, utrinq́ʒ alterutros accusantibus, quòd non integra fide res constiterint. Solent multa intercurrere per ministeriales, quç Principum culpa uacent. Sed tamen Saxonica leuitas à Danis accusatur, Danica inuicem perfidia à Saxonibus cõarguitur: ita (ut fieri assolet) quòd quisquè suarum rerum non æquus est arbiter. Reintegrata grata tamen societate inuicem, Rex atq́ʒ Dux amicè discedũt. Externis autem bellis,

Anno Christi 1187.

quæ

quæ multa Rex gesſit, tũ domeſtica inciderunt, inopinanti ſanè. Nam Magnus Erici filius, cum Kanuto & Carolo, qui Regi paterna neceſsitudine erant obnoxij, in caput Regis coniurarunt: tanto perniciosius: quòd à Magno, quem Suenonis bello captum, non ſolum impunitate, ſed magna Præfectura donauit, nihil tale formidaret. Emicuit autem proditio per hanc occaſionem. Duo ex ſatellitibus Magni per Holſatiam digreſsi, hoſpitio ſubeunt in caſellam cuiuſdã Solitarij: nocturnæq́ quietis locum habuere uicina cella ad cubile hoſpitis, ſolo ligneo intercedente pariete, ut totus ſermo peruius eſſet: idq́ minimè cauentes, liberè confabulantur: Mirari ſe, Regem tot, ac tantis petitum inſidijs, adhuc luce frui: non niſi diuinitatis deſuper ope protectum, poſſe uiuere. Nominant coniuratos: exponunt loca quibus patrandi ſceleris inſtituta ſit, ſed diſcuſſa molitio: Quoties fruſtrati iterauerint: quoties Rex, non humano conſilio, ſed mirabiliter præter ſuam conſuetudinem agens, conatus eorum neſciens diſcuſſerit. Hæc ubi Eremita diligenter perdidicit: Illis abeuntibus, deque hoſpite nihil ſuſpicantibus, cuidam Monachorum Primario, qui Regis Curiam inuiſere conſtituiſſet, detexit: hortatus, ut nulla interpoſita mora, rem Regi denudet. Rex audiens, obſtupuit. Memorq́ locorum, quæ ille ut audiuit retulit, rem ita ut narrauit, accidiſſe ſciens, omnia conſonare perſenſit. Tum apud ſe meditabundus, Abſolonem in diuæ Trinitatis ſacram ædem deuocat: cuius conſilio, utpote fidiſsimi amici, cuncta permiſit. Ibi cùm ſederent, iubet adeſſe ſenem, profariq́ quæ ante detuliſſet. Ille Abſolonis uultum reueritus, quòd coniurati quidam, magna illum propinquitate contingerent, Rex præueniens, Hoc inquit, te periculo liberum præſto: nihil hunc offendes ueritatẽ conteſtatus. Tum ſenex repetit ea, quæ ante ſuggeſsit: loca commemorat: dicta & facta recitat. Omnia conſtant quadrantia. Ibi Rex, illo egredi iuſſo, miſeram ſuam deplorat ſortem: quòd nulla benignitatis inclinatione, nulla largitatis munificentia auertere poſsit à ſcelere, quos ipſe aut beneficijs iuuerit, aut impunitate donauerit, aut ſanguine proximos, ſummis honoribus extulerit. Quid igitur faciat? Differre rem, periculo non uacat: præcipitare ſententiam, ſpeciem habet crudelitatis: quando necdum compertis ſceleribus uindicaret.

Proditio in Regem detegitur.

¶ Abſolonis conſilium ſuper audita proditione. Benedicti cuiuſdam ſuſpecti geſtus. Regis item ad milites ſuos adhortatio & præmonitio. Caput. xxxvij.

ABSOLON necminus ſuſpiria ducens, diuinis muneribus referendum ait, quòd inter tot pericula incolumis ſit: rectè illum ſentire confeſſus, quòd neque præpropera ultio, neque

omnimoda dissimulatio integritatem illius deceat. Munire latus custodibus interdiu, noctuque: neque ab armis illos discedere. quo coniurati conspecto, se proditos agnoscant. interim diu latere, quòd tam multos habet conscios, non posse. Rex consilium exequitur. Carolus autem iam antequàm res Pontifici proderetur, illo interposito, prouincialis beneficij à Rege gratiam deposcit: siue tegendæ conspirationis gratia, siue desperatione perficiendæ. Rex primùm de suo fisco stipendia promittit, quoad uberius consulat: tegens uultu, sermoneque quod iam resciverat. Cumque ille Absolonem iam rerum conscium perurgeret: ne ille quidem conscientiæ signum dat, sed uerbis differt, benè sperare iussum. Interea Benedictus quidam, memoratorũ Kanuti & Caroli germanus ex patre, cæterũ pellice natus, cùm inter commilitones ad mensam Regis accumberet: cultellum, quem edendi gratia tenuit, sæpè uersabat, quasi uulnus facturus: tum gremio reconditum, per interualla resumpsit, Regemque terribilibus nonnunquàm oculis designabat. Gertrudis puella Regij filij sponsa, hæc oculis obseruans, allachrymata Regem admonet. Ille Nicolaum quendam dissimulanter accitum, mensæ præpositum, fortem ac fidelem militem, præmonet, Benedicti gestus oculis metiatur, manusque obseruet. Interim multorum attentio, pudorem incussit furenti, & secum paratum scelus iam agitanti: cultellum loculo restituit. At Rex Absolonis consilium mente reputans, doluit se hactenus dissimulasse. Sed tum euocatis in locum militibus, quibus aderat idem Benedictus, Compertum inquit se habere, caput suum multorum (quos nosset) insidijs peti: armatos semper esse iubet, nec proximo fidere: scire se tamen, multos habere fidissimos milites, quorum opera fidat: illos præmonitos esse iubet, ut ualidissimas insidias excipiant, nunquàm gladijs discedẽtes. Tum milites inter se frendere: noxios nudet morituros, etiam si Regi sint cognatione proximi, qui sint sceleris conscij. Illa hactenus dixisse sat esse ducens Rex: uigilare iubet in reliquum. At Benedictus malæ mentis conscientia, proditam ratus Coniurationem, in Iutiam transit, Magno quæ audierat detecturus. Ille ubi audiuit, Lubecam adnauigans, Henricum Ducem petiuit, nullo se Daniæ loco tutum arbitratus. Carolus, atque Kanutus eodem nuncio fratre perdocti, ad Birgerium Gotiæ Ducem, exilio demigrant.

Benedictus proditor.

Rex ad milites suos.

¶ Eschyllus fugæ & proditionis suorum nepotum certior factus, deprecandi facinus causa Regem adijt: animum autem Regis offensum deprehẽdens, ne & ipse in suspicionem ueniat, ab instituto deflectit. Magnus uerò Absolonis fide interposita, se purgaturus, in Daniam redijt.

CAPVT

CAPVT XXXVIII.

ESCHYLLVS maternus Adolescentum auus, ubi fugam illorum accipit, simul & causam audiens festinatæ emigrationis, ad Regem Vuiburgum contendit: Nepotum, si fieri posset, causam emendaturus, et ueniam, si daretur, tentaturus. Rex illũ dissimulata suscipit indignatione: nec Pontifex aliquid signi edit, unde ille in suspicionem deueniret: Eschyllus quoq;, ne & ille conscius rerum uideretur, silentium agere, quàm supplicem se fieri pro Nepotibus, satius duxit. Magnus autem apud Henricum Ducem sedulò agebat, ut reconciliator integritatis apud Regem fieri dignaretur, tegens causam exilij. Ille autem literis ad Regem pro Magnō datis, reconciliationem seriò procurabat. Rex non rescribere, sed nunciũ mittere consultius duxit: Henricum stabuli sui Magistrum, Saxonicę uocis gnarum misit: ut doceret, qua in causa Magnus apud Regem delatus esset. Ea cùm apud Ducem præsente Magno exponeretur: ille impudentia armatus, pernegâre: Duellum offert in eam rem deferenti. Hic uerò, se non in eam causam testatur missum, solum autem ut reum moneat, si fidat innocentiæ, patria se lege purget. Rogat Dux, quæ sit lex Purgationis? Ferrum, inquit ille. Tum conuersus in Magnum, Audes illo innocentis animi periculo decertare? Ille uerò, Non semper inquit ea sors miraculum ostendit. Compertum est, innoxios aliquando sic perijsse. Quid ergo inquit Dux præsidij à me petis, si patrijs legibus ipse diffidis? Paulũ meditatus Magnus, addit, Quencunq; exitum res habitura sit, si impunitatis mihi præstetur securitas, Regem adire polliceor. Tum Nuncius fidem suam obstringere, seq; uadem fieri promittit: quòd patrijs legibus etiam conuictis præstetur dilabendi facultas. Ille nullius, quàm Absolonis interposita fide, uerbis se credere ait. Nuncius ista cùm ad Regem retulisset, Rex missa ad Ducem epistola, Absolonis fidem interponit. Gauisus Magnus, tanta celeritate fertur in Sialandiam, ut prius Absolonis domo uisatur, quàm Regi de eius aduentu Epistola nuncia ueniret. Superuenit illò & Pontifex, Magnum bono esse animo iubet. Deinde cùm interposita mora, ad dicendum in Ornsiensi Conuentu causam narrare iussus Magnus, tantum fiduciæ uerbis Absolonis concæpit, ut sine timore iam in Iutiam ad sua transiret. Sed non potuit malè sibi conscius animus conquiescere. Quippe literæ eius deprensæ sunt, quas in Regem miserat: Regique allatæ. Ille ubi ex itinerantibus deprensas, & ad Regem perlatas Magni uer intellexit: apertè queri, Signatorium se pridem annulum amisisse, eum futia. què ab æmulis repertum, facultatem illis præstitisse Magni calumniandi. Quam rem etiam Absoloni prętendebat, iam Scaniensium, Sialan

densiumq; optimatibus stipato, in Conuentum eunti.

¶ In Procerum consessu, Rex Magnum coniurationis in se accusat. Consternatus ille, inducias respondendi in crastinum adsequitur. Absoloni tum rem omnem patefacit. Caput. xxxix.

SED defecerat iam Magno fiducia in eundem Conuentum eundi. Tanta enim homini trepidatio incessit, quæ moribus pristinis dissimilis uideretur: præsertim, quòd pristinis calamitatibus (ut ferebat) accederet, infelix ista Signatorij amissio: unde adulteratæ epistolæ, uelut illius circumferrentur. Sed Absolone perseueranter dicente, Etiamsi criminis confessionem iam edidisset, manere illi abeundi libertatem credidit: cum illo profectus. Vbi in concionem peruentum est, Rex omnium rerum in eũ benignitate exposita, reum agere cœpit Læsæ Maiestatis: pietatem suam, parricidio rependere auidum: quod eius fuga non uiolenter ingesta, sed à solo reatu conscientiæ profecta, recenter prodiderit. Ad hæc Magnus, Se non delicti cuiuspiam conscientia, sed minacis Nuncij per Benedictũ accæpti, impulsu, dilabendi consilium accæpisse: tutius è longinquo rationem irato Regi redditurum. Mirari, quo pacto Rex cognatum, quem omni solet benignitate fouere, in eam suspicionem adduceret. Tanto, refert Rex, ingratioris in te animi maleficia cöarguo, quo in te semper profusior fui. Inde iubet in medium Literas dari, alteras iam apertas: clausas adhuc alteras. Primis, Scanienses hortatur in Regem consurgere: quòd iam multos per potentiam opprimeret: se libertatis futurum autorem, si quid fortiter audeant. Alteras Carolo & Kanuto consignatas, ut in Scaniam se transferant: nouis rebus studeant: se Iutiam commoturum: futurum, ut maioribus Prouincijs occupatis, facilè Rex opprimatur. Iubet circumferri per manus Pontificum Signacula: ut discernant, si uerè sit Magni signaculum. Res luce clarior ab omnibus iudicata. Sed augebat hominis noxiam causam, quòd tanto silentio iam obmutuit, ut ne uerbum quidèm responderet. Tum Absolon rem interpretatus, Nihil mirandum asseuerat, si magnitudine rerum inopinata territus, fiat elinguis. Igitur iubet paulisper secedere: & amicis quos uelit in deliberationem euocatis, responsa maturet. Gauisus, ac perinde respirans Magnus, secedit: Absolonemquè, & Tukonem Vuendilensium Præsulem, præfatus ueniam, aduocat in deliberationẽ. Is Tuko parenti eius Scriba fuit, atq; Diaconus. Conuenit: ut stupore deposito, uel ipse, uel per interpositum amicum, deliberationis spacium in crastinum postularet: idquè non difficilè impetraturum. Consensit Rex. Et iam cunctis Proceribus Regem deducentibus, Magnus Absolonis latus non

Regis in Magnum accusatio.

Literæ proditoriæ.

tus non deseruit: percunctatus, quod illi defensionis genus assumendum securius uideretur. Nullum inquit, uacat periculo. nam tot indicijs rem deprensam, purgare difficile: patrias leges subire duello, anceps: confessionem agere, quam nulla ueniæ certitudo præcurrit, durum. Magnus, si ueniam spondeat Absolon, cuncta se ex ordine dictu rum asseuerauit. Si quid ait ille, secretũ committis, omnem tibi fidem possum & polliceri, & exhibere. Cæterum, ne sacramentalis fides, secreta uelut sacerdoti prætendat, suadet: uiros fideles & industrios secreti seruatores adhiberi, Suenonem, atq; Esbernum fratrem. Quibus accedentibus, cuncta pandit ex ordine, tẽpora, locaquè designans. Complures nominat. Illũ benè sperare dicentes, iubent conquiescere. Nam mollium Colloquiorum obseruanda sunt tempora.

¶ Rex insigni clementia Magnum uenia donat, proditionis noxam illi remittens. Caput. xl.

VBI uisum est adesse horam, Regem aggrediuntur, cõtemplari orant causæ exitum. Si pernegauerit: non esse tutum, indemnatum dimittere: nec securum, confessionem sine impunitatis promisso agere. Si uerò sponte confessus, ueniam impetret: esse Regi decorum, ueniam dare: securum, hostes detegi. Spondet Rex eorum consilio acturũ omnia, quorum forti semper utatur opera. Productus in iudicium Magnus, quid respondeat rogatus? Nihil ille se habere quod facto prętendat, nisi Regis clementiam: deprehensum se: si pugnare contendat, facilè conuinci: omnia ordine gesta confitetur, & genibus nixus ueniam orat. Rex priscæ familiaritatis, Nobilitatisquè respectu, consurgere iubet, ueniaquè donat: sed familiaritati non reddit. Miratus tamen, perseuerat rogare, Méne petitum insidijs obtruncare statuisti? Quid inquit ille, rogitas? Nec animum, nec manum, nec gladium defuisse, sed fortunam, quo etiam diuina te solùm ab alto miseratio seruauit. Ad Kanutum, Carolumq; deinceps mittere mandata, interdicit. Ille uerò, Si quid aliud cõperias ait, indignũ uenia ipse me prædico. Interea ex his, quos ille conscios detexerat, quia ueniam rogabant, uita & rebus donatos, in exilium abire permisit. Frugi Consilium.

¶ Eschyllus Archipræsulatui clam Regi, & palam populo renunciat. Caput. xli.

HOC tempore Eschyllus Pontifex maximus, de Nepotibus suis exemplo Magni, spem ueniæ præsumpsit: missis in eam impetrandam Absolone, & Ascero. At illi nihil placitum ab Rege referentes, Præsulem supra modum contristauere. Aderat per eos dies festa solennitas, quo Rex accitis Suecorũ Prima-

rijs, filio nuptias celebrauit Regio luxu. Ibi Eſchyllus iam ſenio fractus, Regi ſecretius inſinuat, ſe rem illi preferre magni ponderis, quam animo recondi precatur. Diu ſe anxia cogitatione deponendi Pontificij teneri: iam in eam penitus ueniſſe ſententiam, ut quàmprimum ponat: Regiæ dignationis in eam rem precatus conſenſum. Rex arbitratus illum ſuo nepoti Aſcero ſtudere, quem ſecundum à ſe in Eccleſia Præſidem habebat: quemq; Rex poſtea, quòd conſcius coniurationis fuerit, etiamſi non approbarit, pro eo tamen, quòd celaret, exilio mulctauit: nunc tamen diſsimulata re illa, hoc ſolum obtendit: non poſſe illum, inconſulto Rom. Pont. Præſulatui cedere. In quam rem promptum iam reſponſum Eſchyllus habebat: quòd iam literas teneret ſummi Pontificis, non modò ſuper renunciatione, ſed etiam ſuper ſucceſſoris electione. Regem obſecrabat, ut rem apud ſe maturatam, clam alijs ſeruaret: ne quid nouaretur: & exacto menſe, cum omnibus Prouincialibus Epiſcopis dignaretur intereſſe, non ſolùm renunciationi, ſed etiam deſignationi ſucceſſoris. Sed Rege iam abeunte, ille ad populum in concionem deuocatum regreditur: dicens, quanta illos complexus ſit charitate: qua illi uiciſſitudine in ſe grati extiterint: nunc laborum tædio, & ætatis grauedine ferre pondus non præualens, abire conſtituat: curam illorum, diuinæ miſerationi permittens: à qua & illis in ſe peccantibus ueniam, & ſibi in quenquàm negligentius agenti, impendi precatur: ſacramento ſibi militiæ deuinctis, laxamenta tribuēs. Suffuderat oculos uniuerſę cōcionis lachrymis, tam miſerabili uoce prolocutus.

¶ Eſchyllus cauſas renunciationis publicè exponit, Pontificatui ſolenniter cedēs. Succeſſorem Abſolonem nominat. Qui ſummis conatibus obſtat.

CAPVT XLII.

INTERIM appetebat tempus conſtitutum, & inter primos redeūtem Abſolonem, præmiſsis equis hoſpitio inuitat. Non refragatur ille. Vbi primùm uentum eſt in conſpectum, rogat Eſchyllum: ut quid populum tanta impleuerit mœſticia, ſuo diſceſſu? Ille refert, Non ſe diutius pondus pro ætate ferre poſſe: exilioquè Nepotum, propriam ſe domum odiſſe. Accedere quoquè, quòd Bernardo Claræuallenſi quondam Abbati ſit pollicitus, Pontificale culmen dimittere, priuatamquè quæ ſuperſit agere uitam. Venerat Rex cum cæteris ad diem Pontificibus. In ædem diui Laurentij conuenitur. Ibi co-

ram

ram cunctis Eschyllus Pontificatus insignia, baculum & mytram, cum annulo in aram deponit: iubetquè proferri de Sacrario cuncta, quæ ab olim fuerant, quæquè ipse addiderat sacra uasa & ornamenta: præfatus labores & erumnas, quas pro Ecclesia tulerit, CHRISTO se illa debuisse: nunc iam pro ætate ueniam sibi, & requiem permitti: quòd amplius nequeat oneri satisfacere. Rex uerba eius subsequitur: Etsi crebras cum Regibus simultates gesserit, sacrum tamen Pontificale munus, nihil se minus impleuisse: nunc Regem & Pontifices Romani Præsulis auctoritati libenter cedere. Vnum tamen in publicum edere iubet, An ulla sua denunciatione, aut impulsu, aut fastidio, uel pressura pondus detrectet? Tum Eschyllus, directis in aram manibus iurâre, & præsentia sacra testâri: se non odio Regis, aut ullius iniuriæ ex eo receptæ uiolentia, sed perituri honoris fastidio, perpetuoque studio in hoc peruenisse propositum. Grata Regi responsio fuit, cupienti uera Pontificis confessione, calumniæ uitare suspicionem. Tum Rex hoc quoquè rogat, Num dissimulanter in eos egerit, quos Pontifex censura distrinxerit? Nequè hoc factum apertè testatur. Tum Romani Pontificis literas in publicum legi imperat: quæ hoc habuere. Diu se Lundensis Pontificis missionem petentis, uotis reluctatum: ad extremum cessisse: permisisseque, ut sua uoluntate renunciet. Tum exurgens, publica se uoce abdicat, Pontificaliaquè ornamenta aræ imponit. Excussæ sunt cernentibus lachrymæ. Tum conuersus in Regem, alijs literis prolatis, Legatum se docet Apostolicum, pro Successore deligendo. Auditis & perlectis literis, clara uoce denunciat: permissam sibi in ea parte potestatem, Clero, cui eligendi ius sit, refundere: ne Ecclesiam, cuius semper sit tutatus dignitatem, honore despoliet. Rogatur obnixius, ut consilium suum illis nunc ut semper impertiatur. Rex quoquè plebis in ea parte uices peragit: monet, ut uoce designet, quem idoneum muneri deputet. Tum Eschyllus, se inter diuinam, humanamquè formidinem fluctuare testatus, graue sibi fore, uoce signare quod sentiat. Nam nisi uirum maximè rebus idoneũ designet, diuinæ se iræ ultionem metuere: sin quod senserit edicat, tum se hominem amicissimum, alibi laudabiliter Præsulatum administrantem, grauiter sciat offendere: quòd honorem illum summis conatibus recuset. Cunctis iam prĕuolantibus animo, quem signet, orant tamen perloqui. Et ille, Roschildensem inquit Antistitem mihi propinquitate, uobis existimatione notum, designo. Tum exurgens Absolon, Imparem se oneri imposito causatus, nulla ratione adduci posse affirmat, ut ECCLESIAM suam, quam graui labore inter pericula seruauerit, & ex tenuitate in splendorem, qui cerni possit, euexerit, deserat:

Cessio solennis Pontificatus Eschylli.

Nominatur Absolon.

proinde rem frustrandam protinus auertant, de alio cogitātes. Eschyllus autem Clerum Lundensem, cui deligendi ius esset, increpitat, quid sileant: ipso suas exequente, cur non illi partes etiam suas exequātur? Tum illi paribus uotis in Absolonem collatis, non solum uoce, sed etiam iniecta manu, in Sedem ab Eschyllo uacuatam, protrahere connituntur. Primus Eschyllus prehēsum trahere cœpit. Secuti illi. Interim solennis cantus in laudem Deo inchoatur, cunctis concinentibus, populo etiam plaudente. Solus Absolon reluctatur, etiam manu se tutatus. Iam res in rixam peruenit. Nam ille pugno se tutatus, quosdam per indignationem abiecit in terram. Eschyllus, ne se diuinis uoluntatibus obuium faceret, rogat. Rex quoque, ut omnium uoluntati cedat, hortatur. Ille silentium deposcens, ubi primum audiri potuit, Appellationis uocem emisit. Tum Eschyllus, Quando inquit friuole obluctaris omnium uotis, nosse te uolo: meam, tua in sede prima Rom. Vrbis postulationem fore potiorem. Nicolaus quoque Roschildien. Chori senior, super irrogata ui suo Pontifici, prouocauit. Sed tum in ea requies interposita, Missæ solenni locum fecit. Qua ex ritu festi solenniter peracta, Eschyllus benedictionis munus in fine officij ad Absolonem iam legitimè delectum deriuauit. Ille pertinaciter recusans, si non alio, tamen Legationis munere ad Eschyllum pertinere. Itaque ut contentioni finis esset, benedictionem ipse peragit. At Absolonem deinde in cubiculum uocans, etiam genibus nixus, precatur cum lachrymis: ne D E I, Regis, & populi uotis tantopere repugnet. Ille propositi tenax, senem amplexus leuat, indignum se uociferans ea precatione. Hic frustratus, aliud permolliendi genus excogitauit. Splendidos equites nuper à se suis sacramentis dimissos, Absoloni mittit, iusiurandum præstituros. Ille nihil motus, Non se esse ait, cui debeant tanti uiri obnoxij fieri. Qua illos à se perseuerātia repulit. Demum in arcanam uestibuli partem hominem deducens, ostendit quæ relicturus sit E C C L E S I AE donaria. Ille animo & oculis auersus, Si quæ Deo (ait) offerat, nō esse unde pœniteat. Tum ferūt excanduisse Senem. Quandoquidem tanta pertinacia obluctaris, minora quàm statueram Ecclesiæ relinquam. Deinde Regi aureum poculum dono dat, memoriale perenne: Absoloni que non dissimile: cæteris inde amicis pro dignitate cuique impertitur. Neminem ex amicis indonatum præterijt. Inde corporis debilitate commonitus, cùm igne quem Sacrum dicunt tangeretur, fugam maturauit. Scania abiens, Absolonis prius excipitur hospitio. Eius deinde nauigio Slesuicum uectus est. Et cùm poculum illi argenteum uicariæ charitatis nexibus offerret Absolon, Eschyllus non accæpit; testatus, se deinceps nullis talibus usurum. Regem obuium habens

Appellat ab oblato munere.

habens in ponte, cùm illi ualefaceret, penè defecit. Inde lachrymantiū amicorum amplexibus ægrè diuulsus, cùm in currum leuaretur (nam equitandi usum Senex amiserat) flens flentes dimisit. Regis deinde Legati, cum Scanijs cogendi Absolonis gratia Romam petituri, primum Claramuallem adeunt: ut Eschylli literis, cuius non uilis erat auctoritas in urbe Roma, iuuaretur. Absolon quoq; cum Choro suo, refellendæ postulationis gratia, nuncios cum instructione miserunt.

¶ Magni nuncius capitur. Patefactis denuò illius insidijs, custodiæ mancipatur. Caput. xliij.

INTEREA quùm Rex cum Proceribus Roschildiæ sacram Pascæ solennitatem perageret, Scaniæ præfectus Toko, Regi defert, Magnatibusq;, Magni necdū quiescentis nuncium, celeri cursu transisse, adeò omnium oculos pręteruolantem, ut detineri haud posset. Vnde Baltici maris omnia littora censent occupanda: ut intercæptus, quid rerum moliatur patefaciat. Neque enim leue potest esse, quod tanta festinatio peregit. Adulpho cuidam, propter littus Baltici maris, negocium datur: ut reuertentis hominis, cuius habitu corporis & uestium facta significatio, uestigia seruet. Ille militum manu accæpta, eaq; locis opportunis sparsa, insinuatum hominem intercępit. Magnus adhuc Regis Curiam sequebatur: qui cùm de his rebus perquireretur, summa cum dissimulatione rei se conscium pernegauit, uenia indignū si comperiretur. Deprensus nuncius, quùm diu perstitisset negans: ad extremum minis Quæstionum intentatis, ubi euadere non potuit, rem detexit: nullas se literas, sed dimidium lignum, cuius altera pars apud Kanutum & Carolum sit, se Signi loco gerere. Ea summa est in Danis fidei testificatio. Rogatus super Magni nomine, consciū aperit & detegit. Nuncius Absoloni seruandus traditur. Interim Magnus latibula circumspiciens, opera Nicolai Stabularij extrahitur, Toberniq; custodiæ in urbem Laterensem mittitur, carcere macerandus potius, quàm morte mulctandus.

¶ Piratæ Vuandali, nauim Regis Vualdemari deprædantur: ob eamq; rem egregie plectuntur.
CAPVT XLIIII.

EA tempestate Vuandali sæpe fracti, sæpe uicti: etiam pacti, cùm armis Danorum pares esse non possent, à rebellione tamen minimè abstinuerunt: durante odio penè natiuo Nationum. Nam & ueterem quęstum suum, adhuc CHRISTO perfidi VVANDALI, intermittere non potuerunt; dulcedine prædæ inescati. Victi

terra,

terra,marique,redibant in idipſum. Deprehenderant tum in mari na-
uim Regi Vualdemaro deferentem arma plurima, & reliqua, ex So-
cero xenia. Eam Rex magnifaciens: cui precium & æſtimationem ue-
hementer adauxit mittentis affectio: ſimul & contemptus nominis ſui
in Vuandalis, angebat Regem toties illorum uictorem. Ergò mittit
Oratorem ad Pomeraniæ Principes, quorum portubus cõſtitit egreſ-
ſos prædatores, repoſcentem quæ adempta dicerentur, nullius ante
Belli facta denunciatione. Poterant ignorare Principes, quæ in latiſſi-
mo mari ab ſuis, incertum, an ab alienis patrarentur. Qui miſſus fue-
rat, ſine magno fructu redierat, uerba pro uerbis referens. Ad arma e-
rat redeundum: ut exprimeret bellicus labor, quod quieta poſtulatio
non impetrauit. Mirum ſic eſſe natura comparatum: ut littore maris
habitantes, ad piraticã ſint improbitatem cæteris propenſiores. Quo-
circa Cn. Pompeius cùm maris purgandi, ab Romanis illa tempeſta-
te latè imperitantibus, accæpiſſet poteſtatem: ſemel ac iterum edomi-
tos Iſauricos, cùm mari arcere non poſſet, ſuperatos transtulit in medi
terranea. ut longè ſubmoti, non haberent in oculis quod ad prædam
inuitaret. Identidem Vuandalis factum cernimus: quos Saxones no-
uarum urbium habitatores, ad mediterranea detruſerunt: dedignati
intra urbes, etiam in officijs uilibus agere, iam nunc ad eximiam pau-
citatem redactos. Huius autem expeditionis exitum in Vuandalia re-
quirat, qui ad plenum id noſſe uelit.

Cn. Pomp. in Iſauricos.

Vuandali à Saxonibus cõerciti.

¶ Decreto Alexandri Pont. Rom. Abſolon Lunden. Eccleſiæ Archipræſul, & Roſchildien. Ad-miniſtrator declaratur.

CAPVT XLV.

PER quod tempus, ueteri iam, diuturnoq; in Romana
Eccleſia, per Romanorum Imperatorem Fridericum cõſopito ſciſma-
te, Alexander uerus & indubitatus Petri ſucceſſor agnoſcitur. Apud
quem Lundenſis Eccleſiæ, Abſolonisq; perſonæ cauſa, utrinquè pari
partium inſtantia diu agitata, illum accepit exitum: quo utriq; poſcen
tium ſatis fieret. Nam miſſo in eam rem Galando Legato, perfecit: ut
Abſolon Lunden. Archipræſul & eſſet, & haberetur: priorem tamen
Eccleſiam ſeruaret commendatam. Galandus in Prouinciam ueniens,
Clerum Lunden. Roſchildiam euocauit: ibiq; mandata peregit Apo
ſtolica: minatus execrationes terrificas Abſoloni, ſi repugnaret. De-
inde in Eccleſia metropoli Pallio illum honeſtauit. Aſtititq; ſacro mi-
niſterio: quò nouus metropolita, Homerum Ripenſis Eccleſiæ electũ
conſecraret Epiſcopum. Ita & Regis, & Cleri, populiq; impleta ſunt
uota.

uota. Assecuta est quod uolebat Lunden. Ecclesia: non deficit tamen Roschildiensi, quæ illo ne careret, neq; sumptibus, neq; laboribus duxit parcendum. Romanus Legatus hibernis in Regno peractis, accæpto tempore Romam regreditur.

¶ Rex Vuandalorum depredationem, per Absolonem & Kanutum filium, ulciscitur. Pace autem conditionibus oblata, soluitur exercitus. Capitur Kanutus exul, & uulnere cadit Carolus, Regis proditores.

CAPVT XLVI.

His ita compositis in Regno, Regem adurebat recordatio accæpti nuper à Vuandalis damni: magis autem contumeliæ irrogatio, cui necdum satis pœnarum expendisse uiderentur. Igitur renouata expeditione, solis lutis septentrionalibus ueniam remeandi permisit: cæteri cum uniuersi Regni uiribus egredi constituunt. In quibus Fridericus Slesuicensium Antistes, infelici auspicio ducens, cùm pleniori uelo quàm ferret nauigium incederet, subuersa naui, cum omnibus perijt. Necdum repertum est corpus Antistitis, cùm cætera tollerentur: inuentum autem multo post tempore, nulla corruptionis documenta prodebat. Quæ res sanctitati eius adscripta est. Absolonem tamen amici mors priuatim magno luctu contigit. Rex collecta iam classe, uires probauit: sed iam ingrauescente ætate, domi manere constituit: Absolonem, Kanutumq; filiũ rebus præficiens: prçfatus, quòd illorum uictoria, æquè magnam gloriam: detrimentum, minorem ignominiam referret. Illi itaq; cum Legionibus nauigationem ingressi; aucti etiam classe Rugianorum, Ostrosnam urbem aggrediuntur: tam inexspectati hostibus, ut ante Prouincia popularet̃, quàm rescissent: Nisi quidam incautius incendia miscuissent. Gerimarus Rugianorũ Princeps, cùm duo eius gentis hostes in ripa decurrerent, intento arcu alterum prostrauit. Cuius socius uindictam meditatus, cùm uicissim iacientem arcu petere statuisset, uidens Rugianorum esse Principem quem peteret, arcu proiecto, in fugam se coniecit. Tantum in ea gente Principibus uenerationis impenditur. Inde Vualogastum petiuere; ponteque superato, mœnia oppugnauere. Sed tardum militiæ genus fastidientes, excursionibus tam latè institerunt, ut qua parte hostis occurreret, haberent incertum. Cernentes autem Vuandalorum Principes, uirium suarum imparitatem, Colloquium de pace postulant. Nec detrectauere Danorũ Duces. Ibi Casimarus Princeps uerba faciens, Parui se pendere testatur, paucorũ iugerũ uastationem: facilè sibi, gentiq; suæ, in superiora Pomeraniæ loca, quæ uel latissima sunt, receptum patere: alijs tamen se causis de pace sermonem introducere.

Frider. Slesuicensis Episcopi submersio.

Ostrosna oppugnat̃.

Vualogasti obsidio.

Nicolaus

Nicolaus Falstricus non tulit iactantiam, sed protinus refert: Frustrà
se de Prouinciarum latitudine gloriari. quando & superiora à Polo-
nis, & citima à Danis infesta sentirent. Inde propius Colloquia admo
uent optatæ paci. Nam & Oratores Regis, quos captos tenuerunt, ad
usq; libertati donare: & duo milia talentorum in compensationem ab
latorum: Absoloni quoq;, atq; Kanuto Ducibus, centum libras num
mum se daturos constituunt. Absolon seorsum uocatis Danorum Pri
moribus, conditiones offerri dicit, specie magis, quàm re placituras. si-
quidem pactione interposita, pacem reportare, Regem ære magno au
gere, speciosum quidem: sed longè speciosius, penè debellatos hostes
ad iuga cogere, deditionem exprimere. Tamen se suo arbitratu nihil
constituere: in illos reiecit electionis arbitrium. Omnes penè elegêre,
ut his conditionibus, quæ illis fauoris plurimum parere, satis afferrent
gloriæ uterentur. Ita constituta pace reuertentes, expeditionem soluê-
re. Præmissus Esbernus, Regem optato implere nuncio, ubi ex ipsa
uenatione ueniens, paucas conspicatus naues, fugam primò suorū pu
tauit. Sed audiens rei exitum, nuncium ipsum magnificè excæpit: Du
cibus gratias habuit: Legiones collaudauit. Per quæ tempora Kanu-
tus & Carolus exules, in Hallandiam quibus poterant copijs conces-
sere: sperantes incolarum fauorem. Quem ubi non persensere, retroce
dentes, aciem instruxere nemore uicino, quod Gotiam dirimit ab Hal
landia, ad fugam freti. Sed tamen ea pugna illum habuit exitum: ut ca
ptus Kanutus, in carcerem iret ad Magnum coniurationis socium: Ca
rolus excæptis uulneribus, paulò post repertus est secessu non longin
quo mortuus.

Pacis conditiones.

Kanutus proditor capitur. Carolus cadit.

¶ Henricus Saxonum Dux ethnicus, à Rege frustra in Cæ
sarem auxilium petit. Soricum spontanea submersio.
Tumultum populi partim Absolon sedat.

CAPVT XLVII.

HOC erat illud tempus, quò Henricus Saxonum Dux,
offenso grauiter Cæsari, ob negata in obsidione Mediolani arma, ex
ipsa Bauaria fugatus cederet, auxilia in eum circumspiciēs. Igitur euo
cato Rege in colloquium super Eydoram, iam non dubitauit Pontem
transire, quem antea fastu inflatus, cùm Regi non cæderet, superare re
cusabat. Adeò superbiæ necesitas imperat. Vbi uentum est in collo-
quium, Arma rogat auxiliaria in Cæsaris superbiam, multis uerbis ac
cusatam. Rex præfatus, Se nullo uinculo illi iam esse obstrictū, quem
Henricus toties posthabuisset: tamen si paritum fuerit consilio, non de
futurum auxilium. Percunctatur, quod sit illud consiliū? Tum Rex:
Si primùm cœlesti Imperatori reconcilieris, arma tibi in terrenum
possem

possem polliceri. Alioqui illo tibi aduersanti, tu cum omnibus auxilijs hosti eris ludibrio. Ecclesiarum bona, quæ Pontificibus à te ferũt de tracta, si reddas, auxilio tutum dimittam. Ille refert: Plura se ab Episco pis beneficij nomine tenere: quæ si reddenda forent, ipse nudus reside at. Adiecit conuitij nomine: Corrasæ, attonsecp ceruicis homines, non tanti apud se esse, ut ultro opibus careat. Tum Regem orare: Si arma non prębeat, recusationem tamen clam habeat: ne sui à se deficiendi ad Cæsarem inueniant occasionem. Infecta re redijt. Regressis inde Da nis, mirum dictu prodigium incidit. Nam infinitus Murium grex col lectus, sponte mergendum se aquis intulit: miraculoq; fuere cadauera littoribus appulsa. Absolonis uestem sorices ea nocte roserunt. Præci nuerunt superstitiosi, rem magnam portendi. Cùm uerò grauis tum in Scania tumultuatio, quòd tributis, collectis, & exactionibus plebs grauaretur, exorta nunciaretur: futuri præscij credebantur superstitio si. Quotidie autem ingrauescentibus malis: in Conciones clamoribus plenas, Præfecti multitudinem placare aggressi, fugantur: & nisi sacris Ædibus recepti, tuti non erant. Mittitur Legatio Archipræsuli, ut ue niens, tumultum mansuetudine, & suaui oratione comprimeret. sine eo enim audiretur nemo. Dissuasere Amici: rem dicentes compositam à Primoribus, ut capiti eius periculum inmitterent. Sed publicæ salu ti, Regiæ incolumitati, suam posthabuit. Perductus in Concionem, Primores habuit auscultantes, cùm se errata emendaturũ polliceretur: At longinqua multitudo, quæ orantem exaudire non potuit, clamore excitato, rem dispulit. Archipræsul rem maiorem, quàm quæ uerbis pacaretur conspiciens, Præfectos cõarguit: quòd se, mendacijs prętex tis, in periculum deuocassent. Tamen multitudinem partiendam ra tus, trifariam diuisit. Indicta primùm concione in Australibus Scanię. Qua & si primò grauis clamor esset, quendam ex Regijs officijs, ma ximè à populo incusatum, sibi proximum considere iussit, ut pericu lo eximeretur. Ita concitationem placauit, ut ea pars populi, etiam gra tes Pontifici quieta persolueret. Tum apud Albũ fontem grauiorem audit cõsurgere tumultum. Præmissis qui populum pacatis uerbis ad audientiam inclinarent: cùm uidissent opinione sua grauiorem, indi gnantibus non ausi proferre mandata, conticuere. Id autem dolo, an metu fecerint, incertum est.

Soricũ sub mersio spon tanea.

Scanorum tumultus in Præfectos.

Absolon ad tumultosos.

¶ Furit populus, nullo uel consilio, uel persuasu dimouen dus: in Rugiam etiam debacchantes, ad libertatem omnino adspirant. Caput. xlviij.

PONTIFEX autẽ uicinam insulam, tutamento pro spiciens, insedit. Aucta mirum in modũ populi indigna

tione, consultabat quid facto opus uideretur. Erant qui obsidionem eó loci tolerandam ducerent. Alij etiam comparatis armis, multitudinem suadebant comprimere. Ipse neutrum probans: quòd obsidioni ferendæ necessaria non haberet: nec ullis esset locus munitus præsidijs: neq; etiam patris esset boni, filiorum iugulis instare: mediam elegit uiam, ut militibus imperaret, tumultuantem populum minis & innoxijs ictibus magis, quàm ferro, uulnere, ac cæde comprimerent. Interim aucto in concione clamore, Populum ab Archipræsule & Primoribus decæptum uerbis distineri: nullas esse relaxationes onerum: omnes Regi studere: neminem miserari pauperum calamitatem: petendam Absolonis domum, qui sponte non prodiret. Cognito autem quo loco esset: illuc agmine facto, Cruce prælata, quasi libertatis uindices contenderunt. Iam milites Absolon in terram transportauit. Iussos irruere in uenientes: facilis erat labor, inermem multitudinem, ab armatis paucis, sed exercitatis dissipare. Itaq; cæsi innocuis plagis, diffugerunt. Superuenêre quos præmisit in concionem nuncij: ab eo increpantur, quòd caput illius tantis obiecissent periculis: nunc quid agendum uideatur, iubet edicere. Illi arma domi comparanda: & interim eum ad latibula circumspicientem, breui redeundum. Non se refert, latibulis assuetum, nouum Sialandiæ præsidium petiturum. Vix ille domum receptus est, superuenerant Regiæ literæ: euocantes illum de publicis rebus in consilium. Accedit: & peractis quorum causa uenerat, Regem edocet, de motibus Scaniæ. Rex armis comprimere minatur. Indignatione accensus quòd ausit, Pontifex dissuadet: potius uideri consilium, ut euocatis Primoribus, cum illis agatur. nam esse signa perpalam, quòd illi motum in populo conciuerint. Euocati adsunt, Absoloni suggerunt, Regi persuadere, exteros Præfectos Prouinciæ auferat, Esbernum, Sunonem, Haconem, Saxonem: tum facilè quieturum motum: natis in Prouincia Præfectis, facilè populum pariturum. Absolone negante, se Regis liberam dominationem artaturum, quam ille supra hominum memoriam à Maioribus acceperit. Omnia in caput eius mala, illi deriuanda minantur, ni pareat. Nihil ille mouetur. Sed tum euocati à Rege, cùm super tumultu comprimendo rogarentur, quid uideretur? Respondent: Placida Regis Epistola facilè motum quieturum. Ille autem minacioribus uerbis Epistolam misit: quæ antea tumultuantes, fecit furentes. Nam ilicò prodeuntes in concionem, Regi omnia abdicant uectigalia: Pontificibus Decimas: Sacerdotibus uxores decernunt: nihil se Pontificum indigere, habentes qui præessent sacris, sacerdotum bonam copiam, quorum nulla potentia, aut imperio premerentur.

Populi furor.

Colludit nostris temporib. Anno 1525.

¶ Consilijs

Consilijs uarijs militum auditis, Rex Absolonem Sialandiam remittit, tumultum plebis ipse sedaturus. CAPVT XLIX.

REX comperta pertinacia, exercitum contrahit: Helsingoram petit, Absolone sequi iusso. Regem qui in littore fuere Scanij, uenerabundum excipiunt: uenientem autem Absolonem lapidibus incessunt, aditu terræ prohibentes: inmemores, quantis ab illo exempti sint periculis. Rex ubi comperit, armis comprimendam multitudinem. Complexus medium Sueno: orat, ut multitudini parcat. Id metu, an pietate fecerit, incompertum est. Sed præualuit apud Regem amici Pontificis causa. Nam cùm in littus milites uenirent, dilapsi qui aditum impediuere, innoxios se rerum simulauere. Vbi processit Rex, Absolonque, diuisis locis, apud suos quisque milites concionem habuit: consultabantque de rebus agendis. Scanij, qui Regi militabant, aiunt caput rerum Absolonem, Esbernum, Suenonem, & exteros quosque Prouincia dimouere: tum rebus futuram pacem. Accessere Iutij in eandem sententiam: siue Decimarum odio, quæ nuper inoleuerant: siue qualibet ex causa, Archipræsulis causam in deteriora collocantes. Rex tacitus rem consyderat. Interim Absolonis milites, animo acres, Pontifici suo suggerunt: satis superesse uiriũ, armorum necessitudinem, generisque, ut illum, etiam cæteris diffluentibus, incolumen per omnem Scaniam ducant. Rex utriusque partis sententia percæpta, Iutiorum decreta paci propiora conspiciens, Absolonem in partem ducit: memoratque, quanta semper rerum, uerborumque consensione uixerint: quantum ab initio familiaritatis & charitatis incesserit: cui nihil unquàm spondet defuturum: Orat, ut tempori cedat: Scaniam deserat, Sialandiam repetere, non indecorum ducat. Speciosis consilijs interdum utilia præponenda. Absolon refert. Nunquàm se Regijs uotis aut defuisse, aut unquàm defuturum: scire tamen, in absentem se multis mendacijs & criminationibus agẽdum. Id sibi Rex curandum desumit: gratias agens, quòd uoto pareat. Militiam quoq; eius, Regis expeditioni iungendam deposcit. Non reluctatur. Sed milites charitate Pontificis sui, iam oculos pro indignatione lachrymis suffusi, apertè queruntur: se aliena ignauia, non sua, herum suum relinquere cōactos: cuius auspicijs ubique uictores, etiam nunc inter aduersa nihil aut laborum, aut periculorum recusent. Retrò abeunte cum paucis Pontifice, Rex procedit: ubiq; graues conciones expertus. Nam ubi armata conuenit, Iutij qui Regem circumstetere, plebem collaudatam grauius inflammauere: malè de Rege meriti, cuius partes adiuuare uenerant, impedientes.

Consilia sui per tumultu sedando.

¶ Abſolonis purgatio ſiniſtrè defertur plebi. Indicto bello, tumultus oritur. Rex expedito exercitu uulgus ſternit. Decimæ & ad Regis, & uulgi preces non remittuntur. Accepta clade, Populus tranquillatur. Caput. I.

INTERIM defectis commeatibus, Rex Primores iubet adeſſe in Sialandia: ubi præſente Pontifice, in cuius caput omnia referebantur, cauſa tractaretur. Reuerſo Regi Pontifex occurrit. Scanicæ plebis Oratores aſſunt. Cauſa inſtituitur. Ibi Abſolon tanta dicendi copia refellebat obiecta, ut facilè quiuis intelligeret, eſſe friuola quæ intentarentur, ipſiq́ue Oratores innoxium faterentur: ſed ad plebis conſilium cuncta relaturos, ſine quo nihil illis conſtituendum. Reuerſi, rem ipſi deteriorem fecere. Coactus Pontifex ſuo in contumaces uti gladio, Sacris interdixit uniuerſæ Prouinciæ, quoad Decimas per ſoluerent. Ea mandata ad Clerum perlata, populo erant publicanda. Conuenit magna multitudo ad ædem in Lundia diui Laurentij. Ibi duo ex Clero, Pontificis mandata plebi inſinuare procedunt. Plebs autem nihil moderata ſibi, binos ad Clerum uiros remiſit cum mandatis huiuſcemodi. Clerum populo, non Pontifici ſua alimenta debere: niſi officia in Eccleſijs peragerent, patria cederent. Neutrum facientes, non ſolùm rerum amiſsionem, ſed membrorum etiam truncationem demorarentur. Ad ea Clerus: Neq; ſe exilij, neq; paupertatis metu, neq; etiam trũcationis, aut mortis comminatione auerti poſſe, quo minus Pontificis imperata facerent, quæ & honori, & æterni ſaluti ipſorum detrimenta, ſi contemnerent, inducerent. Tam conſtanti Cleri reſponſo emollita Plebs, minas prece mutauit: Superſederent ſaltem executioni, quoad Abſolon ipſe peteretur. Facilè conſenſere. Pontifex quoquè petitas inducias non recuſauit: & Clerum ſuum pro conſtantia remunerans. Interim tamen nihil à plebe emendatur. Aſpirabat uernum: & peracto ſacro Ieiunio, chriſma conficiendũ erat à Pontifice. Rex cum expedita manu Scaniam petens, Iutios, Fionenſesq́ue, plus detrimenti, quàm profectus aliâs procurantes, omiſit: cæteris militibus ductis. Scanij ubi audiuêre adeſſe Pontificem, mox miſſo de more per omnes ſtipite, qui Conuentus mandata præferat, libertatis prætextu ad arma conciuerunt. Aquilonares cum Hallandenſibus agmine denſo mouent in Regem. Rex à Pontifice rogatus, ut fuſtibus, quàm gladijs rem agere mallet, Hominibus, non canibus ſe conflictare reſpondit. Concurſum eſt ad Pontem apud Dyſiam: conſertoquè prælio, diu pugnatum eſt: dum illi tranſitum Pontis petunt, iſti reſiſtunt. Non contemptibiliter pugnauêre agreſtes. Sed Archipræſulis milites

Abſolonis purgatio.

Eiuſdem de Decimis ſoluendis mandatum.

Tumultus Popularis.

militès inmissis equis, flumen aut uado, aut natando transiuere: repulsisque hostibus, transitum Regijs aperuere. Non tum diu hæsit uictoria. Nam fugati, cæsique, ac partim mersi tumultuantes Scanij, contumaciæ suæ pœnas dedere.

Vulgus sternitur.

Vix Rex Lundiam redijt, audiuit Orientalium quoq; magnam manum iusti exercitus specie tendentem. Nihil moratus, obuiam ire contendit: Lundienses sequi iussos. Audit deposcere Tributorum laxationem, Annuit Rex, tempori inseruiens. Sed illo educente, postremi egrediuntur: non longe tamen ab urbe desident. Sequi iussi, Vrbis suæ custodiam agere, respondent. Opus esse, ne capiatur ab hostibus. Rex ducit in hostes, iam pontem occupantes, multisq; congestis lapidibus illum tutaturos. Sed Rex uado, non ponte transiens, superuenit palantibus: & inermem multitudinem facilè dissipauit. Nec longum morati, proiectis armis, manus tendunt: ueniam rogant.

Cedes Orientalis plebis.

Rex iam à Pontifice præmonitus, non difficilis ad impertiendam gratiam fuit. Inde per omnem Scaniam exercitũ circumtulit, obsides accipiens: facileque ad omnia paruere, præter Decimarum iura, quæ pertinaciter orabant aboleri. Rex motus tanta populi instantia, uerbum facit Pontifici de abolendis Decimis, quibus tanto pere reclamet omne Regnum: prouidendumq;, ne casus incidat Kanuti Otoniensis, ob eam causam oppresi Regis. Pontifex nihil se relaxaturum de iure diuino respondit: si omnes etiam discedant, se executurum quod Prædecessores mollius attigêre: & ne Regem in periculum ponat, remittit illi omnem pro ea re sollicitudinẽ. Adiecit Rex, gratijs actis, ut dilationem etiam exigendarum faceret, ne cõsilio Rex communicasse uideretur.

Decimæ perstant.

¶ Imperatoris Friderici primi Oratores ad Regem missi, affinitatis ius deposcunt. Annuit Rex. Conueniunt & rem adfatim concludunt.

CAPVT LI.

HAEC SVNT illa luctifica Henrico Duci Leoni tempora, cùm ille pulsus à Cæsare Bauaria, descẽderet in Saxoniam: cùm, uti diximus, pertentato ad fœdera Vualdemaro Rege, nihil impetraret. Venerant Regi tum ab Imperatore Nuncij, qui hoc ipsum agerẽt: ne se Henrici rebus implicaret: & de iungenda affinitate inter liberos utrorunq;. Cui negocio non satis propensum inuenere Regem. quod meminisset quo modo à Cæsare de longinquo euocatus haberetur. Regina tamen magni faciebat Imperatoris affinitatem: orans coniugem, ne rem tantam antiquaret. Sed ut plenius de omnibus interloquium fieret, poscebant, Imperatori Regem obuium fieri ad Trauenam, cùm esset Cæsar in Saxonia, descensurus in Lubecam. Quæ om

Vide supra lib. eo. ca. 18.

nia ex ordine implentur. Venit obsidere Lubecam Imperator. De mari Rex illi occurrit. Fiunt obuij. Consalutant sese, & rem ex sententia constituunt, de futuris alternæ sobolis nuptijs. Eam rem quia in Saxonia & Vuandalia pertexuimus: nunc sola tẽpora signasse, nobis sat sit.

Saxoniæ libro.6.c.43. Vuandaliæ lib.6.cap.13.

Vualdemari Regis Danorum optimi, obitus describitur. Caput.liij.

SED dum in Vuandalos renouaretur expeditio, eaquè per Iutios euanesceret: ipse Absolon cum Regio filio Regem petit. Ille iam de fenestra prospectans redeuntes, ominatus est deteriora: quæ res etiam morbum Regis pridem contractum, auxit. At ingresso ad patrem filio, ita Vualdemarus uultum seruauit, ut morbum omnino dissimularet. Vocato tamen postea Absolone, sacræ Pœnitentiæ amplexus remedia, Ecclesiæ salutaribus sacramentis se ad exitum præperauit. Omnes quidèm meliora sperabant: solus Suno auguratus est, Regem non diu superfuturum: Kanuto circumspicienda omnia, ne quid illi nouetur. Vocatus è Scania Ioannes quidam Abbas, Medicinæ iactantior quàm peritior, Regẽ nihil mortiferum pati, breui conualiturum denunciat: confectis in medicinales modos potionibus, atq; alijs eius generis collyrijs, benè de illo promittit. Opertum deinde uestibus, cùm sudore diffluere uideret, salutare fore liquamen testatur. Sed statim sine uoce uisum, iussit operimento continuato sudorem non intermittere. Quas inter operas spiritum efflauit. Ingressi, soporatum putauere: ita nihil color uariauit, sed paulatim pallore sublabente, extinctũ uiderunt. Quantę omnis generis hominum lachrymæ, communem Patriæ patrem plorauêre: agrestes, ciues, milites, matres, atq; pueri communi planxere luctu. Ringstadium funus ad patrios ciues defertur. Ibi Absolon Sacra peragens, lachrymis aram sparsit: tantoquè luctu oppletur, ut uix præces continuaret. Longa familiaritas, & uisceralis amor, hoc mœroris genus etiam uiro forti imperauit. Sic commendatus, quiescit Rex sempiterna dignus memoria. Cuius res gestas diffusius in Saxonia nostra peregimus, Quòd in eius rebus describendis, iustæ Historiæ legem impleuit: utpote suorum temporum acta perscribens, quæ uiuo Absolonis testimonio potuit perdiscere. In alijs autem Regibus, quòd Annales sobrios haberet, breuius cuncta executus. Ergò quòd uerbosiores solitò fuimus, Autori tribuatur: quẽ in hoc Rege commemorando, tanq; diligentissimũ, nõ putauimus deserendũ.

Alludit sudor Anglicus. Anno 1529. apud Germanos uisus.

Saxonis Historici fides & candor.

CAL

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum

LIBER VII.

¶ Kanutus Vualdemari filius, Vuiburgi Concione Procerum contracta, Rex Daniæ declaratur, Sacramenta illi cunctis renouantibus. At Scanij cladis eorum proximæ memores, rursus in seditionem proruunt, Libertatem proclamantes. Moniti desistere, recusant, Nobilium aliquot domus diripientes. Et factionis eorum Ducem sibi erigunt, Haraldum quendam Regij sanguinis è Suecia uirum.

CAPVT I.

KANVTVS filius, & si Regium nomen, & oleum sacrum iam uiuo patre meruisset: non tamen potuit non timere, ne, quę sępè patrem iniqua Fortuna iactauerit, sibi quoque aduersariam concitaret: peractis iam ritè in funere patris sacris, Iutiam contendit: paternos amicos & milites sibi conciliaturus. quòd ea inter potiores Regni partes, parenti eius crebros excitauit labores: præsenti autem rerum statu, amicitior uidebatur Prouincia. quòd Scania recenti clade alienos ferre animos uideretur. Igitur apud Vuiburgum Concione contracta, prosperos exitus habuit: cunctis in nomen eius sacramenta renouantibus, operamquè in rebelles pollicentibus. Apud Vrnam nonnihil turbæ expertus est: sed maiori parti cedens, facilè comprimi potuit. Apud Scaniam longè alia rerum facies. Nam populus à recenti clade, quam acceperat, necdum respirauit: suspirante unoquoquè charissimos affectus eorum, quos in prælio amiserat. Igitur ad Regis nunciatum exitum, ad libertatem proclamauêre. Ad quem tumultum accitus Absolon Archipræsul aduolauit: in ipso primordio incendium si posset oppressurus. Tentauit in concione placare populum: sed quamuis dulcissimè loqueretur, præcordia mouere non poterat eorum, qui Regium odium inbiberant. Vbi se frustra conari uidit, redijt in Sialandiam. Seditionis autores (qui ex Nobilitate fuere) plebeios dulcedine prædæ sibi conciliabant. Direptæ Procerum domus Tordonis, atque Esberni, uix elabentium. Cęteri illorum exemplo territi, rem familiarem in amicorū fidem collocarant: ipsi sibi fuga consulentes. Nonnulli su-

Kanutus Rex. VI.

Scaniæ seditio in Kanutum.

pellectilem suam mari, quàm tumultuantibus credere maluerunt. Interea factionis Principes, cùm intelligerent, priore bello rem sine duce infeliciter gessisse: Haraldum quendam Regij sanguinis uirum, sed neq; animo acrem, neq; lingua promptum, neq; uiribus pollentem, solum, quòd Regio stemmate duceret sanguinem, è Suetia deuocantes, Regem appellant. Regij satellites, atq; Archipræsulis in Scania, missis nuncijs & epistolis, Regem, atq; Pontificem de rerum statu docuerunt. Sed re longius ducta, cùm memoratus Haraldus Regis Sue- tiæ, Ducisque Byrgerij, armis in Scaniam uenisse, auctus est populari concursu: primaq; illi opera fuit, Lundiam metropolim obsidere. Fluctuabant incolæ, inter medios dubij cui inclinarent. Tamen obsidionem ferre cœperunt: demum cum uictoribus, quicunque forent, partem iuncturi.

Haraldus erigitur.

¶ Scanios factiosos, Regis & Absolonis milites cõercent armis. Populus Archipræsulis persuasu, Haraldum abdicat. Frostanos Rex ære mulctat, uix eò precibus deflexus.

CAPVT II.

INTEREA equites memorati pro Rege atq; Pontifice adunati, cùm frustra foris auxilia demorari uiderentur: inuicem se cohortantes, impetum faciunt in hostes: iræ magis, quàm militari disciplinæ indulgentes: tantoque feruore ducunt in obsidentes, ut illis nullus esset resistendi animus. Maius à uento obstaculum, quàm ab oppugnatis sensere. quòd ille impetu magno clypeos reiecerit. Igitur uulgus promiscuum cum Rege suo fugam init. Magna pars capitur. Lundenses egressi, uictos persequuntur, gratiam Regis & Pontificis ineuntes. Sed neq; ea cõsternatio ad quietem turbidos inclinauit, quo minus inita conspiratione tractarent de nece Procerum, & omnis Nobilitatis: quibus quia adunatis, pares esse non poterant, singulos adoriri statuerunt. Sed confregit hanc molitionem Archipręsulis aduentus cum armatis cohortibus: qui signis clam habitis, populum in concionem deuocauit: placidaque oratione ingressus, non solùm à seditione reuocauit, uerumetiem Leges per tumultum antiquatas, renouauit: coegitque, ut Haraldum absentem, quem adulterinum Regem dixissent, manifestis suffragijs abrogarent, detestarenturq;: ut nõ solùm armis uictus, sed etiã suffragijs esset condemnatus. Nemo iam mutire audebat, Principibus factionis iam se silenter in turbas miscentibus: quod sæpè armis uicti, nunc etiam si occurrerẽt uincendi, nullã spem, præterquàm in tranquillitate & silentio ducerẽt. Absolon rebus compositis, Esbernum fratrem Regi consternato, nuncium mittit super

Arcentur Scanij à militibus.

Haraldus abrogatur.

redd ita

reddita tranquillitate. Rex iam cum exercitu è Fionia mouerat, propius acceſſurus. Qui ubi Esbernum de longinquo agnouit, tetrioris fortunæ nuncium interpretatur: propius autem factum, cùm pacem nunciaret, perbenignè habuit: cumq́ illo in Scaniam nauigauit: primamque eius partem Froſtam incendio uaſtaſſet, ni Pontificis interuentu, Rex precibus motus abſtinuiſſet. Ære tamen mulctati ſunt à Rege, quotquot factionis Haraldianæ rei ſunt deprehenſi: ueniamq́ dedit Abſolonis precibus multis, qui ſanguine ſuo crimen expiaturi uiderentur. Sed noluit bonus adoleſcens, primordia Regni à ſæuitia mutuare. Froſta.

Cæſar Fridericus fruſtra Kanutum ad ſe uocat. Vnde Bugiſlaus Dux, illi cum quingentis nauibus in Rugia bellum mouet Caput. iij.

INTEREA multis Cæſaris literis & interpellationibus Curiam inuiſere iubetur: ut paternæ familiaritatis, promiſsionisque iura conſequeretur: tenere illum, quid de Vuandalia parenti eius ſit pollicitus. Sed Kanutus per amicos commonefactus, parentem nõ magnopere lætatum de Cæſaris uiſitatione, reſcripſit: ſe Regni rebus nouis implicatum, abeſſe non poſſe: multa proſpiceret, quæ per abſentiam eius nouari poſſent. Cæſar autem Fridericus, ubi ſe contemni uidit, plenas minarum epiſtolas remiſit: Daniæ Regnum, niſi ueniat, alienæ facturum poteſtatis. Cui Rex Kanutus, non aliud reſcripſit: quàm, quòd prius quàm alij donauerit, primùm in ſuam recipere ſit opus poteſtatem quod donet. Cæſar nihil actum literis uidens, Sifridum Turingię Principem, qui ſororem Regis teneret uxorem, mittit in Daniam, eadem acturũ cum Rege. Qui primùm expoſito, quanta illi ob ſororem deuinctus eſſet affinitate, ac perinde charitate: niſi ex re ipſius uideretur, non ſe ſuſcæpturum tantæ peregrinationis laborem. Cæſaris uires extollit: benignitatem illius potius, quàm arma ſua det amplecti. Tum ad partem ſeductis Abſolone, Esberno, Sunone primis ad Regis conſilia: docet, qua fide adoleſcentis Regis ætatem iuuare teneantur: optima cõſulentes, quòd pater illos filio tutores, & curatores Regni reliquerit: Cęſaris beneuolentiam Regno profuturam. Sin bellum malint: uideant quibus uiribus Imperio reluctentur. Abſolon contra. Se libenter quæ Regi, Regnoq́ ducant profutura ſuaſuros: ſed in petendo Cæſare quid illi ſit collocatum, nondũ ſe teneret memores, quo fructu parens eius Cæſaris Curiam inuiſerit. Æquum

esse, ut nouerit Cæsar: tantum esse Kanuto iuris in Dania, quantum il li in Imperio: quid opus sit, sine ulla necessitate, sua, iuris alieni facere. Sifrido per iram turgente, multaquè comminante, An tu, inquit Absolon, Daniam, Turingiamquè æquo iure pensas? Cæsarem ut in tuam, sic in nostram Prouinciam posse incurrere? Si uenerit, uiros se inuenisse comprobabit. Proinde abi: Regiq́; tuo reporta, Kanutum Fri derico nulla obsequij parte deuinciri. Cæsar non tam bello, quàm odio Regem insequitur: expectans domesticum aliquem in Regno motum, quo facilius intestino bello laborantem adoriatur. Interim Bugislaum iampridem defuncto fratri in ius succedentem, commone facit, ut bellum in Daniam suscitet. Ille Regis uiribus impar, Iarimarum auunculum suum, Rugiæ præfectum lacessit. Is Regi cui paruit, rem defert. Rex ad Bugislaum mittit Oratores scrutatores, quid illi causæ sit in Iarimarum. Multa ille commemorat, ab alto nectens causas. Conuenit inter partes: ut ad certū diem missis Oratoribus, utrinquè per Regios etiam Oratores causa audiatur, ac terminetur. Apud insulam Samsam conuenitur. Ibi multis ultro, citroquè dictis, dies du citur: nihil agitur. Pollicentur tamen Bugislai Oratores, Ducem suum quolibet loco Regi placito occursurum: futurumq́; ut res facilè sopia tur ante bellum. Dum ista geruntur, uiri militares Daniæ sub Vualde maro, expeditionibus crebris assueti, pacis tempora grauius ferre uidentur: uires, nisi prælio exerceantur questi, dilapsuras. Placuit piraticam in Estones agere, gentem perfidam Christo, & quæ assiduis excursionibus mare infestum habeat: ut nihil in eam peccatum uideatur, si suis artibus impetatur, hoc sustinens, quod solet inferre. Interea Bugislaus Cæsaris uoluntatem perspiciens, quingentarū nauium classem contrahit, inquè Rugiam, Danis subiectam, ducit: Cæsari nuncium mittens, qui doceat, quantis uiribus Daniam pe tat. Cæsar Ducem collaudat: nunciumq́; magnis donat præmijs.

Regis milites in Ostenos piratas.

¶ Absolon, Bugislaum mari cum quinquaginta nauibus Sclauorum, insigni uictoria superat.

CAPVT IIII.

BVGISLAVS habuit persuasum, Danorum Re gem tantis suis in mari uiribus territum, ne in pugnam quidem descendere. Quem enim non terreant quingenta expeditarum nauium uela? Et ideo negligentius cuncta habuit, ubi hostem suum contempsit: ad speciem solam, quasi sub oculis CAESARIS VVANDALI iam nauigare uidebantur, commessationibus solis indulgentes.

indulgentes. Hoc necdum compertum habuere Dani: idcircò cunctis uiribus institêre, ut hostibus occurrerent. Præerat classi Absolon Archipontifex, uir ad militiam promptissimus, & ubiq; fortunatus: qui ubi contemptim nauigare Vuandalos cernebat, suos in pugnam acuit: & nihil metuentibus hostibus, uiolentus incubuit: tantaquè cæde strauit paratus imparatos, ut diu cladis meminerint. Quàm rem expressius in Vuandalia sumus executi: inde qui uolet desumat. Cæsar ubi audiuit casus Vuandalorũ, Daniæ occupandæ spem posuit. Non tamen Dani quieuêre. Semel enim in pugnam prouocati, perseuerarunt: singulis penè annis renouantes in Vuandalos expeditionem: urbes paulò illustriores aut euerterunt, aut diripuerunt: ut parum lætari uiderentur Vuandali, quietos Danos ad arma deuocasse: Vualogastum, Iulinum, Osna, Caminum, & quæ fuere minora, hostibus Danis in prædam cessere. Quam in Vuandalia qui uolet rem plenius executam, peruidebit. Nos rebus interim Daniæ alijs, intendimus explicandis. Vincuntur ab Absolone Vuandali.

¶ Cæsar sororem Kanuti à patre desponsatam, simul cum sponsata sibi dote deposcit. Lantgrauius Turingiæ repudiata prætextu affinitatis uxore prima, Kanuti matrem in uxorem ducit. Pars dotis cum puella, ut constitutum, mittitur.

CAPVT V.

POST primam illam interpellationem Imperatoris ad Danorum Regem super hominio prestando, alia uia pertentauit: mittens sollennes Oratores equis quadringentis comitatos ad Regem, ad postulandam sororem eius, cum parte Dotis, quæ coram Lubeca, nuper filio Imperatoris, à Kanuti patre Vualdemaro erat desponsata. Primarius eius legationis Archiepiscopus erat Bremensis, Sifridus frater Marchionis de Brandenburg. Apud Eydoram, ubi est Regnorũ limes, conuenerant. Adolphus Comes, hospitaliter excæperat Oratores, largissimè explens sumptibus atq; epulis. Rex iamdudum auersum gerebat Imperatori animum: quòd ab illo nuper hominium postulasset: & nisi iuramentum à patre interpositum Regem commouisset, omnino irritasset sponsalia. Pacta autem dotalia hæc erant: ut cum puella mitteretur pars dotis (erat autem tum septennis) & reliqua legitimis annis nuptiarum tempore, infra mensem & semissem numeraretur: pondere publico argenti marcæ, quod instituerat Carolus Magnus, uenirent ponderandæ. Quòd si quid horũ minus impleretur, irrita omnia forẽt. Ea cùm Kanuto Regi renouarent per Legatos, indignationem maiorem concępit: dissoluissetq; omnia, nisi sacramentum Cæsaris Legatio ad Regem.

& religio

& religio patris illum deterruisset. Igitur tradidit septennem puellam: cunque illa quatuor milia talentorum argenti: mediocri apparatu, non Regali præditam familia. Erat & illa inter Imperatorē & Regem dissensionis non uulgaris materia: quòd socerum suum Henricum Leonem, cuius Rex filiā tenebat, Ducatu & rebus omnibus exuisset. Sed patre uiuente, non se poterat filius pro socero commouere: præsertim, cùm omnia ad Regni iura apud patrem permanerent. Idem quoquè Rex, cùm Rugiam ex patre accæpisset, ad Obotritos quoque ditionem propagabat. Nam cùm Buruuinum Principem captum à Iarimaro teneret, factus arbiter inter fratrueles, ita dirimebat utriusque ditionem: ut in utraquè sibi seruaret superioritatem, & ut recognoscerent ab illo dominia sua. Alia quoque affinitate idem Rex sibi deuinxit Principes Germaniæ. Nam Ludouicus Lantgrauius Thuringiæ, cùm coniugi titulum consanguinitatis opponeret, repudiauit illā: accæpta coniuge matre Kanuti Regis, relicta Vualdemari, fœmina mediocris ætatis, citra quadragesimū ætatis annū. Quæ cū multo thesauro & supellectili fœminea, à Regia Regnum egreditur. Ad Eydoram à Lantgrauio excipitur honore plurimo. Aderat Adolphus Holsatiæ Comes: qui honestissimè per terram suam deducens, locis opportunis lautis epulis, præcipuo apparatu hospitaliter habuit.

Causæ dissensionis in Cæsarem.

¶ Cæsar Frid. pacta nuptialia frangi uidens, sororem Regi remittit. Redit & sine honore à Ludouico Lantgrauio, illius mater. Thietmarsi se Danis sponte submittunt. Caput. vi.

LONGO post temporis interuallo, cùm euolutis annis Nuptiæ intentarentur filij Imperatoris, cum Germana Regis Danorum: misit Imperator ad eundem Regem, qui aliam dotis partem ex eo deposceret. Rex ipse fortè interpretatus, aduersum se quæri occasionem discedendi à fœdere: indignationem plurimam, quòd ante impletas legitimè nuptias, pecunia deposceretur, ostendit: quorsum pertineret, non se satis intelligere, ita urgeri & emungi ære: nisi quòd aliqua posceretur iurgandi & expostulandi materia. Si ita uideretur Imperatori, ut pactorum pœniteret, nihil se refragari. Cæterum, nihil se missurum. Imperator ubi accæpit tergiuersari Regem: cùm iustiores ipse haberet succensendi causas, quòd hominium ei negaretur: quòdque Imperij fines ingressus, Rex Vuandalis implicaretur: Regi sororem suam, cum eo quem accæpit apparatu, intactā remisit. Quod Kanutus grauiter accipiens, manifestas ex illa die inimicitias contra Imperatorem cœpit exercere: ut omnem terram Vuagarorum, Holsatorum, Sturmariorum, Polaborum, usquè ad Albiam sui iuris esse diceret: &

Rex contra Cæsarem.

ret:& eam per Vuandalos Orietales,quos,ut diximus, sibi asciuerat, ussit euastari. Matre deinde Regis,à Ludouico Lantgrauio,qui ex so ore nepos erat Imperatoris,repudiata, & ad terram suæ natiuitatis si ne honore reuersa:conquesta est,in multis se à marito iniuratã. Vnde tiã magis instimulatus, iustã se causam contra Teutonicos habere,ar bitratus est.Per occasionem autem Hartuici Archiepiscopi Bremen. per eius tempora Thietmarsi ab illo armis presi, se coniunxerunt Re gno Danorum:sua sponte se submittentes Vualdemaro Slesuicensi Episcopo,& perinde Danicæ coronæ subiecti:aut si hoc dicere magis conuenit,sociati. Sancto enim Petro se subdidisse perhibent: qui in u traque Ecclesia,& Bremensi,& Slesuicensi patrocinium habet.

¶ Vualdemarus Episcopus regnum Daniæ ambiens,per- suasu concordiæ ineundæ,capitur, & incarceratur. Marchio exercitũ soluit. Adolphus re infecta, uix æris multa Regẽ placat. Caput.vij.

VALDEMARVS inde Slesuicẽsis Episcopus, cùm & nuncijs,& literis egisset apud amicos querelam, de Regno sibi pa terna successione debito:cùm esset Kanuti filius,& ille Magni, is aut em Nicolai:obtinuit non contemnendam ex Noruagia classem, ad in uadendum Regnũ. Ex Germania quoq; commouit, quos sciebat Re gi ob offensam Imperatoris infensos,Ottonem Marchionem,Bernar dum Saxoniæ Ducem fratres, Adolphum Holsatiæ Comitem: qui nuper ex peregrinatione terræ Sanctæ rediens,terrã suam inuito Hen rico Leone recuperauit. Cùmq; à mari inuaderet Regnũ Vualdema ri:à terra oppugnauère Otto Marchio, & Adolphus,atq; Bernardus Comites:ingressi Daniæ Regnũ, transito flumine Eydora. Erant qui Vualdemaro Episcopo suaderent:ut non armis, sed tractatibus apud Regem ageret:quod æquum uideretur,constituendũ à Rege & Pro ceribus:præsertim,cùm Regnum,& Sacerdotiũ, in personam unam concurrere non possent. Persuasus ille,credidit:& ubi publica fide in terposita agendum putauit:uinctus, catenatus, & in carcerem conie ctus est. Adolphus nihil horum sciens, cum armatis processit grassa bundus usq; in Slesuig. Marchio aliquandiu moratus, cùm Regem occurrere non cerneret,reduxit agmina: Adolphus uerò in armis per mansit. Ob eàm rem infensus Rex Adolpho: siue (ut alij tradunt)ut socero suo Henrico Leoni placeret, arma intulit Nordalbingiæ: siue ut Imperatori rebellionem,quod cupiebat,ostenderet: siue omnibus his,siue quibusdam causis,siue harum una, cœpta res est labore plenis sima. Cumq; Rex uirtute illa procederet, ut nulla ei ex parte Adolphus posset uiribus resistere:intermissis amicis, ære placandum duxit: ut à

Vualdemarus Episcopus capitur.

Marchio abducit exercitum.

Adolphus uastatione cessans, agmina reduceret. Nam mille quadringentis mar*ere* Regem cis denariorum numeratis, Regem fecit in Regnum redire.
Adolphus aere Regem placat.

¶ In Regem Comites aliquot exercitum parant. Caeduntur Dani. Adolfus post alteram expeditionem, tertio Regi arcem pacto tradit. Caput. viij.

NEC inmemor Rex Kanutus, Ottonem quoque Marchionem in se arma pro Vualdemaro uertisse: classem perarmat. Vuernouiam inmittit. Ductorem facit Episcopum Cancellarium suum, cum Durberno fratre: ipse monti confidens, spectatorem se praebet. Non diu cunctatus Otto, transgressis in terram Danis, qui iam Vuandalorũ arma haberent auxiliaria: ipse quoque Saxonibus stipatus, & Vuandalis, hosti obuiam pergit. Vbi conseruntur manus, effulsit Saxonum uirtus. Dani caeduntur. Cadit inprimis Durbernus Episcopi frater: ipse capitur Episcopus: reliqui se fuga praecipiti in naues contulere, lacerè reliqui ad Regem nauigant, Ductoribus à tergo relictis. Episcopus tamen cùm praeter Religionis suae uotum se armis immiscuisset, carcerem expertus est. Sed dum illum simulatione aegritudinis laxiorem impetrat, cum subaerato custode fugam init: elapsusque redit in Regnũ. Hic fuit exitus infelicis illius expeditionis in Marchionem. Et cùm proxima bruma, Marchio, iunctis Adolpho armis, uastaret Daniae subiectam Vuandaliam, Regis in se indignationem idem Adolphus fecit recrudescere. Quocirca Rex, appropiante iam Verno tempore, reparauit agmina, moturus in Nordalbingiam: & peruenit ad terminos Eydorae, ubi est arx Reynoldi, limes utriusque ditionis. Comes autem intrepidus illi occurrit, copijs non paucis undecunque contractis. Hartuicus Archiepiscopus Bremen. Otto Marchio, Simon de Tekenburg, Mauricius de Aldenburg Comites, manus contulerunt, Adolpho suppetias ferẽtes. Cùm ille omnium necessitatibus prospiceret, mirantibus cunctis, unde ei tanta rerũ copia suppeditaret. Dirimebat eos fluuius: nec Rex transire conatur: nec Comes tanti facit, uadum transilire. Rex tertiò ducebat agmina sua: & Comes amicis uale facto, se paribus obsequijs deuincit. Vix hyems transierat, Comes ad communitionem eius arcis animum intendit: ut clauem terrae corroboret. Sed tempus ei non permittitur. Nam ante consummationem inchoati operis, Rex expeditionem renouat: ac ducit in Comitem. Stabant utrinque agmina minantia. Sed Comes iam longè impar uiribus Regis, amicos submittit, qui rem dirimerent tractatibus. Rex placari non potuit, nisi arce in manu eius tradita. Tum illam magnis conatibus Rex communiuit: ut inde quoties uellet, in apertam Holsatiam detonaret. Strauit pontem super flumine: ut liber illi

Dani caeduntur.

Arx Reynoldi Regi traditur.

illi ſit tranſitus in terram.

¶ Arx Louenburg Comitibus Holſatiæ traditur. Thietmarſia deprædatur. Proſcripti Vualdemarum Ducem in Holſatiam pertrahunt: ubi aliquot occiſis, Hamburgum Adolphus fugit.

CAPVT IX.

CVNQVE per idem tempus Adolphus, cum Adolpho de Daſſe, Louenburg, Henrici Leonis iam arcem oppugnaret: nec fiderent defenſores tueri: occultò mittunt ad Regem Kanutum, illi arcem offerentes. Ille non ſegnis, ſubmittit qui eius nomine accipiat, Regis ſigna de turribus promat. Sed ita urgebant obſidionem: ut fame defecti, priuſquàm aut nuncius Regis, aut eius arma uenirent, Comites deditam arcem acciperent. Hæc noua indignationis cauſa in Adolphum Comitem. Adolphus interim de Daſſe, ab Vuandalis, Regio iuſſu pulſus ditione, cũ Adolpho Holſatiæ: Thietmarſiam ingreditur: & quia Regi fœderata fuit, in eam ſe uindicantes, multam inde prædam retulerunt. Interea cauſa extitit, qua Adolphus quoſdam ex militaribus de terra proſcripſit: alios ære mulctauit: qui ſe omnes ad Ducem Vualdemarum in Iutiam contulerũt. Hi quotidiè ſemina bellorum diſsiparunt, & diſſeminarunt, attrahentes in partem Regis, & Ducis fratris, quos poterant: ex amicis quoſdam pecunia, alios feudis, alios promiſsionibus allicientes: ita ut Comiti difficilis, Duci autem facilima fieret ratio gerendi belli. Quid enim poterat Comes, alioqui Regi & Duci uiribus impar, ſine militibus? Vualdemarus ergò Dux, rebus ita comparatis, agmina ducit in Holſatiam. Comes illi quibus poterat uiribus occurrit in loco qui dicit Stilnoue. Collatis utrinquè armis, longè impar Comes, multos ſuorum amiſit: alios cæſos, alios captos. Ipſe uix fuga elabitur, receptus in Hamburgum, oppidum ſibi ſemper fidiſsimum.

Louenburg Comitibus Holſatiæ ſe dedit.

Adolphus fugit.

¶ Dux Vualdemarus Hamburgum, Lubecam, aliquot item Holſatiæ Vrbes & Arces, inſigni uictoria in deditionem cogit. Caput. x.

QVO tempore progreſſus Dux, Itzeho capit. Plune etiam oppugnatum accipit deditum: Segeberg, atquè arx Trauemunde ſola reſtiterunt. Dux quoquè fortunam ſecutus indulgentem, Hamburgum progreditur, obſidione firmaturus. Comes autem, quia non ſatis communitam uidit urbem, exijt ea relicta, ubi Ducem appropinquare cognouit. Ciues autem rerum deſperatione ceſſere uictori: obuiam profecti, cum honore ſuſcepere uenientem: nec ulla illi arma obiecerunt. Erat tum annus Ducenteſimus poſt Mille. In-

Hamburgen. Duci Vualdemaro ſe dedit.

demouēs, postero Dux die uenit Bergersdorp. Et inde duxit in Louenburg: quod adhuc tenebant Adolpho fideles. Raceburg, Gadebusch, Vuittenburg, quæ iuris etiam Comitum erant de Zuerin, cessere uenienti. Deinde Lubecam ciuitatem tum florescentem, & uehementer augescentem, uno uictoriæ cursu in deditionem accipere contendit. Facto autem oppugnationis & obsidionis apparatu, ciues rebus suis diffisi, cùm defensorem non haberent: longè illis Imperator Henricus, profugus item Adolphus Comes: igitur necessitati parentes, Duci cesserunt: præsertim; quòd æstate proxima, cùm Comes Thietmarsiam uexaret: ciues eorum, & naues Piscaturæ in Scania instantes, detinerentur captiui. Pacta ergò ciuium suorum libertate, & ueteribus consuetudinibus, Duci, & perinde Regi se permiserunt, Anno Millesimo Ducentesimoprimo. Tum Dux per Holsatiam ad se pridem cōfugientes, à Comite proscriptos, uel emunctos, præficit Arcibus. Ex ciuitatibus aūt accæpit obsides: & reuersus est in terram suā.

Lubeca se Duci, seu Regi dedit. Anno, 1201.

¶ Hamburgum Adolphus, Ciuium fauore recuperat, At reddere Duci cōactus, uinctus per Holsatiam ducitur in Iutiam, carceri traditus.

CAPVT XI.

IAM omnis Nordalbingia in ditione Regis erat, cum Lubeca ciuitate primaria Vuandalorum: cùm Adolphus Comes, Stadensem à se pridem occupatum teneret Comitatum. Inde quantis potuit uiribus mouens, Hamburgum contendit. Oppidani autem erant iustis de causis Comiti coniunctissimi: unde facilè eiecto Ducis Slesuicensis, quod ille reliquerat præsidio, sub Rodulpho Præfecto, urbem occupauit. Erant in Holsatia quoque qui spem illi facerent recuperandæ ditionis: qua fiducia in oppido suo permansit ad Christi usque Natalia: non prospiciens quod futurum erat, per brumam sibi fugam difficilem, ubi propinquaret hostis. Vualdemarus uerò Dux, ubi comperit Adolphum rediisse Hamburgum, iam se in casses coniecisse illum arbitratus, per brumam reduxit exercitū: & obsedit oppidum necdum satis communitū, neque commeatibus stipatum, ut obsidionem diu toleraret. Dux magnis suorum copijs omnes aditus atque exitus obseruabat. Albis fluuius erat algore intransibilis, Nam glacies necdum benè firmata, neque naues, neque uestigia perferebat. Comes in arto positus, quo se uerteret ignorabat. Eruptionem pertentare, & armis peruadere tantum exercitum, desperationi deditum consilium uidebatur: expugnationem demorari, extrema omnia minabatur, & atrocem ab irato hoste exitum. Deditio restabat: quando nihil erat usquàm suauius. Sed erant in castris Ducis, qui Comitis sortem misare-

Hamburgū Adolphus recuperat.

niſerarentur: inter quos Guncelinus Zuerini Comes: qui & ſi du- lum duras partes fecerit Adolpho coram Henrico Leone iam defun- to, nunc tamen non æquis animis accæpit Regis imperium: & locu- us cum Duce pro Adolpho, ad hoc rem deduxit: ut reddita in ma- nus Ducis arce Louenburg, quam homines Comitis tenebant, liber ſſet. Quam rem ut perageret, urbe Hamburg egreſſus, ſub cuſtodia rat Guncelini. Thietmarſi, qui erant inter auxilia Ducis, ubi audiue- unt Comitem eſſe in caſtris, & manibus Guncelini: irruptione facta, Irruptio in umultuantes eum uolebant occidere. quod proximè terram eorum Adolphum aſtauerit. Guncelinus cum ſuis defenſionem ſuam oppoſuit: & ni- i acceſsiſſent copiæ Ducis, ipſum cum Adolpho perdidiſſent. Pro- greſſus Dux cum agminibus, Louenburg contendit: ibi Adolphus nonuit, hortabatur, precabatur, etiam obſecrabat Arcis cuſtodes: ut uam ſortem miſerati, traderent arcem Duci. Illi adamante duriores, nihil mouebantur: ſperantes neſcio quid, aut fortè Comiti ex quibuſ- dam cauſis infenſi. Comes ipſe mox compedibus & manicis uinctus, per Holſatiam quondam terram ſuam trahitur, hoſtibus Danis ludi- brio, ſuis uerò mœrori: & perducitur in Iutiam, carceri traditus cum Vualdemaro Epiſcopo.

¶ Affinitas Principum Germaniæ contrahit per Ducem Vualdemarũ. Kanutus Rex Lubecam uenit, honorifi- cè exceptus: & poſt nonnulla per illum tentata, in ſua rediens, mortem obit. Caput. xiĳ.

ANNVS hic erat poſt natum Chriſtum, M.cc.ĳ. cùm Anno Chri Adolpho capto, Dux omnẽ teneret Nordalbingiam: mox affinitates ſti 1202. inĳt cum Principibus Germanorum. Nam Otto Romanorum Rex, germanam ſuam deſpondit Vualdemaro Duci: ac nuptĳs peractis in Hamburg ei tradidit. Viciſsim Regis & Vualdemari germanam He- lenam, accæpit Ottonis Regis frater Vuilhelmus, Henrici Leonis am bo filĳ: habentes fratrem etiam Henricum Palatinum Rheni. Lætata eſt omnis terra Holſatorum: ſperans cum ſorore Kanuti Regis, totam habiturũ in dotem. Sed ſpes illa deſtituit expectantes. Ipſe tamen Vuil helmus Daniæ Regis ſororius, ſæpius à Rege, & fratre eius Duce, in multis honoratus, dignitatẽ nominis ſui multis præferebat. Proxima igitur Æſtate Rex Kanutus uenit in ciuitatem ſuam Lubecam: & glo- rioſè ſuſceptus eſt à clero, & omni populo. Ad cuius introitum reddi- tum eſt preſidiũ in Trauemunde: quod hactenus fideles Comiti tenu erunt. Vnde Rex non paruam accæpit lætitiam. Prouinciales quoq; concurrentes, omni hilaritate & alacritate ſe obſequio Regis obtule- runt. Rex ergò procedens uſq; Molne; & accæptis obſidibus pridem

neglectis, ad sua reuertit: fratre Duce procedente contra Louenburg. Quod cùm capere nō posset, restaurato præsidio Haddenberg, quod Louenbergenses euertêre: firmatisq; præsidijs, ad sua & ille reuertit. Interim Ducales obsidioni Zegeberg, quod pro Comite seruabatur, institerunt. At diu frustrantur. Sæpius erupêre obsessi: & strage pera cta in hostes, cōmeatus eorū abstulere. Superueniēs autem Dux, grauius urgebat obsessos oppugnationibus. Sed nihil ad rem. Ipsi intus fiducia pleni, calcem sparsere: quò farina crederentur abundare. Vix autem in sua Dux redierat, & tristis illum nuncius conuenit: fratrem

Kanuti Regis mors. suum Regem, inmatura morte subtractum. Quocirca nihil ille moratus, contendit in Regnum. Quod illi omnium unanimi consensu, Regis germano clarissimo, mox delatum est.

❡ Vualdemarus Kanuti frater, Rex Daniæ declarat. Arx Louenburg se dedit. Adolfus Comes datis obsidibus liberatur. Caput. xiij.

Vualdemarus Rex. II. WAldemarus Vualdemari Regis filius, Kanuti proximi Regis frater germanus, in Regnū peruenit. Regalē de more benedictionē illi D. Andreas Lunden. Archiepiscopus impendit. Et eodē año circa Augustū, cum magna gloria, & innumera suorū multitudine Lubecam ciuitatem suam intrauit: ibiq; Rex Danorum, Vuandalorū, ac Dominus Nordalbingiæ ab omnibus salutat. Prima

Louenburg obsidetur. illi expeditio fuit, ad oppugnandū diu desyderatā arcem Louenburg. Quam multiplici iure deposcebat. quòd Adolphū Comitē, eius captorem teneret. quòd Henrici Leonis filiam coniugē haberet. quòd à leuiris suis illi permissa esset. Igit omni bellorū apparatu, Danis, Vuandalis, Thietmarsis, Holsatis renouat obsidionem. Fortiter oppugnant: qui intus fuere animosè defendūt. Multi cadunt: uulnerantur plures: labor improbus non cessat. Cœpit interim pœnitere arcis custodes, quòd dominū suū Adolphū, nup pactionibus nō redemissent. Igitur colloquiū deposcūt. Quod cùm permissum esset: interuētu Pontificū,

Deditur cōditionibus. res in eū modum componit: ut tradita Arce, Comes liber foret: sed ut rata manerent quę agerentur, Obsides darentur. Pro Comite placuit, ut Comes duos daret ex filijs proprijs: & unum ex filijs Adolphi de Dasle: insuper & unum ex filijs Henrici Comitis de Dannenberge: & octo filios Ministerialiū, hoc est, uasallorū. Firmatumq; est ex Regis parte: ut post decem años Obsides liberi essent. Si tamen intra decem annos, aut Rex, aut Comes decederent, omnino obsides redderētur. Sic libertati donatus Comes, in Schouenburg redit. Nec unquàm credo illū in hanc redijsse terram. Nam quę postea sub nomine eius facta leguntur, ad filiū eius referenda sunt. Sic suadet ætas. Iam enim Quadragena-

dragenarius erat hic Adolphus, cùm rediret post captiuitatem in terrã suam: igitur quæ post. xxx. &. xl. annos facta memorantur, eius annis non congruunt: nauigasse in Liuoniam: bella multa contulisse cũ Danorũ Regibus. Hæc enim is Adolphus peregit, qui postea Ordinem introiuit diui Francisci, quem huius extitisse filium contendo: eum uidelicet, quem puerum ferũt impetratum à patre per nobilem fœminã Dest: aduectumq; in Holsatiam, cuius auspicijs Holsati Danos cœperunt primùm Zegeberge: deinde reliquis suæ terrę Arcibus propellere: donec magno pręlio uictum Regem Vualdemarũ, à suis abigerent ceruicibus. Sed hæc infra: & plenius in nostra diximus Saxonia. Saxoniæ libro. 7.

¶ Vualdemarus Slesuicensis Episcopus, certis conditionibus carceribus eximitur: Bremensisq; Ecclesię Archipræsul nominatur. Caput. xiiij.

COMITE ergo uinculis suis soluto, concaptiuus eius Vualdemarus Slesuici Episcopus, in uinculis perdurabat. Sed pietate domini Andreę Archiepiscopi, & aliorũ qui pro ipso interueniendũ putauerunt, à captiuitate tandem relaxatus, exiuit hoc pacto. Quia enim idem D. Vualdemarus uir nobilis erat, Regis Kanuti, quem Sueno perdiderat, filius, Magni patrimonij hæres: & contra Kanutũ proximum Regem, & Vualdemarũ tunc Ducem, nunc Regem senserat, perniciosa multis eius liberatio timebatur: Consilio inito, negociũ perlatum est D. Apostolico, Quo per nuncios agente, D. Vualdemarus isto pacto relaxatur: ut nunquàm in ea uicinia cõmaneret, in qua Regib. aut formidabilis, aut suspectus degeret. Quod ipse sacramento suo cõfirmauit. Rex ergo datis sumptibus, ad D. Apostolicum illum misit: ut ibi consisteret, donec alio Pontificatu donaretur. Vualdemarus tamen eas malè impleuit conditiones. Quia Philippo Romanorum Regi, qui Ottoni colluctabatur, sese coniunxit: questus iniurias suas: & inde de Archiepiscopatu Bremensi contendit. Quod in Metropoli nostra diximus. Sed quod huic consentaneum est loco, cùm circa annos Domini Millesimum Ducentesimum septimum, Hartuicus Bremen. Archiepiscopus uita excessisset, grauiores per Vualdemarum Ecclesia motus excæpit. Nam multorum in electionis negocio illuc inclinabat sententia: ut Vualdemarus olim Slęsuicensis Episcopus, nunc Bononiæ agens postularetur. Fuerunt tamen, qui illi electioni se subduxerant. Quorum primarius Burchardus maior Præpositus, cum quibusdam cohærentibus: Hamburgenses autem Canonici, propter Regem Vualdemarum, cui iure suberant, suspecti in hac postulatione ducebantur. Qui uidẽtes se contemptos, & in electionis negocio præteritos, huic contradicebant: præferentes.

Quibus conditionibus Vualdemarus Episcopus liberat.

Metropolis meminit.

Eccleſiam ſuam eſſe Matricem: unde fluxerit Metropoliticus honor. Bremenſes tamẽ miſsis Legatis honoratis, tam de Clero, quàm de Miniſterialibus D. Vualdemaro, electionem canonicè factam inſinuarunt. Ille autem ſumptis profectioni neceſſarijs, unà cum Bremenſis Eccleſiæ Oratoribus, Apoſtolico ſe conſpectui præſentauit.

Vualdemarus poſtulatus Epiſcopus Romam proficiſcitur. Pontifex Vualdemarum abeuntem excommunicat. Caput. xv.

GRATVLATVR Pontifex de profectione aliàs deſtituti: ſed non præcipitauit implere, quod in diſputationem præſumebat caſurũ. Superuenêre Hamburgenſiũ nuncij: & electioni (ſiue eam quis poſtulationem putauerit: cùm eſſet tamen antea à ſua abſolutus Eccleſia: non poſtulatio, ſed Electio dici debuit: ſi modò canonica extitiſſet) ſe oppoſuêre. Venit quoq; Regis Orator Petrus Roſchildien. Prępoſitus, ſine literis: quas in itinere latronũ incurſatione ſe querebatur amiſiſſe. Hic commonefecit ſummum Pontificem iuriſiurandi quod feciſſet: Nunquàm ſe in eum locũ collocaturũ, in quo Regi grauis eſſe poſſet: at hic omnino eſſet Regi ſuo & ſuſpectiſsimus, & moleſtiſsimus. Quibus cognitis, Vualdemarũ Papa per aliquot dies demoratur: quouſq; de fratrum ſuorum conſilio deliberatus, conſtitueret, quid de eo ordinaret. Vualdemarus autem uidens ſe in arto poſitũ, illicentiatus abſcedens, ſe ad Regem Philippum contulit: quem ſciebat Ottoni, & Danorum Regi contrarias fauere partes. Apoſtolicus autem miſsis Epiſtolis ad omnes Germaniæ & Gallię Eccleſias, Vualdemarũ inobedientem, diſtrictè excommunicauit. Bremenſes tñ hoc diu ignorabant. quia literas Apoſtolicas nemo illis diu exhibere præſumpſit: donec in publica Miſſa quidam inter offerẽtes deliteſcens, eas imponeret altari. Crediderim ego, Bremenſes hac maximè ratione inclinatos Vualdemaro: ut per eum uirum Regij ſanguinis, & qui multos haberet in Regnis ſibi affectos, recuperaret Bremenſis Eccleſiæ antiquum honorem ſuæ Legationis, & ſuperioritatis per Regna quæq; Aquilonis. Sed ea ſpes cum Vualdemaro euanuit. Philippi tamen Regis nutu intrauit Diœceſim: & exceptus eſt ab his qui eum elegerunt.

Rex Vualdemarum Epiſcopum inſequitur. Stadium Epiſcopus ui obtinet: quod tamen Burchardus denuò recuperat. Caput. xvi.

REX AVTEM Vualdemarus audito introitu cognati ſui, quem hoſtem ſuũ nõ dubijs ſignis cognouerat: eum impedire, & aliũ ſubſtituere uenit cum exercitu. Iam tamen Gun-

elinus Comes, & Henricus frater eius à Rege auersi, pro hostibus ha
bebantur. quòd pridem Ioannem Gans Regi fidelissimum, arce sua
Grabau destituissent. Misit in eos Rex cum parte copiarum Albertũ:
quem iam Nordalbingiæ præfecit. Hic primùm arcem Boytenburg
Comitibus parentem, excæpit. Deinde omnem terram peruastauit.
Hunc Albertum, quis, & unde fuerit, multi dissimulant. Ego aliquan
do Vuilhelmi de Braunschuueig filiũ arbitrabar, natum sorore Vual
demari Regis. quòd nonnulli Annales, eum Regem auunculum te-
stantur Alberti. Sed non patitur annorum ratio: ut anno secundo ce-
lebratis nuptijs, ut diximus, post Mille ducentos, iam inde natus pu-
er, annos octo. x. uel. xij. ductaret exercitum. Vnde in illorum transeo
sententiam: qui Comitem de Orlemunde astruunt fuisse Adelbertũ:
filium Henrici, qui occiso apud Demin secundo Adolpho, tutor par
uuli Adolphi erat: matrem eius coniugem ducens. Vnde potuit Al-
bertus esse uiuentis Adolphi, & in Schouenburg agentis frater uteri-
nus. Vualdemarus Episcopus, cùm intelligeret Regem in se hostiliter
uenire: & ipse copijs contractis, ditionem eius inuadere tentauit. Sed
detinuit eum Burchardi Præpositi, qui & ipse ad Archiepiscopatum
aspirabat, conatus; usus Hamburgensium, & quorundam Bremensi-
um fauore. Et in primis Regem Daniæ sibi conciliabat: atq; ab eo in-
uestituram accæpit: præsertim de ea ditione, quę ultra Albim est. Cum
què perinde Hamburgum pro se teneret: per amicos Regis Stadium
quoq; sibi conciliabat. Iam fortè Adolphus arma Regis fugiens, illud
dereliquit oppidum. Vualdemarus autem Episcopus, ordinatis insi-
dijs, Stadium occupare conatur. Sed cura eorum qui pro Præposito
agebant, Vualdemarum exclusit. Cùm autem insidiæ non procede-
rent, uim adhibere properauit. Nam contractis undiq; per Diocesim
Bremen. armis, obsedit Stadium: & expugnauit, & diripuit: uix ela-
bentibus qui pro Præposito senserant. Postea tamen Burchardi pars
rursus inualuit, & capto oppido habitauerat ibi. Rex enim facto iam
ponte, transiuerat in plerisq; locis Albim: unde equitatum circummit
tens Vualdemaro Episcopo, terram fecit insecuram. Firmauit autem
arcem Horburg ad prçsidiũ eius electi, quem Rex ipse aduersus Vual
demarum Episcopum, suscepit defensandum.

Stadium Episcopus dirimit. Burchardus recuperat.

¶ Rex Burchardum tuetur. Triganiam celebrat. Otto iiij. Hamburgum possidet: quam Rex rursum ui obtinet. Liuonien. Christo lucrati, ad uomitum paganisim redeunt. Caput. xvij.

TRANSIERANT in hac conflictatione dies pluri-
mi, cùm Bremenses Vualdemarũ, Rex Burchardũ tueretur. Sed in-
teruenient[e]

teruenientе nouatione propter Gerhardum Osnaburgensem, Præpo
situm confirmauit: & Rex uiribus reuocatis in Regnum, Vualdema
rum iam alijs oppositum reliquit. Ille quoque à Bremensibus relictus,
Stetingos, quos primùm habuit aduersarios, cœpit pro se Ecclesiæ in
mittere. Hi damna plurima intulerunt. Sed Vualdemari partes cum
Philippo Rom. Rege conciderunt. Venit quoque idem Episcopus ad
calcem uiuendi. Nam finem ei properarunt, & curæ, & labores. Inte
rim Rex Daniæ Vualdemarus, mortua prima coniuge, Ottonis soro
re, cum qua etiam finijt familiaritas, quæ Regibus intercessit: duxit fi
liam Regis Bœmiæ Ioannis Margaretam. Sed neque illa diu superstes

Rex trigamus. erat: & accæpit tertiam, quæ erat soror Fernandi Comitis Flandriæ,
mulierem pulchram nimis. Interuenit autem causa: qua Rex idem ira
tus Stadensibus (fortè, quia Vualdemarum Episcopum fouerant: ue
quia Comes Adolphus inde Hamburgo insidiaretur. incerta enim
causa fuit) multis nauibus Albim intrauit, Stadium inuasurus. Sed Pa
latinus Rheni, frater Ottonis Regis, impediuit. Iam enim quibusdam
ex causis, quæ non apparent in Annalibus, dissenserant Saxonum fra
tres Principes à Rege: intercidente affinitate per mortem Reginæ. De
nique Imperator Otto, Anno Christi. XV. post Mille ducentos, cum
fratre, & Marchione de Brandenburg, cùm adhuc uiueret, & interes
set Episcopus Vualdemarus, Hamburgum obsedit: & cùm firmum sa

Ottoni. IIII Hamburgū se dedit. Anno. 1215. tis perferendæ obsidioni non esset, dedidit se Imperatori. At anno sta
tim sequenti Rex Daniæ Vualdemarus, contracto graui exercitu pe
brumam, rigente iam Albi per glaciem, Stadium petiuit. Sed cùm illa
iam liquesceret, formidans redeundi difficultatem, omnem uim suam
contulit in Hamburgum. Firmauit igitur præsidium fortè ad Albim
infra urbem, eo crediderim loco, qui nomen seruat Nouæ arcis, in pa
rochia sancti Nicolai. Tum enim ea ciuitas, præter diui Petri parochi
am parum includebat: ut inde seruaret, ne quid uel importaretur, ue
exportaretur. Et Comes Nordalbingiæ Albertus, aliud firmauit præ
sidium supra urbem. Cuius rei difficultate pressi ciues, muros quidem

Hamburgū Rex recuperat. defenderant, sed fami dominari non poterant: ideo se Regi iterum de
diderunt. Et hanc arbitror extitisse causam, cur oppidum istud Impe
rio sine medio subesse putaretur ætate nostra. quia ab Ottone Quar
to expugnatum, sacramenta præstitit Imperio. Nec diu tamen potui
implere. cùm indefensum ab Imperatore, iterum Danorum Regi sub
esse cogeretur. Per quæ tempora labor iste eximius in Liuonia fuit: u
ad CHRISTI fidem conuerteretur. Eó nauigabat Albertus Nor
dalbingiæ Comes. Nec diu REX ipse Vualdemarus cum agmine
graui secutus est. Cùm & apprehensa terra, extruxit Renaliam: &
possedi

poſſedit aliquandiu: quo iure etiam nunc ſibi dicitur uendicare. Sed hoc certum eſt: quòd Eccleſiaſticum ius illius ditionis, ex Dania pendet. Deinde proximis annis Lealenſem terram occupauit cum Alberto Comite: & in ea urbē extruxit. Sed eo in ſua redeunte, Pagani omnia euerſa, redegerunt in uaſtitatem.

¶ Henricus Comes Zuerini, Regem inſidijs, & Albertum prælio capit, ambos carceribus mandans.

CAPVT XVIII.

ANNVS erat poſt Mille Ducentos. xxiij. cùm Henricus Zuerini Comes, fide publica in Daniam euocatus, ad reconciliationem & gratiam Regis aſpirabat. Cui cùm Rex duras conditiones oppoſuiſſet, & difficilimam faceret uiam recōciliationis: obſeruabat tempora, quibus Rex in caſtris manēs, à ſuis non ſatis obſeruabatur. Serum erat tempus: & Danis pro ſua conſuetudine potis, indiligenter excubiæ ſeruabantur: utpote in Regno longè ab hoſtibus, nihil hoſtile formidabant. Henricus autem ante cuncta proſpiciens, cùm negligentiam Regiorum cuſtodum non ignoraret: fortè in uenatione Rex erat, & quieti deditus, profundius ſoporatur. Henricus iam naue procurata, Regis papilionē ingreditur (audax facinus) et occluſo ſpiritu oris, uinctum extrahit Regem: ac Comitibus ad uim præparatis, Regem deducit in nauim: impoſitumq́ꝫ, ſecum perducit in Dannenberg: ibiq́ꝫ conſeruat in carcere. Obſtupuere qui audierāt uniuerſi fiduciam uiri. Exemplum hic ſecutus eſt Friſonis: qui ueſte coriaria ſubſtrictus, ſe miſit in undas: & emergens propè alteram ripam, deſpaciantem Fridericum primum Imp. circumplexus, uoluebat in harena, ut ſecum traduceret per amnem. At ſuperueniens unus & alter, gladijs effugauerunt latronem. Ille quidèm exitu fruſtratus: ſed Henricus quod cogitauit peregit. Proximo autem Anno Henricus Rex, Imperatoris Friderici Secundi filius, deſcendit in Bardeuuicum: Curiam ibi pro more Regalem inſtruens. Cauſa aduentus erat: ut de liberando Danorum Rege ageretur. Aderat quoq́ꝫ Colonien. Archiepiſcopus. Et cùm multa tentaſſent, non profecerunt, Rege autem iam capto, cùm quieta uiderentur omnia: Comes Adolphus de Schouenburg, inuitat̄ ab Henrico de Zuerino, & Henrico de Vuerle Comitibus, & ab Archiepiſcopo Bremen. Gerardo: inſuper à terræ potentiorib. ut ueniat: terram in ditionem recipiat: & amiſſa iura recuperet. Iam enim (ut Holſatorū ſunt Annales) Zegeberg, et quædā alia caſtella recuperauerant: cùm tenellū Ducē puerū habētes, ſe in libertatē uendicabant. Fecit Adolphus quod monebatur. Excæptus ab amicis, hoſtibus occurrit. Albertus Comes ſe ueniēti opponit. Et cōmiſſo prælio,

Rex inſidijs Comitis Henrici capitur.

Hiſtoria, morionem ſe finxiſſe in caſtris Cæſaris, ſcribit: ad hoc à Mediolanis ſub ornatum.

prælio, idem Albertus ab Henrico de Zuerino capitur: & ad auunculum ſuum Regem mittitur in carcerem.

¶ Rex magno ſe redimit. Bello poſthac cum Nordalbingiorum fœderatis, ſuperatur, & fugit. Caput. xix.

REX autem proximo tempore, cùm alia uia non eſſet, argento ſe redemit: datis. xlv. milibus marcarum argenti: exceptis iocalibus, atq; inde per amicos diſtributis, ad precium & æſtimationem trium milium marcarum. Sed ut Albertus Comes laxaretur, Regis fideles, qui arcem Louenburg adhuc tenuerunt, pro Alberti relaxatione, Duci Saxoniæ Alberto, Bernardi filio tradiderunt. Iam Rex ipſe omni in Nordalbingia deſtitutus fortuna, ſolam Lubecam tenuerat. Comites uerò, qui Regis arma ueriti ſunt, reuerſuri, inuitabant Albertum Ducem: ut ueniens reciperet quæ olim ſuæ ditionis, Rex proximis annis occupauit: & inter alia Lubecam præclaram urbem tueretur. Sed ignorabant Nobiles: iam ſibi Ciues conſuluiſſe de ſua libertate, apud Fridericum Imp. Secundum, obtenta conſcriptione, & liberatione Imperij: cùm obſeruato tempore, arcem quæ erat in ſua urbe, deturbatis cuſtodibus exciperent: & confractam, in alios uſus uerterent. Rex autem his ad plenum compertis: quòd in ſe cōſpirarent uicini Nobiles, cum urbe Lubeca: parauit quanta potuit arma, ad recuperandam Nordalbingiam. Comites ipſi quoquè ſibi conſuluerunt. Nam arma contraxerant undecunq;. Aderat Archiepiſcopus Bremen. Gerardus cum copijs ſuis: Albertus Dux Saxoniæ: Henricus de Zuerin: Adolphus de Schouenburg. Ego filium cum patre affuiſſe coniecto, quòd tantum adminiſtrare bellum adoleſcens non poterat: ſed ſeptuagenarij patris potius conſilijs, quàm armis fretus, tantam ſit aggreſſus rem. Aderant quoq; Vuandaliç Nobiles, Henricus de Vuerle: & filij Boreuuini: cum ciuibus Lubecenſibus, quanta poterant multitudine perarmatis. Regi autem uenit auxilio D. de Lünenburg Otto, natus Vuilhelmo & ſorore Regis. Et copijs iam quiſq; pro ſua parte combinatis, concurrerunt die Magdalenæ in planis Bornehouede. Statim autem ut contulerunt manus, fortuna Regis inclinauit: & multis cęſis, atq; captis, Rex cum filio fugam inijt. Otto capitur. Victoria fit Nordalbingiorum. Mira rerum cōuerſio. Iſte Ducatum adminiſtrans: & in primis Regni annis erat uictorioſiſsimus: nunc ubiq; uictus, omnia amittit in ętate uirili, quæ in adoleſcentia acquiſiuit. Sed cùm nō diu poſt Henricus Zuerinen. Comes, diem ſuum obijſſet: Guncelinus Ottonem dimittendum putauit. ut maiori eius in reliquum tempus gratia & fauore uteretur. Solus enim ſuperſtes fuit ex ſemine Leonis Henrici. Nam Otto, & Henricus fratres Vuil-

Belli apparatus utrinquè.

Nordalbingi uincunt. Rex fugit.

res Vuilhelmi patris eius, sine prole decesserūt mascula. Sed obstitit Dux Albertus Saxoniæ: qui nisi dimitteret illi Otto Hiddesacker, liberationi eius noluit consentire. Vualdemarus autē Daniæ Rex, cùm tres ex nouissima coniuge filios sustulisset: affectione incredibili in minorem ferebatur, nomine Vualdemarum: ut illum uiuens secum Regem iuberet consecrari: fratribus eius natu maioribus, non æquis ea oculis, ut credi potest, aspicientibus. Vxore autem accæpta Rex iunior, illam statim amisit. Nec longum tempus in medio, ipse secutus est præmorientem. Pater autem filio Regi superstes, Regnum quamdiu superuixit ipse administrauit. quòd filijs alijs malè fideret. Dux autem Abel duorum iunior, filiam Adolphi Comitis Nordalbingiæ duxit Coniugem. Hunc ego quartum accipio Adolphū: qui postea fratrum Minorum Ordinem ingressus, Abelem fecit suorum liberorum adolescentum curatorem. Quod in Saxonia nostra diximus.

¶ Rex & Adolphus frustra Lubecam terra & mari obsident, re infecta, obsidionem soluunt. Rex in Daniam rediens, in quarto anno morit. Caput. xx.

REX Vualdemarus senior, cùm iam arbitraretur urbem Lubecam magis magisq́ per singulos dies augescētem, in se, & in Adolphum Holsatiæ Comitem, cui iam benè uolebat, superbire: bellum ei cum dicto Adolpho indixit: & ipse Rex à mari, Comes uerò à terra infesti fuere urbi iam Imperiali. Ad ostium uerò Trauenæ duo erexere utroq́ latere præsidia: & hinc atq́ inde ductis catenis, aditum et exitum intercludere uoluerunt. Rex autem cùm magnā classem teneret in mari, ex grandioribus & iam uetustis, unam elegit nauim: quam saxis oppletam demersit, obstruendo portui. Quo facto, Rex classem retro parum egit: ut quid agerent ciues specularetur. Illi egressi, fossionibus institerant: alueum alium flumini præparantes. quod facile factu sunt arbitrati, ipso fluxu decurrentis fluminis adiuuante. Dum ibi conarentur, uenit uenalicia classis: & pleno uento adnauigans, ferreas catenas confregit: peruiumq́ reddidit portum ante clausum. Qua in re magnam inijsse gratiam cum Lubecensibus referuntur. Ego illos ipsos fuisse Lubecenses ciues arbitror, qui adnauigauerunt. Renalia enim noua ciuitas, necdum in eum profecisse crediRenalia tur modum, ut classem emitteret: quando nec ætate nostra multū suis urbs. uiribus possit, nixa societate Lubecensium, & eorum qui in occiduis partibus egunt Mercatorum. Ea classe aucti Lubecenses, obuiam Regi ire contendunt, sex maioribus ex omni classe nauibus perarmatis. Rex autem declinauit in Vuernouiam: ibiq́ cōsedit. Lubecenses nuncio admonuere Vuandalos Boruuini filios: ut Regem à terra, illi à ma

ri adorirentur. Nihil erat opus multis ſtimulis in eam gentem, quæ ab olim ſua ſponte Danis ſemper conflictati ſunt. Igitur Rex utrinque ex- pugnatus, in Lubecenſes uertitur: & illis retro pulſis, claſſe ſua redit in Regnum. Ciues autem deiectis præſidijs, portum ſuum in antiquum modum reformauere: Vualdemarus autem in Regnũ rediens, com- ponendis utcunque rebus inſtitit: & poſt annos quatuor huius nouiſſi- mi belli, in pace quieuit, Anno 42. poſt Mille Ducentos: cùm per an- nos quadraginta Regnum uaria fortuna adminiſtraſſet, fortunatior iuuenis, quàm ſenex.

Vualdemarimors, Anno. 1242.

¶ Ericus patri ſuccedens in Regnum, à Lubecenſibus impetitur. A fratre truncatus, Caput. xxi.

Ericus Rex VII.

ERICVS inter filios eius natu maior, patri ſuccedit in Regnum: & quoniam pater non ætatis ordinem ſecutus, utro- que iuniorem fratrem illis in Regno præpoſuit: Abel Dux Slesuici, patris in hoc ſecutus iudicium, fratri ſe quoque præponendum putauit. Vnde factum eſt: ut principio fraterni Regni Abel duros motus exci- tauerit: ſed tamen Ericus in Regno utcunque perdurabat. Cuius tempo- ribus Adolphus Holſatiæ Comes, poſtquã in Liuonia aduerſus per- fidos diu pugnaſſet: reuerſus in nouam b. Franciſci religionem tum ef- feruescentem, pro recentia facti ſe tranſtulit: genero ſuo Abeli Duci Slesuicenſi permiſſa tutela filiorum: quos ad literas erudiri cupiens, magnis ſumptibus in Pariſiorũ gymnaſio iuſsit creſcere. Interea Rex Ericus Lubecenſibus infenſus, patris iniuriam conſtituit uindicare: & primum quidem ciues in Dania piſcaturæ inſtantes, cœpit. quod ex paterno facto inoleuit. per eam uiam extorquere uolẽs quæ cupiebat. Sed liberatis per quamcunque occaſionem ciuibus, ipſi armatam claſ- ſem mittunt in Daniam populaturam. Peruenientes autem in portũ qui dicitur Mercatorum, ubi Rex plurimum conſederat: Arcem pro- ximo ſeculo ab Abſolone Archiepiſcopo fundatam, oppugnant: & ſolo deiecto complanant: onuſtaſque prædis naues reducunt uictores. Hic Rex cùm eſſet Deo deuotus, honore præcipuo excoluit ſanctum martyrem Vuenzeſlaũ Boëmiæ Ducem: quem frater eius occiderat. Cùm autem Rex eſſet ſoporatus, uidit per quietem, eundem ſibi dicen- tem martyrem ſanctum. Confide frater. Adſum quem colis. Nuncius tibi uenio, eodem te genere martyrij abſumendum quo & ego. Prius tamen Monaſteriũ uolo conſtruas in honorem Dei, & nominis mei. Euigilans Rex, certus, non fuiſſe uana ſomnia, in terra Renalenſi Cœ- nobium cœpit erigere, quod ei uiſio præcepit. Sed prius quàm con- ſummaret, morte ſubtractus eſt hoc ordine. Viſionem ſuam duxit in longa tempora conſummandam: præſertim fiſus, quòd necdum ex- pleſſet

Adolphus fit monachus.

Steckelburg, Arcẽ Abſolonis Lubecen. ſolo æquant.

Somnium Regis.

pleſſet iniunctum ædificendi Monaſterium. Simul fretus fraternis ui
ribus: quòd ſuperiori anno reconciliati eſſent, ex longinquo diſsidio:
fratrem ſuum Abel in ditione ſua duxit uiſitandum. Venit: fratremq́
conuenit amiciſsimè. Ille uenientem Regem hoſpitaliter excæpit, ut
apparebat: ſed uixit in corde eius odium inexpugnabile: quod nullus
fraterni ſanguinis reſpectus, nullus compoſitionis modus, nulla fami-
liaritas potuit exuperare. Nihil timentem Regem, cùm ad Scacos(cal
culos uocāt latrunculos)cum quodam milite Rex luderet: & omnem
ſecuritatē in fraterna domo præ ſe ferret, à fratris militibus captus eſt:
& in nauim perductus. Lago quidam ex Dania miles illi præfuit, capi
talis Regi inimicus: quem ubi Rex uidit, malà ſibi ominatur. Ille ait,
Moriēdum tibi ſcito Rex ſinè ulla cunctatione. Sciebam inquit Rex,
ubi in tuas manus perueni, eſſe de me actum: uerumtamen ſacerdotē
mihi iube adeſſe, ut animæ ſempiternæ conſulam. Quo adueniente,
ſynceram ex animo peccatorum confeſsionem peregit, & abſolutio-
ne percæpta, Sciebam inquit, mihi à fratre meo mortem impendi, ſed
non tam ſperaui properatam. Peccata quidèm mea depoſcunt quod
patior: ſed non erit melior exitus fratri, niſi quòd reſipiſcat à malicia.
Solent morituri nonnunquàm uaticinia edere. Et Rex quidèm in na-
ui, ipſo in lacu Slya, ad oppidū Sleſuicenſe, cæſus ſecuri eſt. Inconſue- Regis mors
ta mors Regi. Cadauer ſaxo coniunctum, mergitur in profundum: ſecuri.
non tamen diu poſt, inuentum eſt ſupernatare, ceruice adhuc per cu-
tem adhęrente corpori. Inde tranſlatum, tumulatur in oppido Sleſuig
apud fratres Pręđicatores. Monſtrant tamē in Eccleſia maiori locum,
unde furto ſubtractum, in ſepulchrum Regium ferunt tranſlatū. Fra-
ter autem iam Rex, ubi intellexit, inuentum fratris Regis corpus, iuſ-
ſit effoſſum deportari in Regium ſepulchrum. Erat autem annus poſt
natum Chriſtum Milleſimus Ducenteſimus Quinquageſimus pri- Año. 1251.
mus, cùm annos non plenè nouem in Regno peregiſſet. Qui huius ne
cis conſcij fuere, omnes malè perierunt. Lago ipſe executor ſceleris, in
Holſatia obtruncatur à colluſore. Hermannus quoq́ Kerkuuerder
miles, qui tum cùm Rex caperetur, cum illo ludum peregit, cùm con-
ſcius factionis putaretur, à foſſoribus ruſticis confoſſus perijt.

¶ Abel fratri ſurrogatus, ab equite Sialandico impeti-
tur, fugaturq́. In Friſia tandem occumbens.

CAPVT XXII.

ABEL Regis proximi frater, ſuperioris filius, fratri ſur- Abel Rex.
rogatur in Regnum. Quod malè partum, & fratri per
uim extortum, non potuit eſſe diuturnum. Nam in ipſa ſua Dania,
præſertim in Sialandia bello impetitur, ab Henrico de Mildorpe mi-

lite. Cui Rex cum copijs suis congressus, uincitur, atque fugatur. Multis suorum amissis: uictores in naues præda congesta, redierunt in sua. Creditum est: motum illum uenisse Regi ex Frisia, atque Thietmarsia. Nam proxima æstate uindicare se uolēs Rex Abel, arma collegit plurima: & primos quidem impetus uertit in Frisiā Aquilonarem (Nort strand uocāt) inde proximo traiectu transiturus in Thietmarsiam: unde coniectura est, inde prodijsse priores, qui eum lacesserunt hostes. Sed cùm improuidè depugnaret in Frisia: à Rustica plebe, Rex tantus, & tanta præditus armorū multitudine, cadit oppressus. Tum impletum est morientis fratris uaticinium: qui prędixit, nisi conuerteretur à uijs malis, proximè secuturum. Non hanc Regis expeditionem fuisse in Holsatiam, quisquàm præsumat. Cùm semper amicissimè uixerit iste Rex cum Leuiris suis, quorum tutelam gerebat. cùm illi absentes essent pro literarum studio: & redeuntibus in Hamburg, præsente Archiepiscopo Bremensi, liberrimè restituit ditionem, nihil sibi iuris reseruans: fretus etiam eorum armis in fratrem Ericum. Nō enim semel tantùm arma promouerat Archiepiscopus Bremensis cum Ioanne Holsatiæ comite: sed & filium Abelis Vualdemarum, qui cum Comitibus Holsatiæ auunculis suis, studio literarum deditus erat in Francia: redeuntem, apud Coloniam (incertum quibus causis) captū & detentum, idem Ioannes ęre suo redemit post patris mortem: datis, ut ferunt, sex milibus aureorum. Hic Vualdemarus patre cæso reuersus, à patruo Christophoro Rege permissus est administrare Ducatum Slesuicensem. Peregitque æuum diu pacificū cum Comitibus Holsatiæ auunculis suis: semper memor puerilium studiorū: memor sanguinis proximi: memor beneficij, quod ei Ioannes impenderat, cùm eius opera ex captiuitate Coloniensi liberaretur.

A Frisijs cadit.

¶ Rex cum Regina in Leoheyde capitur. Liberati, tandem in pace reliquum ætatis transigunt. Comes uero Ioannes milite suo nondum disperso, iniuriam Lubecę passam, ulciscitur ferro & igne: eadem à Lubecēsibus postea passus. Rex Christophorus moritur. Caput. xxiij.

CHRISTOPHORVS proximorum Regum germanus frater, Vualdemari Regis itidem filius, succedit in Regno, iamdudum impacatissimo crebris Regum inuitationibus: quæ secum afferunt omnium rerum innouationes. Veniunt noua consilia, noua ministeria, noui mores. Hic Christophorus diu nullos expertus est magnos casus in Regno: sed quietè satis egit usque ad tempora morientis Vualdemari, Ducis Slesuicen. Hic erat Regis ex fratre Abele nepos.

Christophorus Rex. I.

Reliquit

Reliquit autem Vualdemarus ex ſorore Ioannis & Gerardi Comi-tum, filium Ericum: cuius adminiſtrationem in ætate minori ſibi Rex deſumpſit: arbitratus Regno conducere, ut unum iterum corpus inte-gretur, extincto Ducatu Sleſuicenſi. Sed cùm Regis conatus intellige rent Comites memoratī, pro ſuo nepote Erico arma ſumpſere: & Re-gi nunciantes hoſtilia, occurrerunt uenienti cum expedito agmine in loco qui dicitur Leoheyde: ibiq; Signa contulerunt. Vbi diu fortiter extracta pugna, inclinauit fortuna Regis. Cæſi plurimi: capti nonnul-li. In quibus Rex ipſe capitur. Non aberat longè Regina: illam quoq; cum Rege captam, Comites perduxerunt in Hamburgum. Sunt tam en qui hanc rem non Chriſtophoro, ſed filio eius Erico narrent con-tigiſſe, ut caperetur. Nam Chriſtophorum tradunt obijſſe Anno. 59. cùm triennio poſt in Leoheyde confligeretur, Rege capto cum Regi-na. Et eam rem de filio Erico teſtificantur Annales Danorum. Inde poſt multos dies, multis argenti libris in redemptionem perſolutis, re laxatur. Sed Ioannes Comes Holſatiæ, cùm adhuc uictrices cohortes ſuas teneret: memor iniuriæ quæ nuper illi Lubecæ prouenerat, cùm immunitatem urbis uiolaſſet: & uix tumultuantium Ciuium manus euaſiſſet: uindicare ſe conſtituit: & mouens in prædia Lubecenſium, ferro & igne cuncta uaſtabat. Sed ciues diſsimulata in tempus inuaſio ne, cùm ille agmina ſua diſperſiſſet: illi quoq; inuocato Alberto Duce Brunſuicenſe, reddunt uicem Comiti. Vuagriam illi peruaſtant. Op-pidum Kilonem obſident, & oppugnant: & incendijs, uaſtationibus què peractis, cum præda reuertuntur. Chriſtophorus autem in pace omnia adminiſtrauit: paſſus unicuiq; ſuum eſſe, quæ pridem illi cau-ſa malorum erat. Inde ad añum Chriſti Milleſimum Ducenteſimum quinquageſimum nonum in fata conceſsit.

Rex cũ Regina capitur

Año. 1259.

¶ Erici & Regnum, & in affines Erici Ducis filios, atq; Holſatię Comites tyrañis. Eodem tempore Magnus, fratrem Vual demarum ex peregrinatione redeuntem, Regno ex-pulit: & quòd ad Regem Daniæ confugerat, Scaniam deuaſtat. Rex Daniæ ſuorum con ſpiratione tandem perijt. Caput. xxiiij.

ERICVS adoleſcens, patri Chriſtophoro ſurrogatur in Regnum. Hic cùm ad legitimam perueniſſet ętatem, Agne tem duxit uxorem, filiam Ottonis Marchionis de Brandenburg. Cui us Regni tempore Ericus Sleſuuici Dux, abijt in fata: duos relinquẽs paruulos, Ericum, & Vualdemarum: quibus Rex Ericus præeſſe uo-luit iure ſanguinis: multũ recuſantibus de Holſatia Comitibus, Ioan-ne ſecundo, & Alberto, unà cum Henrico Gerardi filio. Rex tamen

Ericus Rex VIII.

peregit quod uoluit: renouata Arce in oppido Koldinghũ: unde quo
ties uellet, frænum inijceret uniuerso Ducatui Slesuicensi. Imo Rex
ipse, multum reluctantibus cum Duce Comitibus, totum penè Duca
tum in ditionem suam redegit: paucis relictis in manu Ducis. Prænalu
it enim Rex: nec momentum habere potuit, quod aduersus molitio-
nes eius, utpote incomparabiliter maiores, Comites cum Duce cona-
rētur. Cùm tamen Vualdemarus, qui solus remansit, adoleuisset. Per
incrementum communium amicorum factum est: ut Dux recognos-
cens feudum ab Rege, quod prius noluisset, omnem terram recupe-
raret quæ dudum Ducatui debebatur. Cunq; bellum illi diuturnũ es-
set in Ducem Iutiæ (hodiè uocant Slesuicensem) collatis uiribus Du-
cem cœpit: Arcem Tunderen subuertit. Reintegrata tamen deinde est
gratia inter illos. Per huius Regis tempora, Vualdemarus Rex Sueo-
num pro Christo peregrinatus: cùm abesset, Regnum eius inuasit fra
ter eius Magnus: nec redeuntem passus est ingredi. Ille diuertit ad Eri
cum Daniæ Regem, hospitaliter exceptus. Quod ipsum Magnus in-
uasor, ferre non sustinens: cùm adhuc Reges in se nihil molirentur, prę
Scania deuastatur. ueniens, mouit in Scaniam: eamq; ferro & igne deuastabat. Huius Re
gis temporibus Guidò Cardinalis Legatione fungitur in Dania. Cau
Autoris manu annotatio in Originali. sa Legationis hæc fuit: quòd Christophorus huius pater, Iacobũ Ar-
chiepiscopũ Lunden. captiuum habuit in causa Decimarum: & cùm
annis ferè nouem durasset, ob hoc positum interdictum, Guido re-
bus compositis relaxauit. Ericus autem longæuæ pacis inde tempora
Año. 1286. sortitus, ad annum Christi peruenit post Mille Ducentos octuagesi-
mum sextum: & cùm nihil foris hostile experiretur, suorum impetum
euitare non potuit. Nam domestici eius, incertum quibus ex causis,
conspirantes in eum, hostiliter confoderunt. Crediderim, gentem mo
tibus assuetam creberrimis, non æquanimiter pacem, ac temporum
tranquillitatem tolerasse: & cùm deesset quod foris cum laude perage-
rent, uersi in caput suum Regem, pro quo omnes mori oportebat, ipsi
ad mortem prouexerunt. Nescia mens hominum fati.

¶ Ericus maior natu filiorum superioris Regis Erici, Nobiliũ suf-
fragio Regno præficitur. Vualdemarus Dux, agnatorum par
uulorum tutelam suscipit. Suboritur grauis simultas in-
ter Regem & Archiepiscopũ Lundensem. Expostu
lat Vualdemarus cũ Rege: dehinc arma utriq;
corripiunt. Res per amicos componitur:
quo à fundendo sanguine abstinea
tur. Caput. XXV.

Ericus Rex IX. ERICVS trium Erici filiorum natu maior, adolescens
tamen,

tamen, Procerum uoluntate in sceptra succedit: futurus magnificus, & splēdore gloriæ insignis Rex. Vualdemarus Slesuici Dux, legitimam pro minoribus subijt administrationem. Inter Principes agnatos maior, & cui plurimum fideret Regina, rebus plus quàm ciuili bello in Regno perturbatis, erat Vualdemarus, procurandis rebus sollicitus. Cumq; staret in concilio, incumbens rebus gerendis: audit insidias sibi tendi ab his, qui sibi de morte Regis malè erant conscij. Nam præuenire conati uindictam, ipsum quoq; Vualdemarū opprimere sunt connisi, certi, quòd nisi eo extincto, salui esse non possent. Ipse ad pericula intrepidus arma poscit: & accæptis in illos, qui detecti fuere, desæuijt: alios strauit: nonnullos uulnerauit, quacunq; occasione manus eius effugientes. Quosdam captos, in Alsen deuexit, & uinculis mancipauit. Ericus cùm ad legitimos annos peruenisset, coniugem duxit Suetiæ Regis Birgerij sororem: cùm pridèm ipse Birgerius coniugem haberet germanam Erici. Ita geminatis affinitatibus, fortius inuicem sunt deuincti. Hic Rex grauem cum Archiepiscopo Lunden. gerebat simultatem, ob quædam Regni & Ecclesiæ iura, cùm quisq; suàm partem (ut fit) iustiorem reputaret. Cædere cōactus Archiepiscopus maiori potentiæ, Romam se contulit. Prius tamen carceratus, euasit. Et cùm summo Pontifici rem aperiret: misit ille Isaruum, ad Regem nuncium. Quem Rex pro Ioanne depulso, fecit Archiepiscopum. Regnū tamen mansit in Interdicto. Suffertur Ioannes ad sedem Rigensem. Aliquanto post tempore, iterum transfertur ad Bremensem Ecclesiam: Isaruus ad Salernitanam, ut careret Ecclesia, quam non erat ante ritè consecutus. Nec diu post, Rex Cancellarium suum misit in Vrbem, rebus componendis. Quod ita impleuit. Extitit deinde causa, quæ Vualdemaro Slesuicen. Duci Regem faceret infensum. Simultas primum uerbis expostulata, in apertum bellum processit. Vterq; comparatis sibi armis, contractisq; auxilijs, duxerunt in inuicem. Maior erat longè Ducis exercitus: nec incertus poterat uideri pugnæ exitus, cùm ex hac maiori parte starent pugnacissimi plurimi. Sed interuentu communium amicorum, quùm iam ad pugnam parata starent agmina, res ita dirimitur: ut Duci Lalandia permittatur, quæ dissensionis uidebatur materia.

Coniugium Regis.

Manus Autoris.

Dirimitur pacto bellum.

¶ Ericus Rex Birgerio Suetiæ Regi suppetias laturus, multorum Principum concordias erigit: frustra tamen exercitu magno in Suedos mouit, operā & impensas perdens. Caput. XXVI.

ISDEM temporibus cùm Principes Vuandaliç apud Rostock, quem puerum dixere, contempta filia D. Alberti Marchio-

nis,duxiſſet cõiugem,congentilis ſui D.de Vualogaſto filiam : iratus Albertus,malè minabatur contemnenti. At ille ſe ſubiecit Erico Danorum Regi : qui miſsis expeditis militibus, ſubditum ſuum egregiè defendit.Inde Rex Ericus, cùm cerneret res omnes in Suetia turbari: & magno ibi bello confligendum:operas impendit, ad pacandas res uicinorum Principum, ut illorum uteretur opera ad bellum memoratum.Intendit ergo animum ad pacandos uicinos Holſatos.Nam Comites ſuccenſi militaribus, plures eiecerunt de terra. Rex interpoſita opera,pulſos reconciliauit Dominis ſuis. Cunq; Magnopolenſibus inciderent ſimultates ad urbem Lubecam: Duci quoq; Sleſuicenſi,& Comitibus memoratis turbata erat ſynceritas: euocauit Rex Albertum Saxoniæ Ducem : & omnes quos diximus, in inſulam Cimbriam,quam corruptè uocant Imbriam: ibiquè dedita opera, omnes & ſingulos quibuſcunquè ex cauſis diſsidentes, conciliauit inuicem : ut datis dextris, Regis nutu omnia pacarent. Qui de Lubeca miſsi ſunt, cùm cernerent Regis tantam paci deditam operam:perſuaſis ciuibus, Regem decennio elegerunt Defenſorem: per ſingulos annos mille illi marcas dependentes. Ex his quos diximus Principibus, Nobilibus, atq; ciuibus, Rex fortem & expeditum conflauit exercitum, mouens in Suetiam,Birgerium ſororium ſuum liberaturus: quem fratres eiuſdem Birgerij, Vualdemarus,& Ericus, Regno deturbatum,in uinculis eſſe iuſſerunt. Veniens autem Ericus Rex : omne Regnum,omnes portus,urbes & arces,atq; caſtella, ita reperit Teutonicorum impoſitis præſidijs eſſe communita : ut nihil ipſe cum uniuerſo exercitu ſuo perageret.Ibi perierunt labores & impenſæ plurimæ:incaſſum Amici fatigati,qui tamen omnes Regi erant uoluntarij, maiora etiam pro illo ſubituri.Nec diu poſt,Otto Brandenburgenſis Marchio,cùm antiquas exerceret in Regem ſimultates : audita magna eius & mirabili magnificentia:non paſſus ab eo diutius diuelli, in oppido Ribeniſse occurrit Regi:conuenitquè, ut anno proximo Roſtock confluerent. Ibiq; Marchio ipſe centeſimus,inter quos erant.xx.Principes,qui cingulum ſumerēt militarem de manu Regis. Quam ſolennitatem quia in Vuandalia deſignauimus,hic tranſilimus.

Concordia Principum.

Teutonum præſidia.

¶ Vetus in Regem coniuratio,ab Vxore Ducis Lalandiæ proditur. Puniuntur Coniurati. Bellum atrox apparatur inter Marchionē & Regem : quod Marchionis morte non ſuccedit. Rex item moritur. Caput.xxvij.

PER QVAE tempora patefacta eſt Coniuratio grauis in Regem Ericum,hoc ordine. Ericus Dux Lalandiæ diem ſuum obierat.

obierat. Relicta eius, cùm ad filiam Regis tum de sacro fonte leuan-
dam uocaretur, prompta uenit: & ut Regi gratum quid faceret, Lite-
ras exhibuit multis Sigillis communitas: uel ignara quid proderet,
uel maligna in uiuentes. quando marito suo iam mortuo, noceri non
poterat. Erant autem literæ illæ Coniurationis initæ in caput Regis.
Quibus accæptis, paulatim sumpsit pœnas de omnibus Coniuratis, quos literę prodiderunt. Ita plurimum sanguinis effusum: ut nequam Coniuratio uindicaretur. Ducatum autem Regno consolidauit. cùm Dux prolem non liquisset masculam. Bellum deinde ortum est Regi magnum. cùm Vualdemarus illi Marchio multa minaretur: occasio- ne (uti arbitror) orta de Vuandalis: qui Regi, quàm Marchioni erant promptiores. Procesit res, & serpsit latisime. Quisque partibus suis ad glutinabat quos potuit. Regi cohærent Ioannes, & Gerardus Holsa- tiæ Comites: Ericus Dux Saxoniæ: Henricus de Magnopoli, Vuer- slaus de Rugia; Henricus de Zuerin, & urbs noua Gripesuualdis. Marchioni uerò adhæsere, Otto Dux de Stetin, Vuerslaus de Vualo gast, Ottonis frater: Sundensem, ac Rostoxensem urbes, in hac parte constitisse ferunt. Lubecenses uerò se partibus subtrahentes, in neu- tralitate constitêre. quòd sine pernicie sua poterant nusquàm inclina- re. Nam Regem sibi elegerant defensorem: Marchionem uerò cogno uerunt Imperij proximum sibi Principem, nonnihil ab Imperio respe ctus in ciuitatem habere. Quùm ita maximi utrinque bellorum fierent apparatus: mors Marchionis rem omnem diremit. Nam sanguinis sui nullum reliquit successorem, qui bellum propagaret. Peruenit enim feudum illius mox ad Imperium. Ericus autem iam ingrauescens an- nis & morbo, cùm adesse sentiret diem extremum, conuocatos Proce- res monuit: ne fratrem suum Christophorum, quem ille pro suis de- meritis Regno expulisset, Regem post se facerent: & inde concesit in fata, ad Annum Christi post Mille Trecentos uicesimumprimũ, cùm in Regno triginta quinque annos peregisset.

Puniuntur Coniurati in Regem.

Erici mors. Año 1321.

¶ Christophorus Erico succedit. Bello in Stralessundos parato, capto primum à Ciuib. Duce à Louenburg. exercitus re infecta dissoluitur. Caput. xxviij.

CHRISTOPHORVS defuncti Erici frater, quàmuis moriens Rex hoc uetuisset, uterini fratris sui Ioãnis Holsatię Comitis opera, in Regnum peruenit. Erant multi, qui illi Ducem Slesuici Ericum prępo suissent: idque maximè iure comprobarunt. Multique Germanię Principes in eam partem inclinabant. Nec erant in Regno pauci, qui uoluntatẽ Erici proximi Regis iustificabant. Sed uicit omnia Ioãnis fratris sui instãtia, ut in Regnũ ante alios perueniret.

Christophorus Rex, II.

ueniret. Erant inter Proceres, quos naturalis respectus permoueret: quòd Regis frater & filius ad coronam proximus haberetur. Sperabant enim, iam deferuescente adolescentiæ calore, futurum modestiorem. Multa illi bella cum suis: multa cum exteris. Cumq; in Ducē Slesuici exterminandum uerteretur: occurrūt illi Comites Holsatiæ. Tamen priusquàm ad eam rem ueniretur, bellum uertit in urbem maritimam Stralessund. quòd Regi obnoxia diceret, fundata à primo Vualdemaro: illa autem Vualogastensi Principi D. suo parebat. Rex magnam instruxit classem: inuitans à terra Principes fœderatos, hos scilicet: Ericum Ducem Saxoniæ de Louenburg: Albertū Ducem Lunenburgen. Gerardum & Ioannem Comites Holsatorum: Adolphum de Schouenburg Comitem: Guncelinum de Vuittenburg: Henricū de Zuerin Comites: Henricum de Mekelnburg: et Pribislaum Vuandalorum Principem. Hi mouerant à terra. Cæterum à mari uenerant Christophorus ipse Rex Daniæ: Birgerius Rex Suetiæ: Sueno Dux Slesuici: Kanutus Pors, Dux Hallandiæ, incomparabilis uni expugnandæ urbi exercitus. Hos omnes agmine suo præuenerat Ericus Dux de Louenburg: & metatus est castra in loco qui dicitur Heynhold. Ciues qui de muris specularentur aduentum eius, cùm scirent incomparabilem subsequi exercitum: expeditis armis suis ad solum egresi, fortiter oppugnauerunt. Ille quoad licuit sese defendit: sed fatigatus cessit multitudini: captus, & cum suis in ciuitatem protractus est. Reges & Principes cùm superuenissent, audito quid de Duce factum esset, indoluerunt: & oppugnationem urbis grauiorem inierunt. Sed cùm Ciues animosè defenderēt sua mœnia, inuanum laborauerunt: diuq; fatigati, in sua quisquè abierunt. Dux autem captus, traditur Duci de Vualogasto: ac ingenti se pecunia redemit, sedecim milibus marcarum argenti puri.

Regis exercitus.

Stralessundorum uictoria.

Dux de Louenburg capitur.

Proditionis insimulati Proceres aliquot, laqueo pœnam luunt. Sponsalia fiunt inter Marchionem iuniorem, & filiam Regis. &c. Caput. xxix.

CIRCA hæc tempora Rex Christophorus adiuuit partes Principum de Mekelnburg, aduersus maritimas ciuitates: in quo bello magnæ utrinq; calamitates illatæ: ita, ut inuicem ipsi Principes non æquis se oculis aspicerent. Vnde factum est: ut communibus amicis rem intercipientibus, eò deduceretur: ut Rex accæpta pecunia, Dominium Rostock, quod Regi prouenerat, aut feudi, aut belli iure in perpetuum permitteret dominis Magnopolensibus: apud quos permansit in hodiernum. Rex eò delatus, instructa classe, castra posuit ad ostia Vuernouiæ; ubi erant reliquiæ Arcis demolitæ

demolitæ Denskeburg. Ibi aduentũ Ludouici Romanorum Regis operiebatur. Venturum enim pollicitus eſt, ad deſponſandam Regis filiam, Ludouico Marchioni, Rom. Regis filio. Sed illo uel procraſtinante nimiũ, uel omnino uenire recuſante, ob cauſas neceſſarias, Rex in ſua regreditur. Quo etiam tempore, Rex cùm multos Procerum ſuorũ inſimulaſſet: quòd aduerſus ſe tradimenta conſtituiſſent: uolentes Rege deiecto, fratrem eius Regem habere: cùm tamen, ut multorum fert opinio, fuiſſent innoxij: ſuſpendio necauit. Nec diu poſt, cùm Ericus Sleſuici Dux mortẽ obiret, paruulo relicto decenni puero Vualdemaro: Rex iterum adminiſtrationem Ducatus quærebat. Sed obſtitere Holſatiæ Comites: & magnum inde bellum formidabatur. Nam Rex Ericum Ducem Saxoniæ adiutorem inuocabat. Nec minus Comites arma parauerunt. Sed interuentu bonorum uirorum, res tota ſine bello quieuit. Nec longũ poſthac, uenit cum apparatu magno multorum Principum Lubecam Bertoldus Comes de Hennenberg: ducens Marchionis Ludouici filium puerum nouennem: & exinde traijciens in Daniam, magna adhibita ſolennitate, deſpondit puero filiam Regis Chriſtophori. Aderat inter alios Henricus D. de Mekelnburg: qui cùm magnam teneret partem Vuandaliæ in Marchia, pollicitus eſt Rex, magnam ſe daturum pecuniam, ut ſibi permitteret eam partem ditionis. Ille ſciens quid Rex in ſuo poſſet, deliberationem unius diei depoſcit: ut ſuorum conſilio rem perageret. Negare cùm formidaret, minus annuere uoluit: quamprimũ potuit inſcenſa naue abijt. Comes peracto negocio ſuo, & ipſe redijt cum adoleſcentulo Principe ſuo: & reuerſus in terram, conuenit Henricum memoratum: ut à ſe accepta pecunia, potius quàm à Rege, traderet ditionem antedictam. Placuit utrunque: & conuenit de precio. Quo numerato, ad Marchionatum redijt, terra prius inde deducta.

Suſpenduntur laqueo Proceres in ſimulati proditionis.

Bertoldus ab Hennenberg.

¶ Rugiam Rex uendicat. Regno pellitur. At ui rediens, in Regno propter aduerſarios perſiſtere non potuit: eos beneficijs placat. Zegenberg arx capitur.

CAPVT XXX.

CVMQVE Rugianorũ Princeps tẽpore illo obijſſet ſine prole maſcula: omnes Vuandaliæ Principes in eam coniecere oculũ: Duces Stetinenſes, Pomerani, Vualogaſtenſes, Marchio, Domini Magnopolenſes: oĩbus aũt tũ excluſis, Chriſtophorus Rex iam uetus Dominus, eam ditioni ſuæ uendicauit. Sed cùm necdum conquieſcerent odia inuicem Danorum, & Holſatorum: Gerardus, & Ioannes Comites, aſtipulantibus Iutijs, nauigarũt in Daniã: & incolis ad ſe cõcurrentibus, Regem penitus Regno depulerunt. Ceſsit: perueniens

Rex Regno depulſus, ui redit.

Roſtock,

Roſtock. Ibi contractis undecunꝗ auxilijs, redijt in Regnum. Sed nō potuit conſiſtere in conſpectu aduerſariorum, qui Vualdemarum Erici Sleſuicenſis Ducis filium, Regem crēauerunt. Is Procerum uoluntate Curiam celebrans, auunculos ſuos Comites, qui eum Regem fecerant, remunerabat. Nam Gerardo conceſsit Ducatū Iutiæ: quem Sleſuicenſem dicimus: Ioanni Lalandiam, Cimbriam, & quędam alia. Miles quidam ex Teutonicis, arcem tum tenebat Vuerdingburg ſatis inexpugnabilem: cui Gerardus pollicitus eſt, daturum ſe quatuor milia marcarum, ſi redderet arcem. Ille accæpta fide de pecunia, mox tradidit. Conſignatum eſt illi æs promiſſum in arce Zegheberg: ut arcem teneret ex more in pignus, quoad uſꝗ acciperet. Ille adijt: poſſedit.
Zegenberg dolo capit. Sed quùm nihil ſibi timeret: ſcientibus, an neſcientibus Comitibus, incertum: noctu tranſcenſis muris, arx capitur. Ille cum ſuis muro deturbatur, proditoris ſumens præmia ſolita. Poterat tamen utcunꝗ fieri, etiamſi nihil inde Comites aut ſciſſent, aut mandaſſent. Sed dū bellum traheretur, fierentꝗ uiciſsitudines & mutationes plurimę: Ericus Chriſtophori filius uſqueadeò inualuit, ut auſus ſit obſidere arcē Gottorpe. Qua in obſidione tantum ſpei fouit obtinendæ arcis, ut nullo Holſatorum timore angeretur.

¶ Ericus uulneratus moritur. Rex cum Comitibus Holſatiæ paciſcitur. Dani illum obſidentes, cadunt. Gerardus Regem uincit. Pacto liberantur captiui: quod Dani fregerunt. Rex tandem moritur.

CAPVT XXXI.

ABERAT ex quibuſdam cauſis Gerardus uir fortiſsimus. Ioannem uerò contempſit. Ille autem adunatis armis, obſidentes
Ericus uulnere morit. Danos inuaſit: & commiſſo pręlio, Ericus uulneratus eſt letaliter: quo ex uulnere breui poſt obijt: & ſoluta eſt obſidio. Proxima autē Æſtate Rex Chriſtophorus Lubecam ueniens: interpoſitis amicis, pacem meruit à Comitibus. Erat autem pactionis hæc forma: ut Rex Comitibus perſolueret octoginta milia marcarum argenti puri: & in pignus, donec numeratio impleatur, acciperent, Syluam quæ dicitur Danica: cum octo circumiacentibus parochijs. Rex Vuerdingburg reducitur in Regnum. Sed Danorum Proceres huius compoſitionis formam
Rex obſidetur. non approbantes, reſtiterunt: Regemꝗ in ea arce obſederūt. Sed cùm Regi adeſſent Comites memorati, facilè ſuperauit aduerſarios. Omnium nouiſsimi fuere Iutij: qui Regi ſe opponerent pro ſuo Vualdemaro, quem Regem creatum defenderant. Nam arcem Gottorpe noua oppugnatione adorti, cinxerunt obſidione. Ioannes autem Chriſtophori uterinus frater, iam pro fratre agens: cōtractis copijs inſtitit obſidionem

ſidionem ſoluere. Et commiſſo prælio, ceciderunt ex Danorum numero nongenti. Ipſe uictor obſidionem diſſoluit: multis ex Iutijs nobilioribus ſecum captis abduxit. Extitit deinde cauſa, qua Comites fratrueles, Ioannes, & Gerardus, grauiter inter ſe diſsiderent. Rex fratri Ioanni ſuppetias tulit: ſatis ſciens, ubi Gerardum ſuperarit, de Ioanne ſe facilè acturum. Ioannes contractas copias in Todeſlo collocauit, Regem ſibi coniungendum demoratus. At Gerardus hoc cauens, ne copiæ iungerentur, Regis ex Sleſuico ducentis iter præoccupauit: & uenientem excipiens, manum cum illo cõtulit. Erat autem Regis agmen duplo præſtans numero. Sed Comes inuictus, conferens prælium, facilè Regis agmen dirupit: cecidit multos: aliquot cœpit: uix Rex elabitur cum filio Vualdemaro, in oppidum Kilonem confugiens. Ioañes audito prælij exitu, ad fratrem uenit: illumq; reduxit in Regnũ. Nec diu poſt, cum fratruele Gerardo egit ſuper relaxatione captiuorum, quos ſuperiore año ille abduxit de exercitu Regis fratris ſui. Nec tamen res ad ſolum ſpectabat Gerardum. nam auxilia plurima aliunde cõtraxit. Erant cũ eo Vuilhelmus de Orlemunde, Burchardus de Zualenberg, Comites. Henricus de Brunchorſt, Nicolaus, ac Guncelinus de Vuittenburg. his enim pars erat in captiuis. Sed tum accæpta Fionia, Gerardus uix cæteros reddidit quietos. Attamen Dani malè fidem ſeruabant. Nam eodem animo in Lundis repertos Holſatos obtruncauerunt: & obſidentes arcem Helſingburg, & quicquid in Regno Gerardus habuit, receperunt: cùm illi quos præfecit Gerardus, nihil hoſtile timerent. In his laboribus ætatem terens Chriſtophorus, cùm ad maturam perueniſſet ætatem, Anno poſt Mille Trecentos triceſimotertio uitam finiuit: cùm in Regno duodecim egiſſet annis.

Cadunt Dani. 900.

Gerardus Regem uincit.

Chriſtophori mors. Anno. 1333.

¶ Otto Vualdemari Regis frater bello captus, uix oblatis conditionibus eximitur: quibus non ad plenum ſeruatis, bellum Gerardus inſtaurat. Is clam nocdu truncatur. Eius mortem filius ulciſcitur. Caput. xxxij.

WALDEMARVS eius nominis Tertius, Chriſtophori filius, Regno ſuccedit. Cuius frater Otto, renouatis in Holſatos bellis, nihil profecit. Nam ei occurrens in Iutia Gerardus, ductor fortiſsimus, non longè à Vuiburgio collatis manibus, uicit: & multis cæſis, Ottonem cœpit: perduxit captum in arcem Zegheberg. Romanorum interim Rex miſsis nuncijs in Lubecam ſolennibus, Gerardo de Hennenberg Comiti, cum cõſortibus mandauit Ciuibus: ut quantas poſſent uires interponerent, ad laxandum captiuũ Ottonem Chriſtophori filium. Illi parẽtes dicto, quod poterant fecere. At nihil proee

Vualdemarus Rex. III

Otto soluit.

profecerunt. Ad extremum tamen pactis conditionibus, dimittitur. Quorum quædam dum non legaliter implerentur, Gerardus bella renouare cõactus, exercitum duxit in Iutiam. Ibiq́ dum castra haberet non satis diligenti suorum custodia: à Danorum quodam nobili, qui consuetudinem castrorũ eius nosset (nam diu illi militauit) noctu uelut unus excubitorum, ingressus cum sexaginta uiris, Comitem in stratu suo occidit: & cum eo Capellanum, & militem Henricum de Vuitighoue: & clam regressus elabitur. Ad primam lucem comperto scelere, ingens in exercitu luctus erat: quod uir incõparabilis, Ductor semper fortissimus, qui Daniam oẽm gladio suo sępè concusserit, tam negligenter perierit. Henricus tamen filius eius, cui ex robore Ferrei nomen postea accessit: peractis funeralibus ex more, consolatus exercitum, in Daniam illum duxit: ubiq́ sæuiens igne ac ferro. Nec obuiũ se ferre ille quisquàm præsumebat. Nec quieuit, donec caperet patris sui iugulatorem. Quem rotis membratim discissum, uulturibus deuorandum obiecit.

Gerardus strato truncatur.

Paternæ necis ultio.

¶ Vualdemarus Regno pulsus, restituitur. Dani ab Holsatis caduntur. Caput. xxxiiį.

IAM Vualdemarus Rex Christophori filius, Regno pulsus, exulabat. Vualdemarus autẽ pridem Dux Slesuici sub Christophoro creatus, nunc Regnum ope Holsatorum ambiebat: & peregit, ut Rex pelleretur. Sed mortuo Gerardo, cùm filiį eius multo tempore rem sustinuissent: & uindictam paternæ necis egregiè peregissent: & iam audirent, Lubecam uentitasse Ludouicum Marchionem, ex quibusdam causis: illum adeunt Comites: rogabantq́, ut ille interpositis partibus suis, Regem Regno restitueret. Ille dedita opera peregit: ut Dux Slesuici Vualdemarus, coronam poneret: Regi Vualdemaro redderet: accępturus quæ ab olim omnia paternæ fuerunt ditionis. Dux ex fide omnia peregit. Et ut in reliquũ tempus solida perstaret familiaritas, sororem suam Regi despondit in Sincderburg. Peregitq́, ut ex omni Regno Proceres coëuntes in Vuiburgum, reciperent & agnoscerent Regem, sacramentis ex more renouatis. Et tamen iniquis semper oculis aspexere inter se Holsatos diuersantes, cùm Fionia illis pareret. Ergo adunati, arcem eius terræ Scalinburg cœperunt oppugnare. Holsati, qui intus agebant, fortiter repugnauere: misso nuncio in Holsatiam, qui filios Gerardi, de rerum statu facerent certiores. Illi sexcentos armauere: perq́ mare immiserunt. Quos cùm ex propinquo esse obsessi cernerent: quadrato agmine incedentes, eruperunt: & instituta pugna, in obsidentes fortiter præliantur. Superuenere sexcenti pugnantibus: & intercæptos Danos, ad internitionem

Regno restituitur Rex.

ternitionē cecidere. Cæsa sunt ad duo milia ꝓmiscui ordinis: inť quos & Capitaneus omniū causa malorū: q in necē Gerardi ferť cōspirasse.

¶ Slesuici Dux ab Holsatia in uenatione capitur. Dani ab Holsatis mari cæduntur. Rex à Prussia, & Terra sancta rediens, Holsatos infestat. Fit pax per Suetiæ Regem. Caput. xxxiiij.

WALDEMARVS Dux quibusdam ex causis Holsatis auersus, quos semper coluerat, & quorum insigni opera sępè usus est: cœpit eos in hostilē animū. Holsati nō armis, sed insidijs agendum rati, obseruabant tempus uenationis suæ. In qua captū Ducem abduxerunt in Neuburg, arcem Fioniæ: & duobus annis tentus est, donec magno ære lueret captiuitatē suam. Vualdemarus quoq; Rex inuidit Holsatorum fortunæ, quòd meliores in Regno arces tenerent: quas se exulante, stipendiū militiæ suæ accæperunt. Obsedit ergò terra, mariq; arcem Callingburg. Sed Henricus Comes à mari adnauigans, obsidentibus instituto prælio magno, Danorum aliquot cæsis: aliquot etiam demersis, & captis nōnullis: soluit obsidionem. Inde uerò cùm Otto frater Regis, Teutonicorum ordinem ingressus, militaret, in Prussia, aduersus perfidam tum gentē Lituanorū: Vualdemarus Rex in eandem se expeditionē perarmauit: sumpto secū Erico iuniore Duce Saxoniæ. Et primùm quidem adnauigabat Lubecam: ibi Ducem excipiens. Inde contendunt in Prussiam. At illo ueniente, nō erat is ordo rerū, ut bellū innouaretur. Vnde frustratus Rex, sine fructu redijt in Regnū. Et statim post, eodē Erico assumpto, longam inijt peregrinationē in Terrā sanctā: ubi apud Dominicū sepulchrū, Rex ab Erico Duce creatus est Miles. Reuersus inde Rex, cæteras Holsatorum arces cœpit oppugnare: & in Lalandia obsedit Vuerdingburg. Ioannes autē Holsatiæ Comes. cùm id audisset: armatis aliquot nauibus, suppetias ferre cōstituit obsessis. Non est passus Rex Suetiæ Magnus, rem armis pagere. Nam ille intercæpto negocio, peregit: ut Rex octo marcarum argenti milibus persolutis Comiti, reciperet Lalandiam suam. Et consensit Comes, sedataq; est materia controuersiarum.

Dux Iutiæ capitur.

Dani à mari cæduntur.

¶ Varia belli fortuna, nunc Regi, nunc Principib. blandiente: tandem Magnus Suetiæ Rex, dissidij factus arbiter, rem omnem componit. Caput. xxxv.

INTEREA causa extitit, per quā ludificati Principes multi: inprimis Albertus iam Dux Magnopolensis, & Otto Archiepiscopus Magdeburgen. Rodolfus Dux Saxonię, & Albertus Comes de Anehald: Marchionem adulterinum defenderunt, aduersus Ludouicū Rom. Regis filiū, iamdudū illo Principatu inuestitum.

ſtitum. Rex aũt Vualdemarus partes fouit Ludouici: magno agmine mouens in Ducem Magnopolenſem Albertum: & peruenit agmine ſuo per Pomeraniam ſibi paratam, ad oppidũ uſq; Stargard. Quod non diu reſiſtere potuit oppugnanti. Secutus Regem Albertus, obſedit eum in oppido memorato. Sed cùm audiret Albertus ſuperuenire Romulum Marchionis fratrem cum exercitu: ut Regi ſubueniat: ne inter duos interciperetur, obſidionẽ relinquẽs, occurrit Romulo. Ibi conſerto prælio, grauis pugna fortiter editur. Sed uictoria fuit Alberti. Nam multis cæſis, ad quadringentos cœpit. Romulus cum paucis uix elabitur. Rex audita fortuna partis ſuæ, oppido egredit̃: & auctis copijs per Ducem Stetinen. in uicina Ducis oppida ducit: & aliquot captis, in Berlinum contendit obſidendum: quæ urbs ſenſerat pro Vualdemaro, quem Adulterinum Marchionem, Rom. tum Rex Carolus fertur ſuppoſuiſſe Bauaris. Ibi aliquot per Regem creatis militibus, obſidioni fortiter inſtatur. Secutus Albertus Dux cum copijs ſuis prælio ſe aptabat. Nec minus Rex ſuos inſtructis ordinib. tenebat, paratus excipere uenientem. Tum utriuſq; Principis Seniores adequitant, inter ſe locuti: Quid tanto petatur apparatu, niſi Chriſtiani ſanguinis profuſio copioſa? Conducibilius forè, pacis requirere conſilia. Et inter ſe deliberantes de illis, retulit quęq; pars Principi ſuo. Conuenitur: ut arbitrũ cauſæ facerent Magnũ Suetiæ Regem: qui proximo Pentecoſtes feſto, rem omnem dirimat. Ita diſceditur. Veniente autem pręfinita die, Rex auditis partium allegationibus, ita rem diremit. Vt Marchio Romulus, ſupra pecuniam, quam pro redimendis captiuis Duci debebat, remitteret homagiale ſeruitium, quod habebat in quibuſdam terris olim Vuandalicis: quas nunc tenebat Dux Magnopolen. Inſuper Romulus acciperet Ingeburgam filiam Alberti Ducis in coniugem. Dos eſſet oppidũ Lentze cũ territorio ſuo. Romulus pro uitalicijs daret Sponſæ Arusberg, Vuerben, Parleberg, cũ attinẽtijs.

Stargard Rex obtinet.

Alberti erga Romulũ uictoria.

Bellũ arbitrio Regis Suetiæ dirimitur.

¶ Adulterinus Marchio honori collato cedit. Indicuntur Comitiæ Lubecã ſuper pace cõmuni. Caput. xxxvi.

IN hunc modũ diremptis controuerſijs Principũ, Rex Vualdemarus, Romulus Marchio (cui frater Ludouicus eam Prouinciam permiſit) Ericus Dux Saxoniæ, adito Rom. Rege Carolo: ſciſcitantur, cur adulterinũ hominem Marchiæ impoſuiſſet, in graue præiudicium ueritatis, & Principũ? Quùm in ueritate Vualdemarus, quẽ idolũ illud præferebat, eſſet defunctus. Rex illis ſatisfaciens, reſpondit. Non ſe leuitate ulla, aut malignitate inſtinctũ hoc egiſſe: ſed Ottonis Archiepiſcopi Magdeburgen. Rodolphi Ducis Saxoniæ, Alberti de Magnopoli Ducis, & Alberti de An-

hald

hold Comitis sacramentis deceptũ. Tum Rex Vualdemarus, Et nos inquit, parati sumus ostendere, melioribus sacramentis eos peierasse. Ergò serenissime Princeps, muta Decretum. Cùmq; ad eorum uoluntatem Carolus Romulũ declarasset Marchionem: Adulterinus ille id intelligens, latuit: et in ditionẽ Comitis de Anehold concedens, in paupertate & calamitate uitam finiuit in oppido Dessou. Rex aũt Vualdemarus terris suis redditus, nihil duxit antiquius, quàm pacem ubiquẽ quantum posset latissimè constituere. In quam rem solennem Lubecæ Curiam indixit. Conuenerãt eò omnes uicini Principes, Romulus Marchio Brandenburgen. Vuilhelmus Dux Lüneburgen. Rodolphus de Saxonia: Ericus de Louenburg & Saxonia: Casimarus de Stetin: Vuertslaus de Vualogast: Albertus de Magnopoli: Ericus de Slesuig: Kanutus de Hallandia Duces: Henricus, & Nicolaus de Holsatia, Adolphus de Schouenburg Comites: multi item Milites aurati: militares sine numero. Ibi Consilium agebatur de temporũ tranquillitate, & communi ubicq; pace. Omnibus autem ritè constitutis: torneamenta militaria, ludi, choreæ, & Principum illic insignis apparatus uisebatur.

Adulterinus Marchio secedit.

¶ Rex Vuislon deprædatam, ditioni suæ subigit. Orti aliquot Ducum motus: at Ericus uictor superat.

CAPVT XXXVII.

PROXIMA Regi expeditio fuit in Godlandiam: ex nonnullis causis, quę in Annalibus non extant. Terram ferro & igne peruastabat: oppidum Vuislon arta cinxit obsidione: terra, maricq; oppugnans. Ciues cùm nullũ cernerent profugiũ, Regi se permisere, gratiam expetentes. Ille accæptis iuramentis, cùm interim miles eius præda onustus locupletaretur, uictor in sua reuersus est. Interea cùm Albertus Magnopolen. & Ericus Saxoniæ Duces, de finibus contenderent, & uicissim arces sibi ademissent: occupauit Ericus Plaue: cùm Albertus teneret Godebusch, & Boycenburg, quæ iuris ferebantur Saxonici. Rex interposita pactione, hoc modo litem diremit: Vt quisquè alienũ redderet. Credulus Ericus, pactioni satisfecit, reddens Plaue. Cùm aũt Albertus non pareret, indignatus Rex, Helsingburg, quod Præfectus Alberti tenebat in Dania, recepit. Ericus quocq; ducens in Magnopolim, congreditur Alberto: & uictoria potitus, plus quàm quadringentos cæcidit, ac cœpit. Dum ista fierent, Comites Holsatiæ pro Alberto sentientes, oppugnauere arcem Krummesse. Superuenere Ducis Erici milites: & consertis manibus 60. equites strauerunt, atcq; cœperunt. Ita utrobicq; pars iustior Erici superauit.

Erici Saxonis uictoria.

¶ Rex cum maritimis Vuandaliæ ciuitatibus bellum gerit: in quo filius

Regis lapide ictus, cadit. Rex soluto prælio, Nicolaũ Holsatiæ Comitem uincit. Cimbriam inuadens, superatur, capto Capitaneo Petro. Caput. xxxviij.

DEINDE dissensio grauis orta est inter Regẽ, atq; urbes maritimas Vuandalicas: quæ in apertũ processit bellũ. Armauere Ciuitates aliquot magnas naues, classem ualidam: & duxerunt in Regem. Congressi, pugnauerunt in mari. Et satis incerta fuit uictoria. Nisi quòd filius Regis Christophorus, ictus lapide, nõ diu superfuit. Hic casus diremit prælium. Tum copiæ Ciuitatum terris impositæ, incedunt uastabundæ ad prædam: negligentius habita classe, Rex autem submisit quosdã, qui sex grandiores ex omni classe naues caperent, & abducerent. Ob quam rem Præfectus classis, ex urbe Lubeca, Ioannes Vuirtenburg, capite plexus est. Interea Nicolaus Holsatiæ Comes, arcem Bramberg in Fionia, sui ut putabat iuris, obsedit: & penè cæperat. Tum superueniens Rex maioribus copijs, cũ Comite conflixit. Ille & si fortiter repugnaret, multis utrinq; cæsis, ad extremũ cedere cogebatũ multitudini: captis penè omnibus, qui de suis supererant: uix ipse cũ paucis euasit. Idẽ quoq; Rex cùm classem perarmasset, duxit in Cimbriam: quam Comites Holsatiæ tenuerunt. Inde uerò cùm tota non indigeret, partem copiarũ, sub Præfecto Petro, misit in portum Vuismariensem: ut prædaret. Ciues aũt, ubi innotuit, in naues se armati contulerunt: & inita pugna, Danos superarũt: capto Petro cum centũ sexaginta suorũ. Qui postea singulari ingenio elapsus est è manibus eorum. Nam custodes suos ebrietate cõsopiuit: & effractis catenis, apprehensum unũ ex socijs, qui æger erat pedibus, in dorso portauit: tendens in portũ. Nemo illũ ex captiuis esse cõiectare poterat: cunctis arbitrantibus, quòd fideli custodia manerẽt in compedibus. Obuios uigiles, sciscitantes, quo iret? quisne esset? hoc responso delusit. Ebriosus inquit iste meus (quem malè perdant dæmonia) ita potu suffunditur, ut ambulare non possit: illum itaq; in nauim deporto: ut ibi confrigescens, edormiat ceruisiam qua madet. Illi credentes, dimiserunt, sic elabentem de manibus eorum.

Filius Regis lapide cadit.

Vincuntur Dani.

¶ Rex thesauro collecto peregrinatũ. Mercatores libertate sua spoliati, in arma mouentur. Res demum per Regni Proceres transfigitur. Rex rediens, pactũ ratificat: paucis tum morti concedens. Caput. xxxix.

REX deinde (cùm suspectã haberet fidẽ suorũ in Regno conspirantiũ, ut ille coniectabat) cum Vuandalicis ciuitatibus, enauigato mari, cũ ingenti thesauro peregrinationem inijt. Multis tamẽ fertur rebus in Marchia ad Prislauiam spoliatus. Sed inde profectus, petiuit

tiuit Gallias: peruenitq; Auinionem: ubi Papa etiam tunc Curiam fo-
uit. Excipitur hospitaliter: et in ipsa Quadragesima honoratur, de mo
re data Rosa. Cùm autem reuersus esset Rex, nec Mercatoribus in Re
gno suo permitteret antiquas libertates: consiliũ inierunt per Orator-
es suos in Colonia Ciuitate: ut ex oppido Campensi enauigarent in
Regna: quasi non maritimarũ, quæ uocantur Vuandalicæ, Ciuitatũ Mercatorũ
causa esset, sed omnium Mercatorum. Multa per Daniæ insulas edita consilium.
est uastitas: multa incendia: infinita prȩda. Rex ipse cessit Regno, ubi
cunq; peregrinatus. Ciuitatũ, imò Mercatorũ agmina armata, arcem
Coppenhauen obsidione cingentes, oppugnauere uehemẽter, & ex- Mercatorũ
pugnauerunt, multa inde præda conuecta. Cùm ergo copias ubiq; ui furor.
ctrices circumtulissent, multas Arces oppugnando, & expugnando:
Proceres terræ Regem non habentes, perpetuæ Regni ruinæ prospi-
cientes, inito tractatu, terram Scaniæ sedecim annis Ciuitatibus consi-
gnarunt cum suis prouentibus, in recuperationem & compensatio-
nem damnorum, quæ per aliquot annos Ciuitatibus ex Regno pro-
uenerant. Quibus annis decursis, Ciuitates suam implentes fidem, ter
ram ipsam cum omni iure reddiderunt Regno. Eodem tempore inua
luit controuersia ipsa de Nuptijs Elisabeth, quæ soror fuit Henrici &
Nicolai Comitum Holsatiæ: quæ primùm Aquino Noruagiæ Regi, Elisabet
inde etiã Magno Suetiȩ Regi desponsata fuit, utrobiq; reiecta. Quam Holsatiæ bi
rem in Saxonia exequemur. Vualdemarus autem Rex pertæsus lon- na repudia-
gæuæ peregrinationis, in Regnũ redire contendit, comprobatis con- tio.
ditionibus pactis inter Proceres, & Vuandalicas ciuitates. Ibiq; non
diu manens, infirmitate correptus, cùm ægritudinem augeret aduersi-
tas, in pace CHRISTI quieuit, post Mille Trecentos septuagin-
ta quinquè, post mortem patris per annos quadraginta duos, Regno
uariè iactatus.

¶ Margareta Vualdemari filia, pro Olauo filio, Daniæ Regnum subit. Feuda partitur. Et mortuo filio, ipsa Comitias in Neuenburg conscribit. Caput. xl.

MARGARETA Vualdemari unica filia, quia pro- Margareta
lem uirilem non ille reliquit, cùm coniugio teneret Aqui Daniæ Re-
num Noruagiæ Regem, ex quo paruulum suscæpit Olauum: & cùm gnum, pro
Aquinus non diu superesset, pariter duo Regna moderabatur, muli- Olauo filio
er uirago, & plus quàm mulier animo, & consilio. Nam sic uoluente minorenni
Fortuna, Regnũ etiam Suetiæ illi, capto post Alberto Rege, accessit. subit.
At interea Dux Magnopolensis Albertus, cùm iam filium Albertum
(quod in Suetia diximus) illi Regno præfecisset, Henricũ Daniæ præ Suetiȩ lib. 5.
ponere cogitauit. In quã rẽ, audita morte Vualdemari, magnã classem cap. 31. b.

comparauit:& admonito in Suetia filio, ut occurreret, enauigauit in Daniam. Sed rebus per fœminam constitutis, prohibitus est: nec potuit ad uota rem procurare. Vnde rediens, magno rerũ discrimine iactatus in mari, multa fertur amisisse. Margareta autem Regina, profecta in Iutiam cum Olauo filio, Proceres Regni Daniæ sibi deuinxit: filioq; iurare cōegit. Iam enim Scaniam recepit, magnopere florescentem, post annos sedecim, de manibus Ciuitatum Vuandalicarũ. Euocatis aũt Holsatiæ Comitibus Nicolao, & Henrici filijs (nam ille iam in fata concesſit) uni quē ipsi mallent, Ducatũ Iutiæ pmittere spopondit: sic tamen, ut de manibus Regis recognosceret beneficiũ. Nicolaus pro ætate recusabat. Filio ergo Henrici Ferrei maiori Gerardo, Ducatũ Slesuicensem deferebat. Et instituto de more soleñi apparatu, uexillũ illi p manus filij tradidit: Ducemq; creat illum, Regniq; uasallum: multis ex Regni Procerib. astantibus, & rem oẽm uerbo & opere cōmendantibus. At filius illi Olauus non diu supererat. Nam Añо. 87. post Mille Trecentos, concesſit in fata: cùm iam illa. 12. annis Daniam gubernasset. Circumiens autem, totius Regni Præfectos, omnia innouauit: & rebus diligentisſimè procuratis, statim euasit locupletisſima. In Nuenburg iusſit oẽs Prælatos & Regni Proceres conuenire.

Mors Olaui. Anno 1387.

¶ Feudi Ducatus Slesuicensis rationes exponuntur. Regina uicto Alberto Sueciæ Rege, tribus Regnis prudentisſimè præest. Caput. xli.

ADERAT inter alios Gerardus Dux Slesuici, cum patruo Nicolão, & Adolpho fratruele. Ibi renouata est ratio Feudi. Quòd Ducatus Slesuicensis, perpetuo iure ad seniorem, ex Holsatorum huius lineę Comitibus, pertineat: ita tamen, ut iuxta Regni iura, Feudũ à corona recognoscat: & inde pręstet obsequia. Quòdque successione legitima feudũ ad proximos perueniat. Et si unquàm aliqua oritura sit differentia inter Danos & Holsatos: Dani ex Holsatis geminos, & uicisſim Holsati ex Danis totidem eligant causæ arbitros. Qui si dirimere controuersiam non posſint, esset apud illos potestas, quintum sibi sociandi: qui omnia per maioris partis decisionem terminaret. Orta deinde simultate inter Reginam, & Albertũ Sueciæ Regem, per occasionem Nouæ arcis per Regem institutæ: cui aliam Regina opposuit in suo, unde facilè omnis commeatus ad arcem Regis inuehi impediretur. Primùm ex rixa Pręfectorũ contentio: ex contentione bellũ suboritur. Rex auxilia plurima ex Germania cōtraxit: Regina suos perarmat ex duobus Regnis expeditiores. Stabant armatæ acies mutuis in aspectibus. Palus erat in medio: quam animosus Rex transire uolens, tantum sibi peperit laboris, ut Danis relinqueret uictoriam.

Feudi Ducatus Slesuicen. rationes.

uictoriam. Captus cum filio, septem annis tenetur, donec ciuitatū quarundem fide interposita, magnis conditionibu s (quod in Suetia diximus) laxaretur. Summa rerum fuit, ut hoc quoq; Regnum duobus accederet: & fieret Margareta trium Regnorū potentiss. Regina. Moderabatur ea fœmina prudēti consilio tria Regna: nec erat qui se commoueret in eā. Inuentus est tñ Iuuenis, corpore & habitu similimus filio eius Olauo, qui se Olauū mentiretur: effingens fabulā, quomodo pro se alius tumulatus sit Regio funere: & ipse elapsus. Multa Reginæ secreta mouit: multa puerilīu actorū recordabatur, instructus à Nutrice dicti Olaui. At sagacissimā Reginā, quæ certa fuit de filij sui funere, fallere non potuit. Vnde factum est: ut detecta falsitate, & omni techna patefacta, publico condemnatus iudicio, in Falsterbode concremaretur.

Suetiæ li. 5. cap. 32. c.

Pulchra æmulatio, at exitialis.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum LIB. VIII.

¶ Ericus. X. Rex assumitur. Tumultum Danorum super Iutię feudo, Regina sedat: treugis pręscriptis. Rex, Lubecensium Senatum pulsum restituit.

CAPVT I.

ERICVS Pomeranorū Dux, à Margareta Regina trium Regnorū, adoptatus filius, in Regem assumitur. Iam solertissima fœmina ingrauescēs ætate, laborū suorum requiem quærebat. Erat aūt post natum Christum 1411. annus. Prima Regi cura fuit, recuperandi Ducatus Slesuicen. Nam Gerardus illo inuestitus, in Thietmarsia cæsus occubuit: ob id feudum extinctum reputauit. Contra, trium paruulorum, quos Gerardus reliquit, Principes tutores sentiebant, transisse legitimum feudū ad liberos. Res ad arma peruenit. Duces Brunsuicenses auunculi paruulorum, & Adolphus Comes de Schouenburg, armata manu ualida Iutiam introięrunt: suorum iura defensuri, & amissa recuperaturi. Regina senex ab annis, sed animo non defecta, se interposuit mediam: ut tractatibus res sopiretur. Dum colloquuntur Principes, Adolphus Comes positus est in custodiam, & uelut excubias, ut obseruaret Danorum conatus, si quo se modo commouerent, non imparatus occurreret. Quod præuiderunt Principes, accidit. Nam in medijs tractatibus exorto tumultu, incertum unde, Dani ad arma conclamant. Adolphus mox cum expeditis excipit tumultuantes: & grauiter eis oppressis, multos eorum prosternit. Regina uerò cautior euentum pugnæ excæpit: cernens uenisse germanos ad pugnam, hoc peregit

Ericus Rex X.

Año. 1411.

placidis

placidis utrinq; sermonibus: ut res in treugas statueretur. Interim cùm cõmunitas Lubecen. consiliũ ciuitatis eiecissent: & ipsi propulsi, tamẽ suã prosequerent innocentiã apud Rom. Regẽ: obtentaq; sentẽtia ad uersus cõmunitatẽ Lubecen. executionẽ literarũ requirebãt: uisus ido neus Ericus Danorũ Rex. Is requisitus, literis Regalibus parendũ du xit: Præmonitis tñ antea ciuibus. Sed cùm indurati, non acquiescerẽt monitis: eos qui piscandi gratia tum uersabant in Scania, detinebat: uelut Regalibus mandatis contumaces. Magna ergò uirtute idẽ Rex urbem Lubecensem somno discutiẽs: cũ uiris bonis sine causa propul sis grassarent: statui ciuitatis consulẽs, captis Mercatorib. in Scania Pi

Reponitur Senatus. scaturę intẽtis: pfecit, ut suã in sedẽ pulsus Senatus reponeret. Nec in grati Lubecenses, diu sunt Regi in his bellis super Ducatu obsecuti.

¶ Mari latrocinia fiũt. Cimbriam Rex & sui misere infestãt. Duces iuniores negata Iutia, illam inuadunt. Frisij Danos fugant, & depopulantur. Caput. ij.

SED cùm iam utraq; pars, tam scilicet Rex, quàm Duces ipsi iuuenes, stipẽdiarios (uerius Gregarios milites) suo pte lucro & damno misissent in mare: facta sunt Latrocinia sine nume ro. Quę res Regi Ciuitates abalienauit. Complacuitq; eis, in Ducibus ut illis cohærerent. Multa ad hanc rem pertinentia prætereo: quæ in

Vuandaliæ lib. 8. cap. 33. Vuandalia nostra, in psecutione rerũ urbis Lubecanę locũ suũ tenẽt. Cæterum Cimbriam Rex adnauigat, ferro et igne cuncta peruastans,

Glambek expugnatur. aliquandiu ad arcẽ Glambeke res demorat. Sed expugnata arce, Rex illam firmauit: reliquam terram deditam accæpit. Erant qui pertinaci ter resisterent de Ecclesia. Hos uelut dedititios euocari iussos, Dani cõ

Trucidantur Ecclesiastici. trucidarunt, inuito (ut creditur) Rege. Ferunt bonũ Principem, omn æuo suo luxisse stragem, quam talis, necesse est, incursus habet: fœmi narũ & uirginũ constuprationem, & omnium sacrorum prophanati

Belli fructus & honor. onem. Tum uerò. xx. accæptis obsidibus, pro totidem marcarum mi libus, in sua redijt. Creuit in immensum Belli molestia. Multus erat fa uor Ducum iuuenum: faciente pro illis, omni consuetudine Roman Regni. Sed illam ad Daniam pertinere, pars Regis non putabat. Hu militer instabat Henricus ex tribus fratribus senior, apud Regem: u se de memorato Ducatu inuestiret. Rex ècòntra deposcebat: ut omn ius in manus eius collocaret, expectans si Rex illi redderet. Eam inso litam inuestiendi formam, nullus Principum cõprobabat. Vnde fa ctum est: ut multi in auxilium Ducum sua sponte descenderent. Hen ricus ergò Dux, cũ consortibus Henrico de Holsatia Comite, patru suo: & Baltassare D. de Vuenden: multis præterea ex Saxonia, & Vuestualia, spontaneam militiam subeuntibus, armato agmine Iuti am inua

n inuaserunt: & capta arce Tunderen: præsidioque imposito, Frisiam i subiectam, ad sua iuga coëgerunt: pecuniam soluentes, ac sacramen præstantes. At cùm illi reduxissent exercitum: Dani non ferentes risios parere Holsatis: in eos magna multitudine ducunt, ut Regi sa-amenta renouarent. Et primò quidèm prosperè uidebantur agere. de autem conglobati Frisij: fidem primam irritam facere nolentes, pulerunt Danos, aliquot milibus ex eis prostratis. Prædam uerò, si iam primo impetu Dani abstraxissent, Frisij insecuti recuperarunt: ultam stragem edentes. Rex autem magna classe perarmata, conse-t in mari: nulli se terræ applicans. Holsati Castorem dixere: quòd a-uis caudam non educeret. Sed ille prouido nimis usus est consilio: uòd sciebat Duces aduersarios, magnam auxiliorum manum, mag-is impensis sustinere: ut diuturnitatis pertæsi, dilaberentur. At ipsi si- præda ingenti undique circumacta, consuluerunt: & suis se impensis uerunt: quo Ducibus rem facerent tolerabilem. Aderat Albertus Dux Magnopolensis: qui etiam ius suum bello in Regem insequeba-ur, de Suetia nuper amissa.

Frisiorum in Danos uictoria.

Rex Castor dictus.

¶ Slesuicum, cum Duce Alberto, Rex superat & capit. Dani uictores, Stubbe arcem solo æquant, Frisiam dein domantes. Caput. iij.

Rex tandem terris applicans, dicto citius urbem obsedit Slesuig: cui sciebat inesse Albertum Ducem memoratũ. Nec diu oppugnatam obtinuit: Alberto Duci permisit: ut gratiam po-tulans, obtineret. Exiuit ad Regem: & sacramento se obligauit, tria se Regna nunquàm oppugnaturum. In hæc iuramenti uerba, cum suis imittitur. Ciues autem Hamburgenses cùm audirent Regem Slesui-o potitum, commiseratione tangebantur super calamitate suorũ Prin-ipũ: mox illis sexcentos balistarios auxilio miserunt. Principes quo-què Bernardus de Braunschuueig, Vuilhelmus de Lünenburg Du-es: Otto de Hoya Comes, Albim transgressi, auxilio uenere. Et pri-mo quidèm cõgressu, pacis consilia pertentauere. Vbi illa euanuerũt: tante parte quaque in rigore iusticiæ suæ, ad arma uentum est. Princi-pes Germaniæ sexcentis equitibus, & triginta peditum milibus rem peregerant: obsidione uallantes arcem Künigsburg. Dani autem ma-ori equitatu superuenere, mille quingentis equitibus: pari peditum numero. Et commissa pugna, obsidionem soluerunt: ac hostes retrò egerunt. Ne tamen frustra uenerint, arcem Stubbe cingentes, expug-nant: ac solo coæquarunt. Rex inde Frisiam Egdorensem intrauit, quòd audierit eos Holsatis inclinare: & infinita secum de iumentis abducta præda, octoginta numero Seniorum secum duxit obsides, futuræ

Slesuicum Rex superat.

Stubbe solo æquatur.

futuræ ſemper in ſe fidei. Thietmarſi deinde calamitatem miſerorũ a
gentes, introierunt uicinam Friſiam: & reliquias auferentes, coẽgerũ
populum in uerba Ducũ iurare: uiginti etiam ex Maioribus obſide
ſecum trahentes, ut. xx. marcarum milia Ducibus perſoluerent.

¶ Nauis Regia prædatur. Cimbriam Dani enormiter populantur. Hamburgen. Danos mari deuincunt. Haderſleue ab Henrico Duce pecunia ſe redimit.

CAPVT IIII.

TEMPORE eodem gregarij ſatellites, pro Holſatis i
mari digraſſantes, interceperunt nauim quæ portabat omnia Iocali
Nauis præcioſa mari diripitur. Regis, Pontificum, in auro, argento, ueſtibus, ſerico, & pannis preci
ſis. Non fuit facile æſtimationem rerum captarum dicere. Omnia mi
litum, & cæterorum Nobilium precioſa quæq; perierunt, nauigio ill
intercæpto. Intercepta aliquando res eſt opera Ciuitatum: ut treugi
conſtitutis, pars quæq; nominaret Principes, quibus arbitrium eſſe
rem omnem dirimendi. Pars autem quæ iuſtis decretis non pareret
ab omnibus eſſet inſectanda. Accæptauere partes rem utrinque. A
ueniente termino, Rex non comparuit. Quæ res animos Ciuitatun
Ducibus magis inclinauit. Nam tergiuerſatione uti Rex uidebatur
Cimbria in medio poſita, crebros motus excæpit. Nam poſt nouiſsi
mam Regis expugnationem à Danis, Holſati iterum occuparunt: m
Cimbriam Rex denuo oppugnat. gis, magisq; futuræ oppugnationi ſe præparantes. Rex eam denuo i
uadit claſſe. Incolæ freti Holſatorum præſidio, quòd Duces inmiſerãt
fortiter reſiſtunt: nec ſinunt Regios in terram deſcendere. Grauiſsim
pugna conſurgit, nitentium, & obſiſtentium. Multi Danorum cadũt
Regi ingreſſus nulla ui permittitur. Contendit in ſacrum Portum. Ib
ingreſſus terram, uicina populatur, abductis prædis & captiuis. Ind
naues denuò ingreſſus, redit ad Cimbriam. Pertinax iterum pugna
Dani iam firmauere animũ: certi aut terrã capere: aut immori. Qui
non labor improbus obtinet? Fortiter quidẽm incolæ cum Holſati
diu obſtitere. Vicit tamen pertinacia: freti multitudine. Tum ſæuiti
Danorum furor in Cimbrios. Danorum ſine exemplo. Stetit in oculis cædes: quam in multos nobi
les, ingreſſum impedientes, feciſſent. Nemini parſum eſt. Furiunt ſin
more. Sacra, prophana in æquo ſunt: Virgines, maritatæ, iuxta pro
ſtitutæ. Mira calamitas. Regem ipſum exterruiſſe fertur. Arcem expu
gnant, præſidium corroborantes. Sacris locis & rebus nulla parte de
latum. Omnia latrocinijs exhauſta. Sitim auariciæ & ſanguinis expl
re non poterant. Ferunt Regem commiſeratum, graſſantem militem
reuocare non potuiſſe. Cunq; euaſtata inſula, Rex declinaret: Holſati
denuò ingreſsi, pertentarunt Arcem capere. Sed fruſtra tum conniſi
abierunt.

abierunt. Tum Hamburgenses.xij.nauibus instructis, Iutiæ latus oc-
ciduum depopulantur: obuios Danos excipiunt prælio nauali. Tres
inde naues mergunt. Cæterum ad magnum cæsis numerum, centum
uiginti captiuos reduxerunt: suo commodo, illos argento emungen-
tes. Henricus Dux collaudatis ciuibus, & ipse militiam instruit. Octin
gentos fertur equites habuisse, triginta milia peditum: Arcem & oppi
dum Hadersleue obsedit. Oppidani, ne ad unum omnes perirent: ex
promissa pecunia trium milium marcarum se uexa redemerunt. Dux
autem uicina omnia depopulatur: & onusta præda cum suis redit: nō
alio tum magnificè peracto militari opere.

¶ Agitur super Concordia Regis & Ducis. Re autem in-
fecta, in arma redeunt. Pontifex Ioannes Regis
iræ cædit. Caput. v.

INTEREA Lubecensis Episcopus Ioannes, uir præ-
cipuæ eruditionis, & exquisitæ uirtutis, literas accæpit
Apostolicas: ut illarū autoritate, se implicaret negocio: & omnia com-
ponendæ pacis remedia quæreret. Profectus ille ad Regem in Cop-
penhagen, conuenit eum in persona. Et multis in causam peroratis, eó
Regem perduxit: ut consentiret in Conuentum in Flensburg, ad pro-
ximam Martini diem. Idem apud Ducem agitur. Venit dies constitu-
ta: & utroq; Principe comparēte, Pontifex omni opera dedita, eó rem
perduxit: ut treugæ inirentur ex die Catharinæ, in proximum Micha
elis, fideliter obseruandæ: utriusq; Principum sigillo roboratæ. Intra
quem diem ad festa Pentecostes quæq; pars septem nominaret Princi
pes: è quibus tres de quaq; parte ad minus comparerent, causam ex fi
de tractaturi. Nominati pro parte Regis: Fridericus Marchio Bran-
denburgen. Ioannes Dux Magnopolen. Otto & Casimirus de Ste-
tin: Vuertslaus, et Bernam de Vualogast: & Albertus Comes de Neū
garden. Pro parte Ducis designati: Bernardus Dux Braunsuicensis,
Vuilhelmus de Lūneburg, Ericus de Louenburg Duces: Adolphus
Comes de Schouenburg, Ericus Comes de Hoia, & Baltassar D. de
Vuenden. Venerant quidèm ex his ad præfinitum diem & numerū:
& causam tractare incipientes, cùm quiq; suæ parti nimis affecti uide-
rentur, nihil peregerunt: satis afflicto Pontifice, qui multiplicem labo Comitiæ, re
rem cum expensis cernebat euanuisse. Redibat res in bellum. Vt aut- infecta.
em literis, & Apostolicis mandatis satisfaceret: cœpit publicè monere
omnes Ecclesiarum effractores, qui sacra prophanassent: ut sub maxi-
mis censuris, sacra sacris redderent. Quæ res Regis animum, Pontifici
pro zelo pacis deditissimum, illi fertur abalienasse. Scripsitq; in eam
causam Lubecensi Senatui, ut auerterent Episcopū: ne in se illo quoq;

gladio depugnarent. Pontifex uir bonus, ne deteriora contingerent, ri gorem mitigauit. Res bello protrahēda uidebat. Varius ubiq; labor.

¶ Danos Holſati in arce Tundern trucidant. Spoliantur Hollandrinorum naues bis. Caput. vi.

OBSEDERE Dani arcem Tundern, & oppugnaue re. Holſati uelut dormitãtes, diſsimularũt obſidionem. Hoc ubi compertum eſt in exercitu, negligẽter obſeſſos agere: ſtatuunt, clam murum inuadêre ſcandentes. Applicatis ergò quàm occultiſsimè ſcalis, rem inuadunt. Intus Holſati nihil ſe commo uêre: donec in circumitu muris iam repletis, uno impetu, trabes mu ris impoſitas prouoluerũt: & omnem illam multitudinem in momen to detruſam oppreſſerunt: cæteros baliſtis & bombardis abigerunt. Inuenti in circumitu penè quadringenti uiri, mole trabium oppreſsi, prçter eos qui uulnerati abibant. Interim uerò Lubecenſes, Roſtoxen ſes, Vuiſmarienſes coniunctis nauibus, magnam claſſem perfecerunt: ut mercatoribus ſuis in Dania piſcantibus, ſecuritatem facerent. Rex aũt, Hollandrinorum naues, quæ multæ ibi ſtabant in anchoris, mili tibus implere decreuit: & claſſem Ciuitatum abigere. Sed præuentus conſilio Præfectorũ in mari, qui naues illas armaturis ſpoliarent, an choris, gubernaculis, uelis. Vnde Rex fruſtratus, oſtendi fecit Ciuita tibus uoluntatẽ ſuam ad conſilia pacis, loco, dieq; conſtitutis: quibus ea remedia quærerentur. Compertum eſt autem: non hoc alio factum conſilio, quàm ut Ciuitatibus hanc faceret inutilem expectationem: et ſi quos in urbibus motus à plebe inde poſſet excitare. Dũ hæc ageren tur in orientali mari: Hamburgenſes in occiduo laborabant. Nam om ni quam habere poterant iuuẽtute perarmata, inſtructaq; claſſe, quan tum poterant deſcendentes per Albim, latera Iutię pulſabant. Repere runt nuper ciuib. ademptas naues: quibus ignem immiſerunt: & expo ſitis in terrã armis, prædam quantam uoluere nauibus ſuis inuexere: ne gannire quidèm Danis audentibus: & onuſti præda reuertuntur.

Holſati Danos in Tundern oppri munt.

Hamburgen. naues ciuitatum.

¶ Rumpoldus Sleſiæ Dux, à commiſsis Imp. ſequeſter, pacem inter Regem & Duces tandem concludit, mox ipſe fatis cedens. Caput. vij.

RVMPOLDVS interea Dux Sleſiæ, miſſus ab Im peratore, ſe rebus componendis ueniſſe teſtatus, Lube ca hoſpitaliter excipitur. Inde progreſſus in Flensburg, in ſerũ ueſpe rum Regem petens uenerat. Primo mane ſequẽtis diei, Henricus Dux Sleſuicenſis, habens in conſortio militiæ Vuilhelmum Lüneburgen ſem Ducẽ, & Adolphũ de Schouenburg Comitẽ: magna manu, nihil iam formidãtibus eius oppidi cuſtodibus: quòd pacis ſequeſter ueſpe ri intro-

ı introiſſet, portas geminas deiecit: & irruit formidabilis. Dani euigi- Flensburg
antes, fugam circumſpexere. Rumpoldus inermis, obuiam progreſ- obruitur.
ſus Henrico Duci: inſinuat, ſe ueniſſe ab Imperatore pacis ſequeſtrū:
Regem primùm à ſe conueniendū: certiſsima ſe ſpe teneri, rerū omni-
um bonū exitū propè diem futurū. Principibus uerò qui aſtitere, gra-
uibus uerbis ſuaſit: ut quæ pacis ſint conſilia, inſpirēt Ducibus per æta
tem iunioribus: & ſpe ſecum optima ad concordiam niterentur. Per-
ſuaſit uir & morū grauitate, & uerborū comitate præcipuus, ut in ſua
quiſq; poſitis armis, rediret, expectans rerū inclinationē. Perueniens
autem Rumpoldus ad Regem, ſecum duxit Legationis ſuæ conſortē,
D. Ioannem Lubecenſem Epiſcopum, pacis zelatorē feruentiſsimū:
perfeceruntq; apud Regem: ut primū quieto, deinde etiam inclinato
foret animo in Henricū. Conuenerant in mutuū colloquium. Et Rex
iam propenſior, muneribus etiā honorauit Henricū. Oratores quoq;
Ciuitatum Vuandalicarū, qui aderant, & quorū cauſæ per eundem
Ducem agerent, Rex unūquemq; pro ſuo gradu donis honorabat:
præcipiens per Regnū Præfectis: ut Mercatoribus beniuoli, ſpoliatis
ſua cuiq; permitterent. Hanc optimā pacis formulā, triſtis caſus turba
uit. Nā idē pacis ſequeſter Dux, epidimia tactus, lecto proſternitē mo-
riturus. Cùm adeſſe iam extrema ſentiret, Regem per nunciū orat: ut
in ujs pacis à ſe conſtitutis, & ab Imperatore comprobandis perma-
neat. Quod Rex ipſe pollicitus: triſtis diu de tāti uiri ſubtractione per
manſit. Nam illū nou paruis donis honorabat, & affinitate ſua cumu-
labat: deſpondens ei filiam Ducis Pomeraniæ. Sed hæc omnia mors
interuertit. Defunctum Rex Principali apparatu, in Haderſleue iuſsit
tumulari: quamuis Ducis familia, excoctū aromatibus corpus, ſecum
in patriam ferre concupiſſet.

¶ Rex obtenta ab Imp. pro ſe ſententia, contra Henricum & ſuos. Terram ſanctam proficiſcitur: ubi eicone ſui prodi tus, magno ſe ære redimit. Caput. viij.

ERAT tum annus. 1424. cùm Rex ipſe natiuū ſolum inui Año. 1424.
ſens, aliquandiu ibi conſtitit. Remiſſa autem magna parte familiæ in
Regnum, quadraginta comitatus equitibus, Imperatorē adijt in Hun
garia: citariq; fecit Henricū Ducem, cum fratribus. Duces aūt euoca-
ti, pro ſe miſere Ioannem Epiſcopū memoratū, in Imperiali Curia no
tiſsimum: ut cauſam eorū perageret. Apparet aūt ex his, quæ gereban
tur ibi, compromiſſum fuiſſe in omni cauſa in Imperatorem. quia Re
gnum non agnoſcit ſuperioritatem Imperij. Veniens autem Epiſco-
pus, cauſam ex fide peregit. Sunt qui dicant, Henricū ipſum Ducem
unà profectum. Sed hoc ſub dubio relinquo. Ibi tum is fuit exitus: ut

Imp. pro Rege pronunciat. examinata causa, pronunciaretur pro Rege: Henrico aūt, Adolpho, & Gerardo fratribus, silentiū imponeret, super omni Ducatu Austra lis Iutiæ. Laudum uerò reduxere Ducum procuratores ad arbitrium summi Pontificis. Et est causa tum per D. Nicolaū Sachou, in Lubecensi Pontificatu successorem, diligenter curata: ut committeret Archiepiscopo Colonien. Rex aūt accæpta pro se sententia, abijt implere peregrinationem in Terram sanctam. Ferunt tum Nobilem quendā ex Orientis Regno militasse Imperatori: is pictoris industrij usus artificio, Regis faciem iussit effigiari: eamq; præmisit amicis: ut eius imaginis uultū obseruarent: Regem esse triū Regnorum, qui magno se ære redimeret. Rex omniū ignarus, Venetijs hospitaliter excæptus, familiam artauit: & uulgari habitu se cæteris conformem fieri passus, peregrinis peregrinus ignotus esse, ac à suis haberi mandauit. Profecti ueniunt in Terram sanctam. Magno tum erat opus conductu: propter uim Catalaunorū, quam nuper irrogarunt. Constituit ēm Soldanus: ut Christiani nō admitterent, nisi damnis tum irrogatis satisfieret. Sed Patronus, cui pro famulo adhæsit, singulari gratia perfecit, ut admitterent. Persoluit Rex uotum: & post eum iter inclusum. Cùm aūt in nauim rediret: Nobilis qui ductabat, euocato Regi dixit in aurē. Credis

Icone proditur Rex. te apud nos incognitū? Ecce faciē tuā. Et ostendit effigiem. Regē te scimus triū Regnorū. Quid faceres, si apud te nostrorū quisq;, tali habitu deprehensus, innotesceret? Stupefactus Rex, hæsit. Sed tamen interuentu patroni, pecuniā accepit, quantam Rex corrogare potuit: & dimisit. Ita non per Venetias, sed alio itinere reuersus est Rex in sua.

¶ Reuersus Rex, moneta uariata, cupream designat, non sine multorum obloquio. Caput. ix.

POST reditū aūt, gnarus iam factus consuetudinū, quibus superiorū Regionū Principes in sua æraria uertan multa: de Moneta cogitauit alteranda. Nam cupream to tam excudi mandauit: de omni reliqua pręcipiens, ut in officinam monetariam perducerēt. Potuit res sine fraude fieri: quo modo cernimu in Italia. At Mercatores hoc in suam iniuriam trahebant: res pro rebu commutantes, non mercantes: præsertim cùm extra Regnum deueh moneta, sine omni iactura nō posset. Multa inde in Regem obloquia multæ (ut fit) cernere denigrationes. Ferunt Reginam, non tamen, u sciri potest, sine nutu Regis, aliam meliorem cudi mandasse monetā ut finem faceret oblatrationum. Quo tempore Piscatura Scanijs soli ta, euanuit: piscium Allecū infinita multitudine solitum transitū decl nāte. Id maleuoli, in Regis uindictā detorsere. Cùm sit rerū omniū sul cœlo quędam alternans uicissitudo. Sic enim cum cœlo oīa quę cœl

regun

regunt, uerti necesse est & alternari. Sed quid facies improbę linguæ?

¶ Rex Slesuicum obsidet. Ducibus adiurant Ciuitates Orientales. Mittuntur Regi literæ feciales. Soluitur tum obsidio. Caput. x.

REX deinde sententiæ suæ, quam reportauit, executor futurus, omni qua potuit uirtute trium Regnorum, se conuertit in Duces fratres: ut è manibus eorum extorqueret Ducatum Iutiæ Australis. Illi non ignari rerum: contractis quæ poterant armis, urbem Slesuuig uallis & fossatis communierūt. Arcem quoque Gottorp quibus poterant præsidijs firmauerunt. Illuc enim omnem Belli molem conuertendam præuiderunt. Nec falsi sunt opinione. Nam Rex ueniens cum innumera multitudine, & ciuitatem & arcem una premere constituit obsidione. Montem quem uocant Equinum (cùm sit medius Arcis atque Vrbis: ad cuius radices ad lacum iter est ab Arce in Vrbem) fecit fossionibus ita discindi: ut hostibus impedimento, & suis esset munitio. Interea Henricus Comes Holsatiæ, Electus Osnaburgensis, patruus Ducum, Hamburgenses ciues exciuit: ut Ducibus suis accederent. Illi haud difficulter persuadentur suppetias mittere: & primas quidem literas, in quibus hostilia Regi nunciarentur, accipiunt. Accessere Hamburgensibus ex Gregarijs sexcenti, qui hactenus Regi militarunt. Horum opera usi, rem aggrediuntur, prima Principibus suis auxilia mittere. Exhilaratus Dux Henricus, cùm audiret, misit qui Lubecenses adoriretur: renouans patrum in eam urbem beneuolentiam. Admoniti satis, inclinauere. Vocantes tamen Ciuitatum Orientalium Oratores: cum illis conuenerunt, Regem denuò super pace pertentare. Submittunt solennes ad illū nuncios, de legibus unionis tractaturos. At illi Regem paci auersum repererunt: soli iuri parto per sententiam, pertinaciter inhærentem. Dani interim cum Holsatis, ad obsidionem Slesuici colluctantur. Obstruunt Holsati portum: Dani reserant. Multis inuicem leuibus prælijs uires exercent. Rebus nullus est exitus. Interim Orientales ciuitates Rostock colloquium miscent: inter se fœdera sanciunt. Idem cum Ducibus factitandum conueniunt. Cùm autem intelligerent Regem in sua Insula, quam putabat, demorari: uno die omnium Literæ Regi perueniunt: hostilia omnia, & capitis periculū denūciantes. Tū soluta est obsidio Arcis & Vrbis.

Hamburgen. in Regem.

Literæ Regi feriales mittuntur.

¶ Arcem Glambeck Cimbriæ, Holsati noctu fraude: Molendinum ui capiunt. Caput. xi.

ABEVNTIBVS insultauere Holsati, posterioribus, ut fieri solet, incurrentes: capti, cæsique uicissim hinc atque inde. Classem suam Ciuitates etiam ante brumam iubet,

 ad Can-

ad Candidum quem uocant Portum conuenire. Audiunt Gerardum ex Ducibus tribus iuniorem, claſsi non contemnendæ Præfectum, demorari uenientes. Sed cùm diu Ventum expectarent, nec acciperent: atq; interea nubes, tempeſtatesq; crebreſcerent: bruma quotidiè item magis magisq; appeteret, ſoluta eſt ſine fructu grandis illa & ſumptuoſa expeditio. Quo tempore, quùm non ignorarent, qui Cimbriç pro Rege conſeruandæ Arcis Glambeck inſederant, Regem ſoluiſſe obſidionem: Ciuitatumq; grandem eſſe claſſem in mari: non ſine cauſa rebus cœperunt diffidere. Holſati quidam aſſumptis ducentis ex Gregarijs, Cimbriam intrauere noctu. Oppugnationē Arcis inchoant, magno apparatu, clamantes adeſſe Ciuitatum omnium arma: ut accelerent, hinc atq; inde inuocantes iam Lubecenſiū Præfectos: ſimul bombardis & arcubus inſonuere. Cuſtodes Arcis uera rati quæ audierant: cùm ſcirent tantæ ſe multitudini reſiſtere nō poſſe: nec auxilia ſub brumam ſperarent, deditionis uerbum fecere. Et permiſsi abire, Arcem tradunt Holſatis. Quùm deceptos ſe cernerēt: iam nō habebant quod agerent. Henricus interea Dux, expeditis copijs duxit in Molendinū, iam à Rege communitum: ut iter in Flensberg impediret. Certè pro rei magnitudine, magnos impendere ſudores, par erat. Erat enim magnum Danis præſidium, Holſatis obſtaculum. Fortes uiri inſederant defenſantes. Sed uicit inſtantia, & urgens ad omnia Dux præſens: magno laboris, multiq; ſanguinis impendio cœperunt, & demoliuntur. Sexaginta uiros, & equos quadraginta inueniunt: ac in prædam abducunt.

Glambeck noctu fraude capitur.

Molendinū ui capitur.

¶ Daniam Vuandali prædantur. Flensburg mari & terra obſidetur. Inſcenſa ſcala, Dux Henricus transfoditur. Caput. xij.

INTEREA Ver appetit, Ciuitates Vuandalorum maritimæ ad expeditionem redeunt: claſſem renouant: in Daniam ducunt: & per Inſulas digraſsati, ingentem prædam nauibus ſtipant. Aderat Dux Gerardus: qui præda expletos milites, paſſus eſt in naues redire. Tum Præfectos nauium appellauit: Cōſilium init, quod à fratribus accæpit: occupandum oppidum Flensburg, terra, mariq; gerendo bello ſemper opportunum futurum: ſe cum claſſe à mari inſtitutos: Henricum fratrem cum copijs ſuis omnium ordinum à terra inſiſtere oppugnationi. Adnauigant illi ſub montē Flensburg. Cæterum Henricus Dux cum copijs ſuis, terreſtribus equitum peditumquè, ſe opportunis locis ad caſtra metanda comparauit. Dies erant Rogationum: & conuenerat, ut ante lapſam feſtiuitatem Aſcenſionis, nulla fieret oppugnatio, quòd bellicus nondū adeſſet impedimentorum

Dania prædatur.

nentorum apparatus. Nauales interim tutioni suæ prospiciebant: fu-
ibus superne se contegentes: ut magnopere de monte lædi non pos-
ent. Frisij in terris fodientes, fossata duxerunt, ut ab incursionibus tu
i consideret. Vigilia erat Ascensionis Dominicæ, cum satellites Ham
urgen. nescio an poti plus quam uideretur, sub noctem ex ignitis te-
is proiecere in hostes. Id conspicati nonnulli: siue quod Ducem ad ar
na excire uolebant: siue quod per errorem ita putabant: ad tentorium
Ducis, iam cunctis quiescentibus clamauere. Eia, nobilis Holsatorum
anguis id patietur: ut priuati Ciues apprehendant hostium munitio-
nes? Iam Hamburgẽses sepem transgressi, hostibus colluctantur. Ex-
itus Princeps, indecorum sibi reputabat: quod non in periculis pri-
mus conspicaret. Vix lorica præcinctus, scalam apprehendit: nec per-
pendit, quanti illum, aut si omnino quisquam sequeretur. Is feruor
erat adolescentiæ: ea gloria primæ iuuentæ, neminem periculis admit
tere propiorem. Cum omnia apud suos, & etiam hostes, quieta uide-
ret: scalam sepi inclinauit: & ea inscensa, uidere uoluit, quid hostes mo
lirentur. Henricus de Aneuelde prudens ac strennuus miles, cum pro
xime astaret Principi, ait: Quid est Domine? quid sibi uult inconsyde
rata temeritas? Luctum nobis, & periculum uestro capiti præparatis.
Ea uox & si secretius diceretur, audita est intus. Vbi audiuit Danus
miles, esse Principem in scala: cuspide sepem penetrans, subitus per lo
ricam Principis, penetralibus illam intrusit. Mox ad astantes, Tollite
inquit me hinc. Actum est de me. Illi tristes, labentem eidem imposue
re scalæ: ut in tentoria referrent. Per incuriam delapsus, uulnus dupli-
cauit. Vix tentorijs illatus, spiritum efflauit. Dici non potest, quis mœ
ror in castris: quæ lamenta ubique omnium, ad quos Principis illius
uirtus promanauit. Rari lachrymas tenuere. Non sic Absolonẽ plan-
xit Dauid: non sic Hectorem ciues: non Iudęi Iosiam: non posteri Ma
chabeum. Vna uox omnium, Principem inmortalitate dignum, mi-
serrime deperijsse. Adolfus proximus ætate frater allatus, Præfectos
turmarum, ipse consolationis egens, consolabatur: obsecrabat, ut ni-
hil minus propter quod uenerant implerent: se fratris loco subiturum
curas & labores. Apud Lubecenses peruincere non potuit, ut
manerent: sublatis uelis abierunt. Idem alij factitarunt.
Pręfectus iste Hamburgensium, cuius uel maligni
tate, quod difficile creditu: aut negligentia res
tanta prouenit: capite plexus, pœnam
ipse persoluit.

Monitio militis.

Henricus cuspide perit.

¶ Æstate renouata expeditione nauali, Hamburgenses primũ, dein Baia
næ classes a Danis superantur, & capiuntur. Caput. xiij.

PER eiusdem ani Æstatem (erat enim. xxviij. post Mil-
le quadringentos) urbes Vuandalicæ classem suam re-
nouarunt: & in mare mittunt. Aderant tum Hambur-
genses, nauibus etiam suis instructis. Præceptum uero
accæperunt omnes: ut in mari Nordsund se continerēt,
donec Baiana classis ab occiduo, & Prutena ab Vuisla præternauiga-
sent, ut essent illis præsidio contra Danos. Conuenerant in locum con-
stitutum. Non ignorabat Rex expeditionem Ciuitatum: Ipse quoq;
classem numerosam perarmabat: semel confligere constituens, ac præ-
lij naualis fortunam pertentare. Viderant Vrbici Regiam classem de
longinquo: nec tamen inmemores mandatorū, se primum cōtinuere.
Vbi uidēt Danos adpropinquare, uelut ferratos montes in mari: Præ-
fectus Hamburgensium, quem pro dominis suis res magis angebat, in-
terpellabat Lubecensiū ductorem: Ecce inquit, hostes propinquant,
quid facimus? Ille sub hæc. Armati sumus: conferendæ sunt manus,
Victoria nostra est. Recte inquit ille mones. Et apparatis rebus, pro-
pinquantes Danos exceperunt. Lubecenses cum exteris fortiter host-
bus incurrunt. Sustinent incurrētes. Diu anceps prælium fuit. Verū
tamen aliquot hostiū cæsis, & aliquot captis, Danos abegerunt. Ham-
burgēses paulò diuersius pugnabant, seiuncti ab amicis: hos statim ho-
stes circumuenere. In quorū medio pugnantes pauci cum multis, cum
nullas ab amicis suppetias acciperent, fatigantur: uincuntur, capiunt.
Qui sociorum fidem tuentur, aiunt: grandioribus nauibus Lubecen-
ses ad locum conflictus ducere non potuisse. Itaq; cæteri abeunt in sua
quisq;. Hamburgenses capti, in portum Mercatorum ad uincula mit-
tuntur. Pugna fecit inmemores mandatorum. Vix illi abierant fugien-
tes, & post tres horas uenit ab occiduo classis Baiana: cui in primis tu-
endæ deputati fuere. Impetitur ab hostibus. Fortiter se tuetur. Extra-
hit in noctē præliū. Supra mille ex hostibus cæsi. Cessere tandem Da-
nis uictoribus. Magnę æstimationis merces inerāt. xxx. nauibus. Rex
non mediocri inde auctus lætitia, Ciuitates gemuere. Mercatores Lu-
becenses Præfectum classis accusabant: quod mandatum prætergres-
sus sit. Cumq; se non satis tueretur: carcerem accæpit pro domo, serua-
turq; annis tribus & dimidio. Hamburgenses autē, ut diximus, capti
manebant, donec ære suo captiui laxarentur. Superioris autem facti,
quod diximus, Præfectus capitis pœnam luit.

Hamburgenses à Danis uincunt.

Baiana classis capitur.

¶ Pacem à Rege oblatam, Ciuitates aliquot repudiant, Clas-
se magna, at frustra pugnant Vrbes. Adolphus Iutiam
deprædatur. Caput. xiiij.

REX CVM INDIGNE ferret Ciuitatum in se,
& sua

& sua Regna bellum, & si prosperè in eorum agmina depugnasset, sciens tamen, rebus Ducum faciliorem esse exitum, illis deficientibus: ut domesticis rebus implicaret urbes, Concordiam nuper inter se, & Gubernatores Vrbium initam, misit in manus Communitatū ad singulas Vrbes: postulans, ut Maiores suos admonerent: Pacta conuenta implere: se, ut semper, ita in futurum Mercatoribus fauorosum exhibiturū. Sundenses iampridem in partem Regis à Ciuibus defecerant. Rostoxensis communitas tumultuatur. lx. uiros constituens, Articulos sibi placitos conscribit: iubet à Concilio approbari. Proconsules rem in crastinum differendam postularūt. Interim maturato consilio, placida danda responsa. Cernentes uerò exitum rerum suarum pessimum: inscensis quisq; ad partem equis, clam abierūt. Postera luce ubi compertum est abijsse Maiores: euocant, & inde proscribunt: alijs in locum electis. Vuismarienses simili insania, unum ex Proconsulibus, ac alium consularem publico gladio in foro cędunt. Illis imputantes: quòd se Regi deuinxerunt inconsulta communitate. Lubecensium recens uulnus, suasit ut conquiescerent. Hamburgenses tum suum Consularem gladio cædebant. Quod antea diximus. Sed non fuit is belli exitus. Licet enim tumultus in Vrbibus esset: è bello tamē extero quiescendum non duxerunt. Nam proximo Vere, naues quæq; suas Ciuitas expediebat: classemq; confecerunt ducentarum sexaginta nauiū: in quibus pugnabant. xij. milia hominū. Dux Gerhardus in sua prætoria agmē agebat Holsatorū. Præter has copias Gregarij erant (quos tum Vitalianos dixere) octingenti uiri, suis lucris & periculis militantes. Cōuenerat ea Classis in portū Vuismariense. Inde nauigans, Daniam recto petit cursu: & Arcem Regiam in portu Mercatorum, in primis oppugnare constituerunt. Id Rex prospiciens, naues suas in portu locis opportunis armabat: ut aditum prohiberet. Pugnatum est ibi diu: missa omnium generū iacula. Vrbium Pręfecti consilium ineūt: aream trabibus consertis in mari compaginare: de qua uelut ex campo missilia omnia mitterentur. Inde quoq; multiplex labor utriq; parti. Tanto utrinquè pugnatur ardore: ut illis portum tuentibus, istis oppugnantibus, uno sæpè sono ducente, bombardi concreparent. Conuenit inter Nauium præfectos, ut quaq; ex urbe unam demergerent nauem, saxis plenam, ad Portum Danis obstruendum. Idq; dum ex fide geritur, una nō transuersa ut debuit, sed in directum se collocans, augustum Danis liquit exitum. Poterant diutius manum conseruisse: at sine fructu. Vnde sublatis uelis, in sua redierunt, parum gloriantes inde de magnis sumptibus, & ingenti conatu. In ea tamen expeditione Vitelliani non quieuere, nauigantes in Noruagiam. Sed eam rem

Rostoxensium furor.

Vuismariensium insania.

Cap. proximo in fine.

Classes urbium.

in Vuan-

in Vuandalia pagemus: ſolam nunc Daniā exequentes. Per quæ tem
pora Adolphus Dux, habens ſibi coniunctū Vuilhelmū Ducē Brun⸗
ſuicen. Principē uictorioſum, quē obgratū habebat: in ciuitates Lube
cā, Hamburgū, atq; Lūneburg, expeditiſſimis militib. ingreſsi Iutiam,
per Menſem ex pacto ſunt inmorati: infinitā prædam in pecoribus ab
egerunt. Ferunt ſupra. xxx. milia pecudū tum prædantibus ceſsiſſe: in
precioſa autem ſupellectile auri, argentiq; pondus infinitum. Victor⸗
esq; in Gottorp reuerſi, prædam militibus diuiſerunt.

¶ Sundenſes, Danos à Regina miſſos, mari ſuperant. Regi⸗
am nauem Gregarij ui diripiunt, & prædantur. Pacem
Roſtoxen. à Rege oblatam, acceptant. Caput. xv.

His aūt temporibus non longè Philippa Regina, fertur
clientelam quoq; ſuam. 1500. uiros perarmaſſe: ut aliquā
forte operam ederent. ut & illa gloriaretur in rebus difficilibus uel ali⸗
quid attuliſſe. Inito conſilio, Sundenſem urbem adnauigarunt. Et pri
mò quidem uenientes, præternauigarūt, ut terrerent ciues. Interim re⸗
ficiendis corporibus inſtitere. Ciues aūt non ſegniter rem ſuam admi
niſtrarunt: omni qua poterant celeritate naues perarmant, tela conge⸗
runt: ipſos ſe quanto poterant numero præcingunt, in portu obuiā itu
ri. Priores ipſi ducunt in Danos: & cōſertis manibus, cùm aliquandiu
Dani ſuc⸗cumbunt. uictoria nutaret, cœpit inclinare Ciuibus: cæſi, merſi, capti Dani, uin⸗
cula excæperunt: pauci fuga elapſi, reliquias ſuas laceras abſconderūt.
Non ſum neſcius, eam rem diuerſius ab alijs exponi: & commemora⸗
bitur à nobis in Vuandalia, cùm ad hunc ordinē perueniemus. Quo
etiam tempore Gregarij Vitaliani, cùm ſua fortuna mare ſcrutarētur:
inciderunt in nauim Regiam, quæ ex Suetiæ Regno Regi annua fere
bat tributa in mercibus & ære, auro & argento conſtantia. Inerat præ⸗
ſidiū quadringentorū uirorū. Durum prælium initur. Cùm magna eſ
ſet in medio uictorię merces conſtituta, Regij uiriliter propugnauere.
Regiam na⸗uim Grega⸗rij capiunt. At demū uicti ſunt ab hominibus pugnatoribus: qui deprædationis
erant miniſterijs aſſueti. Opulentam prædam Roſtock atq; Vuiſma⸗
riæ diſtrahunt. Erant enim inmixti Ciues ſatellitibus. Sed ad publicū
inde nihil prouenit: quāuis in eam partē multi rationabiliter inclina⸗
rent. Interea ciuitatū Vuandalicarū Gubernatores, prudenter perpen
derūt: Ciuibus ſuis Mercatoribus, q quotidianū in Regnis quæſtum
facerēt, longęuū bellū non conducere: Regē in locū Nycoping à com
munibus amicis deſignatum conueniūt: de pace, deq; differentijs lon⸗
gos texuere ſermones. Multa uiciſsim dicta in exprobrationibus: mul
ta excogitata in pacis conſtituta: ad extremum in hoc res deſijt: ut tri⸗
bus Capitibus approbatis, pax eſſet. Primùm, damna inuicem com⸗
penſarentur:

ensarentur: aut ab arbitris æquarentur. Alterũ: ut quoniam urbes ab ...ege suo sine causa ex fœdere cõstituto defecissent: eam facerent com...ensationem Regi, ad iniuriam subleuandam, quam in simili casu ab ...o deposcerent. Tertiũ: ut fœdera prima illibata manerent in perpe...ũ. Oratores limitatam semper potestatem habentes, referendũ Ma...ribus susceperunt. Soli Rostoxenses pacis cupidi, uinculum societa...s inire cum Vrbibus rumpunt: mox approbantes quæ Rex popos...t. Turbati cæteri, quid facerent? iam secreta omnia Ciuitatum audie...nt, & aduersæ se parti applicant. Rex collaudatis illis, mox fecit præ...nari, cum Roxostensibus initam pacem: illos præcipiens, per mare ...uadringentis uiris ductari. Cæteri mœsti abierunt: referentes quæ ui...erant & audierant. Conuenere quinque cæterarum urbiũ Oratores, ...pita tria excutientes: & uirum præcipuum Sundensis urbis Procon...lem, Regi satis familiarem submiserunt: ut omnium nominibus Re...em instrueret, ad bonum temperandis articulis modum. Ille iussus ...ansfretat: Regemque conueniens, mandata exponit: multa quæ cau...m adiuuarent adijciens. Sed nihil ille mouetur, persistens in postu...tis. Vbi Regem comperit inflexibilem: ne nil tanta peregrinatione ...geretur, causam ciuium suorum segregauit, Rostoxensiũ iter ingres...s. Ita scissa Ciuitatum unione, Rex gauisus, cæteris tanto impensius ...minebat. Per quæ tempora Rostoxensium rebus maximopere insi...iatum est per uicinos Principes, machinatione propulsorũ Procon...lum. Quam rem in Vuandalia plenius exequemur. Nunc Daniam ...xire non licet. Ciuitatum unio, dissoluitur.

¶ In suspenso Ciuitates super pace pendent. Alzen insulam frustra inuadunt Dani. x. naues perduntur suborta tempestate. Flensburg Holsati insidijs obsident. Caput. xvi.

NON quieuerunt trium Ciuitatum Lubecæ, Lüneburgi, ...uismariæ consilia, quo minus apud Regem de pace pertentarent: ...eserti ab Rostoxensibus: fraudati à Sundensibus, priuata commoda ...ublicis præferentibus. Poterant & illi, quos cæteri accusant, rationa...iliter moueri. Sed quis est, ad quem omnia omniũ perueniunt consi...a? Hamburgenses suis Principibus obsequentes, iam se non sine cau... subtraxerant Tractatui. dum istis rebus ex animo operas omnes im...endunt, apud Regem componendæ pacis. Interim Dani magna clas... inuadunt insulam Alzen, Ducatui Slesuicen. subiectam. Multo...um ibi Holsatorum opes iam tum, ut & modo sunt, fuere. Non igna... Holsati quid molirent (obseruabant enim oẽs eorũ conatus) Arces ...uas communierunt Sunderburg, atque aliam; ipsam Insulam uiris ad

bella

bella promptissimis impleuerunt: iunctis etiam Gregarijs. Tentaue-
runt sæpe frustra terræ ingressum: fortiter repulsi sunt. Interim coorta
tempestate, Danica Classis, quassatur: decem naues, non minus perie
runt: cæteras ut poterat nauiũ Præfectus (miles is fuit ex Holsato Da-
nus) in portum reduxit. Ipse Regem, iamdudum cum Oratoribus Ci
uitatum tractantem, accessit: rem, ut ferunt, omnem iam penè in opti-
mos exitus respicientem, disturbauit: & discussit pacis consilia, uir Pa
ci inimicus. Cùm ea disiecta dissilirent, Duces primam intenderunt o-
peram, ad capiendum oppidum Flensburg, rebus gerendis terra, ma
riq; opportunissimum. Vsi sunt opera cuiusdam propulsi ex eo oppi
do: quem Dani non ferebant, Teutonicum in gente sua prӕsidentem.

Ingenium militare.

Is effecit: ut cùm Ciues die Palmarum, nihil timentes diuino ministe-
rio inhiarent, plaustrum inmitteretur: & in Portu consisteret rota lon
gè proiecta. Holsati Duces cum satellitibus ingressi, forum occupaue
re: signis suis sublatis. Sparsi per oppidum milites, hinc atq; inde Ci-
ues cogebant: ut subiectionem facerent, & sacramenta. Dani frequen
tiores in munitionem montis contendunt. Alij Monasterium ingres-
si, se tutabantur ut poterãt. Erat in cliuo montis domus lapidea: quam
occupauere multi ex Ciuibus: inde missilium omnia genera proijcien
tes. Sed Holsati bombardis rem aggressi, primùm penetrabilem, dein
de inutilem faciunt munitionem. Dani profugiunt in excelsum. Erat
non contemnendus numerus in præsidio superiori. Accurrerunt om
ni ex parte alij, præsidio tuendo. Creuit numerus obsessorum: & per
singulos inminuti sunt cõmeatus. Duces mittunt Lubecam atq; Ham
burgum, auxilia rogantes: priusquàm superuenientes Dani, ex man-
bus auferant captum oppidum. Interim Frisonum octingenti uiri pro
Ducibus laborantes, fossatum ducunt grande: ut ad montem, aut ab
illo nemo decurrat.

¶ *Fame cruciati Flensburgi, auxilio item suorum destituti, oppidum Holsatis dedunt. Frustra super pace denuò quoq; agitur. Caput. xvij.*

IAM obsessis fames inminebat. Quo enim fuere plures,
maiori & celeriori famis angustia laborabant. Hanc su-
am ut poterant pressuram, amicis significauere. Illi non segnes, à mari
xiiij. Nauibus commeatus abundè importabant: ut in multos dies su
fecturi uiderentur. Iam uenerant auxilia Ducibus ex urbibus memo-
ratis. Impedimenta bellica, machinæ, turres surrigebentur: omnis ap-
paratus oppugnationis instruitur. Cùm autem in ipsis urbibus audi-
retur, commeatus illatos obsessis, uehementer indoluerunt: & in eam
rem rursus impediendam, expeditas naues armarũt; omni genere te-
lorum

lorum implentes: ut aditum prohiberent. Interim in oppido Duces sederant, intenti oppugnationi: sed maior spes erat in fame, tanta fuit montis à natura munitio. Venerant sub montem missæ naues ex urbibus: præacutas sudes figunt, ut aditum post se Danis intercludant. Ipsis sibi prospiciunt, ab alto missilibus ne noceat. Hoc enim pellibus, funibusq; prætextis procurant. Non quieuere interim oppugnationes à terra. Aditus omnis à terra, mariq; iam erat obsessis interclusus: erectæ Machinæ, de quibus in obsessos missilibus certabatur. Si quando excursiones tentauere, ut erant obsessi numerosi supra mille uiros, reprimebantur. Augebantur quotidie uires Holsatorum, Danorum uerò minuebantur: nec erat illis maius ullum fame periculum. Quantacunq; enim inuecta fuere esculenta, tanto numero euanescebant. Ergò ad extremū fame protracta, tùm canes & equos omnes exedissent: nec ullum superesset auxilium redemptionis, à terra, uel mari, deditionis fecere mentionem. Nec Duces cunctanter annuerunt. Non enim erat certamen de uita, sed terra. Dedentes igitur, suis rebus saluis abierūt: & saluo semper cōductu, ad propria sunt reuersi. Duces montem ascenderant: & opportunis locis munitionem auxerant: impositoquè necessario præsidio, auxiliarijs suis, & amicis uale fecere: ut in sua quisquè rediret. Sed tamen priusquàm digrederentur, quam dixere Nouam domum, arcem expugnant, demolientes. Runchoff alia erat hostium munitio perniciosa: eam quoq; aggresi, ferro & igne solo æquauerunt. Interea uerò cùm diem ex die bellantes protraherent, Mercatorum per mare res ingenti semper ibant periculo, & in Regnis nulla fuit negociatio. Quę res alienis Mercatoribus ingressum monstrabat: ut nouerint Hollandrini, omnes Regnorum & portuum angulos etiam sepositissimos. Ergò quoniam superioris anni Tractatus inter Regem & Vrbes Vuandalicas suspensi ac dilati fuerant: in proximum constituto loco Zuineburg, Ciuitatum Concilia eò suos misere Oratores. Aderant Prælati, Proceres Regni magno numero. Nemo æquis oculis Teutonicos aspexit. quòd opera Ciuitatum, nuper Regijs partibus detractum esset oppidum Flensburg, cum monte suo. Rex ipse uideri se passus non est. Per intermedios res agebatur. Illi si ex fide rem egerint, exitus monstrat. Nihil diu tractātibus salutare prouenit. Verbis reddita sunt uerba: & tempus tritum inaniter. Fuere qui arbitrarētur, longè salubrius rem actam, si Rex ipse coram & audiret, & responderi iuberet: nunc ex arbitrio intercedentium res omnis acta, ad optatū pacis exitum non peruenit. Ne tamen nihil actum uideretur, conuenit inter partes: ut proximo Pentecostes tempore in arcem Vuerdingburg iterum confluant: adducentes, qui de sua parte mediantes, rem

Flensbergij fame pressi, Ducibus se dedunt.

Noua domus.

Runckhoff.

Dietę & Comitiæ Germanorũ taxantur.

cum Daniæ Proceribus ex æquo constituant. Ita Teutonum more, Dietam ex Dieta etiam Dani constituere didicerunt. Et quanquàm per intermedia tempora Treugæ literis sigillatis essent constitutæ: Dani tamen mare semper infestum habuere, Mercatoribus insidiantes. Quęsta sunt Ciuitatum Consilia per literas Regi. Admonuere Regem Proceres. Ipsi quoq; Regi res omnis displicuit. Sed quis longam rerum perturbationem, & assuetam tanto tempore Nauigationem, breui potuit compescere? Ipsi Principes multa cernere, multa tolerare coguntur, quæ Belli tempestas ingerit. Semel commotum mare, diu est antequàm conquiescat. Poterant Lubecenses quoq; par pari referre: & dissimulanter per suos latrocinia permittere: sed nolebant uiri seueræ industriæ, tantam admittere in se querimoniam: unde longanimiter expectabant, si quando eius rei quędam fieret conuersio. Semper, ut æquum est, deferendum honori Maiorum: si tamen non uoluntaria dissimulatione, sed ipsa rerũ inuicta perturbatione nonnulla contingant. Silent enim inter arma Leges, ut est uetus Romani Oratoris prouerbium.

¶ *Præfecti Arcium Sueciæ, populum durius aggrauantes, sedibus deturbantur.* Caput. xviij.

PER ea tempora Regi Erico noua surgit in Regno Suecię turbatio. Nam dum ille implicatur bello Teutonico, Ducibus obluctatus, & Vuandalicis ciuitatibus: Arcium suarum Præfecti in dicto Sueciæ Regno, insolentius se egerunt: tributis, pensionibus & nouis semper exactionibus populum emungentes. Gemitus primùm, inde clamor oppressorũ multiplicatur: querentium iniustam & intolerabilem pressuram, ab auaricia Præfectorũ exortã: qui sub umbra Regiæ exactionis, sua impleuere marsupia. Multos Regni Proceres res miserabilis commouit. Acerbè omnes tulêre, Danorum in se, suosq; imperia. Inter alios autem erat uir primarius ex Nobilitate: ad quem proximè peruenit calamitosorum commiseratio. Is communicato cum multis consilio, nouandarum rerum sumpsit principium. Nam adunatis uiribus, cœpit expugnare Arces Præfectorum: urbes & oppida Regi parentia, in suam traxit partem. ut insolitæ exactioni finem faceret. Engelbertus, nomen erat uiro clarissimo, & Patriæ amantissimo. Quem non dominandi amor, non lucri cupiditas, sed oppressorum cõmiseratio, prouexit ad rem gerendam.

Engelbertus oppressorum releuator.

Egit apud illum Rex (ubi intellexit) multis literis: ut positis armis conquiescat: Præfectis suis pareat. At nihil profecit. Cœpto enim institit, liberandæ Patriæ, à Danorum (ut dicebat) dominatu.

¶ Rex

Rex ipse ad sedandum tumultum in Suetiam proficiscitur, sed ægrè. Nam naufragus eò appulit. Suis in Concilium euocatis, multorum in se hostiles animos deprehendit: quapropter clam & mutata ueste in Daniam rediјt. Pax diu desyderata cum Ducibus, & Ciuitatibus erigitur. Caput.xix.

Rex ipse proficiscendi in Suetiam instituit animum: instructis duabus ad iter expeditissimis & ornatissimis nauibus, Sartū Rosarum uocabant: cui Rex ipse se cōmisit. Alteram grandiorem militantibus uiris impleuit. Institutaq; nauigatione, grauissimam, sæuissimamq; pertulit tempestatem: quæ grandiorem illam nauim concussit, effregitq;: ut ex centum sexaginta militibus, qui uectabantur, uix pauci in fragminibus enatarent. Regia nauis ægrè terræ admouetur: ut Regem continenti exponeret: & mox in conspectu omnium, procellis quassata soluitur: cunctis qui custodiæ gratia remanserant, pereuntibus. Rex inde in Suetiam cum tanta suorum paucitate perueniens, Concilium euocat. Arma in Engelbertum contrahit. Sed ubi paucos uidet iussa implere: maiorem ac putabat conspirationem in se deprendens: clanculo mutatata ueste, cum paucis elapsus, in Daniam se recæpit. Venerat interea dies cōstituta, in qua de negocijs Pacis inter Regem, & Duces, & inde maritimas ciuitates, quę uocantur Vuandalicæ, in Vuerdingburg ageretur. Aderant Regni Proceres, Ducum & dictarum Vrbium Oratores. Diu disputatum. Multis utrinq; uerbis res examinatæ: nec poterat per multos dies de Legibus Pacis conueniri. ita iuri suo pars quæq; perseueranter inhæsit. Visum est tandē Ducibus, & Vrbium Oratoribus, frustra tempus teri: se inanibus rebus protrahi: abitum parauere. Quod ubi Regijs innotuit: scientes perturbationem Regni Suetiæ, præbêre animos Danorum aduersarijs. nam ubi Sueci Ducibus & Ciuitatibus accederent, grauissimas Regi conditiones belli futuras prospexere. Itaq; reuocatis in cœtū Oratoribus, tum propius rem egêre: & in eas tandē conueniūt Pacis leges: ut Rex permisso Ducibus Slesuicensi Ducatu, illos inuestiat: restitutis quæ inde fuerant detracta: Iutiæq; renunciet, quod per laudum Imperatoris diceretur reportasse. Ciuitatibus liquidata damna resarciat. Veterem Mercatoribus libertatem permittat. Telonea, quę ab annis centum fuerunt, permaneant. Non grauentur, nec usquàm innouentur Regnorum incolæ iu urbibus memoratis: de nouo nullis exactionibus onerentur, sed antiqua ubiq; gaudeant libertate. In has pacis conditiones utrinq; confectæ sunt literæ. Pax undiq; proclamat. Ex diuturno bello læti omnes, respirant: nec erat qui non gauderet, post longam tem-

Naufragiū Regis.

Pacis Leges.

peſtatem tandem aliquando diuino nutu rediſſe tranquillitatem. Ora
tores in ſua feſtinant, portantes pacem: alacriterq; à ſuis excipiuntur.
Anno Chriſti 1435. Erat autem poſt natum Chriſtum, Annus Milleſimus Quadringente
ſimus triceſimus quintus, cùm tantum orbi noſtro bonũ proueniret.

¶ Rex tumultibus domeſticis cedit, tranquillitati ſe dedens. Redire rogatus, nepotem Pomeranæ Ducem ſurrogare conatur. Caput. xx.

FORENSIBVS autem bellis pacatis, Rex cùm intelligeret domeſtica intus bella grauiora conſurgere: re-
Tumultus domeſtici. bus ſuis diffiſus, cogitauit abitum. Nam Suetiæ tumultus, alia quoq;
Regna in perniciem inuitare uidebantur. Videriq; Regi uiſum eſt: in
Dania, atq; Noruagia ſimiles motus conſurgere: quibus undiq; com-
primendis, imparem ſe iudicabat. Itaq; cedendi ſecreto ſumpſit conſi-
lium. Nam theſauris in naues exportatis, Gdanum nauigat: in tuto lo
catus, exitum uidere uolens domeſticorum tumultuum. Vbi innotu-
it, Regem enauigaſſe: turbati omnes, ad reuocandũ eum, nuncios pa-
rauere. Nam qui ſub eo ſecuri uidebantur, maiores ſine capite motus,
uerиſimiliter auſpicabantur. Ille Gdani commoratus, placidè reſpon-
derat nuncijs: non tamen ad reditum feſtinabat. Interea Suetia, quæ
motibus initium dedit, in ſua uiſcera conuertitur. Inuicem ſe Proce-
Suetiæ diſsidium. res proditionis arguunt. Alij per tumultum. Alij etiam quaſi legitimo
iure per Sententiam capite puniuntur. Cæſus mactator Engelberti Be
nedictus Bentz: & multiplicata ſunt mala uehementer. Qui præſen-
tem oderunt, abſentem reuocari orant. Ille uerò diſsimulanter omnia
permittit: nec rediens, nec ſe omnino ſubtrahens. Nam Godlandiam
cum urbe & arce aliquanta ſuorum manu inſedit. Venerant ad eum
Duces Pomeraniæ, & Vualogaſti inſtructa claſſe, magno militum nu
mero. Decreuit Rex nepotem ſuum, Pomeraniæ Ducem, pro ſe Re-
gem ſufficere: Inq; eam rem perficiendam, inſtituit Danorum Regno
appropinquare. Nauigansq; conſedit ad Rugiam, ancoras demittẽs.
Ibi conuenerant eum Danorum Proceres: rogantes, ut in Regnum re
diret, motibus compeſcendis: Nulli ſe libentius parituros, quàm ipſi:
proq; illius incolumitate omnes ad unum morituros. Ille deliberatio-
Regis reſponſum Proceribus datum. nem ſuam illis detexit. Iam ſe in Senium uergere: laborum eſſe pertæ-
ſum: multis, ut noſſent, curis implicitum, ad quietem reſpicere:
eamq; ex animo cupere. Eſſe præſentem ex fratre ſuo Ne-
potem, Ducem fortiſsimum, & laboribus æquum:
eum pro ſe Regem illis daturum: fauerent
(orabat) uotis ſuis, iam ad quie-
tem reſpicientis.

¶ Proce-

¶ Procerum Responsio ad Regem. Qui Regno cedens, priuatus more Diocletiani Imp. moritur.

CAPVT XXI.

ILLI replicant. Quamdiu Rex illis superfit, aliū se Regem nec posse perpeti: nec unquàm adquieturos, illum adoptione, ut meminerat, factum Regem: non esse illi ius pro se alium surrogandi. Si omnino (quod ipsi nollent) regnare recusaret: esse inco- larum liberam de sufficiendo Rege electionem. Proinde orare: ut nō detrectaret Regnum, quod sibi ex hoc die in tribus æquè Prouincijs futurum esset quietissimū: in quam rem omnes suas undiq; uires colla- turos. Rex ubi intellexit se conatu frustratum: dimissis ad se uenienti- bus Oratoribus, mox classem collectam dissoluit: ut in sua quisq; redi- ret. Exorta tempestas, duodecim naues in conspectu absumpsit. Rex in Vuerdingburg nauigans, ibi hyemauit. Cùm autem conceptæ tran- quillitatis, nulla illi in Regno spes superesset: nec poterat efficere, ut quem uellet Nepotem Regnis relinqueret successorem: tacitus iterum se subduxit Regni negocijs, enauigans in Pomeraniā: ibiq; uel coēm- ptis, uel legitima successione Maiorū prædijs cōparatis, quietus diu su- peruixit: consenescens in arce quam uocant Rugeuuold. Peruenitquè uiuēdo ad Annū Christi. 1438. cū Regni se negocijs subduceret. Que- runtur Dani ueteres, Regni gazas cum illo pariter abijsse: negant alij Regem quidquàm secū euexisse, nisi quod legitimo ad se iure pertine- ret. Quis non miretur, tantum Regem ex fastigio trium Regnorū, in uitam priuatam descendisse? Imitatus, si nō supergressus laudem Dio- cletiani Imp. Rom. clarissimi. Cuius Imperio, præter Christianæ reli- gionis odium, nihil à quoquàm potest opponi. Is non solùm purpurā posuit, nouem postea annis priuatim uiuens: sed etiam collegam suū Herculium Maximianum, quem ipse prouexit, ut idem faceret, cōe- git. Nec ulla potuit ratione superari, ut resumeret. In cuius rei molitio- ne perijt Maximianus: Diocletianus aūt priuatus obijt. Quem imita- tus Ericus, ex Rege priuatus, multis postea annis quietus consenuit. Ex alto quietis suæ tumulo prospectans motus seculi plurimos: quib. antea mirificè iactabatur. Cui etiam hoc magnificū accidit: ut primus inter Reges Danorum, ab exteris in Regnum uocaretur ex Vuanda- lorum natione: quæ fuit à seculis Danico semper nomini infestissima.

Proceres ad Regem.

Regis Erici mors.

Diocletiani abscessus ab Imperio.

¶ Christophorus Bauariæ Dux, Rex electus, honorificè excipitur. Duces Iutiæ inuestit. Caput. xxij.

CHRISTOPHORVS ex Bauariæ Ducibus, Procerum ex tribus Regnis unanimi consilio, Rex eligitur: seruata prius, quod necesse fuit, illius desuper uoluntate.

Christophorus Rex. III.

Poterant propiorē delegiſſe ſibi Principem ex Pomeraniæ Ducibus: ſed infeſti erant huic generi: propter cōtemptum Regis ſui Erici. Nec uolebant pernicioſis exemplis uiam facere: ut Reges ſibi quos uellent deligerent ſucceſſores. Ideo ab Erico Pomeraniæ Duce diſcedentes, ad Chriſtophorum Bauarum flexere. Nec tamen à Pomeranico Regis ſui ſanguine diſceſſerunt. Erat enim Chriſtophorus natus ſorore Regis Erici. Chriſtophorus autem in Regnum uocatus, ſolenni ſuorum

Anno Chriſti 1439. apparatu circa feſtum Paſcæ, Anni triceſiminoni poſt Mille Quadringentos, Lubecam intrauit. Vbi uenerabiliter futurus Rex à Regentibus eo loci excipitur. Ibi ex conſtituto Proceres Regni fuere: qui magno illum honore ſuſceptum, perducunt in Daniam. Arces illi Regni traduntur: ac legitimis illis modis cuiuſcunque ordinis homines ſacramenta compreſtant. Vnctus inde ſacro de more oleo, Rex conſecratur, cunctis ad nouam Regis gloriam plaudentibus. Año deinde proximo, cùm Regni prouincias obiret: perueniſſetque in Iutiam, ibi ex cōpoſito illi Adolphus Dux Sleſuicenſis, ac Comes Holſatiæ, occurrēs, Feudi poſtulauit de iure innouationem. Nec diu moratus Rex, appa

Inueſtitur Dux Iutia. ratu legitimo, per Bannerium inueſtiuit illum Ducatu: accæptis quæ præſtari ſolent iuramētis. Tum Rex illi iubet reſtitui, quæ ex antiquis annis ad Ducatum pertinerent, uſque ad pontem in Koldingen. Multa enim inde Margareta Regina detraxit: multa etiam Ericus, per bellū diuturnum. Cunque ex forma compoſitionis, quæ bello ſucceſsit, omnia reſtituēda Duci mandarentur: ad executionem tamen plenariam ad hunc uſque diem nunquàm eſt peruentū. quòd Rex Ericus illo ſemper die abitum parans, minus intēderet rebus. Sed nunc Chriſtophorus, non ignarus quid Duci deberetur: omnia iuſsit ex fide reſtitui. ut uicinum illum, & homagialem fidum experiretur: inter alienos dominari conſtitutus.

¶ Rex in ipſis Regni primitijs in tumultuantes Iutios arma mouit, prælium committens. Victoria potitur. Poſtea cum uicinis Principibus Conuentum celebrat, conſultando contra maritimas urbes. Caput. xxiij.

VO tempore ruralis populus in Iutia, per diuturni belli tempora inſolentior factus: quòd multa tum licentia uidebatur: Rege cum Proceribus implicatis negocio bellorū: militem quendam magni nominis Ezekonem Brock, per tumultum oppreſſere. Rex perniciē exempli ueritus: ne impunitas illorū etiā alios armaret, uindicare conſtituit, rem tantam atroci ſupplicio. At exercitu opus uidebatur. quòd ruralis illa multitudo conſpirans, non facile opprimenda, aut ad quietem reducenda uideretur. Arma contraxit: ac mouit in populum tumultuantem.

multuantem. Qui nullis tutus præsidijs, nullo Duce instructus, audet tamen prodire in prælium. Infelices, qui pessimum secuti Ducem, temeritatem propriam, manus contulere cum copijs Regijs. Fusi primo impetu ad sexcentos: reliqua multitudo capta, ære luit pertinaciã: cùm Rex parceret infrunitæ multitudini, ne cultoribus agri destituerẽtur. Ita Rex nouus & alienigena, obedientiam ferro quæsiuit. Circumspiciens autem Rex, simul animo secum repetens: quanta proximo bello Ciuitates maritimæ, quæ uocantur Vuandalicæ, incommoda Regno inuexissent: de repagulis communiendis cogitauit. Et ut consilio prius, quàm uiribus rem experiretur: missis ad uicinos Germanię Principes literis, in Vuilsnacum, sub dominio Marchionũ de Brandenburg, Comitiæ ad Cœtũ conuocauit. Aduenerant Fridericus Marchio Brandenburgen. Principum Henricus Dux Magnopolensis: Otto, Vuilhelmus, & Henricus in Vuilsnaco. Duces Brunsuicenses: ac multi præterea alij. Ibi cùm multa in concilio, quæ uulgo incomperta mansere, agerentur: fama fuit, memoratos Principes fœdera inisse cum Rege Christophoro: & (ut solet malignũ Vulgus, libere quæ sentit proloqui, facta miscens infectis) ferebant omnia in subuersionem Ciuitatum ibi constituta. Rex ipse non Regio apparatu, sed peregrina ueste, octoginta equis cinctus, eò prouehitur. Adolphus Slesuici Dux non aderat: Princeps bella perosus, quæ illum à puero uexabant: quæ potuit esse causa, non adeundi Cœtum, ne se alienis laboribus, quorum erat pertæsus, implicaret. Eadem libertate tum uulgus rumorem diffuderat: eius Principis absentiam, cuncta subuertisse consilia cæterorum. Sed quis consilio aderat, ut enunciaret occulta? Curiositas multorum, cogitationes suas ex coniecturis firmat: audenter pronuncians, quod uel timet, uel sperat.

Nuptias Rex celebrat. Ex Suetia thesaurum reportaturus in Daniam, naufragio perijt omne aurum & argentum, Rex ipse uix euadens.

CAPVT XXIIII.

ANNVS erat quintus & quadragesimus post Mille Anno Christi Quadringentos, cùm Christophorus Rex de posteritate cogitans, ad sti 1445. Nuptias animum conuertit. Duxit autem uxorem Dorotheam, Ioannis Brandenburgẽsis MARCHIONIS filiam. Quæ ad nostram peruenit ætatẽ. Eas uerò Nuptias Regali more in COPENHANEN arce Regia peractas, honestabat multorum de Germania Principum præsentia. Aderat Ioannes ipse pater sponsæ: Vuilhelmus Dux Brunsuicensis: Fridericus Dux Bauariæ, Regis Christophori cognatus: Balthasar de Slesia Princeps: Ludouicus Hassiæ Lãtgrauius: Ernestus de Honstein Comes: cum multis alijs Nobilibus:

pluribus ex uaria natione militibus. Nec deerant cum muneribus suis Ciuitatū Oratores. Quippe Regem, cuius Prouincijs Mercatores diuersantur, non incongruè suspiciunt, ac uenerātur. De Principibus certè memorabile: quòd illos mare, mediterraneis insolitum, ac terrisi cum inconsuetis, ab officio non deterruit. Peractis uerò Nuptiarū solennitatibus, Principes cum honore in sua dimittuntur. Rex ipse Regnorum obibat negocia. Suetiam putauit inuisendam. quòd Proceres cum populo desyderantissimè uultum Regis sui expectabant. Venit. Vidit. Et omnibus ex sententia procuratis, ordinatisq́ʒ: cùm magnos inde thesauros in naues congeri iussisset: siue de muneribus quæ Proceres intulissent: siue de prouentibus, quos per annos plurimos Præfecti contulissent: nauigationem instituit in Daniam. Ibi exorta tempestate, spes multorum intercidit. Perijt omne aurum & argentū, quod proximis annis Suetia diues congessit. Nam conquassata quæ thesauros nauis euexit. Centum milia, ac amplius multo intercidisse memorant, uix Rege cum naue sua in portum perueniente. Mira Suetiæ fortuna. Non patitur exportari thesauros. Si sinunt homines, mare prohibet. Si pacatum est mare: homines tumultuantur.

Naufragiū horrendum Regis.

ℭ Regno fruitur Rex pacifico: donec à Deo uocatus, oratione cum Proceribus habita, diem soluit debitum.

CAPVT XXV.

SED tū Rex Christophorus nullo Suetiæ thesauro locupletior factus est. Nulla Regi per sua tempora fuere externa bella: quod memorat̄. Cōponēdis rebus intra Regnorū uiscera, illi magnoperè fuit prouidendū: cogitanti successus Prędecessorū. Domesticum illi ante oculos, & recens erat exemplum Regis Erici auunculi sui: quē simultates & dissensiones Procerū, Regno exegerūt. Meditari ferebatur bellū in littora Germaniæ: & præsertim in ciuitatem Lubecensem: quam nō ęquis oculis aspicere solitus credebatur. quòd olim Danici iuris: nunc in eam uidebatur arrogantiam erecta, ut bellū Danicæ auderet coronæ intentare. Sed ille quam occultè apparatū facere credebat̄ belli, de proximo in eam gerendi. Cunq́ʒ ad annum Nonū Regni sui in arce Helsingburg, aduersa ualetudine desperabiliter laboraret: fertur aduocasse Proceres quos habere potuit: & cū illis de Regni negocijs egisse. Et inter alia quæ ægrescēs indies magis atq́ʒ magis, illis præsentibus imperat, ferūt dixisse. Maleuolis me oculis intuiti, inquit, soletis exemplū auunculi in me formidare: quòd aceruatis undecunq́ʒ de Regno thesauris, enauigē. Nunq́ʒ ea res in animū descendit meū: utinamq́ʒ nō uestra culpa magis, quā de suo sensu auunculus fugam parasset. Ego quantos potui subducere thesauros, quotidianis

Rex ad Proceres.

sumptibus,

ſumptibus, eos compoſui, bello aliquando, pro Regni gloria, ad Lubecæ muros gerendo. Ea urbs quo ſit Regnis noſtris fato edita, mecũ uidetis. Nunc quoniam DEVS imperat, Regno & uita pariter mihi concedendum eſt. uos rebus rectè conſulite: & eum poſt me uobis deligatis Regem, qui Regnis non modò præſit, ſed & proſit. In eum modum rebus exceſsit humanis, Anno. 1448. Mors Regis, Anno Chriſti 1448.

¶ Chriſtianus (aliâs Chriſtiernus) Regnis Daniæ & Noruagiæ Rex præfectus, uxorem ducit Dorotheam domus Brandenburgen. Caput. xxvi.

CHRISTIANVS ſuorum de Aldenburg Maiorũ Patricio nomine (quem Dani more ſuo Chriſternũ appellauerunt) unanimi Procerum Daniæ & Noruagiæ conſenſu Rex eligitur: Suecis ſe à ueteri placito retrahentibus. Quod habebat: ut niſi trium Regnorum communi conſilio unus aſſumeretur Rex. Hæc autẽ electio maximè facta eſt aſtipulatione Adolphi Ducis Sleſuicenſis: qui erat auunculus Chriſtiani de Aldenburg, & Delmenhorſt Comitis. natus enim erat Chriſtianus eiuſdem Adolphi ſorore germana. Inclinauerant autem Proceres memorati, in eundem Adolphum aſſumendum: pertentabantq; animum eius: miſsis ſolennibus ex ſuo numero ad eum Oratoribus, quos ille familiari conuerſatione habebat notiſsimos. Vbi ille pertinaciter recuſabat: conſilio eius uſi, ad Chriſtianum eius nepotem, quẽ ille quoq; in domo ſua ex puero educabat, inclinauere. Præſertim uno facto, geminam ineuntes gratiam: quòd Domum Brandẽburgenſem, ex qua prodijt relicta Regina, promereretur: illi ſponſum requirentes. Sic enim illa uiſa fuit affectu propendere: ut quem illi Regem, ipſa maritũ dignaretur: ſi nihil obſtaret aliud. Increbuit autem ſermo: militũ quendam genere, opibus, & forma præſtantem, ad Regnum multorum propenſione reſpicere. Sed illa altioriſtem mate prodita, nobilitatem Chriſtiani, quem multę inſuper uirtutes ornauere, præferebat. Igitur Chriſtianus de Aldenburg, ueteri ac nobili domo Comes, Rex Daniæ, Noruagiæq; aſciſcit. Nam Suetia præueniens hanc electionem, præuaricata pactum pridem conſtitutum: peculiarem ſibi Regem aſſumpſit ex ſuo corpore militem, opibus præſtantem, Carolum Kanuti. Quod in Suetia plenius diximus. Chriſtiernus ſolenni ritu coronatur: Dorotheam Reginam matrimonialiter ſibi copulauit. Ea erat utriuſq; gratia, ut ſtatim aboleret opprobrium Danicæ Regiæ: ut quæ ſterilitatis incommodo percuſſa, intra annos ſexaginta Regni nullum uidit hæredem. Neq; enim Vualdemarus nouiſsimæ Margaretæ pater, neq; Ericus, neq; Chriſtophorus Regno maſculam prolem relinquerunt.

Chriſtianus Rex. Aliâs, Chriſtiernus.

Suetię Rex eligitur ſeparatim. Suetiæ lib. 5. cap. 41.

¶ Gods

¶ Godlandiam Suetiæ Insulam, Rex ui recuperat.
CAPVT XXVII.

DOROTHEA autem ex Christierno concipiens, intra annum enixa est Olauum filium. Sed ille in pueritia decessit. Inde uerò Ioannem peperit, modernum trium Regnorum Regem: cum fratre Friderico, itidem duorum Ducatuū moderatore: atque filiam, Scotorum Regi nuptam: quę sceptris illis longam pollicetur posteritatem. Proximo deinde anno, Christiernus primam Regnis operam impendit, ut Suetiam per partes, duobus Regnis iterum coniungeret. Nam armatum duxit exercitum in insulam quam uocant Godlandiam, Suetiæ Coronæ parentem. Eam uerò usque in illū diem retinebat Ericus Rex, per omne tempus Christophori, per Sueticos Præfectos eam gubernans. Sed Christiernus ui recuperauit: expugnato oppido Vuisbu, quondam florentissimo emporio Mercatorum. Testantur fores & fenestræ ferreę, quæ extant in hodiernum. Diu nauigantes, ibi marini iuris tribunal recognouere. Vetusta ibi Mercatorum priuilegia asseruabantur: nunc in tutiores translata sedes. Expugnabat & arcem: maximè adiutus armis, quæ illi iungebat Adolphus auunculus, Slesuici Dux. Per eadem tempora surrexit ea in Prussia grauissima belli contentio: quæ multis annis perdurans, terram posuit in solitudinem: Christierno ad omnia neutraliter se gerente. Cùm uerò añus ageretur Regni eius sextus, Bergis in Noruagia perniciosissimo tumultu, Mercatores militem Olauum Negelssen, omnibus onerosum, in Ecclesia cū Episcopo oppresserunt. Quam rem plenius in Noruagia explicauimus.

Christierni proles. *Godlandiam Rex ui superat.* *Noruagiæ lib. 5. cap. 13.*

¶ Carolus Suetiam thesauro spolians, Regno abscedit. Christiernus in locum surrogatur. Adolphus Slesuicen. Dux moritur. Caput. xxviij.

INTEREA uerò Suetiæ præfuit Rex Carolus: quē, ut diximus, de suo Sueci corpore prouexerunt in Regnum. Sed is Clericis, & omnibus Ecclesiasticis, Militaribus, ac omnibus regnicolis, propter tyrannidem & oppressionem singulorum grauis, & perinde odiosus cœpit haberi. Quod ubi intellexit, se omnium oculis designari: collecto clam omni quem poterat thesauro: quem etiam priuatus habebat copiosum: media hyeme, in ipsa Carnispriuij resolutione, quando nemo tale quicquàm formidabat: omnibus ad crapulā laxatis, ingressus nauim, Prussiā nauigauit. Proceres aūt Regni non minus de sua exoneratione, quàm illi de abitu alacres, solennibus missis ad serenissimum Regem Christiernū Oratoribus, eum uocarūt in Regnum. Venientem aūt honorificè excæperant, Regem suū constituerant.

Caroli Suetiæ Regis abitus.

ſtituerant: & in Stoksholm ſolenni ritu inunctũ, per manus Vpſalenſis Archiepiſcopi conſecrarunt: tribus iterum Regnis ad obedientiam unius Regis redeuntibus. Quo modo à memoria Margaretę Reginę: quæ prima Regnis hoc decus peperit: ut unis Legibus, uno Imperio, tria moderarentur. Erat autẽ annus poſt quinquaginta ſeptimus: nonus autem ab initio regnantis Chriſtierni. Poſt duos autem annos ex hoc tempore, cùm in fata concederet inclytus Adolphus Dux Sleſuici, Comes Holſatiæ: non erat dubium, Sleſuicenſem Ducatum Coronæ conſolidari, à qua exijt Beneficium. cum ille prolem nullam relinqueret. De Comitatu autem Holſatiæ magna fuit quæſtio. Nam Feudum uidebatur Imperij, quod ad maſculam lineam crederetur pertinere. Supererat Otto Comes de Schouenburg, cum multis filijs, Adolpho, Erico, Erneſto, Bernardo, Ottone, Henrico, Antonio, Ioanne. Hic Otto ad uirilem ſpectabat, ſed multis gradibus agnationem. Rex autem Chriſtiernus, cum fratribus Mauricio, & Gerardo de Aldenburg Comitibus, ſorore Adolphi, erant progeniti.

Chriſtiernus trium Regnorum Rex.

Anno Chriſti 1457.

Adolphi Iutiæ Ducis mors.

¶ Holſatia Regno Daniæ, magna Comitibus numerata pecunia, accedit. Caput. xxix.

NOBILITAS omnis diu uariè nutabat. Multi in Regem propenderant defenſorem quæritantes. Alij uerò Comiti inclinabant: præferentes uetera ſtirpis eius in terram ſuã beneficia: quòdq; maſcula illos linea præferebat. Aliquot uicibus in eã rem tractantes cõuenerant: at abierũt ſine fructu. Nouiſsimè uerò in Todeſlo cœtum facientes: interueniente Arnoldo Lubecenſi Epiſcopo, qui Imperiali uice, eius Feudi dominus cenſeretur: Chriſtiernus Rex, Comitatu donatur: quietatis ingenti ære Comitibus, ut iuri ſuo renunciarent. Fratribus deinde ſuis Rex non minorem pecuniæ ſummam perſoluit: ut omne ius in ſuam cõemeret perſonam. Ita factũ eſt: ut nobilis ille Comitatus, qui infinitũ ſanguinem dedit, quo à Corona Daniæ ſegregaretur: nunc uoluntate Procerum ſe illi coniunxerit. Erat aũt annus. 1460. cùm hæc agerentur. Cùmq; ſacramenta ſolenni ritu Rex ab omnibus acciperet, uenit im Hamburgum, antiquiſsimam Stormariæ ciuitatem. De homagio quidèm nulla mora: ſed de præſtando iuramento fit dubitatio. Oſtendebant Ciues Regiæ maieſtati ueterem obſeruantiam: eamq; chartis priuilegiorum aſtruebant: orantes, ut Regia Maieſtas illis adquieſceret rebus, quibus omnes ſui in Comitatu patres ac prædeceſſores acquieuere. Diſceptatum eſt deſuper longa uerborum altercatione: ſed bonis Ciuium allegationibus, ceſsit Rex moderatiſsimus: permittens ueterem Vrbis, probatamquè diu conſuetudinem.

Rex Holſatiæ dux declaratur.

Anno Chriſti 1460.

¶ Theſau-

¶ Thesaurum Suetiæ Rex recuperat ablatum. Indulgen tiarũ exactioni fit particeps. Legatus parte sua prȩda tur. Vuandalicæ urbes Priuilegijs suis confirmantur. Caput.xxx.

REx eo tempore instituta in Suetiam nauigatione, iura
Regni peruidit. Et cùm de omnibus ordinasset: perueni∫setq; ad illum
certus rumor de Thesauro, quem Regno excedens Carolus, in oppi-
do Stoxholm, apud fratres Prȩdicatores reliquisset: conuenit super ea
re Fratres. Et cùm illi diu dissimulassent: acrioribus ab illis extorsit
uerbis, ut quod superesset Regi contraderent. Ferunt fama, aliquot si-
gnati æris reperta marcarum milia: ac uasa nonnulla argentea, magna
cum paruis. Repperit autem & in Suetia nuncium Apostolicũ Ma-
rinum: qui promulgatis Indulgentijs in causam expeditionis in Tur-
cam, magno argento Aquilonis Regna emunxit. Sed ubi intellexit,
oues suas tonderi: pactus est partem lanæ, quòd & ipsi pugnandũ fo-
ret in scismaticos Regnis suis conterminos. Totondit Italicus, operam
impendens: sed non iniustè passus est, legitimo domino suam proue-
nire portionẽ. Erat tum Annus sexagesimus primus, post Mille Qua-
dringentos. Cùnq; argentum suum Italicus exactor, mercibus implica-
tum, per currus in Norinbergam deuehi disposuisset: intercæptis cur-
ribus, perijt labor emunctoris. Prætenderãt qui accæpere, res esse Lu-
neburgensium: quorum id contumacia deposcebat, ut rebus & corpo-
ribus ubicunq; tenerentur. cùm Apostolicis mandatis in causa Cleri
non parerent. Anno deinde proximo, qui fuit. 62. magnus, agente
Christierno Rege, Principum cœtus indicitur in Vuisnacum, ueteris
Marchiæ oppidum: pridem factum notissimum, pro concursu, qui in
hunc usq; diem multorum agitur pro miraculo, quod ferunt in uene-
rabili altaris Sacramento contigisse. Rex locum petiturus, Lubecam
pertransiuit. Ciues summam rerum suarum adhibuere custodiam: nõ
diffidentes Regiȩ Maiestati, sed ut ea securior à tumultu inconditȩ ple-
bis conquiesceret. Nam promiscuum spectandæ nouitatis uulgus au-
dum, dum se turbis immiscet militaribus, solet nonnunquàm tumul-
tus excire. Rex tamen moderatissimus, eam rem deducentibus se fo-
ras Proconsulibus, honoris gratia, per risum exprobrauit. Illi uerò co-
miter risum risu tergebant. Quid tum inter Principes ageretur, incon-
ditum uulgus, quasi Consilio inmixtum, enunciabat: omnia in detri-
menta Ciuitatum Vuandalicarum respicere, quarum prouectio, ure-
re Principum oculos crederetur. Rex uerò cùm in Regnum redijsset
Ciuitatum Vuandalicarũ Concilia, mox suos ad Regem misere Ora-
tores. Primùm quidèm confirmandorum in Regnis Priuilegiorum
gratia.

Indulgentiarum quæstui Rex participat. Anno Christi 1461.

gratia. Inde uerò quæstum de damnis & iniurijs, quæ Mercatoribus uel in mari à piratis, uel ab exactoribus Præfectis in Regni finibus irrogarentur. Et quidem de præteritis, quæ temporum Regni eius non essent, responderi quid debuit aliud: quàm ut crimina suas tenerent autores? De alijs aūt quæ uasto mari patrata sunt: uel incertos, uel peregrinos preferunt reos, qui in manibus non essent. De futuris adhibendam custodiam atquè uigilantiam. Priuilegiorum confirmationem reportantes, in sua alacres redierunt.

Vuandalicarum urbium petitio.

¶ Luneburgen. & Clerum Rex componit. Sedaturus Suecorum in se rebellionem, cæditur, fugatur, Daniam cum iactura rediens. Caput. xxxi.

PER idē tempus Rex assumptus est Arbiter ad causam Luneburgensium, quam Prælati in eos instituerāt, cum duobus de Lubeca, & Zuerin Pontificibus: terminauitq; eam in cœnobio Reynefeld: quæ diu in Romana Curia fluctuabat: & aliquorū Principum in uicinis locis arma experiebatur. In Suetia interim res ad rebellionem spectabat. Indoluere enim Proceres, administrationem Præfecturarum Danis permitti. Promiscuum uulgus causatur abesse Regem: rarius sibi de Iusticia responderi: arbitratu Præfectorum rem omnem agi. Regni thesauros foras educi: uiscera Regni ad libidinem Patriæ Danorum. Rex apertam rebellionem præuenire constituens, expeditionem parauit in Suetiam. Aliquot nauibus perarmatis, Holsaticæ Militiæ florem imposuit: & magno Danorum apparatu nauigauit in Regnum. Reperit autem Rex maiorem quàm putauerat, in se factam coniurationem. Nam prodire audebant in aciem, & conserere manus. Pugnatur acriter: & aliquandiu incertis alis uolitante uictoria, Suecis inde inclinauit. Cæsi ex Regijs multi. Rex in naues reducitur. Capiuntur multi. Aliquot dum in naues refugiunt, trepidatione nimia, mari mergūtur. Archiepiscopū tamen Vpsalensem, quem uelut obsidem Rex habebat, secum enauigans, tulit in Daniā. At ubi comperit uiri cor in se rectum: cum honore remisit in sedem suam. Interim uerò Sueci, nouis semper rebus intenti, misère qui reuocarent Carolum Regem ex Gdano: in quam quieturus se collocauit. Sed ubi redijt, nec illam quam promisère reperit integritatem: sua sponte se Regno abdicauit: priuatim uicturus, cōmuni cum alijs iure. Non quieuit tamen Archiepiscopus memoratus, Christierno Regi Proceres conciliare. Nec facilè potuit, semel motam suo loco fidem, in integrum reducere.

Suecorum grauamina.

Vincunt Sueci.

Reuocant Carolum, sed frustrà.

¶ Gerardus Regis frater, ex promisso pecuniam debitam poscit. De ea numeranda, rursum literis & fideiussoribus transigitur. Ernestus Comes de Holstein, Dorotheam sibi affinem comitatus, capitur: nec sine redemptione quatuor milium aureorum, rursum liberatur. Benemerito Dorotheę unde uiuat, Rex prospicit.

CAPVT XXXII.

Anno Christi 1465.

ANNVS interim erat sexagesimus quintus, post Mille
Quadringentos, cùm Gerardus de Aldenburg, Regis
Christierni germanus frater, in Holsatiam se contulit: Maiores Holsa
torum interpellans, super aliquot milibus expromissis, dum ius suc-
cessionis suæ in fratrem refunderet: & Arcibus in potestatē accæptis,
legitimum se cum fratre ferebat hæredem. Quid facerent Proceres Re-
gis germano? Detecta literis res est Regiæ Maiestati. Veniente autem
in terram Rege, indictum est terræ Concilium. Ibi Gerardus quoquè
pro suo iure locutus, aut terræ partem, aut expromissam dudum pecu
niam deposcebat. Æquum uisus est postulare. Igitur noua illi per Re-
gem literis, ac fideiussoribus cautio firmat: & quieuit ab incæpto pau-
lisper. Quo tempore cùm Dorothea Adolphi Ducis relicta, ex patria
sua descendisset in Holsatiam, requirere donationē suam propter nu-
ptias: itineris comitem habuit, nobilem uirū Ernestum de Honstein,
memoratæ Dominæ cognatum. Eum, incertum quibus ex causis, Be-
nedictus de Aleueld, unus ex Ducatus Primoribus, captiuum sibi fie
ri cōegit. Quid faceret uir nobilis in alieno constrictus? Manū dedit.
Domina Dorothea apud Regem conquesta: quòd nihil tale in suis
formidasset, in ditione Regis: quem ipsa in domo mariti sui Adolphi
à puero cùm fratribus educasset. Proinde orabat: ut si non benefacto-
rum respectu, quorum memoriam durare nihil dubitabat: uel commu
ni iterantium sorte liber esset, quem illa domo extraxisset. Mouit Re-
gem optimæ fœminę iusta querimonia: iussitq; captiuum laxari. Sed
ea tum erat rerum conditio: ut ad libertatem, nisi expromissis quatu
or aureorum milibus redire non posset. Deformis quidèm rerum fa
cies in benè merentem Dominam, apud rerum ignaros. Sed mihi per
suaderi non potest: sine magna causa rem in eos exitus non decreuis
se. Permansit autem memorata Domina in Reynoldesburg, quæ fuit
illi donatio propter nuptias, usq; ad proximum annum. Et tum reuer-
sa in Turingiam, præfecit militarem, qui per annos singulos de pro-
uentibus responderet. Gerardus Regis germanus, in Holsatiam reuer
sus, inmemor & ipse obsequiorum, quę puer in domo memoratę Do
minæ recæpit: omnem illam ditionem inuasit, Rex ubi intellexit: effe

Ernestus de Honsteyn capitur.

cit, u

cit, ut quotannis auri summa, quoad uiueret, nobili, ac de Principibus bene meritæ Dominæ proueniret. Idque certis fixum ordinationibus implebatur.

¶ Rex conniuebat ut frater Gerardus Holsatiam administraret. Nobilitas hoc ægre tulit: quia contra illorum uiolentiam, propensior uidebatur plebi. Contra Lubecenses indignatio Nobilitatis suborit. Marinus apostolicus irarũ plenus rediit, & infecta re discedit. Comes Gerardus custodiæ mandatur. Caput. xxxiij.

PERMITTENTE interea Rege, Gerardus germanus eius, in Holsatia res administrabat. Imminebat autẽ grauis Nobilitati, Rusticam plebem (ut uidebatur) tutatus aduersus uim solitam Domicellorum. Accidit autem per ea tempora: ut appropinquante solutionis termino, quem sibi militares pro Rege fixissent Concilio Lubecensi: quùm fidem suam obstrinxissent: ea Lege, ut in termino præfinito nisi soluerent Lubecam, euocati intrarent: nec abirent, nisi solutione peracta. Vocati, paruerunt: & quibus se poterant cõditionibus, obligationis uinculo laxabant. Interim Marinus de Fregeno, Nuncius Apostolicus redibat, querimoniarum & irarum plenus: quòd Collecta nuper in Regnis Lubeck & Luneburg, sub Fionia posita, Rex Daniæ Christiernus, quòd expromissam Coronę portionem non exoluisset, abduci curauisset. Multam quidem indignationem præferebat. Sed quoniam in reliquum expiscari uoluit: exasperare Principes, quorum uenerat tondere oues, consilium nõ fuit. Gerardus autem, cùm omnes penè Holsatiæ Arces teneret: & administrationem suam in legitimum Principatum uertisset: omnia agens quasi solus dominaretur: opposuere se illi ex Holsatorũ Proceribus: & se Regi, non Comiti præstitisse sacramenta ferebant. Eualuit ea indignatio intantum, ut Rex euocaretur. Venit: & Gerardum fratrem non captiuum, sed libera custodia in arce Segeberg curauit asseruare: honesta quidem specie ab Regina in Arcem inuitatur: & ibi inuentus, manere iubetur: ut rebus in reliquum rectè consulatur. Marini querimonia.

¶ Nouum bellum suboritur cum Anglis. Anglicas naues quatuor, Rex mari capit: Lubecensibus unam, Liuoniensibus alteram intercipit. Sueci Daniam infestantes, fugantur & superantur. Caput. xxxiiij.

SODEM tempore, Rex cùm iustam in Anglos præferret hostilitatis causam: ab antiquo quidem, quòd donatiuum Angliæ corona deberet Henrico quondam Holsatorum Comiti, proauo materno Regis, qui dictæ Angliæ Regi diu militauit. Accesit altera causa;

quòd proximo año, Præfectum à Rege Islandiæ, Anglici occidissent. Quatuor eorum naues mercibus onustas tenuit, cæpit, & merces distraxit. Quæ res Mercatoribus Alemannis in Anglia peperit infinitos labores. Nam capti, carceribus mancipati, rebus omnibus despoliantur. quòd dicerent, Danorum Regem à Mercatoribus instinctū, ista patrauisse: nec uoluerunt intelligere: Danorum Regem nihil cum Mercatoribus Orientis habere commune. Quid multis? Res in magnum processit bellum. Damna Anglicis in mari illata sunt plurima. Anno demum.68. in Traiecto res compacantur. Eadem Æstate, cùm Rex nonnullas armasset naues in Suetiam, iamdiu Regi rebellantem: nauigauit ex Suetia quidam onustus mercibus Lubecensium: & nihil hostile ueritus, suo itinere mare sulcabat. Armata autem Regis, quòd ex hostica terra nauis uenisset, hostilem interpretati, inuadunt, capiūt, diripiunt. At non meliori fortuna alia quoque ex Liuonia ueniens, incidit manus eorundem. Perductæ in manus Regias, ab Lubecensibus misso Secretario repetuntur. Sed ea erat rerum conditio, ut tum reddi non possent: distractæ per manus plurimas, ut fieri solet, ubi arma tractantur. Lubecenses nauigatione suspensa, mare uitant. Res in Colloquium deducitur: & pactis utrinque conditionibus querimonia sedat. Priuati tamen sua non recipiūt. Hoc tempore in Suetia interim rebus perturbatis. Rex tamen Arces quasdam per suos insedit, defenditque. Iuuarus Axel ex Proceribus Suetiæ primarius, agmen ductabat in Regias arces capiendas. Quas cùm aliquandiu oppugnasset: Rex inmissis suis, fugabat impugnantes: & suos liberauit. Ausus est & in Daniam exercitū transportare: & Regem etiam istic oppugnare. Veterum more Regum, Christiernus Rex suos illi obiecit, qui uenientem excepere; & manibus collatis, in fugam uerterūt: trecentis suorum captis. Inter quos erant non pauci generis militaris.

Dani Suecos superāt.

¶ Paciscitur Rex super Lubecensium naue direpta. Cum Suecis congressus, ceditur. Caput.xxxv.

Anno Christi 1469.

ANNVS erat nonus & sexagesimus, post Mille Quadringentos, cùm interuentu communium Amicorū res inter Regem Christiernum, & Suetiæ Proceres intercæpta est: ut in Lubeca Conuentu celebrato, res quibuslibet conditionibus pacaret. Venit Rex cum fratre Gerardo, tribus Episcopis, & multa militū, militariumque manu stipatus. Sueci diu expectati, non uenerant. quòd uentos in potestate non haberent. Interim passus Rex pro sua mansuetudine queri Mercatores, terra, marique spoliatos. Clementerque singulis pro sua cuique conditione respondit. In eū tamen res uergebat exitum: ut Concilio Lubecensi pro liquidato Ciuium damno,

oppidum

oppidū Kilonem, cum Arce sua in pignus daret: soluto tamen in præsens ære certorum milium. Pignus uocant: & Pignoraticium contractum. Ego ex intentione contrahētium, ueram arbitror Emptionem: cum pacto tamen redemptionis. quod phas & iura sinunt. Alioqui in sortem computaretur, si pignus esset, quicquid eo nomine proueniret. Nunc autem contrahentium ea mens est: ut fructibus accipiens utatur pro suis, sorte manente integra. quod est pactū emptionis. Vulgatus error multos decepit. Tū uenere, qui in oppido memorato rem gererent: & præsente Rege, Lubecensi Concilio sacramēta dedere. Id tum ea mente gerebatur in oppidi illius portu: ut Lubecenses ex suo commodo uterentur. Venerant deinde expectati Suetiæ Proceres: & tractatum ineuntes, nullam inuenerunt cōponendæ paci uiam. quòd Carolo suo, quem pridèm Regem elegerant, carere noluerunt. Cùm Rex posceret, nec illi magnopere recusarent, Regno cederet. Potuit quidèm intra septa Regni manens tutus conquiescere: quod optabat. Sed Rex sciens promptum ad bella populum, non quiescere: ubi personam quondam Regiam præsentem cernerent: abire iusit. Oratores recusarunt, urgere nolentem. Ita sine fide disceditur. Proximo deinde anno, Rex per angustias, niuis tempore, quando nemo uenturum præsumebat, ingredi Suetiam pertentabat: Regnum montosum, & faucibus uiarum transitu difficilimum. At Suecis utcunq; res innotuit: in aciem prodeuntes, Regi se obiecerunt. Facile fuit multos à paucis detineri. quando non poterant in uia stricta, nisi pauci ad pugnā prodire. Trucidati à Suecis Regiorum non pauciores Quingentis. Multi inter eos militares magni generis. Retrò Rex cogitur redire: frustratus. Quo tempore Gerardus Comes, pro fratre administrans Holsatiam, Lubecam Imperiali Mandato euocatur. Aderāt duo de Hennenberg Comites. Alter ex illis iamdudum Ecclesiam Moguntinam Archiepiscopus gubernat, Prælatus eximiæ dignitatis. Impetitur Gerardus super spolio, quod in Dorotheam commiserat, relictam auunculi sui, Ducis Adolphi. Sed ille iuxta omnia pensitabat. Illi redibant inanes: hoc tamen ab Rege, quod supra diximus, reportantes: ut annuam illi pecuniam soluerent Gubernantes eam partem, in qua illi donatio erat propter nuptias constituta. Ea tum uidit urbis Lubecæ cōsistentiam D. Moguntinus: ut affectus urbi, in hunc usquè diem benignè permaneret.

Autor Iuris etiam peritus fuit.

Cęduntur à Suecis Dani. 500.

Supra eod. lib. cap. 32. c.

¶ Gerardum fratrem Rex bello aggressus fugat: Populus arcetur, & luit. Carolo mortuo, Rex magno suorum malo Suetiam impetit. Caput.xxxvi.

GERARDVS Comes, Regis frater, cùm difficulter se intra præscriptos limites contineret, Regias extorsit literas: quas exhibuit. Vnde illi homagium à Frisonibus Eydoræ, & uicinis præstari iuberetur. Non dubitauit uulgus inhærere Gerardo. Ea fuit indulgentia: ut omnino popularis haberetur. Nam militiæ quoad poterat reluctabatur. Venere tamen certiores postea Literæ: quæ quod priores mandassent, uetuere. Incertum: an mutata sententia, literæ quoque uariarentur: an, quod nonnulli suspicabantur, primæ extitemint adulterinæ. Rex ubi rem in graue suum præiudicium cerneret excurrere: descendit, compositis Regni negocijs, in Holsatiam. Gerardus autem se continuit in palustribus Vuilsteræ, & uicinarum partium: ubi populum adeo sibi deuinxit: ut pro eo extrema pati non formidaret. Rex ubi monita non profecerunt, quæ fratri fecit per literas, ad arma uenit: & duarum Ciuitatum Lubecæ, & Hamburgi uiribus instructus: suam quoquè perarmans militiam Holsatiæ, mouit in fratrem. Ille ubi uidit arma, quibus par esse non potuit: desertis quos animauerat noctu, cum paucis aufugit, per inuia & longa deuia reuersus in ditionem suam: nec ultra reuersus est in Holsatiam. Rex autem igne & ferro uix adigere potuit populū, qui iam Gerardo sacramenta præstitit, ut iterum in uerba sua iuraret. Qui caput erat gentis, profugit in Thietmarsiam. Aliquot capti, gladio cæduntur. Inter quos filius memorati Capitanei. Frisones multa uix difficultate, ad renouanda Regi sacramenta coguntur. Gerardus in sua reuersus, causatur Ciuitatum Lubecæ atque Hamburgi opera, se pulsum hæreditate legitima: quapropter hostem se Mercatoribus illarum publicum agit. Ad prędam insistens usque hodiè si superest. Nam Flandrensium se bello inmiscuit: Hispaniam, Angliam, Scotiam nauigans peruagatur: & ad stuporem omnium, inter mille pericula usque in septuagesimum post Millesimū Quadringentesimum annum peruenit. Sed quo tempore quæ diximus gererentur, hoc est, anno Septuagesimo post Mille Quadringentos, Carolus quondam Suetiæ Rex, rebus excesit humanis. Et diuisi rursus Proceres, in uaria discessere uota. Alij Christiernū Regem euocari, ex re esse senserunt. Alijs alia fuit sententia: & ex repugnantibus sententijs, res mansit infecta. Eo tempore Dorothea Regina, molestè ferens querimoniam Dorotheæ relictæ Adolphi, rem omnem suscæpit compacandam. Nam acceptis eius uitalicijs, soluit de restantijs duo milia ducentos aureorum: & pacta est, in singulos annos octingentos

Fugit Gerardus.

gentos illi dare aureos fructuum nomine. Quæ res ſuum ſortita effe-ctum, nobilem fœminam complacauit. Rex autem Sueti§ Regno iam tẽpus ratus inmittere manus: quando æmulus eius Carolus iam mor-te ſubtractus, ſceptra uacuauit: magno undiq; militum numero condu-cto, ex portu Lubecenſi naues armauit: alias alijs de portubus: duxit-què in Suetiam agmen infeſtum. Sed neq; illi ſegnes occurrunt. Mul-ta uarijs in locis prælia. Sed is tum erat exitus, ut pauci ex multis ſtipen-diarijs redirent. Opera & impenſa perierunt.

¶ Peregrinatur Rex. Trium Comitatuum Dux creatur. Ioannes eius filius natu ſenior, in Daniæ Regem ungitur. Caput. xxxvij.

IAM erat añus. lxxiiij. poſt Mille Quadringentos, cùm Christiernus Rex, aſſumpto illuſtri Principe D. Ioanne Duce inferioris Saxoniæ, & ſplendida militia, peregrini tñ habitu, Romam inuiſere, Apoſtolorum adire limina curabat. In ipſo autem itinere ad ſereniſsimum Rom. Imperatorem Fridericum declinauere. Regio more hoſpitaliter excipiuntur. Multa primũ de Statibus Regnorum, dequè communi Chriſtianorum Republica prolocuti: Rex in eum deſcenderat ſermonem, ut diceret. Eſſe ſuis ditionibus, intra limites Romani Imperij, Gentem uicinis oneroſam, nulli parẽtem: & pro libertate, quam falsò ſibi deſumeret, inſoleſcentem: Thietmarſos uocant. Eam ſibi ab Imperiali Maieſtate ſubijci poſtulat. Cùm non expediat, ſine Principe populum agere: Comitatum quoq; Holſatiæ, atq; Stormariæ, iuncta ditione Thietmarſiæ, in Ducatum uerti depoſcit. Non grauatus Imperator, mox annuit poſtulatis amici Regis. Comitatus titulum extinguit: & ex tribus memoratis ditionibus, unum creat Ducatum: Regemq; præſentem illo ſolenniter inueſtiuit. Literæ deſuper eduntur. Quibus accæptis, iter ſuum, Imperatori uale facto, continuant: & in omnibus Italiæ Principatibus magnificè excæpti, urbem Romam ueniunt. Erat in ſummo Pontificatu Sixtus Papa Quartus. Is trium Regnorum potentiſsimum Regem, cuius fama uenientem longè præceſſerat, præſertim Gotorum nomine, quibus & ipſe dominatur, in eius perſona renouato, hoſpitaliter excipit: ſecum collocat in Palatio. Multa ſæpè cum Pontifice per interpretẽ locutus: multa cum illo Pontifex. Miratur, in tanto Principe nullas literas. Plurima in eũ contulit donaria. Votum peregrinationis in TERRAM SANCTAM, quod emiſit aliquando, cõmutans in largam noui Hoſpitalis eleemoſynam: Sancti Spiritus uocant in Saxonia: non longè à Palatio, & Eccleſia diui Petri. ROSAM illi pollicetur maximo omnium Principi, qui poſt Imperatorem Romanam urbem inuiſerant.

Anno Christi 1474.

Dux trium Comitatuũ creatur.

Rex literarum expers

Regreſſus inde, conuenit Albertum Marchionem. Multa cùm illo de rebus plurimis, pro affinitatis familiaritate. Tenebat enim coniugem filiam fratris eius, natu maioris, Ioannis. Et cùm paulatim appropinquaret Rheno, euocatis Principibus, quos ad eam rem putabat idoneos, Friderico de Braunſchuueig, Magno de Mekelenburg (Ioañes de Saxonia iam cum illo erat) Ducibus: & aliquot Comitibus, Iacobo de Rupin, & Gerardo fratre: magnam illam controuerſiæ cauſam, inter Carolum Burgundiæ Ducem uictorioſiſsimum: qui tum pro Archiepiſcopo Colonien. Nüſsiam obſidens, magnis apparatibus oppugnauerat: & Eccleſiam Colonienſem intercipere tentauit. Non mediocrem arbitratus operam, ſi tantum bellum extinxiſſet. Sed magnis conatibus, multis ſumptibus, tum nihil profecit. Donatus à Duce, & gratijs illi habitis, cum honore dimittitur. Hic pro ſua conſuetudine loquax uulgus, cauſas qualeſcunq; confingit: fabulans, quas Regem uult in caſtra Ducis traxiſſe. Tranſierunt inde aliquot anni, cùm Sueci in tergiuerſatione permanerent: Rex quoq; ſæpè aliâs fruſtra intentans Regnum armis recuperare: cùm neq; illi Regem alium ſufficerēt, neq; Chriſtierno parerent: diſsimulandum putauit, ſi fortè tempus emendaret, quos neq; literæ, neq; uiua uox, neq; arma illata potuerũt.

Ioannes Daniæ Rex. Ioannem maiorem natu filium, Daniæ Regem eligi fecit: & conſecrari. Aſſumpta illi coniuge Chriſtina, filia Erneſti Ducis Saxoniæ, Mar

Anno Chriſti 1478. chionis Miſnæ, Principis Electoris: quam Anno. 78. poſt Mille Quadringentos, Albertus Erneſti frater, puellæ patruus, magno inſtructu curruum auratorum cinctus, Epiſcoporum, Comitum, Nobiliumquè octingentis equis, uectorũ magno comitatu, Nauibusq; Roſtock impoſiti, in Daniam peragendis Nuptijs feruntur: Regio luxu, inſtructuq; magnifico peractis. Albertus Dux rediens, Lubecam inuiſerat: ibiquè magnificè pro Principali honore tractatus, rem militarem concurſu iuſsit ſuos foro oſtendere. Ipſe in ſuperiori prætorio, ad faces in ueſperum, cuidam Nobili eques equiti, infeſta incurrens haſta, uirum fortiter equo deturbauit.

¶ Thietmarſij ſubiectos ſe Regi negant. Primarius Holſatiæ proſcribitur, eiuſq; liberi reconciliari Regi nõ poſſunt. Nobilibus Holſatiæ Rex multa debuit: non numerans creditoribus, æs alienum diſſoluit. Et inter hæc moritur.

CAPVT XXXVIII.

Anno Chriſti 1480. ANNO DEINDE Octuageſimo, poſt Mille Quadringentos, Chriſtiernus Rex, magnum Holſatiæ in Reynoldesburg indixit Conuentũ. Euocauerat quoq; ex Lubeca, & Hãburgo publici

Concilij Oratores. Et in omnium conuentu præsentibus terræ Thietmarsiæ Gubernatoribus, insinuauit Imperiales literas eisdem: poscēs, ut ijsdem obsecundantes, se Holsatiç, atque Stormariæ in unum corpus adunarent: secque Ducem suum recognoscerent. Illi respondent, Imperatorem non plenè instructum, de alieno disposuisse. Habere se terrā suam temporalem, pariter & spiritualem dominum Archiepiscopum Bremensem: ex eo tempore, quo nouissimo Thietmarsiæ Comite decedente, Hartuico Bremen. Archiepiscopo, per Imperatorem Fridericum primum, terra sua sit illi subiecta: & exinde permanserit, hodiequè sit in iure Ecclesiæ. Rex iussit replicari. Ex illo die crebram fuisse mutationem dominij. Aliquando illos Danicæ subiacuisse Coronæ sub Vualdemaro secundo. Aliquando Comiti Holsatiæ. Nunc uerò Episcopi Bremen. tantùm ad speciem prætendi dominium: cùm in facto non parerent. Illi contra. Habere in terra Archiepiscopum Prçfectos: quæ res iustum testetur dominium. Nullo se pacto uiuos pati, ut alienentur ab Ecclesia. Cùmque disputatio finem non haberet: firmatæ sunt annuæ treugæ, ut interim deliberantes Thietmarsi, de sua salute cogitarent. Per quem annum Rex præter clementiæ suæ consuetudinem, in Holsatia cœpit multa sæuerius agere. Magni nominis uirū ex Primoribus exutum possessionibus, ad exilium cōegit. Ille cum filijs raptim profugit ad Albertum Magnopolensem, Ducem, Gustrou cō morantem: ibique intra annum uitam finiuit. Nullis potuit Rex interuentionibus partium placari: euertit eius ab imo domiciliū. Filij multis uijs tentarunt reconciliari, & in gratiam redire. Sed Rex in eum diem usque implacabilis, tum inexorabilis uisus est. Quid illum cōegerit ad eam duriciem, non satis compertum est: atrocitas facinorum, an liberior quàm par erat in Regem lingua. Circa idem tempus, euocatos Nobiles Holsatiæ in Zegeberg, iussit exhibere literas, quas prçtenderant se habere: Regemquè ijsce sibi obligatum. Ibi fertur acerbius discreuisse inter sortem, & usuram: & multorum documenta euacuasse: sortem se pollicitus exoluturum. Inuenta est excreuisse Debitorū summa, ad ducenta. xlv. marcarum milia. Sed tum compendio multos sine numeratione absoluit. Hæc fuit nouissima optimi Regis in Holsatia memoria. Inde rediens in Regnum Daniæ, cùm multa prouidisset: ad Annum octuagesimum primum, post Mille Quadringentos, in arce Coppenhanen debito carnis persoluto emigrauit: cum annos triginta quatuor in Regno exegisset.

Marginalia: Thietmarsi. — Rex. — Thietmarsi. — Rex moritur. Anno 1481.

¶Rex

¶ Rex Joannes cum fratribus hęreditatem Ducatuũ partit. Procerũ ęquè & Militarium Holsatiæ querimonias sedat. Lubecenses quietat. Suetiam subigit. Caput. xxxix.

Ioañes Rex

IOANNES filius eius, primus eo nomine Danię Regnum, iam pridem electus, et consecratus iniit (referebat autem nomen materni aui Marchionis) Noruagiam cum fratre Friderico legitima succeſsione poſsidens. Niſi, quòd ſolus Rex teneat Imperij adminiſtrationem: frater titulo hæreditarij Iuris contentus manet. Suetiæ quoq; electus Rex ferebatur: inſertis conditionibus quas non probaret. Quieuitq;: donec armis Regnum recuperaret. Quod ſuo infra loco dicemus. Prima Procerum cura: inter fratres ius hæreditariæ ſucceſsionis partiri. Viſum eſt: Ducatus Sleſuicenſem, & Holſatenſem, quos ambos hæreditabat uterq;, ita partiri: ut in utroque haberet uterq; quod poſsideret. Ita per minutias diuiſere ditionem: ut Præfecturam unam Rex, proximã in quaq; terra Dux poſsideret: exæquatis rebus, prout inter fratres Principes congruebat. Tranquillitati in præſens conſuluiſſe uidebantur: at poſt fata fratrum, maximam poſteris perplexitatem inuexiſſe. Quo tempore, interuentu Amicorum, reconciliati ſunt militares, pridèm ab Holſatia cum patre propulſi: redditis poſſeſsionibus. Expromiſſa quoq; pecunia multorum milium, certis de cauſis non prouenit. Inde uerò, cùm Holſatorũ Proceres cauſarentur: multa ſibi milia, ex Rege defuncto deberi: literasquè tenuere purificatas, ut diximus, conſenſu totius Conuentus. Ab Aratro prouenerunt hi aurei: & inde collecta milia multa partita ſunt inter creditores, aut uerius, fideiuſſores. Anno deinde proximo, Rex Regni Daniæ cœtum conuocauit in Coppenhagen: ut uiribus Regni recenſitis, ex æquo de omnibus conſtitueretur. Aderant ciuitatum Vuandalicarum Oratores, ſuorum Mercatorum in Regnis priuilegia firmari poſtulantes. Sed erant multa, quæ non ſinebant eò perueniri. Iacobus enim Comes de Aldenburg, & Delmenhorſt, Maurici filius, mare infeſtum tenebat. quòd cauſaretur: Lubecenſium opera exutum ſe paterna hæreditate. Lubecenſes & Gdanenſes ſuorum iniurias & direptiones ab illo queſti, ad iuſticiam peruenire non poterant. quòd tum abeſſet Iacobus: & inauditus condemnari non poterat: ſed ea ęſtate uiuendi finẽ fecit ſub littoribus Noruagiæ. Reliquit tamen, qui cauſam eius proſequerentur in mari. Hiſpanicas naues, ſub promontorijs Angliæ tres, mercibus onuſtas capientes. Anglicis autẽ atq; Danis à longa memoria bellum erat. Sed merces illæ in urbibus uetitæ ſunt comparari. Nauigarunt inde diu uaria fortuna, REGIS ut ferebatur ſatellites, in Anglos ubi poterant incurrentes; & quę illis damna irrogata ſunt

Milites proſcripti redeunt.

Procerum ſolutio.

gata sunt, continuo Anglici causam omnium in Mercatores Ciuitatum in Regno diuersantium contulerunt: asserentes, consilio & auxilio Mercatorum, piraticam in Anglos exerceri. Poterāt uulgò causam belli ignorare. quòd causarentur: posteri Henrici ferrei cognomento, Comitis Holsatiæ, qui attauus erat Ioannis Regis, & Friderici fratris, obligationem ab Angliæ Corona factam, nō legaliter impletam. cùm donatiuum illi expromissum non ex fide persolutū esset. Factum igitur, Regi Daniæ militantium, & mari in Anglos incurrentium, Anglici in Orientales Mercatores retulerunt: uel, quod diximus, arbitrantes illos cum Danis sentire: uel quod uerisimilius est, ex Danis nihil sperantes, ab his qui secum in Regno diuersarentur, restitutionem conati sunt extorquere. Multis multorū literis ad Regiam Maiestatem expurgata est incusatio, detecta innocentia. Sed potuit Regi fides fieri: damnificatis omnino non potuit. Cùm per aliquot annos ea diuersitas ualuisset: Reges inuicem missis ad alterutrū Oratoribus, ueterem querimoniam extinxere: cessauitq; illa in mari uastatio. Ioanni tamen Regi semper respectus erat in Suetiam: ut armis eam recuperet, quando conditionibus propositis regnare non libeat. Godlandiam primò Suetiæ parentem, quibuscunq; modis sibi deuinxit: cum inuito Suetiæ gubernatore Stenonestner milite, is qui Arci, terræq; præerat ex multo tempore Iuuarus Axel, iusto domino electo Regi, Arcem, oppidum, omnemq; terram consignauit. Principium bonum totius Regni de proximo secuturi. Nam, quod in Suetia diximus, Año. xcviij. conducta Gregariorum militum manu magna, coëgit uniuersos etiam nolentes facere imperata: ut sit in hodiernum trium Regnorum Rex potentissimus.

Godlandiam Rex obtinet.

Suetiæ lib. 5. cap. 43.

¶ In Thietmarsios Rex inobedientes, conductis Gregarijs expeditionem parat. Caput. xl.

CAVSAM Thietmarsiæ à patre inchoatam, intermittendam non putauit. Euocatis in Itzeho Primoribus terræ, literas illis Imperiales proponit. Aderat Ecclesiæ Bremensis nomine Legatio pro Thietmarsis, ex Capitulo & terræ militaribus. Impetitioni Regiæ responsum est per quendam de Capitulo. Prætensa sunt Ecclesiæ iura in terram: commemorata Imperatorum & Regum indulta: quibus nulla ex parte in nouis literis commemoratis, recentes Imperatoriæ derogare nec poterant, nec uolebant. Deliberatū est in Concilio Regio. Et iam utrisq; stantibus ad Iuris formā, requisiti sunt Thietmarsi. Illi dominū suū nominasse, satis esse dixerunt: cùm interim missi ab Ecclesia, ius illius nō intermitteret obtrudere. Ita discedit: quòd manu militari res agēda uideret. Quæ tamen res dilata est in

eſt in non paucos annos. Nam poſteaquàm Rex Daniæ per Gregariꝰ os pedites, qui tum terram impleuere formidine ſua (Guardiam dixere) Suetiam ad iuga cõegiſſet: & eadem manus poſtea per biennium dioceſim Bremenſem introiſſet, recuperandæ Hadeleriæ gratia, ad uſum D. Magni Saxoniæ Ducis: Rex proxima peditum illorũ promptitudine, et iam uicinitate inductus, eam conduxit in Thietmarſiam: & magnis apparatibus mouit in illorum terram. At is tum fuit exitus, quem ſignauimus in Saxonia noſtra.

¶ Suecorum rebellium inſidiæ in Regem. Stoxholm cum arce capta, Reginam Daniæ Monaſterio ſubtruſam, Raymundus Card. liberat. Caput. xli.

SECVTA ſunt tamen proximè illa tempora, quibus ad eius cladis uindictã cùm Rex peruenire nõ poſſet: Iuuentus per Holſatiam, quorum pars auunculi, patrui, ſobrini illa clade perierũt, atrocibus minis uictores inſectantur: polliciti, cùm primũ per ætatem arma ferre poterunt: ſi occaſionem nacti fuerint, quod facile ſperant, Ducẽ ultores ſe futuros paternæ ac conſanguineæ necis. Interim uerò Sueci ubi audiêre, Regem à minori populo retroactũ: pudere cœpit illos ignauiæ ſuæ, quòd ceſsiſſent armis, quæ à ruſtica plebe contrita memoraretur. Igitur conſpirauêre, rebellionem meditantes. Rex ipſe cùm ſperaret, beneuolentia potius, quàm ſæueritate Regnicolas in fide continere, Regno decedens, Reginam in Regia dimiſit. Quam multi pregnantem rebantur, ut in Regno parturiens, indubitatum illi daret hæredem. At ea ſpes uana fuit. Abiens uerò, Regni Gubernatorem, D. Stenonem ſtare in litem, in omni honore & adminiſtratione confirmauit: eaq́ ſecum ſemper eſſe uoluit familiaritate, ut inuitatus, Regem in Regnum comitaretur Daniæ. Inde honoratus ac muneratus, rediјt in Suetiam. Sed gentilis feritas populum non reliquit. cùm exagitaret eũ pudor: quòd uictus ceſsiſſet armis. Dolis rem agere conſtituerunt. Vocatur Rex, ut in Regnum reuertatur, obiecturus ſe Rufsis, quorum excurſionem nunciatam accepiſſet: Nihil opus fore armis à Dania producendis: ſolo illos indigere Principe: uires armorum Regno non deeſſe: copioſos eſſe in Suetia milites Rufsis repellendis, ſi caput accederet multitudini armatæ. Rex eam non carere ratus inſidiјs, noluit tamen de perfidia patenter ſuſpicari: ſed paucis contentus, in Suetiam nauigauit. Venientem cum qualicunq; comitatu paucorum ad cuſtodiam corporis militum, contempſêre: & ſæpè mutato conueniendi loco, ſuſpicionem iniecere Regi, non eſſe ſynceram & integram illorum in Regem ſe deuotionem. Aliquot locis congreſſus, tergiuerſantes deprendit: quærentes occaſionem neſcio quid agendi.

Suecorum dolus.

agendi. Rex aucta in ſe maliuolentiæ ſuſpicione, non ſe illis credidit, ſed quomodo potuit, manibus eorum ſe ſubtraxit. Erupit deinde manifeſtè rebellionis audacia: cùm literis miſsis, accuſarent aut Regem, aut Regios in Regno Procuratores & Officiales: de non impletis ex fide promiſsis. Reginam deinde in arce Stoxholm circumſiſtunt, op- Suecorum
pugnantes & ciuitatem, & Arcem. Vrbe potiti ſunt poſt plurimum insultus in
laborem: Arcem expugnare armis haud poterant. Fame tentarunt. Et Stoxholm.
profecerūt tēporis diuturnitate: cùm milites Arcis propugnatores, ex inedia, & omnis generis incommodo cibo morbum contraherent: unde magna pars interijt. Arce dedita, Reginam deduxere in Monaſterium Vuaſten diuæ Brigittæ. Duobus penè annis in libera habuere cuſtodia: donec miſſo in eam rem nūcio, D. Raymundus de latere Le- Raymun.
gatus Apoſtolicus, Tituli S. Mariæ nouę presbyter Cardinalis, unà Card.
cum legatione Conſularium uirorum de Lubeca, de illorum manibus eriperetur: ac in Regnum Daniæ cum honore reduceretur.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum geſtarum Daniæ LIBER NONVS.

¶ Arma in Suecos Rex parat. Eques auratus, de quo mala ſuſpicio ſuborta erat, in ponte arcis interficitur. Caput. I.

REX interim Daniæ, Suetiæ, Noruagiæ Ioannes, multiplici Suecorum perfidia infeſtus, arma in illos edomandos, & ad iuga reducendos comparauit: mouitꝙ in hoſtes ac rebelles. Erant nonnulli intra Regnum fideles uiri, quos puduit fraudis & rebellionis in Regem: qui & ſi ſanum ſaperent, uicti tamen longè maiori numero rebellium, quieſcebant. Quod poterant, Regem admonuere perduelles: ea multitudine eſſe in armis Suecos, quòd niſi quinquaginta milia duceret armatorum, nihil profuturum eius aduentum. Factæ ſunt aliquot in aduerſarios excurſiones, & leuia prælia: ſed tum ire copias reduxit. Innotuit perinde Regi: eſſe occultam intelligentiam inter Primarios utriuſꝙ Regni, qui miſsis inuicem nuncijs, magnæ in caput Regium proditionis crimen molirentur. Id ubi compertū habuit, ſimulabat omnimodam ignorantiā: cautius tamen adhibitis cuſtodibus, ſibi proſpexit. Emerſit inde grauis ſimultas inter militem quendam Regi proximum; qui Magiſter Curiæ illius diceretur: quiꝙ proditionis in Regem conſcius, imo Princeps diceretur: & inter aliū quendam militem. Ad quem

cùm Regia suspicio in Magistrum Curiæ memoratum permanasset: arbitratus se obsequium magnum præstare Regi suo, si tanti criminis reum de medio tolleret: militem illũ ad Arcis pontem obtruncat. Stupuere qui uiderant, tantum uirum corruisse: incertum, si iussu, an mactatoris temeritate. Sed cùm non longè post eam cædem, Rex securitatẽ pręstitisset cęsori: arbitrati sunt uniuersi, rem non ignaro, neq; inuito Rege patratam. Commoueri grauius uisa est cæsi cognatio: sed cùm uideret tantum omnium consensum, quòd iure cæsus diceretur, in præsens conquieuit. Illicq; secuti sunt motus Regnorum: ut non incredibile uideretur, Militem sensisse cum hostibus in perniciem Regis, cui Magister esset Curiæ.

Obtruncatur Magister Curiæ.

¶ Monita Regis Lubecenses spernunt. Occasiones armorum sumentes, per Ducem Fridericum, & Raymundum Card. utrinq; treugis suspenduntur.

CAPVT II.

CVM interea Regina, in contumeliam Regis, in Suetia detineretur, in libera quidèm custodia, sed quæ abire nõ sineretur: pro obside habita. Sed in quos usus? cùm intentata rebellione, Regios omnes Regno perturbassent: mouissentq; uicina Regna: ut ea quoq; nõ nihil in Regem intentarent. Et Dania amisso coniurationis capite, qui escere uidebatur. Noruagia autem, quod in ea diximus, instinctu Suetiæ Procerum, rebellionem ostendebat. Sed aderat Christiernus Regis filius, pro sua ætate Dux acer in armis: & nascentem flammam in sui primordio extinxit. Cùm interea Lubecenses Mercatores Suetiam pro sua consuetudine peterent: & admoniti à Rege, ut ab hostibus suis auxilia ac consolationes retraherent, minusq; parcerent, Regem ad iustam indignationem pertraherent: ut sineret Præfectos Regionum, non illo quo solebat fauore prosequi Mercatores. Captæ sunt aliquot naues ab Regijs. Naufraga bona Præfecti in custodiam deposuere. Aucta sunt grauamina in diuersantes per Regnum Daniæ. quando neq; Regiæ admonitioni paritum est: nec uspiam appareret, in quo Regi, cuius Regnis fruerentur ad quęstum, complacarent. Minorata libertas, onera duplicata, naufragia non reddita: aliquantæ naues de mercibus suspectæ Suecorum detentæ, donec causa omnis ad discussionem perueniret. Atq; ea res crebrescens, exciuit Senatum Lubecensem: ut quoniam literis inuicem misis, nihil ageretur: obseruato tempore, cùm ex Regno non plures naues Danorum, importantes quæ commeatui urbis inseruirent, essent in portu Lubecensi, ad sequestrũ ponerentur. Indigna res uisa regnicolis, querimoniam apud Regem extorsit. Literis res terminari haud poterant. Lubecenses arbitrati tempus

Christiernus Regis filius.

pus esse ad arma respicere: quando belli socios habituri forent Suecos: cætera quoꝗ Regna non sine motibus essent: expediunt armamenta: uocant Gregarios milites ad stipendia. Concurritur magna peditum alacritate, quòd donatiua iusta sperarent, & licentiosam prædã ex Regnis. Interposuit se medium Regis germanus Fridericus Dux Slesuici & Holsatiæ. Diu causa uentilatur: & uidebantur Lubecenses ad arma promptiores. Sed dum ille treugas confecit, nũcios mittit intermedios. Intererat de Latere Legatus Cardinalis, qui tum agebat in prouincia Germaniæ, dominus Raymũdus T.S. Mariæ presbyter Card.

Dux Fridericus Regis Germanus.

Raymundus Card.

℄ Pacis conditiones malè captæ, Iurisperitorum iudicio submittuntur. Reginæ reditus describitur.

CAPVT III.

IS CVM Lubecã uenit, nihil duxit antiquius, quàm eximere belli necessitatem: perfecitꝗ, ut res componerentur, pace sequestra. Adiuuabant illum illustres Principes & Domini, Magnus Magnopolen. & Fridericus Slesuici ac Holsatiæ Duces. Capita autem Pactionũ literis domini Cardinalis firmabantur ad memoriam: factiꝗ sunt fideiussores, idem D. Fridericus Dux, & militares Holsatiæ nõ pauci. Polliciti per literas: quòd nisi omnia ex fide impleantur ad constitutum diem, ipsi Lubecam reuertantur: inde non egressuri, donec ære numerato, capita conuentionis compensentur. Erat disputatio inter Lubecenses, ac memoratos uades: arbitrantibus de sua parte Lubecensibus: quòd memoratus Dux Fridericus, cũ alijs se obstrinxisset, rediturum in eam urbem. E diuerso contendentibus memoratis Holsatiæ militaribus: aliud esse caput in literis, quo ipsi loqui incipiãt: diuersum ab eo, in quo Princeps ab initio locutus, sermonem suum conclusit. Idꝗ parati sint subijcere iudicio Iurisperitorum. Rex interim, cùm & ille præferat: Lubecenses non impleuisse pacta conuenta, non festinat eximere damnis & oneribus fideiussores suos.

Pacis conditiones.

Is est rerum status in hodiernũ diem, Anni quarti post Mille Quingentesimum, ad principium mensis Maij, quo hęc scribebantur. Quo tempore Regina Danię, iamdudum opera memorati Cardinalis Legati, ante proximam brumam accedente Legatione Lubecẽsium, qui ex constituto Cõsulares uiros miserant: ad interpellandos Regni Proceres, super Regis sui in Regnum suscæptione: ac super omni controuersia, nauibus Suecorum erepta: in Regnum suum deducebatur: Lubecam uenit: uota in Sterneburg, ac Vuilsenaco solutura. Simul uisura filiam, quæ per absentiam, & diuturnam eius captiuitatem, nupta illustriss. D. Ioachimo Marchioni Brandenburgen. Principi Electori, matri ex cõstituto occurrerat: uotiꝗ facta compos, redierat per eandem

Anno. 1504 5. Maij.

Reginæ reditus.

dem Lubecam in Regnum, præter multorum opinionem. Nam erat loquax fama, satietate Daniæ plenam, Regnum non reuisuram. At illustris fœminæ religiosa fides, & filiorum amor, non sinebat in cor eius aliud ascendere, quàm quod honestas ipsa, & fides Coniugalis deposceret.

DANICAE Historiæ, per Albertum Krantzium descriptæ, finis.

ERRATA in Dania commissa.

Folio. 28. in margine infra, lege, Regnum legatum.
52. in medio, lege. aditum prohibuere.
82. lin. 2. lege. Iustinianus.
139. ultra medium lege, & expositis.
188. prope finem, lege, iacenti, pro iacienti.
192. prope medium. lege, equos, non, æquos.
202. supra medium, lege, incolæ. non, nicolæ.
211. post medium, lege, pecoribusque fœcundam.
235. lin. 7. lege, exanimis. pro, examinis.
282. prope medium. lege, illustres uiros. non, uires.
Post supra medium infra, lege, impatientiam.
251. post medium, lege circumuolant.
252. sub capitali, lege, ubique Regi operam, non Regem.
262. lin. 9. lege, animum, pro annuum.
315. lin. 7. superfluit, Holsa.

SVETIA.

TOMVS II.

SVECIÆ REGES.

GOTORVM Reges, & DVCES.

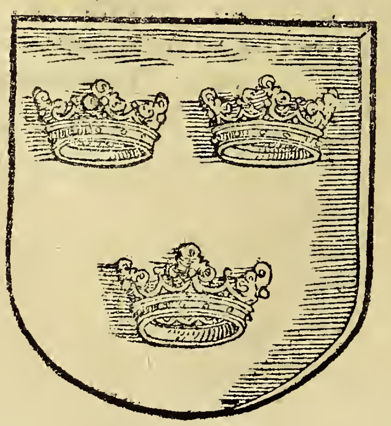
NOM.	Lib.	Cap.	NOM.	Lib.	Cap.
Antinus	1	26	Hummundus	2	17
Armanaricus	2	15	Oſtrogota	eo.	4
Berobiſta	1	33	Tarnarus Dux	eo.	8
Cannabas	2	10	Turiſmundus	eo.	17
Cinna	eo.	7	Veducas Dux	eo.	8
Decibalus	eo.	3	Veſpa Dux	eo.	eo.
Dietmarus	eo.	17	Vualamir	eo.	17
Dorpaneus	eo.	2	Vuitimarius	eo.	16
Gibericus	eo.	13	Vuinitarius	eo.	17
Hermundus	eo.	17			

OSTROGOTORVM Reges, & DVCES.

NOM.	Lib.	Cap.	NOM.	Lib.	Cap.
Ageſilan	4	28	Fritigernus	2	27
Alaricus	2	29	Ildonadus	4	2
Amalaſuinta	3	20	Lenigildus & Lemnia	eo.	30
Amalricus	eo.	18	Rendigiſilus	3	30
Araricus	4	3	Rhadagaſus	2	29
Atalaricus	3	21	Richardus	4	31
Athanagildus	4	29	Theias	eo.	22
Athanaricus	2	28	Theodemir	3	10
Athaulfus	eo.	32	Theodatus	eo.	22
Becterìcus	4	32	Theodericus	eo.	11
Chintaſindus	eo.	38	Totilas	4	4
Chutilan	eo.	36	Valemir	3	9
Ericus	3	8	Vitigis	eo.	34
Eudo Dux	4	46	Vuiditis Dux	4	27
Flauius Reſcindēdus	eo.	39			

VVISIGOTORVM REGES.

NOM.	Lib.	Cap.	NOM.	Lib.	Cap.
Sigericus	2	34	Theodericus II.	3	7
Sinkilan	4	34	Theuda	eo.	29
Siſebodus	eo.	33	Tolgan	4	37
Siſenandus	eo.	35	Toriſmundus	3	5
Tendigiſlaus	eo.	28	Vuallia	2	35
Teodericus I.	3	3			

¶ ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, in Historiam rerum gestarum Sueciæ, & Gotorum,

PROLOGVS.

SVEONIAM, siue Suetiam, & ut uulgò appellant Svediã, de Antiquitatibus suis scrutaturi: sitũ ante omnia Regionis, Veteribus incompertum, paucis attingamus, prius quàm ad Res gestas in, & ex ea perueniatur. Habet hæc ob occidua parte sui Gotos: & ciuitatẽ Scareanam. A Borea Vuormilanos, cum Scritenfinnis: quorum caput Halsingaland. Ab Austro Scaniam, & latitudinem Baltici maris. Ab Oriente Ripheos montes attingit: ubi deserta ingentia, & niues altißimæ. Ferunt gentem quandam ex montanis in plana descendere solitam (sed incertum unde ueniat) & facta præda, rursum auia sua repetere. Annua est illa excursio: nonnunquàm in biennium, aut triennium dilata. Quibus nisi uiribus totis resistatur, omnem depopulantur regionem. A Ripheis in Austrum Rußi morantur: gens magna, olim ad Mëotidas paludes extenta: nunc à Tartaris latißimos campos tenentibus, angustius habitare cöacta. Adhuc tamen multa centena milia colunt agrorum: aut pascuis insident. Huic genti aßidua sunt bella cum Suedis, ad nostram usq; memoriam perdurantia. Nunc feruntur fœdera, agente illustrißimo trium Regnorum Rege Ioanne: qui crebram ab ea gente legationem accæpit intra proximos annos. Sed non est diuturna quies in gente illa. Sueonia regio, inter Aquilonares fertilißima. Ager frugibus & melle opimus. Pecorum fœtu ac pastu, omnibus antefertur. Opportunitas fluminum & syluarum, ubiquè magna. Peregrinis mercibus omnis Regio plena. quòd domesticis rebus abundet ad commutationem faciendam, pellibus, ac metallis, præsertim Cupro abundans. A Normannis, & Danis altißimorum iugis montiũ discreta. Et quàmuis omnes Hyperboreæ gentes hospitalitate sint insignes: præcipui tamen sunt Sueones: quibus est omni probro grauius, hospitium denegare transeuntibus: ita, ut sit certamen, quis aduenam hostem excipiat. Cui omnia exhibens hospitalitatis iura, quotquot diebus permanserit, egredientem commendat amicis, itinere quod instituit commorantibus. Populi Sueonum sunt multi, uiribus & armis egregij: equis & manibus æquè fortes: strenuiquè aut mari, aut terra bellatores. Ex his proximè DANIS habitant GOTI, qui Occidentales dicuntur. Nam alij sunt Orientales. Ad occiduos quidèm septem itinere dierum, à Scania peruenitur in ciuitatem Scareanam. Inde

Sueciæ descriptio, & situs.

Rußi.

Anno Christi 1504.

Autori coætaneo.

Sueonia.

Sueonũ hospitalitas.

Goti Occidentales.

Ostrogotia protenditur iuxta mare, usque ad Bircam, precipuum olim
Scritenfini. oppidum. In confinio Sueonum ad Boream, habitant Scritenfinni:
Halsinglād. quos aiunt cursu feras preire. Ciuitas eorum Halsingland: quod idem est nomen regioni. Hæc est sita in altissimis montibus, qui Ripheis cōfines sunt: ubi nix durat perpetua. Homines gelu recocti, domorū tecta non requirunt. Carnes ferarum in cibo, & pelles habent pro indumento. Et ut Antiquitatis aliquid attingamus: Nobilissima gens Sue-
Vpsola templum. onum, Templum habuit, quod Vpsola dicitur: sedes hodie Metropolitana Regni ibi perdurat, non longe à ciuitatibus Sictona, & Birca. In hoc Templo, quod totum fulgebat ex auro, statuas trium uenera-
Idolorum seruitus. bantur Deorum, antea quàm Christo crederent. Potētissimus Thor, in medio triclinio strato puluinari colebatur. Hinc inde latera eius cingunt Vuodan, atque Fricco. Thor inquiunt præsidet in aëre: tonitrus et fulgura, uentos & imbres, serenitatemque gubernans, fruges administrat cum fructibus uniuersis. Alter Vuodan, hoc est fortior, bellis presidet: hominibusque fertur in hostes uires subministrasse. Tertius Fricco, pacem & uoluptatem moderatur. Cuius etiam simulacrum turpitudinem præ se ferebat. Vuodanem sculpunt armatum, ut alij Martem. Thor autem cum sceptro, Iouem uidebatur exprimere. Arbor iuxta templum stabat ingens, patulis diffusa ramis, æstate & hyeme iuxta uirens. Genus eius nemo potuit edicere. Fons scaturiuit ad locum sacrificiorum. Sacrificaturi, hominem hic immersere uiuum. Qui si facile mergeretur: faustum renunciauere uotū. Aurea catena fertur cinxisse Templum: ad mœniana, domusque fastigia suspensa late, rutilans accessuris. Nam Templum in planicie sitū, montibus ambitur. Si pestis, aut fames ingruat: Thor ipsi supplicatur. Si bella: Vuodan. Ad Nuptias ineundas, Fricconi sacrificabatur. Post nouennium, totius Regni celebritate Templum uisebatur. Ne Regibus quidem immunitas à mittendis donarijs. Reges aliquando Christiani, quòd sacrilego à cultu huiusmodi abstinerent: Regno sunt destituti. Nouem diebus sacrificia peragebantur: nouem per singulos dies animantium genera, in quibus & homo sacrificabantur. Sed hæc de superstitione Gentilium, supra quàm satis dicta sint, ut cognoscamus: idem Dæmoniorum genus, in omni natione indebitum sibi cultum uendicasse. Nunc tamen largiente DEO, omnis ubique Prouincia, ab annis trecentis, & supra, Christi Ecclesijs plena est: hodieque, qui Annus est post mundo datam salutem, Millesimus Quingentesimus, syncera religione Regnum omne perseuerat.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Sueciæ, & Gotiæ gestarum LIBER PRIMVS.

Sueci Gotis (qui & Getæ) congeneres. Gotorum laudes & uictoriæ narrantur. Ingressum Operi parat Autor. Caput. I.

HVIVS autem Gentis egregiã laudem, supra modum extulit natio Gotorũ: inde uetustissimis temporibus egressa, per Asiam diu dominata: & in Europa multis seculis, multisque in Prouincijs Regna constituens. Et quidem Suetiæ atque Gotiæ præclaras res, uno contextu commemorandas censemus. quòd sub unius Principis auspicijs, à multis retrò seculis utraque gens degebat, unius Regni finibus inclusa. Nõnunquã uerò, ut fieri solet, incessere simultates. quòd quæque natio Principem suum sectaretur. Sed ea tamen discessio non diu ualuit, quo minus ad unius Regis gubernacula denuò concessere. Suetiæ quidem domi, & uicinis in locis nomen præualuit: foris autem, & in longinqua militia, Gotorum gloria, sublimioribus longè titulis inclaruit. quòd Romanis, rerum dominis, diu ea gens colluctata, aliquoties quidem repressa quieuit. Aliquando magnis Romanorũ cladibus se uindicauit: Nonnunquàm pari manu conflictans, discessit. Demum Romanum proculcans Imperium, Italiam peruasit: urbem Romam uastauit. In eadem Italia Regnum annis multis tenuit. Gallias occupauit. In Hispanijs Regna fundauit: & ex eo sanguine nobilissimas Domos Principum erexit. Qua in re Romani Scriptores (pace illorum dixerim) non tam in Barbarorum, ut ipsi uocant, quàm in suorum laude profusi sunt. Originem autem Gentium attingentes, refugiunt in Scythiæ uastissimas solitudines: ignorantes, de magnæ GERMANIAE finibus Gotorum, Cimbrorum, Vuandalorum examina prodijsse. Quod suis in locis, & iam ex parte ostendimus: & ubi opus fuerit, pandemus. Et quoniam promiscuè Gotorum atque Sueonum res gestas in ordinem digerere propositum est: principium ab Gotis sumere, ex re uisum est. quòd eorum egressio uetustior est, quàm ulla rerum in Suecis commemoratio, ab Autore quem sequimur. Is est Saxo Grammaticus Sialandicus, uir in primis disertissimus: & ut confidimus, Antiquitatum in gente sua fidelissimus renouator. In cõmemorandis autem Gotorum (qui & Getę) antiquitatibus, Iordanem Archiepiscopum Rauennatem, natione Gotũ sequimur

Gotorum laus, & uictoriæ.

Autoris intentio.

Saxo Grammaticus.

Iordanes.

sequimur autorem: præsumentes, hominem pro sua dignitate, proq; gentilium suorum non uana laude, uera diligenter exquisiuisse. Nam habuit & ille Autores Dionem græcum: qui opus suum de Getis inscripsit: & Ablabium Senatorem Romanum, gente itidem Gotum: ad quos pertinebit fides relationis. Nostrum erit, diligenter prosequi, quæ ab illis traduntur: interiectis nonnunquàm, si qua nobis propius habitantibus, primæuæ Gotorum regioni comperta sunt. Nam quod illis ueteribus, temporis propinquitas, ad indagandam ueritatem potuit contulisse: hoc nobis longè post scribentibus, ipsa loci uicinitas indicare poterat. Operæprecium autem iudicaui: initio commonere lectores, promiscuum esse uerborũ usum apud Veteres: ut Goti, ijdem quoq; qui Getæ uocitentur. Eiusq; rei locuples nobis Autor est Strabo Geographus: qui utroq; uicissim in eadem gente utitur uocabulo. Paulus Orosius lib. primo testis accedit. Modo, inquit Getæ illi, qui & nunc Goti: quos Alexander uitandos enunciauit: Pyrrhus exhorruit: Cæsar etiam declinauit. & reliqua. Nunc ad rem ipsam ueniamus.

Dion Græcus. Ablabius Gotus. Goti, Getæ.

¶ Scandzia Veteribus, Scandauia, seu Scandinauia, nunc Scandia describitur, Gotorum item prima emigratio.

CAPVT II.

CLAVDIVM Ptolomæum uocat Iordanes testem, Scandziam uocari insulam in mari Sarmatico, siue Germanico. Nam utriusq; Prouinciæ latera alluit: Sarmatiæ quidèm occidua, sed Germaniæ Borealia. Qua de insula in sinu Codano (iuxta Melam & Plinium) sita, multarum fit origo gentium & officina, siue uagena nationum, per terrarum orbem inundantium malo habitatorum. ut cõprobetur esse uerum, quod propheticus sermo denunciauit. Ab Aquilone inquit, pandetur omne malum super habitatores terræ. Verùm poterat ætate Claudij (scripsit autem sub Imperatore Adriano) hoc nomen insula tenere: ut Scandzia, uel Scandauia, uel Scandinauia (omnia enim hæc passim à diuersis feruntur) diceretur: sed ut est apud Plinium, teste Xenophonte, Peninsula grandis in Codano sinu, quod est mare Germanicum, sita est: quæ Baltia dicitur: unde mare illud Balticum appellatur. Ea uerò ab Aquilone terram habet continentem, alijs lateribus tota mari circũflua. Ad Orientem habet Sarmaticam: cuius nunc maritima pars Liuonia, atq; Prussia est. A Meridie Vuandaliam: quæ nunc tota in linguam Saxonicam transiuit. Ab Occidente Angliam: quæ olim dicta est Britannia. Quæ Baltia, tria nunc continet Regna. tanta diffunditur magnitudine, montibus, fluminibusquè, & maris finibus interpolata, Daniam, Suediam, Noruagiam. In quarum media, quam alij Sueoniam, alij uerò Suetiam,

Scandzia insula. Hierem. 1. c. Sueonia, Suedia.

populares

populares Suediam appellant, hodiè etiam extat natio Gotorum, & regione à cæteris Suedis distincta: & suo nonnunquam Rege gauisa. Ex hoc & Suediæ Regno, qualicunq; occasione, uel multitudine habitatorum angustata, uel fame compulsa (quod postea Longobardis è Scania migrantibus accidit) uel bello pressa: quod ipsum quoq; solet nouis sedibus quærendis causam dare: fertur gens Gotorum emigrasse populariter sub Rege Herich: quem nos latino nomine dicemus Ericum. Sed nulla signat Iordanes tempora: uerùm ex his, quę ab ea gente in Asia & Europa patrata memorantur, tempora uetusta colligi possunt. Habeo testem, qui confidenter astruat: sub Otoniele Iudice Hebræorum, ante Regum tempora (nam is statim successerat Iosue, Moysi successori) facta sit gentis huius emigratio: hoc est, Anno mundi, ter Millesimo, Septingentesimo, nonagesimo, & circa: quod erat ante natum Christum Millesimo, quadringētesimo, sexagesimo. Nam & quæ à Gotis magnificè gesta feruntur in Asia, tantam Antiquitatem deposcere uidentur. Gotorum emigratio prima. Anno mundi 3790. Anno Christi 1460.

¶ Godlandiam Goti primum obsidentes, angustia terræ Rugiam dimouerunt: qua crescentes item, in Orientales proficiscuntur. Caput. iij.

PRIMA egresis sedes fuisse perhibetur Gotiscandza, ut aiunt insula. Ego Godlandiam nunc uulgo appellatam eam fuisse existimo: cuius nomen in hunc usquè diem perseuerat. Quid non mutat æui longæua Vetustas? Facilè autem fuit ex Gotiscandza, Godlandiam commutare. Ea uisa est migrantibus ad sedem angusta: quàmuis. xviij. miliaribus Teutonicis tendatur in longū. Et iam maritimarum pertæsi sedium, continentem proximam feruntur enauigasse. Ad Austrum quidem tendentibus, prima occurrit Vlmerugorum, nunc Rugiorum prouincia. Vuandalorum hic genus habitabat. Extat hodiè maritima regio, quæ Rugia dicitur: quam postea etiam primam sedem delegerunt Longobardi, Scania egresi. Quod in Dania commemorauimus. Sed tum Goti è Suedia in Godlandiam, inde Rugiam traijcientes: conserto prælio, habitatores expulerūt: ipsiq; consistere delegerunt. Mox cum finitimis colluctati Vuandalis, imperium suum in illos protulerunt. ut omnem quæ nunc est Pomeraniam, Poloniam, atquè Magnopolim prouincias, supra & infra se, suæ fecerint ditionis. Consistunt aliquot hic annis per tempora quatuor Regum. Ea tamen quæ illo tempore ab illis gesta sunt, quia ad comparationē sequentiū exilia sunt, cōmemorationē non meruerunt: & tulit temporū incuria, ut necdū cōualescētib. literis in gente Barbara, frequētiores tū fortiter agere, quàm doctè scribere curarunt. Excrescente Gotiscādza Godlandia. Vlmerugori, Rugij. Daniæ lib. 2. cap. 20. 21.

uerò

uerò populi multitudine, exercitationeq; armorum audetiores facti: uberioribus se dignos sedibus, angustias Rugiæ dedignantes arbitrabantur: & iam sub Rege Filimer, magni Gadarielis filio, emigrandū sibi putauerunt. Placuitq; in commune, Orientem uersus profectionem intendere. Nam sub oculos erat Pomeraniæ infœcundum solū: & quod multo uix labore subactum, non totum panem polliceretur colenti. Igitur per Polonos recta contendunt in Orientem: non ante quiescentes, quàm Meotidis confinia paludis attingerent.

Filimer Gotorum Rex

¶ Ponte traijcientes Goti, illo facto, ex gente una duas faciunt. Spalos debellantur. Scythas Pontico mari petunt, Cimmeriam inhabitantes. Caput.iiij.

HIC Rex Filimer, cùm disiectis per arma habitatoribus suis collocandos putaret: ponte tamen facto, exercitum trans flumen traijcere curauit. quòd feracior illa Regio uideretur. Magno itaq; molimine ponte perfecto, copias cœpit traijcere. Et in medio conatu cùm adhuc multi restarent traijciēdi, pons fractus dissiluit: & qui transierunt cum Rege suo, petita loca tenuere. Qui uerò restiterant cum his, qui iam uiarum pertęsi quietem amabant, ibi consedêre. Ita ex una gente, duæ mox emicuere. Nec erat facilè in partem alterā peruenire. quòd is locus tremulis paludibus inperuius erat. Verumtamen eis in locis inaccessibilibus, & uoces armentorum exaudiri, & humana deprehendi uestigia, commeantium attestatione ferūtur. Ea uerò pars Gotorum, quæ apud Regem Filimer emenso amne transposita est, optatum potita solum, ad gentem Spalorum peruenit: conserto q; prælio, uictoriam non difficulter assequitur. Exinde iam omniū uictores, ad longinqua Scythiæ Pontico mari uicina, properant. Hæc prima illis sedes memoranda: inde gentis iam nomen inclaruit. Ea uictoria diu in gente priscis Carminibus de more colebatur: quod unū (teste Cornelio Tacito) in omni gente Germanorum memorandum genus est. Accedit Ablabius Gotus, in Romanum usq; Senatum perueniens. Idem Saxo Sialandicus contestatur: magnam se partem ueteris historiæ, ex Carminibus, quæ in memoriam Herōum canebantur, collegisse. Libet hoc loco Herodoti, historiarum patris, testimonium de Scythis introducere. Is enim Massagetas asserit Scythas sedibus expulisse: & illos profectos in Cimmeriam, pepulisse habitatores: sedesquè tenuisse. Commemorat quidèm Ptolomæus Massagetas in mediterraneis Asiæ, in regione Scytharum consedisse. Sunt tamen hodiè Massagetæ in Sarmatia in medijs Letuanis: quorum regionem Goti transeuntes in Orientem, uastasse uideri possunt: ut inde Cimmerios propellerent. Iam enim Scythę appellari cœperunt Goti generali Pro

Goti Spalos superant

Massagetæ.

uinciæ

incia nomine: postquam in regione Scythica sedes defixerunt: pul-
is quidem Cimmerijs, ibi Scythas (sic enim iam dici poterant Goti)
onsedisse. Nec tamen quieuit gens bello nata, quo minus mediam re
gionem transeuntes, ad mare usque Ponticum peruenerunt. Quod idē
Herodotus non tacet. Nam non contenti expulisse Cimmerios sedi-
bus suis: secutos quoque perhibet excedentes. Sed tum Gotos aberras-
se uia: quòd Cimmerij sinistrum caperent iter: illi dextrum euntes, in
latera Tauri montis, ad Pontum usque peruenerūt. Sed quamdiu Rex
illis fuit Filimer, in Cimmeria permansere. Inde postea digressi, retro
abierunt in Misiam, Thraciamque: & uicinā impleuere Datiam ad Da-
nubium: quæ montibus in coronæ speciem cingitur. In suspicionem
uenio, Datiam illam Ripensem, nomen ex Gotorum socijs traxisse.
Crediderim, in emigratione Gotorum, Danos se miscuisse migranti-
bus: quo modo Normannis multis post seculis, ijdem se Dani in con
tubernium contulerunt, cùm littora Franciæ primùm popularentur,
inde habitarent. Quod in Noruagia dicemus.

¶ Filimere defuncto, Goti Misiam, Thraciam, & uicinam Datiam implent. Claris uiris insignes, alioqui idololatris. Caput. v.

CVM uerò in has regiones transissent, iam sepositis nati-
onibus, in Misia, Thraciaque Goti, & in Datia Dani con
sederunt: inuersis paulisper nominibus: ut ex Gotis Geti illi, & isti ex
Danis Daci sint deinceps uocitati. Hæc certa magis coniectura, quàm
probato Autore suscæpi. Nam & Strabo, inter Græcos tum coorta il
la similia nomina, arbitratur ex captiuis: ut uenundati gentilia nomi-
na seruarent: & alij Getæ, alij Dani, alij etiam Syri sint appellati. Per
quæ tempora, non satis in historia distincta, magnos Getæ, qui & Go
ti, Reges habuere, prudentia, fortitudine, & religione, qua tum pote-
rant, insignes. Memorant Salmaxorem: quem miræ Philosophię, in- Gotorum prudentes.
credibilisque eruditionis fuisse testantur. Sed ante illum fuisse Zeuten,
non uulgaris sapientiæ uirum. Post etiam Dicinæum: quo tempore
Sylla Romanarum rerum potitus est. Post illum extitisse Comosicū:
qui & Rex, et Pontifex genti fuisset. Quartum uerò fuisse Salmoxen.
Sed hæc per anticipationem re longè post futuris seculis dicta sint. Cę
terùm nulla illis ætate defuisse ferunt, qui etiam sapientia Getas erudi
rent: & penè omnibus Barbaris Goti sapientiores extitisse perhiben-
tur, Græcisque penè similes: ut refert Dio: qui historias, Annalesque eo- Dio.
rum Græco stilo composuit. Qui etiam dicit Tarabusteos, deinde Pel Tarabustei,
leatos uocitasse eos, qui inter ipsos generosi extabāt: ex quibus Reges & Pelleati
& Sacerdotes sibi coaptabant. Adeò autem laudati fuere Getæ: ut Goti.

Martem, quem Deum belli putauit Antiquitas, apud se dicerent pro genitum. Quod insignis Poëta non ignorabat, dum diceret. Gradi uumq́ patrem, Geticis qui præsidet armis. Quem Goti semper asper rima placauere cultura, morte scilicet captiuorum: opinantes, bellori præsidem aptè humano sanguine placari. Sed reuertamur ad narratic nis ordinem, quem instituimus.

¶ Vexorem Ægypti Regem, Goti fugant. Asiam tributariam faciunt. Parthicum Regnum primi fundant. Illorum uxores, absentibus maritis, hostes eas inuadentes, propellunt. Caput. vi.

CVM adhuc Goti ad Meotidas paludes habitarent, Re

Tanausis. gemq́ suæ gentis Tanausim haberent: Vexores Rex Ægypti natio num omnium uictor, bellum Gotis, tum Scytharum nomine uocati intulit. Tempus hoc erat, quo Assyrijs Sosarinus, & Sicionijs Inach us Rex esset: centum quinquaginta annis post emigrationem. Præm sit ergò Vexores Rex Legatos, qui hostibus parendi legem dicerent Sed Goti iam ante de aduentu Regis à finitimis certiores facti, Lega tis respondēt. Tam opulenti populi Ducem, stolidè aduersus inope occupasse bellum. quòd magis domi suæ fuerit illi timendum: quò belli certamen anceps, præmia uictoriæ nulla, damna sint manifesta Igitur non expectaturos, ut ad se ueniatur: cùm tanto in hoste sibi pl ra sint concupiscenda, sed ultrò prodituros obuiam. Nec dicto res m

Rex Ægypti Gotos fugit. rata. Quos cùm tanta celeritate uenire Rex didicisset, in fugam uert tur: & exercitu cum omni apparatu belli relicto, in Regnum trepidu se recępit. Gotos ab Ægypto paludes prohibuere. Exinde reuersi, A

Asiam obtinent. am perdomitam, uectigalem fecere: modico tributo, magis in titulur Imperij, quàm in uictoriæ præmium imposito. Quindecim annis pa

Reuocātur ab uxoribus Goti. candę Asiæ immorati, Vxorum flagitatione reuocantur per Legato denunciantiū, ni redeāt, sobolē ex finitimis se quęsituras: nec passuras ut in posteritatem Gotorum gens per fœminas intercidat. Prima cur Ægyptijs pugna apud Phasidem prouinciam, quę à flumine nome habuit, erat. Vnde toto nunc orbe Diuitum mensis preciosum luxu

Phasidū auium patria. riæ irritamentum Phasides aues aduolauerunt. Tanausis ergò Gotc rum Rex, cùm frenum domitæ Asiæ, imposuisset: exigendi tributi p testatem, amico Medorum Regi Sorim permisit. Ipse contentus glc riæ præmio, auri & argenti contemptum præ se ferebat. Sed erant i exercitu eius, qui pulchritudine Asiæ capti, manere ibi peroptarent

Parthorum Regni origo. Rege permittente. Qui (ut Pomp. Tragus testis est) Parthicum dein de Regnum fundauere: gens origine Gotica, patriam uirtutē referēs Romano semper aduersata Imperio: unde etiam hodiè Scythica lin

gua

gua, Parthi fugaces dicuntur. Sic enim ex interpretatione uerbum sonat, eo quòd patriam fugerint. Aut quòd in fuga magis sint timendi: tum maximè sagittis infesti insequentibus. Mortuo deinde Tanausi, qui tantam gloriam comparauit, diuinos illi honores contulerunt: & inter Heroas, imo etiam numina coluerunt. Post cuius excessum, cùm successor exercitum foris haberet: armata penè omni sua iuuentute, domi indefensus agebat. Gens non longinqua, concæpto in Gotos odio: sciens omnem iuuentutem foris militare, facto agmine, Prouinciam defensoribus uacuam, rebantur inuisere, prædam inde relaturi. Sed Gotorum fœminæ, uiris absentibus, non passæ haberi contemptui, sese perarmãt: & quòd uiros fortissimos haberent, eorum exemplo doctæ, hostibus obuiam pergunt. Consertoq́ prælio, uertunt in fugam. Quæ res etiam in eo sexu gloriam peperit: prælusitq́ uenturæ Amasonum ex eadem claritudini. Quarum initium tali occasione proficiscitur. Gotharum muliebris uictoria.

¶ Amazonum origo à Gotis: & earum ritus descriptio. Caput. vij.

IVSTINVS Pompeij Trogi abbreuiator, nulla Gotorum expresione, sed generali Scytharum appellatione contentus: quòd Gotorum gens iamdiu in Scythico solo mansitabat, narrat Amazonum originem. Quem secutus Paulus Orosius, cùm de Scytharum fœminis sermonem, quem repetemus, texuisset, Gotorum subinfert mentionem, ostendere uolens, qua de radice processerint. Sed Iordanes Rauennas, Archiepiscopus, Dionem secutus Græcum, & Ablabiũ Senatorem, professa uoce testatur: Gotos fuisse, quorum origine prodierint Amazones. Res autem talis ab Iustino, & Orosio memoratur. Duo Regij iuuenes, Plinos, & Scholopitius, à Gotis per factionem Optimatum domo pulsi: ingentem Iuuentutem secum traxere: & in Cappadociæ Ponticæ ora, iuxta fluuiũ Termodoontem considentes, campos, ibi Temisyrios sibi subiecere: ubi proxima quæq́ tum populantur. Conspiratione finitimorũ per insidias trucidantur. Horum uxores exilio, ac uiduitate afflictæ, arma sumpsere: finesq́ suos submouentes, qui occurrerant primo, mox inferentes bella defendunt. Nubendi quoq́ finitimis animum amisere: seruitutem, non Matrimonium appellantes. Singulare omnium seculorum exemplũ: auxere Rempublicam sine uiris. Iam etiam cùm contemptu uirorũ se tuentur: & ne infeliciores aliæ alijs uiderentur, uiros qui domi remanserant, interficiunt: præsertim, ut ex simili conditione par omnibus animus esset, ultionem quoq́ cæsorum coniugum excidio finitimorum consequuntur. Tunc pace armis quæsita: ueritæ, ne Amazonũ origo.

prole rareſcente deficerent: externos concubitus uicinarum gentium ineunt: factis Nundinis ſemel in anno: ita, ut eadem die, anno reuoluto reuertentes in idipſum, quicquid maſculini ſexus edidiſſent, patribus reddidiſſent: quicquid fœminei, matres ad arma bellica erudirent. Necq; enim uirgines earum ad penſa fuſum rotabant, ſed equis & armis, ac uenationibus tempora terebant. Sunt qui dicant: quòd editis maribus, nouercali odio infantis miſerandi fata rumperēt: ità ut apud eos deteſtabile foret, maſculum puerperium, quod in omni reliqua gente ſolet eſſe uotiuum. Quę illarum crudelitas, maximum terrorem uicinis gentibus ingerebat. Nam quæ rogo ſpes eſſet capto? ubi nephas habebatur, ignoſcere etiam filio. Puellis autem dextras mammas inurebant: ne iaculorum iactus impedirentur. Vnde & nomen accæperunt, ut Amazones, hoc eſt, ſine mamma dicerentur. Scio nonnul-

Autoris excuſatio. los iſta lecturos, ſuſpicari: ne Gotis eà res affictа uideatur: quòd Iuſtinus & Oroſius ea de Scythis, nulla Gotorum facta mentione, commemorent. Sed ego in omni ea relatione, fidem in autores reijcio, Iordanem, Dionem, atq; Ablabium. Vtinamq; nobis. xij. illi Senatoris li-

Ablabij ſcripta. bri adeſſent: quos ſe Iordanes curſim lectitaſſe, & inde quæ ſcriberet memoriter tenuiſſe commemorat. Certiora cuncta teneremus, ſi pro rei magnitudine ſcribendi, temporaquè deſignandi, Iordanes diligentiam adhibuiſſet. Sed tamen temporū ratio conſentit narrationi. Nam iuxta ſupputationem Euſebij, tum Goti apud Cimmerios habitabāt: quando egreſsis de Scythia iuuenibus, in Ponto ad fluuium Thermodoontem, Amazonum origo à cunctis memoratur. Nec diſſentit locorum commemoratio. quando exulantum fuga è Cimmerio in Pontum, hoc eſt, Cappadociam, ueriſimilis perhibetur.

¶ Amazonum Reginæ: earum officia, uictoriæ, & uirtutes. Caput. viij.

FOEMINAE ubi uirilem uigorem induerunt: duas ex ſuo numero Reginas creauere: ut & domi, & foris res ſtrennuè adminiſtrarentur. Lampedo, & Marpeſia di-

Lampedo domeſtica. Marpeſia militaris. ctæ ſunt. Quarum altera domeſticis rebus ordinandis ac defenſandis prę fuit. Altera forenſem Militiā adminiſtrabat. Marpeſia ea fuit. Quę fœminarum agmine ſumpto, nouum genus Militiæ inibat, nouumq;, & ante inauditū agmen deduxit in Aſiam. Diuerſaſq; gentes bello exuperans, aliaſq; bello concilians, ad Caucaſum montem peruenit. Ibi què aliquantum temporis demorata, nomen loco reliquit: ut dicatur rupes Marpeſia. Cuius in Carmine ſuo meminit Pōetarū maximus.

Quàm ſtet dura ſilex, aut ſtet Marpeſia cautes.

Inde egreſſæ, Otalem fluuium tranſierunt, ac Armeniam, Syriam, Ciliciam,

liciam, & Galatiam, Pisidiamq; multaq; alia Asię loca occupauerunt. Ibiq; diutius dominantes, Ephesum, & alias ciuitates, locaq; condiderunt: suoq; nomini dedicauerunt. Templumq; Dianæ, toto orbe diu celeberrimū, ob uenandi, sagittandiq; studium, quibus artibus se tradiderant, mira pulchritudine apud Ephesum condiderunt. Quæ res & si multorum subnixa sit testimonijs, de uirtute Amazonū, non tamen caret exemplis. Nam longè posterioribus seculis, in gente Bohemica, inuentæ sunt puellæ, quæ omne maris genus perosæ, Imperiū per annos septem tenuere, prælijs interritæ, armis exercitæ: omnia uirorū agmina quæ obuia fuere, per apertam uim prostrauere. Ad extremū dolo superatæ, magis deceptæ, quàm uictæ ferūtur. Testis Æneas Syluius in historia Bohemica. Et nos in nostra Vuandalia retexemus.

Templum Ephesinum

Puellæ Bohemicæ.

¶ Marpesia cæditur. Hercules ingeniose Orithiæ arma adsequitur. Bello dein ab Atheniensibus superantur. Caput. ix.

AD Amazones reuertamur: quæ Asiæ regnum diu tenuerunt. Magna pars fœminei exercitus onusta prædis, in sua loca remittitur: reliqua cum Regina Marpesia ad tuendum Asiæ Imperium consedit. Adunati aliquando Barbari, cùm et pudor & uirtus mixta stimularent, fœmineis parere imperijs detrectant, consertoquè prælio, Marpesiam Reginam fortiter prælíantem cædunt, non incruenta uictoria. Succedit illi Orithia filia (quam alij Sinopem uocāt) quæ singularem uirtutis bellicæ gloriam, perpetua uirginitate cumulauit. Huius uirtute tantum additū famæ & gloriæ Amazonibus est: ut Herculi Rex, cui duodecim stipendia debebat, quasi impossibile imperauerit, ut arma Reginæ Amazonum afferret. Igitur eò profectus, nauibus longis nouem, comitante Principum Græciæ iuuentute, inopinantes aggreditur. Duæ ex quatuor tunc sorores Amazonum Regna tractabant, Anthiope, & Orithia: quarum Orithia foris bellum gerebat. Igitur cùm Hercules littori Amazonum applicuisset: infrequens multitudo cum Antiope Regina, nihil hostile metuente erat. Quare effectum est: ut paucæ repentino tumultu excitatæ arma sumerent: facilemq; uictoriam hostibus darent. Multæ itaq; cæsæ, captæq;. In his duæ Antiopes captæ sorores, Menalippe ab Hercule, Hippolite à Theseo. Sed Theseus obtentam in præmium, captiuam eandem in matrimonium assumit: exq; ea genuit Hippolitū. Hercules post uictoriam Menalippen captiuam sorori reddidit: & precium, arma Reginæ accæpit: atq; ita imperio functus, ad Regem reuertitur. At Orithia ubi comperit bellum sororibus illatum, & raptorem esse Atheniensium Principem: hortatur comites in ultionē; frustraq; Ponti sinū,

Marpesia cadit.

Orithia.

Hippolite Thesei uxor.

Hippolitus.

Herculis ingenium.

& Asiam domitam esse contendit: si Græcorum non tam bellis, quàm rapinis pateant. Auxlium deinde à Sigillo Gotorum Rege petit: genus se Gotorum esse: cladem uirorum, necessitatem armorū, Belli causas ostendit: assecutas se uirtute, ne segniores fœminas, quàm uiros Goti habere uiderentur. Motus ille domestica gloria, mittit cū ingenti exercitu filium Penexagoram in auxilium. Sed ante prælium dissensione orta, ab auxilijs desertæ, bello ab Atheniensibus superantur. Receptacula tamen habuere castra Sociorum, quorum auxilijs, intactæ ab alijs gentibus in Regnum reuertuntur.

¶ Amazonum defectio. Telephus Herculis filius, Gotorum Rex efficitur. Caput.x.

Pentesilea. POST Orithiā Pentesilea Regno potita est: cuius Troiano bello inter fortissimos uiros, cùm auxiliū aduersus Gręcos ferret, magna uirtutis documenta extitere. Interfecta demū Pentesilea, exercituq; eius absumpto, paucæ quæ remanserant ægrè se aduersus finitimos defendentes, usquè ad tēpora Alexandri Magni durauerunt. Harū Minithia, siue Calestris Regina, concubitu Alexandri Magni, per dies.xiiij. ad sobolem ex ea generandā obtento: reuersa in Regnū, breui post tēpore, cū omni Amazonū nomine intercidit. Hæc autē de Amazonibus huic historiæ subintulimus: ut has quoq; de stirpe Gotorū descendisse monstraremus. Dio historicus, & Antiquitatū Goticarū diligentissimus inquisitor, qui Operi suo Geticū dedit titulū, Regē illis post multa tempora fuisse cōmemorat Telephū, Herculis filiū: procerū quidē corpore, sed magis uirili uigore terribilē: qui paternā fortitudinē proprijs ęquabat uirtutibus. Regnauitis in Misia, iam Gotis ex Cimmerijs regionibus retrò abeuntibus. Sed quo Rege, quóue tempore, Iordanes non tradit. Ante tamen Troiani belli tēpora fuisse compertū habemus. Sed mirabit' fortasse quispiā: quòd gens ferox, alienigenā passa sit Regem. Facile aūt admiratio cōquiescet, si cuius uiri filiū admiserint intuebere. Nam Herculis nomē in omni gente tum magnū fuit: ut facilè filio suffragetur apud Getas, ut regnare illū sibi tanti uiri filiū patiuntur: præsertim ex Auge Gotica natū muliere. Is ergò coniugio sororis Priami sociatus, bello interfuit illi famosissimo, quod Græci Troiæ intulerūt. Tessandrū Gręciæ Ducē interemit: & dum Aiacem infestus inuadit, Vlixemq; persequitur, equo cadente sublabitur: Achillisq; iaculo femine sauciatus, diu mederi nequiuit. Græcos tamē, quāuis fractis esset uiribus, ea parte quam defendit perturbauit. Telepho defuncto, Euriphilus successit filius, ex Priami Phrygū Regis germana progenitus: qui ob Cassandræ (ut ferunt) amorem, bello interesse Troiano properās, ut auunculo sup-

Amazonū defectio.

Telephus Rex.

Euriphilus.

lo ſuppetias ferret, infelicibus auſpicijs pugnans, interemptus eſt.

ℂ In Suedorum originem, Petræ cuiuſdam inciſio, & ueſtigium deſcribitur. Caput.xi.

HAC prima Gotorū excurſione cōmemorata, in Suediā, hoc eſt, patriū Gotorum Regnū reuertamur: receſentes quę de hoc populo uetuſtiſsima tenemus. Equidèm ad omniū gentiū primā originē recurrere, quis poteſt? Ab ea memoria ſumendū eſt dicendi principiū, quę uel in carminib. memorantē: uel prima in literas relata eſt. Quanquàm in ea gente, nō uulgaris amor, perennis famæ deprendatē. Nam apud Belekingiam (pars ea Suediæ eſt: Rupes Antiquitatis.
ut in Præfatione Operis ſui autor eſt Saxo Sialandicus) apta meantibus rupes, mirandis literarū notis interſtincta conſpicitē. Equidē à meridiano mari in deſerta Vuerundiæ, petroſa porrigitur ſemita: quā binæ lineæ, exiguo diſcretæ ſpacio, protractis in longū ductibus ampleĉtuntē. Inter quas mediū loco planū, factis ad legendū figuris, undiq; ſecus exaratū oſtenditur. Quod licet adeò ſitu inæquale exiſtat: ut modo montiū alta proſcindat, modo ualliū ima prętereat: eodē tamē tenore literarū ueſtigia ſeruare dinoſcitē. Quarū ſignificationē Rex Vualdemarus diui Kanuti filius, admirationis cauſa cognoſcere cupiēs: miſit qui Rupem permeantes, patentiū illic characterū ſeriē, curioſiori indagatione colligerent: ac poſtmodū uirgulis quibuſdā ſub ijſdem formarū apicibus adnotarent. Qui ideo nihil ex eis interpretamenti cōprendere potuerunt: quòd ipſa celaturę concauitas, partim cœno interlita, partim commeantiū adeſa ueſtigijs, figuratę protractionis ſpeciem obtrito calle confuderat. Vnde conſpicuū eſt: etiam petrinę ſoliditatis ruinas diutino madore complutas, aut ſordium colluuione, aut irrigua nimbrorum inſtillatione concreſcere. Sed & mirum Poēſis ſtudiū in Gente fuit. dum patria lingua, Herōum præclaras res geſtes ita canerent: ut pariter & oblectarent lepore audientes, ſimul & docerent Antiquitatum præclara facinora. Sed iam antiquiſsimorum in ea gente geſtorum memoriam repetentes, narrandi ordinem carpamus.

ℂ Gram Daniæ Rex, Sichtrugi Suediæ Regis filiam rapit. Suedum Regem bello, Præfectum Regni, ac ſeptem illius fratres Duello proſternit. CAPVT XII.

AETATE abhinc longiſsima, & ut coniectura fert, ante Romam conditam, cùm apud Danos Regnum teneret Gram, inſigni fortitudine prędītus Rex, ordine quintus à Dan Regni Danię fundatore: apud Suecones (nam id tum Grani, quæ nunc Sueca dicitur, crebrius erat nomen) Sichtrugus rerum potiebatur. Is habebat filiam Daniæ lib. 1.cap.6.

eximiæ pulchritudinis: quam cuidam remotioris gentis Principi pa-
ter desponderat. Non tulit Gram Daniç Rex iniuriã sui contemptus:
quòd uicino negatam, longinquo filiam eius destinabat. Itaq; Raptũ
Raptus uirginum. parans (qui ea tempestate clarum Militiæ genus in ea gente reputabatur: si nobiles uirgines raptu sibi sociarent: conciliarentq; matrimonio) armato milite concesit in Suetiam. Et propinquans Regiæ, tempus clam obseruabat, quo puella uel apricandi, uel lauandi gratia ad amnem egrederetur. ut ante tentamentis pręparatam, tum non repugnantem abduceret. Amatoria Carmina per idoneas personas submisit. Adiunxit pro Regia fortuna nõ indecora munera. Puella uicissim rescribebat, multa super Rege sciscitata: nobilitatem generis sui efferebat. Quæ memoratus Saxo Grammaticus, non iniucunda latinè reddebat Adonio uersu.

Carmen Gro.

Gro mihi nomen: Rex pater extat
Sanguine fulgens, fulgidus armis.
Tu quoquè quis sis: aut satus unde,
Promito nobis.

Vbi mutuis ita Carminibus aliquandiu certatum esset: ipse postremò Daniæ Rex propinquans per occasionem uirgini, detractis armis, iuuenili decore resplenduit: aureaq; promens donaria, non inuitam, aut repugnantem in suum pellexit amorem: potitusq; uotis, uolentem abduxit. Pater puellæ Sichtrugus Suetiæ Rex, iniuriam generis sui ulturus, ad arma conuolauit. Magnum utrinq; momentum erat belli gerendi. Nam raptor secum reputans iniuriam, quam irrogabat: totis se Regni uiribus tueri parabat. quòd sciret Suetiæ Regem ducere non leuem iniuriam, stupratæ & abductæ filiæ. Igitur cùm se Sichtrugus armis & exercitibus comparandis totũ impenderet: nulla tamen illi maior erat belli fiducia, quàm quòd se ferro insuperabilem crederet. Sic
Superstitio. enim illi persuaserũt oracula: quæ in illa gente, ea præsertim ætate, plurimum ualuerunt. Non latebat hostem hostis cõfidentia: quòd Diuũ suorũ Responsis niteretur. Fraudem struere meditatur: auro superaturus, quem ferro nõ poterat. Igitur Clauam, quam Herculeo ritu pugi-
Ingenium Gram. les gerebãt in pręlia, auro cauatã infudit: ut pondere pręualeret: procq; ferro, auri nodos innexuit. Itaq; magnis utrinq; animis, paribus odijs concurritur in præliũ. Fit anceps diu pugna. Rex deinde Regẽ quęrit in acie. Vbi manus conserũt, Daniæ Rex recẽtibus exultãs uiribus, ui-
Rex Suetię sternitur claua. rũ ętate grauẽ, clauæ suę pondere pressit, & extinxit. Oraculũ cõprobãs: ut nullo ferramẽto Rex Suetiæ procũberet. Oppresso Rege, nec dũ plena Danis parta erat uictoria. Nã erat Gotię Pręfectus Suarinus, Regię dignitati secundus. Vt quẽ nos Ducẽ, illi Pręfectũ eo loci habuerũt. Nec Romanis ea dignitas incognita est. Diu ẽm sub Impatoribus

Præfecti

Præfecti Prætorio, proximam purpuræ poteſtatem habebant. Et Pręfecti urbis, longè Ducibus eminebant. Sed tum, ut dicere cœpi, qui in Regno Suetiæ Præfecturam Gotiæ gerebat, extincto Rege, adminiſtrandi Regni partes accæpit: Dano uictori ſe obijciens. Piguit Regē: quòd poſt Regem uictum, alius ſe opponeret uictori. Igitur exaſperatus, euocat hominem in Duellum: ferro litem dirimere, & unius potius periculo capitis, quàm magnorum exercituum ſanguine rem ſecernere meditatus. Non erat liberū euocato pugnam detrectare. Ea tum fuit hominum exiſtimatio: ut pro uicto gereretur, qui ſortem pugnæ recuſaret. Procedunt armati in pugnā. Campus metatur in circo. Rex Ducem proſternit. Sed neq; ſic plenam uictoriā Rex aſſequitur. Fratres erant. 7. proſtrati Ducis: qui ſe ſingulos obtulerunt Duello. Regi uictori creuerat animus, ex gemina quàm peregit uictoria. Nam cedere neſcia uirtus, illum in repetendā pugnam deuocauit. Iunxit fratrem fratri. Succedit proximus per ætatem pugnę. Iniquum uideri poterat, unum toties in plures fatigari. At inuicta uirtus, omnium per uices fratrum uictorem ſe erexit, ubi omnes uno exitu ſtrauit. Toto agmine uictor, additis octonis duellis, celebri undiq; fama extollitur. Sueci uolentes cum Gotis colla uictori ſubmittunt. Hęc prima, quam ſcriptam tenemus, Sueciæ gentis à Danis ſubactio, crebris deinde uictorijs uariante fortuna penſata eſt. Gram exinde uictor, duobus Regnis præſidet, Daniæ, atq; Suetiæ. Sed nō diu ſtetit eius ditionis integritas. Nā Suibdagerus Noruagiæ Rex, cùm petitam Dani filiam ad nuptias non impetraret: armis comparatis, ui abduxit. Ea quidèm Magnatum uiſa eſt tum gloria, ſi nuptias armis conciliarent. Vbi iniuriam pater uindicare contendit: magno prælio uictus, à Rege Noruagiæ cadit.

Gram duella octona.

¶ Suibdagerus trium Regnorum, Noruagiæ, Suediæ & Daniæ, Rex primus. Caput. xiij.

SVIBDAGERVS inde Danici Regis uictor, geminam ex illo tulit uictoriæ iure coronam: ut priori Noruagiæ titulo, Daniam & Sueciam copularet: primus trium Regnorū unicus moderator. Quod idem poſt tot ſecula cernimus in noſtra ætate, cōtigiſſe moderno Regi, poſt parentē: paucosq; illius in Regni prædeceſſores illuſtriſſ. Regi Ioanni. At Rex ille, cùm aſsiduis Cōiugis ſuę lachrymis pulſaretur: alterū ex fratribus eiuſdē exilio reuocatum, Daniæ præfecit, ſub tributo regnaturum. Alterum uerò Haddingum, foris militantem, contempſit. Sed Haddingus iſte armis natus, cùm per multa loca uictoriam circumferret: uerſus in Suibdagerū ſororium quidem, ſed patris oppreſſorem, nauali prælio fudit, & extinxit apud Godlandiam. Quod in Dania diximus.

Suibdagerus Rex.

Ex Reginis unica Vualdemari Margareta filia, eadem tria Regna gubernauit.

Daniæ lib. 7. cap. 41.

Lib. 1. cap. 8.

¶ Ericus,

¶ Ericus, & pater Hasmundus bello cæduntur. Gunnilda Regina mœrens, gladio se transfodit.

CAPVT XIIII.

HASMVNDVS Suibdageri filius, in Suetia atquè Noruagia parēti surrogatur. Nam Daniam Goturinus Haddingi frater, ut diximus, tenebat. Imminebat aūt undiq; grauis Suibdageri generi Haddingus: ut paternæ ditionis Suetiæ Regnum recuperaret. Hasmundus hoc fortiter tutatus, defendit. Totis in præliū ruunt uiribus. Erat Hasmundo filius Ericus, iam primis in annis dimicans. Eum nouæ pugnæ decus longius, quàm saluti par erat prouexit. Nam incautus se pugnæ miscens, Haddingi gladio cadit. Primitiæ belli miseræ, & dura rudimenta. Pater ubi cecidisse filiū audiuit: nihil iam uiuere diutius amās, nihilq; ultione sui sanguinis sibi charius duxit: amens fertur in prælium. Ericus solus filius erat in oculis: unum Haddingum requirit: unum illum infestis odijs insequitur. Vbi offendit, præliantem aggreditur: reiectaq; parma, utroq; capulum uersat lacerto. Interritus autem Haddingus, ueniētem excipit. Nec dubia diu fortuna miscetur. Iungit uictor filio patrem. Ille cadens, uictoris pedem ita gladio strinxit, ut in reliquum tempus Haddingus semper claudicaret. Ita alterum debilitas, alterum uitæ finis excæpit. Corpus eius solenni funere elatum, apud Vpsolam Regijs procuratur exequijs. Cuius Coniunx Gunnilda, ne marito superesset, spiritum sibi ferro surripuit: uirumquè fato insequi, quàm uita deserere præoptauit. Huius quoquè corpus amici sepulturæ mandantes, mariti cineribus coniunxerunt. Dignam eius tumulo rati, cuius charitatem uitæ prætulisset. Iacet itaquè Gunnilda aliquanto speciosius: uirum busti, quàm thori societate complexa. Indis hoc genus ferunt familiare: ut ex multis uxoribus, quæ maritum plus amarit, uiua illi contumuletur: atq; hinc certare fœminas inuicem, quæ nam marito defuncto coniungatur.

Daniæ lib. 1. cap. 9.

Hasmundus Rex.

Ericus cadit

Hasmundi casus.

Gunnilda gladio se perimit.

¶ Vffo Suetiæ Rex, Haddingum Daniæ Regem fame, bello, insidijs aggressus, ab ipso tandem prælio opprimitur. Caput. xv.

VFFO Hasmundi filius, ægrè Suetiam aduersus Haddingum tutatur. Quippe toties uictor insolescebat: crescebatq; quotidiè & animis & uiribus: ut difficile fuerit ingruentem sustinere. Itaquè conferendæ in Suetia manus fiducia destitutus, in Daniam traiecit exercitum: hostilesquè lares incessere, quàm proprios tueri, facilius duxit. Opportunum propulsandarum iniuriarum genus existimans, quod ab hoste pateretur inferre. Ita Danis ad propria defensanda

Vffo Rex.

defenſanda redire compulſis: ſalutemquè Patrię, exterarum rerum do-
minio præferentibus, domeſticum ſolum hoſtilibus armis uacuefa-
ctum repetijt. Sic comparatum eſt: ſic plerumq; uſu compertum: ut fe-
licius in alieno, quàm in ſuo depugnetur. Quòd ſi res exemplis egeat,
Scipio Hannibalem per annos ſedecim Italiæ incumbentem, ſæpè ui-
ctorem, & Romanis Ducibus in Italia non ſuſtinendum: reuocatum
in Aphricam, in patria ſolo uicit. Non diſsimilem euentum ſuarum re-
rum Vffo perſenſit. Quia Haddingum Danorum Regem, quem in
ſua Suecia nec uincere potuit, nec ſuſtinere: dum grauis ipſe Danis in-
cumberet, abſtractum ſuis uiſceribus, domeſtica tueri cōegit. Sed hye-
mauit quidèm in Regno ſuo Haddingus: cæterum adſpirante uerno
tempore, exercitum renouatum traiecit in Suetiam. Expertus & ipſe,
felicius aliena inuadere, quàm ſua tueri. Tantaq; pertinacia Suetię Re-
gnum infeſtauit, ut luſtrum ibi bello conſumeret uniuerſum. Nec de- Obſeſsio ad
fuit Vffoni defenſio: hoſtē inedia prius, quàm armis domituro. Nam luſtrum.
Dani ad illam commeatuum penuriam deducti ſunt, ut primùm fun-
gis ſylueſtribus peroſis, uitam ſuſtinerent. Inde equorū, canumq; car- Fames Da-
nes in delitijs habuere. Cōegitq; fames obſeſſos in montibus, ad ne- norum.
phas: ut ad extremum humanis carnibus non ſatis abſtinerent. Quæ
res Danorum Regem adegit, pugnę ſortem quacunq; conditione per-
tentare. Non exeunte aūt in pugnam hoſte, qui fame dimicabat: no-
cturna eſt eruptio intentata. At ibi ſe hoſtis obijcere conatus, prælium
aggreditur: fortiterq; dimicātibus utriſq;, duo Senes caluitio inſignes,
diuerſas acies adiuuare uiſi ſunt. Equidèm Antiquitas eius gentis, mul-
tis maleficijs, & dæmoniacis cōmercijs inuigilabat. Sed tum Haddin- Haddingi
gus ceſsit: multiſq; amiſsis, uix ſaluus ipſe cum paucis peruenit in Hel- fuga.
ſingiam. Deinde cùm cerneret Vffo Suetiæ atq; Noruagiæ Rex, for-
tiorem eſſe Haddingum, quàm qui facilè armis uinceretur: alia illum
aggreſſus eſt uia. Nam per colloquij ſimulationem euocatum, cogita-
uit opprimere. Credidit Haddingus: uenitq; in locū conſtitutū. Vbi
ſe inſidiæ aperuere, cautior erat ad euitandum, quàm hoſtis ad fallen-
dū. Amiſsis ſocijs, uix ipſe ſaluus effugit. Renouato rurſus bello, pœ-
nas dedit Vffo fraudis intentatæ, oppreſſus in prælio. Vffo cadit.
Daniæ lib.
1, cap. 9.

¶ Hundingus Vffonis filius, uictoris clementia, Suetiæ Regnum cum
tributo annuè Dano pendendo adminiſtrat. Quæ res tam arctam
inter eos amicitiam conciliauit, ut ad falſum Haddingi
mortis rumorem, caſu miſero Hundingus perie-
rit, quod & occaſionem Haddingo præbuit,
ut ſeipſum ſtrangularit. Caput. xvi.

HVNDINGVS Vffonis filius, uictoris Haddingi
debet

debet amicitiæ, quòd post patris mortem regnarit in Suetia. Quippe uictoriæ iure, Regnum uictori prouueniens, ille permisit legitimo successori: ut tamen penderet Daniæ Regno tributa. Tantaq; Regibus deinceps incesit familiaritas: ut memorabili exemplo, uicini Reges non solum in pace, sed & incredibili amicitia regnauere. Fecit ea Regum concordia: ut nihil memorabile tempora huius Regis habeant. Virtus enim non exercita malis, quomodo potest inclarescere? Nec tamen laude caret togata tranquillitas. quòd & Pacis sua sint officia: Legibus Patriam imbuere: claustra Regni firmare: Arces munire: & in tranquillitate prouidentiam facere uenturorum aliquando malorum. Hac temporis pace currente, cùm Haddingus Daniæ Rex domesticis malis laboraret: iniuriaq;, atq; insidijs Generi penè interceptus corruisset, falsus de interitu Regis rumor extitit: peruenitq; ad Suetiæ Regem, iustis de causis illi amicissimum. Indolens ille amici infortunio, de more gentis, illi instituit parentare. Euocatisq; Proceribus, in media Regia dolium recens cerealis liquoris iussit collocari. Ipse Rex Pincernæ officio pocula circumferens, pietatis ministerium implere putabatur. Processit res in multam noctem. Ebrietas ubi Regem persuasit: doliumq; de more circumsiliret: grauatum caput præponderās, Regē subuertit: iniecitq; dolio semipleno. Ibi iam quasi manibus cunctorum uinctis, Rex in suorum medio, ridicula morte mergitur suffocatus: & dum fictam amici necem, officio pietatis prosequitur, incidit ipse ueram in mortem. Eam rem ubi Haddingus Daniæ Rex comperit: intellecto, quòd suæ mortis occasione conficta, ad interitum ille uerum peruenisset: noluit amico superuiuere: sed nodum informis leti trabe nectit ab alta: seq; strangulat manu sua. Ita uir bello fortissimus, non uirili morte concessit in fata. Hic est duorum Regum amicissimorum exitus perquàm ridiculus.

Pacis officia

Daniæ lib. 1. cap. 9. c.

Hundingi misera mors

Haddingus laqueo se strangulat.

¶ Qua felicitate Regnerus in Suetiæ Regnum uocatus sit. Caput. xvij.

REGNERVS Hundingi ex primo matrimonio filius, mirabili iactatione fortunæ rotatus, ad Suetiæ tamē Regnum peruenit. Nam pater Hundingus, geminam ex prima coniuge sustulit sobolem, Regnerum, atq; Toraldum: matre paruulorum uel uita functa: uel aliàs eiecta: alteram sibi matrimonio sociauit. Quæ dum nouercali odio ferretur in priuignos: non tamen potuit Rege superstite, exercere quod cogitabat. Vbi ille interijt: mox paruulos aula proturbauit. Animos illi afferebat, Dotis magnitudo: pariter & cognationis multa potentia. Ne tamen neci dederet quos odio persequebať, curauere Regij sanguinis Proceres. Ablegauit pueros illa,

Regnerus Rex.

tros illa, inter pastores longinquiores, ut rurali operi inseruientes, longè ab aulicis rebus detinerentur. Comperit Danici Regni nobilis puella, adolescentum casus: & indoluit. Comparatisquè tanti itineris cum commeatu commeatibus: eó contendit, quo paruulos audierat exulari. Suanuita illi nomen erat: Patrem habuit Haddingum, paruulorũ parenti (ut diximus) amicissimum. Peruenit multo labore in locũ: ubi Regios pueros, rustico ministerio deprehendit obligatos. Sciscitata primùm, qui, & unde essent? Cùm adolescentes suspicarentur insidias esse nouercales, quæ ab aulica, & tanti apparatus fœmina tenderētur: subtimidæ respondent. Seruilis sumus, inquiunt, conditionis pueri. Huc loci peruenimus, Regiam iram expauescentes. Quòd pecorum constituti custodes, dum pro ætate, ludis plus, quàm officio diligentius incumbimus: errantia in diuersum abiere pecora. Nec quæritantes ulla conspeximus uestigia. Quocirca catenas, & uerbera refugientes, in hunc secessimus locum, ab ira sæuientium quàm remotissimũ. Loquentis ora atq; oculos puella adnotans conspicatur: Nihil inquiens, in amborum uultu seruile renitet: Regale schema undecunq; natis insidet. Conuersa in natu maiorem, Dic ergò iuuenis ait, quis te hic loci furor, quæ causa detrusit? Si liberum est inquit fateri, Nouercale mihi odium præstitit: ut conditionis uitæ paulisper oblitus, seruilem conditionem prætendam securitati. At illa. Timor omnis absistat. Scio ait genus uestrum: scio conditionem. En ego tui causa, sortem tuam, fratrisq; miserata, huc me contuli. Accipe gladium iniuriæ ultorem: & uirum te manu memineris. Tuæ reductionis præmium non aliud paciscor, quàm legitimas nuptias. Hæc fata, ensem porrigit. Mutato seruili habitu in Regium apparatum, armis ac familia iuuenem instruxit. Progressus inde Regnerus, paternos quos ille nouit, interpellat amicos. Auctusq; perinde breui multis uiribus, paternam ditionem extincta Nouerca recuperauit. Puellæ regalis beneficio Rex factus, nuptias Regio luxu compleuit. Quod depacta est puella ab exule, à bonę fidei Rege accæpit cumulatum: prēmium uidelicet Nuptiarum: filium procreans Hotbrodum, paterni Regni successorem. Tranquilitatem temporum promeruit, uir suo contentus Imperio: quod iusticia, æquabilitateq; regebat. Erant tamen, qui illum apud Frotonem Leuirum suum, Daniæ Regem, proditionis falso arguerent. Quam rem, calumnia inductus, ulturus ferro, dum bellum intentat Suetię Froto: armorum pondere, ac militari labore per æstũ fatigatus: morbo contracto, non diu post perijt: pœnas persoluens tam facilis in Sororium crudelitatis. Regnerus autem cùm diu feliciter regnasset, in pace quieuit. Suanuita coniunx, pauco post tempore, morbo ex mœsticia contracto,

Suanuita.

Daniæ lib. 1. cap. 12. c.

decidit: fato uirum insecuta, à quo uita distrahi passa non fuit. Fieri nanque solet, ut quidam ob eximiam charitatem, quam uiuis impenderant, etiam uita excedentes, uel comitentur, aut statim subsequantur.

¶ Rex Hotbrodus Orientales aliquot subigit. Roe Daniæ Regem bello superans, tandem Nauali congressu ab Helgone cadit. Caput. xviij.

Hotbrodus Rex. HOTBRODVS filius, Suetiæ Regnū legitima suscępit successione: felix, si ea ditione contentus permansisset. Nam dum Imperium, quod legitimo iure tenebat, amplificare contendit: etiam id quod sine inuidia tenebat, pariter cum uita amisit. Sed de hoc postea. Orientales subigit. Arma primùm intulit Orienti: Sembos, Estones, Russosque in sua iura cöegit: ut solutis Suetiæ Regno censibus atque tributis, iussa facerēt, dicto parentes. Quæ res cùm illi feliciter cessisset: arma uertit in Daniam non satis feliciter. Initio quidèm prospera. Nam Röe Daniæ Regem magno exercitu obuiàm prodeuntem, manu conserta, duro prælio uictum extinxit. (Daniæ lib. 2. cap. 14. & 15. b.) Sed Helgo Regis occisi germanus, exercitū reparauit: ea usus Prouidentia, ut filium quem unicum tenebat, Regno seruaret, si quid sibi humanitus accidisset: amicis commendatum longè seposuit. ne ullo ad illum pacto Sueci pertingerent. Letrica Arx erat Regni munitissima, cui filiū credidit exiturus in prȩlium. Prius tamen Præsides Suecos, quos uictor Hotbrodus, Regno Daniæ cōstituerat, tacitè sublegit, atque subuertit. Inde totis uiribus ducens in hostem, nauali illum prælio uicit: atque occidit. Rex cadit. Nec contentus uictoria, atque Imperio in Suetiam prolato, etiam contumelia gentem affecit: edita lege. (Helgonis lex odiosa in Suecos.) Vt iniuria, aut uulnus, aut cædes in uirum Suedum: non legitima satisfactione, sed longè infra illam pensaretur. Æstimationem hominum uilificans Danorum collatione. Quæ uetus Regnorum contentio, usque ad nos perdurauit: ut Regnicolæ altrinsecus inuicem se nobiliores esse contendant. Sed tunc Suetia iterum Danicæ Coronæ paruit.

¶ Hotbrodi filij, Danis fiunt tributarij. Mirabili ingenio Vrsæ Reginæ, Atislus thesauro Regni despoliatur: prælio dein per Rolfonem Daniæ Regem prostratus. Caput. xix.

Atislus. I. Rex. ATISLVS, atque Hotherus Hotbrodi filij, sub tributo Danorum Regi pensitando, paternam ditionem Suetiæ suscipiunt. Quibus uiuens pater, Geuuarum quendam egregijs sibi moribus deuinctum, pædagogum adsciuit. Cùmque Suetia, ut diximus, Danis pareret, Atislus maior natu Hotbrodi filius, paternæ necis, oppressæque patriæ iniuriam tacito uoluens in pectore: egit per internuncios et amicos, ut relictam Helgonis Daniæ Regis uxorē acciperet. perinde Da-

norum

norum quasdam uires, aut certè animos sibi conciliaturus. Procedunt nuptiæ. Vrsa Regina (hoc enim ei nomen fuit) noui mariti mores, ob insignem auariciam, quę illum totum obsederat, cæpit exosos habere: filioq; Rolfoni Daniæ Regi, per nuncios insinuat: Suetiam aduolet: omnibus thesauris uictrici locupletandus. Paruit adolescens uocanti matri. Ignota ueste uenit in Regiam, ne matri notus. Interpellat Reginam: ut prandium instrui iubeat famescenti. Illa, ab Rege postulandū respondit. ignorans cui loqueretur. Discissam ex parte uestem, Reginæ manibus postulat resarciri. Puellare, ac ancillare opus fore, respondit: mirata, quòd peregrinus adolescens, tam familiaria à se Regina posceret obsequia. Tum ille. Duram inquit cōditionem experior. quando nec mater filio prandium, nec germana fratri commodat acū. Erat, quod in Dania ostendimus, Rolfo monstroso partu editus, ex patre & filia: ignorantibus sanguinis uinculum, dum consociarent torum. Intuita iuuenem mulier, filium agnouit: amplexaturq;. Tum in conspectum Regis Atisli productus, matri iubet Reginę assidere ad mensam. Ibi uario sermone peracto, uenit in mediū: Quæ Rolfoni potissima uirtus uideretur? Patientiam respondit cunctis præstare. Atislus uicissim rogatus: Quo sibi potentissimum probanda haberetur. Ille Liberalitatem præferebat uerbo. Sciebant uniuersi, contra mores & animum fuisse locutum. Iudicia ab omnibus qui assiderant, probandarum sententiarum deposcuntur. Rolfo nudatū corpus, magno qui erat in medio rogo admouit: solo clypeo partem, quæ magis torreretur inumbrans. Cumq; omnium admiratione staret inmobilis, uir inuictus à calore, aquam rogo iniecere qui astabant: patientiam eius maximam comprobantes. Atislus quoq; Rex Liberalitatis exercendæ proba, à cunctis exigebatur. Ille prolatis multis Regijs ornamentis, ex auro fabrefactis: & inter alia aurea torque magni ponderis: donū hoc in priuignum conferebat. Regina, ut cum filio habebat constitutum, clam egressa, thesauros Regios exportauit, Daniam cum filio repetitura. Distinebat Rolfo uitricum sermonibus multis: ut iam satis idoneū Regina tempus haberet ad abitum. Ipse quoq; tempore suo petita abeundi uenia, uitrico dixit uale. Postquàm ille abijt, fit quæstio de Regina, quæ abeunti filio minimè loqueretur. Exspaciatam ferunt qui rem ignorauere. Prima Regi de thesauro incidit cogitatio. Vbi uidit rem abesse: suspicatus quod erat, naues perarmat: insequiturq; fugientes. Regina adnauigantem conspiciens, ludificando auaro, thesaurorum speciem in littore disposuit. Æs enim auro litū, iam antea in fraudem struendam præparatum erat. Secutus Rex, ubi thesauros abductos astare uidit in littore, flecti iubet nauem; & adulterinos pro ue-

Daniæ lib. 1. cap. 15. b.

Patientiæ exemplum.

Liberalitas Regis inuita.

Thesaurus Regi sublatus.

Fraus & dolus pulcher.

ris adorans, relatos in nauim reuexit. Iam uoti, ut putabat, factus compos, sequi fugientes intermisit. Ita auarum auro, & maritum toro moribus auersata coniunx spoliauit. Hunc Atislum soluere deinde tributa recusantem, Rolfo Daniæ Rex oppressit in prælio: Regnumque sine Rege subesse Daniæ in reliquum uoluit.

Atisli Regis mors.

¶ Hiartuarus Sueciæ Præfectus, Daniam ui & dolo occupat, Rege cæso. Cuius mortem Vuigo miles sanguine suo uindicauit. Caput.xx.

HIARTVARVS acer ingenio iuuenis, genere Suecus, tantã emeruit apud Rolfonem laudem: ut illi Sueciã Præfecturæ noĩe, hoc est, Ducali titulo pmitteret: constituens quæ solueret annua tributa. Et quo magis sibi fidem faceret, sororem illi suam connubio sociauit. Stabat hoc rerum statu res Suetica aliquandiu, ut tributa Daniæ penderet. Sed Coniunx Præfecti, Danorum Regis germana, non æquo ferebat animo: quòd fratri subiecta maneret. Quotidianis maritum perurget querimonijs: quandiu pateretur gentem tributariam, quæ nata esset imperio. Peruicit assiduis questibus: ut liberandæ Patriæ & animum sumeret, & uias indagaret. Igitur grandem armis nauem stipat: specie quidèm rerum tributi nomine soluendarũ. Non enim in auro modo, sed omnigenum rerum forma pendebantur in hac gente olim tributa. Impositaquè Iuuentute, quam armis ualidam, & animis nouerat infractam, nauigat in Daniam. Hospitaliter excipitur. Conuiuijs de more gentis indulgetur. Vbi iam ebrietas peruasisse uidebatur conuiuantes ad unum: omnibus iam in lætitiam resolutis, ac ebrietate grauatis, Hiartuarus suis dat signum. Venitur ad arma. Armati facilè superant inermes, sobrij madentes ebrietate. Diu tamen Danica uirtus Suecis restitit. Ad extremum cæsus Rex cum omni familia, uacuam Suecis aulam reliquit. Circumspiciẽte Hiartuaro, si quis ex Regia familia superesset: magno se illum munere donaturũ, prædicabat: quòd fideles uniuersi pro Rege suo restitissent. Repertus unus ex omnibus Vuigo. Interrogatus, si Hiartuaro uelit militare. Nõ abnuit. Gladium illi ex more, capulum tenẽs porrigit. Solebant enim prisci milites sacramenta præstare in ensibus his, quibus obstringebantur. Vuigo dominum suum Rolfonem, non eo testatur ritu gladium præstare solitum, sed capulum, inquit, tradebat militaturo. Hiartuarus nihil moratus, ensem porrigit, obuertens illi capulum. Vuigo aduersum mucronem defixit in tradentem: manibus Regis sui parentatus. Mox circumstantiũ manibus discerpitur. Fidus nimirum miles: qui Domini sui necem, proprij sanguinis uindicauit impendio. Ita Hiartuarus quo die Regnum inijt, etiam finiuit. Sueci deinde à Danis ad facti

Tributorũ solutio in quo.

Rolfo Rex obtruncat.

Daniæ lib. 1, cap. 16, b.

Hiartuarus transfodit.

ad facti famam concurrentibus, ad unum omnes opprimuntur.

¶ Dania Suecis subijcitur tributaria. Hotherus optatis fruitur nuptijs. Id uindicaturus Balderus, prælio sternitur. Rex tandem, bello in se à Bôo moto, fati præscius cadit. Caput.xxi.

HOTHERVS Atisli Suetiæ Regis germanus, uacuatam Regni paterni sedem, magno Procerum fauore occupauit: Daniæq; Regnũ, cùm omnia recenti tumultu ob cæsum Regem implerentur, parato exercitu adnauigans, facilè sui iuris effecit. Ita uariante fortuna uices, commutauerat alterna sors regnandi: ut quomodo antea Suetia Danis sub tributo seruierat, nunc uicissim illa Daniæ imperaret. Huic Regi magna de Nuptijs contentio suberat. Geuuarus erat uir primarius. Atisli, atq; Hotheri, ut diximus, nutritius. Is filiam incompertæ pulchritudinis iamdudum Hothero destinauerat: sed importuna Balderi Reguli non sinebat instantia. Sialandiam enim ille Regno tenebat. Magna competitorum odia puellæ, patrem non sinebant filiam libero iudicio collocare. Balderus multis muneribus, procacibus etiam uerbis puellam adoriebatur: Animum tamen Hothero auertere non potuit. tantum ualuit apud illam educationis memoria, ac primũ præstitæ fidei perseuerantia. Vbi blandimentis nihil proficitur, ad arma peruenit. Nauali prælio decertant pro Nuptijs. Ibi quanquàm diuinitatis Balderus à rudibus opinione donaretur: terga tamen dedit Hothero Suetiæ Regi. Quo in bello, Saxoniæ Rex Gelderus fertur occubuisse. Victor sponsam Regno inuehit: iam liber à iugo Danorũ, quo pridem Sueci premebantur. Nam dum hic Rex coniugem armis uendicat, Hiartuarus Rolfonem, ut prædiximus, opprimit: & ipse penitus Hothero regnandi permisit facultatem. Nauigat inde in Daniam Hotherus, Regnum illud quoq; iure uictoriæ possessurus. Nec illum spes destituit. Exceptus enim à Proceribus, utroq; Regno potit. Sed quam facilè obtinuit, tanta animorũ leuitate, post breui amisit. Siquidem postquàm ille constituto nouo Regno, in Suetiam redijt: Balderus, quem pro Maleficorũ usu, diuinitate præditum opinabantur, superuenit: exercitu reparato, atq; in Danorũ Proceribus etiam ante arma satis explicata, Danorum Rex consalutatur. Tanta fuit illa ætate, inter homines fidei fluxa uarietas. Suetiæ Rex iniuriam ulturus, ingenti classe armatus inuehitur. Pugnam conferunt. Ibi nauali prælio inferiores uisæ sunt Sueonum uires. Itaq; uictus Rex, fugam inijt: diuquè pudore et uerecundia uitauit congressus. Sed resumptis inde cum animo uiribus, cùm exercitum reparasset, denuò prælium acre conseritur. Pugna in noctem protrahitur: & tam pertinacibus utrinq; odijs

Hotherus Rex.

Dania Suetiæ subijcit.

Daniæ lib. 1. cap. 17. b.

Balderus Rex Daniæ declaratur.

Stratagema certatum est, ut cedere neutri partium uideretur. Nox prælium dire‑
mit. Hotherus nihil omittendum ratus: mutato habitu, hostium no‑
ctu Castra ingredit, speculaturus, quid ab illis consilij caperetur. Quo
tempore, cùm exorta luce pugna renouat, ibi Balderus accæpto mor‑
Balderi casus. tifero uulnere, prælio excedere compellitur: ex quo incrudescente do‑
lore, non toto superuixit triduo. Hic est ille diuinitatis opinione tum
prçditus; quem tamen mortali uulnere spiritum cernebãt efflare. Non
In diuinos ac maleficos miramur hunc rudis çtatis errorem. quando & post Christum natum
in gente Iudæorum Agrippæ acclamatum legimus: Voces illum, uul
Actor.12.d. tumq́ reddere non hominis, sed Dei. At ille percussus ab Angelo, En
inquit, Deus uester emorit. Et inter Romanos Principes inuenti sunt:
qui etiam uiuentes sibi diuinos ascibant honores: mortui uerò, in De‑
orum numerum referebantur. Quasi hominum opera deificaretur ho
mo. Hinc est illa uanæ iactantiæ uox improba. Alios inquit Deos ac‑
cipimus; Cæsares dedimus. Sed tum Hotherus audita Geuuari soce‑
ri indigna nece, ad uindicandam illam accingitur. Itaq́ expeditione fa
cta in Noruagiam, pœnas sumit de oppressoribus: filios eius Herletũ,
atq́ Geritũ Noruagiæ Reges facit: uiribusq́ ita firmat, ut Regnũ diu
incolume tenerent. Iminebat Hothero ultor fraternæ necis Bous: qui
Balderi uindex, graue bellũ parat in Sueti Regem. Iam Rex ipse, cer
tior factus oraculo, sciebat se uiuendi finem facere. Euocatis ergò Pro‑
ceribus denunciat, sibi fatũ ineuitabile imminere: sed tamen priori glo
riæ nunquàm defuturum, ut prælium detractarit. Filium illis Roricũ
commendat: quem etiam uiuens Regem præfecit Daniæ. Hac spe
Hotherus Rex bello cadit. prælium iniens, fortissimè dimicans, exitu quem præsciebat, finijt ui‑
tam, ponẽs in acie. Nec hosti uictoriam liquit incruentam. Dux enim
hostium tali uulnere saucius erat: ut clypeis subiectis, efferretur in ca‑
stra: uitamq́ non post longum exhalaret.

¶ Atislus Rex Suetiç creatur: qui bellum ex Dania uenturum an‑
teuertit, Iutiam deuastans, illiusq́ Ducem duello prosternens.
Filij Ducis aut pacta non seruantes, uel tributa non pen
dentes, iterum à Rege Suetiæ armis impetiti sunt.
Folco Centurio ea de re ad Regem Daniæ
Vermundũ mittitur, cuius postea stren
nua in prçlio opera Dani Suedos
prosternunt. Caput. xxij.

Atislus. II. Rex. ATISLVS erat uir Regij sanguinis, quem Proceres
Suetiæ Regem creauere: pertçsi alieno subesse longius imperio. Nam
Roricum filium Dania iam Regem recognouit. Etsi speraret, paterna
successione utriusq́ Regni gubernacula tenere, quòd Hotherus pa‑
ter

ter utricꝫ dominatus esset. Sed Procerum consentiens uoluntas, legitimo successore posthabito, Regnum Atislo deferebat. Sciebat ille bellum sibi ex Dania oriturum: sed ne imparatus opprimeretur, comparatis armis & exercitibus, cùm primum finitimis se prælijs acuisset, enauigauit in Daniam. Iutiamcꝫ prior bello est aggressus: ea parte, qua Teutoniæ proxima est, ad uicum Slesuici. Occurrit illi Præfectus loci non cōtemnenda manu: quem Ducem pro nostra ætate appellamus. Diu, fortitercꝫ utrincꝫ pugnatur: & utrincꝫ multis cadentibus, contulit sors ipsa, Duces fieri in prælio obuios. Incidit utricꝫ calor pugnę: & alter ad alterum. Vis ne inquit prior, ut ambo manibus nostris, duorum exercituū laborem sustollamus? Et utrocꝫ simili alacritate ad Duellum inhiante, cedunt acies. Circus describitur. Descendunt in pugnam athletæ paribus armis. Ibi Slesuici Dux, à Rege Suetiæ opprimitur. Diuersis animorum motibus exercitus diducuntur. Victores Sueci, nauigationem in Regnū suum instituunt. Frouuinus Dux Slesuici cæsus, geminos pari uirtute filios post se liquit: qbus à Rege suo, qui tum in Danorum gente dominabatur Vuermundo, paternæ ditionis administratio pmissa est. Atislus Suetiæ Rex, quòd illi uel tributa negarentur, uel pacta non seruarentur, bellum renouat in Iutiam. Quod ubi Keto Frouuini filius maior compertum habuit: Regem suum Vuermundum per primipilariū Folconem, de aduectis hostibus facit certiorem. Rex tùm fortè prandiū agebat: & mandata exponenti Centurioni præcipit, ut accumberet. Ille moram excusans, repedandū sibi testatur ad dominū. Rex subinde. Si edere nolit, uel haustū faciat gratū itinerantibus. Aureum tum fortè poculum, quod erat ante Regem, stanti porrigit. Ille haurit porrectum. Rex alacritate Iuuenis, simul proceritate delectatus, poculum illi dono permittit: testatus, in ipso itinere festinantem, non satis decorè manu aquam in os iacere, sed utendū poculo. Centurio tanto à Rege munere donatus: promittit, se tantum in acie sanguinis hausturū præsente Rege, priusquàm terga eius quisquā uiderit. Collaudatū Rex dimittit: paratcꝫ quàm properanter exercitū moturus in hostē. Interea Suetię Rex populabūdus ingreditur: Iutiam uastat. Superueniens agmine quadrato Daniæ Rex Vuermundus, hosti obuiam pergit. Aderat Regi suo Præfectus Slesuici Keto, paternæ necis ultionem animo uoluens. Graue prælium. Multa utrinquè eduntur funera. Ibi se Regi suo Folco Centurio sub oculos infert: operam militarem strennuè nauans. At ubi congressus hosti uulnus excæpit: parumper secedens, poculum cruore impleuit: ac se oculis Regijs reddens, haurit. Ecce inquit Rex optimè, assum promisso meo. Hęc dextera faciet: ut hodiè uideas hostem fugientem.

Rex Frouuinum Iutiæ Præfectum Duello sternit.

Hortatus cæteros, fertur in aduerſam aciem. Nec longè poſt, Sueciæ acies perrumpitur. Multi ineunt fugam: Rex ipſe ſuos ſecutus, in naues refugit. Ita Dani uictores, hoſtem retrò egêre. Laudata in primis Centurionis uirtus: cuius uiribus & exemplo, magna uictoriæ pars, omnium confeſsione perſtitiſſe ferebatur. Frouuini tamen cæde ſuperiori prælio facta, ingentis gloriæ recordatione, præſentem fortunam Rex Suetiæ compenſabat.

¶ Atiſlum Suedorum Regem, Frouuini filij duo patris necem uindicantes, obtruncant. Caput. xxiij.

AT tacitus in pectore filiorũ dolor, uindictam paternę necis parturiebat. Cũq; aperto bello impares Regi uiderentur: priuata manu uindictam ſumere conſtituerunt. Itaq; in Suetiam translati, perfugarum ſpecie ſe in aulam militandi gratia inſinuauere. Sic in militiam Regis conſcripti, ab illo ſciſcitante rogantur: Vnde ueniant? Qua gente creti? Illi ſe Sleſuuici regione ortos commemorant. Vera narrantes. Rex ſubſequitur: Meminerint ne pugnæ ſuperioris anni, quando duo congreſsi in duello, de ſanguine certauere? Meminiſſe fatentur: Ducemq; ſuum tum proſtratum ab illo, qui Rex gentis ferebatur. Hæc inquit dextera protriuit uirum, alioqui fortiſsimum. Subiungit Rex: Filios ne ſuperſtites habet Dux ille? Reliquiſſe aiunt, geminos, proceritate corporum ferè pares nobis, quos cernis. Eſt ne illis inquit, paternæ necis aliquis dolor? Eſt frequens in ore adoleſcentũ querimonia? Tum Keto. Quid prodeſt multa in uentum uerba fundere, ubi nullus eſt exigendæ ultioni locus? Fecerat ſibi Rex conſuetudinem exeundi, uel ſine comitatu apricandi gratia. Fratres illi obſeruato tempore, ubi ſine famulitio cernũt egredientem: uelut comitaturi Regem arma corripiunt, quibus etiam ipſum cernũt inſtructum. Sequuntur in auia: ac iam ſolum nacti, uerbis his aggrediuntur. Nuper ſollicitè perquiſiſti, de nece Frouuini: iactabundusquè dexteram extuliſti: Ecce aſtamus conſpectu tuo gemini fratres, eius filij quem peremiſti. Ad hoc tantum emenſi ſumus itineris: ut uindices in te paternæ necis ſimus, aut occumbamus. Vtraq; nobis ſors æqua eſt, cędere, aut cadere. Interritus Rex, Parcite inquit Adoleſcentes, ſanguini ueſtro: parcite annis ad uitam integris. Nihil me uana uerba cõturbant. Quædã me ueſtri tangit miſeratio. Vita dignos iudicio, quos dolor in uindictam paternæ necis armauit. Æris non contemnendam ſummam accipite: & proprij lucrum ſanguinis, militia mea in reliquũ uſuri, accæpto ferte. Fruſtra inquit Keto, iſta uerba iactas. Morituri uenimus: aut de te pœnam ſumpturi. Quando inquit ille, ea ſententia animo ſedet: iunctis uiribus concurrite. Indecorum eſt his annis,

atq;

atque uiribus, utrique uicissim concurrere. Absit inquiunt dedecus & generis, & patriæ: ut uni duo concurramus. Si quid tibi uiriũ est ait Keto, exere: spectator frater assistat. Aut si illum mauis excipere: me pugnæ spondeo spectatorem. At Rex. Prodigos sanguinis iuuenes haud probo: unà si sapitis concurrite. Vana inquit Keto, uerba nectis: ad arma ueniatur. Itaque congressi, circum designant. Rex dissimulanter pugnam confert, umbonẽ aduerberans. Keto summis adnixus uiribus, Regem inuadit. At ille ictus deuitans, ludificando magis pugnam extrahit: fratrem ad arma deuocans, ut plenis uti uiribus possit in hostẽ. Vbi uerò Keto pertinacius Regem urget, increscunt altius iræ Regi: sublataque dextera, magno impetu galeam Ketonis decussit, uulnusque cruento pariter capiti inflixit. Mouit Vuigonem conspectus germani cruor: oblitus decoris, oblitus promissi, in pugnam ruit uiolentus. Inuecti unà Regi fratres, uirum opprimunt: spoliatumque capite, truncũ linquunt corpus. Ad proximos progressi ruricolas, Regis caput perferunt: testati, Ketonem, atque Vuigonem germanos fratres, Frouuini patris ab Atislo Rege cæsi, peregisse manu ultionem: Rogantesque, ut idipsum per omne Regnũ quanto potest latius diuulget. Stupefacti homines, hærent, diu secum deliberãtes: sileant, testenturue. Interea illi dilabuntur, ad Regem suũ regressi Vuermundũ: à quo fortis uindictæ præmia magna retulerũt. quòd gemino functi uiderent officio. Priuatim quidẽ, quòd patrios manes uindicassent: publicè aũt, quòd acerrimũ Danici Regni hostẽ tulissent de medio. Illi patriam, ut prius distionem Slesuici Ducatum feliciter administraturi, in sua discedunt. Atislus cadit.

¶ An Gothi, Scythæ sint, Scriptorum collatio fit. Caput. xxiiij.

PER hæc ferè tempora Goti, qui & Getæ, Scythiæ iam Regnis non noui habitatores, uaria cũ conterminis bella gessere. Claruit aũt Cyrus in Oriente, Persidis, & Mediæ Rex: qui deuicto Balthesare Chaldeorũ Rege nouissimo, Babylonẽ suis iunxit Imperijs: ueniamque permisit captis à Nabuchodonosor Iudæis, in Regnũ patriũ repedare. Hic tũ peractis multis ut ferunt, uictorijs, arma uertit in Scythas. Thomiris tũ illis fuit Regina. Iordanes & qui illũ sequunt, Gotos fuisse contendũt sub Tomire gentis suę Regina: qbus bellũ intulit Cyrus. Herodotus aũt, & Trogi Pompeij abbreuiator Iustinus, suũ secutus autorem, & Paulus Orosius una uoce prædicant: Scythas, aut Massagetas extitisse: qui trans Araxim fluuium ad Auroram habitarunt. Nam illic habitare Scythas, intra & extra Imaum montem, & præsertim Massagetas, quos hoc loco specialiter nominat Herodotus, in regione Sacharum mansitare: locuples De Gotis ut de supra ca. 1. & seq. Thomiris Scytharum Regina.

nobis

In Iordanē Historiographum. nobis testis est Ptolomæus. Huc ergo Iordanes adesto: fidem quam sustines aduersus tantos testes, tuearis. Si non aliud profers argumentum: fuisse Gotos, quos Herodotus dixit Massagetas: nisi quia Goti dicti sunt & Getæ, quibus Massagetarum nomen confine uidetur: ostende, quomodo trans Araxim Goti tui habitarint. Nam omnes quos diximus Scriptores, Cyrum testantur transisse Araxim, ut perueniret ad Scythas, quos impugnaret. Operæprecium fuit, Ablabium tuum, quem semel tantùm te perlegisse in prefatione testaris, diligentius consultum. si tamen ille diligenter tradit. Dionem uerò græcum, ad uerbū oportuit scrutari: & non perfunctoriè opera memoriter tradidisse, quod tantis testibus potuit impugnari. Vnum profectò argumentum

Scythæ qui. est: fuisse qui in Cimmerijs habitarunt, Scythas: quos Gotos fuisse illa tempestate compertum est, quos tum oppugnarit Cyrus. Nam illi recentiori memoria Asiam premebant imperio. Ergò abolendi iugi gratia, in illos conuersum esse Cyrum, non excedit fidem. Nam & successor eius, per aliquot medios, Darius, in eandem uertit exercitū gentem: & Regno pulsus est. Quod suo loco commemorabimus. Quòd autem Herodotus Massagetas nominarit: non abrogat fidem. Nam fuisse etiam Massagetas inter Sauromatas, & hodiè extare, supra diximus: & multorum etiam uiuentium testimonio comprobatur: Samaytas, ut nunc appellant, hoc est, Massagetas, sub ditione magni Principis Letuaniæ, pertingentes ad mare Sarmaticum, quod est idem Germanicum, partemquè littoris tenere, uero uerius est. Araxis autem, quem & Herodotus, Iustinus, & Orosius dicunt à Cyro transitum, difficilius repellitur testimonium. Hunc certè amnem Ptolomęus nō commemorat. Potest huius uocabulum inmutatum esse: ut unus aliquis ex omnibus, quos Cyrus transierat, hoc ea tempestate nomen tenuerit. Sunt tales in Antiquitatis commemoratione multæ uarietates, & aliquando repugnantiæ: in quibus legentis fides cogitur uacillare. Nam de Scythis apud Iustinum ex Trogo, Vexores Ægypti Rex, Scythas dicitur adoriri contendisse. Illos fugasse Regem in Ægyptū: & Asiæ tum imposuisse tributa, quę per annos Mille quingentos persoluta, Ninus Assyriorum Rex aboleuerit. Ergò hac traditione, po-

Vexoris ætas. sterior fuit Ninus Vexore. At Vexores supputatione Orosij, annis Quadringentis octoginta, ante Vrbem conditam fertur regnauisse: Ninus uerò annis Mille trecentis ante conditam Romā floruit. Quomodo igitur abolere potuit Imperium, cui Vexores tribuerit occasionem? Hæc Antiquitatis obsoletę culpa est: quòd in multis añis, multa intercessit cōmemorandi, scribendiq; negligētia: unde error enatus ita nectit̄ in nodū, ut à minorib. solui non possit. Fides ergò narrationis

sic

it apud Autores. Nos quod reperimus proſequamur.

¶ Thomiris Scytharum (Gotorrum) Reginæ erga Cyrum uictoria inſignis narratur: præterea urbis Thomis erectio. Caput. xxv.

TRADIT Herodotus, Cyrum delectatũ maſcula muliere, miſiſſe qui Thomirem Reginam gentis, cõiugem ſibi poſtularet. Interpretata mulier, non tam ſe coniugem peti, quàm Regnum ſuæ gentis quæri ab Rege: acceſſum Cyro interdicit. Cyrus cùm dolus non procederet: progreſſus uſq; ad Araxem apertè, infeſto exercitu in gentem illam tendit: flumen pontibus iungit, quibus copias traijciat, factis ex nauibus: turres ac propugnacula iungens. Ad quem hoc labore occupatum, Thomiris Caduceatorem miſit: qui diceret.

Thomiris ad Cyrum Medorum Regem.

Rex Medorum, deſine ab his, quibus incumbis: neſcius, an tibi ſint conducibilia. Omiſſo incæpto, apud tuos regna: & nos ſine, finium quorum ſumus Principes eſſe. Verum tu ſi admonitionibus his uti nolis, & omnia inſtituta proſequi malis, quàm ocium: ac tantopere affectas laceſſere Maſſagetas: fer quem ſuſtines erumnam. Sed deſiſte iungere flumen, à quo nobis tridui itinere digreſsis, traijcito in noſtram regionem. Aut ſi mauis nos accipere in ueſtram: tu idem facito. Hæc ubi Cyrus audiuit: accitis Perſarum primoribus, cõactisq; in medium, rem proponit: conſulens, utram ſibi agendum conſtituerent. Conuenêre illi in eam ſententiam: ut Thomirim in ipſorum recipiat regionem. Creſus Lydorum quondam Rex, nunc Cyri captiuus, aliud cenſet his uerbis.

Creſi conſilium.

Quandoquidem tibi Rex me uoluere Dij tradere, meliora tibi iam domino, non ut hoſti propono conſilia. Si tu inmortalis, inmortali imperitas exercitui, uana ſunt noſtra conſilia: nihil tibi, tuisq; timendum. At ſi te mortalem ſentis, tali imperitantem populo: debes rerum mortalium fortunam, incertò rotatam, aliquando tibi aduerſariam proſpicere.

Stratagema Creſi.

Quocirca, ſi hoſtilem exercitum admittis in Regnum: & fors te aliqua fugientem uiderit, de toto Regno periclitaberis. neq; enim quieſcent hoſtes uictoriam proſequi. Quòd ſi illi forſan te, quod optarim, fugerint: nihil eſt quod inſequendo conſequaris: quæ omnia tibi in hoſtico pugnanti, dexteriora prouenient. Nam cedens ipſe, ſaluum tenes Regnum ad refugium. Cedentes autem ipſos inſecutus, hoſtilia cuncta dedita accipies. Videor mihi proſpicere exitum pugnæ. Nam Scythæ, Perſicorum ſunt expertes bonorum: qua in re facilè capientur. Tranſgreſſus flumen, caſtra iube metari. Cùm ad unius diei metam perueneris: ea omnium rerum abundantia iube ſtipari. Vina, carnes, cum poculis exuberent. Inualidam illic partem huius exercitus, & cuius iacturam minimi duxeris,

fac

fac excubuere. Ni me fallat opinio, aderunt Scythæ: & quos in excu bijs repererint, contrucidabunt. Vino autem & epulis tuis expleti, au somno deijcientur, aut pigricia ligabuntur: facileq́ à tuis superuentu ris opprimentur. Placuit sententia Cyro, prioreq́ reiecta, hanc iube rebus intendere. Itaq́ Reginæ insinuat: ut iuxta placitum triduano c dat itinere: se copias traiecturum. Haud segnius illa retrocedit. Cyru traiecit exercitū: & unius diei iter progressus, facit quod conclusit Cr sus in consilio: rediensq́ ad Araxem, reliquit partem suorū ad castró rum excubias. Regina tertiam exercitus sui partem, duce filio Spar gapise, mittit speculatum, quid apud hostes ageretur: utq́ prima bell munia, adolescens pertentaret. Vbi uenit: uidit castra explicata. Et ag gressus militum excubias, fortiter oppugnat, expugnatq́: et omnibu contrucidatis, castra ingreditur opulenta: ac se uictor epulis, uinoqu permittit. Cyrus obseruato tempore, omnium quæ gererentur gna rus: iam uino, somnoq́ sepultis superuenit. Multis cæsis, pluribus ue rò captis: inter quos & Reginæ filio exitum, quem Cresus prædixit habebat. Thomiris exercitus, filijq́ sorte comperta, misit Cyro qui d ceret. Non illi magnopere gratulandum, quòd uiros magis decæpis set, quàm uicisset, delitijs suis, hoc est, pessimo morū ueneno, non ar mis superatos. Si illi uideretur: filium reddat, æquo munere pensitan dum: de cætero se pugnæ pararet. Nam ibi fortunam suam non quie turam. Vbi uincula laxari iussit iuueni captiuo: quàmprimū data po testas manuum suarum, gladio se proprio confodit. non passus cerne re uultum matris, atq́ suorum post captiuitatem: ita puduit uirum fo tem, uino se magis, quàm armis superatum esse. Cyrus expedito exer citu, mouet in Reginam. Illa simulato metu, retrocedit: donec in op portuna loca sequētem traduceret. Ibi uersis uultibus pugna inita est Circumuenti ab hostibus Persæ, concluduntur. Ducenta milia cum Rege suo trucidantur: nec supererat, qui tantæ rei nuncium ad suos perferret. Quæsitum Regis cadauer ubi uidit, abduci iubet, præscidi que caput: ac proiectum in utrem sanguine plenum, hoc elogio nota uit. Inexplebilis cruore Cyre, sanguinem quem semper sitisti, nunc bi be. Opimam deinde prædam auferunt. Ibi (ut ait Iordanes) primùm Gotorum gens serica uidit tentoria. Tanta Thomiris Regina aucta uictoria, tantáque locupletata præda, in partem Me siæ, quę nunc à Scythia magna nomen tenet, mutua tum, ut Scythia minor appelletur, trans= iens: ibi in Pontimesiaco littore, Thomin ciuitatem de suo condidit nomine.

Marginalia: Cæduntur Scythæ uino sepulti. — Thomiris Cyro. — Spargapisis seipsum trucidat. — Cyrus cum 200000 trucidatur. — Scythia minor.

¶ Darium

¶ Darium Antinus Scytha, occiſis illi octogenta militibus, in fugam uertit, cum incomparabili exercitu.

CAPVT XXVI.

Antinus Rex.

ANTINVS Rex erat in hac gente Scytharum, quæ in Cimmerijs habitabat: quos tum fuiſſe Gotos compertũ eſt. Huius filiam Rex Darius cùm coniugem poſtulaſſet, nòn impetrauit: atq; ideo bellum inſectatur: magna ſcilicet neceſsitate (ut ait Oroſius) pro unius hominis libidine, Septingenta milia uirorum periculo mortis exponi. Incredibili quippe apparatu, cum Septingentis armatorum milibus Scythiam Gotorum ingreſſus. Non facientibus hoſtibus iuſtæ pugnæ poteſtatem: inſuper repentis incurſibus extrema copiarum dilacerantibus: metuens, ne ſibi reditus, interrupto ponte Hiſtri fluminis, negaretur: amiſſis octoginta milibus bellatorum, trepidus refugit.

Darius fugit.

Quàmuis hunc amiſſorum numerum, inter damna non duxerit: & quem habendum uix quiſquàm ambire auſus eſſet, perditum ille non ſenſit. Herodotus cùm hanc expeditionem deſcriberet, manifeſtè oſtendit: ad eos Scythas, qui Cimmerium Boſphorum incolunt, quos Gotos eſſe iam ſæpè oſtendimus, Darium contendiſſe. Darius inquit Suſis mouens, peruenit ad Boſphorum Calcedonis: ubi pons iungebatur. Illic conſcenſa naui, tranſmiſit in Inſulas nomine Ciamas. Ibi ſedens in templo, ſubijciebat oculis Pontum, rem ſpectaculo dignam. Deſcribit autem per menſuras Pontum Boſphorum, & Helleſpontum. Adijciens. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in ſe, non multo ſe minorem, quæ Mëotis appellatur, & mater Ponti. Et deinde Darius tranſmiſſo per ratem Boſphoro, faciebat per Thraciam iter. Sed priuſquàm ad Hiſtrum peruenit, primos ſubegit Getas, qui immortales ſe agunt. Thraces ſe Dario dediderũt. Getæ uerò per imperitiam reſiſtentes, in ſeruitutẽ ſunt redacti. Cùm ſint fortiſsimi Thraces, atq; iuſtiſsimi.

Thracũ ueterũ ſuperſtitio.

Immortales autem ſe dicũt hoc modo: quòd ſe mori non putent: ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Salmoxim dæmonem: quem nonnulli eorum opinantur eſſe Beleizen.

Obiectio.

Hic mihi quiſpiam occurrat. Tu inquiens, eoſdem qui Goti ſunt, & Getas eſſe contendis. Quomodo ergò ſuperatis in Thracia Getis, ad Gotos iam Scythas, uis Regem proficiſci?

Solutio.

Ad quod ego. Gotos prima quidèm manſione conſediſſe in Cimmeria regione, autore Iordane, Ablabio, atq; Dione diximus. Inde quoq; denuo emigrãtes, dum priſtinas in Cimmerijs ſedes repeterent, reliquiſſe in Thracijs deſides, qui Getarum nomen retinerent: Alacriores uerò, tum in Cimmerias regiones latiſsimas remigrantes, ab Dario nunc inſecutos: cùm prius reſides in Thracijs ſubacti, ſeruitutem Perſarum accæpiſſent.

¶ Dario miſſa à Scythis dona, ridicula quidem, ſed aliter atq; aliter interpretata, Regem Darium mouerunt, ne diutius Scythas inſequeretur, ſed reditum in ſua pararit. Caput. xxvij.

Darius ad Scythas.

SED hoc tum bellum à Scythis geſtum referũt cedendo, & pugnę occaſionem nullam dando. Darius admirans, quòd nuſquàm prodirent in aciem: miſſo Caduceatore ad gentis Regem: ſciſcitatur, quid ita Scythæ hoſtes ſuos fugerẽt? nec pro tanto nomine priſtinæ uirtutis uſquàm prodirent? Si Perſarum Imperium recognoſcerent: mitterẽt quæ par erant domino ſubiecti donaria. Si iniquum: prodirent in aciem, libertatem ſuam defenſuri.

Scytharum Regis reſponſio.

Rex Scytharũ reſpondiſſe fertur. Non uideri Scythis cauſam gerendi belli: neq; domos, neq; arces, neq; urbes ſe habere, quibus propugnandis opus uideretur. Solere ſe crebrò mutare regionem: & id nunc magis pro ſua conſuetudine facere, quàm ullo hoſtium metu. Cedere ſe nunc aduenis, quomodo ſolerent uel aëri corrupto, uel beſtijs noxijs. Nihil tenere ſe in terris, præter Maiorũ ſepulchra: pro quibus in diſcrimen irẽt. Illa ſi Perſæ cunctari uelint: uiſuros ſe uiros, qui ſuorum Religionem tueantur. Quòd ſe Darius appellet eorum dominum, illos non agnoſcere. Nam Libertas dominium neſcit. Cæterum ſi muneribus delectentur: habere ſe quæ mittant tempore ſuo. Hæc ubi reſponſa accępit Darius, nihilominus procedens urgebat præcedentes. Cùm aliquantum adunati Scythæ, aciẽ uidebantur oſtentare, Perſæ ad pugnam ſe præpararunt. Iam ſtabant ordines: cùm ecce lepus inter medios decurrit. Scythæ clamore ſublato, hoſtium cœperunt eſſe inmemores: omiſſaquè pugnandi uoluntate, cùm pauci leporem ſequerẽtur, alij dilabuntur. Mirantibus Perſis: nec inſequi uolentibus cum equitatu, ſemper Scythæ uel uelocitate, uel pugna præualuere. Darius ad ſuos conuerſus, Ludificamur inquit à uiris iſtis, & ut apparet irridemur: quibus unius leporis curſus, auertit omnem à nobis reſpectum.

Donaria Scytharum Dario oblata.

Nec diu poſt uenerat à Scythis nuncius, qui dona Regi ex Rege perferret: Auem, Murem, Ranam. Perſarum Proceres Regem, & ille Proceres inſpectando, quid ſibi ridicula dona uellent admirantes requirunt. Depoſcunt ex latore, quid ſibi uelint hæ res à Rege Regi miſſæ. Ille nihil ſe horũ intelligere reſpondit: nec ſe aliud mandatum à Rege ſuo, quàm ut illa perferret, accæpiſſe. Darius recognitionem ſeruitutis, & promptæ ſubiectionis interpretatur. quòd de aëre auem, de aquis ranam, de terra murem, uiuentia producerent animalia: profitentes omnia ſua, quæ uel in cœlo, terra, aut aquis tenerent, Perſarum Regi ſeruitura. Gobries autem unus ex ſeptem Primoribus Perſis, aliter rem interpretatur.

pretatur. O Persæ inquit, nisi aut cum auibus per aëra subuoletis: aut cum ranis flumen transeatis: aut cum muribus terræ cauernas uobis aperiatis: non erit quarta de manibus hostium elabendi uia. Ea senten tia Regem mouit: quòd cerneret, genus hoc uirorum, nullius rei in ter ra desyderijs teneri: proinde in æquo apud eos cõstitutum, uiuere, aut mori. Etiam in terra sine frugibus qui sequebantur commeatus, defi- cere cœperunt: quocirca repedandi consilium Regem cœpit.

¶ Persem Darij filium, Goti deuincunt & fugant. Philip- pus Macedo rursum Gotis superatis, Regis eorum filiam ducit uxorem. Caput.xxviij.

QVOD ubi Scythę compererunt: cursu pręuertentes, ui arum compendia quæsierunt: prioresq́ ad pontem Hi- stri, quem sub custodia Darius reliquit, peruenerunt. Iam Pontis cu- stodes à parte Scythiæ laxarunt strata nauigia, ne Scythę incursitarẽt: ad Persarum autẽ reditum promptè repararunt, ut trajcerentur. Sed neq́ tam fortiter remearunt, quàm sunt ingreßi. Nam hostes insecuti, magnam stragem ediderunt. Rex tamen elabitur cum maiori exerci- tus parte, amißis, ut diximus, octoginta suorum milibus: quos ipse in damnis non computabat, pro multitudine pugnatorum: quos ille nu- merosißimos duxit. Sed neque Perses Rex, Darij filius, paternas in gentem hanc iniurias, atq́ contemptum uindicaturus, meliores exi- tus inuenit. quippè qui Septingentis armatorum milibus ut pater, & trecentis auxiliorum milibus, mille quoq́ rostratis nauibus, ac tribus milibus onerariarum aggressus hanc nationem, sine honore repeda- uit. Nec tentare acie illorum animositatem præsumens, in Græciam deflectitur: ubi infaustißimè pugnãs, multis sine numero amißis, uix ipse infelici fuga elabitur. Philippus deinde Alexandri Magni pater, cum ipso filio traiecit in Scythiam, prædandi magis animo, quàm gen tem subigendi. Callidus ille Dux, & fallendi per Stratagemata peritis- simus, fortes pugnatores tum prælio uicit: abactis paruulis, & imbelli turba ad uiginti milia. Magna pecorum abducta copia: auri, argenti- què repertum nihil. Deinde amicitiam cum gente fœderans, Medum pam Gudilæ Gotorum Regis filiam accepit uxorem, ut tali affinitate roboratus, Macedonum firmaret Regnum.

Persis incõparabilis exercitus, & fuga.

Philippus Gotos uincit.

Affinitas Philippi cũ Gotis.

¶ Philippus expeditionem contra Odißitanam urbem insti- tuens, Sacerdotum precibus & citharis, ab obsidione depellitur. Caput.xxix.

EA ETIAM tempestate (ut testis est Dio Grȩcus histo- ricus) Philippus inopia etiam laborans, Odißitanam Mesiæ ciuita- tem, instructis copijs uastare deliberauit. Ea tum Gotis suberat. Vn-

de & Sacerdotes Gotorum, illi qui Pij cognominabantur, patefactis portis, cum citharis & ſacris ueſtibus obuiam armatis progreſsi: patrijs Dijs, ut ſibi propitij, Macedonas abigerent modulantes, ſuppliciter precabantur. Macedones ſiue nouitate inexpectatæ rei ſtupefacti, ſiue Diuorum numine territi, inermibus armati terga uerterunt: acieque ſoluta, quam inſtructam produxerant, fugam inierunt: non ſolum urbem obſidione liberantes, uerùm etiam quę foris iure belli iam tenuerant, reddentes, pacati redierunt. Manſit tamen iniuriæ memoria in cordibus diu Gotorum.

¶ Sitalci Gotorum Ductoris, in Macedones excurſio fortunata. Caput. xxx.

SITALCVS Gotorum Ductor egregius, per ea tempora quibus Alexander Aſiæ inminebat, collecta ſuorum ualidiſsima manu (centum enim & quinquaginta milia fertur produxiſſe) Græciam omnem peruaſtabat. Cùm Perdiccas Macedoniam teneret, reſtitit quidèm opportunis locis huc atq; illuc graſſantibus: ſed iuſtam in aciem prodire tantus Ductor non fidebat. Et illa ingens Macedonum uis, quę in Aſiam omnem detonuerat, in patrio ſolo aduerſus Gotos prorſus elanguit. Ergò direptis omnibus penè locis: uaſtatiſq; agris quàm potuit latiſsimè: cum nemo illi aciem pugnaturus opponeret: onuſtus præda, ſuis omnibus locupletatis, incolumem reduxit exercitum. Hæc prima in Europam, uelut matrem ſuam, poſt longa ſecula Gotorum excurſio legitur. Nam priora illorum fortia facta, Aſiam territabant.

¶ Gotorum uictoria erga Lyſimachum, & illorum Regis humanitas. Caput. xxxi.

SVCCESSORIS Alexandri temporibus (nam Alexander Rex aliàs inuictiſsimus, Getas, ſeu Gotos, euitandos pronunciauit) cùm Getis Dronichetes imperitauit: Lyſimachus, ex eiuſdem Alexandri commilitio, gentem infeliciter impugnauit. Nam uiuus in manus Regis peruenit. Cui cùm ſuam, gentiſquè ſuę commonſtraſſet inopiã: ſimiliterq; contentos re ſua homines: Ne talibus inquit mortalibus bellũ infer, ſed eis potius amicis utere. His dictis, donatum, hoſpitaliter Lyſimachum, & amicitia ſibi deuinctum liberauit. Admirabile quidèm, hoc illi genti dare Naturam, quod Græci longa Sapientium doctrina, præceptiſq; Philoſophorum, conſequi nequeunt: cultoſquè mores, incultę barbariæ collatione ſuperari. Tanto plus in illis proficit uitiorum ignorantia, quàm in his cognitio uirtutum.

Gotorum humanitas.

¶ Gotorum

¶ Gotorum Inmortalitatis animarum ſuperſtitio & uanitas narratur. Caput.xxxij.

TRANSIERVNT aliquot inde ſecula, ut nihil ma
gnificũ ab ea gente fieret: aut ſi qua præclarè geſta ſunt,
incuria temporũ obſoleta perierunt. quòd pauci, & pe=
nè nulli tum Scriptores in ea gente eſſent. Quàmuis aliâs teſtetur Au=
tores: Getas multis Nationibus excellentius Sapientiæ ſtuduiſſe. Im=
mortalitatis animorũ opinionẽ induerunt. quòd ſe mori non putant, (Gotorũ ueterum uana ſuperſtitio.)
ait Herodotus: ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Salmoxim dęmo
nem: quem nonnulli eorũ, opinantur eundẽ eſſe Beleyzen. Ad hunc
mittunt aſſiduè cum naui quinꝗ remigũ nunciũ quempiam, ex ſeipſis
ſorte delectũ: præcipientes ea, quibus ſemper indigent. Eumꝗ mittũt
hoc modo. Quibuſdam eorũ datur negociũ, ut tria iacula teneãt. Alij
deinde comprenſis eius, qui ad Salmoxim mittĩt, manibus, pedibus=
què, hominem agitantes in ſublime, iactent ad iacula. Quòd ſi ſtatim
cadens extinguitur: propitiũ ſibi Deũ arbitrantur. quòd nunciũ faci=
le excęperit. Sin minus: ipſum nunciũ inſimulant, malũ illũ eſſe uirũ.
Hoc abiecto, aliũ mittunt, dantes adhuc uiuenti mandata. Iidem dum
tonat, aut fulgurat, in cœlũ ſagittas excutiunt: minitantes quòd nullũ
alium eſſe Deum præter ſuũ arbitrentur. Verùm, inquit Herodotus,
ut ego à Gotis accæpi: Helleſpontũ, & Pontum incolentibus, Salmo= (Salmoxis quis.)
xis hic homo fuit: Samioꝗ ſeruiuit Pythagoræ Mneſarchi filio. Iſthic
nactus libertatẽ, cùm multum pecunię comparaſſet, in Patriam redijt.
Qui cùm animaduertiſſet, gentẽ ſuam malè, & inſcitè uiuere: ipſe edo
ctùs Ionicũ uiuendi genus, & mores quàm Getarum liberaliores: ut
qui conuerſatus eſſet cum Græcis, cumꝗ Pythagora, uiro eius ætatis
ſapientiſsimo: domiciliũ extraxit: in quod primos quoſꝗ populariũ
in conuiuiũ accipiebat: & inter conuiuandũ docebat: neꝗ ſe, neꝗ ſu=
os conuiuas, neꝗ illos qui illic aſsiduè gignerentur, morirenturꝗ, in=
terire: ſed in eum ire locum, ubi ſuperſtites ſemper omniũ bonorum
compotęs forent. Dum autẽ ea quæ commemorata ſunt agit, interim
ſubterraneũ ædificiũ ſtruit. Quo prorſus abſoluto, è gentilium ſuorũ
conſpectu ſe ſubducit: deſcendens ad illud ſubterraneum antrum: ubi
circiter triennium degit, deſyderantibus eum ſuis, atꝗ tanquàm mor=
tuũ flentibus. Quarto anno reddit ſe ſuorũ conſpectui. Atꝗ ita credi=
bilia effecta ſunt, quæ illis expoſuerat de inmortalitate. Strabo uerò ge
ographus, non multum ab hac ſententia diſcrepans, hoc adijcit: quòd
tanta cœpit eſſe & increſcere hominis admiratio, ut Regi par habere=
tur: illumꝗ Rex in conſortiũ adminiſtrandi Regni deſumeret. Adiu=
uiſſe ergò Regẽ ferũt: cùm homines longè magis quàm prioribus, an=

nis cerneret animos illi attentius adhibentes: tanquàm è diuorum consilio edicta efferēti. Quod & Numa Pompilius fertur de Egeria nympha populo persuasisse. Et hic mos ad nostram usq; ætatē (ait Strabo) perdurat: ut semper aliquis eiusmodi præditus institutis inueniatur, qui Regi Consiliarius adsit: & ipsos inter Getas Dei nomen assequatur. Sacerq; relictus est mons, quem sic nominant Cōgeonum. Quo etiam uocabulo præterlabentem amnem appellauere.

¶ Berobistas Rex Gotorum electus est, sub quo Dicineus liberalibus artibus Gotos erudiuit. Goti per multos annos Datiam obtinuerunt; quæ Regio postea Gotia, postremū Gepidia appellata est. Caput. xxxiij.

Berobistas Rex Gotus

BEROBISTA deinde regnante in Gotis, Dicineus uenit in Prouinciam: eo tempore, quo Sylla rerū Romanarū potitus est. Quem suscipiēs Gotorū Rex, permisit illi parem sibi potestatem. Eius consilio Goti ausi sunt Romanorū terras populationibus infestare. Tantam is sibi in populo comparauit autoritatē: ut quicquid ille uel suaderet, uel iuberet, quasi de cœlo sonuisset, alacres impleuere. Instruxit gentem plurima sapientia. Selegit Sacerdotes. Religionē adhibuit. Et in omne quod instituit uotum, perduxit gentem: ita sibi omniū animos conciliauerat. Ethicam quoq; perdocens, barbaricos gentis suæ mores composuit. Physicam item tradidit: ut nossent secreta naturæ. Cuius doctrinas diligenter habuere conscriptas: Belaginesque appellauere. Neq; Logicen prẹterijt disceptatricem, pugnatricemque artem. Postremo nihil omisit, quòd ad uniuersitatem rerū agnoscendam pertinere uidebatur. Signa monstrauit in cœlis. Eclypsium, & cæterorū mirabilium causas edocuit. Tempora signauit. Vnde tremor terris. Qua ui maria alta tumescant, obicibus ruptis: rursusq; in se ipsa residant. Quid tantū Oceano properent se tingere Soles hyberni: uel quę longis mora noctibus obstet. Cerneres Martiales uiros, positis armis indulgere literis: alium in puluere rerū mēsuras describere: aliū cœli signa subnotare, uenturamq; tempestatem præsagire. Hęc & alia Dicineus disseminās, mirabilis in gente sua enituit. Quo decedente, pari ueneratione habuere Commosacū. quia nec imparis erat solertiæ. Hic enim & Rex erat, & Pontifex: & in summa præfuit genti iusticia. Et illo quoq; rebus excedente humanis, Corillus ad Regnū Gotorū peruenit: & per annos quadraginta in Datia, gentibus suis imperauit. Daciam hic, inquit Iordanes, accipe, quam postea Gepidarum populi possederunt: quam in conspectu Mesiæ, trans Danubium corona montium cingit: duos tantùm habens accessus. Hæc Datia, quā Gotiam suis temporibus dixere Maiores: postea etiam Gepidia dicta: habet

Dicineus Gotorum eruditor, à consilijs Regis.

Belagines.

Commosacus Rex & Pontifex Gotiæ.

Corillus Rex.

habet ab Oriente Orozolam: Occasu Iaziges: à Septentrione Sarmatas, atq; Basternas; à Meridie amne Danubio terminatur.

Iordanis historici negligentia taxatur. Berobistæ narrantur uictoriæ: & Gotorum cùm augmentum, tum illorum per Romanos depresſio. Caput. xxxiiij.

BLONDVS in historia declinantis Imperij, quam ætate nostra edidit: ubi initium inclinationis à Gotis peruenisse testatur, & quædam de huius gentis Antiquitate commemorat: inter alia tradit, Lucullum Gotos Mesia expulisse: illo tempore, quo aduersus Mithridatem Ponti potentisſimum Regem, bellum administraret. Incertum quo id Autore dicat. Nam Plutarchus, qui Luculli res gestas in uita eius omnes complectitur, nihil horum attigit. Nisi fortè Ablabiũ iste uiderit: quem Iordanes noster semel legisse contentus fuit: omnia quę memoriæ hærerent referens in historiam. Hinc illa turpis historici, Gentis antiquitatem pollicenti, aliquot seculorum transilitio: perturbata rerum expositio: & peregrinorum montium, & fontium descriptio: quam nemo ex te Iordanes, hoc loco quæsiuit. Elegantius ista apud Ptolomæum, Strabonemq; leguntur. Gentis tuæ continuatam per secula historiam, à te expectamus: quam non habens, ad impertinentia tradẽda uires cõtulisti. Testatur Strabo: quòd eo tempore, quo Berobistas, de quo supra, Getarũ tenebat Imperiũ: diuus Cæs. aduersus hanc gentẽ instruxit exercitũ. Et ut paulo post idẽ ait. Nostris annis, hoc est, sub Aug. Cęs. Ælius Cato, ex trãshistrana regione. 50000. Getarũ in Thraciã habitatura traduxit. Quæ gens eadẽ qua Thraces utitur lingua: qui hac etiã ætate ibidẽ habitant: Misijq; uocantur. Berobistas igitur uir natione Geta, cùm gentis eius Pręfecturæ insisteret: homines frequentia bellorum & cladibus afflictos, reficiendos esse curauit: eosquè eo magnitudinis extulit, nunc exercitatione corporum, nunc uictus sobrietate, nunc Edictorum obedientia: ut intra paucos annos, latum adeptus sit Imperium: plurimosquè finitimorum Getarum ditioni subdiderit. Traiectoquè audacter Histro, Thraciam diripiens, usq; in Macedoniam, & Illyricum: magnum Romanis terrorem incusserat. Deq; Gallis finitimis, Thracibus, & Illyrijs prædas ingentes reportauit. Boios autem, & subditos Critosyro populos funditus deleuit: simul & Tauriscos. Ad nationis uerò ipsius commoditatem adiutorem habuit Ceneum uirum Magicis artibus deditum, diu AEGYPTI horas peruagatum, Auguriorum peritum: per quæ Deorum Responsa renunciabat: & paruo in tempore in Deorum numero constituebatur. Quemadmodũ de Salmoxi supra nunciauimus. Ingentis obedientiæ argumentum est: quòd eius suasione

In Iordanis negligentiã

Berobistæ uictoria.

Cenensis augur.

lib. eo. c. 32. b

inducti, uites excidere:& sine uino uitam agere consenserunt. Ipse aũt
Berobistas moritur. Berobistas, insurgentibus nonnullis prius perijt, quàm Romanus populus aduersus eum misit exercitũ. Regniq́ꝫ successores plures in partes diuisi sunt. Nam cùm Cæsar Augustus cõtra eos quinquaginta milia misit exercitũ, tunc quatuor in partes distincti erant. Huius aũt gentis partitiones ad tempus fiunt: & aliæ alio tempore. Nam fuit & alia
Getę, Daci, Dani. regionis diuisio, ex antiquis permanens temporibus. Alios enim Dacos, alios Getas appellãt. Getas quidẽ, qui ad Pontũ in Orientem uergunt: Dacos aũt, qui in oppositũ uersus Germaniam, & ad Histri fontes: quos olim Danos uocatos esse reor. Ex quo apud Atheniẽses, Danorũ & Getarũ noĩa seruilia plurimũ abundabant: hoc sanè credibilius
Scythæ Daæ. est, quã à Scythis, quos Daas dicunt. longè enim illi propè Hircaniam positi sunt. Nec ex eo loco Athenas mancipia deportari putandũ est. Gens deinde quæ Berobistæ ductu in tantã conscẽderat amplitudinẽ: demũ ob domesticas seditiones, & ex Romanorum bellis depressa est. Tamen adhuc ad milia hoĩm. 40. emittere aptè ualent. Cùm uerò plurimũ auctũ haberet̃ illorũ Imperiũ, ad ducentũ milia armabãt: nũc ad eã quã diximus tenuitatẽ, gens redacta est. Eoq́ꝫ propè puentũ est, ut Rom. subdant̃ Imperio. Necdum aũt omnino subiecti sunt Romanis, propter quandã in Germanis positam fiduciam, qui in eos gerunt spiritum hostilẽ. Hæc sunt Strabonis de Getis, atq́ꝫ Dacis testimonia, quæ gentes unam recognoscunt patriam, regionẽ Baltiam, Peninsulã grandem: quæ Gotos cum Danis, ex quibus Getæ, & Daci nominati sunt, longissima ante ætate, ut diximus, emisit: nunc aũt extincto apud Danubium Dacorum nomine, reuersum est nomen in primam regionem. ut ex Danubij quondam accolis, Daci nunc uocentur, qui ab an
Daniæ lib. 1. cap. 2. tiquissima memoria à Dan primo Rege sunt uocitati Dani, cuius alternationis uarietas, legentes solet in errorem ducere.

¶ Iordanem rursus taxat, Ostrogotos, à Vuisigotis separãs.
Goti item ab Augusto pacem petunt. Caput. XXXV.

DEINDE tertiã Gotos sedẽ habuisse memorat Iordanes, post Cimeriam terram, quam primam habitabant. Deinde post Thraciã, Misiamq́ꝫ, in quam secundo migrabant, in Ponto ad mare: nec quo tẽpore, quóue Duce illó peruenerint narrat, magna Scribẽtis incuriositate, si modo Annales ante se habuit, quos sequeret̃. Iam inq̃t, humaniores facti, mansuetioresq́ꝫ, Pontũ habitabant. Id sub Mithridatis Regno, ante, uel post fuerit, mirũ inde silentiũ. Tantùm hoc cõmemorat, ortã ibi fuisse gentis quandam distinctionẽ, ut Ostrogoti, qui ad Oriẽtales, Vuisigoti, qui ad occiduas eius regionis oras habitauerant, dicerent̃. Interuenit tamẽ, ut Ostrogo

ta nomen

ta nomen, uni esset ex Regibus, qui Orientalibus imperitabat. Inde alij nacti occasionẽ, Vuisigotos sese dixere. Quanquàm & illud uerũ sit: in primordia Gotorum sede illam ualere distinctionem: ut Orientales, & Occidentales Goti etiam ibi nominentur. Vna certè causa maximè: ut certæ quædam, uel omnes, ad eam quę post magis inualuit in hac gente distinctionem, poterant subesse. Commemorat deinde, in ea gente barbara Herõũ nomina, quę illi Carminibus suis cõcelebrãt: & descẽdit usq; ad Theodoricũ, qui dominatus est in Italia: & ad prolem eius: usq; ad nouissimũ Vuitigem: quem magno bello uictũ & captum, Bellisarius Iustiniano perduxit in Cõstantinopolim. Nobis nihil in nominibus eorũ, qui ad historiã non pertinent cõmemorandis, operæ ponendũ est: dummodo eos, qui res pręclaras gessere, suis in locis in commemorationẽ reuocemus. Hoc tantũ insinuato: quòd Goti in creandis Regibus non facilè discesserũt à Regia Amalorum in Ostrogotis, & Baltorũ in Vuisigotis familia: quo minus ex illis Reges sibi per tempora crearent. Quod ubi opus erit cõmemorabitur. Solenne fuit in his famılijs, atq; adeò in omni gente: præclara Regum facta Carminibus patrijs celebrare: quòd unũ in omni gente Germanorũ fuisse, perennandæ memoriæ genus, Cornelius Tacitus diligens Germanicæ Antiquitatis scrutator, tradidit in sua Germania. Paulus Orosius dum suo more calamitates seculorum conquirit, cursim multa peruolitat: attingens potius, quàm explicans: commemorat hanc quoquè Gentem inter alias multas, Augusto Cęsari iam in Hispanijs detonanti bello, ad urbem Terraconem Legationibus occurrisse, pacem petentes. Eamq; sibi promptius pollicẽtes: quòd in longinqua regione postularẽt, magno honore repetentes memoriã, & innouantes Augusto gloriam in occidua regione, quam olim Alexander promeruit à multis mundi Nationib. in Oriente. Nam quomodo Hispani adierunt in Babylone Alexandrũ: ita Parthi cũ Medis, Goti cũ Ponticis Augustũ mũdi dominũ cõsalutauere in Terracone, hoc est, in occidua Hispania.

Goti ab Augusto pacẽ petunt.

¶ Ad Suetiam reuertitur Autor: atq; illi quoq; per Historicos malè prouisum queritur. Caput. xxxvi.

AD Suetiam reuertamur: in qua iamdudũ nihil magnũ, aut pręclarum recolitur: quòd uel Danorũ Imperio per ea tempora paruerint, contenti subesse: uel quod potius crediderim, quòd pręclara illorũ temporũ facinora, in ea gente per incuriã scribentiũ sint sepulta. Nam Daniæ quoq; gesta Scriptor ille memorabilis, per aliquot secula transilijt, quòd nulla ante se habuerit Priscorũ adiumenta: nullos Annales repererit: nulla etiam, quæ solet in testimonium uocare Carmina (quanquàm illa perbreuia sint magnarũ

rerum teſtimonia)uix paucorum Regum nomina recenſet: multorũ in medio pertranſit. Nam per annos penè Quingentos (quis credat) ſolos quatuor, aut quinq́; Reges in gente ea regnaſſe? Præſertim, cùm propter incertum mortalis uitæ, & propter multa regnantium pericula: quòd multorum uel inſidijs, uel molitionibus apertis pateant, breue ſit multorum Regnum. Nam quod Satyricus ait,

Ad generum Cereris ſine cæde & ſanguine pauci
Deſcendunt Reges, & ſicca morte Tyranni.

Sicubi conſpectum eſt aliâs, in hac gente conſpectiſsimum eſt. Et quidèm Danici Regni eclypſata narratio, damnũ quoq́; Sueticis rebus commemorandis irrogauit. Nihil enim in tanto temporis tractu de Suetia attactum eſt. Niſi quod dicitur, Hucletus unus ex Daniæ Regibus, qui hoc intaruallo regnabat, Homethum & Hogrinum Suetiȩ Principes, maritimo bello ſuperaſſe. Vnde conijcio: per eam tempeſtatem hoc Suetiæ Regnum Ducibus magis, quàm Regi ſuo paruiſſe: & fortaſsè tum etiam Daniæ pependiſſe tributa. Nam poſt Atiſlum, quem duos Sleſuici Præſides, paterni ſanguinis uindices oppreſſiſſe commemorauimus: neminem Regio ibi nomine præditum, ad hæc uſq́; tempora Auguſti Cæſaris inuenimus.

Daniæ lib. 1, cap. 24.

Supra eod. cap. 23. c.

¶ Alricus Suetiæ Rex, bello cum Geſtiblindo Gotorum Rege inito, filium amittit. Duellum Goto offerens, ab Erico ſurrogato ſternitur. Caput. xxxvij.

Alricus Rex, Auguſto Cæſare cöetaneus.

ALRICVS circa tempora Auguſti Cæſaris, Suecorũ Regno præfedit: cui cum Geſtiblindo Gotorum Rege, in eodem ſuo Suetiæ Regno bellum exoritur. Nam diſceſsione facta, iam Goti ſuo Regi, quem proprium ſtatuerunt, parebant. Tum uerò Geſtiblindus, cùm ſuis diffideret uiribus, in Frotonem tertium potentiſsimum Daniæ Regem reſpexit, iam inſigni uictoria celebrem. quòd Hunorum Regem in Orientis partibus, cum multis centenis milibus fudiſſet. Illi ergò ſe permittens Gotorum Rex, auxilium rogat in Alricum Regem Sueonum. Nec difficile fuit impetrare. Nam Scalcũ Scaniæ Præfectũ, Ericumq́; uirũ Noruagia natum, multis apud Regẽ clariſsimè geſtis florentem: & cui omne conſiliũ Regiũ, pro ſingulari prudentia penè ſoli imminebat, auxilio Gotis in Suediam mittit. Quibus armis adauctus Rex Gotiæ: magno animo, ingentiq́; fiducia duxit in Regem Sueonũ. Ericus uerò magni agminis ductor, primo mouit in Gunthionũ Alrici filiũ: qui Vuermis præerat, Solongisq́;: quẽ prȩlio aggreſſum, ſuperatumq́;, Ericus oppreſſit. Pater occiſi filij nunciũ accipiens, mœrore inſigni afficit: ſublato cui bellũ gerebat, & cui amplum

Daniæ lib. 1, cap. 31. a.

Gunthionus Regis filius cadit.

pararetur

pararetur Imperium. Attamen mœroris uictor, exercitum perarmat: ducitq; in hostem. Pugnatur aliquandiu æquis uiribus uariante fortuna. Vbi uerò æqua manu digressum est, iam uitæ fastidium subit Alricum Sueonum Regem: quòd charissimo affectu spoliatus esset. Igitur Gestiblindum Gotorum Regem uocat in Duellum: in æquo constituens, uictor, an uictus esset: quem iam uitæ suæ pertæderet. Ericus intercæpit euocationem: iniquū ratus, ut uir pro ætate uiribus defectus, integro opponeretur: se illi uicarium opponit Alrico, si illi uidebitur, occursurus. Non indignum iudicans, si pro illo cui militaret, uitæ subeat periculum. Accæpit conditionem Alricus: & in pugnam perarmatur. Vbi uentum est in circum, magnis utrinq; uiribus cōcurritur. Sed tum Alricus cessit, ceciditq;: ac Regnū Sueciæ sine Rege pmansit.

¶ Erici Suetiæ Regis consilio, Arngrinus superatis Phinnis, & Biarmorum Duce, Frotonis Daniæ Regis filiam meretur. Caput. xxxviij.

ERICVS ortus Noruagia, uir ingenio, lingua, manuque æquè promptus, uictor Alrici, permittente & astipulante Gotorum Rege iam annis defecto: adiuuante etiam Frotone potentissimo Danorum Rege: cuius potentia terrori, nomen uerò celebre fuit in omni circum regione: Suetiæ gubernacula subit: Hic est ille Ericus, cuius in uerbis prudentiam, ingenij dexteritatem, nemo potuit illa ætate, non dico superare, sed ne æquare quidem. Quo apud Suetiam imperante, Arngrinus quidam ex Nobilitate Suetica uir primarius, & bellator egregius, Scalcum Scanię Pręfectum (quem nunc Ducem uocamus) quòd olim ab illo spoliatus nauigio diceretur, prouocatū, Duello oppressit. Cuius facti celebritate fretus, Regis Frotonis unicam filiam audebat coniugem postulare. Atq; Ericum Suetiæ Regem sibi ad eam rem peragendam accedere precabatur. Sciebat enim, Frotonem totū ex illius pendere consilio. Ille uerò, quòd rem magnam poscere uideretur: quòdque Frotonis Danici Regis nomen tum omnibus in circumitu Regibus incomparabile uideretur: suadebat uiro: Ni fortibus factis, egregijsquè Militiæ muneribus, se faceret Regi Frotoni cōmendatissimum: fore Regem clarissimum ea sententia, ut filiam non nisi fortissimo Duci ad nuptias collocaret. Prouinciam nosset Phinnorū, solam Regi esse contumacem: eam si parere Regi cōpelleret, magnam apud Regē gratiā initurū: facileq; ad optatas nuptias peruenturū. Paruit consilio Arngrinus: & electa Militū forti manu, in Phinniam contendit. Est autem ea gens omnium Borealium extima: niuibus inuolitans quàm citatissimè: & quæ plurimum sagittandi arte ualeat. Congreditur genti Arngrinus armis collatis. Ea artibus suis usa, sagittis in hostem

Ericus. I. Rex.

Arngrinus Scalcū Duello uincit.

Phinni.

hoſtem miſsis, retrò tulit greſſum, celerrimè auolans. Secutus autem Arngrinus, uir impiger ad arma: eo compulit gentem, ut omiſsis armis, ad maleficia confugerent: quibus plurimum inſiſtunt populi Boreales. Itaq; emiſſo ab illis poſt tergum lapide, grandis & inſuperabilis mons Suecis præſtigiatis uidebatur. Si modicum aquæ diffunderent: amnis & lacus dirimere uidebatur inſequentes à præcurrẽtibus. Hæc tamdiu ab illis facta ſunt, donec fucum deprehendens Arngrinus, nihil horum formidaret, quo minus progreſſus uictoriam peraget. Domitis deinde gentibus, id tributi impoſitum eſt: ut per decades quotannis, rhedam pellibus onuſtam, Regi Danorum perſoluerent. Illæ enim ſolę ſunt opes gentis Biarmorum. Deinde Ducem ſubigens, ſimili tributo onerauit: ut per ſingula capita, pellem unam tributi nomine Regi penſitaret. Hac uictoria cumulatus, ad Ericum regreditur: illoq; comitatus, nauigat in Daniam. Ericus apud Frotonem teſtis Arngrino recentis ac magnę uictoriæ fuit: quòd gentem hactenus intactam, tributis ille adegiſſet. Rex collaudato uictore, dignum iudicabat quem generum haberet. Itaq; data illi in matrimonium filia, felices nuptias conciliauit. Nam numeroſa inde proles proueniens, Daniam, Suetiamq; Regio ſanguine impleuit.

Malefica præſtigia Phinnorũ. — *Subiguntur Phinni.* — *Filiam Frotonis ducit Arngrinus.*

Pax Chriſto nato, per Daniam & Suetiam æquè habita. Mors utriuſq; Regum narratur. Caput.xxxix.

TEMPVS hoc erat, quo ueritas de terra orta eſt, & æterna iuſticia de cœlo proſpexit: tum publica per terrarum orbem pax, quæ Autorem pacis excępit, ad Daniam uſq; peruenit, ac Sueciam. Nam Froto (quod in Dania diximus) tanta undiq; pace Regnum compoſuit: ut ſublatis undiq; furibus, publicis in uijs aurum anno toto maneret intactum. Secutus illum Ericus Suetiæ Rex, ſimili eſt uſus temporum tranquillitate. Tunc etiam in ipſa omnium urbium regina Roma, ferrea belligeri ſunt clauſa limina Iani. Ita totius orbis conſenſu, nuſquàm bella tonabãt. Quippè cœli Dominus iamiam terris imminens, præſentiam ſuę maieſtatis uel ſic innoteſcere mundo uoluit. Froto ad extremum, maleficiorũ uſu, Rex omnibus regionibus conterminis formidabilis, à malefica fœmina in bouẽ uerſa, perijt. Ericus autem Sueciæ Rex, longa feſſus ætate, cùm multum ubiq; ſanguinis proudiſſet, multum per omnem ętatem laboris exanclaſſet, extremum ſpiritum in tempora pacis profudit. Inſolita illis morte, qui ferrum diu tractauere.

Chriſtus naſcitur. — *Daniæ lib. 1.cap.31.a.* — *Frotonis mors.* — *Daniæ lib. 1.cap.32.b.*

Haldanus à Noruagis Regno Suetiæ pulſus, auxilio Fridleui Dania potiti, Regno redditur oppreſsis hoſtibus. Caput.xl.

HALDA-

HALDANVS illi filius, in sceptra Suetiæ successit. Mox autem ubi Regnum iniјt, cum Noruagiјs Proceribus bellum illi enascitur. Duodecim erant germani fratres, qui sanguinis, & opum fiducia, crebris excursionibus Haldanum uexauere. Nec segnius ille hostibus occurrit. Sæpè manum conserit. Multum utrobiq; sanguinis profunditur. Crebra prælia absumpsere militantes. Vires paulatim attenuatæ, primùm Suetiæ Regem ad extrema auxilia aspicere cöegerunt. Fridleuus erat Frotonis filius, in Rußiæ Orientalibus Regnis imperans: quem Dani non superesse putantes, alium sibi Regem constituerunt. Sed Haldanus Suetiæ Rex Orienti propior, ignorare non potuit, penes quem Russorum Regnũ consisteret. Igitur auxiliaria rogaturus arma, eò contendit Haldanus: Patrum utriusq; merita, & intimam inuicem familiaritatem commemorans: quis fuerit Erico pater eius Froto, qualemúe se gesserit in obsequiјs Frotonis Ericus: par fore, ut renascatur in filiјs, quæ cum Patribus intercidit sanctißima fides, & confertißima amicitia. Fridleuus ignarus paterni leti, quid apud parentem agatur, si uita functus: quis Regni status sit, rogat. Vbi audit parẽtem rebus humanis excesßisse: aliumq; externum, Regio sanguini sceptra occupasse, statim armis & exercitibus comparatis: & amicum Regno reddere, & sui iuris Coronam reposcere cõtendit. Haldanum quidem in Regnum reponit: hostes eius insecutus, fortiter oppugnat, & opprimit. Fidem excedunt monstra: quæ ibi uelut fabulis contexta narrantur: cùm se Rex solus periculo obiјceret opprimendorum latronum, qui in Insula, quã rapidißimus amnis ambibat, cuniculis & effoßionibus latitabant. Rerum summa est. Expedita suorum manu, Fridleuũ oppreßisse latrones: Haldanumq; securum deinde ab illis præstitisse. Haldanus Rex. Daniæ lib. 1. cap. 34. a.

ℂ Starcuteri gigantis fit mentio, & gestorum eius epilogus. Caput. xli.

MEMORATVR hoc loco Starcuteri fortis, & inuicti pugilis monstrosa quædam, & incredibilis uirtus: quòd supra hominum staturam longè euectus, giganteã quandam præ se molem tulerit. Respondit corporis magnitudini uiriũ (ut ferunt) robur. Nam ætatem trium hominum fertur egisse. Atq; ita re ipsa compertum ferunt. Cæterum ea quæ adhibent narrationi, fabulosa sunt. Thor, atq; Othinum Deos immortales, perinde ac Iouem & Mercurium, huic tantum præstitisse robur: ut illo uindice uterentur in omnes sui contemptores. Re autem uera compertum est, illos fuisse maleficos: qui dæmonicis figmentis, & arte Magica, præstigiosisquè adumbrationibus, omnem eam gentem in se conuertissent: ut opi- Daniæ lib. 1. cap. 35. b.

Superstitiones Veterũ. nione de immortalitate eorum habita, illos templis honorarent: & simulacris dedicarent: diesq́ solennes eorum uenerationi consecrarẽt. Et quemadmodum nos septem Planetarum nominibus dies discernimus: ita horum uocabulis ipsi inter se suos dies designarent. Et quis miratur tantum ualuisse in hac gente talium Deorum opinionem? Quando apud Ægyptios, Græcos, & Romanos, omnium mortalium prudentissimos, indignæ fabulæ colerentur: templisq́ honorarentur, Iupiter, Saturnus, Mars, Mercurius: quos tamen fuisse mortales homines, & quorum sepulchra sciebant. Sed ex digressione reuertamur ad institutum. Hic Starcuterus admiratione dignus homo, hac uixit ætate, illa tam monstrosa corporis proceritate, & uiriũ immanitate: quòd nihil illi inuictum haberetur. Peruenitq́ in longæuam ætatem. ut suis locis attingemus. Eius tamẽ hoc loco commemorationem inserimus:

Cur Starcuteri hic facta mentio. quòd ex Suetiæ regione, in Daniam peruenerit: absumptisq́ naufragio socijs, solus superstes se Regis Danorum famulitio insereret: præclara ubiquè edens facinora. Patria tamen illi fuisse creditur Estonia, in Liuoniæ partibus: regio etiam nunc cognita: à qua breuis tractus est in Sueoniam. Idem cùm iam multo tempore apud Daniæ Regem

Daniæ lib. 4, cap. 37. Frotonem, multa undiq́ trophęa comparasset: & cerneret filium eius Ingellum socordem, uentri & delitijs deditum, à bellicis rebus ac laboribus abhorrere: commilitium eius deserens, in Suetiam ad Haldanũ Regem, Erici filium se retulit. Vnde tamẽ Helgonis Norici precibus euocatus, illi aderat: in Dania Duellũ pro illo excipiens: quo Helgam Frotonis Regis quondam sui amantissimam filiam illi coniugio sociaret. Quo in loco nouem se tyronibus uno conflictu opponens, omnes trucidauit. Multis tamen inuicem exceptis uulneribus. Idem plagis non dum medicamine procuratis, nec adhuc cicatrice obductis: occiso ab æmulis Haldano, Suetiam repetens, filium eius Siuuardũ, repressa rebellium instantia, paternæ ditionis seruauit hæredem.

¶ Siuuardus Starcuteri auxilijs Regno succedit, at mox prælio, Haldani armis cadit. Caput. xlij.

Siuuardus I. Rex. SIVVARDVS Haldani filius, præsidio Starcuteri, patrijs Regnis hæres successit. Tantum ualuit fortissimi uiri conatus. Huius præclara nulla memorantur: nisi quòd Vluildam filiam, Frotoni Daniæ Regi coniugio sociarit. Quæ res illi periculum uitę, & postremo interitum adduxit. Nam cùm Froto ille germanum suum natu minorem sustulisset: quòd ingenti uirtute, & rerum gestarum gloria tenebras fratri inijceret: filij eiusdem occisi Haraldi, cũ per multos casus & pericula plurima emersissent, & ad uiriles peruenissent annos, paterni sanguinis uindices, pœnas à Frotone sumpse-

ne sumpserunt. Nec contentus Haldanus nece patrui, in Siuuardum
quoq; Sueciæ Regem arma uertit. Cuius cùm filiam Froto coniugem
tenuisset, arbitratus & uxoris consilio paternam necem patratam: ita-
què prælio commisso, Siuuardum Sueciæ Regem oppresit.

¶ Ericus, Aquino Duce, ferro aliàs inuiolabili, amisso, uaria for
tuna, nunc uictor, nunc uictus, ab Haldani tandem insidijs
interceptus, strennuè mortem obit. Caput. xliij.

ERICVS Siuuardi ex filia nepos, Frotonis Daniæ Regis Ericus. II.
filius, materno auo successit in sceptra Sueciæ. Huic ex qualibet cau- Rex.
sa infestus fuisse perhibetur Haldanus patruelis eius: uel quòd adoles-
cens auitæ necis ultionem præ se ferebat: uel quòd successioni Suetici
sceptri se, quàm Ericum propiorem existimaret. Qualicunq; ergò in-
teruenientε causa, res in bellum processit. Ibi Ericus Ductorem exerci Daniæ lib.
tus habebat Aquinum: qui ferro inuiolabilis putaretur. Haldanus aũt 2. cap. 2.
huic rei comparans antidotum, ingentẽ clauam (Herculeum genus)
ferri nodis innexuit: qua progressus in pugnam, fidebat etiã sine uul-
nere Ducem prosternere. Veniunt ad prælium. Magnis utrinq; uiri-
bus certatur. Cadunt utrinquè plurimi. Haldanus in acie Ducem ad-
uersum per densa repertum agmina, aggreditur. Reiecto clypeo, utra-
què manu sublatũ clauæ pondus, liberabat in hostem. Tum uis hebe-
tandi ferri profuit nihil. quippè cadẽs Aquinus exspirauit. Attamen Aquinus
oppresso Duce, perstitit uirtus militum, & sine Ductore uictoriã asse- cadit.
quit. Igit̃ Haldanus Ducis quidẽ uictor, sed acie uictus, fuga sibi cõsu-
lere cõpellitur. Nã multis affectus uulneribus, ægrè profugit in Helsin
giã. Ibiq; uix benè cõsertis uulneribus, superuenere milites Erici Sue-
corum Regis: ut detectũ ibidem Haldanum, aut caperẽt, aut opprime
rent. Sed erat maleficiorum tum magnus usus in ea prouincia. Nam
obcæcati milites, quem quærebant, etiam in conspectu stantem uidere
non poterant. Renouato per interuallum bello, Haldanus petit Eri-
cum: in quo cùm se numero militum longè cerneret superari, insidias
molitur: obsidens montium fauces, quibus erat Ericus erupturus. Nõ
defuere artes cauendi fraudes Erico. Igitur circumducens agmen, pa-
tenti uia hostibus occurrit. Ibi conserta pugna, cùm Haldanus uince-
retur: parte copiarum seducta, idem Haldanus montem conscendit: Saxorũ de-
quem his rebus ante præparauit. Inde deuoluta grandia saxa, agmini uolutio.
gradientium hostium superiniecit: oppresitq; magnam aduersanti-
um multitudinem. Suetia enim rupibus, & perinde faucibus & angu-
stijs uiarum plena, facilè patet transeuntium insidijs. Effecitq; his re-
bus: ut Ericus, cuius iam magna exercitus pars erat oppressa, fugam
intentaret: Haldanoquè Suetiæ Regnum uacuaret. Ingressus Suetiam

Haldanus, omnia pro Rege administrabat. At non quieuit Ericus, re
nouatis uiribus, ad pugnam excire hostem: feliciusq; arbitratus, in ali
Dania infestatur. eno, quàm in suo grassari: Daniam prælio pertentauit: Haraldumque
Regem, Haldani fratrem, tribus prælijs superatum, cōegit in auxilium
deuocare germanum. Igitur Haldanus, Daniam à fratre inuocatus, ab
Daniæ lib. 2. cap. 3. a. hoste liberaturus, exercitū deportat è Suetia: fecitq; Erico perinde Re
gnum suum peruium. Sed non reliquit diuturnū. Nam reparato rur
sus bello, classem instruit: eamq; locat in insidijs occulto maris sinu: du
obus solis nauigijs quasi speculaturus egreditur: Ericoq; se ingerit sub
aspectum. Ille ubi hostem agnoscit, tam paruis copijs egressum: ilico
adnauigat plenis uelis, illum quasi intercæpturus. Ille uerò flexa naui
gatione, longius à suis protrahit Prætoriam Erici nauem, paucis æqua
to uelo subsecutis. Inde ubi ad locū insidiarū protraxit hostem: statim
tecta classis egredit: Ericumq; cū paucis facilè multi intercipiūt. Obla
Ericus cadit tam ab hoste uitā, magno spiritu cōtempsit: præligēs in libertate mori,
quā in subiectione uiuere: quę una omniū fortiū semper sentētia fuit.

¶ Haldanus bello Suetiam consequitur. Siuualdum cum septem filijs uno duello prosternit. Ebbonem piratam item fundens, Vnguini Gotorum reguli filiam meretur uxorem. Caput. xliiij.

Haldanus Rex. II. HALDANVS iam Suetiæ Regno potitus, mare pira
tis purgare instituit: uir solis armis innutritus: & qui coniugio aut li
beris non studeret: neq; uoluptati ulla ex parte indulgeret. Et dum bel
Siuualdus coniurator. lis totus incumberet, inuentus est in Regno uir primarius nomine Si
uualdus, inter alia militaris operæ præclara facinora, septem filijs pu
gilibus septus. Hic in concione questus apud Primores: Regnū Sueo
num occisis Regibus suis, alienigenæ subesse potestati. Si uiri essent,
facilè futurum, ut illis imperarent, quibus seruire cogantur. Inita ergò
conspiratione, Regem Haldanum pellere, ac Regno destituere coniu
rant. Quod ubi ad Regem delatum, iam in maritimis laboranti: nihil
ille motus est: sed militibus ferrum paulisper ab hostibus auersum, in
ciues distringendum edixit: quos accæpisset in se malignari. Auctis de
inde copijs, terra, mariq; ducit in hostem. Sed cōiurati ubi uident Re
gem in se magnis uenire uiribus, armis suis diffidētes, quòd imparem
longè militum numerum habuere conscriptum: in Ducem factionis
ac conspirationis respexêre. Ille ubi se signari omnium oculis intelli
git: Haldano Regi mandat per nuncium. Si tibi inquit uirium aliquid
est, famam exæquare curato: Duellum offero cum filijs. Detrectare
quidèm uerecundum erat: & si iniqua conditio proponeretur. quòd
Rex, inferioris ordinis uiro, unus octonis occurreret. Tanta tamen
erat

erat in Rege animi uis, ut nõ recusaret. Improperanti tamen iniquam conditionem: quòd timidi animi uideretur, nõ fidere pectori: ut unus uni occurreret. Siuualdus reiecit. Quid ergò iactas uires? Hæc unius uiri sunt ossa quæ cernis. Sparsi uires in liberos: partitas illas æquè in duellum contraho. Si tu frigido hactenus thoro cubasti: tibi refer detrimentum. Pater & filij una sunt caro. Tergiuersari tibi non licet. His atq; similibus uerbis prouocatum in duellum Regem extraxit. Exorta uerò pugna, uictor Haldanus, patrem cum filijs uno exitu absumpsit: seq; reddit Regno suo ad pristinam stabilitatẽ. Inde uerò iam temporum tranquillitate gaudens, cùm audiret Vnguinum Gotorũ Regulum, filiam unicę pulchritudinis despondisse cuidam Piratarũ Principi: ui magis adactum, quàm suaptè uoluntate: indignatus Haldanus, tantam in Regno iniuriam fieri: quòd uir plebeius, solis furtis & Piratica insignis, Regio se sanguini miscere conaretur: & quòd indignius est, etiam metu impulsum, adigere patrem ad impares nuptias. Non tulit rei indignitatem: sed secretius per nuncium admonito Vnguino, quid pararet. Diem Nuptiarum ubi audiuit esse: cùm Regio luxu feruerent omnia: proximusq; Piratarum Princeps Regi accumberet: sponsus (ut sperabat ille) Regiæ puellæ, ingressus Regiam: Haldanus ignoto habitu, oreq; parumper distorto, ac per industriam contracto, quis Sponsus haberetur, ad nuptias libera uoce percunctatur. Qui, inquiũt, Regi proximus accumbit. Ergò conuersus in eum. Tu inquit, Regium sanguinem thoro deposcis? Quibus oro meritis? quibus Patrum stemmatibus? Si quid tibi uirium est, exurge mecum in duellum. Nocturnum ille respondet bellum, Laruarum est, non hominum. Haldanus subinde. Tenebras queri non potes, cùm sublustri luce Luna diem nobis representet. Rubor adegit hominem assurgere in duellum. Victus autem, ex nuptijs funus habuit. Hunc exitum habuit uir Pirata, quòd supra fortunam suam nuptias sequeretur. Haldanus puella traducta, Hasmundum ex illa sustulit filium: succrescentibus annis Noruagiæ Regem. In Regno ita consenescens, alienis commodis desudasse uidebatur. Pacatoq; fine quiescens, uir in armis semper uersatus, Testamento signauit quẽ post se Suetiæ Regẽ uoluisset.

Pulchra uisio.

Daniæ lib. 2. cap. 4.

Piratã sponsum Rex duello sternit.

Vnguinus ex testamento succedit Haldano. Alfus Aluildam nauali congressu, decussa illi galea, uxorem sibi desumit. Caput. xlv.

VNGVINVS ex Gotorũ Rege, testamento Haldani Rex Suetiæ designatus, Procerum uoluntate Regnum accæpit. Tantum ualuit apud omnes Haldani fortissimi Regis autoritas: tantum apud illum Vnguini uirtus, ut &

Vnguinus Rex.

Regi conciliaretur ad succesionem, & Proceribus non displiceret. Homo ætate grauis: qui Regnum, quod ex minori maius accæpit, diu tenere non potuit: sed Siuualdo filio moriens, reliquit tam Daniæ, quàm Suetiæ Regna. Cuius res præclaras, quia in Dania sumus executi, nihil opus est hoc loci repetere. Interea cùm utrunquè Regnum uni pareret, Gotorum in Suecia Principatus, quantum potuit se à ditione Danorum retraxit: suum Regem constituens, quem sequeretur. Regnabat ergò per id tempus in gente Gotorum in Suetia Siuuardus: filios habens Vuemundum, & Ostenum: filiamq; Aluildam eximiæ pulchritudinis puellam. Quæ cum Danorum Regis filio adolescenti, & nobilitate generis, & rerum gestarū gloria florenti, cùm eam posceret coniugem, sola matre repugnante, prouenire non posset: Puella omnem thorum maritalem perosa, cœlibatum est amplexa. Ne tamen ætatem in ocio contereret: uirili habitu contecta, militaria sectabatur munia: piraticamquè aggressa, breui Piratarum Princeps constituitur. Casus obuium illi in mari dedit sponsum: cum quo ignorante ignorans pugnam conserit. Sed dum ferueret prælium, galea decussa capiti, puellam prodit: & ex hoste protinus dedit amatorem. Siquidem Regius iuuenis ubi agnouit notos uultus, receptui cani iussit: pugnamq; inhiberi: Et insiliens puppi uirginem amplexatur: fortunam accusans, quæ talem illi hostem obiecisset: malle tamen sic occurrisse, quàm omnino incognitam præterisse. Itaq; amata sua potitur in mari, quam in Regia consequi non poterat.

Daniæ lib. 2. cap. 5.

¶ Sueci Danis post acre bellum, conciliantur. Hagbarti uictoria, amor, & stuprum cum Sygne puella Regia: utriusq; item lamentabilis interitus.

CAPVT XLVI.

Regnaldus Rex.

REGNALDVS inde Suecorum Regno potitus, magnis uiribus contendit patriæ tueri libertatem: Danosquè, qui ditionis suę iura in Regno præferebant, reprimere. Igitur magnis inter Siuualdum Danorum Regem, Vnguini filium, & hunc Sueonum uiribus apud Sialandiam concurritur. Altero pro libertate, altero pro dominatione multa conantibus. Concursum autem est tantis odijs, tamquè graui ac diuturno prælio, ut in triduū pugna extraheretur: sola nocte quæ intercedebat, pugnam dirimente. Sed hanc tam pertinacem pugnam, sola mors Regnaldi diremit. Ille enim suæ partis ductor, ubi cadebat: cecidere pariter animi fortisimorum militum, ut fugam inirent, qui ubiquè uincere consueuerunt. Inter alios autem Starcuterus uir monstrosę fortitudinis, terga tum uertit. Quod illi

Daniæ lib. 2. cap. 5.

illi creditum est accidisse: ut humanæ fragilitatis uitam in se quoq; experiretur: ne supra hominem sentiret. Dilapsi inde Proceres, in Piraticam se conferunt: Haconi cuidā gentis primario adhærentes. Fratres hic habuit Heluuinū, Hagbartū, & Amundū: qui & ipsi Piraticā agētes, inciderunt in Siguari Danorum Regis filios, ad eundem quęstū nauigantibus. Siquidem honestum hoc Militiæ genus tum habebatur. Conserta pugna, tam acri inter eos odio dimicatum est: ut postero die, propter crebra suorum uulnera, ambæ partes quietem agerēt. Itaq; post mutuum quod tandem tenebant interloquium, ex hostibus amici facti, unà in Daniam nauigauere. Hagbartus iam fretus familiaritate Regiorum Iuuenum, in Aula diuersatur: colloquiumquè (ut fit) cum Sygne Regia puella, dictorum Iuuenum germana sorore serit: illiquè per amorem conciliatur. Erant autem & in eadem Regia Nobiles, qui formæ & nobilitatis fiducia, eandem Regis filiam procabantur. Horum unus gente Teutonicus, cùm intelligeret, puellam in Hagbartum inclinare propensius: perfecit, ut simultas oriretur inter Regis filios, & memoratos hospites aduenas, Iuuenes de Suetia progenitos. Quæ paulatim increscens: ex rixa processit in pugnam. Itaq; Hagbarti fratres, cum Regijs Iuuenibus pręlio conserti, utpote in alieno Regno, à multis pauci facilè opprimuntur. Superueniens autem Hagbartus recens uiribus, copijsq; nouis adductis, fessos pugna Regios confecit. Atq; eit antus uigebat animo amor: ut huius rei sibi conscius, muliebri ueste Regiā peteret: specie perferēdi mandata ab Hacone missa, Puellæ, ut putabatur, sponso futuro. Is tum Hiberniam oppugnabat. Muliebri ueste fallebat omnes: ut ad amatam suam perueniret. Sed ubi iam cubatum eundum, sedulo ministerio Regiæ puellæ lauandis pedibus ab Ancillis instabatur: illa quoq; ministerium deriuauit in aduenam quæ putabatur fœminam. Itaq; pedes item eius contrectantes puellæ, mirantur callum in calcaneis. Quid mirum inquit Domina, si militari officio fœmina discurrens, duriciem contraxi manibus, pedibusq;: non pensa, sed gladium: non lanam, sed arcū, armaq; cætera contrectans. Regia autem puella aduentanti nuncię locum cubandi præbuit honoratum: ut socia sibi thori maneret: multa inter noctem super Hacone quæsitura. Hanc rem tum nulla ministerialium suspexit. Inter mutuę autem uoluptatis colloquia, Hagbartus rogat: quid futurum sit, si pater eius furta deprehendens, in se animaduertat sęuerius. Illa protinus respondit: eundem sibi cum illo uitæ & mortis exitum fore. Operęprecium est agnoscere, quibus hic ludat Carminibus Saxo noster, commemorans Amatoris uerba.

Hagbarti uictoria.

Pauca hæc Carmina inseruit Autor, in gloriam Saxonis

Si captum Genitor tuus
Me tristi dederit neci:
Nunquid coniugij fidem
Tanti fœderis immemor, post fatum repetes meum?
At illa.
Me corde tecum Chare uelle commori,
Si sors exitij prætulerit uicem,
Nec ulla uitæ prorogare tempora,
Et me consimili deuoueo neci.

Vt quos idem fœdus thori uinxerat: idem supplicij contineat nodus. Priusquàm autem dilucesceret, abire parans Hagbartus, ab Regijs lictoribus iam omnes exitus obseruantur. Nam ancillę (suspiciosum genus) nescio quid conspicatæ, uirum adesse prodiderũt. Comprensus, in medium producitur. Sententiæ rogantur in tam temerarium, uiolentum[que] stupratorem, latronem[que]: qui prolem Regiam partim extinguere, partim ausit incestare. Erant, qui forti eius opera in hostes mouerent utendum. Sed præualuit eorum sententia, qui pœnas sumere uoluerunt. Itaq[ue] suspendio adiudicatus educitur. Obseruabat è specula Regia filia, quid Amatori futurum esset, quem iam scierat comprensum. Vbi suspendio adiudicatum comperit: dedit lachrymas morituro. Et circumspiciens Ancillarum fidissimas, Quænam inquit uestrũ, dominam me uolunt abituram comitari? immo ut rectè intelligatis, morituram? Omnes illachrymatæ, fidem dederunt. Illa constituto speculatore, qui nunciaret momentum Amasij morientis: alios subornauit, qui ignem supponerent triclinio, simul ut illa sibi manum iniecisset: pepla singularum iubet ab alto alligari, nodum[que] fieri, cui promptè capita inserantur. Hagbartus ubi adducitur, circumspiciens oculis, quærebat amatam: percupiens, ut sub oculis eius moreretur. Vbi uidit patere fenestras, cuncta oculis obseruantis puellæ: Benè habet inquit. Paludamentum suum iubet, quæ proxima stabat arbori injcere. Quo facto, arbitratus puellæ speculator, iam ipsum appensum: dat signum obseruantibus. Ilico ignis exoritur: capita nodis ancillæ inserunt cum domina: pedum fulcimenta, quibus institerant, pedibus deijciunt: & ante Amatorem suum Amata consumitur. Incendio puellaris aulæ conspecto, agnouit Hagbartus quid ageretur: Nunc inquit tempus est: include spiritum Lictor: ne longè comiter præcedentem, quàm hac luce dilexi chariorem. Ita & ille consumptus est. Elegiam idem Saxo conscripsit Iuuenis morituri his uerbis.

Hagbartus suspendio adiudicatur

Spectaculũ miserabile.

Ocyus ô Iuuenes correptus in aëra tollar:
Dulce mihi nupta est, post tua fata mori.

Aſpicio crepitus,& tecta rubentia flammis:
  Pollicitúsq; diu pacta reuelat Amor.
En tua non dubijs completur pactio uotis,
  Cùm uitæ mihi ſis, interitúsq; comes.
Vnus erit finis, unus poſt fœdera nexus:
  Nec paſsim poterit prima perire Venus.
Felix, qui tanto merui conſorte iuuari:
  Nec malè tartareos ſolus adire Deos.
Ergò premant medias ſubiecta tenacula fauces:
  Nil niſi quod libeat pœna ſuprema feret.

Ille mox Lictoris opera abſumitur. Rei fides præſentibus locorum indicijs exhibetur. Cùm & Hagbartus pago uocabulum indiderit: nec longè à Sigari oppido locus pateat: ubi plano paulū locus elatior, ueteris fundi inſtar protuberantis, humi ſpeciem demonſtrat. Sed & trabem quidam non diu ſe eo loci repertam, memorabat uidiſſe: quam agreſtis uomere glebam rimatus offendit. Ferūt puellam poſt fata diu conſpectam, noctibus ad ignem ſedere in Suderburg: cæſariemq; comere, aduerſatam contuentes dorſo, non fronte conſpici, & in hunc uſquè diem durare uiſionem.

¶ Haco fratrum fata ulturus, bello Sigarum Daniæ Regem proſternit. Faſtuoſus alius Haco, poſtea cum Siuualdo, multorumq; infelici cæde cadunt.

CAPVT XLVII.

HACO ex Suetiæ Proceribus uir primarius, frater Hagbarti memorati, dum ea quæ diximus gererentur in Dania, Hiberniam oppugnabat: reduxitq; exercitum. Comperto quæ de fratribus geſta erant, indignè tulit, duos ex germanis prælio, tertium publico, & ignominioſo abſumptum ſupplicio, uindicare illorum fata ſtatuit. Sed qui illum in Hiberniam comitati ſunt commilitones, cùm in Daniam exercitum conuertiſſet: Regis amore, Haconem deſerendum putabāt. In quibus robuſtiſsimus ille Starcuterus, qui poſt Regnaldum Suetiæ Regem fato functum, Haconi adhæſerat: iam uerò in Daniam ducturum, deſerebat. Tantum apud memorem ualuit Danorum quondam Regum cum illo ſociale contubernium. Haco nihil motus defectione commilitonum, reliquum agmen ducit in hoſtem. In portu quem Heruuyck uocant, milites exponit, terreſtri itinere procedens. Partem tamen claſsis iubet littora legere. ut ſi opus uideatur, præſidio ſit militibus. Maximequè ſylueſtria terit itinera, quo minus conſpiciatur, ſed ut quàm occultiſsimè adueniat. Vbi iam dumeta ſylueſtria finem haberent, mox iubet omne agmen, deſectis ramulis, præ ſe ferre

Supra eo. cap. 46. a.

Stratagema

ferre uirentia. ut fallant ſpeculatores. Primæ, ac ſecundæ ſtationis uigi
les deluſi, non agnoſcunt quid ageretur: Tertij uerò propius luci rem
intuentes, Regi denunciant, propinquare nemus. Ille dolum proſpici-
ens, quàm ſit longè rogat: ſed interim quàm poteſt uelociſsimè contra

Daniæ lib. 2. cap. 7.

hit exercitum: & in apertum progrediens, obuius fit hoſti. Conferi-
tur pugna. Acri pugnant odio Sueci, incuriæ uindices. Rex Daniæ Si

Sigarus cadit.

garus in pugna cadit. Tum cædes in omne genus hominum crudelis.
Siuualdus Sigari filius bella renouat. Accurrunt uoluntarij omnes,
patris clade filij miſeratione commoti. At Haco ipſe Dux agminis, pri
ma contentus ultione, conceſsit in Patriam. Perſtitit alius Haco, nomi
ne Faſtuoſus: & pugnam excipit, tantis uiribus exertam: ut multis an
te milibus proſtratis, amborum Duces exercituum corruerint. Vix
pauci ſibi fuga conſuluerunt. Remiges egreſsi nauibus, Suecos ſuos
tumulauere. At à ſuperuenientibus Scanicis trucidati, & ipſi tumulum
auxere cæſorum. Hic finis infelicis pugnæ: in qua omne Regij ſangui
nis ſtemma Suetiæ ſucciſum, ad fœminam unam peruenit.

¶ Ruſſos Rex Suetiæ Aluerus bello infeſtat. Iſtic Haldanus Hildegerum fratrem uterinum Duello ſternit. Caput. xlviij.

Aluerus Rex.

ALVERVS deinde ex Primoribus Procerum, Sue-
tiæ Regnis potitur. Qui ampliandæ ditionis gratia, ar-
ma uertit in Ruſſos: proxima illi ad Orientem regione agentes. Inter

Hildegerus pugil quis.

alios autem militarium operũ illuſtres uiros, Hildegerus quidam præ-
cipuæ fortitudinis pugil militabat: natus patre Gunnaro Suetici ſan-
guinis: matreq; Drota Noruagici Regis filia. Quam Bocarus quidam
Danici generis uir Primarius, occiſo Gunnaro tulit, coniugemquè ac-

Haldanus quis.

cæpit: & ex ea ſuſtulit filium Haldanum, præcipuè uirtutis induſtrium
pugilem: & qui fortitudinis ſuæ merito, unicã Regij ſanguinis in Da-
nia puellam coniugem habuit: & perindè in Regem Daniæ profecit.
Erant igitur uterini fratres Hildegerus, & Haldanus. Id cùm Hildege-
rus natu maior compertum haberet: Haldanus minor ignorabat. Is
cùm ubiq; laudis materiam perquireret: audiens Ruſſos premi Sueco-
rum armis, eò ſe contulit, Ruſsis militaturus. Cunq; prælia aliquot le-
uia, uaria eſſent fortuna pacta: proceſsit Hildegerus Suetici ordinis ar-
miger, quemlibet ex Ruſsis in duellũ prouocãs. Dũ aũt illi muſſitarẽt,
circumſpicientes quem opponerẽt, Haldanus ſe ultroneũ obtulit. Hil-
degerus fratrẽ agnoſcens, reſtitit: indignũ teſtatus, quòd cùm ipſe. 70.
pugilũ uictoria ſit clarus, cum homine parũ ſpectatæ uirtutis cõgredi,
ingloriũ ſit illi. Eam cauſam præferebat, abſcondens, quòd cõmunis

ſanguinis

ſanguinis reſpectu pugnam detrectaret. Haldanus uerò iactabundus, alium ſibi depoſcit: quando ille metu recuſet. Obijcit ex grege unus: quem facilè ſuperat. Deinde duos unà congredientes, pariter obtruncat. Ternis etiam euocatis, eundem fecit exitum. Ita paulatim gliſcente calore, uſq; ad. II. una pugna ſublatos paulatim aſcendens peruenit. Iam uidens Hildegerus fraterna decora, ſuis æquata numero, diutius pugnam detrectare duxit inglorium: nec tamen ſe quis eſſe aperuit Haldano. Pugnabant in eo gemini affectus. Nam quòd patrem ſuū, Haldani parens ſuſtuliſſet, paternæ necis uindicem præferebat. Sed hunc affectum ſuperabat in eo, materni uteri commune concæptaculum: ut recuſaret, donec per æquatam iam uirtutem, diutius detrectare pugnam, formidini deputaretur. Callebat autē hebetandi artem ferri Hildegerus: & ea ſępè in periculo ei uſui fuit. Nec tamen defuit hoſti, ubi ſenſit aduerſam calliditatem. Siquidem ubi comperit enſi ſuo uim abeſſe, panniculo texit: & perinde uim illi ſuam (ut ferunt) reſtituit: uulnusq; intulit Hildegero letale. Quo excepto, innuēs hoſti, exceſsit duello: iam ſe fratri aperiens quis eſſet. Ibi lamentum non uulgare ex Haldano perſonuit. Cur inquit Germane, tam diu latuiſti? donec ſceleratam dexteram, tuo tingerem cruore. Infelicem me. Quando alterum ex nobis cadere in fatis fuit, ego pro te quàmuellem excępiſſe uulnus. Neq; te frater, integro in fratrem officio functum arbitror: quòd non ante prodideris. Ille hoc ſuppreſsiſſe teſtatur: ne per ignauiam ſe retraxiſſe putaretur à periculo. Hæc dicēs extinguitur. Haldanus pro mercede inuictæ ubiq; fortitudinis, unicam Daniæ Regis filiam, cum Regno promeretur uxorem. Apud militares autē uiros nulla laudis minoratio eſt, frater, an alienus fortiter oppreſſus ſit. Pietatem tamen obtexerat ignorantia. Aluerus autem Suetię Rex, in reliquam ætatē ſtuduit tranquillitati, Legibus & moribus Regnum componens.

Haldanus II. Duello ſuperat.

Duellum fratrum.

Hildegerus à fratre cadit.

Vbi ad ſeniles peruenit annos, inter manus propinquorum ſpiritum ultimum poſuit: filijs Regnum linquens hęredibus. Sed hic uoluminis huius modus ſit. ne ad infinitum procedat.

ALBERTI

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Goticarum, & Suetiæ gestarum, Hunorum item origo, LIBER II.

¶ Magna difficultate & leuibus coniecturis tempora in quibus Goti præclaras res gesserunt, ad Cæsarum tempora conferuntur.

CAPVT I.

Res Goticas ad Cæsarum usquè tempora, ex obscuritatibus difficile fuit in lucem uendicare. quòd tenuissimis adiumentis, & illis non satis explicitis niteremur. Ex hoc autem tempore, quo gentis huius in eum modum creuit audacia: ut Romanis se legionibus auderet opponere, cœpimus Romanę historiæ Scriptoribus ad rem nostram uti adiutoribus. Qui ubi suorum sunt laudes prosecuti, etiam illos attigerunt, quibus Romanæ uires colluctabantur. Nec minuere uirtutem hostium: laus erat Romanorum. Quippè fortes uicisse, fortium maior est gloria, quã si imbellibus conflictassent. Proinde C. Cæsar cùm Asiaticã gen-
Caius Cæs. tẽ facilè domuisset: inscripsissetq; currui triumphali, Veni, Vidi, Vici: non tam suæ glorię, Romanorũq; laudibus studuit, quàm hostiũ ignauiæ detegendæ. Verùm nihil hoc quenpiam moueat: si (ut illi uocant) Barbarorum res non adeò amplificent, ut solent suorũ Romani Scriptores. Detur hoc nationis affectibus. Magno Germanis nobis incommodo, & irrecuperabili Antiquitatis detrimento, Plinius, & Corneli-
Cornelius us, Germanica bella scribentes, interierunt. Cornelius quidèm ex par-
Scriptor. te, amissis primis decem libris, & parte sequentiũ extat. In primis autem res fuere Germanicæ sub Augusto, & Priuignis eius, usq; ad Claudium Caligulæ successorem. In quibus describendis qualis fuerit, facilè monstrat in Germania sua. quòd profusus in laudem gentis, plus
Plinius. quàm Germanus, suam attollere gentem præsumeret. C. autem Plinius. xx. libros de bellis Germanicis scriptos edidit: de quibus nihil usquè hodiè remansit: præter inanem titulum. Quot ibi laudes Gotorũ, Dacorum, Cimbrorum, Cattorum interierunt. Ergò amissis tam claris testimonijs, paruas reliquias circumiẽtes mendicemus: donec temporum cursu, & ætatum processu ad pleniora documenta perueniamus. Sub Augusto quidèm Getæ, Daciq; in Thracia, & ad Danubij ripas demorati, bellis attacti, & (ut Strabo ait) uicti: ad multa milia, ut supra quoq; commemorauimus ex eodem Autore, cæsi sunt multi, etiam trans Histrum nutu uictoris collocati. At non diu quieti permansere. Nam sub Tiberio Augusti successore, qui in Imperio nulla bella

per se,

per ſe,ſed per ſolos Duces adminiſtrauit,clauſtris ſuis exeūtes, Meſiā omnem peruagati ſunt:captis urbibus, agris uaſtatis,onuſti præda ſe in ſua receperunt. C.etiam Caligula,qui Tiberio ſucceſſerat, magnis minis gentem inſectabatur:ſed ad arma non peruenit. Mouit quidem exercitum in Germaniam, Sueuiç infenſus:ſed non ſinebat hominem perdita uita,fortiter in hoſtes agere. Vnde reductis militibus, nihil clarum peregit. Et in eo rerum ſtatu, Goti quoqꝫ,qui & Getæ, & Daci, promiſcue ab Autoribus appellantur:Gens ab origine una,& quæ cōmunem patriam Baltiam peninſulam recognoſcit,conquieuere.

¶ Dorpaneus Gotorum Rex,bis Romanos cędit, Domiti tandem per Traianum Cæſ.in ſua protruduntur. Caput.ij.

DORPANEVS Rex erat in hac gente eo tempore, quo Romano Imperio Domitianus incumbebat. Cuius auariciç pertęſi Goti,quòd Prouincialibus grauis eſſet:fœdera quę ſub Priſcis Principibus,ab Auguſto Cæſare, autore Agrippa inierūt: nunc penitus rumpentes, Danubium facto agmine tranſierunt. Seruauere aduerſam ripam,tanquàm Imperij limitem, Romani milites. Dux erat Opius Sabinus,uir militaris induſtriæ peritiſsimus. Reſtitit ille traijcientibus quoad potuit. Sed dum illi animoſius tranſeunt, quàm Romani reſiſterent: ad confligendum totis ſe uiribus iuſta acie Romani contulerunt. Pugnatum eſt acriter:ſed tum Romani uicti ceſſere. Cæſus eſt Dux ipſe,cum toto agmine Romanorum militum: ut pauci qui rei nuncium facerent,ſupereſſent. Domitianus ubi comperit,alio Duce alios miſit exercitus, terra, flumineqꝫ arma comparans in Gotos. Ventum eſt ad prębia. Ibi Fuſcus Cornelius Dux bellicæ rei ſcientiſsimus,ſimili uſus fortuna,fortiter pugnās,cecidit: deletiqꝫ ſunt Romani exercitus. Libet in hac re uerba Blondi Romani Scriptoris introducere,quæ ille ex Cornelio Tacito,quem integrum legiſſe uidetur(quàmuis nunc Italia integrum fertur non habere. alioqui truncū non emitteret)mutuatur. Ait enim. Opius Sabinus primùm,& poſtea Fuſcus Cornelius Romani Duces,ipſis cōgreſsi Gotis, copias amiſerunt:& in prælio ceciderunt. Et tamen Goti, quibus uictoria haud fuerat incruenta, in Romanis Prouincijs eo tempore remanſerunt. Quam complexus hiſtoriam Cornelius Tacitus, numerū interfectorum Romani exercitus, ob magnitudinem cladis referre omiſit. Idqꝫ aſſerit Tacitus,facere exemplo Saluſtij Criſpi,numerum ſupprimentis occiſorum in clade ſimili Romanorum. Domuit tamen, & Romanis Prouincijs expulit Gotos inſignis Princeps Traianus: ſed in ſuis barbarici ſoli prouincijs,in quibus quieſcere promiſerūt,dimiſit intactos.

Dorpaneus Rex.

Goti Romanos cædunt.

Cęduntur Romani ſecundo.

ctos. Hæc ſunt Blondi teſtimonia ex Tacito. Quæ idcirco poſui: ut uideatur ſupereſſe integer Tacitus; ſed in odium Germanorũ fortè manet in umbris.

¶ Gotis in ſua reuerſis, pacem & fœdera cum Romanis ineunt. quòd Decibali Regis eorum res, infelicius ſucceſsiſſent. Caput. iij.

Decibalus Dux.

DECIBALVS Gotorum Dux, rebus præfuit: cùm Traianus optimus, ut ferunt Imperator, Gotos Romanis Prouincijs expellendos duceret, Thracia, Miſia, & omni Transhi-

Goti in ſua repelluntur à Traiano.

ſtrana regione: & collatis uiribus Goti tum ceſſerunt fortiſsimo Imperatori, in Daciam ſuam, hoc eſt, in interiorem Hiſtri, ſiue Danubij ripam ſe retrahentes: ibiq; pacatos ſe manſuros pollicentes, fœdera cum Romanis innouari paſsi ſunt: ut pleriq; extant Autores. Sed ut alij fe-

Eutropius.

runt: ex quibus Eutropius: uicto Decibalo, Daciam fecit prouinciam ſuam, trans Danubiũ, in his agris, quos nunc ait, Tryphali, nunc Victohali, & Termigiti habent. Ea prouincia decies centena milia paſſuum in circumitu tenuit. Hæc ſunt Eutropij de ſua memoria uerba. Neminem autem moueant, commutata nomina gentium: quæ poterant etiam tunc per errorem Imperitorum fuiſſe uerſa. Nam apud Geographos earum gentium, quæ hic referuntur, nomina nulla legũtur. Tribolos autem, & Vuandalos fuiſſe Dacis, Getis, Gotisq; conterminos, legimus quàmfrequenter in Annalibus. Cunq; Adrianus Traiano in Imperio ſuccederet: ſiue inuideret Traiani gloriæ: ſiue quòd infinitũ opus uideretur, longinquas ſeruare Prouincias: Aſſyriam, Meſopotamiam, Armeniam reliquit: reuocans exercitus, ac finem Imperij uoluit Eufratem eſſe. Idem de Dacia facere conantem, amici deterruerunt. ne multi ciues Romani, Barbaris traderent. Nam Traianus uicta Dacia, ex toto orbe Romano, infinitas eó copias hominum tranſtulerat, ad agros atq; urbes colendas. Daciæ enim diuturno bello, Decibaliq; res fuerant exhauſtæ. Ita reliquit Romanam ſuo tempore Prouinciam Adrianus.

¶ Oſtrogota Rex Gotorum declaratur. Maximini Imperatoris Rom. ex Gotis nati robur, uires, & facta clariſsima narrantur. Caput. iiij.

Oſtrogota Rex.

OSTROGOTA deinde in gente ſua Regnum accepit. Habebat iſte nomen ſibi perſonale, quod aliâs magnæ parti nationis erat commune: abuſq; ductum prima gentis origine: quòd adhuc in Suecia manentes Goti, per Orientales, & Occidentales ſunt diſterminati. Potuit eadem quoq; gentis partitio perdurare in Scythico ſolo: ut qui littora Pontici maris demorarentur: Oſtrogotæ, hoc

tæ, hoc est, Orientales: qui uerò ad ripam Danubij utranque, Vuisigotæ, hoc est, Occidui dicerentur. Sed hac ætate Ostrogota Rex in omni ea natione quaque uersum tenebat Regnum. Priusquàm tamen ille perueniret ad Regnum, Maximinus ex ea gente natus, Romani Imperij culmen apprehendit: quod in huius gentis præclaris rebus commemorandis, sileri non debet. Cùm sit inter decora eius uel primum: inde aliquem conscendisse ad summam in terris dignitatem. De quo testimonium est Iulij Capitolini. Maximinus inquit senior, sub Alexandro Imperatore enituit. Militare autem sub Seuero cœpit. Hic de uico Thraciæ uicino Barbaris: barbaro etiã patre & matre genitus: quorum alter è Gotis, altera ex Alanis geniti esse perhibentur. Et patri quidèm nomen Nicea: matri Ababa fuisse dicitur. Sed hæc nomina Maximinus primis temporibus ipse prodidit. Postea uerò ubi ad Imperium uenit, occuli præcepit. ne utroque parẽte barbaro genitus Imperator esse uideretur. Prima stipendia Equestria huic fuere. Erat enim magnitudine corporis conspicuus, uirtute inter omnes milites clarus, forma uirili decorus, ferus moribus, asper, superbus, contemptor, sæpè, tamen iustus. Sub Seuero cœpit clarescere. Natali die, Getæ iunioris filij sui Imperator ludos dedit militares, propositis præmijs argenteis, hoc est, armillis, torquibus, & balteolis. Hic Maximinus Imperatorẽ publicè petijt: ut sibi daret licentiam contendendi cum his, qui iam nõ mediocri loco militarent. Magnitudinem corporis Seuerus miratus: primùm eum cum lixis composuit, sed fortissimis: quo disciplinam militarem non corrumperet. Ille sedecim lixas uno sudore deuicit: sedecim acceptis præmijs minusculis, non militaribus. Iussusque est militare. Tertia forte die cùm processisset Seuerus ad campum: exultantem in turba barbarico ritu, compescere iussit Maximinum ad Romanam disciplinam. Tunc ille, ubi de se intellexit locutum Imperatorem: suspicatus Maximinus & notum se esse Imperatori, & inter multos conspicuũ: ad pedes Imperatoris equitantis accessit. Volens experiri Imperator, quantus esset in currendo, equum admisit multis circumitionibus. Et cùm Imperator laborasset: neque ille accurrẽdo per multa spacia desisset: ait ei. Quid uis Thracisse? Num delectat luctari post cursum? Quantum inquit libet ò Imperator. Seuerus ex equo descendit: & recentissimos quosque, ac fortissimos milites ei iussit comparari. Ille more suo septem fortissimos uno sudore uicit: solusque omnium à Seuero post argentea prǽmia, torque aurea donatus est: iussusque inter stipatores corporis sui semper in aula consistere. Quam ego uiri fortissimam pugnam, ex Scriptore Romano libentius inserui: quòd in rebus Danicis, & Sueticis describẽdis, fides inde fiat Saxoni eius gentis Scriptori.

Maximinus Imp. Gotus.

16. lixas deuincit.

Luctator fortissimus 7. sternit.

ptori. Cuius autoritatem sequimur: quòd multas similes, monstrosasque pugnas in sua gente cõmemorat. Incredibile memoratu est: quan

Maximini cibus & potus admirandus.

tum biberit, comederitque. Amphoram sępè Capitolinam hausit. xl. & ut alij. lx. carnis libras uno tẽpore absumpsit. Seuero semper charus, Caracallæ charior: sub quo magnos Ordines duxit. Macrino abstinuit: tanquàm Imperatoris sui occisore. Heliogabalũ impuram beluam contempsit. Interim in Thracia Gotis suis, & Alanis familiariter usus: cùm optimum Imperatorem Alexandrum rebus potitum audiret, redijt: magnisque ab illo honoribus exceptus est. Primus Ordines duxit.

Fit Imperator Rom.

Multa fortiter gessit. Et Alexandro cæso, ad Imperium peruenit: indignante Senatu, quòd sine autoritate sua imperaret. Bellum grauissimũ gessit in Germania. Et in Italiam reuersus, in oppugnatione Aquilegiæ, à suis desertus, cum filio, cognomine Pulcherrimo iuuene omnium mortalium, cęsus est. Hæc ad amplificandum gentis decus, ex Romana historia de Maximino placuit inserere. Nunc uerò ad gentis huius Goticæ Regẽ Ostrogotam percensendum, unde longius digressi, reuertamur.

Sub Ostrogota Rege eorum, Goti stipendijs solitis priuati, in Romanos armantur: at à Decio repelluntur. Aucti redeuntes, Romanas deprædantur prouincias. Caput. v.

SUB hoc Rege Ostrogota, cuius & diuturnum erat Imperiũ, et fortunati in rebus bellicis successus, satis ampla erat gentis huius possessio: longinquè quoque ditionis Regnum. Nam & Ponti Scythica littora tenuit: in quibus tanta terrarum spacia, tot sinus maris, tot

Gotorũ potentia.

fluminum excursus: ut iam Romano etiam Imperio terrifici uiderentur. Vuandali, Marcomanni, Quadi itẽ his accessere: qui tum omnes Germaniam incolebant. Et de Vuandalis quidèm quæ gens fuerit, cõpertum tenemus: Marcomanni uerò, & Quadi ubi habitauerint, non ita exploratũ est. Quàmuis coniectura licet assequi: latissimam tunc, ut nunc, Vuandalorũ gentem, diuersis etiam, pro diuersitate regionũ tum ut modo, nominibus censitam fuisse. Nam qui nunc Bõemi, Dalmatæ, Sclauoni, Poloni, Russique, suis quique terris nomina uariarunt: una tamen gens, una lingua esse probat. Idẽ tunc, licet in una gente, potuit accidere. Et Marcomanni quidèm magno bello, quod cum eis Marcus Antoninus gesserat, memorabiles habentur. Quadi uerò, & Sueui bello socij illis tum fuere. Sed nunc quod cõcæpimus de Gotis prosequamur. Ea tempestate Romanũ Imperium duo tenuere Phi-

Anno ab Vrbe. 247.

lippi, pater, et filius, primi ad sceptra Principes Christiani: quorũ (Anno secundo M. Vrbis conditę) annus, magno & incredibili apparatu, ingentique

ingentiꝗ cunctorū lꝗticia celebrat̃. Goti subtracta sibi à Romanis sti-pendia, indignè ferentes, rebellionem moliuntur. Quàmuis enim lon gè agerent in ultimis Romanæ ditionis finibus: solebant tamen mune ribus & donatiuis militaribus honorari à Romanis Principibus: & à Ducibus limitaneis, ut uelut fœderati arcerent incursiones exterorū: ipsiꝗ se suis finibus continerēt. Ergò cùm iamdiu nihil tale acciperēt: Rex Ostrogota armata suorū multitudine, fines Romani inuasit Im-perij, Mœsiam, Thraciamꝗ populatus. Mittit Philippus ex Ducibus rei militaris peritissimū Deciū. Qui expedito exercitu, facilè repressit dispersos ad prædam: cōegitꝗ transito Danubio, Gotos se in sua reci-pere. Compertoꝗ, quòd negligentia Limitaneorum militū, Goti ani mosius issent, quàm illi restitissent: exautorauit Milites magno nume-ro: aliosꝗ constituit limiti obseruando. Et rebus prosperè gestis, incò lumem tum reduxit exercitū. Exautorati aūt Milites, contumelia affe-cti: ut se de Romanis uindicarent, iungunt se hostibus Gotis. Quorū fiducia, Rex ipse suorū trecenta milia perarmauit: duxitꝗ denuò in fi nes Romanorum. Tantæ multitudini impares Romani Milites, cesse re uenientibus: & nullo resistēte, prædam opulentā latè cōtraxerunt.

Profligant̃ Goti à Romanis.

Romanos fugant Goti

¶ Marcionopolis Thraciæ urbis origo, obsidio, & redem-ptio. Gepidæ qui, & unde: eorumꝗ à Gotis suppressio.

CAPVT VI.

MARCIONOPOLIS urbs erat in Thracia metrò polis, quæ Traianū Imp. habuisse fert̃ conditorē: indito noīe germanꝗ sororis, quꝗ Martia fuit: quòd Numen loco putaret in-esse. Nā ea mulier, dū aurea pelui ad ripā fluminis, nescio quid lotura consisteret: elapsum de manu uas, profunda petiuit. Vbi tristis mulier suā accusaret secū negligentiam: ecce contra uim metalli, aurū emergit: ac se reddit dominæ merenti. Cuius rei miraculo motus Imp. fertur ci uitatē eo loco condidisse. Quam tam florentem, locupletemꝗ Goti fir mauerant obsidione. Ciues incommodorum pertꝗsi, auro multo redi munt libertatē. Goti accꝗpta ingenti pecunia, se in sua tum receperūt. Sed dum Goti in alieno debacchantur: domestica eorū res incursioni patuit Gepidarū. Qui uicinam genti regionem, quæ nunc Pannonia inferior est, insederunt. Operꝗpreciū est, huius gentis nosse originem. Testatur Iordanes, Gotos fuisse: & hos ab origine, & cum Rege Eri-co, pariter Gotia, quæ pars est Suetiꝗ, antiquissimò tempore egressos, nomen tenere ex quodam conuitio. Nam ternis tum grandibus naui-bus egressi Goti memorantur. Duꝗ cum Rege celeres tenuere portus quos petiuere. Tertia tardior, alios in sinus elabitur. Quorum tardita-tem pertꝗsi alij, Gepanta illos patria lingua, hoc est, pigros atꝗ tardos

Gepidæ, Goti.

dixere: Benè congruente nomine moribus & factis eorundem. Nam & corporis motu, et ingenij tarditate ſegniores perhibent. Inde pauliſper (ut fit) ex Gepantis, mutato nomine appellati ſunt Gepidæ: quod in ea gente, quandiu Regno ualuerunt, uocabulum ex contumelia na-

Faſtida Gepidarũ Rex tum, per multa ſecula in gente durauit. Faſtida gentis tũ Rex erat: cùm Oſtrogota Rex Gotorũ, in prouincijs Rom. cũ exercitu moraret. Is collecto ſuorum non contemnendo agmine, mouet in regionem Gotorum. Siue illum ſtimularet inuidia Goticæ uictoriæ: ſiue aliæ ſuberant cauſæ belli excitandi. Nam ſunt qui ſcribant, Gepidas iam multiplicatos, anguſto iuxta Gotos commorantes, popoſciſſe à conſanguineis, partem Prouinciæ, quę illis erat latiſsima: & quia diu negata fuit, armis occupaſſe: dùm foris Goti pręliarentur. Indignatus eſt Oſtrogota, dum is motus ei Gepidarum nunciaretur. Nihil enim ab illis, uelut conſanguineis, graue formidabat. Sed tum compoſitis foris rebus in patriam contendit. Conueniunt ad oppidum Galtis, iuxta fluuium Hanna. Ibiq; magna partium cõtentione certatum eſt. Quippè quos inuicem, & armorum ſimilitudo, & pugnandi non diſsimilis conſuetudo, aſperis odijs concitabat. Sed cauſa melior, uiuacitasquè uirium tum, & ſemper fecit Gotos pręualere. Nam inclinata parte Gepidarũ,

Gepidarum fuga. nox prælium diremit. Tunc relicta ſtrage ſuorum, Faſtida Rex Gepidarum in patriam properauit: tàm pudendis opprobrijs humiliatus, quàm fuerat elatione erectus. Redeunt uictores Goti, Gepidarum diſceſsione contenti: ſuaq; in patria tranquillitate temporum perfruuntur, per tempora Regis Oſtrogotæ: qui & ipſe, licet uir bello ſemper fuerit exercitus, tamen in pace uitam finiuit.

¶ Philippolim Thraciæ urbem, Cinna Gotorum Rex expugnat. Decius Imp. Rom. in inſidias abductus, à Gotis, cum filio, & exercitu perit. Caput. vij.

Ciña Rex. CINNAM uocat Iordanes, qui poſt Oſtrogotam Regno potitus eſt: quem alij Ombam dixere. Is uires ſuas partitus, mediam copiarum ſuarum partem in Mœſiam direxit populabundus. quòd deſidentibus circa cuſtodiam Romanis militibus, & ipſis inter ſe Principibus de Imperio certantibus, Decius occiſis duobus Philippis, Romano Imperio potiretur. Quę res opportunitatem pręſtitiſſe uidebatur Gotis digraſſandi. Ipſe Rex Cinna octoginta millibus armatorum, ad Enteſiam nouam urbem duxit: quam monumentum uictoriæ ſuæ Traianus erexit: captam à gente Sarmatarũ. Eó Imperator Decius cum exercitu contendit. Sed Cinna ubi adeſſe uidit Romanos cum Imperatore exercitus, retroceſsit. Contẽditq; in Thraciam: Philippolim opulentam ciuitatem expugnaturus. Decius abijſ-

ſe hoſtem

se hostem comperiens, uestigia eius ilico legit: secutus in Thraciam, ad radicem Hæmi montis quieuit. At prius Goti expugnauere urbem, quàm posset Imp. ferre præsidiũ. Expugnatamq; militibus concessere diripiendam. Locupletati inde Goti, erexere animos: ausi in aciem se opponere Romanis exercitibus. Victor autem in primis cõgressibus Decius, hostes in angustias locorum, quæ in Dardanijs sunt, compulit: & obsedit. Expugnassetq; fame, ni proditus à suis fuisset. Gotorum Dux per legatum dicitur postulasse: ut omnium præda relicta, sineretur abire cum suis trans Histrum. Romanus Imperator negauit: auidus illos perdendi. quia toties fractis fœderibus irruperant, qui Prouincias Romani Imperij quiescere non sinerent. Iamq; ferè uoti compos, Trebonianum Gallum, Ducem limitis Misiæ, ad obsidendos aditus, ne fugerent, cum bona parte copiarum misit. Ille consilium Gotis patefecit: eosq; monuit, ut se diuiderent, & alij consisterent in insidijs propè paludem: alij in primo congressu fugam simularent paludem uersus. ut Romanum militem pertraherent in insidias. Goti nonnihil addentes Galli consilio, rem peragunt. Cùm in pugnam descenderẽt: admiratus Imperator nouam fiduciam: quòd qui modo perculsi metu erant, arma poscerent: ignarusq; proditionis, certus uictoriæ, copias educit. Illi statim terga dant. Imperator insequitur. Cùm peruentũ est ad insidias, fit atrocissima pugna, utrinquè cædes magnæ. Deciani difficilime prẹliabanẽ, luto palustri afferente cladem. Tamen non moriuntur inulti: & loco, & fato aduersantibus pereũt. Decius pater, cum filio occubuere. Senior fortè equo insidens, ne uiuus in hostium manus perueniret, insilijt in uoraginem paludis. Quẹsitum post cadauer eius, nusquàm repertũ est. Sed Iordanes aliquanto rem diuersius narrat. Decium cupientem Philippoli ferre opem, cito petijsse Berceam: & inde fugatum ab Cinna (& ut alij uocant Echinna) Rege Gotorũ: reparatisquè in Mœsia uiribus, redisse ad hostes, qui Philippolim cœperant: & priscum Ducem sibi conciliauerant. Ita ipso congressu ictũ sagitta Decium filium occubuisse: & patrem, uel ut filij cædem ulcisceretur, uel ut morte sua finem dolori inueniret, in fortissimos se inmisisse hostes: & nusquàm apparuisse: sed Dijs suis ante congressum immolasse ad Abrittum Mœsiæ urbem. Inde factum loco nomen, Ara Decij appellatur. Ita Goti non solùm uictores, Romanum etiam Principem, cum filio trucidarunt. Nec erat qui illorum uim & arma sustineret: cùm Æmilianus primùm, inde Gallus cum Volusiano rerum Romanarum potirentur.

Philippolis deprẹdatur.

Proditio Treboniani

Gotorum erga Rom. uictoria.

¶ Gotorum excursiones & depopulationes sub Ducibus Vespa, Veduca, & Tarnaro. Caput. viij.

Anno Christi 266.

VESPA, Veducas, Tarnarusq; Duces erãt armorũ in Gotis: qua tempestate, capto ab Rege Persarũ Sapore, Romanorũ Imp. Licinio Valeriano: eiusq; filio Galieno itidẽ Augusto, in omnẽ libidinẽ resoluto: cùm diuersis partibus orbis, multi purpuras in contemptũ Galieni induissent: ipsi quoq; Goti, licentioris euagationis sumpsere audaciam. Nam Ducibus, quos diximus, naues ingresis, mare petiere occiduum. Primumq; enauigantes in Hellespontũ, Asiam peruasere minorem. Ephesum cœpere: uastaueruntq;, incenso illo famosissimo in omni terrarũ orbe Ephesianę Dianæ templo: quod olim gentis suæ fœminæ fundauerunt Amasones. Rursus profecti in Bithyniam, Calcedonem claram urbem subruerũt: quã post Cornel. Abitus aliqua ex parte reparauit: & quàmuis postea refloruerit, uestigia tamen ueteris ruinæ diu præferebat. Ilium quoq; post Agamemnoniacũ incendiũ urbs reparata, sensit Gotorũ iram: uicinisq; urbibus aut populatis, aut incensis, in Thraciam abierũt. Nam ad radices Hæmi montis, urbẽ inuadunt Anchiolos, Persarũ opus. Ibi aquarũ balneis calidarũ delectati, aliquandiu consederunt xij. milibus passuũ ab ea urbe: aquis salutaribus, & quibus in magno terrarũ orbe, reparandis membris, uix similes experti sunt, uehementer affecti. Inde præda insigni locupletes, domũ redierunt. Meminit et Orosius huius tam longinquæ Gotorum excursionis. Græcia inquit, Macedonia, Pontus, & Asia Gotorum inundatione delentur.

Gotorũ excursiones.

¶ Gotorum per Claudium Imperatorem Rom. memorabilis suppresio & clades. Caput. ix.

PRIMVS eo tempore Macrianus, unus ex Ducibus capti Imp. Valeriani: qui etiam, procurante Balista Pręfecto Prætorio, postea imperauit: Gotos per Thraciã, Mœsiamq; digrassantes compescuit: Romanisq; prouincijs fategit expellere. Sed quod ille non impleuit, Claudius Imp. peregit: trecenta uiginti Gotorũ, & qui illis commilitabãt milia uicit: pro magna parte extinxit. Quod Epistola eius Romam missa declarat. Erant in ea multitudine Peuci, Trutingi, Virtungi, Gepidæ, Celtæ, Heruli: sed ductores omniũ fuere Goti. Ob ingentem aũt uictoriam, tãtus Romæ habitus est Imp. honor: ut clypeũ aureum honori eius consecrarent in Capitolio. Vnde apparet: quis tum metus fuerit Gotici nominis in urbe Roma. His de rebus testis accedit Trenellius Pollio in uita Galieni. Goti inquit, occupatis Thracijs, Macedoniã uastarũt: Thessalonicã obsederũt. Quę oĩa cõtemptu Galieni fiebant. Pugnatũ in Achaia Macriano Duce cõtra eosdẽ Gotos: unde uicti per Achęos, retrocesserũt. Scythę aũt, hoc est, pars Gotorũ, Asiam uastabant. Tunc etiam templũ Ephesiæ Dianæ

Anno Christi 274.

Goti. 320000 milia cadũt, per Claudiũ Imp. Rom.

fiæ Dianæ despoliatũ, atq; incensum est. Cuius opus est fama in populo satis nota. Et postea idẽ in Claudio eiusdẽ Imperatoris, Epistolam missam ad Senatũ Romanũ, legendam in populo uiserit talem. Senatui, populoq; Romano, Claudius Princeps. Ego uerba magistri memoriæ non requiro, Patres conscripti: militantes audite quod uerum est. Trecenta uiginti milia Barbarorũ in Romanũ solum armati uenerunt. Hæc si uicero: uos uicem reddite meritis. Si nõ uicero: scitote me post Galienũ pugnare uelle. Fatigata est tota Respubl. Pugnauimus post Valerianũ: post Ingenuum, post Regillianũ, post Lollianũ, post Posthumũ, post Celsum, post mille alios, qui cõtemptu Galieni Principis, à Repub. defecerunt. Non scuta, non spatæ, non pila iam supersunt. Gallicas et Hispanicas uires Reipub. iam tetricus tenet, et omnes sagittarios (quod pudet dicere) Zenobia possidet. Quicquid fecerimus, satis grande est. Hos igitur Claudius, ingenita illa uirtute superauit: hos breui tempore attriuit. Habuerunt præterea hostes duo milia nauiũ: duplicem scilicet numerũ: quibus Iliũ, totam pariter Græciam, omnem Thessaliam, Asiç urbes quondam expugnare conati sunt. At illud Pöeticus stylus fingit: hoc uera continet historia. Ipsius Claudij aliam audiamus Epistolam. Claudius, Braco Duci Illyricano. Deleuimus trecenta uiginti milia Gotorũ: duo milia nauiũ mersimus. Tecta sunt flumina scutis, spatis, & lanceolis. Littora omnia operiunt. Campi ossibus latẽt tecti. Nullũ iter purũ est. Ingens Carthago deserta est. Tantũ mulierũ cœpimus, ut binas, ac ternas mulieres uictor sibi miles possit adiungere. Et utinam Galienũ non esset passa Respubl. utinam sexcentos Tyrãnos non pertulisset: saluis militibus, quos prælia sustulerũt: saluis legionibus, quas Galienus malè uictor occidit: quantum esset additũ Reipub. Siquidèm nunc fragmina Naufragij publici, colligit nostra diligentia, ad Rom. Reip. reparationẽ. Pugnatũ est enim apud Mœsios: & multa prælia peracta apud Martionopolim. Multi naufragio perierunt. Pleriq; capti Reges: captæ diuersarum gentium fœminæ Nobiles. Impletæ Barbaris seruis, senibusq; cultoribus Romanæ Prouinciæ. Factus miles barbarus, & colonus ex Goto: nec ulla fuit Regio, quæ Gotum seruũ, triumphali quodam seruitio non habebat. Quid boũ Barbarorũ nostri uidere iuniores, quid ouiũ, quid equarum, quas fama nobilitat Celticarũ, hoc totum ad Claudij gloriam pertinet. Ita Romanus de Romano scribit Imperatore. Si doctus quispiam ex Gotis, rem in literas retulisset, paulo diuersius sonaret. Et quando in Romanorum testimonia de rebus Goticis incidimus: prosequamur quæ de Aureliano Imperatore, super Gotorum rebus sunt perscripta. Loquitur Valerianus Imp. Augustus. Gratias tibi agit

Claudius Imp. ad Senatum Romanum.

Cl. Braconi scribit.

Respub. ad Aurelianũ epistola. Aureliane Respub. quòd eam Gotorum potestate liberasti. Abundamus per te præda: abundamus gloria, & his omnibus quibus Romana felicitas crescit. Cape igitur pro rebus gestis tibi Coronas murales; Coronas uallares quinq;, Coronas nauales duas, Coronas ciuicas duas: Hastas puras decem, Vexilla uincolora quatuor. Vides, quàm magnum fuerit, cõflixisse, & uicisse Gotos. Addit, Tunicas Ducales Russas quatuor, Pallia Proconsularia duo, Togam prætextam, Tunicam palmatam, Togam pictam subarbalẽ, Sellam eburneã. Nam te Consulem hodiè designo. Scripturus ad Senatum: ut tibi deputet scipionem: deputet etiam fasces. Hæc enim Imperator non solet dare, sed à Senatu qui sit Consul accipere. Aurelianus surrexit: atq; ad manus accessit: agens gratias militaribus uerbis: quæ propria & ipsa apponen-

Aurelianus ad Valerianum Imp. da decreui. Et ego inquit domine Valeriane Imperator Auguste, ideò cuncta feci, ideo uulnera patienter excæpi, ideo & equos, & coniuratos meos lassaui: ut mihi gratias ageret Resp. & conscientia mea. At tu plus fecisti. Ago ego gratias bonitati tuæ, & accipio Consulatũ quem das. Deus faciat, & Deus certus, ut & Senatus sic de me iudicet. Hæc idcirco posui, ut qualis fuerit terror illa ętate Gotici nominis apud Romanos appareat: quãdo tam magnus est honor habitus Duci, qui uel uno prælio superior, retrò uidetur egisse hostes Gotos.

¶ Cannabas Gotorum Rex cadit. Aureliani uictoria, sub Claudio Imperatore, & triumphus. Gotorum sub Probo reconciliatio. Caput. x.

Cannabas Rex. CANNABAS, siue ut alij uocant, Cannabandes, Gotorum Rex erat, cùm Romanũ Imperiũ Aurelianus teneret. Cui prædecessor suus Claudius adhuc Duci, mandauit, Bellum

Aureliano Claudius hoc Goticũ, per Epistolam hanc. Flauius Claudius, Valerio Aureliano suo S. Expetit à te munus solitũ nostra Respub. Aggredere, quid moraris? Tuo Magisterio Milites uti uolo, tuo ductui tribuens. Goti oppugnandi sunt, Goti à Thracia amouendi. Eorũ enim plærique Hæmi montem, Europamq; uexant: qui te pugnante fugierunt. Omnes exercitus Thracios, omnes Illyricanos, totumq; limitem in tua potestate constituo. Solitam nobis ede uirtutem. Tecum erit frater Quintilius, cùm occurrerit. Ego alijs rebus occupatus, summam Belli illius, uirtutibus tuis credo. Vides qualis fuerit Gotorum respectus, quibus fortissimũ Ducẽ, cum proprio fratre Imp. duxit exponendos. Sed ille tũ secũdis usus prælijs, Claudianis auspicijs Rẽpub. in integrũ reddidit. Oro, quę fuit illa magnitudo cladis sub Claudio, cũ occisis. 320000. tã cito poterant Goti reparare uires, ut fortiss. Duce opus fuerit ad gentem reprimendã? Est quod sæpè dixi: rem aliter Gotus, ac Romanus

eque docti narrarent. Idem Aurelianus iam Augustus, cùm in Orien
em aduersus Zenobiam armasset exercitum: in ipso itinere multa per
egit prælia. Nam in Thracia, & Illyrico occurrẽs, Gotos uicit. Ducem
gentis, quinetiam Cannabam, cum quinq; milibus hominũ trans Da Cannabas
nubiũ interemit. Et post Orientis, Galliarumq; uictoriam, cùm urbẽ cadit.
Romã triumphans ingrederetur: inter alios splendore insigni, currus Triumphus
erat cũctis spectabilior, is quẽ Gotorũ Regi fertur ademisse. Eum qua Aureliani.
tuor Cerui domiti trahebant. Hoc curru inuectus Capitolio fert Aure
lianus: cùm Ceruos Ioui suo deuouisset, immolabat. Ductæ sunt & de
cem Mulieres, quas uirili habitu pugnãtes, inter Gotos cœperat: cùm
multæ essent interemptæ, quas de Amasonũ genere titulus indicabat.
Nam Goti, Sueui, Vuandali, Alani, Roxolani, Sarmatæ, Franci, Ger
maniq; ducebãtur in triumpho, uinctis post terga manibus. Attamen
eò res breui peruenit, uiuente, & adhuc imperante Aureliano: quòd
uastatũ cerneret Illyricũ: ac Mœsiam uideret deperditam. Prouinciam
trans Danubiũ Daciam, à Traiano constitutam, & à se renouari ten-
tatam: sublato exercitu, & prouincialibus, reliquit: desperans eam pos
se retineri: abductosq; ex ea populos, in Mœsiã collocauit: suamq; Da
ciam appellauit: quæ nunc duas Mœsias diuidit. Huius aũt successor
in Imperio per mediũ Tacitũ, Probus, cùm Germaniam omnem pa-
casset: Sarmatas repressisset: tendit iter per Thraciam, atq; omnes Ge
ticos populos, fama rerum territos, & antiqui nominis potentia pres-
sos: aut in deditionẽ, si refragarentur: aut si quieturi uiderentur, in ami
citiam accæpit. Durauit hic rerum status per aliquot Imperatorũ tem
pora: ut sub hoc Probo, & qui sequebatur Caro, aut etiã sub Diocleti
ano, & eius consorte Maximiano, nihil in hoc populo nouaretur.

¶ Galerius Cæsar Rom. fortuna iniqua pressus, Gotorum auxilijs subleuatur. Caput. xi.

GALERIVS Maximianus Cæsar erat cum Constan
tio, illectus à Diocletiano, & Herculeo Maximiano Au
gustis: ut secunda potestate fruerent in Romano Impe-
rio. Quorũ Maximianus Galerius Orienti Præfectus, bellum admini
strabat in Narsetẽ Persarũ Regẽ. Cùm interim Diocletianus in Ægyp
to: & Herculeus Maximianus in Gallijs bello detonarẽt. Interim Ga- Galerij for-
lerius, quòd pro ætate insolẽtior uidereẽ: temerè inito prælio, uix æqua tuna.
manu discesserat. Deinde iterũ fortunã retentãs, ferocior imminebat.
Ibi uictus, oẽm amisit exercitũ. Aderat cũ copijs Diocletianus Augu-
stus, & corã illo cõtemptui habitus, in purpura pedes ad rhedã Augu
sti, per multa milia currere sinebaẽ. ut ferocis iuuenis animus exaspera
tus contumelia, cautior in hostes fieret. Igitur reparandis agminibus
circum-

circumſpiciens, Gotos ex Thracijs; Mœſiaquè adiutores promeruit. Quorum forti uſus opera, uictor, pridē uictus, euaſit. Magno prælio & contumeliam detergens, & uictoriam Romanis importans, Gotos auxiliarios diu in precio habuit. Hic uide Lector, ne nominum ſimili-
Goti Galerio operas locant. tudine fallaris. Nam Herculeus Maximianus hic eſt, quem primū col legam accæpit Diocletianus: ſub quo in Gallijs martyrio coronata eſt legio Thebeorū martyrum. Alius uerò Galerius Cæſar erat primùm:
Maximianus. poſtea tamen, cùm & Diocletianus, & Herculeus Maximianus purpuram deponentes, ad priuatam redierūt uitam: factus eſt Auguſtus cum Conſtantio, patre Conſtantini Magni. Cognomento dictus eſt Maximianus: quàmuis apud multos appellatus ſit Maximinus. Sed Pomponius Letus, diligentiſsimus Antiquitatum ſcrutator, ex inſcriptionibus marmorum & æris, Maximianum, non Maximinum teſtatur uocatum. Erat tamen & ante, & poſt Maximinus: hic quidèm in toto Regno ſuccedens Alexandro Auguſto: ille uerò in Oriente Cæſar à Galerio eſt allectus.

¶ Conſtantinus Magnus, Gotos memorabili ſtrage debellatur: at fœdere cum illis inito, eorum opera paſsim utitur. Caput. xij.

A MEMORIA quidèm Aureliani, qui exercitus redu xit à Datia, & Probi Imperatorum: qui Gotos quieſcen tes in amicitiam admiſit & fœdera, quieuere: nec excurſionibus uexauere Romanas Prouincias: auxilia mittētes Romanis Imperatoribus, ubi inuitarentur: & uiciſsim militaria dona receperunt. Nihil perinde magni patrauere: niſi quòd auxiliarijs copijs Rempub. Romanā fulcierunt. Paulatim uerò in obliuionem uenere Romanis. Sub Augu-
Anno Christi 338. ſto deinde Conſtantino Magno ſe commouentes, ubi & Mœſiam, & Thracias excurrere tentauerunt: magno prælio fuſi, non minorem cla-
Gotorum clades magna. dem ſub hoc Imperatore, quàm ante ſub Claudio accæperūt. ut Blondus ipſe teſtatur. Et tamen, quòd non contemnenda manus bello ſuperfuerit, indicat fœdus, quod idem Imperator cum illis renouauit. Neq; enim fœdere opus extitiſſet: ſi ad internicionem ab illo cæſi, uires aut uehementer attenuantes, aut nullas retinuiſſent. Quo inter alia comprenſum eſt: ut uocati Romanis ſignis adeſſent: militarentq; Reipubl. Quod ipſum magnificè impleuerunt. Nam eorum forti opera, ſæpè uſus eſt in Sororium ſuum Licinium: quem Galerius Maximia-
Licinius Imperator. nus Cæſarem legit: ipſe Conſtantinus data in coniugiū germana Conſtantia, etiam fecit Auguſtum. Erat enim uir militaris, induſtriæ periiſsimus, & Reipub. plurimum neceſſarius. Sed exoſor Literarum, & Chriſtiano nomini inimiciſsimus. Vnde factum eſt: ut odium merere tur

tur optimi Principis Constantini Magni. Cunq; in eum duceret iterũ atq; iterum Constantinus, Gotos semper habuit auxiliatores. Nec semel illum uicit, semper renouantem bella. Vnde factũ est: ut omni honore destitutum, precibus uictus sororis, priuatum illum uiuere sineret in Thessalonica. Sed cùm neq; sic satis quieturus uideretur, scripsit Constantinus Senatui Romano: quid de Licinio faciundum uideretur? Ille rescripsit: Militum eum iudicio permittendum. Vnde euenit: ut iter facientem, milites opprimerent. Hæc idcircò scripsi: ut cognoscamus, Gotos in precio fuisse illa tempestate. Blondus quidèm nostrorum Scriptor temporum, breui commemoratione percurrit Gentis huius memoriam. quoniam ab ea cœpit inclinatio Romani Imperij: quam ille in primis describit. Et tamen originem non explicat: media tempora multa transilit. Id quod nos transiuimus. tamen attingit: Bassianum Seueri filium, leuibus prælijs castigasse magis Gotos, quàm subegisse. Gordianum quoq; minorem, ibi exercitum habuisse: conflixisseq; cum gente. Proxima ætate, Decium Ducem à Philippo Imperatore missum, aliquot prælijs inferiorem, infecta re ad Italiam rediisse: cùm fortè causis & uijs sese monstrantibus, in odiũ Philippi ad Imperium Romanum aspiraret. Sed præterit, eundem Decium iam Imperatorem, cum Cęsare filio eiusdem nominis, totis uiribus conflictantem huic genti, cum filio, & exercitu perijsse. At quæ nos in medio, usquè ad Constantinum commemorauimus, silentio transit. Nos uerò compertum tenemus: Gotos sub Constantino Magno. xl. milibus armatorum, quorũ erant Duces Ariaricus, & Atricus militasse: eorumquè forti opera usum: primùm, ut diximus, in Licinium: deinde in alias ubi opus erat gentes Imperio rebelles.

Licinij mors.

¶ Gibericus Gotorum Rex, Vuandalos uincit, & expellit: qui ad Imp. Constantinum fugientes, pacem impetrant. Deq; Gentium nominibus uariatis.

CAPVT. XIII.

GIBERICVS in gente sua Regnũ tenuit, adhuc Imperante Constantino magno: patre natus Hilderico, auo Ouida. Hic accæpto Principatu, cum Romanis quidèm fœdera seruauit illibata: sed erant uicini Vuandali sub Rege suo Vuisimaro, quos suę ditionis facere cogitabat. Consederant autem ad ripam Danubij Borealem: à Gotis ad Occiduum, supra Marcomannos: qui ab illis ad occidentem habitabant. A Meridie Danubij ripam, ab Aquilone Hermunduros habebant. Gibericus itaq; ducens in Vuandalos, magno illos bello uicit: multis mortalibus utrinq; cadentibus. Victi autem Vuandali, ad Imperatorem confugiunt Constantinũ: pacem ab illo, & sedes in Pan

Gibericus Rex.

nonia postulantes. Et impetrarunt: icto fœdere cum illo, Ibicꝙ consedêre usꝙ ad tempora Honorij Imperatoris: donec à Stilicone euocarentur. Quod in Vuandalia dicemus. Tempore ex illo cœperunt Duces illorum, Imperiali se Aulæ insinuare. Vnde tanta creuit Stiliconis autoritas, ut Imperatorum duorum medius, alterius gener, alterius esset socer. Quod suo loco exequemur. Sed tum Goti Vuandalorum uictores, pacem genti ab Imperatore datam, uiolare non ausi, quietos Vuandalos dimisere. Hic operæprecium est agnoscere: non solùm in hac mundi plaga, uerùm & in toto orbe terrarum, crebrius mutata esse nomina gentium: Siue quòd aliunde uenientes, pulsis habitatoribus, sedes occuparũt: Siue à magnifico Rege, nomine mutuato. quod Romanis & Ægyptijs acciderat: Siue ab singulari casu sit nomen inditum genti: Siue ueteri populo ad internecionẽ deleto, uictricis gentis uocabulum in loco perdurauit. Quod ipsum exemplis astruere nouissimis, utinam non tanta suppeditaret copia. Nam Hungari Pannonias, de suo nomine dixere Hungariam. Turcę Asiam omnem minorẽ, olim suis Prouincijs distinctam, nunc Turciam magnam appellauere. Nouissimi Tartari, olim Sarmatiam, nunc de suo uocabulo Tartariam uocauere. Idem uetustis illis seculis intelligere debemus contigisse: ut non difficilè sit commonstrare, qui olim fuerunt Marcomanni: ubi Cornelio Tacito auscultemus, grauissimo Autori, & Germaniæ diligẽtissimo Scriptori: qui ait. In Hermunduris Albis oritur (hi sunt hodiè Moraui. nam & in eorum montibus fons est & scaturigo Albis fluminis) Iuxta Hermunduros Narisci: ac deinde Marcomanni, & Quadi agunt, præcipua Marcomannorum gloria, uiresquè, atꝙ ipsa etiam sedes, pulsis olim Böis, uirtute parta. Hanc accipio Böemiam: in qua gens manet Vuandalica. Inde manet nomen: ut apud Ptolomęum dicatur, Böiemi gens magna. Et uerè magna etiam nostra tempestate, quæ Russiam, Poloniam, Böemiam, Dalmatiam complectitur: una etiam utens lingua Vuandalica. Nimirum Marcomanni gens debet intelligi magna, fortissimaꝗ: quæ Marcum Antonium, pij Antonini successorem, Commodi patrem, triennio fatigauit. ut difficilimũ hoc omnium bellum, & olim Punicis comparandum apud Scriptores habeatur. Aurelianus, & Probus quoꝙ Principes in Romana Repub. optimis comparandi, huic genti acerrimum bellum, sed difficilè inferebant: & utricꝙ uictores, domita gente, ab Romanis Scriptoribus efferuntur. Aliter Marcomanno ęquè docto, si extitisset, narraturo. Sed ad Gotos nostros reuertamur: qui sub Giberico Rege compositi, pace longæua ad exitum eius quieuêre.

Vuandaliæ lib. 1. cap. 22.

Nominum mutatio unde.

Corn. Tac.

Böemia magna.

¶ Arma-

❡ Armanarici Gotorum Regis clarissimi, uictoriæ: cum Nationum aliquot descriptionibus. Caput.xiiij.

Armanaricus Rex.

ARMANARICVS nobili Amalorum familia natus, Gotorū Regno successit. Qui omnes ante se Reges, magnis rebus domi, forisq; gestis, non solùm æquauit, sed & exuperauit: longè circumductis uictricibus signis per multas nationes: & cùm Orientē uersus, & in Boream longè, lateq; perdomuerat nationes, à Romanis tamē Prouincijs abstinuit. quod fœdere prohiberet. Vnde factū est: ut in Romanis historijs illius nomen non legatur. Sed inter Gotiæ Reges fertur illustrissimus. Post alias bello subactas, Herulorum gentem bello aggreditur. Ea ad paludes Mœotidis (Ablabio autore) tum consederat: nomen à loco mutuata. Nam loca stagnantia ex paludibus, Gręci Hele ferunt appellare: Inde ut fit transuersis literis, pro Heleris, Heruli sunt uocitati. Gens quantū pernicitate agilis, tantū in superbiā euecta. Nulla è propinquo gens, quæ nō leuem armaturam ex ea natione delegerit. At quæ sæpè illis agilitas, & ad cursum uelocitas profuit: apud Gotos prodesse non potuit. Nam stabilis illorū pugna, cursum ademit: cōegitq; manus conferre aduersis hostibus. Vincuntur: funduntúrq;: & qui superfuere cædi, manus dare coguntur uictoribus Gotis. Inde in Venetos Armanaricus arma uertit. Nemo explicuit, quę gens fuit Venetorū. Cùm & Plin. & Tacitus, & Ptolomæus eam nominent in regione Orientis considentē. Cæterùm Iordanes ex Ablabio prodidit, quæ gens fuerit: asserens trinomiam esse, Venetos, Anches, Sclauonos. Non alios accipimus fuisse, quàm Vuandalos, gentem latissimam: quæ pro magnitudine sua, uarijs, ut diximus locis, diuersa nomina & tunc, & nunc sortitur. Sclauonorum, siue ut nunc habet consuetudo Sclauorū, usitatissimū apud omnes nomen est. Cęterum antiquissimū est Vuandalorum. ut testis est nobis Tacitus optimus Germanię illustrator. Accedit Plinius, qui uetustissimū amplissimæ gentis tradit Vuandalorū nomen. Quod uocabulū usq; adeò apud multos habetur abolitū: ut nisi uernacula Saxonū lingua conseruaret: quæ Sclauonos, Vuenden appellat: hodiè qui Vuandali, & ubi essent, ac olim fuissent, ignoraremus. Cùm bello urgeretur ea gens à Gotis sub Armanarico, infinita multitudine prodijt in aciem, pro copia populorū. Sed quòd sępè aliàs, tum etiam apparuit: nihil tam obfuisse uictorię, quàm multitudinē sine ordine pugnantium. Cessere tamen Vuandali Gotis: & imperium subiere uictoris. Nec ea gente licet latissima in deditionem accępta, quieuit Armanaricus. Stimulauit illum magni nominis umbra: ut à mari ad mare dominationem diceretur protulisse. Estonū gens est, quæ etiam nunc habitat ad

Heruli, Sclaui sunt.

Superantur Heruli.

Veneti, origine Vuandali, seu Sclaui.

Vincūt Goti Vuandalos.

Estones, Liuonien,

tat ad littora Sarmatici maris: quæ nunc Liuonia dicitur. Perseuerat nomen gentis, & lingua sua. Eam sibi subijcere conatus Gotorũ Rex aggreditur. Vnde facilè est intelligere: omnes à Danubio in Boreã nationes, illi iam paruisse. quòd per illas, tanquàm subiectas, aut pacatas tam longè ductaret exercitũ. Nimirũ maiorem illius partem tunc, & nunc Vuandali tenuere. Nunc tamen Danubio proximi sunt Hungari, gens post eam ætatem quam describimus ingressa. Inde Böemi. Post pauca Poloni. Et post Letuanos in littore maris sunt Estones: q̃s suo parere imperio, armis Rex ipse cõegit. Inde bellum illi maius exarsit ab Hunorum gente: quæ tunc transisse Mœotidas fertur paludes.

¶ Hunorum origo, & Armanarici Regis Gotorum mors. Caput. xv.

QVIA Hunorũ gentis celebre nomen, ex hac ętate in tẽpora durauit Caroli magni: sæpiusq́ illius mentio incidit nostrę narrationi: operæpretium uidetur, ostendere ex autoribus, quæ gens fuerit, unde uenerit, ubi consederit. Tradit Iordanes Rauẽnas Archiepiscopus, et ante illũ Ablabius Senator Rom. à quibus Sigibertus Gemblacen. Monachus accæpit. Tempore uetustißimo, cũ primũ Goti egreßi Suetia, ad confinia Mœotidis paludis sub Erico Rege peruenissent: fuisse in eorũ medio Magas mulieres, quę tonitrua, fulgura, tempestates aëris pro arbitrio cõcirent. quod genus frequens erat in Suetia, Noruagiaq́. Cùm inibi ignotus adhuc maneret uerus Deus. Sed tum Ericũ Regem, odio Maleficiorũ, ab exercitu suo profligasse Maleficas, & in ulteriorẽ ripam paludũ transposuisse. ne ullo eorũ cõmercio gens sua contaminaretur. Illæ aliquandiu errabundæ, uagum hominum genus Scythicæ nationis reperientes, sociarunt cum illis connubia. Et quanquàm uetularum ætas maleficijs plurimum utatur: erant tamen in eis ætate integræ, quæ prolificarent. Coaluit hoc semine breui magna seges hominum. quòd in regionibus frigidis, rarior est aëris contagio, quæ solet mortales consumere. Et permansit hoc genus hominum per multa secula nostris hominibus incognitum. quòd in alteram paludum ripam, nulla erãt commercia cum citerioribus. Cerua fuit, quæ uenantibus iter monstrauit. Ea canibus exagitata, inuicem tentauit iter, per superiora paludis contendens in alteram cõtinentem. Secutus uenator, didicit paludem fore meabilem: et constitutis per interualla signis, itinere quo uenerat, reuertitur ad suos. Id cùm iterum atq́ iterũ pertentasset: cerneretq́ cultiorem hac parte terrã, quàm in sua regione: Principibus in populo rem aperuit. Qui ubi compererunt uera narrantem, omni suorum multitudine collecta, cum uxoribus & liberis, & cum tenui quam præferebãt suppellectile,

Magæ expulsæ. *Hunorum origo.*

nouas

nouas sedes quęsituri, paludes transierunt. Noua hominũ facies, terrorem ingerebat cernẽtibus. Nam breuis eorũ statura: toruus aspectus: luminũ puncta potius, quàm oculi: color teter, insuetis tartaream faciẽ pręferebant. Iordanes Incubis spiritibus progenitos primos arbitratᷣ: Alij Faunis agrestibus: quos aiunt syluas incolere, nihil humanũ pręter solam speciẽ prætendentibus, ortos prodidere. Mihi probabilior narratio uisa est, quàm posui, Scytharũ ortos genere. Sed certiora quędam de origine Hunorum nobis tradidit Berosus Babylonicus sacerdos: cui publico munere contigit, Antiquitates renouare, & Annales perennare. Is ultra Cataclysmum ascẽdens, ostendit Noham noui Seculi patrem, quem historia sacra Noe appellat: post diluuiũ genuisse Tuisconem. Is filios reliquit Hunũ, Vuandalũ, Sueuum, Marsum, & reliquos intra Tanaim et Renũ omnes commorantes. Vnde apparet: omnes ex his nationes prodeuntes, Europęas fuisse, nõ Asiaticas. De ea aũt Hunorũ regione, quam Mœotidẽ transeuntes occuparunt, duo sunt probata testimonia: quòd eas tenuerint uastas solitudines, quas olim Sarmatæ, quos Græci uocant Sauromatas, nunc Tartari tenent. Nam Saxo Danicus scriptor, Regũ suorũ diligentiss. cultor, multis locis commemorat: Danorũ Reges Hunis bello fuisse congressos, mediam habuisse Russiam, quã Danus ad Hunos, Hunus item ad Danos profectus pertransibat. Alterũ testimoniũ reddit Priscus historicus. Is enim à iuniore Theodosio, cuius erat Epistolarũ magister, ad Hunorum Reges Orator in Scythiam missus, Imperatori scripsit. Ingentia se flumina transeuntes, ad loca peruenisse: ubi dudum Indigoia Gotorum fortiss. Sarmatũ dolo occubuerit. Indeq; non longè ad uicum, in quo Rex Atila morabatur, accessisse: uicũ inquàm instar ciuitatis amplissimæ: in quo lignea mœnia ex tabulis nitentibus fabricata uiderit: quarũ tabularũ compago ita solidũ mentiebatᷣ, ut uix ab intẽto posset iunctura tabularũ comprehendi. Erant triclinia ambitu prolixiore distincta: porticusq; omni decore dispositæ. Area uerò curtis, ingenti ambitu cingebatur: ut amplitudo ipsa Regiam aulam ostentaret. Hæc sedes erat Atilæ quondam Regi, Barbariem totam tenenti. Hæc captis ciuitatibus, habitacula præponebat. Huni ergò Gotis, adhuc gens incognita, ubi sub aspectum armati uenerunt, Gotos inuictam gentem, & quæ multas in suam ditionem nationes redegerat, terruerunt. quòd atro colore, minutis oculis, imberbibus genis, uocis incognito stridore uiderentur. Sed tamen in aciem prodire ausi, uirtutem insueti hostis statuunt experiri. Equidèm turbari potest ad insueta Virtus, perturbari uerò non nouit. Animabant illos tot per gyrũ de gentibus uictorię. Rex ipse omnium opinione inuictus, augebat fiduciam. Sed illũ tum

Hunorum facies & habitus.

Berosus de Hunis.

casus eripuit præliaturis. Nam cùm pridem tulisset acriorem in fœminam, mariti sui desertricē sententiam: quòd indomitorū pedibus equorum alligata, discerperetur: fratres eius obseruato tempore, latus Regis Armanarici gladio foderunt. Quo accępto uulnere, cùm deijcerentur Gotorum animi: Hunorum sunt erecti. Quo fidentius in prælium egressi, Gotorum terras uastabant, nullo in aciem occurrēte. Rex aūt cùm uulnus corporis incrudesceret: accedente uulnere mentis, de Hunorū digrassatione, dolore aūt confectus, rebus excesit humanis: plenus dierum, quòd decimū supra centesimum annum uitæ impleſſet.

Armanarici Regis. 110 annorum mors.

¶ Ostrogotorum in uicinos Hunos crudelitas. Tributo se eximentes Goti, congressu tertio, uictoribus Hunis tributarij redduntur, occiso Vuinitario. Caput. xvi.

Vuinitarius Rex.

VINITARIVS Armanarici ex fratre nepos, in sceptra successit. Sed ex hoc die quo Ostrogotæ sub tributo uiuerent Hunorum: Vuisigotæ facta discesione, suæ libertati prospexere. Cæterum Ostrogotæ relictis quas tenuere sedibus, in Ponticum latus, ueterem mansionem abiere: Hunis iam dominis suis cedentes. Gens indomita ferre iugum, iam tunc rebellionem meditabatur. Nec diu differebat concæpta consilia. Quippè uires exacuens, in proximam sibi gentem duxit exercitum: factaq; congresione, captū Regem, cum filijs, & septingentis Primoribus in exemplum terroris cruci affixit. Exigentibus id eorum demeritis: quòd Gotos priscis sedibus consistere non paterentur. Sed cùm iam tributa Rex Hunorum Valamber à Gotis exigeret: non est passus Vuinitarius, gentem suam, libertati natam, seruire sub tributo: bellum pro ære offerebat. Accępit ille: & comparatis exercitibus ducebat in Ostrogotas. Augebat Gotorum fiduciam recens uictoria. Difficilis aditus Hunorum accesserat. Ita magnis utrinq; spiritibus in prælium itur. Primo certamine Goti uictores fuere. Repetito certamine, idem exitus. Iam certū erat, uinci posse & Hunos. Itaq; maiore animo tertium quoq; prælīu ineunt. Ibi post multam stragem, fortisimè pugnans, cadit Vuinitarius: dantq; manus Ostrogotæ uictoribus Hunis, pristina tributa non recusantes.

Gotorū crudelitas in uicinos.

Huni Gotos uincunt.

¶ Turismundus uictis Gepidis, & ipse cadit: quem in. 40. annos luxerunt Ostrogotę absq; Rege. Fit interim memoria reliquorum Regum. Caput. xvij.

TVMMVNDVS potentisimi quondam Armanarici Regis filius, non æquè paterna in sceptra concesit. Quippè ille toti genti solus imperitans, multis adiectis in circumitu nationibus dominabatur: filius autem solis Ostrogotis, Vuisigotis deficientibus, ægrè regnabat, sub tributo Hunorum, cùm etiā magno bello nimis

lo nimis attritæ erant gẽtis huius uires. Quieta erant Regis huius tem pora. quòd extenuatæ uires nihil magni admitterent. Cunq; non diu post in fata concessisset: filius eius Turismundus in sceptra peruenit, primo iuuentæ suæ flore perornatus, Qui secundo Regni sui año mo uit in Gepidas: magnoq; prælio iam uictor, ipse super hostium quam fecerat stragem occubuit. Quem sic luxerunt Ostrogotæ: ut per años 40. non aliũ sibi regnare Regem paterentur. Tam pertinaciter amori Regis inhærebant. Cuius filius Hermundus, non magnifaciens pater num Regnũ, quòd sub iugo uiuerẽt Hunorũ: cum filio suo Beterico, ad Vuisigotas se contulit: et sub Theodorico Vuisigotorum Rege (is erat, qui cum Etio in Atilam pugnabat: de quo suis locis dicam) tacita generis sui nobilitate, cum magna gloria militauit. Interim Vualamir, filius Vuandalarici, nepos Vuinitarij, Regnũ accẽpit cum fratre Diet maro: accedente tertio Vuitimaro. Eratq; in tribus fratribus mira cha ritas, & grata cernentibus contemplatio. Quando Dietmarus pro fra tris fulciẽdo Imperio militabat: Vualamir pro ornando germano cõ tenderat: Vuitimarus utrisquè obsecutus, neutri deerat. Sed hẽc post ea suis locis explicanda: nunc per anticipationem quandam sunt atta cta, ut Regum Ostrogotarum successionem, à Vuisigotis, de quibus mox, discernamus.

Turismun dus cadit.

Vualami rus, Diet marus, Vui timarus.

¶ Redit ad Suetiæ Reges describendos. Ingo à Danis cum fratre, ab Haraldo Danorum Rege uincitur, & cadit, noua Acierum instructione. Caput. xviij.

VT AVTEM quod ab initio constituimus exequa mur, Gotorum prẽclara facinora inter Sueticas res com memorare: quòd Suetiæ Regnum, prima gentis incunabula Goti re cognoscunt: nunc paulisper Goticis intermissis, quas ad Valentinia num usquè Imperatorem produximus, in Suetiã denuò respiciamus. ut quæ uicinis patrata sunt temporibus, propinqua narratione iun gantur. Nequè enim cõgruit, longè supra repetere narrationem. quan do unius gentis facinora, diuersis Orbis partibus digesta, unum in or dinem contexere conamur. Ingo maior natu inter tres Alueri filios, sceptris paternis iusta & legitima successione potitus, fratribus Ola uo atquè Ingello, ditiones suas secreuit: ipse totius Regni iura mode raturus. Prima illi cura fuit, amplificandi Regni: qua fiducia ausus est bellum Danis indicere. Præter enim exercendarum uirium, & au gendarum opum causam, & gloriam Imperij prolatati, alij suberant non contemnendi rerum stimuli: uel de finibus: uel de cuiusq; quod prætendebatur, ut fit, iure in alterna ditione. Danorum autem rebus tum HARALDVS præerat: qui sollicitus de futuro bello,

Ingo Rex. Vide supra lib. 1. cap. 49.

Visio Haraldo facta. Daniæ lib. 2. cap. 10. quod Sueci indixerāt, Religionis suæ implorat auxiliū. At illi uisa est astare imago Senis lusci, qui se Othinū memorabat. Is anxio Regi de futuri belli euentu, uisus est tradere rationē struendarum acierum: ut tribus turmis copias partiret: & unamquamque sua ratione dirigeret. ut ab acie in qua gemini præerant, usque ad uiginti gradatim cornua densans procederet. Mediam faceret turbam iaculatorū. Postremam uerò ad exemplum primę instrueret: & in subsidijs omniū generum armatos collocaret. Equitum alas iungens lateribus. Hac ratione institutus à Sene Haraldus, tantum fiduciæ, animique concæpit: ut non expectatis hostibus, bellū ipse transferret in hosticā terram. Ingo, & Olauus fratres, comparatis agminibus inexpectato hosti obuiam pergunt: confliguntque uiriliter. Sed tantū præstitit noua acierū instructio Danorū Regi: ut tumultuario de more pręlio ingruentes, Suecos facilè superaret, opprimeretque magno prælio uictos, Regem, cum fratre. Tertius ab annis minor frater, ualetudinis usus excusatione, Legatos de pace mittit ad uictorem. Pacemque impetrans, pactis conditionibus in societatem rerum omnium assumitur: ab Haraldo eius Sorore traducta in coniugium. ut amicitiæ uinculum affinitate firmaretur.

Ingonis, & Olaui fratrū casus.

Ingellus Rex Suetiæ, consensu Sororij Danorum Regis Haraldi, confirmatur. Caput. xix.

INGELLUS post cęsos in Danico bello fratres, permittente uictore, sceptra paterna arripit. quòd iuncta affinitate, non uulgaris illis amicitia intercederet. Huius autē Regis tēpora, ut fuere breuia, sic nullis ab illo rebus gestis sunt illustrata. Sunt tamen, qui tradant Danici Regis germanam, non illo uolente ductam, sed raptu cognitam, germano abductam: belloque diuturno repetitam. Quæ res non aliena moribus erat eius gentis. Nam clarissimum facinus duxere: Nuptias gladio promereri. Igitur Ingellus memor fraternorum casuū, armis decernere cum Haraldo non præsumpsit, sed furto instititgermanā abducere: uotoque potitus, bello ingenti repetitam defendit. Haraldus id quod erat res ipsa, iniuriam posthabuit: & legitimis germanæ nuptijs, meliore consilio præbuit consensum. Ita pax inter Reges firmata, interueniente Coniugij uinculo. Acçepta autem uirili ex ea prole, mox rebus excessit humanis.

Nunc impudentissimū.

Belli apparatus in septenniū usque describitur. Regū item utriusque partium ad Milites exhortatio. Caput. xx.

RINGO admodū puer, patri Ingello successit in Regno: non tā suis uiribus, quā proximi Danorū Regis Haraldi auunculi sui armis securus. Sed cū iam in seniū uergeret Haraldus, longęuaque ętate armis desuesceret: malè consultū iri Regno suo

suo putabat: quòd nõ ullus esset armorũ usus. Iuuenta minorũ nullis prælijs assueta uideretur: Si externũ ingrueret bellum, ludibrio hostibus futuram. Inciderunt quoq; simultatis causæ in Nepotem Ringonem: ut in illũ potissimùm arma pararet. Tantus aũt fuit belli ingruentis apparatus, ut toto septennio Reges præluderent exercitandis uiribus, colligendis auxilijs, parandis armis, nauigijs instruẽdis. Quę res indicio est: non tàm acerbis odijs ab Haraldi parte in bella fuisse procursum, quàm erudiendæ Iuuentutis gratia: ut se rebus bellicis assuefacerent, & militari gloria fulcirentur. Simul, quòd indecorũ arbitraretur, uirũ se per omnem ætatem armis exercitũ, magis molli thoro exesum, morbo tabescere, quàm semel in acie fortiter pugnantem, militari exitu uitã senilem profundere. De auxilijs quę quęq; pars contraxerat, longa est Saxonis commemoratio: qui Starcuterũ narrationis facit Autorem: ut pars magna belli fuerit. Ita se, qui cunctis rebus nõ solùm intererat, sed etiam multis præerat, omnia auxilia, pugnamq; multiplicem, esse ab illo scriptis designata. Operęprecium hic ergò agnoscere: quæ cuiq; auxilia uenerint. Nam Danorũ Rex, pręter Regni sui uires, quas totas cõtraxerat ex Vuandalia, Saxonia, Anglia, Frisia copias multas duxit in arma. Inerant fœminæ armis innatæ, non solùm gregarios inter milites operam nauantes, sed quę ordines ducerent sui sexus. Vuandalici generis hæ fuere. Tanta cõfluxit nauiũ multitudo, ut mare, quod Scaniam atq; Sialandiam dirimit, iunctis naualibus terrestre iter pręberet cõmeantibus: quod tamen ubi artissimũ est, quatuor milia passuũ habet in latitudine. Erat in Scania exercitus equestris ac pedestris: ad supplendas, ubi opus uideret turmas. Nauali eñ prælio dimicaturi concurrerant. At altera de parte Suetici generis omne robur cõcurrerat. Accessere auxilia Liuonũ, Estonũ, Curetumq;: plurimi Noruagi, Tilensesq;. Nec deerat illis ordinibus decus fœmineũ. Hetha nomen erat puellæ, quæ cornu in acie tuendum accæpit. Primi Sueci locũ pugnę præfinitũ tenuere. Nam Danis aduersi uenti, aditũ nisi post septenniũ non dedere. Steterant in cõspectu classes. Diriguntur in ordines pugnaturi. Ibi quisquè Ducum, sua agmina, quibus potest uerbis concitat in pugnam. Haraldus suam ab Ringone contemni queritur Senectam: inmemorem esse iuuenem, quòd per Senem regnet. Multipliciter & iura sanguinis: & sua benefacta proijci. Meminerint quiquè, quàm sit iniuriũ, Senem ab Iuuene bello lacessi. Fortiã facta Patrum pro se quisq; recolat: paratam esse in manibus Victoriam, si uiri sint. Opima spolia manere uincentes. At parte altera Ringo circũuectus, suos alloquit̃. Delyrũ Senẽ esse, qui hostilia regat. Mollẽ opponi militiã. Quippè esse Germanos, Vuandalos, Borealibus armis

Belli apparatus.

Danicæ lib. 2. cap. 11.

Danorum auxilia.

Suecorum auxilia.

Haraldus ad suos.

Ringo ad suos.

uinci ſolitos. Auſpicari ſe, multis ex rebus uictoriã. quòd uiribus præualeant. quòd animis exuperent. quòd iuſtiore cauſa laceſsiti, in prælia ueniant. Tantùm perſeuerent quibus ſunt animis. Nullum fore dubium, uictoriam ſuis partibus aduolaturam.

¶ Cadit bello Haraldus. Victor Ringo, Regna partitur. Olo Rex à Starcutero ſicario nudus transfoditur.

CAPVT XXI.

SIGNA canunt. Prima miſsilia mittuntur. Subducitur cœlũ denſis ubiq; iaculis. Vulnera, necesq; promiſcuè fiunt. At ubi propius res agitur: micant in manibus gladij. Cędunt, cędunturq;. Stabat de ſuorum parte Starcuterus, uir monſtroſæ fortitudinis: fortiſsimos quosq; obuios ſternit: uulnus non leue & ipſe excipit. Pro multitudine pugnantiũ uaria erat prælij fortuna: hic uincẽtes, illic uincuntur. Alternant diu ſpes, & metus. Dubijs diu pennis inter utranq; aciem uictoria uolitabat. Sed Danici Regis interitus, ſtatim uertit in Suecos uictoriam. Vir ætate decrepitus, luminibus cæcutiẽs, iam uitæ pertæſus, in denſiora ſe mittens agmina, telis obrutus cadit. Cadunt pariter animi de hac parte pugnantiũ: eriguntur Suecis. At Ringo ubi comperit Haraldũ corruiſſe: iam unam cernens ubiq; pugnæ ſortem: miſeratus cauſam Danorũ, Receptui cani iuſsit. Ardentes animos, ex Marte difficilè reuocat. Iam una de parte fuga, ſęuitiam uincentibus interdicit. Regium cadauer, Regiorumq; Procerum ad funera dimittit. Ipſe diſponendis, ordinandisq; in Daniã rebus iam uictor intentus, Hetham puellam, quòd eius ubiq; fortem expertus eſt operam, Daniæ Regno præfecit. Contumeliam perinde genti inurens: quòd fœmineo digna uideretur Imperio. Cæterum Scaniam ab reliquo Daniæ Regno pręſcindens, Oloni Noruagiorũ Regis filio permiſit regendam. Sed facilè pertęſum eſt Daniæ fœminei Imperij: Olonem precibus adoriuntur, demat Danico nomini contumeliam: ipſe ſibi Regnum omne deſumat gubernandum, ſe ſponte defecturos, ut culpa uacet apud Ringonem Sueciæ Regem. Nec difficilè fuit, ambitioſo perſuadere Regnum inire: uocatam ad ſe Hetham, Daniæ Regno iubet abſtinere: ſola Iutia in reliquum contentam: cui tamen annuum imponit, ne libera credatur, tributum. Ipſe ad natiuam crudelitatem conuerſus, breui effecit, ut pœniteret Danos illum aſciuiſſe. In deſyderio illis eſſe cœpit fœmina quam contempſerant. Sed non tam facilè fuit deijcere, quàm Regem conſtituere. Igitur Starcuterum auro promiſſo adoriuntur: tyrannum è uita auferat. Ille uel auaricia corruptus, uel ſæuitia Oloni Regis permotus, operas pollicetur. Balneis ſe lauandũ Olo prębuit. Ingreditur Sicarius ex fortiſsimo pugile. Olo miratus

Haraldus cadit.

Daniæ lib. 2, cap. 11. b.

Hetha Danię pręficit.

Olo Daniæ ſe ſubmittit.

Daniæ lib. 2, cap. 12. c.

miratus uenientem Starcuterum, acri contuitu hominē reuerberat: ut propoſiti pœnitens, pedem referret. Ea uis erat luminoſorum in Rege oculorum: ut quem armatæ acies non terruerunt, nudi hominis aſpectum ferre non poſſet. At Rex conſcius luminum ſuorum, cùm cuperet noſſe quid afferret: nihil ueritus proditionem, à pugile inuictiſsimo oculos deiecit. Ille adortus Regem, nudum gladio confodit. Vno hoc crimine gloriam fortitudinis obſcurans. Cuius rei pœnitudo ſtatim ſubijt: permanſitq́ in finem uitę. Nam in ſe reuerſus, nimium accuſauit auariciam ſuam: quòd Regem nihil de ſe malè meritum, fidentē, nudū confodiſſet. Igitur pecuniam, quam precium Regiæ necis accęperat, collo appēſum circumtulit: inuitans omnes eo precio ad necem ſuam. Multi præteriere, uiri fortis ſanguine abſtinentes: nonnulli malè ſibi timentes, quòd etiam in ipſo mortis momento ſe uindicaret.

¶ Starcuteri cum Hathero Dialogus elegantiſsimus, Saxonis Carmine deſcriptus. Cuius Hatheri manu tandem Starcuterus obtruncatur. Caput. xxij.

HATHERVS quidam inter Sueticam nobilitatē nō infimus, in uenatione agens: cùm uideret ſenem de longinquo, minus agnouit: ſed duos ex comitibus admiſsis equis, iubet præripere uiam, ſciſcitaturos, ſi Starcuterus ſit quem uideat. Nam illū minimè ceſſurum de uia. Aduolantes equites ut terrefacerent: conuerſus ille, claua ſua proſtrauit. Secutus Hatherus, ubi uidit caſum comitum, nihil dubitauit, eſſe quem ſuſpicatus erat. Rogat ille Senem. Cur gemino ſuccinctus gladio incedat: cùm ſit neuter uſui? Si libet, refert ille, experire. Hatherus ſubinde. Vis alterum mutare uehiculo? Tum Senior. Olim inquit, ab irriſoribus pœnas accæperam: nunc uerò ſe iuuenum patere cachinnis. Libet Carmen inſerere, quod Saxo noſter tribuit indignanti.

Vt ſine regreſſu pronas agit alueus undas: — Starcuterus
Sic ætas hominum curſim labentibus annis
Irreditura fluit: præceps ruit orbita fati
Quam generat, finem rebus factura Senectus,
Illa oculos hominum, pariter greſſuſq́ relidit: — Senectutis incōmoda.
Eripit os, animumq́ uiris: famæq́ nitorem
Paulatim premit: & claros obliterat actus:
Occupat occiduos artus: fruſtratur anhelæ
Vocis iter, uegetamq́ premit torpedine mentem:
Dùm pariter tuſsis, dùm pellis ſcabida prurit:
Dens ſtupet exeſus: ſtomachus faſtidia gignit:
Euacuat iuuenile decus: marcore decorem

Oblinit:

Oblinit:& picta crebras ferit in cute rugas.
Obterit egregias Artes:monumenta Priorum
Obruit:& Titulos antiquæ laudis adurit.
Demolitur opes:precium uirtutis,& usum
Carpit edax:transuertit res,& ab ordine turbat.
Ipse ego quàm noceat didici damnosa Vetustas,
Visu æger,uocis modulis,& pectore rauco
Cunctaquè in aduersam fluxerunt commoda sortem.
Iamq; minus uegetum corpus,fulcimine tutor
Flaccido,subiectis innixus membra bacillis,
Lucis inops,moderor uestigia fuste gemello,
Et uirga monstrante sequor uestigia callis,
Stipitis auspicio potius,quàm lumine fisus.
Nemo mei curam celebrat:nec in agmine quisquàm
Solamen ueterano adhibet. Nisi forsan Hatherus
Assit:& infracti rebus succurrat amici.

Ad Hatherum.

Ille semel quencunquè pio dignatur amore,
Integer incępto studio conseruat, eodem
Prosequitur:primosq; timet peruellere nexus.
Ille etiam bello meritis benè,præmia crebrò
Digna refert:animosq; colit:largitur honores
Fortibus:& claros donis ueneratur amicos:
Spargit opes,laudisq; suæ cumulare nitorem
Dapsilitate studet,nulli uirtute secundus,
Nec minor ad Martem,pietatem uiribus æquat.
Belligerare celer,labi piger,edere pugnam
Promptus,& urgenti tergum dare nescius hosti.

Starcuterus de seipso.

At mihi,si recolo,nascenti Fata dedere,
Bella sequi,belloq; mori,miscere tumultus,
Inuigilare armis,uitam exercere cruentam.
Castra quietis inops colui:pacemq; perosus,
Sub signis Gradiuè tuis,discrimine summo
Consenui,uictoq; metu,pugnare decorum,
Turpe uacare ratus,crebras committere cædes
Egregium duxi,& strages celebrare frequentes.
Sepè graues bello Reges concurrere uidi,
Et clypeos,galeäsq; teri,crudescere campos
Sanguine,loricas affixa cuspide rumpi,
Vndiquè thoraces admisso cedere ferro,
Luxuriari feras inhumato milite pastas.

Hic

Hic aliquis fortè egregij conaminis autor,
Marte, Manuq́ potens, medium dum pugnat in hostem:
Intentam capiti loricam diffidit: alter
Casside perfossa, ferrumq́ in uertice mersit.
Hic gladius sæpè dextra bellantis adactus,
Tegmine discisso capiti districtus inhæsit.

¶ Hatherus autem tale Carmen tribuit.

Vnde uenis Patrias solitus scriptare Pöeses,
Infirmo dubium suspendens stipite gressum?
Quóue ruis Danicæ uates promptissime Musæ?
Roboris eximij cassus decor excidit omnis:
Exulat ore color: animoq́ amota uoluptas:
Deficit arterias uox, & raucedine torpet:
Deseruit corpus habitus prior: ultima cœpit
Illuuies, formæq́ notas cum robore carpsit.
Vt ratis assiduo fluctu quassata fatiscit,
Sic longo annorum cursu generata Senectus,
Triste parat funus: defunctaq́ uiribus ætas
Occidit: & primæ patitur dispendia sortis.
Quis uetuit te note Senex, iuuenilibus uti
Ritè iocis, agitare pilam, morsa nuce uesci?
Iam satius reor: ut rhedam, qua sepè ueharis
Venditor ensis emas: facilem ne in frena caballum,
Aut precio leue curriculum merceris eodem:
Aptius inualidos sua quos uestigia fallunt,
Excipient iumenta Senes: rota proficit illi
Orbibus acta suis, cui planta uacillat inanis.
At si fortè caues casum uenundare ferrum,
Ereptus tibi te perimat nisi ueneat ensis.

¶ Ad hæc denuò Starcuterus.

Improba uerba feris, facili temeraria labro,
Auribus inconcinna pijs. Quid præmia ductus
Qui gratis præstandus erat, per munera quæris?
Nempe pedes gradiar: nec turpiter ense relicto,
Externam mercabor opem. Natura meandi.
Ius dedit: & proprijs iussit considere plantis.
Cur cui debueras ultrò dux esse uianti,
Ludibrio insultas, sermone procaciter usus?
Quæq́ olim gessi, memori dignissima fama,
Dedecori tribuis: meritum quoq́ crimine pensas?

Quid uisu insequeris uetulum pugnare potentem:
Inuictosque mei titulos, & splendida facta
Probro adigis: famosa terens, & fortia carpens?
Qua probitate petis indignum uiribus ensem?
Haud latus hic imbelle decet: dextrámue bubulci
Agrestem soliti calamo deducere Musam,
Procurare pecus, armis armenta tueri.
Nempe inter uernas ollę uicinus obunctæ
Crustula spumantis patinæ subligine tingis
Crassi adipis, macrum perfundens unguine panem:
Iusque tepens furtim digito sitiente liguris:
Doctior assuetam cineri prosternere gallam,
Indormire lari, somnos celebrare diurnos,
Sedulus officium uidentis obire culinæ,
Quàm bello fortem iaculis aperire cruorem:
Auersans lucem latebræ sordentis amator,
Mancipium uentris miserabile, parquè putaris,
Sordida cum siliquis lambenti farra cultello.
Hercule non tunc me ferro spoliare petebas,
Quando tibi Olonis summo discrimine nati,
Propugnator eram. Namquè agmine prorsus in illo,
Aut gladium fregit manus: aut obstantia fudit.
Hæc grauitas ferentis erat. Quid, quando Curetum
Littus, & innumera constratum cuspide callem
Primus ligniferis docui procurrere plantis?
Nanquè aditurus agros consertos murice, ferro
Armabam laceros subiecto stipite gressus:
Hinc mecum egregiis congressum uiribus Hamam
Enecui. Mox cum Vuino Duce Flebare natos
Obtriui Kyrios: uel quos alit Estia gentes:
Et populos Semigalla tuos. Post hæc Telemarcos
Aggressus, caput inde tuli liuore cruentum,
Quassum malleolis, armisque fabrilibus ictum.
Hic primùm didici, quid ferramenta ualerent
Incudis: quantumue animi popularibus esset.
Teutonici quoquè me pœnas autore dederunt:
Cùm natos Suertinge tuos, Frotonis iniqua
Cæde reos, domini uindex ad pocula straui.
Nec minus hoc facinus, quando pro uirgine chara,
Vno septenos necui certamine fratres.

Starcuteri facta heroica.

Teste

Teste loco, qui me stomacho linquente peresus,
Non parit arenti rediuiuum cespite gramen.
Moxquè Ducis Kari bellum nauale parantis,
Vicinus egregiam conserto milite puppim.
Inde dedi leto Vuaram: fabrumq; procacem
Mulctaui, natibus cæsis: ferroq; peremi
Rupibus Auinijs hebetantem tela Vuisinnum.
Quatuor hinc Leri natos, pugilesq; subegi
Biarmenses gentis Hybernæ, Principe capto.
Dufflinæ populabar opes: semperquè manebit
Nostra Brauuellinis uirtus conspecta trophæis.
Quid moror? excedunt numerum quæ fortiter egi:
Quodquè manu gessi: ad solidum celebrare recensens
Deficio: sunt cuncta meo maiora relatu:
Vincit opus famam, nec sermo suppetit actis.

Hæc Starcuterus. Sed cùm Hatherus quædam mutuo sermone reddi disset: intellexit ille, adesse quem uolebat, cuius laudes superiore Carmine ignarus, præsente ipso cecinisset: feriendũ uiro iugulum suũ præbuit. Hortatus: ne patris sui interfectori parceret. Hæc facientem, auro quod ob necem Regis accæperat, potiturum promittit. Et ut eiusdem in se animum uehementius efferaret: huiusmodi exhortatione usum tradit idem Saxo Grammaticus.

Præterea Hathere, priuaui te quoq; patre Olone: Starcuterus
Hanc mihi quæso uicem referes, & obire uolentem
Sterne senem: iugulumq; meum pete uindice ferro.
Quippè operam clari mens percussoris adoptat:
Horret ab ignaua fatum deposcere dextra.
Spontè pia fati legem præcurrere fas est:
Quod nequeas fugere, etiam anticipare licebat.
Arbor alenda recens, uetus excidenda: minister
Naturæ est, quisquis fata confinia fudit.
Et sternit quod stare nequit. Mors optima tunc est,
Cùm petitur, uitæq; piget: cùm funus amatur:
Ne miseros casus, incommoda proroget ætas.

Hæc dicens, exerta crumena pecuniam promit. Hatherus autem, tam fruendi æris, quàm paternæ ultionis auidus: obsecuturũ se precibus, nec præmia repulsurum spospondit. Cui Starcuterus ense proiecto, pronam ceruicem applicuit: ne timidi percussoris opus exequeretur: aut ferro muliebriter uteretur hortatus. Præfatusq;: quòd si peracta cæde, ante cadaueris lapsum, caput ac truncum medius intersiliret: armis

insuperabilis redderetur. Quod utrum instruendi percussoris, an puniendi gratia dixerit, incertum est. Fore enim poterat: ut saltantem eximij moles cadaueris obrueret. Igitur caput decussum, morsu terrã petiuit, ferocitatem retinens uiuentis. Percussor tamen promissis fraudẽ subesse ueritus, saltu abstinuit. Quem si temerè peregisset: fortè lapsi cadaueris ictu obrutus, occisi Senis pœnas proprio funere persoluisset. Hic exitus monstrosi hominis fuit: quem corporis proceritas, ingens uirium robur, & annorum insolitus numerus, singularem faciũt, & incomparabilem. In quo Saxonis nostri Carmina putaui non prętereunda, ut uetustatis, in celebrandis Carminibus, quam ille reddidit latino sermone, industriam pernoscamus. Simul etiã robustissimi uiri exitum illustraremus. Denique, ut non uisuris fortè Saxonis historiam, ostenderemus, crasso sub aëre nasci magnos posse uiros, & magna exempla daturos.

Starcuterus sternitur.

¶ Ob latrocinium in Hallandia, Gotari Regis Sueciæ Legato paratum, Danis bellum infertur: quo Siuuardus Omundi filius cadit. Filiam Daniæ Regis ui abductam Rex coniugem excipit. tandem bello suborto Gotarus perijt. Caput. xxiij.

GOTARVS interea apud Suecos rerum potitus, Regnique statum, uicinorum Principum affinitate munire constituens: solenni missa Legatione ad Daniæ Regem Omundum, alteram filiarũ eius poscit uxorem. Nec difficile admittitur: quod uoto concæptum, etiam precibus postularetur. Prospera igitur renuncians, quem misit Suetiæ Rex Oratorem, iubet maiori apparatu regredi: sponsamque puellam Regno inducere. Nauigat ille instructissima rate: et Hallandiam applicans, ubi se contulit in hospitium, expertus est insigne Latrocinium. Siquidèm caupones, memorabili scelere receptos hospitio peremerunt. Nam collocatis ad quietem hospitibus, pensilem molem desuper iniecerant opprimendis. Circumspiciens Regius Suetiæ Orator, dolum deprendit: commonitosque suos, iussit cubare in diuersum. Alij qui fraudem non præuiderant, oppressi perierũt. Prima luce latrones decurrunt: Regium Oratorem, uirum opibus, ut cernebant, stipatũ, compressum esse sperantes, aurum iam spe deuorabant. Vident astare armatũ: ut latrocinia, comitumque suorũ casum uindicaret. Illi quoquè nõ imparati pugnã conserũt: multos ex familitio Legati deijciũt, ipso cũ paucis elabente. Regi suo tristis occurrit: casum suũ congemiscens. Ille Danorũ Regis insidias esse interpretatus, malo errore Danię bellũ indicit: nec diu moratus infert. Mouit aũt in Hallandiã Danię prouinciã, in qua scelus (quod imputauit) admissum est. Ibique conserta manu, Siuuar-

Gotarus Rex.

Latrociniũ in Hallandia patratũ.

Siuuardus Daniæ Rex uincitur. Nam Omundus pater, illum pro se misit bello Ducem. Victor classem mittit in Daniam: quæ sponsam penetralibus extractam abducit: quam abductam, Sueonum Rex coniugem lætus excæpit. Nec diu post, unum ex primoribus suis insimulatum: quòd Germaniæ Regis stuprum tulisset, occidit. Cuius propinqui ac necessarij conspirantes, necem eius uindicare statuerunt: & ad Iarmericum Daniæ Regem, cuius ille patrem bello oppresisset, sese contulerunt: ueteris facti cōmemoratione utentes ad conciliandos animos, & ad prouocandum Regem in bellum: quo patris necem ulcisci prępararet. Bellum Sueonum Regi indicitur: paraturq́ʒ. In quo magno conflictu inito, Gotarus opprimitur, à suis desertus, & ab exteris expugnatus: Regnumq́ʒ cesit Danorum Regi Iarmerico. Siuuardus uincitur.

¶ Iarmerici Suetiæ cum Dania Regis, gestorum summaria repetitio. Caput. xxiiij.

IARMERICVS Danorū Rex, gemino Regno suffultus, pristinæ captiuitatis sortē pulchrè compensauit: etiam Suetiæ imperitans. Quid aūt rerū gesserit, et quomodo finierit: in Dania signauimus. Nā quod Sueticis rebus attinet, nihil præcipuū accæpimus à maioribus. In bello quod aduersus Hellesponticos idem Rex gesit (qua de domo accæptā uxorem, ob adulterij suspicionem malè perdidit) perijsse dicitur. Nauigatione autem instructa, bellum fuisse marinum memoratur. Certè longa nauigatione ex mari Danico, quod idem est Germanicum, peruenitur in Hellespontum: qui Asiam in angustijs disterminat ab Europa. Multo quidèm tempore interposito, postea enauigarunt Normanni in Constantinopolim, eius suburbia uastantes. Sed hac ętate nondū illis erat Oceanus ille pertentatus: præsertim, ut post Cimbricā Chersonesum pręteruecti, Galliam & Hispanias, omni Betica & Italia relictis, ad Græciam usquè pertingerent. Sed hęc relinquamus in medio: grauisimum Autorem nequaquàm mendacij cōarguētes. Potest tamen fieri: ut nominum similitudine deceptus, alterum putauerit pro altero. Iarmericus Rex. Daniæ lib. 2. cap. 16.

¶ Snionis Daniæ Regis narratur amor, & raptus Reginæ Suetiæ, Gotorum Regis filiæ. Atq́ʒ hinc ad res commemorandas redit. Caput. xxv.

IARMERICVS, qui in Suetiæ Regno successerat, euentu quàm nomine ipso notior est. Equidèm Aǹales cùm factum recenseant, Regis nomen subducunt. Snio Rex Danicis rebus præerat: filiamq́ʒ Gotorum Regis à se uicti, uehemēter amabat. Iustas nuptias non recusasset pater: sed ille liberam uolebat Venerem. Indignum ratus pater, Regiam stirpem, Regale scortū fieri: puellam Regis nomen ignotū

iam Daniæ Regi secretius affectam, Sueonum Regi tradidit uxorem. Irritatus amor, aduersis uehemẽter incãduit, libuitq́ magis, quod cœpit licere minus: iam alienã coniugẽ, iam Suetiæ Reginam, inconcesso prosequebatur affectu. Submisit fidum hominem, qui habitu mendici pauperis, translatus in Suetiam, Aulæ se inmisceret Regali: ut caperet occasionem colloquẽdi ad Reginam. Ille dissimulator egregius, ad fores se collocauit, quibus sciebat egrediendum esse Reginæ. Cunquè procederet: ille dissimulanter propius se ingerebat: & quo potuit secretius in aurem insusurrauit Reginæ. Amat inquit te Snio. Et hæc dicens, ne quis uultum dicẽtis attenderet, alió respexit. Illa progressa, uelut nihil dicentis uoce moueret, eadem est usa dissimulatione. Sciebat Regiam plenam fore oculis obseruantiũ Reginã, ex mandato zelotypi Regis: qui Daniæ Regis insidias uereretur. Post moram regressa: cùm procus ille mendici habitu adhuc in loco suo cõsisteret: eadem obseruatione respiciens, alio in aurem sonuit expectantis, Amantem redamo. Exhilaratus ille: nihil tamen signi foris ostenderat. Sedulus aũt alium obseruabat egressum: uenienti quàm dissimulanter inmurmurat. Locũ inquit, poscit amans, & tempus. Interposita mora, cùm iterum appareret: Initium brumæ in Bokeror præsignauit. Qui diligentius obseruauere dicentis nutum, nõ satis quid, aut cui loqueretur intelligentes, extremæ calliditatis consilium amentiæ deputauere. At nuncius omnia persentiens, certiorẽ facit Regem Danię de omnibus. Ille constituto tempori, ac loco non deerat. Egressam Reginam lauandi specie, cum mariti opibus in nauim assumit: raptoq́ potitus, in Daniam enauigauit. Multa deinde prælia Regibus fuere. cùm ille iustas nuptias uindicaret temeratus: coniugemq́ reposceret: alter iniustas tueretur. Præualuitq́ iusto iniquus. quòd plus armis posse tum uidebatur. Multa deinceps tempora transiliuit, quem in cõmemorandis Antiquitatibus sequimur Autorem, Saxo Sialandicus. Nam quorũdam Regum in Dania sola attingit nomina: multorũ etiam obliuione damnauit. Rerum autem Sueticarum ex hoc tempore egressionis Scaniorum (qui postea dicti sunt Longobardi) sub Rege Snione: qui fuit annus post natum Christum, Trecentesimus octuagesimus secundus, iuxta supputationem ab Eusebio inchoatam, Hieronymo, Prospero, & Florentinis diligenter continuatam, usquè in Carolum Magnum: qui ad octingentesimum post Christum natum peruenit ad Imperium: omnino nihil commemorauit. Cuius rei detrimentum, Goticis narrationibus, quæ ex hoc die magis ac magis inclarescunt, compensemus: redeuntes in Prouincias ad Histrum constitutas: in quibus diuturna fuit Gotorum cum Romanis colluctatio; donec libertate prouecta, in

Amoris solertia.

Procantis uerba.

Regina capitur.

Digressio ad Gotos.

De Longobardis, lege lib. Tertiũ Daniæ per totum.

Anno Christi 382.

maiores occupandas proficerent. Quod quomodo factum sit, nunc nobis commemorandum.

❡ Vuisigotæ, uel Vuisigoti, indifferenter, ut ab Hunorũ dominatu eximantur, Valenti, & Valentiniano Impp. Rom. se dedunt: perperàm Arrianorum hæresi infecti. Caput. xxvi.

WISIGOTAE, qui eius gentis occidua magis tenuêre, cùm post mortem Armanarici potentissimi Regis, ab Ostrogotis discederent: cernerentq́ se Hunorum armis premi: diu deliberauere, quomodo consulerent suæ libertati: cùm Hunorum armis obsistere non posse putarẽt. Missa erga Legatione ad Valentem Imperatorem (quem Valentinianus Augustus cõsortem fecit Imperij) postularũt: in Romanis Prouincijs, Thracia, Mœsiaq́ sedes quietas. Simul etiam: ut sub umbra Romani nominis quietius agerent ab incursu Hunorum: polliciti, Romano se Imperio militaturos. Quo què illis maior fides esset, promisere CHRISTI religionem, iamtunc in Romanis Prouincijs florescentem, suscipere: si Doctores illis suæ linguæ gnaros, Imperator prouideret. Eam legationem non inuitus Valens audiuit: hoc in pactis exhiberi, quod ille uotiuum semper habuisset: facilè promisit Prouincias, quas illi armis poterant uendicare: sæpeq́ uendicarunt. Commilitium, quod Reipub. pollicentur, gratus agnouit. Doctores illis Sectæ suæ misit Arrianos, maximum Reipub. Christianæ detrimentum. Quot inde enecati postea fideles? Quot pulsi in exilium Episcopi? Et quod omnia exuperat incommoda: quàm innumerabiles animæ inde perierunt? Hoc iacto principio pestifero, latius serpsit malum in omnem nationem. Nam Vuisigotæ non tam Christiani, quàm Arriani, per Episcopum gentis suæ Vlphiam, Ostrogotos, & Gepidas congentiles suos, fermento quod accæperant, corruperunt. Nam is erat Gotorum Apostolus, si non Antichristus: qui Goticas literas adinuenit: qui diuinarum literarum sacratissimum thesaurum, in Goticam linguam transfudit, inmixto quod imbiberat ueneno. Ita factum est: ut pessimum seminarium citius, quàm salutiferum latè germinaret: perueniens usq́ ad Vuandalorum latissimam nationem: quæ & ipsa imbuta simili toxico, catholicos seuerissimè, & in Hispanijs, & in Aphrica persequebatur. Tantum potest error in primordijs. Felices, si non Valentem Arrianum, sed Valentinianum catholicum, Christianum Imperatorem, de Religione suscipienda consuluissent. Sed terribile in filios hominũ Dei consiliũ: de profundo suo, dissimulauit in hac gente, perennari perniciosum errorem.

Vuisigotæ Romanis se subdunt.

Arriana secta inficiuntur Goti.

¶ Orto tumultu ob caristiam, Vuisigotæ Romanos trucidant: & fame se leuant. Secundo irritati, exercitum prælio, & Regem igni absumunt. A Theodosio tamen Imperatore tandem arcentur.

CAPVT XXVII.

CVM ergo Vuisigotæ Valentis permissu in Thraciam, Mœsiamq; transmigrarunt: cœpit nouis cultoribus, qui necdum terrā subegissent, rerum inopia succrescere. Duces aūt limitanei Lupicinus, atq; Maximus, quos Regioni Valens præfecerat, causam carioris Annonæ inter Vuisigotos, uerterunt in occasionem auariciæ suæ: magis atq; magis augentes Caristiam. ut Gotos primum ære, deinde mancipiis nudarent: quæ omnia comparandis frugibus impēdere cogebantur. Cunctq; malorū nullus esset finis, sed quotidie fames augesceret: etiam de distrahendis liberis agere nonnulli cœperunt: malentes in seruitute filios uiuere, quàm miserabiliter apud se mori fame, dupliciq; malo excruciari. Duces erant in Vuisigotis Fritigernus, & Alatheus, atq; Safra. Clamorem populi nec reprimere, nec sustinere ualentes. quòd non solùm tenuiter, sed etiam ingenti precio uictum, nedum tolerabilem, sed etiam corruptissimū mercaretur, uerba fecere Romanis. Sed surdis fabulam narrauere. quòd & de suis illi marsupiis implendis, & gente sine armis subigenda cogitaret. Excipitur Fritigernus conuiuio à Romanis. Comitū suorū in alio triclinio clamorem audit. Illi, quòd fame urgerentur, & conuitio: orta, ut fit, rixa inter milítares, ad arma concurrunt. Romani plures, facilè paucos compressissent in suo. Aduolauit Dux Fritigernus, & breui aucta est Gotorū manus. Igitur Romani illi Duces, cūm commilitio suo ad unum omnes necantur. Goti mox ad prędā egressi, cœperūt undiq; rebus cōtractis abundare, impetrantes Prouincialibus, importare gratis, quod ante uel magno, uel nullo precio poterant obtinere. Valens ubi audiuit cædem suorum, gentisq; insolentiam rebellantis, Antiochia comparatis copiis exiens, mouit in Thracias. ut gentem reprimeret. Nec segnes Goti, obuiam proficiscuntur. Vbi conseruere manus, primùm Romanus equitatus dissipatur, Pedites circumfusi, ab equitatu Gotorum funduntur. Fit misera cædes Romanorū. Imperator diu inter agmina consistens, iam uulnere saucius, deportatur in non longinquā casam. Goti latè persequentes, omnia ferro & igne uastauere. Incideruntq; in casam, qua illis ignorantibus Imperator delituit. Illi misso igne, Valentem cum consortibus concremarunt. Hic erat Imperatoris illius exitus, hæc prima, & usq; in eum diem maxima in Romanos exercitus cædes. Ita uindices fuere diuinitatis, suæquè iniuriæ nescientes. Primùm Decium, cum filio, inde

Caristia in Thracia & Mœsia.

Cæduntur à Gotis Romani.

Valens Imperator cū suis igne absumitur.

lio: inde Valentem cum exercitu conterentes, quòd impiam Arrianorum sectam illis iusserit prædicari. Qua elati uictoria Vuisigotæ, Constantinopolim obsederunt. Eam urbem Dominica Valentis uxor, ingenti in populum pecunia distributa, seruauit. Et Gratianus, cui nepoti Valens occidentale commisit Imperium, afflictis rebus prudentissimè consuluit. Nam Vuisigotos Thraciam, Mœsiam, Daciamq; ripensem possidere, ac Romano Imperio imminere intelligēs, resistere constituit. Et cùm id sibi existimaret soli non possibile fore: accersitum ex Hispanijs Theodosium, ingenti uirtute uirum, consortem Imperij declarauit. Nec fuit postea, cur pœniteret prudentis consilij Gratianum. Siquidèm Theodosius quàmprimum Imperator declaratus, purpuramq; apud Seruium est indutus, summo Principe digna gessit. Vuisigotis enim congressus, eos multis, magnisq; prælijs uicit: urbem uictor Constantinopolim intrauit: & ne paruam Romani exercitus manum, quotidiè bellando attereret: pacem, fœdusq; cum Athanarico Vuisigotorum Rege percussit. Quanquàm scribat Ablabius: Theodosium supradictis in prælijs uincentem, morbum incidisse grauissimum: eaq; ratione, gratuitam pacem cum Vuisigotis constituisse: cui Theodosius breui liberatus, ob honorem collegæ, libēter acquieuerit. Theodosius Gotos uincit.

¶ Athanaricus Constantinopoli moritur. Gotorum strages sub Theodosio Imperatore militantium.

CAPVT XXVIII.

ATHANARICVS Vuisigotorū Rex: qui Fritigerno successit: ob fœdus Constantinopolim ingressus, magna adductus est urbis illius admiratione: & laxatum omnibus curis animum, inspiciendæ ædificiorum, operumq; magnificentiæ impendit: urbis sitū, nauiumq; instructissimos portus miratus: ac deinceps Regiam Imperatoris ingrediens, & obsequia, uariaq; officia conspiciens, quasi in stuporem uersus: Ea inquit cerno, quæ sæpè incredulus audiebam. Sine dubio, Deus terrenus est Imperator. Et si quis aduersus eum manum erexerit, ipse sanguinis sui reus erit. In tali ergò admiratione, maiori à Principe honore suffultus: paucis mensibus interiectis, rebus excessit humanis. Quem Princeps affectionis gratia, penè plus mortuum quàm uiuum honorans, ipse in exequijs feretrum eius præcessit: Regiaquè sepultura decorauit. Quæ res Gotorum animos mirificè Imperatori conciliauit: ut in fœdere, & fide, etiam sine Rege sub Imperatore diu, feliciterquè perdurarent. Paulò post, cùm Gratianus apud Lugdunum Galliæ ciuitatem interfectus esset: Theodosius in Gallias profectus, Gotorum uiginti (aut iuxta Orosium, decem) armatorum milia secum duxit: gessitquè Imperator ipse aduersus Athanarici mors, & exequiæ solennes.

uerſus Arbogaſten,& Eugenium tyrannos,ciuile illud bellum,Claudiani Poetæ Carminibus celebratum:in quo Goti ab Imperatore præmiſſi,ad internecionem fuerũt occiſi. Poſtquàm uerò Theodoſius apud Mediolanum,inmatura Reipub. morte præuentus eſſet: Arcadium,& Honorium filios,& in Romano Imperio ſucceſſores,multi ſuorum perfidiæ atq; inſidiæ cauſa agitauerunt. Commiſerat Theodoſius Imperio florens, tres potentiſsimas Imperij partes, tribus Ducibus gubernandas: Rufino Orientalem, Occidentalem Stiliconi, & Aphricanam Gildoni.

20000. Gotorum cadunt

¶ Alaricus cum Rhadagaſo exercitu maximo Italiam petunt. Caput.xxix.

Alaricus Rex.

ALARICVS tum Gotorũ Rex cõſtituitur:cùm optimo ac fortiſsimo Imperatore Theodoſio mortuo: diſciſſisq; Romani Imperij partibus, Goti ab Ducibus Romanis,& adoleſcentioribus Imperatoribus negligerentur. Siquidem militaria donatiua illis,ut prius,nulla prouenerant. Alaricus ergò nobili Baltorum genere ortus, cui erat poſt Amalos ſecunda nobilitas. Nam Balta eius ſtirpis pater,nomen ab audacia mutuauit.Balta enim lingua gentis,audax dicitur.Is Rex cum ſuis deliberans:ſuaſit,& facilè perſuaſit:ſuo potius labore Regnũ quęrere,quàm alieno Imperio ſubiacere.Mouit igitur Alaricus in Pannoniã:ibiq; confidens, fortiorem ſibi Gotorum exercitum conciliauit.Nam erat Rhadagaſus Rex agmen ducens Gotorum ſupra ducenta milia.Qui unde uenerit, nõ aperitur à Scriptoribus.Niſi,quòd Scytham, idolorũ cultorem aſtruũt. Quòd ſi de littore Pontici maris fuerit:ex Oſtrogotis ueniebat.Sin ex Vuiſigotis erat:quomodo nõ ſub Alarico fuit:quem Regem ſibi gens illa cõaptauit? Alaricus igitur,& Rhadagaſus Reges,diuiſis agminibus Italiam ſunt ingreſsi. Nam unà tantus exercitus incedere non potuit:commeatus habendi gratia.Quicquid terrarũ attigêre, uelut atra tempeſtas populabantur. Alaricus miſſa ad Honorium Legatione,ſedes poſtulauit,quibus ſe cum gente ſua collocaret. Imperator Honorius Gallias,& Hiſpanias conceſsit.quòd iam Vuandalorum, Sueuorum, Alanorum magnis gentibus uaſtarentur: maluitq; Imperator, Barbaras,ut uocant,nationes ſeipſas collidere:quàm ipſe uel ſingulis, uel uniuerſis conflictaretur.

¶ Rhadagaſus à Romanis obſeſſus,uincitur.Ipſe fuga ſibi conſulere uolens,capitur,truncaturq;.Poſt Saulitum inſultus,redeuntes Goti in Italiam,Romam capiunt. Caput.xxx.

CONTENDIT Alaricus in Gallias. Sed Rhadagaſus

cœpto

cœpto itinere petiuit Italiam: uiribus, non precibus obtenturus loca quibus consideret. Transmissoꝗ Apennino, peruenit in montes Fesulanos. Stilico iam Romanum agebat Consulatum, cum Aureliano: uir in Romana Repub. potentissimus: & quem moriēs Theodosius, generum suum, filio Honorio reliquit tutorem. Is comparatis copijs: inter quas & Huni, & Goti Romano Imperio militabāt: Vldinus Hunorum, Sarus Gotorum ductores erant: hostem Rhadagasum ita obsedit in Fesulanis, ut nulla re magis, quàm fame expugnaret. Qua urgente, inops consilij Rhadagasus: ueste mutata, fugam relicto furtim exercitu intētauit, Sed ex ea retractus, captus, & occisus est. Exercitus dissipatus, uenit in manus Romanorū. Impleta sunt omnia ergastula seruitijs: uelut pecora captiui uenundabantur Goti, uili precio distracti, pro multitudine captiuorū. Alaricus uerò Vuisigotorū Rex, permissas prouincias Galliarum petere cōtendit: cùm ad Polentiam sacro die Pascę considerent: sacrisꝗ pro more Christiano insisterent: subitò in eos uenit Saulus, gente hebræus, ductor tum Romanorū agminū: consilio, ut ferunt, Stiliconis patricij: q erat Honorij socer. Nam utranquè filiam, Mariam, & Hermanciam, alteram post, alterā cùm prima incognita discessisset, coniugio iunxit Imperatori Honorio. Cauerat fortassè genti suæ Vuandalorū, in quos ducebant Goti: ut bellū illis auersum, in Italiam retraheret. Non laudo consiliū: sed propositū coniecto. Video tamen, quid illius temporis historici sentiūt. Ideò per dolum esse turbatos Gotos: ut negociū Imperatori curaret: quo grauissimo bello implicitus, locū faceret filio Stiliconis Eucherio: quem ferūt, occiso Honorio, Imp. destituisse. Vtcunꝗ fuerit: Goti prima Sauli inuasione turbati, arma corripiūt: Romanos initio uictores fugant, cæduntquè: & ita pleni, omisso itinere, reuersi sunt in loca priora. Cùmꝗ Imperator pessimo Reipub. consilio, ob suspicionē, quam æmuli Stiliconianæ uirtutis quotidiè augebant, eundem Stiliconem, cum filio de medio tulisset: Goti iam neminem in Italia formidantes, liberè usꝗ quaquè digrassati sunt: & usꝗ ad urbem Romam peruenerunt: eamquè primi post Gallos cœperunt, ex omnibus gentibus Romano Imperio reluctantibus. Tanto maiori huius gentis gloria, quo maioribus incrementis nunc Roma floreret ab illis pastoralibus casis, quas olim Galli incenderunt.

Rhadagasi fuga, mors, & Rom. uictoria.

Autor.

Vincunt Goti.

Roma à Gotis superat.

¶ Alarici, Gotorum item deprædationes & acta, Hieronymi testimonio narrantur. Caput. xxxi.

ORDINEM autem irruptionis, & illatæ calamitatis, libet uerbis S. Hieronymi, tunc in Bethleem degentis, in epistola ad Principiam uirginem de obitu Marcellæ, exponere,

Hieronym. de Roma capta.

exponere. Ait enim. Terribilis de occidente rumor affertur. Obsideri Romam: & auro in salutem ciuium redimi, spoliatosq; rursum crucia ri. ut post substantiam, uitam quoq; amitterent. Hæret uox, & singul tus intercipiunt uerba dictantis. Capitur Vrbs, quæ totum cœpit Or bem. Imò fame perit, antequàm gladio: & uix pauci qui caperentur in uenti sunt. Ad nefandos cibos erupit esurientiũ rabies: & sua inuicem membra laniarunt. Dum mater non parcit lactanti infantiæ: & recipit utero, quem paulo ante effuderat. Siue igitur patruo (ut Orosius) ne gocio: siue post passam à Romano populo (ut alij uolunt) acerbissimã famem: Vuisigoti, duce Alarico Rege, urbem Romam, rerum ad id temporis dominam, irruperunt. Qua die, quam Calendarum Aprilis fuisse satis constat, Imperij Romani inclinatio (ut Blondus ait) inchõ auit.

Alarici edi ctum.

Ingressus Vrbem Alaricus Rex, edictum Vuisigotis proposuit: ut fugientes in loca sacra, præsertim Petri & Pauli basilicas, illæsos ser uarent. Prædam uerò pro posse ingentem ubiq; facerent: sed quoad possent à cædibus & sanguine temperarent. Quod quidem pro uicto ris, antea omnium gentium populi, rem domesticam defensantis forti tudine: proq; Gotorum multitudinis auaricia, atq; insolentia, supra fi dem posterorum obseruatum fuisse, omnes concordant Scriptores. Et tamen aliquantis cædibus, stupris, incendijsq;, Vrbem quondam Orbis dominam, constat fuisse fœdatam. Ea uerò in tantæ Vrbis dire ptione, duo tantùm quæ acciderunt, memoratu digna referri comperi mus.

Gallæ stu prum.

Horum unum est. Gallam Placidam Theodosij superioris filiã, & Honorij, Arcadijq; tunc Imperatorum sororem, in captorum sor tem abductam, uictoris Goti castra fuisse secutã.

Ecclesiæ ua sa restituun tur.

Alterum. Vasa B. Pe tri ministerio sacra, pondere, magnitudine, & pulchritudine eximia, ad Vuisigoti cuiuspiam manus peruenisse: & Regis iussu, in Basilicæ cuius erant arcam, magna cum Romanorum, Vuisigotorumq; admi ratione fuisse relata. Profecti Vrbe tertia die, quàm ingressi fuerãt Go ti, Campaniam, Lucaniam, & Brutios populati sunt. Fretum postea traijcere, ut Siciliam diriperent conantes, tempestas coorta prohibuit: quę nauibus illisis, aliquot cohortes consumpsit. Ipsis exinde uarias in recedendi, aut iterum ut traijcerent intentandi sententias pendẽtibus,

Alarici mors & se pultura.

moritur Rex apud Consentiam Brutiorum urbem. Quem gens, iactu ram Sepulchri plurimi facere solita: ne ultio aliqua in mortui ossa pos set exerceri, in deriuati amnis basem alueo condidit: locello ditis sima Regis suppellectile completo. Et ne post eorum pro fectionem, Sepulchrũ id ab incolis sciri posset, amne in cursum restituto, fossores, qui operi inter fuerant, trucidarunt.

¶ Athaulphi tyrannidem cohibet Galla prudens mulier. Vrbis ſtatus deſcribitur. Gotus fœdera cum Cæſ. Rom. inſtaurat. Deq; Impp. filijs, qui degeneres animos habuere. Caput. xxxij.

ATHAVLPHVS ex Baltorum gente, Alarici cognatus, illi ſuccedit. Cui Galla Placida, primo Vrbis captæ die fuerat deſponſata: licet uiro nondum copulata eſſet. quòd nuptias ſatis conſtat apud Forū Cornelij fuiſſe celebratas. Hæc ſua prudentia Regem Gotorum mirabiliter deliniuit: impetrauitq;, ut per Vrbem reuerſus, prędā quidèm, quòd nequiſſet prohiberi, identidem fieri permiſerit: à ſanguine uerò curauerit, & incendijs abſtineri. Nam quod in tanta huiuſce cladis Scriptorum inopia, ſolus teſtatur Oroſius: Paucis poſt acceptam cladem, aut annis, aut menſibus: ſi quis populi Romani & multitudinem uidiſſet, & uocem audiſſet: nihil mali factum arbitratus fuiſſet: niſi aliquot reſtantes ex incendio ruinæ id fortè docuiſſent. Excedentes urbe Vuiſigoti, populóue Romano: an cōſtitutis ex gente ſua Magiſtratibus, eam dimiſerint gubernandam: nullus refert Scriptor. Multis tamen agitur coniecturis: ut credibilius ſit: nullo relicto aut pręſidio, aut Magiſtratu, eam deſtituiſſe: eueſtigio futuram Imperatorū, in quorum amicitiam, fœderaq;, Athaulphum Placida inclinare cœperat. Quod enim Oroſius B. Hieronymi teſtimonio ſcribit: Barchinonenſem uirum nobilem narraſſe: quòd cōcupiuerit aliquando Athaulphus, euerſa Roma, alteram ædificare urbem, quæ in locum demortui nominis Romani, Goticum referret: & quemadmodum ea ciuitas Gotia Romę ſuffecta eſſet: ſic & ipſe nouæ conditor urbis, in Auguſtorum ſubrogatus locum, poſteris Imperij cognomen relinqueret Athaulphum. Is tamen, memorante Placida prudentiſsima muliere, conſyderauit rem Romanā creuiſſe: et ad ea tempora ſtetiſſe Legibus, ac bonarum Artium diſciplinis: à quibus Gotica barbaries abhorreret. Ideoq; in tantum mutauit ſententiam: ut Romanæ dignitatis, cuius eſſe nequiret imitator, optauerit fore reſtitutor. Hinc Honorij, Arcadijq; Impp. fœdera quęſiuit: quę poſt factas apud Forū Cornelij nuptias, omnem emenſus Italiā, cùm apud Barchilonem citerioris Hiſpanię conſediſſet, indies magis, magisq; petiuit. Inter hęc ignauiſsimi Imperatoris inertiam magis admirari conuenit: qui per omnes dies, quibus in Italia Goti demorabantur: ne exercitum conſcribere auditur: nec ſe commouiſſe legitur. Quod inde magis mirū eſt: quòd ante paucos annos, duce Stilicone, maior etiam hoſtium manus ſine bello confuſa eſt: ut ducenta Gotorum milia in ſeruitutem traherētur. Tantum ualuit fortiſsimi Ducis inuicta prudentia. Ego quidèm tanta poſt tem

Athaulfus Rex.

pora bilem continere non poſſum: uictricem gentiũ Italiam, ſaluo Imperatore ſuo, ita protritam: ut nullus in aciem prodierit: nemo arma commouerit, nemo tantis motibus obgannierit. Capitur Vrbs orbis domina: abducitur Imperatoria proles, eadem germana Imperatorũ: & ne domeſtico malo gladius uel unus diſtringitur. Vſu compertum eſt: Romano Imperio non feliciter euenire, ſucceſsionẽ filiorũ. Vnus Veſpaſianus, Titum filium, uirtutis ſuæ imitatorem habuit. Mox Domitianus degenerauit. Marcus Antoninus nullam unquàm Reipub. iniuriam intulit: niſi quòd Commodum filium reliquit. Seuerus Caracallam fratricidam, & Senatorij ſanguinis oſorem, poſt ſe in Imperio habuit. Magnus Conſtantinus filium Arrianum, & Iulianũ apoſtatam dereliquit. Sed digreſsi reuertamur.

Impp. filij malè ſecuti parentes.

¶ Athaulphus in Vuandalos mouet. Rediturus tum in Italiam. At Honorius Imp. illum laceſcens: dum Proceres offendit rebelles, tumultu orto Rex cadit. Cap. xxxiij.

ATHAVLPHO Duce, Vuiſigotæ in citeriorem Hiſpaniam ad Barchilonem conſederant. Nam Gallias Vuandali, Sueui, Alani, Franci diuiſis agminibus tenuerunt. Vuandali quidèm ex Pannonijs, quas illis Conſtantinus Magnus permiſit, mouerunt in Gallias: poſteaquàm aliquandiu in ripa Rheni conſediſſet. Sueui uerò, & Alani, iunctis uiribus, in Hiſpanias tranſierũt. Franci ad Pariſios translati ſunt. Ibi nomen ſuum inuehentes, & Regnum fundãtes, quòd per incremẽta plurima hodiè quoq; floret. Sed Vuandali audito Gotorum ex Italia tranſitu: memores priſtinorũ caſuum, quos ſub eorum manu graues pertulerunt: non expectato Gotorum aduentu, & ipſi in ulteriora Hiſpaniarum contenderunt. Ita factũ eſt: ut Galliæ uacuefactæ, tranſitum Gotis pręberent. Sed Athaulphus id Imperatorũ gratiæ donauit: quorum germanam tenuit coniugem, ut illis cederet Gallijs: perſecutus nationes, quæ ante ſe in Hiſpanias mouiſſent. Itaq; imbelli turba, Barchilone relicta, mouit in Vuandalos, ſępiusq; manus conſeruit cum illis. Interim cùm quaſdã intentaret conditiones Imperatoribus, quas non impetrauit: cœpit reſpicere in Italiam, ut eò remearet. Sed audiens poſt ſuũ tranſitũ, Alpium caſtra cõmi nuta ab Imperatorijs, tacitam indignationem compreſsit. In Hiſpaniam ulteriorem tranſire diſpoſuit: inde traiecturus in Aphricam. Sed hanc eius cogitationem præuerterunt multæ undecunq; natæ difficultates. Nam Imperator Honorius, cùm liberã iam teneret Italiam: Galliæq; pateſcerent, quòd Barbari ſe mutuo metu urgerent: in ulteriora Hiſpaniæ cogitauit per Comitem Cõſtantium, ex Romanis Patritijs primum, Athaulphũ in Hiſpania citeriore inuadere. quo profligato,

cætera

cætera ſibi faciliora arbitratus eſt conficere. Igitur magno apparatu Conſtantius expediuit agmina in Vuiſigotos. Quod ubi cõperit Athaulphus: indignatione nõ mediocri perculſus: quòd Romanus Imperator, cui ipſe pepercerit, in ſe mittere potuerit exercitũ: nullo germanæ, quam coniugem tenebat, habito reſpectu, nulla fœderũ contemplatione. Igitur iræ plenus, & ipſe exercitum conſcribere ſtatuit. Sed Gotorũ Proceres euocati ad bellũ, minimè paruerunt: aſſerentes, Ataulphum, unius mulierculæ blandimentis delinitum, Imperatori Romano, quem in manibus habuerit, cuiuſqꝫ delendi facultatem accęperit, pepercisſet. Igitur contumacia Gotorũ paulatim gliſcente, tumultus exoritur: & excreuit audacia, quæ uſquè in caput Regis aſcendit. Nam ille ſuorum indignatione perimitur.

¶ Sigericus Rex, quòd pacem cum Romanis iniſſet, à Proceribus Gotorum trucidatur. Caput.xxxiiij.

SIGERICVS in demortui locum Rex cõſtituitur. quòd illum Romanę paci, quę offerebatur, infenſiorem arbitrati ſunt. Nam Conſtantius Comes, & ſi magno inſtructu ad Goticum bellum procederet: terror tamen Gotici nominis, quòd Italiam, & urbem Romam inuaſiſſent, ſimul etiam magnæ Gentis uires, ad offerendas Pacis conditiones illum fecerant propenſiorẽ. Quæ cùm Sigerico quoqꝫ per Legatos oblatæ ſunt: nec ille magnopere abhorreret: Gotorum Proceres, quibus nihil bello tutius eſſe uideretur, quòd inſidijs Romanorum peterentur: indignati, quòd in deligendo Rege longè ſua opinione falſi eſſent: Sigericũ, quaſi pacis conditiones amplexantem, primum inſidijs, deinde aperta ui circumuenientes, contrucidarunt. Ita exoſa genti quies erat, quòd ad ſumma quęquè comprehendenda belli amor, & fiducia uiriũ illos animaret. Tantum dabat animorum, urbs Roma capta, & Italia in manibus habita, quam ſponte deſeruerunt. Sigericus Rex. Sigericus à ſuis trucidatur.

¶ Naufragiũ Gotorũ in Gaditano mari. Vuallia, Conſtantio Imp. Rom. ſuppetias locat in Alanos. Qui & uincũtur, Rege eorum Acace interfecto. Caput.xxxv.

VALLIA inde Rex Vuiſigotorũ, in locum demortui ſurrogatur: qui ad pacem & ipſe pronus erat: & tamen Vuiſigotorum rabiem expleturus, magnam eorum manum nauigio, armiſqꝫ inſtructam, tranſmittere in Aphricam eſt molitus. ut allegaret pacis hoſtes. Sed hi omnes in Gaditani freti duodecim paſſuum milibus perierunt. Territus ergò maximo Dei iudicio: memor etiam illius acceptæ ſub Alarico cladis, cùm Goti in Siciliam tranſire conati, in conſpectu ſuorũ miſerabiliter abrepti, & demerſi ſunt: pacem optimã Vuallia Rex. Naufragiũ Gotorum.

cum Honorio Imperatore, datis lectißimis obsidibus, cōstituit. Et Placidam, quam post Athaulphi mortem honorificè apud se, honesteq; habuerat, fratri redditam, suam Reipub. operam est pollicitus aduersus cæteras gentes, quæ per Hispanias consedissent. Et pace firmata, Honorius Constantio Cæsari declarato, Gallam Placidam sororem dedit coniugem: ex qua Valentinianum tertium eius nominis suscepit. Exinde usus Constantius Vualliæ auxilijs, in Alanos duxit, Emeritam Lusitaniæ metropolim incolentes. Nam quod Romanæ produnt historiæ, Constantio Constantini tyranni filio Duce, hæ gentes Pirenęi claustra ingreßi, prodētibus Honoriacis, Vuandali Beticam, Sueui, Alaniq; Lusitaniam insederunt: & sorte iterum inter Alanos & Sueuos ducta, hi Vlysipponem, & quicquid ultra pertinet ad Beticam: illi Emeritam, cum omni Gallicia habuerunt. Soli tamen Cantabri, & Astures Galliciæ prouinciæ populi, summis laudibus extollendi, Romanorum Iudices conseruarunt. Primum autē Constantij Cæsaris bellum, Vuisigotis adiuuantibus, gestum fuit aduersus Alanos: quos graui bello apud Emeritam superauit: & eorū Regem Acacem interfecit. Fuit uerò ea uictoria maximo terrori cęteris Barbaris Hispaniam prementibus. Quæ gentes rem Romani Imperij per Constantij uirtutem, & Vuisigotorum pacem, auxiliumq;, breui restitutū iri existimantes: ab Honorio postularunt, ut pacem secum etiam ipse constitueret: ipsosq; inter se sineret bello detonare, & se inuicem lacerare: futurum prudentißimè memorantes, ut apud quencunq; fuisset uel clades, uel uictoria, Romanæ Reipub. restaurationi, amplitudiniq; accederet. Constantius deinde consors Occidentalis Imperij ab Honorio assumptus, Augustus declaratur. Qua prouectus dignitate, nihil duxit antiquius: quàm cum Vuallia Vuisigotorum Rege fœdera confirmata renouare: ut in Hispanijs, reliquis gentibus opponerentur. Itaq; illi Tolosam, cum aliquot Auxitanæ prouinciæ ciuitatibus permisit: quę omnis Regio Vasconia nuncupatur: quod nomen ad ætatem usquè nostram retinuit: licet magnam, ut conijcimus, mutationem in Prouinciæ finibus fecerit temporis longitudo.

Alani uincuntur.

ALBERTI

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Vuisigotorum, Ostrogotorumque gestarum, LIBER III.

¶ Constantio Imp. mortuo, Etius Magister militum dignitate repulsus, Hunos in Romanos excitat. Vuisigoti fidem Romanis seruant: Beticã dein recuperant. Caput. I.

REGNVM à Vuisigotis in Hispania constitutũ, firmante Constantio tum Augusto, initiũ iure noui operis deposcit. quòd illó Vuisigoti peruenerunt, ubi ingenti gloria finierunt: post captam Romam, post euastatam Italiam, nihil præstantius efficere prȩualentes, quàm ut sedes quietas acciperent: & bello, paceq́ florerent. Quod quomodo factum sit, sequentia monstrabunt. Nam Constantio Augusto, post accæptam Augustalem dignitatem, breui ex hac luce migrante, Etius patricius, patre natus Gaudentio, ex Dorostana Mœsiæ ciuitate oriũdus, uir fortissimus, & rei bellicæ scientissimus, Magister militum declaratur: qui Burgundiones (Vuandalorum id genus erat, ut in Vuandalia ostendemus) nouos tunc primũ parantes motus, bello persecutus compescuit: Francosq́ iterũ Reni ripas insidentes, quòd Galliam irrupturi uidebantur, magna superatos cæde, repulit in Germaniam suam: & Alanos bello cœpit acerrimo agitare. Hi nanq́ post accæptam à Constantio Cȩsare, adiutoribus Gotis, cladem, apud Vlysiponem, sub umbra & titulo Sueuorum quieuerunt. Constantij aũt morte audita, ad Emeritam reuersi, eam quærebant Galliciæ Prouinciam sibi in patriam retinere. Sed & Vuandali, atq́ Sueui, metu Cõstantij liberati, pacis spẽ, uoluntatemq́ abiecerũt: in quam post Vuisigotorũ pacem erant procliues: & in Romanum Imperiũ coniurantes, arma iunxerunt: in Lusitaniam ad Emeritam ducentes, Alanis præsidio affuere. Etius itaq́ tanta irruente Barbarorũ mole territus, in citeriorem Hispaniam se recepit. Tulit eam rem grauiter Honorius: & Etij causam iniustè existimans, ignauiæ subscripsit, quod necessitas facere cõegisset. Eamq́ ob rem Castinũ Comitem, genere Scytham, Magistrũ militũ, & postea Consulem declarauit: misitq́ eum Etio successorẽ. Nec diu post permansit Honorius in humanis. Quo sublato, Ioannes quidã, annitente Castino Consule, ac Militũ Magistro, inuasit Imperiũ: Etio non magnopere repugnante. quòd stirpi Honorij, ob accȩptam iniuriam, malè afficeretur. Putatur etiam, ob iniustã reuocationis notã, nouos, & omniũ Romanorum Imperio periculosissimos hostes Hunos inuitasse:

Etius Magister Militũ.

cùm ageret apud Mœſios, unde paternã ducebat originem. Nec difficilè Huni monitis paruere: audita præſertim Vuiſigotorũ gloria: & ſimilibus prouocati ſucceſsibus, quos ſibi de maioribus uiribus polliciti, facilè ſedes mutauerũt. Vuiſigoti tamen quod Conſtantij temporibus iecerant fœdus cũ Repub. Romana, ſeruauerũt. Et cùm ſatis quieſcere neſcirent: ſtatuerunt bello finitimos agitare. Primam tamẽ expeditionem deſtinarunt in Vuandalos: qui in captis à ſe pridèm Hiſpaniarũ Prouincijs habitabãt. Quod cùm reſciſſent, tremerentq́ Vuandali: inmutationẽ ſediũ prætendere cœperũt. Quando Rom. Imperij fato expoſcẽte, Bonifacius Comes, & ipſe in Aphrica à Siſulpho preſſus, deſperansq́ ſalutẽ, Genſerici Vuandalorũ Regis auxiliũ implorauit: multa exorans prece, ut ſiue mallet ſtipendia, ſiue prædã urbiũ, ſiue ipſas Aphricæ urbes in præmiũ accipere: opem ſibi aduerſus Imp. præſidiaq́ afferret. Amplexus ilico fuit Genſericus oblatam conditionẽ: & Vuandalos cũ uxorib. & liberis, omniq́ ſuppellectili: factaq́ tot per annos in Gallijs & Hiſpanijs prẹda, nauibus imponens, ex Betica Gadicẽſi litore ſoluit: nõ magis Bonifacio auxiliũ afferre, quàm nouas accipere ſedes, in Aphricã uauigauit. Alani aũt, & Sueui mãſere apud captas p̱ ſortẽ Luſitanię regiões: quas ſibi ſperauerãt cõſeruare. Pauló poſt, Vuiſigoti relictã à Vuãdalis Beticã receperũt. In q̃ Alani, et Sueui, diuiſis poſtea tẽporib. ad Vuiſigotos protectores ſuos cõfugierũt.

¶ Alanos probat Salanos, hoc eſt, Saxones dici: Sicambros uerò Francos. Caput. ij.

ALANORVM nomẽ hac tẽpeſtate crebrũ eſt in hiſtoria: quòd Sueuis frequẽter iuncti, ſiue cũ Rhenũ tranſirent, ſiue cùm Gallias infeſtarent: ſiue cũ in Hiſpanijs Prouincias, iunctis armis accæptas in poteſtatem, ſorte dirimerũt. Sueuorum

Sueui. quidèm natio & origo in Germania uſq́ hodiè notiſsima eſt. Sed Alani qui fuerint, unde uenerint, nullus Scriptorũ quẽ legerim attingit. Ptolomæus in Aſia longè ad Orientẽ, inter Scythicas nationes deſcribit Alanos montes & populos. Sed an ea gens populariter egreſſa, nouas ſedes quæſierit: nemo dicit. Gotorũ, Gepidarũ, Hunorũ: & poſtea Bulgarorũ, inde Vngarorũ, Turcarum (ut appellat Mela) nouiſsimè Tartarũ eruptiones tenemus certis autoribus: tempora ſignantur: nominant̃ Duces: unde, quo uenerint cõmemoratur. De Alanis autem, quando, aut quibus Ducibus ſint egreſsi, nuſquàm legitur. Vnde & uenio in ſuſpicionẽ, Salanos fuiſſe olim ſcriptũ: quòd per errorẽ, ut fit,

Salani, ſunt Saxones. dempta litera, Alani, pro Salanis dicerent̃. Sunt aũt Salani, Saxones, qui Salam fluuiũ habitant, ubi miſcetur Albi. Quod ut conijciã, adiuuat narratio de Francorũ origine: quos habitantes Sicambriam, dicit̃

Valen=

Valentinianus maior inmisisse Alanis subigendis: quòd inuijs paludibus tutarentur. Sicambri aūt ipsi, sunt Franci Germani: non ut fabula prefert, populi Orientales ad Meotidem. Hi mouente Imperatore, inmissi sunt Salanis, ut Orosius exponit, hoc est, Saxonibus: qui inuijs paludibus tuti uidebantur. Nam Saxonum generi inheret Frisiorum natio: quę locis palustribus ad mare demorat̄. Ergo testimoniū Orosij, iunctum Francorum origini, ostendit Salanos, non Alanos fuisse Saxones. Inopia Scriptorum, & error Antiquorum facit, ut diuinare oporteat in hisce rebus. Facilè patiar, ut ab afferente certiora refellar. Nam institutum meum ab origine fuit: alijs dare inquirendi, scribendiq́ occasionem meliora. Ad institutum reuertamur. Sicambri, Franci.

¶ Atilæ Hunorum Regis expeditio maxima. Remenses horribili fame & clade obsidet, atq́ urbe propellit. In Vasconiam deinde mouens. Caput. iij.

THEODORICVS in Vuisigotis post Vualliā Regnū accepit: cum quo fœdera renouauit Etius, iam Romanis exercitibus iterū prefectus à Valentiniano tertio, Constantij filio. Statim aūt propositi sui etiam pœnitere cœpit: quòd Hunos excitasset. Nam Attila eius gentis Rex potentissimus, qui se natū ad terrendas & conterēdas gentes gloriabat̄: cū Bleda fratre, iunctis multis nationib. quas partim subegerat, partim in fœdere tenebat, mouit in Gallias. Tum Etius maiores cernens Hunorū uires, quàm quibus facilè resistere posset: per Italiam, Galliasq́ exercitus cōscripsit. Misitq́ in Romanas prouincias, & ad socios Reges: ut fœderati omnes, adunatis uiribus, Romanæ rei adsisterent. Quibus persuasionibus adducti Burgundiones, Merouevs Rex Francorū: qui Clodioni patri successerat: & Rex à Romanis erat appellatus: Saxones, Riparioli, Lambriones, Sarmatæ ad fœdera in Atilam conuenerūt. Contraxit uerò, & patrijs eduxit sedibus Atila, non Scythiæ modo populos, sed ad latissimam quoq́ Danubij oram undiq́ expositos: in quibus notissimi fuere, Ardaricus Gepidarū, Valemir, Theodemir, Vindemir Ostrogotorum Reges fratres: Marcomañi, Quadi, Heruli, & Thuringi: quę ad quingenta armatorum milia fuisse comperimus. Cùm igitur se ita compasasset Atila, Germaniam est ingressus: & ea incendijs, rapinis, cædibusq́ uastata multis in locis, transiuit in Gallias. Monstrantur hodiè loca castrorum eius iuxta Traiectum, & in Flandria: Retinent quoquè loca nomen eius. Primò uerò in Remenses ducens, urbem eorum corona cinxit. At cùm ciues tamdiu resistere conarentur, quoad diuitias sponté in prædam permissuri, ab inmanissimo hoste seruitutem, internecionemq́ deprecarentur: refractis subita ui mœnibus, irrupit Theodoricus Rex.

exercitus: tantaq; sæuitia, cædibus & sanguini indulsit: ut nec sexui pe percerit gladius, nec ætati. Eaq; in sæuitia in sanctum uirũ Nicasiũ ur= bis Episcopũ, ętate decrepitum, grassatum est. Ex cuius ore postquàm abscissum corpori caput iacebat: diuini eloquij Carmina ferunt audi= ta. Post multas inde commissas minoribus in locis & oppidis cùm cæ des, tum rerum omnium, etiam sacrarum direptiones: secunda ad Au= relianos Atila fecit castra. Dux erat interea in Vasconia Etius: & Ro= manis legionibus Theodorici apud Tolosam sedẽtis, Vuisigotorum què copijs iunctis, sociorum copias summo studio cõtrahebat. Quod cùm intelligeret Atila: primùm quid faceret, dubius fuisse fertur. Nam qui semper paruifecisset Vuisigotos, Alanos, Sarmatas, Saxones: ab Hunis sæpè superatos, fugatosq;: Gallos item, & Francos occidenta= les facilè spreuisset: nisi summam Erici uirtutem, ac rei militaris peritiã sibi cognitã timuisset. Conuertit ergò animũ homo barbarus ad gen= tis stoliditatẽ: & aruspice accito, exta ritu patrio inspici curauit. Arus= pice aũt dubiũ prælium, ac magnam suorum cædem, sed primarij ho= stiũ Ducis necem portendi, renunciante: in prælium exarsit. Haud du bium: quoniam sublato, ut significari existimauit, Etio: si etiam maio= rem exercitus sui partem amisisset, cum reliquijs copiarum, & supple= mentis, quæ facilimũ duceret comparare: orbis Imperio potiret̃. Qua spe adductus, omissa Aurelianorum obsidione, in Vasconiam duxit.

Nicasius Episcopus cęditur.

¶ Congressus belli, & cædes maxima describitur: quo Theodoricus Rex cadit. Caput. iiij.

OPPOSITI tales, tantiq; exercitus, quantos in Europam nunquàm conuenisse constat: in subiectis Tolosæ campis (Catalaunicos tunc uocabant) acies in hunc mo dum, prout refert Ablabius, struxere. Atila imbellem mulierum, pue= rorumq; turbam, inter carros, quorũ uis maxima exercitui suo inerat, ad proximos colles primùm semouit. Et inde structa apertis campis acies, sese cum Hunis suis medium locauit. Ostrogotos Reges fratres tres sinistro, Ardaricum Gepidam dextro cornibus præfecit. Structo res aũt Theodoricũ, Etiumq; tardauit, Sigibaris Alanorũ Regis per= fidia: quem resciuerũt ab Atila corruptum, constituisse: cùmprimùm pugnam conferi esset cœptum, ex cornibus, in quorum altero locari sperauerat, ad hostes transire: ut laborantibus in prælio Romanis, & Vuisigotis, à tergo instaret. Veriti tamen Duces, ne si in perfidũ Sigi= barem acerbius decernerent: Alanos pessimo loco & tempore abalie= narent: & duplici damno eos, qui carerent, hostico adderẽt exercitui: dissimularunt. Sigibareq; quod fieret ignorante, municipij quod To losę proximũ obtinebat, portas ab extra obice munierũt: & stationes,

Saxoniæ libro. 1. ca. 23.

Atilę instructa acies.

ne Huni

ne Huni possent ingredi, addiderunt: ipsum uerò Regem cum Alanis curarent acie media inter auxilia contineri. Theodoricus exinde cum Torismundo filio, & Vuisigotis, ne Ostrogotis concurrerēt, sinistrū; Etius cum Romanis, & Burgundionibus, ac Meroueo Francorū Rege, dextrū cornua tenuere. Fortè erat in campo tumulus utrisq; castris pari spacio proximus: de cuius opportunitate, ut apparuit maxima, cùm utriusq; Duces exercitus certassent, occupauit Torismundus. Cōcurrentibus inde cornibus, præliū est initū, pro numero & multitudine maximū, atrocissimumq;. Sed in tanta Barbarorū, quæ utrisq; castris erat colluuione, adeò multiplex, adeo uariū erat pręliū, ut nec ipsi qui aderant pugnatores intellexerint, quo ordine sit commissum. Cędem uerò inauditam, riuos, ac medio in campo sanguinis torrētem fudisse, scribētibus faciliter consentio. Quod necesse fuit accidere. Cùm hinc Romanæ legiones armis instructæ, tantam haberent in quam sęuirent inconditam, ac propè inermem hostium multitudinem: inde ardentes inter se summis odijs Scythæ, mutua feritate & sęuitia concurrissent. Dum autem recedentes Hunos, & in fugam conuersos, ardentiori animo insequitur Theodoricus: suorum magis pressura allisus, quàm hostiū ferro interfectus, occubuit. Et tunc prælium, quod ad serum diei erat cœptum, in dubiamq; noctem continuatum: interuentu umbrarum utrinq; diremptum est. Atila postquàm magna se cum clade superatum uidit: intra carrorū septa confugit: scutatisq; in circumitum, ut ualli speciem, pro carris stantes exhiberent, dispositis, sagittarios adiunxit: uim hostium, quę improuisa fieret, quoad acies instrueretur, propulsaturos. Et ne aut uiuus in hostiū ueniret manus, aut mortuus careret sepultura: iumentorū clitellas in struem congessit: in qua, si durius quid accidisset, se gladio à domesticis confodi, & subiectis ilico flammis cremari iussit. Cæsa fuisse eo in prælio ex utroq; exercitu centum & sexaginta quinq; milia, qui minus q: ui plus. clxxx. scripserunt. Hic exitus erat Theodorici Gotorum Regis.

Congressus belli.

Theodorici mors.

Atilæ metus.

¶ Torismundus patri Regno succedit. Soluitur exercitus. Atila per Italiam sæuit; Aquilegiam triennio obsessam, tandem, licet diu illusus, expugnat.

CAPVT V.

TORISMVNDVS patri successit in Regno. Is manè inuentū Theodorici genitoris cadauer, Regīj funeris pompa Tolosam deferri, & se à Vuisigotis Regem declarari, ac salutari fecit. Et conuenientibus ad Etīj tentorium Ducibus, Etium Torismundus, cæterosq; exercitus Duces, ut uictoria uterentur, primus omnium est hortatus.

Torismundus Rex.

Etij consilium. hortatus. Sed Etio non minus Vuisigotorum, Alanorum, Sueuorumquè, & Burgundionum, ac Francorum, quàm Atilæ, & Hunorũ suspecta erat potentia: ideoquè alia mens sibi, aliudq́ consilium fuit. Hunos enim, Gepidas, & Ostrogotos, sicut opinabatur, eneruatos, & disciplinę militaris ignaros, uoluit cõseruare. Quia existimauerat, eo sublato exercitu, alios qui unà uicerant Barbaros, prouinciarum Imperij, assuetos direptionibus, & Romanam militiam propè edoctos, reddi Reipublicæ damno ac excidio fortiores. Hinc laudatum, inquè maximam spem erectum Torismundum, admonuit: ut fratrum, qui domi manserant, ambitioni occurreret: ad suscipiẽdamq́ paterni Regni gubernationem, festinus accederet. Quod cùm ille libens facere pergeret: cæteri Principes ac populi, qui Romana secuti erant Signa, Etio dimittente, in patriam sunt reuersi. Atila postquã tanto tremore, quantus non magis ipsum, quàm eius inuaserat exercitum, sese uidit liberatum: in Tungros, Trecenseq́ duxit: ac maxima edidit incendia. Procedensq́ in pristinas sedes, suppleuit lacerũ exercitum: atq́ in Italiam

Atilæ sæuitia. contendit. Quacunq́ incedebat, oppida & urbes direptionibus & incendio uastabat. Per Illyricũ aũt tendens in Italiam: nihil in medio reliquit intactũ. Imperatore Orientis Martiano ad tantum motum quiescente: ad Italiæ principia Dux Valentiniani limitaneus copias suas opposuit uenienti. Sed nihil erat ea tempestate tam magnũ, quod posset Atilæ impetũ remorari. Igitur retrocessit Dux limitaneus: Aquilegiamq́ communiuit. Fortiter oppugnatur: sed fortius defenditur. Cingitur obsidione: multis uijs tentatur irruptio: sed uigilanter ab Romanis legionibus tuetur. Ad ultimũ fame expugnare contendit, firmata

Aquilegia trib. annis obsessa, capitur. obsidione: quæ durauit in triennium. Et cùm iam pertæsum esset Hunis tanti temporis: cogitarentq́, obsidione laxata ulterius progredi: Rex urbem ut solebat speculaturus obequitans, uidit ciconiam pullos efferre. Et conuersus in proximos, Cernite inquit, aues uenturi præscias, iam peritura urbe pullos educere. Igitur oppugnatione instaurata, urbẽ capit. At uerò iam ante prouiderant Ciues affectibus suis: ut uxores, filios, & senes suos, cum thesauris in Gradensem insulam deportarint: quo & ipsi ingruente necessitatis articulo profugerent.

¶ Venetorum origo. Atilæ coniugium. Torismundi in Gallijs erga Atilam uictoria: eius item fratrum suorum insidijs, mors. Caput. vi.

TRADVNT Veneti, idq́ ex archiuis Aquilegiensis Ecclesiæ accępisse contendunt: cùm cernerent Ciues, ob inopiam panis, urbem diutius tenere non posse: nocte statuas per mu-

Stratagema rum dispositas, propugnatorum specie constituisse; & illo aspectu, diu

ſu luſiſſe Hunos,donec abirent. Aues aũt cùm inſiderent ſtantium in
uro capitibus,rem prodidiſſe. Tum effractas portas, urbem ſolo æ-
uatam,itidem in uicinas urbes ſæuitiæ exercuerunt: ut omnis earum
artium Nobilitas in paludes confugiens, initiũ fecerit Venetiarũ per- Venetorũ
a tempora. Mediolanum præda fuit Hunorum, incendium etiã non. origo.
uadens. Inuidens Hunus Gotorũ gloriæ: quòd Italiam, & urbẽ Ro-
nam peruaſerunt: cùm idem cogitaret, deterritũ ferunt exitu Alarici,
qui non diu ſuperſtes fuit irruptioni. Sed tamen fluctuantem, & anci-
piti ſententia ſecũ confligentem, Leo ſummus Pontifex legatione po-
puli functus, auertit: ut iter retrò flecteret. Abſcedentẽ eunuchus Ho-
noriæ uirginis, quæ germana erat Valentiniani tertij, filia Conſtantij Honoria
& Placidiæ: quam frater incluſerat aulæ: Atilam adoritur, ut uolẽtem Atilæ de-
coniugio depoſcat. Nec diu opus erat, propenſum in libidinem Regẽ ſpondetur.
ſtimulare. Igitur miſſa ad Imperatorẽ legatione, puellam depoſcit con
iugem. ni detur: rediturum Italiæ excidio. Qua (ut quidam ſcribunt)
miſſa, cum ſolenni apparatu nuptias Atila celebrauit. Tantumq́ꝫ uini
lætus hauſiſſe fertur: ut apoplexia, cũ cruore de naribus profuſo ſtran
gularetur. Alij uerò ſcribunt, reuerſum in patriam, Imperatori Orien
tis minas intuliſſe. quòd promiſſum à Theodoſio militiæ donatiuum
non acciperet, uenturum ſe excidio Prouinciarũ. Et tamen aliò inten-
dit exercitum. Galliarũ illi amor inhæſerat: ut profligatis Alanis, Vui Galliam
ſigotisq́ꝫ, ſedes ibi firmaret. Itaq́ꝫ armatis agminibus eò contẽdit. Qua obſidet.
profectione crediderim illi occurriſſe agmen ſanctarum ab urbe Ro-
ma Virginum, Vrſula Duce, quod apud Agrippinam coloniam mar 11000. Vir-
tyrio conſecrauit. Toriſmundus cùm audiret Hunos in Gallias iterũ gines.
contendere: Alaniſq́ꝫ primùm minitari, prǽuenit Atilæ incurſionem.
Iunctiſq́ꝫ copijs ſuis ad Alanos, prælio excipit uenientem. Nec alius
erat quàm prioris pugnæ exitus. Nam uictus, turpiter lacerum in Pan Vincitur
noniam reduxit exercitũ. Toriſmundus dum poſt uictoriam ægrotãs, Atila à To-
ſanguinem de uenis iuberet minui: ab Aſtaldo cliente, quem fratres ei riſmundo.
us ſubmiſere, dolo peremptus eſt. Sed iam uicina morte dolos compe Toriſmun-
riens, apprehenſo pedũ ſcabello, proximos excerebrauit. Ille tamen in di mors.
tentatam à fratribus mortem obijt. Digniſsimus uita. quòd & militari
prudentia ſingularis, & animi magnitudine tanto par Regno ſolus ui
deretur. Extinctum fratres Regis tumulo decorauerunt.

¶ Theodoricus, Riciarium Sueuorum Regem bello deuincit. Athiulphum Sueuiæ Præfectum capite plectit. Regis illis electionem admittens, tandem fatis cedit. Caput. vij.

THEODORICVS frater Regno ſuccedit: uir ſatis Theodori-
animo cus Rex. II.

animo ualens, nisi quòd ambitione Regnum præoccupare, quàm expectare malebat. Sed quòd ille fecit fratri, patitur ab affine. Siquidèm Riciarius Sueuorum Rex, non contentus Gallicia quam insederat: uicinam Lusitaniam, & omnes Hispanias sub iugum mittere cogitabat. Adiuuit illũ Regni Gotici, mutato Rege, commotio. Solent enim Regnorum initia turbida esse: unoquoq; rebus nouandis intento. Theodoricus comperta affinis sui insolentia, Legatos mittit: commonefaciens, ut suo cõtentus, alienis abstineat: ut mutuis se potius uiribus inuicem tueantur ab exteris, quàm intestino bello uires comminuant. Ille per insolentiam altius animo euectus, remandat. Satis se diu quietũ alienis paruisse imperijs: aduentasse tempus, quo suis auspicijs rem gereret. Nisi pateretur se in longinquos imperiũ perferre: statim se uenturum Tolosam: & de illa secum confligere. Theodoricus Gotorum Rex dissimulanter iactantis uerba accæpit: at interim comparatis copijs, quas armis iussit esse expeditissimas, mouit in affinem, Sueuorũ Regem. Concurritur ad Vbbium amnem, qui Asturiam præterfluit: ibiq; fortiter pugnans, iustior Gotorum pars superauit. Riciarius Sueuorum Rex, cernens uictoriam hosti inclinare, fuga sibi consuluit: arreptaq; nauicula, petit altum. Sed tempestas nusquàm transire passa fugientem, reiecit in littus. Ille uel suis manibus, uel hostium, incertũ, omnino tamẽ perijt, perfidiæ pœnam luens. Theodoricus uictor, ubi hostem occubuisse comperit, receptui cani iussit. ut parceret Sueuorũ reliquijs sub tributo uicturis. Quibus præfecit fidum hominem Athiulphum. At illum dominandi libido, & Sueuorum alieni Imperij pertæsa suggestio impulit, ut Regi suo rebelles proderet animos. Rex aũt missis cum Duce copijs, quos sufficere arbitraretur: exeuntem in pugnam facilè uicit. Captus autem ludibrio est habitus, quòd mallet Rex esse ridiculus, quàm Præfectus sub potẽti Rege magnificus. Igitur ob perfidiam, ille capite plexus, temeritatis pœnas persoluit. Sueui autẽ submissis suæ partis Sacerdotibus, ueniam supplices postulauere, erratorum culpam in Præfectum reijcientes. Theodoricus non auersatus, ueniam permisit poscentibus. Addiditq;, ut quoniam alieno imperio subesse non paterentur, sua de gente Regem erigerent, sublimiori eius Imperio pariturum. Alacres Sueui, & Vuisigotorum Regis magnificentiam prædicantes, suæ sibi gentis Regem creauerũt. Qui tranquilla temporum pace gauisus, suis quidèm præfuit, sed superiorem Gotorum potestatem recognouit. Per quę tempora Theodoricus, tertiodecimo Regni suo anno concessit in fata.

Riciarius uincitur & perit.

Athiulfus plectitur capite.

Sueuorum supplicatio.

Regũ Sueuiæ origo.

¶ Euricus fratri succedit, quo tempore Romani à suis turbabantur. Aruernam Galliæ ciuitatem deuincit. Succrescunt Goti.

CAPVT

CAPVT VIII.

EVRICVS tertius ordine frater, tertio loco decedentibus fratribus Regno sufficitur. Cuius perindè Regnum quietē uidit. Quia Romani uersis in se armis, non permittebant sibi foris militare: dum domesticis impliciti perturbationibus, in se arma conuerterant. Multi enim ad Romanum adspirauêre Imperium, post occisum Valentinianum: quem miles Etij, nuper iussu Imperatoris perempti, trucidauit. Hinc Maioranus, Inde Antonius sceptra corripuêre Romana. Nec multò post Olibrius quidam Imperare contendit. Nepos deinde. Et post omnes Augustulus: qui Occidētis fuit Imperator nouissimus. Vacabatq; exinde occidentale Imperium per annos plus quàm trecentos: usquè ad Carolum Magnum Germanorū, Francorumq; Regem maximum. Quæ etiam res audaciam fecit Genserico Vuandalorum Regi, iam Aphricam tenenti: ut missis literis, nuncijsq;, inde moueret Ostrogotos: Inde Vuisigotos, inquietas tenere uicinas prouincias. ut Romanorum uires proximis rebus implicitè Aphrica auerterentur: ipseq; quietus regnaret. Quo etiam tempore, Odöacer Rugiorum Rex, intrauit Italiam: primusq; exterorū Imperio tenuit eandem per annos quatuordecim. Quod in Vuandalia nostra sumus executi. Euricus cùm interdum partibus studeret ad Imperium contendentium: Britonem Regem auxilio properantem Antonio, qui se Imperatorem gessit, prius quàm Romanis se cōiungeret, armis repressit: & fugere compulit ad Burgundionum Regem, ea tempestate Romanis fœderatum. Quem persecutus Euricus, Aruernam Galliæ ciuitatem armis cœpit. Ita per quamcunq; occasionē Goti paulatim se propagauêre. Nam Torismundus Hispaniam citeriorem, & Galliæ ciuitates extra Burgundionum, Francorumq; ditionem, ac ultra Ligerim constitutas: Lugdunensem uerò Anitrę prouinciam, usq; Massiliam Burgundio occupauit. Et solam Narbonensem prouinciam, cum his quæ Ligerim inter & Rheni fluenta sunt, tunc tutatus est Gernandus quidam Romanus: qui & ille Præfectus à Valentiniano fuerat constitutus. Hoc est ergò illud tempus, quo Romani Hispanias, Galliasq; amiserant: nec unquàm postea recuperauêre. Et in Gallijs, Francorum, Germanorum, & Burgundionum, Vuandalorum, & in Hispania, Vuisigotorum orta sunt Regna noua: quorum Gotorum quidem Regnum iamdudum euanuit: Burgundionum ex Regno, in Ducatum prouenit. Quod quando, & per quem factum sit, in Vuandalia commemorabimus. Francorum autem Regnum mirificè per Gallias & Hispaniarum partes propagatum, usq; hodiè efflorescit. Nam Anno qui nunc est post decimum Millesimus Quingentesimus,

Euricus Rex.

Rom. Imp. turbatio.

Genserici uafricies.

Odöacer Italię uictor Vuandaliæ lib. 1. cap. 35. & 36.

Euricus in Britonem.

Romani qn̄ Hispaniam & Galliam amiserunt.

Año.1510. Mediolanũ à Ludouico Francię Rege captum. tesimus, Ludouicus Rex, Mediolani Ducatum in Longobardia dedi tum, accæpit: cùm Ludouicus Dux, odio suorum declinans, cum thesauris profugisset in Alpium claustra, sub Romanorum Rege Maximiliano delitescens.

¶ Hunorum interitus, & Ostrogotorum fœlix successus describitur. Valemir apud Scythas bello perit.

CAPVT IX.

HOc loco intermissa paulisper Vuisigotorũ commemoratione, ad Ostrogotos nobis ueniendũ est: qui per hæc tempora primùm apud Constantinopolim, deinde per Italiam multo tempore claruerunt. Et quidèm Valemir, & Vindemir fratres (quorum succesſionem superiori libro explicuimus) Atilæ Regis Hunorum potentiam auxêre: cùm interessent magno illi prælio in campis catalaunicis, Atila post aliquot annos in patria defuncto, primi sese in libertatem uendicauêre: subtrahentes colla iugo Hunorum. Eorum exemplum exinde secuti sunt Marcomanni, Quadi, Heruli, & Turingi. Ita minoratis Hunorum uiribus, minus poterant filij. Hernacum ergò, & Euricum Atilæ filios, ne patris exemplo restitutis uiribus tyranni fierent, memoratæ gentes reliquerunt. Quod cùm ipsi Hunorũ Reguli ægrè ferrent: in Valemirem, & Theodemirem Ostrogotorum, & Ardericum Gepidarũ Reges, seditionis autores, arma sumpserunt: conatiq; sunt, incautos eorum exercitus adoriri. Sed ad primos qui apparuere motus, Ardericus Gepidarum Rex congressus Hernaco: illum triginta armatorum milia habentem, prælio superatum interficit. Valemir autem, Theodemirq;, suis arma corripere iusſis: tanto in Euricum incubuerunt pugnandi ardore: ut fractis Hunis, magnaq; cum occasione repulsis, Regulus intra Scythiam fugerit: & semper Huni arma sumere in Ostrogotos formidauerint. Motus interea conciuerãt in Constantinopoli Aspar patritius, genere (ut ferunt) Gotus, qui ut Ardubarem filium Imperatorem faceret: fretus fauore Ciuium, Leoni Imperatori tumultũ in urbe conciuit. Sed Imperator renouata classe, quam in mari habuit expeditam: capto Aspare, & Ardubare, pœnas ex illis sumpsit. Quo motu comperto, Ostrogotorum quos diximus Reges, qui Hunis Atilæ filijs superatis, in Pannonijs consederãt ad Danubium: hactenus quieti, Illyricum uastauêre: nec prius quieuere, quàm Leo Imperator Pannonijs, Mœsiaq; permisſis, induciarum fœdera cum illis inijt. In quorum obsidem, Imperator Theodoricũ, Theodemiris ex Arilena concubina filium, accæperit. Tuncq; Valemir illis inuisus inducijs, nihilq; permisſis ac datis sibi prouincijs, ab Imperatore timens, duxit in Scythiam. Vbi commisso cum Scythis prælio,

Margin notes: Atilę mors, & filij. — Hernaci casus. — Valemir cadit.

prælio, occiſus eſt. Sicq́ Theodemir frater, Oſtrogotarum, permiſſarumq́ à Leone Prouinciarum, Regno ſolus potitus eſt.

Imp. Leonis ſingulare liberalitatis exemplum. Theodoricus Sarmatarum Regem Bakach, adoleſcens proſternit. Moritur Rex Theodemir quietus.

CAPVT X.

THEODEMIRE ſolo ex fratribus ſuperſtite Rege, Theodorici patre: cùm intellexiſſet Leo Imp. gentẽ ipſam, quam impoſsibile duceret ſuperare: ſtatuit in Romani Imperij amicitiam, liberalitate, beneficioq́ allicere illos. Theodoricum itaq́ unicum Theodemiris filium, tale munus nequaquàm expectantem, ex obſide liberum remiſit: Regis indumento, comitatuq́ deductum. Accępit libens Theodemir tantum munus, & quod tacentem Leonem deſyderare intellexit: induciarum fœdera, in optimam Reipub. pacẽ commutauit. Quinetiã Theodemir ipſe, reducis filij læticiam cumulaturus, eum in Sarmatas cũ copijs miſit. Qui adoleſcens impiger, annum tunc duouigeſimum agens, tranſito Danubio irruit improuiſus: & Rege illorum Bakach interempto, uictor ad genitorẽ in Mœſiam eſt reuerſus. Hæc quidèm tunc apud Conſtantinopolim Imperatorem acta. Et erant Oſtrogotarum per tempora Theodemiris Regis quietiſsima omnia: qui felici pace compoſitus, in gente ſua obdormiuit.

Theodemir Rex. Stratagema. Mors Theodemiris.

Theodoricus Rex maximis honoribus à Zenone Imp. ornatur: commendato ſibi pop. Rom. & tota Italia: in quam ferro ſibi uiam facit. Caput. xi.

THEODORICVS patri ſurrogatur in Regnum: maioribus, ut mox apparuit, natus Imperijs: q̄ Romanos magna ſibi, & dulciſsima conſuetudine, in Cõſtantinopoli notos adamabat. Hinc quoq́ ad Zenonem tũc Imperatorem uocatus, eó ſe contulit, facilitate qua Leo illũ remiſerat genitori. Conſtituit uerò Imperator, Theodorico Regi & exercitui ſtipendia, & patriciatus dignitatem: inſignitoq́ Regi, equeſtrem ſtatuam ex ęre in palatio locauit. Fuit (ut conijci datur) aliquot annos Theodoricus apud Zenonem. Sed quantocũq́ ibi fuerit tempore, Oſtrogoti ſui licet ſtipendia acciperent: & Pannonia inſuper, Mœſiaq́ Prouinciæ, non ad uictum modò, ſed ad gentis opulentiam neceſſaria ſuppeditarent: angebantur tamen, & animi eorum diſcrutiabantur: quòd audirent alios ex Scythiæ, Danubijq́ clauſtris, ſecum, uel ante profectos, opibus & gloria florere: Vuiſigotos, Sueuos, & Alanos in Vaſconia, Aquitania & Hiſpania, Vuandalos in Aphrica, Burgundiones in Gallijs: & dæmum in Italia Herulos & Rugios. Tantis itaq́ precibus, iurgijs, atq́

Theodoricus Rex. Honor Theodorico exhibitus. Oſtrogotorũ ambitio.

comminationibus apud Theodoricum inſtiterant, ut eorum importunitati ultra nequiuerit reluctari. Hic Theodoricus rupto quo tenebatur pudore, animorũ gentis ſuæ ferociam, primùm Imperatori indicauit: quòd omnibus abundans rebus, florensq́; , neſciret quieſcere. Et tamen poſtea à ſuis uictus, petijt: quod Imperatoris ac Reipublicæ cõmodo æquè, ac ſuorũ importunitati opinabatur ſatisfacere. Oſtendit enim: quòd ſi Italia, & urbs Roma ſibi permitteretur: futurum, ut aut Oſtrogoti ſui, cum Herulis & Rugijs pugnando delerẽtur: ac Imperium tanto ſtipendiorum onere leuarent: aut uictores eſſent: ſicquè Herulis atq́; Rugijs inimicis Imperio, barbaris ad internecionem cæſis, ipſi Oſtrogoti, emolumento Reipub. honoriq́; in poſterũ ſine ſtipendio forent. Ea Zeno cùm ad Senatũ retuliſſet: peruicit ſententia: non æqua ſolùm forè, ſed ultrò offerenda, quæ Imperio (prout longa experientia edocuit) affectus Rex Theodoricus duxiſſet, poſtulanda. Itaq́; Zeno Theodoricum ſacro honeſtatũ uelamine: quod erat tunc maximũ à Principe factæ conceſsionis ſtabilimentum: dimiſſurus Senatum, illi populũ Romanum, & Italiam commendauit. Mouentem uerò cum Oſtrogotis Theodoricum, prius quàm Pannonijs educere, & Noricum ingredi poſſet, aliquandiu diſtulerunt & diſtinuerunt ingentis illius Atilæ exercitus reliquiæ. Siquidèm Stratilia Gepidarũ Rex, qui erat Arderico defuncto ſurrogatus: & poſtea Buſaris Bulgarorum gentis, Danubij accolæ Dux: illum in itinere ſunt aggreſsi: & in maximas aliquando adduxerunt difficultates. Vicit tamen præſtantiſsimi Regis Theodorici perſeuerantia: & illis prælio ſic ſuperatis, maximoq́; affectis incommodo, uiam ſibi ferro aperuit.

Roma, & Italia Theodorico commendatur.

¶ Theodoricus uictorijs clarus, Rauenna tandem dedita, Odöacrem, cum filio & Primoribus, ſeruatis Herulis, interimi iuſsit. Italia tota, & Roma potitus.

CAPVT XII.

THEODORICVS ingreſſus Italiam, ad Sontium Aquilegiæ dirutę fluuiũ caſtra communiuit. Eò Odöacer, qui omnes eius motus anno ante habuit exploratos, paratiſsimũ adducens exercitũ: ſeſe illi tam propinquus oppoſuit, ut caſtra ſolo amnis alueo ſint dirempta. Primus tamen pugnandi copiam fecit Theodoricus. Et cõmiſſum eſt prælium: in quo poſt multam cædem mutuò illatam, ſuperauit Oſtrogotus. Odöacer uerò ad Padũ, cuius oppida & uada claſſe, pręſidijsq́; cõmunierat, delatus: eum in locũ ubi nunc eſt Hoſtilia Veronenſiũ: de fuga ſubſtitit. Deſtitit uerò inſequi Theodoricus: & Veronam ducens, eam dedentibus ciuibus breui cœpit. In qua præſidijs firmata, prædã ubiq́; factam, impedimentaq́;, ea ratione conſtituerat depo-

Superatur Odöacer.

Veronam Theodoricus capit.

deponere: ut Odöacrem quocunque fugeret, expeditior sequeret. Sed Odöacer copijs breui reparatis, in campos processit latissimos Veronæ subiectos: & copia pugnandi facta, Theodoricum lacessiuit. Eduxitque item Theodoricus fiducia plenus, & prælio acri Duces fortissimi dimicarunt. Tamen Odoäcer, qui lacessiuerat, ab auxilijs Padi accolarum desertus, succubuit: atque etiam fugatus, maiorē eorū qui secum in pugna permansēre partē amisit. Inde Romam petens Odoäcer, cùm portas occlusas, ciuesque de mœnibus repugnare uidisset, suburbiorū ædificia, agrumque latissimis fœdauit incendijs. Romani nanque de Theodorici aduentu ex Cōstantinopoli facti certiores, ipsum iam ut dominum expectabant. Qui quidèm Theodoricus omnibus transpadanis Italiæ ciuitatibus, oppidisque breui potitus, Mediolani cōstitit: & exercitu auxilijs aucto, Romam in Odoäcrem ducere constituerat. Odoäcer cōmeatibus, quos Romani in Vrbem, minutaque oppida conuexerant, deficientibus: Rauennā se contulit. Ei tamen Odoäcri, populos Italiæ pertentanti, consenserunt plurimi: in quibus fuēre Signorū suorum desertores Padi accolæ, Atusa Flaminiæ, & Æmiliæ Præfecto, magnæ autoritatis uiro, in spem maximā præmiorū, si uicisset Odoäcer, adducti. Id cùm exploratum habuisset Theodoricus, cursu uictoriæ retardato, sese intra Ticinū communiuit. Cùm uerò Odoäcrem sese Rauennæ continere comperisset: animo est auctus: & matre, sororibusque, ac Ostrogotorū mulieribus, cum impedimētis, et imbelli multitudine in Ticino (cuius urbis mœnia arcemque cōmunierat) relictis, Rauennā duxit. Cœpit aūt ilico oēs Prouinciæ ciuitates, oppidaque, quamprimū ea adijt. Præter Ariminū, & Cesenā. Odoäcrem uerò, & Rauennā per trienniū obsedit: castris secundùm littus ad oriētalem plagam, in loco cui Candiano nūc est, tumque erat nomen, ea ratione firmatis: quòd posita pariter ad Cesenam castra, inde faciliter tueretur. Fiebant tamē ab obsessis crebræ eruptiones. Traditque Agnellus in uita Ioannis Episcopi: quòd Theodoricus egredi ausum Odoäcrem, bis iuxta Cesenam iusta acie uicerit in campis Candiani. Qua elatus uictoria Theodoricus, ilico Ariminum successit: eaque urbe breui potitus, Dromones in Ariminensi portu captos, misit ad Rauennatē portū, Bidentis amnis, qui tunc Porcellio dicebatur. Nam apud classem urbem tunc erat maior partus, omniū Italiæ celeberrimus. Sunt aūt Dromones uerbo Græco Nauiculæ subductiores, tabernaculis undique ad propugnacula, castelliue, speciem cōmunitæ. Itaque Theodoricus Porcellionis ostio Dromonibus clauso, partem copiarū in insulam, quam Bidens amnis, padusaque Padus, & mare efficiunt, locauit. Ipse cum cætero exercitu Rauennam in circuitu obsedit. Vnde ad tantam rerum penuriam in urbe de-

Secundo superatur Odoäcer.

Rauennam Theodoricus obsidet.

Ariminum capit.

Dromones nauiculæ.

be deuentum eſt: ut ſordida, malignicꝫ ſaporis herbas, clauſi mandere cogerentur. Qua impulſus difficultate Odoäcer, hortante Epiſcopo, deditionem fecit. Ingreſſus eſt autem Rauennam Theodoricus, Epiſcopo Ioanne cum clero, & Sanctorum reliquijs obuiàm procedente. Continuitcꝫ Odoäcer eo die: & poſtea in palatio, quod dicebatur Hilantum, Rauennæ tunc inſigne: ſperans quod cum Theodorico ſolenni fœdere pactus erat, aliquã particulam ſibi, & Herulis attribui poſſidendam. Sed Theodoricus miſsis qui illum, & filium adoleſcentem, Primoreſcꝫ gentis interficerent: Herulorum plebem conſeruauit. Breui exinde omni Italia, & poſt Roma, ſummo Senatus, & populi Romani applauſu, potitus eſt.

Rauẽna dedita Theodorico.

ℂ Rauenna Theodoricus ſecedit, paci ſummoperè ſtudens, pietate & zelo plenus, decreta Reipublicæ deſcribit honeſtiſsima. Caput. xiij.

THEODORICVS ergò omni Italia, & Roma potitus, omniũ quos Italia et Roma pertulerat exterorũ Regum mitiſsimus fuit. Quod quidèm ſtatim initio Regni, unico in negocio oſtendit. Siquidem mittens ſanctũ Epiphaniũ Ticinenſis Eccleſiæ Epiſcopũ, in Burgundiam: ingentem illi pecuniarũ uim ex publico fiſco dedit: quarum impendio redempti ſunt, & in patriam reuerſi multa mortaliũ milia, ex his, quos Gundebaldus Burgundionũ Rex in prædam abduxerat. Autor eſt Agnellus, Epiphaniũ ſanctitatis ſuæ meritis, & ſingulari prudentia, ab immani Gundebaldo obtinuiſſe liberationem ſex miliũ captiuorũ: qui in ſuma precij à Theodorico dati, non fuerant comprehenſi. Theodoricus uerò, ſiue Romanorum fidem adeò duxerit ſuſpectam: ut uitam illis ſuam cõmittere dubitauerit: ſiue ut Imp. Conſtantinopolitano, & alijs exteris Imperij inuaſoribus propinquior habitaret: Romani Senatus curę & gubernationi reliquit: ſedemcꝫ Regni Rauennæ conſtituit. Oſtrogotis aũt ſub Theodorico Romam, & Italiã ſuma in pacis quiete habentibus, Franci Regnum ſuũ adaugebant. Sed hæc alibi. Theodoricus Rex, licet Rauennæ ſedem habuerit: amauit tamen, ornauitcꝫ urbem Romam: & multa publicè prouidit, ac neglectę inſtaurationis, ſupra fidem eorum qui barbarũ fuiſſe meminerunt, maximam ſuſcępit curam. Quod qui à fideli & copioſiſsimo teſte uolùerit certius intelligere: legat Caſsiodori eius Epiſtolarũ Scriptoris uariarum libros: in quibus uidebit, ipſum Regem Religionis Chriſtianę, ſacrorũ locorum, ceremoniarumcꝫ, & Pontificũ Romanorum dignitatis curam geſſiſſe. Senatui ſæpènumero commendauit loca Vrbis cùm ſacra, tùm etiam à Maioribus ſummis uiris Reipub. fundatoribus frequentata. Præfectos, Architectoſquè

Opus Theodor. in captiuos pium.

Epiphanij Epiſcopi ſanctitas.

Theod. Regis religio, & cura Reipub. Rom.

quę instituit sacris ędibus: Capitolio, Palatio, Thermis, Theatro, Cloācis, Aquæductibus, & cuiusq; opificij officinis, in pristinā formam, melioremue restaurandi. Præfecit uigiles, qui curam die, noctuq; susciperent: ne Vrbis ornamenta, Statuæ, & ingeniorum monimenta ex ære, aut marmore excisa, exportarentur. Sepulchrum Augusti in ualle Martia, Tiberim inter, & uiam Flaminiam, instaurari mandauit. Et Amphitheatri, quod iam maiori ex parte corruerat, saxa, non moueri, nisi in solam murorum Vrbis instaurationem, prohibuit. Statuas Principum æneas, aut marmoreas, equestres, pedestresq; nominatim multas, & generali edicto omnes iussit conseruari: adhiberiq; curam, ne illę interirent, quibus fides posteris assereretur: uiros fuisse pręstantissimos, uirtuti magis, quàm fortunæ innixos: per quos, in id magnitudinis Res Romana creuit. Legesquè & instituta seruari: malos ciuitatis mores à sanctioribus corrigi: omnia deniq;(excepta militari disciplina) ad uetustam Ciuitatis, quam primus Reipub. oppressor Cęsar sustulit, formam redigi optauit. Spectacula proprijs suis Fisci pecuniis, ex uetusto more edi, & alia munera publica exhiberi uoluit. Et cùm aurum, argentúmue in nummos signari suis temporibus oporteret, nullum ipse signum aliud, quàm stante Repub. consuetum, cudi passus est. Vt autem ciues, uel nouis erigendis, uel instaurandis uetustioribus ędificijs, maiorem haberent commoditatem: calcarias in quibusdam Italiæ insulis fieri procurauit, calcemquè postmodum ciuibus, quorum principia ædificiorum cernerentur, sine precio est largitus. Prohibuit autem edicto, & curam impendit attentiorem, ne quis Romanus, aut paterna origine Italus, nedum militaret, sed ne arma domi haberet. Saionibus (ut ipse appellat) ex Ostrogota gente, per Vrbem, regiones Italiæ constitutis, qui Præfectorum, Centurionumquè uice fungentes, gentiles suos, in pace & ocio, à ciuium & prouincialium iniuria prohiberent: educerentquè in turmas & phalanges: cùm bella, aut tumultus ratio postularet. Simili pietate usus est erga uniuersas Italiæ Vrbes. Quod maximè ostendit edictum adhuc (ut ait Blondus) extans: in quo ciues iubet toto anni tempore, pręterquam tribus messium, & autumni mensibus, ciuitates & oppida frequentare, obire munera, quibus antea quietissimis REIPVBLICAE temporibus consueuerant. Non solùm enim agrestes tunc, sed etiam honesto nati loco, motibus fatigati, quibus tamdiu Italia iactata fuerat, rura incolebant. Papiæ, & Modœciæ, quæ oppida post Rauennam amauit, Palatia Arimini sancti Stephani, & Rauennæ sancti MARTINI in cœlo aureo basilicas, Spoleti quoquè amplas ædes, magno sumptu ædificauit. Sipontinam Ciuitatem, iam tùm in ruinam uergentem,

ut inſtauraretur, tributorū uacatione donauit. Appiani balnea, quæ ager Paduanus habet, muro concludi, ædesq; ſuperædificari curauit.

¶ Rauennæ origo, Theodorici item Regis ac ſuorum matrimonia narrantur. Caput.xiiij.

QVIBVS, aliiſq; bonis artibus præſtans Princeps, effecit: ut per omnes Regni ſui annos (excepto extremo) & Roma, & Italia, Octauij Auguſti, aut Traiani, Adriani, uel melioris cuiuſpiam Principis tempora non deſyderauit. Et cùm Roma ipſa ab inclinatione cœpta, pauliſper ſub illo Rege reſpiraret: creuit interim, & opibus aucta eſt Rauenna. Nã licet uetuſta eſſet: quę (ut Plinius eſt autor) Sabinenſium ante Vrbem conditam, fuit oppidum: tamen primũ habuit incrementũ ſub Auguſto Cęſare: qui apud eam claſſem tenuit, perpetuò anni tempore expeditam: quò aut ſubitis in tumultibus, aut deſtinatis in bellorũ apparatibus, Illyricum, Epirum, Macedoniam, Achaïam, Propontidem, Pontũ, Cretam, Cyprũ directa nauigatione celerius petere poſſet, quàm ſi ex Vrbe, aut aliis Italiæ littoribus ſoluiſſet. Fuitq; maxima Rauennę amplitudinis acceſſio oppidũ Claſſenſe: quod militum, turmarumq; eius claſsis cauſa, à mercatoribus, conueniſq;, ſecundùm portus Candiani littus ædificatum: multis fuit poſtea annis populo, & quidem diuitè frequentatum. Raueñam item à Tiberio Claudio Germanico cinctam fuiſſe muro, qui nunc extat, indicant literæ ad portam ciuitatis. Sed hæc alibi. Super omnia Theodorici Regis pacatam urbem Romam, Italiamq;, Regentis mora tanto tempore illic facta, multũ profuit huic Vrbi. Quandoquidem præter ędem beati Martini, de qua diximus, columnis marmoreis è Conſtantinopoli, & aliis marmoribus, tùm ex Vrbe, ex palatio Pinciano, tùm etiam aliundè auectis, Rauennam Princeps prædictus ornauit. Qui Aquæductum quoq; eiuſdem ciuitatis, cuius nullũ extat ueſtigiũ, inſtaurauit. Proſpexit etiam prudentiſsimus Princeps Theodoricus, externarũ gentium, à quibus ſolis tunc ſibi in Italiam timendum fuit, irruptionibus: & Herulis, poſt occiſum Odoäcrem, ut oſtendimus conſeruatis, nouum Regem conſtituit. Cuius nomen nõ exprimit Caſsiodorus: quem Regem cum ſuis Herulis, in extremis Italię partibus, apud Auguſtam prętoriam, & ſub Alpibus, Apenninoque habitare permiſſum, ipſe Theodoricus in filiũ adoptauit. Clodouei Regis Francorũ filiam, nomine Adelfledam, Theodoricus in uxorem accæpit. Sororem uerò ſuam nomine Amalafredam, Honorico Vuandalorum, & filiarũ unam Alarico Vuiſigotorum, alteram Gundibaro Burgundionum, neptemquè Amalabergam Hermimfredo TVRINGORVM Regibus, in matrimonio coniunxit.

Rauenna olim Sabinenſiũ urbs

Theodorici Regis, & ſuorũ deſponſationes & matrimonia

Euchario

Euchario etiã nobili ex Baltorũ prosapia oriundo, qui Veterici fuit filius, tertiã filiã Amalasuintam in uxorẽ tradidit. Quo Genero per aliquot quibus supuixit años, tanq̃ filio usus fuit. Possedit uerò ex prisco Romanorũ Principũ instituto, administrauitq́ Rom. Imperij prouincias Occidentales: quæ à nullis dictarũ gentiũ Regibus tenerent. Necdùm enim unq̃ cum Francis, Burgundionibus, & Vuisigotis bella suscepit: sed eos, aliosq́ exteros Imperij oppressores, quòad potuit simul in pace continuit: missis Oratoribus, qui cum Epistolis, quę extant, ne aliqua inter eos nata dissensio, Cõstantinopolitanis Imperatoribus, Romanisq́ uiam faceret ad iura Imperij readsumenda.

¶ Quibus gentibus Theodoricus Rex superatis, Imperium Occidentale auxerit. Caput. xv.

SED in Hispanijs nulla ui armorũ, quod quidèm lectũ sit, captis: inde eum scimus aliqua tenuisse: quòd Cassiodori extãt decreta, ad Hispaniarũ gubernationem edita. Extant & literæ ad Magistratus in illis constitutos datæ. Quanquàm suspicari posit: gubernationẽ Hispaniarũ inde processisse: q̃a is Princeps suscępit curã Vasconiæ eripiendæ Francorũ manibus: & postea pro Generi filio conseruandæ. Cùm enim Clodoueus Francorũ Rex (quod suo loco ostendet̃ infra) Alaricũ Vuisigotorũ Regem, in campis Vaglodensibus interfecisset: Vasconiamq́ cum aliquot Hispaniæ partibus accæpisset: Theodoricus Rex arma induit in socerũ, pro Generi ultione. Quo in bello Franci ad. xxx. hominum milia desyderati sunt: qui Vasconiã, Hispaniamq́, pro Amalrico Alarici filio, non paruo tempore gubernauit. Siciliam uerò, & adiacẽtes Italię Insulas, Dalmatiã, Liburniamq́, & Illyrici partẽ in Adriaticũ uergentẽ, armis obtinuit. Duxitq́ paratissimã expeditionẽ trans Alpes, et Prouinciã Romanã primùm. Post Rhodano transmisso, Narbonensem Galliã, ac ea Galliarũ loca, quæ extra Burgundiã ad Teutones p̃tinẽt, exceptis Aluernis, Regno suo adiecit. Quas quidèm Prouincias, ciuitatesq́, Theodotus nepos eius, qui postea fuit tertius gentis Ostrogotæ Rex, multo tempore administrauit. Extatq́ Theodorici Epistola, per quã Arelati mœnia iussit sum̃a diligentia instaurari. Pannoniam itẽ Sirminensem, tanto prius tempore ab exteris laceratã: & Noricos (qui nũc sunt partim Austrani, partim Boiarij, Regno suo adiũxit. Quibus Prouincijs Colossum ciuem Romanum, à Senatu Romano Præsidem dari uoluit. Nam post eius ex Thracia profectionem: Bulgari relictis sedibus, quas ad Danubij ripas secundum Pannonias & Noricum habere consueuerant, tunc Thraciam deuastabant. Nec poterat tunc resistere Imperator Zeno; cùm propter cæteram Imperij debilitatem,

tùm quia

Hispania.
30000. Francorum Theodor. cædit.
Sicilia.
Dalmatia.
Liburnia.
Illyricum.
Alpes.
Galliæ partem.
Pannonia.
Norica.

Italiæ clau-stra. tũm quia temporibus illis Constantinopolitana urbs maximo cõflagrauit incendio. Quinetiam Theodoricus futuris prouidens temporibus, claustra Italiæ, ab ipso Alpium maritimarum initio, usq; ad Tridentinos montes, attribuit Gotorum Proceribus inhabitanda. In tramitibus autẽ, per quos ipse, & cæteri exteri erant ingressi, oppida excitauit: ciuitate, cui nunc Tridento est, eratq; tunc nomen, muro cincta, & Veruca arce, ad Norici & Italiæ fines, eo in loco cui nunc Montifalconi est nomen, à fundamento ædificata.

¶ Pacem sub Theodorico, tandem Pontificis summi electio turbat. Caput. XVI.

HACTENVS quieta Romanis sub hoc Principe fuêre tempora. Initium autem turbationis ab ipsis exorit̃, in Romani Pontificis electione. Nam Anastasio decedente, scinditur populus in binas sententias. Nam alij, quorum sententia finaliter præualuit, utpote maiori subnixa ratione, Symmachũ uoluêre Pontificẽ: Alij uerò Laurentiũ quendã præferebant. Delata res est Rauennã ad Regem Theodoricũ. Et quamuis in Ecclesiasticis rebus, suũ non esse iudiciũ agnosceret: conciliandis tamen partibus operas impendit: & Symmacho quidèm Rom. Pontificatũ, Laurentio minorem esse dandũ arbitrabatur. Composita pax uidebat̃: sed tartarea Romanis incessit insolentia, ad tumultũ redeuntibus. Inuenit utraq; pars Cõsulares defensores: sed Symmachi partem fouentes, solæ innixi defensioni, ab uindicta & iniurijs abstinuere. Laurẽtij uerò propugnatores, parem in uirgines ac sacerdotes inmanitatem exercuêre. Multũ innoxij sanguinis profusum. Nec quieuêre tumultuantes, quõad superesset Idolum cui studerent. Cùm uerò Symmachus coràm Synodo se de obiectis purgasset criminibus: una omnium uoce damnatur Laurentius. (Scisma.)

¶ Ad Vuisigotos redit Autor. Alaricus eorũ Rex, ab Clodoueo cadit. Cuius uindictam sumens Theodoricus, 30000. Francorum prosternit. Caput. XVII.

WISIGOTORVM commemorationem Regũ aliquandiu intermissam, locus hic deposcit. Nam hoc tempore multũ apud eos innouatũ est: translatæ sunt itẽ Regni sedes. Nã Alaricus Eurici filius, patri decedenti surrogat̃ in Regnũ: tenuitq; per años aliquot, quę accęperat paternę ditionis. Huic filiã dedit Theodoricus Rex Italiæ. Qua affectione deuinctus, cùm Clodoueus (quẽ alij uocant Ludouicũ Francorũ Regem. erat enim binonius: quę res errorem legenti creat) Siagrium Romanũ, Ducẽ Suessionis urgeret bello: & ille tanto impar Regi, bello uinceretur: confugit ad Vuisigotorum Regem Alaricum, Theodorici Romanorum & Italię Regis Generũ. (Alaricus Rex cadit.)

Ille

Ille confugiētem defendit. Inde omnem belli molem in se uertit. Concurritur utriusq; gentis totis uiribus. Sed tum cadente Alarico, cedunt Goti. Franci uictores, usi uictoria, uictos perurgent Tolosa, & quicqd intra Pyreneum est cedere: urbes & oppida Franci sumunt in deditionem; Alias ui captas, diripiunt. Theodoricus Italiæ Rex ubi comperit: pro Genero bella suscepit in socerum. Tenebat enim filiam Clodouei coniugem. Missoq; Duce cum expedito exercitu, graui bello Francis congreditur. Cæsa sunt tum uno in prælio Francorum. xxx. milia. Sed tamen urbium & oppidorum ditioni Franci non cedebant. Itaq; ex hoc die augustatum est Gotorum in Hispanijs Regnum. *Francorum clades.*

¶ Amalricus patri succedit. Clodoueus Francorum Rex, Vuisigotos cum Aluernis superatos, Arrianę heresi, non minus quàm Genti inuisus, uindicat. Cuius audaciam Theodoricus Italiæ Rex refrænat. Caput. xvi.

AMALRICVS admodum puer, cæso patri surrogatur in Regnum Vuisigotorum, aui materni uiribus defensus, alioqui insolenti Francorum Imperio resistere non ualens. Assiduè enim Franci Vuisigotis infesti permansere: propter Arrianam hæresim, quæ in ea gente diu permansit. Clodoueus autem postquàm ad Christi confessionem peruenit: synceram, & catholicam induit religionem: non minus ob CHRISTI honorem Arrianis, quàm incredulis infensus. Cùm graui prælio urgeretur, diuo Martino, cui insederat, caballum deuouit, si uictor euaderet. Voti compos factus, Martino diuo equum obtulit: & pręcio constituto, centum aureorum, cum equus dimitti non uideretur, ducentos impendit: & tum iumentum iam liberum sequitur expectantem. Tum Rex, Bonus inquit Martinus adiutor est, sed stipendio pręciosus. Procerum quoq; consilio apud Parisios habito, cùm satis de gerendo bello esset constitutum, uouit basilicam Principi Apostolorum (quæ nunc eius in ciuitate insignis uisitur) si uictoriam de fidei hostibus obtineret. Igitur Vuisigotis Aluerni, originem suam in Italos referentes: Romanæ Reipub. fidem ad ea usq; tempora seruaturi, tùm etiam bello adhæsere. Ideoquè Apollinare quodam Romano, qui dudum apud Aluernos fuerat, hortante: Vuisigotorum, ut diximus, partes sunt secuti, quoniam eis seruauerāt pacem à Constantio Comite constitutam. Commissumquè est prælium: in quo Vuisigotis & Aluernis superatis, utriusquè partis Ductores cæciderunt. Secundum id pręprelium misit CLODOVEVS Theodoricum filium suum ex ancilla suscęptum, in Albienses, Rutenosquè Vuisigotorum subditos: ac in Aluernos, ut diximus socios. Quibus subactis, & Fran-

Amalricus Rex.

Clodouei Religio.

Vincuntur Vuisigoti à Francis.

& Francorum Regno additis, in Tolosam adhuc caput Regni Vuisigotorum, Vasconiamq́, quod proximè diximus, Theodoricus arma conuertit. Amalricus uerò, quem Alaricus unicum habuit filium, sese intra Pyreneũ communierat. Quarè licet Tolosam, cum paternis thesauris, & Vasconiam amiserit: Hispaniam tamen ulteriorem, cum Pyrenei saltibus prout pater possederat, defensauit. Cunq́ pacem obnixè peteret: procliuis in illam primo fuit Clodoueus: & tamen pauló post Arrianam hæresim audiens, in Euglosina, & Burdegalla ciuitatibus, magis quam alibi in Vuisigotorum Regno feruere: eas egressus ciuitates cœpit: diripuitq́, & cæde Vuisigotorum, ciuiumq́ qui hæresi abrenunciare diutius recusarunt, commissa, Episcopos & illis catholicos instituit. Ea cùm essent Imperatori Anastasio renunciata: gauisus est, ultionem de Vuisigotis Imperij sui euersoribus esse sumptam temporibus suis. Et ob eam rem benè gestam, Clodoueo Regi tunicã blacteam, epistolasq́ misit: in quibus eum Patricium, Consulemq́ appellauit. Erat Turonis Clodoueus, quando tantũ ab Imperatore Romano munus accæpit. Quare uotis ritè solutis, post solennes Christianorum cerimonias, eam induit uestem: & sedens in equo, numos in multitudinem, quæ magna ex Francorum Regno ad id solenne conuenerat, dispersit. Acclamauit uerò hunc multitudo: non patritium fore, & Consulem solùm, sed Augustum etiam Clodoueum. Qui ea sociatus pompa, Parisios accedens, eorũ urbem tunc primo Regni sedẽ Francorum, prout in hunc diem est, seruatum forè constituit. Quæ intellecta Theodoricus Ostrogotorum Rex, tunc in Italia potẽtissimus, ægerrimè tulit: uel quia soceri Clodouei audaciam damnauit: uel, quod magis est uerisimile, indignè tulerit, tantam illum cum Romanorũ Imperatore amicitiam coniunxisse, super omnia uerò, quòd nepotem ex filia Amalricum, patria possessione depulerit. Itaq́ Theodoricus coãctis lectissimis quibusq́ militibus, qui ad. 80. armatorum milia fuêre, maiori parte ex Gepidis: Ilbiam Comitem præfecit Ducem. Eiquè in Vasconiam ducenti, occurrerunt Franci, quos Clodoueus prouinciæ illius præsidio deputauerat. Commissum est autem prælium utriquè exercitui periculosissimum. Superiores autem fuerunt Itali Regis copiæ: & Francis, qui in Vasconia erant. xxx. hominum milibus profligatis, magnaq́ parte cæsis, recuperata est pro Amalrico, defuncti Alarici filio Vasconia, quam illi certo tempore Theodoricus, prout supra diximus, proprio Ostrogotorum præsidio defensauit. Quia uerò exercitus, quem Ilbia Ostrogotus, in Hispanos Vuisigotos duxerat, per Liguriam transiens, eam afflixerat prouinciam: Tribunus aliquot annorum Ligustinos frumenti copia ex horreo publico donauit. Quo in tem-

Arrianæ sectæ ultio.

Victoriæ Pompa.

Francorum clades.

in tempore ut aduersus omnes motus, qui per Hispanias, aut Gallias orirentur, paratior foret: naues omni in maritima Italiæ ora, nouas fieri, & Rauennam duci curauit idem Rex Theodoricus.

¶ Theodoricus Arriana secta infectus, Pont. Ro. Ioañem cum Symmacho, Boëtio, & Romanis aliquot, tyrannide necat. Tum uitam & ipse finit. Caput. xix.

THEODORICVS autem Italiæ aliâs Rex optimus, labem unam Religionis non emendauit. Nam Arrianam hæresim, quam ex Valente Imperatore, omnis ea natio imbiberat, pertinaciter seruauit. Iustinus aũt Imperator, hęresum radicibus per Orientem extirpandis intentus, Eiecit oẽs sectæ illius Episcopos: priuauitq́ commissis Ecclesijs sacerdotes. Tulit eam rem grauiter Theodoricus Arrianus. Hinc optimos ciues Romanos Symmachum, & Boëtium suspectos habuit: eosq́ exacto Consulatus anno, deferentibus Opilione, et Gaudentio factiosissimis ciuibus, Papiam relegauit. Quo in tempore Theodatum nepotem, ex Narbonensi prouincia reuocans, Etruriæ præfecit: cuius prouinciæ nonnullas illi urbes attribuit iure proprio possidendas. Et ne Romani ciues ob Symmachi & Boëtij relegationem, de solita benignitate diffiderent: Rex Senatui permisit, unum ex gente patricia mitterent, Theodato in Narbonensi prouincia successorem. Et tamen eo qui secutus est anno, Ioannem summũ Pontificem, Agapitum, & Patritium Consules, ac Theodorum, ac Importuium, alterumq́ Agapitũ, Senatores, præstantissimos ea tempestate uiros, Roma eijcere, & omnino tollere constituit. Idq́ ut aliqua simulatione tectus faceret: ipsos Legationis nomine misit Constantinopolim ad Iustinum Imp. Vtq́ eam Legationis simulationem melius concinnaret: Ecclesię Rauennatis Episcopum, ipsis Oratoribus adiunxit. Fuit uerò Legationis sũma: ut agerent cum Iustino Imp. de Episcoporum, Sacerdotumq́ eiectorum restitutione. Qua denegata, aut diutius dilata: sese cominatus est, omnem Italiam, & urbem Romam cędibus et incendio uastaturum. Appulsa Constantinopolitanæ terræ naui, quę tantos detulerat Oratores, Iustinus cum cleri & populi pompa obuiam est progressus: ad Pontificisq́ pedes prostratus, illum pro DEI Vicario adorauit. Is summus Pontifex, maximis honoribus introductus: mandata simul cum Romanis consulibus, Senatoribusq́, & Rauennate Episcopo exposuit. Quibus ab Imperatore auditis: magna utrinq́ dicentium, audientiumq́ commiseratio oborta est. Hinc fidei causa, si Arriani tolerarentur: Illinc Vrbis, & Italiæ desolatione, si impio Regi non satisfieret, animos distrahentibus. Vicit tamen grauissimorum in quibus timor Domini sanctus permaneret, uirorum sen-

Theodoricus Rex Arrianus.

Theodatus.

Tyranni ingenitum.

Legationis Theodoricus summa.

Humanũ, frugiq́ cõ silium.

tentia: postponendam, quæ ad tempus in integrum restitui posset, fidei causam: Vrbis & Italię saluti: quarum populos gladio occisos, nulla posset Principum, nulla Pontificum, aut Consulũ potentia restaurare. Sic dimissurus Oratores Iustinus, ut in illorum honore suo item consuleret: à Ioanne Pontifice, Consulibus Romanis, Senatoribusq́ subministrantibus, uoluit coronari. Adduxerunt uerò impensi effusius Pontifici, & Romanis, à Iustino honores, Theodoricum maiorem in suspicionem. Et qui prius summa dignissimus laude, tot per annos, melioribus quos ante acta tulissent secula, Principibus Romanis æquari meruit: ad extremum uitę, flagitijs se inquinauit. Nam tentos Rauennæ Ioannem Pontificem, Consules, & Senatores Romanos, famis cruciatu in carcere occidit. Boëtium uerò, & Symmachum in Papia, ubi aliquot exulauerunt annis, iussit iugulare. Quo tempore Eclesius Rauennæ Episcopus, ab infausta illa Legatione reuersus, Basilicam sancti Vitalis, quæ nunc Rauennæ insignis uisitur, simul cum Iuliano Argentario exędificauit. Factum autem uidetur, in crudelitatis, qua Theodoricus mores suos uerterat, ultionẽ: ut apoplesi, siue ut uult Agnellus, uentris profluuio interierit: nonagesimo octauo die postquàm Romanus Pontifex Ioannes, & Romani illi obierant: atq́ anno duodequadragesimo, postquàm Italiæ dominio potitus erat. Quanquã Procopius in belli Italici aduersus Gotos principio refert: Theodorico post occisos Boëtium et Symmachum cœnanti, cùm esset caput piscis oblatum, horrendam in illo uisam Symmachi faciem: quæ labro inferiori mordicus apprehenso, sibi toruis oculis minaretur. Eoq́ consternatum pauore, Regem incidisse ægritudinem, in qua lęuitatem suam confessus fuerit: quòd scilicet Pontificem uirum sanctum, & cum eo alios insignes Romanos ciues, tunc maximè præstantissimos uiros, Symmachum & Boëtium, ad perditorum hominum suggestionem occiderit: & paulò post eam confessionem expirauerit. Simile, certiusq́ testimonium inflictæ subitę mortis Regi Theodorico, ad pœnam iniquitatis, affert Sanctæ Ecclesię Doctor Gregorius, in Dialogo, ubi scribit: Solitarium magnæ uirtutis uirum, apud Lipparim insulam in eremo habitantẽ, qua die functus est Rauennę Theodoricus, Goto cuidam nobili tunc dixisse: uisam à se Theodorici Regis animam, quæ à Ioanne Rom. Pontifice, & Symacho, quos per id temporis occiderat, in ollam Vulcani mergẽda portaret.

Theodorici in Pont. Max. & Legatos tyrannis.

Theodorici mors.

¶ Amalasuinta, cum Atalarico octenni filio, qui primis iuuentutis annis per educatores facilè corrumpebatur, Regno succedit. Verùm, mortuo Iustino Imperatore, in se ductores filij, morte animaduersum est. Caput. xx.

AMALA-

AMALASVINTA filia Theodorici, uidua, cum Atalarico filio suo, quem ex Euchario Ostrogoto magnæ Nobilitatis uiro susceperat, octauum ætatis annum agente, in Regno succesit. Adhibuit uerò prudẽs Regina singularem in subditos cùm humanitatẽ, tùm districtionis moderationem: quæ cum Gotos seuerè ne quenquã lęderent, contineret: laxiore quàm Theodoricus fecerat gubernatione est usa. & inter alia quæ rescidit à genitore facta, filijs Symmachi & Boëtij patrimonium reddidit. Sed Atalaricũ filium ea erudiri, et Romanorum moribus & disciplinis imbui diligentia curare cæpit: ut facilè inoptimum Principem fuerit euasurus: nisi tres Goti illius educatores, rapinis quibus assueti erant, inhiantes prudens id Reginæ consilium præuertissent: Non placere Gotis dicentes, eorum Regem sub præceptoribus uiuere: formidinẽ sibi per uerbera, minasq́ incutientibus: cùm econtrà expediret, uitam inter Gotorum duriciem acturũ, omni solutum maiorum reuerentia, interq́ cõęquales uiuentem, arma & equos tractare: qbus animi uigor, generositasq́ à maioribus accępta, indies augeatur. Quę cum Amalasuinta, Barbarorum insidias timens, libenter audisse simulasset: Atalaricum paulò maioribus permisit educandum. Tametsi sodales, puerum omnibus statim uitijs infecerunt: matri tamen obsequens erat. Quod cùm Gotos educatores suos terreret, Iustini optimi Imperatoris uirtus, in quam Theodorico etiam potentissimo Regi, ut ostendimus, suspectã, Romanos, Italiæq́ populos respicere formidarent. Hinc pacẽ cum Francis, Vuandalis, Vuisigotis, Burgundionibusq́, et alijs exteris à Theodorico paratam, communi consilio conseruauerunt. Turbauit uerò hanc Reginæ et Nati concordiam mors Iustini Imp. quæ ad finem primi illorum Regni añi, Lampadio et Orreste consulib. secuta est. Siquidẽ ea in rerũ, animorumq́ commotione quam Principum mutationes efficiũt: Atalaricum sodales, metu Imperatoris liberati, facilè in lasciuiorem uitam trausuersum egerũt: adeò, ut nedum matrẽ non audire, aut alloqui dignaretur. quin potius parari illi insidias pateret̃. Quibus artibus cùm se priuari Regina Regno uideret: Theodatũ primùm sibi ex gente Amala consobrinum, multas per Etruriam ciuitates tenentẽ, & eam administrantem prouinciam: qui & ipse pueri seductoribus consentiret: coërcuit, pecunijs mulctatũ, dissoluendis Etruriæ populis: à quibus repetundarum fuerat accusatus. Inde filio Atalarico cũ sodalibus Romæ relicto, Rauenam se contulit. Et cùm nequiret filium à perniciosa uita reuocare: quod proximum fuit, tres Gotorum Proceres, qui malorum consiliorum puero suasores erant, interfici curauit. Eam autẽ dicit Procopius,

Amalasuinta Regina.

Regiæ iuuẽtutis seductores.

Iustini Imp. mors.

Iuſtiniano Imperatori, quē Iuſtinus ex ſorore nepotē reliquit ſucceſſorem, ſuaſiſſe Italiæ recuperationem. Quod cùm à prudentis fœminæ, quam omnes Scriptores ſummis efferūt laudibus, uita & moribus abhorreat: & nullus alius uel tenuiter innuit: uerò ſimile non uidetur.

¶ Atalarici Regis mores & Decreta. Caput.xxi.

Atalaricus Rex.

ATALARICVS ergò paulò adoleſcentior, Theodorici ex filia nepos, cōtempta matre, gubernacula præripit. Sed hūc inquinatiſsimis fuiſſe moribus, teſtantur Scriptores. Caſsiodorus autē, illum omnia in exemplar aui Theodorici geſsiſſe: & quandoq; etiam melioribus conſilijs, cùm etiam illius Epiſtolarum magiſter eſſet, teſtatur. Siquidem licet Arrianus eſſet: Bonifaciū, et Ioannem, cui etiam Mercurio nomen fuit, ſummos Pontifices: quos ſua habuerūt tempora: non ſolùm ipſe proſecutus eſt fauoribus et honore, ſed et à Romano Senatu, ac Populo honorari curauit. Decreta cuius extāt. De Epiſcopis à Romano Pontifice, & nullo alio orninandis. De rebus ſacris à nemine diſtrahendis. Et demum, De Eccleſiaſtica libertate ſæuerius conſeruanda. Ciues etiā Romanos, & Italię populorum urbes frequentare: ac bonis Artibus operam dare edixit. Stipendia in urbe Roma liberaliū Artium, Præceptoribus quod multis annis fuerat neglectum, conſtitutis: et inchòatam à Theodorico publicorum Vrbis ædificiorum inſtaurationem, adeo continuauit: ut marmora oportuerit aliunde aduehi, quę in ruinis inçæperāt deeſſe. Nec quicquàm ab eo conijcimus perperam factū: pręter Opilionis, Symmachi & Boëtij delatoris, ſublimationē, ad Comitiuā ſacrarū largitionū: quę uidet̄ fuiſſe Ærarij pręfectura. Titubauit tamen ad extremū pueri Regnū: ob Francorum, Burgundionumq; in Italiam aduentum. Qui hunc maximè in modum fuiſſe uidetur.

Caſsiodorus ab Epiſtolis Regis

Atalarici decreta.

¶ Atalarico uita functo, Regina Theodatum Regni conſortem aduocat: qui Italiam externo hoſte pulſo, liberat. Caput.xxij.

CLODOVEO Francorū Rege mortuo, Clodomir, Childebertusq; eius filij, in Regni paterni diuiſione, partes Burgundionū Regni, Alemannorumq;, quas occupauerat Clodoueus: & quæ què in Alpibus ad Italiam ſpectant. Theoberto eorū nepoti, quē in Regem Metenſibus conſtituerūt. cùm illi benè uellent: ipſi locis cedentes, regendā, poſsidendamq; dederūt. Is itaq; Theobertus adoleſcēs, rapinis pridèm aſſuetus, utpote quem Theodoricus pater, in Alemannorū expeditiones duxerat: Prouinciā Romanā, cuius caput eſt Maſsilia uexauit: quę Regis Italici eſſet. Quod cùm intellexiſſet Amalaſuinta: ad Reges Francorū mittit: pīcula oſtendēs, ab Imp.

Metenſium Rex Theobertus.

Iustiniano tunc florente imminentia: si Romanæ Reipub. Prouincia rum inuasores, prȩsertim Italię propinqui, bellis inuicem dissiderent: fœderaq; inter Atalaricum filium, & Theobertum fieri impetrauit. Etsi uerò qualia fuerint fœdera, non satis compertũ habeamus: tamen constat, Theobertum, Romanam Prouinciam in uim ipsorum fœde rum tenuisse. Accessit etiam pueri Regis incõmodis: quòd Theoda tus, ob accȩptam à Regina Amalasuinta iniuriam: & quia Francos, Burgundionesq; uicinos Italiæ solos timeret: cum Iustiniano (prout Autor est Procopius) egit: ut Italiæ receptã per Etruriam, manus inĳ ciens, pecunĳs se ditaret: quarũ adminiculo, ociosam in Constantino poli uitam ageret. Sed eam Reginȩ animi perplexitatem, et Theodati cogitationes, in noua mutauit consilia, Atalarici Regis obitus. Octa uo enim quàm cum Regina matre Regnum assumpserat ãno, defun ctus est. Tunc Amalasuinta commodius sibi processurum gubernati onem arbitrata: si quempiam assumeret adiutorẽ: Theodatum ex gen te, ut diximus, Amala, sibi consobrinũ, ad se uocauit: & multis in eam sententiam dictis: ut facilè potuerit homo cupidus, illatam mulctæ in iuriam anteactæ uitæ potius, quàm Reginȩ simultati attribuere. Illum post reconciliatam gratiam, Regni consortem declarauit. Erat uerò Theodatus Latinis, Græcisq; literis eruditus: & inter Philosophos, quibus operam impederat, Platonem maximè sectabatur: qui, ut asse rit Cassiodorus, temporum suorum historiam scripsit. Cæterum qui omni in uita iners, inconstansq; fuisset: tunc ætate iam grandior, adeò imbecillis, eneruusq; fieri cœperat: ut nulli rei magis, præterquàm cu mulandæ pecuniæ, cui auidissimè inseruiebat, uideretur idoneus. Et tamen Regina impellente, unicũ inito Regno edidit uirtutis munus. Nam dùm Amalasuinta ipsum in Rauenna Regni consortẽ forè con stituit: Theobertus Metensium Rex, Burgundionum multa armato rum milia in Liguriam, atq; Emiliam, Alemannorum uerò in Veneti am misit: in quos delatus est cum Gotis, Italisq; militibus Theodatus. Et licet multo minora fuerint, quàm de se per literas Cassiodori ipse prædicat: utranq; tamen gentẽ, nõ sine illorũ cæde Italia expulit: atq; etiam misso exercitu, quem utraq; in expeditione habuerat, Prouin ciam Romanam per Legatos receperat. Tegebat autẽ multum ipsius Regis ineptias, uirtus Reginæ, omnia administrantis.

Atalarici mors. — *Theodatus Rex.* — *Auaricia Regis.*

¶ Theodatus Rex, Reginæ solertia mirè prouectus, eam li cet immeritam exilio relegat, ac truculenter in terfici procurat. Caput. xxiĳ.

THEODATVS ergò, quia illum Amalasuinta tho ro dignatur, Regni consortiũ meruit: & pro Rege cũcta

Theodati prouectus.

Rex ipse administrauit: consilio, ut diximus, prudentissimæ Reginæ. Hinc illa processisse uidentur, quæ Cassiodori Epistolę ostendūt prouisa prudenter. Pax à Iustiniano Imperatore, & pariter à Francis Regibus, Theobertoq́ nepote: per datas multiplices Epistolas, missosq́ Oratores, etiam ex Senatu enixius petita. Hinc sumi Pontificis ueneratio: & suscępta accuratius cleri, sacrarumq́ rerū protectio. Hinc aduecta magnis sumptibus à Constantinopoli marmora, quibus Romā ornauit. Hinc liberalitas processit, qua in Ligures, Æmiliensesq́, & Venetos usus fuit. Ipsis enim populis, ob accępta à Burgundionibus, Alemañisq́ damna, tertię partis unius anni annonam, ex publico est largitus: quam quidem annonā Ligures, et Æmilienses ex Terdonensi, Papiensiq́: Veneti ex Taruisino, et Tridentino horreis accęperunt. Hunc etiam Regem, scribit Cassiodorus, elephantos tunc ex ære, uia sacra, ad naturalem bestiæ magnitudinem extantes, qui ruinam minabantur, instaurari iussisse: ea ut uidetur ratione: quòd populi Romani conduceret animorū seruandę generositati: si pueri, adolescentesq́ bestias intuerentur, in quas Maiores pugnare nō horruerint, decori inseruientes. Sed cùm Theodatus rapinis, pro ingenij sui uitio, manū apposuisset: dissuasissetq́ illi primò: posteà etiā obstitisset Amalasuinta: mox homo perditissimus, suma ingratitudine usus, eam in lacus Vulinensium insulā relegauit: occidiq́ permisit à filijs & agnatis Gotorū Procerum, quos Atalarici corruptores, Reginam ostendimus interfici curauisse. Tulerunt eam mortē ęgerrimè non Ostrogoti modo, sed & Romani, Italiq́ omnes: ut si aliquis apparuisset, ad quem tunc summa rerum deferri potuisset, fuerint, à Rege defecturi. Fuit nanq́ mulier illa (si Cassiodoro credimus Autori grauissimo) inter primarias, rarissimasq́ annumeranda. Quam ille dicit uidere, uenerandam: audire loquentem, fuisse miraculum. Quæ Græcis, Latinisq́ literis egregiè imbuta erat. Omnium gentium, nationumq́, quæ Romanum inuiserant Imperium, linguam, ex illarū uernaculo uocis sono loquebatur. Eā uerò tantæ grauitatis, tantę in simulando & dissimulando prudentiæ prædicat fuisse: ut cùm dischołos, insolentésq́, & crassiores cōpescere curaret, nullam illi ab ea offensam perpessos & dicerent, & sentirent. Vnde tantam comparauerat autoritatem, tantum sibi conciliauerat omnium amorem: ut rem illi odiosam comisisse, si etiam nulla timeretur pœna, nefarium duceretur. Ita illius morte post factū consyderata, Theodatus anxius, Ostrogotis proprio timētibus periculo, maximè memorantibus: existimare cœpit, quantum emineret periculum, si Iustinianus sumpta occasione necis Amalasuintæ, cuius uirtutem dilexit, Italiam inuaderet.

Reginæ relegatio, et interitus.

Eius laudes.

¶ Pro

¶ Pro placando Iustiniano, Legationem Constantinopolim Rex mittit Agapitum Pont. Max. Euticianæ hæresis, coactæ electionis, pacis, & annonæ caritatis fit mentio. Caput. xxiiij.

ITAQUE placaturus Imperatorẽ, inter multas quas ad illum, uxoremq; Theodorã dedit Epistolas, unam accuratius scripsit: in qua Romam, Italiamq; loquentes facit: pacẽ optimo Regi, doctissimo Principi, Romę et Italię amantissimo, patri, mitissimoq; Domino implorarent. Et cùm esset uisum, in tanto timore suo, parum Senatores Romanos mittere Oratores: Agapitũ etiam Pontificem summum misit. Nec tamẽ illum commeatu in uiaticũ iuuit. ut bonus Pontifex, uasa aurea, argẽteaq;, ex beati Petri sacrario sumpta, fœnori subijcere, quò pecuniã ab usurarijs acciperet, fit coactus. Quem cùm Iustinianus summa ueneratione in Constantinopolim deductũ, de Euticiana hæresi interrogasset: orta est inter eos de rebus fidei ultima dissensio. Iustinianus enim ab Antonio Constantinopolitano Episcopo seductus: petijt eam labẽ à sum̃o Pontifice confirmari. Cui nedum dissensit Agapitus Pontifex, sed magno resistens animo, illum pro Iustiniano appellans Diocletianũ, resipiscere fecit: & Antonio hæresis fautore eiecto, Mennam in Constantinopolitanũ Episcopum ordinauit. De pace uerò, cũ mandata Pontifex exposuisset: ita adulanter & simulatè respõdit: ut posthac nimis sibi securus Rex Theodatus uideretur: multaq; sit ausus, quæ illius statũ ad ruinã pertraxerunt. Siquidẽ Agapito quamprimũ Romam redijt defuncto, Clerum Romanũ (quod nullus ante illũ tyrannus intentauit) Theodatus Rex, in Electionem quam faceret, illata ui, cõsensum promittere coëgit: & pecunia per pactionem accæpta, Silueriũ Pontificẽ creauit. Qua ex re cùm maximã conflasse inuidiam, & multos se delatũ Constantinopolim isse comperiens: incæpit melioris uitæ institutionem populo ostendere: Tributis alicubi imminutis: & omnibus liberatis, qui fisco obnoxij, aut delicti in Rempublicam com̃issi causa in custodia tenerentur. Eius tamen ineptissimi, & omnibus inuisi Regis conatus maximè inanes reddere cœpit annonæ penuria, per uniuersam Italiã orta, Cuius multò minorem, quàm Vini suscæpit curã. Nanq; audiens in Veronensi agro Acinaticũ esse uinũ, saporis, odorisq; suauissimi: magnã eius uim, sum̃o cũ Fisci impẽdio Romã aduehi curauit. Vinũ etenim illud, asserit Cassiodorus, colore purpureo fuisse Regiũ, sapore pręcipuũ: dulcedo cuius ineffabili suauitate sentiebat̃: cũ tñ interim tactus eius dẽsitate pinguesceret, ut carneus liquor, uel potio edibilis uideret̃. Sed an̄onę penuriã subleuandę causa factũ est: ut ad Tribunos maritimos Venetiarum dederit

Iustinianus Euticianæ.

Siluerius Pont. Rom.

Vinum Acinaticum.

rum dederit Epiſtolam, quæ nouæ urbis Venetæ paulò ante inchôa-tæ, prima incrementa, qualia fuerint, ante oculos ponit: & haud ſecus deſignat, quàm ad tanti populi, tamq; excellentis urbis oſtendendam originem, tunc à Caſsiodoro, à Rauēna oriundo, & qui locum inſpe-xerat, perſcripta fuiſſet.

¶ Theodati Regis, ad Venetos Epiſtola, pro annona ſibi mittenda. Caput. xxv.

CVM itaq; miſiſſet Theodatus Rex in Hiſtriam Laurentium quendam, procuraturum annonam, quæ Rauennam aduceheretur, exercitibus & Italiæ populis diſtribuenda: dictis Venetiarum Tribunis in hæc uerba ſcripſit. Data pridem iuſsione cenſuimus, ut Hiſtria prouincia, uini & olei ſpecies, quarum præſente anno copia indulta perfruitur, ad Rauennatē feliciter dirigeret manſionem. Sed uos, qui numeroſa nauigia in eius confinio poſſidetis, pari deuotione grata prouidete: ut quòd illa parata eſt tradere, uos ſtudeatis ſub celeritate portare. Similis quippè erit utriq; gratia prouectionis, quando unum ex his diſſociatū, impleri non permittit effectum. Eſtote ergò promptiſsimi ad uicina: qui ſæpè ſpatia tranſmittitis infinita: per hoſpitia quodammodo ueſtra diſcurritis, qui per patriam nauigatis. Accedit etiam cōmodis: quòd uobis aliud iter aperitur, perpetua ſecuritate tranquillum. Nam cùm uentis ſæuientibus, mare fuerit clauſum: uia uobis panditur per amœniſsima fluuiorum. Carinæ ueſtræ flatus aſperos cùm expaueſcunt: terram cum ſumma celeritate contingunt. Putantur eminus per prata ferri: contingit alueum non uideri. Tractæ funibus ambulant, quę ſtare rudentibus conſueuerunt. Et conditione mutata, pedibus iuuãt homines naues ſuas: uectricem ſine labore trahunt: & pro panno uelorum, utuntur paſſu proſperiore nautarum. Iuuat referre: quemadmodū habitationes ueſtras ſitas eſſe perſpeximus. Venetiæ prædicabiles, quondam plenæ nobilibus: ab Auſtro Rauennā, Padumq; contingūt. Ab Oriente iocunditate Ionij littoris perfruunt: ubi alternus æſtus egrediens, modò claudit, modò aperit faciē, reciproca inūdatione camporū. Hic uobis aquatiliū auiū more domus eſt. nanq; terreſtris modo cernitur inſularis: ut illic magis exiſtimes eſſe Ciclades: ubi ſubito locorū facies aſpicis immutatas. Eorum quippè ſimilitudines per æquora longè patentia, domicilia uidentur ſparſa: quę non natura protulit, ſed hominum cura fundauit. Viminibus flexis illigatis, terrena illic ſoliditas aggregatur: & maritimo fluctui tam fragilis munitio, nō dubitatur opponi: quando uadoſum littus, moles neſcit eijcere undarum: & ſine uiribus fertur, quod altitudinis auxilio nō iuuatur. Habitatoribus igitur una copia

Theodatus ad Venetos.

Venetiarū ueterum ſitus & mores.

copia est, ut solis piscibus expleãtur. Paupertas ibi diuitibus sub ęqualitate conuiuit, unus cibus omnes reficit, habitatio simul uniuersa concludit. Nesciunt de penatibus inuidere, & sub hac mensura degentes, euadunt uitium, cui mundum constat esse obnoxiũ. In salinis autem exercendis tota contẽtio est. Pro aratris, pro falcibus, chilindros uoluitis. Inde uobis fructus enascitur. quando in ipsis, & quæ non facitis posidetis. Moneta illic percutitur uictualis, arti uestræ omnis fructus addictus. Potest aurum aliquis minus quærere? Nemo est qui sal non desyderat inuenire. Merito, quando isti debet omnis cibus quòd potest esse gratissimus. Proinde naues, quas more animalium uestris parietibus alligastis, diligẽti cura reficite. ut cùm uos uir experitissimus Laurentius, qui ad procurãdas species est directus, cōmonere curauerit, festinetis excurrere. quatenus expensas necessarias, nulla difficultate tardetis, qui pro qualitate aëris, compendiũ uobis eligere potestis itineris. Hæc de Venetijs ex Epistola Theodati Regis libuit inserere.

¶ Iustinianus Imp. in Theodatum expeditionem parans, conditiones illi offert; quibus spretis, frustra pacem petit. Caput. XVI.

PROINDE dum Theodatus Ostrogotorũ Rex, urbis Romæ, & Italiæ Regnũ ineptè simul & auarè administrat, Italiamq; Annonę inopia premere cœpit, Iustinianus Imperator expeditionem in Italiam destinauit. Quam quia diu durauit, & uaria, maximaq; habuit belli facinora, mox exponemus. Nã bello Parthico prosperè gesto, per Bellisariũ in Aphricam copias misit, expulsis Vuandalis. Quod in ipsa Vuandalia dicemus. Prouinciam Romano recuperauit Imperio. Bellisario igitur post triumphum Aphricæ Constantinopoli agente, Theodatus, qui rescisset, Iustinianum sibi infensissimum esse, cœpit solito magis angi. Et tamẽ qua erat ingenij tarditate, nihil solitò accuratius prouidit, sed ad suas confugiẽs ineptias, Oratores ad Iustinianum mittens, alias item Epistolas, quę extant, ad illum dedit, in quibus pacem ab illo impetraturus, Romam, & Italiam inter cętera colloqui fecit. Et si Aphrica libertatis parte frui occęperat, non tamen debere Iustinianum optimũ Principem, Italiam, à qua Imperij nomen, decusq; accęperat, in eandẽ libertatẽ animis erectam, motibus incertis exponere, qui inter oppugnandũ, defendendũq; necessario orirent̃. Iustinianus uerò respondẽs Regi, præ se tulit desyderium Vrbis, & Italię liberãdę. Misitq; ad illũ Oratores: quorũ Legationis hęc sũma fuit. Vt aut Italia, et eius Insulis decedẽs, Cõstantinopolim Theodatus se cõsecret, diuitias accępturus maximas, & in ocio, quod à teneris annis fecerat, Philosophiæ operã daturus. Aut si id facere recusaret; (Cōditiones Regi offeruntur.)

cuſaret: bello quod ex tunc indictum ſibi eſſet, neceſſaria præpararet. Is uerò hominum ineptiſsimus, nec oblatis conſenſit conditionibus: nec ſe contra uim magis ſolito communiuit.

¶ Pax cum Regibus Franciæ conſcribitur. Belliſarius in Siciliam nauigat: Mundus Dalmatiam infeſtat, Solonamq; urbem capit. Caput. xxvij.

IVSTINIANVS ubi ab Oratoribus ſuis factus eſt certior: Theodatum & ſi poſtulatis non feciſſet ſatis omnia negligenter prouidere: Belliſarium iubet, ſimulata in Aphricam nauigatione, claſſem ſoluere: & ea in Siciliam ducta, pro uiribus incumbere Inſulæ recuperationi. Cauit tamē prius Imperator: ne cùm
Iuſtiniani conſiliū. Vuandalos in Aphrica oppreſsiſſet, ſimilem intentaturus Oſtrogotorum oppreſsionē, aliâs Romano Imperio dudum inimicas gentes, in ſe concitet. Ad Clodomitrem nanq;, Childebertumq;, & Clotarium Francorum Reges, ut & ipſi quieſcerent: & nepotē Theodebertum, Liguriam tenentem, quieſcere curarent: multa et maxima miſit dona. Additis literis, quarum fermè ſententia hæc fuiſſe uidetur. Grauè fuit hactenus, Oſtrogotorū Reges, qui Theodorico indigni ſucceſſerant tolerare, cùm propter illatas nobis penè per dies ſingulos iniurias: tū maximè, propter Arrianæ hæreſeos labē: qua urbem Romam, et Italiam inficere non deſinunt: Inſuper à nobis requiſitus Rex Thodatus: non reſipiſcit, ſed conuicia, iniuriasq;, uir petulās adiecit. Quod cùm diutius ferre Chriſtianos Principes indignū ducamus: bellū illi indiximus: ſpem maximam uictoriæ in ueſtris, aliorumq; principū Chriſtianorum uiribus, non minus quam in noſtris repoſitam habentes. Poſtquàm autem reges reſcripſerunt Epiſtolas, ſpem pacis facientes: Iuſtinianus Mundū quendā Ducem ſuum, cum copijs Dalmatiam
Solona capitur. inuadere imperauit. Et Mundus quidèm Gotis, qui Solonam præſidio tenebant, prælio ſuperatis, Solonā cœpit: inuoluitq; tumultu Dal
Roma ſub Gotorum Regibus ann. 48. matas omnes, Iuſtiniano ſubijci renitentes. Annos tunc urbs Roma duosdequinquaginta ſub Gotis Regibus: Theodorico. xxxviij. Amalaſuinta, & puero Atalarico octo: ac Theodato duos, adeò floruerat, ut nullam ipſa imperij inclinationem ultrò ſentire uideretur, quin appareret primùm, quem fortè creari contigiſſet excellētioris animi atq; ingenij, ſiue Regem, ſiue Imperatorem, illius ſtatū ubiq; ad integrum orbis Imperium poſſe redigere. Sed quæ alluxit ob aduentum Belliſarij Ducis præclari, & uiri certè optimi, ſpes libertatis, per Imperatoris
Iuſtiniani tempora mala. Iuſtiniani auariciā atq; ſocordiam, in contrarium ſucceſsit. Nanq; et libertas omnino perdita: & Vrbs intus, extraq; diruta ac deſolata, ad ſtupendam calamitatem perducta eſt. Quòd ſequentia monſtrabunt.

Amalricus

¶ Amalricus Vuisigotorum Rex, Arrianus, ducta Regum Franciæ Sorore Christiana, à Childeberto sternitur. Hispaniam is mouens, Toletum capit. Soror rediens uita fungitur. Caput. xxviij.

Vuisigotorum series.

SED intermisso paulisper Ostrogotorum euentu, ad Vuisigotos in Hispaniam respiciamus: ut quæ uno sunt tempore patrata, una dicēdi serie contexantur. Amalricus Rex, quem arma Theodorici aui, Regis Italiæ defenderunt: cùm magno præliorū labore, ad paternam ditionem per Vasconiā redisset: coniugio proximorum Franciæ Regum propinquitatem, & Regno suo stabilimentum perquisiuit. Duxit enim coniugē Rotildam, Franciæ Regum germanam. Facilè aūt moribus conuenissent, si de Religione sensissent idē. Nam illa erat Christiana admodū fœmina, quæ nimis horreret perfidiā Arrianā: cui pertinaciter Rex inhæserat. Mortuo quidèm Clodoueo fortisśimo Francorum Rege: Amalricus, dùm fratres, Clodouei filij, paternam ditionē partirentur: intentis singulis ad sua, amittere uires per distractionē uidebantur: hic Rex in antiquam facilè irrepserat possessionem. Vnde tollēs animos ad Reges Francos, ea de re nuncium mittit: petitq́ eorum amicitia frui liceat: atq́ ex eorū familia ducere uxorem. Non indigna petitio Regibus uisa est. Sororē illi dant coniugio uirginem. Quam Regio fastu susceptam Amalricus liberaliter primùm, mox cōtemptisśimè habuit. Quippè, qui ut diximus, Arriano ueneno imbutus, rectæ fidei mulierē despiciebat: adeuntemq́ ex more Christiano templa, contumelijs persequebatur: lutoq́ peruiam à pueris mandabat contaminari. Id diu passa mulier, Regibus fratribus per literas significat, quæ à uiro infideli toleraret: laturaq́ foret, nisi Amalrici petulantiam, temeritatemq́ compescerent. Crebro mulieris quæstu perciti Reges, cogunt exercitum. Childebertus Rex unus ex his sublimi uir animo, non expectato fratre, militem in Amalricum educit. Cognito quid in eum à Childeberto pararetur: magnam quam potest Amalricus manum, terra mariquè comparat: tueri se certus. Aduenientibus Francis hostiliter occurrit: & quanquàm militum numero inferior esset, in robore tamen suorum spem fouebat: qua præuia, & eximia uirtute, crebras ante uictorias comparauit. Pugnatum est æquis uiribus diu, acriterquè: sed Gotis cedentibus, uictoria penes Childebertum fuit. Fugientem Amalricum dùm aduertit miles Francus: excitato calcaribus equo, hostem in fuga confodit. Qua re cognita, Rex Francus mediā petit Hispaniā: Gotos incredibili feruore persecutus: donec Toletū, ad amnis Tagi ripā, ualidisśimā urbem accesśisset. Quam obsessam, & à ciuibus nō segniter defensam, capit:

De hoc Rege supra libro eodem, cap. 18.

Amalricus Arrianus.

Cadit Amalricus Rex.

Toletum capitur.

captam

captam militi tradit diripiendam. Atq; ita sorore recepta: et mox morbo dùm reducitur absumpta, patrio sepulchro conditur. Ita uacuè facta Gotici sedes Regni, Regem alium sibi deposcit.

¶ Theuda Amalrico succedit. Childebertus Cæsaraugustam obsessurus, reliquijs S. Vincentij auertitur: cui ædes Parisijs erigens, tandem moritur. Theuda uerò à suis interficitur. Caput. xxix.

Theuda Rex.

THEVDA procerum uoluntate in Regnum surrogatur Amalrico, quod ille prolem masculam nullam reliquisset: et Rege armorũ peritissimo opus uidebatur. Nam Franci graues illis imminebant: necdũ plenè recuperatis, quæ bello proximo in morte Amalrici perdidissent. Igitur Theuda uir militaris industrię peritissimus: integrando Regno quoad potuit institit. Childebertus tamen Parisiorũ Rex, fortem illi manum sępius opposuit: uicti, uictoresq; promiscuè alternant. Peruenit aliquando Francus cum exercitu ad oppugnandam Cęsaraugustam: quod Arrianam ibi perfidiam uigere putasset. Percunctatus autem hominem, quem in agris deprendit: quam sequerentur urbis habitatores religionem? Catholici ne Christiani, an Arriani forent? Ille pro captu suo, uir rusticus, ut poterat respondit: Sanctam inibi in Deitate Trinitatem, & Vnitatem in Trinitate credi. Gauisus Rex, hominẽ mittit, qui loci Pontificem euocaret. Adest ille uocatus: fide publica interposita de more, Quandoquidem inquit Rex, Catholicam plebem audio habitare urbem: arma inde retraho, quæ sumpsi in Arrianos. Sed quem interim ueneratur hęc urbs inter cœlicolas patronum? Ille refert Diuum in primis martyrem Vincentium, esse loci defensorẽ. quòd eius in terris reliquiæ ibi demorarentur. Cui Rex. Ne tantum laboris ex itinere frustra susceperim, partem sacrorum ex memoria Sancti martyris dono datã magnifacio. Refert Pontifex Regis postulata ad clerum. Ille non grauatus, annuit Regi tanto gratificari. Igitur stolam, et tunicã martyris, Regi dono contulerunt. Ille suscępta dona quàm sanctè asseruata, secum duxit Parisium. Exercitus tamen commeatuum gratia agros populatur. Reuersus in sua Rex, Ædem diuo Vincentio dicat: Monachis ibidem institutis, quibus eas quas de martyre induuias iã habebat attribuit. Theuda uerò Vuisigotorum Rex, cùm per annos. xvij. Regnum tenuisset: à suis non satis aperta ratione perimitur.

¶ Rendigisilus æquè ut Theudas, ferocia Gotorum à suis trucidatur. Caput. xxx.

Rendigisilus Rex.

RENDIGISILVS Procerum item uoluntate in Regno succedit. Nec erat melior exitus illius quàm prioris.

quia uix

quia uix annis duobus in Regno expletis, opprimit̃ à suis. Ferox populus: & qui per tot secula, totiens mutauit cœlũ: ferociam tamen non amisit: bellis innutritus, armis ab adolescentia in omne æuum seruiẽs. Quæ dùm erga exteros nihil exercet, in suo uersus uiscera tumultuat̃. Hæc est omnium potentissima causa: cur toties Reges immutauerit. Et ipsi Romani, omnium, ut solẽt gloriari, disciplinatissimi, ea tempestate dùm exercitus Imperatorem creãret, exercitus etiam totiens perdidit. Sic perierunt Aurelianus, Probus optimi Imperatores: & ante eos plurimi. Ab his enecati, à quibus in Imperium sublati erant.

Gotorum ferocitas.

¶ Bellisarius Siciliæ aliquot urbes, totamqꝫ Insulam subigit. Theodatus conditiones pacis Iustiniano Imperatori offerens, non auditur. Caput. xxxi.

IN ITALIAM reuertamur: Goticum bellum à Bellisario gestum executuri. Bellisarius quidèm patricius, à Iustiniano Imperatore, belli Italici aduersus Gotos Dux declaratus classem parauit: militibusqꝫ impositis, traiecit in Siciliã: ubi præcepta Iustiniani secutus, tanquàm nauigaturus in Aphricam, nihil hostile in principio ostendit. Præfecerat uerò Equitatui quem adduxerat Valentinianum, Innocentium, & Magnum: & Pedestres copias, quæ satis erant magnæ, Constantinus, & Bessas, Herodianusquè ducebant. Idoneo exinde tempore captato, Catinam urbem adortus, occupauit. Postea Siracusas cùm duxisset urbe munitissima, dedentibus ciuibus est potitus: fecitqꝫ statim Siculorũ in Gotos odium: ut quàmprimum copias Bellisarius ostentauit, propositumqꝫ aperuit: mirabilis uictoriç cursus fuerit: populis urbes, oppidaqꝫ certatim Romano Imperio, cuius desyderio pridem tenebantur, ultrò offerentibus. Hortabat̃ aũt ad id eos maximè Bellisarij præsentia: qui cùm à Vuandalis Aphricã liberasset: pariter sperabatur Siciliam, Italiamqꝫ à Gotis erepturus. Et adiuuabat Theodati ignauia: qui nullos per Italiam fecerat apparatus. Attoniti itaqꝫ subita ciuium defectione Goti: maiorem subitò spem in fuga, quàm in resistentia posuêre. Vnica tamen in Panormo munita ciuitate, cui ualidũ inerat præsidium, Goti resistere sunt ausi. Sed Bellisarius Dux peritissimus, urbem in circumitu contemplatus, aduertit portum patere ad mœnia: quæ aliquot locis à nauium malis altitudine superabantur. Quamobrem classe in portum delata, propugnaculisquè pro malorum summitate dispositis: Sagittarios, funditoresqꝫ in illis collocauit: qui subiectos hostes feriẽtes, ilico mœnia defensoribus nudarent. Tùm subeuntibus ad mœnia sine metu alijs militibus territi ciues, sese Bellisario permiserunt. Hæc Theodato cùm essent in Italiam nunciata, anxio animo Legatos ad Iustinianũ mittens, huiusmodi

Belli Italici cum Gotis initium.

Catina, Siracusa capiuntur à Bellisario.

Panormum se ledit.

Theodati oblatio pacis

u u mandata

mandata dedit. Sicilia se sponte decedere. Et in Italia tributum, recognitionis signum, coronam auream librarũ triginta: ac in omnẽ quamcunꝗ iusserit Imperator expeditionem Romanos milites tria millia polliceri. Insuper in Episcopos, uirosꝗ Senatorios iurisdictionẽ permittere. Et ut Maiestas Imperij in Vrbem & Italiam restituta esse uideretur: se curaturum, nomen Imperatoris inter sacra, ceremoniasꝗ primùm offerri: statuamꝗ nullam Regi Italico, nisi secundum Imperatoriam collocari. Indicat uerò pictura musiuo opere facta, quã Rauennae conspicere licet in æde diui Martini, in cœlo aureo, à Theodorico, ut diximus, ædificata, Theodatum quod fuerat pollicitus incæpisse. Ex eo nanꝗ musiuo cęteris elegantiore, quod Italia nũc, uel noui habet, uel ut ferunt uetusti operis, Iustinianus & Theodora uxor, & ipse Theodatus loco inferior, nunc ut ferunt, picti cernuntur. Quo in loco aliqua fuerunt ad ornatum addita, quæ & Scriptorũ supplent defectum: & certè ostendunt multa, quæ scripta uidentur incredibilia. Sed hæc Legatio nihil profuit.

¶ Congressu insperato in Dalmatia ante Salonẽ inito, Mauricius filius, dein Dux Mundus pater cadunt. Theodatus Gotus uictoria potitur. Caput. xxxij.

IN Dalmatia Goti post Mundi Ducis aduẽtum, copias reparauerũt: in Salonamꝗ ducentes, eam urbem constituerũt obsidere. Quibus cùm occurrisset Mundi filius, adolescẽs egregius, cum parua equitatus parte, obuiauit illi Gotorum turma: quæ pariter quid circa Vrbem fieret, inspiciẽdi gratia prodierat ex castris: & præter utriusꝗ exercitus expectationem commissum est prælium, tanto animorũ ardore: ut cùm multi, præstantioresꝗ ex Gotis cæcidissent, ipse etiam Mauritius sit occisus. Interim obęquitans mœnia, munitionesꝗ quas circum ea faceret Mundus: uno, eodémꝗ in tempore Mauritiũ in hostem pugnare, eundemꝗ primo uincere, postea superatũ, mortuumꝗ esse audiuit. Quo pculsus dolore homo bellicosus, ira incensus, furensꝗ in hostem ruit. Viderant aũt Goti præliũ à paucis, quos castris emiserant cõmitti: quibus, ut senserãt, maiori ex parte occisis, ad arma omnis exercitus corruerat. Hinc nõ prius improuisos adoriri potuit Mundus, quàm illi ex præparato pugnandi copiam fecissent. Et cùm totis copijs hincinde per multas horas sit certatũ, cædes utrinꝗ maxima cõmissa est: Goti tamẽ, qui cæsim recedere cœpissent, urgente uehementius Mundo fracti, se in fugam contulerunt. Nec destitit uictoria uti Mundus: quinimò profligatos longè insecutus, dùm in filij necis ultionem sanguine nequit satiari: à fugiẽte agmine occisus est. Repulsi eum in modũ Goti mœrẽtes, in remotiora retrocessẽre. Et milites

Mauritius cadit, Ducis filius.

Cadit Dux Mundus.

milites Imperatoris non minori, quàm hoſtis cæde profligati,ob Du-
cis necem mœrore confecti,attonitiꝗ,Salonas deſeruêre. Eam ciuita-
tem paulò poſt Gripa Gotus, reparato aliquantiſper exercitu recępit.
Inclinatámꝗ in Dalmatia Theodati rem, per Duces priores adeò re-
ſtituit: ut Iuſtiniani exercitus, omnia quæ Mundus cœperat, relinque
re ſit coáctus. Elatus tanta uictoria Theodatus: & ſimul audiens Belli-
ſarium in Aphricam traieciſſe: nedum ſpreuit ea, quæ cum Iuſtiniano
agere cœperat, ſed illius Oratores quoquè, ut ab incæptis diſcederet,
perſuadêre conatos, in cuſtodia haberi curauit. Et ut meliorem de ſe
ſpem oſtenderet: ſacra uaſa, quæ pridem Agapitus Papa ad uſum Le- Vide ſupra
gationis in pignus tradebat, redemit, Italiæ loca quæ inedia laborabãt, cap.24.a.
remiſſo tributo ſubleuabat.

¶ Belliſarius Italiam ingreſſus, deditis aliquot urbibus, Nea-
polim ui exuperat. Oſtrogoti Vitigem deligunt, fuga
trucidantes Theodatum. Caput.xxxiij.

INTEREA Iuſtinianus in Dalmatiam aliũ ſubmiſit Du-
cem Conſtantinũ. Belliſarius aũt compoſitis in Aphrica rebus, in Sici
liam nauigauit: ibiꝗ opportunis locis præſidia imponens, in Italiam
tranſportauit exercitũ. Vbi primùm applicuit Regium, mox ciues ſe Regium ſe
Imp. ſubmiſerunt. Secuti exemplũ cæteræ urbęs, odio Gotorũ Impe- dedit.
ratori facilè ceſſerunt. Erant ex Gotis, qui magnitudine apparatus con
ſpecta, cùm cernerent impares uires ſuas, mox manus dederunt Duci,
Miſsiꝗ Conſtantinopolim, non paruo ſunt honore ſuſcępti. Iuſſerat
claſſem Belliſarius oram lègere terrarũ. ut ubiꝗ adeſſet. Caſtrametan-
ti, Brutij, Lucaniꝗ ſine magno ceſſêre conatu. Ventum eſt ad Neapo-
lim: ibi clauſis portis, Ciues Gotis ſeruauêre fidem. Dux loca contem-
platus, oppugnare parabat. Emiſêre ciues uirũ eloquentia præcipuũ, Legatio Ne
qui Belliſario oſtenderet, Obſides ſe pridem Rauennam uxores & li- apolitana.
beros miſiſſe Gotis, magnũ inſuper in urbe præſidiũ Gotorum, quod
cõmouentibus ſe ciuibus imminêret. Parceret urbi deuotæ Imperio.
Vbi per iuſtũ metũ licuiſſet, Romani peteret. nam eius Vrbis fortunã
proculdubiò omnes mox ſecuturos. Canebant ſurdo apud Belliſariũ.
Ille ſe non abiturũ, niſi aut dedita, aut capta Neapoli, ait. Conſulerent
ſibi in tempore. Vbi ad uim uentũ foret, iam ſe non parciturum. Lega
tus relaturũ ſe quæ audiſſet promittit. Quibus in urbe intellectis, incli
nabat pars ciuiũ maxima, portas patefacere. Cęcidêre Gotorũ animi.
Inuenti ſunt inter ciues, qui reclamarent, non ſe futuros proditorũ eo-
rum, quibus fidem præſtiterunt. Concurrũt in muros. Belliſarius cùm
nemo prodiret, apparatũ explicat, urbem oppugnat. Nec ſegniter de- Neapolis ca-
fenditur. Alternat aliquandiu fortuna. At tùm perſeuerantiſsimè op- pitur, præ-
uu ij pugnatur, datur.

pugnatur, ciuitas capitur. Cæduntur Goti, ciuesq; promiſcuè. Vrbs à militibus diripitur. Sed tamē placati oratione Ducis milites, rem mediocriter temperarunt: abſtinere incendio, à ſtupris ſe cohibere, quæ in promptu iacebant, in prædã uenêre: penetralia non peruaduntur. Interea cùm apud urbem Romam Theodatus incertus conſilij deſideret: Gotorum Proceres, iam ignaui Regis deſidiam peroſi, aliter rebus ſuis conſulendum putauerūt. Igitur unum in locum confluentes, nouo deligendo Regi inſtiterunt. Creatus Vitigis, uir impiger ad arma: mediocri nobilitate natus, ſed magno animo, et militari diſciplina
Theodatus trucidatur. inſtructiſsimus. Theodatus ubi comperit, in fugã ſe conijcit: ſed miſſo poſt eum militum agmine, in ipſo itinere trucidatur.

¶ Vitigis Gotorum Rex, Romanos hortatur, ne à Gotis deſciſcant, Rauennam inde adit. Illi autem Belliſario aduocato, à Gotis deſciſcunt. Goti apud Peruſiã bello à Romanis ſuperantur. Caput. xxxiiij.

Vitigis Rex. VITIGIS Rex initio, Principatus Romã contendit: Pontificē, Senatumq; hortatur, ut in fide Gotorū permaneant: tantas eſſe Gotorum uires, ut nemo eos ſine ſua pernicie tētauerit. Inter ſuos de gerendo bello conſultat. Operæpreciū uideri: relicto in Vrbe præſidio, Rauennam contēdere: Gotos, quos per Italiã Theodatus ſparſerit, in unū contrahere: fortiſsimumq; conſcribere exercitū, quem opponãt uenienti Belliſario. Igitur in Vrbe Luderū Præfectum declarat: quatuor milia illi præſidiū tribuit. Ex Senatoribus delegit: quos ſecū abiens obſides habeat: contenditq; Rauēnam. Ibi Mathaſuintã, Amalaſuintæ filiã, uxorem ducere conſtituit. Illa auerſata, ignobilē uirū dedignatur. Ille tamē magnis apparatibus nuptias inſtituit: nihil intermittens quod gerendo bello ſubueniret. Belliſarius interea Romã ducere contendit. Pontifex cum Senatu, inito concilio: cùm audirent uires uenientis exercitus: non ſolùm admittere, uerùm etiam quo gratio-
Belliſarius Romam uocatur. ſior ueniret: miſſo nuncio uocare deliberant. Mittitur qui accerſiret. Ille properauit. Goti Romanorum conſilia perſpicientes, cùm reſiſtere haud poſſent: fide publica interpoſita, à Romanis abire impetrãt. Erat inter eos uir Primarius: qui noui Regis crudelitatem ſciens: maluit ſe Romano populo, quàm Regi ſuo committere. Per portam Aſinariam exercitus Belliſarij intromittitur. Multa Dux peritiſsimus magis neceſſaria, quàm dictu ſpecioſa contulit cum Senatu ac militibus. Præfectum Gotorum, qui ſe ciuibus permiſerat, miſit Conſtantinopolim: Vrbem locis opportunis communierat: ſciens Gotorum uim futuram. Ex ductoribus, quos ſecum habebat, alios in Etruriam, alios in Picenum miſit, ut urbes, aut deditas, aut fractas reciperent. Proſperè

ſperè omnia cedunt: ſine magno labore multarum fiunt deditiones. Apud Peruſium trepidatum eſt. Circumſedêre Imperatorij. Goti ſuperuenientes, magno illis prælio ſunt congreſsi. Acriter pugnatur utrinq;. Cadunt multi. Ad extremum cedunt Goti. Id erat conſilium Ducum Romanorum: ut qualicunq; conditione Goti diſtinerentur: ne urbi Romæ ſuperuenirent, prius quàm repararet mœnia: tùm impetus ſuſtinere uidebantur.

¶ Vitigis ad Anienem fluuium exercitus. Belliſarij item congreſſus impar: & uictoria primum fortis, tum multitudini Gotorum cedens. Caput.xxxv.

VITIGIS aūt Rex, ubi ſuos ad Peruſiam malè pugnaſſe comperit: omiſsis cæteris Italię ciuibus, ad Romā caput ire contendit. Itaq; centum milibus, & ut alij dicunt, centum & quinquaginta milibus militū copias educit. Veniens ad Anienem, cùm illum ob profunditatem uado tranſire non poſſet: comperit Belliſariū iam ante ſtrauiſſe pontem ſuper eo, utraq; in parte ripæ turrim communitam, firmatamq; præſidio. Ibi caſtra fixit: deliberaturus de gerēdis rebus. Belliſarius quoq; mille equitibus accęptis, ſpeculatū exibat: ut caſtris capiendis locum uideret, & conſilia hoſtiū experiretur. Manè primo egreſſus, ubi propinquat amni: uidet hoſtile agmē tranſiſſe pontē: uel accæpta pecunia, uel metu à ſuis proditū. Ibi ſuorū paucitate ad illos comparata, reſpicere milites ſuos ubi uidet ad Vrbem, ut fuga ſibi conſulerent: fortiſsimus Dux auſpiciū belli à fuga ſumere nolens, ſuos adhortatur. Meminerint Gotos eſſe quos uidēt, ſepè à ſe uictos: fortunā eius aſpiciant: præſenti modo ſint animo: uictoriam de hoſtibus futuram. Hac fiducia manum conſerūt. Fortiſsimè utrinq; pugnatur. Goti intelligentes eſſe hoſtiū Ducē qui occurriſſet: denſius conglobati, in illū infeſtiſsimi incurrunt. Sed à domeſtica ſuorū manu ſtrenuiſsimè defenſus eſt: retroactiq; ſunt Goti multi à paucis ad Pontis præſidia, quę prius accęperāt. Illi uerò caſtris effuſi, ſuis ferūt ſuppetias. Quo urgēte globo, in Vrbē retrò Belliſarius paulatim tēdit. Exierat iā ad famā magna militū, ciuiūq; manus: et hoſtē diſtinētes, Duci, equitibusq; copiam in Vrbē ſe recipiēdi fecerūt. Belliſarius ſingulis ſuorū Pręfectis ſingulas portas attribuit tutādas. Ipſe uicatim circūuectus, ciues bono iuſſit eſſe animo: erexitq; in ſpem Ciuitatis ſine negocio defendendæ. *Vincit Vitigis.*

¶ Goti Romam obſident; Romani ediuerſò fortiſsimè tutantur. Suppetias Belliſarius ab Imperatore petitas, accipit. Caput.xxxvi.

NOCTE illa Goti ad caſtra ſua redierunt. Primo mane ad obſidendam duxêre Vrbem. Caſtra ſex in locis firmauêre.

mauêre, ut omnium portarũ ingressus et egressus obseruarent adusq; Tiberim. Turribus ac propugnaculis loca firmauerũt: ut excursiones facerent: ac fugati forte, in præsidia se prompte reciperẽt. Non minor in Vrbe Bellisarij cura, portis ac mœnibus custodiendis. Ipse se maioribus Gotorum castris opposuit: alios Duces locis opportunis collocans. Corruperant Goti omnes Aquæductus, qui aquam in Vrbẽ deriuauere. Hi quatuordecim extiterũt: inter quos ex Ianiculo quidam pręcipites pistrinorũ usum præbuêre. Quibus destructis, lembos in fluminis medio binos iunxit inter capedine certa. ut impetus fluminis rotas deuolueret. Arietibus pulsantur muri: intus obiectu terrę succurritur. Multis in locis uaria fortuna fuit. Ad molẽ Adriani fortissimè pugnatur. Cadunt utrinq; plurimi. Ad Viuarium maius periculum. Ibi Bessas præfectus, quo in statu res sit belli, sanguine significat. Ille relicto præsidio aduolat. Acrius pugnatur præsente Duce. Goti inualescunt. Sed tamen fortior erat defendentium conatus. Goti ad tria ibi milia cæciderunt. Interea Romani perspecta hostium multitudine, & Bellisarij militũ paucitate, indignati murmurauerunt: seq; accusarunt, qui se tanto discrimini permisissent. Bellisarius ubi cõperit (neq; enim obscurũ erat, quòd populus trepidaret) scripsit Imperatori: Copias suas per præsidia, quæ imposuit in Sicilia & Italia, deditis urbibus, nimium esse comminutas: opus fore, maiori militum numero: ad continendos Italiæ populos in fide, aduersus numerosissimos hostes. Populũ Romanum iam dissuetum bellorum tumultibus, de suorum paucitate iam incerta uoluere consilia. Si Imperio, si Italiæ uelit consulere: supplementa non pauca militiæ esse circumspicienda. Imperator accæptis literis Bellisarij, non mediocriter motus est: copias quas habuit paratas, nauigare iussit in Italiam. Præerat illis Valerianus: sed hyemare in Græcia cogebantur. Romani tamen accæpto de Suppetijs Imperatoris nuncio, recreati sunt.

Imp. mittit Suppetias Romanis obsessis à Gotis.

¶ Roma fame laborat. Obsides Romanorum, Vitigis Rauẽnæ trucidat. In belli populo clam dimisso, & urgente penuria, parat̃ belli congressus. Caput. xxxvij.

INTEREA uerò in Dalmatia res uariè gerebantur. Constantianus Imperatoris Dux, Salonas recepit. Goti maiorem in modũ adunati, urbẽ obsederunt. Dux Romanus clam egressus foris, cœpit hostes urgere: ut obliti obsidionis, in se uerterentur. Leuibus sæpè pręlijs concursum est: nihil inibi memorabilium rerum peractum. Pendebant omnia ueluti incerta ad euentus Italiæ: & maximè urbis Romæ: quam sciebãt omnes, arcta ab Gotis obsidione circumuallari. Interim Vitigis circa urbẽ Romam sæpè oppugnatio-

nem

nem aggreditur:nihil intentatũ relinquens. Inexpectato agmine Portuensium urbem occupauit:ut nihil Romanis importaretur. Ea res in famem maximam respexit. Misso nuncio Rauennam. Obsides quos pridem duxerat, iussit occidi. Pauci præsentientes, fuga sibi in Gallias consuluerunt. Bellisarius famem ueritus:imbellem multitudinem Neapolim, & in Campaniã iussit emitti:quo res frumentaria leuaretur. Romani uxores, liberos, matres, senes, & quicquid bello inualidum, noctu emisêre. Necꝫ enim omnes uiæ ab hostibus insidebantur. Intereà cùm añona diligentissimè Romæ distribueretur:superuenêre Imperatoris Supplementa, mille sexcenti equites, sub Martino et Valentino. Quibus accæptis aliam gerendi belli rationem iniĳt Bellisarius. Nã emissos per portas equites, iussit exerceri in hostes:ut & genus pugnæ cernerent:& hostẽ paulatim sustinentes inciperent contemnere. Ea re factum est:ut parem manũ fugarẽt, maiorem sustinerent: paulatim proficientes in contemptũ. Bellisarius diu à Præfectis stimulatus, cum inedia cępisset urgeri:confligere statuit. Igitur Valentinũ ad Molem Adriani, cum expedito equitatu, ac peditũ copĳs iussit ostentare potius, quàm exhibere pugnam, quo Gotos ad Aureliani uiam sedentes, distineret:ne suppetias alĳs ferrent. Ad portas in Orientẽ uersas, ubi Rex erat hostium, duabus turmis perarmatis:equitum peditumcꝫ copĳs instruxit. Vitigis ex transfuga intelligens pugnam parari:& ipse suos instructis ordinibus collocauit.

Obsides Romani occiduntur.

¶ Egressi Romani, cum Gotis pugnant non leui iactura. Fames, ciuium insolentiam excitat. Sedantur tamen Ducis hortatu. Caput. xxxviij.

ORTA luce, portis apertis Romam prorumpunt:genti occurrunt non segnes. Cædunt, caduntcꝫ nunc uicti, nunc uictores. Alacritate milites Bellisarĳ, multitudine superant Goti:qui semper nouis supplemẽtis aciem instaurauêre. Ad Aureliã uiam Romani cùm de montibus se ostendissent hostibus, ut in pugnã currerent: Valentinus consertos uidens, suis fert opem. Fugantur Goti: Romani castris hostium diripiendis imminẽt. Dum ibi impediti prædа implicantur:conglobati iterum Goti, impeditos, & onustos aggrediuntur:prædam iterum ad se recipiunt. Castris quocꝫ Regis, non dissimilis erat fortuna. Nam usꝫ eo progressi Bellisarĳ equites, à fronte & latere impugnati, cedere cogũtur:& ad pedites se recipere. Nec ibi satis erant tuti, urgentibus pro multitudine sua Gotis: uix portis recipiuntur:& qui exclusi fuerunt, stantibus ad mœnia uersis uultibus in hostem, præsidio fuêre qui de mœnibus iaculabantur. Hoc prȩlio Romanorũ uires satis attenuabant. Magis aũt fames urgebat prȩcipuè

Romani uicti.

Fames horrida.

quidèm in Vrbe. Sed tamen per uniuerſam Italiã ea caritas durauit: ut poſt fœda cadauera, mater infelix filium ad cibum trucidaret. Belliſarius non iam totis copijs, ſed leuibus prælijs hoſtẽ laceſſebat in campis Neronianis: ubi quondam theatrũ erat gladiatorũ. Hunc locum diuerſæ partes occupauêre: iam Romani, nũc Goti: inſuper ad Pincianam ſimilis fortuna per ſingulos dies. Interea dum portus occluditur commeatus: tamen ex alijs portubus terreſtri itinere importabantur. Hoc ſuſpicantes Goti: caſtra noua intra Latinã & Appiam uias, à fornicibus Aquæductuũ, quæ aliquoties cõcurrunt, communiunt. Ibiq; equitum aliquot milia collocant, ad opprimendam fame urbem. Milites clam egreſsi noctibus, rapta ciuibus uendidêre. ſed hæc nimiũ pauca multis. Intereà Romani circumfuſi Belliſario: querũtur in quas difficultates ſe proiecerint: dùm fidem implẽt Imperatori. Suos Rauennæ occiſos: Vrbẽ ignominioſè obſeſſam, extra mœnia uaſtata omnia, intus fame intolerabili perurgeri. Duci in hoſtem orant, ſatius gladio, quàm fame perire. Ille placidis eos uerbis conſolatur, affuturũ de proximo cõmeatus abundè, cum ſupplemento militum, expectarent: ſibi curam fore, ut ſalua eſſent omnia. Miſit ex ſuis opportuna in loca Præfectos, cum equitũ ala: qui obſidentes uias, eandem annonæ difficultatem facerent Gotis, quam ipſi paterentur. Iuxta S. Paulũ caſtra communiuit, aduerſus caſtra in Fornicibus.

Furit populus.

¶ Romanis ſuppetiæ & commeatus ab Imp. miſsi, uix recipiuntur ſalui. Induciæ fiunt trium menſium, at à Belliſario uiolantur. Caput. xxxix.

VENERE interim ſupplementa ex Conſtantinopoli equites, & pedites non pauca milia, cum commeatibus, & quidem importãdi magna erat Romam difficultas. Sed utriq; uijs publicis inſederant: ut dum colluctarentur pugnantes, currus tranſire. Eam rem comminiſcens Belliſarius, cœpit hoſtes ad mœnia defatigare. quo eſſet terra, mariq; auxilijs Romanorum uia ad perueniendum quo inſtituere. Igitur ſupplementis in ciuitatem, cum commeatibus iam accæptis, Goti difficiliorem ſibi, quàm obſeſsis obſidionẽ rati. quòd multi in caſtris morbo, multi uulneribus morirentur, miſsis in Vrbem Oratoribus, inducias trium menſium paciſcuntur. Medio tempore Iuſtinianum etiam Goti faciunt arbitrum cauſæ, obſidesq; hinc inde tradi, pro inducijs ex fide ſeruandis. Belliſarius Romam, Goti caſtra aſſeruauêre. Sed milites in præſidijs nonnunquam, ut fit, excurſione facta, commeatus tulêre. Goti ea gratia Portuenſem, quam tenuêre Vrbem, ad horam liquêre: Belliſarij milites occupauêre. Idem de Centumcellis, deque Alba factum. Goti Romam, de

uiolatis

uiolatis fœderibus quæstũ misêre. Suos non reliquisse urbes, sed euocatos à Rege exisse: Restituenda quæ contra ius induciarum essent occupata. Bellisarius respondit. De euocatione constare nihil. Cæterũ quæ pro derelictis habita fuit, licitè occupari poterant, Goti de quærimonia irrisi. Mittit interea in Picentes Bellisarius ualidam equitũ manum, cum mandatis: Si maneant induciæ, nihil commouendum. Si à Gotis moueantur: tũ quas possent urbes excipiant. Esse ibi solas Gotorum uxores. Quicquid sit uirorũ, in Romana castra commigrasse. Per idem tempus Datius Mediolanẽsis Archiepiscopus, et cũ eo quidam Mediolani ciues, urbem Imperatori apud Bellisarium offerunt: si modicum illis præsidium mittat. se quidèm satis esse uiribus potentes, Gotos omni Cisalpina Gallia pellere: si solo id Imperatoris nomine fieri permittatur. Bellisarius collaudatos, bonã spem fouere iubet: se in tempore illis affuturum pollicetur.

¶ Bellisarij periculum. Gotorum insidiæ Vrbis potiundæ, deteguntur. Soluunt Goti exercitum ad Rauennam, à Romanis persecuti. Caput.xl.

INTEREA Bellisarius omnia circumspiciẽs, ex pusilla re, maximũ incidit uitæ periculũ. Tribunus erat Constantianus: cuius milites preciosum ciui Romano gladium abstulissent. Quęstus ille, nihil profecit. Iubet Dux restitui. Non paretur. Vocatus Constantianus, cùm durius increparetur: gladium distringit in Bellisariũ: penecꝫ Ducẽ interemisset: ac subuertisset omnia Reip. consilia. At ille pœnas luit. Goti ex insidijs urbẽ capere adorti sunt per uiã Aquęductus. Sed lux uisa candelæ, eos prodidit. Inde ratibus impositis, secundo flumine à ponte Miluio milites campum Martium intrarunt. Murus erat à flumine tum humilis: nunc est nullus: Sopiri uigiles medicamine tentantur à duobus pecunia corruptis ciuibus Romanis. At alter pœnitentia facti motus, rem prodit Bellisario. Socius eius cum ueneno deprenditur. Præcisis naribus & auribus, asino transuersim impositus, ad castra mittitur Gotorum. Quo rem intelligant patefactam. Interea cùm toties Goti soluerunt Inducias: scripsit Ioanni, quem in Piceno equitum turmæ præfecerat: rem strenuè exequatur. Ille quantum poterat urbes, & arces occupauit in Prouincia: Anxinum, & Vrbinum, quòd essent munitissimæ, prætérijt: quòd diutius ibi sedendum uideretur. Ariminum tanto terrore concussit: ut Goti qui inerant, desperatis rebus abirent Rauennam. Ciues portam Imperatorijs alacres pandebant. Vitigis ubi tam propinquo loco Rauennæ periculum imminere comperit: soluta urbis Romæ obsidione, eò contendit, ne primaria sedes detrimentũ acciperet. Incendit

Gotorum insidiæ.

ad Vrbem

ad Vrbem castra:& festinat transire pontem Anienis. Bellisarius tempora seruans cũ opportunitatibus : medio iam exercitu trans pontem stante,nouissimum agmen inuadit:eóq; perduxit angustiæ:ut præter cæsos,multi de ponte præcipitati,perierunt.Durauit ea obsidio annũ integrum,& dies nouem.

¶ Ariminum Goti expugnare non ualentes, fame torquent. Romani Mediolanum,cum aliquot urbibus obtinent. Caput.xli.

GOTVS urbes suas præsidijs nouis firmauit: festinans ad obsidendũ Ariminũ. Bellisarius eó mittit diuerso itinere peditum ualidam manũ. eo consilio: ut educto Ioanne cum equitatu ualidissimo, qui intra urbem nullius usus, & in prouincia necessarius esset : & iumenta difficili uictu intra urbem tenerentur. Pedites in locũ cederent equitum, urbi defendendæ: Goti pro multitudine impedimentorũ, & exercitus magnitudine tardius iter fecêre. Prȩuenerunt ergò pedites Bellisarij Ariminũ ingressi. Ioannes ubi audiuit mandata Bellisarij, neq; ipse paruit: neq; Damianũ patruelem suũ cum quadringentis parere passus est. Ergò qui à Bellisario missi sunt Præfecti, persuasis equitũ turmis, equitatũ Ioanne nolente deducunt, pedites reponunt : dimisso ibi Ioanne & Damiano cum suis contubernalibus. Interea accedentes Goti, cinxerũt obsidione urbem. Turrim ad oppugnationem Goti erexêre. Eam nõ boues, ut ad Romanas arces, sed milites inclusi trahebant. Ioannes unius noctis opera eam cogitationem præuertit. Nam fossato eiecto, & uallo coniecto, aditũ Machinæ prohibuit. Egressus deinde cũ copijs, oppugnauit obsidentes, turrim parans incendere. Graue fit prælium. Cadunt ex Gotis multi. Molem tamen tuentur incendio. Itaq; ui expugnandi oppidũ, spem ponebant. Fame aggrediuntur. Interea Mediolanenses à mari per Ianuam, præsidium Bellisarij accipiunt: permittentibus Metensis Regis Ducib. lembi curribus impositi, ad Padum deferũtur, ut milites traijciant. Ticini (quæ nunc Papia est) ualidũ erat præsidiũ Gotorũ. Egressi uenientes adoriuntur. Sed in oppidum retunduntur. Itaq; Mediolanum deditur Imperatori. Prȩfectus Bellisarij ultra progrediens: Comum, Bergamum, Nauarram, exemplum secutus Mediolani, deditas urbes accipit. Vitigis ubi quid ageretur intellexit: fratris filiũ cum expedito mittit equitatu, ut reliquas urbes in fide contineat, quæ nondum à Gotis defecerant: & quæ iam defecerant, si quid posset recipere, qualibet conditione conaretur. Bellisarius inde auctis copijs, Romam ingreditur : Gotisquè in præsidio manentibus Vrbium quas tenebant, se ostendit, ut terreat. Illi longè esse Regem suum cum exercitu scientes,

se Impe-

ſe Imperatori permittunt. Ad Anconam Goti ducentes, penè recepiſſent oppidum. Veniunt nouæ ab Imperatore copiæ. Conſultant cum Duce Præfecti. Multa in utranq; partem dicũtur. Ariminũ obſidione ſoluendum erat. quòd extrema fame Ioannes incluſus cum ſuis urgeretur. Alij Anxinum obſidendũ: Ioannem Duci ſuo contumacem, contemnendum putauerunt. Id ubi ab alijs animaduerſum eſt: totis dicendi uiribus incumbunt, ut Arimino ſubueniatur.

¶ Ab Arimino Goti ſoluunt. Mediolanum ſeſe illis dedit. Feſulas fame premunt, & obtinent. Fontem Anxinum Belliſarius fruſtrà demoliri conatur. Caput. xlij.

IGITVR hoc probato conſilio, terra, mariq; Vrbi ſubuenire Belliſarius contendit. Claſſem ſub oculos Gotorũ nauigare facit. Copias per ignem noctu oſtendit maiores diuerſis in locis quàm eſſent: ignibus ubiq; crebreſcentibus. Ita Gotis obſidentibus metum inmittit. ut formidine circumueniendi ab exercitibus, obſidionem ſoluant. Diſcedunt Rauennam. Obſeſsi pallore horreſcunt per famem. Inde urbium frequens per Flaminiam deditio ſequitur. Mediolanum iam deditum Imperatori, fame urgeri uidebatur: quòd aditus intercluſerat Vraias Dux Gotorum: fretus auxilijs Ligurum: quæ illi Regis Metenſiũ Præfecti, ad ea loca manentes permittebant. Belliſarius dùm copias liberando Mediolano immittit, dumq; alias ſubmittit, tempus teritur: & ingraueſcente fame, urbem extrema paſsi, dedere coguntur Gotis. Intereà Rex Metenſium cùm bella geri conſpiceret in uicina ſibi regione: arbitrabatur, uictoris prædam futuram etiam prouinciam ſuam, ni caueat. Igitur Francos, & Burgundiones magna multitudine immittit: qui uel Gotis præſidio ſint, ſiue emolimento. Deſcenderant ex Apennini iugis magno agmine uenietes. Goti arbitrati ſibi auxilio uenire: animos erexerant. At ſtatim (incertũ unde) conſilio, an imprudentia multitudinis orta rixa inter uenientes exteros, & ipſos Gotos: quæ uſq; adeò proceſsit, ut tota agmina permearet. Ad extremũ Goti caſtris ceſſerunt. Mirati Imperatorij, cùm Gotos cernerent palantes: adeſſe Belliſariũ exiſtimarunt. Nec diu poſt, apparuêre Franci et Burgundiones cum Liguſtinis: & uno impetu inuecti etiam illis, caſtris et eos exuerunt. Ita uno die, duos exercitus inuicem hoſtiles, caſtris expulerunt. Interea Belliſarius non quieſcens, per Etruriam urbes recepit. Feſulas diu obſeſſas, extrema perurgẽte fame, Goti uitam pacti, & res dediderunt. Ad Anxinum, ubi ualidum inerat præſidium, intendit animum. Penè ad extrema & ibi uentum fuit, ſi aquarum uſus intercluderetur. Fons erat unicus nõ longè à muris, unde potabant. Belliſarius intercludẽdum putauit. Itaq; ſubmiſsis qui aliorũ tecti clypeis demoli-

Stratagema

Mediolanũ ſe Gotis dedit.

demolirentur: Goti oppugnatores fore rati, per muros ſtetêre. Vbi uident ſuffodi fontem, erumpunt. Conſeritur graue prælium. In quo de ſuperiori loco pugnantes, ſuperiores fuêre Goti. Sed præſens Belliſarius urgebat integros pro saucijs, aut cęſis ſubmittens. Sed Goti pertinaciter reſtitêre. Ad extremum uicti multitudine, defatigantur: & intra mœnia repelluntur. Tùm iterum demoliendo fonti inſiſtitur. Sed erat opus tanta firmitate ſubnixum, ut prius ſaxum de monte, quàm particulam auferres de fornicis muro. Hic fruſtratus, corrumpendæ aquæ, per fœtidos ſuccos, & animalium cadauera intendit. Quæ res difficultatem Gotis ingerebat.

¶ Anxinum à Gotis Belliſario pactis conditionibus deditur. Rauennę horrea incendijs flagrant. Expugnatur Rauenna, Vitige capto. Caput. xliij.

VITIGIS autem obſeſsis opem ferre pollicitus, eius rebus implicabatur, ut non ſineretur. Obſeſsi de deditione uerbum fecêre, pacti libertatem cum rebus. Milites direptionem urbis ſperauêre. Dux pernicioſum Reipub. uideri: tot uiros fortes iam penè captos, hoſtilibus dimittere augẽdis uiribus, ſed tamen quia pertinaciter urbem ſeruauêre, nec ſine magno ſanguinis detrimento poſſe capi uidebatur, & tempus ſedendi ad obſidionem Ducem urgebat, quòd audiſſet Francos & Burgundiones Gotorum partibus inclinare, maiores caſus pręueniens, hac pactione deditionem permittit, ut dimidia rerum parte miles gaudeat, altera maneat dominis, & ipſi dediti maneãt in exercitu Imperatoris, ibi facturi ſtipendia. Sic deditur Anxinum. Qua urbe recepta, Belliſarius in Vitigem, & Raueñam caput rerum ducere cõſtituit. Muniuit autem inprimis Padi ripam, ne quid importaretur à terra. Nam à mari nullus erat aditus Arimino, & Ancona cum Venetijs pro Imperatore facientibus. Magnam uim frugũ nauibus impoſitam, per fluuium Goti importare contenderant. Sed ſubitò, cunctis mirantibus, fluuius ita deceſsit: ut plæręq; naues hærerent in fundo. Pugnante rerum Natura pro Imperatore, Goti cędunt. Naues capiuntur. Rauennę laborant inedia. Venerant interea Francorum nuncij, Gotis pollicentes auxilium, ſi in partem dominationis admitterentur, quingenta milia adducturos ſe iactant, quibus, ſi ſaperet, non ſe opponeret Belliſarius. Ille ubi comperit, & ipſe legationem mittit Vitigi, pollicitus pacem ex arbitrio Imperatoris. Gotus Francorum auxilia magnifecit, ſed ęquas cõditiones à tam fortibus ſeruandas non putauit. Itaq; omiſsis Francorum auxilijs, ad Imperatoris pacem protinus inclinauit. Interea Rauennæ publica horrea conflagrabant, maximum deſperandarum rerum monimentum. Id à cœleſti igne, aut à facino-

Goti amittunt naues in Pado.

Incendium Rauennæ.

à facinoroſis, aut à ſubmiſsis, aut Reginę technis, quę ab initio Regem oderat, factum ſit: incertum erat. Goti de hoſtibus, ut fit, malè ſuſpicabantur. Intereà foris non melius res gerebãtur. Nam Goti Alpini inclinabant ad Imperatorem. Et erant, qui Ildonadum, unum ex Ducibus Tranſpadanis, Regẽ dicerent. Ille ad pedes Belliſarij, fertur à quibuſdam, inſignia depoſuiſſe: pollicitum, ſi ille Rex Italiæ eſſe uelit: ſe cum omni gente illi pariturum. Sed Belliſarium non auſcultaſſe. Venerant interim ab Imperatore Senatorij Legati, de pace componẽda. Summa autem pacis ineundæ hæc fuit: ut Tranſpadanam prouinciam Goti tenerẽt ſuo iure: reliqua Italia cederet Imperatori: dimidium Regalis auri in ærarium mitterent publicum: reliquo gauderent. Has leges auerſatus eſt Belliſarius. Nam plenam Gentis uictoriam in manu ſe habere arbitratus eſt. Itaq; ſubſcribere noluit. Goti niſi ille ſubſcriberet, nihil actum eſſe rati, perſiſtebant. Creſcente ergò fame in urbe, perſeuerabat oppugnans Belliſarius: ſuperbiſsimè contemnens ſcita Imperatoris ſui. Extrema perurgebat inedia: deditur Rauenna. Vitigis Rex cum Proceribus mittitur Conſtantinopolim. Ipſe Belliſarius, cùm eſſent conſtituti, qui pro Imperatore regerẽt Italiam: domum iam poſt añum quintum ex quo uenerat in Italiam: uictor Gotorum, uictor Italiæ, redibat ad triumphum.

Rauenna deditur.

ALBERTI KRANTZII Chronographi Hamburgenſis, Rerum per Gotos geſtarum, LIBER IIII.

¶ Auaricia Imperatoris, & ſuorum Procerum effrænis licentia in Subditos, Gotos incitauit, ut Regem ſibi rurſum deligerent.

CAPVT I.

IAM IMPERATORII IVRIS ERAT ITErum Italia. Goti uiribus exhauſti quieuerunt: manusq; uictori tradiderunt. Manſiſſetquè res eo diu ſtatu: ſi ea uirtute præditi fuiſſent, quos reliquit gubernatores Belliſarius, qua fuit ille. Sed defuit humanitas: defuit Militaris rei diſciplina. Vnum erat ſtudium exſatiandę Auaricię Imperatoris: nec priuatarum ſuarum quiſq; rerum immemor fuit. Exhauſtæ urbes ære promiſſo Gotis: exacta ratio ab omnibus, qui per tempora Gotorum in adminiſtratione aliqua fuère. Tanta ſæuitum emunctione pecuniæ, ut omnes Gotorum imperia, etiam Itali rurſum inuocarent. Nec melior erat rerum ratio in exercitu Imperatoris. Stipendia malè, & auarè ſoluebantur. In ærarium, & in Marſupia quiſq;

Auaricia Præfectorũ & Imp.

ſua cūcta cōgerebant. Iam rapinæ, iā hoſtica oīa in pace maiora fuêre, quàm bello. Iam ſanctimoniam, quam Belliſarius præferebat: ut ne poma in arboribus pendentia, à militibus decerpere pateretur, cuncti requirebant. Quam rem cùm Goti perſentirent: erexere animos: & in rebellionē reſpexerunt. Regem creauere: conſtitueruntq́ Vraiam Ducem, bellicæ rei ſcientiſsimum. Sed ille honeſta ſe ratione retraxit: afferens indecorū ſibi uideri: Regnū aſſumere, uiuēte adhuc patruo Vitige. Approbata uerecundæ recuſationis legitima ratio: delatumq́ Regnū ſe autore, Ildonado. Is erat inter Tranſpadanos Dux clariſsimus.

¶ Ildonadus Rex eligitur à Gotis: quorum rem mirabili uictoria adauxit. Vraiam morte perſecutus, & ipſe à cuſtode corporis ſui trucidatur. Caput. ij.

Ildonadus Rex.

ILDONADVS inter relictos Gotorum Duces, uir magnæ autoritatis, & qui Veronę diu eſſet dominatus: inde euocatus Papiam, omnium uoluntate Procerum Rex conſtituitur: purpuramquè indutus, cogitare iubetur, de totius gentis non modò ſalute, ſed etiam prouectione. Vehementer enim deiecta, & uiribus exhauſta erat. Is nomini & dignitati creditę, facturus ſatis: omnes Gotorum & Italorū, qui conſenſerant, uires & arma ad diem Papiæ iubet conuenire. Initio quidèm paucos exercitus: & qui facilè ab Imperatorijs contemnerentur: ſed propè diem etiam atq́ etiam adauctæ uires, in eum modū inſtructæ ſunt, ut contemni non poſſent. Adiuuabat, ut diximus, uehementer Gotorum partes: acerbitas exactorum, & auaricia Imperatoris, cum ſuperbia Auguſtæ Theodoræ: quę pro arbitrio, muliebrem, ut ferunt Imperatorem, in quam uoluit partem facilè flexit. Itaq́ milites pariter, atq́ Itali, tantis iniurijs impulſi: ruinam Imperij facilè affectabant. His creſcens in diem Ildonadus: omnes trans Padū, omnesq́ Veneticæ regionis urbes, in poteſtatē recepit: & Italorum, Gotorumquè multitudine, exercitus eius cōpletus eſt. Quamobrem haud multò poſt educere in aciem, ac fortunam pugnæ tentare non dubitauit.

Ildonadi uictoria.

Prælium hoc non procul à Taruiſio fuit, aduerſus Vitalem: qui unus erat ex Iuſtiniani Ducibus. Victorq́ Ildonadus, tanta ſtrage Vitalis exercitum concidit: ut uix Dux ipſe cum paucis euaderet: reliqui omnes aut interficerētur à Gotis: uel captiui ducerent̄. Ea uictoria & magna, & clara: mirabile, quantum Gotorum animi creuere: quantumq́ fractæ ſunt aduerſariorum uires: non ſolùm trans Padum per Galliam & Venetias, uerùm etiam ab Romana urbe citra Padum Gotorū partes confirmarentur: nomenquè Ildonadi celebre fieret apud Imperatorem, aliasq́ nationes. Nec multò poſt Vraiam, maximū inter Gotos uirum, Ildonadus Rex perſequitur: & ad mortem uſquè perduxit.

Vraię mors

Quæ

Quæ res & genti discrimen, & capiti illius ruinam importauit. Suspicionem prętenderat Rex, quòd cum hostibus is Dux sensisset. Reuera autem, ex motibus processit multorum. quòd inter Reginam, & uxorem Vraiæ, quæ illum penè locum habuisset, contentiones essent. Accessit, quod Regi suspectus esset, tantus hominis & nobilitate, & uirtute conspicui potentatus. Mortem Vraiæ permulti Gotorum improbarunt. Cuius causa Ildonadus ipse Rex, à Builla uno ex custodibus corporis sui, dum exhiberet Proceribus conuiuium, fuit occisus. Mors Ildonadi Regis.

¶ Araricus quinquè mensium Rex, & ipse à suis interfectus est. Caput. iij.

ARARICVS illi in Regnū fuit suffectus. Quod uix mensibus quinquè tenuit. Nam & illi in sua gente, nullis rebus magnis gestis, fuit interfectus: ita ut intra biennium duo Reges occiderentur. Iniquo tempore Goticæ genti: quando non Reges, aut Proceres de medio tollere, sed alios etiā introducere, res prostrata uidebatur poscere. Sed quid facies Genio populi ferocis? quem necdum amisit: nec potuit sub miti cœlo tanto tempore demorata, mansuefieri. Mira res, tantum ualere, & tam diu durare in posteritate, nociuam illam uim, quam sub Boreali cœlo antiqui retrò partes extulerunt. Araricus Rex.

¶ Totilas Rex creatur. Veronam Imperatorij Duces molestant, proditoriè portam occupantes. At à Gotis repulsi, pœnam luunt. Caput. iiij.

TOTILAS, qui & Baduilla, Regnū deinde promeruit, uir malo Italiæ natus: & sub quo labores prisci renouarentur. Nam ut ad Regnum perueniret, sic se res habuit. Ildonado Rege interfecto, Baduilla nepos sibi timens, in Taruisio ciuitate Venetiarū, quam paterna hæreditate obtinebat, sese cœpit continere. misitq́ue clam Rauennam, & cum Iustiniani Ducibus pepigit, ad eos transire. Interea Goti pœnitentia ducti, quòd Araricum Regem creassent, hominem nequaquam tanti, ut Gotorum gentem, aduersus tantas hostiū uires defendere ualeret, ad Totilam Ildonadi propinquū respicere, atq́ue illum Regem optare cœperūt. Quare cùm de ipsius Totilæ cum Iustiniani Ducibus, fœdere rescissent, tandem in maiorem salutis suæ adducti considerationem, Ararico de medio sublato, Totilam ipsum Regem creauerunt. Cognouerat interea Iustinianus ea, quæ in Italia cōtigerant, & Ducum suorum imperitiam increpauit. quod in tantis hostium discordijs, tantisq́ue motibus, ipsi opportunitatem rerum agendarum nacti, nihil peregissent. Quibus increpationibus moti Duces, Rauennę simul omnes conuenerunt. Ibi cum de inferendo bello consuleretur, Totilas Rex. Socordiam Ducū Imp. culpat.

placuit ante omnia, ad urbem Veronam ducere: cuius capiendæ spes aliqua offerebatur. Erant uerò hi Duces undecim: quorum præcipui habebantur, Constantianus, & Alexander: in Italiã nuper à Iustiniano missus, ad pecunias colligendas. Profecti igitur cum ingentibus copijs, ubi Veronæ propinquarũt: spem dudum sibi præbitam experiri statuerunt. Erat enim Martianus, uir quidã domi Nobilis, castellum habens non procul à Verona: is quia partes Imperatoris animo præferebat: custodem unius portarum ad exercitũ Imperatoris recipiendum induxerat. Re igitur arcanè composita: cũ eò peruenisset exercitus: pręmittitur Artanades Armenius, cum manu delectorũ militum, qui portã ante capiat: & reliquum exercitũ pręstoletur. Nihil præmissorũ hoc loco defecit. Nam intempesta nocte, cùm ad portã uenissent milites: proditor aperiens, intra urbem eos accępit. Illi portã ingressi, mœnibus quoque super eam captis, exercitui significarũt. At Goti sentientes hostes esse in Vrbe: per diuersam portã aufugerunt. Duces uerò captam à suis portam audientes: iter quidèm statim ingressi sunt. Sed antequam ad urbem uenirẽt, de præda inter se disceptantes, quinque milia passis ab urbe constiterũt. Inter hæc dies eluxit. Arx est Veronæ urbi supereminens: ex qua intra & extra urbem prospectus est. Goti igitur, qui in Arcem refugerant: cernentes paucos intra urbẽ hostes: exercitũ uerò extra urbem manere: necdum mœnibus appropinquare: subitò ex Arce impetu facto, urbẽ peruicerunt, & portam quæ tenebatur ab hostibus, receperũt, atque clauserũt. Milites uerò qui per noctem fuerant ingressi, partim oppressi sunt: partim ad mœnia confugiẽtes, desuper repugnabãt. Venientes aũt paulò post Duces, cùm clausam portã reperissent, quanquã intus essent milites, qui eos uocabant: ac ne se desererẽt precabantur: tamẽ e uestigiò abierũt. Militũ uerò pars se muro demittẽs, euasit. Quorum de numero fuit Artanades eorũ Præfectus. Cæteri uel capti, uel interfecti sunt. Per hũc itaque modum, prauitate et auaricia Ducũ, res apud Veronam non processêre.

Vincũt Goti, Veronæ.

¶ Totilæ exercitus longè minor, maiorem Ducum Imperatoris fugat, superat, cædit, capit. Duello certantes, ambo cadunt. Caput. v.

POST hæc Iustiniani Duces, quando cæpta Veronæ flagitiosè, turpiterque euaserant: discordes inter se, & alijs alij succedentes, ex his locis abierũt, transmissoque Pado amne, Placentiam sunt profecti. Totilas Papiæ per id tempus degebat. Cognitoque hostium aduentu, quascunque potuit copias properè contraxit. Duces inter hæc ultra Placentiam progressi: secus ripam Padi amnis castra faciebant. Totilas autem, quanquam foret admodum impar, tamen cum

men cum his quas habebat copijs, obuiã illis exire, & fortunã pugnæ experiri cõstituit. Cùm igit̃ in propinquo essent castra: ac pugna decernere utrisq; placuisset: Totilas per noctẽ partẽ exercitus præmisit. Quibus iussit: ut uiginti ferè stadijs ultra hostiũ castra Trebiã flumen transirẽt: & cùm pugnari cœptũ esset: hostem à tergo tumultu quàm maximo possent adorirentur. Ipse uerò cùm tempus uideretur, in hostes duxit. Idem fecêre Iustiniani Duces. Erat ante aciẽ Totilæ uir Gotus, nomine Valaris: qui equo insigni uectus, ipse quoq; insigniter armatus, in singulare certamen oẽs prouocabat. Aduersus hunc, ceteris obsidentibus, Artanades Armenius (cuius in ingressu Veronę mẽtio fuit) prodijt. Spectantibusq; utrinq; aciebus concurrerũt infestis, sese cuspidibus petentes. Armenius Gotũ dextro latere hasta transfixum occidit. Ipse uerò in hastam interfecti casu hęrentẽ solo, ui atq; impetu adactus, cuspide trãsfigitur: ruptoq; thorace uulneratur. Ex quo uulnere mox die tertio interijt. Acies simul congressę, præliũ acerrimum inierunt: omnisq; ferri experientia in eo certamine uersabat̃. Stabant utrinq; uiriliter certantes. Æquata pugna satis uidebantur: cùm magno clamore irruentes Totilæ, quos prçmiserat equites, maioris agminis specimen prætulerunt. Igitur ante & retrò oppugnati Duces: primo trepidè, inde effusa fuga sibi consuluerunt. Cæsi, capriq; multi. Inde clarior Totilæ uictoria. quòd dimidia uix parte militum, aduersus maiores duplo copias audebat confligere.

Stratagema.

Cadunt ambo Duello certantes.

Vincit Totilas.

¶ Totilę successus prosperi narrantur, in deditionibus urbium, regionum item, & hostium timore. Caput. VI.

INDE in Etruriã ultrò mouentes Goti, urbes aliquot spontè deditas accæpêre. Alijs intulêre terrorem. Iustinus ex Imperatorijs Ducibus unus, qui pugnæ interfuerat: audiens uenire Gotos, Florentiã se recepit: obsidionẽ, quàm pugnam sustinere malens. Sed cùm non satis essent comeatus prouisi: famẽ ueritus, Rauennã misit ad consortes: ut obsesso sibi ferrent auxiliũ. Illi non segniter exercitum expediuêre: qui Gotis in Etruria opponeretur. Goti cõperto, uenire hostiũ maiores copias: se ad pugnã opportunis locis, ab obsidione discedentes, parauêre. Qui uenerãt Duces alio itinere ingressi Florentiã, post colloquiũ degerendo bello, exeũt: prælio cum Gotis certaturi. Præmittitur ex eis unus cum expedito agmine, qui fortunã pertentet. Moles ipsa exercitus insequitur. Goti uisis hostibus, nõ distulere pugnã. Acriter concurritur. Et cùm splendido loco quidã ad latus Præfecti Imperatorij cecidisset, creditũ est, ipsum cecidisse Præfectũ, et fuga inde intentata, cùm uenissent ad exercitũ suũ, maiorẽ in modũ tumultuatum est. Additoq; illis timore, Duces in diuersum dissipati,

Vincunt Goti.

Gotis in conſpectũ non uenêre: nec diu poſt unum in locum coierũt. Totilas deinde Rex arma circumtulit per Flaminiam: urbes pactionibus, aut armis cœpit. Inde in Etruriam, ſimilẽ uictoriç curſum habuit. Tranſmiſſo Tiberi, mouit in Vmbros. Inde in Campaniã. Beneuentum urbem captam, mœnibus ſpoliauit. Inde duxit in Neapolim. Quam obſedit: quia portas clauſit, non tamen oppugnauit. Miſit partem copiarum ad uicinas urbes recipiendas: in quibus magnã pecuniarum uim conſecutus eſt. Mulieres Romanas nobiles hac in regione inuenit: quas honeſto comitatu ſuis remiſit: gratiã comparãs. Nullus autem Dux partes Imperatoris in ea prouincia curabat. Inde Lucaniam, Apuliã, Calabriã per Duces ſuos, mira celeritate recepit. Et inde Græcis ductoribus, nulla in reliquum pecunia prouenit. Quæ res eó deducta eſt: ut milites nullis ſtipendijs præmiati, neq; exire in expeditionem, neq; domi magnoperè contendebant, ſed uerſi ad amicorum rapinas, omnia perturbauêre. Inde & Duces, clauſis urbiũ ſuarũ portis, quas adhuc tenebant, ſoli cuſtodiç incubabãt. Ioannes Romæ, Cyprianus Peruſij, Iuſtinus Feſulis, Conſtantinus Rauennæ.

❡ Neapolis obſidetur à Totila. Demetrius nauali bello iſthic ſuperatur & repellitur. Vrbs Regi Gotorum deditur: cuius mira in hoſtes humanitas & iuſtitia declaratur. Caput. vij.

NEAPOLIS durius inde cœpit obſideri. quando nemo prodibat ad ferẽdas ſuppetias. Prouiderat enim Totilas: ne mari, aut terra quicquam importaretur. Certumq; fuit, urbẽ in manus Gotorum uenturã breui, ſi nemo tueretur. Imperator Præfectum Prętorio miſit cum claſſe Italiæ ſubſidio. At is uir bonus, militiç autem non ſatis peritus, tẽpus protrahebat. Demetrius, qui ſub Belliſario diu militabat in Italia, iubetur in Siciliã nauigare, & inde rebus Italiæ conſulere. Is ad omnia gerẽda prõptiſsimus, excogitauit terrere Gotos. Omnibus quas ex Sicilia contrahere potuit nauibus, in claſſem comparatis, milites ſuos diuiſit. ut ſpeciem magnæ claſsis præberet. Nauigabat in conſpectu Gotorũ, & uidentes irritabat: obſeſſos autem recreabat. At ipſe conſcius paucitatis ſuorũ, adnauigare nõ auſus, Romam contendit ut impoſitis ibi militibus: iuſta claſſe ornata, Gotis occurreret. Sed qui Romæ erant milites, bis prælio uicti à Gotis, inſcendere recuſabant. Inde cum ſolis quos eduxerat, ire in hoſtem cogitur. Verùm Totilas iã in portu Neapolitano naues habebat uelociſsimas, & quæ ſatis uidebantur ſuperueniẽti ab urbe Roma Demetrio. Igitur primæ incurrunt, & Demetrij claſſem inuadũt. Vana magnitudinis oſtentatio euanuit, Aparuit pugnantiũ in magna claſſe raritas. Nec mora, capiuntur

piuntur onerariæ cum cæteris. Demetrius cum paucis cedens in lembos, euasit. Captæ fruges, ditauere Gotos. Capti milites, qui cædi superant. Sed non diu post, Maximinus quem diximus Præfectū Prætorio, cum copijs & frugibus peruenit in Siciliam: & eadē qua prius ignauia rem differebat: non ausus se hostibus obiectare. Superuenêre Imperatoris minæ: & pro illo, Demetrium præfecit clasi. Hyems erat: nec poterant imperare nauigantes uentis, quo minus detruderentur in loca ab Gotis occupata. Ibi capiuntur naues cum militibus. Demetrius in uinculis producitur in conspectum urbis: ut concionetur ad populum. Vocatus Conon Præfectus, cum militibus & ciuibus. Ibi Demetrius. Nullam esse expectandam illis opem de proximo, testatur: Videre ipsos, quo in statu res sit. Cedendum necessitati. Ibi miserabilis Ciuium facies: ora macie pallida, luctum & extrema præferebant. Totilas alloquendos ciues putauit. Testatur: nulla se ira, aut indignatione percitum uenisse ad obsidendam urbem: magis autem, ad referendam populo gratiā, ex iugo seruitutis erepturum adesse. quòd egregiam fidē ad extrema Gotis seruassent: & nunc eodem se manere animo. Erubescere magis se: quòd populo tam fido genti suæ, ea mala, quæ necessitas habuit, intulisset: non se ultionem, sed magis beneficia ab illo prestolari Neapolitanos, iustum fore. Militibus non irasci: si secum uelint stipendia facere. sin saluis rebus abire, liberum cuiq; esse. Tanta regis benignitas, recreauit angustatos. Orant triginta dierum interualla. quo si nullæ ueniant auxilia, honestior fiat deditio. Ille non solùm hoc, sed ter. xxx. daturum respondit. Mirati tantam in Rege benignitatem: cùm certi essent, nulla superuenire auxilia protinus se dediderunt. Ingressus ciuitatem, mira in tali Rege uisa est humanitas: ut curarit fame confectos per momenta reficere: positis custodibus, qui ad mensuram largirentur. ne se cibo post longam famem obruerent. Cononi Præfecto, cum militibus abituro, naues præbuit. Cùm autem diu uentus demoraretur: eandem prorogauit securitatem. Sed cùm nec sic nauigare possent: terrestri itinere abituris iumenta dedit, & commeatus: iunxitq; Gotos, qui securos deducerent. Interim miram in suos disciplinam exercebat. Raptori pœna erat mors: & bonorum amissio: quæ iniuriam passo dabantur. Contra, nihil erat miserius Italicis Imperatori parentibus: qui à militibus Imperatoris intus, ab hostibus foris premebantur.

Demetrij clasis superatur.

Clasis altera capitur, cum Demetrio.

Totilæ oratio ad populum.

Neapolis Totilæ deditur.

Totilæ humanitas & iustitia.

Lex Totilæ militaris.

¶ Bellisarius à Persia reuocatur in Italiā. Cui Totilæ fortuna obstat: obtentis pasim urbibus, etiam à resistentibus.

CAPVT VIII.

IMPERATOR de his certior factus, in Bellisariũ iterum respexit. quod cęteri ne seruare quidem possent, quæ acceperant. Hic medio tempore in Cosdroem Persarum Regem (& ut alij ferunt, Parthorum) bella gerebat: quibus non satis bene finitis, in Italiam iterum conscribere milites, iubetur. Thraces ad quatuor milia conscripsit. Cũ his enauigans Salonas: præmisit ex Præfectis, qui Hydrunto Calabriæ ciuitate, diu à Gotis obsessæ, fruges importaret. Goti negligentius obsidebant, quòd neminem adesse putabant: omnibus ad sua uota fluentibus. Aderat Valentinus improuisis, & quod iussus est impleuit. Milites recentes pro exhaustis imposuit: Comeatus in annum dedit: & ad Ducem suum reuertitur. Inde Bellisarius Rauennã nauigauit. Per omnem aũt Italiam cuncta spe sua deteriora cõperit. Milites nullis stipendijs præbitis inuitos: Prouinciales exhaustos. Igitur optimũ Ducem, & incomparabilẽ, quòd nullas pecunias, & exiles copias adduxisset: concionantẽ Rauẽnæ non libenter aut ciues, aut milites audiuêre. Statimq; aduentus illum sui pœnituit. Totilas autẽ Rex ubiq; prosperatus, Tibur facile accæpit: propter ciuiũ dissensiones. Quæ res Romanis difficultates importauit. Solis enim xvi. milibus passuum à Roma distat. Inde Anxinum, mouens in Picentes, obsidet. Bellisarius autem unum ex Ducibus Bononiã misit cum satis ualida Illiricorum manu. In urbe recæptus, deseritur ab Illiricis, sponte domum abeuntibus. Quòd dicerent: suos Domi ab exactoribus tributorũ angustiari. Bellisarius Anxino supplementa misit tria milia equitum. Venientes ingressi sunt. Sed cùm nocere hostibus non possent: & essent socijs onerosi: ad Ducem redierunt. In itinere passi incursionem hostiũ, aliquot cohortes amiserunt: cum uestibus & impedimentis, quæ muli portabant. Fanum & Pisaurum urbes ad littus Adriaticum, superiori bello communita, Bellisarius instaurat. Goti impedire conati, præueniuntur: mirati, tam paucis diebus rem tantam esse peractam: cùm nusquam prodiret Bellisarius ad pugnam, pro suorum paucitate. Goti quoquè sedere otiosi nolebant Asculum, & Firmum oppida in Picentibus circumsedere. Obsessi opem implorantes, cùm non acciperent: cessere Gotis. Intereà Bellisarius misso ad Imperatorem nuncio, ostendit Italiæ statum: supplementis, & pecunia opus esse. Quæ cùm non satis promptè mitterentur: non se mouit loco, tantùm seruandis urbibus operam impendit. Intereà Goti in Vmbriam mouentes: Spoletum aliquandiu defensum, cùm nemo succurreret, deditũ accepêre. Assisium se defendit. Occiso Præfecto, tanti uiri solatio destituti ciues, nec de proximo auxilium sperantes, cessêre uictoribus dediti.

Totilæ successus prosperi.

Apud

Apud Perusiam cùm fortissimè defenderetur à prędio, & cùm Pręfectum eius Cyprianum, nullis uijs, neq; promissis, neq; armis potuit superare: obærato quodam ex militibus eius, curauit occidi. Sed milites persecuti parricidam, urbem tuebantur. Igitur frustratus ibi Totilas: nec tempora perdere uolens, duxit Romam.

¶ Roma à Gotis obsidetur. Excursionibus Romani uincuntur. Frumenta è Sicilia aduecta diripiuntur à Gotis. Legatio Romana nihil agit. Caput. ix.

VRBEM Romam iterum obsidere uenientes Goti, satis firmum inuenêre ibi militum præsidium. Præfectus erat Bessas: & cum illo Conon Neapoli nuper emissus, cum non contemnendo supplemento, quòd nuper miserat Bellisarius. Totilas autem inprimis curauit: agrestibus & ruricolis nullā inferri molestiam, ab initio in finem usq; suæ gubernationis. Militum non contemnenda cohors urbs egressa cū Pręfectis, castra metantes, Gotos lacessunt. Orta est pugna. Et primò cedere Goti uisi. Inde ubi incaluêre brachia: multis cæsis, minor pars ægrè in Vrbem retruditur. Inde famis timor, quòd classem Totilas teneret in mari, eam quam habuit ad Neapolim. Et in ipso Senatu facta proditionis suspicione, Cetheus uir primarius pellitur Centumcellas. Bellisarius autem Portuensi urbi præsidium immisit. Qui egressi in mare, classem uexabant: multumq; per uices commeatum importari procurauerunt. Sed dum illis audentius inuehuntur, à maiori numero opprimuntur. Qua occasione Onerarię, quas frugibus onustas misit Sicilia Romam Papa Vigilius, ibi exulans: ex itinere quod accępit in Constantinopolim pausans: intercipiuntur à Gotis, & crescit fames in Vrbe. Interea manus Gotorum alia, iubente Rege, Placentiam urbem ad Padum obsedit: quæ sola eius Prouinciæ in fide permansit Imperatoris. Bellisarius opem ferre uolens, & urbi Romæ, & Placentiæ, copias tantas non habebat: & erat terrificum, cum parua transire manu per Prouincias, quæ Gotis paruerunt. Igitur ipse disposito Rauennæ satis firmo præsidio, nauigauit Dirrachium. ut exciperet ibi nouas copias ab Imperatore uenientes. Interim captis frugibus, quas Papa submiserat: extremæ famis metus urbem præmebat. Ciues Pelagium Diaconum, multa pietatis opera exerentem, in ea calamitate adoriuntur: rogantque, ut Legatione suscæpta, ad Totilam Regem paucorum dierum inducias oret: intra quas si nullum sit obsessis auxilium, futuram deditionem. Suscæpit ille ciuium præces: & exiens Regem uoluit conuenire: iam scientem ex transfugis, quis esset rerum status in Vrbe. Volentē exponere mandata, Rex pręuenit, graui oratione increpans

Lex laudabilis.

Vigilius Papa.

Legatio Rom. ad Totilam.

Romanorum

Romanorũ ingratitudinẽ. quod nulla apud eos eſſet memoria beneficiorũ ab Rege Theodorico, & in omni gente. Nullũ ſe audire Legationis uerbũ: niſi Romani æmolitis mœnibus, ſe in fidẽ uictoris permittant: accæpturi leges, quas uictor imperauerit. Pelagius audita ſæueritate, conſtanter reſpondit. Quandoquidẽ inquit Rex, uocẽ Legati audire nõ ſuſtinuiſti: ſed præcidiſti omnẽ colloquiĳ uiã, ad Deũ confugimus: q ſolet ſuperbis reſiſtere. Hæc fatus, e ueſtigio in Vrbẽ reuertit.

¶ Romam nouis copiĳs Belliſarius contendit. At Totilas uiam illi obſtruit. Ceduntur interim Goti apud Dirachium, oppido amiſſo. Caput. x.

CIVES autem cernentes re infecta rediĳſſe Pelagium, miſerabiliter animis conciderunt: incerti quo ſe uerterent. Statuerunt tamen, extrema omnia pertentare, prius quàm ſe crudeliſsimo hoſti permitterẽt. Paſsi ſunt hac fame infanda. Interea uenerant à Conſtantinopoli nouæ copiæ Dirachium ad Belliſarium: ſed non quantas res poſcebat: maiores autẽ Vere aſpirante miſſurus Imperator, gentes ad Danubĳ ripas incolẽtes præmiſit nuncios. Iam in Concilio apud Duces uertebatur: quis rerum gerendarũ ordo eſſet. Omnes Romam ex difficultatibus eruendã cenſuerunt: at qua id uia fieret, ſententiæ diſcrepant. Erant quibus uideretur, toto agmine per Calabriam et Campaniam eundum Romam, ne in partes diſciſſæ copiæ, minus hoſtibus obſtarent. Belliſarius eam probauit ſententiam: ſi non diuturna Romanis expectantibus mora eſſet. Sciebat famis anguſtiam, ſuorum ad mare interitum, ademptionem frugum de Sicilia miſſarum. Itaquè quàmprimum Romæ ſubueniendum. quòd quinta die portum, flantibus uentis, teneret: per terram uerò nimis longinquum, & itinere ipſo, & hoſtium incurſu uidebatur. Itaquè claſſem ſuam appulit Hydruntum. Goti obſidentes, ceſſêre maiori agmini, tranſeuntes itinere duorum dierum uſq; Dirachium: quàmprimum ſignificantes Regi ſuo, ueniſſe Belliſarium cum nouis copĳs (ut ipſi rebantur) inde terreſtri itinere ducturum Romam. Quod cùm audiſſet Totila: ſtatim ſe præparauit magnis uiribus, obuiam proficiſci. Vbi uerò cognouit à mari uenire, totum ſe ad reſiſten-

Pons ſupra Tibrim. dum iuxta urbem apparabat. Et ut Tibris innauigabilis fieret, ubi maiores artant fluuium anguſtiæ, ibi pontem inſtruit, catenamquè grandem uenientibus à mari oppoſuit. Ad extrema pontis turres ligneas, firmis præſidĳs locauit, ut aditum obſtrueret uenienti. Et Belliſarius quidèm nauigans, tenuit cum claſſe portum. Ioannem

Cadunt Goti. unum ex Præfectis cum equitatu Hunorum fortiſsimo, miſit itinere terreſtri. Qui in prouiſos Dirachĳ Gotos adortus, fudit, oppidumq;

dumq; cœpit. Inde quartis castris Canusium uenit. Ibi ex Lucanorum primoribus offendit hominem, qui Græcorum iniurias in Lucanos, Brutiosq; ostendens: coactos populos defecisse contendit iterũ ad Gotos: facilè redituros, si clementiã cũ benignitate Dux illis monstraret.

¶ Lucani & Brutij Imperatori se dedunt. Ad pontem Tiberis fortiter pugnat Bellisarius, igne immisso. At Isaac Præfecto capto, cedit. Caput. xi.

TOTILAS id comperiens: expeditum è suis equitatũ Capuam quàm occultissimè ire iubet: à tergo adorturũ copias Bellisarij equestres: cætera sibi curæ fore. Ioannes ubi intellexit Gotos in insidijs latere: timẽs, deflexit ex itinere in Brutios, Lucanosque: & Præfectum Gotorum ibi manentem, prælio aggreditur. Funduntur plurimi, cęteri cum Duce suo deduntur Ioanni. Quo uiso, Lucani, Brutijq; statim ad Imperatorem rediere. Bellisarius autem accusabat, Ioannis tarditatem condemnans. quòd nõ cum Gotis, qui Capuę erant, congressum instituisset. Igitur destitutus eo consilio, cùm tantas copias nõ haberet: ut fideret terrestri itineri, per Tiberim statuit introire Romam cum cõmeatibus. Bessę in Vrbe Pręfecto mandat, ut propè diem parato agmine, hostes distineret, quo sibi tutior foret aditus. Ad rumpendũ pontem, & expugnandũ hæc excogitauit. Rates duas ferreis rostris munitas, tignis iunxit, & sup utramq; turrim erexit sublimiorem quàm essent ad pontem. Inde dromonibus fruges imposuit, armauitq; fortissimo milite. Reliquam multitudinem per ripam naues trahere, & ad pugnam stare præcepit, ipse in unam ex dromonibus aderat. Goti se nusquam ostentarunt, donec ad catenam perueniretur. Ibi se opponunt transeuntibus. Sed uincuntur. Itaq; catena sustollitur. Goti se ad suos recipiunt. Cùm ad pontem peruenitur, Goti fortissimè dimicant ex turribus, & Pontis subsidijs. Ibi Bellisarius de sublimiori sua turri, uas piceum incẽdit, proiecitq; in turrim Gotorũ. Quæ ipsam cum Gotis incendit non minus ducentis. Iam propè erat, ut uictores Græci Pontem rumperent. Reliquerat autem Bellisarius ad urbem Portuensem in dextra fluminis uxorem cum suppellectile uaria, & pręfecit cohorti Isaacem, qui tueretur. Ad primum autem incendiũ turris, nuncius uolitabat in portum: Bellisarij prospera nuncians. Tùm Præfectus Isaac uolens & ipse cumulare gaudia uictoriæ, cũ militibus amne trãsmisso, Gotos lacessabat, & primo quidẽ impetu fugatos exterruit. In se aũt uersi, Isaac Pręfectũ, cũ multis cœperũt, nonnullis antè cæsis. Huius infelicitatis nuncius uenerat Bellisario anteq; pontẽ expugnaret, ueritusq;, ne in periculo uxor, cũ omni suppellectili esset, omissis ad pontẽ rebus, aduolabat. Vbi uidit salua esse omnia

Vincuntur Goti ante pontem Tibris.

Isaac capit.

in Portuensi

in Portuẽsi oppido, comperit & uictoriam pulchram de manibus extortam, & casso se timore territum.

¶ Romanorum fames horrenda. Totilas proditione Vrbem ingreditur, & obtinet. Parcit tamen populo Pelagij diaconi intercessione. Caput. xij.

INTEREA Romæ intolerabilis fames. Equi, muli, asini consumpti: ad canes, et mures uentum erat. Fecerat hanc pertinaciam, & proxima Bellisarij, sed frustrata expectatio: & irati Regis in Romanos indignatio. Multi fame intra domesticos parietes interierũt. Alij herbas, & herbarum radices, etiam bestijs intactas, desyderauêre Quatuor erant ad portam Asinariam Isauri milites: qui proditionis consilium inierunt, demissi per funem Totilam adierunt, ostendentes capiendæ Vrbis uiam. Mittit cum illis è suis, qui consyderent. Quibus uidentibus, Isauri per funem reascenderũt. Totilas armatum exercitum ad se iubet conuenire, pręmittit qui ex condicto per funem ascendant. Illi protinus ut conscenderant, ad portas demissi, securibus aperiunt, exercitum Totilæ intromittentes. Continuit aũt cùm esset ingressus, exercitum in ordine ad portas, donec dilucesceret. Romam esse captam, rumor urbem peruolitat. Fœda & misera ubiq; fuga per diuersissimas portas. Alij in templa confugiunt. Alij domibus occluduntur, morituri in penatibus. Sæuit ubiq; gladius. Sternuntur obuij sine discrimine ætatis, sexus, cõditionis. A Laterano per Vrbem Rex ibat uersus S. Petrum. Ad latera eius stillantes sanguine gladij. Ad Vaticanũ occurrit Pelagius, sacris indutus, Euangelia Christi baiulans, & genubus nixus, misericordiã implorabat. Num tandem inquit Rex, Pelagi, uenis supplicatum? Ille refert. Quando superna Maiestas te mihi, populoq; dominum imposuit, supplicare pro hoc grege populi nõ erubesco. Parce, miserere. Motus Rex, iussit gladios recondi, neminem ex hoc iugulari, matronas forè intactas. Prædam rerum Militi permisit, corpora libera esse mandauit. Non erat Gotis leue Totilæ Regis edictum. Sciebant sæueritatem eius in disciplina militari. Itaq; interdictis abstinuêre, solis usi permissis. Inde cõuersus ad suos. Videte inquit rerum fluxam conditionem humanarum. Cernite fortunæ mutationes. Paucis ante nos annis, Ducenta Gotorum milia, septem milibus expugnauit & uicit Bellisarius. Ego non totis quatuor milibus, uiginti Græcorum milia superaui, & iam Vrbem Romani orbis quondam dominam, sub pedibus tenemus. Proinde non superbiendum nobis, sed DEVM præ oculis habentibus, fortunæ mutationes extimescamus.

Proditores Vrbis.

Roma capta.

Totilas ad suos.

¶ Roma-

¶ Romanos Rex Totila ingratitudinis uitio arguit. Legatos mittit ad Imperatorem cum mandato satis duro. Caput. xiij.

INDE uocatis Romanis, grauiter illos cōarguit: quòd bonorū ab Gotis immemores: cùm Theodoricus Odoācrem tyrannum illis abstulisset: tributis liberos, omni honore affecisset. Nulla ab Gotis affecti iniuria, tam facile ad Græculos, à quibus nulla unquàm bona haberent, defecissent: qui nullis rebus, nisi emungendis thesauris studerent: Ciuitates sub Gotis liberas, tributis onerarent: uectigalibus præmerent. Meritò illos luisse, luiturosq́ pœnas tam inhumanę ingratitudinis. Ita sine ulla spe bona Romanos dimisit. Accusabatur illa tempestate Rusticiana, nobilis mulier, uxor quondam Boëtij: quòd statuas Theodorici subuertisset. Totilas ubi audiuit: iusto dolore, ob occisos patrem & maritū innocētes uiros, percitam id peregisse fœminam, absoluit. Inde Legatos ad Imperatorem misit: Pelagium, de quo supra, & Theodorum Romanum ciuem. Eos maximis sacramentis obligauit, fideliter mandata peragere: & ad se properanter redire. Summa mandatorum hæc fuit. Si uelit Imperator Gotos habere amicos, fœderatos ad omnes expeditiones bellicas: fidele, magnūque promptè laturos auxilium: tùm se Romam conseruare, & amplificare paratum. Sin aliud sibi consiliū sedeat: Romam euestigiò euertendam. Neq; enim occupato bellis, eam seruare sit facilè, neq; hosti permissurū ea frui incolumi. Nauigarunt Oratores: & Imperatorem conueniūt: addentes præces cum lachrymis, nisi misereretur ille urbis Romæ, actum de illa. Scire se, Goti Regis sęueritatem. Semel extinctam Romam, secum trahere clarum ibi ortum nomen Imperij. Ille nihil aliud respondit. Esse in Italia Bellisarium: illius arbitrio rem fore permissam. Manebat in portu Bellisarius febre laborans. Ioannes aūt in Lucanis ea agebat, ut & Gotus arma isthuc mitteret, quæ conatibus illius resisterent. Et tamen Romani Legati, cùm hoc quod accęperant, responso abire nolentes: obuios præhensabant, qui apud Imperatorem possent aliquid, ut misericordiam pro Imperij matre impetrarent.

Suetiæ lib. 3. cap. 12.

Totilæ humanitas in sexum muliebrem.

Mandata Totilæ.

¶ Romam Totilas incendio consumit: penitus uacuam relinquens. Calabros, Lucanos, Brucios'q; deuictos recipit. Caput. xiiij.

QVOS penè iam erat annos ibi Papa Vigilius, causam dicens aduersus Imperatricem: de restituēdo Anthemio ad suam sedem, quod pollicitus esset ante Pontificatum. Et ille se tuere tur: Non posse sedentem in Petri cathedra aliud, quàm quod iustū sit sentire. De malis promissis se satis penitêre. Et cùm Imperator huic

causæ adhiberet Pelagium: si Papam flecteret. Ille, quo sæpius ad conspectum Imperatoris ueniret, non recusauit, Noluit tamen scelus suadere Pontifici. At quicquid bonus Pelagius cum suo consorte, ad flectendum rigorem Imperatoris, ad comiserationem urbis Romę intenderant, uanus erat conatus. Nihil proficientes, tristes redierunt. Audiens autem Rex Totilas Imperatoris responsa: dubius quid faceret hęrebat. Et tamen negari sibi conspiciens, quæ equissimè poscere uidebatur: consiliū sumpsit euertendę Vrbis. Auxit indignationem: quòd Ioannes in Lucanis treugas uiolasset. Igitur insurgens crudelitate mirabili: mœnia pro tertia parte solo æquauit. Capitolium incendit: circa forum, & Suburrā, & uiam Sacram omnia conflagrauit. Fumabat Quirinalis mons: Auentinus flammā incēdīj euomebat. Fragor ruentium domorū ubiq; audiebatur. Inter hæc incendia multitudo urbana, cum coniugibus & liberis, sedibus patrijs educebantur. ne deplorandi quidem miserias suas libertatē habens. Totilas populum ac turbā per oppida Campaniæ dispersit. Senatores uerò & Patricios, obsidum loco circa se retinuit. Roma post hęc cum toto exercitu egressus: eam desolatam penitus, ac uacuā reliquit: ut neq; uir quisquā, neq; fœmina remaneret. Inde Totilas exercitus partem contra portū collocauit: in loco qui dicitur Algidone. Ne Bellisarīj milites quicquā moliri per eius absentiā ualerent. Ipse cum reliquis copijs aduersus Ioannem in Calabros profectus est. Ioañes uerò simul ac Totilā aduersus se uenire cognouit: nō prius constitit, quàm Hydrunto se recepit: quod est ultimū Calabrię oppidū. Itaq; ubi ad eas partes Totilas peruenit: paruo momēto Calabros, Lucanos, Brutios, præter Hydruntos recepit.

Roma incē dio deuastatur.

Intereà cùm ubiq; Gotis omnia prosperarentur: Spoletū ab illis defecit. Custodiebatur arx sola. Nā mœnia Totilas euerterat. Arx uerò facta erat ex Amphitheatro, quod antiquitus in ea urbe fuerat. Autor uerò defectionis fuit Martianus quidā Constantinopolitanus: q cùm inter custodes esset, inita cum. xviij. militibus cōiuratione, Pręfectum pręsidīj interfecit: arcemq; Bellisario Duci suo tradidit. Tarentū inde oppidum calabri, non totū tamen, sed partem eius comminuentes, reparauêre: Inde Totilas omnibus in ea regione Italię oppidis præsidio firmatis, in recuperandam Rauennam cœpit respicere.

Spoletum deficit.

¶ Romam Bellisarius dirutam, breui instaurat occiso Totilæ Signifero, Goti uexillum tutantur, Senatores aliquot Romam remittuntur, Ioannem Ducem Totilas persequitur. Caput. xv.

ROMA post Gallorum Senonensium memoriam, nunquam

quàm deserta: nunc ab Gotis euersa, mansit sine habitatore. Sed Bellisarius febre liberatus, consilium quàm occultè cœpit de ea reparanda. Paucosq́; conscios habens: cùm portum modico, sed quod satis uidebatur, præsidio firmasset, Romam mirabili celeritate reparauit: conuulsa mœnia, & oppleta fossata, militum diligentia, ac promptissima utens opera, intra uicesimumseptimum diem, plus in ea munienda peregit, quàm posset quisquam suspicari. Portas tantùm nullis repagulis firmauit. quòd fabri deessent. Totilas cùm comperisset: omissis rebus omnibus cum Rauenna, aduolauit: nouam molitionem impediturus. Aduenerant iam ante ciues de propinquis oppidis, ad patriæ reparationem alacres. Goti primo statim impetu capere urbem præsumentes: cum cernerent opinione sua munitiorem, ad pugnam accinguntur. Nec segniter Bellisarij milites resistunt, conglobati ad portas, et per mœnia dispositi. Repellunt sępè Gotos. Aliquando ipsi repulsi, retrocedunt. Et pugnam in noctem protrahebant. Peruigiles excubias egere. Vtcunq́; poterant, portas obturauêre. Postera die innouata ad omnes portas pugna, pertinaciter continuata est diu. Concurrerant aliquando magnis uiribus. Signifer Totilæ prosternitur. Ibi uerò contentio durissima pro Signo. cùm suum Goti uendicarent: & Romani decus suum cogitantes, nouo ardore ad capiendam instarent. Sed Goti defenderunt. Totilas Tibur, quòd tenebat, redit. At Romani: ne per Anienem incursaret, pontes præsciderunt: & habet ripas amnis ille præruptè altas, & uado est intransibilis. ut difficile fuerit à Tibure Romam incursare. Ad Perusiam deinde à Gotis diu laboratum est, frustra obsidendo. Ioannes compertum habens, Bellisarium Romæ esse: gratiam inire uolens: Senatores, quos sub Militum custodia Gotus per ciuitates distribuerat, reducere ex oppidis, quorum nulla per Campaniam erant mœnia, contendebat. Et hoc prospiciens Totilas: manum illuc ualidam equitum ire iussit. Sed collatis uiribus: à Ioanne uicti cesserunt. Itaque repertos ibi Senatores, Romam misit. Pręter Clementinum, & Horrestem: quorum alter Imperatoris iram ueritus, alter equos causatus sibi non esse, restiterunt. Maior tamen Senatus pars in urbe Portuensi erat. Ibi recepta, cùm Gotus urbem incendisset, fœminas plures Senatorij ordinis Ioannes remisit. Totilas hæc audiens: relicta ad obsidionem Perusij parte exercitus, ipse cum expeditis magno itinere per Picentes in Campaniam contendit in Calabros: sumpturus de Ioanne uindictam. Conuenerant sub noctem, & collatis uiribus, non multi ceciderunt: sed Ioannes cum suis fatigatus est: & dissipatos milites, in Hydruntum collegit. Splendidum erat hoc Regis factum, pro celeritate magnorum itinerum:

Romã Bellisarius reparat.

Anienis fluuius.

Remittuntur Senatores.

nerum: quæ ipſe eques armatus cum militibus confecerat.

¶ Conon auarus, Romæ à militibus trucidatur. Victi Goti, rurſus uincunt Græcos. Ruſsianum illis deditur. Peruſiam ui capiunt. Caput. XVI.

IMPERATOR literis quàm frequentibus Belliſarij pulſatus, nouas copias miſit peditum, ſcribens Belliſario, ut illas in Calabria expectaret. Eò nauigans Dux, Cononi Legato urbem Romam commiſit. Is auarè annonam uendens: & precium quotidiè augens, ſuo intentus lucro: à militibus occiditur. Belliſarius copias receptas exponens: equites præmiſit in locum pabulo promptu. Quorum pars incidit in Gotorum obuiam manum: quam miſit Rex ad Ruſsianum occupandum, quod Ioannes tenebat. Commiſſo prælio, Imperatorij ſuperant. Quod cum Rex Gotus acciperet: didiciſſetq́, indiſciplinatam Græcorum ſtationem, ſuperueniens, omnes penè cæcidit. Solus alter ex Præfectis, cum duobus equitibus elabitur. Belliſarius accæpto nuncio de amiſſo equitatu: mare iterum cum peditibus tentauit: & ui tempeſtatis adactus, à Crotone Italiæ, in Meſſanam Siciliæ diſpellitur. Ruſsianum interea à Gotis obſidetur. Pacti milites, niſi infra certum tempus adiuuarentur, deditionem facere. Intereà Belliſarius Hydruntum cum claſſe redijt. Superuenêre noua ſupplementa. Iam auctus copijs, obſeſsis opem ferre ſtatuit. Adnauigat Ruſsianum. Goti per littora diſpoſiti, aciem oſtendere. Territi Græci, retrò abeunt. Decernunt in Concilio: equitatum ire in Picentes: ibiq́ laceſſêre Gotos. quo Totilam ab obſidione auocent. Ille miſsis equitibus, occurrit tumultuantibus, in obſidione perdurãs. Et cùm omnia obſeſsis defuiſſent, pacti ſunt deditionem. quando nullum oſtendebatur auxilium. Rex paciſcentibus reſpõdit. Vnius perfidi inter eos pœna contentus, cæteros in militiam ſuam, ſi uellent, conſcriberet. Alioqui abituros cum ſingulis ueſtimentis. Ita Ruſsianum deditur. Præfectum militum, quòd eius iuſſu in diem præfinitum, deditio non fieret, iuſsit occidi. Remanſit cum eo magna pars militum. Cæteri relictis equis & armis, Crotonem uicinam urbem petierunt. Hoc in rerum ſtatu cùm eſſet Belliſarius Romæ: iam pertæſum eſt illi, diutius bellum gerere: præmiſſa Antemia uxore, apud Imperatricem agere præcepit: ut reuocaretur. Et Imperatricem quidèm fato functam reperit. Apud Imperatorem facilè impetrauit. quòd belli Parthici metus recrudeſcebat. Et abiens Belliſarius: Roma Diogenem uirum prudentem & fortem, Legatum reliquit: cum tribus milibus militum. Eo abeunte, Goti Peruſiam diu obſeſſam, armis cæpêre.

Cononis auari mors.

Ruſsianum Gotis deditur.

Belliſarius militiæ cedit.

Peruſia capitur.

Romam

ℂ Romam Totilas secundò, proditione obtinet. CAPVT XVII.

TOTILAS prosperatis undiquè rebus, cùm abscessisse Bellisarium intelligeret: urbẽ Romam tertia cinxit obsidione. Iam autem in eam formam reparata ciuitate: ut quoniam forte inerat præsidiũ, nulla spes capiendæ Vrbis foret Gotis: nisi fame. Nam finitima oppida in Gotorum erant potestate: & expugnata Portuensi urbe, nihil à mari importari sinebant. Erant Constantinopoli ciues Romani, & ad hoc missus insuper Godyngus uir Senatorius: qui agebant, ut Imperator Bellisarium Italiæ procurandæ remitteret. Alioqui actum esse de Vrbe. Ille sibi res Italicas curæ respondit fore: sed alijs interuenientibus, res antiquatur. Cùm iterum atquè iterum urgerent: Liberium quendam ex Nobilitate Romana, pronunciauit Ducem Italici belli: & apparatibus comparandis cœpit indulgere, sed ex alijs intermittitur. Itaq; Roma laborasset fame: nisi prouidentia Legati rebus consuluisset. Is omnia pridem loca intra Vrbem uacantia, frugibus conseuit, in hortis, in diuerticulis, in campo Martio. Quæ res inopiam sustentabat. Et erat Vrbs eo modo in longum sustinenda: si non proditio interuenisset. Nam milites ad portam Capenam, quæsti: quòd nullis diu stipendijs præmiarentur, ad Totilam ibant: præmium magnum pacti, traditæ portæ. Ea erat S. Pauli. Rex ubi audiuit, collaudatos, benè sperare iubet. Intereà tubicines per noctem lembis impositos, per Anienem iubet introire Vrbem: & quàmmaximo possent strepitu, tubis clangere. Ille interim ad portam stabat parato exercitu. Clangebant tubæ, & Vrbis uelut captæ signum præbuêre. Dum trepidant alij, concurrentes ad clangorem, proditores Vrbem reserant: exercitum sinunt ingredi. Ita nunc secundò ab Totila Vrbs capitur. Præfectus cum militibus, diuersa porta dilabentes, fuga sibi consulunt ad Centumcellas. nam ea in fide Imperatoris fuit. Hoc Gotus prospiciens: insidias eò collocauit, quas inciderunt prodeuntes, & alijs aut captis, aut cæsis, Diogenes ipse elabitur.

Stratagema.

Roma secundò à Totila capitur.

ℂ Paulum Siculorum Pręfectum, cum militibus suis in gratiam recipit Totilas. Romam instaurat. Vaticinia audit S Benedicti. Caput. xviij.

PAVLVS equitum Præfectus ex Sicilia, uir fortissimus: ea nocte multis in locis, prælia multa perfecit. Ad extremum, cum quadringentis equitibus, pontem & molem Adriani apprendit, grauiter afficiens propinquantes Gotos. Totilas aspiciens, Sinite inquit hos sine sanguine, & impendio meorum euocandos: non habentes unius diei escam. Igitur diem illum sine cibo agen

tes: inter se quid faciant, deliberant. Deditio turpitudinem habere uidebatur: & erat incertum, si permitteretur, qua fide impleretur à Rege truculento. Erant quibus equi in cibum mactandi uiderētur. Horrebant insuetum cibum. Fugę nulla spes. Igitur Paulus in medio suorum concionatur, uir fortis ad fortes. Quocunq; nos uertamus commilitones, extrema nos circumstant. Nam fugæ nulla facultas est: circumfusis hostium copijs, ac nos impigrè obseruantibus. Deditio autem, supra turpitudinem, uilitatemq; consilij, cruciatus insuper, & ex carnificationes portendit. Barbarorum enim sæuitia, simplici mortis genere contenta esse nō solet. Durare uerò in obsidione, ac cibo equorum pasci, eorum esset, qui auxilia sibi uentura expectarent. Nobis autem carentibus ea spe, nulla ratio suadere hanc tolerantiam potest: nisi uilissima detrectatio mortis. Ceu pueri formidulosi, dolore confici malunt, quàm ferro secari. Ego uerò dedi hostibus, & tabescere inedia: eorum puto, qui cor & sanguinem non habent. At nobis strenuis, & præliorum non insuetis, gloriosa mors complectenda est. Sic enim moriamur: ut sanguine hostium madentes, non inulti cadamus, ne rideat hostis nostri interitus, sed fleat. Nec iugulum nostrum præbeamus, sed iugulum suum ferro nostro perfringamus. Quid enim paucorum annorum accessio nobis prodesset: cùm & si nunc seruati, paulò post simus obituri? Gloria extendere uitam hominibus potest: natura non poterit. Ite igitur mecū ad gloriosam mortem, quam ciues simul & hostes admirabuntur. Hic dictis incensi equites, morti sese deuouerunt. Quocircà complexi inuicem, & osculati, certissimo moriendi proposito, ad dimicandum se parant. Erat uerò consilium: in proximam Gotorum stationem irruere, factaq; permagna hostium cæde, pugnando interire. Quos cùm uideret Totilas, ad extremum casum parari: ueritus, ne hominum desperatorum conatus, maiorem quam pro numero Gotis cladem adferret, Caduceatore ad eos misso, optionem permisit. An recęptis armis & equis, militare uellent Totilæ? Aut illis omissis, ire quo uellent? Statim omnes militare Regi peroptarunt. Præter Paulum præfectum, & Isaurum quendam, qui quòd uxores haberent, & liberos, ire Constantinopolim elegerunt. Quos ex uiatico, & cæteris rebus adiutos, ire permisit. Romanos autem, qui ad Templa confugerant, liberos esse iussit. In Vrbem Romam non amplius desæuit: sed quantò ante studio destruxit, tantò nunc impensius cuncta instaurare connititur. Ædificia pridem incensa renouauit. A Bellisario semiplena consummauit. Ludos equestres, ac cætera magnificentiæ opera, quæ florentibus rebus celebrabantur restituit. Quo ciues sparsi, maiori in patriam desyderio redirent.

Fames Romæ.

Oratio Pauli ad suos.

Vna salus uictis, nullam sperare salutē.

* *

Romā Totilas reparat.

rent. Hanc morum in Rege, ac animi mutationem: Alij uoto, quod ſanctis creditur Apoſtolis emiſiſſe, prodire uolunt. Alij ad commoditatem gerendi belli referunt. Nonnulli uerecundia adactum ferunt, quòd cùm nuper Francorum Regis filiam depoſceret coniugem, reſponſum illi aiunt. Non credi illum Regem eſſe Italiæ, qui caput eius ſubuertiſſet. Sed uerò ſimilius eſt (quod ſcribit beatus Gregorius) poſt primam urbis captiuitatem, adijſſe Regem S. Benedictum, qui in Apollinis pridem templo, in Bauro caſtello tum demorabatur. Voluit Rex experimenta ſumere ſanctitatis: ſi Benedictus incomperta noſſet: Vnum ex ſatellitibus Regio indutum apparatu, ipſe in turba ſecutus eſt. Benedictus obuiam prodibat Regi ſuperbo in anteriora. Ceſſerat turba deuia ſimulato Regi, cùm prodiret Benedictus. Stabat ſolus in conſpectu S. Patris. Ille hominem iuſsit in turbam concedere, & oculis deſignatum Totilam euocabat. Hortatur, ut Iuſtinianum ſectetur, Sanctimoniam ueneretur. Prædicit iterum ab eo Romam capiendam. Et Siciliam eius poteſtatis futuram, & nouo anno Regni occidendum. Creditum eſt, cùm pars ab eo denunciatorum eſſet impleta, finem uitæ denunciatum, terruiſſe Regem, ut manſueſceret. Vaticinium S. Bernardi.

¶ Centumcellas Rex præfixo tempore, dedi mandat. Proficiſcens in Siciliam, Tarentum, Ariminum & Regium prius obtinet. Italiæ prouidet Imperatore. Caput. xix.

ROMA iterum in poteſtatem Gotorum facta, iam meliori ſpe agebat. quòd Rex mutatis moribus, iam habitaret quaſi pater cum filijs. Igitur in Siciliam reſpexit, inquè eam ſubmittendam, armari & fabricari claſſem iuſsit, longas naues, cum onerarijs. Prius tamen Centumcellas, uicinam Romæ urbem, adhuc ſolam Imperatori in ea regione parentem, ſubijcere conatur. Inq; eam ducit paratum exercitum. Defendit eam Diogenes nuper Roma elapſus, cùm urbs caperetur. Totilas oppugnaturus, alloquitur Præfectum. Vrbem dedat, aut ad pugnam prodeat. Ille reſpondit. Pugnare, ſibi in animo nõ eſſe. Vrbem dedêre antequã Imperatori inſinuet, ſi ille eam tueatur, indecorum ſibi fore. Si patiatur, permittatq; tempus, ut inſinuetur, & ad terminum conſtitutũ nihil fiat, tum ſe deditururũ. In hæc pacta dantur utrinq; obſides, ut nihil tamẽ Rex tempore medio in oppidũ moliatur. Inde claſſe iã expedita, in Siciliã transfretare contendit, & in ipſo itinere (quòd exercitus per terrã ibat) Regiũ in finibus Italiæ obſidetur. Tarentũ capitur. Submiſsis aũt ad Regium copijs, reliquũ exercitũ tranſportat in Siciliã. Interim in Italia Ariminũ Goti accipiunt: Tarentum. Ariminũ.

Regium. Regium quoque non diu inde à Græcis per deditionem accipitur. In Sicilia parua quidem oppida, statim Gotis cesserunt. Apud Siracusas diu sedendum fuit. Intereà Senatores, qui Constantinopoli fuere: quotidiè Imperatotoris aures pulsabant, ut liberandæ Italiæ intenderet. Nec audiebantur: donec uno die ex multis urbibus, Italiæ aduersa nunciarentur, quòd captum Ariminum, Tarentum, Regium: Sicilia quoque peruasa à Gotis. Tum motus Imperator, Germanum fratruelem suum, Italico bello aduersus Gotos Ducem declarauit. Magno apparatu ille in Italiam ducere parabat: uir magnæ apud cunctos autoritatis, & rei bellicæ Dux non imperitus: genti præterea Gotorum uenerabilis: qui Mathasuintam Vitigis Regis relictam, Theodorici neptem, coniugem haberet pòst Vitigitem. Et cùm expedito exercitu iam teneret Illyricũ: iussu Imperatoris subsistere cœpit. quòd gens Sclauinorum (Vuandali hi sunt) dudum ad Danubium habitantes, iam transito amnè, Macedoniam, Thraciámque inuaderent. Substitit ille iussus: et exercitus sui terrore, quamuis in illos non duceret, Vuandali latius non excurrerunt. Quæ mora Gotis per Italiam & Siciliam tempus dabat, quæ cæperant peragendi. Exibant interea dies, quos sibi Diogenes ad tradendum oppidum Centumcellas præstituisset: & iam tradere monitus, respondit: rem esse non sui iuris, esse Ducem Italicum in itinere, cuius arbitrio res gerenda. Vna erat ea expectatio totius Italiæ: in eum respexère omnes. Sed dum ille in Illyricis moratur: morbo correptus, tantam omnium de se expectationem frustratur. Mox factus de eius morte Imperator certior: filios, quos secum duxit puberes, iussit patris loco exercitus curam suscipere. quòd per illos non minus, quàm per patrem, sperabat gentem Gotorum sibi conciliare: accedente procuratione Ioannis Vitaliani, iam per Italiam multis clarè rebus gestis, noti Ducis. Is cum adolescentibus exercitum Salonas perduxit: inde aspirante Vere mox Rauennam traiecturus.

Vide suprà libro. 3. cap. 34. a.

¶ Narsetem Salonas mittit Imperator. Cuius aduentu non expecto, Valerianus cum Ioanne & Græcis, Gotos nauali prælio deuincit. Caput. xx.

PER eadem tempora tuendæ Siciliæ, iam cum bonis copijs Liberium misit Imperator. Ille Gotis impedire non ualentibus, per portum Syracusas intrauit. At ueritus, ne socijs ad commeatus caritatem, sua multitudo accederet: breui inde soluens, Panormum peruenit: ibique substitit. Intereà Imperator mutato proposito: Narsetem eunuchum suum, Ducem Italici belli declarat: Ioanni scribens, ne Salonis soluat, sed aduentum Narsetis præstoletur. Erat

Narses

Narſes uir præcipuus autoritate, apud Imperatorem primus: pecuniarum receptor & diſpenſator: cuius conſilio plura ab Imperatore gererentur, apud Deum religione fulgens: qui orationibus & uigilijs plura, quàm armis cæteri conficerent. Apud exteros reges nominatus. Omni uirtute prẹditus. Armorum ſcius. His artibus pollens: omnem bello neceſſarium apparatum inſtruens, terreſtri itinere per Thraciam contendit. Philippoli ſubſiſtens. quòd Huni duobus agminibus eam Prouinciam inuaſiſſent. Quamprimum potuit inde mouens, Salonas contendit. Iam Totilas cognito apparatu hoſtium in Italiam, ex Sicilia redierat: quam quatuor ex ſuis Ducibus commendabat, ipſe de Italia curaturus. Et ut potentiã ſuam Græcis oſtentaret: claſſem ſuam iuſsit per Græciam nauigare, omnia rapinis, & cædibus, incendijsq; fœdare. Igitur multi intercæpti nauigantes, mare omne infeſtum habuere. Totilas Anconam obſedit: terra, mariq; oppugnans. Valerianus Rauennæ Præfectus, cùm uiribus ſuis diffideret: Ioanni rem per literas aperit. Ille & ſi præceptum Imperatoris haberet, Salonas ante Narſetis aduentum, non deſerere: tamen in tanto ſociorum periculo nihil cunctandum ratus, naues perarmat, Valeriano cum ſua claſſe proficiſcenti fit obuius. Colloquium inter Duces eó contendit: ut iunctis uiribus, ferantur in hoſtem, ſocijs obſeſsis ſuppetias facturi. Adnauigant animis erectis. Goti quoq; multitudine nauium ſuperantes, obuiam proficiſcuntur. Fit nauale prælium, magnis utrinquè uiribus & animis initum. Acerrima diu pugna fuit. Sed Græci experientiores maritimarum rerum: Gotos inſuetos tali pugna uicerunt. Merſæ aliquot naues, cùm militibus perierunt. Captæ aliæ. Decem ſolæ fugam ineuntes. Vbi ad littus uenerant milites: ne hoſtis potiretur, naues incenderunt: terreſtri itinere caſtra petentes. In quibus tanta fuit trepidatio: ut ſoluta obſidione, mox illa pro deſertis habuere. Victores portum ingreſsi, ſocijs gratulati ſunt: et illi uiciſsim. Mox caſtra oppugnaturi deſcendunt. Vbi uacuata cernunt: commeatus in urbem miſêre.

Narſes Dux. *Græci Gotos uincũt.*

¶ Superantur Goti à Græcis in Sicilia. Narſes Totilam, Longobardorum ſuppetijs, bello ſternit.

CAPVT XXI.

HOC initium ruinæ Gotorum, ſic effregit animos: ſic erexit Græcorum fiduciam, ut ex hoc tempore magna fuerit inclinatio rerum Goticarum. Redibat Valerianus Rauennam, & Ioannes Salonas. Totilas partem copiarum ex Sicilia deuocauit. Itaq; Artanades Iuſtiniani, qui Liberio ſucceſſerat: multis locis in Sicilia ſuperior fuit. Nec multò poſt Crotoniacas, longa Gotorũ feſſos obſidione,

Vincunt ſecundo Goti à Græcis.

obsidione, Græcorum classis superueniens eripuit: Gotis partim Tarentum, partim in proximos montes fugientibus. Hæc secunda Græcorum uictoria, Gotis rem minuebat. Et iam præfectus Tarenti, & Acherusiæ Goti, cernentes inclinationem rerum: diffisi rebus Goticis, cum oppidis ad Imperatorem transierunt. Cùm hæc esset conditio rerum per Italiam, Narses per brumam copijs congregatis, se ad iter comparauit. Habebat uerò tantum solus exercitum, quantum uix omnes simul Duces per belli huius tempora. Pecunijs enim abundans, & ipse in elargiendo munificus: multa undiq; arma ex Thracia, ex Græcia, & aliunde contraxit. Nam & Longobardum duodecim milia pugnatissimorum hominum fertur habuisse. Eos Albuinus Rex illi concessit: qui in Pannonijs tum consederat. Quod in Dania nostra monstrauimus. Et Heruli, & Huni, gens natiuo (ut uidebatur) odio, Gotos insectata: auxilijs Narsetē intolerabilem fecêre. Persæ quoq; cum non contemnenda suorum manu Narseti aderant, rebus Orientis plurimum claro. Et Gepidarum manus tanto deesse exercitui non passa est. Sed & Ioannes cognomento Fagos, Græcorum et Thracum ualidam manum egit. Et Ioannes Vitaliani, iam filiorum Germani, iustum exercitum Rauennam transportauit. Mouens ergò Salonis cum tantis copijs Narses per Dalmatiā atq; Liburniam, peruenit Aquilegiam. Inde duo illi erant itinera ad Rauennam. Alterum breuius per maritima: sed ibi paludes & stagna, & fluuiorum ostia difficultatem plurimam habebat. Alterum mediterraneum ex Verona per fluuiorum uada: ubi pauci multorum transitum facile te nerent. Sic enim ripæ: sic aquæ in altum descendunt, ut difficilè transeantur. Eas sciens difficultates Totilas: Teiam ex Ducibus præstantissimum misit: qui ad Veronam copias hostiles Athesi prohiberet. Sin minus: ponè sequeretur, terga lacessens. Narses duodecim milia equitum Longobardorum Mediterranea misit: ut hostem distineret, quo ad ipse cum copijs transiret maritima. Longobardi gens noua: quæ non longinquam ab Gotis originem haberet: nullo repugnante, Athesim, & deinde Padum transeuntes, ad Brixilli oppidi mœnia peruenêre. Parebat hoc semper Rauennatibus. Teias paucitati suorum diffisus, hosti longè numerosiori, confligere non audebat. Narses autem adiutus nauigio Venetorum, fossas ac paludes, latus ac ostia fluminum transibat: Rauenām ingressus. Ibi relicto per dies nouem exercitu, Romam contendit. Arimini Præfectus ex Gotis transitum impedire sategit, sed commisso prælio occiditur. Trepidi milites, in urbem refugiunt. Allatum caput hostis Narseti. Gauisus est ille bono auspicio, quòd primo statim prælio, Dux hostium cęcidisset. Et quanquam

Daniæ libr. 3, cap. 5.

Arimini præfectus occiditur.

quàm facilè Ariminum cœpiſſet: noluit tamen tantas copias, unius oppidi obſidione teneri: ſed alacris iterſuum continuans proficiſcitur. Longobardi, qui iam ad Brixelli mœnia conſederant, multam ex uicinis agris prædam fecerunt. Totilas autem furens indignatione: in nouam gentẽ educere parat, raptim uocatis Tranſpadanis: tantumquè fidebat feſtinans, ut Teiam fortiſsimum Ducem, non expectaret. Longobardi equitatu, peditatu Goti præualuêre. Sed quod pleriſq; accidit ad extrema Ducibus, nunquàm diligentius ſtruxiſſe aciem: nec unquàm perſpicacius cuncta luſtraſſe: quid ageret hoſtis? quid ſuæ uires poſſent? nunquàm circumſpectius, fortiuſq; pugnaſſe. Sed tum fortuna fuit, ut caderet, ſub Longobardorum effera gente: quam Albuinus Rex exercituum docuit ad prælia paratam: quotidiè educens ad gentes Danubij accolas. Occiſo Totila: qui ſuperfuêre ex Gotis, Papiam ingreſsi, tum primùm ex fuga ſubſtitere. Longobardi maximis à Narſete muneribus honorati, ad propria remittuntur. Totilæ mors.

¶ Teias Rex Totilæ ſurrogatur. Burgundiones & Francos ſibi ille conciliat. Romani Narſetes obſidet: inito fœdere cum Siſualdo Brentorum Rege.

CAPVT XXII.

TEIAS Rex in locum demortui Totilæ à ſuis creatur. Is cernens molem belli à Narſete maximam: uicinæ gentis Duces bello ſibi ſocios aſciuit, Burgundionum, Francorum, ac Liguſtinorum Duces: quos in regionibus illis Theobaldus Metenſium Rex reliquiſſet. Itaquè Apenninum tranſeuntes Duces ipſi cum maximis copijs, ad Claſtidium conſederunt: quod eſt agri Papienſis oppidum, Pado uicinum, unde poterant commeatus facile ad illos comportari. Theias autem theſauros Totilæ Papię reconditos ſuſcipiens: uires in priſtinam Gotorum potentiam reparauit. Narſes autem tranſiens Romam, urbes, & oppida, quæ in medio fuereplurima, aut deditione, aut armis cœpit: reliquas copias ad obſidionem remiſit. Cùm autem ueniſſet Romam: & eam clauſam reperiſſet, quòd eam forti Gotorum præſidio teneri perſenſit: obſidendã curauit. Ibi triſte nuncium accæpit: de ſocietate quam iniſſet Teias cum Burgundionibus, & Francis, unde maiora ſibi, quàm putauerat belli pondera imminêre. Sed recreabat Siſualdi Brentorũ Regis oblata pactio. Is erat ex reliquijs Odòacris Rugiorum Regis, cuius populum Theodoricus iuſſit conſidere inter Alpes, et Apenninum in Taurinis: Rege illis præfecto, quem generum ſibi fecit, & filium deſtinauit. Pactionis ea forma fuit. Vt uictis Gotis, ſocius Rex aſcribi ſineretur in amicitia Romani Teias Rex.

Imperij,

Imperiȷ,ſemper permanſurus. Et quoniam Narſes multo maioribus copiȷs,quàm adduxerat ad obſidionem Vrbis, opus habebat: Ioannem Fagonem,cum Græcis & Thracibus ſuis redire iuſsit per itinera quibus uenerant,ad obſidēdum Ariminum. Alia etiam agmina Spoletum miſit:ut Vmbrię imminerent,& ſiue per pactionem, ſiue per arma reciperent oppida. Ipſe interim Romanæ obſidioni intenderat. Vrbs Roma pro ſui magnitudine, necdum aut ciuium multitudine, aut ædificiorum inſtauratione redierat in florem ſuum. Multæ uiæ uacuæ:plurima ædificia necdum reſtituta. Inſtiterat quidèm Totilas,ſed ciuium exhauſtæ uires,& multorum uoluntaria exilia,necnon paucorum cædes,ſuper omnia Bellorum incumbens prouiſio, Regem Vrbi deditiſsimum,ab implemento detinuerunt.

¶ Romam Narſes ui occupat,pulſis Gotis. Præfecti Tarentini fraus narratur. Caput.xxiȷȷ.

GOTI cùm ſe uiderent & numero, & uiribus impares, ad tantam Vrbem, aduerſus tam multiplicem exercitū defendendam:ad Molem Adriani rebus neceſſariȷs importatis,locum communierunt refugio. Et tamen ubicunq; fiebat oppugnatio, alacres aderant. Intentata unū in locum fortiter oppugnatione,cùm Goti totis reſiſterent uiribus: Græci diuerſam Vrbis regionem animaduerterunt indefenſam. Et cùm Goti penè omnes ibi diſtinerentur:illi allatis ſcalis,mœnia apprehenderunt,inq; captā Vrbem

Romam Narſes capit.

exercitum ſuum Narſes introduxit. Romani(qua ſolent Itali leuitate) uictoribus plaudebant:barbariem,ut ipſi uocant,execrantes. Goti in ſuam conceſſère munitionem. Inde tamen pactione breui tranſeuntes, ad ſuos redierunt. Præfectus Tarenti Gotus:qui ut diximus,ad Imperatorē tranſiȷt,facti pœnituit:cùm audiret Teiam Regem, & Burgundionum,Francorúmq; belli ſocietatem: ſed obſidum ei traditio ad redeundum obſtiterat. Qua ratione,ut illos abduceret, hęc excogitauit. Hydrunti Præfectum Græcum orat,ut ſupplementa illi aduerſus Gotos mittat. Ille nihil fraudis proſpiciens,miſit milites q̄nquaginta. Hos quàmprimum accæpit,in uincula coniecit,renuncians Præfecto, Si illos uellet liberos,ſuos illi remitteret obſides. Ille fraudem comperiens, paucis ad cuſtodiam domi relictis, cum maiori parte copiarum ducit in Tarentinum Pręfectum. Nec ſegnior ille occurrit. Collatis uiribus, uincitur Tarentinus,fuga prolapſus ad ſuos.

¶ Varius bellorum paſsim motus recitantur. Teias Rex, præterquàm expectationem, Ariminum,fuga cedente Ioanne,obtinet. Caput.xxiiȷ.

IN CISALPINA (quam Itali uocant Galliam. nam nobis

nobis est Transalpina)res uariæ fuere. Auxilia Burgundionū, Fran-
corumq́, Brixellum, & Tanetum occupare conati: audierunt, Vale-
rianum, unum ex Narsetis Ducibus, Bononia mouere cum copijs in
gentibus: quieuêre. Sisualdus audiēs à Narsete fœdera comprobata:
paratum exercitum ducit in uicinos Gotorū fines. Nullus diu ibi pa-
uor. Apertæ urbium portę: nihil parati, omnia uelut ad manum expo
sita. Quæ res excitauit Sisualdum arma mouere. Itaq; ab nihil timenti
bus, omnia improuisò facilè sunt oblata. Teiam Regem hoc audien-
tem, indignatio subit: simul & apud Ariminum obsidio, & in Picenti-
bus Græcorum motus illum turbauêre. Igitur uocatis in conciliū Du
cibus: non modò suis, sed & Burgundionum, & Francorum, delibera
bat. Seditq; sententia: ut quemadmodum Narses non uno loco, sed di
uersis sparsas haberet uires, ipse quoq; diuisis Prouincijs, res erigeret
turbatas. Socijs Ducibus, negotium dat Sisualdo occurrendi: ipse cum
suis Gotis Italiam sumit contuendam. Et primum quidèm Arimino
subuenire statuit. Sed id occultissimū habuit, etiam his, quibus secre-
tissima communicabat. ne qua permaneret ad Valerianum. Igitur in
Etruriā ire contendit. Risisse fertur Valerianus cùm audiret, quòd tan
tum exercitum in rætia duceret: arbitratus ibi tantas Græcorū uires:
ut facilè illum interciperēt. Sed Teias inopinatus Bononiæ appropin
quauit. Qua ex re territus, risum uertit in uerū timorē: & prius quàm
prospiceret, adfuit Arimino. Ioannes Fagos, qui obsederat, certior fa-
ctus de aduentu Regis, cessit in montes. Teias Ariminum ingressus,
suos confirmauit. Inde castra intra Cesenam & Ariminum posuit ad
amnem. ut utranquè tueretur urbem. Ioannes in idipsum intentus, si
posset Cesenam capere, tempora obseruabat. At Teias illum præueni
ens, eò duxit: oppugnauitq; infelici rebus suis consilio. Ibi terens tem-
pora, quibus in Picentes ante brumā, quę imminebat, ducere potuis-
set. Nam cecidit inde tam magna nix, quanta ab hominum memoria
uix uisa: quę terram diu tegebat, ut equi culminibus alerent̄ domorū.

¶ Narses plurium oppidorum superator, Romam ciuibus opplet. De Thesauro altero Totilæ Cumis deposito, certior factus est. Ducum utriusq; partis auaricia notatur. Caput. xxv.

INTERIM qui in Picentibus pręerat Gotorum rebus,
omnia fermè oppida pro Imperatore cœpit. Teias autem magna iu-
mentorum suorum perdita parte, & reliqua inualida, non ante sum-
mum æstatis in Picentes peruenit. cùm hyemem totam ad Cesenam
perdidisset. Narses tam longam ab hoste nactus quietem, omnes in
Campania urbes, præter Cumas, recepit, multas in Lucanis, plures in

Brutijs, per Duces ſuos. Ipſe interim Romę manens, reparationi Vrbis, & Ciuium reuocationi, atq; Vrbe implendæ totus incubuit. Narſes inter cæteram prædam, mulieres aliquot Gotorum Nobiles, in poteſtatem accæpit. Inter quas erat præcipua quædam Totilæ propinqua: quæ rem miram Narſeti aperuit. Totilam theſaurum ſuum binis locis conſtituiſſe. Papiæ: quam partẽ Teias tulit. Et Cumis in Arcem: cui etiam tunc Totilæ frater præerat aſſeruandæ. Narſes eò miſit magnam copiarum partem: ad expugnandam Cumorũ Arcem. At dum rebus ſuis Teias ſtrennuè in Etruria, atq; Picentibus intenderet: ſocij bello Duces, in citeriore ab urbe Gallia, non eodem animo geſſere. Siſualdus Eporediam urbem cœpit. Taurinum diu fruſtra obſedit. Nemo illi ſe ex animo obiecit. Poſt interualla ſecretò inter ſe collocuti Siſualdus, & Burgundionum Duces, & Francorum: in aperto quidèm hoſtilitatem prætulerunt, ſed reuera Prouincias ad prædam inuicem ſunt partiti: tàm eas quæ Gotis, quàm quæ Imperatori parebant. Deinde Cumis obſeſsis, Teias opem ferre properauit. quòd theſauros ibi reconditos non ignoraret.

Totilæ theſaurus.

Ducum infidelitas.

¶ Nuceriam Teias deditam occupat. Belli congreſſu maximo in biduum, Teias cadit. Conditionibus pacis, Oſtrogotorũ nomen obliteratur. Caput.xxvi.

AD Nuceriam ex itinere obſidendam Teias diuertit. Ea &ſi in partibus non eſſet, ſibi tamen applicare conatus eſt. Deditam accæpit, antequàm Narſes aduentaret. Qui multum momenti in Ducum fortuna conſtituens, totis cum Gotis uiribus confligere ſtatuit. Nec detrectauit Gotus. Propinquis locis, ſolo amne Tantilo interueniente, caſtra fixerunt. Per ripam leuia ſagittarij ſæpè prælia faciebant. Et erant ipſi ſibi inuicẽ Duces timori, quòd magnis uterquè uiribus niteretur. Hoc erat Gotus ſecundior: quòd pontem, qui ſolus erat in flumine, in poteſtate haberet, pręſidio munitum. At Narſes facilitate inuehendorum commeatuum prępualebat. Nam Teiæ naues, quæ commeatus inueherent: partim procellis, partim hoſtibus euerſæ ſunt: ut niſi terra quam inſederat, naturas præbuiſſet fruges, fame laboraret. Abſumptis autem illis, pabulatores longè abibant: ſæpè hoſtium inſidias inciderunt. Quæ res in Concilio deliberantes, retrò ad montes abire coëgit: non tamen ab amne diuerſi. Secutus Narſes, ſub ipſis montibus caſtra fixit, certus: Gotos duriorem ibi famem exſperturos. Cunquè illa perurgeret: ſtatuunt in aciem deſcendentes confligere. Expectabant id alacres Narſetis milites. Goti Signis prælatis: & iumentis in monte relictis, quadrato agmine incurrẽtes, ab alto deſcendunt: & primo quidẽ impetu Narſetis milites loco pellunt: adiuti

montis

montis decliuitate. At Græci collectis animis, redeunt in pręlium, acriter decertantes. Erat pręlium hoc non modo ferox, ſed & inhumanũ. cùm nullus hoſtis caperetur, ſed omnes paſsim obſtãtes trucidauêre. Teias optimi Imperatoris, & fortiſsimi militis unà operã fecit. In medio, in cornibus, ubi pugnans aderat. Suos recreauerat. Iam clypeũ ſagittis plenum mutare uolebat: cùm obuerſo latere alium poneret, nouum ſumpturus: allapſa ſagitta, latus perfodit. Ita Rex cadit. Goti tamen ordines ſeruauêre pugnandi: iam mitius occidentes. quaſi manu pacem flagitarent. Sed protractum eſt prælium in noctem. Luce orta, ijſdem animis reditur in prælium. Græci gentem delere: Goti ſeſe tueri annitebantur. Aliquando Gotorũ de parte, pacis mentio fiebat: ſed Narſes et optimates diſsimulauêre. Is etiam dies penè conſumptus eſt prælio. Cùm Narſes, ſuis potius, quàm Gotis parcẽs, de pace audiuit: Leges hæ ab uictore dicebantur. Vt Goti ſuas quiſq; in ciuitates non redirent: prius quàm illæ in manibus eſſent Imperatoris. Erant enim intra. lxxij. annos ab introitu Theoderici, omnes in Italia geniti. Interea omnes Goti in Etruria, & Paduana regione arma deponerent: non antea reſumpturi, quàm ab Magiſtratibus urbis Romæ iuberẽtur. Ex hoc die Oſtrogotorum nomen euanuit: omnibus ut erant in ea regione nati, ſe gerentibus pro Italicis. In quam rem multum iuuit nouæ nationis, non diu poſt Longobardorum in Italiam ingreſſus. Quem in Dania plenius deſcripſimus.

Teias cadit.

Daniæ lib. 3. per totum

¶ Dagiſteus Dux Græcus, Gotos Duce nouo poſt Teiam erecto, bello proſternit. Captis eorũ Ducibus duobus, tertio cæſo. Siſualdo cruce ſuſpenſo, gens Gotica Italis immiſcetur. Caput. xxvij.

PROFLIGATA maximo illo apud Nuceriam pręlio, Gotorum gente, cùm Rex ipſe cecidiſſet: & ſuperſtites Goti leges ſubiſſent uictoris: Narſes ad debellandas reliquias, & ad reſiduas urbes, in quibus erant Gotorum pręſidia, recipiendas, Duces ſuos miſit: qui Forum Cornelij, & Lucam obſederunt. Goti cum ſocijs Francis, & Burgundionibus, opem ferre ſuis laborantibus ſtatuere. At Narſetis Duces, eorum peruenêre conſilia. Dagiſteus erat ex Græcis copiarum ductor egregius: qui quantis potuit copijs ſe obiecit hoſtibus, ad Bononiam concurrentibus. Nam Luca, & forum Cornelij iam deditæ Imperatori fuêre. In hoc exercitu ſpes omnis Gotorum. Concurſum eſt totis agminibus, magno ardore animorum. Goti frementes, indignantesq;, aut ditionem recuperare: aut fortiter interire ſtatuerũt. Igitur incompoſitis ordinibus circumfuſi hoſtibus pugnauerunt. Oppreſsiſſentq; Græcos: niſi illi ſeruatis ordinibus diſciplinæ militari inſtitiſſent.

Dagiſteus Græcus.

Fugantur Goti. stitissent. Itaq; impetus incurrentium primo sustinuere. Inde etiam repulere: & sine ordinibus pugnantes, in fugã uertere. Cæsus unus ex Ducibus exterorum. Cęteri Placentiam confugiêre. Illi communi placito non iam Regem, sed Ducem ex Gotis creauêre Vuiditim. Vuiditis Dux Gotorum. Franci cum Gotis & Burgundionibus nouum Ducem Veronam perduxere. Id ueritus Dagisteus: quanto celerius potuit, Pado transmisso, in Veronam duxit. Ergo uenientes cum Duce suo Goti, Veronam non sunt intromissi. ne tantam molem belli in se uerterent. Redire statuunt Papiam: sed interclusis undiq; uijs, cùm ubiq; Dagisteus adesset: antequàm deliberarent quid fieri congrueret: à superueniente hoste opprimuntur. Goti cadunt. Captus Dux, Narseti mittitur: ab illo Constantinopolim. Alij ex Ducibus unus febre correptus, interijt, cùm Germaniam petisset: alius à uictore interficitur. Sisualdus captus, trabe pependit ab alta, propter perfidiam. Dagisteus reliqua Gotorum oppida in deditionem accæpit: & illis Legibus, quibus apud Nuceriam cæteri, Gotis uitam & res permisit. Ita decimooctauo Anno, postquàm cæptum est hoc Goticũ in Italia bellum: per Narsetem hoc modo terminatum est. Cùm amisso Gotico nomine, gens illa Italis intermixta, in eam tota transijt nationem.

¶ Redit ad Vuisigotorum Reges autor. Tendigislaum biennio regnasse: Agilan huius successorem nouem annis, ambos absq; belli tumultu. Caput. xxviij.

Eod. lib. 3. cap. 3. sup. VVISIGOTORVM in Hispania nomen, et Regnũ diuturnius, ex eo loco, quem nouissimè attigimus, repetamus. Tendigislas Vuisigotis non amplius duobus añis imperauit. Cui mox in Regnum surrogatur Agesilan per annos nouem. Quo tempore in Italia; quod proximè diximus, Totilas Ostrogotorum Rex, Italiam contra Bellisarium defendit. Quid uerò rerum hic Rex gesserit, non tenemus. cùm nulli Annales, nulla extent Scriptorum monimenta. Vnum hoc satis magnum est: quòd inter inmensos Gentis suæ populos, ac Reges fortes, Regnum tenuerit incolume. Et nisi Francorũ Reges illa tempestate Hildericus, et Clotarius plus quàm ciuilia bella tenuissent: quòd fraternis inter se odijs sepè cõfligerent: nõ siuissent Gotorum Regem Arrianũ, in pace & tranquillitate agere. Sed domestica mala sicut nunc, ita & tunc Reges implicarunt: adeò, ut CHRISTI honorem, quem omnibus præponere Christianos, par esset, cogantur posthabere. Infra cap. proximo. Hic tamen cùm in gente sua insolenter Regnũ ageret: uictus à successore, Regno decessit. Alij ferunt, in conuiuio trucidatũ. Quod ex more Gentis, Proceribus exhibebat.

¶ Atanagildus deuicto Agesilanto succedit. Rexit annis. xxij. Quid

Prouincia,

Prouincia,qui Alani,& unde Catalani,exponitur.
CAPVT XXIX.

ATANAGILDVS Agesilanti Regno surrogatur: uictus ab illo, Romanorū, ut ferunt, auxilio. Narses em̃, extincto in Italia Ostrogotorū Regno: cùm omnem Regionem Imperatori denuò subiecisset: ex Romani Senatus decreto, Præsidem dedit Prouinciæ Gallicanę. Quæ diu fuit, & pmansit in Romanorū ditione: & adhuc seruat nomen: ut Prouincia dicatur. Appropriato sibi nomine, quod habent omnes tributo subactæ regiones cõmune. In hanc ergò Prouinciā Narses Amatū patriciū, ciuem Romanū declarans Prouincię Narbonensis, Anitiensisq́;, & Romanę, & Alpiū Pręfectū: copias illi attribuit, quibus & illam tutaret̃ Prouinciam: & illa in parte, aduersus Francos, Burgundiones, & Vuisigotos, claustra Italiæ cõmuniret. Huius ergò Præfecti Romani auxilio, Atanagildus antecessorem suū Regno insolescentem uicit: eiq́; in Regnū successit: quod tenuit per años uiginti & duos. Iuuat hoc in loco Blondi sententiam inserere: quam de hac gente cum Alanis cõalita fouet. Verba illius ponenda sunt. Ea inquit, longæ pacis quiete, Vuisigotis Hispanias, Citeriorem, Vlterioremq́; pacatissimas habentibus: Alani cū Vuisigotis ita cõaluerunt: ut in illius gentis nomen suum censim confuderint, atq́; amiserint. Eos enim Alanos ostẽdimus: noluisse cum Vuandalis in Aphricam nauigare. Et postea pulsos à Sebastiano Valentiniani Imperatoris Duce, ex Betica, quam sperauerant retinere: ad Vuisigotos confugisse. Qui ducẽtos eos suspectos, nunquàm simul in uno secum loco habere statiua permiserunt: imò ne unquàm possent, aut per seipsos rebellare, aut in Vuandalos gentem amicam respicere: continuerunt illos in Hispania Citeriore. Qua ex populorum mixtura facta est, quæ ętate etiam nostra permanet: gentis utriusq́; nominis compositio: & qui eo modo incoluerunt Citeriorem Hispaniam, Goti & Alani, nunc dicuntur corrupto uocabulo Catalani, gens profecto ferociæ illius, quæ generi suo in omnibus respondeat. Et siue casu factū sit: siue ex ingenio, benè habet. quòd primam cõposito in nomine obtinet partem, Gotica gens præstantior, quæ & Romam capere potuerit florentissimam, & capta paulò post Hispaniæ Regna, mille iam annos, supraq́;, licet aliquando minus integrè conseruauerit. Hæc si uera sint, non laboro. Cùm Catalanos habitare, ubi caput est regionis Valentia, plurimi contendant. Et Hispaniæ Regna post Gotos, sæpè mutarint dominos: præsertim paulò ante Carolum Magnum, occupata omni Prouincia per Sarracenos. Sed hæc alibi plenius tractata.

Atanagildus Rex. — *Prouincia quæ.* — *Blondus.* — *Alani.* — *Catalani.*

¶ Lenigildus Rex Arrianus, filium eius pium, securi percuti iubet.

Bello ob id lacesſitus:tum in Italiam per Imp.auo-
catur Hildericus. Caput.xxx.

LENIGILDVS inde Regno ſuccedit, cum fratre
Lemnia,per an̄os aliquot. Quo uita functo, ſedecim an
nis ſolus Regnū tenuit. Præter Religionis cauſam, Rex
optimus. Nam Arrianā hęreſim pertinaciſsimè defendit. Hic rebellan
tes Hiſpaniæ ciuitates,bello perdomuit:ut colla ſubmitterēt. Sed ut di
ximus,perfidiæ Arrianę hic erat promptiſsimus defenſor. Filiū habe
bat Ermigildū:cui uxorē accęperat de domo Francię Ingundem, ger-
manā Francorū Regis Hilderici. Grauiter tulit cordata fœmina: uirū
ferre in Religione diuerſum:& ſalutis eius ꝑcupida, egit cū Leandro
Pontifice:ut maritū ſuū Regiū iuuenē inuiſere:ſecúmq; de uera Reli-
gione tractare dignaret. Inuitatus religioſus Pontifex,non cunctanter
annuit,pietatis obire miniſteriū: quòd ille per quamcūq; occaſionem
diu quęſiſſet. Conferens ergò cum illo de uera Religione: oſtendit im
pietatē ex Scripturis Arrianæ perfidiæ:& egit uſq;adeò:ut iuuenē uo
Ermigildi conuerſio ab Arriana perfidia. lentē Chriſto lucraret. Senſit ergò de Chriſto cum catholica Eccleſia
Ermigildus. Quod pater ubi cōperit,filiū ferro uinciri iubet:& in car
cerē protrahi. Erat ſacræ Dominicę Reſurrectionis nox,ab inferis Lu
cifero ſurgēte illuſtrata:cùm Rex impius,recordatus filij in carcere de-
Pater filium necari iubet litēſcentis,excanduit:inſtigante malorū omniū incentore diabolo: &
miſſo in locū ſpiculatore,optimū iuuenē ſecuri ꝑcuſſum,Chriſto mar
tirē pręcioſum cōſecrauit. Vxor occiſi cruentā Regis irā abominata:
fugiēs cū paruulo filio,incidit in manus militū Romanorū:quos tunc
Mauritius Imp.per quācunq; occaſionē in Gallijs haberet. Capta,in
Siciliā ꝑducitur:ut inde Cōſtantinopolim ad Imp.pro obſide mittere
tur. Non tulit tenera fœmina militaris feſtinationis incōmoda:et naui
gationis inſueta,uix terrā tetigit Sicilię:& ineuitabili morbo correpta,
ultimū ſpiritū Deo reddidit. Filiū eius Imp.deducūt. Mox Hildeber-
tus(quem alij ſcribūt Hildericū)ut iniuriā ſororis uindicet:exercitum
cōparat:mouetq; in Hiſpaniā,Regē Lenigildū petens. Nec ſegnior il
le recurrit. Magna utrinq; animorū contentione,præliū init. Feruent
odia. Et Francis quidē pietas ipſa ſtimulos præbet. Cadūt utrinq; plu
rimi:ſed ex Gotis pars maxima. Nec alia res,quàm iuſti doloris uindi
cta quæſita eſt. Inde Imp.Mauritius,Hildericū uocat in Italiā: ut Lon
gobardis,quod inter eos cōuenerat,confligat. Miſit enim pridē ingen
tem uim auri:ut in eā militiā Regem obligaret. Et primus ꝗdèm cona-
tus irritus fuit. Nunc eo libētius eò contendit:quòd Germanā, quam
adhuc uiuere credebat cum filio,eſſet recepturus. Igiť exercitu quan-
to potuit maximo cōſcripto:Alemaños in ſocietatē belli deuocauit,et
iam

iam agminibus magnis contēdit in Italiam. Sed orta inter Francos, & Alemannos graui cōtentione, quę ad arma spectabat: Alemañi cū suo agmine discessêre in Patriā: irritamq́ fecerūt tantam Regis molitionē.

¶ Richardus Rex, Synodo. 72. Episcoporū uocato, Arrianam hæresim supprimit: cum omni gente suâ factus Catholicus, Gotorū gloria maxima. Cap. xxxi.

RICHARDVS alter ex filijs, patri surrogatur in Regnum. Is fraternos secum casus uoluens: perspiciensquè omnem circa se Christianismum, aliud ac se cum gente sua sentire de CHRISTO Domino: effecit, ut Synodus. lxxij. Episcoporū per Franciam, Italiamq́ conuocaretur. Inter quos de Religione, déq́ ęterna Christi diuinitate constitueretur, quid sentire oporteat. Ibi Leander Hispalensis Episcopus, uir fide catholicus, & in Lege Dei exercitatissimus, simul etiam in Scripturis doctissimus, differens: adeò confutauit sectam Arrianam, ut Richardus ipse, cum Proceribus, & omni gente sua, renunciaret paterno & gentili errori, séq́ cæteris per catholicam Ecclesiam fidelibus, religione & fide conformaret. Quæ res per omnes Gallias, & Italiam gaudio plena, Gotorum nomen altius extulit, quàm prioribus annis ulla potuerint arma. Hoc ergò iacto fundamento ad æternam salutem, Rex ille temporum tranquillitatem promeruit, post annos Regni sui quindecim, hinc ad meliora transiens. Richardus Rex. Synodus 72. Episcoporum. Leander Episcopus.

¶ Bectericus annis septem Regnum moderatur, domi & foris tranquillus. Caput. xxxij.

BECTERICVS post illum potitus est Regno, filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotum, incertū est. Neq́ memorabilium rerum aliquid traditur sub eo gestarum, Nisi quòd añis septem Regno præfuerit. Vero simile est, tranquilla nactum tempora, nihil præter nomen, & Regni tempora, ex illius rebus esse missum in Annales. Quàmuis hoc ipsum magnum sit, & annotatione dignum (si illa sit ęquitas & moderatio Regum) ut nequè intus tumultus, aut foris bella patiantur. Per eius tamen tempora Taxilo Rex Baiororum constituitur, annitente Austrasiorum Rege, qui tum in Metensibus, & uicinis Alemannorum Prouincijs dominaretur, Francis latè tum imperantibus. Bectericus Rex.

¶ Sisebodus Rex clarissimus, rebelles, cum consiliarijs Ducibus Romanis bello coërcuit. Iudæos, optione præscripta, aut fugat, aut Christo lucratur. Caput. xxxiij.

SISEBODVS illi surrogatus, feliciter per multa tempora regnabat. Peruenit enim Regnum eius ad annos Sisebodus Rex.

usquè.29. Multa enim eius & præclara fuere facinora. Erexerant animos in libertatē quidā ex his urbibus, quas in ea regione suę ditionis fecerāt Vuisigoti. Spem dabāt Romani pręsides, qui Prouinciā Narbonensem tenuêre. At hic Rex cōtracta suorū ualida manu, eas ad pristinam redegit obedientiā Nec cōtentus ea uictoria, in omnes eos qui labori huic causam prębuêre, duxit exercitū, & post multa, quæ inuicē luctantes fecere prælia, uariantē diu Fortunam superans, superior factus, Romanis Ducibus retropulsis, eam Prouinciā suæ fecerat ditionis. Qua in re unū erat pręcipuū Regis Christiani factū, quòd Iudęos ea in regione multos demorātes, coëgit aut possessione rerū cedere, aut Christi sacra subire. Quę res illi magnum diu nomen apud Posteros parturiuit, ut Regum omnium sui temporis clarissimus diceretur.

¶ Sintilan biennio regnat. A populo suo occiditur.

CAPVT XXXIIII.

Sintila Rex

SINTILAM hunc Regno præficiūt Vuisigoti. Cuius pręclara nulla memorant̄ facinora. quòd breui tempore regnauit. Nam Regnū eius uix impleuit biennium, cęsus in medio populi sui. Quę res insolentiam eius ostendit. Malus enim diuturnitatis custos, est metus. Nam quem quisq; timet, perisse cupit. Quem uerò oderūt multi, non est facilè diu superesse. quòd à plurimis obseruetur luminibus.

¶ Sisenandus, consentiente Dagoberto Francorum Rege, Regnum.xx.annis administrauit. Caput.xxxv.

Sisenandus Rex.

SISENANDVS hunc Regno insequit̄, ad quod peruenit, an̄itente maximè Dagoberto Francorū Rege. Tenuitq; Regnū annis.xx. Ea tempestate Vasconia, quam dudū Goti tenuerant. Francorū Regibus cessit. Nam fratrem suū Aribertū, ea Prouincia Dagobertus donauit. Et cùm mortuo Ariberto, Vascones se ab Francorum obedientia retraxissent, magno bello pressi, redire ad pristina iuga cōpelluntur. Vnde perspicuum est, Dagoberti nomē ea tempestate Gotis fuisse terrificum. Indéq; minus conuenit admirari, si ex eius uoluntate, Regem sibi Goti consciuerint.

¶ Chutilan Rex succedit. Contentio oritur super Primatu Regni Franciæ. Caput.xxxvi.

Chutilan Rex.

CHVTILAN Sisenando substituit̄ in Regno, quod per annos.xvi. fertur tenuisse, eo tempore, quo Regnū Franciæ Theodoricus teneret, Clodouei filius. Iam eo

xij. Patres Franciæ.

peruentum fuit, ut omnis administratio FRANCORVM, apud maiores domus esset, in Rege autem inane nomen. Vnde factum est, ut contendentibus de Prioratu, aut de Maioritate domus, hoc est, de admi-

de administratione Regni, Ebruino, atque Vulfoaldo: cùm Ebruinus pro Theodorico Regnum gubernare contenderet, Vulfoaldus autem pro Hilderico Austrasiorum Rege: quæ tum fuit proxima Regi Francorum potestas. Superabat tum Vulfoaldus: & capto Ebruino, tonsoratum detrusit in monasteriū Luxomiense. Theodoricum Regem, simili sorte conclusit in Monasterio S. Dionysij. Quæ contentio plus quàm ciuilis, effecit: ut Chutilan Vuisigotorum Rex, tranquilla tempora haberet, uersis in se mutuò Francorum armis.

¶ Tolgan Regno quadriennio puer potitur: tum Monasterio subtruditur. Theodoricus è Monasterio in Regnum uocatur. Cui Ebruinus insidias locat. Caput. xxxvij.

TOLGAN Chutilanis erat filius, q patre mortuo, admodum puer peruenit ad Regnum. Sed non fuit ea temporum conditio, ut Goti puerum dominari sinerent. Propterea tonsoratus, postquàm annis quatuor præfuit, detrusus est in Monasterium. Hoc genus destitutionis clemētius, Imitati sunt Goti, quod in Francis, & Græcis Imperatoribus usu probatum accæpissent. Per quæ tempora cùm Hildericus Rex, in uenatione caderet, coniurantibus in eum Proceribus. quòd ferox iuuenis, in eos non ex more Nobilitatis sęuiret. Quo cadente, Theodoricus Monasterio eductus, ad Regnum sublimatur. Ebruinus contemni se uidens, quòd alius se pręterito præficeretur Palatio, quendam sub imagine, quòd filius Lotharij diceretur. Regem nititur constituere. Multisq; ad se concurrentibus, exercitum nō contemnendum adunauit. Cernens Theodoricus Ebruini potentiam, fide publica interposita, accersitum Aulæ suæ præfecit. Ille autem pręmens alto corde dolorem, pacem simulauit, donec occasionem acciperet eius trucidandi, quem Proceres ante præfecissent Aulæ, & alium iterum Martinum, uirum primarium, qui se cum Pipino Breni Ebruino obiecerat, uocatum interfecit. Passus tamen est ille quod fecerat, occisus & ipse per dolum. Quibus, ut dixi, temporibus, in se uersi Franci, tranquilla tempora Gotis dedêre, quandiu se ciuilibus armis non immiscerent. Sed hæc infra plenius explicabuntur. **Tolgan Rex.**

¶ Chintasindus annis uiginti regnat. Narratur sub eo dissensio Maioritatis Franciæ catalogus, usq; in Pipinum. Caput. xxxviij.

CHINTASINDVS, puero ut diximus tonsorato, ad Regnū, uolentibus Proceribus peruenit. Quod añis tenuit uiginti. Quo tēpore adhuc uiguit in Frācis de Maioritate dissensio. Nā Ansigisus Pipini Brenis pater: quē Proceres, præterito Ebruino, Atlæ **Chintasindus Rex.**

no, Atilæ præfecerant: à Gunduino, qui studeret Ebruino, perimitur indigna morte. quòd ille multis ac magnis muneribus affecisset. Repertitius erat infans Gunduinus. Ab Ansigiso excipitur: ad baptismi gratiam, illo adnitente perducitur. Manibus eius sustinetur. Affectu filij ab illo educatur: & ad maximos militiæ honores per eundem prouehitur. Nunc illum, malè gratus, manu sua perimit. Sed Pipinus filius, accito Martino, ex Ducibus primario: bello aduersus Ebruinum insurgit. In quo uicti, fugam ineunt Pipinus, atque Martinus. Ebruinus autem euocatum postea Martinum perdit. At cùm Ebruinus uersus in superbiam, acerbè Proceres haberet: Heruenfridus Neustriæ primarius, illum peruicit: confugiens ad Pipinũ. Pro occiso autem Ebruino, Vuaraco maior domus constituitur. Pipinus autẽ semel acceptam dignitatem fortiter defendit. Nam Gislemarum Vuaraconis filiũ, bello superat: & ille cum parente Breni concessit in fata. Bertarius autem gener Vuaraconis, dignitatem Maioratus aduersus Pipinum, fauente

Pipini uictoria.

sibi Rege Theodorico, defendit. Pipinus autem, & Regi, & Bertario se opponit: utrunque sustinens in bello. Et quidem graui prælio cõmisso, Bartarius opprimitur. Rex ipse capitur. Iam sine controuersia Maior domus factus, Francię statum in meliora reponit. Quam rem ideò sumus prosecuti: quòd propria Vuisigotorum facinora nõ tenemus. Nam & ex hac propagine natus est Carolus omnium clarissimus: cuius in alijs nostris descriptionibus præclara monimenta recolimus.

¶ Flauius Rescindendus patre regno renunciante, Rex declaratur. Is Sarracenorum attigit tempora. Vnde Vuisigoti dicti sint. Caput. xxxix.

Flauius Rescindendus Rex.

FLAVIVS Rescindendus, patre ob senium dimittente Regnum, adhuc uiuenti succedit. Peruenit iste ad calamitosa tempora: quibus Sarraceni magna parte Asiæ in suam ditionẽ redacta, ex Ægypto Aphricam omnem occupauêre. Et ex illa transmittentes in Hispaniam uenere Abdirama Duce circa Annum Domini Septingentesimum decimum. Hi Vuisigotorum Regnum, Sueuorumque sub illis (ut supra commemorauimus) degentium, sustulerũt: ut uix tenuis quædam portio, quam Ducatum Aquitaniæ dixerunt, illis remaneret. Finitum hoc tempore Regnum, quod ãnis plus quàm trecentis in Hispanijs Goti tenuêre. Hi, quos Vuisigotos, hoc est, Oc-

Vuisigoti Occidentales cur dicti.

cidentales dixêre: non ob eam causam, quòd in occidua mundi parte in Hispania regnarẽt: sed quia hoc nomen ad Danubiũ renouatũ, ex primęua sua patria Suecia secũ extulere. Vbi hodiè quoque discrimen est Orientaliũ, & Occidentaliũ Gotorũ. Ex prima aũt illorum de Suecia egressione, ad hęc usque tempora Leonis Imperatoris, paulò minus

annorum

annorum ad duo milia ducenta, quibus gens ista primùm ad Cimmerium Bosphorum, inde ad mare Ponticum, postea in Thracia atquè Mœsia: inde ad ripam Danubij: iterũ in Thracijs: postea per Italiam, & Hispanias, res maximas, Regnis constitutis peregerũt, computant.

¶ Eudo Vuisigotorum Dux, Carolo Martello bello maximo congressus, deuincitur: amissis & prostratis. 300000. Sarracenorũ. Sine prole decedens, cessit Prouincia Carolo. Caput. xl.

EVDO non iam Rex, sed Gotorũ Dux: in angustum inde à Sarracenis, hinc uerò à Francis artatus: rebus prefuit labore plurimo. In Francis tum rem administrabat Carolus Martellus, uir ad arma natus: Pipini Breuis filius: & quem nisi illo seculo fata dedissent: Sarraceni sicut Hispanias, ita Galliam quoq; omnem ditione tenuissent. Emersisse ferunt adolescentẽ hoc modo. Conuentus erat omnis per Franciam Nobilitatis: & post feria quæ agebantur, ludi militares ex more agebãtur. Incurrerant infestis inuicem hastis: Sociali (ut uocant) hastiludio. Martellus ad eũ diem incognitus, & qui nullo precio esset apud cæteros: firma ueste, & armis omnibus in atrũ deformatis, in clypeo tres martellos simili colore preferebat. Tectus uenit in æquor. Tectus occurrit obuius omnibus: & quencunq; illi sors obijceret, sine discrimine prostrauit. Versi omnium oculi in atrũ militem, curiosi quærebant omnes, quis ille esset? Nec facilè inuentus est qui diceret: cunctis æquè ignorantibus. Ad postulata uirginũ ac dominarum, galeam detraxit: & inuentus est Carolus Pipini Breuis filius: inde cognomen mutuatus, ut Martellus diceretur. Verumtamẽ quàmuis Sarraceni gens impurissima, latè tunc permittente Deo, Imperium suum propagassent: Cantabri tamen, & Astures, qui nouissimi in ditionem Romanorũ concesserunt (ita labente Romano Imperio) soli se armis, protegente fide Christi, tutati sunt: ut neq; primùm Gotis, nec deinde Sarracenis unquàm cesserint. Hæc est quæ nũc Gallicia dicitur: genus hominum inuictissimum. Sed ad Eudonem reuertamur. Cùm is esset rerum status in Francia, ut Dagoberto secundo, Childeberti Regis filio, regiũ nomen tenẽte, Plectrudis relicta Pipini Breuis, pro filio paruulo Theobaldo res Regni administraret, Carolúmq; Martellũ, prioris matrimonij Pipini filiũ, iuuenẽ strennuũ, in uinculis haberet Colonia, Dagobertus morte subtrahit, et Martellus uinculis elabit. Interim Franci cum aliũ prefecissent Aulę, & Regiũ semen non haberent, Danielem quendã sacerdotem, quòd bonę existimationis esset, appellatũ Chilpericũ, capillo ouiũ, & barba promissis, Regem salutauêre. Martellus autem Clotarium quendam, Regij sanguinis uirũ, ipse Regẽ cõstituit. Ita duobus Regibus, duobus etiã domibus Maioribus, res ad pugnam

Eudo Rex.
Carolus Martellus.
Cantabri, Gallicię populus.

pugnam peruenit. Chilpericus Ranfredum maiorem, & Frisonum Ducem, suarũ partium habuit propugnatores. At Martellus cum idolo suo delectum militum habens, se ad prælium comparauit. Inita pugna cesit Martellus, at renouato prælio, uictor fugat Chilpericũ. Eum fugientem Eudo Gotus, quòd in acie illi auxilium tulisset, exceptum, secum perduxit in Vasconiam. Martellus autem Ranfredum Andegauiam petentem, cum ciuitate in deditionem accæpit. Clotarius uita decedit. Tum Martellus misis in Vasconiam ad Eudonem Legatis, Chilpericum reposcit ad Regnum. Ille fidei illius commendatum, remittit. Non tamen diu superstes erat, quin rebus excedens humanis, Theodoricũ Dagoberti filium, cunctis in commune Proceribus hoc approbantibus, habuit Regni successorem. Sed rerum omnium administrator Martellus erat. Intereà dum idẽ Martellus per Germaniam, cui ex longa succesione Regum, Franciæ præerat, primum Sueuis, inde Boiaris, postea etiã Saxonibus domitis, omnia prosperè gesisset, uertere arma constituit in eundem Gotũ. memor, quòd ille prioribus ipsi annis restitisset. Eudo uiribus impar tanto hosti. quòd omnes in se Germanorum, & Gallorum uires uidisset conuersos, auxilium undecunque postulauit, etiam ad baratrum iustæ defensionis præsidium euocasset. Itaque Abdiramam Regem Sarracenorum in Hispanijs regnantem, suæ defensioni prætendit. Magnis utrinque conatibus bellũ paratur. Acerrimis odijs concurritur. quòd indignaretur Martellus, Christianorum hostem, à Christiano Principe inuocatum. Tantis uiribus concurritur, ut confecto prælio, cùm uictoria apud Martellũ esset, plus quàm trecentena Sarracenorum milia in ea pugna cæsa inuenirentur. Solet enim ea gens usque hodiè, non tam industria, quàm multitudine pugnantium fidere. Congestis spolijs, Martellus milites suos donat. Sed Proceres uiribus exhausti, querũtur, per crebra, & longinqua, diuturnaque bella ita se exhaustos, ut nisi insigni aliqua Principis prouidentia adiuuarentur, actum de illis esse. Tantum æris alieni conflatum, ut suis facultatibus nullus esset exitus. Motum Carolum, ferũt suasisse Pontificibus, sinerent Cleri Decimam, quàmdiu bella aduersus Christi hostes gererentur, Proceribus. Illum quàm sanctè iurasse, si uiueret, magnificè omnia Clero repensurum. Eudo, quo uocante Abdiramas in Franciam demigrasset, Martello reconciliatus, magnam cladem in eos qui superfuêre hostes, fecit. Breui aũt rebus excedens humanis, cùm filios non reliquisset, Carolus Prouinciam suæ fecit ditionis.

Sarracenorũ. 300000. occisi uno bello.

Prouincia Franciæ iuncta.

ALBERTI

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Suetię geſtarum, LIBER V.

Continuatio ad præcedentia.

EX SECVNDO RERVM SVETIcarũ Libro digreſsi, proſecuti ſumus GOTORVM, quæ huius gentis portio eſt, præclara facinora, per reſiduam Secundi Libri partem, & duobus proximis executi: quæ Gotica gens per Thracias & Pannonias, per Illyricum & Italiam gerit: inde egreſſa in Gallias, & Hiſpanias, quę Regna fundarit, tenueritq; uſq; ad tempora Caroli Martelli, qui auus erat Caroli magni Francorum Regis, & deinde Romani Imperatoris, explicuimus. Res aũt Sueticas per annos Trecentos, & amplius, aut inuidit nobis Antiquitas, aut ſubduxit. Nihil enim in literas relatum eſt de ijs. Quam nos defectionẽ Goticis rebus compenſauimus iamdudum commemoratis. Sed cùm illi Regno in Gallijs & Hiſpanijs finis ſit factus per Carolum Martellum: tandem in Suetiam redeuntes, exequamur quæ nobis ad illa tempora ſunt ad cognoſcendum relicta. Fatemur tamẽ: non uſq; adeò deletam Gotorum in Hiſpanijs memoriam, quin etiam poſt ea tempora diu perſeuerauerit apud Barchinonem clarum gentis uocabulum. Sed ut ſunt rerum omnium certi limites, gens gentem perculit, & nomen eius Poſteritas intermittit: ſuccreſcentibus nouis ubiq; Regnis. *Gentium uicisſitudo.* Quod enim Goti in Hiſpania fecêre Romanis: hoc ipſum paſsi ſunt primùm à Saracenis: & deinde à Francis. Inter quas Gentes cõanguſtati Goti, paulatim uires amiſêre, & ex Regio nomine, ad Ducalem Principatum deſcenderunt. Ex illo autem paulatim etiam imminuti, cum uiribus nomen diu ſeruatum amiſêre. Sed in Patria prouincia, ſemper, uſq; in hodiernum tenuerunt: nullo facto diſcrimine inter Sueticam, & Goticam adminiſtrationem. *Sueci, Goti.* Ex hoc enim tempore Goti, qui in ſua ſemper patria perſtitêre, Suetiæ Regno adunati, unis Legibus & ſceptris ſemper paruerunt. Igitur ualefacto forenſibus Gotorum rebus, ad Sueticas ex hoc tempore commemorandas ſtylum uertamus.

¶ Fro Suetiæ Regis libidinem & conſtuprationes, muliebris exercitus uindicat. Caput. I.

CVM Romano Imperio Ludouicus Caroli Magni filius præſideret, Suetiæ Regnum tenuit Rex, cui nomen erat Fro. Huic bellum erat cum Siuuardo Noruagiæ *Fro Suetiæ Rex.*

Rege: incertum quibus ex cauſis. Sed exitus oſtendit intemperantem fuiſſe libidinis hunc Suetiæ Regem. Vnde facilè conijcimus: ob petitas nuptias, aut denegatam amoris ſui copiam, bellum exercuiſſe. ut erat crebra illa gentium Borealiũ, prius quàm Chriſto crederent, belligerandi materia. Suetię igitur Rex Fro, magno animi ardore, armatas copias duxit in Noruagiã. Collatisq́ aciebus, uictor Suecus, Noruagiæ Regem oppreſsit: & Regno per uim occupato, laxauit fręna libidini: Regiasq́ fœminas quotquot deprehendit, conſtuprauit. Ingemuêre Proceres. Quid uerò facerent uictori? Cuius armis ceſſerunt, eius imperia tolerare neceſſe fuit. Reſpexêre tamen Daniæ Regem Regnerum, adoleſcentem ab armis, ſed feruentẽ ad uindictam patriæ regionis. Erat enim illi maternũ genus ex Noruagia. Imploratus ille uenit: oppreſsis futurus auxilio. Nobiles fœminæ, aut iniuriam paſſæ, aut quæ formidauêre, uenienti Danorũ Regi armatę occurrunt. Nec enim tùm primùm in ea prouincia armari fœminarum agmina audiebantur. Vetus illud fuit in gente. Quod in Dania, & Noruagia, & ſupra in his Sueticis rebus aliquoties oſtẽdimus. Collatæ acies pugnauerunt. Inſignis erat uirtus fœminarũ. Et tum temerator nuptiarum Fro Rex, oppreſſus cadit. Pulchrũ erat uidere, fœminas in aciem pręliantes. Cæſariem demiſere, ſexum profeſſę: quo illuſtrior uirtus eſſet in corpore, quod per naturam creditur imbecillũ. Sed arſit dolor iniuriæ uel acceptæ, uel formidatæ, in pectore fœmineo: euicitq́ pertinacia uindicantium: ut faterentur uicti, uictoresq́, eam accæpto ferre uictoriam prælantibus fœminis. Adeò ad pericula primæ, adeò interritæ ad arma fortiũ ſunt conſpectæ. Turgentibus buccis Græci Penteſileam, Romani Caſmillam prædicant. Si talia reperirent in ſuis Antiquitatibus uirtutũ exempla: qua uoce detonarent? Quanquàm Gręci Penteſileam Gotis debeant: ex quorum illa ſanguine, quod ſupra ſuis locis oſtendimus, prodierit. Tum uerò Suetiæ Rex geminas pœnas dedit, & inuaſi Regni, & honeſtatis corruptioni.

Daniæ lib. 4. cap. 6. Noruagiæ lib. 1. cap. 37.

Exercitus muliebris.

Fro Rex cadit.

Supra lib. 1. ca. 8. 9. & 10.

¶ Heroti Suetiæ Regis filiã, Regnerus Daniæ Rex, Draconum expugnatione meretur. Haraldi primi plantatoris Chriſtianiſmi in gente ſua, fit mentio.

CAPVT II.

Herotus Rex.

HEROTVS illi Suetiæ ſurrogatus in Regno, cuius perinde uel maximè nomen inclaruit: quòd inſigni forma puellam filiam eius, coniugem depoſceret Regnerus Daniæ Rex potentiſsimus. Iam autem ſatiatus amore eius puellæ, quam pro fortibus factis in prælio, quod geſſerat in NORVAGIA, idem admiratus, coniugem duxit. Quæ etiam repudiata: non ſe de contemptore

ſuo

ſuo uindicauit: ſed prælio laborantem (quod in Dania diximus) armis adductis fecit eſſe uictorẽ. At Regnerus Heroti Suetiæ Regis filiam coniugem depoſcit. Negare tutũ non fuit: ſed armis (ut tùm conſueuerant) petenti amatã uindicare oportuit. Tali uerò genero filiam permittere, per quàm optabile uideri poterat Sueonum Regi. Sed tamen ea tum inerat ſententia uiris primarijs: ut filias ſuas nemini deſponderent, niſi qui præclaro facinore cõmeruiſſet: Nobilitatem non ſanguini, ſed præclaris facinoribus deferentes. Igitur filiam Regis depoſcenti, proponitur conditio ſuperandarum beluarum. Res mira dictu, ſed quæ in Antiquitatibus memorabiliter ſcripta legitur. Potuit per aliam uiam Rex potentiſsimus, qui pridem Noruagiam ſubegiſſet, cupitis perfrui amoribus; indecorum tamen ratus, à ſe quicquàm difficile pro ea Virgine recuſare: duratã ueſtem comparat: quam neque ferrum, neque dentes beluarũ poſſent ulla ui peruincere, atque perſtringere. Eaque indutus, beluas expugnauit. Dracones extitiſſe, uult Danicus ille Scriptor Saxo, quos pro amoribus Rex iſte perculit. Vellem adeſſet: ut oſtenderet, quomodo ſub algidiſsimis Aquilonibus Draco uiueret, animal feruidiſsimi ſanguinis. Cetæ grandia prius deprehendas in mari, quàm Dracones in ſaltibus. Sed fidẽ antiquitati non derogamus. Ille ſuos ſecutus Autores, hoc ſcripſit quod repperit. Nos itidem facientes, fidem reijciamus in primos Annales. Rex Suetiæ Herotus, Daniæ Regem fortè incognitum (ſic enim placuit Veteribus à uirtute conſeri, cognoſcique magis, quàm à Stemmate patrum) propoſitæ militiæ munere functum, uictoremque deuocat in Regiam, ueſte qua pugnauit indutum. Quare nomen illi indidit: ut Lochbrot lingua ſuæ gentis diceretur. Ille ſe remiges ſuos primùm inuiſere uelle præmonet. Ibi tum Regio cultu, famulitio cinctus ſplendido, Regiam petit. Tùm primùm conſpexiſſe ferũt Suetiæ Regem, quis, quantúſue fuerit, qui pro ſua filia tantũ putauit periculi ſubeundum. Nec mora: optatis potitus nuptijs, multiplicis inde ſobolis fructum accæpit. Nec alia huius Suetici Regis ulla in Antiquitatibus memoria eſt. Hæc tamen illa eſſe tempora meminiſſe debemus: per quæ Haraldus primus ex Dania Rex, Chriſtianiſmum Moguntiæ, ſub Imperatore Ludouico primo accæpit: miſſusque cum auxilio in Regnum, Saxonum uiribus peruenit in Iutiam: ſecum trahẽs Anſcharium, tum adhuc nouæ Corbiæ monachum, poſtea Hamburgenſem Archiepiſcopum: ut in Dania prædicãdo Euangelio incumberet. Sed cùm minimè tum proſperaretur Haraldus: iterũ atque iterum repulſus armis: non potuit niſi clam, diuini Verbi ſemen in terram iaci. quippe Rege Regnero cum filijs, quos multos habebat, promptiſsimè patrijs erro-

Noruagiæ lib.1.ca.40. Daniæ lib.4.cap.6.& 7.a.

In Saxonem.

Haraldi Chriſtianiſmus.

Daniæ lib.4.cap.7.c. Noruagiæ lib.1.ca.40.

ribus inhærente.

¶ Sorlus Heroto succedit: quem Regnerus cum tribus filijs suis, octonem duello deuincit: tum prælio interimit. Caput. iij.

Sorlus Rex.

SORLVS Heroto in Suetiæ Regno succedit. Hunc lingua nostra Carolum dici coniecto: quem tum Dani Sorlum, Galli etiam Arlum uocitant. Cùm autē audisset Daniæ Rex Regnerus: præteritis leuiris suis, alienum hominem Regno incumbere, dissimulandū non putauit. Nam ad se quoq; eius rei contemptum pertinere interpretatur. Itaq; Regnerus conscripto in militiā grandi exercitu: assumptisq; tribus in societatem expeditionis filijs: qui iam per ætatis ferendis armis uidebantur idonei, mouit in hostē. Vbi autem ex propinquo Reges castra sunt metati: prior Sorlus, suæ partis insignem, septem cum filijs pugilē, iubet aduersus ex castris prouocare uel Regem, uel alium quemlibet totidē filiorū auxilio prædictum. Sic enim comparatū est apud Veteres huius nationis homines: ut parens cum filijs una persona censeretur. Quod idem Imperatorum nostrorum Leges non refugiunt. Regnerus Daniæ Rex, magno uir animo, octonis congredi, quartus ipse tum recusauit. Attamen indecorū reputans, si ulla conditione Suecis concederet: animis auctus, pugnæ sortem subijt, quatuor octonis obijciens. Sic enim cōuenerat: ut cuius partis pugiles superarentur, is Rex uictus censeretur. Duabus rebus Suetici Regis ius excellere putabatur. Quòd non ipse pugnæ sortem subijt, Rex aduersus Regem pugnaturus: sed alium submisit, Daniæ Rege in persona decertāte. Deinde: quòd octo aduersus quatuor confligere uidebantur. Regnerus tamen interritus: assumptis tribus filijs, descendit in campū iam metatum: Suetico pugile cum septem filijs occurrente. Ibi pro uictoria, proq; uita acriter certatur. Omnes qui prælio interfuêre, grauiter uulnerati sunt: preter unum Regneri filium Biornem: qui ex ea re nomen accępit, ut Ferrei lateris diceretur. Igitur uictor illo certamine Regnerus: non solū oblatos pugiles oppressit, uerùm exercitu aduocato, totis uiribus conflixit cum Sorlo: eiusq; copias, cum ipso, ad internecionem deleuit. Ita Regno potitus, quem uoluit Regem imposuit.

Daniæ lib. 4. cap. 8. a.

Duello uincit Regnerus.

¶ Regnerus uictor, Biornem filium Suetiæ Regem declarat, Hesberni filiam stuprat: ex qua natus Vbbo, bello capitur, patre strato. Caput. iiij.

Biornis Rex.

BIORNIS Regneri filius, quòd in pugna insignem operam nauasset: paterno munere Regno Suetiæ præficitur. Iam quod in occupatore Regni antea uindicabat, ipse faciebat: legitimis

legitimis hæredibus præteritis, alienum præficiebat. Sed est, quod sepè aliâs compertum habemus: Regna & Imperia non legibus, sed armis & capiuntur, & conseruantur. Cùm autem Regis pater Regnerus prouincias filij obiret: multa circumspiciens, quæ adolescentes fallerent: ut erat intemperans libidinis, Primarij cuiusdam in Suetia uiri filiam, insigni forma puellam amauit. Nec ui, sed insidijs agendum putauit: ut amore potiretur. Sumpta igitur fœminea ueste, per multos gyros peruenit ad amatam: seq; quis esset aperiens, oppressam puellam reliquit pregnantem. Pater ubi filiæ crimen deprendit: puellam adortus, autorem criminis uoluit extorquere. Illa flens, uim se passam queritur à potentissimo, simul & nobilissimo uiro. nec ultra adijciẽs, patrem in suspicione reliquit. Ille plenus irarum, Regem Regnerum aggreditur: uim filiæ quæritur illatam: adolescentiorem Regem suspiciens. Non tamẽ accusauit, sed atrocissimam domui suæ questus illatam iniuriam, poposcit ultionem. Rex percunctatus, quem accusaret. Incompertum sibi esse uiolatorem ostendit: sed Regia inquisitione perquisitum, latere non posse. Tùm Rex seuocatum, secretius admonuit: quicquid illud foret, quod filia eius gestaret in utero, suum esse: proinde quiesceret: filiam suam non esse ignobilis adulteri scortum. Ille iram in tempus dissimulauit. Sed amicis eam quæstus cum lachrymis uim: multos permouit: ut facilè Danos alieno Regno incubantes, odissent. Tantorumq; sibi promissa sunt auxiliaria arma: ut si Duces Suetiæ illi accederent, facilè Danorum Regem Suetia, cum filio pelli. Pertentati sunt Duces: si uim passo, ad ulciscendum iniuriam accederent: Illi nihil, nisi ex sententia Regis sui Biornis acturos se responderunt. Tentatus ille quoq;, submissa legatione, quæ improbam patris libidinem accusarent: Biornem quoq;, nisi uindex accederet, unà simul cum parente, odio omnium esse inuoluendum: Proinde uidere, quid Regno suo conduceret: patrem, an Regnum mallet relinquere. Valuit apud Biornem amplius paterni nominis reuerentia, quàm aut ulla promissa, aut minæ quantælibet. Reiecit indignans Oratores. Hesbernus (id enim erat patri puellæ nomen) ubi neq; à Rege, neque à Ducibus suppetias retulit: suorum fretus armis amicorum, quos non paucos in Suetia, atq; Noruagia habebat: duxit in Danorum Regem Regnerum: nepotem ex filia (iam enim adoleuerat) Regneri filium, secum in arma ducens. Sed tum Regnerus uictor, Hesbernum fudit: uiresquè illius profligauit. Vbbonem filium captum: quòd maternum animum potius, quàm patrem sequeretur, ad ueniam peruenire fecit. Biorn autem cùm aliquot annis Sueticis rebus præfuisset, tùm concessit in fata.

Daniæ lib. 4. cap. 9. a.

Hesbernus cadit.

 ¶ Vuichsertum

¶ Vuichsertum Suetiæ Regem, Daxon Orientis Rex insidijs captum, cum duodecim militibus igne absumit. Regnerus filij mortem, mira clementia uindicat in Daxone. Caput. v.

Vuichsertus Rex.

WICHSERTVS inde Regneri alius filius, Suetiæ rebus succedit: cùm antea Orientis partibus, parta ibi uictoria, eundẽ gubernatorem reliquisset. Dion Rex erat orientis: cuius filij Dian, & Daxon, Rufsi Regis filias matrimonio sibi coniunxêre: armisq; freti socerorum: in Vuichsertũ Suetiæ Regem bellum excitant. Nam cùm pater Regnerus, Hellespontícos uicisset, Legesq; uictis dictitasset: Vuichserto filio Suetiæ Regi, uicinarum sibi partium permisit Imperium. Operęprecîũ est hic intueri: quos uocet Saxo noster Hellespontícos. Non eos, qui angusto incubant mari, quod Europam, Asiamq; distermínat. Nam ad illos Rex Daniæ aut Suetiæ, quo modo peruenisset? Sunt enim multa centena milia, quæ separant terras: nullo illic mari interfluente, quod peruiũ præstet iter Danis ad Græciam. Sed quoniã Dionis filios, Rufsi Regis filias matrimonio duxisse asserit: Vuichsertumq; in eos Principes mouisse exercitũ: gentem Rufsis nõ longinquam ille uocat Hellespontícã, non quam Ptolomęus, & cęteri omnes Historici, & Geographi illo nomine dignãtur. Daxon qui solus patri supererat (nam parentem, & fratrem eius, Regnerus magno prælio oppresit) cùm in aciẽ ductilibus rotis, equos æneos, rumpendis ordinibus immisisset: is inquàm Daxon, cum Vuichsertũ Suetiæ Regem armis superare diffideret, ad insidias uertitur. Nam facta cum illo pace, ut credebatur integerrima: in una urbiũ Orientaliũ, quam Sueci pridẽ ab hostibus cęperant, conuiuio excipitur Daxon ab Suecorum Rege. Ibi omnia ex fœdere se agere assimulans, specie mercatorum multos suorũ iubet introire. Nemo dolos sentiebat. Excæpti urbe omnes aduenæ, quasi merces uarij generis importantes, infinita multitudo cõfluxerat. Vbi nox incubabat: ad arma uersi Orientales, inuadunt Suetiæ omnes parentes. Rex ipse magna circumfusus multitudine, capi non potuit. Aceruum magnũ circum se fecit trucidatorum. Sed iam fatigatus cæde, cùm euadere tumultu cæsorũ non posset, capitur. Duodecim cum illo fidissimi milites capiũtur item. Quibus redeundi in patriã permissa optione: eligunt, & proponunt, cum Rege suo mori, quàm illo deserto uiuere. Victor Daxon, Vuichsertum miseratus: quòd esset egregij corporis dignitate conspicuus: uitã illi permittit, si patiatur aut se superiorem, aut Imperio parem habere.
* Cui ille. Paternum uultũ captus, & uictus, non perfero: mori malim,
* quàm tuo beneficio uiuere. Miratus Daxon, quid tã obstinatè mori uellet:

In Saxonem.

Hellespontica gens quæ.

Daxonis insidiæ.

uellet: arbitrium saltem eligendæ mortis admisit. Neq; hoc inquit acceptum fero. Nam scio, patrem segnius in ultionē armari, si degeneri me animo, audierit mortis genus delegisse. Ille subsequitur. Quid ait, si me uersa rerum fortuna captū teneres, moriq; uolentem: quo genere absumeres? Incēdio, ait ille. Idem ergò tibi erit exitus, ait uictor. Igitur cum captis comitibus, extructo rogo, uiuū superiniecit. Pater ubi comperit: incōsolabili dolore perculsus, ab uxore increpatus est: Cur se dolori permitteret: & non potius uirum esse se meminerit. Qua uoce animatus, ultionem parauit. Igitur ducēs in filij peremptorem, turmarum Præfectis præceptum dedit: super omnia, capiendi, si ullo modo fieri posset, Daxonis: ut uiuus in eius perueniret potestatē. Nec illum spes frustrata est. Captum enim hostium Ducē, perduxerunt ad Regem. Ibi animi generositatē ostendit: solis uinculis coërcens, quem potuit acerbissimo cruciatu excarnifacere: uictor primùm hostis, deinde sui. Potuit illum ad clementiam & hoc inuitare: quòd accepisset, filio uiuendi esse ab illo arbitrium permissum, quo uti uoluisset. Sed tum hosti etiam libertatem reddidit: tributa añua, cum duodecim Patribus discalciatis pensitaturum. Ea se contumelia grauius uindicatum existimans.

Daniæ lib. 4. cap. 9. b.

Mira Regneri in hostem clemētia.

¶ Regneri cum filijs describitur expeditio maxima mari & terra. Ericus alter ex filijs Suetiæ Rex, ab Osteno opprimitur. Caput. VI.

ERICVM deinde alium filium (nam erat multa prole numerosus Regnerus) cui Ventosi pilei cognomen erat. Regno Sueciæ pater præfecit. Biornem autem dudum inde translatum, iussit in Noruagia regnare. Quibus filijs in societatem belli euocatis, Orcades populatur. Ad extremum Scotorum finibus appulit: eorumq; Regem Murial, prælio uictū, pariter oppressit. Quo tempore longinquā ingressus militiam, mare Mediterraneum longa circūitione petiuit. Inde etiam assidua in Orientē nauigatione cùm Hispaniam omnem reliquisset: et in Austrum flexus, in Orientem inde uersus, uerum illum Hellesponticum, ad angustias Europæ atq; Asiæ scribitur peruenisse: obuia quæq; populatus. Nec hoc mirum censeri debet. Nam & Italorum testimonio, in Noruagia nostra ostendimus, Danos ad Constantinopolim per occiduas mundi partes nauigando peruenisse, eiusquè suburbia igni, ferròq; uastasse. Facilè tū rebus, & uiribus exercitatissimo fuit, uincere Græcos, ciuilibus bellis inuicē attritos. Mirum tamē: qua audacia, in tantū præsumptionis erupere Dani, ut circūita magna parte orbis terrarū, uires in tam longinquā extenderint regionē. Hoc quoq; admiratione non uacat, cùm breui sæpè traiectu, grauia maris

Ericus III. Rex.

Regneri expeditiones.

pericula imminēt: quomodo tam diuturna nauigatione nihil incide-
rit, quod eam remoraretur: præsertim nauigijs Danorũ in hoc genus fluctuum marinorum minus conuenientibus. Sed erat ea tempestate Danis à cœlo permissum: ut terris omnibus, quas contingere potuis-
sent, graues imminerent. Tunc enim littora omnia maris Germanici, & Britannici habuêre infesta. Tunc Britanniam impugnauêre crebri-
us: Gallias occuparunt: & ea non sine Numine faciebant, quæ ante il-
los Goti, & Huni, & post eos Sarraceni, Turcæ, & Tartari factitarũt. Prætereo Vuandalos, & Vngaros: quorum excursiones (incredibile memoratu est) quot terris & regionibus uastitatē induxerũt. Sed per hæc tempora inquietæ erant Galliæ ciuilibus bellis: Italia emasculata: ut nihil ibi uiriũ remansisse uidebatur. Græcia tumultuabatur. Iam tan-
ta Imperij facta diminutione, ut per Carolum magnum, ante hæc tem-
pora, occidentale Imperium, ab Orientali maneret separatum. Sed nunc ad Suetiam nostrã reuertamur. De Erico Rege post eam cum patre expeditionē, nihil memorabile legimus, nisi quòd ab Osteno Regij sanguinis uiro uictus, & oppressus, uita simul & Regno exces-
sit, æmulo relinquens Principatum.

Erici Regis mors.

¶ Ostenus Svetiæ subtruditur. Regneri mortem filij ulciscuntur in Hella. In Ostenum tum parantes bellum, incerta clade mutuò atteruntur. Caput. vij.

OSTENVS uir Regij sanguinis, incertum quo parte cre-
tus, oppresso Erico Regnum occupauit. Pertæsum fuit Regni Proce-
res, tanto tempore Danorum de sanguine Reges illis imperare. Iam pater Regnerus Rex uictoriosissimus, in fata concesit: defuitq;, qui pro filijs uictricia arma circumferret. Ille quidèm captus ab hoste Bri-
tannorum Rege, & in carcere excruciatus, quod multis intulit, passus est. Miserabilis exitus, & Regi insolitus. Filij eius ubi audiuêre pater-
nam calamitatem, Iuuarus quidèm tum spectaculum edidit populo, nec passus est uultum demittere, sed in eadem perstitit hylaritate. Po-
pulum autem quem rumor perculit, ubi demisiore uidit animo, uetat theatro excedere, sed ad finem usq; spectaculi perdurare. Siuuardus eodem quo comperit momento: telo, quod manu gerebat, pedē pro-
prium percusit, planta perforata. ut indignationē exprimeret, quam animo concæpit. Biorn fortè aleam exercebat, ubi nuncius paternæ ne-
cis aderat, talos quos manu tenebat ita compresit, ut cruor de mani-
bus stillaret. Hoc primo parentationis genere in parentem usus. Hel-
la uerò Britanniæ tyrannus, qui Regum patrem peremerat, ubi audi-
uit, qua fronte parentis necem filij excæpissent, Iuuari profundiorem iram interpretatus, uehementius timuit, qui altius animi dolorem ab-
scondit.

Ostenus Rex.

Daniæ lib. 4. cap. 10.

ſcondit. Nec falſus eſt exiſtimatione ſua. Omnes enim Regneri filij in eum duxêre: ſed acerbius nemo inſectatur Iuuaro. Nam apprenſo in littore oppido, ipſum communiuit: importatis ad ſufficientiam commeatibus. Inde auctus fratrum uiribus, mouit in reliquam Angliam. Crebris uaſtationibus Hellam ad arma exciuit. Nam expedito agmine Danis ſe opponit, manusq; conſerit. Sed tùm uictus ille ceſsit: captusq;, ad cruciatum ſeruatur. Memores enim filij, parentem ab illo ſuum, ſerpentibus immiſsis excruciatum, atrociorem pœnam excogitarunt. Vulturem illi à tergo famelicum imminere curarunt: qui uiſceribus ſuis paſceretur, donec exhalaret ſpiritum. Hæc quidem Sueticæ rebus aliena: inſerenda tamen pro ſui nouitate putaui. Cæterum Oſtenus Suetiæ Rex, ubi Ericum, fratrem Iuuari, Biornis, Siuuardi Regum oppreſsit: ſciens, quanta illi iminerent à fratribus bella: Regios portus & arces comuniuit: exercitumq; conſcripſit ualidiſsimum: tutaturus quod inuaſerat Regnum. Fratres autem oppreſsi Regis, & ipſi Reges, in ultionem armantur. Agnerus Angliæ, Iuuarus Daniæ, Biorn Noruagiæ præſidentes: agmina ſua iunxerunt, in Suetiam mouentes. Sed dum alienum ſitiũt ſanguinem, impenderunt proprium. Nam Agnerus Angliæ Princeps, ibi cum multis milibus cæſus occubuit. Nec tamen Oſtenus uictor fuit. Siquidem mutuis attriti cladibus incertum reliquerunt, quo loco uictoria conſtiterit. Nam cruentiſsima erat ubicunq; fuit.

Hellæ mors horrida. Daniæ lib. 4. cap. 11. a.

Agnerus cadit.

¶ Sturbiornus Suetiam ſubit. At ea per Ericum fratruelem pulſus, uix præcibus, ex Rege fit Regni Præfectus. Caput. viij.

STVRBIORNVS erat Biornis, pridem Suetiæ, inde Noruagiæ Regis filius, qui proximus ſceptra Suetiæ legitur tenuiſſe. Nam ea tempora apud Saxonem noſtrum turbatiſsima ſunt, multis in medio rebus omiſsis, et Regum nominibus uix recenſitis. Erat ea tempeſtate in Dania Ericus Rex, quem ſibi beatus Anſcharius familiarem effecit, eius indulgentia prædicans in Dania Chriſti Euangeliũ, ad nouiſsima Pontificatus ſui tẽpora. Ericus erat alius Regneri ex Olauo filio nepos, qui cũ fratre patruele Sturbiorno, de Regno Suetiæ armis grauiſsimè contenderat. Ea eñi fuerat Regnerus auus fortuna, ut filijs ſuis Regna partiretur plurima. Tenebat enim Daniã primario iure, cui præfecit Siuuardũ filium. Suetiam occupauit, in qua Biornẽ, inde Ericũ filios præfecit. Noruagiam quoq; tenuit, in quam tranſtulit Biornem. Sed Agnerum, poſt fata eius, fratres Angliæ præfecerunt. Tam latum filijs reliquit dominium. Sed,
Non minor eſt uirtus, quærere quàm parta tueri.

Sturbiornus Rex.

Euangelij in Dania prædicatio.

Regnorum Regneri in filios partitio.

Ingẽs illa uirtutis acrimonia, paulatim in filijs elanguit: magis autem
Ericus Rex. in nepotibus. Nam Sturbiornus, & Ericus fratrueles, ubi uires inuicẽ
sibi oppoſuere, magnis ſe conatibus exhauſêre. Sed tùm ceſsit Sturbiornus: uictor Ericus, Regno deturbauit Sturbiornũ. Ille conceſsit in
Daniam ad Haraldum: quem ut artiori ſibi affinitatis uinculo deuinciret: germanam illi deſpondit ſororem in coniugẽ. Erat is Haraldus,
Haraldus Daniæ Rex. lib. 4. ca. 19. & 20. qui ad tempora primi Ottonis peruenit. Cuius mater Thira Angliæ
Regis filia, longiſsimum illum iecit aggerẽ, qui hodiè quoq; cernitur
à mari ad mare porrectum. Pudebat, tedebatq; optimam fœminam:
Saxones quoties uellẽt, in Iutiam irrumpere: ideò clauſtris uoluit cohibêre. Nam memoria eius Henricus primus Germaniæ Rex, Ottonis pater, exercitum duxit in Iutiam: Sleſuicum occupauit, Coloniamq; fecit Saxonum: conſtituto ad eum limitem Marchione, qui uicinos populos in fide contineret. Ad cuius mortem cæſo Marchione,
pulſa eſt Saxonum de Sleſuico Colonia. Non eſt paſſus Otto filius:
Saxoniæ lib. 3. ca. 25. qui expeditionem renouauit in Iutiã congreſſus Haraldo. Quod in
Saxonia, atq; Dania diximus. Nunc ob eam tantum rationem commoramus, ut quæ tempora fuerint quæ nũc ſcribimus, innoteſcat. Haraldus ergò Daniæ Rex, à Sturbiorno leuiro, Sueciæ Rege imploratus, aderat. Iam copijs comparatis, ingreſſus mare, peruenit Hallandiam. Ibi accæpto nuncio: quòd Otto Romanorũ Rex, ingenti agmine Iutiam inuaſiſſet, repedare compellitur: ut proprios magis fines tutaretur, quàm alienos inuaderet. Ita deſertus Sturbiornus armis auxiliaribus: nec ſuis potens æmulum Regno pellere, quibuſcunq; conditionibus pacem à Rege accipiens, Regni Præfectura donatus, quieuit. Appellauêre tum Præfecturam, quam hodiè Ducatum dicimus.
Vnde & Sleſuici diu dixerunt Præfecturam, quem noſtri à multa &
longa memoria Ducatum, ut eſt hodiè, habuerunt.

¶ Sueno Dania per Ericum eijcitur. Septennio exul, Erico mortuo, tandem Christum uerè profeſſus, reuocatur. Olauus Erici filius, Suetiam tener adhuc deducitur. Caput. ix.

Ericus Rex. ERICVS Olaui filius, Regneri nepos, ſine æmulo potitus Regno Suetiæ: memor, quòd Haraldus Rex in ſe copias ductaſ-
Daniæ lib. 4. cap. 23. ſet, ab æmulo imploratus: iniuriam in filium Suenonem uindicare
conſtituit: non ſine ſpe, eum protinus Regno deturbandi. quòd iam
ter captus à Vuandalis: Regnum ęre, ſe autem uiribus exuiſſet. Amicisq; deſtitutus, ad uictoriam facilis putaretur. Nec illum ſpes fruſtratur. Siquidem congreſsus inuicem prælio Regibus apud Sialandiam, Sueno aliquandiu uires hoſtium ſuſtinens: ad extremum uictus,
fuga

fuga sibi salutem quæsiuit. Ita pulso Suenone Christianæ pietatis desertore, Ericus Daniç Regnum Suetiæ coniunxit. Instructus ergò duorũ Regnorũ Principatu: Daniæ crebrior, ne quid innouaretur, aderat. Septemq; totis annis tenuit: quo tempore Sueno apud Scotiç Regem exulabat: cùm pridẽ à Britanniæ Principe, & Galliarũ Ducibus, suis ab olim cõgentilibus, contemneretur. Nam secuta est illum ultio diuina. quòd gemina impietate, in parentem Haraldum: & summum omniũ patrem DEVM nocentissimus foret. Nam (quod in Dania atq; Vuandalia commemorauimus) patrem, quòd Christianam foueret religionẽ: ciuili, imò domestico bello, impijssimè ad mortem usq; Regno deiectũ persequitur. Suscæptam aũt sub Ottone Rom. Rege, patrino suo, religionẽ, & ipse abiecit: & in omni Regno suo ut abijcerent, autor fuit. Sed ubi ex errore resipuit: ad cor reuersus, dedit illi pridem uindex, nunc propiciatus Deus, gratiã in conspectu Procerũ suorũ: ut post septem exilij sui annos, mortuo Erico Rege Seciæ, in Regum Daniæ reuocaretur. Reuersusq;, Deũ integerrimè coluit: edicto emisso, ut passim omnes Christi religionem uirtutibus plenam ambirent. Sed Regina Erici Regis relicta, cùm filium Olauum ex Erico haberet: uerita, ne dum duobus Regnis incertò incumberet, utroquè frustraretur: relicto Daniæ Regno in manibus Procerum, quos Suenoni suo inclinare persenserat: in Seciam, cui propter agnationem, & paternum ius magis fidebat, se contulit: Suenoniq; Regnum suum uacuefecit. Ipsa autem filium tenerum, ad legitimos annos sub tutoribus educauit.

Daniæ lib. 4.cap.21.

Reuocatur in Daniam Sueno.

¶ Olauus Erici filius, primus baptismate uocatur Iacobus, Suetiæ Rex, felici diuturnitate sceptra Regni tenuit. Caput. x.

OLAVVS Erici filius, post patrem Regno potitur: primus in Regibus Suetiæ, qui Christi religionem publicè acciperet: in fonte sacro lotus, Iacobi nomen suscępit. Fuêre quidẽ priuatim plurimi, qui iamdudum in eo Regno, à memoria diui Anscharij Christi iugũ adsumpserint. In quibus erat Bircæ Præfectus: & multi sine nomine. Nam & Rembertus inmediatus Anschario Pontifex, & aliquot interpositis, Vñi Hamburgen. & ille Archiepiscopus, Christi fidem in Suetia disseminauêre. Quo in labore peregrinationis Vnni (quod in Metropoli diximus) uitam impendit: tumulatus in ea quam diximus Birca. nisi quòd caput relatum est in sedem suam. Huius autem Regis matrem, Erici relictam, initio reditus sui in Regnum, Sueno Rex Daniæ sibi uxorẽ adsciuit. quo affinitatibus cõmunitus, securior foret aduersus omnes casus iniquos, quos multos ille præter

Olauus Rex Christianus primus.

Suenonis uxor Syritha.

cæteros

cæteros fuit expertus, captus, & exilio diuturno distentus. Ex qua coniuge Sueno filium sustulit Kanutum, omnibus Danorum Regibus prælucentem: qui etiam finitimorum omnium gloriam, rebus do
Cap. 15. & seq. mi, forisq́ gestis obscuraret. Cuius in Dania plenam fecimus mentionem. Cùm eadē fœmina, ab Olauo Noruagiæ Rege, non illo sancto,
Noruagiæ lib. 3. ca. 5. primùm ludificata esset. Quod in Noruagia nostra recensuimus. Iste Olauus Christiano ritu iam Iacobus, satis feliciter, atquè diutinè sceptrū Regni tenuit. Cùm interea Kanutus uterinus frater eius, in Dania: & S. Olauus, huius quem diximus filius, in Noruagia dominaretur. Trium Regum optimorū felicissima tum Regna, dixerim, quando Christus omnium in medio, feliciter gubernaret. Erat autem An
Anno Christi 1000. nus post natum Christum Millesimus, paucis additis: cùm in Romano Imperio ageret, itidem Rex S. Henricus eius nominis Secundus: si Romanorum Reges recensemus. Alioqui Imperatoriæ Maiestatis eo nomine primus erat: primus quoquè, qui de constitutione Electorum prodiret ad Imperium.

¶ Emundus Suetiæ Rex, in Kanutū Daniæ Regem mouens, superatur. In Scania uincunt Sueci. Rex ἄθεος & tyrannus, tandem uetulus moritur. Caput. xi.

Emundus Rex. EMVNDVS Olaui Iacobi frater, ex concubina natus, solo nomine Christianus, ad sceptra succedit: & ideò, quia ueræ religionis uel contemptor, uel dissimulator erat: non satis fuit rebus bello gerendis fortunatus. Filium enim Amundum, quem ampliandæ ditionis gratia misit in Orientem: statim bello oppressum amisit. Inita tamen belli societate cum Olauo, qui postea in Sanctos relatus est: Daniæ Regem Kanutum bello insequitur. Erat tum in Suetia uir primarius Vbbo: qui Estrocham Kanuti Regis germanam, pridem à Richardo Normanniæ Gallicę Principe repudiatam, coniugem promeruit: & is Regi Kanuto non satis gratus, autor oppugnandæ Daniæ fuit Emundo. Olauo autem Noruagiorum Regi, altera bellandi causa suberat. Quòd cùm in Angliam societatem belli cum Kanuto inijsset: neq́ captæ Prouinciæ illi portio prouenit: neq́ thori sociam, quæ Olauo inhærebat, ab iniuria potuit uendicare, quo minus à Kanuto contaminaretur. His incitus rebus Olauus, cum Emundo incentor belli esset Vbbo, mouerunt in Daniam. Cumq́ à mari incumberet Olauus, à terra per montana Scaniæ Emundus Suetiæ Rex imminebat. Contulêre manus maritimo bello Dani, atq́ Noruagij: sed ui
Vincunt Dani. ctoria Danis incumbebat. Interim pars copiarum Kanuti, Emundo congreditur in Scania. Illi Vbbonis solertissimi Ducis industria, tra
Vincūt dolo Sueci. cti in uadum Dani, cedēte de industria hoste, inhærentes limo Dani, passim

pafsim à Suecis cæduntur, decepti magis quàm uicti. Ea tum fuit fortuna Emundi: ut Vlfonis militari peritia ſuperior haberetur. Emundus autem reuerſus in Regnum, nihil ſecius ac prius Religioni faue-bat: Subditis quoqꝫ grauis admodū imminebat. Eandem enim ipſam contumaciam exhibebat: hominibus quoqꝫ tyrannidem monſtrauit. Nam miſſos ab Archiepiſcopo conſecratos in prouinciā Epiſcopos, abiecit: contempſitqꝫ. Secutus acephalum hominem: qui mentitus literas Papales, Archiepiſcopum ſe dicebat conſecratum in Suetiam: cùm eſſet ſolùm conſecratus in Polonia: ubi nulla fuit ſuperioritas diſponendarum rerum in Prouincias Aquilonares. Contemptos ergò Oratores Archiepiſcopi Hamburgenſis, cùm Rex à ſe reijceret: Stinkel Regij ſanguinis adoleſcens, miſeratus laborem ac contemptum uirorum, eos fauoribus & obſequijs proſecutus eſt: donec uenirent ad Reginam uiduam, quam pro ſanguinis propinquitate, Sueno Rex, Sacris adactus, repudiare compellebatur: quæ illos materno affectu tranſmiſit in Daniam. At illi tum conſecuti ſunt in Suetia caſus: agrorum ſterilitatem: & unde illa prouenerat, aëris inæqualitatem. ut culpam ſuam recognoſcens Rex, oratum mitteret in Bremam: uenirent legitimi Pontifices in Prouinciam. Nihil moratus Albertus Archiepiſcopus, miſit qui poſcebantur in Prouinciam à ſe conſecratos. Hic autem Rex diu uiuendo, ad eam peruenerat ſenectam, ut cognomine ab annis ducto, Vetulus, ſiue Añoſus diceretur. Nam fratri non paucis annis regnanti, diu ſuperfuit.

ἄθεος Rex & tyrañus.

¶ Stinkel Rex Suetiæ pijſsimus, idolum Vpſolæ exterminans, Chriſtiqꝫ Religionem obſeruans, tandem in pace moritur. Caput. xij.

STINKEL deinde optimus Rex, Suetiæ ſceptris ſuccedit. Cui id laudis uel maximè tribuitur: quòd in diebus illius CHRISTI religio, maximum in Regno accæperit incrementum. Exterminatis Idolis, quibus gens illa prę multis alijs dedita fuit, quod toto hoc mundi ſecreto, uenerabile illi fuit templum Idolorum apud Vpſolam, nūc quoqꝫ caput gentis & metropolis. Quod Idolum tam pertinaciter coluêre Gentiles: ut Reges etiam ſuos Chriſti ſacris initiatos, adigerent munera mittere in templum, alioqui Regno exigendos. Inuentus eſt Rex, tanta in Chriſti religione feruens, deuotione inclytus Amander, qui Regno carere, quàm ſacrilegio fidem ſuam polluere maluerit. Ibat itaqꝫ gaudens à conſpectu Conſilij, quoniā dignus habitus eſt, pro nomine Chriſti abijci, & Regno deſtitui. Sed iſte Rex, cuius tempora nūc ſcribimus, Stinkel perfecit, cùm ſanctos Pontifices aſciſceret, ut ipſi corā populo ſtupenda mirabilia

Stinkel Rex.

Amandri pietas.

peragerent, atque in eam sententiam uicti populares perducti quoq; sunt, ut paterentur sua Idola concremari. Quæ cùm sibi auxilio adesse nō possent, cui tandem opitulari poterãt? Eminebat tum Pontificum sacra fides, Popponis, & utriusq; Odinkari: ut multis ad astantium fidem corroborandam clarerent miraculis. Quæ partim in Metropoli nostra designauimus. Hic tamē Rex nihil omittebat, quod ad propagandam pietatis & salutis religionem pertineret. Quocircà iustitia, & religione ipse insignis, temporum promeruit suorū tranquillitatem, in pacéq;, quod rarum est Regibus, præsertim Aquilonis, quieuit: circa Añum Christi post Mille centum, paucis uel additis, uel demptis. Nam punctualis annorum calculus malè designatus est.

Anno Christi. 1100.

¶ Erici duo, super corona Suetiæ bello disceptantes, ambo, cum omni penè Nobilitate cadunt.

CAPVT XIII.

ERICI duo deinde de Regno contenderunt, tantisq; uiribus atq; odijs concurrerunt, ut non solùm ipsi, uerùm & omnis penè Nobilitas succideretur. Erat tamen ex diui Kanuti genere (qui patrē habuit Suenonem Regem, auum autem maternum Magnum illum Kanutum, quinq; Regnorū Regem potentissimum. Cuius laudes in Dania attigimus) multiplex in Suetia Nobilitas. Nam cæso tum per summam iniuriam Kanuto Rege, per eam tumultuationem, quam in Dania designauimus, Regina relicta, cum filio Carolo in Flandriam redijt. Cuius Principatum idem filius postea administrauit. Cæsus & ipse pro iusticia et pietate: deiectus Oratorio, quod sibi fecerat sub testudine in Suggesto Ecclesiæ Sancti Donatiani, in oppido Brugis. Filias autē, quas binas ex Kanuto accēpit, in Suetia uiris primarijs commisit. Nam primam nobilissimo gentis Folconi dedit coniugem. Ex qua ille sustulit filios Kanutum, atq; Benedictum. Ex quibus ortus est Birgerius Dux, uir potens, horum alterius filius. Alteram uerò filiam tradidit coniugem Carolo Gotorum in Suetia Duci. Qui ex illa filios suscæpit Carolum, atquè Kanutum. Ipsa uerò in Italiam usq; se contulit, thoros suos semper in longinquo habitura. Nam Comitem Apuliæ Rogerium, secundum habuit illa maritum. Hęc idcircò dixerim, ut quàm latè Regium diui Kanuti genus propagatum sit, agnoscamus. quando non alijs rebus tempora insignita leguntur.

Danię lib. 4. cap. 28.

¶ Halstenus Suetiæ Rex, populari tumulto mox Regno deijcitur. Caput. xiiij.

Halstenus Rex.

HALSTENVS superioris Stinkel filius, legitimo iure post duos Ericos mutuò se prēlio conficiētes, Rex esse promeruit. Sed nihil diuturnū, quod non totas agat radices.

radices. Erat in populo, uel nimia nouandarum Regũ licentia: uel in Halſteno intolerabilis ſuperbia. Incertũ enim, quibus ex cauſis. Certũ eſt tamẽ: populari tumultu mox Regno deiectũ. Crediderim, non imparis Nobilitatis uiros, de quibus proximè diximus, grauiter tuliſſe, ſupra ſe Regis Imperiũ, nõ omni uirtute conſumati. Cùm interim in Dania Regnũ ſibi per manus traderent Suenonis filij. Ea lege patris uoluntate poſt inuicẽ regnãtes: ut nulla liberorũ ratio haberetur: ſed decedente proximo Rege, nõ eius filij, ſed fratrũ unus natu proximus Regno ſuccederet. Sic Haraldo Kanutus, Kanuto ſucceſsit Olauus: illi uerò Nicolaus. Quam in Dania ſucceſsionem narrauimus.

Regno eijcitur.

Daniæ lib. 4. cap. 34.

❡ Amander eligitur. At Religione Chriſti perſtans, Amander reuocatur, ſed non multò poſt iterum Regno eijcitur. Tranquillè priuatus, reliquum ætatis abſoluens. Caput. XV.

AMANDER pulſo Halſteno, is qui pridẽ pro uitando ſacrilegio Regnum contempſit: nunc populi iudicio reuocatus, recepit. Nõ aliter ac in Romana Repub. Valentinianus pro Chriſti nomine Tribunatu, quẽ gerebat, à Iuliano amotus, Imperiũ promeruit poſt deiectorem ſuum recipere. Ita nunc Amander Regnum: quod pro Religionis amore amiſit, ne ſe ſacrilegio contaminaret. Eodẽ populi impetu nunc reuocatus, rurſus accipere promeruit. Sed reuocatus, tùm à priſtino ſęueritatis ſuę rigore nihil remitteret: renouata ſunt in eum odia intermiſſa: iterumq; Regno depulſus, ſeceſsit in abditũ optatæ quieti locum commodum: ut ocium in tranquillitate perageret: uir pro contemptu Regni, Regno digniſsimus. Vtinam tanti ſui animi, uel unum reliquiſſet imitatorem. Ita paſsim omnes ambiunt Imperia, inquietiſsimum uiuendi negocium.

Amander Rex.

Supra cap. 12. a.

❡ Aquini Regis Suetiæ, ignota acta. Sub Erico, Daniæ Rege floruit. Caput. XVI.

AQVINVS tùm Regno ſurrogatur. Cuius de rebus geſtis nihil eſt in literas relatum. Per cuius tempora, Ericus ille inter Danię Reges nominatiſsimus: qui & urbẽ Romam inuiſens, Regno ſuo Metropolitanum dari impetrauit: et poſtea deuotionis gratia, dùm ſepulchrum, quod iam à fidelibus teneretur, inuiſère decernens, Imperatori Conſtantinopolitano, quem ex itinere ſalutabat, ſui fecit miraculum: quòd grandi corpori uires reſponderent: comitatusq; famulorum non diſpar eſſet Regi. Is tamẽ in ipſo profectionis ſuæ itinere deficiens: interregnum fecit biennio in Dania: prius quàm certus mortis ſuę nuncius rediret. Interim uerò Aquinus in Suetia rerum potitus: quomodo reliquerit Regnum admini-

Aquinus Rex.

Daniæ lib. 5. cap. 4. & ſeq.

ſtratum, in incerto permanſit. Cùm Danis imperaret Nicolaus, unus ex fratribus memoratis: cuius filium Magnum, ut proximè dicemus, Goti ad Regnum ſuum pertraxerunt.

¶ Goti Magnum & Gotiæ & Suetiæ Regem deligunt: trucidantes quem Sueti ex ſuis erexerunt. Deq; Magni in Dania fratricidio. Caput. xvij.

Magnus Gotorũ & Suecorũ Rex. I.

MAGNVS erat Nicolai Daniæ Regis filius, adoleſcẽs acer: quem Goti, pertæſi crebræ in Suetia mutationis, ſibi Regem aſciuerunt. Iterum ſe à corpore Regni ſeparantes: uel ſperantes, reliquũ ſibi Suetiæ accedere: ut ſub unius Regis, quẽ ipſi delegerant Imperio, omne Regnum eſſet. Sueti autem ueteri ſuo iure, creandi Regem, ſe depelli non ferentes, ſuo Regem arbitratu creandum eſſe putauerunt. Suæ ergo gentis hominem ad Regnum prouehentes, Gotorum Regem contempſere. Goti tamen ſententiæ ſuæ pertinaciter inhærentes: nouum Suetiæ Regem bello aggreſsi, oppreſſerunt: Magno à ſe Regi electo, Regni ſedem uacuefecère. Aliquandiu ergò ille Gotis, & Suetis regnauit. Sed cùm Daniæ quoq; ſucceſsionẽ pertinaciter defenderet: in eas incidit difficultates, ſub quibus demum obruebatur. Nam Kanutum Sleſuici Ducem, poſtea etiam Obotritorum Regem, Erici Regis, illius qui peregrinationẽ terræ functæ ingreſſus, in itinere defecit, is filius erat. Apud milites illi paternæ uirtutis memoria profuit. Acceſsit propria Kanuti induſtria: quę hoc effecit, ut à multis nõ amari non poſſet. Sed cùm coronam quoq; in Vuandalis ab Imperatore mereretur Lothario, eamq; in conuẽtu Regni publicè perferret: tum Magnus exarſit inuidia: Nicolao Rege diſsimulante, pro ætatis ſuæ prudentia. At Magnus æquanimiter tolerare non potuit. Vides inquit pater, quàm uiolẽta præſumptione etiam te Nicolao uiuo ad Regnum contendit Kanutus? Nicolaus autem & ſi diſpliceret, quòd ſe præſente, in Danici Regni conuentu, corona Regina Kanutus uteretur: diſcernens tamen inter Romani Imperatoris, & Danici Regni iura: ſciebat hoc ad præiudicium ſibi non pertinere. Vnde interpoſitis partibus, reconciliationem inter ſe adoleſcentum intentabat: increpito ad patrem utroq;. Durabat aliquandiu renouata fides: ſed urebat ſemper Magnũ, Kanuti apud omnes amor: fixumq; tenebat animo: ſi Kanutus ſupereſſet, fruſtra ſe Regni Danici ſucceſsionem præſtolari. quòd uterq; Regis filius eſſet: ſed Kanutus uirtute & amore ciuiũ præſtare uideretur. Itaq; inſidijs conſtitutis, Kanutum opprimere imparatum decreuit. Et proſperatus eſt malo ſuo. Nam euocatũ ad colloquium, inermem armatus excipit, & nihil tale metuentem oppreſſit; uirum omni uirtute præſtantiſsimum: & qui talibus poſt mortem clareret

Danię lib. 5. cap. 11. b.

clareret miraculis: ut post instãte filio eius Rege Vualdemaro, qui ob
id ad sedem Apostolicam nuncios misit, inter Sanctos relatus sit. Ma
gnum autẽ furiæ agitabant: ut uiuente adhuc patre suo, ab Erico Ka-
nuti fratre, sed notho, uindictam fraternæ necis moliente: Magnus te-
meritatis Ducis pœnas lueret: & quòd uirum innocentissimum per-
didisset: & quòd sacra Pentecostes solennitate acies eduxisset: ab ho-
ste oppressus interijt.

Suerco Magno succedit in Suetia, rerum bellicarum Rex obscurus. Caput. xviij.

SVERCONEM Sueci post Magnum erexêre Re- Suerco
gem: non sanguinis claritudine pollentẽ: non rerum ge Rex.
starum gloria insignẽ, sed quòd quemlibet indigenam,
externo putarent præferendum. Hic magni nihil fertur in rebus belli
cis peregisse. Nisi quòd Vluildam Noricam, Nicolao Danorum Re
gi, post mortem insignis fœminę Margaretę nuptam: clamdestinè sol
licitatam, missis deinde ad hoc nuncijs, thalamo Regis abstractã, sibi Regis stu-
deuinxit: ac loco coniugis habuit Regiam concubinam. Nicolaus au prum.
tem, quo minus thori ulcisceretur iniuriã, proprij Regni intricatione
remoratur. Nam filij insolẽtia tam multis Daniam implicuit bellis, ut
se expedire non posset. Quo enim Kanutus, quem ille perdidit, omni
bus amabilior: eo maiori se cum filio implicuisse omniũ odio uideba-
tur: quòd talem, ac tantum uirũ Magnus trucidasset: nec pater Nico-
laus acriorem uindicem se gessisset Kanutianæ necis. Proscripsit qui-
dèm ad tempus Regno filiũ: sed ubi multa illi aduersa succrescebant,
præsidium sibi in filio futurũ sperans, illum reuocabat. Tum uerò om
nes patrem, filiumq́ pari odio insectabantur. Et oppresso primùm fi
lio, in patrem inde arma uertebant. Quæ res impunitatẽ peperit adul
tero. Accessit: quòd Nicolaus grauis ab annis, nõ magni penderet in-
continentem fœminã, adulteri uiriles annos, suis senilibus prætulisse.
Sed continuo tum odio suorum omnium Nicolaus laborare perseue Daniæ lib.
rans: Slesuico exceptus Regio more à Clero: ab ipso tumultu ante po 5. cap. 16.
pulo opprimitur. Ex hac autem qualicunquè coniuge, Suerco filium
sustulit, post se Regni sceptra moderantem, circa ea tempora, quibus
de corona Daniæ Sueno, Kanutus, Vualdemarus conflictarunt.

Ioannes Caroli Suetiæ Regis frater, horrendum committit stuprum. Sueno Daniæ Rex id uindicaturus, Suecorum Regis interuentu, auertitur. CAPVT XIX.

CAROLVS Suerconi patri succedit in sceptra: cuius Carolus I.
tempora frater eius Ioannes, uir malè sibi temperans à libidine, tem- Rex.

 perauit.

perauit. Erat alius tũ Carolus, uir Danici Regni primarius, Hallandiæ Præfectus, hodiè Ducem uocant. Is uxorem habuit ſpectatæ pulchritudinis, ac pudicitiæ ſingularis: ſororemq; uirginẽ. Quarum & ſpecie, et honeſtate irritatus uir improbus: poſitis inſidijs, egreſſo iam Carolo ad negocia Regni, raptas ſecum perduxit in Suetiam. Alterniſq; abutens ſcortorum in morem: ubi fœdam expleuiſſe libidinem uidebatur, utranq; remiſit dedecoratã. Fleuêre optimæ fœminæ atrocem iniuriã. Quid amplius potuere? At Carolus, & coniugis, & germanæ non leuem, ſed atrocem iniuriam, ut erat, contumeliamq; altiore uoluens animo: Regi Suenoni, qui tum Daniæ præerat, cumulatè, additis lachrymis detexit. Ille in uniuerſam Suetiam, rem uindicaturus, uires promittit & arma: nec minus parat expeditionem. Suetiæ Rex Carolus, Legatione ſolenni pacem pertentat: Fratris eſſe facinus: à ſe quoq; uindicandum: quid demeruerint Sueciæ uel Proceres, uel ſubditi? Alienæ libidinis crimẽ luere non merentur. Conquieſcat Daniæ Rex, ſe uindicem eſſe ſinat in fratrem: facturum, ut omnes intelligant, fraternum flagitium ſibi fore odioſiſsimum. Sed fruſtra fuit ea legatio. Nam Dani tam certa ſpe Suetiam inuaſuri erant: ut iam inuicem connubia Nobilium fœminarum in Regno paciſcerentur. quaſi iam uictores, bellum ad nutum confeciſſent. Exercitum autem per brumam terreſtri itinere deportandum curauit in Suetiam: longo itinere circum actum atq; fatigatum. Vbi ad Phinnos perueniunt (pars illa Suetici Regni) illi ſe Daniæ Regi ſubmittunt: omnia ſua pollicentes: commeatuq; præbito, placauit exercitum tranſeuntem.

¶ Rex Sueno infœliciter in Suetiam mouit, & ab hoſte & cœli inclementia repulſus, lacero exercitu re infecta in Daniam redijt. Caput. xx.

VENITVR ad Vuarendenſes: qui ſe defenſioni præparauêre. Flammis ac ferro omnia eorum confinia uaſtantur. Incolæ nemorum fauces truncis arborum obſtrinxêre: deiectis tranſuerſo ordine altis de montibus arboribus, ingentia robora prouoluerũt. Sueno Rex indignatus, ruriculas armato exercitui iter intercludere: relicto quod paratum erat prandio, equo inſidens inuolitat. Cui ex propioribus quidam, Nihil temerè agendum tanto Regi ſuggerebat. Ille conuerſus in monitorem, Qui noua inquit uxore ducta, timidus eſt, domum reuertatur. Exprobrãs illi recentes nuptias. Nec timidius ille reſpondit. Faciam quod Sueno non audebit: ne me timidum uocet. proinde merentibus exprobrare memento. Protinus ubi uentum eſt ad hoſtes, primus ſe illis obiecit, ubi periculi erat

plurimum;

plurimum: nec minus fortiter pugnans, quàm dicens occubuit. Damnum exercitui putabat, talem amisisse uirum. Nox prælij laborē diremit. Nam Dani transitum ferro apperiebāt. Hostes repugnauere, roboribus obuolutis. Postera lux deditionē hostiū uidit: cùm perseueranter Dani ferro sibi uiā fecere. Sed tantus erat rigor brumæ, tam frigus intemperās: ut ne iumenta quibus ueherētur milites, salua essent. Qui amissis equis, ex equitibus pedites facti fuere milites: onera sua aliorum iumentis imponentes, ante se egerunt: retróq; uiam legerunt in Scaniam, Rege etiam missionem non faciente. Rex ubi comperit, multos militum diffluere: expertus difficultatē terrestis per Scaniam itineris, iubet receptui cani: permittitq; ueniā redeundi: aliam expeditionem meditatus. Intereà qui iniussu Regis festinabant ante alios in Scaniam: intercæpti à finitimis, iam fidē imitantibus, ut solutam sensere expeditionē, opprimuntur. Alij inclusi domibus, cùm ignis inijceretur, unà concremantur. Iam enim contemptui habebantur reuertentes: qui transeuntes cunctis iniecere formidinem. Ita magno apparatu sumptu & labore: instituta per Scaniam in Suetiam expeditio in uanum cessit. Nam inuij montes, & saltus profundissimi, simul & angustæ fauces, Suetiam inpenetrabilem fecere: æternis niuibus, & altissimis rupibus, eam à Scania mirificè munientibus. Quocircà maritimam meditatus Rex expeditionem, tum lacerum reduxit exercitum.

Bruma durior.

Fugitiuorū pœna.

¶ Carolus Suetiæ Rex affinitatibus munitus, quietè regit. Haraldi & Hakonis fuga. Lundensium quoq; dubia fides. Caput. xxi.

SED ille intereà bellis domesticis implicitus tenebatur: ut facilè externorum obliuisceretur. Nam Vualdemarus diui Kanuti, quem magnus occidit, filius: & Kanutus magni filius, iunctis inuicem affinitatibus: cùm Vualdemaro, Kanuti germana Sophia desponderetur, in Suenonem armabantur. Nec contēti, Suetiam, quasi inibi paterna prędia uisuri, cum Rege Carolo similem inierunt familiaritatem: sorore Vualdemari, Carolo in coniugem promissa ac tradita. Dissimulabat omnia prudenter Sueno. ne Vualdemarum in se prouocaret, cuius ut probè uidit discessu, magna pars uirium illi decederet. Aderat interea Gutorinus Sueciæ Procerum unus ex primoribus: qui traditam sibi puellam, Regi suo Carolo detulit copulandam. Eam accessionem Daniæ Rex ueritus, commouere se in Suetiæ Regnum haud poterat. Carolus autem tantis communitus affinitatibus, tranquilla temporum pace potitus, Regnum suum quietus gubernabat per omnia tempora Regis Daniæ Vualdemari.

Daniæ lib. 5. cap. 34.

Cumq́ ille moriens, Kanuto filio rerum summã reliquisset: Scanij tumultuantes, rebus nouis studentes, æmulum Regno obiecêre Kanuto: uirum ex Suetia nobilem Haraldum: sed propter cordis hebetudinem, Regno satis imparem. Carolus Rex Suetiæ illum armis suis, & opibus prouexit in Scaniã. Primordia illi fuere satis fortunata. Nam usq́ ad Lundiam progrediens, omnia ferro demetebat. Obuij autẽ facti, qui pro Rege stabant: popularẽ Scaniæ tumultum facilè represserunt. Nam hostibus incurrentes, infestis hastis facilè illos uerterunt in fugam. Haraldus cum Hakone quodã ex Scania Primoribus, fuga turpi in Suetiam relabitur. Lundensium ciues dubiam ostendere fidem. Nam portas urbis utrisq́ habuere clausas: ubi uictoriam accæperunt Regiorum, illis gratulati, excæperunt.

¶ Ericus Suetiæ Rex, pacem cum Danis habuit Regno quietus. Anno Christi. 1249. Caput. xxij.

Ericus. V. Rex. ERICVS Carolo succesit in Regno: filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotũ, incertum est. quia Annales non tradiderunt. Quas etiam pręclaras res gesserit, incompertũ habemus. Pacem tamẽ cum corona Daniæ habuisse illum, comperimus ex his, quæ interim Daniæ Reges actitarunt. Qui à memoria Kanuti, quem primus Vualdemarus filium Regno reliquit, ad hæc penè tempora Vuandalis, Saxonibusq́ conflictati, pacem ad Aquilonẽ seruauêre. Per hos enim ãnos, quibus Ericus Suetiæ regnabat: Kanutus, & inde frater eius Vualdemarus, eius nominis secundus: et deinde filius eius Ericus, et Abel frater Erici: colluctati Saxonibus, uaria fortuna nũc uicti, nunc uictores conflictabantur. Lubecã per ea tempora tenuerũt, & amiserunt. Holsatiam non semel inuasam Dani tenuerunt. Quod in nostra memorauimus Saxonia. (Saxoniæ li. 8, cap. 17.) Peruenit autẽ iste Ericus uiuendo in Annum Christi Quadragesimum nonum post Mille Ducentos: cùm Regni circumiens prouincias, in Gotlandiam insulam peruenisset. Ibi correptus grauissima ægritudine, finem fecit uiuendi.

¶ Birgerius Procerum discordia eligitur, Rex popularis, sine fastu regens. Caput. xxiij.

ERICO fatis absumpto, cùm Proceres de sufficiendo Rege tractarent: nec facilè in unam conuenirent sententiã, aut personam: mutuis inter se odijs diuisi: ad eum erexerũt Regnum, qui minimo ad id iure, minimaq́ spe potiundi teneretur: (Birgerius. I. Rex.) Birgeriũ nomine. Cuius genus Annales non commemorant. Hoc tamen non siluerunt: maximè fuisse Regem popularẽ. Sciebat enim, Nobilitatẽ in se non æquos esse animis, & si mutua inuidia sibi Regnum detulissent, atq́ ideo populũ sibi quàmmaximè poterat conciliabat. Mercatores

quoq́,

quoq; , datis priuilegĳs & immunitatibus, plurimis, in Regnum inuitauit. Nec se Regis nomine superbũ attollit, contentus Ducis solo uocabulo: quo nomine in chartis priuilegiorum, quę extant, insignitur. Poterat inuidiosum uideri apud Nobilitatẽ, Regis superbum uocabulum: quocirca delegit modestiæ inseruire. ut per artem præesset Imperio: etiamsi minus inscriberetur uocabulo. Quid enim interest in uocabulo, Rex, an Dux censeatur: dum eodem iure & Imperio teneat rerum omniũ potestatem? Per eius tempora fuit illa perniciosa fratrum de Regno Daniæ contentio: cùm Ericum, alioqui Regem optimum, frater eius Abel, siue regnãdi desyderio, siue aliâs ob causas captũ, Slesuico in lacu iussit capite truncatum mergi. Nec diu ille superfuit: post inuasum Regnũ pauco post tempore cæsus, quos inuaserat, à Frisĳs.

Daniæ lib. 7. cap. 21. c. & seq.
Anno Christi. 1251.

ℂ Vualdemarum Regem, Magnus frater peregrinantem, Regno protudit: ipse ui Suetiam obtinens

CAPVT. XXIIII.

WALDEMARVS filius proximè Ducis, qui pro modestia sua Regnum seruauit incolume, & filĳs reliquit: Regium nomen, quod ipse pater sumere non audebat, assumpsit. Hic ergò Vualdemarus, cùm Regnum aliquandiu tenuisset: peregrinationem suscepit in terram Sanctam: prius de more inuisens urbem Romam, ibi quoquè indulgentĳs loci quæsitis. Sed dum ille deuotionis instinctu peregrinatur: rebus ut putabat, Regni ordine bono constitutis: frater eius Magnus (quod Vualdemarus ante non timuit) Regni iura occupauit: pro Rege legitimo se ferens. Et populum reperit, qui se illi permitteret: Vualdemarũ Regno administrando minus censentes idoneum, qui Ecclesiarum tereret limina, non Regum obiret negotia: Rem non dissimilem Actis posterorum. Sic enim fratres æquè se arbitrantur Regno propinquos: ut uelut in medio posito Regno ad eum pertineat, qui possit occupare, & tueri. Nõ enim Legibus, aut iure Regna quæruntur, sed armis: ĳsdemq; conseruantur. Reuersus ex peregrinatione sua Vualdemarus: cùm fratrem accepisse administrationem solam se absente putaret, facilè præsenti et redeunti cessurum. Sed falsus est opinione. Nam magnus occupato Regno, inseparabilis incubuit. Ad arma respexit Vualdemarus, contractis, quos in Regno multos pro uirtute & modestia reliquerat, amicis. Et prælio commisso, cessère qui Vualdemaro fauebant: & eo pulso, Magnus semel inuasum Regnum obtinuit: defenditq;. Fugatus est Vualdemarus cum uxore, ac liberis: concedens in Daniam ad Regem Ericum. Qui uenientem hospitaliter excæpit: & aliquoties facta expeditione pro illo, duxit in Suetiam. Nihil tamen, præter

Vualdemarus Rex.

Magnus Rex se intrudens.

incendia

incendia ac prædam potuit emoliri. Magnus autem & ipſe par pari relaturus: expeditionem naualem fecit in Scaniam: et flammis, ferroquè uaſtata Prouincia, cùm naues præda impleſſet, redibat in Suetiã. Poſt longum deinde exilium, cùm armis in fratrem nihil proficeret, dedit ſe in gratiam fratris, & accæpta Prouincia, in qua Regi minimè poſſet obſiſtere: renũciatoq́ omni iuri quod illi competere poſſet in Regno: in conſtituto loco cum uxore & liberis tranquillitati inſeruiens conquieuit.

¶ Vitæ tranquillitas, Regio faſtu longè antefertur.
CAPVT XXV.

MAGNVS paternum Regnum, quod fratri abſtulerat, ſtrennuus tenebat. Eadem enim qua parantur ui Regna, ſeruare neceſſe eſt. Sed tamen malignus eſt diuturnitatis cuſtos, ipſe motus. Quod enim non altas agit radices uirgultum, ſtatim exorto ſole areſcit. Magnus igitur quantis potuit uiribus Regnum ſuum ſepſit: tenuitq́: cùm interim frater in angulo terræ deliteſcẽs, quietè uiuebat.
* Sed munera necdum intellecta DEI, priuatim cõſeneſcere. Ita prorſus ambiunt mortales Imperia: neſcientes, quòd in ſublimi minor ſit
Ambitus dominandi. Vita priuata. — agentibus licentia. Sic Imperator Diocletianus, cùm ex Auguſto faſtigio uolens, in priuatam uitam conceſsiſſet: & à Maximiano conſorte quondam Imperij, qui eodem urgente Diocletiano purpuram inuitus poſuiſſet: ſollicitaretur reſumere quod ponebat Imperiũ: Reſpon
Diocletiani apophthegma. — dit. Si noſſet Maximianus, quàm ſint dulcia quæ meis manibus ſeui olera, ad Auguſtam dignitatem redire non properaret. Ego ex duobus, Vualdemaro, & Magno, ſortem prioris fortunatiorem putaui.
NOTA.

¶ Birgerius à fratribus Regno detruſus capitur. Poſt conditionibus liberatus, fratres capite ulciſcitur. Rurſum à Proceribus profligatus, Magnus filius pœnam luit. Caput. XXVI.

Birgerius Rex. II. — BIRGERIVS Magno ſuccesſit in Regno: incertũ quo ſanguine cretus. Nam Annales nihil horum reliquerunt. Sed hoc annotatum eſt. Dum Rex iam ſibi ſecurus regnare putaretur: ab Erico Duce captus, in uincula conijcitur. Secutus exemplũ Magni: qui peregrinatum fratrem excluſit, Regno occupato. Iſte germanum domi ſedentem, & nihil minus quàm à fratre timentem, cæpit: ut pernicioſo Magni exemplo, Regnum fratri ſurriperet. Quæ captiuitas multorũ extitit cauſa malorum. Erat autem tum poſt natum Chriſtum Annus circiter quintus ſupra mille trecentos. Ericus Daniæ Rex, cùm audiret indignam affinis ſui ſortem: de rerum mutatione cogitauit. Nam con

uocatis

uocatis in inſulam Cimbriç, Germaniç uicinis Principibus: omnes in uicem, aut cum ciuibus diſsidentes contraxit: factaꝗ multis laboribus inter omnes pace: magno auxiliariorum ſuorum ex Germania apparatu duxit in Suetiam: ut Birgerium Regem captiuitate laxatum, Regno reſtitueret. Vbi uenit: paratiſsimos ad arma reperit Birgerij fratres, Ericum, & Vualdemarū. Qui omnibus Arcibus præſidia Teutonum impoſuêre. Fruſtratus ergò Daniç Rex Ericus: cùm oppugnationes Arcium & urbium fruſtra intentaret: nemine in aciem prodeunte, cum iactura & re infecta reduxit exercitum. Poſt aliquot tamen annos, ipſi fratres ad cor reuerſi: recordantes quid egerint in fratrem ſuum Regem natu maiorē, quem Regno deiectum, iam diu clauſum ſeruauerūt: inito conſilio, euocatisꝗ ad hoc Regni Proceribus: quos putabant, Regni negocio rectè conſulturos: fratrem ſuum Regem carcere laxant: acceptis ab illo de impunitate ſacramentis: & conſtitutis ſibi ex ſententia Prouincijs in Regno, quibus pro captu ſuo magnificè agerent. Igitur Birgerius Regni ſceptra recipiens moderatur: filiúmꝗ Magnum, quod in formula compoſitionis conuenerat, facit Regni cōſortem: iubens illum, ſacro perunctum oleo, ſecum Regem appellari, quo de ſucceſsione ſecurior foret. Cùm autem iam ab olim uideretur iniuria, & obliuio totalis interijſſe earum rerum, quç pridem fratres in Regem moliebantur: altius cordi eius, licet diſsimulantis, inſedit memoria: Fratres iam nihil à fratre formidantes, iubet euocari, ut Decembria de more gentis Conuiuia inibi uocati cum Rege peragerent. Illi alacres adſunt, Regi ex fide complacituri. Rex conuiuio exhilaratos, militibus circumfundit, capit, & mox gladio cædi iubet publico. Res cūctis Proceribus execrabilis uiſa, omnes in uindictam excitauit. Itaquè facto agmine, Regem adoriuntur. Nec poterat illis iam in ſe conſpirantibus aciem opponere. Fugatus igitur, cum Regina, ceſsit qua potuit. Filium eius Magnum, iam Regem cōſecratum, in arce Steckeburg obſident, & arce capta, Magnum quoꝗ ſuæ fecere poteſtatis. Igitur ſacro coram illo Miſsali officio peracto, iubent, ſi libeat, expurgata primum ſacramentali confeſsione conſcientia, ſacris altaribus participari. Ille quod neceſſe fuit, æternæ conſuluit ſaluti, & in fine quod paſſi ſunt à patre patrui, gladio cæſus, capite plectitur.

Daniæ lib. 7. ca. 26. b.

Magnus filius Regni conſors.

Magnus Rex capite plectitur.

Magno Birgerij è uita ſublato, ſucceſsit Magnus Erici filius à Birgerio capite truncati. Quo uita functo, Kanutus Hallandiæ Dux ſuccedit: ambo & Suetiæ, & Noruagiç Reges, uirtute inſignes.

CAPVT XXVII.

MAGNVS ERICI Ducis, quem Birgerius capite

truncauit

truncauit filius,uoluntate Procerum ad Regnum ſublimatur: adole-ſcens ingenuæ uirtutis: qui uſqueadeò proſperatus eſt, ut adiuuante uirtute,fauente fortuna,paterno Regno Noruagiam quoq; conſocia ret,factus Rex duorum Regnorum.Quod unde factum ſit, memoria in Annalibus nulla extat. Hoc tamen quia factum ſit,non ſiletur. Te-nebat autem coniugem Ingelbugem: quæ illi peperit filiũ Magnum, duorum Regnorum ſucceſſorem. Nec diu ſuperfuit Magnus pater. quia circa Annum Chriſti Viceſimumſextum poſt Mille trecentos, ille in fata conceſsit. Relicta autem eius Regina, incertum quo fato, nupſit Kanuto Duci Hallandiæ: quem ex infimo Militiæ gradu, ad militarem Rex Daniȩ Chriſtophorus prouexit cingulum.Inde etiam ad Ducalem ſuſtulit dignitatem. Et quod faſtigium erat honorum, eodem operante,relictam Magni Regis Suetiæ,atq; Noruagiæ con-iugem duxit:factus adminiſtrator duorum perinde Regnorum.Pro-ceres utriuſq; Regni inuiderunt Duci,cognomento Pors. At ille uir-tute ſuperauit inuidiam. Ioannes Comes Holſatiæ, Chriſtophori fra-ter uterinus,ad eas nuptias properabat. Sed in famulitio eius ſuborta rixa,Ioañes Brocktorp miles, Comiti iunctiſsimus opprimitur. Qua re Comes intellecta, ſupra quàm dici poteſt turbatus, cœptũ iter in-termiſit,dum fidiſsimum ſibi uirum lugeret. Reuerſus in terram, op-preſſores eius omni ditione ſua proſcripſit: quantum potuit molitus uindictam in necem amantiſsimi militis ſui.

(Anno Chriſti. 1326.)

(Kanutus Regni adminiſtrator.)

¶ Kanuto adminiſtratore, Magnus iunior utriuſq; Regnorum Suecięe & Noruagiæ Rex, ſororem Eufemiam nuptui tradit Alberto D. Magnopolenſi. Caput. xxviij.

MAGNVS Magni filius, patri in Sueciæ atquè Noruagiæ Regnis ſuccedit: adminiſtratione agente ex ſententia Regis Danorum Kanuto, Duce Hallandiæ, uitrico Regis pueri. Sic enim expediebat rebus Daniæ: ut is Regnis duobus præeſſet, quem Rex Daniæ haberet in poteſtate: utpote quem ſua uoluntate creaſſet in eum ditionis modum: ut Dux eſſet, Reginæ quondam maritus. Magnus autem aliquandiu Regno cùm præfuiſſet: ſororem ſuam Eufemiam, deſpondit Alberto domino Magnopolenſi. Erat autem. xxxvi. ſupra Mille trecentos à Chriſto annus, cùm nuptiæ Roſtok Principali ritu peragerentur: cohoneſtantibus feſtam ſolennitatem multis, qui aderant Principibus. Ericus Dux inferioris Saxonię, militari tum cingulo, ſponſum Albertum exornauit. Peractis autem ſolenniter nuptijs: ingreſsi mare ſponſus cum ſponſa, Suetiam petiuêre. Traxit ſecum Albertus in ſocietatem nauigationis, Rodulphi Ducis Saxonię filium:

(Magnus Rex. IIII.)

(Anno Chriſti. 1336.)

filium:& Gerhardi Comitis Holsatiæ itidem Henricum filium. Cùm autem nauigantes Sueciæ propinquarent: obuiã habuere Reginam: quæ sponsum, sponsamq;, imò iam coniuges, Regaliter excæptos, secum perduxit in Regnum. Rex cunctis ad magnificentiam præparatis, uenientes hospitaliter ac benignè susçæpit. Aderat Engelbertus Tarbatensis ex Liuonia Episcopus, de rebus inibi ordinaturus. Quē Regni illius Pontifices honorantes hospitio, orabant, sacrum Missarum peragere officium. Tum Rex atq; Regina, de more sacro peruncti oleo, coronantur. Idq; legitimè expletum, exhilarauit omnes.

Nuptiarum corroboratio.

Prima militiæ suæ tyrocinia Rex Magnus cum Rußis exercuit, arcem Pekesar expugnans, præsidio Arci posito, uictor domum rediјt. At nō multo post Rußi Arcem denuò capientes, præsidium omne trucidant. Aquini filiј non expectatæ nuptiæ.

CAPVT XXIX.

INDE Rex Suetiæ bellum Rußis inferebat: obseditq; arcem insignem Pekesar: & expugnauit. Cumq; munitionē eius pro tempore roboraßet, imposito quadringentorum forti pręsidio: uictorem reduxit exercitū. Rußi autem ubi audiuêre, Regem in sua rediјsse: cùm eo præsente manum conferre non audentes: facto agmine, Arcem captam, & à Suecis inseßam, obsidione rursum uallant: & omni quo poterant apparatu diu oppugnatã, expugnant: omnes quos inuenêre ad unum trucidantes. Inde uerò aliquot transcursis annis, filio suo Aquino, quem Noruagiæ Regem fecit, despondit Elisabet, Henrici Holsatorum Comitis germanam. Eamq;, mißis ex Regni corpore Proceribus, iußit adduci. Pacta matrimoniј talia fuêre: quòd nisi Aquinus dictam puellã acciperet: omnes ilico Regni Proceres, sacramēto quod Magno Regi suo debebãt, essent liberi. Noluit enim Henricus Comes, germanam suam, trans mare fluxæ Suecorum fidei permittere: nisi illis forēt pacta firmata conditionibus, quas diximus. Nauigarunt cum accæpta puella Suetiam uersus. Sed ortus è contrario uentus, in portus Danię impulit nauigantes. Rex Vualdemarus cùm intelligeret profectionis causam: quòd in Noruagiã puella Regi nuptura deportaretur: animo secū uoluit: expedire Regnis, ut thorum illum filia sua teneret Margareta. Itaq; aduenis hospitaliter habitis, & adhibitis morandi causis, ne elaberentur asseruatis: Regē Suetiæ Magnum euocauit, filiumq; Aquinū. Itaq; tribus Regibus in unum conuenientibus cœpit agere Vualdemarus: quàm magno trium Regnorum comodo pax staret, iugalibus sacris sociata. Multis tandem uerbis id egit: ut Magnum Suetię Regem in eam pertraheret sententiam:

Arx Pekesar.

Aquini spōsalia.

Vualdemari uersutia.

ut Aquino filio Margaretam Vualdemari Danorũ Regis filiam sociaret. Itaq; conuentum est: ut Aquino mox iungeretur Margareta. Et nuptijs mox peractis, rem perfecere.

Suetiæ Proceres ob pacta nuptialia fide Henrico Comiti adstricti, summo candore pręstant quod erãt polliciti. Magnus Regno depellitur, Albertus Rex declaratur. Caput. xxx.

SVETIAE Proceribus ad omnia cõturbatis: quòd fidefragi uiderentur: simul commiserati nobilẽ puellam, quam terris suis eduxerant: quòd sine causa abijceretur repudiata prius, quàm ducta. Sed conuersa est mox in luctũ cythara. Nam ea solennitate iure sponsi, Blanca Regina Suetiæ, & Christophorus unicus Vualdemari filius, diem suum obierunt. Suetiæ autem Proceres mox ipso facto soluti sacramento, quod Regi suo debuerãt: de implẽda fide cogitabant. Erant autẽ, ut dicere cœpimus, pacta dotalia, firmissimis, & maximis uallata pœnis. Nam si de parte Henrici Comitis impedimentum daretur, quo minus sponsalia in nuptias implerentur: arcem Calmeren, quam de Regno Suetiæ tenebat Henricus Comes in pignus, amitteret: & rursus sexaginta milia auri talenta persolueret. E diuersò, si de Regis parte staret, quo minus implerentur nuptiæ: ipse Regno cederet: & omnium sacramenta ab illo laxata, ad Henricũ Comitem transirent. Contemptus uidebatur inter Reges Comes. Sed id agebat uir ad arma natus: & qui fortunã suam per multas terras expertus, ubiq; fortissimus, & fortunatissimus haberetur: ne posset contemni. Ergò missis in Regnum literis, Proceres commonefecit, sub honore militari: ut dicto parerent: quod nisi facerent, apud omnes Principes infamiam eorum denudandam. Mouit bonos uiros iusta expostulatio: & ad eum nauigantes uenerunt: se paratos ad omnia quæ uellet offerentes. Nec enim fidei suæ detrimentũ passuros: nec honori unquam derogaturos. Adierunt Henricum Comitem in Holsatia: Regnum illi ex pacto fœdere deferẽtes: sese illi parituros ad omnia polliciti. Aderant autem & Pontifices duo, Lincopensis Archicamerarius: & Vexorensis proximus Regni Consiliarius, Dñs Carolus de Thusten Regni Marscalcus: Nicolaus Stursen dapifer: Ericus Karlsen Camerarius milites: cum multis eiusdẽ Regni honestis militaribus: qui se ad sanguinem impleturos fidem spoponderunt. Ille actis gratijs super implenda fide, se Regno testatus imparem, illos remisit ad Albertum Ducem Magnopolensem, socerum suum: quòd eius nuper filiam relictam Ludouici Marchionis coniugem duxisset, ut quoniam nati essent eius filij ex Eufemia Magni sorore, non alieni ad Regnum uiderentur.

Christophori & Reginæ Suetiæ mors.

Offertur Regnum Henrico Comiti.

rentur. Quencunq; illi ex tribus eius filijs, Henricū, Albertum, Magnum, elegerint: in eum se ius suum omne refusurum. Illi deligunt Albertum ex tribus medium. Cumq; illo, instituta ex Vuernouia nauigatione, multa cincti manu militari, perueniunt in Calmeren. Inde mouentes in Halmis, prompte recipiuntur: uolentibus cunctis, ut testata fides impleretur. Permansit Albertus in Regno. Interim euocato ad causam Magno: ut si posset, se tueretur. Cùm minime compareret: & in ipsa Quadragesima, in solito conuentionis loco, omne Regni consilium conuenisset. Iterum euocato Magno: nec comparente, in eius contumaciā recensitis culpis, quas de lecto libro legitimarūt: Magnum solenniter Regno destituerunt: pronunciantes, neminem ex uniuerso Regni corpore, sacramentis eius in reliquum deuinciri: & unanimi consensu Albertum eligentes, Regem constituerunt: & ab eo accæptis, & deinde præstitis sacramentis, Regem suum declararunt.

Albertus Sueciæ Rex.

Regno destituitur Magnus.

¶ Magnus Alberto uiribus impar, Regno lubens cedit: petens Gotia occidentali saltem donari.

CAPVT XXXI.

ALBERTVS igitur Alberti Magnopolensis Ducis filius, Rex creatus: pro iure suo Regni negocia sollicitus obibat. Magnus autem ubi se destitutum audiebat: cōtractis quos ex multis reliquos habebat amicis: questus in se coniurationem factam, armis esse uindicandam. Vocatoq; in auxilium de Noruagia filio, arma mouit in Albertum. Sed nihil potuit: omnibus ex certa prouidentia constitutis, ut neq; portus, neq; arces ullas sibi parentes inueniret. Vbi armis ergò non potuit: per communes amicos rem in tractatus amicitiæ coniecit. Conuenêre in locum constitutum: Albertus Rex cum patre, Principibus, & Regni Proceribus ex una: Magnus cum his quos reliquos habuit ex amicis, & à filio suo de Noruagia transmissis. Ibi primùm lachrymabiliter casum suū Magnus uerbis fecit commiserabilem. Et ubi responsum pro rebus accæpit: ipse sua uoce subiecit. Ego inquit mi Alberte, quando in me Deus tantū uoluit fortunæ permittere: ut in planum ex Regio fastigio descenderem: non uiuit hodie mortalis quispiam, quem tibi putem ex animo meo in Regnum istud præferendū. Quid enim? Num tu, atq; Aquinus meus, eodem gradu consistitis? Ille ex me Patre, tu ex sorore geniti: eosdem auos numeratis: ille ex me patre, tu à matre, mea sorore. Igitur quamuis non desint, qui arma mihi promittant: tamen ecce libens tibi de Regno concedo. Tu mihi eam refer uicem: quando amplissimum Regnum in conspectu est: ut permittas occiduā mihi Go-

Magnus ad Principes.

tiam ad uitę tempora. De reliquo tu tibi consule. Visa est Oratio eius lachrymis plena: & mouit uniuersos, præcipuè uerò Albertum. Iussitq; benè de se sperare Magnũ. Sed quoniam Aquinus ibi filius non aderat, non potuit res tum consummari. Conuentum tamen: ut in aliũm iterum locũ atq; diem cœtum cogerent, præsente Aquino: ut tum res omnis ex sententia descinderetur. Interim quietem ageret: nihilo turbaturus Albertum. Ita discessum est. Redit Albertus Regis pater in Germaniam.

¶ Magno defuncto, Comitias in Vuismariam Rex conscribit. Margareta Albertum bello superatum, septenni carcere detinet. Caput. xxxij.

IPSE Rex auctus armis, nauigauit in Phinniã. ut contumacem prouinciam perdomaret. Cumq; ad constitutum diem omnia constarent ex sententia, Magnus conquieuit: & Albertus Rex oĩa pro iure suo tenuit per multos annos pacificè. Iamq; dudũ confirmatus in Regno, cùm defuncto Magno nemo superesset qui obganniret: ipse Rex solẽni ac Regio instructus apparatu, in Magnopolim suam enauigauit: ibiq; Curiam indixit in urbe Vuismaria cunctis Principibus Germaniæ inferioris. Confluxêre quicquid erat Nobilitatis, ab Hercinijs mõtibus ad mare, Marchiones, Duces, Comites, & quicquid ubiq; erat præcipuũ. Et primùm quidèm ratio habita est in Concilio communiũ temporũ: ut pax et tranquillitas inter omnes seruaretur. Inde conuiuijs & solennitatibus indutũ est: Hastiludia, Choreę militares, Domicellares ludi, fœminei plausus ubiq; resonabant. Concurrerãt ad festam solennitatẽ de longinquo plurimi, res nouas quas nunquàm antea uisuri. Non erat qui tristiũ rerum ullam memoriã faceret. Omnia in splendoribus & magnificis apparatibus, & multiplici Principum ac Dominarũ honore agebantur. Cùm autem Albertus iam annis circiter sex & uiginti egisset in Regno: & multa fortiter, prudenterq; constituisset: obiecit ei fortuna hostẽ intolerabilem. Nam Margareta Daniæ Regis Vualdemari unica filia, post patrem administrauit idem Regnum strenuissimè. Defunctoq; post aliquot annos Aquino Noruagiæ Rege, marito suo: cum paruulo suo Olauo, duo Regna iã gubernabat. Et cùm ille quoq; in primis adolescentię annis in fata concessisset: iã sola duobus pręfuit Regnis, mulier prudentissima: Regi Suetię Alberto se obiecit. Is enim opportuno loco, ut Regnum suum ab incursione tueretur: Arcem erexit, ac communiuit. Margareta arbitrata hoc sui iuris esse præiudiciũ, quòd sui nõ ut prius uada, atq; amnes liberi permearent: firmauit & illa Arcem ex aduerso, ut commeatus intercluderet uiam, importandi in Arcem

Comitiæ in Vuismaria.

Margareta duorũ Regnorũ Regina.

Belli causa.

cem Regiã. Ea res primùm iurgia excitauit Præfectorũ. Inde crescentibus odijs utrincꝫ, res prodijt in apertũ bellum. Contracta ualida armorũ auxilia. Nã Regina ex duobus Regnis quicquid habuit Nobilitatis in arma uocauit. Rex autẽ suis è Regno copijs, addidit ex Germania auxilia plurima. Ita paribus animis ruitur in bellũ. Iam productæ acies stabant: ut alterno aspectu sese contemplarentur. Palus erat inuia, quę alternos disclusit. Nonnulla uada, quę non omnibus erant comperta. Hęrebant Dani: expectantes, si fortè Rex prior transitũ pararet. Necꝫ ille festinabat. Attamẽ maior animis fiduciã ex Germanorũ quę ducebat auxilijs trahens, prior ingreditur paludosum iter. Ibi cum suis tot implicatur difficultatibus: ut hostibus uiã panderet ad uictoriã. Præliatũ tamẽ est acriter ab his, qui ęquis constitere locis. Sed hæsitantibus in profundo paludis, nulla erat facultas uires exercẽdi. Itacꝫ uincuntur, cæduntur cꝫ Regij. Ipse Rex, cũ Erico filio capitur: & Reginæ seruatur intuendus. Illa expectatione prælij suspensa, demorabatur nunciũ, de euẽtu in Arce Vuerdingburg. Vbi audiuit suorum felicẽ pugnã: captumcꝫ Regem: ascenso curru contendit in Bahusen: ubicꝫ iussit adesse captiuos. Rex ipse cum filio iubetur carcere seruari. Cæteros Nobiles, accæpta de more fide, laxari iussit. Tũ prima nocte ita cũ Rege agitur: ut uolens duas Arces in manus Reginæ consignaret: Axeburg nouã Arcem: unde omnis mali prodijt origo. In hac captiuitate septẽ ãnis Rex perdurauit. cùm multa interim per Principes, percꝫ ciuitates maritimas super eius relaxatione agerẽtur.

Daniæ lib. 7. cap. 41. b.

Capitur Albertus cum Erico filio.

¶ Ignis de cœlo, & mare desæuiunt in Stoxholmenses. Ioannis Ducis Stargardiæ naufragium, eiuscꝫ pro liberando Regio studium. Caput. xxxiij.

MARGARETA Aquini Noruagiæ Regis relicta, Vualdemaris Danię Regis filia: duobus antea possessis Regnis, iã uictrix, tertium Suetiæ Regnũ duobus coniunxit: & ex illo die penè semper permansere coniuncta: Noruagia nunquã discrepãte. Licet Suetia aliquoties se tentauerit seiungere: redijt tamẽ ad eam unionẽ, quam triũ Regnorũ Proceres sentientes Regnis profuturã, unanimi consensu seruandam constituerunt. Erat septimus post Mille quadringentos à Christo annos: cùm Stoxholm, insigne Suetiæ emporiũ, insigni affiiceretur clade de cœlo. Nam fulmine tactum oppidũ, penè totum conflagrauit. Perierũt incendio ad mille sexcentũ homines. At miserabilius est quod sequitur. Fœminæ plures, & sine numero puellæ, nauibus res suas inuexerant cũ paruulis. Aderant & uiri non pauci. Prius quàm soluerẽt, ingruebat promiscuũ uulgus, incẽdia declinãs: & oppletæ tanta multitudine, naues subsederũt: merseruntcꝫ omnem illam

Trium Regnorũ unitas.

Anno Christi. 1407.

Fulminis de cœlo flagratio in Stoxholm.

multitudinem. Res calamitosa sine exemplo. Sed hęc postea. Interim Ioannes Dux Stargardiæ unus ex captis: posteaquàm ære captiuitatem suam luisset: exercitum parauit in Suetiam traijcere: præliaturus cum Danis, ad liberationem Regis cognati sui. Vbi autem expeditis omnibus, copias nauibus imposuisset: ingressus nauigationẽ, grauis exorta tempestas, classem disiecit. Vna in cõspectu nauis ex grandioribus, mari ĩmersa perijt: multos absorbẽs ex fortissimis. Altera quædam, Magistri culpa ac dolo, an ui tempestatis, incertũ, in Calmeren perducta, capitur ab his, qui iam Reginę paruerũt. Nam omne penè Regnum, præter unam ciuitatẽ Holmensem, quę sola fidem Regi seruauit, cum paucis, iam se ad Reginam contulerat. Ioannes Dux, lacera uix classe in sua reuertitur. Nam multi suorũ ui tempestatis in portus adacti, hostibus ludibrio fuere capti. Ita magnis sumptibus tũ instituta naualis expeditio, in uacuũ cessit. Rex tum nihil laxamẽti exinde persensit. Operępreciũ est cognoscere: quid tantũ Regnum, tam subitò auerterit Regi suo: ut cum fortuna uertente, fides penè omniũ uerteretur aduersus ea, quę iamdudũ præstitere sacramenta. Certè nouitatum cupida semper inuenta est ea natio. Quàm feruẽti ergò principio Regẽ suum intulerunt Regno: tam tepido nunc, languidoq; conamine defendunt. Pertęsi, ut apparet, Germanici iamdudũ Imperij, ad Reginã inclinauêre. Ita factæ sunt Regis partes duriores. Nã cùm nulli, uel pauci starẽt in Regno pro Rege: soli exteri difficulter poterant aliquid in tria Regna iam planè consentientia. Attamen Ioannes idem Dux, cum duobus filijs Ioanne, & Vlrico, multaq; manu militari: accedentibus auxilijs ciuiũ Rostoxensium, et Vuismariensiũ: qui pro Rege, suo utiq; Principe, & nauibus, & armis, et ære & corporibus militabant. Ergò circa festum Assumptionis Mariæ nauigantes: primùm ingressi insulã Bornholm, naues sua præda stipabant. Inde in Gotlandiam ducentes, idẽ factitarunt. Iam in Suetiam mouentes, contenderũt in Stokxholm: quod solum oppidũ Regi parebat. Dani autem duo præsidia erexerant aduersus oppidum. Sed Dux inita oppugnatióne: unum fortaliciũ facilè deiecit: & ciuitatem ingressus, & egressus ad libitum, secundo quoq; expugnando inuigilabat. Sed erat ibi durior labor. quòd in altissima rupe firmatum, non erat aditu facile: fame tẽtabat expugnare circumsedẽs. Id ueriti Dani, petito colloquio, rem in treugas conijciunt, ad proximum diem Pentecostes. Quòd si institissent cœpto labori, facilè expugnato præsidio, uiã sibi magnam ad laxandũ captiuitate Regem aperuissent. Tum autẽ treugis contenti, rẽ suspensam reliquerũt. Ciuitates aũt Rostok, atq; Vuismaria, pro suo Principe laxando, cùm non alia cernerent remedia: pu-

Ioannis Ducis naufragium.

Præsidium oppugnatur.

blicis

blicis per terras edictis euocarunt oēs ad prædam ſuapte fortuna: ſuo lucro, aut damno in tria Regna militaturos: portus & urbes ſuas illis patere. ut prædā inde abſtractā ibi partirentur, diſtraherentq́ pro arbitrio. Confluxit tanta hominū undecunq́ colluuies: ut mare implerent orientale. Et inſtitutis ſæuiêre prædationibus terra, mariq́. Sed euenit quod neceſſe fuit: ut tanta mortaliū ſine ordine, ſine ſuperiore, ſine autoritate multitudo, ſua abuteretur licentia, paſsim ſine diſcrimine rapientes: hoſtis, an fœderatus, in æquo ponebant. Cùm uerò nihil hoſtile occurreret, uel intentata præda malè cederet: quicquid in mari obuium fuit, hoſtile erat illorum interpretatione. Vitaliones ſeſe appellauêre, dum mare tenerent infeſtum, poſteaquàm ſemel prædę dulcedo illis innotuit. Memoratæ urbes, & ſi merciū raptarum inuectione, non parū lucri ſentirent: tamen quia res ſine diſcrimine miſcebantur: nec potuêre illi ſemel permiſſam licentiam facilè reuocare, neq́ facultatem refrenare: uicinarum urbium odia, et longinquorum mercatorum, non iniuria meruerunt. Prædationes admittuntur. Vitaliani.

¶ Albertus Suetiæ Rex certis conditionibus unà cum Erico filio ſeptenni carcere eximitur.

CAPVT XXXIIII.

ANNO QVI tum proximè ſequebatur (erat enim nonageſimus quartus poſt mille trecentos) urbium maritimarum Conſilia ſuos miſêre Oratores in Daniam: tractandi apud Reginam gratia, pro relaxatione Regis Alberti. Erat tum Regina Halſinburgi: eò contenderant qui miſsi fuêre: & impleuêre ſedulò mandata. Intereà Dani, atquè Germani, quodam in loco exoriente rixa, conuolarunt in arma: futuraq́ uidebatur cædes maxima omnium Teutonum. Id metuens, uolensq́ præuenire quidam ex Oratoribus, urbis Sundenſis Proconſul: feſtinauit in Arcem, nunciare Reginæ periculum quod imminebat: accitis fide publica Oratoribus. Vidit illum Danorum quiſpiam properantem: gladio aggreſſus infeſto, caput ſecuit dimidiatum. Ille cadens moritur. Cæteri in naues feſtinauêre, abitum ſuum maturantes. Ita tum res permanſit intacta. Proximo autem anno, cùm res in eodem ſtatu permaneret: & Regnum totum Suetiæ, oppido STOKXHOLM aduerſaretur: quod ſolùm in fide Regis permanſit: nec egredi ciues ſinerentur, incluſi hoſtibus: nec importari ſinebant urbi commeatus: itaq́ ad famem res in oppido uergebant. Quod ubi Vitaliani cognouêre: ex portubus urbium Roſtok, et Vuiſmari naues octo grandes, frugibus & reliquo commeatu ſtiparunt: amicis importaturi. Erat autem bruma imminens. Nauigationem ingreſsi ſub Magiſtro Orator occiditur inſons.

Hugone omnium Capitaneo, aduersis flatibus Suetiam apprendere non ualebant. Dani quoque mare tenuerunt infestũ: urgentes quos ui derant pro ciuitatibus & Rege laborare. Incidit autẽ proximis noctibus uehementissimum gelu: ut etiã rigenti in mari glacie, naues firmarentur. Hugo futuri prouidus: ex suis per glaciẽ quodam per proxima nemora demittit, qui trabibus elatis, naues uallarẽt; superfundentes continuò aquas, quę in glaciẽ mox duratæ, inexpugnabiles fecêre naues. Iam in eũ modũ durata erat glacies, ut pedestri itinere Dani circumfusi, oppugnarẽt naues. Sed nihil profecerũt. Machinas adhibere uolebant. Cattos uocant, quorum de summitate tela in naues conijcerentur. Id præsentiens Hugo, iubet in uesperũ inscindi glaciem per circumitum nauiũ. Aderat fortuna. Tenui tùm renascenti glaciei, nix supercecidit, ut nullum haberet hostis Danus discrimen. Admouêre tentabat nauibus machinas, ubi uenerant in locũ fraudis, demerguntur oẽs qui aderãt, de nauibus sublato clamore Cas, Cas, ad insultationem pereuntium. Quamprimum autem soluta est glacies, in portum optatum naues peruenêre, consolationẽ importantes fame laborantibus ciuibus amicis. Proximo tamen anno, qui cœpit esse septimus à captiuitatę Regis, urbium maritimarum Oratores Lubeck, Sundis, Gripensis, Turrianensis, Elbingensis, Gdanensis, Renaliensis, ex placito Reginam in Luitholm conuenerant, apud eam de laxatione Regis laborantes. Post plurimam autem rerum & uerborum altercationem, conuenerant in hanc formam. Vt septẽ memoratis ciuitatibus, Regina Regem Albertũ, cum Erico filio consignaret liberum. Ciuitates fidem facerent Reginæ, quòd infra triennium, Rex ad uoluntatem Reginæ se ære lueret. Ni id faceret: tum memoratæ urbes, ipsum Regem cum filio in manus redderẽt Reginæ sine dolo. Probauit conditionem Albertus. Sed ut securitas quoque esset Ciuitatibus, fidẽ daturus Rex, literis & sigillo suo roborauit: urbem Stokxholm, cum arce sua fore in manibus Ciuitatum. Eo pacto, nisi infra triennium pactis conditionibus satisfaceret, ipsi arcem cum urbe, Reginæ contraderent. Habebant autem Ciuitates in ea formula arbitrium, ut nisi pareretur, aut Regem cum filio reddere, aut sexaginta milia marcarum argenti persoluere, aut arcẽ cum oppido, Reginæ in manus tradere. Quæ res tertio capite uiam fecit promptissimam. His pactis conditionibus, Rex captiuitate laxatus, cum urbium Oratoribus in Magnopolim, cum filio reuertitur.

Stratagema nauale.

Mergũtur Dani.

Conuentio eximendi Regis.

¶ Albertus Stokxholm cum Arce, Reginæ ditioni tradit. Ericus Pomeraniæ Dux à Regina adoptatus, tribus Regnis Rex præficitur. Caput. xxxv.

Cum

Cum Rex Suetiæ Albertus captiuitate laxatus, nuptijs nouis sibi consuleret: filioq; daret coniugem filiam Ducis de Vuolgast (quod in Saxonia, & Vuandalia diximus) currebat interim, & ad finem inclinauit constitutum triennium. Tum Ciuitates septē, quæ fidem suam obstrinxerant, Regem commonuêre: ut quoniam arbitrio suo permissum esset, ex tribus unū deligere. Aut argentum persoluere sexaginta milium marcarum. Aut urbem Stokxholm cum arce tradere: Aut in captiuitatem redire: quod illorum præferret. Ille, quòd nemo dubitabat, se quàmminimo decreuit laxare incommodo. Literas ergò dedit ad Ciues Stokxholm. Gratias egit de fide ad extremum impleta. Semper fuisse illi in animo: uitam prius efflare, quàm ab illis discedere. Necdum posuisse spem, ad illos aliquando meliore fortuna redeundi. Nunc tempori cedendum, & necessitati. quando non est alia uia perueniendi ad id, quod quæritur. Tradant se Reginæ in præsentiarum. Meliora futura tempora, quando illos non pœnitebit seruatæ ad finem fidei. Eas literas cùm tenuerunt urbium memoratarum Oratores, in Suetiam se contulerunt. Et primùm admonita, ut par erat, communitate urbis Stokxholm: Reginæ ex pactis conuentis, ad fidei suæ impletionem, & Regis plenam & effectualem liberationem, oppidum cum Arce tradiderunt. Nec enim tam facilem Rex inijsset de tanto Regno transactionem: si aut fidem in Regni Proceribus reperisset: aut filium suum, quem pro se Regem destinauit, diutius habere meruisset. Hic erat exitus belli acerrimi. Cùm enim post duos annos laxationis suæ in fata concessisset: omnem spem recuperandi Regni abiecit Albertus, sua contentus Magnopoli. Tenebat tamen Albertus Gotlandiā Insulā: de qua in fœdere & pactis nihil cautum erat. Eam autem domui Teutonicorum in Prussia, fratribus Beatę Mariæ, Albertus uendidit. Proximo autem anno, pecuniam expromissam, in Vuismariā attulerunt, & missis cum eo certis qui præsentarent iuris, eiusdem tum plenariā sunt adepti possessionem. Margareta autem trium Regnorū iam potens Regina, omnia Regna industriè administrabat, nec erat qui illi contradiceret, quod nulli interim Regum potentissimorum contingere potuit. Sed erat singularis in muliere hac prudentia, qua omne consilium Procerum ita sibi deuinxit, ut omnes illi parerent ad nutum. Cùm autē consenuisset, tranquillitati suæ studens (quod & in Dania recitauimus) magno omniū Procerum suorum pręhabito consilio. Ericū Pomeranię Ducem adoptauit in filiū. Is mox unanimi oīm consilio Rex delectus, triū pariter Regnorū, longā retrò Antiquitatis renouās memoriā, assequitur, ut unis Rex.

Albertus ad Stokxholmen.

Stokxholm Reginæ traditur.

Erici mors.

Daniæ lib. 8, cap. 1, a.

Anno Christi, 1411.

Ericus, V I.

ut unis Legibus, tria Regna teneret: & quod est mirabilius, Mulieris beneficio.

¶ Ericus susceptis Regnorum gubernaculis, in Suetia aliquandiu commoratus, tranquillum Regnũ reppetit. Dehinc cum Ducibus Slesuici & ciuitatibus maritimis colluctatur, &c. Philippa Regis uxor in Suetia moritur. Crebræ exactiones, Regem Suedis inuisum faciunt. Caput. xxxvi.

ERICVS inter trium Regnorum iura, quæ adoptione quæsiuit, etiam Suetiam tenuit: satis ibi quietus in primordio res expertus. Cùm interim Ducibus Slesuici, et Ciuitatibus maritimis, quę uocantur Vuandalicæ, colluctaretur: in Archiepiscopo tamen Vpsolensi nescio quid deprehendens: misso ad urbem Romam speciali nuncio, ipsum accusauit. Cõuictumq; Papa destituit Archiepiscopatu: & fratrem quendam Ordinis tum noui S. Brigittæ, surrogauit, uirum deuotioni deditũ. Qua nunc sola, Ecclesiæ tenẽtes arces & prædia, non reguntur. Cætera illi per Suetiam diu fuere quieta: usqueadeò, ut Regina coniunx Erici Philippa, Regis Portugalię filia, ibi frequenter commaneret: exosa tumultus bellicos: non satis amans Regis mariti mores. In Suetia ergò considens: post multum ibi temporis elanguit, & uitam finiuit, sepulta in Vuastẽ. S. Brigittæ nouo Monasterio. Ericus autem Rex, quo illius memoriam ibidem cõhonestaret, largitus est loco memorato, largam de tribus milibus Nobilium eleemosynã. Cumq; Rex intẽtus diu maneret diuturno bello, quod illi foret cum Ducibus, Slesuici Comitibus Holsatiæ, multis interim ad neruum belli, ut fieri solet, indigebat: quapropter crebras in populum ponebat Collectas, emunxitq; argẽto tria Regna, præcipuè Suetiam, quæ aliis opulentior uidebatur. Quòd etiam longius posita, excursionibus maritimis non ita ut Dania pateret. Hanc crebram exactionem nouorum semper censuum, & impositionum, primùm dissimulauêre, si fortè finis esset. Inde grauiter tulere Regni Proceres, indolentes suis uisceribus, alienam ali sæuitiã. Primùm murmure, deinde aperta indignatione suam testati sunt impatientiam. Aliquando literis, quandoq; etiam nunciis missis eam apud Regem causam egerunt: Miseraretur pauperum laborẽ, quos de Suetia plus aliis euisceraret, Diu se per patientiam tulisse, Regnum ære exhauriri, sed ubi ad sanguinem usq; emungitur, tempus fore expergiscendi: Alleuiaret manum suam, & onera minueret. Alioqui non se uidere, quibus uerbis placarent insurgentem multitudinem. Omnia accæpta sunt summis auribus, nec ad corda penetrauêre.

Vpsolen Archiepiscopus deponitur.

Reginæ Erici mors.

Molestæ Regis Exactiones.

¶ Grauis

¶ Grauis seditio in Suetia suboritur. Cuius, nomine assertoris, Patriæ libertatis, se ducem ipse Engelbertus ingerit, qui æmulatione nobilis adolescentis interfectus est. Rex seditionem sedaturus in Suetiã nauigare parat, at naufragium potitur. Ægrè dehinc in Daniã reuertitur, Regnorũ sceptra deposuit, multos post annos in sua Pomerania, fato concedens. Caput. xxxvij.

VBI nulla facta est rerum mutatio: Engelbertus quidam ex Nobilitate uir præcipuus, cùm Procerum penè omnium & plebis consentaneum murmur non ferret, Ducem se rebellionis professum, cunctis exhibuit. Concurrerunt ad illum omnes pro libertate uoluntarij, stipantquè latera, secuturi in omnia ad quæ ille ductaret. Magna igitur manu conflata, Arces & oppida quę pro Rege stabant expugnauit. Spontaneos et dedititios in libertatem Regni iurare adegit. Professus, non suam se dominationem, sed ueteres Regni consuetudines & libertates quærere. Danici generis Præfectos amouit: Sueticos substituit. Ita penè iustæ dominationis specimen præferebat. Sed modestia effecit, ut non se dominum, sed libertatis assertorem dicens, diu sustineretur & à populo, & à Magnatibus. Rex Ericus ubi intellexit, literis ad eum datis, primùm de temeritate non creditæ administrationis: inde, quòd auderet, destitutis Arcium Præfectis à Rege constitutis, alios sibi placitos surrogare, increpabat. Grauissimè inde increpuit, quòd fidei præstitæ, & iurisiurandi inmemor, illa moliretur, quæ illi, & omni suo generi, & assectatoribus perpetuam inferrent perniciem. Nihil profuerunt literæ, ubi iam processum erat à solita tranquillitate. Igitur quantæcunq; forent minæ Regales, Engelbertus in cœpto perseuerauit. Rex præsentia opus esse arbitratus personali, si fortè uel Proceres, uel Populus reuererentur præsentem, quem absentem contempsere, profectionem instituit in Suetiam. At ubi mare nauigaturus ingreditur, exorta grauissima tempestate, una de grandioribus nauis commissa, procellis soluitur, centum ac sexaginta uiris mari demersis, pauci fragmentis enatauêre. Ipsa nauis Regia non pauciores experta fluctus, eò prouehitur, ut Rex in scapham descendens, ægrè euaserit periculum. Illa etiam naui cum eis, qui remansere, in conspectu Regis penitus diuulsa. Peruenit inde Rex utcunquè in Suetiam, & concursu ad se, ut sperabat omnium, uel maioris partis facto, facilè sperabat placare tumultuantes, aut etiam si perseuerarent, exercitum congregare. Sed longè illum fefellit opinio. Omnes à Rege auersos habuere animos,

Daniæ lib. 8.cap.18.

Naufragiũ fit cap.19.

Engelberto

Engelberto inhærentes. Quod ubi Rex experimẽto suo didicit, nihil ratus morandum, propter capitis periculum, quod imminere formidabat, celeri se subductione in Daniam receptabat. Sed cùm res illo diu ordine in Suetia gererentur, Engelbertus autem non Rex, non Dux, sed libertatis assertor ab omnibus haberetur, incidit (quod fieri solet) æmulatio, quæ in necem dicti Engelberti, quendam iuuenẽ potentis militis filium armabat. Qui capta quam seruabat opportunitate, cæcidit Engelbertum, & nihil tale timentem oppresit. Indignati Proceres, uindictam parauêre. Sed ea erat patris potentia, et Arcium munitio, ut sine grandi labore nihil possent. Omissa igitur in tempus ultione, de oppugnandis quæ uastabant oppidis & Arcibus, quas adhuc seruauêre Dani Regi parentes, agebant. Dumq; de præficiendo iterum Capitaneo secum deliberant, nec facilè reperiretur, qui inuidiam nominis subiret, quę res in magnã moram coniecit suffectionem, Intereà Rex Ericus, audita morte rebellantis Engelberti, misit solennes Oratores in Lubecam, & uicinas urbes, oratum: ut rem inter se, ac Suetiæ Proceres ad pacem reformandam interciperent. Nec dubitauêre Ciuitatũ Concilia, Regijs postulationibus annuere. Nam missis ex suo quæq; ciuitas Concilio uiris probatis in Suetiam, causam omnem in disquisitionẽ posuerunt. Et post multa in omnem partem allegata, in eam peruenêre sententiam, eamq; pactis firmauerunt. Vt Ericus Regni Suetię gubernacula in ceterum teneret. Sueticos in Regno Arcibus præficeret, non Danos. Regium censum, cùm ibi præsens adesset, totum acciperet: absens, dimidium. Veterem oppidis & uillis libertatem, Mercatoribus undecunq; uenientibus, sua priuilegia seruaret. In eum modũ compositis rebus, Oratores in sua alacres redierunt, uotorum compotes effecti. Deinde tamen tales in Regno Regi difficultates emerserunt, ut ceruices Regni gubernaculis subducere cogitaret. Nam Dani ad exemplum Suecorum Regem cõartare incipientes, pertæsam illi fecêre Regni negociationem. Vnde collectis quę uoluit de Regno secum exportare rebus, in Prutziam enauigauit. Inde in terram suam concesit. Reuocatus, non paruit. Connisus est tamen, suum in locum, unũ ex fratruelibus, aut nepotibus Regem sufficere. Vbi non admittitur, omnibus se Regni negocijs abdicauit, & in Pomeraniam concedens, ibi consenuit, multos superuiuens annos.

Opprimitur Engelbertus.

Concordiæ pacta.

Daniæ lib. 8. ca. 20. 21.

Anno Christi. 1438.

¶ Christophorus Bauariæ Dux, Rex trium Regnorum eligitur. Naufragio thesaurum Suetiæ perdit. Tandem quiete fatis cedit. Caput. xxxviij.

Christophorus Rex.

CHRISTOPHORVS Bauariæ Dux, quòd proximo sanguine

mo sanguine Regem suum cõtingeret (erat enim sororis Erici filius) Procerum uoluntate, ut cæterorum, sic Suetiæ quoq; Regno præfici tur: electus, introductus, coronatusq; ex soleñi ritu. Iam enim triũ Regnorum Proceres, repetita uice conuenerant: Regem unum, Regnis tribus præficere. Sic enim temporũ tranquillitati maximè consuleretur. Nam trium Regum facile est consensum dirimere. Sæpè ex contemptibili re, potest maximũ bellum excãdescere. Ita omnes in Christophorum consensere. Qui ubi coniugẽ de Nobili Brandenburgensium domo accepisset Dorotheã, nostri quoq; temporis Reginã: nullam tamen fecit Regni successorem. Quod aũt ad Suetiam attinet: nihil in diebus suis innouatũ est. Conterritus ille pactis prioribus, nihil commouit. Gotlandiam aũt insulam, Suetię coronę attinentẽ, Ericus Rex solam ex omnibus Regnis sibi retinuit. Mirum quomodo in ius suum uenerit: quam, ut diximus, Albertus Rex Suetiæ, domui Teutonicorum fratrũ in Prusia uendidit. Sed est, quod sæpè repetimus: Terras & Regna, insulas cum urbibus, non legibus, sed armis quæri, atq; defendi. Vnũ hoc de temporibus Regis huius in memoriã retulerunt. Venit in Suetiã Regio apparatu: ostensurus se populo suo, ut Regem se meminissent habere. Et sacris ritibus per Ecclesiã de more peractis: ubi Proceres conuiuialiter ex consetudine regionis accæpisset: iã rebus omnibus compositis, cùm omnia in naues reportarẽtur: comportati sunt etiã thesauri Regij, à tantis añis collecti, pro rata sua Regem tangentes: ut exportarẽtur. Iam nauigatio in Daniam instituitur. Ibi exorta tẽpestas sæuissima, naues Regias uariè iactauit. Vnã, quæ aurũ & argentũ, cum cæteris Regij apparatus insignibus uectabat, in oculis suis mergi Rex ipse conspexit. Ita non solùm inde non auctus opibus redijt: uerùm etiam plurimis, quos Regno intulerat amissis. Sed & intercidit ei tũ etiam preciosior in Amicis & fidelibus, quos naufragatus amiserat, thesaurus. Cætera in Regno Suetiæ per eius tempus omnia fuẽre quieta.

Anno Christi. 1445.

Autoris coætaneum tempus.

Daniæ lib. 8. cap. 24.

¶ Sueci à pactis discedentes, Regem ipsis Carolum Kanuti: Dani & Noruagij Christiernũ deligũt. At ille Regno cedens, hic trium Regnorũ regimini pręficitur. Cap. xxxix.

CVM aũt Christophorus rebus excessisset humanis, iterũ Proceres de communi placito tribus Regnis unũ præficere Regẽ maturabant. Sed alia mens erat Sueonũ. Illis ex re uisum est, à pactis discedere. ut suo Rege constituto, intra Suetiã suis uiuerẽt legibus. Posuit illos cõmouere Erici memoria, exorta Regni turbatio. Nec sub Christophoro emendata. cùm sub Præfectis ageret: Regem non cernerent. Itaq; & populi uoluntate, nec Procerum reluctante sententia,

Carolus Kanuti Suetiæ Rex. II.

ex corpore suo Regem creare annisi: opulentissimum, et in bonis Regno notissimũ militem Regem creauêre Carolum Kanuti: primum omnium Regũ, de quo extat memoria, ex infimo Nobilitatis gradu delecto. Daniæ atq; Noruagiæ Proceres, indignati de Suecorum à se discessione, Regem suum euocarũt, quem relicta Regina maritum suum dignaretur, Christianum: quem dixere more suo Christiernum de Aldenburg, & Delmenhorst Comitem. Qui de insula Gotlandia pulsis Suecis: qui per omnem uitam Christophori, eam Erico Regi quondam suo seruauêre: eam nunc armis, uiribusq; sibi conquisiuit: adiutus ab Adolpho auũculo, qui Dux Slesuici autor erat, Christierno coronæ suscipiendæ. At Carolus ãnis uix septem in Regno expletis: cùm talẽ se gereret: ut Ecclesijs pariter & oppidis æquè grauis immineret: omnibus cœpit Ordinibus odiosus haberi: recolentibus humilitatem originis, & iuxta eam, prouectionem Regiæ dignitatis. Ille ubi intellexit: omnium in se odia per singulos dies crescere: non ignorans, quem foret res finẽ habitura (Quem enim quisq; odit, perijsse cupit: nec securus uiuere potest, quem multorum oculi seruãt ad perniciem) collectis rebus suis: quas etiã in priuata uita plurimas habuit: Regni thesaurũ tutis in locis depositũ, iussit asseruari. Ipse sibi, suæq; saluti prospiciens, brumali tempore, in ipso quod uocant Carnispriuio, cùm omnis Regio cõuiuali luxu debacchatur: nauim ingrediẽs, Gdanũ proficiscit. Tũ Nobiles Regni, atq; Prelati cõmunicato consilio, Christiernũ Daniæ atq; Noruagię Regẽ, in Regnũ uocauerunt.

Christiernus Rex, Daniæ & Noruagiæ. Danię lib. 8. cap. 26.

¶ Christiernus Rex, Caroli Kanuti thesaurum abditum recuperat. Indulgentiarum Apostolicarum, collectæ pecuniæ se facit participem. Caput. xl.

CHRISTIERNVS cessione uolũtaria per Carolum Regni sede uacuata, euocatus in Suetiã nauigauit: Proceres cum Pontificibus collocuti: cùm de iuribus Regni cum Rege contulissent: omniaq; ex sententia constarent: suũ Regem elegerũt esse Christiernũ. Quando Carolus non benè de Regno meritus, conscientia sua exturbante, Regnũ deseruisset. In oppido Stokxholm diuinis solenniter peractis, Vpsolensis Archiepiscopus, consecrationẽ de more implet: cunctis ad noui Regis gloriã tripudiantibus. Ita ius trium Regnorũ, rursus in unũ cõibat. Anno deinde quarto, Christiernus cùm audisset, Carolũ collectos ex Regno thesauros, tutũ in locum deposuisse: contendit in Stokxholm: & fratres Prædicatores adortus, de thesauris sciscitatur. Illi primum dissimulauêre, uelut ignorantes quod peteretur. Vbi Rex durius increpitos commonefaceret: uiderent quid, et cui absconderẽt: non se impunè laturũ contumaciã:

Christiernus trium Regnorũ Rex. I. Danię lib. 8. cap. 30.

quod

quòd se proderent sentire clam cum hoste Regni: cui, ut uideretur reuersuro, depositum æs Regni conseruarent. Ipsi Fratres perterriti Regis minis, celatum prodidêre thesaurũ. Aliquot milia fuere. Grandis quidèm priuato homini pecunia, sed Regi paruula, & tam præcipuè munifico, qualis Christiernus uidebatur. Quo tempore reperit Rex nuncium Apostolicum Marinum de Fregeno, mulgentem ære populum Aquilonis. Hunc Rex quoq; adortus, accæpit de lana tonsarum ouium partem: pactus in reliquum dimidiũ omniũ rerum, quas idem populus in causam pietatis cõtulisset. quòd & ipsi Regi sæpè dimicandum foret aduersus scismaticos Russos: qui Ecclesiam secuti orientalem, ritus occiduæ damnant Ecclesiæ. Sunt aũt Suecis quadam in parte contermini. Vnde non iniustè pactus est Rex cum exactore: ut ad pia bella collectam à fidelibus pecuniam dimidiaret. Sumptaq; parte contentus, reliquam defendendo ubi colligebatur Regno dimitteret.

Thesaurus Caroli Kanuti proditur.

Anno Christi. 1469.

Iusta excusatio Regis

¶ Suecos rebelles Rex infelicius oppugnat. Frustra de pace agitur. Gubernatorem erigunt Sueci, Regem temsantes. Caput. xli.

SVECI deinde rebellionem ostenderũt Regi Christierno, prætendentes nescio quid, quod in pactis susceptionis eius cautum haberetur. Cunq; Rex non acquiesceret: nec illi discederent à sententia: Rex ualida armati exercitus manu ex Regnis, & Germania contracta. Anno Regni Suetici septimo, qui fuit nonus & sexagesimus post mille quadringentos, mouit in Suetiam. Illis autem ex omni Regno adunatis, uenientem exceperũt: & collata manu, non modò sustinuerunt, sed etiam represserunt: multis in medio cæsis: aliquot ex Nobilitate captis. Sed Archiepiscopus Vpsalensis, qui Regi fidus permanebat, cùm Regi fidus occurrisset: ab eo tentus, & in Daniam ductus, non caruit suspicione fidei uacillantis. Anno penè integro in Dania manens: ubi Regem fecit integritatis suę certiorem, cum honore remittitur ad Ecclesiam. Nec est inuentus alius, qui Regi parem fidem asseruaret. Nam cùm reuersus, inuenisset omnes penè Regi abalienatos, nec facilè posse in uiam reduci: Regni negocijs se subducens, ad quietem & uitæ tranquillitatem se composuit. In hoc rerũ statu cùm res perdurarent, erant in Suetia duę Arces, quas pro Rege Christierno seruauêre fideles. Iuuarus Axel miles Regni primarius, collecto exercitu post aliquot annos, nisus expugnare fortalicia, eiectis ut sperabat de Regno cunctis, qui Regi adhærerent. Sed Arcibus introrsus fortiter defensis, cùm Rex ualidam suorũ obsidentibus manũ inmisisset: fugauit oppugnantes, suis protectis. Ausus est item idẽ miles, ductor exercitus, transportare copias in Daniam: felicius ut puta-

Dani uincũt Suecos.

 bat, in

bat, in hostico pugnaturus. Sed occurrere Dani non segnes, collataque manu, captos tenuere ex Suecis supra trecetos: inter quos multi fuere genere militares. Intercæpta res est Concilij Lubecen. cęterorumque cõmuniũ amicorũ opera, inter Regem, & Proceres. Placuitque Regi, conuentum agere cum illis in urbe Lubecana. Constituto ad hoc die partium placito: uenit Rex magno comitatus Prælatorũ ac Procerũ numero. Diu expectati Sueci, demũ adsunt: purgantes morã. quòd uentos, & auram cœli in sua non haberẽt potestate. Tractatũ est: nec poterat, multis indagatis uijs, ad concordiam perueniri. In causa ferebãt: quòd Sueci Carolum suũ, iam ad priuatã uitã in Suetia se collocantem, omnino abdicare nollent. Sed Christierni, ut uidebatur, formidatam potentiam, obiectu Caroli frangere, ac retardare statuerũt: E diuerso, Caroli fortaßè insolentiam, Christierni formidine temperare. Sed noluit Rex in boue & asino arare. Itaque re infecta retrò abeunt. Anno proinde proximo, qui fuit septingesimus post mille quadringentos, Rex iterum quàm potuit occultißimè expeditione pręparata, in Suetiam mouit. Sed non potuit tantus Rex se commouere: quin semper suspicerẽt quibus ea res formidanda esset. Venit in Sueciam: & per fauces montiũ ducturus in Regnũ: reperit ante se, quos putabat imparatos. Itaque magno accæpto per angustias uiarũ incommodo: amißis ut ferebant, plus quàm quingentis, retrò duxit exercitũ: neque tum prosperatus in expeditione sumptuosa. Sed eodẽ Anno cùm rebus excesisset humanis Carolus quondã Suetię Rex: cœperunt inter Proceres oriri contrariæ sententiæ. Cùm alijs ad noui Regis electionem procedendũ uideretur: Alijs Christiernũ sub pristinis Regni pactis reuocandum. Sub ea aũt controuersia res omnis mansit infecta. Sæpè tentata res armis: sæpius congreßionibus placitorũ. Sed cùm nihil proficerent: in ea ambiguitate permansere: nec Regem recusantes, nec parentes mandatis. Gubernatorem appellauere ex optimis militem: qui conuocandis Regni cœtibus, & omnia uice Principis gerendi habeat potestatem. Marescalcum nostri uocant, Galli Conestabulũ: Magistrum equitũ dixere Romani, armorum ductorem interpretantes: qui & equestris militiæ Princeps, arbitriũ habeat educendi armatum Regni exercitũ. Multa ueneratione Sueci hominem illum habuere. Coronam etiam parati deferre, si ambiret. Sed ille prudenter dißimulauit: Gubernatorem se dici passus: natu maiores, & Regni Prælatos, quenque suo dignatus honore. Rex quoque Christiernus causam integram seruaturus hæredi, rem in reliquum permisit intentatam: uersabilem toties fidem expertus: elegit, ut inter ea quiesceret: si quando uoluentibus annis, posteri eius sua in Regna iura recuperarent.

Anno Christi 1470.

Regis iactura in bello contra Suedos.

Gubernator. Marescalcus. Conestabulus. Magister equitum.

¶ Ioannes

¶ Ioannes Daniæ & Noruagiæ Rex, à Suecis non suscipitur; quos Rusi interim molestant. Moscauiæ Legatio ad Regem. Caput.xlij.

IOANNES Christierni filius Regis, in Daniam Rex electus & confirmatus: in Noruagiam hæreditario iure succedens: Suetiæ quoq; Regnum expectabat. (Ioannes Rex.) Admoniti Proceres à uicinarum Regionum Nobilitate: ut ad antiqua secum pacta respicientes, communem tribus Regnis Principem præficeret. Nil aliud egerunt: quàm si uellet Rex Ioannes, conuentas dudum subire conditiones, Suecis quoq; regnaret. Sed ille, nisi liberã regendi potestatem haberet, contempsit, temperamenta tamen adhiberi pateretur. Sed ad eorum quibus regnaret nutum imperare: non Regnum, sed seruitutem deputauit. Diu præstolatus est, si fortè sua spontè ad cor redirent. Aliquando curauit admoneri. At quem Gubernatorem deputauêre Regni, ea fuit modestia, ut diu populus Regem non desyderaret. Igitur in hoc rerum statu multi decurrerunt anni. Cùm interim Suetia à bello non uacabat. Nam Rusi Orientalia Suetiæ contingentes, nonnunquam bellõ lacessere Suecos adoriuntur. Vicissim illi Rusis faciunt incursiones. Nihil tamen magni fiebat præter intercursiones. Nam finibus quisq; suis præsidia adhibuere. Interim Legationes crebrescunt Principis magni Moscauiæ: qui supra omnes Proceres prolatauit Imperium: magnam illam urbem Naugardiam sibi parere cogens. (Moscauiæ Legatio.) Is eñ in Daniæ Regem modernum Ioannem respiciens: facile, si de conditionibus belli conueniret, Suetiæ utriq; intercæptam, ad iuga cogerent. Sed Rex prudentissimus, audiebat quidèm Legationes: & quod tempori congrueret respondebat: neq; plenam scismaticis fidem dedit: nequè omnino repulit, sed cum honore dimissis Oratoribus, interim cogitauit, quid Regnis suis, quid communi Romanæ Ecclesiæ conduceret honori. Ita Moscouitæ ad hunc usq; diem in incerto relicti, nesciũt quid animi in se gerat Rex memoratus. Mercatores tamẽ Germaniæ, Princeps ille Moscouitarum in terris suis, & præcipuè in Naugardia captos tenuit, & rebus omnibus nudatos, diu seruauit ĩ carcere. quòd gratificari putaretur ea re Principi memorato. Multis deinde pactionibus in medio habitis, post longam captiuitatem uix liberati sunt qui superfuere. Sed de rebus nulla spes.

¶ Proceres Suetiæ de Rege Ioanne suscipiendo sententijs uariant. Præfectus Gotlandiæ in Regem Ioannem inclinans, illi insulam simul cum oppido & arce tradit. Regi haud paruam occasionem inuadendi Regni per hoc præbens, ut & suis & peregrino milite adiutus, tandem Regno Suetiæ potiret. Cap.xliij.

INTERIM Ioannes Rex cùm titulum præferret Electi in Suetia, semper expectabat benè gerendæ rei in Suecis occasionẽ. Pertæsum est aliquando nonnullis ex Proceribus: quòd Gubernatori, & si integerrimo ad illũ diem uiro, tamen omnibus natu & origine pari, subesse cogerẽtur: de inuocando Rege, quem elegerant apud se, cogitabant. Sed quoniam multi etiam contrariam fouerunt sententiam: sine magno incommodo res transire nõ poterant. Ergò intestinũ ueriti malum, diu quieuere. Interim qui Gotlandiam pro Suecis diu gubernauit, strennuus ad arma miles, iam senio ingrauescens, cùm intelligeret Procerum in Regno, super inuocando Electo Rege, repugnantes sententias: illis accessit, qui putauerunt Regno expedire, Regem habere: & illum Regem, quem pridem omnes elegerunt. In eam sententiam pedibus uadens, quod potuit fecit: Regi insulam cum oppido & arce consignauit. Ea fuere Regi primordia Suetiæ inuadendæ. Inde cùm res per proximos annos magis atq; magis inter Regni Proceres agerentur: ipseq; Gubernator in utranq; partem æquè uideretur promptus: cœpit præualescere eorum sententia, qui Regi inclinabant. Ea tamen res, undecunq; iniecta mora differebatur. Nonnullorũ uerba à rebus: & res à uerbis animaduersa sunt discrepare. Tentata fuere inter utrasq; partes colloquia. Nam Rex ipse ex suo submisit Concilio, qui cũ Suetiæ Proceribus agerent. Sed nulla in re conuenêre. Arma ostenderunt aliquando: bellũ rebellibus animo sedit. Idq; ingruẽte iam bruma intentatũ est. Erat tum in occiduis partibus longo bellorũ consuetudini innutrita gregariorũ militũ perditũ tum magna manus: ex uarijs prouincijs cõaugescens: scilicet per Franciam, Flandriam, Brabantiam, ac Gelriam: malis urbiũ & prouinciarũ uariè iactabatur: Guardiam dixere: & quasi custodiã finiũ, quibus inuocabantur. Custodes dicti, uastatores erant: manus hominum impia, quæ nihil sacrum putabat. Dei summi, ac hominum iniuria, in æquo illis fuit. De his loquor, qui maiorem numerum confecere. Cæterum inerant & uiri sensati militaris generis, ac ex oppidanis: qui & si ordines ducebant, aut etiam stipabant: rectis tamen animis, de Deo, Sanctis, & iustitia fuere. Sed in tanta colluuie mortalium, à maiori multitudine censere solemus uniuersos. Inerant omnium Prouinciarum homines, promiscuum uulgus, Hispani, Galli, Anglici, Scoti, Longobardi, Suitenses, superiores Alemanni, Sueui, Bauari, Franci, Saxones: inmixti militares, qui Ordines duxere. Eam manum Rex stipendio conductam, misit in Suetiam. Aderat ipse cum equitibus expeditis. Nec minus Gubernator cum his, qui pactis uetustis pertinaciter inhærebant, armauit quos poterat, non contemnendas copias. Eduxit

Marginalia: Suecorum incõstantia. — Guardia.

as. Eduxit quoq; magnam manum in Mineris laborantium, ferreum genus hominum: sagittis quàm frequentes utuntur, acutis, longisquè hastilibus. Sed præuenerant Regis copiæ: ne iungerentur agmina Suecorum, intercæpto nuncio, qui locū & tempus conueniendi detulerat. Eduxit aūt contractā suorū manū Gubernator oppido Stokxholm: quod unū Mercaturis maximè idoneū, & in quo multi ex Germanis habitare delegerūt. Eas copias excępere Regij: et collata manu, multis cæsis, profligauerūt. Nam ubi fugā intentarunt in oppidū memoratū, multi in ipso cęsi sunt itinere. Iam inclinabat Regi uictoria, copijs expeditioribus profligatis. Veruntñ Rustica quā diximus multitudo, durorū pectorū, in loco demorabat̃ nunciū à Gubernatore. Sed priusq; uictoriæ Regiorū ad eos nuncij peruenirent, aderant pedites memorati de Guardia: & instituto in eos prælio, quasi murū oppugnauêre, non cedentes loco. Nō est aliâs uisa Rustica manus, tam pertinaciter locū defendens: donec uulneribus defecti caderet. Quòd si equestres alas cū Ductoribus habuissent: nulla uis superasset tam immanē & inuictā ad uulnera manū. Iam multitudine morientiū adacti, qui superarant cedere cogebantur. Victoria fuit Regiorū, non tamem incruenta. Nam quotquot sagittis eorū cōtingebantur in locis mortalibus, mox animas posuere. Id erat arcuū robur, & uis dirigentiū. Gubernator ipse, aliquot submissis amicis, ad Regiam se parauit uoluntatem. Tum qui ad rem ex Proceribus neutrales fuerunt: cum his, qui partes semper Regias sunt tutati, ad Regem uenere. Omnia ex uoluntate uictoris sunt constituta. Sacramenta præstantur. Inunctio solennis peragitur. Et omnibus pro more & arbitrio constitutis: post aliquantam in Regno moram, Gubernator ipse Regem reduxit, comitatus in Daniam. Ipse quoq; à Rege non inhospitaliter habitus, quo in fide conseruaret noui Regni populum, necdū animos in eundem alienos habentem. Is est rerum status in Annum usq; Quingentesimum Millesimum à Christo nato, & salute mundo præstita.

Vincit Rex.

Sueci se Regi dedunt.

Anno Christi 1500.

¶ Tumultuatur Suecorum populus. Rex insidias cauens, Regina pregnante relicta, Regno enauigat. Exercitum in Suecos fortiores se frustra parat.

CAPVT XLIIII.

AD eum qui proximus erat añum, cùm in eo Regno cōponendis rebus Rex inuigilaret: exoritur tumultus à plebe: indignante, quòd tam facilè cessisset omne Regnum Regi, cui pridem minor populus Thietmarsorum restitisset. Excæptum est murmur non inuitis quorundam ex nobilitate auribus, qui rem miscuere. Interuenerant Ecclesiastici nonnulli: qui pro consuetudine REGNORVM,

consilijs publicis magnam autoritatem fouent. Effectumq́ est: ut Rex cùm multa tentasset, rebus in bonum modum, salutaremq́ statum reparandis, frustraretur: clam Regno enauigans excederet: Regina relicta in Arce, cum fideli suorum præsidio: armis, commeatibusq́ abundè ad omnem casum pręparatis. Pregnans erat: ibiq́ paritura sperabatur. Quòd si marem esset enixa: Regem indigenam populus ambire, ac placidè accipere putabatur. Sed præsenti adhuc Regi illa obuenere à Suetię Proceribus: ut insidiatum capiti suo non dubitaret. Crebrius inuitatus ad loca suspecta, uitauit congressum: ac mira fortuna elusit omnes insidiantium molitiones. Non erat altera rebus uia, quàm perfidum genus armis petere: ui bellorum ad iuga cogere: insidias, & omnem iniuriam ui depellere: cogereq́ inuitos, ut fidem impleant: pacta firment: faciantq́ imperata. Rex ergò æstate proxima de longinquo uocauit arma. Misere Principes ex fide auxilia. Venit magna multitudo gregariorum ad stipendia. Quæ dum intus cõperta habuere Sueci: arma quoq́ illi contraxere: inuocãtes de prouincijs uicinis auxilia. Sed nemo se commouerat. Multi tamen stipendia facturi, ad eos undecunq́ concurrerunt. Rex perfidiam Regnicolarum per urbes maritimas questus: pręmonuit, ne quis se hostibus suis inmisceret. hostem testatus habiturum, qui arma, commeatus, aut quascunq́ merces hostibus suis importaret. Idem Rex Scotiæ Danorum Regis ex germana nepos, misso per maritimas urbes honorato nuncio factitabat: sanguinis nodum, fœderis societatem ad auunculum cũctis denuncians. Adoritur igitur Rex auxilio Scotorum hostes suos Suecos. Sed tanta se multitudine in arma contulerunt: ut multis milibus exuperarent uenientem. Monitusq́ à nonnullis, qui Regi fauebant: nisi quinquaginta milibus fortior ueniret, nihil illi sperandum. Leuibus aliquando prælijs concursum est: sed exercitibus totis non conflixere. Traxere Sueci secum in rebellionem Noruagios multos. Cæterum inuenti sunt in illa gente, qui fidem Regi suo implerent, passi obsideri. In quib. spectata fides militis, qui ante annos aliquot, Regia dictante sententia, manum perdidit: & iamnũc sollicitatus, etiam armis impulsus, flecti à fide non potuit. Sed iam Voluminis huius nodum impleuimus.

Suecorum exercitus fortis.

Alberti

ℂ Alberti Krantzij Hamburgen. Chronographi, Rerum Suetiæ gestarum, Liber. VI.

ℂ Christiernus Rex, in Noruagia Suecos arces obsidentes depulit. Spectri prognostici uisio narratur fabulosa. Caput Primum.

FILIVS Regis Christiernus, auitum referens nomen, primis tum in armis detonuit. Is agmine in Noruagiam ducto, soluit Suecorum obsidionem. Quasdam arces iam à Suecis insessas expugnauit: æquauitq; solo. Magnis animis paterna bella gerens: sublimi omnium spe: quòd futurus sit multis ad prælia Regibus fortunatior. Fabulam passim circumferũt: eamq; miris fauoribus efferunt. Veterum quendam Regum ferunt in profundis Scaniæ saltibus uenatui intentum aberrasse cum paucis in æuia: longóq; die non redijsse in uiam. quòd error illũ in interiora misisset. Sub uesperum uidisse de longinquo fumum ex domicilio: exhilaratumq; petijsse: quã agnouit hominũ mansionem. Eò cùm contendisset, peruenissetq;, instructam reperisse domũ: focum promptissimũ: mensam apparatã. Domui præfuisse puellam: quæ in excipiendo Rege, singulari sedulitate circũcursitabat. Miratũ Regem: in tam uasta solitudine, tantam esse rerum apparatum. Expleuit famem cibus, ac potus sitim: & iam penè mutus hęrebat: quidnam rerum fores, secum quæritabat. Puella ubi uidit attonitum Regem, prior compellat. Ecquid Rex optime, uersas in animo? Pone curas: & si quod te futuri desyderium noscendi habet: disces quę uoles. Percũctare, si quid de tuis successibus, successoribusq; nosse uelis. Regem tum interrogasse: quisnam futurus sit post illum Regni status? qui in Regnum & scęptra successuri? Illam tum ex ordine percensuisse Regum nomina: peruenisseq; ad exteros, qui in scęptra uocarentur. Primum Ericum Pomeraniæ Ducem, siue prole abiturum. Inde Christophorũ Bauarũ. Quem exciperet Christiernus ex Comitibus Frisiæ. Cui primùm filius Ioannes in scęptra succederet. Illum uerò Christiernus filius exciperet: omnium ante se Regum futurus bellicosissimus. Hæc cùm diceret: horrida uoce sonuisse ex latere quendã, Regemq; territum respexisse: uidisseq; hominem giganteæ magnitudinis, stratum ad parietem, armis ingentibus horrentem usq; ad umbilicũ. Is tum uocẽ infregit. O si mihi tum hastam, & arcũ quis redderet. Stupefactum Regem, ad miracula siluisse. Tum puella. Cur inquit de proprijs successibus nihil perquiris? Regem uerò, quot años esset habiturus perquisiuisse. At illa uersa in militẽ, qui Regi comes hærebat, Quamdiu inquit iste patietur, Significans, Regem manu militis occubiturum,

Christiernus. II. Rex

Fabula lepidæ fictionis

biturum. Quod cùm miles acciperet: indignabundus, sublata manu, puellam dato colapho uindicare constituit. Illisitq; manum in densis uepribus: & mox uelut somniū cuncta disparuêre. Viditq; se Rex in profundo nemore sine tecto. Eiusmodi fabulam circumferūt. At ego nenijs ueterū deputabo: ut erat semper Aquilonaris Regio maleficijs frequens dedita.

Stokxholm, item Arx relicta à Rege, Suecis deditur. Regina Monasterio Vuasten excipit. In Calmec solennes Comitiæ pacis, statuuntur. Caput. ij.

Ex manu Autoris caput hoc exceptum. Ecce libri autographum.

SVECIA interim rebellionem suam prosequitur. Ciuitas Stokxholm aliquandiu in fide Regis permansit. Arx cui inerat Regina, cum fideli Germanorū manu in tuto erat: quamdiu superfuere commeatus. Oppidum diu à Suecis oppugnatū deditur: cùm sibi timeret à fame. Arcis custodes, cùm cibis & potibus uterent incommodius, cœperūt ęgrè spiritū ducere: multis per tempora morientibus. Cūq; spes propinqua, de Rege liberaturo obsessos, & ad paucos redacti essent custodes, Reginęq; ab illis, fœmineo decori nō magnopore timeret: dedita est Arx quoq; Suetiæ Proceribus. Regina ut erat religiosa fœmina: postulauit, admitti in Monasteriū b. Brigittæ: Vuasten uocant. Ibiq; intenta deuotioni, mansitabat aliquot anis: donec minis Cardinalis Legati Raymundi, & opera consiliariū Doctorum de Lubeca, qui eò missi fuerāt, persuasum: ut Proceres Regni inclinarent ad tractatū extra fines Regni ineundū, in una urbiū Pomeraniæ. Horū opera Regina educitur: & in Regnū reuertit. Cùm interim Suetiæ Proceres proximo anno ad cętum consentirent. Sed increuit nouitas. Nam oppidū Calmec, cum arce, quam Rex tenuit in confinio Danię, à Suecis oppugnatur. Rex aduolans tutatur. Ita rebus ad bellū renouandū intentatis, Cōuentus omittitur. Moritur interea Steno miles Regni gubernator, qui ubi nimiū auscultauit Ecclesiasticis, miscuit phas atq; nephas. Cùm uerò qui rectè senserunt de rebus euigilarunt, placuitq; in commune, ut de communi consensu Procerū, ex tribus Regnis, treugæ firmarentur per integrū annum. Interea deligit locus in Calmec. In eam conuenturi sint cum Rege, à singulis Regnis Oratores, cū plena de summis rebus potestate acturi. Ibi ueteres quęrimoniæ singulorū excutientur, statueturq;, quod ad perpetuæ pacis & tranquillitatis commoda uidebitur pertinere. In ea expectatione hodiè res conquiescunt. Lubecenses nauigant in Suetiam intrepidè, gratiam Regis necdum ad plenum assecuti. Pactis conditionibus stetisse, non putantur. Ipsi quos habuere promissorum sibi factorū fideiussores, exactissimè ad assem usq; emunxere.

Calmec oppugnatur.

Gubernatoris Suecorū mors.

Sueticæ

¶ Sueticæ HISTORIAE per Albertum Krantzium descriptæ FINIS.

ERRATA quæ in DANIA commissa, & postmodum inuenta sunt, prudenti Lectori annotanda.

Folio 28. in margine. pro Froto Rex primus. lege, Froto Rex Secundus.
4. pro Christiernus. lege, Christianus.
25. lin. 19. pro euibus. lege, leuibus.
108. in margine, pro Alechis. lege, Alachis.
149. lin. 19. lege, Suenonem, pro Sueuonem.
Eodem in margine. lege, Inglorium, pro Inglorum.
196. lin. 5. pro Asylo. lege, Anslo.
212. prope medium, pro atere. lege, latere.
314. lin. 18. pro caduntur. lege, cæduntur.
315. lin. 39. pro Anehald. lege Anehold.
349. lin. 24. pro putaueratin. lege, putauerat, in.

ERRATA in SVETIA commissa.

Folio. 386. lin. 36. pro moribus. lege, meritis.
395. lin. 1. pro excubuere. lege, excubare.
397. lin. 11. pro repentis. lege, repentinis.
406. lin. 13. pro intaruallo. lege, interuallo.
408. lin. 6. à fine supra. lege, profudisset, pro, proudisset.
462. lin. 20. lege. In quam, non, q̄.
443. lin. 24. pro numere. lege, munere.
499. sub capitali, pro Romam. lege, Romani.
537. lin. 8. pro mutuò Francorum armis. lege, Francis per mutua arma.

Arma NORVAGIAE.

NORVAGIA.

TOMVS III.

REGES NORVAGIAE.

NORMANNORVM COMITES, Duces, & Reges.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, in Rerũ Noruagiæ geſtarum LIBROS,

PROLOGVS.

NORVAGIA, quam nunc uulgatius Noruegiam dicunt: tertium Regnum Aquilonis: prouincia Borealis nouiſsima: & ideò ultimo à nobis loco inẽ tres collocata. Lon gitudine quidèm ſua in extremam Septentrionis plagam porrigitur: unde & nomen accæpit, à Germanico ductum linguagio. Incipit autẽ à prominentibus ſcopulis Baltici freti. Deinde reflexo in Aquilonem dorſo, poſtquàm feruentis Oceani marginem ſuo circumit ambitu, tandem in Ripheis montibus limitem facit. Aliquot autẽ ſinus includit multis miliaribus nauigabiles. Circum habitantes piſcationi indul gent. Nam genera piſcium grandia cum mediocribus, aëri exponunt torrefacienda: quæ ſic arefacta, per Germaniȩ littora deuehuntur. Noſtris Mercatoribus (Bergas Latini uocant in Regno) piſcatores afferunt de longinquo uenientes, demorantibus. Ea autẽ Regio propter intemperiem algoris, ſterilior eſt Dania, atq; Suetia. Apta tamen pecoribus. Robuſtiſsimos educat uiros: qui nulla frugum luxuria molliti, ſæpius impugnant alios, quàm impugnentur. A multis retrò ſeculis partim inopia adacti, partim freti uiribus (quæ facilè faciunt mortales inſoleſcere) mare Britannicum diu tenuere infeſtum. Nonnunquã ſoli, aliquando Danis inuicti, Britañiam, & Gallias ſunt populati: nec quieuêre, donec de ſuo nomine Normandiam in littore Galliarũ conſtituerent. Quanquàm Gallorũ Scriptores rem perturbantes, omnes ab Aquilone uenientes, ſoliti ſint appellare Normannos: non diſcernentes inter Danos, & eos qui ueri ſunt Normañi. Ab hac tamen gente Danorum, atq; Normannorum. in littoribus Galliarum demorante: propagati ſunt & illi Normanni, qui penetrarunt in Italiam: & primùm in Apulia, inde in Sicilia, poſt Comitatũ atq; Ducatum, Regna quæ hodiè extant conſtituere. Quod ſuis locis oſtẽdemus. Poſt ſuſceptum uerò Chriſtianiſmum, melioribus imbuti diſciplinis, didicerũt pacem & ueritatem diligere. Sed cum nefandis maleficiorum artibus ea gens ab initio ſuper omnes gloriaretur mortales: nunc ſimpliciter confitetur cum Apoſtolo: Ieſum, & hunc crucifixum. Sacerdotum, & Eccleſiarum tantam tribuunt reuerentiam: ut uix Chriſtianus habeatur: qui non quotidiè offerat ad diuina quȩ audierit myſteria. Verùm in ea gente, q̃a multis ſeculis populus ad ſoluendas Eccleſijs Decimas, erudiri non poterat: uſqueadeò in omnibus illis Prouincijs reniſa, ut

Noruagiæ deſcriptio.

Noruagi piſcatores.

Normanni qui, & unde

Eee Kanutus

Daniæ li.4. ca.37. b.c.d. Kanutus Rex Daniæ, ob eam causam, quòd grauius urgeret, occisus, inter martyres honoretur. Quippe qui Regalibus tributis satis onerati sibi uidebãtur. Diu cõacti sunt Sacerdotes in ministerio Sacramentorum accipere à populo unde uiuerent. Cui rei se permiscens Auaricia, multos ex Clero implicuit labe Simoniaca. Omnis nũc Regio dudum Christiana fuit: exceptis qui trans montes ad Oceanum Borealem agunt. Nam illi Magicis artibus, & incantationibus ita seruiũt: ut se scire, renunciareq́ pollioceantur, quid in toto rerrarum orbe rerum agatur. Hi sunt Lappones agrestes & uagi: ferarũ solis pellibus in tanto regionis frigore usi pro uestibus. Et loquentes inuicẽ, frendere magis, quàm ulla uerba proferre dicuntur: ita, ut uix à proximis queant intelligi. Ibi tanta est ferarum copia: ut plurima pars regionis, solo uenatu uiuat. Capiuntur Vri, Bubali, Elaces, Bisontes, etiam in Russia & Polonia. Vulpes ea regio habet nigras: & lepores, ursosquè albos. Metropolis autem ciuitas Normannorum est Trondennis, nunc appellata Nidrosia: quæ templis insignibus, magna populorũ frequentatione celebris habetur. Tumulũ habet sanctissimi Regis Olaui: cuius martyrium in Metropoli descripsimus, ad cuius tumulum usq́ hodiè maxima Deus ostendit rerum miracula. Post Normanniam, quæ est ultima Aquilonis prouincia, nihil habitationis humanæ: sed terribilem uisu, & infinitum Oceanum, qui Mundum complectitur, est inuenire. Sunt tamen ab occiduo insulæ multæ non ignobiles: quæ nũc ferè omnes Normanniæ parent. Ibi sunt Orchades insulæ, more Cicladum sparsæ per Oceanum. De quibus Romani Scriptores Martianus, & Solinus. A tergo inquiunt Britanniȩ infinitus patet Oceanus: Orchades sunt Insulæ: quarum uiginti memorantur desertæ, sedecim incoluntur. Vicinæ sunt Electrides: quæ à nascente ibi Electro nomen tenent. Igitur Orchades Normanniam & Britanniam, Hiberniamq́ locatȩ: feruẽtis Oceani ludibundè minas ridẽt. Ad eas à ciuitate Trondenni una die nauigatur. Simile interuallum in Angliam, Scotiamq́.

Lappones. Orchades. Electrides.

Islandia. Insula Islandiæ, quæ per immensum à cæteris secreta, longè sita est in Oceano, uix à nauigantibus agnoscitur. In ea æstiuo solstitio, Solo signum Cancri transeunte, nox nulla: Brumali solstitio perinde nullus dies. Nomen habet à glacie: quȩ illi ad Boreã perpetuò adhæret. Nam ibi iam incipit Mare congelatũ. Tam grandis insula: ut populos multos contineat: solo pecorum pastu, & nunc captura piscium uictitantes. Specus habitant plerunq́: aut ad montium latera, excauatis mansiunculis. Communi tecto, uictu, & strato gaudent cum iumentis. Itaquè in simplicitate sancta uitam peragentes, cùm nihil amplius quærant, quàm Natura concedit: læti cum Apostolo prȩdicant: Habentes

Nox nulla. Dies nulla.

uictum

uictum & amictum, his contenti sumus. Nam & montes habent pro oppidis: & fontes pro delicijs. Beata gens, cuius paupertati nemo inuidet: & inde beatior, quòd Christianismum acceperit. Sed Mercatores Anglici, ac nostri, quiescere gentem, & suo esse contentam non sinūt. Nam ob Piscaturam euehendam, terram illam frequentantes cū mercibus omnigenis, uitia quoq; nostra inuexerūt. Nunc enim & fruges aquæ miscere in potum, & simplicis undæ oderunt haustum. Nunc aurum & argentum cum nostris admirantur. Rex Daniæ, qui & Noruagiæ, quotannis Præfectū inmittit genti. Multa insignia in moribus eorum. Omnia enim ferè inter eos cōmunia sunt: præter uxores. Catulos suos, atq; pueros, æquo habent in præcio. nisi quòd à pauperioribus facilius impetres filium, quàm catulum. Ita beatos putant: qui in regionem nostram transportantur. Vidimus utriusq; sexus iuuenes à pueris illinc eductos: qui præter nomen nihil gentile retinuerūt. Nam linguam alienam perdidicerunt, suam neglexerunt. Episcopum suum colunt pro Rege: ad cuius nutum respicit omnis populus. Quicquid ex Lege, ex Scripturis, ex Consuetudine aliarum gentium constituit, quàm sanctè obseruant. Iam tamen Præfectum, quod diximus, accipere coguntur à Rege. Quod exinde inoleuit: quòd Mercatores ingressi, multa illi lucra faciūt: unde & Rex tributum deposcit. Adalbertus Metropolitanus Hamburgen. Anno Christi Millesimo Septuagesimo, uidit ad Christum conuersos, licet ante suscæptam Christi fidem, lege naturali uiuentes: non multum discrepantes à lege nostra. Itaquè petentibus illis: ordinauit quendam uirum sanctum, primum Episcopum, nomine Isleph: qui ab eadem regione missus ad Pontificem dictum, aliquandiu apud eum retentus est cum ingenti ueneratione: per discens nostra, quibus rudem populū in fide erudiret. Per quem transmisit idem Episcopus apices suos populo Islandorum, & Gronlandorum: uenerabiliter eorum salutans Ecclesias: pollicens, propediem se uenturum ad eos inuisendos. Qua in re, egregiam, quam in legatione sua uoluntatem habuit Pontifex, iure laudamus. Quomodo & Apostolum didicimus, ad prædicandum uerbum Dei, constituisse in Hispaniam proficisci: quod implere non potuit. Hanc Insulam nonnulli interpretati sunt Tylen. Sed Nicolaus Germanus, Ptolomei lucidator, Tylen ponit inter Normanniam & Scotiam: ea uerò quam diximus, longè est extra Arcticum circulū. ut eiusdem uiri descriptio manifestat. Sunt autem plures aliæ in Oceano dicto Insulæ: quarum est non minima Gronland, profundo in Oceano sita, contra montes Suetiæ, & Riphei iuga. Ad quam insulam à littore Normannorum ferunt uela pandi quinq;, aut septem diebus: quomodo ad Islandiam. Homi

Mercatorū auaritia.

Islandorū mores.

Episcopus primus Islandorum.

Tylæ situs.

Gronland.

nes ibi à ſalo cerulei: unde regio illa nomen accæpit. Qui ſimilem Iſlanis uitam agunt. Excæpto, quod immaniores ſunt: raptuq́ piratico remigantibus infeſti. Holagland inſula Scritifinnorum, eſt Suecis continuata. de qua ſupra in Suetia diximus. His inſulis longè extra Arcticum circulum poſitis, in æſtiuali ſolſtitio nulla nox: in hyemali nullus dies. Stupenda res, & incognita auſtralibus: qui neſciunt diſparem dierum longitudinem contingere, per Solis acceſſum, et receſſum. Nam propter rotunditatem orbis terrarũ, neceſſe eſt, ut ſolis circumitus accedens, alibi diem exhibeat: recedẽs, alibi noctem relinquat. Qui dum aſcenderit ad ęſtiuale ſolſtitium: his qui in Borea ſunt, dies prolongat, noctesq́ breuiat: deſcendens autem ad hyemale ſolſtitium, ſimili ratione facit auſtralibus. Sed ultra has inſulas mare unius diei curſu fertur innauigabile. Tentauit hoc experientiſsimus Normannorum Princeps Haroldus: qui latitudinem Septentrionalis Oceani ſcrutatus nauibus: tandem caligantibus ante ora deficientibus mundi finibus, immane abyſsi barathrum, retroactis ueſtigijs uix ſaluus euaſit. Relatũ eſt in literas. Alebrandi Hamburgen. Pontificis temporibus, parũ ſupra Chriſti Milleſimum annũ, quoſdam Nobiles de Friſia uiros, cauſa peregrinandi maris, in Boream uela tetendiſſe. eo quòd incolis eius terræ dicitur ab oſtio Vuiſare, hoc eſt, Viſurgi fluminis directo curſu in Aquilonem, nullam terrã occurrere in mari Oceano. Cuius rei nouitate perueſtiganda, coniurati ſodales, à littore Friſonum læto celeuſmate progreſsi ſunt. Deinde relinquentes hinc Daniam, inde Britanniam, peruenerunt ad Orchades. Quibus à læua dimiſsis, cùm Normanniam in dextris haberent, longo tractu Iſlandiam legunt. A quo loco maria ſcultantes in ultimum Septentrionis axem: poſtquàm à tergo omnes quas diximus inſulas reliquerunt: Deo, & S. Vuillehardo patrono ſuo commendantes curioſitatem: ſubitò collapſi ſunt in illam tenebroſam rigentis Oceani caliginem, quæ uix oculis penetrari poſſet. Et ecce inſtabilis Oceani Euripus: ad initia quædam ſui, ut putabatur, arcani recurrens: infelices nautas iam deſperantes, & de ſola morte cogitantes, uehementiſsimo impetu traxit ad Chaos. Hanc dicunt eſſe uoraginem Abyſsi: in qua (fama eſt) omnes maris recurſus, qui decreſcere uidẽtur abſorberi: & denuò reuomi. Quod Fluctuatio uocitatur. Tunc illis ſolam Dei miſericordiam implorantibus, ut animas ſuſciperet: impetus ille recurrentis pelagi, quaſdam Sociorum naues abripuit: cæteras autem reuomens, excurſu longo ab alteris poſt terga repulit. Ita illi ab inſtanti periculo, quod oculis uiderant, opportuno Dei auxilio liberati: toto niſu remorum fluctus adiuuabãt. At iam periculum caliginis euadentes: ad quandam Inſulam, altiſsimis in circumitu

Dierum & noctium dimenſio.

Mare ubi innauigabile.

Vuiſare quid.

cumitu

cum itu scopulis oppidi ritu munitam, insperatè appulerunt. In quam uisendorum locorum gratia nauibus egressi: repererunt homines in antris subterraneis, in meridiano tempore latitantes: præ quorum foribus infinita iacere ferebant, uasorum aureorum, argenteorumq; copiam, quæ rara mortalibus, atq; præciosa putantur. Itaq; sumpta parte gazarum quam subleuare poterant, lęti remiges, festinè remeant ad naues. Cùm subitò post se uenientes contemplati sunt homines miræ altitudinis: quos nostri Ciclopes appellant: quos antecedebant canes magnitudinem consuetam superantes. Quorum incursu, Sociorum unus fertur raptus: & in momento coram eis laniatus. Reliqui susceptì in naues, euaserunt. Gigantibus, ut ferebat, ponè in altum uociferando sequentibus. Tali fortuna iactati Frisones, Bremam redeunt. Vbi Alebrandi Pontifici, ex ordine cuncta narrantes: pro Christo, reuersionis & salutis suæ grates egerũt. Sunt & alia, quæ non incongruè dicerentur hoc loco: de ęstu maris bis per diem citato: quod miraculum præbet omnibus maximum: ita ut ipsi qui arcana rerum perscrutantur Physici, in dubitationem rei cadũt, cuius ignorant originem. Cunquè Macrobius, & Beda uideantur aliquid dicere: Lucanus autem se nihil scire fateatur: diuersi Autores, uariȷs pugnant sententiȷs. Omnes autem incertis aberrant rationibus. Nobis sufficiat admirari cum Propheta. Quàm magnificata sunt opera tua Domine. Omnia in sapientia fecisti. Impleta est terra possessione tua. Hæc de Annalibus nostris ad uerbum retulisse sufficiat. Nunc rerum gestarum aggrediamur narrationem: quantum nobis ab initio Danicæ Scriptor historiæ, Saxo Sialandicus de hac quoq; Normannorum gente prodit: seriem rerum deducturi, ad constitutam in littoribus Galliarum Normandiam: & usq; in Apuliam Italiæ Prouinciam, gentis nobilitatem prouectam ostendemus.

Insula admirabilis, factumq; horridum.

Ciclopes.

Maris ęstus

Autoris intentio.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Noruagiæ gestarum, LIBER I.

¶ Suibdagerus Normannorum Rex, Gram Danorũ Regis germanam, filiã quoq; stuprat. Vnde bellum exoritur. Regem Simblũ & Henricum Saxoniæ Ducem, Gram cum suis conuiuio interimit, adducta Signe sponsa. Tum congressu Gram tandẽ armis Suibdageri cadit. Caput. I.

IGITVR cùm apud Danos Regno Gram, quartus à primo Rege præesset terræ: apud Normannos Rex erat Suibdagerus. Is cùm uiribus Regni insolesceret: cœpit uicinis quoq; gentibus esse onerosus: nec melius libidini, quàm armis temperabat. Nam Regis Gram primum germanam, & deinde filiam miris conditionibus euocatas, & fortè per occasionem Festorum dierum egressas, illis insidiatus, alteram oppressit post alteram. Nam ætate illa (ut testis est Saxo memoratus) Magnates Prouinciarum gaudebant raptu sibi nuptias conciliare: quæ res crebra inter illos bella conseruit. Gram Daniæ Rex, uiribus Regni sui & ille potentissimus, ac insigni corporis sui robore præditus: ulturus iniuriam sanguinis sui, maiestatisquè contemptum: quòd non nuptijs deposceret ex his alteram, quam utranq; stupro mallet opprimere: arma corripit. Exercitum contrahit: ac mouet in hostem. Concurrunt agmina: & graui prælio decertant. Cùm multi utrinq; caderent, nusquàm tamen uictoria inclinabat. Itaq; reparatis uiribus, pugnam renouant: acerbisq; odijs, sæpè ac multum utrinquè plurimum sanguinis profunditur. Dum autem hoc bello Daniæ Rex detineretur: Simblus Phinnorũ Rex, filiam Signem, eidem Danorum Regi desponsatam, Henrico Saxonum Duci cõiugem dedit. Feruente enim utrinq; Danorum, atq; Normannorum inuicem bello grauissimo: Simblus Danorum Regis uires iam in desperationem confractas, cœpit contemnere. futurum ratus: ut aut opprimeretur ab hoste: aut uires eius ita conciderentur: ut à quouis facilè posset sustineri. Igitur paratis nuptijs, Gram Danorum Rex, cum expeditis militibus, omisso interim Noruagico bello: quod magis propriè cupidini quàm gloriæ Regni indulgeret: propiorq; sponsæ, quàm militum amori uideretur, interuenit: mutatoq; habitu, & ore paulisper à consuetudine sua, ne internosceretur, distorto, conuiuantibus interfuit. Et

Suibdagerus Rex.

Daniæ lib. 1, cap. 6, b.

cùm

cùm in inmensum potandi usus increſceret: ipſe ut intentus maneret constituto propoſito, quantum poterat potu temperabat. Igitur cunctis per ebrietatē iam ſolutis, uiolentus incubuit: ſtrictisq; gladijs, nuptiarum læticiam uertit in funerum mœrorem: obtruncatis qui aderant, & Rege, & ſponſo: puellam nauibus impoſitam abducit. Votis ibi potitis, ad priſtina bella reuertitur: Suibdagerum Normanniæ Regem adortus. Auxerant illi iam uires Saxonum arma. quòd infenſi eſſent Danorum Regi: ob truncatum in nuptijs Principem ſuum Henricum. Quomodo uerò tam longinquam Saxones militiam agerent: in Saxonia noſtra expoſuimus. Grauibus inuicem odijs iterum concurritur: magno prælio ad multorum interitum deſudantes. Sed tum cadit Gram Daniæ Rex, aliâs uir fortiſsimus; Regnumquè ceſsit uiolento. Saxoniæ li. 1. cap. 2.

¶ Suibdagerus trium Regnorum Rex primus, Haddingi exercitu opprimitur. Caput. ij.

PRIMA hæc Normannorum gloria: proximis Danis imperaſſe. Nam Suibdagerus Rex, cùm inferior, quod ſtupra defenderat, ſed armis factus ſuperior: utriq; Regno cœpit imperare: Daniam in ſua iura traducens. Atq; Regis filiam ante ſtupro cognitam, legitimis ſibi nuptijs deuinxit. Vnde liquidè deprehenſum conijcimus: ob negatum filiæ Regalis matrimonium, inſidias concupitæ puellæ poſuiſſe Normannum. Sed cùm occiſus ab illo Daniæ Rex, duos ex totidem coniugijs filios reliquiſſet: Gutorinum, ex Gro coniuge: Haddingum ex Signe: aſsiduis coniugis flexus lachrymis, Gutorinum coniugis germanum, utroquè iunctum parente, exilio reuocatum, Daniæ præfecit: cùm interim uictori tributa penderet. Ea lege ſuccedit in Regnum: fratre uindictam paternæ necis meditante. Hic ergò SVIBDAGERVS, primus trium Regnorum moderator illuxit. Quòd Noruagiam paterna ſucceſsione teneat. Suetiam autem cum Dania, uicto Gram Rege: qui utrunquè Regnum tenebat. Quod in Dania ſignificauimus, pariter obtinebat. Hæc eſt, ut diximus, prima Normannorum gloria; quòd ante omnes, quorū extat memoria, gens illa tribus Regnis imperaret. Sed Haddingus alter DANORVM REGIS filius, cùm in Suetia, alijſquè Regnis Orientis militiam ſedulus peregiſſet: ubiquè uictorijs, & fortibus factis inclareſcens, ingentem ſibi uicinorum Principum conciliauit amorem. Apud proximos queſtus exilium. quòd paterno Regno pulſus, extorris ageret. Armaquè rogabat, & paternę necis uindicandi gratia, & Regno, alienis quibus parebat habenis, eripiendo. Facilè autem impetrauit apud ſuæ uirtutis admiratores: ut Regis matrimonium.

iunctis armis, in Suibdagerum ducerent. Nec ille segnis, arma contra hit: exercitum conscribit: naues bellicis armamentis instructissimas educit. Naualique praelio certaturus, iuxta Godlandiã. Haddingo hosti se opponit. Ibi diu ac multum pugnatum est in alterutrum. Sed cessit tandem Suibdagerus, aut uiribus, aut fortuna minor. Cunque uerecundum fortibus, & praecipuè in ea gente ea tempestate, hosti cedere, nimis dedecorosum haberetur: cùm capi posset, caedi maluit. Nam fuga quaerere salutem, morte grauius iudicabat. Oppressus perinde, hosti liquit uictoriam. Sic Haddingus non solùm exterorum ditatus manubijs: uerùmetiam paternae, fraternaeque uindictae factus compos, insignibus auctus trophęis, exilium Regno mutauit: cui patriam non ante repetere contigit, quàm regere.

Suibdagerus cadit.

Haddingus Rex.

¶ Hasmundus, patris Suibdageri mortem ulturus, ab Haddingo sternit. Cuius uxor ferro se perimens, tumulo mariti sociatur. Caput. iij.

HASMVNDVS Suibdageri filius, ut patris iniuriam uindicaret, Haddingo congressus: postquàm filium Ericum, cuius charitatem proprio spiritui praeferebat, fortissimè dimicantem, cecidisse cognouit: auido facti animo lucem perosus, geminam capulo manũ immittens, absquè periculi respectu, reflexo in tergum clypeo, complures egit in mortem. At dum ita grassatur in omnes Hasmundus: non tulit Haddingus impunè suos cadere: hasta saeuientem traijcit amentata. Cadit ictus graui uulnere moribũdus. Sed neque solatia morituro defuero. Siquidem inter exiguas uitae reliquias, uulneratum interfectoris pedem, perpetua claudicatione mulctauit: cladem quèsuam, paruulo ultionis momento memorabilem reddidit. Ita alterum debilitas, alterum uiuendi finis excępit. Corpus eius solenni funere elatum, apud Vpsolam in Suetia, Regijs procuratur exequijs. Cuius coniunx Gunilda, ne uiro superesset: spiritum sibi ferro surripuit: uirumque fato insequi, quàm uita deserere praeoptauit. Huius etiam corpus amici sepulturae mandantes, mariti cineribus coniunxerunt. Dignam eius tumulo rati, cuius charitatem uitae propriae praetulisset. Iacet itaquè Gunilda, aliquanto speciosius uirum busto, quàm thori societate complexa. Iam Haddingus trium Regnorum unicus moderator, omnibus rerũ gestarum gloria incomparabilis eminebat.

Suetiae lib. 1. cap. 14. b.

Rarum uxoris fidei exemplũ.

¶ Vffo impar Haddingo uiribus, nouissimè tamen cum Danis eum in fugam uertit. Caput. iiij.

VFFO HAMMINGI NOBILIS VIRI filius: cùm sanguinẽ traheret potentissimi Regis Suibdageri: multos

ri: multos Procerum auitam ob memoriam, sibi deuinctos habebat.
Suetiam uerò, atq; Noruagiam tutari ab Haddingo, non satis fidebat. Suetiæ lib.
Nam manus conserere cum illo, protinus euitabat. quòd paternis, aui 1, cap. 15.
tisquè manibus infestum, pariter & infaustum Haddingi genium for
midaret. Igitur in Daniam exercitum traijcit: hostilesq; lares incesse-
re, quàm proprios tueri, satius duxit. Opportunum propugnandarũ
genus iniuriarum existimans: quod ab hoste pateretur uicissim infer-
re. Ita Danis ad propria defensanda redire compulsis: salutemquè pa-
triæ exterarum rerum dominio præferentibus: domesticum solũ, ho-
stilibus armis uacuefactum repetijt. Nec tamen quieuit Haddingus.
Nam per hybernum tempus uiribus cõactis, uerno educit: Sueciam-
què inuadit: Noruagiæ deinde incubiturus. Vffo fortiter repugnat.
Diuq; tractum bellum, in sum̃am desperationem Danos adegit. Nam
alieno Regno incubantes, ad extremam famem compulsi, equos, ca- Danorum
nesquè commanducare cœperunt: ad extremum, ne humanis carni- fames.
bus abstinentes. Tanta fuit uincendi pertinacia, ut extrema paterentur:
tur: ne inglorij remëarent. Nouissimo prelio, consertis armis, uictores
Sueci, Danis primo pro magna parte cæsis: Haddingum cum paucis
in fugam coëgerunt. Victus fugit in Helsingiam (Daniæ atq; Norua- Helsingia.
giæ confinis insula erat) diuq; uicti fortunam tulit: ubicunq; terrarum
eandem sortem perpessus. Quam illi rem ferunt contigisse: quòd ma-
leficij genere, quæ res tum plurimùm in illis gentibus eualuit, esset ir-
retitus.

¶ Aquino giganteæ magnitudinis Regi, Haddingus nuptias, illo occiso perturbat: Puellam sibi coniugem deuinciens. Caput. V.

AQVINVS interea quidam in parte Noruagiæ reg- Aquinus
nabat. Tulit hoc magnitudo Regnorum: ut quamuis to Rex. I.
tius Regni titulus apud Danorum Regem esset: eo tempore tamen,
in non contemnenda Regni parte alius præesset. Hic filiam spectatæ
formæ, nuptijs seruabat sibi copulandam. Cunquè eam puellam, gi-
ganteæ magnitudinis uiro desponsatam audiret: non tulit rei indigni-
tatem Haddingus Daniæ Rex fortissimus. Nam nauibus perarma-
tis, in Noruagiam Regnum suæ ditionis contendit: Nuptias quas au-
dierat turbaturus. Nec defuit fortuna uiribus. Nam oppressum præ-
lio, uirũ interemit: tristibus nuptijs eximens puellam nobilẽ. Lętus pa Aquinus
ter, lęti fuere Regni Proceres. quòd formidabili uiro pempto, Dano- cadit.
rũ Regem potius suspiceret dominũ, quàm ferocem illũ tyrannũ susti
nerent. Incognitus tamen omnibus esse uoluit Haddingus, ut fortunę
exitum pertentaret. Multos simili ueste secum instruxit: ut incertũ ha-
beant,

beant, quis esset quẽm Regem uenerarentur. Conspicua tamen erat uirtus Haddingi in suscepto prælio. Nam ille manu sua perdidit hostem ferocissimum. Vulnera autem quædam excæpit: quorum gratia curandorum, puella tanto erepta periculo, medendi gnara, Haddingum adijt: curam pollicita. Ille non aspernatur. Puella uerò cruris uulneri annulum inseruit. quod magnitudo uulneris, & recens dolor facilè fecit dissimulari. Obducta cicatrice, aurum absconditur. Similis habitus, Haddingum facit in turba incognitum. Pater interea uirginis, prius quàm Daniæ Proceres dimitteret donatos: filiæ dat arbitrium, ex his maritum deligere. Latebat in turba Haddingus. quòd uoluit. Puella patris primum, deinde cunctorũ postulata uenia, orabat singulorũ crura nudari. Miratur pater, quid sibi uellet noua superstitio: Haddingo etiam nihil suspicante. Permittitur puellæ quod uoluit. Illa singulorum cura digito percurrens, annulum suum quęsiuit. Vbi ad Haddingum peruenit: deprehendens auri locum: uirum amplexatur. Hunc inquit, pater, maritum delegi. Hic est ille, qui me sæui tyranni manibus eripuit. Lætus pater, filiæ permittit quod optauit. Haddingus tum se prodit. Exaggeratur cunctorum lætitia de præsente Rege Danorum. Quis tum puella fortunatior? Splendidas pro Regia fortuna nuptias filiæ pater instruxit. Accessit honori magnitudo Imperij: quòd Haddingus iusto titulo etiã tum in Noruagia regnabat. Festa ubiq; celebrauère conuiuia. Carmina de more gentis canunt uictori. Omni de re lætitia increbrescit. Libet hoc loco inserere Fabellam, quam Saxo prætereundam nõ putauit, nescio quo consilio. Sed ut ego arbitror, ostendere uoluit, plærisq; suæ narrationis locis: quibus maleficijs, & quàm frequentibus, Borealis illa gens uteretur in Paganismo. Mihi uerò ea res in commemorationem deuocatur. ut uideat prudens Lector, quibus purgamentis abijciendis studendum sit ei, qui synceram rerum Historiam conquirit. Verba Saxonis ponenda putaui. Apud puellam nuper sibi coniugio deuinctam, Haddingo diuersante, mirum dictu prodigium incidit. Equidem cœnante eo, fœmina cicutarum gerula, propter focum humo caput extulisse conspecta, porrectoquè sinu, percunctari uisa: qua mundi parte, tam recentia gramina, brumali tempore fuissent exorta? Cuius cognoscendi cupidum Regem, proprio obuolutum amiculo, refuga secũ sub terras abduxit. Credo Dijs infernalibus ita destinãtibus: ut in ea loca uiuus adduceretur, quæ morienti petenda fuerant. Primum igitur rapidæ cuiusdam caliginis nebulam penetrantes: perquè callem diuturnis adesum meatibus incedentes, quosdam prætextatos, amictosquè ostro Proceres conspiciuntur. Quibus præteritis, loca demum aprica, subeunt:

Lepida historia.

Autoris purgatio.

ſubeunt: quæ delata à fœmina gramina protulerunt. Progreſsique, præcipitis lapſus, ac liuentis aquæ fluuium, diuerſiq; generis tela, rapido uolumine detorquentem, eundemq; ponte meabilem factũ offendunt. Quo pertranſito, binas acies mutuis uiribus contemplantur. Quarum conditionem à fœmina percunctante Haddingo. Hi ſunt inquit, qui ferro in necem acti, cladis ſuæ ſpeciem, continuo proteſtantur exemplo: præſentiq; ſpectaculo, præteritæ uitæ facinus æmulant. Prodeuntibus, murus aditu, tranſcenſuq; difficilis obſiſtebat. Quem fœmina nequicquam tranſilire conata, cùm ne corrugati quidem exilitate corporis proficeret, galli caput, quem ſecum forte deferebat, abruptum, ultra mœnium ſepta iactauit: ſtatimq; rediuiuus ales, reſumpti fidem Spectaculi, claro teſtabatur occentu. Fabella Vergilianis inſomniis non abſimilis: quam per eburneam portam par erat emittere,

Qua falſa in cœlum mittunt inſomnia Manes.

¶ Geuuarus ex Primoribus, Noruagiæ præficitur. Vir miræ prouidentiæ. Caput. VI.

CVM in hoc rerum ſtatu Noruagia eſſet: ut exteris Regibus pareret. implicitiq; Danorum Reges, Sueticis bellis tenerent: interim Duces Noruagiæ ſibi magis, quàm Regi Daniæ ſtudentes, in membrum diſciſſum Regnum gubernaure. Diuq; ea res ualuit: donec Geuuarus unus ex Primoribus conſurgens, cæteros ſibi Duces parere cõegit: Regnumq; in priſtinũ florem reparauit. Tanto nomine cœpit inſignis non ſolùm iuſtitia & fortitudine, ſed etiam prudentia haberi: ut Suetiæ per ea tempora Rex Hotbrodus, cùm uiribus ſuis diffideret: quippe qui acerrimo bello cũ Danorum Rege conflictaret: in quo periit: filium Hotherum Geuuari fidei permiſit. Educatumq; adoleſcentem, omni uirtute præditum fecit. Implicuit autem illum uariis laboribus filia Nanna: quam Hotherus alumnus puerilibus incrementis, cum puella ſuccreſcens, coniugem depoſcebat. Moxque impetraſſet: ſi non Balderus uir Regii ſanguinis, qui regnabat in Selandia Daniæ inſula, eodem potiundæ puellæ uoto ferbuiſſet. Suborta inde bella, in Suetia peregimus. Nunc quod ad Geuuarum Noruagiæ Principem pertinet ſolum executuri. Florebat ille ſingulari prouidentia: uſq; adeò, ut futurorum præſcius putaretur. Præmonuit alumnum: quibus modis imminentem illi Saxoniæ Regem Gelderum ſuperaret. Quod in Saxonia attigimus. Prætereo: quod Hotherum alumnum ad ſyluarum Satyrum Minungum ire iuſsit atque mandauit. Docuit item, quibus uiis gladium, & armillam extorqueret. Quorum ea uis fertur extitiſſe: ut aduerſus gladium nulla proficeret incantatio. ARMILLA VERO pondere & precio

Geuuarus Rex.

Suetiæ lib. 1. cap. 18.

Saxoniæ libro. 1. cap. 5.

precio incomparabilis haberetur. Quarum rerum, monitu Geuuari, compos factus Gotherus: & hostem superauit Balderũ, maleficijs prę ualere conatum: qui opum affluentia fuit incredibili.

¶ Helgo, lingua & uultu contemptibili, Biormorum Reguli filiam, Hotheri Suetiæ Regis interuentu coniugem adsequitur. Caput. vij.

Helgo Regulus.

HELGO Hologiæ Regulus (pars ea in Noruagia est) per eam tempestatẽ Cusonis Biarmorum Regis filiam, coniugem postulabat: eamq́ ob rem crebræ ierant legationes. Sed pater filiam ignoto iuueni dare recusabat. Si inquit coniugem postulat, ueniat: præsentiq́ ore qui uir sit ostendat. Solebant enim illa tempestate Regij iuuenes, ipsi sponsalia sua præsentes agere. Sed Helgo cõtemptibili lingua fuit: nec uultu satis placido: quę res effecit, ut per legatos potius rem ageret. Sed cùm nihil sic proficeret: uersus in amicum Sueciæ Regem Hotherum: obsecrabat, ut medium se conferendis optatis nuptijs insereret. Non recusauit ille: Classemq́ armauit non contemnendam, uiribus & armis extorturus, si persuasionibus nihil impetraret. Conuenit puella patrem: placidóq́ sermone, absenti licet iuueni, senem conciliabit. Proderat facunda dicentis oratio. Præfecit autem metus armorum, quæ exprompta cernebat: si non uotis respondisset. Percunctari tamen filiam iubet: si petenti allubesceret sponso. Illa uiri fortunam, ex mediatoris splendore metita: incõparabilem coniectans Regem, qui tanto fungeretur oratore, facilè annuebat. Accæptam in nauigia Regiam cum dote puellam, sponso aduexit.

¶ Horuuendillus Iutiæ Præfectus, Collerum Noruagiæ Regem duello extinguit. Caput. viij.

Collerus Rex.

TRANSIERVNT hoc in rerũ statu anni plurimi, ut nihil magni in gente ea ageretur: donec Collerus Rex Noruagiã Regno teneret: ea tempestate, cùm apud Danos Roricus Regno præesset. Præfectus autem Iutiæ Horuuendillus, relicto fratre in cura agrorum, piraticæ sibi operam desumpsit. Erat ea tempestate non inhonorũ militiæ genus: insidiari per mare transeuntibus. quasi rebus quas dicunt fortunæ in medio collocatis: qui uiribus præstaret, eas tolleret, uictoriæq́ præmium haberet. Sed Rex Noruagiæ Collerus, nõ est passus, hominem impunè digrassari. Probrosum sibi existimans: si alius se potentior in mari uideretur. Simul gloriæ suę plurimum accessurum: si tam latè nominatim maris dominatorem superatũ castigaret. Armatur classis: & expedito milite completur. Diu quæsitum in mari, multis maris finibus perscrutatis, non reperit. Sunt insulæ multæ mari Baltico: sunt plures Britannico: harum unam petit

Collerus

Collerus claſſe. quòd fidam præberet ſtationem nauibus. Eandē fortè alio in portu petebat, aut tenuit Horuuendillus. Erat opacum in medio nemus. Dulce uiſum uiris diu ſalo iactis, apricari nemore. Diuerſo luſtra itinere perquirunt uaria. Profunda ſylua, caſus obuium tulit Collerum Horuuendillo: quem nulla prius potuit diligentia indagare. Soli ſolus occurrens, arma tamen quiſq; ſua ferebat. Sciſcitantur alterna inuicem nomina. Redduntur. Lætus Rex, quòd obuiam haberet, quem diu quęſiſſet. Sed illum Horuuendillus pręueniens, Quo inquit pugnæ genere mecum decertas? Nam duellū uiribus probandis, maximè idoneum cenſeo. Non detrectat Rex. Nam id genus, & audacię promptius, & uictorię propius dinoſcitur. Quandoquidèm ait Collerus, mihi pugnæ permittis arbitrium: illud ipſum quod laudas accipio. Sed ſit hæc lex duorum: ut uictor uictum tumulo dignetur. Nam & ſi animi nobis æmulatio incedat: naturæ tamen communio nos iungit. Illud quoq; inter nos conuenerit: ſi uictoria citra mortem in ſolo uulnere, aut membri truncatione cōſtiterit: quando membrorum uſu mulctatus, perpetuum ſentiet fortunæ detrimentum: accedat illi ſolatio: ut denis auri talentis à uictore muneretur. Accæptis conditionibus initur conflictus. Horuuendillus iuuenis ferox, nō tam ſui cautus muniendi, quàm cædendi auidus, clypeum contempſit: gladium utraq; manu diſtrinxit: Regis ſcutum facilè diſcuſſit: fortiterquè repugnantem, ac diu æquis uiribus confligentem, pede defecto mutilauit: ſecutusq;, geminato uulnere extinxit. Extinctum Regio tumulo, (Collerus cadit duello.) ad conuentas prius conditiones, ſepeliuit. Normanni Rege, incertum qua ſorte, amiſſo, cùm uictum, & extinctum acciperent: claſſe repetita, patriam adnauigant: ſuæ quiſq; intentus domui: redibatq; in multa membra Regni diſcuſſio. Nam quod de Apibus Maro ſcribit: Rege incolumi, mens omnibus una. Amiſſo, rupêre fidem. Hoc in gentibus manifeſtè monſtratur.

¶ Frogerus in Frotonem Danię Regem exercitu moto, populo parcens, in Duellum ſpe uana uocat, nam illuſus obtruncatur. Caput. ix.

FROGERVS Noruagiæ Regno pręerat per id tempus, quo Froto cognomento Vegetus, Danis regnaret. (Frogerus Rex.) Inceſſere utriſq;, incertum quibus ex cauſis bella: quę Noruagiæ Rex ſatis initio habuit per Duces adminiſtrare. Sed fortuna ſemper Danorum Regi inclinabat. Decem enim Noruagiæ Duces, diuerſis prælijs (Daniæ lib. 1. cap. 25.) fudit: quoſdam una pugna concurrentes: nonnullos etiam diuerſis agminibus, Regi Danorum ſe opponentes. Pertentare ſtatuit ipſe fortunam: ſi fortè ſuis auſpicijs, ad eam diem, inuictus Danorum Rex, uinci

possset. Magnis Noruagiæ uiribus bellum instruitur. Omni quam po tuit uirtute educta, mouere constituit in Frotonem. Multa prius leuia prælia peraguntur. Sed toto Regni robore fuit decertandum. Indicitur conuentus in Insulam: ubi contractis utrinq; uiribus, prælium uidebatur ineundum. Placuit rem compendio finire. Grandæuus Noruagiæ Rex Frogerus, parcendam ratus multitudini: quòd plurimum iam sanguinis fusum esset: quòdq; athleticæ illi fideret arti: & Deorum suorum fauore non minimo inniteretur. Ferunt enim illum hoc à suis Numinibus impetratum tulisse: ut à nemine uinceretur, quàm qui certaminis tempore, subiectum pedibus eius puluerem (quod factu difficilimũ putabatur) manu conuelleret. His fisus præsidijs, Duellum indixit Frotoni. Turpe erat recusare. Iam tamen sciens Froto, qua spe duellũ iniret senex in iuuenem: ab industria mutuatur, ut falleret, quem aliâs sternere non posset. Venitur in circum quadrato signatum puluere. Vbi constiterant: Froto arma mutuanda obtulit Frogero. Nec difficile fuit impetrare. quòd aurata omnia Frotonis essent. Gladium, loricam, galeam permutant. Tum locum quoq; permutandum Froto ait. quòd ibi potissimum dolos strueret: qui ut laterent, de alijs permutandis præmisit. Quando inquit omnia commutata sunt: æquum est, & loci fieri permutationem. Non dissentit senex. Vbi discessit: Froto uestigium signatum in puluere calcibus Frogeri, manu collegit: ac perinde fatum uiri complet, Spe certus. Prælium committit uterq;. Ibi Frogerus iam Numinum suorum fauore destitutus, uincitur: & Noruagiam Danorum Rex, iure uictoriæ consequitur. Non tamen diu tenuit. Quippe morte defectus, cùm paruulum liquisset filium: ætatis contemptu, se Normanni facilè in libertatem uendicarunt.

Hiruuillus Noruagiam ui obtinet: prostrata Rusila uirgine, cuius funeris persequitur. Caput. x.

Hiruuillus Rex.

HIRVVILLVS deinde Hallandiæ Princeps (pars ea est Daniæ: aliquando Noruagiæ seruiens. quòd in medio constituta, palestram pugnæ Regibus præbet) Noruagiam, inita cum Danis societate, armis tentat: ea tempestate, qua Rex summam in Dania Fridleuus possideret. Quippe Rege destitutam, facilè ratus est expugnare prouinciam: sibiq; Regni iura consciscere. Sed nõ tam facile quàm putabat expertus est Noruagiã sub leges mittere. Quippè inde egressę puellę, operas terra mariq; exerebãt. Nam Rusilam uirginem, militari uoto res bellicas æmulantem, armis diu sensit repugnantem.

Rusilæ mors.

Ad extremũ tamen oppressam, atq; deuinctam: honore funeris prosecutus est: Inde rebus Noruagiæ omissis: ubi socia arma contraxit, in Daniã uertit idem Hiruuillus: Danorũ Regi crueto bello cõflictatus.

Gotorum

¶ Gotorum Regem, Ericus unus ex Regni Proceribus, pulchro consilio auertit à Danica infestatione. Caput. xi.

GOTARVS Noruagię Regnum tenebat ea tempestate, qua Froto Rex iuuenis in Dania rerum potiretur: cuius ætas contemptui facta Proceribus, omne libitum, licitum fore putabant. Regni Tutores, & eorum filij, multa abusi in populum potētia, Regem cuncta dissimulantem, odiosum fecere. Id ubi comperit Gotarus Noruagiæ Rex, contractis in Concionem militibus, refert: proprium Danos fastidire Regē: exoptantes alium, si quis se ostenderet Daniæ regnaturus. Seq; eò exercitum ducturum, decreuisse. facilè Daniam hoc in rerum statu, occupari posse: si armis peteretur. A Frotone enim tam auarè, quàm ferociter esse imperatum. Tunc exurgens quidam ex Proceribus Ericus, contraria rem oratione prohibuit. Sæpè inquit alieni appetitores, suo fraudantur. Animat Rex fiduciam tuam frustra, internus regionis liuor: quē plęrunq; hostilis explodit aduentus. Nam & si nunc Dani diuiduis esse sententijs uideatur: unanimes tamen uenientem hostem excipient. Corrixantes porcos conciliauêre lupi. Prudentis consilium efficit: ut factum careat pœnitentia. Proinde Proceribus abundè stipatus, quietē Rex amplectere: per alios gerendi belli exploratam potes habere facultatem. Quod fabro forceps, tuus tibi tribuat miles: tuq; tibi, tuorum opera usui parcere condiscito. Hæc Ericus. Quem Rex ut imprudentem hactenus habitū, diserti deinceps donat agnomine. Quod enim suasit Regi atq; Proceribus, omnino persuasit: Regemq; in suam tunc traxit sententiam. Nam illo quietem agente, Classem lacessendis Danis intermittit.

Gotarus Rex.

Daniæ lib. 1. cap. 23.

Erici ad Regem oratio.

¶ Rafnū Noruagiæ Ducem, Oddo magnus miris pręstigijs mari deuincit. Rollerus cū Erico fratre, Daniā incursuri, sese comitatu & uitæ necessarijs parant. Caput. xij.

RAFNVS erat ex Noruagiæ Proceribus uir præcipuus: cui lacessendi per Piraticam Danos negocium cessit. Excæpit illum Oddo, cui naualium rerum cura erat in Daniæ regno: uir Magicè doctus: ita, ut absq; carina (dictu mirū) Altum percurrens, hostilia sępè nauigia, concitatis carmine procellis, euertit. Itaq; ne cum piratis in maritimarum rerum discrimen descenderet, exasperatos maleficio fluctus, ad naufragia ijsdem infligenda perducere solebat. Hic ut Negociatoribus atrox, ita clemēs agrestibus extitit: qui eadem merces qua stiuam æstimatione commensus, rustici operis nundinas, sordidis quęstibus anteponebat. Idem inito cum Noruagis conflictu: ita ui Carminum hostilem hebetauit aspectum, ut districtos Danorū

Oddo magus.

enses, eminus radios iacere, & tanquàm flammabundos scintillare putarent. Cæterum hostes adeò retusis erant obtutibus: ut ne ferrum quidem uagina detractũ, uisu possent excipere, uicta quippe fulgore acies, præstigiosi coruscaminis erat impatiẽs. Cæso itaq; Rafno, cum multa suorum parte: sex solæ naues Noruagiam repetentes: documento fuere Regi: haud facile Danos obteri posse. Ab his etiam Frotonem sola pugilum ope subnixum, inuito regnare populo, uulgatum est: dominio in tyrannidem uerso. Cuius famę experiundæ gratia, Rollerus (ut erat exterarum lustrator rerum, ignotaq; uisendi auidus) Frotonis se deuouit contubernio potiturum. Ericus germanus eius frater, illũ, quanquàm habitu corporis eximius esset, temerè uotum nuncupasse firmabat. Ad ultimum, pertinacissimam propositi eius perseuerantiam conspicatus: se quoq; similis uoti nuncupatione constringit. Iisdem se Rex pollicitus est: quoscunq; delectu probassent comites donaturum. Itaq; fratribus patrem primò adire placuit: commeatusq; necessaria tam longinqui itineris subsidia postulare. A quo paternę suscepti, die postera in nemus uisendi pecoris gratia perducunt. Senex quippe armentis opulens erat. Aperiebanturq; illis gazæ, quas diu clausas telluris antra condiderant. E quibus quę placuissent sublegere permittuntur. Nec cupidius oblatum beneficium, quàm receptũ. Ita egestis humo opibus, tollunt complacitas. Horũ interea remiges, aut curam egere corporis, aut iactis se molibus exercebãt. Aliĳ saltu, quidam cursu concitauêre corpus. Hi uires ualida saxorum iaculatione tentabãt. Illi sagittæ usum tenso experiebantur arcu. Ita roboris firmitatem uario exercitationis genere prosequebantur. fuere etiam, qui somnum, quietemq; potione captarent.

Rafnus cadit.

Rolleri & Erici in Daniam cunctandam prouisio.

¶ Ericus Frotonis germanam, Rollerus eius repudiatam uxores merentur. Legatione fungitur pro Gotari filia Frotoni desponsanda, at Legationis mirabilis est exitus.

CAPVT XIII.

ERICVS CVM Rollero fratre peregrinationem illam læti susceperant: experimentum facturi, quis foret Danici Regni status. Rex nauigium donat ituris. Ibant alacres maria sulcantes. Vbi eò peruenerunt, uariam experti sunt fortunam. Ericus interdum militari opera, nonnunquam linguæ, & ingenĳ patrocinio, per omnes se difficultates uictorem agit. Perturbato Curiæ statui, intrepidus se ingerit: consilio & ingenio omnia sibi peruia faciens, ad Regem Frotonem peruenit. Qui hominis industrĳ uigilantia delectatus: forti eius opera sæpè utitur ad Legationes: ad obeunda maris discrimina. Ille ubiquè uictor, rem ad arbitrium moderatur. Tantumquè Danorum

Regi

Regi inuifceratur: ut & germanam eius, à multis petitam, coniugem acciperet: & Suetiæ Regno per illum Rex potiretur. Frater autem Erici Rollerus, promeruit Regis relictam, cui ille repudium fecerat. At Gotarus Noruagiæ Rex, omnem Erici fortunam fama uolante didicerat. Alebat autem filiam eximiæ pulchritudinis: quam Rex Froto, dimiſſa, ut diximus in Dania coniuge, iam adulterio fœdata, uxorem poſtulabat. Erico legationis munus imponitur. Quod ille nõ inuitus ſuſcæpit: ut & Regi optimè de ſe merito obſequeretur: & patriam, tanto iam auctus honore, non inuitus inuiſeret. Igitur aſſumpto in legationis officium fratre, & utriuſq; coniuge: quæ indiuiſas ſe comites tanti itineris faciebant: nauigationẽ ingreditur. Vbi Rex Gotarus aduenaſſe Ericum cum fratre comperit: Regiasq; pariter adeſſe fœminas fama nunciauit: exardeſcens deſyderio, temperare ſibi non potuit, ut primùm Legationis uim acciperet: ſed præueniens dicturũ Ericũ, Quando inquit, ad nos incolumis Erice rediſti, uehementer gaudemus. Vnicæ te filiæ, nihil petentem, lego maritum. Tu mihi uiciſsim cede Gumuuarã Frotonis germanam. Durum erat Regi, in cuius iam manibus erat, ex aduerſo repugnare. Igitur diſsimulato Legationis ſuæ mandato: ſpondet obſequium. Vxorem tamen de eo quod ageretur facit certiorem: pertentans animum mulieris. Iam inquit arbitrij eſt tua Regia puella, Regem, aut citerioris fortunæ habere maritum. Gotarus te expetit coniugem. Quid reſpondes? Quem illa per Deorũ Numina impenſius obteſtari aggreſſa: ioco ne hęc, an ſerio meditata proferret? Eo ſe dicente, ſerio fuiſſe locutum. Ergò inquit, extremum mihi ruborem inijcere paras: quam uirginem adamaſti, uiduam relicturus. Sæpè rebus fama contraria eſt. Popularis me de te fefellit opinio. Conſtanti nupſiſſe putabam: & nunc uentis lęuiorem experior, quem indubitatæ fidei ſperabam non niſi fato diſiungendam. Hæc fata, abundè lachrymata eſt. Grata Erico uxoris fuit indignatio. Cui mox amplexũ inijciens, Scire inquit uolebam: quantum mihi in te fidei eſſet. Mors ſola diremptionis noſtræ ius habet. Te tamẽ Gotarus raptui deſtinat, amorem latrocinio quæſiturus. Quem cùm peregerit, tua geſtum ſimula uoluntate. Nihilominus nuptias dilatura: quouſq; ille mihi filiam ſuam nuptui tradiderit. Qua impetrata: unà ego, ac Gotarus nuptias agemus. Itaq; diſparata nobis ad nuptias conuiuia, atq; triclinia, medium parietem cõmunem habentia, pręberi curabo. ne me fortè coram oculis habito, languidiore Regem contemplatione perſtringas. Deinde Brocũ, cum delecta promptiſſimorũ manu haud procul iubet deliteſcere, ſibi cùm res poſceret auxilio futurum.

Daniæ lib. 1. cap. 30.

Ericus ad uxorem.

Gumuuara ad Ericum.

Ericus uxorem inſtruit

¶ Celebrantur Erici nuptiæ fictæ solertia, mirabilem exitum sortitæ. Caput. xiiij.

INDE accito Rollero fratre, prouocandi Regis gratia, cum nupta, ac supellectile, simulato metu, fugã nauigio petiuit. Regia classis fugientem insequitur: & Rex ipse propius adnauigans, Hæc est inquit Erice fides, quam spoponderas? Sic abis cum coniuge, quam ego à te expetiui? Data publica fide, in littus proximum concedunt. Ibi Ericus exhibito Legationis officio, filiam Regis Frotonis deposcit. Ille reiecit postulationem. Vt inquies sororem merear Frotonis, filiam meam tibi despondeo. Ericus rem supra merita confessus, simulat Regis se uoto pariturum: si tamen Gumuuara in thorum suum consentiat. Illa ut docta erat à marito, simulationem prætendit. Hoc tamen deposcens: ut prior Ericus Regis filiam accipiat, quàm se priuetur coniuge. Rex annuit. Nuptiæ parantur. Hoc autem fugæ umbraculum ideò prętendit Ericus: ut iniuria ab ipso Rege primùm profecta, iusto deinde profugio cum eius filia, uindicaretur. Igitur instructis pro Regia magnificentia conuiuijs, nuptię Erico, atq; Aluildæ (id Regiæ puellæ nomen erat) parantur: diuersis iunctis tamen cõmuni pariete cœnaculis, Rex, atq; Ericus accumbebant. Regi Gumuuara, Erico Aluilda ex latere fuit. Iam sumptis epulis, Rex nuptijs aucturus iocunditatem, ad Ericum ingreditur. Gumuuara refecto in dorso assere, qui aulęis undiq; pendẽtibus uestiebatur: ad Ericum in alio discumbentem cœnaculo, priusquàm Rex introiret, delabitur. Miratus Rex eam Erico assidere, quam in suo reliquit triclinio: audit à circumstantibus, formæ se similitudine falli: esse Gumuuaræ germanam persimilem. Ille oris habitum, & omnem ornatum oculis signans, hæret stupens. Regressus in mansionem suam, uisurus uenit, si ibi sit Gumuuara. Interea relabitur illa, loco priore consistens. Ericus interim Aluildã appellat, Malit ne Regis Frotonis nuptias, quàm suas? Quippe Regium sanguinem nulli aptius, quàm Regi iungendum. Illa se, puellari uerecundia, patris arbitrio nuptias inire respondet: nec aliud uelle, quàm quod parens.

Aluilda per Ericum flectitur.

Ille, si assentiatur monitis suis, Reginam fore, & omnibus fortunatiorem spondet. Vbi pertinacius institit, puellam flexit. Rex iterum mutans cõuiuij locum, ad Ericum regressus: ante se uidit quam reliquit in alio diuersorio Gumuuaram. Hæret rursum stupens, quid tam simile in duabus fœminis, ut nihil disparitatis possit annotari. In hac ambiguitate rei, uerum ne cerneret: an similitudine falleretur, cõuiuium exit in noctem. Rex Ericum, iuncta filia, mittit in thalamum, nuptias consummare. Ericus puellam honorifice appellans, seorsum cubare iubet. Gumuuaram suam ille amplexus,

plexus, consopitur.

¶ Ericus insidiatores duos obtrūcat: Rollerus auxilio adest. Abducitur Aluilda Regis filia Frotoni, deprȩdata Gotari aula Regia. Caput. xv.

Rex aūt miraculo rei permotus, similiter futurarum expectatione nuptiarū suspensus, noctem ducit insomnē: secū uolutitans, quid miraculi uiderit in duabus fœminis. Subit mentem, id quod erat, diuisum parietem creasse errorem: misitq́ qui specularetur. At iam Ericus illum præuenerat: curans, ut ante noctem cōpaginaretur. Misit deinde armatos duos in cubiculum: qui contemplarentur, quid interim de Erico esset, & Gumuuara. Quòd si unà cubantes inuenirent, Ericum iugularent. Illi clam ingressi, Ericum uigilem fallere non poterant. Itaq́ expectantes, ut profundiore somno mergeretur: Erico nescientes spacium se colligendi dedere. Ille dilapsus strato, correptis armis, insidiatores inuadit, & obtruncat. Mox Rollerus frater signū dat buccina. Excurrunt expediti Erici milites: Aulam despoliant. Rex hostes aliunde ueritus, in naues decurrerat. Ericus Aluildam, suamquè ducens Gumuuaram, in suas quoq́ deproperat: iam omnia comperiens, ut mandauerat, expedita. Igitur raptim præda in naues congesta, ante diem uela pandit. Rex interim delitescens, nec quid ageretur intelligens: lucem censuit expectandam. Orta dies rem aperuit. Iam Ericus mare tenebat. Iubet expediri classem Gotarus: ut latrones insequatur, qui insigni ludificationis genere, & filiam abducerent repugnantem, & Regiam spoliauerint, omni cum ornamentis abducta supellectile. Sed erant inter Proceres, qui meliore consilio, temperare furori, Regem adhortarentur. Non esse rem subitaneam, tantum apparatū potentissimi Danorum Regis, classe tumultuaria adoriri: totis Regni uiribus incumbendum, ut tanta iniuria uindicetur. Interim Ericus prospera usus nauigatione, Frotoni sponsam non inuitam adducit. Regales instruuntur Nuptiæ. Personant atria conuiuijs: Regio luxu cuncta redundant. Erici magnum apud Regem, & in omni loco nomen prædicatur.

Aluilda abducitur.

¶ Gotarus uindictæ auidus, classem instruxit. Tempestate uerò suborta, eo loci detruditur, unde ægrè, atq́ cū paucis elabitur. Exercitum nouum cōscribens, atq́ cū Erico cōfligens, opprimit. Cap. xvi.

Gotarus Noruagiæ Rex, quamuis suorum consilio remoraretur, quiescere non poterat. Tantus erat dolor iniuriæ: tantus feruor amoris irritati: ut omnia etiā extrema perpetienda duceret, quàm hostē impunitū ut sineret. Itaq́ nauigationē infelicē ingressus:

in ea loca tẽpeſtate preſſus detrudit̃, unde expediri ſine magno diſcri=mine non poterat. Dum prẹſtolant̃ proſperos uentos, omnẽ abſump ſere commeatũ. Fame igitur preſsi nautæ, mutua ſe cæde conſumpſe=runt. Rex ipſe cum paucis terram ingreſſus, magno labore montiũ ca cumina permenſus, multo uix tempore peruenit ad homines. Ericus uerò, ut ſemper primus inter Regios erat ſtipatores & conſiliarios: ſi quid explorandũ cõſilio, ſi quid exercendũ uiribus: ubi Erico prouin cia obuenit, expeditam rem Rex arbitratus eſt. Danorũ itaq; ductor, felicibus ille auſpicijs per omnia pericula uexit incolumes. Vuandalo rũ nũciatur eruptio. Erico negociũ datur. ut expeditis quotquot uide=ret̃ nauibus, rem gereret. Quam ita adminiſtrauit: ut hoſtibus cladẽ, ſuis uictoriã relinqueret. Interea Gotarus, ſumendi de Erico ſupplicij gratia, uindicandiq; abductæ filiæ iniuriã, exercitũ de integro compa rat: Copias cõſcribit. Nec ſegnior illo Rex Danorũ Froto, comparata claſſe, ſocero gener occurrit in præliũ: Noruagiam petens. non expe=ctaturus, donec ille in Daniã aduolaret. Vbi uidit Gotarus uires Da=norum, ſuis ſuperiores: fretus ſoceri nomine, quòd filiam eius, ut dixi=mus, Froto teneret uxorem: pacem per Legatos poſtulat. Nõ fore ſi=bi rem cum Frotone, ſed Erico: qui perfidia multiplici ſe læſiſſet. Eri=cus aderat: & de Regis uoluntate reſpondet: Impudens uideri negoci=um: ubi latrocinium ingreſſus, pacem prior turbauit: priorem pacis facere mentionem. Effectum tamen per Legatos: ut pace, ac fide pu=blica interpoſita, in colloquium Reges deſcenderent. Ibi grauis orta inter Gotarum Regem, Ericumq; contentio. Quòd Rex obijceret Eri co ingratitudinem. Nam immemor beneficiorum, peſsima pro mag=nis in ſe meritis rependeret. Ericus contra, Si quid unquàm ſibi à Re=ge beneficij uideretur collatum: id ſalutaris conſilij ſemper compenſaſ ſet obſequio. Frotonem uerò Regem, ac ſe Legatum eius, uiolatos eſ=ſe. quòd neq; legationem eius ab initio ſuſcẹperit: inde etiã accẹptam reiecerit. Si uolentem puellam ad Regnum prouexerit: nullius ſe eò nomine culpæ uideri obnoxium. Super omnia uerò: quando adem=ptam ille uoluit eius cum coniuge uitam: tum ſe diuina atq; humana perturbantem, nihil illi reliquiſſe: quo aut Ericus illi obnoxius, aut ille non omni genere ſcelerum obſtrictus maneret. Ex uerborum conten=tione eò peruentum eſt, ut Signa canerent: pugnaque inſtrueretur.

Gotari maris periculũ — *Ericus pro Frotone.* — *Colloquiũ Gotari & Erici.* — *Gotarus cadit.*

Acerbis utrinq; odijs decertatum eſt. Sed tum Gotarus Nor=mannorum Rex opprimitur: Regnumquè Froto lar=gitur Rollero Erici germano. quòd bonam tum, & aliâs Danorum Regi ope=ram nauaſſet.

Rollerus Rex, Regnum in monarchiam reducit, multis locupletatum prouincijs Orientis. Cui rebelles se exhibent Proceres. Caput. xvij.

ROLLERVS ergò Regno potitus Noruagię, id adu nauit: reddita in illo Monarchia: quæ iam dudū per Duces, & Regulos dissipata erat. Subtraxerant enim multi se obedientiæ Regis sui. Sed Rollerus fretus auxilijs & Frotonis Danorum, & Erici Suecorum Regis uiribus: Regnum suum in pristinum decorem reparauit. Insuper Estoniam, Curetiam Orientales prouincias, quæ etiam hodiè extant, parentq; nunc ordini Teutonicorū in Liuonia: atq; Hallandiā, quæ nunc Daniæ paret: in suā redegit ditionē. Magnoq; bello, quod Frotoni tunc erat in Regem Hunorū, ob repudiatā à Frotone Hunorū Regis filiam: quā ipsam nunc Rollerus coniugē tenebat: magno fuit eidem Danorū Regi adiumēto. Bello uictor Froto, uictricem classem reduxit in Daniam: Rollerus redijt in Noruagiam. Sed Noruagiorum Proceres indomita ceruice, assueti libertate, iterum se Regis sui subduxerunt iugo. Nam ut quisq; magnæ Prouinciæ præerat: pro magnitudine uirium animos sumens, Regi suo rebellarunt. Rollerus Rex.

Incredibilis Hasmundi, & Asuici mutuus amor: utq; ille Asuico mortuo, se periculo uitæ dederit, casu mirabili specu, in quem ultrò descenderat, liberatus. Caput. xviij.

IN HOC rerum statu, Alfus quidam Procerum, filiū habens Hasmundum, Hetmarchiam gubernabat. Biornus autem, cui filius erat Asuicus Vuyck, prouinciam tenebat. Sinus iste maris, regioni nomen dedit. Cumq; Hasmundus iuuenis uenationi indulgeret: ferarum indagines perscrutantem, nox solum oppressit. Comites deuia secuti, suam quisq; uiam ingressi sunt. Hasmundus autem errorem in uastissimas solitudines conuertit. Fames illum primùm in canes qui sequebantur: inde etiam in equū dentes uertere compulit. Longo circumactus errore, eam contigit Prouinciam, cui Biornus prœerat: filioque eius Asuico tanta inuisceratus est familiaritate, ut duorū unus animus haberetur. Eáq; delectatus societate, patriam nō requirebat. Tantus utrinq; amor incessit: ut cùm unus esset amborū affectus, quàm sanctè inuicē iurauerūt: & uitæ & mortis cōmunem sibi sortē fore: nec alterū alteri superfuturū. Mors inopina tulit Asuicū. Hasmūdus sacramēti memor, uiuus in specū descēdit, quo iusserat mortuū inferri socium. Ingens erat loci capacitas. Sed ea cōditio: ut uolens, nolensq;, in specu manere necesse haberet. Eo tēpe Froto Daniæ Rex, cū exercitu Noruagiā petebat: Rollero suppetias laturus: ut bñficiū in eo suū tueretur.

Ericus

Ericus Rolleri frater, exercitus magnæ parti præerat. Peruenit is in locum recentis, sed magni tumuli. Thesaurum inesse rati Proceres, scrutari locum constituerunt: si fortè Regionis incolæ, latibula rebus charioribus ibi quæsissent. Sorte quęrunt hominem, qui in sporta submissus, fortunam pertentaret. Demittitur: sed qui intus erat Asmundus, mox adoritur immissum: & illo de sporta perturbato, signum clamore dat socijs extrahendi. Cumqꝫ in lucem uenisset: mortifera specie ignotus homo, quem recens etiam sanguis de colluctatione immissi fœdasset: protinus qui extraxere fugierunt. Solus Asmundus ad os inferni specus relinquitur. Reuocat clamore fugientes. Vbi redeunt: docet fortunam suam. Affingit, sepultū Asuicum ab inferis ad se reuersum: primū quæ aderant, equū cum cane peredisse: inde in se morsus cōuertisse. Nisi commutatione eius, quem immiserant, ad superos redijsset: mox inter mortuos remansisse. Ita mirabili uice primū in errore pegrinationis, inde stulta tumulatione piculū mortis, sine exēplo trāsiuisse.

¶ Froto suppetias Rollero adferens, Noruagiæ Proceres magna clade deuincit. Caput. xix.

SED & Rex Noruagiam ingressus, qua uenerat causa, bellū intentabat: in Rollero sese contemptū arbitratus, cui ipse Regni autor fuisset. Vt aūt multitudinis quam bello inferebat, monimentum relinqueret oculis Noruagiorum: iussit per singula capita, singulos in aceruum lapides comportari. Noruagij comperto, quid ab hostibus ageretur: & ipsi per ocium saxa congerebant. Cernuntur hodiè tumuli congestorum lapidum. Sed cùm ad prælium uentum esset: tanta utrinqꝫ animorum ui certatum est, ut rara fuerit similis clades in prælio cæsorum. Victor quidem Froto Danorum Rex fuit: sed tam illi crueta fuit uictoria, ut ex tribus milibus, quas inuexisse fertur nauibus, solas. lxx. incolumes reduxerit. Credo non tum tanta, ut nunc sunt mole fuisse nauigia. Vtcunqꝫ tum re peracta, uictor in Daniam Froto remeabat.

¶ Duodecim fratres Normannos, Fridleuus, munitione eorum obsessa, prosternit. Caput. xx.

PER quę tempora in eadem Noruagia duodecim fuere germani fratres, uiribus acres, pugnis exerciti: qui socijs per latrocinij licentiam adunatis, ingentis agminis speciem præbuêre: terroremqꝫ Regibus ingerebant. Haldanus Erici Suecorum Regis filius, cùm crebris illorum incursibus terreretur: Fridleuum Frotonis filiū, iam Russię imminentem, aduersus Normaños fratres inuocabat. Munitionem sibi firmauerūt in altissima rupe: quę flumine de montibus cadente cingeretur, ut inaccessa cæteris uideretur.

Nam

Nam illi, ubi opus euenerat, occulto uado tranſibant. Hoc illis certiſsimum fugæ præſidium, ubi à ſocijs deſerti, tuta capeſcere cogerentur. Sed Fridleuus Frotonis filius, uir omnium periculorum caſibus probatus, ac interritus: magnis ſe rebus inuocari adiutorem gauiſus, aditum repperit. Nihil opinantes fratres occupauit, & ſuperauit. Primã hanc gloriam ſuis gentibus oſtendit. Nam uſq; in eum diem Orientis Ruſsiæ partibus, patris imperio quæſitis præerat.

¶ Haſmundus, filiam Fridleuo uxorem denegat: occiſis illius Oratoribus. Qua cauſa bello proſtratus, Rex Danus, filiam non inuitam abducit.

CAPVT XXI.

NORVAGIAM Haſmundus iam tenebat. Incertũ, an is, quem emerſiſſe ab Inferis paulò ante memorauimus. Nam Annales relinquunt in ambiguo. Et quoniam miraculis plena ſemper fuit Regio: libet augurari, eundem ad ſceptra uſq; perueniſſe. Erat enim Hetmarchiæ Reguli filius. Filiam hic genuit ſingulari & exquiſita ſpecie: accedente prudentia cum pudicitia, cæteriſq; dotibus fœmineæ dignitatis. Hanc Fridleuus Daniæ Rex, miſsis in eam inſulam Legatis ſponſam depoſcebat. Pater Haſmundus, mandata ferentibus reſpondit. Non eſſe Frotonis patris eius merita in Noruagiam, ut filius inde ſponſam mereretur. Grauiſsimo bello per illum exhauſtam Proceribus Prouinciam: abſumptam omnem nobilitatem. Durare memoriã hoſtilis facti: uenire quandoq; iuſtã uindictam. Irent, Regi ſuo renunciarẽt. Inde affinitatis iura depoſceret, quo Maiores illius benemerita collocaſſent. Noruagiæ puellas in patria ſua inuẽturas ſe dignos maritos. Non ignorabat filia Legationis negotium. Suboleuit durũ patris ad Legatos reſponſum. Auſa patri in faciem reſiſtere, prodijt: Da inquiens ueniam pater, puellari audaciæ. Videris mihi Regno, tuisquè omnibus non rectè conſulere: qui generum tam potentem aſpernaris. Quid enim aliud, niſi tibi odiũ: tuis laborẽ creaueris & periculũ: quando his uiribus eſt Rex Daniæ: ut cogere poſſet, quod nunc non impetrat precibus. Ille filiam durius increpitam, abire iuſsit: puellaria penſa circũuerteret, at ſibi Regni curã permitteret. Fridleuus ſuorũ reditum ſine fructu, æquanimiter tulit. Attamen propoſito nõ deſtitit: irritatus potius, quàm auerſus prima recuſatione. Haſmundus aũt indignatus, acrius reſpondet. Semel ſatis uideri, negatam filiam: iteratam uerò in idipſum Legationem: non aliud ſe interpretari, quàm belli denunciationem. Quòd ſi hoc in ſe foret animo Fridleuus, ut bello minaretur, iuſtius ſe præripere bellandi cauſam. quòd Noruagia in eũ uſq; diẽ ſatis perſentiret Daniæ uulnera: Illos autem primos expiare crimina patrũ.

Haſmundus Rex. I.

Daniæ lib. 1. cap. 34. c.

Filia ad patrem.

Correptoſq;

Correptosq; Oratores,atroci morte mulctauit. Fridleuus Danię Rex ubi audiuit:iuſta indignatione ſuccenſus excanduit: contra ius gentium uiolatores Oratores:ſeſe generum contemni, quem ultrò, ſi ſaperet Rex Noruagiæ,poſtularet. Igitur conſcriptū exercitum perarmat. Claſſem ualidam inſtruxit:mouitq; properè in Noruagiam. Nec Haſmundus ſegnior occurrit. Naualis pugna inſtruitur. Multum utrinq; ſanguinis profundit̃. Diu incertis alis ſuperuolitabat uictoria: ſed demum Danis inclinauit. Cæſiq; magna clade Noruagij, pœnas dedere temeritati iuris gentium. Sed neq; Danis incruenta uictoria fuit. Nam fortis quiſq; aut in pręlio occubuit:aut uulneratus diſceſsit. Qui ſuper fuêre cladi Noruagij,fuga ſibi conſuluêre. Secutus Rex, puellam non inuitam,optatis nuptijs ſibi iunxit: & uictricem claſſem, coniuge lætus in Patriam reuexit.

¶ Starcuterus pro Helgone, ut filiam Ingelli Danorum Regis uxorem haberet,pugnam inijt,nouem fratres ſternens.Helgonis nuptias firmas ſine æmulo reddens. Caput.xxij.

Helgo Rex

HELGO deinde ſceptris Noruagiæ ſucceſsit:cuius apud exteros nomen per occaſionem Nuptiarū innotuit. Ea tum Regibus prima bellandi cauſa fuit. Vt enim quiſq; uiribus poterat, nuptias ſibi ex ſententia non ſine armis cōciliabat. Fridleuus Daniæ Rex, geminas cum filijs,totidem filias reliquit. Harum natu maiorem Rex Noruagiæ ſibi poſcebat uxorē: nec eam interpoſita legatione poſcendam putabat: ſed ipſe ſibi nuncius ibat, negocia ſua procuraturus ex ſententia. Sic enim fortium uirorum tum conſuetudo ferebat: ut uiderent,uiderenturq;. Regiam nauem,quæ Daniam petebat, tanto luxu inſtruxeret,ut picto uelo,rudentibus purpureis, malo etiam inaurato nauigaret. Regemq; Danorum adiens, ſuus ſibi nuncius ad rem perficiendam erat. Ingellus(id erat Regi nomen) placere ſibi Regium illius ſchema ait:cæterum nemini permittendam filiam: niſi qui inito certamine,magnum aliquod fortitudinis ſpecimen præbuiſſet. Interritus Helgo,nihil tale formidabat. Erat ex Proceribus Regni, qui eandem puellam procaretur:certamenq; offerret Helgoni Normanno. Sed is octo fratrum fretus auxilio, nonus ipſe in certamen erat deſcenſurus. Quod cùm Helgo nulla pactionis interuentione diſcuſsiſſet, recuſare non poſſe uidebatur:igitur partim uerecundia recuſationis, partim fiducia uirium conditionem acciperet. Puella autem miſeratione ſortis iniquæ commota,Helgonem ſeuocat: quòd ſe tanto inmiſceret diſcrimini ſęuerius increpat. Conſilium tamen adhibet. Eſſe apud Suetiæ Regem uirum pugilem,Starcuterum inuictū, olim patri ſuo militantem

Helgonis procus.

Filię Regis conſilium.

tem Frotoni: sed nunc fratris Ingelli mores & mollíciem, ac uentris cũ ram deteſtatum, reliquiſſe illum. Hunc ſuadet auxilio inuocandum: non defuturũm, ſi per patris ſui Frotonis amorem imploretur. Accępit ille conſilium, profectus in Suetiam: ut Starcuterũ conueniat. Cun què illi amantiſsimi Regis ſui Frotonis nomen, legationi ſuæ prætenderet: omnia ſe pro uoto conſecuturum ſperabat. Propinquabat autem Bircæ oppido, quo manebat: & præmiſit, qui Starcuterum ad filię Frotonis nuptias inuitaret. Indignatus uir ſæuerus, ait. Niſi amantiſsimi mihi olim, cultiſsimiq; ſemper uiri nomen obtenderes: malè mulctatum perderem, quòd me alienæ culinæ ſectatorem arbitratus, ad nidorem gulæ deuocaueris. Erat enim uir continentiſsimæ ſobrietatis. Quod cùm Helgoni renunciaretur: ingreſſus hominem hac uoce ſalutat. Frotonis te filia mittit oratũ: ut iniquæ ſorte pugnę preſſum, quem optat maritum, præſidio tuearis. Edoctumq; quid ageretur, orauit: opem ferret. Ille pręcantem iuſsit bonam fouere ſpem: reuertiquè per uiam qua uenerat: ſe opportuno in tempore affuturum. Nec fefellit promiſſor. Aderat enim tempore & loco, quæ à pugnaturo didicerat Helgone. Interea parantur Helgoni nuptiæ. Regius enim iuuenis, etiam ante expletam pugnam uotis potitur. Dabant id ſanguini eius: dabãt fiduciæ: certi, nihil moraturum, quo pugna impleretur. Starcuterus adeſt. Laceſsitus à conuiuantibus, cùm latratus ederent, uerbis compeſcuit. Sed illi conuicijs non pepercere: ſenem irridentes, qui iuuenibus ſe opponeret. Pugnæ poſtera lux præſtituitur. Starcuterus excubias etiam promiſſo adiecit: ut beneficium ſuũ redderet cumulatius. Nam foribus nuptialis thalami ſe obiecit: ne qua uis fieret Helgoni, aut puellæ. Helgo ante lucem expergefactus, non potuit non eſſe anxius tanto imminente periculo. Sed ſopor, qui etiam merentibus ſurrepit, illum oppreſsit in lucem uſquè. Ingreſſus cubiculum iam orta luce Starcuterus: ubi dulci ſopore fuſum uidit: noua gaudia interrumpere non paſſus, quietem permiſit. Egreſſusq; ſolus, locum pugnæ petiuit: demoratus aduerſarios. Hybernum frigus erat: quo etiam durandum uentis corpus obiecit. Nouem fratres ſecuti, & ipſi montem petunt: incertũ habentes, quando aduerſarij ſint affuturi. Mittunt ex ſuis in uerticem, qui ſpecularetur uenientes. Miſſus ſpeculator, uidit ex obliquo conſidere Senem. Rogat, quid ibi demoretur? Vbi ſint, qui pugnam in eo die & loco conſtitutã, obeant? Senex eius rei cauſſa ſe adeſſe affirmat. Quod ubi accępit, ille renunciat nouem fratribus, præſtolari Senem unum in uertice, qui ad pugnam ſe diceret exiſſe obeundam. Alacres illi conſurgunt, in montem tendentes. Et ubi ſedenti proximant: per contemptum rogant. Singulos malit, an omnes una pugna excipere?

Starcuteri ſobrietas.

Ille risum refert. Quoties canes adlatrēt, solere se omnes unà quotquot

Starcuterus nouem fratres sternit.

circumstent abigere. Igitur congressos pariter omnes, paulatim sternit. Aliquot etiam inter pugnandū, quod necesse fuit, uulneribus acceptis: uictor in Regiam, grauiter licet uulneratus, rediјt: Helgoni nuptias se conseruasse lætatus.

Pro Thorilda Hatheri filia, Haldanus cum Grimmone pugnam iniјt. Quo deuicto, uitæ illius parcens, nuptias meretur. Caput. xxiiј.

HATHERVS subinde Regulus, celebre nomen in Noruagiæ Primatibus promeruit: Thorildā filiam nuptiјs seruabat & excolebat primariј uiri Grimmonis: quem non tam Maiorum suorum stemmata nobilitarant, quàm fortium uirium inuicta potestas efferebat. Huic desponsam Regiā puellam, cùm fama longè, lateq; loqueretur (nam Natales impares, auxere rumorem) peruenit ad Haldanū Daniæ Regem, uirū præcipua fortitudine præstantem. Qui totius Nobilitatis dedecus reputabat: si uir plebeius, Regalibus nuptiјs honoraretur. Simul & gloriæ suæ studēs: armata propria classe, Noruagiam petit: nuptias cohęrentes dissipaturus. Et quanquā in senectutem celebs peruenerit: non minus tamen Reguli promissio-

Duellum Haldani, cum Grimmone.

ne, quàm athletæ petulantia concitatus: Duellū offert iactabundo. Initurus aūt pugnam, cunctis agnitionis suę notas, adulterini oris, illuuie respergens: ut pugnę locum tetigit, prior ense destringit. Quem ad hostilem sentiens obriguisse aspectum (erat enim uterq; Magiæ scitus) humi deiecit: alioq; uagina producto, Grimmonem appetens: extremos loricæ nexus, cum occidua clypei parte persecuit. Quod factum

Daniæ lib. 2. cap. 3.

Grimmo admiratione prosecutus: Vetulum inquiens acrius dimicantem, non memini. Statimq; ferrū exerens, obiectum gladio parmam, penetrabili sectione conuulsit. Cuius immorantē ictui dexteram, Haldanus nihil hæsitans, obuia ferri celeritate corripuit. Ille nihilominus læua gladium stringens, ferientis femur transegit: mutilati corporis ultionem, exiguo uulnere prosecutus. Victor Haldanus, uicto residuū uitæ pecunia redimendi fecit potestatem. ne imbelli, & manco, mise-

Parcere prostratis.

ras animæ reliquias deformiter adimere uideretur. Quo facto, tantum se penè in seruando hoste egit, quantum gesserat in uincendo. Cuius

Noruagiæ Regum origo.

uictoriæ præmium, Totilæ nuptias assecutus: filium ex ea Hasmundū sustulit: à quo se Noruagiæ Reges originem duxisse, magni æstimant: ab Haldano solennem generis sui seriem retexentes.

Hasmundi Regis filiј, cum Daniæ Regis filiјs mari fortiter decertantes, tandem societatem ineunt, in Daniam cum Regiјs iuuenibus nauigant. Vbi discordia propter Sygne Dano

rum

rum Regis filiam, inter eos suborta, tandem arma prouocant. Plures cæsi. Amantium uerò Hagbarti & Sygne, miserrimus uitæ exitus. Caput. xxiiij.

HASMVNDVS inde, patre natus Haldano Danorum Rege, materni sanguinis respectu, Noruagię sceptra promeruit: filiosquè genuit Hagbartum, Hamundum, & Heluuicum. Hi cùm iuuentæ tẽpora militaribus triuissent exercitijs, terra mariq; celebre nomen habuêre. Sed cùm mari imminerent: obuios habuere Danorum Regis filios, centenis nauibus incedentes. Idem Piraticæ studium, utrosquè æmulationis inuidia uertit in arma. Itaq; nauali prælio pugnauêre. Protractaq; in noctem pugna, proximam expectauere: ut renouato certamine, cui inclinaret uictoria, quod nox fecit incertum, cerneretur. Sed ea fuit in utroq; exercitu fortuna: ut multitudine cæsorum, ac uulneratorũ utriq; territi, colloquiũ in posteram lucem conseruarent. Conueniunt: ut positis odijs, societatem armorũ inirent: communi sorte & lucro, pugnas in reliquũ obituri. Normanni cum Danis in Daniam peruenere: & obuersati in Regia, multam inuicem familiaritatem iniere. Erat autẽ Daniæ Regi filia Sygne nubilis. Ea Hagbarti specie delectata, & inuicem ille puellæ, occultum ignem fouebãt. Sed Regijs iuuenibus interuentu procacium linguarum, graues discordiæ intercessere: quæ etiam ad arma peruenerant. Conflictatũ est cruento prælio. Cecidere fratres Hagbarti. Sed illi recentibus supueniens uiribus, ultionem peregit: filios Danorum Regis opprimens. Et quamuis palam in eum omnes gererent hostiles animos, qui tantam in Regis filijs stragem peregisset: ille tamen amoris sui obliuisci non poterat. Ardebat enim occultus ignis grauior. Inde sæuiens, quòd uoti compotem non haberet, dolos intentauit audacissimus Amor. Nam puellæ uestibus indutus, in Regiam uenit. Amata sua potitur. Sed eos res habuit exitus: ut uterq; sęuissima morte deperirent. Ille enim deprensus, cruce suspenditur: illa cum triclinio, sua sponte conflagrauit. Quam rem quia in Suetia digessimus, hic breuiter dissilimus.

Hasmũdus Rex. II.

Tumultus oritur.

Suetiæ lib. 1. cap. 46.

¶ Gunnari tyrannis, in Regnaldum, sua, & suos, filiæq; adscriptos. Quam tamen claustris subterraneis clausam eripiens, uxorem duxit. Caput. xxv.

REGNALDVS deinde Noruagiæ sceptris potitur. Hunc graui bello Gunnarus Sueonum Regulus infectabatur: uir crudelitate & sęuitia insignis: qui qualicunq; ex causa contractum in Normannos odium, ita exerebat: ut nõ hostiũ more agros uastare, prædam abigere contentus esset: sed acerbiori odio grassatus, solùm sanguinem sitiebat: in cęde plurima plurimum gaudens. Huius

Regnaldus Rex.

ſæuitiam ueritus Rex Noruagiæ Regnaldus: filiam uita chariorē, facta & exciſa ſpecu abdidit: multos cum illo gladios recondens. ut ſi quando ad illam eſſet penetratum, puellam defenſuri, arma non longè requirerent. Nam honeſtum illi ingens famulitium, Regiam quoquè ſupellectilem, cum theſauris ibi recondidit. Progreſſus in prælīū, cùm iam benè de filia conſtitutum putaret: ut tyranno quibus poterat uiribus obuiam ſe ferret: homo iam ſenio fractus, facilè opprimit. Infenſus uictor uictæ genti: ut non ſola ſubiectione illam prēmeret, ſed etiam inſigni contumelia afficeret: Canem Noruagijs Regem dedit. Indignitatem gentis inde notatam uolens: quòd digni haberētur, qui non humano imperio, ſed latratibus Canū terrerentur. Eiuſmodi Regi Proceres addidit: quos inſigni maleficio notabiles peruidiſſet. Sed & gemina illis tributa induxit: ut & Vernalia, & Autumnalia penderent. Audiens uerò theſauros Regni, cum Regia ſupellectile conſepultos: exquirere ſtatuit. Conſcios perquiſiuit. Quos ubi nullos repperit (ita enim puellæ pater curauerat) ipſe cum fidelibus ſcrutabundus inceſsit. Ventum eſt eò loci, in quo murmur incertum inſtrepuit. Propiusquè aure applicata, deprenſa eſt uox humana. Ibi fodi iubēs, deprendit cuniculatos anfractus, penetransquè, familiam omnem puellæ peremit, puellam cum theſauris eduxit. Acceptaquè coniuge, filium ex ea ſuſcēpit paternæ crudelitatis non modò imitatorem, ſed etiam ſuperatorem Hildigerum: qui poſt Noruagiam materni generis ditionem tenuit.

Canis Normañis Rex datur.

¶ Gunnarum (proſcripto filio Hildigero) Noruagiæ Regem, Dux Borcarus proſternit: cuius relictam uxorem Drotam ducens, ex ea genuit Haldanum.

CAPVT XXVI.

HILDIGERVS ex Guñaro, Drotaq; matre natus, mox ſæuitiam paternam uſq; ad illius etiam faſtidium imitatur. Gunnarus enim pater, ubi indolem filij ad peſsima quæq; propenſam uidit: & immanitati pronū: ſæpè, multumq; corripuit. Nec tamen profecit. dominante in eo quod natum erat, nihil potuit diſciplina prodeſſe. Vbi incorrigibilem ſenſit: exilio damnauit. Sed tum quoq; apparuit quod Poëta ſcribit:

Cœlum, non animum mutat, qui trans mare currit.

Sed Aluerus Suetiæ Rex, ſanguinolentum hominem in prēcio habuit: eumq; tyrannide donauit. Ibi finitimos bello, ac cædibus implicando, omne ætatis penè tempus armis exegit: nihilq; exilij conditione, ex conſueto crudelitatis habitu remittens: animum cum loco mutare, non eſt paſſus. Interim uerò Gunnarus tyrannus, cùm nequè ipſe

Suetiæ lib. 1. cap. 48.

crudelitati

crudelitati modū daret, à Borcaro eiusdē Prouinciæ uiro potente, armis impetitus, uita concessit. Victoriç præmiū, Drota Noruagiæ Regis filia fuit. Quç etiam ęgrè nuptijs assensa non est. quòd parentis ultorem iure complexura uideretur. Neq; enim lugentis patrem filię, eius interfectori, uoluptuosus poterat obtemperare consensus. Huius Borcari filius Haldanus fuit: cuius iuuentæ initia, stoliditatis opinione referta fuêre: sequens uerò ętas, fulgentissimis operum insignibus, illustris euasit: maximisq; uitæ ornamentis inclaruit. Sed eius uitæ decursum in Dania sumus executi. Erat ea tum Regnorum Borealium cōditio: ut laceris pro se quisq; membris, diuersi regnarent. Sic in Dania, sic in Noruagia res tum gerebātur. Mutuis perinde uiribus attriti, minus splenduerunt apud exteros ea tempestate Reges. Daniæ lib. 2. cap. 8. & seq.

¶ Hasmundum à sorore Regno pulsum, Haraldus prostrata sorore, inermis certans restituit. Sic et Olauum, atq; insignia multa alia peregit. Caput. xxvij.

HASMVNDVS Vuicarorū prouincia, Noruagiæ parte regnabat. At illū germana natu quidèm minor, animo tamen auctior, quietum regnare nō sinebat. Erat in fœmina uirilis audacia, & militaris animus: quo fratrē Regno penè expulit. Haraldus Haldani, quem diximus filius, tum Danię regnabat. Illū Hasmundus in fœmineam audaciā belli socium, aut potius defensorem inuocabat. Non segnis ille aderat. Sed ut muliebrem se audacia flocci pendere monstraret: inermis in præliū processit: lacerna indutus purpurea, mitram auro uariatā gestabat pro galea. Prælium nō segne initur. Cędunt, caduntq; uicissim plurimi. Qui pro fœmina stabant, mirati hostium ducem inermem depugnare: suiq; contemptū interpretati, acrius inuecti sunt in eum. Mille telis petitus, nō læditur. Profuit illi uis Magica, qua plurimū niteretur: ut inuulnerabilis permaneret. Haraldus corpore integer, hostes aut bello consumpsit: aut fugā corripere cöegit. Sicq; Regnū Hasmundo, prostrata sorore restituit. A quo oblatis sibi uictoriæ pręmijs: solam gloriæ mercedem sufficere dixit: tantumq; se in repudiandis muneribus gessit, quantum egerat in promerendis. Quo facto, non minorem omnibus continentię suę, quàm fortitudinis admirationē incussit: claritatem se, non pecuniā ex uictoria percepturum testatus. Non est in ea gente insolitum à uetusta memoria: fœminas præclaris operibus, & militaribus operis inclarescere. Vt minus miremur uel Camillā in Italia, uel Pentesileam in Troiano bello, uel Orithiam, cæterasq; præclaras fœminas. quarū in Suetia fecimus mentionem. Nam per hanc quam scribimus ætatem, post natum CHRISTVM, per annos circiter. CC. aut supra: cùm in

Hasmundus Regulus.

Haraldi uirtutes bellicæ.

Haraldus inuulnerabilis.

Daniç lib. 2. cap. 10. a.

Suetię lib. 1. ca. 7. & seq. Daniæ item lib. 2. cap. 11. Infra. ca. 32.

Noruagia Rex Omundus rerum potiretur, Sticla & Rusla uirgines, armis innutritæ, cum Trondo fratre assiduum bellum egere. Haraldus autem Daniæ Rex, indignè tulit, tantũ posse fœminas in uiros: sponte sua nauigabat in Noruagiam, opẽ laturus in fœminas. ut detergeret sexus contumeliam: quòd aduersus militares uiros, fœminæ insolescerent. Insecutus classe puellas, cùm eas inuicem distraxisset: aggressus alteram post alterã, & expugnauit, & oppresit. Testatur nomen, quod portubus diu remansit, ab euentu uictoriæ, cùm ex deuictis puellis uocabulum sortirentur. Olauus tanto eius beneficio non ingratus: daturum se offerebat, si quid in Regno suo esset, quod illius animũ afficeret. Haraldus gloriã, uirtutis prẹmiũ satis sibi fore duxit: nec aliud de manu eius munus agnoscere uoluit. Hic est ille, qui ut in Dania testati sumus, primus enauigans, littora Galliarũ explorabat: usq; ad Rheni fluenta procurrens. Vbboni frisio homini se obiecit: qui latera Iutiæ populatus, crebra strage insolescebat. Sed cùm armis inuulnerabilem sensisset: milites ad eum capiendum immisit: prostratumq;, uinciri iussit compedibus. Delectatus autem uiri inuicta uirtute: intantum sibi hominem conciliauit, ut germanam illi suam coniugem daret. Huius fretus & audacia, & belli gerendi peritia, Vuandaliam sæpè petiuit: & cæde, uastitateq; impleuit. Sed quod in hac commemoratione præcipuum est: Hoc uiro monstrante, littora Saxoniæ legebat: & ad Rheni fluenta grassabundus peruenit. Nam Vuandalorum Ducibus Duc, & Dal in commilitium suscęptis, ductore Vbbone Aquitaniam usq; descendit: eamq; cedibus & rapina fœdauit. Inde conuersus in Britañiam, Humbroto Rege prostrato: promptissimos quosq; ex iuuentute sibi asciuit: quorum præcipuus Orni cognomento Britannicus habebatur. Harum rerum fama, athletas è uarijs partibus orbis accersitos, in merceñarium manum redegit. Quorum frequentia auctus: adeò Regnorum omnium motus, nominis sui terrore compleuit: ut eorũ Rectoribus mutuum conferendæ manus ausum excuteret. Sed nec quisquam maris dominationem absq; eius nutu usurpare præsumpsit. Quippè quondam in Danorum Repub. dimidium terrẹ, & Pelagi Imperium fuit. Hẹc, cùm Noruagiam describimus: in Daniam libenter reuersi, cõmemoranda putauimus. Quòd hac tẽpestate, primus Rex ille fuit, qui Galliæ littora sit ausus infestare: Signaq; transferre in Britanniam. Sed nos Galliarũ commemoratione contenti simus: quòd ibi Normanni nomen suũ in littore fixerunt, Normandiã usq; hodiè de suo nomine maritimã uocitãtes.

Loco supra signato.

Vbbonem generum facit.

Haraldus primus Galliæ littora infestauit.

Normãdia maritima.

¶ Danos ante Romanos, Britanniam, & Hyberniam depopulatos esse, per occasionem probat. Caput. xxviij.

ET VT Italorum iactabunda semper gloriatio retundatur: operæprecium iudicaui, hac in parte commemorare: quomodo ante Romanos Duces, à Danis Britañia sit appetita. Omitto quę in literas non relata, indubitata fide tenemus. cùm toties maria omnia circumuecti Dani, insulas popularentur: Britanniam opulentam non præteriêre intactam. Hoc solùm dico, quod Annales testantur. Ante natum Christum multis seculis, Froto Rex Daniæ, Britanniam populatur: & onustũ iam præda exercitum reducens, cùm audisset insulæ habitatores ad arma conclamasse: seq; ingenti agmine infestos consectari: iubet prædam abijcere. ne onusti, ab expeditis superentur: Vtq; ipsi Britones potius iam suas prædas resumentes, à Danis opprimantur. Eoq; consilio uictor factus, insulam opibus suis spoliauit: Lundoniam occupauit: Dalmanum Præfectum eius cœpit: locupletatum reduxit exercitum. Inde post aliquot secula Fridleuus Daniæ Rex, post uastatam Hyberniam, oppidumq; eius Duflinam euersum: Britanniam populatur. Et ante illum Ambletus Iutiæ Præfectus: cùm apud eundem Britanniæ Regem exularet, in quas uoluit conditiones perpulit. Froto deinde longæuus Rex, per cuius tempora in terris natus est Christus Dominus, Britanniam expugnauit. Circa quæ tempora primus ex Romanis Caius Cæsar, ante occupatam Monarchiam, Britanniam inglorius attigit. Claudius in Prouinciam deinde redegit. Seuerus edomuit rebellantem: & alij deinde Imperatores: quorum opportuno tempore mentionem ingeremus. Hocmodo attigisse contenti: quòd Dani in Borealibus Regnis inclaruerunt, prius quàm Romani in sua ditione conualescerent. Haraldus autem, cuius nunc tempora contigimus: primus inter eos, qui in literas missi sunt, Galliarum littora contigit. Quod nostro interim sat erit nunc iudicio. Quòd si ab initio literis floruisset hæc Regio: quàm magnifica legeremus militaris operæ gesta in hac gente. Sed hæc interim sufficiant.

Daniç lib. 1. cap. 11.

Daniç lib. 1. cap. 27. b.

Christus sub Frotone natus.

¶ Olo latrones Hetmarchiæ obtruncat. Duello duodecim sternit, eo Olaui filiam meritus uxorem.

CAPVT XXIX.

OLO Noruagiæ imperabat ea tempestate, memorati Haraldi sorore editus. Tertium ætatis agebat lustrum, cùm audiret insigni latrocinio, publicas in Hetmarchia obsideri uias, patre per seniũ negligentius agente, adolescens senem aggreditur. Audis pater inqt, quæ mala quotidiè deferũt nobis ex Hetmarchia? Incolumi Rege ista fieri, perquàm indignũ cẽseo. Arma deposco, tantis malis occursurus. Pater illi ex sententia promittit eligere iumenta,

Olò Rex.

Daniç lib. 2. cap. 12. a.

comites,& quę uelit arma. Delectu habito,iuuenis proficiscitur:canibus scrutatus per indaginē latronū mansionem. Multa obstitere gradienti:densa inprimis syluarum uolumina:amnes uorticosi:paludes penè intransibiles. Nix & pruina indicia fecere gradientiū ante se latronum. Nihil imperuiū uirtuti. Aggeres congesti, amnes profundi, portarum repagula,cuncta cessere forti. Inuentosq́ latrones, cruenta cæde mactauit. Hæc prima indolis ingenuæ fuere argumenta. Inde auunculum uisurus Haraldum,contendit in Daniam. Priusquàm tamen perueniret:alterū egregiæ uirtutis specimen ostendit. Olauus erat Vuermorū Regulus:quem obnegatā coniugio filiam,pugil insignis uirtutis,& probatæ industriæ,qui fratre nihil inferiore niteretur, in Duellum prouocabat. Mœsta domus,non inuenit quid ageret: Viribus propulsare non erat facilè, multis milibus dominantes. Recusare Duellum,probro proximum habebatur: Subire sortem iniquam, perniciosum. Sic affectę domui Olo incognitus interuenit,sciscitatus ex Reguli filio,quid causæ esset, tanto domū esse oppletam luctu: Ille refert quid infelicitatis accidisset ex nominatissimis pugilibus, quibus tradēda filia, nisi quid auxilij proueniret, uideretur. Absit inquit ille dedecus,ut nobilis puella,plebeio seruiat marito. Benè sperare iubeo. Erat Oloni perquàm terrificus oculorū fulgor, quē facilè humanus intuitus nō sustineret. Hoc sciēs, caput obnubit. ne cui terrorem ingereret,néue à quouis nosceretur. Nox ingruit, & ad euincēdas tenebras,lucem de more mutuantur ab igne in candelam translato. Regia puella, ut erat singulari humanitate prædita,aduenis sedulum impendit ministerium. Hospitis autem Olonis perpendens inuolutā faciem,curiosus,ex more fœmineo scrutatur,quid tegeret: Fulgorē autem oculorū non sustinēs,uelut ictu percussa decidit. Id cùm iterum, ac tertio experiundi gratia comperisset,Puellę pater,quidnam pateretur rogat,ut corā hospite trepidaret. Illa secretius parenti refert in aurem. Ni me fallat pater existimatio,iuuenis ille generosum trahit sanguinem, magna gēte undecunq; natus. Nam oculorū eius fulgorem ferre non potui. Dignus me coniuge,si non improba pugilū uota nobis obsisterent. Rogatur ab omnibus Olo, uelamē fronti prætensum retrahat,& se uisendū,si amicus accesserit,cunctis prębeat. Non obstitit precantibus,mox disiecto uelamine,frontis decorē prodit. Erat autem flaua cæsarie, & facie honora. Continuo lętior cōuiuij consessus. Ne tamē quenquā oculorū fulgor terreret,deiectis in terram luminibus,rarius suspexit. In medijs iam tū feruescentis cœnæ gaudijs,aderant pugiles,aut puellam,aut athletā sibi dari postulantes. Duxêre autē denos secū suæ sortis iuuenes. Nihil moratus Olo,se pugnæ offert:

Olonis aspectus.

lege

lege data: ne quis à tergo pugnantem adoriretur: ſed ingenuè occur- rerent à fronte. Illi promittunt. Venitur ad metatum pugnæ campū: unus duodenis opponitur. Nec magnus erat Olonis labor, uictos pro ſternere. quippe qui igne oculorū terreret obuios. Stratis itaq; aduer- ſantibus, lętus pater, Oloni (cuius interim genus didicerat) filiā uicto- riæ præmium tradit. Nec minus ille gratus accæpit: ſumma charitate complexus puellam: quæ filium illi peperit Omundum.

¶ Thoronem Regulum Olo cum ſuis obtruncat. Britan- nos ſubigit: ubiq; uictor. Caput. xxx.

NECDVM tñ animo profectionē in Daniā, uiſendi auun culi gratia poſuit: ſed iterū auerſus itinere, differre uotū coa- ctus eſt. Audierat oppugnari patriam à Thorone Regulo: qui accitis in coniurationē Proceribus, bellū Noruagię inſerebat. Cogitauit Olo præuenire dolis hoſtē. Diſsimulato habitu, ſenilem in morem ſeſe cō- poſuit. Aliquot ex ſatellicio iuuenes, fœminea ueſte texit: et Thoronis domū expetens, manere ibi nocte, quæ inſtabat, diſpoſuit. Multū ue- rò hoſpitalitatis in ea gente uſq; in hūc diē excolit. Igitur ignota facie hoſpes cū comitatu excipit. Et ubi epulis exempta fames, unde ueniat rogatur? Ille longinqui ſe Regis militia diu tentū aſſeuerat: nunc uerò odio Regalis filij extruſus, alio in loco ſe militiæ cōſtringere cogatur: paratus ubicunq; militare. Cunq; deiectis ſemper in terrā oculis hære ret: per iocū à militibus Rex ſalutat: genua curuant, dextras porrigūt: obſeqa per ironiā repromittūt. Quibus ille quod ioco fecerant, ratum habere iuſsis: ſignū dat ſuis, ferrū exerant. Id em̄ prouidit: quo minus terrori eſſent: ut baculis ferrū clauderent. Ebriam iam ſub noctem, aulā fortes inuadunt, Regem obtruncant, & quotquot ſe armis tueri para- bant. Nam erant, qui iocū uerterunt in ueram fidē, ubi ſe uictos uide- runt. Itaq; hoſte extincto: patriæ, patriq; pacem reportauit. Erat inter morientes, qui uaticinaretur futurum: ut quomodo ille penatibus in ſuis Thoronem opprimeret: ita ipſe quoq; à domeſticis ſuis interiret. Quod exitus mox perdocuit. Sed tum filio maris arbitrum permitte- bat, ſeptuaginta nauibus perarmatis. Tanta claſſe mari Britañico Olo imminebat. Quam non territurus prouinciam, in quam copias ſuas expoſuiſſet? Quos adierat maritimos, in ſuum nomen iurare coëgit: ſplendidam ubiquè prædam agens, commilitones quoquè auxit ma- gna rerum geſtarum fama: Quicquid erat in militia præcipuum, Olo nis agmini mox acceſsit. Inter alios uerò Starcuterus Oloni militauit, uir admirabilis: cuius & ſupra plæriſquè locis, in Dania lib. 2. cap. 12. c. & 13. b. & in Suetia mentionem fecimus, facturi ſumus ex commo- do. Nam is OLONI fatum peperit ad extremum ſenectæ ſuæ,

Thoronis caſus.

Suetiæ lib. 2. cap. 21. & ſeramq; ſeq.

feramq; uitã. Cuius rei ipse, dolore quoq; iniqui facinoris deperijt.

¶ Haraldum Olo adit auunculum. Ringonis Suetiæ Regis uictoria, Daniæ præficitur Olo: at tyrannide sua gladio Starcuteri perimitur. Caput. xxxi.

IAM multiplici auctus uictoria, cùm terra mariq; præclara multa peregisset Olo: in Daniam ad auunculum concessit: uisurus & Regni statum, & mores regionis. Haraldus iam senescẽs, spectatæ uirtutis iuuenem, artissimè complexus honorabat. Aliquandiu autem secum amicissimè habitum, mittit ad Ringonem Suetiæ Regem: ut eius quoq; regionis morem uideret: habiturus ibi exercendæ uirtutis materiam: quam apud uetulum Regem non inueniret. Vigebat adhuc amor: durabat familiaritas Regum. quippe qui occultis de rebus ad se nuncios secretò semper habuere. Sed incidit difficile tempus. Dũ apud Ringonem Suetiæ Regem Olo maneret (nam Haraldo & Ringoni pridem amicissimis, primũ discordia, inde inuidia incessit & odiũ) ferunt malignos interpretes fuisse odia altrinsecus. Sunt tamen, qui arbitrentur: Haraldũ Regem bellicosissimum, qui omnem ætatẽ in armis triuisset: quæsisse exitũ uitæ per arma: magisq; instituisse hoc bellũ, exercendæ iuuentutis gratia, quàm ulla alia de causa. Adstipulatur huic credulitati, tarditas apparatus. Septem enim annis continuis bellũ apparabãt. Vndiq; uires contraxere: arma parauêre: naues cum bellicis instrumentis communiêre. Non facilè alia in gente similem aut multitudine pugnantiũ, aut uarietate auxiliorum, aut diuturnitate instructionum pugnã legens reperies. Sed omnia nunc breuius à nobis attingentur, quòd in Dania, ac Suetia res sint commemoratę. Hoc solum nobis reliquum est proposito: ostendere, Noruagios tunc cũ Olone suo in partibus fuisse Sueorum. Victrix ea pars fuit. Vnde factum est: ut Ringo Suetiæ Rex, magno illo uictor prælio: Olonem, cuius singularem operam sit expertus, Scania donauerit. cùm illum Suetiæ Regno in reliquum seruire constituisset. Nec tamen diu passi sunt Dani, impositam sibi à uictore dominari puellam. Nam Proceres adito Olone, deprecati sunt: ut quibuscunquè conditionibus abactam ceruicibus eorum fœminam, faceret conquiescere: ipseq; Regnum subiret. Fecit Olo quòd uoluêre. Sed talem se in Regno gerebat: ut facilè facti sui Danos pœniteret. Cruentum exercebat imperium: & tyrannidem magis, quàm iustum præferebat dominatũ. Paciscũtur cum Starcutero inuictissimo pugile: ut Regẽ, qui in tyrannũ degenerasset, tolleret è medio. Ille ut erat mõstrorũ euictor & domitor: suę arbitratus inesse uirtutis, hominũ generi salutẽ inferre: nõ dubitauit, accępto precio operã polliceri.

Belli causa.

& supra c. prox. b.

Hetham.

Balneis

Balneis Rex utebatur, cùm illum Starcuterus adiret, parricidiũ meditatus. Suſpiciens Rex, terruit uenientẽ. Ad fulgorem luminum eius, etiã fortiſsimus Starcuterus ſubſiſtere nõ potuit: ſed auerſus abibat. Rex arbitratus magni eſſe rem mométi, quã afferret uir fortiſsimus: Flexo in terrã lumine, Starcuterũ reuocabat. Ille redibat, gladio confodiens Regem ueſte nudatũ. Hic exitus Olonis. Sed cõtinua parricidam pœnitudo apprendit: quæ ad uitæ illius exitum durabat. Olonis mors.

¶ Ringonem Omundus bello ſecundo deuictum, placat, ut filiam eius uxorem mereatur. Caput. xxxij.

OMVNDVS Olonis filius, cùm Daniam iam hæredibus uacuam poſt patrem Olonem teneret: Noruagiam iam Rege uacantem, occupauêre Duces, aut Reguli. In cuius non cõtemnenda parte Ringo quidam regnare cœpit. Huius filiam dum coniugio poſceret Omundus, nõ impetrauit. Reſponſo illi dato: Non ſolere Noruagios dare filias, niſi fortiſsimis uiris: & qui ſe rebus magnis dignos, generoſis nuptijs cõprobaſſent. Indignatus Omundus, ab impari nobilitate, ſe contẽptũ: ſimul animo uolutans, quæ illi irrogaretur iniuria, ab illo, cui merito præeſſet (nam auito genere Noruagię Regnũ ſibi deberi) parat ulciſci iniuriã. Armat claſſem: ducit in Noruagiam. Aberat Ringo, impugnãs aliena, ignarus, quòd interim ſua lacerentur. Facilè indefenſam prouinciam Omundus uaſtabat. Sed non diu aberat Ringo, dũ quæ gererentur intellexit. Partem copiarum quas habebat Ringo, inmittit hoſti, reliquam in inſidijs collocauit. Omundus forti ſe patre genitũ aſtruens, non maiores immiſit ex aduerſo uenientibus. nõ ſuę uirtutis eſſe coniectans, ſi maioribus copijs, minores ſuperaſſet. Confligitur utrinq; fortiter. Sed tum Dani ceſſere. Nec profuit, noua ſubmittere auxilia. Semel enim dorſa uertentes, fruſtrà in pugnam concitueris. Nec uera uirtus, cùm ſemel excidit, reponi curat deterioribus, ait Flaccus. Omundus tamen tũ uictus ceſsit, uires reparans, ut grauior hoſti occurrat. Dani, ut primam offenſam, dexteriore pugna redimerent, alacriores & ipſi redibant. Pertinacibus utrinquè odijs pugnatur. Certant, certi non cedere. Cadunt utrinq; plurimi. Nam fuga morte uiſa grauior. Is uerò tum erat exitus, ut Dani Regi ſuo operam nauantes, ſuperarent, uicti Normãni manus dant, Ringone iam letaliter uulnerato. Accæpto enim uulnere, ſuos dato ſigno reuocat à prælio. Omundum rogat propius aſsiſtere, & ultimum ducens ſpiritũ, uix iſta uoce tremula promit. Satis cõſpecta uirtus tua, iam dudum promeruit, te mihi eſſe generum. Quemq; ultro poſcere debui, demens ad arma uocaui. Eo nunc uentũ eſt, ut improbitatis pœnas luens, quem antea deprecantem

Omundus Rex.

Cedunt Dani.

Cadit Ringo.

deprecantem contempsi, nunc etiam rogem generum fieri dignari. Vnicum hoc mortis solatium habiturus: si fortem ac potentem maritũ, filiæ reliquero. Hæc moriens uix effregit: nec responsum expectauit, festinans è uita. Omundus alteram ex Ringonis filiabus ipse ducit: alteram Hotmundo, cuius in eo bello operam fortem expertus est, permisit: utrique, Danorum, & Noruagiæ Regno imperitans.

Omundus Rex.

¶ Rusla bellatrix, tandem à fratre Trondo bello sternitur. Omundus Rex binos Duello uindices Ruslæ superat. Caput. xxxiij.

RVSLA uirgo, cum Trondo fratre, per eam tempestatem Noruagię incubuit. Nam ut erat Regnum in membra lacerum, partem sibi Ducum quisq; ac Procerum, regendam desumpsit. Hic puella de rerum summa cum Omundo conflictabat. Primum autem ad reliquos Regulos arma conuertit: & superior facta, Non tulit Omundum patriæ suæ imperare: nec in sua Noruagia uel ullam tenere Prouinciam. Nam assidua incursione uexabat Pręfectos eius. Misit Rex ualidam suorum manũ, ad reprimendam insolescentem fœminam. Nec enim dignabatur Rex ipse, in fœminam ducere. Quotquot autem missæ sunt copiæ, à uictrice puella repelluntur. Hallandiam adhuc Regi parentem, Rusla cum exercitu inuadit. Ibi conglobati Danorum Proceres, uastanti se obijciunt: prælioq; commisso fugant: solis. xxx. nauibus ad fugam relictis. Nam cætera classe potitus est hostis. Regressa in Noruagiam: à fratre Trondo excipitur: iam laceris uiribus, facilis opprimi uisa. Sed illa præstans animis, fratrem ut sæpe antea uincit: compellitq; in fugam. Omundus Rex, insolescentis fœminæ iniuriam diutius ferre non passus: præmittit classem, quæ primoribus terrę Regem conciliarent: fœminamq; facerent odiosam. Qua uia, cùm undiq; etiam à suis exigeretur: omnes uires in classem contulit. Congressaq; Danorum ductoribus, uincitur: atq; paucis nauibus ad fugam retentis, notas petit regiones. At frater, iam etiam ille Danorum Regi incretus, sanguinis uinculum penitus in se aboleri passus: Germanam undiq; exactam, iam uiribus carentem, admoto agmine oppressit. Fortissimi Virginis milites, Therias cum Biorno, ubi audiunt occubuisse dominam: pertæsum & illos est uitæ. Danorum Regi Duellum offerunt. præsertim: quòd se iureiurando constrictos meminissent, uindices fore occisę dominæ. Probrosum uisum est Regi, recusare oblatum duellum. Restitêre diu Proceres. At uicit Regis propositũ. Congressus ergò duobus: alterum occidit: alterum uita, & Præfectura gentis donauit.

Ruslæ insolentia.

Cadit Rusla.

Omundi duellum.

¶ Scriptorum

Scriptorum penuria, multa conqueritur Autor intermissa, quæ minus extent. Caput.xxxiiij.

CVM uerò iam per aliquot annos nihil magni gereretur: ueriusq; coniectãtibus ea subit ratio: quod nulli adhuc Rerum Scriptores extarent, qui tempora insignirent: multorum Regum facinora in utroq; Regno latuerunt. Per quę tempora (quod in Dania ostendimus) Longobardi egressi Scania: Lib.3. & ini primùm in Rugia, deinde in Pannonijs consederũt. Nouissimè tran tio quarti sierunt in Italiam. Ibiq; prouinciam & Regnum de suo nomine fun cap.1. dauerunt: nomine ipso usq; in hanc diem permanẽte. Per quæ etiam tempora, Dani, & Noruagij, iunctis uiribus, mare infestũ habuêre. Quid autem rerum peregerint, in fastos & literas relatum, non legimus. Nisi, quia coniectura assequimur: gentem rapinis & bello assuetam, non quieuisse: præsertim postquàm gustata dulcedine prædæ, iam Aquitaniam in Galliarum littore, & Britanniã fortunatissimam insulam compertas habuere. Sigibertus autem Gallorum historicus, tradit Theodoricum Francorũ Regem, qui Clodoueo patri (quem alij dixere Lotharium) in Regno successerat, circa Annum Christi. 500. cùm in Italia Theodoricus Ostrogotorum Rex, quem de Ve Dietrich rona cognominant, dominaretur: conflictasse in Galliarũ littore Co von Bern. chilaco Danorum Regi, Galliarum maritima infestanti. Quod quia Danorum Scriptor non attigit: multa in medio secula transiliens: coniectura est, multa præclara in his nationibus facinora perpetuo silentio esse sepulta. Nec nobis effingere permissum quę nõ legimus. Non Autoris ex ea leuitas scribentium Historias, & Annales retexentium. cusatio.

Gotrici Danorum Regis præcipua omnium liberalitas exponitur. Caput.xxxv.

GOTO Rex Noruagiam tenebat ea tempestate, qua Goto Rex. Godfridus, quem alij Gotricum dixere, Daniæ regna Anno Chri bat. Attigerat autẽ ille annos Caroli Magni iam ad Im sti. 800. perium perducti, hoc est, Annum Christi. 800. Magna in medio trecentorum annorum transitio: qua nulla iam in annalibus Noruagiæ memoria est. Goto autem Noruagiorum Rex & alijs quidèm uirtu Goto Rex. tibus præstans, & liberalitate insignis habebatur. Nam Tylensiũ Ducibus iam se pridem bello lacessentibus, & nunc redeuntibus in gratiam: dona dedit, armillas auro fulgẽtes. Cuius doni magnificẽtiam, cùm ex aulicis quidam extulisset: non fore alium Regem liberalitate præstantiorem, iactabat. Cui alius quidã ex donatis: Magnifica quidèm Regis tui munificentia nobis etiam predicanda est, quæ iure optimo ab omnibus prædicetur. Quòd autem nullum liberalitate ma

iorem putasti, iniurium est Danorũ Regi Gotrico: quem hac uirtutẽ omnibus eminentiorẽ inuenies. Et quomodo inquit ille, fieri potest: ut sit in illo, quàm in nostro Rege maior liberalitas? Esse ait ille, rebus comprobabo. Itaq; pignore deposito, certamen ineunt: ut tollat qui re ipsa cõprobat: cuius sit Regis maior munificentia. Profectus in Daniam Tylensis, Regem offendit inter milites donatiua partientem: astatq; ignotus ipse inter notos militũ uultus. Suspiciẽs Rex, quod illi nomen sit, rogat. Ille insigni proceritate decorus, & uirilis ac comis, Vulpeculam se dici respondit. Ergò inquit Rex, ad prædam insidiaturus aduenisti? Detractisq; manu armillis, illi proiecit: dono sibi concilians alienigenam, cuius & uultus, & uerbi promptitudo placebat. Ille doni magnificentiam efferens, brachium armilla prẹditum sublimius præferebat: manum aliam ut poterat recondens. Rogatus à Rege: Quid sinistram absconderet? Respondit. Illã uerecundari: nec audere in publicum prodire. cùm ornata sorore, illa maneret inhonora. Rex dicentis libertate delectatus, Ergo inquit, ornetur & illa: aliasq; illi proiecit armillas. Tunc ille. Vt noueris optime Rex, non hoc me solum inmerentẽ munere decorari: depositũ est à me pignus in Noruagia: ut re ipsa comprobẽ: liberalitate tua, cunctos te Reges superare: & hoc me nunc ornatum per te pignore denuncio. Vicisti tu cunctos uirtute: egò quoquè per te uici competitorem. Exhilaratus Rex: quòd rerum omniũ ignarus, tantum muneris in ignotũ contulisset, unde apud exteros nomen eius cum laude incresceret. Reuersus ille in Noruagiam, depositum à concertante pignus reposcit: & accipit: re ipsa declarans, quantum eius rei certamine promeruisset.

¶ Siuuardi pro Noruegia quinquennis expeditio narratur. Caput. xxxvi.

Siuuardus Rex. SIVVARDVS quidam Noruagiensium Dux, per ea tempora tantum commendatus est Gotrico Danorum Regi: ut filiam eius coniugem mereretur. Inde nominis sui filium sustulit cognomento Ringonem: qui succedentibus sibi prosperè rebus, ad Regnũ postea Daniẹ auito iure peruenit. Sed competitorem habuit aliũ ex eodem auo nepotem, suum quoq; consobrinum, secum etiam nomine participantem: qui cùm Iutiam teneret: hic Scaniã, Sialandiamq; regebat. Sed Siuuardus æmulũ Regni tum submouêre curabat, quippe qui eodẽ iure, uno sanguinis gradu, de rerum summa certaret. Magis aũt se exteris, quibus contemptui, lacerũ & dimidiũ erat Regnũ, opposuit. Cunq; diu foris arma toto ferè quinqueñio, pro tuitione & honore Regni, ac patriẹ exerceret: suo penè Regno destitutus est. Sed hẹc in Dania prosequentibus, permit- Daniẹ lib. 4. cap. 5.

titur

titur hoc loco transilire: non nisi Noruagicis nunc rebus in mentionem uenientibus.

¶ Regnerus, Landgerthæ suppetias in Fro tulit. Vxorem ducit: at repudiatam, mire dolet. Maritum alterum desidem, illa gladio obtruncat: sola suis imperans. Caput. xxxvij.

REGNERVS quoque huius filius, natus & ipse Noruagico sanguine: cùm Daniæ Regnū prostrato in agmine parente teneret: audiretque Suetiæ Regem Fro, Noruagiæ uiolentum incumbere. quippe, qui occiso auo eius Siuuardo, Regias fœminas in cōtumeliam prostituens, publicè illis abuteretur: utriusque rei se spondebat ultorem. Venienti cùm classe Regnero, multæ uirgines ac fœminæ, aut metuētes, aut iam passæ stuprū, uirili habitu sese in armis futuras uindices obtulêre. Quarum alacritate Rex delectatus, pugnam lætus inibat. Fortiterque dimicatū est, tàm uiris, quàm fœminis: quas specialiter fortes faciebat dolor contemptę, uel obsessæ pudicitiæ. Inter alias autem Landgertha eminebat: humeroque inuolitans capillus fœminam esse prodebat. Quæ cùm prima inter acies emineret: Regis in se facilè conuertit aspectū. Iamque multo sudore, ac sanguine parta uictoria: uni se fœminę accæptum ferre Rex dictitabat: deque nomine, ac patria eius multa rogitans, ubi comperit innuptā uirginem: interposito solenni nuncio, de Nuptijs iussit interpellari. Illa uerbo assensa (quippe Regem recusare maritum, dictu horrendum uidebatur) aliud tamen cogitabat. Nā perpetuæ uirginitatis proposito, nulli se uiro polluendam permittere proponebat. At Rex iuuenis, quem in Venerem sollicitabat, conspecta in armis puellæ uirtus: exquisito mansionis eius habitando: adnauigans, non sine graui periculo potitus est uoto: & ex ea prolem suscępit. Sed deinde potitus Regio sanguine ad coniugium, Suenonū ex genere, primùm desyderatissimæ coniugi, nihil tale merenti, repudiū indixit. Illa nihil mota: castitatem quam uirgo concęperat, iā uidua pertinacius seruare constituit: At nō perstitit. Quippe à uiro forti nuptias expetente, non contēnendæ quoque nobilitatis, coniunx adsciscitur. Nam Prouincię Noruagiorum imperabat. Traducta, militiæ studiū non intermisit. Nā cùm Regnerus Daniæ Rex, prior maritus, ab ęmulo Regni Haraldo, bello peteretur, quem Iutij, Scanijque sibi Regem delegerāt, auxilia sibi de Noruagia asciuit. Aderat Landgertha cum marito, ac filio, repudiatoremque suū, immemor iniurię, forti auxilio defendit. Nam inita pugna, ubi terga dare Dani cœperant, circumspicerentque, quomodo Iutas deuitarent, præuolans fœmina, manu sua præliū restituit, partim pudore, partim exemplo

Regnerus Rex.

Suetię lib. 5. cap. 1.

Landgertha uirgo.

Repudium iniustum.

Danię lib. 4. ca. 6. & 7.

Rarum exemplum.

commonitos, Regneri milites, ex uictis fecit uictores. Inerat hoſtili agmini manus Imperatoris Ludouici: qui Haraldum Moguntiæ baptiſatum, auxilijs adiutum, remiſit in Regnum. Sed ceſsit tum uirtuti Noruagijs. Puduit tunc Regnorum Regem, tantis benè de ſe meritę fœminæ uirtutibus, iniuriam Repudij irrogaſſe. Illa uerò ardentiſsimi ſpiritus fœmina, ubi operam priori marito nauauit: regreſſa in patriam, uirum quem tenebat, iam ad ignauiam prolabentem exoſa, ferro extinxit: dominationemq; correptam, fœmina uiro maturius peregit. Regnerus uerò cùm multos ex diuerſis uxoribus filios ſuſtuliſſet: Imperium ſuum prolatare curauit.

¶ Normannorum cum Danis, excurſiones & depopulationes, ſub Ludouico Imp. uariæ deſcribuntur.

CAPVT XXXVIII.

Biornis Rex.

BIORNEM igitur filium, auito Regno Noruagiæ perfecit pater Regnerus. Alios autem alijs in Prouincijs Reges & Principes conſtituit. Latè enim uictoriam circumferebat. Romanum interea Imperium adminiſtrabat Imperator Ludouicus, Caroli Magni filius: quo tempore Normanni (ut ſcribit Sigibertus Gemblacenſis monachus, Gallorum hiſtoricus) grauiter infeſtarunt Saxoniæ, ac Galliarum littora. Dorſtadium ad Alpim, Antuerpiam ad Scaldem fluuios, & Vuykland emporium ſitum ad oſtium Moſæ, uaſtauerũt. A Friſonibus tributum exigunt, & accipiunt. Annus hic erat pòſt Octingenteſimum trigenteſimum quo tempore ab Ludouico primum fundata eſt Hamburgenſis Eccleſia: Archiepiſcopatum eius, eodem Imperatore inſtituente: cui præerat tum Anſcharius pater, antea Corbien. monachus. Quam rem in Metropoli diximus. In Flandrenſi littore, cùm Dani, Normanni idem pertentarent, uaſtare ſcilicet terras, prædas abigere: ab his qui Imperatoris prouiſione erant in præſidio, repulſi ſunt. In oſtio Sequanæ cum uim ſuam Dani item, Normanniq; explicare cœpiſſent: reſiſtentibus ſibi littoris, riparumq; cuſtodibus, paucis amiſsis abierunt. In Aquitanico littore proſperis uſi ſucceſsibus, uico Burnod depopulato, cum ingenti pręda reuerſi ſunt ad propria. Año deinde quarto, in Inſula quę Vualacra uocatur (Sialandiæ maritimæ regionis portio eſt) multos trucidauerunt. & aliquandiu ibi commorantes, cenſu exacto, Dorſtadiũ redierunt: & tributis impoſitis, & exactis enauigarunt. Quibus Ludouicus Imperator auditis, ad Noruagiam arcẽ firmiſsimam in Gelriam contendit. Cuius aduentu cognito, Normanni retroceſſerunt. Nec longum tempus in medio, cùm noua excurſione graſſantes, Friſiæ incommoda maxima importarunt: nec minora tamen receperũt.

Sigibertus hiſtoricus.

Normannorum infeſtationes.

Tertio

Tertio deinde anno, urbem Monnetum aggressi: interfecto Præside, & ex Clero plurimis, necnon promiscui sexus innumeram multitudinem pessundantes: deprædata ciuitate, inferioris Aquitaniæ partes aggrediuntur: in insula hyemantes. Anno deinde. xliiij. post octingentos, Britanniam ingressi, non primum, quam Angli Saxones aliquot seculis incoluerunt, triduo pugnantes, uictores effecti: prædas, netesq; sine discrimine facientes, terra pro libito sunt potiti. Año deinde proximo, qui fuit. xlv. post. DCCC. Rex gentis Roricus, sexcentas naues per Albim fluuiũ in Germaniam, aduersus Ludouicum dirigit. Quibus Saxones occurrentes, commisso prælio, cœlesti fulti præsidio, uictores fiunt. Vnde digressi, Sclauorum, hoc est, Vuandalorum quandam impetunt & capiunt ciuitatem. Hæc omnia Gemblacen. Sigiberti sunt testimonia. Hanc ego arbitror ciuitatẽ extitisse Hamburgam: quæ tamen nunquã Vuandalici, sed semper Saxonici iuris fuisse perhibetur. Galli autem, qui Danorum, Normannorumq; nullum fecere discrimen: nunc etiam confundunt Vuandalicum ius, atq; Saxonicum. Annales autem nostri, huius uastationis memoriam habent hoc modo. Normanni inquiunt, piraticis excursionibus usquequaq; digrassati, Frisones tributo subijciunt. Eodemq; tempore per Rhenum uecti, Coloniam obsederunt. Per Albim uerò Hamburg incenderunt. Inclyta ciuitas tota, aut incendio, aut præda disperijt. & reliqua, quæ in Metropoli nostra prosecuti sumus. Quod uerò ad Normãnos pertinet, Sigeberti testimonia exequamur. Eodem inquit anno, alueo Sequanæ reuersi, maria repetunt: cuncta maris finitima diripiunt, uastant, & incendijs deformãt. Quo tempore cùm spoliato monasterio Sethin, naues onusti præda repeterent: ita cæcati sunt, ut errantes, paludibus mergerentur, & interirẽt: ut uix pauci superessent, qui cladem alijs nunciarent.

Roricus Rex.

Annales Normannorum.

Qua de re commotus Ericus, Legatos misit Imp. Germaniæ Ludouico: Captiuos reddere spondens, cum adempta præda. Hæc inserenda putaui Gallorum testimonia. ne ad rem quam docendam suscepimus, unius duntaxat Saxonis uoce nitamur.

Autoris purgatio.

¶ Filiorum Regneri Daniæ Regis, Ludouici item Imp. excursiones confusè descriptas: nec à Saxone specia tim expressas quæritur. Caput. xxxix.

REGNERO uictorioso Daniæ Rege, rebus humanis exempto, filij eius Regna latè tenuerũt: & iam uictorijs assueti sub parente, in mare quoq; Britannicum uires experiri cœperunt. Tentata sæpius, & aliquoties expugnata Britannia: quæ dudũm de Anglorum Saxonum nomine, postquàm illam occupauerunt, dicta est Anglia. Gallias quoq; ijdem Regij iuuenes attentare connisi sunt per eandem hanc ætatem. Et cùm iam Ludouicus Imperator rebus humanis excederet: filijq; eius mutuas in se uires conuerterent, de successione non consentientes: audentiores facti Aquilonares populi, præsertim Dani, cum Normannis: primo quidèm in mari piraticã: inde terrarum uastationem per littora Germaniæ atq; Franciæ (quæ ab olim Gallia dicta semper fuit) peregerunt. Gallorum tamen Scriptores non discernentes: quotquot ab Aquilone gentes uenerant, uno nomine dixere Normannos. Nec facilè fuit Principes earum expeditionum discernere. cùm promiscuo usu primum Regneri Regis filij, qui utrunq; Regnum tenebant: deinde post eos utriusq; nationis Principes, uim illam Prouincijs intulere. Vetus enim eius gentis, ante susceptum Christianismum consuetudo fuit: maria ac terras infestare. Sed ea diu cum Orientalibus Estonibus, Sembis, Curonibus, Russis, Hunis exercitia militaria fuere. Inde cum Australibus de sua parte Vuandalis, atq; Saxonibus. Crescente audacia, penetratum est in mare Britannicum. ut Frisij, Galli, Britones, siue Angli, ab illis incursionem crebram perferrent. Ea fuit iusta quondam inter fratres Regis filios Regni hæredes, hæreditatis diuisio: ut altero Regni iura per terras administrante, alter mari dominaretur, piraticam exercens: iusto ut arbitrantur militiæ genere. Dum ergò Imperatoris Ludouici filij, fraternis, & plus quàm ciuilibus bellis in se arma uerterent: non erat qui Normannis, Danisq; tum mirificè in mari sæuientibus, littoraq; uastantibus, ferro, flammisq; occurreret: primùm sibi Frisiam parere coëgerunt. Quanquàm sæpè aliàs ab ea gente sint attentati, tributaq; penderent. Sed non erat hæc tam uiolenta manus contenta subiectione, ac tributis: prædam quoq; opulentam exquirebat. Mirum autem, his de rebus Saxonis nostri silentium: qui friuolos Regum amores, & monstruosas (si non mendosas) pugnas executus, ista presßis labijs præterijt. Sed non est ea culpa uiri diligentißimi. quòd per eam ætatem, ut apparet, nulli Annales scriberentur: perturbatisquè omnibus in eis Prouincijs, uix Regum inuicem sibi succedentium nomina tene antur:

Britannia cur Anglia dicta.

In Saxonẽ.

antur: de Rebus gestis nihil. Quo minus mirum uideri debet: si nõ ea quæ intus gererentur memoriæ sunt mandata, nec potuerit quæ foris. Nec tamen eas res silentio præteriisse debet uideri Saxo, quando Regneri filios sub patre primùm: deinde post eum longè, latèq; excurrisse commemorat in Gallias, Aquitaniam, Britanniam, Scotiam, Orientem quoquè, Rußiam, Estoniam, Sueciam, Normanniamquè lustrauisse: & uictorijs suis impleuisse. Quam rem in Dania tetigimus. Ergò Francorum historiæ illas excursiones, ac terrarum uastationes ubi attingunt, breuiando percurrunt: nulla Principum nomina, nulla gentis diu alia proloquuntur facinora: quàm quòd igni, ferroquè omnia fœdarunt: terroreque mirabili, omnes terræ habitatores concusserint. ut diu nemo inueniretur ex Principibus uiris, qui exercitu armato fideret illis aciem opponere. Tanta erat excurrentium ferocia, tanta sæuitia. Multis quidèm antea locis & temporibus, in Saxoniam, Frisiamquè factæ sunt Danorum, Normannorumq; excursiones: adeò etiam, ut tributa Saxonibus, Frisijsquè imperarentur. Nouißimè ab Rege etiam Godfrido, qui tempora attigit Caroli Magni.

¶ Normannorum ferocitas & excursiones describuntur: quos Impp. Rom. plus pactis conditionibus, quàm armis domitos compescuerunt. Caput. xl.

CVM autem idem Rex Godfridus in ditione sua teneret Saxones: audissetq;, Carolum Franciæ Regem, & deinde Romanorum Imperatorem, in gente Saxonum multa bella peragere: aliquoties magnis uiribus occurrere ei constituit. Præsertim Anno post Octingentesimum quarto: quo tempore, multa Saxonum milia, Carolus transtulit in Scaniam, reductis Francigenis, qui terrã habitarent: uenit quidèm Rex Godfridus in confinia Saxoniæ: sed ultra progredi non tentauit. Misit tamen ad Imperatorem nuncios cum mandatis, in locum qui dicitur Holdesten ad ripam Albis. Deinde anno sexto, qui fuit decimus post Octingentesimum, Imperator Aquisgrani considens, exercitum comparauit in Danos. Audiuit enim, ducentas naues Frisiam ex Normannia (sic enim uocant Galli omnia Aquilonis Regna) appulisse. Sed meliori consilio, positis iuxta Visurgum castris, hostes ibi duxit expectandos. Nam ea fuisse ferebatur iactantia Rex Danorum: ut gloriaretur: quouis se loco IMPERATORI occursurum. Saxo tamen noster, congressos dicit exercitus: sed tunc uictorem terrarum orbis populum, terga DANIS ostendisse. Nulla tamen uel loca, uel tempora designat: quod factum oportuit,

tuit. Nostri uerò Annales, qui utranque designant, Imperatorem omni bellico apparatu expectasse tradunt hostis aduentum. Cùm interea di uersi uenirent nuncij: classem Danorum esse regressam: Regem uel à satellite, uel à filio trucidatum. Cui Hemmingus patruelis eius, suffectus est. Is quoque pacem firmauit cum Ludouico Caroli filio. Interuenit tamen utriusquè Regno Olauus Godfridi filius. Sed quoniam nō erat Regnum eius diuturnum: nihil praeclari ex eo memoratur. Hemmingo quoque nec longum imperante, nepotes ex filiabus Godfridi mutuas uires attriuerūt: & superstes Regnerus (quod antea diximus) Haraldum competitorem, iam Iutijs regnantem expulit. Isquè Imperatorem Ludouicum accessit Moguntiam, ibi baptisatus: & auxilium reductionis, & prędicatores uerbi diuini in Daniam promeruit. Cum quo profectus est Anscharius. Inde uerò repulso denuò Haraldo, exterminata, aut perturbata est res Christiana, Anschario nihilominus intra Regnum manente: qui non aliud, quàm martyrij coronam expectans expectauit. Sed longo debuit in terris martyrio consummari. Noruagij uerò cum Danis per ea tempora per Ligerim ascendentes, Turonos succenderunt: per Sequanos Parisios obsederunt. Deinde euastata Lotharingia, & Frisia subacta, Normanni atquè Dani in sua uictrici conuersi uiscera dextra, ciuilibus & domesticis armis, mutuas uires attriuerunt. Nam Haraldo, quem supra diximus, Gutorino filio, aduersus occupatorem Danici Regni praeliante: Noruagiae atque Daniae uiribus tanta mole concursum est: ut omnes Regij sanguinis Proceres extincti sint: solusque Ericus, quem à conflictu, aetas adhuc paruula detinuit, superstes remanserit. In Noruagia autem tanta facta est sceptri confusio: ut discissis membratim Regni uiribus: partem sibi quisquè (ut fieri solet) teneret: & qui in Prouincijs locum non reperit, maria sibi desumpsit exercenda. ut quicquid excursionibus terrarum, & piraticis depraedationibus occuparent, pro suo ducerent. Inter quos nominati sunt: Horicus, Orduicus, Gotofridus, Rodulphus, & Ignarus: qui diuisis turmis & nauibus, omnia maria & littora infesta habuere. Infensi ubiquè Christianis, quòd Christi religio iam primùm ab Haraldo per Anscharium, deinde per Ericum Regem in Daniam atquè Suetiam penetrauit. Geminam ergò bellandi causam praetendebant. Quod nouas sedes in Gallijs quaererent, & quòd Christi fidem infestis animis persequerentur. Ludouicus tamen Germaniae Rex, Ludouici primi Imperatoris filius, germanus LOTHARII, cùm multas in circumitu suo nationes domuisset Vuandalorum, ad quos BOHEMI, POLONI, Rusisquè pertinent, diuersis quidē nominibus, sed una lingua, unis moribus gens semp una habenda, Nor-

Danię lib. 4. cap. 2. c.

Vide suprà cap. 4.

Daniae lib. 4. cap. 13.

Noruagiae discisio.

Piratae.

cta. Normannos idem Rex pactionibus & fœderibus ita continuit: ut quàmuis uicinis ei Prouincijs uiolenti incũberent, à ſuis tamen portubus, agris, & littoribus abſtinuêre. Ita alternis ſemper donis prudentiſsimus Rex, ferocem gentem, quã armis auertere difficile fuit: bonis conditionibus in fœderum fide ſemper retineret. Nam ferunt: Aquilonis Reges, cùm crebris ab eo muneribus præuenti eſſent: capulotenus auratum gladium cum uagina dono remiſiſſe. Donum Lud. miſſum.

¶ Subnectuntur & aliæ Normannorum excurſiones, deprædationes & depopulationes ex Sigiberto Chronographo. Caput. xli.

ANNVS erat poſt natũ CHRISTVM Octingenteſimus, iuxta ſupputationẽ Sigiberti, cùm Friſia, & omnis Flandria uaſtaretur à Normannis, atq; Danis: Flandrenſes, & uicinarum urbium Pontifices, & Abbates cum Sanctorum reliquijs cõfugerunt in oppidum ſancti Andomari, tum munitiſsimum. Eodem anno inferioris Galliæ (quam Britones incolunt) adeuntes Normanni regionem, ter cum illis manum conſerunt. Demum incolæ ſuperantur. Scoti quoq; à Normannis per annos plurimos effecti tributarij. Nec ulla potuit inſula reſiſtere graſſantibus. Poſt duos autem annos, cùm Normañi Burdegalam (Iudæis prodentibus) caperent: captam, populatamq; incendunt. Scoti ſuper Normannos uenientes, auxilio Dei uictores, eos à finibus ſuis propellunt. Vnde Rex Scotorum ad Carolum Franciæ Regem, pacis & amicitiæ gratia ad Legatos mittit cum muneribus: uiam ſibi petendi, Romam concedi poſcens. Eodem anno Petrotorium Aquitaniæ urbem Normanni populantes incendunt: atq; impunè remeant ad naues. Deinde poſt duos annos Friſiam, & Batauos populantur: & in oppidum Flandriæ Gandauum uenientes, S. Bauonis Monaſterium incenderunt. Deinde Rotinum: & uſq; Belua cum pedeſtri gradu peruenerant. Qua incenſa, cùm redirent: intercepti à Francis, quadam parte profligati ſunt. Inde poſt duos annos, hoc eſt. lij. ducentis quinquaginta nauibus Friſiam adeunt: acceptáq; præda pro libitu & alia abduxerunt. Proximo inde anno menſe Iulio, relicta Scania, Ligerim adeuntes, Nanuentũ, & Monaſteriũ S. Florentij, ac uicina loca populantur. Deinde à Nanuenſib. ſuperiora petẽtes. vi. idus Nouemb. urbẽ Turonicã adeunt, atq; incendũt, cum eccleſia S. Martini: & cæteris adiacentibus locis. Sed quia euidenti certitudine compertum fuerat de illorum aduentu: ad Aureliam ciuitatem corpus S. fuit tranſportatum. Quo etiam anno, inteſtino iure ſe prælio dimicantes, adeò certamine obſtinatiſsimo debacchati ſunt: ut ORICO REGE, & cæteris inter ſe Regibus interfectis, penè

Iudæi proditores.

penè omnis Nobilitas interierit. Tunc Ligeri insistẽtes, denuo ciuitatem Andegauorum incendio concremant. Deinde Burdegalam. Anno post tertio Ligerim ingressi, relictis nauibus, pedestri itinere urbem Pictauorum adire contendunt: sed occurrentibus Aquitanis, ita profligati sunt: ut ultra trecentos pauci euaserint. Eodem anno decimoquarto Kalend. Maij, ciuitatem Aureliam impugnant: praedantur: & impunè reuertuntur. Et medio Augusto Sequanam ingrediuntur: & uastatis, direptisq; ex utraquè parte fluminis ciuitatibus, atq; uillis: locum qui dicitur Fossa Ginaldi, Sequanæ contiguum, stationeq; munitum, deligunt ad hyemandum. Post duos uerò annos Lutetia capta. quinta Calendas Ianuarij, Normanni Lutetiam Parisiorum inuadunt, atq; incendunt. Basilicam Sancti Petri, & Sancti Genouefæ, ac cæteras omnes. Præter domum Sancti Stephani, Vincentij, Germani, Dionysij ecclesias: pro quibus, ne incenderentur, magna pecuniæ summa persoluta est. Ludouicum Abbatem Sancti Dyonisij capiunt. Inde Saxoniam aggressi, inde repelluntur. Ad Scaldem fluuium post biennium ingressi, loca populantur uicina. At uulgus promiscuum inter Sequanam & Ligerim, cùm se sacramentis terribilibus coniungerent: aduersus hostes in Sequana consistentes fortiter resistit. Sed quia ineptè eorum sumpta est coniuratio: à potentioribus facilè interficiuntur. Hæc ab annotatione Sigiberti accepta præmisimus: cuncta resolutius dicturi.

ALBERTI KRANTZII CHRONOgraphi, Rerum gestarum per Normannos cum Danis in FRANCIA, LIBER II.

¶ Normannorum & Danorum in Franciam irruptionem & gesta, descripturus Autor: ingressum libro parat. Caput Primum.

NORMANNORVM Antiquitates superiore Libro retexuimus: nunc ad præclara, quæ in Gallijs egerunt facinora peruenientes, nouo rectè ordimur principio. Et quanquàm Danorum atquè Normannorum promiscua sint hæc negocia (pariter enim ad eam militiam à memoria Regneri Regis, qui utrunq; Regnũ uiuens moderatus est: cuius

etiam

etiam filij ex utroq; Regno uires comparantes, promiſcuam fecerunt utriuſq; gentis militiam) ſunt progreſsi: obtinuit tamen Gallorũ conſuetudo, ut una omnes uoce Normanni dicantur, qui ab Aquilone Gallias petiuerunt. Oĩs aũt illa Borealis natio, prius quàm CHRISTO crederet, ferociſsimos aluit & emiſit uiros, quibus rapere, latrocinari terra mariq; laudi foret. Vt aliquãdo Lacedemonij, in præcipuis uirtutibus furta numerarunt. In his autem Prouincijs Aquilonis, crebra fratrum Regũ ea fuit hæreditatis partitio, ut alius terra, alius ponto dominaretur. Piraticam enim iuſtam deputabant militiam, eaq; locupletati, inter ſuos erant honoratiores. Cunq; deeſſent, qui maria tranſeuntes ſpoliarentur, in proxima uerſi littora, prædas agebant in naues. Itaq; diu per multa ſecula cum finitimis luctabantur. Vuandali fuere, qui tenebant littus Germanicum à Cherſoneſo Cimbrica, uſq; in Prutiam, quibus aſsidua bella ab incurſantibus Danis. Illi quoque aliquando exaſperati, audebant inferre quæ paterentur, Daniam incurſationibus fatigantes. Orientem uerſus, Sembos, Eſtones, Ruſſos habuere, quotidianã belli materiã, ac uirtutis paleſtram. Sæpè in occidentem uerſi, Angliã uaſtabant, præcipuè ea parte, quæ reſpicit Aquilonem in Regione Northumbrorum. Neq; Saxonia, neq; Friſia immunes fuere, ſed creſcẽte paulatim audacia, auſi ſunt in Gallias (quæ nunc Francia eſt) arma transferre, ab eo tempore, quo Lotharius Ludouici pij filius, Caroli Magni nepos, in patrem uerſus impietatem exercebat, Patre aũt fatis abſumpto, cum fratribus de Regni finibus grauiſsimo bello implicaretur. Nam laborantibus in Regni meditullio Principibus, maritima Franciæ erant iniurijs expoſita incurſantium piratarũ. Ex illo quidem tempore, cùm multis uicibus Danica claſsis in prædam abiret, poſtea quàm Galliæ guſtauit dulcedinẽ, facilè Saxoniæ prædas omiſit. Quòd ibi duriora exciperet uerbera, & minores inde prædas abduceret. Francia enim ubertate glebæ, maiora præmia præferebat, & molliorem ad arma populum proferre uidebatur.

Margin notes: Normanni qui. — Prisla. — * — *

¶ Galliam Haddingus Normannorum Dux, feroci tyrannide infeſtans deprædatur, Italiam tum claſſe inſtructa petit. Caput. ij.

INTER alios uerò, qui claſsis Præfecti poſt Roricum Regem nauigabant, Haddingus quidã Regio ſanguine, ſed feroci animo uir, natus ad arma, fortem exercitũ Dux fortis in Galliam exponebat, prædabundus incedens quocunque ſe uerteret. Eccleſiarum incendia, matronarum ſtupra, puellarum raptus, uirorum neces ſine numero peregit. Diſplicuit illi præda, quam

Margin note: Haddingus Normannorum Dux, ferox.

quam non sanguis commendabat. Longũ fuerit recensere: quæ Monasteria subuersa: quot trucidati Monachi: quot Virgines Christo sacræ, conculcatę. Captiui pertrahũtur in naues. Stipatur præda nauis capacissima. Ex una raptim Prouincia, in aliã deportatur. Fugiũt, castra quocunque applicant. Sæuissima hominum crudelitas, tantum iniecit terroris regnicolis: ut diu nemo inueniretur, qui exercitum opponeret grassabundis. Iam plenus erat Haddingus spolijs, quæ contraxit ex Gallijs. Maiora interim animo concœpit. Italiam enim incustoditam, uel audierat, uel prę sumebat: in qua contribules sui Longobardi, & ante eos Goti, gens uicina, diu dominabatur. Dignam esse Prouinciã ratus, in qua subigenda omnis labor exanclaretur: Immortale sibi nomen futurum, si ipsam Romam mundi caput, caperet: unde totum nomen uendicarent, qui in Francia & Germania Romani Imperatores dicerentur. Igitur instructa classe, petebat Italiam. Siue magno illo circumitu omnem Hispaniam circumuectus, per mediterraneum mare, à columnis Herculis ingressus Tyrrhenũ intrauerat, Siue terrestri itinere per Gallias in Rhodanũ prouectus, inde inuentis undecunq; nauibus (rem enim in incerto reliquit Antiquitas) Italiam contigerit. Lunam ciuitatem primã habere cœpit in conspectu. Florebat autem ea tempestate in Ligurũ Prouincia ad mare. Eamq; arbitratus Romam: quòd non mediocris inter urbes Italiæ tum Luna esset: magnitudine nominis stupefactus, dolo magis, quàm ui agẽdum arbitratus est.

¶ Haddingi solers Legatio ad Lunenses missa, plena dolo. Caput. iij.

ANNVS erat à Christi exortu tẽporali, post Octingẽtesimũ quinquagesimus septimus, cùm (ut ait Sigibertus) Normanni inter Hispaniam & Aphricã nauigantes, ingrediuntur Rhodanum, depopulatisq; ciuitatibus ac monasterijs, in Insulam quę Camaria dicitur peruenerũt. Hanc ego interpretor esse nauigationem, quam describimus. Absoluit enim hic testis,
Cap. prox. quod supra in quęstione reliquimus, eos in Italiam transeuntes, inter Hispaniam & Aphricã, hoc est, per Mediterraneũ nauigasse. Quamuis & hoc non incongruè possit accipi, Normannos per Galliam, pedestri itinere mouentes, in Rhodano reperisse naues, quibus conscensis, ex hoc fluuio Ligusticũ mare petentes, Lunam ciuitatem Italiæ primam habuerint in conspectu. Igitnr cùm Romam se uidere putaret Haddingus, delegit uiros linguæ gnaros, quos in urbem ad loci Præsides misit Oratores. Illi uiam emensi, ad Episcopum loci, Comitemq; Prouinciæ perueniunt, Mandataq; exponentes, pacem præ

fantur,

fantur, ac amicis ſalutem. Venimus inquiunt, Dania ſorte pulſi. quòd terra multitudinem hominum non caperet. Maria multa tranſeuntes, Franciam primã ingredimur pacifici: Indeq; eiecti armis, errauimus. Tempeſtatibus acti, incognitam nobis regionem ueſtrã appulimus. Nihil à uobis, niſi hoſpitalem terram depoſcimus. Sunt nobis æra nõ pauca, commeatibus comparandis. A mari terris expoſitos, paulum reſpirare phas ſit. Senior noſter, quẽ Principis loco colimus, iam ætate feſſus, ac uiribus defectus, maris tædio fractus: ſacris initiari, ſacrum Baptiſmatis fontem depoſcit. Qua de re in Francia manens intellexit: de mundo iam tranſiturus. Si quid in hac terra pium eſt, miſereſcite. Plura dicturis, Pontifex interloquitur. Non eſt noſtræ inquit Religionis, quemquàm pietatis lauacro prohibere: aut diu pręcantem ſuſpendere. Inuitamus diſsimulantes: ſuademus reluctantibus. Si ea res cordi uobis eſt, Principem ueſtrũ producite. Tellus hoſpitalis ſit uobis. Commercia rerum omnium pacificis non negamus. Præproperum ſermonem elicuit: & gentis formidata ſæuitia, & pietatis officiũ, quod præferebant, implorantes. Facilè enim fuit, præcantibus permittere, quod ui poterant extorquere repulſi.

¶ Haddingus ſimulatè baptiſatur, uti decrepitus ſe mortuum fingit: exequijs celebrandis, tomba exurgit: urbem deprædatus, incenſamq;, in Franciam redit. Caput. iiij.

IGITVR magno apparatu Lauacrum in Eccleſia pręparatur. Circumſtant Primarij urbis uiri, & fœminæ. Spectaculũ gerebatur: cernere uirum Barbaræ nationis Principem, ad ſacra Chriſti properantem. Vbi cuncta ex ſententia conſtiterant: prodibat auro fultus & oſtro Princeps Haddingus, baculo innixus, uix debilem (ut ſimulabat) greſſum trahens. Magnus ordo præibat iuuenum honeſta facie ac ueſte. Maior uallabat circulus propinquorũ militum, & Præfectorum. Ventum eſt ad Baptiſterij locum. Ibi ſolenni ritu ſacris initiatus, lauacrum corpore, non corde perſenſit. Quippe dolum uerſabat in animo. Iam ſpeculatus Vrbem: pacificus uti uenerat, redibat in naues, inter manus deportatus famulorum. Proxima luce fama egreditur: morte functũ Principem. Simulatur luctus in toto exercitu grauis. Rumor diffunditur per urbem: benè cum illo actũ. cùm lotus ſacro Baptiſmatis fonte, purus euolauerit ad æthera. Procedunt pullati ex Primoribus: locum poſcunt ſepulturæ inſigni parte templi. Non mediocria feciſſe Legata narratur Eccleſijs: Arma, & Cornupedem, cum auro plurimo, & gemmis. Non difficulter impetrant. Parantur in Vrbe Regio more funeralia. Tota ad exequias concurrit turba ciui

tatis. Feretro armatus imponitur. Omnis exercitus in armis Principẽ suum ad tumulum consequitur. Pietatis sunt uisa obsequia: & ne ciuitas terreatur, illum se ritum in gente sua Principis tumulandi mentiuntur. Nemo dolum suspicatur in luctu. Ea facies erat omnium: ut nihil minus, quàm insidias cogitare uiderentur. Procedit funus. Omnis in officio pietatis ciuitas fuit. Mœstus in armis sequitur exercitus. Pontifex sacris indutus, diuinum peragere parabat officium. Ad exequiarũ cultum omnes respexere. Feretrũ deponitur auro fulgens. Operimentum detrahitur. Armatus exurgit Haddingus: dat signum militibus. Primus ipse gladio ferit astantes. Ibi luctus simulatus ab exercitu, in uerum Vrbis luctum conuertitur. Sternuntur passim sacra cum profanis. Antistes loci corruit. Viri, fœminę, senes, pueri, clerus, laici sine discrimine proteruntur. Rapiuntur uasa sacra, uestes pręciosæ, & quicquid usquàm uel in templis, uel in ædibus pręcio erat abducitur. Captiui in naues, puellæ, matronæ, cum præda deferuntur. Exusta ciuitas, & in perniciem data, luebat pœnam facilis credulitatis. Haddingus præda onustus, regreditur in Franciam. Romam diu sibi uisus est protriuisse: donec errore cognito, demitteret animos. Itaq; in Franciã rediens: inito cum Rege Francorum pacto (Carolus Caluus hic erat) Carnotum, cum uicinis agris accæpit habitandum: ut in reliquũ Regi militaret, Christianis sacris initiatus. Bior autem, quã hactenus puerum Regem circumduxit: cum præda in patriam reuersurus abibat. Sed magna suorum parte amissa naufragio: eiectus concessit in Frisiam: ibiq; decessit. Haddingus autem permissis locis habitans, ibi pacatus perdurauit usquè in tempora Rollonis. Qui post ueniens, omnẽ Neustriam de suo, ac suorum nomine, Normandiã appellauit. Quod suo loco & ordine commemorabimus.

¶ Dani & Noruegi licet præda Gallica inescati essent, hac tamen non satiati, multas alias & urbes & Regiones, uagabundi depopulantur. Caput. V.

EX HAC die posteaquàm gustata Galliarum dulcedine, sedes ibi cœpissent habere Normanni: nunquàm destiterunt alij atq; alij Duces, collectis ex Dania, Noruagiaq; militibus, Franciam infestare. Monasterium S. Vualarici, & Sanorabicum Ambianorum ciuitatem, circa annum .lxij. post octingentesimum (ut Sigibertus commemorat) aliaquè uicina loca rapinis & incendijs fœdarunt. Sunt autem hæ regiones Picardiæ, inter Flandriam, Parisiumquè ad maris litora. Deinde insulam Rheni Batauiam, quæ nunc Selandia dicitur, simili feruore inuadunt. Nouiomum noctu ingressi, Innuonem Episcopum loci, cum alijs Nobilibus, tàm clericis quàm laicis capiunt: &

Batauia, Selandia.

uastata

uaſtata ciuitate, ſecum abducunt: atque in itinere interficiunt. Tertio de hinc anno, qui fuit. lxv. poſt Octingentos, Normanni in Suma fluuio commanentes: receptis obſidibus ab uicina gente, ut in fide permaneant: ad Anglos Saxones in Angliam nauigant. A quibus repulſi, quo quouerſum fluctuant. Ad Rhodanum uſquè peruenere: & ad Valentiam ciuitatem, quæ eſt in mediterraneo ad Hiſpaniã, prædando perducuntur. Qua urbe in prædam diſtracta, in Inſulam in Rhodano, quam ſuæ manſioni firmauerant, reuertuntur. Inde etiam Italiam repetunt: & Piſas ciuitatem, aliasque capiunt, & deuaſtant. Año qui proximus erat, ad Luteciam Pariſiorum reuertuntur: et Eccleſiam Sancti Vincentij, ac Germani incendio conſumunt. Negociatoresque per Sequanam fugientes, inſequuntur: & capiunt. Alij quoque Normannorum Taruanenſium pagum adeunt: & deuaſtant: cùm ex Anglia reuerterentur. Deinde Duce Vuelando, ducentis nauibus Sequanam inuadunt: & caſtellum in inſula quæ Oſcellus dicitur, obſident. Sed quinque milibus librarum argenti accæptis, ſe redimunt. Hanc illis pecuniam Carolus Caluus Imperator Romani populi, de Regno Franciæ perſolui procurauit. Multis deinde uicibus ac locis populatione intentata proficiunt. Anno poſt tertio Coloniã Agrippinam in prædam diripiunt. Dorſtadium per Albim Friſonum confugiunt: uaſtantquè. Ad caſtellum Vorneſium prædabundi perueniunt: onuſta præda reuertuntur. Poſt duos inde annos, in Ligerim fluuium aſcenderunt: Monaſterium Floriacenſe deuaſtant. Aureliani urbem, cum Eccleſijs incendunt. Eccleſiam tamen S. Crucis, multum inſtantibus flammæ Normannis, incendere nõ poterant. Ad Pictauim ciuitatem eo tempore prædabundi perueniunt: & ingruente iam hyeme, Inſulam, quam ſtationi ſuæ firmauerant, ibi hyematuri repetunt.

Valentia prædatur.

Colonia prædatur.

¶ Carolus Franciæ Rex, indicta per regnum exactione, Normannos (licet fruſtra) ære placat. Caput. vi.

CAROLVS Francorum Rex, cognomento Caluus: qui poſtea ad Romanũ peruenit Imperiũ. Anno. lxix. poſt Octingentos: cùm Normanni Regno eius intolerabiles inminerent: nec armis repelli poſſent: Auro, quàm Armis decertare maluit. Quatuor enim milia auri talenta depactus eſt: ut incendijs, prædis, & cædibus abſtinerent. Et indicta Collatione per Regnũ ſuum, ad exoluendum tributum: de quoque manſo Ingenui denarios ſex, de ſeruili tres, de accolis unus, de duobus hoſpitio receptis unus: & decima de mercibus negociatorũ: ſed de Presbyteris quoque ſecundum uires cuiuſque patrimonij uectigal exigitur. Inde uerò de ſingulis Manſis, tàm ingenui, quàm ſeruili, denarius unus. Et cùm nec ſic ſum-

Anno Chriſti. 869.

Exactionis modus.

ma impleretur:geminatis insuper uiribus hæc pensa persoluũtur. Re=
gni quoq; Primores ad Collectam uocantur,ad facultatum suarũ pon
dus:ut æs conficiatur Normannis numerandum. In argento, auro,
uino constituta erat portio. Preterea & mancipia à Normannis capta,
quæ post initum pactum profugerant:aut reddita,aut eorum æstima=
tione sunt redempta. Et si quis ex Normannis cæsus prætenderetur:
magno ære luebatur. Is tum metus erat huius in Gallijs nationis. Eo=
dem Anno,mense Iulio,Normanni mare ingrediuntur:& pars quæ=
dam usq; in Italiam nauigauit. Quidam uerò commixti Britonibus
Cenomannis prædat. circiter quadringenti,de Ligeri equites progressi. Cenomannis urbe
potiuntur:qua in prædam distracta, cùm onusti inde reuerterentur:
obuium habuêre cuneum Gallicanorum militum:quorum Ductores
Robertus, Raginulfus,Godfridus,atq; Henricus Comites. Sed ea tũ,
quæ semper aliâs Gallorum uis erat,cæsi pleriq;: alij ad mortem uul=
Abbas capite plectit. nerati:omnes uicti sunt & dissipati. Proximo deinde anno,Hugo Ab
bas,cui cognomen dederat præsumptio: quòd se Monasteriorũ Præ=
sidem diceret:& Ganfridus,cum Transequanis, se Normannis obie=
cere in Ligeri: & collata manu, paucos inde peremerunt. Captus ibi
Monachus apostata:qui se Normañis coniunxit,illos crudelitate exu
perans,capite plexus est. Sed Normanni nihil minus digrassati:inco=
lis terræ pacem uendiderunt,auro,argento,ueste,uino,pane in preci=
um receptis. Misera Francia:quæ uiros tum fortes non haberet.

¶ Andegauensem urbem Normaños inhabitantes Rex
Carolus ui obsessos,conditionibus abegit. Germaniam inuadentes,à Ludouico Rege cæduntur.
Tum Saxoniam deuastant.
Caput.vij.

ANDEGAVENSEM per hæc tempora urbem
Normanni habitandam cœpere. Iam enim quiescendum sibi putaue=
runt. Sed Carolus Franciæ Rex Caluus cognomento, iuncto sibi Sa=
lome Britonum Rege,uallabant hostes obsidione durissima. Eas con
ditiones tum sunt accipere coacti quas Carolus præscripsit. Nam da=
tis obsidibus, abierunt: relicta ciuitate libera. Hoc autem abeuntes à
Rege poscunt,Liceat Insulam proximam ad paucos dies incolere, ibi
què commeatu iuuari. Interim qui inter illos fuere Christiani, possint
ad Regem reuerti. Qui uerò Paganismo relicto,fidem Christi uellent
profiteri,eos quoq; non respuendos. Cæteri quibus induratum esset
cor,suas sedes nulla interposita mora repeterent. Interim uerò cùm lit=
tora quoquè Germaniæ tentanda putarent, à Regno Ludouici Ger=
niæ Regis tributa poscentes,ab exercitu eius pulsi cedunt, nihil præ=
ter uulnera

ter uulnera & neces in lucro portantes. Illo autem iam subtracto (obie- Ludouici
rat enim. lxxvi. post Octingentos) effera barbaries laxis regnabat ha- mors.
benis. Nam ille Normannos gentem ferocissimam, fœderibus ac bel-
lis compressos, eo modo continuit: ut cùm Franciam totam uastaue-
rint, Regnum eius uel minimo læserint. Morte autem absumpto Re-
ge, magnis uiribus Albi flumine transmisso, Saxoniam petiuerunt: & Saxonia de
crudeliter uastauerunt. Bruno Dux Saxoniæ cæsus, cum aliis duode- uastatur.
cim Comitibus. Tiadericus, et Marquardus Episcopi obtrūcati. Quā
rem quia in Saxonia, et Metropoli sumus executi: hoc tantùm loco at- Saxoniæ li.
tigisse saltem satis sit. Sed hoc silentio transire non possumus, quòd ex 2.cap.31.
hoc loco imperitis nata est fabula, quam magnis & inflatis buccis cir-
cumlatant. Cæsum, coronatumque martyrio Papam Benedictum, & cū
eo Episcopos, Duces, & Comites: & ex eo loco cædis, transuectas in
Ebbestorp cæsorum reliquias. Vbi paucis in uerbis, multa sunt men-
dacia. Non enim cæsus Hamburgen. Papa, sed in pace quieuit antipa-
pa. Nec cum eo Duces, Comites, & Episcopi perierunt. Venit enim
missus in exiliū. Sed Dux cum Comitibus & Episcopis in Ebbestorp
Normannis conflictatus, pro Christo cæsus est. ut non illuc aduectæ
reliquiæ, sed in loco cædis tumulatæ agnoscantur. Sed hæc quia pleni
us in suis locis diximus, hic tantum tenuiter attingimus.

¶ Debacchantes passim Normannos, Frisii ad decem mi
lia, & suprà trucidant. Caput. viii.

QVO etiam tempore Frisia populata est. Traiectum ciui
tas excisa. S. Rabodus urbis Episcopus cedens persecuti
oni, Dauentriæ sedem constituit. Ibique moratus, anathe
matis gladio Paganos ultus est. Tunc Piratæ Coloniam, & Treueros
incenderunt. Aquisgrani palatium, stabulum equis suis fecerunt. Mo
guncia uerò propter metum Barbarorū, instaurari cœpit. Quid mul-
ta? Vrbes cum ciuibus ipsis, totoque grege habitantium obruti sunt: Ec
clesiæ illustres cum fidelibus incensæ. Ludouicus aūt Imperator eius Ludouicus
nominis Secundus, Lotharii filius, cū Normannis feliciter pugnauit. Imp. II.
Interea Rembertus Hamburgen. Archiepiscopus, ad redemptionem
captiuorum: cunctis quæ habebat expensis (cū multos apud Paganos Pietas Chri
adhuc miserabiliter detentos cerneret) Altaris etiam uasa non dubita- stiana.
uit impendere: dicens, melius fore, Domino animas, quàm aurū serua
re. Quo tempore Normanni diuino nimirū iudicio, ad quendam Fri
siæ pagū perueniunt: qui in remotis, ac mari magno uicinis locis situs
est, quem igni, ferroque subuertere cōnisi sunt. Erat tum illic Episcopus
Rimbertus: cuius exhortationibus & doctrina confortati Frisii, hosti 10000 Nor
bus congrediuntur: & prostrauerunt ex eis plus quàm decem milia: mannorū cæsi

multo etiam pluribus, dum fugæ præsidium quærerent, in transitu uadorum enecatis. Normãni plagam, quam in Frisia acceperant, in totum Imperium ulturi: cum Regibus Sigfrido, & Godfrido, per Rhenum & Mosam, et Scaldam fluuios Galliam inuadentes, miserabili cęde Christianos obtruncarunt. Ipsumq; Regem Carolum, bello petentes, ludibrio penè habuerunt. In Angliam quoq; unum ex suis misêre Haldanum. Qui dum ab Anglis cęsus esset: surrogatur Gundredus. Is autem Nordtumbriam expugnauit. Atq; ex illo tempore Frisia, & Anglia in ditione Danorum fuisse feruntur.

¶ Cæduntur à Franciæ Regibus 90000 Normannorum. Godfridus eorum Rex Baptisatus, fidem non seruat. Caput. ix.

CVM Ludouici Balbi Francorum Regis impuberes filij Regnum tenerent, circa Annum Christi. lxxx. post octingentos. Normanni ad flumen Ligerim infestis incursionibus grassantes, prædas agere, ad Reges fratres deferuntur querimoniæ. Qui magna militum contracta multitudine, in hostem prodeuntes: Normannos notabili strage afficiunt: nouem milibus occisis: quam pluribus etiam in Viennæ fluuio demersis. Paruo autem post tempore, dum Viennam obsidet Ludouicus Rex, per nuncios certior factus de Normannorum incursione: Carolo Lotharij filio ad obsidionem relicto, aduersus Normannos se conuertit. Gens enim barbara, & Christianam adhuc gratiam exosa fuit. Igitur commisso accerrimè pręlio: Ludouicus Normannos in fugam uertit, multis occisis. Reuertente autem ab hoste uictore exercitu: tum effusa fuga Franci dissipati sunt, ut uictis similes uiderentur. Reuocato autem ex fuga milite, Ludouicus iterum in Normannos bellum instaurans: cùm dissipato milite, raros corporis sui custodes circum se haberet: uenit Compendium. Insurgentibus iterum Normannis, & per Ligeris ripas prædas agentibus: Theoderico uiro militari, copias attribuit, qui Normannos pręlio adoriretur. Ipse non multo post Turonum profectus, Britonum non paruam manum ad id bellum mittit. Morte autẽ sublato Ludouico: Carolus Rex suscęptum in Normannos bellum prosequitur. Quo tempore Normanni in Campaniam usq; Galliarum irruperunt: multis Vrbibus, Templisq; direptis, atq; incensis. Altera interim ferocissimæ gentis manus, Duce Astango, Ligeri traiecto, ad Maternam consedit: in quam Carolus duxit expeditionem. Sed animo propè contabuit: cùm hostem haberet in prospectu. Qua de re fœdus, pacemq; inijt cum gente: si modo Godfridus eius gentis Princeps, Christi fidem profiteretur. Conditione nõ reiecta; Godfridus simul cum

[Margin: 9000. Normãni cadũt. — Ludouici mors. — Godfridus baptisatur.]

mul cũ Babtiſmate, ſpiritalis regenerationis, Friſiam omnẽ à Rege do
no accepit: donatus inſuper magnis muneribus. Vbi Friſiam incole-
re caſtris per miſſus eſt, in perniciem Regni: nõ longè poſt xl. milibus
armatorũ inſtructus, Pariſium circumuallat. At uiriliter agentibus op
pidanis, Ganſelmo quoq; Antiſtite, & Eudone Comite (qui Regnũ
poſtea adminiſtrauit) adueniente: cùm obſidio hoſti nõ procederet,
eã ſoluens, Laudunũ urbem in edito colle poſitam inuadit. Inde agrũ
Nouiomenſem, atq; Sueſſionenſem populati, Remos Normãni ado
riũtur. Quib. rebus indignatus Rex Carolus: aduerſus illos ex Vuor
macia, ubi Conuentũ habebat, iterũ inſurgit, et egregio niſu prçliat.
Sternit, occidit: fugatq;. Sed tamẽ neq; ſic auertere potuit digraſſantes

¶ Cædes, incendia, ſtrages, & depopulationes Normannorum, per Franciam paſſim, Moſam Germaniæ uſq; narrantur. Caput x.

HÆC ſunt illa turbulẽtiſſima Franciç Regni tempora:
qbus (ut ait Sigibertus) Normanni, iunctis ſibi Danis,
Franciam, et Lotharingiam peruagantes, Ambianin, Attrebatũ, Cor
beiam, Cameracum, Taruẽnam, fines Morinorũ, Menapiorum, Bra-
bantinorum, omnemq; circa Scaldim fluuium terram, Monaſteria
Sanctorũ Vualarici, Richarij ferro & igne fœdant. Inde Vualam flu-
uiũ ingreſſi, totam Batauiam, palatium etiam Neomagi incenderunt.
Quo tempore Godfridus et Sigifridus Reges Normannorum, cum
inæſtimabili multitudine iuxta Moſam in loco Haſban conſidentes,
Leodium, Traiectũ, Tungros, Coloniam, Agrippinam, Bunnam, cũ
adiacentibus caſtellis exurunt. Aquiſgrani in palatio equos ſtabulan-
tes, oppidum & palatiũ incendunt. Prçterea monaſterium Vualmũ
darium. Sacri ordinis in utroq; ſexu miniſtri ubi poterant latuêre, &
Sanctorũ reliquias locis tutioribus abdebant. Vrbẽ Treuerim quoq;
incendunt. Et Metim uſq; pertendunt, ibiq; conferto prçlio, Chriſtia-
nos uincũt. In quo Vualo Metenſiũ prçſul cæſus eſt. Ãnus erat lxxxi.
poſt Octingẽtos, cùm Ludouicus, Ludouici Germaniç Regis filius,
Caroli Imperatoris, & Carolomanni Regis frater, cõtra Normannos
(qui Corbeiæ Monaſteriũ, & Ambianin ciuitatẽ, aliaq; S. loca occu-
pauerant) obuiã profectus eſt: caſtello firmato apud Cõpendiũ, Nati
uitatem Domini, & S. Paſca celebrauit. Quo tempore Gandaui, Chri
ſti hoſtes hyemarũt. Deinde Tornacum ciuitatẽ, & omnia Monaſte-
ria ſupra Scaldim fluuiũ ferro et igne ſubuerterunt: interfectis accolis
terrç, aut captiuatis. Deinde ſedẽ ſibi mutauerũt: et Coceriacũ caſtrũ ſi
bi ad hyemandũ firmãt. Inde Menapios, et quoſq; obuios ad interne-
cionẽ delent; omneq; terrã incendio deformant. Quo etiam tempore

ante Sithim Monasteriũ ingressi cum infinita multitudine; ipsum oppidum cum Ecclesijs cremauerunt. Excępta S. Otmari Ecclesia: quæ Dei prouidentia erat communita. At Normanni interfectis omnibus quos inuenire poterant: omnem terram usq; Sumam peruagati sunt; & capta præda hominum & pecudum infinita multitudine, abierũt. Inde Cameracũ ingressi, incendijs & cæde ciuitatẽ deformant: & onusti præda, ad sua castra reuertuntur. Inde circa Purificationem iterum mouentes, per Teruannam iter capiunt: & usq; Centula, Monasteriũ S. Richarij, & S. Vualrici, ac omnia loca circa mare, Monasteria, et uicos (quæ hodiè Picardia est) subuertunt. Inde Ambianin ciuitatem, atq; Corbeiam peruagantes, multis onusti prædis, sine impedimento ad sua repedauêre castra. Postea autem mense Februario, Attrebatũ inuadũt: & obuios omnes perdunt. Interim Ludouicus Rex graui dolore angebat. Conuocat exercitũ: præparatq; se ad prælũ. Normañi uerò mense Iulio, nouis copijs fluuiũ Sumam transierũt: & omnia uastantes, usq; ad Beluagorũ ciuitatem perueniunt. Quibus Rex obuius, prælium inijt. Normanni terga uertunt. Quos Rex insecutus, gloriosissimè de illis triumphauit. Illi uerò per Gandauum redeuntes, reparatis nauibus, terra mariq; iter facientes, Mosam sunt ingressi, & in Hasloi sedem firmant, ad hyemandum, castris firmiter communitis.

¶ Inito bis fœdere, numerato item ære magno, Normanni fidem frangunt, crudelissimè Christianos debacchantes. Carolomannus uenabulo læsus, uitam soluit. Caput. xi.

IMPERATOR Carolus eius nominis Tertius, filius Ludouici Germanorũ Regis, exercitum congregauit: et Normannos in Haslai obsedit. Godfridus gentis Rex ad Imperatorẽ exit: interposita publica fide. Pactusq;, Frisiam, quam olim Roricus tenuit: ac Gislam filiam Lotharij quondã Regis: & ipse baptisatus, & ab Imperatore de fonte sacro leuatus est. Sigefrido quoq; munerato, eos à suo fecit abire Regno. Qui mox Franciam repetentes, à Carolomanno Francorum Rege, cùm per Terracinam iter agerent: Isam transeuntes, in Analle comprensi, commisso prælio sunt uicti. Cęciderũtq; ex illis uiri mille. At nihil eos pugna hæc perdomuit. Nam ad naues conuersi: omne Regnum ferro & igne uastant: & Ecclesijs, incolisq; terrę deletis, Verimandis perueniunt. Vbi Ecclesiam S. Quintini incenderũt: & Ecclesiam S. Marię in Attrebato ciuitate. Et Octobrio mense finiente, Lanetum equites, peditesq; cum multo uenerũt apparatu bellico. Naues quoq; è mari Sumam fluuiũ ingressæ, Regem, cunctumq; exercitũ eius fugere compulerunt: atq; Hisam fluuiũ transire fecerũt.

Ciuitatem

Ciuitatem Ambianin captam, sibi ad hyemandum firmauerunt. Franci uidentes, Normannorum res in omnibus prosperari: quendam uirũ prudentem, cui Christiano nomen erat, mittũt ad illos Oratorem: qui cum illis de Regni redemptione cautè ageret. Venit Beluagum: & inde Ambianin profectus, ad agendũ iniunctum mandatum. Normanni interim non cessant cædere populum Christianum: atq; Ecclesias, destructis uillis, subruere. Per omnes enim uicos iactabant insepulta Christianorum corpora, promiscuè cleri ac populi, iuuenũ, uirginũ, puerorũ lactentium. Non erat uia, aut locus, quo non spargerentur occisorum cadauera. Tribulatio grauis, & sine exemplo calamitas infinita. Interim Franciæ Primores inito consilio: Danici generis uirũ Christianum, Regiq; fidelem, nepotem Rorici Dani, mittunt ad Normannos: ut tributum accipientes, Regno abirent. Illi ad summam. xij. millia argenti talenta pacti, abituros se pollicentur. Et datis inuicem obsidibus, aliquandiu pacati consederũt. Deinde trans Scaldim ire cœperunt. Ibiq; direptis & incensis omnibus: urbes, oppida, castella, Monasteria, Ecclesias pari calamitate afflixerunt. Post sanctum igitur Pascа Franci incipiunt æra promissa persoluere. Spoliantur Ecclesiæ, & ecclesiastica mancipia. Tandem constituto ære iam persoluto, mense Octobri finiente, adunantur Franci: ut etiam si fidem promissam uiolarent, armis contrairent. Illi uerò sua castra incendunt. Rex cum expedito agmine, transito Hisa flumine, lento eos gradu insequitur. Normanni iter agentes, Bononiam ueniunt. Vrbs est ad mare Britannicũ: sita in ea quæ nunc est Picardia. Inde pars mare iniјt: & pars altera Lonanium, in Regno quondam Lotharij, castra ad hyemandũ firmant. Carolomannus deinde Rex, cùm in sylua Basin uenatui indulgeret: aprumq; acrius insectaretur: quidam è suis Bartholdus nomine, cùm illi auxiliator astaret, casu Regem uenabulo in tibia uulnerauit. Quo accepto uulnere, septem duntaxat diebus superuixit: atq; eodem in loco defunctus est, Anno ætatis suæ. xviij. Sepultus in Ecclesia Sancti Dionysij martiris.

Orator Francorũ.

Impietas mere crudelis.

12. millia talentorũ argenti tribuunt Franci.

¶ Parisium Normanni ui obtinent. Caput. xij.

IMPERATOR Carolus, Carolomanno fratre mortuo, uenit Pontionum. Ibiq; occurrentes Franci, eum Regem suum agnouerunt. Et inde rediјt in terram suam. Tunc Normanni absente Rege, sæuire iterum cœperunt: arbitrati, Rege defuncto pacta finita. Franci opportunis locis firmarunt præsidia: ut à mari ingressum illis interdicant. Arcem ædificant ad fluuium Hisam, in loco qui dicitur ad Pontem Hisæ: quam Aletranno Præfecto mandant custodiendam. Normanni uerò mense Nouembri Hisam ingressi,

Arcem

Arcem obsidione cingunt. Qui tutari uoluere, diffidentes, pacem postulant: pacti abire sine armis. Datis inuicem obsidibus: Aletrannus cum suis uenit Beluacum. Normanni Arcem incenderunt, diripientes quæ inerant. Hac peracta uictoria, Parisiū petunt: turrimq; aggressi ualdè oppugnant. At Christiani uiriliter eam tuētur. Continuataq; est oppugnatio à mane in uesperam: noxq; diremit prælium. Atq; ita Normanni ea nocte regresi sunt ad naues. Sequenti luce iterum oppugnatio cœpta est in eadem. Fit rursum concertatio ad solis usq; occubitum. Normanni multis suorum amissis, ad naues redeunt: indeq; sibi firmant præsidium aduersus ciuitatem: eamq; obsidionem trahere contendunt: opportunis locis armatos collocantes. Deinde turrim ciuitatis iterum adgressi, ignem portæ admouent. Qui intus erant, igni dominanti resistere non ualentes, capiuntur: atq; in opprobrium Christianorum, uarijs pœnis afficiuntur: inde in fluuium perturbantur. Euertunt turrim: urbem atrocius oppugnant. Ganselmus Episcopus, dum populum sibi commissum pro uiribus tueri contendit: crebrò cum Normannorum Rege Sigefrido inito colloquio, familiaritatem quandam ad illum conferere uidebatur: ut urbem obsidione liberaret institit. Perfecissetq;: nisi diem interea clausisset extremum. Quo defuncto, ingrauatur oppugnatio. Imperator ubi audiuit: expedito agmine contendit Parisium. At nihil profecit. Illius enim auxilio frustrato, Normanni atrocius sæuientes, & ciuitatem, & arbitriū redemptionis in sua cœperunt habere potestate: Quodq; illi præfinierunt, ciues implere cogebantur. Sic rebus ab Imperatore non melioratis, ille quidem in sua reuertitur. Sigefridus autem Normannorum Rex, ciuitate iam relicta in sua potestate: Hisam fluuium ingressus, terra ac flumine iter facit post eū, omnia igni, ferroq; consumens. Quod cùm Imperator cognouisset: festinè redijt in terram suam. Sigefridus autem ubiq; grassatus: famosissimam illam S. Medardi Ecclesiam igne cō cremauit, & Regia inibi palatia: interfectis, ac captis terrę accolis. Normanni uerò, qui per Sequanam ascenderant à Parisio, cum omni exercitu & supellectili, nauibusq; Hienam fluuium ingresi, Senonas ciuitatem obsederunt. Sed Euerhardus eius ciuitatis Archiepiscopus, statim cum illis de redemptione urbis egit: & obtinuit pro uoto. Erat autem Annus Christi. Dccc. lxxxvi.

Marginalia: Arcem Hisæ incendūt. — Parisium obsident. — Capitur Parisium.

¶ Normannorum Reges ambo mortui. Parisium ex pacto promissum ab Imperatore, Normanni recipiunt. Carolus Regno destituitur. Caput. xiij.

CAROLOMANNO Francorum Rege ex uenatione, ut diximus, mortuo: cuius etiam frater Ludouicus priore

priore anno obierat: Normanni Franciam repetunt: dicentes se cum Rege tantùm Francorum, non cum Francis pepigisse. Hinc compulsi Franci, Carolum Imperatorem in auxilium uocantes, Franciam ei subijciunt. Qui contra Normannos apud Louanium castra metatus: semel, & iterum misit exercitum. At nihil magni, aut Imperatore dignum peregit. Regnauit autem in Francia annis tantùm quinq;. Hugo filius Lotharij Regis, ex Vualdrada pellice, paternum Lotharingiæ Regnum, rebellando sperans accipere: Godfrido Normannorũ Regi, cui soror eius Gisla nupta fuerat, suadet: medietate Regni affectati promissa: ut ab Imperatore Imperiales sibi Fiscos adijceret. Imperatorem circumuenire contendens: Si daret, Normanni hostes, ex Regni uisceribus alerentur: Si negaret: iustam rebellandi causam habere uidebantur. Ad eam rem peragendam, misit Imperator Henricum Brabantię Ducem: qui super his rebus tractaret cum Rege Godfrido. Positis autem insidijs, Normañis malignatus perimitur. Nec multo post, Godfridi mors.
Hugo malorũ incentor, ab Henrico excęcatur: nouissimè monachus in Primma attondetur. Inde à Louaniano exeuntes Normanni Parisium obsident. In quos Henricus Dux mouens exercitum: in foueam quam Normanni factam operuerant, præcipitat: ibiq; trucidatur. Anno proximo, Sigefridus Normannorum Rex, Verno finiente, ad Sequanam redijt, uastatione solita. Et circa Autumni tempora, Frisiam petit: ibiq; interfectus est. Sigeberti mors.
Normanni uerò ingresi Franciam, Parisiũ ab Imperatore promissum, receperũt. Postea Maternam fluuium ingresi, Gansiaco sibi stationem castrensem communiũt. Franci australes, uidentes Imperatoris uires ad regendum Imperium inualidas: eiecto de Regno, Arnulphum, filium Carolomanni, qui eius erat ex fratre nepos, in Regni solium constituunt. Carolus Regno Frãciæ ablegat.
Tunc Normanni omnia loca usq; ad Mosam, more solito, partemq; Burgundiæ uastauerunt: & igne concremarunt. Prius quàm autem Carolus Imperio destitueretur: Normannos littoribus Franciæ propellere non præualens: inito fœdere, concesit eis regiones ultra Sequanam maritimas: quæ Neustria dicitur. Nam & illi Regno non satis parebant: quæ etiam posteriori tẽpore ex hac gente nomen est mutuata: ut Normandia diceretur.

¶ Odonis Francorum Regis prima in Normannos uictoria. At Normanni Meldin urbem, cum iactura in deditionem compellunt. Caput. xiiij.

ARNVLPHVS Imperator, Carolomanni filius, patruo suo Carolo ex Imperatore, etiã necessarijs egẽti, Fiscos in Alemannia delegauit. Qui año insequenti obijt.

Romanum

Romanum inde Imperium, & Regnum Francorum miſerè decerpi-
tur. In Italia nẽpè Berengarius, & Guido de Regno contendunt. Fran
ci uerò neglecto Carolo, Ludouici Balbi filio, puero uix bimo: Regẽ
ſibi præficiunt Odonem, filium Roberti Ducis, qui à Normannis fu-
it occiſus. Rodulphus autem corona ſibi impoſita, Rex Burgundio-
num conſtituitur: quod Regnum multo & ante, & poſt tempore du-
rauit. Odoni autem Francorum Regi, Anno Chriſti. Dccc.lxxxviij.
inopinata contigit uictoria ſuper Oxonam fluuium memoratũ. Nam
die nati Baptiſtę, cum paruo exercitu, Normannorum exercitui obui
us factus eſt ſuper flumen memoratum. Commiſſoq́ prælio, mox ui-
ctor extitit. Quæ uictoria illi non modicam autoritatem comparauit
ſimul & gloriam. Poſt ab Arnulpho Imperatore, conuocatur ad Reg
ni Conuentum Vuormaciæ celebratum. Aderat cum ſuorum nõ con
temnẽda manu: honorificè ab Imperatore ſuſceptus. Factiq́ ſunt ami
ci: & peractis Placitis, cum honore dimittitur. Interim Normañi Mel-
dis ciuitatem obſidione uallant: machinas inſtruũt: aggerem compor-
tant ad urbem capiendam. Cumq́ obſidionem diu ſuſtinerent: & la-
bore exhauſti, ac rebus attenuati eſſent: nec ullum reſpexere liberatio-
nis auxilium: pacti cum Normannis, deditionem faciunt, abire per-
miſſi ſine armis. Reſerantur portę, fit uia Chriſtianis ut egrederentur,
delegatis qui eos quo uellent ſaluos perducerent. Cumq́ amnem Ma
tronam tranſiſſent. Normanni eos inſecuti comprenderunt: Epiſco-
pum cum omni populo tenentes. Indeq́ reuerſi, igne iniecto ciuitatẽ
concremarunt, muros quantum ualuêre ſubuerterunt. Atq́ in eo com
morati ſunt loco ad Menſem uſq́ Nouembrem.

Odo Franciæ Rex.

¶ Arnulphus Imp Normannorum caſtra expugnat. Qui
uario paſsim belli euentu Odoni quoq́ congrediun-
tur; Regem in fugam tandem uertunt.

CAPVT XV.

CIRCA quę tempora Odo Rex congregato exercitu,
uenit Pariſium, ibiq́ caſtra metatus eſt propè ciuitatem. ne in ea obſi-
deretur. Normanni uerò per Matronum & Sequanam regreſsi, inde-
què terreſtri & fluuiali itinere profecti, Limam fluuium ingreſsi, per
latera eius & ripas ſtationes ſibi firmauerunt. Circa Autumni tempo-
ra Pariſium redierunt. Contra quos Odo Rex uenit, & nuncijs inter-
currentibus, munerati ſunt ab eo. Reuerſi à Pariſio, relicta Sequana,
per mare nauale iter, & circum latera pedeſtre atq́ equeſtre agentes,
in territorio Conſtantiæ ciuitatis, circa caſtrum S. Laudi, ſedem ſibi fa
ciunt, ipſamq́ Arcem oppugnare non ceſſent. Erat autem Añus Do-
mini. Dccc. lxxxix. Anno deinde proximo, Laudi Arcẽ, interfectis
pugnato-

pugnatoribus, Normanni funditus euertentes, terræ coæquant in festiuitate Omnium Sanctorum. Isam ingressi, Nouomagium petunt. Odo uerò Rex adunato exercitu, super Islæ ripam consedit: ne Regno eius uiolenti incumberent. Normanni uerò, qui Nouomagi erant, mouentes exercitum usq; Mosam, omnem terram peruagati sunt: Scaldamq; transeuntes, Odo Rex insecutus est. Cõprenditq; eos super Galteram: sed non ut uoluit. Nam dispersi per syluas, euasêre: atq; ad castra sua reuersi sunt. Circa autem Autumnũ relictis castris in Nouomagio, maritima petierunt: ibiq; toto æstiuo tempore immorati sunt: indeq; reuertẽtes, Mosam sunt ingressi. Quod audiens Arnulphus Imperator, uelociter accurrit: eosq; ultra Scaldim, & propè Attrebatum insecutus est. Sed non comprehendit. Inde rediijt in Regnum suũ. Normanni uerò, qui Nouomagio inerrabant: mense Nouembri iter ingrediuntur: & Ambiam sibi sedem firmauerunt. Arnulphus Imp. iterum adunato exercitu, uenit aduersus eos: et Deo se protegente, castra eorũ expugnauit. Arcemq; cępit: interfecta magna eorum multitudine. Atq; hac potitus uictoria, redit in Regnũ suum. Normanni aũt qui huc, illucq; dispersi fuerant: in eodem loco renouant præsidium. Odo aũt Rex contractis copijs, Aurelianũ concedit: sed nihil prosperè peregit. Verũ posthac in pago Viromandensi, ob uigilum inertiam accępit incõmodum. Nam superuenientes Normãni, eum in fugam protruserunt. Annus hic erat. xci. Quo tempore Normanni per Autumnum Mare sunt ingressi.

Cæduntur Normanni ab Imp. Arnulpho.

¶ Rollo classis Normanniæ præfectus, Angliam fortuna dextera partim deuincit, & prædatur. Cap. xvi.

ANNVS erat post natum Christũ. DCCC. XCV. cùm in Romano Imperio Arnulphus erat. Magna classis Normãnorum, Danorũq; finibus expedita: armis uirisq; instructa, Franciæ littora legit. Quam in facinus memorandum multa stimulabant: amor prędæ, magni nominis gloria, & gentilium suorũ per Daniam & Noruagiã memoria celebrata: qui post militiæ laborẽ, in Gallijs optatas sedes consecuti, cõposita pace beati quiescerent. Erat huic classi pręfectus uir magno genere, maiori animo ac fiducia Rollo: qui fratrem intestino gentis suæ bello nuper amiserat, quod Regi suo fratres, pro magnitudine fortunę suspecti haberentur: ausi etiam Regi bello obuiam ire: sed ubi fortunam tentare statuerũt, congressi bello, alter cecidit ex fratribus. Hic uerò quẽ scribimus Rollo, instructa classe, maris pericula statuit pertentare, quòd non satis securus in Regno ageret: quæ una uel maxima causa fuit, classem perarmandi: fortunamq; pertentandi. Prima uerò Angliam contigit nauigatio:

Rollo Dux Normañ.

 gatio:

gatio: ueterem Danici Regni palestram: in qua multi Danorũ Proceres fortunam tentauêre: nonnulli ad sceptra peruenerunt, si non totius Regni, magnæ tamen partis. Siquidem in Anglia ab initio, nõ uno ut nunc sceptro regebatur. Erat Anglorum Saxonum, sua Prouincia: quę toti tamen Insulæ postea nomen dedit. Erat & Marciorũ Regnũ inde diuisum. Sed Nordhumbrorũ natio Regẽ fouebat. Et Pictones, & Scoti eadẽ insula suas ditiones defenderant. Danis autem in Nordhumbris crebrior erat conuersatio. Eam tum gentem adortus Rollo: cùm copias in terram exposuisset: nauibus nihilominus in tuta reductis, castra cœpit metari, atq; firmare. Inde progressus, prædam circũegit opimam. Conglobati habitatores, hostibus obuiam ire pergunt. Audent conserere manus. Sed nihil erat quod ferociam gentis ab Aquilone missæ, posit æquiparare. Cæduntur Angli: & retrò ferentes pedem, in tuta se recipiunt. Renouata denuò pugna, nihilo fortuna fuit. Dani ac Normanni quoties collibuit egresi: hominũ atq; pecudũ, cæterarumq; rerũ prædam comportabant: stipabantq; naues omniũ generũ captis rebus. Tum Rolloni Duci incertum cœpit esse: fluctuabatq; animo, quid mallet. Locupletatos præda, reducere in patriam amor quidẽm fuit: sed terruit Regis in se indignatio. Franciam petere, cupido traxit: sed terruit nouum in eam gentem de prælio periculum. Angliam in deditionem accipere, mens inclinauit: sed nondum molem Regij exercitus erat expertus.

Angliæ ab initio partitio.

Cæduntur Angli.

¶ Somnium Rollo uidet, fœlix hoc illi interpretatum. Legationem ad Angliæ Regem Alstenum, cum mandatis mittit. Caput. xvij.

Rollo Dux Somnium Rollonis.

CVM hac fluctuatione uacillaret: Somnus dubitantem corripuit. Vidit se in regione Franciæ sublimi colle consĭdere: caput obiectantẽ flumini, quod montis supercilio demanabat. Subtus ad collis latera, atq; pedem montis, uariorum generum uolucres, eodem de flumine tingi. Sinistras alas habuere rufas. Tum expleta lotione, pastũ cunctas unà capere: indeq; subuolantes nidificare: ac tempore expleto, prolem educere. Cùm expergisceretur: uehementer motus est uisionis nouitate. In medio Magnatum consultans: quid uiderit exponit. Nõ erat qui rem interpretaretur. Visum est: ex captiuis Anglicis aduocare Christicolas. quòd id genus hominum quę ipsi nescirent, callere putaretur. Erat in captiuis uir industrius: qui diuinitus Duci monstrata doceret: suarum rerũ, ac gentis totius, felicem exitum in Francia. Quòd terram esset accæpturus in possesionem quietam, sublimis gloria: & Religionem lauacri Baptismalis, cum omni gente sua subiturus: ibiq; pace quieta, cum omni sua, suorumq; posteritate perman-

Interpretatio somnij.

permansurus. Placuit interpretatio Rolloni. quòd uisioni allubescere, & spei suæ conformis uideretur: facileq; credidit quod optabat. Igitur constituit, rebus omnibus posthabitis, Franciam petere. Sed quoniam magnas iam res in Anglia peregerat: uoluit fortunam sequi ducem: Regemq; priusquàm abiret, Legatione missa statuit pertentare, ut si pronum in fœdus inueniret, haberet præsidium casuum futurorum. Sin minus: instituto tamen itinere, nauigationem decretam iniret. Viros itaq; delegit industrios: quos ad Regem Angliæ Alstenum, uirum fide & religione præcipuum, mitteret: cum mandatis huiuscemodi. Extrusi patria, exilio terras petiuimus. Exeuntes secuti sunt plurimi: qui nos ad repetendam, ferroq; uendicandam patriã animarent: uiribus instruerent: & plurima spe nos firmarẽt ad uictoriam. Quod cùm animo uolueremus, armis amissam Patriam repetere: turbo nos dispulit in portus Anglicos. Vbi tempestiuum nauigationi tempus demorantes, brumalis rigor corripuit. Nostros in terram emendi cõmeatus gratia egressos, incolæ malè mulctarunt: uiros ad arma natos, atq; innutritos, iniuria mouit defensionem parare. Ita inter paucos, leuibus prælijs certatum est. Princeps, ac senior noster Rollo, à te pacem postulat: terram permitti hospitalem: commeatibus necessaria precio parari. Hæc ubi admiseris, pacatus sedebit: uernum tempus ad nauigandum expectaturus. Legationis summa.

¶ Alstenus Anglorum Rex, cum Rollone perpetuum fœdus init. Caput. xviij.

ALSTENVS Rex non ignarus Danicæ ferocitatis: quantis agminib. latera premeret Anglici littoris: promptus concessit quod rogabatur. Sed & comitatem adiecit: Nõ solùm (inquiens) hospes permitto quod efflagitas: uerùm Ducem uestrũ cominus conspicere cupido incessit. Non dedignetur subire tecta, mansionesq; nostras, in quibus amicissimos experietur. Ea ubi renunciata sunt Rolloni: parat comitatũ non contemnendũ. Deligit uiros proceritate conspicuos, & ingenio non segnes. Regi promptus occurrit. Excipitur comiter. Dona profert: sed maiora recipit. Tum considentes, sermonem contulere. Prior Alstenus Rex. Ego te inquit Rollo Dux fortissimẽ, lætus in his ędibus conspicio. Fama gentis tuæ nobis cõperta est. Martium genus arma tractatis inuictissima. Sed neq; tu inter præclaros uiros latuisti. Comperta sunt nobis fortia facta. Libet taliũ uirorũ inire familiaritatem. Habes in conspectu Regnum uniuersum: delige tibi, tuisq; sedes perpetuæ mansionis: fœdusquè ineamus sempiternũ. Promissis lætus Rollo, respondit. Ego exhibitionis tuæ magna promissa Rex optimẽ, potẽtissimeq; magnifacio: Rex Rolloni. Rollo Regi.

 dent

dent modo Superi desyderatos Rerum exitus. Tibi semper deditissimus permaneo. Si quando rebus fortuna, uotisq; aspiret: non ingratus tantæ in nos humanitati uidebor. Regno tuo considere, etiam si animus ferat, & inuitet dignatio humanitatis tuæ: fata tamen non sinunt. Constitutū habeo, idq; certus implebo, Franciam inuisere. Magniq; facio: ex te mihi hoc munus oblatū. Placet inter nos perpetuò sanciri: unam ambobus esse fortunam, alterum in altero præsidiū. Idque offero, & accipio. Faxint Superi, faustum sit, atq; fœlix. Hac sermonis uicissitudine diem deducentes in uesperam, læta de more gentis inibant conuiuia. Et primo mane digressi, amicissimè se sunt complexati: cùm uterq; pro cuiusq; fortuna, munera sibi detulissent.

¶ In Vualacriam nauigans Rollo, ui terra, tempestate maris sedata, potitur: subactis incolarum Auxiliantibus præcipuè Frisijs. Caput. xix.

ROLLO per brumam nauigationi opportuna præparabat. Militiam supplebat ex Anglis. Commeatus iussit comportari. Vt primùm uerni temporis flatus aspirabat: soluit è littore: nauigationem ingreditur, tendens in littora Galliarum. Sed dū mare medium tenerent, exorta tempestas, nauticam licet turbam exterruit. Tonat cœlum: micant fulgura: uenti sæuiūt: inter cœlum & terram naues iactantur incertæ. Sed nihil est quod uiros pturbet, in æquo ponentes perire, an uiuere: superat constantia mare impacatum. Vualacra terra se primam prodit in conspectum. Selandię ea insula est. Illam ingressi, excipiunt prælio occurrentes in armis insulæ habitatores. Nā ubi uiderant allabi de mari classem armatam: ad arma cōclamant. Fortiter quidem resistunt, ne in terram descendant: sed fortius nituntur, quos maris odium ab recenti periculo, & terræ desyderium stimulauit. Repulsi incolæ, locum permittunt ingressis: latiusq; euagati Dani, prædam undiq; conuectant. Memor Alstenus Rex Anglorum fœderum, quę cum Rollone inierat: naues. xij. granis onustas mittit post abeuntem. Excipit Rollo gratum munus ab amico. Gratiam se illi relaturum in tempore, faueant Superi, repromittit. Vbi uidere incolæ, quia fruges de mari afferuntur aduectis: mansionem eorū, quam temporaneam sperauêre, diuturnam interpretantes futuram: undequaq; sibi contrahunt auxilia. Iam enim per littora Francorum Reges positis præsidibus, stationes fecere, aduersus incursiones de mari. Sic Comites Hollandiæ, Flandriæq; prodierunt. Igitur Vualacrenses ad pellendos terra sua Danos grassatores, arma cōuocant proximorū. Conueniunt Reynerus Longicollus Basbacen. Hamacensisq; Dux: atq; Rhabodius Frisię regionis Princeps. Densantur cunei: acies instruuntur. Sed

Vualacria.

tur. Sed nulla uis obstare potuit Rolloni: quo minus, fugatis in castra hostibus, liber quo uoluit ad prædam suos emiserit. Nec contentus: Vualacram terram, igne, ferroq; fœdare: quinetiam firmatis in ea castris & præsidijs, quæ copiosa putauit, collocatis: partem copiarũ secũ desumpsit in Frisiam, Rabedo repensurus in suo, quod ille intulit in solo alieno. Frisij gens in mole corporum insignis, & animo satis interrito, hostibus obuiam pergunt. Confligunt acriter pro Patria: sed pares esse Rolloni non poterant. Nam Dani, ut primos Frisiorum conatus eluderent, genibus nixi, scuta præferunt capitibus. Frisij per contemptum habuere submissos: paucitatem interpretati, animosius incurrunt. Sed à Danis intrepidè excipiũtur: reprimunturq; uiriliter, multis in medio cæsis. Dant terga Frisij: leges accipiunt uictoris. Quas uisum est conditiones imposuit. Tributa cum censibus impositis uolentes accæpere. Victor cum opima præda ad naues regreditur: Reynerum quæsiturus, qui in Vualacris illum cum Frisijs oppugnabat.

Rollo uictor in Vualacria.

Illusio mutua.

Vincit Rollo Frisios.

¶ Reynerum captum, Rollo miro humanitatis beneficio, liberum reddit uxori suæ. Caput. xx.

INTRAT Scaldim fluuium à Frisijs uictrice classe: terram populatur. Adest opportunis locis ad prælium Reynerus. Irritat magis, quàm oppugnat hostes. Aliquot leuibus prælijs se offert obuiũ: sed repellitur. Crebrius incursat: sed cito redit. Post multa, intercipitur insidijs latentium infra, supráq; Danorum. Nec minus duodecim ex promptioribus Rollonis militibus intercępti, ad uxorem Reyneri pertrahuntur. Dolet illa captũ maritum: sed ex parte consolatur. quòd duodecim capitum impendio, facilè unus redimatur. Mittit mulieri mandata Rollo, Nisi protinus remittat captos milites, cum omni auro suo atq; argento: adhibito Christianæ religionis iureiurando, quòd fideliter omne aurum miserit: ilico Reynerus gladium excipiet. Territa mulier sæueris hostium mandatis: cùm uita sua chariorem maritum, ex morte sua redimere concupisceret: mox omne aurum & argentum, signatum & informe, adhibito iuramento misit cum militibus. Rollo mulieris pietate collaudata, Reynerum uinctum iussit adstare. Quid inquit in te Reynere commisi: ut cum Frisijs me in Vualacris oppugnares? Vides qua fortuna sis: ferrum ademptum, cum libertate. Aurum tuum, atq; argentum in manibus meis est. Quod in me munus non conferres, in te libet collocare. Liberum te remitto coniugi, ac tuis. Dimidium auri à te accępti, pondus rependo: donum meq;, teq; dignũ adijcio. Vade memor beneficij: Potiusq; quid amicus, quã inimicus possim, experire. Ille gratias habens, concessit ilico ad suos.

Reynerus capitur.

 ¶ Rotho-

¶ Rothomagũ Rollo cum ſuis occupat. Francorũ Proceres noſcentes mittunt ſciſcitatũ, an Regi Francorum parere uelint: Illi autem mox arma obijciunt. Caput. xxi.

ANNVS erat Chriſtianę ſalutis poſt Octingentos Nonageſimus ſextus, cùm Rollo Scaldi flumine ingreſſo mare petiuit: Sequanamq; quęrit: memor uiſionis ſuæ in Anglia. Primúmq; ingredienti fluminis oſtia, occurrit Gimegia, ſeruorũ Dei habitaculũ. Inde pacato agmine, mouens, ad S. Vedaſti Capellam peruenit. Inde quoq; nihil prædatus, abſcedens, Rothomago appropinquauit. Iamdudum plebs omnis, urbana cum ruſtica, loci Antiſtitem interpellat Franconem: ut pietatis gratia ſe medium interponat barbaræ nationi, ac cõmiſſo ſibi gregi. Nam uiribus armatis occurrere tam ferocibus hoſtibus, perquam ſtultum habuêre: exhauſti crebris Danorum incurſationibus. Non recuſat Pontifex, etiam hoſtia fieri pro populo. Occurrit Rolloni. Miſericordiam implorat. Facturum populum quæ iubeat: excępta Religionis cauſa. Facilè placatur, quem nulla arma interturbauêre. Itaq; pacato agmine, ingredit urbẽ. Claſſem tutis locis iubet collocari. Circumſpicit regionem ſatis quidèm feracẽ, ſed cultoribus exhauſtam. Videt diſiecta mœnia: ruinas ædificiorum, quas priores gentis ſuæ incurſiones patrauerant. Vocat in Concilium Primores. Deliberant, quo ſit opus facto. Vna omnium ſententia: ſedes illas capiendas: muniendas præſidijs, armiſq; defendendas. Satis prædiorum pro numero militum atq; Nobilium. Recordatur ille uiſionis, cum excelſam urbis rupem intuetur: hanc putat eſſe oſtenſam, ac promiſſam dudum ſibi, ſuiſq; terram. Nec mora: de quiete cogitãt omnes. Sciunt tamen: multis ac magnis prælijs, cum Regio exercitu, ac cæteris terræ poteſtatibus ſibi confligendum eſſe. Igitur amnis ſuperiora petentes: expediunt aditus atq; uada: populanturq; uicina ripis loca. Interim fama uolans diffunditur per omne Regnum: ueniſſe innumera Barbarorum agmina in Sequanam. Reminiſcuntur gentis ferociam. Prima conſilia: ad ſubmittendum quendam ex ea gente Nobilem, qui ſuperioribus annis locum promeruit in Gallijs. Iam aſſuetus moribus Gallorum, manſuefactus quidam uidebatur. Illum rogarunt Franciæ Primores: Tu inquiunt, nationis & linguam, & mores percalles: Vade ſciſcitatum, quid accępturi in pręcium, terram linquant: in mare redeuntes. Ille ne in ſuſpicionem Francis ueniret: poſtulat duos ex Primarijs, qui ſecum irent comites. Adaquitat ripis: de proximo cum illis ſermonem habiturus. Et patria lingua, qui ſint, unde ueniant, quidué petant, rogat. Illi. De nauibus aiunt, Dani ſumus: quod tibi noſtra lingua loquenti potuit indicare; cultus item noſter, ac nauium

Rothomagũ occupat.

ac nauium apparatus: ſi unquàm Daniam uidiſti. Venimus poſt acceptam de terra prædam, ſedes in Regno capere. Si quis obſtiterit: arma experietur noſtra. Ille ſubinde. Audiſtis inquit unquam ueſtræ gentis hominē, eaſdem ex ijſdem partes petijſſe: & quibus ille ſit fortunis uſus? Audiuimus inquiunt: ſed malus illum exitus abſumpſit. Dij melius inquit ille ſecum. Tum illis uiciſsim ait. Vultis Regi ſubeſſe Francorum: illiuſq; facere imperata? Illi uerò. Non ea inquiunt lege exiuimus, ut cuiquam ſeruiamus: imperare quærimus, aut certè æquo iure conſiſtere. Quis ait ille, ueſter eſt Princeps, aut Senior? Nullus reſpondent illi. Nam æquo per omnia iure imperamus. Non poteſt inquit ille, ſecum diuturnum eſſe Imperium, quod ſine ordine adminiſtratur. Dani autem è nauibus. Si nihil aliud ſciſcitatū ueniſtis: abite: arma parate. alioqui ueniſſe pœnitebit.

¶ Bello utrinq; parato, congreſſum eſt. Vincit Rollo Francigenas. Baiocum capit: deprędata cum alijs Papa filia Berengarij Principis.

CAPVT XXII.

ILLI retrò cedunt: renunciantes Regi & Primatibus, gentis cum fiducia ferocitatem. Igitur uocātur in arma per Franciam milites. Cõſcribuntur ſtipendiarij. Magnus inſtruitur exercitus. Ipſe inter primos, qui nuncius pridem abierat: in contribules, imo congentiles ire iubetur. Magna in robore eius, ſi modo fidelis perſeueret, fiducia eſt. Conſultus tamen, quid de bello gerendo ſentiret? Reſpondet. Ferox uideri agmen, magno uirium robore: multa bellorum experientia: nōn ſine magna circumſpectione tentandam pugnam. Tum Rolandus Signifer. Quid inquit, conſilium requirimus ab alienigena? Vulpis uulpi, aut lupo lupus quomodo repugnabit? Noſtris uiribus inſurgendum eſt hoſtibus. Tum ille, illata ſibi contumelia prouocatus: Hodiè inquit agam: ut contemni à quouis non poſsim. Qui uir eſt, arma ac dextram in hoſtem portendat. Rolandus autem cum expetitis cohortibus, in primam prouolat aciem: forti opera compenſans uerba magnifica. Sed non ſic aduenerant Dani: non ita prælijs aſſueuerant, ut Francis cederent. Cadit Rolandus ipſe, cum expeditioribus. Danus ille, quem diximus, in poſtrema acie non ſegniter dimicans: cõactus eſt hoſtibus terga dare. Potitus VICTORIA ROLLO: Quid inquit peccauimus in FRANCOS: ut nos in prælium ſeuocatos impeterent? Pactis conditionibus, quàm armis facilius nobiſcum egiſſent. Ilico caſtris longius euecti: Meldenſe oppidum obſidione cinxerunt. Adeſt Dux Raynaldus: & obſidentes laceſsit. Illi uerſi in oppugnantes, fugant Francos: multoſquè cedunt.

Vincit Frācos Rollo.

Raynaldus à quodam Sequanæ piscatore, qui iam partes Rollonis sequebatur, confossus interijt. Inde fluuium ascendentes, Parisium contendunt. Ordinataquè obsidione, acriter ciuitatem oppugnant. Cunquè diu sedendum sibi ad obsidionem intelligerent: defecturi commeatus uidebantur. Ilico in prædam exeuntes, Baiocensem Prouinciam uastauerunt. Habitatores qua poterant armata multitudine occurrũt. Sed facilè reprimuntur. Baiocum obsident oppidum. Ciues ingressi pugnam, conferunt cum parte obsidentium. Nam tota agmina concurrere non poterant. Capitur Boco ex primoribus Normannorum Ducibus. Sensit damnum in uiro forti Rollo Princeps amisso: pactusquè: illo reddito, annuas urbi inducias. Interim ad obsidionem Parisiorum reuertũtur. Qua per annum continuata: cùm pactum Baiocensibus tempus exisset, redit: urbemque Baiocensem capit oppugnatam: & in præda, primario genere, & specie singulari erat puella, Papa nomine, Beringarij Principis in Francorum gente filia. Eam sibi Rollo coniugem asciuit: & ex ea Vuilhelmum sustulit filium: uirum præcipuæ uirtutis: post se potitum Principatu.

Baiocum capitur.

Papa puella.

¶ Rollo Parisios obsidens, misit qui Ebroicas urbem expugnarent. Alstenus Angliæ Rex, suos rebelles habuit: quapropter ad illorum insolentiam puniendam, misit ad Rollonem fœderatum, ut sua opera adsit. Rollo fidem Alsteno egregiè præstitit, rebelles uincens: Alsteno Angliam tranquillam relinquens, in Gallias redijt.

CAPVT XXIII.

REVERSVS AD OBSIDIONEM Parisiorum, quam non intermisit: partem copiarum misit Ebroicas: ad expugnandam ciuitatem. Diu ciues restiterunt, animati à Pontifice: ut hostibus Christi obuiam irent intrepidi. Sed præualuit hostium insolentia. Vrbe capta, Episcopus tamen cum suis elabitur. Durante obsidione Parisiorum, Angli in Regem suum Alstenũ insurrexerunt: freti temporũ occasione. quòd Rollo, quem sciebant artissimo fœdere Regi suo inhærere, bellis implicitus Francorum, suppetias ferre nõ posset. Pressus ergò tumultuante Regno Alstenus, ad amicũ respexit Rollonem: mittens ex fidelibus, qui docerent: qua rerũ angustia laboraret. Rollo fœderũ non inmemor: intermissa Parisiorũ obsidione, ad liberandũ amicum, cum omnibus copijs contendit in Angliam. Et iunctis agminibus, facilè præualuerunt tumultuantibus. Captæ urbes tumultuantiũ: domiti perduelliones ad obedientiã Regis sui redire. Rex non ingratus amico: ꝓmittit illi Regni dimidiũ. designat

Ebroicas capitur.

Anglia tumultu sedatur.

designat urbes, limites facit utriusquè ditionis. Rollo imperat uictis, obsides seruandæ pacis statuuntur. ut diuisum, & Regi, & sibi sint pignora pacis seruandæ. Nihil horum recusatum est. Exhibent. Tum Dux Regi. Quando inquit & hospitio primùm: deinde frugum impendio, me Rex egregiè & insigniter munerasti: gratuitam tibi operam libens rependi. ut aliqua ex parte tuis in me meritis responderim. Regni partem quam exhibes, non accipio. Totum tibi iure tuo possideto. Mihi in Franciam redeundum est. Obsides tuorum tibi habeto: quo plures tenes pignora, solidiorem pacis habiturus conditionem. Senior solutus in lachrymas, quas potuit gratias dixit: Regalibus donis afficiens amicum: quando Regni partem aspernatur. Vnū petenti Rolloni libens permisit: ut qui ex Anglia sua spontè militiam eius sequi uellent, boni Regis uenia uterentur. Valefacto sic Regi, in Franciam uela pandit: & diuisis agminibus, partim Sequanam, partim Ligerim: nonnullos etiam suorum in Garumnam facit ascendere. ut undecunque prædabundi incederent. Ipse Parisium ad oppugnandam iterum ciuitatem contendit.

¶ Franci inducias belli cum Rollone concludunt. Iis finitis, in Burgundiones & Pictauienses, qui Francis auxilia tulere, uictoria Rollo potitur.

CAPVT XXIIII.

FRANCIAE Regnum ea tempestate occupauit Odo quidam ex Regni Proceribus. Sed magno Regni corpore perinde diuiso, minus poterat. Nam Ludouici Balbi filium, Carolum puerū duodennem, nonnulli raptum, Remis Regem consecrauerunt. Cunquè per annos plurimos Normanni Franciam lacerauerint: nec armis diuisi reprimi possent, nouo cōsilio Proceres pactis conditionibus agendum rati cum gente, quam uiribus abigere non poterant. Nam Ecclesiarum incendia, urbium euersiones, castellorum direptiones, cædes exercituum, captiuitates ciuium, miserabilem Regni statū fecere. Aduocato igitur Francone Rothomagensi Archiepiscopo (qui iamdudum se rebus interponens, hostium Duci familiarior uidebatur, mittunt illum rogatum, Trium mensium inducias. interim pacis futuræ iacienda fundamenta. Non recusat Pontifex. Profectus iu hostium castra, reperit Rollonem non aduersantem uel inducijs, aut etiam paci. Iam enim respexit in ea, quæ uisio dudum illi repromisit. Interim Burgundionum Dux Richardus, & Pictauensium Ebalus, acceptis treugis indignati, quòd non armis potius, quàm pactis ageretur cum barbaris terræ uastatoribus uix pacti dies exeūt, & iam prompti cum expeditis cohortibus assunt Burgundiones, & Pictaui. Rollo sibi arbitratus

tratus illusum, quòd ad arma contrahenda inducię sumerentur, acrior insurgit: & equitum super se uenientium manum, fortiter in eam uersus, repellit. Grande agmen peditum à tergo erat, segnius accedens: ut equiti laboranti adesset. promiscuum uulgus erat: armati, inermesq́ue: ut quemq; sors obtulerat. Vt uenêre sub aspectum hostium: iam equitum alæ, quæ ante tempus primam pugnam inierant, fuga abiere. Vt poterant pedites hostem urgebant. Ibi tum grauior cædes quàm pugna. Miserabile uulgus, aut equorũ pedibus proterebatur: aut armis exceptum cædebatur: quem fuga subducere potuit, tantùm euasit. Nam in prælio nulla salus. Normanni uictores prædam legerunt.

Victor in Francos Rollo.

¶ Rollo Carnotum Vrbem obsidens, à Burgundionibus, Pictauijs, & ciuibus ita urgetur, ut in montem concesserit: à quo stratagemate quodam cum suis dilapsus, absque insigni clade obsidionem soluit.

CAPVT XXV.

INDE Carnotum obsidione præmebant. Pontifex gentis Vuantelinus populum animabat, stare pro iniurijs, patriam tueri: Christi hostibus non cedere: auxilium de cœlo futurum. Interim mittit ad Francos, Burgundiones, ac pictauos: liberationem urbis per sancta obtestatus rogans. Adest nihil moratus Dux Burgundionum Richardus, cum expedita suorum manu. Obsidentes infestat: et interim obsessis ut erumperent, dato signo, intercipere decreuit obsidentes. Ciues cum suo Pontifice armati erumpunt: utrinq; oppugnantur Normanni. Diu restiterunt. At ubi instantius urgebant hinc Burgundiones, inde Ciues: Dux Rollo cedit: magis religioni, quàm armis locum permittens. Concessit autem in editiora loca cum agmine suo. Quædam autem copiarum eius pars, uerticem propinqui montis, plurimo uix labore comprendit: ac in morem castrorum præmuniuit. In uesperum Ebalus Pictauorum Comes aderat cum non contemnenda suorum manu: & uersus in Richardum, stomachatur: quòd non eo expectato esset depugnatum. En tibi Richardus inquit (ostendens partem hostilium copiarum monti insidentem) si quid potes, hostes in conspectu sunt. Ille ut rebus æquaret uerba, ilico cõtendit in montem. Dani fortiter obsistũt adeũti. Rapit pluteos, quos illi parabant obsidioni tolerandę, & his protectus, molitur ascẽsum. At fortius illi resistunt, uertentes in sui munitionẽ quod hostes attulissent. Itaq; frustrato labore, cùm nox ingrueret, ad Richardũ Ebalus ascendit, cõmunicatoq́ue cõsilio, ac copijs cõiunctis, montẽ arta cingũt obsidione. Tũ Dani obsessi, circũspicientes, qd agerẽt dubitauerunt. Erat in agmine homo Frisius, insignis audaciæ, Si inquit inertes durauerimus in lucem, consumpti sumus,

...dit Rollo.

sumus, non tàm armis, quàm inedia. Consiliũ sumamus ex tempore. Stratagema
Medio noctis conticinio, quidã ex nobis, occultis semitis descendant: & ubi se in tutum receperint, tubis concrepent: speciem præbentes redeuntis in nostrũ auxiliũ Ducis. Tum cætera cohors armata, per medios descendat, ferro sibi uiam aperiens. Cessit fœliciter placitum omnibus consiliũ. Nam ubi iam obsidẽtes, statutis uigilijs se in requiem collocassent, insonuêre tubæ. Ignes circum micuêre. Cohors armata descendit, gladios circumferẽs. Obsidentes inopinato correpto terrore, fugam magis, quàm pugnam in nocte parauêre. Igitur Normanni incolumes peruenerũt ad suos. Exorta iam luce, citatis agminibus hostes suos insequũtur Richardus atque Ebalus, adhuc de recenti fuga stupidos. Rollo iam castra firmauit: in circumitu cæsorum animantium cruentas pelles tendens: ut horrorem prætenderẽt, magis illudens hostibus, quàm obsistens. Terruit insolita species propinquantes. Quis inquiunt, cruentum hominum genus insequetur? Quem nõ mouent mortifera sanguinolentorum species castrorum? Igitur ad sua redeuntes, liquere castris suis tum intactos Normannos.

¶ Oblatis conditionibus, à Francorum Rege, Rollo Christianismo initiatur: Britannia & Neustria donatus. Caput. xxvi.

ROLLO exasperatus de Carnoti infelici obsidione, uiolentius agit. Nam incendijs et ferro omnes quas attigit populatur Prouincias: urit Ecclesias, sine discrimine sæuit in omnia. Rex ipse quotidianis suorum lachrymis motus, iterum uocat Concilium Principum. Summis de rebus agitur. Ibi una omnium sententia fuit: quando inuictam gentem, ferro & armis pellere nemo præualet: Francorum pactis cũ ea conditionibus agat: ut accæptis sedibus in Regno, Christum incipiat uenerari. consilium. Erant qui suggererent: Principem gentis, si sacrum subiret lauacrum, Regis affinitate dignandum. quòd Regio sanguine cretus, uiribus inuictus haberetur. Rex suorum accępta deliberatione: uocat Rhotomagensium Pontificem: mittitquè qui mandata Rolloni perferat. Ille selectos aditus obseruans: Ducem interpellat. Quid iuuat inquiens Dux fortissime, quotidianis te, gentemquè tuam periculis inmittere? Cædibus, & incendijs intendere: rapto uiuere? Humanius longè fuerit: pace sequestra cum Francis agere: unis ex Legibus uiuere: eandem complecti religionem. ut æternæ quoquè saluti & immortalitati consulatur. Rex tibi magnas offert conditiones: si pacem cum RELIGIONE fueris amplexatus. Terram quam inhabitas, perpetuò tibi, tuisquè iure permittit: Insuper SORORIVM te suum dignabitur. Retulit rem in Concilium omniũ

Procerum

Procerum Dux. Placitas, imò optatas conditiones contemnendas, nemo putauit. Terra satis opima, si excolatur: fluminibus ad pisces: nemoribus ad uenationem opportuna: mari patens ad merces conuehendas. Nemini uideri mediocre, Regis per germanã promereri affinitatem. Paciscuntur trimestres inducias: ut res ex sententia compleatur. Perueniunt ad cõmune placitũ. Ibi testatur, docetq; Rollo: Nunquã, nisi prouocatum se ad arma uenisse. Sic in Vualacris, sic in alijs locis priorem à Francis irritatũ. Ad sedes se uenisse quærendas, patria eiectum. Quæ si dentur: facturum, ne pœniteat Francos, illũ hospitio excepisse. Robertus inter Primores Franciæ Duces, Regias tum uices impleuit cum Pontifice. Terra illi in perpetuã possessionem deputata. Regia illi puella despondetur. Paratur regenerationis Lauacrum, imbuitur sacræ fidei rudimentis. Robertus Dux illum de sacro fonte suscipit. Nomen illi suũ indens: ut ex Rollone, deinceps sit Robertus. Et tamẽ quia terra cultore uacabat, crebris incursionibus euastata, negabat tantæ multitudini alimenta, aliã quoq; illi subijcere conuenit, quæ sumptus abundè suppeditaret. Ostenditur Flandria, quam non ignorabat Robertus, militaribus sæpe illam expeditionibus pertransiens. Non placuit, quia paludibus, & saltibus plena, uidebatur infructuosa. Ab occidua regione permissa est Britannia. Res aũt, ut omni iure consisteret, Regis, Archiepiscoporũ, Episcoporum, Ducũ, Nobiliumq; iureiurando firmatæ sunt. Neustria quidẽ, quam exinde de suo nomine Normañi dixêre Normañdiam, facile Regi donum fuit, quòd exhausta pridem (ut diximus) cultore uacua fuit, excursionib. Danorũ assiduè exposita. Danos igitur Danis putauit opponendos. Accessit Britannia, contumax semper Regi terra, ut domaretur. Placuit coram rem omnẽ perficere. Vbi in Regium cõspectum peruenit Robertus, aderant ex Francis Regi blandientes, qui hortarentur Robertũ procumbere, Regiaq; osculo uestigia honorare. Horrebat liber animus, & Dux inuictus, seruile ministerium. Alium ex astantibus officio uicarium dedit. Rex illi pedem portendit. Erat is Carolus simplex, Balbi filius. Ille mordicus apprenso pede, Regem resupinat. Indignati nonnulli ex Francis intumuêre. Alij altius secũ populi libertatem, & ferocitatem reputantes, Regem placauêre. Cunctis igitur ex sententia peractis, Rex in sua reuertitur. Franco Archiepiscopus, & Dux Robertus nuptijs peragendis institêre. Quibus etiam ex more perfectis: Dux Normannorum Robertus, à Religione sumens initium, Ecclesias memorabiles ditionis suæ, quas priora tempora fœdauerunt, magnificè munerauit, & hac munificentia primos Baptismatis sui dies impendit.

Induciæ.

Rollo Baptisatur.

Pulchræ coronationes.

Furti,

¶ Furti, per imprudentiam uxoris cuiusdam Rustici admissi, nimis seuera per Robertum animaduersio.

CAPVT XXVII.

ROBERTVS, ex Rollone Dux Normannorũ, cùm regendæ Prouinciæ, quam Regia confirmatione tenuerat, intẽderet, seuerè suis interdixit Latrocinia, Furta, & omne genus rapinæ. Sciebat, difficile genti uastatrici, quæ bellis, prædis, rapinis, et sæuitijs tamdiu intenderat, pacatis animis sedere, longam exuere consuetudinem. Decreuit, ut Rustici colendi agri instrumẽta in agris linquerent, et consuefierent sui, preterire non sua. Ea res longo cœpit usu firmari. Cùm reuersus aũt quidam ex agricolis domũ, ab importuna uxore sua rogatur, cur instrumenta sua nõ adueheret? Ille Ducis prece pta pretendit. At illa dum maritus interim domi per estum quippiam ageret, furtim delabitur in agrum, instrumenta subducit, et abscondit. ut in reliquum redderet maritum rei suæ attentiorem. Reuersus uir in agros, ubi non repperit quę dimisit, rem ad loci prefectũ referebat. Ille aũt Duci prætendit. Vocatus à Duce Rusticus, preciũ recepit amissorum. Iubetur præfectus, ignis purgatione adhibita, furem explorare. Primus conatus irritus fuit. Nã ignis furem nõ prodidit, cùm omnes uillani subirent scrutiniũ. Id quùm renunciasset prefectus Duci, ille cõuertitur in Episcopum Deus inquiens Christianorũ, si est conscius secretorũ, cur furem nõ prodit? At ille necdum benè firmatum in Religione, non corripuit, sed causam pretendit, quia ignis necdũ furem tetigit. Iubetur diligentius inquirere prefectus, etiam apud uicinas uillas scrutaturus. Nec sic quisquàm repertus est. Vocatͬ à Duce Rusticus: Si cui prodiderit, rem in agro esse, rogatur? Ille nemini, preter uxorẽ, dixisse respondit. Adesse iubetur illa. Separatimq́ rogatur, quid egerit cum mariti instrumentis? Primùm dissimulanter respondit, nihil se nosse. Sed questionibus adposita, furtum fatetur. Tum maritũ Dux clam uocabat. Sciebas inquit uxorem furacẽ esse, an nõ? Ille. Sciebam inquit. Cui Dux. Cur criminosam aut non punieras, aut non deferebas? Ilico iussit ambos suspendio necari. Hac sæueritate, iudicij Legẽ sanxit obseruandam fore.

Rollo, Robertus Dux

Superstitio.

Vana quæstio.

¶ Roberti coniunx propter sæueram mariti in duos iuuenes Francos animaduersionẽ, ægritudinem, ex qua moritur, cõtraxit: quę mors dissidij causam inter Regẽ & Robertũ præbuit. Obiter quædam de Normañis, & obitu Ducis Roberti. Cap. xxviij.

SED & illud cõmemoratione dignũ iudicaui, quid primum pacem turbauerit inter Regem, atq; Normaños. Venerant ex Francis iuuenes duo Rothomagũ, ut Gislam coniugem

Ducis, Regis germanam, ex quibusdam interpellaret. Mulier incautè formidulosa, noluit illos in cõspectum prodire mariti: uerita, ne qd ille suspicaretur, de occultis à Rege mandatis. Sepositos ergò in penitiorem domũ, lautè curauit tractari. Normanni qui uiderant ingressos: mirati quòd non prodirent in conspectum Ducis: suspicari cœperũt, agi nescio quid contra Principem suũ. Quidam ex ijs adorti Ducem: Quid inquiunt, aut quærunt, aut afferunt secretò ad te ingressi? Num te tuorũ pœnitet: ut secreta cum exteris pertractes negocia? Consiliaq; foueas tuis incomperta? Ille miratus, cùm nihil intelligeret: ingreditur ad uxorem. Vbi sunt inquiens, Regis quos ad nos misit nuncios? Pauida mulier, absconditos producit. Ille, ut suspicionem aduersus se suorum purgaret: productos in forum publicũ, occidi iussit. quòd non in aperto rem omnem peregissent. Turbatur anxia mulier: & dolore animi, corporisq; ægritudinem assecuta, mortem obijt. Rex ab Sororis inmaturo funere, & suorum innoxia cæde, iniquum cœpit in Ducem animum. Ea res comperta Roberto Francorũ Duci: mandat Roberto Rothomagensi Normannorum Duci, Nihil pro hac re turberis: quòd infensus nomini tuo Rex uideatur. Si iubes: Regem cum amicis propulsabo: Regnumq; ipse inuadam. Cui remandat Normañus. Vltra quàm satis est cursum tendis. Satis, superq; fuerat, Regem fatigare: supra modestiã est, Regem propellere, & Regium nomen assumere. Hac morũ sæueritate pacem meruit diuturnam. Scribit tamen Sigibertus: per hæc tempora Normannos in Regno se uehementer commouisse. Ea fuerit eiusdem gentis alia classis: An ex hoc Rothomagensiũ populo: incompertũ habemus. Normanni inquit, per hæc tẽpora iterũ à Parisio repulsi: fines Britonũ incesserunt. Et primo quidem uictores, inde à Britonibus uincuntur: duobus prælijs. xij. milibus peremptis. Et iterũ. Normanni Lotharingiã repetentes: circa Leodium cum Christianis pugnant: & uincũtur. Sunderoldus Moguntinus Archiepiscopus, à Normannis Vuormaciæ martyrisat. Arnulphus Rex audita cęde suorũ: à Baioaria contra Normaños pugnaturus mouet cũ exercitu ualido. Quos circa fluuiũ qui Tilia dicitur, pedestri prælio adortus: tantam ex eis stragem fecit: ut ex innumerabili multitudine uix superesset, qui ad classem aduersum nunciũ referret. Normannorũ residui, transuadata Mosa, Ribuariam, et Arduennam uastando peruagantes, trans mare recedunt. At hæc ego per recapitulationẽ ab illo dicta accipio: prius quàm Rollo in Neustria pacatus, residere cœpisset. Nã huius insignis uictoriæ, & nostri meminere Annales: quæ peracta memoratur Anno. 888. cùm ista in Robertũ Rollonis cõmutatio, et sedis quietę accęptio, ad. 97. aut supra peruenisset. Sola ergò

Morit Ducis uxor.

Sigibertus, de Normannorũ strage

Sunderoldus Mogũtinus presul

ergò ordinis, & tẽporũ ꝑturbatio facta est, in huius rei à Sigiberto cõmemoratione. Nisi dixerimus: aliã extitisse Normañorũ manũ, quę in Germania sit grassata: dum in Francia Rollo iã pacatus resedisset. Sed nos quę de Roberto sunt, ꝓtinus cõcludamus. Robertus, ut dicere cœpimus, cõtraxit años, accępta quiete, in extremã usq; senectam. Filiũ, quẽ ex Papa prima uxore sustulerat: in spem Ducatus prouexit. Nã inter manus eius iurare fecit Proceres: quòd illi post patrẽ fideles ꝑmanerẽt. Ita in Christi religione transiuit Robertus (uti fidimus) in Regna longè meliora: Dux tẽpe suo fortissimus, pariter & felicissimus. Rollo prius dictus.

¶ Vuilhelmus patri in Ducatu succedit. Britannos rebelles domat. Caput. xxix.

VILHELMVS patri filius in ditione succedit: matre Papa genitus, nobili stirpe Francorum: Duplicisq; in se Nobilitatis sanguinem traxit. Eũ ab infantia sacris initiatũ, in timore Dei pater iussit educari, apud uirũ probatæ uirtutis Batonem, gentis suæ Comitem. Erat aũt puer ita Religioni deditus: ut relicto seculo, cupierit sepositus Christo militare, Monachali habitu desumpto. Sed quia patri erat unicus, solum id uotis repugnare uidebatur. Igitur paterna uoluntate, & Procerũ unanimi consilio atq; sententia: paternæ ditioni præesse compellitur. Nihil tamen mutauit in moribus. Animi integritatem, iustitiæ rigorem, frontis modestiã semper præferebat. Prima illi turbatio fuit ex Britañis: qui nouo Principatu, res itẽ nouas moliebantur: subtrahere scilicet Vuilhelmo, quam patri seruauerant obedientiã. Berengarius, atq; Alanus, Principes extitere factionis atq; rebellionis. quòd dicerẽt, temporaliter se Roberto permissos, quoad prouincia eius cultui redderet: ipsi quamdiu uixit nihil recusantes. Honori hoc illius tribuerint: quòd in fide permanserint. Nunc se solutos uinculo dominationis, libertatẽ suã sine inuidia meri to tueri. Vuilhelmus contracto suorũ concilio, rem pertractauit. Indignũ uisum est Proceribus: Britones à iugo discedere. Quòd si à Rege uendicarent: satis & hoc durũ uideri: antiqua ditione carere Normannos: nunc sua se temeritate in libertatẽ recipere conantes, aduersus prę stitam Roberto patri fidẽ, iuratã filio fidelitatem. Omni odio dignissimos haberi: ferro & igni ad iuga reuocandos. Igitur paratur expeditio in Britanniam: equitũ, peditumq; copiæ densantur in cuneos. Britañiam ferro & igni populat. Britanni urbibus & arcibus cõmunitis, se cõtinuêre: nõ ausi in aciem prodire. quòd uiribus hosti impares uiderentur. Visum est Proceribus Normannorũ: euastata regione, satis malorum perpessos, redire in iuga uolentes. Qua spe reducitur exercitus in Normanniam. At præter spem accidit: ut dilapso exercitu, secuti Bri-

Vuilhelmus Dux Normannorum.

tanni, uicissim Normannorũ ditionem peruagarentur. Renouantur deinde agmina militantiũ. Reducitẽ in Britanniã expeditio militaris; & durioribus pressuris Britanni cõangustãtur. Igitur rebus diffisi: Legatos de pace miserũt. Vuilhelmus consilio suorũ euocato: has illis Leges indixit. Vt aurũ in sumptus expeditionis persoluerent. Solita tributa penderent. Alanus in exiliũ abiret, quòd autor coniurationis haberẽt. Berengarius, quòd inuitus (ut cõstabat) penè rebellaret, in Præfectura solita permaneret. His ita compositis, atq; à Britannis iam pacis cupidissimis comprobatis: Vuilhelmus reduxit exercitum.

Subigũtur Britanni.

¶ Insurgentes in se factiosos Normannos, Vuilhelmus inito bello fugat, & cædit. Caput. xxx.

IAM apud proximos sermo increbuit: ut prospiciẽs posteritati Dux adolescens, nuptijs animũ inclinaret. Circumspexêre omnes: qua ex Nobilitate, domoq; cõiunx illi peteretur. Eualuit nominis atquè uirtutis eius fama inter Francos; primiq; Principes Regni, eius familiaritatẽ inire cupiebãt. Xenia mittere, & accipere, Principali ritu, iam apud Maiores inoleuit. Vuilhelmus multis indies charior pro uirtute cœpit haberi: coliq; sedulius à Francis quàm suis. Quæ res inuidia, ut fieri solet, non caruit. Erantq; in Normañis: quibus doleret, quòd Francos, à quibus honorabatur, honoraret. Iam inquiunt, Dux noster, maiore fiducia respicit in Francos, quàm suæ gentis Nobilitatem. Materna illum superbia effert: maternum genus quàm paternum facit cõmendatiorem. Quid futurũ, ubi nuptiæ accesserint? Extorres erimus: solis Francis fides erit: nos uelut seruiles contemnemur. Ea reportabimus laborũ pręmia, periculorum sanguinis. Proinde præcurramus inchôata in nos iuga deteriora. Libertati & honori consulamus. Riulphus princeps erat factionis in Ducem: autorq; consilij: ut mitterent, qui postularent terram à Duce, in Rislũ usq; fluuiũ. Sic etiã militarem populũ sibi magis conciliarẽt; Duci ruricolas relinquerent. ut quandocunq; moliẽti aliquid in suos, non inferioribus illi uiribus occurrãt. Audita legatione Dux: cùm nõ ignoraret, quo res illa respiceret: conuocato fideliũ Procerũ concilio, ex illorũ sententia remandauit placidis uerbis. Arma & equi, aurũ cũ argento, & quicquid domi meæ præciosum est: uestris cõmodis inseruiet. Terra quam sub parente accæpistis contenti, militate. Commoda Prouinciæ ad uos pertineant. Mihi inane nomen remaneat Principatus. Vos consiliorũ participes, mecum unà rem omnem tractabitis. Communia utrisq; pericula. Vobis bellorũ præmia: mihi inanis honor sufficiet. Hæc tam mollis responsio, non ut debuit iram mitigauit, sed superbiam erexit. Nam ad arma iam conclamantes, castra firmabant:

Normannorũ murmur in Ducem suum.

Ducis responsio.

bant: domestica bella inchoaturi. Iubentq́ concitò redire nunciũ, qui duriora Duci mãdata ferat. Exeat ciuitate: abeat ditione, ad Francos suos proficiscatur. Non ferre Danicũ sanguinẽ, subesse Franco Princi patui. Hoc se multis uulneribus egisse: ut liberi uiuant. Nisi cesserit: futurũ, ut pœniteat pertinaciæ. Nam ciuitatẽ oppugnare, & de proximo capere confidant. Territus hoc nũcio Dux: misit ad amicos, ut adsint. Cõtraxitq́ arma, quæ tempus dedit. Armauit ex urbicis, quos militibus inseruit. Et ut præueniret obsidionẽ, exiuit in collem: unde prospiceret & numerũ, & conatus aduersantiũ. Cernens longè illos superare multitudine: in proximũ ex amicis cõuertitur. Impares inquit sumus tantæ multitudini. Cædendum tempori. Ipse mihi petendus Siluanectensis auunculus: ut eius adiutus armis, recuperem qua iam me extrudunt perfidi ditionẽ. Tum ille. Qua fronte Franciam nos tecum petemus: in qua permanent uestigia pristinæ uastationis? Sunt quibus parentes, filios, fratres, cognatos, affines abstulimus. Illi q̃bus nos oculis intuebuntur? Itaq́ si hoc tibi sedet consiliũ: ad limites Eptæ fluminis te perducemus: nos uerò inuentis undecunq́ nauibus, Daniam repetemus. Quomodo eñ sine Duce cõsistemus in aliena regione? Quanq́ si tibi patrij sanguinis uigor remaneret: hostibus cedendũ nõ putares. Dux accepta ab amico contumelia, excanduit. Si hoc inquiens timori datur: ignauo, nõ prudẽti: audete sequi qua præcedo. Et postulans hastam, se uertit in hostes. Tum idem ille manu iniecta familiarius, Consilio inq̃t Dux fortissimè opus est in re tanta. Vide prius, quos ad urbis custodiam delegeris. Consydera, qui te sequantur in præliũ. Quibus prouisis, cũ imbellem multitudinẽ urbi relegaret: expeditioribus sumptis: concitus fertur in hostes. Quos imparatiores deprehendit. cùm nihil tale prospicerent. Igitur exemplo & uerbo suos commonefaciens: multis pauci promptiores sunt inuẽti. Nec diu stetit ambigua uictoria: fusi, fugatiq́, castra deseruere tumultuantes. Plures in fuga, quàm in acie sunt cæsi. Multi perierunt paludibus: aut ripis inmersi. Vuilhelmus Dux fugatis facinorosis, multisq́ perditis: incolumem reduxit exercitum in urbem. Ex illo die conspectior cunctis, formidolosior hostibus, amicis charior. Nec facilè inuentus est, qui prælio lacesseret: aut coniuratione noua in se Ducem prouocaret. Iam ineundis nuptijs animum intendebat.

Normanni ad Ducem.

Dux suos cædit.

¶ Vuilhelmi Ducis nuptiæ: Affinitas quoq́ cum Pictauien. Comite, Ludouici item Francorum Regis institutio narrantur. Caput. xxxi.

HERIBERTVS inter Francorũ Primores, uir nobilis et clarus, filiã Vuilhelmo Duci desponderat. Rega

li luxu oĩs erat apparatus nuptiarũ. Multi utriusq; partis Proceres cõuenere. Nõnulli ex Francia Principes honestabant solenna nuptiarũ. Nec añus euoluit, Vuilhelmo filius ex cõiuge nascit: quẽ sacris Christianis initiatũ, appellari iussit Richardum. Claruit indies magis atq; magis Dux Vuilhelmus. Burgundionũ, Pictauorumq; Comites illũ coluere. Hugo maior in Regno Princeps, familiaritatem eius expetebat. Venantẽ aliquando Ducẽ cùm præmonuissent, Dux Hugo memoratus, Comes Pictauorũ Vuilhelmus, & Heribertus socer adiere. Ille ꝑbenignè exceptos, humanissimè tractauit. Inter cõuiuandũ Vuilhelmus Pictauus, Vuilhelmũ appellat Rothomagensem. Scis qua ad te causa uenerim, Dux inclytè? Affinitatẽ tuã requiro. Neq; interpositis nunciis agendũ putaui. Tuã ipse dignationẽ adire uolui. Germanã sororẽ tuã, si uxorẽ mihi ꝑmiseris: perpetuũ apud me pignus amoris collocatũ, rectè putabis. Ille transuerso Comitẽ responso, uolens experiri: Non conuenit inqt, forti genere natã puellam, leporinis uiris permittere. Vbi uidit cõmotum iniuria Comitẽ, uultũ hilarauit. Cras inquit optime Comes, interposito meorũ cõsilio, placidè postulatis tuis respondebo. Nec mora: cùm illucesceret, uocato in consiliũ Hugone Duce, Heriberto, atq; Procerũ suorum magno numero: deliberat uiri potẽtis inire affinitatẽ: Vuilhelmoq; memorato Germanã despondet: eamq; ꝑduci iubet apparatu magnifico in urbẽ Pictauorũ. Tum uerò omni rerũ abundantissimo splendore nuptiis peractis: in diẽ magnificari magis, magisq; cœpit Vuilhelmus Normañus. Erat per id tẽpus in carcere Rex Franciæ Carolus. Ibiq; cũ defecisset: Alstenus Angliæ Rex, nepotẽ suũ, memorati Caroli filiũ, ut ad Coronã ꝑduceret: non alio utendũ putauit, quã Vuilhelmo interuẽtore. Paternũ fœdus illi renouabat: deprecãs, ut illo interueniẽte, paterna sceptra Ludouicus mereret. Et ut Alanus Brito, iamdudũ apud se exulãs, suo apud Vuilhelmũ interuentu, gratiã haberet: patriæq; redderet. Vtrunq; impetrauit Alstenus. Nam Vuilhelmus apud Hugonẽ Ducẽ, cæterosq; peregit: ut Ludouicus in Regno succederet: et Alanus patria sede potiret. Erat tñ eidem Ludouico Regnũ instabile, propter magnã Primatũ in Regno potẽtiã. Vnde sibi cõsulendũ putauit, proximorũ Regũ fœdere.

Ludouicus Franciæ Rex.

¶ Ludouicus Franciæ Rex, interuentu Vuilhelmi, fœdus init cum Henrico Saxonum Cæsare. Caput. xxxij

PRAEFVIT tũ Germaniæ rebus Henricus Cæsar, genere Saxo, eius nominis primus: Ottonis primi pater. Is interpellatus per nuncios à Ludouico Rege de fœdere: respondit. Nolle se Franciæ rebus implicare: nisi interuẽtu Vuilhelmi Normañi. Ille si se mediũ interponeret: fœdus nõ recusaret. Ludouicus Rex, misso statim

nuncio

nuncio ad Vuilhelmum, orabat: ut illi occurreret in pago Baiocensi. Non cunctatũ Dux: expeditũ sumit Comitatum: Regiq; obuiam proficiscit. Perbenignè sese salutant. Prior Rex. Nosti inquit Vuilhelme frater, qbus Procerũ iacter motibus. Pietatis tuę fuerit: memorem esse auitorũ in te, tuosq; beneficiorũ: ut arma conferas: & fœdera cõcilies, inter Henricũ Germanię Cæsarem, ac me. Ille nihil moratus, quod est opis suæ promptè pollicet: Regemq; secum orat Rothomagum proficisci. Vbi annuit: peruenitq;: excępit hospitaliter. Diuq; secũ habuit honore Regio: redeuntemq; in sua deduxit: & quoties premeretur, denuò excęptum armis tuebatur. Misit deinde ex fidissimis Tetgerũ quendam, ad Henricũ Cæsarem: oratũ, ut fœdere cum Ludouico Rege congredi dignaretur. Erat multa inter Henricum, atq; Vuilhelmũ familiaritas. Excæptum hospitaliter Vuilhelmi nuncium, Cęsar apud se aliquot dies perbenignè habuit: unumq; ex Ducibus suis Cononẽ, cum eodẽ remisit ad Vuilhelmum: mandata uerbis prolaturum. Vbi in conspectum Vuilhelmi Conno uenit: ostendit se missum à Cæsare suo: ut quæ Vuilhelmus optaret, perficerent. Occurret, inquit Cæsar meus tibi uenienti sup Mosam. Tu Regẽ Ludouicũ, fide tua suscęptũ prouehe: ut alternis cõspectibus perfruantur. Me uerò obsidem, quo uis in loco teneto. Sic enim imperauit Cæsar, ut securior tibi, tuisq;, ac Regi Ludouico sit aditus. Miratur Vuilhelmus, quid obside sit opus: dissimulat tamen. ut experiatur: si ex animo sit locutus. Accingar inqt Normañus itineri. Tu uerò in Baiocensi urbe obses residebis. Tum ille. Quemcunq; inquit in locum ire iubes, fixus hærebo. At Vuilhelmus comperta ueri constantia: Nihil inquit opus est ad Henricũ proficiscenti Vuilhelmo, obsidem sumere. Inter diffidentes sic agitur. Ego optimi Cæsaris promissa, pro obside teneo: tecũq; uolens proficiscar. Non contemnendã manum contraxit Vuilhelmus. Rex quoq; cum Magnatibus Franciæ magnas copias duxit. Vbi conuenere Laudunum: mirati Normannorum copiosam Franci multitudinem: Quid inquiunt fiet, si fortè, ut fit, iurgiũ consurgat inter militares uiros unà profectos? Nimirũ ut agnos lupi, uorabunt Normañi Francos. Misso nũcio orat Vuilhelmũ: ut separatim tendat: diuersoq; proficiscat itinere ad locũ destinatũ. Facilè paret monẽtibus. Igit cùm propinquarent Mosę: pręmisso Conone ad Henricũ: pręmonet adesse Regẽ, cũ Vuilhelmo. Tum Henricus Cæsar, quẽ multa sup Vuilhelmo mirantẽ cogitatio fatigabat: sciscitat à Conone: qd de amico suo Vuilhelmo sentiat? Quid uiderit, indicet. Tũ ille pręcipuũ domi splendorẽ: quẽ præter te nemo Principum seruat, miratus sum. Aurea undiq; suppellex: famulorum ordo multiplex, ac distinctissimus. Militia insignis: arma tersissima.

Vuilhelmi apparatus.

tersissima. Equi & numero, & precio singulari. Tum uerò prudentia ac mirifica uirtus, oĩa facit commendatiora. Propinquabat inde Vuilhelmus quingentis solis equis comitatus. Nã reliquũ agmen præcesserat. Accurrit Conon: & gladio per obsequiũ distincto, pducit ad Cęsarem. Ibi se amantissimè complectuntur. Consident. Prior Cęsar. Diu te Vuilhelme frater, fama cognitũ, uirtute probatũ, amicitia nostra dignũ putaui. Nunc corã positũ, lætus accipio: gratulatus tibi, mihiquè: quòd alternis nos uultibus agnoscimus. Agè fœliciter aduenerís: quę postulaueris, facilè ex sentẽtia habiturus. Tũ Vuilhelmus. Misisti Cæsar optimè, Ducẽ præcipuũ, quẽ obsidis loco tenerẽ. Penè iniurius extitisti, firmatæ inter nos amicitiæ. Mihi ad te pficiscẽti, nullo opus erat pignore. Tu tamẽ qualicũq; id egeris cõsilio, quod meũ fuit exhibui: illũ itineris ducẽs comitẽ, quẽ manere uoluisti oppignoratum. Adest Rex Ludouicus: tibi quandocũq; uolueris occursurus: & qbus uelis cõditionibus tibi per me fœderandus. Cęsar subinde. Crastina in uicinã urbẽ nos uisuri occurramus. Tuũ erit, quas uoles fœderũ Leges dicere. Hac sermonũ uicissitudine fruẽtes, diu familiariter collocuti discesserũt: in crastinũ reddituri colloquiũ. Cùm aũt abiret Vuilhelmus: erãt inter Saxones q dicerẽt Cononi. Ea uerò est magnificẽtia, quã in cœlũ tulisti: qngentis accedere militibus. Vuilhelmus & si exaudiret linguã Saxonicã per Danicã, dissimulãter tñ abibat. Postera luce pręmisit in urbẽ militũ ualidã manũ: ut loca caperẽt uenturo exercitui. Illi tũ ferocius agebant: assueti portas cõuellere: muros diruere: & insolentius in captis urbibus agere. Præuenerat cæteros Henricus Cæsar: et exaudita per clamorẽ tumultuosum Normannorũ insolentia: iubet egredi Cononẽ, & interdicere uim atq; ferociã. Ille profectus ad Vuilhelmũ, orat: iubeat cõquiescere uim militũ, ne ad tumultũ res perueniat. Vade inqt Cononi: dic uerbis meis: ut modestius agant. Ille concitò. Iubet inqt Vuilhelmus, & ego rogo: ut moderantius agatis. At nihil illi auscultabant: frangunt: expellunt resistentes: assiliũt. Reuersus ad Vuilhelmũ Conon. Per inquit Deũ, & qcquid sanctum est, oratus adsis. ne Conuentus pacis gratia institutus, in magnum & cruentũ bellum exurgat. Tum Vuilhelmus, misso per manum Cononis gladio, iubet quiescant. Ille ense uiso, mox uultus deijciunt: modestius agũt, militaremquè disciplinam impleuêre. Voluit Dux prudens Vuilhelmus, Saxonibus ostendere cõtemptoribus suis: quibus militibus rem ageret. Conueniunt unà Reges. Vltrò, citroquè uolant munera alternatim. Colloquuntur ubi considunt. Conueniunt de fœdere. Interpositum firmatur de more. Dum Reges de fœderum medio colloquunt: Duces circũstantes, et illi inter se sermonẽ cõseruerunt. Inter Saxones quidam

Henricus Cæsar.

Dux Vuilhelmus.

Saxones irrident Normannos.

Normannorum insolentia.

quidã Dux Hermañus, Danica lingua salutat Vuilhelmũ. Ille sciscitatur: Quonã pacto sit Saxo compos linguę peregrinę? Illã inqt inuitus perdidici. Nã graui captus prælio, in Daniã ptrahor: ibiq; diu tentus, in sermonẽ gentis cõalui. Noui ergo & uim militũ, & patriã tui regionẽ: martiũq; genus, unde prodijsti. Interea Conon circumstantibus: Quid inquit uobis uisum est sup Vuilhelmo: quem hesterno uesperi contẽpsisse uidebamini? Non inquiunt putauimus, tantũ esse splendoris in eius militia, quantum conspeximus: nõ eas opes quas uidimus.

¶ Vuilhelmus Dux, Regi Francorum Ludouico, paruulũ baptismo leuat. Gemmeticum cœnobiũ reparat. Richardo filio in Principatu substituto: ipse Monachatui se dedere cupiebat. Caput. xxxiij.

SOLVTO Regum Conuentu, Rex Ludouicus Lugdunum usq; perducitur. Ibi occurrens nuncius, affert: Regem nato filio esse auctiorem. Exhilaratus, Vuilhelmũ interpellat: Multis inquit obsequijs hactenus me tibi deuinxisti: domi tuæ fouisti: armis tutatus, magno nũc fœdere extulisti: Vnũ oro, ut paruulũ, quem mihi dignatus est dare Deus, fonte sacro excipias: pater illi alter futurus. Non abnuit Dux. Profectus in locum paruuli baptisandi: ibi à Pontificibus, cæteróq; nobiliũ cætu dignanter excipitur. Quod ad Religionis officium pertinet, ex more implet. Paruulus præeunte Vuilhelmo patrino, Lotharij nomen accæpit. Quo soleñiter, atq; legitimè impleto ministerio, Dux ad Regem reuertitur. Ibi super omnibus Rege gratias agente Duci: respondit. Ego tibi, tuisq; Rex optime debeo: ut quoniã tua in ditione sedes accępi: tibi, tuisq; pro uiribus inseruiam: idq; sedulus implebo. Si quis in Regno motus surrexerit: primus ego excipiã, nihil recusans, modo intelligam. Has tibi militum deuotas manus agnosce. Ostendebat inter hæc astantium suorum longè ac propè magnam multitudinem. Proceres Regni has uoces nõ uno accępere animo. Nam fuere, qui non æquè Regem ferrent dominantem. Sed interim continuere molitiones: Normannorũ arma ueriti: quæ senserant. Dux à Rege dimissus amicissimè, redit in sua. Reuersus, à suis alacriter excipitur. Intendit deinde reparandis Legibus, quæ per absentiam eius antiquatę uidebantur. Religioni potissimũ adiecit animum. Gemmeticum erat illic quondam Monasterium, Danorum uastatione subuersum: cuius loci fortunam duo Monachi ingemiscẽtes, cœperũt suis manibus euellere dumos: nouare agros. Quo in labore forte transiẽs, eos deprehẽdit Dux Vuilhelmus. Sciscitat qd parent? Audit fortunã loci. Ingemiscit. Pollicetur reparationẽ. Nec differt promissum. Oratũ mittit sororiũ suũ Pictauiæ Comitẽ: ut Monachos de uicino mittat Cœnobio.

Gemmeticum instauratur cœnobium.

Cœnobio. Veniũt duodecim ſub patre Martino. Cui deinde Dux crebrius aſsiſtens homini, ſe familiariſsimè inſinuat. Non enĩ intermiſit animo propoſitũ Monachale, quod puer concęperat: ſed ob accæpti Principatus nouitatem, uſq; in uirilem diſtulit ætatẽ. Martinũ igitur

Dux. cœnobij patrem ſecretius conuenit: Quid eſt inquiens pater optime, quòd in unicæ fidei religione, tam uarij cultus perſeuerant Monachorũ, Clericorum, Populi? Cur non, qui unũ ſperant ac credunt: uno etiam Religionis ritu perdurant? Tum ille. Magnus inquit Paterfamilias, qui nutu ſuo tremefacit orbẽ: in magna domo Eccleſiæ catholicæ, multiplex depoſcit miniſteriũ. Ipſe tibi ſis exemplo. Habes qui tibi ſeruiant in cœnaculo: ſunt qui miniſtrant in diuerſorio: alij etiam in atrio atq; ſtabulo famulantur. Sunt qui te ſequuntur in expeditionem militarem. Quid igitur mirũ: ſi cœleſtis ille Princeps, uarij generis miniſterium depoſcit in Eccleſia? Ilico Dux ſubijcit. Olim quùm puerũ agerem, hoc mihi uotũ erat: relicto ſęculo, uitã ingredi Monachalem. Sed obſtitit deſyderio meo parens, Proceresq́; meq; nolentẽ ac repugnantem, ſibi conſtituere Ducem. Nunc uerò iam mihi, meęq; redditus poteſtati: filiũ habens, quem ſubſtituã: cur non impleam ætate florenti, quod incipiente cupiebam? Stupebat hęc audiens Abbas: & intuitus

Abbas. Ducem: Quid inquit optime Princeps audio? Zelum quidèm collaudo: ſed non dedigneris interponere conſiliũ Seniorũ. Tecum cogita, quis rerum futurus ſit ſtatus: ſi quòd concępiſti, impleueris: quę in nouitate & mutatione Principatus, rerum omnium turbatio. Meminiſti quid patereris in primordio ditionis: idipſum proſpicere conuenit, ne accidat filio. Multos interim Monachos ſecurè facies Domino famulari. Impar longè meritum erit apud Deum: paci temporum cõſulere: & multos in Religione fouere, ac ſeculo, quàm ſi unus ipſe in angulo degens, perturbata regione, cũ cæteris fias inquietus. Confer interim, quid ſimile ſit: mille milibus ſine ſuo periculo conſulere, quàm uni ſibi uix quieturo. Mouit Ducem ſermo Senioris: ſed non uſq; adeo pmouit, ut dimoueret à ſententia. Exeuntis deinde Eccleſia, prouoluti pedibus fratres: dignetur rogant, Diariã prandens ab illis accipere: quod charitas offerat, non quod delitiæ præparent. Ille uerò reiectis precibus, Rothomagũ properabat. Nec longo poſt tempore, ruffa bili ta-

Dux ægrotat. ctus, torquetur doloribus. Idipſum interpretans ſibi accidere: quòd nuper Fratrũ à ſe charitatem repuliſſet: cùm illi offerrent, monſtrante dilectione, quod poterant. Infirmatus, iuſsit adeſſe Concilium Procerum: puerumquè RICHARDVM, quem ex uxore ſuſtulerat: indole præcipua, ac facilè liberali. Tum ſic exorſus. Ego inquit, ut

Dux ad Proceres. meminiſſe plærique poteſtis, ex puero aliud mente concipiens, aliud

à uobis

à uobis subire coactus sum: Nunc præsentis stimulo ægritudinis suauiter admoneor à Deo: ut quod in uoto semper fuit, aliquando procedat in opus. Igitur si mihi miserante Deo longior uita fuerit, relicto seculo, et hoc, quem non uolens egi Principatu, Deo seruire constitui in sanctitate & iustitia: sumpto habitu Monachali. Vnum oro: Siue per mortem carnis imperante Deo nūc finiero: siue morte ciuili, relicto seculo à uobis abiero: in utroq; casu, filium quem genui, huius mei Principatus fouete successorē. Ingemuêre qui audierant. Tum unus, quem præ cæteris maior autoritas fulciebat: Quid est inquit optime Dux, quod aures nostras tam tristi sermone concutere potuisti? Vitam tibi imprecamur omnes: idq; certo speramus longiorem. Vix mediā ætatem attigisti: confidimus te breui tuæ reddendū incolumitati. Cæterū quod de mutando uitæ statu inseruisti: pone uotum. Non sustinemus audire: nec sinemus impleri. Quid em̄ erit nobis mutato Principatu? Si imperet tibi Deus: sustinendū est. Quod uerò tu tibi constituis ob tuam quietem, infinitæ multitudinis consulturus incolumitati: si sapis, posthabebis. De filio aūt tuo quod uolebas: iam impetratū puta. Perennem tibi ac diuturnam uitam speramus. At ubi tu nobis ablatus es: aliū te iam cernimus ex te natū filiū. Iam Principē habemus, cui quam primùm uoles sacramēta reddemus. Igitur ut Ducem proposito auerterent: & ab infirmitate quantum poterant releuarent: Proceres Normannorum ac Britonum uolentes iusiurandum Richardo filio præstiterunt: post parentem non aliū se habituros Principem. Quibus rebus ex sententia peractis, in sua quisq; diuerterūt. Vuilhelmus ad incolumitatē reuersus, suorū quieti cōsulebat. Nec suorū modò, uerùm etiā perfugiū erat uicinis & longinquis calamitosis. Quæ res exitio eius uiā instrauit. Nam si non illū pietas aliena traxisset, talem, ac perpetuum uitæ exitum nō inuenisset. Parum est autem terrenam ditionem habere temporalem, properanti ad cœlestem sine fine mansionem. Procerum unus.

¶ Herluimo in ablatam arcem Monstreoli, Vuilhelmus recuperat. Caput. xxxiiij.

HERLVIMVS erat quidā ex Franciæ Proceribus, quem Arnulphus Flandriæ Comes bello premebat. Arcemq; Monstreoli appellatam, expugnatam abstulit domino ac possessori. Ille rebus exutus, proximum sibi superiorem Hugonem magnum Ducem adijt: causam exponit: queritur iniuriam: implorat opem. Sed ille aures precanti clausas habuit. Herluimus Normannorū Ducem, patrem afflictorū, refugium oppressorum adit: auxilium implorans. Quando inquit ille, Principum tuorū obsequio deuinctus es: cur illis præteritis, extraneū, & nihil tibi debentē inuocasti? Ego

Ego ait ille, Hugoni Duci iam preces cum lachrymis obtuli: sed reiectus ad te uenio. Reuertere inquit Vuilhelmus ad Hugonem: & iterata prece interpella: & quicquid responderit, mihi renuncia. Abijt ille, congeminatis precibus apud Ducem: ut paruulorũ, uxoris, ac sui miseratus, innocentem tueatur: & ad sui iuris receptionem opem dignetur impendere. Hugo interpellatus, respondit. Quid est, quòd me frequentatis precibus impellis in Arnulphum? Poteras iamdudum tacita cogitatione deprehendere quod dicam. Eo mihi fœdere iunctus est Arnulphus: ut in eum arma producere, aut contra eum stare quouis pacto non liceat. Quid ergò Herluimus ait, si defensorem inuenero? Num contra te uidebitur egisse, qui mihi in Arnulphum afferret præsidium? Hugo neminem superesse arbitratus: qui aut posśit, aut uelit Herluimum in Arnulphum ducere: confidẽter ait. Quisquis tibi fuerit auxilio, non mihi erit iniurius. Ea cùm Vuilhelmo renũciarentur: Non erit inquit indefensa iustitia tua. Ilico parari iussit ex Britannis, Normannisq́ exercitum: & pro Herluimi causa hostilia denunciari, Flandriæ Comiti Arnulpho. Tum expeditione facta, duxit in Arcem Monstreoli: & circumequitans, loci munitionem consyderabat. Ordinataq́ oppugnatione, euocauit agmen expeditiorũ: quos scandendis uallis, superandis muris, apprehendendis munitionibus nouit industrios: quibus ait. Si benè uos noui, nõ diu stabunt in oculis uestris munitiones circumpositæ. Ite: & palos extractos, ante pedes meos producite: captos simul propugnatores adducite. Hoc segnius dicto prouolant milites parere Ducis sui iussioni. Scandunt, reluctantibus hostibus propugnacula: scuta obijcientes ictibus. Capiunt sine dilatione prima munimenta. Procurrunt ad penitiora præsidij: captosq́ Arcis propugnatores extrahũt: palos cõuellũt: & ad pedes sui Ducis proijciunt. Ille collaudatos, iubet opima præda munerari. Tum acceptũ per manus Herluimum, reducit in arcem. Instruitur prandium comesturis. Inter prandendum rogat Herluimum: Si quid ultra ex se deposcat. Ego inquit optimè Dux, quantum tibi debeam, satis intelligo. Si quid in me est obsequij, tibi per reliquam uitam militabit. Non ignoras, mihi inutilem in reliquum Arcem fore: quam etiam integram ab Arnulpho tueri non poteram. Tui sit arbitrij, tuæq́ potestatis: tibi illam permitto. Ille refert. Non hac lege ueni ut mihi pugnarem. Integrum in te meum esse cõstitui beneficium. Infirmatas munitiones per expugnationem, ipse meis impensis reficio. Manum ualidam, quæ tuo etiam arbitratu satis sit seruando, tibi relinquo: commeatus abundè præbeo. Si uastauerit fines iterum tuos Arnulphus: cum exercitu reuersus, efficiam: ut illũ pœniteat suæ grassationis. Si rursum oppugnauerit:

Monstreoli capitur.

Ducis beneuolentia & liberalitas.

uerit:nouum tibi præsidium ex me non deerit. Quòd si inducias quę-
sierit:nõ negabuntur. Si causam patietur iure agere: adero uolens pla
citis tuis. Et si quid quæris:ecce promptus prębeo. Stupefactus Herlu
imus liberali promisso: sese cum suis proiecit ad pedes Ducis: summũ
max. Deum implorans:ut pro se reddat quæ meretur Duci. Constitu
tis impensis reparandæ munitionis, ac deputatis militibus qui mane-
ant in pręsidio:cõmeatuq; plurimo importato, in sua Dux reuertitur.

¶ Arnulphus Flandriæ Comes, quod non uiribus, insi-
diis tentat:quibus Ducem Vuilhelmum prodito-
riè interimi curat. Caput.xxxv.

NEC longo post tẽpore, quia Arnulphus Duci uiribus par esse non poterat:respexit ad insidias. ut dolo subuerteret, quem uincere uiribus haud poterat. Nouit autẽ in Francię Proceribus esse non paucos, quos obliqua inuidia mordebat Vuilhelmi gloria: quibus etiam, eo perdito, opus esset, aut certè non iniocundũ. Mittit ergò Vuilhelmo legationem, cui adesse iussus est Herluimus. Orator quantum potuit Oratione præmissa, obsequia præfatus, purgabat Arnulphum:quòd ignorauerit Herluimum, id quod apparuit, illi tam esse deuinctum. Proinde remittere culpam Herluimo, ut Vuilhelmum promereatur:cui esse cupit perquàm familiaris. propter uicinam utriusq; ditionem: pluribus profuturam, terram utriusq; possidentium, amicitiam. Scire Arnulphum, quæ pacis sunt & iusticiæ, nõ detrectare Ducem Vuilhelmum:nec refugere:illum habere causæ suę arbitrum. Inducias triũ mensium pacisci: & tempore medio locis opportunis poscit Conuentum. Hæc quàm maximè potuit, blanda uoce locutus, uultum demittit. Dux primùm sciscitatur Herluimũ, quid sentiat. Ille & si dolos subesse uereatur, non audet præiudicare Duci. Tum conuersus in suos Vuilhelmus. Quandoquidẽ inquit, uitæ meę uotum peruouistis: orare quæ ad pacem sunt, debetis uniuersi: & ego inter primos pacis Autor, constitutos pacis tractatus non recusare. Itaquè Inducias permittit:locum Conuentioni designat. Nuncius reuertitur ad Dominum. Vbi dies aduenit:Dux copias necessarias in armis habuit:illisq; assumptis in pagum proficiscitur Ambiacensem. Ibi ad Sumæ fluminis ripam castra collocat. Ex aduerso Corbeiæ tetendit Arnulphus. Erat in Sumæ fluminis medio insula: quam fluctus exæstuans ab olim proiecit: hanc petit Arnulphus, quatuor solis comitatus. Oratq; Ducem:ut duodecim numero stipatus, dignetur occurrere. Ille non recusat: nihil præter pietatem uersans in corde, cùm alter dolum machinetur. Sed quis subesse uereretur? cùm numero militum Dux pręualeret. Venitur in colloquium. Tum prior Arnulphus. Vides inquit

Orator Arnulphi.

Dux.

Techna insidiarum.

Arnulphus ad Ducem. des inquit optimè Dux, ætatem meam: uides confectum morbo corpus (podagrosus enim erat) & ideò temporum meorum, etiam si fieri potest sequentium, pacator esse debeo. Ab Herluimo multis affectus iniurijs, ad arma perueni. Omnem illi noxā tui causa, ecce iam remitto: illumquè in te ex hoc die amicū adscribo. Modo apud te quod postulo, fac impetrem. Te patronum inuoco: ad te multorum pressus iniurijs refugio. Nosse potes, quibus in me animis sit Hugo Dux, atquè ex Primoribus cæteri. In te uno requiescā. Sume clientem. ut post me, quem sine prole non ignoras, ditionem tuæ meam coniungas. Proderit Patriæ, talem in hæc tempora suspicere patronum, tunc etiam Dominum uenerari. Crediderat ex animo locutum, pietate plenus Dux Vuilhelmus: & qui nullo unquā tempore dolum cogitabat, præsumere non poterat de homine tam blando. Tum refert ista Dux Vuilhelmus. Ego ut tibi concilietur Herluinus, ex animo eam solam profectionis huius causam habui. Hoc assecutus, satis magnum itineris præmium accæpi. Pacem tecum: atq; si fieri potest, quod in me est, cum omnibus non recuso: eamq; modo largior: & accipio. Si fœdera cupis inter meum, ac tuum Principatum: non abnuo. At in eam rem opus est adhibere consilium Procerum. Regionem tuam post te non requiro. Sit tibi longæua. Pacem si ex animo quæris: ilico ex me putato consecutum. His atq; huiusmodi in aliquot horas producto sermone, amplexati discesserant. Arnulphum duo ex suis in nauiculam inter manus deportabant. Vuilhelmus quoq; duodecim comites ire iussit in unam: ipse cum solo remige concessit in alteram scapham. Vbi iam medium amnem tenuisse uidebatur: accurrunt quatuor Arnulphi milites, armati dolo, gladijs sub ueste contectis: Acclamant à ripa: Optime Dux, quod præcipuum erat inter uos, unum omissum quęritur Arnulphus. Digneris adesse paululum. Nam Senior noster, ut uidisti claudus: non ueniendi ad te, ueniam deprecatur. Nosq; pro se misit, tibi dicturos quod superest. Credidit uir innocuus: & flexit in insulam. Duodecim milites eius medium adhuc amnem, nihil suspicati, tenuêre. Vbi propius Dux accesit: eductis gladijs, confodiunt uirum omni uirtute incomparabilem, omnium sęculorum Ducem dignum memoria sempiterna. Stabant agmina eius in armis, ripa ab altera: & ingemuêre altius: quòd flumine disclusi, adesse Principi suo non possent. Serius aduecti de medio amne duodecim satellites: palpitantem inueniunt. Perfidi latrones cum Domino suo ad cohortes suos reuertūtur. Ita perijt uir incomparabilis, exitu plus quàm miserabili: dum hosti fidit: uidente & nihil potente forti exercitu suo per amnem diuiso. Exanime corpus reuehunt mœsti satellites. Rimantur cruore perfusum:

Christianissimi simplicitas.

Dux Arnulpho.

Ducis Vuilhelmi mors Anno Christi 943.

fuſum:& multis cum lachrymis nudantes, inueniunt in lumborũ ſtropheo clauiculam argenteam. Mirantibus quid foret: ſuperuenit Camerarius miniſter: qui ciſtellam in penitioribus eſſe affirmabat: quæ ueſtem includeret monachalem. Conuenit turba multa Procerum: atquè ex omni ditione plebs uniuerſa: impoſitumcꝙ feretro corpus, templo Mariæ Rothomagi tumultuandum intulerunt. Richardum inde filium, cui iamdudum uiuente adhuc patre, ſe Proceres adſtrinxerãt, in patris locum Ducem ſibi conſtituerunt. Erat autem poſt natum mundo Chriſtum. 943. annus Kal. Ian. cùm cæderetur.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Noruagiæ geſtarum LIB. III.

PROLOGVS.

COLLOCATIS iam Normannis per littora Galliarum, in eam Regionem quę prius Neuſtria, de illorum nomine nunc dicta Normannia: prius quàm cœptæ ditionis ſucceſsionem exequamur: paulò nobis ad ſuperiora redeundum eſt: ut Noruagiam, quam cæpimus, per Antiquitates eius recenſeamus ordine ſuo. Quanquàm turbulentiſsima illa tempora fuerant: languente Orientali Romanorum Imperio: & ſub Saracenis miſerabiliter laborante. Romanum autem Occidentale Imperium, in ſtirpe Carolina poſt Arnulphum ita contabuit: ut in contemptum omnium proueniret. Summi Romæ Pontifices, ita uertiginoſo impliciti ſunt malo: ut per ſucceſsiones multas, prædeceſſorem ſuum quiſcꝙ in maledictionem & execrationem deuocaret. Cùm in Italia Berengarij, in Germania Hungari Romanum fatigarent Imperium. Et in Gallijs nihili erant res militares. quùm Primores aduerſus Carolum Simplicem, & filium eius Ludouicum, de Regni ſumma contenderent: Normanni ſuam regionem tutarentur. Per quæ tempora: cùm rebus externis magis, quàm domeſticis Danorũ atcꝙ Normannorum Reges ſtuderent: tam uacui reperti ſunt Annales, ut uix Regum nomina reperiantur. Multæ per ſingulos annos Borealium factæ ſunt excurſiones. Nunquàm enim quieuit gens illa: donec Chriſti fide germanicus ſuſcępta, manſueſcerent: diſcerentcꝙ ſuis contenti, aliena non quærere. Aſpectabat deſuper DEVS, tantam gentium in Chriſtianas prouincias crudelitatem. Non enim ſatis erat à Danis atquè Normannis uaſtitatem perpeti: Vuandali quoquè gentili adhuc errore ſordentes, immanitatem ſuam in uicinos exercuerunt. Su-

Supra lib. 2. cap. 32. & ſe.

per omnes uerò Hungari, gens Scythica, illis tēporibus incubuit Germaniæ. Quis non putaret tunc miserabilem Christianismi per Saxoniam statū? Cùm hunc Normanni, inde Hungari premerent: igni, ferroq; cuncta peruastantes. Occulta Dei iudicia quis explicabit? Qui Hebræis olim inmisit Chaldæos, Græcos, Romanos: quos in diuinis Scripturis appellat ministros suos: cùm tamen illum ignorarent. Ille inexplicabili consilio, Christianis Prouincijs primùm Gotos per Italiam: deinde Vuandalos per Aphricam: postea Hunos per Gallias: & nunc Hungaros per Germaniam diffundit. Nec satis uastitatum terræ inmittunt: si non etiam à mari ueniant, qui sanguinē hauriant Christianum. Quid inter hæc dicemus? Nisi, quia electos suos Deus, in clibano mundanæ tribulationis excoctos, per ignem & aquam uocat in refrigerium æternæ beatitudinis: præmonitos, quia non sunt condignæ passiones ad futuram gloriam, quæ reuelabitur. Quis etiam inter hæc non miretur studia Apostolicorum interim in Boreali mundo uirorum? Nam Dani & Normanni foras prodeuntes, in alienas sæuiunt prouincias. Interim Anscharius, Rembertus, Vnni S. Pontifices, suæ legationis explentes munera, Danis, Suedis, Normannis regnum prædicarunt immortale. Et quando illi exierunt ad alios euertendos: sancti Pontifices in uisceribus Prouinciarum ædificandis, & in Christi religione eis imbuendis, qui domi remanserant, institerunt.

Occultum iudicium Dei.

¶ Adalstenus cum Noruagiæ Rege (cuius nomen supprimunt Annales) pactis conuenit super Regno Angliæ, testamento Regi Daniæ legato.

CAPVT I.

CONRADVS ex Carolina stirpe nouissimus, Romani nominis dignitatem per Germaniam tenuit: cum Berengarij in Italia tumultuarentur: Daniæq; Rex Gormo regnaret: qui filiam Regis Angliæ Edelbrandi, Thiram nomine coniugem haberet: ex qua filios sustulit Haraldum, Kanutumque. Sed posterior ante patrem uita functus est. Prior autem cùm in armis exercitatissimus haberetur: iam tum sub patre tantum nominis promeruit, ut auus illū maternus Angliæ Rex, exhæredato filio Adelsteno, scriberet hæredem. Sed cùm Haraldus Danicis atq; Borealibus rebus implicaretur: Edelbrandusquè auus decederet: Adelstenus proiecta membrana paterni Testamenti, Regnum aggressus est administrare. Rex autem Noruagiæ (cuius nomen supprimitur Annalibus) audito, quòd Rex Angliæ rebus humanis concessisset: Regem Daniæ, quem scriptum hæredem audierat, in remotis agere cerneret: nec ignoraret, ignauum hominem Adelstenum: quem suus etiam genitor Regno imparem iudicasset:

Daniæ lib. 4. cap. 18. b

quantam

quantam potuit instruxit, armauitq; classem: mouens in Angliam: cuius portus iam nosset. quippè qui crebris expeditionibus cum Danorum Regibus in ea militasset. Adalstenus autem ignauus Rex, cùm etiam seipsum non ignoraret: nō armis, sed pactis agendum censuit cum hoste. futurū ratus: ut mollioribus hūc conditionibus placaret, quàm Haraldum Daniæ Regem: qui omne ius solus sibi Testamento constituit uindicare. Itaq; missis ad Noruagiæ Regem Oratoribus, colloquium deposcit. Conuenitq; post multa inter eos: ut Adalstenus Regno per sua tempora potiretur: sed ad nutum Regis Noruagiæ, quocunq; deuocaretur, arma mitteret auxiliaria. Interim certus successionis, præstolaretur eius. Et ut exhibito Regem placaret ministerio: obtulit educationem in Angliæ Regno filij eius Aquini. Quem susceptum, Regia munificentia ut proprium excolebat. Re autem uera ob fidem habiturus, ne quid ille foris moliretur. Simul & præsidium certius demoraturus: si quando Rex Daniæ Haraldus, Angliæ incumberet. Cupidus perficiendæ rei Rex Noruagius, conditionem accæpit. ne Haraldi interuentus cuncta disijceret: fretus etiam armis Angliç, in eum si quid nouaret. Vtq; magno sibi pignore hominē deuinciret: filium proprio spiritu chariorem, Anglo tradit educandum: obsidem præbens, qui debuit accipere. Sed effecit rei properantius perficiendæ desyderium: ut pactis memoratis omnia firmarentur. Haraldus autem Daniæ Rex, compositis iam rebus in ea prouincia, quam tentabat: exercitum reduxit in Patriam. Audiens quantum amisit in suis, dum inhiaret alienis: dissimulato tamen ad tempus negocio, rem tacitus perferebat. Nec diu Noruagiæ Rex supererat.

¶ Aquini ex Anglia, mortuo patre, in Noruagiam reditus, qui ilico post reditum suum, morte non uulgari occubuit. Caput. ij.

AQVINVS Noruagiæ Regis filius, posteaquam acçepisset paternæ necis nuncium: festinauit Patriam inuisere. ne quid rerum innouaretur. Itaq; classem instruxit: Adalsteno Angliæ Regi ualefaciens. Ille uerò alumnum iam moribus suis formatum, inuitus dimisit. Nauigans autem in Noruagiam: res perturbatus (ut fieri solet) cū mutato Rege respexit. Nam Haraldus alius Gunnildæ filius, cōparatis auxilijs ab Rege Danorum, mouit in hostem. Veritus autem Aquinus nauali prælio confligere: quòd impar nauibus uideretur: terrestre prælium obtulit. Nec moratus hostis, acquieuit. Erat inter Primores Haraldi, qui Aquinum in medio depugnantem euocaret in primam aciem; experturum, si quid illi uirium esset.

Aquinus Rex. II.

Nec moratus ille, proceſsit. Quippe generoſus ſpiritus, ſui contem-
ptum non ſuſtinet. Hoſti igitur oppoſitus, pugnam exerit. Ille ſecu-
rim uibrans ab alto, petit Aquinum: ſecuiſſetq; medium, ſi non inter-
Memorabile rarum. uentu ſuo ſatellitum quiſpiam ictum ſpontaneus excæpiſſet. Laudabi-
lem per omnia uirum: qui heri uitam, ſua duxit chariorem: morte ſua
præueniens lętum domino intentatum. Pugnæ autem hic erat exitus:
ut cum Aquini inſidiæ emerſiſſent interceptæ: Dani fugam ineunt.
Iam ſola ſtabat in campis Aquini acies, cùm hoſtis effugiſſet. Mirum-
què ſpectaculum, omnium in ſe oculos conuertit. Nam telum, nullo
qui cerneretur arcu miſſum, in aëre diu fixum hęrebat, nunc hic, nunc
illuc inclinans. Poſt multa, cùm ſibi quiſq; formidaret: pronum ferũt
Aquini mors. in caput Aquini decidiſſe: moxq; hominem exanimaſſe. Ita Haraldo
Regnum ceſsit Noruagiæ, hoſte ſublato. Ferunt: maleficijs deditam
fœminam, telum hoc procuraſſe: qui uicti filij pœnam ſumeret ab ho-
ſte: ac illum uacuato Regno, faceret ſucceſſorem.

¶ Haraldus Noruagiæ Rex crudeli imolatione Dijs facta, tempeſtate ſuborta Daniæ Regem maleficijs uincit & fugat. Caput. iij.

Haraldus Gunnildæ Rex. I. HARALDVS Gunnildæ filius, Noruagiæ Regnum
aſſecutus: cùm audiret Haraldum Danię Regem cogno-
minem ſuum, cuius armis erat inuectus: cuiq; annua perinde tributa
deberet: Ottonis Romani Imp. Iutiam uaſtantis ad extremum Vuan-
daliæ, bello implicitum: ſperans, non facilè illum Saxonicis, & Impe-
ratorijs armis expediendum: auſus eſt rebellare: conſtitutaq; tributa
negare. At illum in ea parte, ſpes ſua deſtituit. Nam Rex Daniæ ſalu-
tari uſus conſilio: pacem ab Imperatore ſub pacto, recipiẽdi Chriſtia-
niſmi oblatam, amplexus: fœdera iunxit cum Ottone. Retrogreſſoq;
cum exercitu Imperatore: audiuit Haraldi Noruagij defectionem. In
quam expeditionem miſit claſſem, quam ad Iulinum Vuandaliæ op-
pidum, cum delectis militibus, ob Piraticam prohibendam conſtitue-
rat. Cernens autem Noruagienſis Haraldus, præter ſpem ſuam, impa-
ratum ſe adoriri: conſilium ſumpſit ex tempore. Maleficijs, quæ pluri-
mum adhuc in ea gente ualuerunt, obtenturus, quod armis non pote-
O crudele facinus. rat. Adoleſcentiores duos filios correptos, Dij ſuis imolauit. ut uentis
& imbribus hoſtilem claſſem uexatam, ſibi euerteret. Crudelis pater:
qui ſanguine chariſsimorum liberorum, Regnum mercaturus: hoc
impenderat, pro quo ſolent cęteri mortales bella ſuſcipere. Tum uerò
maleficijs ſuis optatum uidit exitũ. Nam turbine magno exorti nim-
bi: ita claſſem diſiecere hoſtilem, uultus & ora militum percuſſere: ut
reſpicere non auderent. Ille egreſſus qua poterat manu: nonnullos ex

Primo-

Primoribus Danorũ captos abduxit. Cęteri re infeliciter gesta, in Daniam redierunt. Cumq; crudelitatem in proprios affectus inchoatã, in captis declararet: reperit patientiores ad tormenta Danos, quàm se atrocem in irrogandis. Miratusq; uirorum constantiam: cùm nullis minis terrerentur: nullis supplicijs ad quod uolebat adigi possent: primùm exhibuit dimissis: ut si uellent, honorato apud se loco militarẽt. Recusantes autem: quòd se dicerent militaribus sacramentis Danorum Regi obnoxios, cùm uirtutem admiraretur, incolumes dimisit. Illi ad Regem suum regressi, prioris militiæ stipendia egerunt: testificati hominis Noruagici crudelitatem.

¶ Suenotto filius impius, Haraldum patrem Dania expellit. Saxones bello profligat. A quibus rursum deuictus, Christianismo imbuitur. Cap. iiij.

INTER hæc uerò, cùm Haraldus Daniæ Rex, Christiana matre Anglicana natus, maternis uictus præcibus, non iniquos in Christianum populum animos gereret: ipse necdum amplecteretur: Ottonis primũ Imperatoris armis cõactus, Christianis sacris, cum filio, & coniuge initiatus est, filiumq; illi Suenottonem nuncupatum, Imperator ipse de fonte sacro lęuauit. Diuq; fœliciter Regnum Haraldus administrauit: in Christi fide multis religiosè proficientibus. Quos uerò Gentilis error indurauerat, in sæuitiã uersi, Christianas terras populabantur. In Vuandaliam quidèm necdum Christianam (antiqua erat Danorum palestra) sed & proximam Saxoniam infestauêre. Inde per Frisiam: littora quoq; Galliarũ euagantes, contribules suos in Franciæ littoribus Normannos. Nonnunquàm Anglos adiere. Sed cùm Suenotto Haraldi filius, regnandi auidus esset: perpenderetq; multorum graue murmur, super noua, & patribus incomperta religione, ad quam Rex omnes perpulisset: uiam ratus, qua ad Regnum pulso patre perueniret, egit cum fastidientibus Christi religionem, ut se Regem dicerent, pulso patre. Pollicitus est religionem solitã restituere, procurante generis humani inimico. Conspirant in Regem. Filium efferunt, illius sacramenta suscipiunt, patre deiecto. Tradũt Gallorũ Annales, Eiectũ Regno Haraldum, in Normanniã Franciæ littora, ad Ducem Richardũ peruenisse: rogantẽ auxilia in reductionem. Illũ perbenignè suscępisse uenientem: & Comitatũ illi permisisse Constantinensem. Inter littoreas quoq; regiones is est. Haraldum ibi arma, militesq; reparantem, in patriã iterũ nauigasse. Sed tũ Haraldus à filio iterũ atq; iterum uincit. Nouissimè uulneratus, cõcessit in Iulinũ Vuandaliæ oppidũ, ibiq; uitã finiuit in Christi

Aliâs, Sueno. Nam à patrino illi hoc nomen obuenit Ottone, ut supra.

Daniæ lib. 4. cap. 19. b.

Cõspiratio.

confeſsione:reductus iam funere Roſchildiam in Regnũ. Interea uerò Danorum Proceres quietis pertæſi: cùm felicem multorũ nauigationem meminiſſent:ad mores ſuos, infinita multitudine perarmata, per Albim aſcenderunt,littora omnia uaſtantes. Apud Stadium conglobati Saxones, Sigefridus Marchio, Thiadericus Comes, cum multis militaris generis fortiſsimis uiris:egreſſos nauibus in terras Danos excipiunt:fortiter præliantur. Sed is tum fuit qui ſolebat exitus. Victi

Cadunt Saxones.

Saxones, dare terga coguntur. Capti ex Nobilibus Sigefridus Marchio, & Tiadericus Comes: multiq; alij inferioris gradus uiri militares. Captiui in naues pertrahuntur. Dum autem moram faciunt: in Albi excurſiones latè facientes demorantur: ſi quis in redemptionem captiuorum æra produceret. Quo tempore alter ex memoratis Nobilibus, piſcatoria naui per noctem adducta, elabitur. Dani excandeſcentes:qui remanſerant malè mulctarunt:alium præciſis naribus, aliũ etiam manibus,& item pedibus alium. Qui ex fuga ſalui erãt Saxones, cum Duce Bennone Hermanni, quem Otto primus erexerat filio, in

Vincunt Saxones.

ſigne iterum agmen collegerant. Danis ſe iuxta Stadium opponunt: & alacriter præliati, multos ex Danis cęciderant: plures cœperant:reliquos in fugam compellunt. Captos in contumeliam gentis, & in ultionem truncatorum, iugulatos appendunt in arbores. Nomen loco diu permanſit ex facto:ut Vuorgebur diceretur, Saxonũ lingua: hoc eſt, Iugula agreſtis. Suenotto uerò cùm patrem Regno expuliſſet: & pro eo Daniæ imperaſſet, impietatis ſuæ pœnas luebat. Donec ad cor re-

Daniæ lib. 4.cap.23.

uerſus, Chriſtianiſmum, quem abiecerat, ex animo reciperet. Nam Ericus illum urgebat à fronte. A latere autem Vuandali illum adorti, ter cœpere prælio, mixtis, ut fieri ſolet inſidijs. Toties ęre redemptus, uacuabat Regna ſua auro & argento. Demum compertum habens: cœli Dominum, cuius Religionem ineptè contempſerat: & ſuam, & parentis in ſe iniuriam uindicare:reuerſus ad cor, ſacratiſsimam Chriſti religionem feruentiſsimo cœpit ardore complecti. Ex quo die proſperiora omnia expertus eſt. Cùm tamen & à Suecis, & à Vuandalis prẹmeretur:ad Olauum Noruagię Principem conuolauit: paterna in illum merita commemorans. At ſurdas eius aures uidit. quòd uir fidelis, impietatem, quam ille in parentem exercuit, uehementer execratus eſt. Simul:quòd Religionem ſanctiſsimam abieciſſet:ſocietatis cum illo uinculum recuſabat.

¶ Olauus Rex, à Suenottone & nuptijs deluſus, & bello uictus, mari ſe præcipitat. Caput. V.

Olauus Rex. I.

OLAVVS interim Rex Noruagiæ, cùm audiſſet, Ericum Suetiæ REGEM in fata conceſsiſſe; relictam eius coniugem

coniugē sibi postulabat. Accępissetq́ʒ: nisi Suenotto, qui auersum sibi Olaui animū sciens, nuptijs disturbādis interuenisset. Noluit enim tali pacto, uires aduersantis sibi Olaui crescere. Duos ex fidissimis, trāsfugarū specie, iussit abire ad Olauum in Noruagiam: crimina multa, quo fides illis haberetur, in Suenonē iactare: filiam uerò eius Thirā, magnis efferrent laudibus, ut animū eius nuptijs futuris puellæ inclinatum, à Suecia flecterēt. Fit sedulò quod mandabatur. Peruicerūtq́ʒ dolosi perfugæ: ut Olaui animum à Regina translatum, puellaribus nuptijs inclinarent. Cunq́ʒ Regina iam ante, colloquij gratia, ab Olauo euocata, non longè à Rege in mari naues fixisset per ancoras: rogata, ut Regiam nauem adire dignata, Regem inuiseret: matronali grauitate aliquandiu restitit: nō ex sui dignitate futurū causata, si ipsa suis nuptijs procurandis intenderet. Demū cessit instantibus. Pensile lignum erat pontis loco substratū: unde in Regiā à sua naui Regina transiret. Effecerūt perfugę, qui Regem Olauū circūstetère: ut cū ingressa esset: subligaculo retracto, mari Regina mergeretur: insultationibus cernentiū grauius accusata. Tū illa annitentibus suis militibus, ęgrè periculū euasit: secū ultionem meditata, quòd roborē contemptus, cū uitæ periculo Rex intulisset. Sueno aūt iratæ fœminę animū suis uotis facile inclinauit: ut ea accępta cōiuge, uires sibi Suetiæ iam Olauo infensas cōciliaret. Ita Olauus Noruagius, duorū fraude perfugarū, duplicibus nuptijs frustratus est: neq́ʒ Reginā quam cōtempsit, neq́ʒ puellam quā ambiuit assecutus. Olauus aūt, quia Suenonē bellicis rebus infelicem acceperat; audebat bello impetere. Multum uerò milites eius usu sagittandi ualuêre. Cunq́ʒ Sueno nihil moratus ad prælium occurreret: fit naualis pugna: in qua cum uehementius Suenoniani Noruagiorum arcubus urgerentur: iubentur totis uiribus ad sagittariorum uires commoliendas concurrere. Nam actis in propinquum nauigijs, facile arcuum impetus languescebat. Quæ res Noruagijs abstulit: Danisq́ʒ uictoriam parturiuit. Olauus cum uideret suorum uires cedere Danis: ne damno dedecus adderet, seipsum pessimo consilio mari præcipitem dedit: hostem uidere non sustinens uictorem. Qua uictoria Sueno ni Regnum accessit Noruagiæ: iam ante duobus Regnis imperanti. Nam & Angliam prius adiecit imperio suo, cum religione mutata, fortunam sentiens, in dexteriora omnia conuersam. Nā qui perfidus Christo, sua tueri non poterat: iam in Christum uersus, uicina omnia Regna premebat Imperio.

Daniæ lib. 4. cap. 24. b Suetiæ lib. 5. cap. 10. a

Olaui mors desperata.

¶ Olauus

¶ Olauus Rex à Kanuto bis illusus, Daniam cum Haraldo infestans, uincitur: ac tandem procurata illi morte cadit.

CAPVT VI.

Sueno Rex SVENONIS interea temporibus Noruagia parebat illi. Sed cùm iam morte ille subduceretur: Angli et Noruagij retraxêre obedientiã Danis. Nam Kanutus ex Syritha filius, ægrè Daniam adolescens tutabatur. Noruagiæ autẽ Rex creatur Olauus, uir optimus & christianissimus, qui sanctitatis suæ merito, postea relatus est in Sanctos. Kanutus ætate prima dissimulabat iniuriam: donec auctis uiribus patriam ditionem recuperaret, uires in Sembis et Vuandalis acuens: tanquàm promptioribus ad uictoriam populis. Olauum Noruagiæ Regem fictè sibi concilians, ut iunctis uiribus, Angliam aggrederetur. Comparatis igitur copijs, duorũ uiribus Angliam ingreditur & oppugnat. Stantibusq; ad pugnam aciebus, cùm fortiter utrinq; pugnaretur: fortè signa Danici exercitus conuulsa perierunt. Non est passus tantæ rei dispendiũ, in quo magnum uictoriæ momentum uideretur, quidam ex gregarijs militibus: qui correpta uirẽti partica, eaq; in sublime erecta, socios ad signa uocat: restituitq; penè aciem Danorum reuertentem. Quo facto, æternum sibi nomen peperit, uir ante priuatus, & penè ignotus: restitutoque ad pugnam agmine, intolerabiles Anglis Dani inminebant. Cernens Angliæ Rex suorum uires retrocedere: pacto magis, quàm armis ratus agendum, signum dari iubet reuocandis à pugna militibus. Conuenitq; inter Reges: ut Eduardus quoad uiueret, dimidia Regni parte frueretur: post mortem toto: & iam uiuenti reliqua dimidia Kanuto Regi pareret. Olauus qui aderat: nullam in fœderibus sui fieri mentionem, tacitus dissimulabat. Adiunxit Kanutus aliam priori iniuriam: ut concubinam Olaui stupraret. Qua gemina turbatus contumelia, Olauus in iram excandescens: abijt cum sua classe in Noruagiam: tempora demoratus iustæ ultionis. Kanutus autem Normanniæ Ducis Richardi filiam Immam duxit coniugem: eiusq; fratri Richardo Estritham sororem coniugem dedit. Imma autem fuisse reiectam coniecto Eduardi Angliæ Regis. Quam idcircò duxisse creditur Kanutus: quo magis gentem accæpta Regina, sibi conciliaret. Sed Richardus suspectam ferens Danici Regis fidem: dimissa Regis sorore (quam ille postea Vlfoni Anglorum Duci dedit) ex ea natus est ei inter alios filius SVENO DANORVM Rex postea christianissimus: sua sponte exulans, in Hierusalem profectus, ibi mortem obijt. Cuius socij quadraginta in Apulia remansisse memorantur: defen=

Olauus. I. Rex.

Daniæ lib. 15. a. b.

defendentes cum Principe, quem repererunt Vuilhelmo, prouinciã. Sed ad hæc postea reuertemur prosequenda. Olauus autem Noruagiæ Rex, cum Haraldo fratre, non inmemor iniuriæ, Daniam crebris bellis lacessebat. Kanutus uerò totis Daniç uiribus illis occurrens, magno eos prælio uicit: fugauitq;, Regnum paternæ ditionis recuperauit. Fugatus Olauus ad Orientem concesit. Donec Olauo Suetiæ, qui frater erat Kanuti, absumpto, uires etiam suas auxit Suecorum accessione. Et ita rediit in Noruagiam, uir omni memoria dignissimus, & uitæ sanctimonia, & Regni gubernatione. Interea Vlfo, quem diximus, missam à Richardo Kanuti germanam uxorem traduxisse, æmulatione uirtutis infensus Kanuto, se iunxit Olauo Noruagiæ Regi. Sociatisq; agminibus, Noruagii, Sueci, & Vlfonis milites, Daniam inuadunt: Olauus mari, Emundus Suetiæ Rex, terra incumbebat: Vlfo duorum medius incumbebat locis opportunis. Ibi Olauus celeri, & ad cursum habili inuectus nauigio in Sialandiam, Concionem aduocat: populum, ne sanguis multus effunderetur, ad deditionem hortatus. Dum concionatur, cõspecta uela de mari grandium nauium, Regem terruêre. Rogatus cuius essent qui nauigarent, à sene, non ignorante Regem esse Kanutum, audiuit esse Mercatores. Iterum, iterumquè rogat: cùm magis ac magis propinquarent, bellicam esse classem intellexit. Tum conuersus in senem, indignatur sibi illusum. Cui senex. Mercatores esse dixi, sed à quibus per arma mercandum sit Regnum. Olauus fuga in naues sibi consuluit. Rex Kanutus exponens, & inde copias explicans, Duxit in Emundum: qui Scaniæ imminebat, retroq; pepulit superatum. Pars agminis mouit in Vlfonem. Ille præsentiens, copias ire iussit trans flumen. ut transeuntibus immineret. Dani facto ponte, dum auidius quàm cautius urgent hostem: fracto ponte, multos amisêre. Circumspiciens tum Vlfo fugam: cùm classem Regiam imminere uideret: noctu relictis nauibus maioribus, solis scaphis traiectum exercitum seruauit. Manè uacuis ratibus imminentes Dani, delusos se esse conspexêre. Kanutus autẽ subornatis in Noruagia rebus, mortẽ procurauit optimi Regis Olaui. Quam rem in Metropoli explicauimus.

Vlfo Anglus.

Suetiæ lib. 5. cap. 11. a.

¶ Haraldus exilium deligit. Autor ad Normannorum historiam redit. Caput. vij.

HARALDVS Olaui frater Noruagiç Regis, similem ueritus exitum, exilium deligit uoluntarium. Nam Constantinopolim petens, diu militauit Orientis IMPERATORI: cessitquè Kanuto. Ita Noruagia, facta inter filios Kanuti distributione, Suenoni filio prouenit. Haraldum item filium

Angliæ,

Angliæ, Knutonem Daniæ, Henricum autem Conradi Imperatoris filium, & ipsum Imperatorem post patrem, data in uxorem Gunnilda filia, sibi generū asciuit: & cum Imperatore Conrado ipse Rex Kanutus Regio instructu petiuit Italiam. Verū ne longius digrediamur, tempora disiungentes: in Normanniam Galliarū Prouinciam nobis redeundum: successionem illius Principatus executuri, ut nos ex commodo, cùm hæc tempora attigerimus, in Noruagiā iterū declinemus.

Redit ad Normannorum histori am.

¶ Richardum Vuilhelmi Ducis Normannorum filium, pædagogus, Aulæ Regis Ludouici Franciæ clam subducit. Caput. viij.

RICHARDVS cæso patre Vuilhelmo, puer paruulus agebat sub tutoribus. Ludouicus autē Franciæ Rex immemor paterni ab illo beneficij: quòd per Vuilhelmum conciliaretur Henrico Romanorum Cæsari: & perinde stabiliretur in Regno: crebraq; eiusdem Vuilhelmi in Regem obsequia penitus abolens: insidiatus est Normanniæ, iam Principe carenti. Vrebat illum Normannorum gloria. Dolebat, amissam Regni iam bonam partem. Cupiebat gentem uel in seruitutem redigere: uel ad antiquas sedes iterū expellere. Rothomagum contendit. Erat aūt, ut diximus, post. Dcccc. Christi annum. xliij. A Proceribus Regali excipitur apparatu. Hæredem Richardum iubet in conspectum suum peruenire. Vbi uenit: laudat indolem, dignum fore, qui erudiatur in Aula. Se illi futurum tutorem. Ilico in Regiam transit familiam. Fama uolat urbe tota: Richardum puerum, à Rege captum: & abducendum: ut Principe uacent. Fit concursus. Plebs etiam infima tumultuatur. Regi minantur extrema: ni puerum reddat. Ille placando populo, uerbum demandat. Nihil se nociturum puero: paternam illi ditionem saluam fore. Solenniter illum in conspectu populi inuestit de feudo. Sacramenta accipit à tutoribus: & placidum in morem omnia exhibens, permittitur in Aula educandum secum puerum abducere. Aliquandiu mansit cum Rege puer, educabaturq; sub Præceptoribus: ut ritui insuesceret Gallicano, morem patrium exuens. Rex autem per tempora semper tetriore uultu puerū aspexit: & erupit aliquando motus cordis per uerba minantia. Animaduertit rem ex pædagogis quispiam: prospiciēs, quem esset res exitum habitura: miseratus puerum. Aliquando in secretiora solum perducens: suasit simulare morbum corporis desperatum. quo abducendi illum acciperet occasionē. Facit puer quod monetur. Proijcit se in lectum: capitis, & totius corporis malam questus ualetudinem. Nullum interdiu cibum accipit: fidem facit custodibus ueri morbi. Illi perinde custodiæ diligentiā intermittunt; securi, quòd per ægritudinem

Richardus Dux. I.

Supra lib. 2. c. 35. in fine.

Tumultus populi.

Pædagogi consilium.

tudinem neq; abire, neq; abduci posſit. Pædagogus autem tempora obſeruans: paleam ac ſtramenta multa conſpicit in area. Cumq; Rex cibum caperet: ille congeſtis paleis, puerum inuoluit: faſcemq; deportat, quaſi equo pabulum deferret. Stratum equum inſcendit: paleam ante ſe ferens. Nec ante quieuit, donec tutum in locum perueniret. Ibi puerum ſub fida cuſtodia, per noctem Siluanectem contendit. Comitem loci, Dominum gentis Normannorum fecit certiorem. Ambo ad Hugonem magnum Ducem contendunt. Rem detegunt: orantq;, ut puero conſulat. Ille odio in Regem cõcæpto, copias parat: puerumq; ducit Rothomagum.

¶ Conſilio Arnulphi, Ludouicus Franciæ Rex, Principatu Normanniæ, tum urbe Rothomago, ui potitur. Caput. IX.

IDCVM Regi compertum eſſet, euocat ille Arnulphum Flandriæ Comitem, quem ſciebat Normannico nomini infeſtiſsimum, quod Vuilhelmum pueri patrem perdidiſſet, multum ab ea gente formidabat. Qua de re primùm Regi ſatisfacere uolens, præuenit quærimonia, falſo ſibi necem intentari Vuilhelmi, cuius eſſet ipſe innoxius. Si Rex iubeat, exterminaturũ ſe occiſores. Tum Rex. Ego inquit, alia tibi uenio imponere, tua perinde conſilia requirens. Hugo Dux conſpirans, ut apparet, cum Normannis, puerum ædibus meis abductum, reuexit in Prouinciam. Ea in re quid facio? Comes cùm ſibi timeret ab Rege, factus fidentior: Hugonem inquit, iamdudum inſidias Regno molientem, nemo ignorat. Iam tum fidebat Vuilhelmo. Quo nunc, ut cernis, de medio facto, puerũ incipit conſectari, ut Gentis illius arma tibi obijciat. Sed occupandus eſt tibi: priusquàm conualeſcat. Cedit opibus, cedit honoribus, uir ambitioſus & auarus. Permitte illi Ducatum Normanniæ, tibi ſeruans urbem Rothomagenſem. Placuit conſilium Regi. Hugonem Ducem, cum cęteris uocat in Concilium. Venit. Ibi Rex de Regni inſtitutione exorſus, alium ſe rebus ordinem daturum oſtendit. Si uelit Hugo, totius Normanniæ Principatũ, Rothomago excæpta, ſuſcipere. Ille alacris, dono promittit obſequium. Tum de puero ſcrutatus Rex, audiuit illum Siluanecti eſſe, ſub tutela Comitis eius loci. Placuit. Idq; conſilio decernitur, ut Rex, et Hugo diuiſis exercitibus, ferro et igni Normanniam inuadant. Id cùm fieret: Normanni rerum omnium ignari, quid ageretur mirati, ſubitum accipiunt conſilium. Quando armis erant imparati, dolis occurrere ſtatuunt. Mittũt Legationem Regi his uerbis. Cur inquiũt Rex potentiſsimè, Prouinciã tuam uaſtas? Quando tui ſunt Normanni, parati in omne obſequiũ. Veni, ſi uidetur Ro

 thomagum:

thomagum: & suspice gentem tibi deditissimã. Visi sunt optata nunciare. Parat se Rex profectioni, stipatus satis magna suorũ manu. Rothomagum ingreditur. Regio apparatu excipitur. Ibi Bernardus quidam ex primoribus: Gratulamur inquit Rex tibi, nobisq;. Nam hodie cum utrisq; benè dictũ conspicitur. Quòd tu auctus potentia, nos etiam honore prouecti uideamur: qui hactenus Duci, nunc Regi obsequimur. Malè utrisq; consuluit, qui gentis interitum armis intentauit. Hugo nunquã tibi fidus hoc quærit. ut te paulatim uiribus exuat: nudatum inuadat. Rex secum cogitans, Hugonis potentiam uerebatur. Misit ilicò qui Hugoni diceret. Quàmprimum Regione deduceretur: quæ iam Regi pareret. Ille ubi audiuit, indignatus: quòd Rex neq; promissa seruaret: neq; prosperatum illi cursum admitteret. Attamen paruit mandato, exercitum deducens.

Rothomagum Rex Franciæ ingreditur.

¶ Herluimus lancea perfoditur. Ob id inito bello, Dani Francos cædunt, Rege eorum capto. Qui dato obside filio, liberatur. Caput. x.

NORMANNI consecuti uidebãtur quod quæsierũt. Nam neq; Hugonem patiebantur infestum: neq; Regem: tempus nacti, quo sibi, rebusq; suis consulerent in futurũ. Puer uerò, Dux iunior, apud Siluanectensem Comitem tutus agebat. Interim Rex Prouinciæ iam suæ Præsidem creat Rodulphum quendam, cognomento Tortan: qui nomine Regio mandata imponeret: tributa exigeret. Hic accæpta potestate, sæuior erat idololatris in Ecclesias. Nam dirutis quæ Vuilhelmus instaurauerat Monasterijs, de saxis reparauit muros. Bernardus autem Danus, cernẽs Regis ac Procerum arma esse maiora Conspirantiũ, quàm ut suis uiribus reprimeret: accitis gentis suæ Primoribus, Consilium init, mittendæ ad Haraldũ Daniæ Regem legationis: ut conscripto exercitu ueniret, ad prædanda littora Normanniæ: specie quidèm uindicandæ Vuilhelmianæ necis gratia: re aũt uera: ut pelliceret Regem in colloquiũ, ad constituendas pacis leges. Haraldus tum filio conflictauerat. Collectis tamen copijs undecunq; uenit. Id quod facile illi fuit, Danos ad prædã uocare: qui sua spõte iam per aliquot secula prędis uiuebant, & sanguine. Rex Ludouicus contractis & ipse uiribus Franciæ, occurrit hosti. Sed prius quàm armis congrediuntur: missis inuicem nuncijs, ueniunt in colloquium. Ibi Ludouicus sciscitatur: quidnam causæ sit Haraldo, populari Franciæ littora: iampridem Cõstantinensem in his ditionem teneri? Ille iniquæ necis Vuilhelmi uindictam se persequi contendit, sumpturumq;, donec ex æquo res constituatur. Viderat quidam ex Danis astantẽ inter Francos Herluimũ, cuius gratia tuendi, Vuilhelmus

Causa Belli.

ad mortem

ad mortem peruenit: incitus animo, lanceam misit: perfoditq; hominem. Quod initium erat pręlij. Nam dum Franci uindictam poscūt, Daniq; factum defendunt: conseritur prælium. Multi utrinq; cadunt. Sed ex Francis longè plures. Inter alios ipse Rex à Danis fugiens capitur: cùm se cuidam magnis promissis onerato, abscondendū permisisset. At re comperta, compellitur miles, dare Regem in mediū. Itaq; captiuus Rothomagū perducitur. Vxorem habuit Gerbergam, Romanorum Regis Ottonis iamtū Imperatoris Germanam. Ea uiri sorte nunciata, consternitur. Ad fratrem concitò aduolat: opem eius implorans, ad maritum Regem liberandum. Otto sæuerè respondit. Poterat modestius Ludouicus egisse cum puero: cuius illi pater Regnū restituit. Luit ingratitudinis suæ damna. Itaq; ipse Regni mei implicitus negocijs, tuis Germanā superesse non possum. Illa frustrata, tristis redit in Franciam. Hugonem magnum interpellat. Ille operas pollicitus, Siluanectensem Comitē, pueri custodem alloquitur. Per eum nactus cœtum Procerum Normanniæ cęterorum. Conuenientes igitur, in eam consentiunt formam. Vt reddito in libertatem Rege, filium eius accipiant cum alijs obsidem. Interim res ad pacē componantur. Ità facta permutatione, Rex liber dimittitur. Ducē interea suum Richardum Normanni armis instruunt: & rebus præficiūt agendis iam masusculum. Ex partiū placito de pace tractatur. Constitit Rex cum Hugone ad Eptæ fluminis alteram ripam: Richardus cum suis manebat ex alia. Et intercedentibus arbitris, res componuntur: ut redditis obsidibus, Richardus suæ Prouinciæ Dux præesset. Filius tamen Regis apud Rothomagum in fata concessit.

Herluini mors.

Rex Franciæ capitur.

Liberatur Rex conditionibus.

¶ Richardus, Emmam Hugonis filiam ducit in uxorem. Otto Rom. Rex. I. infaustè Normannos molestat: re infecta soluens reditu exercitum. Caput. xi.

VBI adoleuit Richardus: rebus eius ubiq; crescētibus, Hugo ille magnus, Emmā filiā dedit uxorem. Quam rem Ludouicus Rex suspectam ducens: duorū potentissimorum per Franciam Ducum arma coniuncta suspectās: ad Germanorum Regem Ottonem primū, legatos mittit: in quibus Arnulphus Flandriæ Comes, Lotharingiam illi pollicetur, si arma sumat in Hugonem, atq; Richardum. Otto præstitā occasionem cupidè arripiens, exercitū conscribit: ducitq; in Hugonē: terrā eius peruastās. Inde conuersus in Normanniā, simili illi affuit calamitate. Præmittens cum copijs quendā ex suis Ducē, qui Rothomagū terreat: ipse cum mole exercitus sequatur. Qui pręcurrit Dux, cernēs apud urbē quieta omnia: Normañi quippè taciti quiescebāt, donec ille factus confidentior

propinquaret: occurrente ad pugnā nemine, portas oppugnat. Tum facto agmine, urbici procurrunt: & facile hostes primum fugant: inde conterunt. Secutus Otto cum Ludouico magno exercitibus: ubi urbem uidit inexpugnabilem: iratus est Arnulpho Flandrensium Comiti: qui illum ad eius expugnationē inuitabat. Ille ubi sensit, iratum sibi Romanorū Regem Ottonem: noctis conticinio se subducit, paucis abitū eius persentientibus.

Arnulphus se exercitui subtrahit.

Mane primo, cùm de Arnulpho fieret quęstio, ut primus in hostem iret: audiūt effugisse. Mox soluta obsidione retrocedunt, nullis rebus peractis. Normanni cædētes secuti infestant: multos perimunt: quosdam capiūt. Hic fuit exitus expeditionis Normannicæ. Cui non diu superuixit Ludouicus Rex Franciæ. Hugo quoqꝫ iam senio fractus, eam senectæ suæ bonam nactus consolationem: quòd generum haberet Richardū, omnium rerum abundantem affluentia: filium suum sibi æquiuocum Hugonem, in eius societate pariter & affinitate iubebat acquiescere. ut pariter adolescentes, pari uirtute crescerent; armis & animis consociatis, unum sentirent.

Hugonis mors.

Qua spe recreatus, iam plenus dierum, in Domino quieuit: rerum suarum relinquens hæredes, ambos penè pari ætate succrescentes.

¶ Insidias locatas, uim & arma superat Richardus. Ebroica à Franciæ Rege capitur. Caput. xij.

THEOBALDVS erat Carnotensis Comes: qui, ut nonnulli sunt Autores, persuasit Haddingo Dano pecuniā accipere, sibiqꝫ Comitatū permittere. Hic ergò Normannico nomini infestissimus, cœpit ferro & igne (incertum quibus ex causis) Normanniā infestare. Sed armis repressus à Richardo, facile intellexit: imparem se futurum, tanto ubi se commoueret Duci. Igitur ad dolum conuersus, Gerbergæ quondam Reginæ Ludouici relictę, multa suggessit de Richardo. Quòd filio eius Lothario, ac Regno eius insidiaretur: operæpreciū uideri, hominem de medio tollere. Alioqui Lotharium pacificè nunquàm regnaturum. Credidit mulier: & fratrem Brunonem Archipræsulem Coloniensem, pariterqꝫ Lotharingię Ducem (habebat enim fratrem Ottonem Rom. Imp.) multam quærimoniam, misso nuncio, perferebat super Richardo, formidata uano timore, pro factis exponens: rogauitqꝫ, ut Ambianim ad colloquium aduocatum, secum abduceret. Paruit ille precanti sorori: & Richardum euocauit. Nec dubitauit occurrere. Eeunti autem, obuij fuere duo milites insidiarum conscij: quorum alter Richardum interpellās: Quo inquit abis Dux illustrissime? Ille se occurrere Brunoni Archiepiscopo, respondit. Tum miles: Adhuc inquit, in manu tua est: Dux sis Normanniæ; aut Opilio sub grauibus dominis. Cui Dux.

Insidiæ primæ.

Vnde

Vnde inquit estis? Referunt illi. Hoc ad te non pertinet: tibi uenimus militare. Ille susceptos in sodalitium, remunerauit. Conuersoq; itinere, repedauit, illuso Brunone. Nec tamē quieuêre aduersarij. Nam Regem Franciæ Lotharium instimulant: ut euocatum Ducem, illis exponat ad prædam. Mittit Rex ad Ducem, qui diceret. Non esse Regni commodo, dissensionem uigere in corpore: operęprecium uideri, conciliare amicitiam: recognosci Regem à Duce dominū: illum etiam ab Rege suis honoribus munerandum. Ea esse quæ foueant amicitiam: quæ hostes terreant, exhilarent amicos. Proinde occurrat loco constituto: ut mutuo fruantur super omnibus colloquio. Credidit Dux: & expedita suorum manu non contemnenda, Regi occurrit ad ripam Heluæ fluuij. Tendebat Rex in altera ripa, comitatior quàm putabatur. Excogitato negocio, Dux præmisit in castra Regis, qui scrutarentur, quid rerum pararetur. Illi hostilia omnia comperêre: Adesse Balduinum Flandriæ, Theobaldum Carnoti, & Aufridum Andegauensem Comites, Richardo infensissimos. Protinus quæ uiderant, Duci suo renunciant. Ille concitus transito per uada flumine, parabat abire. Sequuntur inimici: & ubi hostilia tentauêre, conuersus in eos, pugna repulit: saluusq; Rothomagum redijt. Iam patuêre animi cunctarum in Ducem. Rex ergò non dolis, sed armis agendum ratus: ex omni Francia, atq; Burgundia ualidum contrahit exercitum: & imparatam ciuitatem Ebroicam, nihil tale metuentem, obsidet: ac breui capit: regressusq; cum exercitu, Theobaldum uicinæ regioni præficit.

Insidiæ secundæ.

Vincit Richardus.

¶ Theobaldum Carnoti Comitem, Richardus deuincit & fugat: Dani auxilia locantes, Comitatum, & Prouinciam Regiam uastant & prædantur. Caput. xiij.

INTERIM Richardus armata suorum quanta potuit fortissima manu: Carnotensem Comitatum, unde omnia illi orta sunt mala, ferro & igne populatur: uicem reddēs Theobaldo. Ille interea maioribus copijs adunatis, castra fixit apud uillā Hermentrudis. Hoc sciens Richardus, nocturno itinere pertendit ad hostes: inminens imparatis. Multos occidit: reliquos in fugam reijcit. Theobaldus per latibula uix redijt cum paucis Carnotum. Vbi illum similis fortuna excepit. Nam filius excessit: & urbs breui conflagrauit: debito perfidiæ præmio. Cùm autem totius se Gallicæ gentis odio laborare Richardus comperisset: secum expendit quid faceret. arbitratus: quòd res sua nō diu consistere posset: quem omnes uicini pertinacibus & conspiratis odijs insectarentur. Igitur legatione missa ad Daniæ Regem (quem tunc arbitror fuisse uel Haraldum, uel Suenonem filium) docuit, quo in periculo ageret. Diuitem Franciam prędis

expositam ostendit, ut implicatos externis bellis à se diuerteret conspirantes. Nec diu opus erat precibus insistere. Facilè prouocantur ad prædam rapinis assueti. Necdum etiam Dania tota Christo crediderat: quàmuis ab aliquot seculis sancti Prędicatores ibi desudātes, multos ad Christum conuerterant. Sed in barbara natione maior diu permansit numerus perfidorum. Aduecti igitur Dani magna classe, Sequanam inuehuntur. Ad Giluodi fossam quę dicitur perueniunt. Ibi communita classe, deputatisq; custodibus: reliqua multitudo ad prædandum egreditur. Vastatur imprimis Carnotensis Comitatus. Inde Regiæ quoq; ditionis Prouincia aditur. Mactantur obuij. Pręda abigitur: & quicquid uel in cibum, uel ad augendam suppellectilem prædatoribus non placebat: leui autoratum precio, Normannis uenale exponitur.

¶ Pace firmata, Theobaldus, Richardo Ebroicam urbem reddit. Multi ex Danis Christum assumunt, reliquis ad prædam reuersis. Caput. xiiij.

EA TEMPESTATE Landuni Pontificū erat conuentus Synodalis. Inter alia sermo suboritur, de uastitate, quam recēs infidelium Danorum turma peregisset. Res omnis in Richardum refunditur. Mirantur: Christianum Ducem, patre natum religioso, tantis fecisse malis exordium. Deniq; confisi de uiri illustris constāti uirtute: Carnotensem mittunt Pontificem: qui commoneat Ducem malorum quę patrata sunt: doceatq; periculū suum. quòd Deo omnium iudici, redditurus sit rationem de malis, quæ acciderant. Simul oret: quoniam infidelem Christo populū ille uocauit, idem ipse etiam abire præcipiat. Pontifex susceptam Prouinciam diligenter executus est. Auditq; à Duce: Inuitum se ad eam rem compulsum. quòd sine caussa omnium odio premeretur. Ablatam sibi ciuitatem Ebroicam: uastatam Prouinciā. Omnia ex Rege nata, atq; incentore Theobaldo pendere. Se pacis ęquis conditionibus facilè pacari. Pontifex audito Ducis responso, rem refert in Concilium. Visum est: Regem interpellandum. Ad quem reddita ratione, Conuentus de pace indicitur. Simul etiam obliquo uisu, in Theobaldū malorū autòrem respicitur. Id ubi ille comperit, in se rem omnem recidere: præuenire curauit. Nam amicis intermissis, ad Richardi colloquiū pertingit. Purgat suspicionem. Ad pacem offert, quam tenebat ciuitatem Ebroicam: Deniq; cæteris rebus ad nutū Ducis satisfacit. Compositis ita rebus, ad Conuentū Regni decretum, pacandis qui aduenerant Danis, utriq; festinant. Ibi regio apparatu Dux Regem excipit Lothariū, conuiuio opiparè præparato. Inde ubi ad caussam peruenere agendam: cùm multa utrinq; uerba

Theobaldus cū Duce conuenit.

uerba effusa forent: de pacis conditionibus inter Regē & Ducem conuenit. Dani qui aduenerant, pro magna parte Christi fidē accipiunt: Inter Normannos se collocant. Reliqui ad prædā in Hispanijs faciendam enauigarunt. Qua tempestate Emma, Richardi uxore defuncta: secundam ex Nobili Danorū genere Gunnorā Ducit. Ex qua multiplicem prolē accæpit, Robertū, & Richardū filios, cum Malgerio, ac duobus alijs. Filias uerò Emmā, Eldrado Anglorū Regi nuptam: ex qua ille Eduardū filiū sustulit. Secundā Hadeuuigē, Britannorū Comiti Gotfrido despōsauit. Vnde Alanus, atq; Eudo Duces ꝓuenêre. Tertia Matildis, Odoni Comiti denupsit, cuius postea erit memoria. Proles Richardi.

¶ Richardi pietas, iusticia & senium narratur. Filium Richardum successorem post se Ducatus instituí curat. Caput. xv.

TVM ad religionē uersus Dux, templa instaurauit: Monasteria construxit. Rothomagi quidem in honorē Diui Petri, & in monte sub patrocinio S. Michaelis Archangeli. Quo tempore Hugo Rothomagē. Archiepiscopus defecit: Robertusq; Richardi filius sufficitur. Sed cùm Lotharius Rex prole deficeret: succedit in Regnum Hugo filius magni Hugonis Parisiorum Comitis, Richardi affinis. Nam sororem illius Richardus primā, ut diximus, coniugē habebat. Cui Regi cùm multa hinc atq; inde bella consurgerent: primùm in Arnulphū Flandriæ Comitem Rex concitatur: eiq; aufert Atrebatum. Sed Arnulphus rebus suis diffisus, ad Richardū Ducem cōuolauit: eiq; se submisit, ut illo interuentore Regi cōciliaretur. Nec solam inde pacem, uerùmetiam ablatarum rerum restitutionē, illo interueniente promeruit. Richardo longæuam Deus uitam permisit. Nam eo superstite moritur Rex Hugo: eiq; Robertus filius in Regno surrogatur. Richardus autem nihil omisit eorum, quę ad summam pietatem pertinebant. In Deum religiosus, in homines erat pius & iustus. Æquus in omnes. Corpore eleganti, promissa barba, capillo crispo. Animo sereno, Cunctis uenerabilis, pauperes patrē, Religiosi patronum: Omnes Principem in eo uenerabantur. Sed omnium mortalium rerum breuis est exitus. Cùm ad senectutem bonam peruenisset: corpore se sensit destitui: & finem rerum adesse existimans: fratrem, quem habebat uterinum, illi semper unanimem, his uerbis solum aggreditur. Vides amantissimē frater, rebus peractis, uesperum mihi uitæ ingruere: quid tibi uidetur? Quem rebus præficimus post fata? Volebat illius animum pertentare: si ad gubernacula ipse niteretur. Sed uir modestissimus, lachrymas dedit. Inde subijciens, Longiorem tibi uitam omnes imprecamur, idq; Deū uelle, etiam atq; etiā poscimus.

Richardus Dux. II.

Hugo Franciæ Rex.

Richardi uirtutes.

Sed si quid tibi acciderit: habent tui filiū ex te primogenitum Richardū: cui omnes benè uolumus, atque speramus. Iussit deinde ad se Proceres introire. Quibus tremula uix uoce ait. Cernitis commilitones, qua ætate, quóue sim confectus morbo. Ventum est ad capulum. Habetis pro me filium æquiuocum Richardum: cui quæso fidem, quam mihi debetis, implestisque, post me constanter impleatis. Si quid unquã uobis placitũ peregi: id memori mente tenentes, filio persoluite. Si uerò, ut fert multa mortalis infirmitas, perperã in quenquã cõmisi: id quæso per cõmunis conditoris amorẽ, roganti remittite. Cecidere cũctis qui audiêre lachrymæ: nec erat qui facilè uerbũ roganti responderet. Ita fletus oĩum fauces occupabat. Ille moriẽs, animã Christo reddidit: apud Fiscanũ, religioso patri nihilo minor filius, cõtumulatus: post Nongẽtos. 96. cùm in Rom. Imperio Otto tertius, patri, auoque consederet.

¶ Richardus Dux patri succedens, tumultum Rusticũ pulchrè sedat. Vuilhelmum fratrem insurgentem, carceribus arcens, tandem in gratiam recipit. Caput. xvi.

Richardus Dux I.

RICHARDVS eius nominis Secundus, patri filius in Ducatu successit, nulla in re degenerãs à bono parente, adolescens docilis, iuuenis strenuus, uir acerrimus: pace, belloque spectandus. Cui ob summam laudem florescenti, nihil quisquàm potuit obijcere. Nec erat quod in eo desyderaretur. Rusticũ uulgus per agros pace longæua cæpit, ut solet, intumescere: suoque iuri, fluminum, & nemorum saltus arrogare, nihil inde militari generi dependere constituens. Crebra egere conciliabula, multos habuere conuẽtus. Et ubi Coniuratio cõstitit è uicino, placuit in mediterraneos & longinquos, similis fortunæ homines rem propagare. Sensit Dux optimus Conspirationem, & Rodulphum quendam ex suis Comitem, cum expedita suorum manu, iussit inualescentem Coniurationem, prius quàm robur acciperet, disturbare. Ille comprensos qui excurrebant nuncios ad cæteros commouendos, manibus pedibusque truncatis, ita remisit ad consocios: ut eorum exemplo deterriti, ponerent superbientes animos, redirent ad colendos agros, & iustos dominos, iustis persolutis pensionibus, agnoscerent. Vbicunque cognouerat esse Conuentus, adfuit: Colloquia disturbauit, & prauam conspirationem, paucorum pœna cohibuit. Erat Richardo frater consanguineus Vuilhelmus, Comes Ocetensis, hic erectus in Ducem, cæpit proteruiente animo rebellionem ostendere. Monitus à fratre crebris nuncijs, monita contempsit, & in pertinacia permansit. Mittitur Rodulphus Ducalis Præfectus. Qui collata manu, Vuilhelmum capit, Rothomagum perducit, detrudit in carcerem, quinquennio toto macerandum.

Coniuratio rustica. Bauren krieg. Anno 25. ætatis nostræ.

Interea

Interea Vuilhelmi milites in contumacia perdurauêre. Cùm autem iam procurrentibus annis, ſegnior uincti foret cuſtodia: obſeruauêre nonnulli ex capti Comitis fidelibus, occaſionem gerendæ rei: & immiſſo fune, audaciam dedere capto, ſeſe ſublimi è feneſtra demittẽdi. Proſperatur cœptũ. Demiſſus, uepribus per diẽ latuit. Nam undiq; canibus uenabantur amiſſum. Noctu iter continuauit. Nec tamẽ longius abire potuit, fratris ubiq; obſeruantiam in populo ueritus: quòd nuſquàm ulli ſe prodere auderet. Cùm multos dies in hoc errore contereret: uidit fratrẽ in uenatione propinqua diſcurrere, animoq; motus, illum adit. Genibus prouoluitur, errati ueniam depoſcens: ſatis ſe pœnarũ expendiſſe teſtatus. Vbi fratri tamẽ placeat, ad pœnas rediturum: dummodo gratiã & ueniã mereatur. Motus Richardus quoq;, genibus prouolutũ attollit, ſuſcępitq; in amplexus, omnimodã illi ueniam concedens, & exinde morigerũ ad omnia fratrem expertus eſt.

¶ Anglos, Richardus Normannos infeſtantes: memorabili ſtrage cædit, & profligat. Caput. xvij.

IS VVILHELMVS filios reliquit ex nobiliſsima, quam ei frater deſponderat coniuge, Robertum in Comitatu ſucceſſorẽ, Vuilhelmum Sueſsionenſem Comitem, & Hugonem Epiſcopũ Luxonienſem. Inceſſerat tum nonnihil diſsidij inter Richardum Ducem, & Etolredum Angliæ Regem, ſororium ſuũ. Quod ad aperta bella mox peruenit. Rex armata claſſe, milites impoſuit, quot ſufficere oppugnandę, uaſtandęq; Normanniæ putaret. Mandato illis impoſito, ne cui parcerẽt. Solam S. Michaelis baſilicam in monte excipiens, reliqua omnia permiſit in prædam. *Angliæ Regis mãdata.* Si qua ſors illis Ducem in prælio obijceret, ſoli impendio inſtarent: ut in Regis manus perueniat. His mãdatis Angli profecti, Normanniæ littora petierunt. Exponũt milites, graſſabundi incedunt, omnia peruaſtantes. Comes Conſtantinenſis omnium ſuorum militum manũ, cùm ruſticis perarmabat. Palantes ad prædam excæptos obtruncat, *Cæduntur Angli.* latæq; cædem in omnes committit, ut pauci ſupereſſent, qui nauium cuſtodibus irent nuncij, quippè ubi non iuſta acie pugnatum eſt, ſed diſperſis ad prædam Anglis, cum armatis undiq; Comes occurrit, ac uicit. Cohors claſsis cuſtodiæ relicta, ubi audiuit ſtragem ſuorum, armamenta tribus nauibus importabat, eaſq; communiens, procul littore abſiſtit. Et ubi uentus permiſit, triſtes ex multis pauci redierunt. Rex audita ſorte ſuorum, mœrebat, fortunã accuſans. At in reliquum quietior erat in Richardum. Cuius uel una parte Prouinciæ Regius exercitus contuſus erat, & ad internecionem cęſus.

¶ Adelredi Angliæ Regis, in Danicam iuuentutem crudelitas, Eiusdem item duplex ultio. Caput. xviij.

GAVFRIDVS erat Britanniæ Dux, qui Richardi rebus undiq; succrescentibus, ad eius ineundam affinitatem, miro ferebatur affectu. Quamuis enim Britania ab initio Normannis, ut diximus, subderetur: cùm tamē Duces bellis implicarentur cum Rege: Britones iuga subduxerāt: & in libertatem, paremq; Normannis gloriam se reposuêre. Gaufridus quod ualdè cupiebat, non dissimulanter habuit. Nam expedita suorū manu, splendore præcipuo Richardū adibat. Nec negligentius ab illo excipitur: magno itidem honoratus apparatu. Affinitatem quærit: Hadeuuigā Ducis germanam coniugem expetit. Nec diu cunctatus Richardus, annuit. Nuptias de more Principū concelebrant: omnibus ad summam gloriam splendentibus apparatu exquisito: muneribus inuicem datis, firmatisq; in perpetuū fœderibus. Gaufridus in suam Britanniam lætus cum coniuge regreditur. Ex qua duos sustulit filios, Alanum, atq; Eudonem, ditionis suæ successores. Per quæ tempora Adelredus Angliæ Rex in sæuitiam uersus, magnam Danorū iuuentutem, quæ ductis uxoribus ibi consederant, cædi iussit. Cùm ibi non parua Nobilitas, & antiquorum stirps Regum perduraret: quibus Anglia diu seruierat. Sed tū Rex odio gentis incitus, omnem sine discrimine ætatem & sexum iubebat extingui. Cerneres matrum de gremijs rapi paruulos, terræ illisos: matres in luctu gladijs perfossas: senes, uiros, iuuenes, uno pariter exitu trucidatos. Eam rem cùm Suenoni Danorū Regi qui elabebātur nunciarent: uindicem ille classem comparauit: magno exercitu instructus, Angliam petiturus. Pansis uelis classis mare transit: Angliam attigit. Et ad littora tutis stationibus classe relicta, paucis nauibus accæptis, Normanniam adit: Richardum compellat. Commonefacit communis sanguinis, ac patriæ. Fœdera cum illo sancit perpetuò duratura inter Daniæ Reges, Normāniæq; Principes. Quibus peractis, redit ad exercitū. Verùm quod non suppetias ad præsens deposceret: affinitatis iure, quæ Anglo erat, Normannoq;, supersedebat. Daniæ Rex copias exponit, instructo agmine incedit. Cui Angliæ Rex aciem opponere non audet. Eboracum obsidet, & capit. Cantuarios in deditionem accipit. Vltra progrediens, ferro et igne non ad pacem obuios uastat. Ad Temesam fluuiū perueniens, Londonijs exercitum applicat. Vrbs egregia, defensioni facilis, si Regem amaret. Sed ubi & illa uictori cędit, Rex Adelredus rebus diffisus, cum uxore & liberis naues ingreditur, Normanniā petit. A sororio Duce perbenignè exceptus. Apud quem, omnē deinceps ætatem Rothomagi peregit.

Nuptiæ Britanniæ Regis, cū filia Richardi.

Crudele factum Regis Anglorū.

Sueno Angliam superat.

git. Danis de Angliæ Regno pro arbitrio constituentibus; intra paucos dies Sueno extremũ in Anglia diem obijt. Corpus reuectum in Daniam, patrio sepulchro tumulatur. Kanutus autem filius patre nõ indignus, uir impiger, patris locũ impleuit in Anglia. Olauum Noruagiæ, & alium Olauum Suetiæ Reges in auxilium uocat: Angliam defensurus. Nam Adelredus Rex, cùm audisset Suenonem fato functum: accæpta uxore, in Angliam redijt. Filios autem apud auunculũ reliquit, & amicorum ope, quos illi reliquerat, reponitur in Regnum. Kanutus autem Daniæ Rex, ualida suorũ manu contracta, auctus est copijs, duorum ut diximus Regum: Angliam inuadit; ditionem primam reposcit. Negatam, gladio uindicare conatur. Occurrũt Angli, pro Rege suo certaturi. Cruenta pugna conseritur. Diu stabat anceps uictoria: Anglis pro salute, Danis pro gloria certantibus. Sed cæsa tum Anglorum innumera multitudine, uictoria cessit Kanuto. Adelredus se Londonijs continet, ibiq; passus est se obsideri. Impigrè Dani oppugnant: Angli tuentur. Inter quæ Adelredus supremum egit diem. Kanutus autem post longam obsidionem urbe potitus, Reginam Emmã Richardi Normanni sororem, à suis magno auro redemptam, duxit coniugem. Ex qua sustulit filium Herdeknutum in Dania successorem: & filiam Gunildem: quæ Henrico nupsit Romanorum Imperatori eius nominis tertio, Conradi filio. Kanutus autem Angliæ Regnum, Daniæ coniunxit: duobus perinde Regnis imperans. Quam rem & si supra, ex Danorum Annalibus attigerimus: libuit tamen repetere ex narratione Gallorum, ut in quo discrepent utriusquè gentis traditiones, liquidò perspiciatur. Sed ex digressione ad Normannos nostros reuertamur.

Kanutus Anglos uincit.

Adelredi mors.

Daniæ lib. 4. cap. 14.

¶ Odo Comes Carnotensis, ab Richardo uincitur, Britannos Noruagij & Sueci inuadunt & deprędantur. Robertus Franciæ Rex illos concordat. Caput. xix.

ODO Carnotensis Comes, alterã Richardi Duxit sororem: & dotis nomine arcẽ accæpit Dorcasinã pro dimidia. Ea mulier cùm sine prole decederet: Dux uerò dotẽ reposceret, & ille negaret: conflatũ inde bellũ enascitur. Richardus Britonũ, atq; suorũ manu Normannorũ, alio in loco arcẽ confirmauit Tegalẽsem, quę infructuosam facere uidebatur Dorcasinã. Eãq; satis firmo cõmunitã præsidio dimisit, remissis in sua quęq; cõmilitonibus: Odo uocatis aliunde armis, cũ Vualerãno Meldẽsi, et Hugone Cenomanẽsi Comitibus, nouã arcẽ oppugnare propat. Egressi Normãni, manus cõserũt obsidẽtibus, grauiq; cæde in illos pacta, reliquos ad fugã cõpellũt: secutiq;, fugiẽtes aut capiũt, aut perimũt, Hugo ipse p latebras errauit:

Vincitur Odo ab Richardo.

& ubi sine dumis agri erant transeundi: detractis armis, & in arenam reconditis: crates ouilium, quæ sparsæ per agros iacebant, trahens: pastoris imagine fallebat insequentes. Ita uix manibus hostium euitatis, ad sua nudus peruenit. Sed cùm Odo minus quiesceret: auctis undecunque armis, cõciliatisque uicinis Principibus: quos omnes in Richardum concitauit: ille inuitus cogitur ad externa recurrere auxilia: missis nuncijs in Noruagiam ad Olauum, & in Suetiam ad Iacobum, arma petijt auxiliaria. Excæpti magnificè nuncij, remittuntur spe pleni. Nec enim erat ferox populus, qui necdum omnis Christi sacramenta percæpit, ad prædam inuitandus. Protinus magna manu armata, instructaque classe, adnauigant duorum Regum auxilia. Et Britanniam primùm appulsi; siue id uentorum impetus cõegit, siue cum Odone & illa gens tum senserit: littora conscendunt: populabundi incedunt. Incolæ aduersus paganicam manum adunantur: excipere parati præ-

Stratagema. lio uenientes. Sed aduenæ dolis institere. Nam per noctẽ effossis scrobibus, supernè texerunt: ut inuecti caperentur. Nec deerat successus. Quippè irritati à procurrentibus hostibus Britones: agmine facto, &

Cæduntur Britanni. ipsi irruerunt in hostes: sed prius quàm peruenirent, decipulas incidunt. Ibi ab imminentibus hostibus cæduntur, capiunturque. Illi præda onusti, redeunt in naues, Sequanam expetentes. Quam ingressi, sursum ducentes, perueniunt Rothomagum. A Richardo hospitaliter excæpti, ac munerati sunt. Interea Rex Franciæ Robertus, audiens Britanniæ ab infidelibus uastitatem: nec ignorans, quòd uocante Richardo adnauigarint: euocatos dissidentes Richardum, atque Odonem æquatis rebus reddidit concordes. Veritus: ne infideles dulcedine prædæ illecti, latius in Regno grassarentur. Ita Odoni Arx prima remansit: noua uerò Richardo, cum aliquanta parte adauctę ditionis. Richardus ad ductores auxiliorum reuertitur: lætos cùm illis per conuiuia de more gentis, dies agit. Interim Olauus Christi religione delectatus, instante Rothomagensi Archiepiscopo Roberto, sacrum baptisma expetiuit: & tantum in ea profecit, ut in gente sua disseminari præcipiens: ad extremum Christi martyr efficeretur: Trondennis in Regno suo sepultus.

¶ Simultas inter Gaufridum & Richardum sororios oritur. Ille peregrino itinere moritur: hic Regis Franciæ iussu, Odonem ab insultibus compescit. Caput. xx.

RICHARDVS uxorem habuit Gaufridi Ducis Britanniæ germanam: cùm ille uicissim Richardi teneret. Qua affinitate non obstante, interuenit simultas: quæ charissimos sæpè fratres dissigit: præcipuè cùm de Regno contenditur: ut pateretur.

Richardus.

Richardus, uaſtari ab auxilijs ſuis Britanniam. Sed ex hac ſua coniuge Richardus filios ſuſtulit; Richardum, Robertũ, Vuilhelmum: inter quos Vuilhelmus in adoleſcentia, monachalem apud Fiſcannum accæpit ueſtem. Filias quoq; tres. Quarũ prima Raynaldo Britonum Comiti Adelia nupſit: ex qua Vuilhelmum, atq; Guidonem procreauit. Altera Balduino Flandriæ Comiti. Tertia iam adulta, in uirginitate deceſsit. Porro Gaufridus Brito, deuotionis gratia Romam petens: filios Alanum, atq; Eudonem, ſub tutela Richardi reliquit. Ipſe longa circuitione feſſus, defecit in uia. Per quę tempora Meldunenſis Comes, Roberti Regis curiam ſecutus: oppidum ſuum, cum Arce cuiuſdam proditione amiſit: qui Odoni eam ipſam permiſit. Rex famulantis ſibi Comitis iniuriam non diſsimulans, iubebat, ut Odo redderet aliena fraude occupata, alieni iuris, Arcem cum oppido. Non paret ille: animatus munimentis loci fortiſsimis. quòd Sequana flumine ambiretur. Rex euocato Richardo, rem exponit. Iniungit munus: ut contumaciam Odonis, armis inflectat. Non impiger ille, Regijs iuſsionibus obſequitur. Exercitum cõtrahit: obſidet oppidum. Oppugnans, capit cum Arce. Proditorem captum, agit in crucem; & in manus Regias accæpta conſignat.

¶ Burgundiæ Ducatum, Richardus coronę Franciæ ui ſubijcit, Raynaldum generum uinculis eximens: Tandem fatis cædit. Caput.xxi.

INTEREA Henricus Burgundionum Dux, ſine hærede moritur: Ducatusq; Coronæ cõſolidatur. Sed Burgundi Landricum Niuernenſem Comitem euocant: ut occupato Ducatu, Regi ſe opponat. Ille ingreſſus Antiſiodorum, gentẽ conatur tueri: Ducatum præmio ſperans accipere. Rex primam in Richardo, ac militum eius robore fiduciam conſtituens, illum euocauit. Nec cunctanter uenit cum expedito exercitu. Obſidet Antiſiodorũ; nec ceſſat oppugnare, donec accæptis obſidibus, Landricum futurum in Regis poteſtate rem perageret. Cæteram quoq; prouinciam uaſtans, captis Arcibus, & exuſtis oppidis, Regi parere cõegit. Rex Ducatũ Roberto filio permiſit. Erat gener illius Raynaldus Burgundio, trans Saõnã Comes, qui orta ſimultate cum Hugone Cabilonenſi Comite, prælio concurrit hoſti. Capitur & in carcerẽ trahitur Raynaldus. Richardus miſsis Oratoribus, Hugonem orat, ut æquis conditionibus generum dimittat. Ille contempta legatione, etiam uincula grauat, uehementius iubet aſſeruari. ut ſe facile contemptum ab illo Dux intelligeret. Sed ille & generi iniuriam, & ſui contemptum uindicaturus: Richardum filium, iam ętate adultum, cum expedita, ualidiſsimaq; manu mittit in

Domatur Burgũdia.

hostem. Nec degener ille, patris imperiū peragit. Primā Hugonis arcem cum oppido cingit: & oppugnat. At quia munitissima, diu se incolæ sunt tutati. Ad extremū capitur: & solo æquatur. Sic exasperati Normanni, in Cabilonem transeunt. Cùm aūt longè se imparem Normannicis cerneret uiribus Hugo: interpositis amicis, pacem postulat. Raynaldum liberū facit: & ad placita senioris Richardi, se Rothomagi spondet adfuturum fide spondet: dictoq; auditurū. Hęc primordia adolescentis fuère Richardi. Pater autem cùm omni floreret rerum gestarū gloria: ingentiq; suorū amore teneretur: æquus in omnes: nihil prætermisit, quod ad optimi Principis, Christiani Ducis curam pertineret. Pauperum, religiosorum, & omniū Ecclesiasticorum præcipuam gerens sollicitudinē. Iam autem illi rerum Arbiter Deus, ad meliora transitum præparabat. Correptus ęgritudine corporis, cùm instare uicinam mortē persentiret: euocabat Proceres: filio iam astanti Ducatum permisit Richardo primogenito: Cunctis approbātibus, & cum lachrymis adstipulātibus, quæ ille decreuerat. Roberto fratri, Oximēsem Comitatū permitti iubet: unde illi seniori, de more militaret, atq; pareret. Quibus rebus ex sententia compositis: in Deum conuersus, spiritum reddit apud Fiscannum. Anno Christianę salutis Millesimo uicesimo sexto.

¶ Richardus Dux. III. fratre reconciliato rebelli, paucis post diem claudit. Caput. xxij.

Richardus Dux. III.

RICHARDVS tertius, patri atq; auo æquiuocus, in ditione Normanniæ succesit: iuuenis optimus, uir melior futurus, si fatis permitteretur. Nam & armis strennuus, & iusticia in omnes erat præcipuus. Tū uerò Christi religione feruens, patrias uirtutes per omnia representabat. Sed non potuit tanta indole superare inuidiam, quæ magnarum rerum semper solet esse comes indiuidua. Erant qui inter fratres pessimo more seminarēt discordiam. Robertus ætate minor, cœpit in fratrē erigere ceruicem: mandatis eius reluctans, quòd pari genitus nobilitate, unis parentibus, ęquis per omnia iuribus uolebat æquari germano. Indignū ratus, eius subesse imperio, cui se rerum arbiter Deus, & fortuna cōæquasset. Igitur contumaci animo reluctatur germano; maioremq; in modū progressu dierum excreuit contumacia. Non tulit Richardus fratris superbiā: sciens se Ducem, fratri iustè imperare. Cùm non ille fratrem parem sibi imperio admitteret: nec iste ferre uellet priorem, simultas ad arma plus quàm ciuilia prosilijt. Richardus eductis copijs, fratris Arcē cingit, obsidione oppugnans sęuerissimè. Primo quidèm tempore fretus loci munitione, contempsit obsidionē, at cùm Richardus nihil intermitteret,

mitteret: acriusq́ in diem oppugnaret obſeſſum: ultimā neceſsitatem præuenire Robertus contendens: recordatus eſt fratrem eſſe qui obſi det: miſsis inde nuncijs, imperata ſe ſpondet facturum. Nec difficile paſſus placari fratri Richardus: abducto exercitu, reliquū ętatis quod in ſe fuit, egit pacificè cum germano. Vix tamen peracto biennio, inci dit Richardus in aduerſam ualetudinē, cum nonnullis ſuorum aſtan- tium. Quæ res ſuſpicionem ſumpti ueneni prębuit. Nec erat frater im munis ab ea ſuſpicione. quòd nimio plus aſpirare ad Ducatum crede- retur. Richardus autem rebus ſuis Chriſtiano ritu compoſitis, in fide & religione præcipuus, emigrauit in prima iuuenta. Anno Chriſti Ann.1018. poſt Mille uiceſimooctauo.

¶ Robertus Dux ætate ſuccreſcente mitior factus, ab exilio Rothomagen. Archiepiſcopū reuocat. Contumaces Vuil helmū & Hugonē Comites fortiter arcet. Cap.xxiij.

ROBERTVS fratri in Ducatu Normannię ſuccedit: Robertus & quam initio fratri germano contumaciā oſtēdit, per- Dux.I. ſeueranter in Archipręſule Rothomagēſi declarauit, Roberto patruo ſuo. A quo depoſcens nonnihil, quod ille præſtare uel nō potuit, uel non debuit: grauiter, indignatur. Et cùm non aliter putaret, quàm ui agendum: contractis armis, obſidionem parauit Ebroicę urbis: in qua Pontifex manſitabat. Oppugnat urbem. Ciues defendunt. At miſera- tus Archiepiſcopus labores pro ſe ciuium: ſimul indignum reputans, ſe fundendo ſanguini occaſionem præſtare: intermiſsis ad Robertum Ducem nuncijs, abiturum ſe (ſi pateretur) in exilium: tantùm publica interpoſita fide ſineretur. Nō cunctanter Dux annuit: permiſſa Ponti fici poteſtate. Longius cum paucis abſcedit: apud Regē Francię que- ſtus iniuriam. Verùm Robertus Dux temporis intercapedine mode Conuerſio ſtior factus: indignationem quam concæperat, per morā digerens, fa- morum cti cœpit pænitere: quòd uirum optimum, & patriæ amantiſsimum, Ducis. nec ſanguine ſibi alienū: & quod ſuper omnia eſt, Deo deditiſsimum, abegiſſet. Miſsis ergò nuncijs: in ſua redire rogitabat. In reliquum ſe ęquis cum illo conditionibus uicturum. Redijt: & Robertus quod eſt pollicitus, magnificè impleuit. Nam mutatus in uirū alterum, omnem ad omnes prætendit manſuetudinem: pacemq́ temporum nactus, di uinæ cæpit intendere religioni. Quam Ducis modeſtiā nonnulli ma- lignè interpretati, putauêre ignauiam: uerſiq́ in eius contemptum, cœ perunt humanitatem eius laceſſere, & exaſperare. Inter quos præcipu us erat quidam Vuilhelmus, inter Proceres nō poſtremus. Quem in Ducem exacerbandum, prouexerat & morum lenitas, quam contem pſit: & arcis ſuæ munitio, quam inexpugnabilem ducebat. Acceſſerat

filiorum ferox adolescentia duorū: quos ad arma promptissimos habebat. His incitus stimulis, Duci audet rebellionem ostendere. Monitus, ut ad æqua descenderet: non attendit. Dux autē Robertus se contemni non passus: expediuit arma: copias contrahit. Educit ualidam manum, ad perdomandum contumacem. Ille munitioni fidens, se patitur obsideri. Nam impar longè fuit ad arma: ut obuiā prodiret miles Duci. Oppugnatur Arx ualida. Sed cùm non expugnaretur: facilè firmauit obsidionem: ut fame expugnaret, quem armis non poterat. Vbi audit, hoc modo ultum iri contumaciam suam: occurrit ex placito Principi suo nudis pedibus, sellam equestrem humeris baiulans. Nam is erat tum satisfactionis ritus subditorū. Placatur Dux. Admittit in gratiam precantem, ac pœnitentem. Conditionibus pacis reducit exercitum. Sed non diu perstitit coācta uoluntas. Cùm primum potuit, Vuilhelmus arma in Ducem reparauit: & contractis undiqꝫ auxilijs: filios Fulconem, atqꝫ Robertum, prædatum mittit in Normanniam. Obuiam illis Ducales Normanni prodeunt. Conferuntur manus. Cadunt multi. Inter quos Fulco maior Vuilhelmi filius. Robertus fuga uix elabitur. Magna pars militum cum Fulcone perimitur. Quibus rebus auditis: Vuilhelmus ut erat aduersa ualetudine, mœrore confectus, breui fecit uiuendi finē. Idem exitus Hugonē Rodulphi Comitis filium Baiocæ Arcis dominū habuit. Nam dum abiret milites è Francia contrahere: præueniēs eum Dux (quòd iam consilia eius comperta haberet) in deditionem accæpit arcem. Hugo autem intelligens clausum sibi reditum: postulauit per submissos: ut suorum se libertas sequendi permitteretur. Facilè impetrauit. Et abiens in exilium, solo conatu perdidit rerum suarum ditionem.

Vuilhelmus Duci rebellis.

Hugo rebellis.

¶ Rebellem Comitis Flandriæ filium, Robertus Dux patri reconciliat. Nobiles Franciæ, Alanū quoqꝫ Britanniæ Comitem, obedientes reducit. Caput. xxiiij.

BALDVINVS Flandrensium Comes, affinitate Regia domum suā illustrauit. Nam filio æquiuoco Balduino, Roberti Regis Franciæ filiam accæpit coniugem. Adolescens Regalibus nuptijs intumescens, erexit cornua in patrem: eumqꝫ Procerum auxilio & consilio, eiecit dominatione. Pater eiectus, confugit ad Robertum Normanniæ Ducem, eius opem implorans in superbientem filium. Nam malignis suorum consilijs, parentem insequeretur. Robertus impietatem detestatus, perornat exercitum: Ducit in Flandriam. Obuia quæqꝫ deijcit. Nec erat, qui ei opponere auderet aciem ad pugnam. Itaqꝫ uictorē exercitū circumducens, facilè cōegit Balduinum filiū, patris iniuriā diluere. Ille missis ad Robertū nūcijs, orabat: ut se

Filius patrē eijcit Comitatu.

ut se pacis sequestrum faceret: habiturus in manu sua omnem contro
uersiam. Annisus ergò Robertus, patri filiũ æquis conditionibus con
ciliauit: peregitq́, ut in reliquũ tempus pacificè ageret. Quo ex senten
tia patrato, reduxit exercitũ. Per quę tempora mortuo Roberto Fran
cię Rege, Henricus illi filius succedit. Hic nouercã passus est Constan
tiam: cuius, ut fit, nouercali odio penè Regno pulsus erat: si non illum
Dux Normanniæ Robertus tueretur. Nam mulier cum Regni Pro-
ceribus conspirans: Regnum transferre uoluit in Robertum Burgun
dię Ducem, æquè Regis filiũ, omnesq́ Nobiles Constantia, lateri Rę
gis curauit detrahere. Rex persentiẽs quid ageretur, primum ac ma-
ximum refugiũ constituit in Roberto Normanniæ Duce, solis duodẽ
cim suorum comitatus, illum in Fiscanno conuenit, per quicquid san-
ctum est recogitans, ut ab iniurijs, & fœmineo furore illum tuere-
tur. Robertus rem intelligens, simul cernens, quam debeat Coronæ
fidem: consolatur Regem, facturum se spondens, quicquid uiribus su-
is eniti poterit. Regem deinde armis, equis, militibus perornans, solen
ni ac ualido apparatu remittit Comiti Corbulensi Malgerio: man-
dans, ut cum Rege procedat quantis posit armis ab illa parte perur-
gens rebelles: Se quoq́ de sua futurum, ut sentiat contumax Nobili-
tas, quid posit fidelis Normannus. Fecit quod monuit, armis undiq́
tonans. Atq́ modico tempore redegit in obedientiam Regis, quot- Rex Fran-
quot ante se in illum erexerant, nullo in reliquum mussitante. Brito- ciæ restitui-
num autem Comes Alanus, & si proximo sanguine Robertum con- tur Regno.
tingeret: audet tamen retrahere quam Duci debuit obedientiam. Et
cùm monitus ad sana consilia non rediret; Dux ad limitem Britanni-
cæ ditionis super fluuium Arcem constraxit inexpugnabilem, ut in-
de fræna inijceret contumacibus. Ingressusq́ Prouinciam, ferro &
igni cuncta peruastat. Cunq́ reduxisset exercitum Robertus, iam A-
lanus Brito, qui præsenti non audebat se opponere exercitui, sequitur
abeuntem, uicinam depopulatus regionem. Sed diligentia militum,
quos limitum custodes Robertus constituerat, facile peractum est, ut
Alanum pœniteret uastationis. Nam obuiam progresi uastantibus
Britannis alios cæciderunt, alios turpi fuga uitam redimere compu-
lerunt.

¶ Robertus Angliam debellaturus, tempestatibus remo
ratur. Cum Alano interim Britanno pascitur. Ter-
ram sanctam inuisens, redit Niceam: atq́ inibi
spiritum Deo reddit. Caput. XXV.

IAM DVDVM in Normannia apud Richardum se
cundum exulabant nepotes eius, Angliæ Regis filij, honorificè apud

auunculum habiti. Quorum maior natu Eduardus, consobrinũ Robertum assiduis precibus fatigabat: ut se, & Alueređum fratrem Regno restitueret. Dux opportuna tempora obseruans: misit Oratores ad Kanutum Angliæ & Daniæ Regem: ut satiatus aliquando uindicta, quam exercuerit in Anglos: sineret legitimos hęredes in Regnum redire. Ille surda transiuit aure Legationem. Quippè Regno decedere, non leuis apud Reges causa censetur. Vbi nõ profuit Legatio: intentat arma. Extruit classem ualidam: instruit armis & militem, & classem. Omnibus iã paratis, mare ingreditur. At uentus nullo unquàm tempore tam diu contrarius: ut omnem penè commeatum expectantes, in portu consumerent. Ne tamen omnẽ perderet operã: parte classis inmissa, in uicinam ex latere Britanniam, ipse alia ex parte equitum magno numero inuadit regionem. Alanus uidens uastitatem terra, mariq; imminere, amborum consanguineum Rothomagensem Archiepiscopum medium interponit: ut pacis sit sequester. Ille non detrectans operam: Alanum perduxit in conspectum Ducis sub monte Sancti Michaelis: quo Rex classem in ancoris continebat. Ibi rebus ex sententia compositis, Alanum in fidem suscipit iam humiliatum, sacramenta renouantem. Reuocatur exercitus ex Britannia: & fidelis deinde Duci suo Alanus inclinabat. Accæpit per ea tempora Legationem Robertus, ex Kanuto Angliæ & Daniæ Rege: quòd iam malè fisus diuturnæ uitæ: exhibebat Adelredi filijs, dimidiam paterni Regni partem restituere. Sed non placuit præstita conditio. Cunq; audirent Kanutum ualetudinarium, expectandum rati sunt, si fortè absumeretur. Nam subinde melius agendum sibi reputabant. Interea Robertus Dux, quod diu animo concæperat, implendum putauit: præsertim pacatis per circumitum rebus, cùm omnia illi constarent ex sententia: Hierosolymam, quod diu cupierat, uisurus Christi sepulchrum petere constituit. Diu suorum fletibus auerti tentatus: ubi perstitit: paratis omnibus ad iter necessarijs, in suorum medio Procerum, filium illis Vuilhelmum commendabat. Et multis in societatem sacræ peregrinationis abeũtibus: suis ualedicto, iter inibat. Peruenitq; magno labore ad sancta loca: quibus perambulauerũt sacratissimi pedes Domini. Cuncta lachrymis intimę deuotionis uestigia Christi signabat. Et uoto ex sententia persoluto, iam repedauit. Reditq; in Niceam Græciæ urbem, magno suo periculo. quòd loca omnia tum, ut etiam nunc, perfidorum Mahumetis cultorum dominio tenerentur. Ibi crescente per singulos dies morbo: suorũ in manibus Comitum, Deo spiritum reddidit: Christo certa fide iam conregnante, quod labor iste deuotissimæ peregrinationis, cum anteacta uita suadet fideliter sperare.

Tempestas diuturna.

Britannos adit.

Mors Roberti Ducis. 1044.

re, Erat

re. Erat tũ Annus Christi post Millesimũ quadragesimumquartum.

¶ Vuilhelmus patri puer in Ducatu succedit: multis ob ætatem passim impetitus. Regis Franciæ milites cædun-tur. Cadit Engelramus: & Hugone Comite ca-pto, Arce montis superata. Caput. XXVI.

VVILHELMVS patri filius succedit admodũ puer: & ideo tutoribus indigens. Qui illi ex gente sua prouenerant: uiri quidem fortes & boni, sed quibus non ea fuit quæ solet esse legitimo Principi autoritas. Proceres aũt sub Principe puero, inexpugnabiles sibi parauêre munitiones. Memores: quòd sub Roberto patre nonnulli cesserint irato Principi, cum magno rerum suarum detrimento. Sed perfectis munitionibus, prima in se inuicem arma uerterunt: mutuis odijs confligentes, in proprium exterminiũ. Sæpè congressi: mutuis cecidere uulneribus. Aliquando uicti, cessere uictoribus. Terra deinde repleta est latrocinijs: impunè grassantibus improbis. quando non erat qui audaciæ se opponeret Princeps. Nec deerant, qui eam rem ad Regni commoda pertraherent. Arbitantes tempus esse: Normanniam, quæ olim armis extorta fuit Regibus: nunc armis repetere. Quòd Dux imbellis puer esset: & Proceres ipsi dissiderent. Quòd etiam pueri tutores paulatim sublati uiderentur. Nam & procurator, & pædagogus, & postremò defensor pueri interierant. Igitur Henricus Franciæ Rex, non ante quiescendum sibi indixit, quàm Tegulensis Normannorum arx deijceretur. Innotuit res Giliberto nobili uiro: quem fidum adhuc puer habebat. Is cùm commendatam ab Roberto Arcem asseruaret: accersitis commilitonibus, armis & commeatibus impleuit. Certus, in exitum sui seruare, quod in fide commendatum accæpisset. Obsidet Rex magna suorum, ac Normannorum Regi blandientium manu. Ille impigrè defendit. Tenuissetq; diutius: nisi mandatum à pueri tutoribus acciperet: ut cedęret Regi. Cessit inuitus: & Arx mox deijcitur: terræq; protinus cõæquatur. Inde Oximensem ingressus Rex ditionẽ, Argentonium Ducis uicũ incendit. Et quàmuis iam inter Regem, Ducariosq; conuenisset: nullo unquàm tempore, confractam Arcem renouari, idq; sacramento uallatum esset: Rex tamen breui rediens, Arcem pro se suscitat, munimentis roborat, commeatibus implet, & recedit. quasi omnia quæ placeant Regibus liceant. Cùm uideret autem quidam ex Normanniæ primoribus Curstenus, Oximensis præses, cuncta Regis arbitrio geri: accitis Regijs satellitibus, Arcem quoq; suam cui pręfuit, statuit communire. Sed Ducarij collecta militum manu, prçueniendum rati hominem, Arcem obsidẽt: cõpelluntq; dedêre. Pacti: quòd incolumis, cũ rebus & affectibus

Vuilhelmus Dux I.

Arx Tegulensis demolitur.

proficisceretur. Ille exulatum emigrans, Duci reliquit omnem ditionem suam. Erat Vuilhelmus quidam pueri consobrinus: quem pater eius Robertus, quòd de secundo natus esset Richardo, ex secũdo matrimonio, donarit Comitatu Tolagensi: is quoq; abusus pueri ætate, Arcem in summo monte firmauit: Duci rebellionem intentans. Sed Ducales contracto exercitu, montem ad opportuna descensus loca preoccupant: fortalicium erigunt, ut commeatum excluderent in summo uertice demoranti. Rex Henricus occasionẽ datã censet non contemnendam: Arcem usibus suis prospiciens profuturã, ab expugnatione uoluit obsidentes prohibere: ad S. Albinum castra metatus. Exierant ex Ducalibus nonnulli, qui Regios prouocarent ad pugnam. Illi exciti, sequuntur fugientes. Dum ad collatas insidias perueniunt: uertuntur fugientes, ut in frontem depugnent. Ibi Regij cæduntur: capiuntur: fugantur. Engelramus Abbatisuillę Comes cadit. Hugo cognomento Bardulphus, capitur. Rex immisso commeatu in castellũ, pro quo uenerat: mœstus de amissione militũ, repedabat. Vuilhelmus tamen breui cõactus, pacto Normannis dimittere castellum, abijt in exilium. Ita mitibus Normannorum seruiens, conuulsum deperijt.

Succumbũt Franci.

¶ Eduardi erga Anglos uictoria. Alueredi fratris illius emasculatio. Quo defuncto Eduardus solus Regno potitur. Caput. xxvij.

PER quos dies Kanutus Daniæ atq; Angliæ Rex, cum rebus excessisset humanis: sepultus (quod in Dania diximus) Rothomagi: quam urbẽ moriens oppugnabat: Haraldusq; filius eius nothus, Angliã occuparet: Eduardus Adelredi filius, hactenus in Normannia delitescens, armauit naues. xl. & in Angliam nauigans, Hauitonam applicuit. Expositis copijs, ascẽdit in mediterranea. Angli collecti, quòd iam pro Danis, Haraldo pręsente concurrũt. Fit acer congressus. Cadunt multi. Eduardus tamen uictor, cum præda concessit in naues: maiori manu, quod res ipsa poscebat, inde rediturus. Frater eius Aluered us diuiso agmine, portũ tenuit Vuisanti. Eo fortè consilio: ut in diuersa distracti Angli, minus occurrerẽt inuectis hinc atq; inde. Sed Dorobherniæ Comes, Aluered um perbenignè excæpit: patrium ditionis Regnum illi breui reddendũ spondet. Credidit Alueredus perfido. Qui dum in manibus Regnũ haberet: iuuenẽ cum copijs suis: milites quidèm alios distraxit uendens: alios peremit: ipsum cũ Nobilibus misit Londonias in manus Haraldi. Quo cùm peruenisset: Alueredum iussit emasculari: cæteros autem necari. Qui & ipse breui moritur. Sed neq; Haraldus diu superfuit. Succedens autem fratri Hardekanutus, eadem cum Eduardo Emma matrę natus:

Daniæ lib. 4. cap. 29.

Alueredi emasculatio.

euocatum

euocatum à Normannia uterinum fratrem Eduardū, parte illum Regni donauit. Post biennium autem Hardekanuto quoqꝫ moriente: Eduardus toti cœpit Regno dominari. Quæ idcircò hoc loco replicaui mus: ut quoniam iste Vuilhelmus, quem describimus, ad Angliæ coronam contendit: non ignoremus: Regum hac parte in Anglia successiones, & de iure simul Vuilhelmi innotescat. *Autoris excusatio.*

¶ In Ducem Vuilhelmum Normanni conspirant. Quos auxilio Henrici Franciæ Regis obedientes reddit: Baiocum recuperans. Caput. xxviij.

WILHELMVS autē Normanniæ Dux, iam rerum administrationem aggressus: Prudentum consilio cuncta gerebat. Quam rem pertęsi sunt, quibus per Ducis pueritiam, multa licuerunt. quòd cernerēt iam sibi fræna substringi. Coniurationem ineunt, autore Guidone, filio Raynaldi Comitis Burgundiæ: quem Richardus tertius, carcere extraxit. Hic Guido donatus à Duce Arce Baioci, quoscunqꝫ potuit lateri Ducis abstraxit: & iam Coniuratione fretus, uisus est robustior. Nam Maiores quoqꝫ cernentes, quibus ante assueuerāt, Guidoni accessere. Quid faceret Vuilhelmus tanto constrictus necesꝭitatis articulo? Regem adit Henricum: docet suorum in se Conspirationem. Commonefacit paternorum, cum modestia, beneficiorum in Regem: Opem implorat. Nec cunctanter Rex annuit. Comitatum Oximensem ingreditur: Valesdunas usqꝫ perueniēs: ubi consertum obuium habuit hostium exercitū. Congrediuntur: & graui diu pugna conflictantes, demum cedūt Regi Normanni Proceres: mactantur: proteruntur: fugiūt. Multi Oliuæ fluminis uado pereunt. Guido uix elapsus, Baiocum ingreditur. quod oppidum firmauit ob sidioni, si opus fuerit, ferendæ. Sed Rex rebus feliciter pro Duce gestis, cingulum soluit: reuersus in Franciam. Dux obsidendo se parat oppido. Oppugnat: & multo deinde tempore fame expugnat. Guido nusquàm euadere ualens: per amicos exorato Duce, uitæ datur: redditoqꝫ Baioco, suis in ędibus munere præcipitur. Territi eius exēplo cęteri, gratiam Ducis sui, quibus poterāt impendijs, mercati sunt. Vuilhelmus magnus deinde apud exteros & suos habitus.

Coniurationis Autor.

Baiocum superat.

¶ Godefridum Andegauorum Comitem, Dux deuincit: binis Arcibus depopulatis. Caput. xxix.

ANDEGAVORVM Comes Godefridus, ortis undecunqꝫ simultatibus, bello insecutus est Vuilhelmum Ducem: multis & magnis spolijs per Normanniam abactis: arcem Dan frontis præcipuū habēs uiolentiæ præsidium. Dux cōtractis copijs, in hostes prodijt: & usqꝫ ad Arcis memoratę cōfinia peruenit.

peruenit. Ibi consyderata facie munitionis, uidit altissimis & praeruptis rupibus uallari. Tamen artem arte colludere tentauit. Erigit in circum itu fortalicia, quibus insideret: donec famę expugnaret. Dum ita sederet: uenere exploratores, qui nunciarēt: Arcem Alentij captu facilem, si Dux anniteretur. Ille dispositis ad obsidionem custodijs, noctu proficiscitur ad Alentium. Consyderat locum: & uera nunciasse suos gaudet. Sed qui intus erant, conuitijs Ducem exagitabant. Ille oppugnationem adorsus: uno loco detinuit inclusos, attonitos: interim submissis, qui à tergo ingressi, praesidium caperent. Quibus ex sententia peractis: conuitiatores, caesis manibus ac pedibus, abiecit: Arcem suo muniuit praesidio: reuersus ad primam obsidionem. Illi iam sociorum fortunam audierunt. Calamitatem commiserati: cùm exemplum pertimescerent, se Duci submittūt, pacti abire incolumes cum armis. Persecutusq; Godefridum, Ambroias uenit, ibiq; erecto castello, ac permunito, Rothomagum redit.

¶ Nuptiae Ducis Vuilhelmi, duplex itē uictoria eius, erga Franciae Regem Henricum: tum mors illius narratur. Caput. xxx.

IAM domi, forisq; clarus Vuilhelmus, coniugio ineundo tempus esse putauit, ut posteritati inseruiret. Habebat autem Balduinus Flandriae Comes, ex coniuge Regis filia, filiam nomine Matildim, eam suasu Procerum acciuit uxorem. Nec diu recusabat Balduinus eam tradere. Mittitur puella Principali apparatu, ducitur Rothomagū insigni pompa. Eamq; Christiano ritu sibi consociat Vuilhelmus. Ex qua multiplici prole beatur. Inter alios sustollens Robertum, paterna successione insignem. At non quieuit Godefridus Andegauorum Comes, Regi Henrico instillans odium Normannorum, Gentem esse exteram, quae alienis agris insistens, in Leges & mores Francorum non possit peruenire, semper inquietā, semper infidam, omni odio insectandam. ut Regi reuertatur sua Prouincia Neustriae olim detracta Francis, per improbam uim Normannorum. Facile fuit uetus hoc ulcus ad cruditatē reducere. Itaq; Rex concitus, duobus exercitibus inuadit Normaniam, alteri fratrem praeficiens Odonē, alteri ipse imperans. Dux talibus pressus angoribus, undecunq; poterat auxilia conquirit. Intrepidus occurrit, & Regio quidem agmini ipsum se opposuit, alijs alios submittēs exercitus. Sed qui Odoni occurrerāt, priores ad pugnā perueniunt: hostibus deprensis ad eū locū, qui Mare mortuū nuncupatur. Imparatos insiliūt: magnā partē opprimūt, multis ex Nobilibus caesis, alijs per mācipia in uincula coniectis. Odo ipse uix fuga elabit. Peruenit aduersa suorū fortuna

Vincit Dux Francos.

ad Regem,

ad Regē, prius quàm Dux ipse prodiret. Territus Rex casu suorum: exercitum retrotraxit, ac in Franciā rediit. Godefridum autem malorum incentorem, ulcisci percupiēs Dux: in Cenomannos ducit: agros uastat, munitiones deijcit: urbem obsidet: oppugnat, & tandem multo sanguine expugnat. Arces deinde reliquas expugnatas, incēdio cōsumit. Opportunis iterum locis reędificat: & firmo suorum imposito pręsidio, redit. Rex deinde sumpto Godefrido Andegauorum Comite: maiore apparatu, sed uno iam agmine magno Normanniā ingreditur, per Comitatū Oximensem: perq; Baiocenses: maximis editis ubique uastationibus. Et reflexo deinde itinere, per uadum Vlmæ fluminis reducere tentauit exercitum. Media ferè pars iam amnem transierat: & intumuit à mari fluuius: ut reliqua pars uado transire non posset. Hanc aggressus Vuilhelmus: quòd toti uideretur agmini nimis impar: pugnam acrem conserit. Cadūt sine discrimine Franci fortius, sub oculos sui Regis in aduersa ripa conspicientis præliantes. Reliqui in captiuitatem trahuntur. Rex tantis amißis copijs, abire festinans: amplius Normanniam non infestauit. Nec diu superfuit. quoniam in fata concedens, Philippum filium Regni habuit successorem.

Cenomannos superat.

¶ Deuictis Anglis cum Rege eorum in se fidefrago Haraldo: Regnum Dux poßidet. Caput. xxxi.

EDVARDVS tertius interea Rex Angliæ, cùm prolem cerneret se non relicturum: uiuens adhuc, & corpore pręualens, medio in suorum Procerum consilio, Vuilhelmū Normannum ibi designat successorem: mittens Robertum Cantuariorum Archiepiscopum, qui fidem Duci faceret. Deinde etiam Haraldū submisit ex Comitibus suis honore, opibus, prudentia præstantē. Qui dum nauigat: ui freti deiectus in Pontinā, incidit in manus Guidonis: quem Comitem tunc habuit Abbatisuilla, urbs Picardiæ, etiam hodie florens. Sed Vuilhelmus Dux precibus primum, deinde minis illū de manibus eius extraxit. Hic sacramentū Vuilhelmo pręstitit: asseruandi Regni in manu eius. Cumq; ille in Angliam reuerteretur: Rex Eduardus non diu superfuit, sed Anno Christi. 1065. fata compleuit. Haraldus aūt immemor sacramēti, quod nup Vuilhelmo pertulerat, Regnū inuasit. Monitus ab Vuilhelmo, ut fidē impleret: In oībus inqt possum, præterquā in Regno. Vuilhelmus quoq; nō leuē duces Regni iacturam: qcquid potuit undiq; militū contraxit. Armauit ualidißimā classem, equis, armis militibusq; impositis. Tria feruntur nauiū milia ad S. Vualaricum, & uicinis locis stetisse in ancoris. Aspirante uento nauigauit: & Peninsulam apprehendens, ibi ad classis custodiam erexit præsidium: & in ordinem rebus digestis, quadrato agmine Angliam inuadit.

Vuilhelmus nominatur Rex Angliæ.

Eduardi mors. Ann. 1065.

inuadit. Audit ab exploratoribus: magna manu Haraldum obuiam uenire per noctem. Suos ergò iubet in armis quieſcere. ut cum feſsis ab itinere hoſtibus promptius agerent. Mane primo uenêre ſub aſpectum mutuum. Ibi aliquot horis ad ordinationem Acierum deſumptis, ad tertiam diei horam pręliari cœptum. Pertinax utrinq; pugna: ſed maiòr fortuna Ducis. quòd iuſtior cauſa uideretur. Vindicante Deo iuriſiurandi religionem fruſtratam in Haraldo. Nam ille imprimis fortiſsimè pugnans: adueſperante iam die cadit. Cęduntur Angli: ceduntq;: ſed maior clades Anglorum. Vix nox ipſa quietem indicit:

Dux Haraldum & Anglos deuincit. Angli comperto Regem ſuũ cęcidiſſe, diffugiũt ſine diſcrimine. Dux uictor, iubet receptui canere. Refocillatos milites permittit quieti. Poſtera luce legunt ſpolia: ſuos ſepulturæ mandant: hoſtes inſequuntur. Peruentum eſt Londonias Regiam ciuitatem: ibi cùm ſe aliquandiu

Vuilhelmus Anglorum Rex. continerent perduelliones: ceſſere tandem Vuilhelmo: ac deinde Regni totius dominatione potitur. Genuit autem hic Vuilhelmus ex filia Balduini Flandriæ Comitis, tres filios: Vuilhelmum, in Angliæ Regno patri ſuccedentem: Robertum, in Normannia ſucceſſorem: Henricum, qui Vuilhelmo fratri ſucceſsit in Regno. Sed hic ſit narrationis huius limes.

ALBERTI KRANTZII CHRONOGRAphi Hamburgen. Rerum Normannicarum per Italiam geſtarum, LIBER IIII.

¶ Ex catalogo Regum Angliæ, Autor Normannorum Regiam dignitatem probat.

CAPVT I.

PROSECVTI ſumus narratione noſtra Normannos in Gallias: deduximus ſeriem ſucceſsionis uſq; ad Angliæ Regnum. Quo accæpto, iam ſubinde uiluit Normanniæ poſſeſsio: iam ex Ducibus Comites conſtituti. Subinde uerò Franciæ Regibus permiſſa eſt iterũ maior pars Neuſtriæ: ut redirent in antiquam poſſeſsionem. Sed tamen magnum etiam exinde bellum exarſit, aliquot ſeculis continuatum, inter Anglorum et Francorum Reges. Accedente etiam legitima totius Regni Franciæ Anglis ſucceſsione in magno Eduardo. Igitur quia neq;

Anglorum Reges ex Normãnis. Angliæ, neq; Franciæ res perſcribere ſuſcępimus: hic ſtylum ſiſtemus. Quod uerò ad gloriam pertinet Normannicæ gentis: ſat erit, Regũ ex

Vuilhelm9 hac ſtirpe ſucceſsiones attingere paucis. Is ergò Vuilhelmus ex Duce Normaniæ,

Normaniæ, Rex Angliæ: quòd materno genere Eduardus, cui succesſit, natus eſſet ex filia Richardi tertij: reliquit in Regno ſucceſſorem Vuilhelmum ſibi æquiuocum, cognomento Rufum. Quo ſine prole aſcendente: ſucceſsit illi frater Henricus primus: qui filiam dedit Gaufrido Andegauenſi Comiti: ex qua ſuſtulit filiū Henricum ſecundū: qui auxilio Regis Franciæ Ludouici, peruenit ad Angliæ coronam. Nam redeunti à Hieroſolymis Ludouico Francorū Regi, queſti ſunt Gaufridus pater, & Henricus filius, de Stephano Angliçe coronę detentore: qui & ipſe ſanguinem trahebat Normannorum: & ideò Normanniam quoq; occupauit. Sed Francorum Rex Ludouicus armis contractis: primùm Normannia, deinde Angliæ Regno Stephanum expulit, & Henricum ſecundum inuexit. Tum Henricus, ne ingratus reſtitutori ſuo uideretur: magnam Normanniæ partem Coronæ reſtituit: deq; reliquo, Regem dominum ſuum agnouit, feudi iure. Ita paulatim in Normañia redeunte Regis poteſtate, minoratur & euaneſcit Normannorū ditio. Henricus Angliæ Rex ſecundus, reliquit in Anglia ſucceſſorem filium Henricum tertiū. Cui ſucceſsit frater Richardus: & illi Ioañes æquè germanus germano, qui peruenit ad Annum Chriſti poſt Mille ducentos decimumquartum. Hic eſt ille, qui Regi Franciæ ad pontem bouinum, obiecit Ottonem. IIII. Romanorū Imperatorem, tunc terga dantem Francis. Ioañi ſucceſsit filius Henricus eius nominis quartus, qui annis. liij. regnauit. Eduardus illi filius ſurrogatur ſecundus. Ioañes illi filius ſuccedit. Cui Eduardus tertius. Hic eſt ille, qui cognominatus eſt Magnus: genitus ex Iſabele filia Philippi pulchri Francorum Regis. Defunctis ergò fratribus Iſabelis ſine prole: ſe Regem Anglorū & Francorum gerebat, talemq; ſe primus inſcripſit. Cui poſt longęuum Regnum, quod illi ſupra quinquaginta durauit años, ſucceſsit nepos primogeniti ſui filius, nomine Richardus ſecundus. Quo poſt. xxij. annos interfecto in carcere, iuſſu nepotis ſui Henrici de Lancaſter, Anno Milleſimo Quadringenteſimoſecundo. Ipſe Henricus quintus, filius Ducis Lancaſtriæ pro eo regnauit. Quo in Francia extincto Anno. xxiij. poſt Mille. cccc. ſucceſsit Henricus ſextus, puer ex filia Regis Franciæ Catharina. Hunc Regno deiecit Eduardus quartus Eboracenſis Ducis filius. Cuius frater, Henricum ſextum captum, extinxit in carcere, Anno Chriſti ſeptuageſimo poſt Mille Quadringentos. Eduardus autem ad annum peruenit. lxxxiij. poſt Mille. cccc. Quo extincto per morbum, Richardus frater eius, occiſis Eduardi filijs, regnauit annis uix tribus. Succeſsit Henricus ſeptimus, dictus Comes de Richmont. Qui perductis in campum aciebus, conflixit: & uicit Richardum. Natus eſt iſte Henricus ex

Vuilhelmus Rufus

Henricus Secundus.

Stephanus.

Normañiæ defectio ad Francos.

Henric. III.

Richard. I.

Ioannes. I.

Henri. IIII.

Eduardus Secundus.

Ioannes. II.

Eduardus Tertius.

Richard. II.

Henric. V.

Henri. VI.

Eduardus Quartus.

Richar. III.

Henricus Septimus.

cus ex uterino fratre Henrici sexti. Nam Catharina Henrici sexti mater: post Henrici quinti mortem, cùm esset filia Regis Franciæ: nupsit tamen infimæ nobilitatis uiro: ex qua tres filios suscepit: quos Henricus sextus, frater, Comitatibus donauit. Ex quorum altero prodijt iste septimus, qui nunc regnat Princeps, ut aiunt, omnium prudentissimus: qui aliquot motus in Anglia compescuit: cùm antiquæ Nobilitatis uiri, ad coronam aspirarent. Et primùm Thomæ Ducis Clarentiæ (qui frater erat Regum Eduardi & Richardi proximorum) extincti: merso capite in uinum, ex Sententia Parliamenti. Filius auxilio suorum in Regno se erigens, ab eodem Henrico septimo capitur: milites eius ad unum cæduntur. Inter quos Martinus niger, ex sutore in militarem prouectus dignitatem. Deinde proximis annis, qui se Eduardi filium testaretur: quòd supposito pro se altero seruatus sit, cum auxilio Scotorum, & fauore, ut ferunt, Regis Normannorum Coronam quæreret. captus, & ad Regem protractus, diu seruabatur in carcere: & nunc, ut referunt, ambo cæsi gladio. Hic est rerum status Anno Christi Quingentesimo post Mille. Vnius autem Regis prudentia, multorum tumultus & præcauentur: & exorti, minimo suorum sanguine sedantur. Ita continuata Regum Angliæ serie, adusquè nostra tempora, stirps Regum de sanguine Normannorum, tantis seculis Regnum tenuit: & posidet in hodiernum diem. Hæc est illa Danicæ atq; Normannicæ gentis gloria, quam indagamus: quòd in longinqua regione ditionem quæsierit: Principatus fundauerit: Regna cōstituerit, atq; reliquerit. Quod iam secundò monstrasse recolimus. Primùm in Longobardia per annos supra Ducentos. Deinde in hac Normannia: ubi Ducatus honore non contenta, non quieuit, donec Angliam sibi adijceret. Quàmuis ante sæpè Dani, Regnum hoc ditionis suæ fecerint: quod illorum loquuntur Annales. Anglici tamen nō æqua aure accipiunt. Crediderim proximam mari regionem crebrius cessisse Danis: sed mediterranea tum ad illos non peruenisse: nisi sub Vuilhelmo, quem diximus. cùm iam totius insulæ ditio, ad unam sit redacta Coronam. Tertium autem est Regnum utriusq; Siciliæ: quod ea gens per Normannos constituit in Italiam, etiam usq; ad Imperiale culmen prouectum in Friderico Secundo. Quod subindè monstrabimus.

Martinus niger.

Anno Christi 1500.

Daniæ lib. 3. per totū & Supra lib. eo. cap. 38. et sequen.

¶ Normanni quomodo, & quando Italiam ingressi sint, disputatur. Caput. ij.

EX HAC Normañorum gente extitisse & illos, qui in Italia primum Apuliam, deinde Siciliam & Calabriam apprehenderunt: et primùm quidèm Comitatus, deinde prouectioris digni-

tatis

tatis Ducatus, nouissimè etiam Regna constituerunt utriusque Siciliæ, citra et ultra Pharũ, nemo ambigit. Sed quo tempore in Italiam transierint: qua ui Prouinciam apprehenderint, ambigunt multi: secum requirentes. Nimirum illa occasione & causa transierunt, qua ante se aliarum nationum homines militiam secuti: illic se collocauerunt per arma, quos illos clementia cœli, & agrorum ubertas inuitauit. Cur quæso primùm Galli Senones, inde Cimbri, post illos Goti, deinde Longobardi Italiam petiuerunt? Nisi ut sedes antiquas melioribus commutarent. Commemorant Tancredum quendam Normannũ, duodecim filijs procreatis, in Etruria consedisse: cuius filij alter post alterum tenuisse Apuliam: & ad posteros traduxisse narrantur. Sed quo tempore Italiã intrauerint: Blondus se reperire negat potuisse. Nam Vuilhelmum cognomento Ferrabach Normannum, in Etruriæ parte, quæ Romandiola dicitur, ditionem tenuisse fatetur: sed quando in eam prouinciam uenerit: aut quibus uiribus fretus apprenderit, scripsisse neminem. An tu Blonde ignoras, quod ipse fatebare: Normaños superiori ætate per Ligerim & Sequanam, subiectos Parisios, Turones, Lemonicos, Aurelianos, & reliquas Galliarũ urbes uastasse: Regibusque Franciæ, & aliquando Romanis Imperatoribus conflixisse: in Galliarum littoribus sedes fixisse? Inde cùm Burgundiæ Rex Ludouicus, deinde Rodulphus Gallicis uiribus Italiam intrassent: quis putat abfuisse Normannos, ubique stipendia facientes. quòd inquietũ genus hominum, consistere non posset in loco semel permisso. Inde uerò cùm Sarraceni de mari, Hungari à terra inuasissent Italiam: lacerareturque inter hostium manus Domina quondam: cùm uiros aleret Prouinciarum: qui rebus suis diffidebant, Hugonem Arelatensem ex eadem Gallia cum exercitu uenientem, accersibant in Italiam. Quis non uidet Proceres tum militasse Normannos: iam inuicta fortitudinis opinione apud omnes clarescentes? Otto deinde Imperator, eius nominis secundus, cùm Lotharij Regis Franciæ repulisset insolentiam: magno agmine ex Gallijs mouit in Italiam, Græcis Imperatoribus obuiaturus. Cur non & tunc potuere Normanni in Italiam transire: ut magnam apud Reges suos, quibus militabant operam nauantes, agros & oppida meruerint: sicut postea ex Alemannis uocati sunt capitanei: quorum posteritas nunc sedet cum Principibus? His igitur temporibus & occasionibus, uenisse in Italiam Normannos licet coniectari: quorum præclara fuere in ea prouincia diu facinora: ut primũ Apuliam, inde Calabriam tenuerint: ex Comitibus Duces ex Ducibus Reges facti utriusque Siciliæ. Testem tenemus Blondum, cum Autoribus suis, quos ille sequitur, quo ordine in eam uenerint Prouinciam. At

Tancredus

Blondus de Normanñis. am. At de temporibus quæstio manet. Nam circa Millesimum Christi annum, fuisse in Italia commemorat Vuilhelmũ cognomento Ferrabach Normañum. Et quidem Saxo noster, Richardum quendam ex Ducibus Normanniæ, cùm uxorem suam, Regis Danorum Kanuti germanam non amaret: suspectasq́ duceret nuptias: tradit, cum aliquot sodalibus in Italiam commigrasse: seq́ iunxisse congentilibus Normannis, quos ante se reperit in Italia. Et hoc circa Annum Christi tricesimum post Mille contigisse existimo. Sigibertus quoq́ posteriori tempore, cùm Henricus Imperium Romanum teneret: narrat Robertum, & Richardũ, minuendæ domo multitudinis causa, à Normannia Francorum digressos, Apuliam expetiuisse: & Italis inter se dissidentibus, alteri in alterum auxilium præstitisse. Qua opportunitate Italos callidè & fortiter debellasse: & successus urgendo suos, nomen suum dilatasse: & futuræ prosperitatis sibi uiam instituisse. Quæ illuc uergunt Autorum testimonia: ut agnoscamus, multis quidèm uicibus in Italiam transisse Normannos: sed qui primi fuerint, necdum compertum habemus. Blondus exploratũ se dicit habere: originem illorum in Etruria esse ex Lombardiæ Comitibus. Vnde autem hoc illi compertum sit, non exponit. Ego testem facio Sigibertum memoratum: Normannos ex Gallijs sæpè in Italiam nauigio traiecisse. Vnde ueri simile uideri debet: aliquot locis sedes tenuisse in Italia, sicut acceperunt in Galliarum littoribus. Ait enim. Año. lvij. post Octingentos, Normanni inter Hispaniam & Aphricam nauigantes, ingrediuntur Rhodanum: depopulatisq́ ciuitatibus, ac Monasterijs: in insulam quæ Camarias dicitur, uenerunt. Cùm igitur in mediterraneũ excurrerint: inde in mare Tyrrhenum redijsse intelligimus, unde in Rhodanum transirent. Nam in hoc mare fluuius ille se exonerat. Facile tum fuit, uicinum Italiæ latus tetigisse: & quod supra de Luna ciuitate memorauimus, poterant & tunc Prouinciæ partem delegisse ad sedes. Quàmuis id Autor nullus commemoret. Fuisse tamen in Italia Normannos, testantur omnes. Idem uerò Sigibertus, Año inquit. lx. Normanni Italiam petũt: & Pisas ciuitatem, aliasq́ capiunt, ac deuastant. Et rursus. Anno. 69. cùm Imperiũ Carolus Caluus teneret, Rex Franciæ, Normanni mare intrant: & pars quędam ex ipsis in Italiam redit. Quid quærimus expresius? Pars quædam redijt in Italiam. Ergò si redit, prius ibi fuit: & fortè ad sedes prius captas, tum est reuersa. Ipsum Blondum testem uocamus. Per ea inquit tempora, quibus Carolum Caluum diximus Romanum Imperium assumpsisse: Normanni prę da in Aquitania, & cæteris Galliarum regionibus facta satiati: classe trecentarum sexaginta nauium, Constantinopolim duxêre: suburbanisquę

Sigibertus.

Supra lib. 2. cap. 2.

nisq; illius spoliatis, atq; incensis: in Britannicum mare sunt reuersi. Hoc igitur tempore, uel non ab eo longè, Italiam Normanni intrantes, paulatim inualuêre. Nam ut idem Blondus tradit: initium claritatis eorum, in Italia ad augendam ditionem, tale fuit, ut sequitur.

¶ Vuilhelmi Ferrabachij Normanni, in Sicilia, Apulia, item ergà Græcos uictoria. Caput. iij.

VVILHELMVS enim gente Normanus, cognomento Ferrabach: cessantibus in Italia motibus à Berengarijs & Sarracenis, atq; Hungaris: quorũ uiribus diu labefacta erat Prouincia, præclarũ aggressus est facinus. Capitano nanque, & Salernitano Principibus per fœdera sociatus, ad Malochum græcum, Apuliam, Calabriamquè pro Imperatore Græco administrantem (eo tempore, quo uictus Otto Imperator secundus, leuiris suis ea in ditione concesit) mittens: eundẽ fœderibus adiungit. Conuenitq; inter quatuor: ut æquis uiribus & fortunis, enauigantes in Siciliam, eam Sarracenis eiectis occupent. Collatis uiribus, enauigatum est: & insulam ingressi, Sarracenos obuiam euntes fundunt: ac residuis fugatis, præda ingenti locupletantur: per æquum inter eos diuisa. Malochus autem Insulæ dominationem suo seruauit Imperatori. Indignatus Vuilhelmus: quòd sibi, cæterisq; Insulæ partem non daret: expedito agmine, cæteris quiescentibus, longum iter ingressus, duxit in Apuliam: circumseditq; Melphiam urbem: & ad extremum expugnauit. Audiens Malochus: & ipse expedito milite festinus occurrit: urbem recuperare, quam Vuilhelmus occupauit. Ibi autem Normannus Græcos ab itinere fessos, necdum castris communitos, aggressus, facilè fudit: fugauitq;: & perinde magnam illius Prouinciæ partem, pulsis Græcis, occupauit. Sed cùm iam Bubaganus Malocho successisset: opportuno Apuliæ loco coloniam extruere conatus, Troiam uocat. ut Græcis habitatoribus impleat: essetq; præsidio Regioni. Nõ tulit Henricus Imperator eius nominis secundus: qui iam erat cum exercitu in Italia. Nam admotis copijs suis, urbem nouam quatuor mensibus oppugnandam, expugnauit: & acceptis obsidibus Romam reuertitur. Cùm uerò Conradus Henrici successor imperaret: Græci, Normannis in Apulia graui bello oppositi, pellere illos annisi sunt: sed frustra. Nam collatis Signis: uictores Normanni, Græcos expulerunt. Ad Conradi interim Imperatoris tempora, Normanni Apuliam tenentes: & Græci prælio inter Anfidum amnem, & Oluentem oppidum acerrimè concurrunt. Normanni uictoria potiuntur. Vuilhelmo deinde fato functo, frater Drogo substituitur.

Vuilhelmi fœdus.

Sicilia obtenta.

Melphia Apuliæ capitur.

Vincuntur Græci primo.

Secundo.

Tertio.

¶ Drogo Apuliæ Dux Græcos ſuperat.
CAPVT IIII.

Drogo Dux. Aliâs, Catipanus.

DROGO poſt Vuilhelmũ fratrem obtinuit Apuliam. Quem, miſſus à Conſtantinopoli Mel alter Capitanus, (Magiſtratus id nomen fuit) primò ſtatim impetu, omni penè Apulia Normannos expulit. At impiger Drogo, exercitu reparato, Græcorum ſuperatis copijs, perdita de Apulia protinus recepit. Hoc eſt illud tempus, quo Richardus Normanuus, Ducali genere editus, contempta uxore Danici Regis Kanuti germana, in Italiam uenit. Inde tranſiens Hieroſolymam, ſodales ſuos in Italia reliquit bello gentilium ſuorum ſocios. Per quę etiam tempora Bubaganus alter à Conſtantinopoli miſſus Capitanus, in Apuliæ finibus Troiam urbem inchôauit. Hannibalis ibi pridem caſtra fuiſſe compertũ eſt. Sed hoc Græcorum præſidium non paſsi Itali conualeſcere: Henricum Imperatorem impulerunt, ut obſideret. Benedictum Pontificem aiunt in caſtris fuiſſe. Adeò res cordi fuit uniuerſis. At tum deditũ eſt præſidiũ Imp. poſt aliquot menſes. Ille uerò obſidibus accęptis, Romam redit. Drogone aũt poſt nõ multũ tẽporis mortuo, alius ex fratrib. ſuccedit.

Daniæ lib. 4.cap.27.

¶ Hunfredus Comes, Apuliam annis ſeptem regit, & tuetur. Caput.v.

Hunfredus Dux.

HVNFREDVS frater, in Normannorum Apuliæ Comitatu ſucceſſor, annis ſeptem præfuiſſe narratur. Quid autem rerum geſſerit: omnino nihil commemoratur. Niſi, quod coniectura poteſt quiſq; adſequi: non quieuiſſe Græcos, recuperare amiſſam Apuliæ ditionem: Normannos autem ſemel accæptam prouinciam defendiſſe. Auditis tamen rebus in Italia proſperis: crediderim multos ex Francia ueniſſe eius gentis Proceres & milites: qui auxilia tulerint contribulibus: ad propagandam, quam ſemel accæperunt etiam in Italia prouinciam.

¶ Beneuentum Godfredus, cum Leone Pontifice ix. capit prelio. Caput.vi.

Godfredus Dux. Aliâs, Gnariuaro.

GODFREDVS fratrum unus, Hunfredo decedenti ſuccedit. Per quod tẽpus Guariuaro Salernitano Principe, ex eadem Normannorum gente oriundo, à ſuis interfecto: Giſulphus factus eſt Princeps. Interim Normanni ditionem amplianres: & Benenentum urbem Romanæ Eccleſiæ, ex Longobardis ſubiectam conſpexêre. Ea cùm intellexiſſet Henricus tertius, Pontifici ſuaſit: ut Alemannos à ſe apud Vercellas præſidio Italiæ relictos, acciperet: Normannosq; Italia deturbaret. Leo nonus tum Pontificatum gerebat. Adiunxit is auxiliares Italię copias Alemannis: & in Be

neuentanos

neuentanos duxit. Normanni intellecta Pontificis molitione: præue-
nêre illum curarium. Nam Beneuento capta, illũ firmatis præsidijs &
castris, expectauêre. Cõmisso prælio, capitur Pontifex. Quem tamen Leo Pont.
Normañi, maximo cleri Beneuentani honore, Romã reducendũ cura ix. bello ca-
uerũt. Moriẽs aũt Godfredus breui post: nõ fratrẽ aliquẽ, sed filiũ Ba- pitur.
gelardũ instituit successorem: cũ tñ ipse à fratribus accẽpisset ditionẽ.

¶ Robertus pulso Bagelardo, à Pont. Nicolao Dux Apu
liæ inuestitur: uarijs intentus urbium debellationi-
bus & oppugnationibus. Caput. vij.

ROBERTVS cognomine Guiscardus, Godfredi
fratrũ unus, iuuenis impiger: ægro ut debuit animo tu
lit se præteriri: Bagelardoquè nepote per arma pulso,
prædictũ Apuliæ, & iam Calabriæ Comitatum accẽpit. Addiditq; il
lis Troiam urbem, Romanis Pontificibus parere solitã. Et cùm uxo-
rem Aberadã eo tempore amisisset: ex qua filium susceperat Boëmun
dum: tunc alteram accẽpit Gisulphi Tarentini Principis, ex Guaima-
ro fratre neptem. Tantis rebus prosperè confectis: Robertus robur
(qua erat prudentia) solidissimum rebus suis adijcere constituit. Ete-
nim Oratoribus ad Pontificem Nicolaum missis: illũ, ut ad res Apu-
liæ & Calabriæ componendas, paterno ductus amore, accedere horta
tus est. Pontifexq; (quem Capitaneorum Romanam terram tenentiũ
superbia atq; perfidia, dies noctesq; trepidũ atq; anxiũ teneret) cum il
lis Oratoribus se in Apuliam contulit. Facilè aũt fuit: Pontificem, Ro
bertumq; cupientissimos ad fœdera, pacemq; perducere. Pontifex er-
gò Nicolaus, Robertũ Guiscardũ ab excomunicatione absolutũ, Du-
cem Calabriæ & Apuliæ declarans: illum per conscripta fœdera iure-
iurando cõfirmata: quicquid de terra Ecclesiæ teneret, & inprimis Be-
neuentũ, reddere uoluit. Et Guiscardus sese constituens Ecclesiæ Ro-
manæ uasallum: uel quod eius regionis uerbum est, Ligium: Romano
Pontifici quæcunq; peterentur præsidia mittere: ac quando opus ui-
deretur, cum omnibus copijs afferre spopondit præsidiũ. Tumultua-
bant Romæ Capitanei: & inprimis Cincius Romani Præfecti filius.
Imp. Henricus. III. Ecclesiã fatigabat. Robertus Guiscardus iam Dux
Apuliç, qui benè de se speranti Pontifici opem tulisset: pellendis Italia
Græcis implicitus erat. Nam & Constantinopolitani Imp. per ea tem
pora satis erant domi inquieti. Sciens aũt Robertus, Kirachũ Imperia
lem Capitaneũ, qui summæ rerũ eius in Italia præerat, apud Vestam Vesta cã-
Apuliæ immunitam ciuitatem degere: eó ex improuiso ducens: urbe pitur.
capta, illũ quoq; intercẽpit. Pari deinde ducendi exercitus rapiditate
usus, Montempilosum urbẽ obsedit. Cunq; diutius ad eã sedendũ sibi

intelligeret: Godfredum fratrem illis præfecit castris: maiores copias in Barulium ducens, capiẽdo oppido fecit necessarios apparatus. Inerant uerò selectæ ex urbibus, oppidisq; Græcorum copiæ: ut natura loci, tantisq; defensoribus munitum oppidum, nulla uis expugnatura uideretur: commeatus quoq; qui deerant, ut in tutissimum arcis beneficio portum, undiquè importabantur. Quod cùm cerneret Robertus: magnum, ut oppidanos intercluderet commeatu, aggressus est opus. Etenim multis nauibus in portum contractis, eas sibi inuicem cõtiguas, ea ratione colligauit, cõcatenauitq;: ut ab extremo, in quo Arx erat, promontorio, in continentem ad hemicicli formam ductæ, portum clauderent: per eamq;, tanquàm pontem, oppugnandi in circumitu oppidi accępit facultatem. Nec potuit pertinax præstantis Ducis uirtus euincere: quin ea obsidio ui continuata, eum à gerendis maioribus destinuerit. Tertijs tamen castris obtinuit. Interea Rogerius fratrum Roberti unus, Brundusium terra, mariquè premebat. Cui Godfredus frater, Montepiloso potitus, se addiderat: clasi, quam Brundusino in portu Rogerius tenuerat, Godfredum præficiens: ut eam circumageret, & Regium duceret, imperauit.

Stratagema — *Monspilosus capitur.*

¶ Panormum Siciliæ Godfredus, & Tranam Apuliæ: S. Seuerini item, Consentiam, Salernum ciuitates, Vicum oppidum Robertus armis deuincit & superat.

CAPVT VIII.

IN EODEM tempore, terrestribus cum copijs Robertus, & Godfredus cum classe sunt Rhegiũ delati. Inde cõscensis nauibus, in Siciliam trajcientes, Panormũ primũ de Siculis urbibus, terra, mariq; obsederunt. Interea Richardus Normannus, Roberti frater (ut putat Blondus, iam oblitus: quòd illũ non inter duodecim numerauit. Ego arbitror illum fuisse Richardũ, quẽ per hæc tempora, minuendæ multitudinis causa, domo egressum, in Italiam contendisse, Sigibertus testatur) Is igitur Richardus, & Vuilhelmus filius, Capua sibi subiecta, Beneuentoq; inuasa, Ceparanũ obsidebant. Nec satis scire potest: ea ne Roberti Ducis consensu fuerint intentata: quẽ dignior, atq; ardentior suscępta, & se totũ postulans expeditio, apud multos ea suspicione liberat. Nam per id temporis Rogerius, qui à fratribus Roberto & Godfredo in Siciliã traiecturis, ad Brundusij obsidionẽ relictus est, magnũ accępit incommodũ. Quòd introducti nocte de quarta uigilia, ad simulatã proditionẽ Normanni Proceres ad quadraginta, & totidem gregarij milites à Brundusijs suffosi: quorũ capita ad Imperatorem Constantinopolitanũ sunt delati. Robertus autem Panormi obsidionẽ diu duraturã intelligens: Godfredo

Supra lib. eo. cap. 2. b. — *Normannorum iactura*

fredo castris Præfecto, per Kal. Aprilis in Apuliam se contulit, Tranamq; obsedit. Et Ianuario mense, qui secutus est annũ, ut supra. lxx. et Millesimum. Godfredus Panormo, Robertus Trana urbibus sunt potiti, nec Richardo atq; Vuilhelmo quicquam præsidij attulerunt. Hildebrandus enim Archidiaconus, de Normannorũ perfidia apud Mantuam certior factus, Godfredum, et Matildim uxorem, aduersus illos postulauerat suppetias. Ad quorum uiri & uxoris, cum Archidiacono, copiosissimoq; exercitu in Campaniæ partes aduentum: territi Richardus & Vuilhelmus, capta de terra & iurisditione Ecclesiæ reliquerunt. Paulóq; postquàm Archidiaconus cum copijs illis Romã cum gloria reuerteretur: Alexander Pontifex, precibus Imperatricis Agnetis, Guilbertum pridem Antipapam, fecit Archiepiscopum Rauennatem. Idem Pontifex Normannos iam, ut putabat, intolerabiles, statuit cöercere. Cuius ad uota conficiendi gratia, Godfredum cum Matildi coniuge sibi iunctissimos habuit. Iamquè præmissas à uiro ad ducendas è Lombardia copias, Matildis iter inire iusserat: cùm nondum in summum Pontificem, Episcoporum Italiæ coniuratio emicuit. Robertus aũt Guiscardus, rem suam diuersis in locis auxerat. Nam S. Seuerini loca nata munitissima, & Consentia urbibus, de Apulia potitus erat. Intuleratq; bellum Sisulpho Principi Salernitano: cuius sororem habuit cõiugem: & eo in bello tam ardens Robertus fuerat: ut inde in septimum Mensem Sisulphus deditione facta, Salernũ cum Arce prodiderit. Exinde Robertus copijs in Beneuentum raptim, & nullo id præsentiente ductis: eam urbem terq; quaterq; ad primos inuasionis dies, breui cœpisset: nisi Gregorio Pontifici, ut desisteret hortanti, parere uoluisset. Et tamen Robertus, ne ab ea expeditione domum uacuus rediret: Vicum inuadens oppidum, recepit. Eodemquè anno, qui octuagesimus supra Millesimum fuit: Michael Constantini filius, cum filijs tribus Michaele, Andronico, & Constantino, à Nicephoro cognomento Binamet, per uim & arma, Constantinopolis Imperio sunt deiecti. Et Robertus Guiscardus, Imperij ipsius debilitati, quam hæ rerum nouitates facerent, innixus: Spinacrobo, Hydrunto, & Tarento Græcos expulit.

¶ Robertus Pontifex Gregorio reconciliatus, Michaeli Imp. Constantinopol. in Nicephorum suppetias locat: & post cruentos congressus, uictor Robertus, tandem Dirachiũ obtinet. Cap. ix.

CVMQVE Tarentũ obsidet Michael, Dioclisi Cõstantinopoli pulsus: ea in castra uenit incognitus. Et Robertũ allocutus, eo hortante, Romam se contulit ad Pontificem. Per cuius subleuandi occasio-

occasionem sumptam, factũ est: quòd Gregorius Pontifex, se ad conciliandum Ecclesiæ Robertum, insinuauerit. Compertumq; est postea: Robertum, eadem ratione pulso Patria Imperatori Henrico quarto, ut Pontificis opem peteret, suasisse. Primus tamen Pontifex Gregorius, Roberti colloquium expetiuit ad Ceparanũ: qui locus Conuentui constitutus est. Quo in Conuentu Robertus Ligium se; quod eius regionis uerbum, totalem signat subiectionem, Pontifici & Ecclesię iterum fecit: & B. Petri uexillo à Pontifice donatus est. Quinetiam Pontifex, ut Robertus restituendo Michaele, maiorem haberet autoritatem: inuasorem Imperij Nicephorum excommunicauit. Nec mora: his apud Pontificem confectis, Robertus Hydruntum petens: iussis eó copijs conuenire: Rogerio exinde natu minori res Italiæ commendans: alteri filio maiori Boëmundo, Præfecturam naualis militiæ commendauit. Ipse cum Michaele Dioclisi nauim Prętoriam conscendens: primus omnium tradidit uela uentis. Impositusq; nauigio copiosus, æquè ac paratus fortium uirorum exercitus: prospera usus nauigatione, ad Auelonem est perductus. Prima autem ad Dirachium castra à Ducibus firmata sunt. Quamobrem terra, mariq; obsessam, breui capere sperabant. Nicephorus uerò Imperator, quòd ea Imperij nouitate aliter non poterat: Venetos, ut pressæ urbi opem afferret, orabat. Qui Dominico Siluio Duci suo: ut triennium, onerariumq; nauium classe educta, Imperatori satisfaceret, publico consilio permiserunt. Duxitq; in Normaños Duces Siluius classem: quã finis ostendit ingentem, paratissimamq; fuisse. Nanq; Normannorũ congressa classi, uictoriam, sed cruentam maximè obtinuit: & mare Dirachinis redditum est apertũ. Continuauit tamen terrestrem oppugnationem Boëmundus. Nam paulò post eum conflictũ, Robertus Michaelem Dioclisi secum ducens, ad reparandam classem se contulit in Italiam. Interea Nicephorus Imperator, his quæ apud Dirachium facta erant, indiesq; fiebant, auditis: exercitum in Dalmatiam ducendum parare constituit. Et cùm suas, Græcorũ, Thracumq; copias, minores, quàm belli necessitas posceret, fore iudicaret: Alexium Mega, magistrum militum, cui multum fideret, misit Andrinopolim, magna attributa pecunia, ut Turcas, Sarracenos, & ex omni gente conduceret milites. Ille nouorum militum in se uertit sacramenta: & ueteranorum fauorem emercatus, stipendia Imperatoris nomine negabat. Quærentes autem, & penè tumultuantes, de suo donauit. Quibus rebus & IMPERATORI odium, & sibi gratiam conciuit. Adegitq; his artibus: ut se Imperatorem consalutarent; poscerentque duci Constantinopolim. Quo audito: urbem triduo diripiendam se permissurum pollicetur.

Margin notes: **Ligius quid** — Veneti pro Nicephoro Imp. Const. — Alexij infidele negocium. — Constanti. prædatur.

Handwritten interlinear: triremium onerariarumq;

pollicetur. Qui portis præerant corrupti pecunia, aditum permisere. In cœna Domini ingressi: eam urbem tanta calamitate, stupris, incendijs, rapinis, latrocinijs oppressere: ut nihil unquàm simile ulla haberet memoria. Prophanata templa. Nicephorus eam inuenit gratiam: ut tonsoratus in monachum, uitam retineret. Alexius per sacrum Dominicæ resurrectionis diem coronatus Imperator, exercitum à præda & iniurijs iussit reuocari. Omnem nouatarum rerum culpam in Nicephorum traijciens: Michaelem Michaelis Dioclisi filium, cõsortem Imperij declarauit. Eumq; præpositum nouis exercitibus, misit in Dalmatiam. Boëmundus interea terrestrem, Robertus dimisso in Italia Michaele reuersus cum classe, à mari obsidionẽ firmauerunt. In quos cùm Græci Imperatores terra mariq; impetum uiderentur facturi: Italici Duces copijs in aciem eductis, pugnandi copiam fecerant. Commissoq; prælio, quod durum & utrinq; cruentum fuit: Michael Imperatorum alter cecidit. *Victor Robertus.* Alexius in fugam conuersus: lacerum, dissipatumq; reduxit exercitum. Fuisse autem in exercitu Alexij. lxx. milia ferunt. Normanni longè minores habuêre copias. Secundum eam uictoriam Dirachini, Imperatoris sui præsidio desperantes, urbem Roberto dederunt: pariterq; multa Dalmatiæ oppida: prius etiam quàm essent adita, fecerunt deditionem.

¶ Robertus Dux Romã, Henrico Imp. IIII. abacto, ingreditur: atq; Vrbe passim deuastata, Pontificem carceribus eximit: Salernũ abducens. Caput. x.

INTEREA Henricus eius nominis quartus, cùm aduersus Romanum Pontificem usq; ad Vrbem Romam peruenisset: & illum in mole Adriani conclusisset: unum illi præsidium erat in Roberto Normanno, Duce Apuliæ & Calabriæ. Ea fuit potentissimi Ducis autoritas: *Roberti autoritas.* ut & Imperatoribus, & summis Pontificibus tutandis aduocaretur. Nam cùm intellexisset Robertus, quo in statu Roma esset, Pontifexq;: cùm premeretur ab Henrico Imp. IIII. qui Romam cepisset: præfecit rebus Dalmatiæ Boëmundũ filiũ: & se contulit in Italiam. Expeditisq; copijs duxit in urbẽ Romã. Cùm aũt esset apud Ceparanũ Robertus, ad Henricũ. IIII. misit Imperatorẽ: q bellũ illi, & capitis periculũ, nisi Vrbe, & eius agro excederet, denũciaret. Henricus urbe Roma ciuibus cõmendata, ad B. Petri basilicam se cõtulit. Inde militibus Capitolio euocatis (quod illi incensum reliquerant) magnis itineribus Senas contendit. Contigitq;: ut eodem die ac hora, ille urbem Senarum, Robertus Romam attigerint. Ciues Robertum Vrbe discludere promissis bonis moliuntur: ac ille inuicem similibus redditis, se ludificabat. *Robertus Romam ingreditur.* Ipse tamen per amicos, Flaminia

Petri

Petri introducitur. Irruerũt armati ciues: uiq; illum ut expellerent intentarunt. Qua causa factum est: ut proxima in campi Martij regione, Guiscardi copiæ, subiecto igni, eam quæ nunc quoq; cernitur, fecerunt uastitatem. Nam quicquid ex porta Flumentana (nunc Populi dicta) hinc ad S. Siluestri, & S. Laurentij in Lucina: inde in Sanctorum Triphonis & Augustini ædes pertinet: id absumpsit incendium. Quia uerò apud Capitoliũ rebelles & aduersantes Pontifici ciues cõactos esse audiret Robertus: à Campo Martio per Exquilias uadẽs, petit Lateranum. Vbi aliquot desedit dies: expectans, si fortè, quod à se quæri omnes nouerant, Pontificis liberandi, ciues facerent mentionẽ. Sed prælijs potius apud Amphitheatrum, nunc Colosseum, commissis: cogebantur per singulos dies milites sui decertare. Quod cùm diutius ferre Guiscardus non posset: ædes ciuium, domosq; tunc frequentes, quotquot hinc à Colosseo per Lauianam uiam, ad martyrium Petri & Marcellini: inde ad Sanctorum Ioannis & Pauli per Celiũ montem, ad Lateranum pertinet: incensas diruit. Quam pulcherrimæ regionis uastitatem, ad tempora nostra cõtinuasse uidemus. Peruicit tamen robustissimi Ducis fortitudo & præstantia: ut Capitolinum caperet collem. Vnde facta uelut deditione, ciues ad eum concurrerunt. Qui recta ad castrum Crescentij, cum armato exercitu incedens, disiectis murorum repagulis, Pontificem eductum, in suam Laterani deduxit sedem. Et tamen quia abalienatos animis ab eo ciues, extrema in eum intentaturos formidarat: illũ perduxit Salernum. Vbi etiã Pontifex uitam finiuit.

Roberti in Roma uastatio.

¶ In Dalmatiam Robertus moturus, Alexium Imp. Constantinopol. bis, cum Venetorum subsidijs deuincit. Tum uita fungitur. Caput. XI.

ROBERTVS autem Dux maiora animo agitans, inchöatam in Dalmatia uictoriam prosequi: & Constantinopolitanum, quod affectabat, Imperiũ inuadere perrexit. Quia uerò terrestri exercitu Boëmundum filium non satis ualere confiderat: classem ipse parauit ingentem. Ad cuius inchöatæ initium territus Imperator Alexius: orauit Venetos: ut classem pro uiribus ingentem pararent, suæ quàm breui educere coniungendam. Veneti Roberti potentiam, si augeretur, suæ libertati aliquando suspicantes obfuturam: classem pararunt spe Alexij grandiorem: quam Dominicus Siluius Venetorum Dux, Corcyram usq; perductam, Græcorum, & uenientis Alexij nauigio coniunxit. Vixq; classes coniunctæ erant: cùm alto iam mari nauigantem Robertum traijcere in Dalmatiam, Venetorũ speculatores nunciauerunt. Velis itaq; sublatis, Alexius Dirachium,

ut hostem

ut hoſtem portu prohiberet, properans delatus eſt. Nec tamen ea longè uiſa numeroſi nauigij claſſe: aut in alto conſtitit: aut obliquo flexit Guiſcardus: ſed prioris hoſtiũ proras petens armis, uiam aperire perrexit. Pugnatum eſt utrinq; ſumma uirium & audaciæ paritate. quo factum eſt: ut pari quoq; euentu prælium dirimi nequiuerit. Guiſcardus tamen, ſiue pro ſolita fortitudine & fortuna; ſiue quia Dirachini portus propinquitas, & ſtans in littore armatus Boëmundi exercitus, aliquod ſuorũ animis robur addiderat: ſenſim ſuperiore euadere cœpit. Et ubi unam ſuarum nauium Alexiani mergerent: binas ille Græcorum, Venetorumq; mergebat. Fractis itaq;, & fugatis hoſtibus, malè integram claſſem Guiſcardus Dirachium perduxit. Alexius uerò ad ſiniſtram, ad dextram Siluius fugientes: hic Venetias, ille Peloponneſum nauigarunt: & malè tractatum, ob amiſſæ claſsis inuidiam, Dominicum Siluium Veneti Ducatu deiecerunt. Suffectusq; Dux Vitalis Faledro, Cröaciæ & Prothoſenaſtos titulis ab Alexio Imperatore ornatus, claſſem & ipſe Venetijs armatam, ad illũ auxilio duxit. Poſtquam autem Guiſcardus, & Boëmundus filius, de ſuma belli in Conſtantinopolim inferendi, aliquot conſultauerant menſes: attulerunt ad eos Dalmatæ ſpeculatores: auctum Veneta claſſe Alexium, ut in Dalmatiam duceret claſſem: prima maiorem, paratioremq; Peloponneſo ſoluiſſe. Quàmobrem & ipſe Dirachio ſoluens, in altum ſe contulit, obuiæq; ſibi caſu claſſes apud Saſinum conflixere. Maiori autem quàm antea damno Imperator Alexius, & Venetus Dux ſuperati, fugatiq; fuere. Robertus autem Guiſcardus ad Caſsiopam inſulam delatus: eo qui tunc erat Iulio menſe, ibi uita functus eſt.

Vincit Robertus Græcos.

Vincit ſecundo.

Roberti mors.

ℭ Rogerius Roberto patri ſuccedens, à Pont. Rom. confirmatur: Capuam, Siracuſas item Siciliæ ſuperat. Pace fratrum non ſeruata, mutuo ſe armant bello. Caput. xij.

ROGERIVS filius, patri in ditione Italica ſucceſsit. Nam ei ilico omnes de Italia populi, præterquàm Siciliæ ciuitatũ, ſicut & genitori paruerunt. Et cùm Boëmundus nullam ſibi in Italia ciuitatum partem dari propriam, indignè ferens: claſſem, terreſtresquè copias Hydruntum adduxiſſet: quæcunq; Genitori & ſibi in Dalmatis paruerunt, ad Alexium defecere. Interea Rogerius Dux Capuam urbem, cum exercitu potentiſsimo inuaſam, cœperat: cui etiam omnes, quicunq; hinc à Tibure, inde à Velitris ad Campanum pertinent agrum: Romani Pontificis, Romaniquè populi eneruatis tunc uiribus diffiſi: ſeſe permiſerant Rogerio gubernando. Boëmundus interea, quàmprimum quaſſatos de nauigatione equos ſatis

Rogerius Dux.

Capua capitur.

quieuisse,& milites omnia bello necessaria comparasse uidit:Hydrunt
tum profectus,in Rogerium fratrem duxit. Cum quo apud Fornetũ
Beneuenti,aciebus utrinq; ordine structis, conflixit. Decertatum est
prælio haud quaquàm cruento. quòd Comites paterni in utroq; exer
citu ducentes:à Rogerio impetrauerũt:ut permissa Boëmundo Apu-
liæ parte,Ducatus ipse titulum,& cætera retineret,quę Genitor de Ita
lia possedisset. Secundum quam pacem,Rogerius Melphim ad Vrba
num Pontificem se contulit:& Ligium ac Vasallum Romanæ Eccle-
siæ obligans:Ducatus & paternæ successionis confirmationem ab illo
obtinuit.Exinde traijciens in Siciliam,cępit Siracusas. Quo tempore
Adelisam Roberti Frisonis Flandrensium Comitis filiam,Kanuti po-
tentissimi Angliæ & Danię Regis relictam,matrem Caroli Flandren
sium Comitis,quem Brugenses interfecêre, duxit coniugem. Ex qua
genitus est illi filius Vuilhelmus.Per id tempus, Boëmundus conces-
sis à Rogerio fratri ciuitatibus,parum contentus:Melphim quoq; fur
to surripuit. Quod Rogerius ut toleraret:cum nullis paternorum Co
mitum suasionibus adduci posset:bellum utrinq; parari cœptum.Pri
musq; Rogerius,quòd à Sarracenis magnam Siciliæ partem tenenti-
bus,& reliquis suæ ditionis de Sicilia,cùm inde mouisset, sibi deuin-
xisset:uiginti illorum milia stipendio conducta, in Italia secum traxit.
Ilicò adiunctis copijs,quas ex Calabris,Salentinis, Lucanis, & parte
Apuliæ sibi subiecta cõtraxerat:in Melphim ductus est. Boëmundus
uerò ad decem milia habens milites ueteranos sub se nutritos,& disci-
plinam edoctos militarem : in propinquo Melphi, natura munito se
continens loco:urbem sua præsentia statuit conseruare. Quod ut me-
lius facere posit,fœdera inijt cum Richardo Beneuentano, & Capu
ano Principe,paterno hoste.Qui ea fratrum discordia fretus,in Patri-
am reuersus est.

Siracusas Siciliç obtinet

Fratrum dissidium.

¶ A Melphi urbe Rogerius exercitum subducit: Boëmun-
do fratri relinquens.Is terram sanctam inuisens,Antio
chia potitur:ubi tandem moritur. Caput.xiij.

INTEREA parabatur magna illa in terram sanctam
expeditio,Duce Godfredo, cum fratribus Comitibus
Boloniæ Galliarum. Erat uerò tam magnus Christianorũ exercitus,
tam pacatus incessus:ut nihil qua irent hostile,nihil incommodi time-
retur. Vnde factũ est,ut Rogerius & Boëmundus fratres, de Melphi
ciuitate acerrimè contendentes, quia nihil suis urbibus & oppidis ti-
muerunt,loco nõ mouerint. Generosior tamen animo Boëmundus,
tot Principes fama clarißimos ad bellum,glorię plurimũ,& meriti ha
biturum se intelligens:laudabili exarsit ęmulatione:& ab ipsis Princi-
pibus

pibus uiris, quos ilico allocutus, persuasus est: liberum Rogerio fratri fecit: Melphim ne, an cętera quę sibi essent de Apulia, occupare uellet. Signatū ex more ferūt, eductis ex Vestiario purpureis chlamydibus binis, multas exscindisse rotulas: quibus tum Italicæ gentis ad. xij. milia uiri cruce fuerunt signati. Mouit aūt Rogeriū fratrē, Boëmundi generosus animus. Isq; liberū faciens cōmilitonibus suis: ut qui uellent, illū in Græciā sequerent: Melphis obsidionē soluit. Tunc Tancredus nepos Boëmundo adhærens: illū in expeditione est secutus. Transierūt omnes ea spe atq; animo, ut aut terram sanctam perfidis adimerēt: aut se in reliquum habitandam, aut uitam Christo Domino impenderent: certi, aut uincere: aut mori. quare nihil sibi reliqui in sua quisquè patria reliquit. Quos uerò, & quàm magnas res in ea expeditione Boēmundus gesserit: quoniā multorum literis, & nouissimè Sebastiani Brand, in opere ad illustrissimum dominū Romanorū Regem Maximilianum inclaruit: prætereundū hoc loco putaui. ne in infinitum decurreret solis Normannis in cōmemoratione uocandis, hac parte suscępta narratio. Nam & Blondus eam rem eleganter explicuit: nos in hac parte releuans. Neq; eñ Boëmundi res præclarè, siue totius belli commemoratione possunt explicari. Vno commemorato: quòd paucis uiri gloriam commendat. Ad reliqua transibimus. Primus ille Antiochiæ promeruit dominationē: Sine illo nihil præclarè gestū: per illū uerò solū plurima. Redijt in Italiam: suorū simultates eradicaturus: ut res componeret. Regis Franciæ filiam Constantiam accæpit uxorem. Imp. Constantinop. bello tenuit: & quas uoluit conditiones extorsit: præcipuè, ut expeditum faceret transitum uenturis Europa militibus in Terram Sanctam. In quam & ipse post triennium redijt, in pace sancta finiens: cum filio Antiochiæ sepultus.

Optio libera. *Peregrinatio in terrā Sanctam.* *Sebastianus Brand.* *Boëmundi laus.*

Rogerius Sicilię Comes, Calabriam cū Apulia, Vuilhelmo pulso ui obtinet: Regiū inde sibi titulum adscribēs. Moritur sine prole Vuilhelmus. Caput. xiiij.

VILHELMVS Rogerij Ducis filius, Roberti nepos: mortuo patre, succedit in Ducatu Calabriæ. Apud Gelasium Pontif. legitimam promeritus de Ducatu inuestituram. Cùm & ab eodem Pontifice, Robertus quoq; Capuā, & Richardus de Aquila Principes, feudum suum accæpissent. Nam nouo se illi fidelitatis sacramento obligauerunt. Qui etiam aduersus Henricum. V. Imperatorem, qui patre depulso, succesit in Imperio: pro Ecclesia duxerunt exercitum: & illum redire in Germaniam perpulerunt. Interim Rogerius ex Normanna gente uir primarius, cùm Siciliæ Comitatum administraret: mouit in Italiam; & capto Camisio, post breui discesit:

Vuilhelmus Dux Calabriæ. *Rogerius Tertius.*

filium sui nominis Rogerium relinquens successorem. Non satis explicant Autores: filius, anne aliquis ille fuerit magna de stirpe Roberti Guiscardi: an Vuilhelmi, qui primus Siciliam cum consortibus tulit de manu Sarracenorum. Normannorum tamen stirpis fuisse, compertum habemus. Iam enim rebus de Italia prosperis, in Normanniā Galliarum nūciatis, multi accessere. Quod & Saxo noster de Richardo, & Sigibertus de Roberto, Vuilhelmoq́ cōmemorat. Nec dissentit Blondus: qui tantam in ea gente coniunctionem fatetur: ut nuptias sibi conciliarent in Italia morantes Normanni, ab ea gente quæ Gallias incolit. Quod in Adelisa claruit, Kanuti Daniæ Regis relicta, Roberti Flandrensis filia: ex qua Rogerius hunc sustulit filium, Apuliæ Ducem, quem describimus. Nam & Normanni nobiles in urbe Roma fuêre ciues, præcipuè semper Ecclesiæ studentes: quos etiam Vexilliferos habuêre in seditiosos Imperatori studentes. Qui tamen Eusebij Cęsariensis calculum de temporibus continuauit: tradit, eum Rogerium fuisse Roberti Guiscardi fratrem: unde Comites Italiæ descenderunt. Nam Guiscardus quæ de Sicilia cęperat, fratri Rogerio traditur permisisse. Cui & Blondus adstipulatur. Cùm aūt Calixtus iam Ecclesiæ Romanæ præsideret: Vuilhelmus Dux inter alios sacramento renouato, Pontificis defensionem accępere: confirmati ab illo in sua quisq́ ditione. Inde auctus animus, oblatam aliquando Alexij Imperatoris Constantinopolitani, pridem uita functi, filiam, in matrimonium accipere constituit. Malo id quidèm consilio: peiori exitu. Alexijs omnibus Christianis hostem, maximis cū Roberto auo suo, & Boëmundo patruo odijs constitit declarasse. Cùm tamen Rogerij Siciliæ Comitis, consobrini sui ambitionem duceret suspectissimam, non prius Italia est profectus ad uxorem sicut petebatur, Constantinopoli desponsandam, quàm Calixtus Pontifex, Apuliæ Ducatum, & cęteram de Sicilia terram, usq́ ad fretum Siculū, ad tunc Ducatu comprehensam, in suam, & Romanæ Ecclesiæ tutelam, protectionemq́ suscępit. Vix dū uerò mediū iter suū enauigauit Vuilhelmus, cū Rogerius Siciliæ Comes, suscęptā à Pontif. tutelā sibi notā paruifaciens, Calabriā inuasit: & prius dimidiā cæpit, quā Pontif. de afferēda ope poterat cogitare. Qui Hugonē Cardinalē à Beneuento, pręmittēs Roma: & ipse cum Cardinaliū collegio, & Romanorū copijs, tumultuariè est profectus. Inuentū ad arcis Nicephorę Hugo Rogeriū obsidionē mouentē: nec precibus inde, nec cōminationibus potuit deterrere. Pontifex interea Beneuētū delatus, infausta in expeditione, multos sibi charissimos febribus correptos amisit: & ipse mala pariter usus ualetudine, lectica in Vrbē æger, mœstusq́ relatus est. Qua fretus benè gerendę rei occasione

occaſione Rogerius, Calabriã omnẽ, Apuliamq; ſubegit. Vuilhelmus uerò uxoris ſpe fruſtratus: cùm ad affinem Salernitanũ Principem in Italiam reuerſus confugiſſet: diem ibi, nullis relictis filijs, obijt. Ex eo tempore Rogerius tantarum rerum ſucceſſu elatus: non ſe ultra Apuliæ & Calabriæ Ducem, atq; Siciliæ Comitẽ, ſed Italiæ Regem cæpit appellare. Quòd magnis auctus uiribus, omnẽ teneret ditionem, quę nunc in duo Regna manet diuiſa, utriuſq; Siciliæ, intra & ultra Pharum. Ergò ambitio Siculi Principis, Regium ſibi nomen deſumpſit. — Vuilhelmi mors.

¶ Pont. Rom. Innocentius. II. cum Cardinalibus à Vuilhelmo Rogerij filio capitur. Sciſma quoq; narratur, & Rogerij modeſtia. Caput. xv.

REGIVM ſibi nomen Rogerius, Rogerij filius, Sicilię Comitis, ex gente Normannica, primus deſumpſit. Sed multa interuenêre, prius quàm fundatum benè Regnũ tranſmitteret ad poſteros. Temeritas dedit initium: Sciſma Eccleſiæ contulit prouectionem: ſed demũ legitima ſucceſsio confirmauit. Ad quam cùm narrationem protulerimus: in noſtram Noruagiam paulò poſt reuertemur. Calixtus Pontifex, multa in Rogerium Siciliæ Comitem, ſe Regem Italiæ appellantẽ, animo non minus celſo, quàm irato dum molitur, diem ſuũ obijt. Succeſſor eius in Pontificatu Honorius, in Vrbe ſe cõtinuit. Viſus eſt enim timere: ne duo factioſi geniti Romana gente, in quorum controuerſia Papatum accæperat: per abſentiæ ſuæ occaſionem, motus aliquos intentarẽt. Interim Innocẽtius. II. anno poſt natum Chriſtum. 1130. Honorio ſucceſsit. Qui ſuperbiam, tyrannidemq; Rogerij Siciliç Comitis, ſeſe Italiæ Regem appellantis, ægerrimè tulit: adeò, ut iracundia magis tractus, quàm uiribus neceſſarijs ad tantam rem agendã, fretus tumultuario contractũ impetu exercitum, in illum duxit. Tantaq; profectus eſt celeritate: ut Rogerius, qui nullos reſciſſet à Pontifice factos eſſe apparatus: apud S. Germani oppidum, improuiſo impetu ſit repulſus. Eóq; oppido ui capto, tyrañum in caſtro Gallinio, in quod ſe de fuga recæperat, Pontifex obſedit. Filius autem Vuilhelmus Calabriæ Dux, cum exercitu ueniens, ſoluit obſidionem: Pontificemq; cum Cardinalibus capit. Vſus tamen modeſtia Rogerius: Pontificẽ cum Cardinalibus ſuis liberat: et quicquid uoluit, ab eo, præter quàm Regni titulum, impetrauit. Reuerſus Romam Innocentius: adulterinũ Pontificatu nouũ ſibi ſuffectũ, reperit Petrum, Petri Leonis filium: qui ſe Anacletũ Pontificem appellaret. Fretus erat Petrus, non magis nouo Innocentij Pontificis caſu, quàm electione: licet diſpari utriusq; ipſorum facta: In qua Anacletus longè fuerat ſuperatus. Spoliauerat Petrus, abſente Innocentio, primarias

Rogerius. I. Rex ex Normãnis.

Pont. & Cardinales capiuntur.

Antipapa.

Vrbis Ecclesias, Principis Apostolorū, Virginisq; matris Maiorem, & Lateranensem, aureis, argenteisq; ornamētis: et conflata inde ingenti pecunia, multos in Vrbe corruperat: adeo, ut ea multitudine suis addita cognatis, Pontificis potentiam in Vrbe obrueret. Quamobrem sibi, ac suis timēs Innocētius: Conrado Sabinēsi Episcopo Cardinali, Vicario suo, in Vrbe relicto, Roma migrās, cum Cardinalibus & Curia, per Pisas & Genuam, ad Philippū Regem, in Franciā delatus est.

¶ Rogerius Rex per Antipapam Anacletum confirmatur. Amissam Italiam recuperat. Aphricam subijcit tributariam. Emanueli Imp. 5. urbes ui aufert: Christianorum patronus, tandem moritur. Caput. xvi.

INTEREA Petrus, in Anacletū prophanatus: pertētatum seduxit: ut Rex appellatus, se Romanū Pontificē adoraret: Idolum uidelicet uenerarentur simulacrum. Sicq; factū est: ut omniū Normannorū primus, absurdo utriusq; Siciliæ titulo Regni sit abusus: qui omnem terrā de Italia complecterentur: quam nūc quoq; Regnū Siciliæ appellamus. Innocentius aūt in Francia celebrato Concilio: Lotharium tum assumptū Regem Romanorū, secū ducit in Italiam: inq; urbem Romam cum exercitu perduxit. Erant in Vrbe ciues nō pauci, qui fauerent Innocentio: qui cùm exercitū secum haberet Alemannorum, non se ausus est Petrus Anacletus cōmouere, sed paternis in ædibus delituit. Imperatore autē propter intemperiē æstus, rursus in Germaniam contendēte. Pontifex Pisis celebrauit Concilium: in quo aduersus Petrū multa constituit: sed in Vrbe, & Rogerij ditione, multa per absentiam Innocētij, sunt innouata. Quare iterū accersitus à Pontifice Imperator, aderat cū exercitu: Pisaniq; illū classe promptissima auxerunt: priores Pisani, Amalphā, Riuellumq; ducentes: utranq; urbem, & agri earum oppida ui capta diripuerūt. Pontifex aūt, & Imperator terra profecti, prius Barulū usq; duxerūt, quàm populū offenderent cōtraria sentientē. Itaq; Barulo obsidione circundato: Rogerius sibi timens, dum in Siciliā confugisset, omnia amisit, quæ in terra Itala occupauerat. Cui custodiēdæ terræ, Pōtifex Rainonē Lotharij Imperatoris Comitē, attributo titulo Ducatus Apuliæ: cùm aliquot Germanorū cohortibus præfecit. Tantisq; rebus nō magis feliciter, quàm faciliter confectis: redierunt in Vrbē Principes: & Lotharius in Germania reduxit exercitū. Moritur deinde Petrus Antipapa: & Innocētius ad quietē peruenit. Interea Rogerius Normannus, per Celestini primū: post Lucij Pontificē, rem ecclesiasticā frigidè administrantiū tempora: omnē terram de Italia, quam Innocentius, Lothariusq; abstulerant, receperat: et modestiore quàm prius titulo usus: sese Regē Siciliæ appellabat.

Papa, Idolum.

Rogerij fuga, & iactura.

Recuperat sua Rogerius.

appellabat. Rogerius aũt per dictorum Pontificum tempora, classem in Aphricam Duxit ingentẽ: ac tantis Sarracenos incommodis, cladibusq; afflixit: ut Rex Tunetis, tributo quotannis promisso (quod annis postea plus quàm triginta persoluit) pacẽ sit impetrare à Rogerio cöactus. Per quæ tempora Romanorũ Imperator Conradus: & Rex Franciæ Ludouicus: cùm sanctissimam peregrinationẽ in terram sanctam suscepissent: Emanuel Cõstantinopolitanus Imperator: qui exosum sicut patres sui haberet expeditionem illam: fraudes multas, quando aperta ui repugnare non poterat, struxit. Farinam calce miscuit: & plures ille pane, quàm Sarraceni gladio perdidit. Rogerius ergò Siciliæ Rex, secundo Emanueli tunc Imperatori, cuius dolòs, fraudesq;, & inimicum in nostros omnes animũ, melius quàm Gallicus, Germanicusq; Reges nouerant, infensus: eũ bello agitare, ac domare constituit. Cum classe igitur de Aphrica tunc reducta, Corcyram, & eius urbem Corfusum aliquandiu oppugnatam: Corinthũ quoq;, & Thebas, ac Euböeam (quæ & Nigropontus) de Imperio Cõstantinopolitano cæpit: spoliauitq;. In Constantinopolim quoq; ducturus erat: nisi resciffet, Imperatori Venetos bello socios, sexaginta triremium classem, Petro Bolano Duci, sinu Adriatico eduxisse. Flexit itaq; dextrorsum Rogerius ad Asiana littora: intentaturus, Christianis opem: aut si Barbaris infidelibus, incommodum adferre posset. Idq; Christiano nomini feliciter cessit. His itaq;, aliisq; operibus pietatis insistens Rogerius: post omnia morbo consumitur. Optimi, & fortissimi Ducis, & magnifici Regis nomen, posteris suis cum laude relinquens.

Impium factum.

5. Vrbes capit.

¶ Vuilhelmus Christo fidelis, oblatis conditionibus, Adriani Pont. pedibus prouoluitur: suscipiens in feudum Ecclesiæ quæ sua erant. Caput. xvij.

VVILHELMVS eius filius Regno succedit. Is quàm primũ inito Regno, arma in Romanæ Ecclesiæ terram, hostilia cœpit: & hinc Beneuẽti suburbana, inde Ceparanum, Babacũq; oppida occupauit. Cõmouit ea res Adrianũ Pontificẽ, cui cùm alia in Pontificatus sui nouitate deessent arma, exercuit ecclesiastica: et Vuilhelmo fideliũ cõmunione, Regniq; titulis priuato: populos, Proceresq; Regni eatenus, iuramẽto sibi prꝑstito absoluit, ut nulli facta rebellio fraudi foret. Et cùm iã Fridericus eius nominis. I. in Imperio esset, uenerũt Romã nõnulli Apulorũ, et Principis Capuani Oratores, Pontifici Adriano suasuri, ut ad suam de Italia terrã, Vuilhelmi Normanni tyrañidè oppressam, per ipsius terræ Principũ uirorũ, populorumq; cupientissimorũ manus recipiendam, se conferret. Pontifex secundo mẽse uix apud Lateranũ finito, cũ exercitu ea tẽporis breuitatẽ

Vuilhelmus. III. Dux.

Fulmen Ecclesiæ Romanæ.

contracto, ad Casinensem saltum S. Germani oppidum accessit. Vbi multos earum Regionum Proceres reperit cum copijs expectantes. Quos fidelitatis sacramento, sibi, & Romanæ Ecclesiæ obstrinxit. Et Roberto Principe Capuano, Andreaq; Comite præmissis: Capuam ipse, & inde Beneuentũ se cõtulit. Vbi cęteros de Apulis, Calabrisq;, & Salernis, qui Cassini non interfuerãt, iureiurando adegit. Dum autem Pontifex Adrianus exercitũ tot recipiẽdis regionibus idoneum: & Vuilhelmo, qui se cũ copijs Salerni continebat, Italia pellendo præparat: Imperator Orientis, misso ad populum nuncio, hoc agit. Quia iam illi bellum cum Venetis esset, Anconitanosq; in spem magnã erexit: si tres, aut quatuor de Apulia ciuitates sibi permiserit: Vuilhelmũ Apulia, & omni Italia expellendum, operam suam pollicetur. Id cùm rescisceret Vuilhelmus (iã enim Græci, ignaro Pontifice, aliquot urbes cæperant) ad Pontificem confugit: eum sibi conciliare studens. Missis Catanensi Episcopo, & de Nobilitate sua primoribus: paucis uerbis postulata, in hanc maximè formam proponerẽt. Vt communioni Ecclesiæ restitutus Rex à Pontifice, in utroq; Siciliæ Regno confirmaretur. Viceuersa pollicebatur, omnia iuris Ecclesiastici, quę occupauerat reddere: & insuper Paduam, Montem Fuscum, & Morionem oppida Beneuentanis confinia, Ecclesiæ & Pontifici permittere possidenda. Romanis deinde Pontifici rebellibus, propria subigẽdis impẽsa, operam suam exhibere. Auri uerò summã pollicitationibus parem, cùm sibi tunc paratã non esse diceret: dato temporis spacio, nihilominus soluturum se spondebat. His conditionibus Pontifex, uel ea maxima ratione, quòd Græco Imperatori, aliàs semper Christianorũ hosti apertissimo, parum crederet: pro sua prudentia assentiebatur. Sed cùm res in Cardinalium collegio esset discussa: tenuit nonnullorũ non minus auaricia, quàm imprudentia: Vuilhelmum Imperatoris Græci fauoribus et pecunia deturbandũ. Vixq; satis sciebant, Oratores ad Vuilhelmum esse reuersos, quando illũ paratissimo exercitu in Apuliã ducto, omnia euertere auditũ est. Copia nanq; Gręcorum, & Apulorũ apud Brundusiũ superauerat. Ad cuius prælij famã omnes, qui de Apulis, Salentinisq; apud Casinũ & Beneuentũ sacramẽto se Pontifici, et Romanæ Ecclesiæ obstrinxerant, subitã Vuilhelmo fecerũt deditionem. Mouit itaq; Adrianũ Pontificẽ, non magis Vuilhelmi audacia, quàm illorũ, quibus crediderat, Apulorũ Principũ perfidia: Cardinaliũq;, q oblatã occasionẽ spreuerãt imprudẽtia. Et uno, eodẽq; tẽpore, hinc Vuilhelmo pacis, et reintegrãdę beneuolẽtię spẽ fecit: inde Cardinales mali cõsilij Autores, se, q Romã redire simularet, in Marsos usq; pręcedere iussit. Cũq; Vuilhel. ad S. Martini in Basilicã Beneuẽtani agri se contu-

Legatio Vuilhelmi.

cõtulisset: ad expectantis ibi Pontificis Adriani pedes prouolutus est. Cui nouo fidelitatis fœdere, & sacramenti religione obligato: Adrianus Pontifex solita utriusq; Regni iura, infeudationémq; concessit. Hic est limes rerum, quem nobis præfiximus. Iam sunt Normanni legitimi Reges. Iam in Italia & Sicilia fundauêre, quod suscępimus ostẽdere, Regna. Hoc est illud Danicæ atquè Normannicæ gentis decus, quod inuestigamus. Iam dudum in Longobardia, & tota Italia, Dani Scania egressi, Regnum firmarũt. Inde in Galliarum littoribus, splendidum titulum, cum regione, latissimè Ducatum meruerunt. Et inde in Angliam transmissi, illud quoquè Regnum sibi uendicarunt. Inter quæ tempora in his Apuliæ, Calabriæquè, & Siciliæ prouincijs, duo splendida Regna constituerunt. Epilogus, Normannorum glorię.

ALBERTI KRANTZII CHRONOgraphi Hamburgen. Rerum Noruagiæ gestarum, LIBER V.

¶ Kanuti Magni Noruagiæ quoq; Regis, Regnorũ in filios partitio, potentia, fœlix administratio, atq; sepultura insignis narrantur.

CAPVT I.

DEDVCTA Normanorum gente ad Regnum usq; utriusq; Siciliæ: in Noruagiam prosequẽdam reuertamur, ad superiora tempora recurrẽtes, ubi narrationem intermisimus. Supra lib. 3. cap. 6. & 7. Nam cùm Kanutus cognomento Magnus, Angliam, Daniamq; Regno coniunxisset: effecissetq;, ut Olauus optimus Noruagię Rex, ciuili & plus quàm ciuili bello obtereẽt: martyr (ut aiũt) Domino consecratus: Haraldusq; germanus eius similes exitus ueritus, in exiliũ abijsset Constantinop. Imp. militare: Kanutus Noruagiæ regnum prioribus cõiunxit: & inter filios partitus ditionem, Suenoni Noruagiã, Haraldo permisit Angliã: durũ Knutonẽ Daniæ designabat successorem. Ipse nauigans, filiorũ Regna circũibat: omnibus superimperitans. Inter alia uerò fortia facta eius, angebat illũ: ab Richardo Normaniæ Galliarũ Duce, repudiatæ sororis iniuria. Itaq; ulturus (ut ipse dicebat) superbiã: quòd coniugalia sacra Richardus temerasset: exercitũ comparat in Normaniam Galliarũ. Quam in Prouinciã cũ Rex Kanutus expeditionẽ cõparasset: iamq; gerendis rebus intenderet: tristem nunciũ de sublato Haraldo filio Anglorũ Rege accępit. Sed ille ꝓpior publicę utilitatis negocio, quã priuato affectui: neglectis penetraliũ suorũ casib. bello institit administrãdo. Sed iã (ut suo loco inter

res Normannorum diximus) Richardus iſta proſpiciens, abijt Hieroſolymam. Kanutus autem iam grandęuus, & qui multũ laboris exanclaſſet, nam & Romam cum Imperatore Conrado, cuius filio Henrico, filiam deſponderat, cum non cõtemnendo comitatu petierat, militiæ grauis, continuos ſudores non ſuſtinens, ex labore morbũ cõtraxit. Sentiensq́ propinquare uitæ finẽ, uocatis Proceribus, nequaquã Daniæ lib. 4.c.29.& se. docuit bello abſtinendum, etiamſi ille iam mortem obiret. Nam uita functum ſe, uelut uiuum circumferentes, uictoriam iuſsit expectare. Auſpicijs enim ſuis etiam mortui, docuit uoto potiundum. Nec fefellit morientis uaticinium. Diuturnitate tamẽ temporum, Dani faſtidia non ferentes, Rothomagenſibus, ad quorum mœnia ſederant, pacem dederunt, ſi Regis ſui mortui funus Regaliter exceptum exequerentur. Rapuêre conditionem ciues Normanni, ſolenni Regis funere pacem mercati. Hic fuit exitus Regis in ea gente omnium uictorioſiſsimi & clariſsimi: qui Franciæ terram corpore premit uita functus: & Normanniam gentis ſuæ prouinciam, reliquijs ſuis honeſtauit. Vt autem Noruagienſibus, mortis Kanuti nuncius uenit: Danicum detrectantes Imperium, Magno Olauo filio Regnum detulêre.

De ſucceſsione Regnorũ Daniæ & Noruagiæ, ſimul Kanutus & Magnus paciſcuntur. Illo aũt mortuo, hic utriuſq́ Regni gubernacula adſumit. Caput. ij.

Magnus Rex.I. MAGNVS Olaui martyris filius, Procerum Regni uoluntate, cõtempto Danico Imperio, patri ſucceſsit in Regno. Kanuto autem Daniæ Rex, cognomento Durus: cùm à conſobrino Suenone uocaretur in Angliam: audiretq́, unà defeciſſe Noruagiam: ſtatuit, minoris iactura maius conſeruare. Igitur euocato Magno, fœdus cum illo percuſsit, iureiurando confirmatum: ut qui alteri ſuperſtes uiueret, utriuſq́ Regni, Danici, atq́ Noruagici ſceptra teneret. Tanti arbitrati ſunt Proceres eſſe, ſub uno Rege utrunq́ Regnũ. In eas cõditiones Kanutus Magnum dimiſit: ipſeq́ Angliam cunctis Daniæ ſuæ uiribus adnauigans, petiuit. Magnus paternum regnum quietus tenuit. Kanutus autem poſt biennium emoritur. Cœpitquè diſsidium inter Magnum Noruagiæ Regem, pactis fœderibus imminentem, & Suenonẽ Magni Kanuti ex germana ſorore nepotem. Daniæ Proceribus, iuſiurandũ fœderi inditũ, omni iure ſanguinis cenſentibus præferendũ. Erant ẽdiuerſo, qui pactionẽ improbarent: quę tm̃ iuſto ſanguini præiudicium afferret: perquàm ſtultum & uerecundũ reputantes, eorum quibus antea Dani imperitaſſent, conditionibus Danię item Rex Mag. petere. Sed præualuit iuriſiurandi religio: fruſtratusq́ eſt Sueno, illa ſanguinis ſpreta ſucceſsione. Magnus exinde utriuſquè Regni tenens guber-

gubernacula: non tam longam, quã desyderatam egit gubernationẽ. Non enim diu superfuit. Quàmuis & pro patris sanctitate, & suaptè nihilominus uirtute, ab omnibus plurimum amaretur. Venationi institit: ut solent apricandi gratia Principes atq; Nobiles: & dum incautus admisso, adactoq; equo, leporem, aut feram aliam sectaretur: prolapso per præcipitium, equo deturbatur: & baculo, qui frigore duratus extabat, terræq; prominebat incussus: effracta pectoris crate, uitam nõ longè post finiuit: Suenonẽq; in Regno Daniæ successorẽ pmisit. Daniæ lib. 4. cap. 31. c.

¶ Haraldus Constantinopoli Draconem prosternit. Noruagiæ Rex, in Danos mouẽs, Iutios superat. Ab Anglis tamen turpi fugare pellitur: licet Normañi Anglo cæso, uictoria fruantur. Cap. iij.

HARALDVS interea diui Olaui frater, cùm apud Constantinopolim ageret, Rẽm ueritus Kanutum, qui fratrem eius perdidit, miram expertus est fortunã: Nam homicidij factus reus cũ unico famulo, qui eum non deserendum putauit, uterquè (ut ferunt) Draconi obijcitur deuorandus. Carcer hanc fertur habuisse formam: ut Draconi ex proxima palude ad uorandos reos, aditus foret. Sed à custode carceris miserationis gratia, donatus armilla, bestiam cunctis mirantibus uicit, & occidit. Inde pro uirtute uita donatus, etiam liber abire permittitur. Vir generosi, ut cunctis existimatio fuit, sanguinis. Nemo autem miretur: si tam longinquam egerit militiam uir extorris. Cùm etiam superiori ætate, quod suo in loco diximus, testantibus Italicis Scriptoribus: Normañi per tempora Caroli Calui Imperatoris, uastatis Galliæ littoribus, atq; Aquitania peruagata: trecentis sexaginta nauibus, ex mari Britannico duxere Constantinopolim: suburbanisq; uastatis, atq; incensis: in mare Britañicum sunt reuersi. Et quod in Dania diximus: Ericus Rex terram sanctam petiturus: cùm in eadẽ Imperiali urbe ab itinere fessus conquiesceret: repeterit suæ gentis plurimos Imperatori militantes. Et miramur: si quando ex Saxone Sialàndico legimus: Hellespontiacos, aut alios Orientis populos, à Danis impugnatos: quibus idẽ nauigandi fuit usus qui Noruagijs, Normannisq;: imò, ut præfati sumus, indiuisa semp maris: præsertim longinqua fuit Danis, Noruagijsq; expeditio. Reuersus ergò in Patriam Noruagiã Haraldus, occupat Prouinciam: eaq; ex uoto potitus, arma trãsfert in Daniã. quòd à Magni uoce, deberi sibi reputaret. Cõcurrũt hostiliter utriusq; Regni uires: et arma ad Iutiã perueniũt. Dumq; dubia uolitat uictoria, Iutij uicti, multitudine cesserũt: spontaneumq; exitum eligẽtes, sese in mare præcipitabãt: lętũ à se, quã ab hoste sibi inferri pręponẽtes. Sueno aũt Danię Rex, reparatis uiribus, iterũ ducebat in hostem.

Haraldus Rex. II.

Draconem sternit.

Vincit Iutios.

in hostē. Sed cùm adhuc nequaquàm numero, aut uiribus pares hosti uiderentur Dani: ab audacia robur mutuantes, concurrunt animis impigri. Ibi paucorum spectata uirtus effecit: ut numero impares Dani: uiribus pares hosti uiderentur. Extractaq; in noctem pugna, incertum uictoriæ reliquerunt exitum. Sed Noruagiorum uires, noua classe aduecta, augebantur. Dani autem circumspicientes, cùm nihil opis expectarent: desperatam patri suæ uictoriam habuêre. Quę res effecit: ut noctu Scanienses sua parte subducta, clam enauigarent. Reddita luce, Rex Sueno suorum paucitate conspecta: ubi abijsse quosdam suorum audiuit: spem in relictis uiriliter constituit, acriterq; confligens, effecit ne uinceretur. Tertio autem prelio renouato (tanta fuit Danorum ad certamen acrimonia) quia numero facilè superati: uiribus tamen uinci non possent: et proinde incerti, qua staret uictoria: inuicem discessere. Per quæ tempora, Haraldi Anglorum Regis insolentiam, iuniores natu fratres non ferentes: spontaneo exilio ad Noruagiæ Regem Haraldum profugerunt: opem implorantes aduersus fratris superbiam. Ille uerò, ut erat Regni propagandi cupidissimus, classem expediuit: moturus in Angliam. Et peruenit nauigans in mare Britannicum, ad littora Regni. Cùm ex aduerso littore Franciæ (quæ Normannia est) uidet non minorem suam classem adnauigare: incertū hostis, an auxilia suæ partis demoretur. Vbi intellexit, in Anglorum Regem & illos ducere, partitis copijs, diuerso littore rem sunt aggressi. Haraldus autem Rex Angliæ, incertus cui se primum hosti obijceret: expectat Noruagiorum excursionem. Vbi uastabundi terram Anglię peruadunt, ab Anglis occupantur: à quibus uicti, turpiter naues repetunt. Inde uersi in Normannos, uincuntur. Haraldus Angliæ uictus, in obscuro loco delitescens, extrahitur: extinguiturq;. Filij eius duo, cum sorore in Daniam migrauêre. Puella Russorum Regi desponsatur. Iuuenes ibi exulantes consueuêre. Nam Normaniæ Dux Vuilhelmus, ut diximus, Regno potitus est.

¶ *Magnus cum Olauo fratre, Noruagia successionis inire potiuntur. Magnus Ingonis filiam sterilem uxorem ducit. Caput. iiij.*

Olauus. Magnus Reges.

OLAVVS atq; Magnus Haraldi filij, in expeditione Anglicana deficiētes, paternum Regnum tenuêre. Sed Sueno interea rerum Danicarum potitus, tam Anglis, quàm Noruagijs hostilia denunciabat. Nam de Anglia cum Vuilhelmo Normannorum Duce, qui coronam apprehendit, quàmdiu superstites ambo fuere, luctabantur. Tentata est aliquãdo Principum reconciliatio, sed frustra. Magna res quæ petebatur, erat in medio. Suenoni aūt cùm filij eius

lij eius succederent: primùm Haraldus solo biennio: inde Kanutus Rex Christianissimus, pro Christi religione martyr consecratus: quē deinde Olauus frater: hunc autem Ericus excæpit, is qui Constantinopoli egressus, in peregrinationem Terræ sanctæ perijt: Erico Nicolaus itidem frater substituitur: omnes filij Suenonis, fratres inuicem consanguinei, diuersis editi matribus. Sed quod ad nostram pertinet Noruagiam: Magnus Haraldi filius, cùm rebus suis prospiceret: Sueonum Regem Ingonem ad tradendum nuptui filiam Margaretam, penè inuitum cōegit. Nam sedulò Sueones adortus, Halladienses etiam de Dania fertur inuasisse. Sed ab illis in naues repulsus est. Ingo autem Suetiæ Rex, pertinaciter sibi inminentem Magnum ferre non sustinens: filiæ coniugio eum primùm generum, deinde in societatem fœderis accæpit. Sed ex eo matrimonio Magnus nullos sustulit liberos. Vnde prouenit: ut Magno iam mortuo, eadē mulier Nicolao Danorū Regi in sacra cōiugalia concideret: mulier singularis religionis, & fidei nō uulgaris. At cùm interea Magnus Nicolai filius, moriente Sueonum Rege, à Gotis in Regnū uocaretur: illis quidèm regnauit, sed Suecis contemptui est habitus. Auxit tamen animos eius ea res in tantum: ut Kanuto adolescenti optimo, Erici peregrinantis Regis filio, pro sua uirtute ab uniuersis honorato, amatoq;, se opponeret: & apud patrem de Regni suspicione illum accusaret: ad extremū, etiam positis insidijs opprimeret. Qua indignitate cōmoti Dani, Nicolaum Regem perpulerunt, ut atrocissimi sceleris reum. Filium Magnum item populus proscriberet: & iuramento firmaret, nunquàm se decretum hoc relaxaturos. Sed tempus irā populi mitigauit. Quippe persuasus Rex pater: ab amicis filium contra iusiurandum de exilio reuocauit. Quam rem indignissimè Kanuti fratres Ericus & Haraldus tulêre: aperta se iam rebellione se opponentes Regi Nicolao.

¶ Magnus pecunia corruptus, Ericum sororiū prodere conatur. At astu ille effugit, Magnū Nicolai filium bello opprimit. Haraldus Noruagia exulatur. Caput. v.

MAGNVS interea, proximi Magni filius, Haraldi nepos: cuius pater sine prole reliquit Margaretā, à Danorum Rege Nicolao ductam: cùm iste uel ex priore matrimonio, uel ex concubina (res enim incerta est) natus, Regnum tueretur paternum. Nihil enim discriminis etiā tum habuêre Reges, Regumq; filij. Nam omnes Suenonis proximi filij, quos diximus, inuicem sibi successisse, concubinis progeniti memorātur. Is igitur Magnus Noruagiæ Rex, missis in Daniam Oratoribus: Kanuti Ducis occisi filiā deposcebat coniugem. Ericus Kanuti frater, rem nō inuitus amplectitur: ut in Ni- Magnus Rex.

colaum, & Magnum filium eius bella gesturo, uires accederent Noruagiæ per puellam: cuius patris uindictam Ericus moliebatur. Ipse uicissim Ericus, annitente eodem Rege Magno, germanam eius coniugem accæpit. Ita geminata utrinque affinitate, cōsociatus Magnus Noruagiæ, & Ericus Iutiæ uiribus: in Nicolaum, & Magnum filium eius, Daniæ Reges, arma comparabant. Conserto deinde prælio: uincitur Ericus. quippè quem frater Haraldus destituit: maiori odio insequēs fratrem, fraterni sanguinis uindicem, quòd ante se Regnum quærere uideretur, quàm fratris occisorem. Victus Ericus, cum Coniuge fugit in Noruagiam ad Magnū: utriusque nuptijs fretus: nihil dubitans, amicissimum sibi Regē reperire. Nec illum fefellit opinio ingredientem. Nam perbenignè exceptus est. Nicolaus autem Daniæ Rex, memor: quòd Magnus olim Kanutus, in Olauum diuum Noruagiæ Regem, non tam uiribus, quàm insidijs superior euasit: Magnum quoque Noruagiæ Regem, misso quàm occultissimè nuncio, pertentauit: ut accæpta grandi, quam polliceretur pecunia, Ericum tolleret de medio. Ille auariciæ quàm fidei propior: quòdque uereretur, maiori per illum bello Regum uicinorum implicari: accæpta pollicitatione pecuniæ, promisit operam. Itaque credulum Ericum illis sepsit satellitibus, quibus erat in tempore ad nutum usurus. Sed innotuit Erico res per Reginam neptem suam: missoque ad Hallandienses sibi fidissimos, curauit adesse nauim paratam. Nec segnes amici, nauem Erico expediūt: seque adesse clandestino insinuant nuncio. Ericus custodes suos ebrietate pelliciens, iactu etiam aleæ ad hilaritatem prouocauit. Et iam consopitis illis, quasi requiem petiturus, cum coniuge nauim petit: repertasque in portu cæteras naues parauit. Inter hęc recordatur paruuli filij, quē trepidatione magna abire festinantes, in diuersorio penè oblitum neglexêre. Sed non erat tum Magnum Erico periculum, quo sanguinis sui paruulum in periculo relinqueret: Missis, qui afferrēt, moratus est in portu. Et cum excępisset, enauigauit. Custodes postera luce conscij uespertinę ebrietatis, claustra Erici pulsant: sciturí, si adesset. Vbi nihil abintus responsum est, effregere: uacuamque domum cernentes, non dissimulanter nunciāt Regi. Ille quàmprimum nauibus celerrimis sequi iubet fugientem. Tanta fuit dulcedo promissæ pecuniæ. Sed iamdudum ante illos soluens Ericus, Lalandiam peruenit, redituśque sui facit indicium: Occiso gentis Præfecto: quem Rex Nicolaus immiserat Regioni. Et cùm Ericus Magnum Nicolai filium bello oppressisset: Nicolaus etiam pater à Slesuicensibus (quod in Dania sumus executi) esset occisus: Regnum Daniæ inuasit. Frater autem eius Haraldus, quòd sibi à fratre timuisset, Noruagiam illi infestam, petit exilio.

Vincitur Ericus.

Danię lib. 5. cap. 15.

Auri sacra fames.

Danię lib. 5. cap. 16.

Haraldus,

Haraldus, Magni, filium eius se simulantem, bello fugat. Tum Erici auxilijs, ab eodem superatus, oculis simul, & genitalibus orbatur. Caput. VI.

HARALDVS Hybernicarum partium quidam, Nobilium ordine habitus, ferebat: se per ea tempora Magno Rege Noruagiæ, qui Hyberniam uastabat, natum: & ut miraculo quodam rem astrueret (id enim ab eo fuit exactum) super ardētes prunas nudis pedibus ingreditur: & nihil molestiæ passus, multos traxit in credulitatem. Quibus autoribus, Magnus Rex poscitur: Haraldo æquè ad Regnum nato, partem Regni cedere. Illoq; recusante, ignoto homini ditionem suam permittere: nequaquàm potuit flecti. Peruentum est utrinq; ad arma: & ingenti confecto prælio, inter assertores Haraldi, & Magnum Regem: fugatus est Haraldus. Is in Daniam ad Ericum: quem sciebat Noruagiorum Regi iustis de causis inimicissimum, contendit. A quo promptè excæptus est. ut speciosum ille belli titulum haberet in Magnum Noruagiæ: qui etiam ut cumularet in caput suum inuidiam, optimi uiri Kanuti filiam repudiauit uxorem. In Haraldo autem Hybernico, quem dicimus, monstrosum ferunt agilitatis genus deprensum. Nam pignore deposito, cursu audebat contendere cum citatissimis equis. Vtriq; enim brachio bacillum subijciens, tanta celeritate se promouit: ut equinus illum cursus æquare non posset. Idem inter nauigandum prora exiliens, per remorum capita in puppim reuersus in aliud latus, eorundem remorum partibus innixus, in proram redibat. Athletica magis, quàm Regia flexuositas. Sed amāt etiam Reges in minoribus eminere. Nero enim Imperator Romanus, & cythara, & uoce, & carmine certabat cum doctissimis. Hūc Haraldum Ericus Daniæ Rex, uiribus auxit: ut in Noruagia bello premeret Magnum. Et primò quidem incerta stabat uictoria. Inde tota Daniæ classe roboratus: tam magno Magnum adortus est prælio, ut eū opprimeret: captumq; oculis, ac genitalibus priuauit. ne aut uidens Regnum resumere conaretur: aut gignens, ultorem procrearet. Interrogatusq; à suis: si quem infelicitatis suæ cuperet habere consortem? Paucos ea re delectari respondit. Inuentus est tamē inter armigeros, qui facie, & omnis corporis habitu similimus esset Magno: qui Regis sui charitate, similem orbitatem deposceret. præfatus: ut cui uidenti similis fuisset: cæco quoq; non dissimilis haberetur. Ita Magnus ex sceptrato cucullatus euasit: agēte perfidia, quam Erico ostendit. Haraldus autem Erici frater, cùm Noruagiam petisset exilio: nihil inde grande pro Regno recuperando gessit: sed filium reliquit Olauū: qui in Daniam reuersus ad Ericum: solam patris priuatam quondam hæ-

Haraldi ementiti agilitas.

Daniæ lib. 5. cap. 19. a.

Daniæ lib. 5. cap. 21.

reditatem, succesſione legitima repetebat. Rex illũ omni succeſsionis iure carere reſpondit, quòd iam parẽs eius in Legem cõmiſiſſet, externo milite patriã pulſans: qua ex re, ueteri lege, omni cõmodo Patriæ, bonisq; excidiſſet uniuerſis. Olauus nõ Lege, ſed armis repetendum patrimoniũ exiſtimãs, omni quo poterat conatu, Regẽ impugnat: & ubi inſidię nõ procederãt, ad aperta arma decurrit. Quę cùm imparia Regijs contraxiſſet uiribus: facilè à potentiori ſuperatus, uita caruit.

¶ Noruagiam Legatus donat Archiepiſcopatu Lundenſi, & collationem Eſchyllo Archiepiſcopatus in Suetia. Caput. vij.

NORVAGIA cùm ab initio ſuſcæpti Chriſtianiſmi, Pontifices ſuos ad Hamburgenſibus Epiſcopis, Legatione perpetua in Aquilonis Regna fungẽtibus, ſemper accæpiſſet: hoc tempore, hoc eſt, ad Annum Chriſti poſt Mille Quinquageſimum Quartum, Nicolaus, qui poſtea in Apoſtolatu factus eſt Adrianus Quartus, tunc Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, Britannicum mare permenſus: Noruagiã in Eccleſiaſticis rebus tum Lundenſi Archiepiſcopo parentem, immunitate cõceſſa, magni Pontificatus, hoc eſt, Archipræſulatus titulis inſigniuit. Trondennis conſtituẽs totius Regni metropolitanum: qui nunc mutato Vrbis nomine, Nidroſienſis appellatur. Idẽ quoq; Legationis qua fungebatur poteſtate, in Suetia peragere cupiẽs, nõ pręualuit: Suecis, atq; Gothis de primatu inter ſe contendentibus. Cùm neq; de loco, neq; de perſona cõueniret inter eos. Certamini ergò decus negauit, rudẽq; adhuc Religionis barbariẽ, Archipõtificatus honore nõ dignatur. Verùm perpẽſo tẽporis habitu, cùm per Oceanũ redire, hybernæ nauigationis metu duceret in periculis: Daniã reditui ſuo per commodã arbitratus, offenſam eius ex Noruagię promotione contractã, beneficij delinimento ſedare conſtituit. Eſchyllũ ergò Lundenſem Archiepiſcopũ mãdatis aggreſſum, plus nouæ dignitatis, quàm ueteris amiſerit recepturũ, promittit: definiens, ſe ereptæ Noruagię damna, Suetici Primatus munere pẽſaturũ. Rapuit promiſſum Eſchyllus, cupideq; Legati copiam efflagitat. Qui ubi uenit: futurũ Sueticij Sacerdotij inſigne apud illũ depoſuit: dandũ ei, in quem concors Sueonũ, Gothorumq; ſuffragiũ cõueniſſet. Statuitq;: ut quicunq; Sueonũ creandi eſſent magni Pontifices, Pallio à Curia dato, per Lundenſem inſignirentur Antiſtitẽ: eamq; ſedem perpetuò ueneraretur obſequio. In hoc priuilegio dato, confirmationẽ à Curia proficiſcendam promittit. Quod effectu facilè fuit. Siquidẽ Romam reuerſus, decedente Eugenio, maximus Pontifex ſubrogatus eſt Nicolaus, tunc dictus Adrianus Quartus. Peregitquè publicę religionis

Præſul,

Præsul, quod præfatę religionis minister annuerat. Sed Regnum diu ciuilibus bellis laceratū, ad eum diē concertantes de Corona habuit.

¶ Haraldi Hybernici deperditio & mors. Restituitur Regno Magnus. Siuuardi quoq; admirabilis urinatio, animi, corporisq; inuicta uirtus in mortem usq;. Caput. viij.

SIVVARDVS erat ex Proceribus Noruagiæ, qui Haraldo Hyberniensi semper obluctabatur: hunc uisum obseruari per suos, si quando manus eius incideret. Post multa, insidijs intercæptum, ad se iussit perduci. Dataq; in eum mortis sententia, longius in mare proiectum, mergi iussit. Ille uiribus iam locum non esse uidens, ad ingenium recurrit. Nam qui illum prouehendum in nauim suscæperant, comiter allocutus, largissimo curauit potu impleri: iamq; exhilaratos interpellat. Quando inquit moriundū mihi: unum hoc supremi beneficij loco deposco, ut clauum mihi gubernandum breuissimo permittatis momento. Visum est: nihil mandatis acceptis obfuturum. Ea re impetrata: nautas impensius edere remigium hortatus, cùm uehementissimum nauigij cursum animaduerteret: proiecto gubernaculo, præceps undas insilijt, priusq; se littori quàm concitata ratis impetum correxisset, restituit. Ita & suo acumine, & hostium socordia seruatus, periculoq; cui destinabatur ereptus: Haraldū, amoris gratia (quod rescierat) noctu castris egressum, in amplexu pellicis per insidias interfecit. Dantem pœnam & sibi, quem morte captum damnauerat: et Magno, quem Regno, ut diximus, luminibusq; priuauit. Igitur ut belli titulum apprenderet: Magnum protinus monachalibus septis erutum: tametsi uirilibus careret, uirum induere perpulit: deiectamq; Regis fortunam, ad pristinum Regni fastigium constituit erigere. ne deesset, cuius autoritate & titulo bellum aduersus Haraldi sobolem susciperetur. Peruenit autem hoc tempore Legatio ad Regem Daniæ Vualdemarum eius nominis primum: obsecrans, ut Noruagiæ Regnum, tot ciuilibus bellis correptum, ac teterrima tyrannorum dominatione laceratum, iam exangue & ruinæ propinquum, eius occupatores incessendo tentaret. At ille proprij Regni negocijs implicitus, posthabuit alienum. Interea Hugo, Siuuardus, & Estenus Haraldi filij, paternum Regnum uendicare conati: naualem prælium conseruerunt aduersus Magni defensores. In quo partim cæsis, partim fugientibus socijs, incredibili, & humanæ fortitudinis pręstantiori fortitudine Siuuardus, quem diximus, solus aliquandiu nauigium suum ab hostibus uendicauit. Ad summum, pluribus eorum prostratis: omniq; superstitum multitudine ad se unum opprimendum concurrente: singulari nandi peritia fretus (quanquàm Hyber-

Haraldi Hybernici mors.

Eximitur Magnus monachismo.

Siuuardi incredibilis urinatio. num tempus instabat) armis militaribus tectus, profundo se credidit: atqꝫ sub undis, quas hostiū cruore resperserat, enatans: dubiū effecit, maioris audaciæ specimen in naui pugnās præbuerat: an inter undas agilitatis edidit. Siquidem loricā, qua corpus munierat, quo liberius enaret, cum reliqua corporis armatura, sub undis sibi detraxit: ac demùm cùm capescēdi spiraculi gratia fluctibus emersisset, à quodam familiari suo, hostibus per habitum indicatus: tunicā qua se prodi putabat, rursus corpus aquis occultādo deposuit. Sed cùm nec sic quidèm proditoris agnitionē falleret: ad extremum suprema se ueste nudauit. Nec adhuc indice, qui illum semper oculis obseruabat, ludificato: cùm penè solus ex socijs superesset; seqꝫ hæc omnia & callidè, & animosè frustra excæptum animaduerteret: tandem fati simulatione profundo diutius immorato, insidiatoribus an uiueret, dubium reliquit. Ad ultimum cùm humanæ respirationis necessitate, supernè aërē capesceret: cuiusdam fortè nauigij gubernacula, pertinacissimis brachiorum amplexibus apprendit: eiqꝫ aliquandiu tacitus inhæsit. Plura tamē elapsionis genera, animi firmitate tentasset: si non illū Hyberni frigoris seuitia, obstupefactū corporis robur deseruisset. Tandē cuiusdam altum curiosius contēplantis inditio deprehensus, intercipitur: & in concionem, hostili sentētia damnandus, pertrahitur. Ad mortem raptus, oratione in Deum nunquàm abstinuit: etiā cùm acerrimis supplicijs torqueretur. *Siuuardi mors pœnalis.* Nam Psalteriū, et quicquid ex Sacris precibus meminisset, secum repetens: ita se egit in tormentis, ac si uacasset delitijs. Arcuatim enim distensus in tabulā: quo acrius per singula membra cruciaretur, malleis carnem & ossa contuderunt. Virū uita dignissimum: si robur animi, corporisqꝫ percēseas. Magnus quoqꝫ, quem ille belli autorem prætenderat, ante luminibus, nunc uita priuatus, concessit ad manes: & Regni res ad liberos Haraldi redijt. *Magni mors.*

¶ Aquinus, pro Ingone gibboso Rex nominatur. Qui bello Ingonem, & omnem Nobilitatem Noruagicam uictor deleuit. Caput. ix.

Ingo Rex. INGO inter Haraldi filios, solus legitimo procreatus matrimonio, Regnum promeruit: gibbo deformis: per incuriam nutricis sinu puer delapsus. Siuuardus aūt frater ab eius militibus trucidatur: dum occisi socij necē prosequuntur ac uindicant: re autem uera iniuriā suam persequentes. quòd multorum legitimos fœdasset thoros. Estenum quoqꝫ de medio tulerunt: unius Regis, quam multorum dominio securiores, ut putabāt, futuri. Cęterū non deerant filij paternæ necis ultores: Indignati, hominem corporis gibbo deformem, fratribus statura proceribus, regnare. Itaqꝫ Aquinū quendam, *Aquinus Rex.*

paternæ

paternę quoq; necis iniuriã ab Rege repetentem, Regem sibi constitu entes: bellum Ingoni, qualicunq; cęptum imagine intulerunt. Verùm plurimis prælijs incassum tentatis, fugati, & ad extremum uicti, Sueciam cum adolescente petunt. Continuò secutus Ingo cũ classe, comprehendit fugientes iuxta Hallandiã. Illi littora petentes: uicinæ siluæ beneficio tuti, manus uictoris affugiunt. In Sueciam autem recępti, proxima æstate delituerunt. Sub brumã autem regreßi: leuibus sæpè prælijs hostem lacessunt: prouocantes in glaciem pugnaturos. Erat apud Ingonem uir primarius: cuius consilijs totũ Regni pondus incubuerat: & in quem Rex magnam salutis suæ spem contulisset. Is cùm profugos bello premeret: illi paulatim cedentes in glaciẽ, quam proxima nocte incisionibus debilitauerãt, prouocant insequentes. Regij autẽ, cùm iam hostes urgerent: in locũ constitutæ fraudis perueniunt: ibiq; pugnantes, armis & iumentis graues, subsidunt: pereuntq;. Rex hoc amisso Principe uiro, magnã incolumis Regni spem abiecerat. Persecuturus tamen hostes, magno exercitu intercludendos putauit: & adhuc durãte facie gelati maris, ausus est credere glaciei. Procedit in pugnam. Ibi hostes fraude fisi: & si militum numero longè superarentur, tamen fidenter ibant in prælium. Quo autẽ Rex maiore agmine premebat hostes, eo maiori uersatus est in periculo. Quia liquentis naturæ elementi durata iam glacie, magni armati agminis põdere grauata, subsedit. Ibiq; Rex perijt, & omnis flos Noruagiæ cum illo: ad eamq; tenuitatem Regij sanguinis Proceres redacti sunt: ut antiquæ Nobilitatis uix ulla uestigia remanerent.

Strata-gema.

Bis mergũtur Noruagij.

¶ Ingo Noruagiæ Rex, Aquinũ æmulum bis deuincit. Vualdemarus expedita classe Aquinum quidem pellit: at re infecta, commeatuum penuria redit in Angliam. Caput. x.

ERLINGVS, cum filio Magno ei cladi superstes, ad Vualdemarum Daniæ Regem, artam materni generis propinquitatem præferentem, in Iutiam appulit. Ibi in summa Regis ueneratione habitus, uberes exilij sui consolationes accæpit à Rege. In Noruagia uerò Aquinus, quem diximus, Ingoni æmulũ constitutum, partium suarum Ducem creat, Siuuardum quendam manu promptum: at socijs non peræquè gratũ. Res uerò ad domesticũ spectabat tumultum: si non superueniens Erlingus cũ filio, dißidentes timore aduersarum partiũ conciliasset. Fit enim, ut intestino dißidio laborãtes: in unũ cõeant, dũ foris imminet, qui alterutris, aut utrisq; minetur exitiũ. Siuuardus aũt Dux Aquini, dũ impensas belli largius exposcit: nec impetrat à Rege suo: indignatus, ab illo auertitur: Magno Erlingi filio adhęret,

ut non Aquino desit æmulus, nec Ingoni uindex. Magnis inde uiribus Aquinus, atq; Magnus prælio concurrunt. Ibi Aquinus cæditur. Et tamen is erat prælij exitus: ut Siuuardus &si uictrice in parte constitisset, fugam tamen inijt: Suetiam petens, quòd securus in Noruagia non uideretur. Aquinus Regiū nomen in Noruagia sustinens: cùm in prælio, quod ei cum Erlingi filio Magno esset, cadens: reliquit partium suarum assertores: qui partim nouarum rerum cupiditate, partim fortunæ inuidia succensi: Marci cuiusdam alumnum, optimæ spei puerum, in Regem asciscunt: nec feliciorem proximis experti sunt fortunam. Siquidem prælio ab Erlingo obtriti, uictoriaq; pariter ac Rege priuati: ad Carolum Suetiæ Regem profugiunt: ipsumq; belli Ducem exposcunt. Cui cùm nobilitate Noruagiæ etiam aliquanta necessitudinis causa incessit. A quo diu benè sperare iussi, dilatiq;: postquàm tamen de proprio Regno seruando, quàm alieno obtinendo pollicitum compererunt: Legatos ad Vualdemarum Daniæ Regem, auxilia rogantes misere. Ibi benignioribus, placidioribusq; responsis excæpti sunt. Audit quo ordine sint rem gesturi: qua spe tenerantur. Cæterum totius Regni negocium paucis cum uiris agere, non tutum ratus: mittit suos in Noruagiam: qui populi uoluntatem explorent. Vbi consentaneam populi, legatorumq; mentem reperit: quòd Erlingus cum filio, omnium odio laboraret: eiusq; detrectarent Imperium. Expedita classe Vualdemarus Noruagiam petit. Sed Erlingus diffisus partibus suis, quàm longissimè in solitudines Noruagiæ recessit. futurum sperans: ut nullo reperto aduersante, populi uana promissione contentus Rex Daniæ, spe plenus abiret. Sed apud illum in Concilio fuit agitatum, quid rebus suis conducibilius uideretur: hostem sequi fugientem, ut opprimatur: an populū conciliare relictum. Vicit sententia, quę minus laboris, & plus habitura momenti uideretur. Igitur intermissa hostis insectatione, cum Populo Vualdemarus agebat: ut Regni sui uires haberet adiunctas. Res in urbe Sarpe agebatur. Inde Tuitsbergū enauigans: eo in loco audiuit Erlingi studiosos consistere. Oppidū facilè cępit. Hostes in mōtana dilapsi, manus eius uitauêre. Oppidū aūt incendio parcebat consumere, ne prophana sacris immixta, unà ignis uorax flamma consumeret. Nemo tamē Pontificū (quorū erat in ea Prouincia uel maxima autoritas) Regem adibat: præter unū Ormonē: quem, salua fide, quam Magno Erlingi filio præstitisset, obsequia ferūt spopōdisse. Sed ea res infirmā Regni deditionē testabatur. Cōegit uerò Danię Regē, cōmeatuū defectio remeare. quia nō erat promptū: in ea Prouincia cōsequi sine magno discrimine, quòd Erlingus uias conclusisset. Itaq; iter remēsus Vualdemarus: magnam

Aquinus uincitur ab Ingone.

Tuitsbergū capitur.

magnam Procerũ, ac populi multitudinẽ sociã habuit nauigationis: qui exiliũ pręponeret, formidatis à Magno Erlingi filio pœnis. Diucꝙ Regijs ea multitudo, deĩde Principũ impẽsis alita, apud Regẽ ꝑmãsit.

¶ Erlingi cum Burisio, in Vualdemarũ Daniæ Regem con iuratio detegitur. Burisius custodiæ mandatur: Noruagij re infecta, cum iactura abeunt. Caput. xi.

MAGNVS Erlingi filius, discedente Vualdemaro: uacuatocꝙ Regno Proceribus, malè illi subditis, iam libera potestate regnabat Noruagię: uiuente adhuc patre eius Erlingo: apud quem consilium Regni & autoritas: apud Magnum uerò labor, & inanè Regis nomen. Magnus Rex. III. Qua tempestate Burisius quidam, uir Regij sanguinis in Dania, Vualdemaro malè subditus, insidiari Regno eius uidebatur: futurũ sperans: ut sublato Vualdemaro, neminẽ se sceptris propiorem Dania haberet. Burisius. Sciens quocꝙ Erlingi in Vualdemarũ non benignos animos: cum illo communicasse fertur consilium, subuertendi Vualdemari. Admonitũ fecêre nonnulli Danorũ Regem, quibus res innotuit: prospiceret in Regno domestica bella, quæ facile cum forensibus iungerentur: ac perinde maiorẽ, ni caueretur, perniciem importatura. Signũ euidẽs Regi fecêre coniurationis: quòd regredienti Regi ab expeditione Vuandalica: Noruagiorum classis uel maxima fieret obuia. Comperta sunt eius Coniurationis etiã argumenta maiora. Quòd Burisius milites suos nouo adegisset sacramẽto, facturos quod iuberentur. Rex paucis accitis arbitris, suppresis inditam nominibus rem aperit. Burisium euocatũ in partem, sciscitatur: quid in se peccauerit, ut tantum perditionis Regiæ consiliũ? Ille pernegat se quicquã talium cogitasse. Rex illum apud se manere præcepit: interea circumspiciens, ut maior fiat compertæ Coniurationis euidentia. Indignatur Burisius: iniquũ esse testatus, capitis sui periculũ incertis rebus permittere. Qua uoce proditũ habuêre Proceres, qui hactenus dubitauêre. Igitur ne remiges suos reuisere admissus, etiã inuitus apud Regẽ detinetur: donec fideli mandetur custodiæ. Aderat interea Erlingus classe Noruagica: rem quæ cum Burisio cõuenerat executurus. Vbi nihil uotis suis uiderat ex aduerso respondere: uacuam classem, quæ stabat in ancoris, facilè expugnauit. Vicinas quocꝙ Burisij naues secũ extraxit in opportuniora loca: necdũ quicquàm intelligẽs, de uinculis Burisij, & cõiuratione patefacta. Igit̃ Noruagij, ut ad interiora Regni pertingant, Sialandiã petũt: in portũ euecti qui dicitur Mercatorũ: apud quẽ nostra memoria Regia est. Sed tũc locus necdũ habitatoribus frequẽs erat. Aduolarũt ex Proceribus Danorũ nonnulli: rẽ speculaturi, q̃d struerẽt Noruagij, nulla belli denũtiatione pacta. Cõtemptimcꝙ in

littore

littore deambulabant. Noruagij arcubus fisi, cū ſcaphis litora premerent: in Danos tela iecerunt. ſed fluctus non ſinebat dirigere. Ad colloquium euocati à Danis Noruagij: pari numero deſcendunt in terram. Quid ueniant rogati? Illi cauſas nectunt ex cauſis: multa præferentes præter id quod res erat. Nam conſilia Buriſij præſtolabantur. Poſtulant fide publica haurire aquas de puteis, paludibuſq; . quòd potu carentes, ſiti angerentur. Permiſſum eſt. Igitur poſtero etiam die adeſſe iuſsi: non facile parent. quòd ſe interim inſidijs circumueniri formidarent: Sed interpoſita fide publica, nihil illos mali paſſuros: iterum in terram deſcendunt. Venitq; uno comitatior Erlingus. Cui ex Primoribus Daniæ quidam ait. Miror te Erlinge, non pro ætate tua ſapere: quòd nos equites facile potes proſpicere: pedites uerò pro arbitrio profligere: præſertim, quòd conuentis minime pareas: uno ueniens, quàm ſit conſtitutum comitatior. Circumſpiciebat ille numerum ſuorum: & ita comperiens: unum illum cōargutum remiſit. Colloquioq; inuicem protracto de induſtria: cùm intelligerent Noruagij: Buriſium non reſpondere promiſsis: fortè etiam uinctum intelligentes: abiere, nulla re inſigni peracta. Laceſsiti tamen ſunt in reliquum ab equitibus: ubi terram ingreſsi tetigere, ſacra Miſſarū audituri. Nec in Hallandia immunes tranſiere. quippe incurſionibus uexati, multas naues amiſere cum uectoribus.

¶ Vualdemarus in Noruagios mouens, re infecta, exercitum reditu ſoluit. Erlingus cum illo Pacis conditiones init. Caput. xij.

W ALDEMARVS autem Vuandalico bello implicitus, Noruagijs interim occurrere non potuit. Sed illo bello interim quibuſcunque modis quieſcente: mouet in Noruagios, magnis undecunq; uiribus cōactis. Exceptus Vuixenſium gratulatione, diutius apud eos commoratur, mirantes ac collaudantes Regium apparatum. Enauigantem deinde effuſi, cum gaudio magnum ac pulcherrimum agmen demirati ſpectauêre. Tunsbergenſes, & Epiſcopi, Daniæ Regem magnificè excepere. Iam enim Erlingi milites pridem firmata præſidia deſerentes: Regem cum expedito agmine uenientem expectare non audebant. Egreſſus Rex cum militibus ſpeculandi gratia loci: uidit arte & natura munitum. Qua cunctatione commeatus abſumpſit: & hoſti ſpacium parandi apparatus dedit. Enauigans deinde, ubi propinquauit anguſtioribus faucibus, quas iam Erlingus tormentis & ualidis præſidijs occupauerat: uocat in concilium Rex proceres. Ibi multæ dictæ ſunt in rem ſententiæ. Accuſata inprimis diuturna in itinere cunctatio. Deinde properandum: & ferro iter aperiendum.

Conſilia uaria.

dum. Alijs uerò non esse tutum uisum est: se, Regemq́ cum exercitu mittere in aperta pericula. Suadent autem: ut circumita nauigatione, uitari fauces insessas ab hoste. Erant quibus propius accedendum uidebatur: ut oculis re comperta & subiecta consilium caperetur. Nonnulli, exponendos in terram equites suasere. ut abactis tormentorum magistris: incolumis nauigatio permaneret. Inter hæc uir natu nobilior, quàm animo ferocior, cunctis trepidãtibus: Quid hac inquit molitione proficimus: Regnum querentes uastum & inutile: & quod maiori Regem labore implicet, quam aut illum uoluptate, aut nos utilitate? Cur non potius euitatis periculis: patriam amœnitate pulcherrimam, & fructibus uberrimam, rebusq́ opulentissimam repetimus? Ea uox stuporem iniecit plurimis. Erant tamen, quibus summoperè displiceret. quòd ignauam cohortationem Rex silentio donasset: non uel uultu cõarguisset. Futurũ rati: ut alij inde regresionis ueniam auspicentur. Nec falsi sunt opinione. Quippe murmur omnem plebem perculserat reditum, & missionem. quòd commeatus deficere inciperent petentem. Comprensi seditionis autores, flagris cæduntur. Nihil tamen minus à cæteris tumultuatur. Proceres postremò uulgi uoces adiuuabant. Primi Iutij Regem adoriuntur, Longa & inutili nauigatione omnem absumptum commeatum querentes. Postea si libeat, breuiore compendio ex Vuendila illis petendam Noruagiam, cùm non illis circumitionibus opus erit. Quid multa? peruicit omnium clamor, ut Rex missionem decerneret, permittẽs unicuiq́ reditum in sua. Sic Noruagia hac expeditione permansit intacta. Erlingus cum filio Magno rebus Regni præerat. Obseruabat autẽ tempus: quo Rex Vualdemarus, Kanutum filium corona secum donauit: eodemq́ die, patrem Kanutum sanctorum collegio adscriptũ uidit à Pontificibus: quibus id à summo Pontifice esset, demandatũ sublimari. Itaq́ solenni totius terrę festoq́ conuentu, aderant duo ab Erlingo misi Pontifices, Asloensis, & Vpsalensis: pacem Noruagiæ ab Rege deprecati Danorum: eo potissimũ die, quo tanta illi gaudia de parẽte, deq́ filio sublimiter prouectis fuère. Rex animũ adijciẽs Legationi: obsides manere iubet apud se binos ex Noruagijs. Mittitq́ è suis ad Erlingũ: qui euocet illũ constituto die in colloquiũ, pacis firmandæ gratia. Nauigat ille ad Erlingũ: mãdataq́ profert. Nec difficulter ille annuit: solùm, ut Legatus obsidis loco in Regno permaneat, poscit. Venit ergò Erlingus ad Vualdemarũ in Sialandiã. Vbi Rex Concilium indixit Regni Proceribus. Dura primũ iactata utrinq́ uerba. Vbi de pace nõ conuenerãt: unũ ex Primoribus Danorũ, Erlingus rogat: Tuto ne sibi liceat abscedere? Ille formidare prohibitũ: tanta iubet esse securitate, quanta

non

non in sua domo uideretur. Iterato in posterũ diem colloquio: in has pacis conditiones consentiũt. Vt Regis Vualdemari filiũ, itẽ Vualdemarũ, Ducẽ Rex faciat Noruagię: ibiq; Erlingus educet Regio more. Quòd si filius eius Magnus, sine prole uirili discedat: Regnũ proueniat Vualdemaro. Interim uerò Noruagia, Danorum Regi obstricta sit, ad bellũ classem, 60. nauiũ expedire. Hãc formã pactionis tũc in cõsilio Procerũ laudatã, Erlingus postmodũ in Regno suo publicauit.

Pacis conditiones.

¶ Ementita quædam fictio, cuiusdam Sacrificuli apostatæ, narratur. Caput. xiij.

IN NORVAGIA dein post aliquantũ temporis interuallum, noui motus consurgunt. Nam Suecus quidam, fabro patre genitus: Sacerdotij (quod in Pherogia aliquandiu gesserat) partibus abductis: Noruagiã petens, Religionis munus militia temerauit: Osteni cuiusdam ab Erlingo prostrati occasione adductus. Cuius agmini per deserta fugienti, fortuito obuius, Ducem se præbuit: resq; aduersum uictores nouare cœpit. Et ne generis titulo carere uideretur; originẽ mentitus: Haraldũ Hyberniensem auum sibi uendicando. Siuuardo se procreatũ confingit. Cuius etiam nomẽ filio, quem antea patris uocabulo una appellauerat, aptauit. Et ut omnia prioris fortunæ momenta subrueret: proauiq; uocabulũ in eo representari uideretur: simulatè prosapiæ decus, noui nominis ornamentis usurpare sustinuit: Magnumq; se, in argumentũ generis, uocitari constituit. Quod tam impudens mendaciũ, turbulento militum errore, credulaq; uulgi suffragatione protectum, ad totius Noruagiæ cruentissimam stragẽ, extremamq; perniciẽ penetrauit. Idem cùm adhuc priuatus Suetiæ Ducem Birgerium petisset, Sacerdoti, cuius fortè hospitio usus erat: stolam, pręcipuum Diaconi insigne cum libro sacerdotalia sacra continẽte, dono dedisse fertur. Hæc ad uerbum libuit ex Saxone nostro transferre: & inserere. ut per interualla Autoris, quem in his Antiquitatibus secuti sumus, uocem intermisceamus. Vt uideant posteri: quę cura scribendi fuerit iam tum ea tempestate Danici generis hominibus. Non uidebatur tanta literarum instructio, neq; seculo congruere, neq; regioni. Quando in ultima (ut uocãt Itali) barbarie: illis temporibus, quando illustrium literarum memoria uidebatur etiam in Italia, bonarum Artium matre, iamdudũ intermissa. Saxo tamen Danus, in patria sua tum ea scripsit, quę admiramur. Et nisi manifestis attestationibus rem in propatulo cerneremus: non facile persuasum haberemus, illis tẽporibus in eis Regionibus tale aliquid compertum iri. Iudicet quisq; ut uolet: Ego temporum & locorum facta collatione, hominem demiror: & laude sua non fraudo.

Saxonis laus.

¶ Aquinus

¶ Aquinus Rex, horrendo facinore filium unicum, Ducem item, incertum qua furia, interemit.

CAPVT XIIII.

AQVINVS Noruagiæ Regno Rex prçerat, ea tempestate, qua in Suetia Birgerius regnabat. Daniæ aūt tum prçerat Vualdemarus. II. filius primi: qui crebris uictorijs illustrabat Regnum, uersus in Austrum Germaniæ. Nam Saxonibus tum primum littora Germaniæ occupātibus: cùm antea Vuandali tenuissent: ille colluctabatur. Illa enim sunt tēpora, per quæ cæpit efflorescere insignis nunc ciuitas Lubeca. Nec longe ab his fundata est Sundensis urbs in finibus Circipantrū. Deinde Rostock: pridem Arx ad Vuernouiam, à Godescalco firmata Principe: inde in oppidi formam communitur: locus ab Pribislao eius pronepote. Nec multò post Vuismaria, à Guncelino fundatur. Omnes nunc urbes clarę, tum initia habuêre: in quibus Saxones sumpsere sedes: pulsis ad mediterranea Vuandalis: ubi nunc exiles seruantur magnæ quondam nationis reliquiæ. Et quoniā Vualdemaro. II. creber erat labor cum Holsatis, & conterminis Saxonibus: pacem perinde habuêre Regna Aquilonis. Nam Birgerius in Suetia uir mansueti animi: quo se magis popularem faceret, posthabito Regis uocabulo, Ducem se appellari contentus fuit. Interim in Noruagia Aquinus cùm diu tranquillitate fruitus esset: in eam incidit fortunam: ut in charissimum omni genere animantium, proprij corporis pignus desæuiret. Siue capitis mania: quæ Regibus nonnunquàm incidit. Siue culpa adolescentis (res enim in obscuro est, male à maioribus tradita) unicum filium interemit. Nec contentus sæuitia: quendam etiam ex Ducibus Regni sui promptioribus, filio coniunxit pereunti. Erat autem tum Annus Christi Quadragesimus, & circiter, post Mille ducentos.

[Margin: Aquinus Rex. III. — Vrbium aliquot fundationes. — Suetiæ lib. 5. cap. 23.]

ALBERTI KRANTZII CHRONOGRAPHI Hamburgen. Rerum Noruagiæ gestarum, LIBER VI.

¶ Breui Epilogo Autor, fastigium Normannorum, etiam in Imperiale culmen ascendisse docet.

CAPVT I.

PRIVSQVAM ad nouissima tempora perueniamus: ipsa nobis suprema Normannorum fortuna exponenda est. Nam quomodo ex Comitibus excreuêre Duces: ex Ducibus in ea Prouincia

Reges: ita summum quod habuit fortuna decus, huic generi non negauit: ut in persona Friderici Secundi, sanguis Normannicus pertingeret ad fastigium Romani imperij. Hoc autẽ quo sit ordine factum, paulò superius repetamus. Cùm Fridericus primus esset in Imperio: & Vuilhelmus Rex utriusq; Siciliæ, quod supra diximus, sine prole defecisset: Germana soror eius Constãtia, erat sanctimonialis, iam ætate prouecta. Ne autẽ sanguis Regius interisset: & nouos motus, noui Principatus occasio conciret: inito consilio, eam de Pontificis summi permissione, eductam Monasterio, coniugem dedêre Henrico Friderici Imperatoris filio, adolescẽti tum egregio: qui etiam patri successit in Romano Imperio. Is ex ea coniuge excitauit prolem masculam: cui mater de nomine suo indidit uocabulum Constantini. Sed quoniam hoc nomen Imperatores Græci sordidis rebus contaminauêre: uisum est Proceribus, aui paterni illi nomen capiendũ: appellatusq; est puer Fridericus. Qui post patrẽ, & auũ successit Imperio, cùm Otto quartus, Henrici Leonis filius insurgeret Ecclesiæ Romanæ. Et quoniam pregnata Constantia Regina, multæ erant fabulæ: Reginã non uerè cõcæpisse: quòd anus pretergressa esset fertiles annos, uerũ puluinaribus impositis, uterũ uisum intumuisse. Ad extinguendũ eiusmodi fabulas, iussit Henricus Rex: partus tẽpore, in Panormo urbe Siciliæ, sub Dio locũ in propatulo exornari: in quo teste Sole, Constãtia pareret: & obstruerentur ora fabulantiũ. Ita natus Fridericus, postea Imperator, ortu nouo & incõperto fusus in propatulo: mirabiliori uita, multis erat exitio, & præcipuè Ecclesiæ Romanę onerosus. Quod in Saxonia diximus. Cæterũ pater eius Henricus Rex, initio Regni sui in Sicilia, magno labore cõpescuit enatos ex Proceribus motus. quòd ad Regnũ niterẽtur sublato Henrico nõnulli. quòdq; diceretur clam egisse cũ Regina: ut Henrico subuerso, illi iungerẽtur cõiugio. quãdo dos erat Regnũ utriusq; Sicilię. Hoc est ergò quod quærebamus: Gẽtis huius ad sumã prouectionẽ. Quod ubi ostẽdimus in Friderico. II. peruenisse sanguinẽ Normannicũ ad Imperiũ: ualere sinemus Siciliæ Principatũ, siue Regnũ. q; eius cõmentationẽ nõ suscæpimus: reuertẽtes in Noruagiã nostrã: cuius reliquos Reges ex ordine explicabimus

Supra, lib. 4. cap. 14.

Constantię conceptus.

Fridericus Imp. II.

Saxoniæ, lib. 7. ca. 38.

¶ Olauus Rex, cùm Mercatoribus Germanis, portus Regni occupantibus paciscitur: ut more antiquo liberè in Regno mercentur. Caput. ij.

Olauus Rex. III.

OLAVUS in Regno surrogatur Aquino. Ex hoc solo nomen relinquens in Annalibus: quòd controuersia illi maxima fuit cum Mercatoribus, hoc Regnum Piscium auehendorum gratia frequentantibus. Omnis enim Noruagię opulentia, est in

in pecoribus, atq; piscationibus. Nam frugū terra non adeo est ferax, ut cibis & potibus sufficiant: bladaq; gignat terra. Sed tostas ante fruges inuehūt Mercatores, potibus miscendis, aut mixtum iam potum atq; excoctum, permutant piscibus aridis: quos magna nimis copia emittit Noruagia. Incidit autem huic Regi controuersia cum ijsdem: ut diximus, Mercatoribus: quæ in apertum bellum cōaluit. Mercatores enim cum rebus, & ueteribus in terra consuetudinibus, quibus erant inuitati, uti nō sinerentur: nauibus suis portus Noruagię occupabant: ne quicquàm Regno importaretur. Et iam terræ populus uehementer assuetus ali frugibus, quæ à meridie importarentur: famem diu tolerare non poterat: & iam in eam frequentiam auctus erat: ut suis in terra natis frugibus, teneri nullo modo poterat. Quocircà populus Regem circumstitit: pacem implorans: eamq; pertinaciter cum Mercatoribus Germanis efflagitarunt. Rex misso ad hoc Regi Suetię, Erico speciali nuncio: orat, ut se paci præbeat sequestrum. Nec diu moratus Ericus, effecit: ut rebus in bonum modum compositis, portus aperirentur. Ipsi qui obsederunt, fruges importarent. Mercatores suis rebus, & antiquis consuetudinibus restituuntur, datā ipsis ab Rege ingenti ære, quo damna repensarentur. Ita ueterem res nacta est institutionem. Erat autem Annus circiter Octuagesimus paulò plus, aut minus post Mille Ducentos. An. 1280

Noruagiæ mercatura.

¶ Erici Regis quietum & diuturnum narratur Noruagiæ Regnum. Caput. iij.

ERICVS illi surrogatus legitur in Regno, sed prēter nomen eius Annales nihil omnino commemorant de rebus per eum gestis. Facit tamen ratio temporum, ut agnoscamus illum diutile in Regno fuisse. Peruenit enim ad Annum Christi. 1300. Illa enim tempestate Daniæ Reges cū Holsatis conflixere crebrius, & ideo istis tantum rebus in Annales relatis, mirum silentium est de his quæ ad Aquilonem gererentur. Cùm interim Suetiæ quoq; Reges, frater in fratrem armarentur. Nec fidelius istā administrauēre Prouinciam, quàm olim Græci fratres Thebanum Regnum: de quo multæ extant ueterum tragœdiæ. In hoc tamen Ericus Noruagiæ, cæteris fortunatior existimatur, quòd nulla clade eius tempora insigniuntur. Inde creditum, quietè regnantem, tempora sua in extremam senectutem perduxisse. Potest fidelius aliquid, & expresius apud Noruagios seruari, quàm quòd nihil ediderunt? Diuinare de illorum rebus magis, quàm alijs nemo potest.

Ericus Rex. I.

An. 1300.

¶ Aquinus Erico fratri succedit in Regno. A Magno Suetiæ Rege bello opprimitur. Caput. iiij.

Aquinus Rex.IIII.

AQVINVS Erici nouissimi Regis frater, quòd ille prolem masculã nõ reliquit, successit in sceptra. Filiam, quam solam Ericus reliquit, Aquinus honestis nuptijs collocauit: ipse ducens coniugẽ, filiam Comitis de Ruspin: cui erat mater, filia Domini Ruginorum. Longinquis ille in Germaniam nuptijs ius sibi affinitatis quæsiuit. Sibi, Regnoq; prospiciens: si quod à Germanis Mercatoribus, ut Auorũ memoria nouaretur, promptũ ex ijsdem littoribus haberet auxiliũ. Senserat enim, quod res erat: Noruagiã iã pro magno piscationis questu habitatoribus plenã, nõ nisi aliũde inuectis frugibus, et auectis inde piscibus aridis, posse cõsistere. Inciderat aũt huic Regi bellũ undecunq; subortũ, cũ Magno Suetiæ Rege: qui Ductis in Noruagiã copijs Aquinũ oppressit: & Regnũ Noruagiæ suo Suetico Regno cõsociauit.

¶ Magnus Regno sufficitur. Kanutus miles Hallandicus, relictam huius Regis, uxorem ducit: Dux ex milite factus. Caput. V.

Magnus Rex.IIII.

MAGNVS pridem Suetiæ, nunc quoq; uictor, Noruagię etiam dominatur: uxorem habuit Ingelburgem: quę illi peperit Aquinum, Magnumq;, Reges Sueonum atq; Noruagiorum. Suetiæ.lib. 5.cap.27. Cùm aũt Magnus necdiu post concessisset in fata, circa Annum Christi. 26. post Mille Trecentos. Regina relicta nupsit Kanuto Duci Hallandiæ, uiro militaris tantùm generis. Quem pro uirtute sua, Christophorus Danorum Rex intantum euexit: ut esset ex milite Dux, & postea Reginæ coniunx. Multum auersos habuêre animos utriusq; Regni Proceres: quòd uir æqualis genere, uni eorum quasi duorum Regnorum, pro paruulis, quorum tutelã gerere uidebatur, legitimam haberet administrationem. Sed omnia ex consilio fuere Christophori Danorum Regis: qui Kanutum ad eum gradum prouexerat, ut ex milite Dux foret. Ioannes Holsatiæ Comes, uterinus Regis Christophori Danorum frater, has nuptias honestare uolens, contendit in Daniam. Sed cùm in ipsa profectione, ex rixa domesticorum suorum, quendam sibi fidissimum amisisset, oppressum à socijs. Magno amici tactus amore, retrò cursum uertit. ut intenderet uindictam in occisores.

¶ Magnus Magni filius, infelicibus auspicijs se nuptijs deuincit. Caput. VI.

Magnus Rex.V.

MAGNVS MAGNI & Ingelburgis filius, cùm frater eius Aquinus, cui pater Noruagiam Regno deputauit, non diu superesset: Noruagiam, ut pater eius, Suetiæ consociauit. Satis autem diu Regnis præfuit ambobus: donec

filium

filium ex se natum Aquinum, ad regendam Noruagiam deputaret. Cui infelicibus auspicijs nuptias Elisabet de Holsatia Gerhardi Magni filiam, Henrici ferrei sororē, iungere destinauit. Quæ res illi perditionis fuit causa. Quod in Suetia diligenter executi sumus. Felicem illum dixerim: si primam fidem non irritam fecisset. Sed quia complacuit illi in Rege Daniæ Vualdemaro: ut eius filiam, filio iungeret: sibi magnum laborem, & Regnis mirabilem peperit perplexitatē. Ad hoc enim res deuenit: ut Regno quoq; Suetiæ priuaretur, exclusus ab Alberto Alberti Magnopolensis Ducis filio. Sed hæc de nostra Suetia petantur, si quis nosse uelit.

Suetiæ lib. 5. cap. 28.

¶ Aquinus Rex, Margaretam prudentissimam uxorem ducit: post trium Regnorum Regina potentissima facta. Caput. vij.

AQVINVS Magni filius, patre uolēte Noruagiæ Regnum accæpit gubernandum. Duxit autem coniugem Margaretam illam insignem prudentia fœminam, quæ post longam memoriam, tria in se Regna cōiunxit. Quæ res & si aliquando labefactari tentata est: permansit tamen in hodiernum usq;. Sed de his postea. Aquinus autem posteaquàm coniugem accępisset Margaretam: patri propter se laborāti magno bello, quod illi Albertus Magnopolensis intulerat, suppetias diu tulit: sed minime profuturas. Quippè in angulum concedere cōactus Magnus, penè priuatus consenuit. Aquinus autem filium ex Margareta suscępit unicū Olauum, magnā spem futuræ potentiæ. Nam cùm pater eius Aquinus in fata cōcessisset: maternusq; auus Vualdemarus, non tam diu superfuisset: duo illi Regna (quòd mater ad secunda uota nō festinaret) hęreditaria fuêre. Cui postea per uictoriam, quam iure de Alberto Rege Suetiæ reportauit: ipsa quoq; accessit Suetia, ut triplex trium Regnorum funiculus inuictus uideretur. At hanc tantam de Olauo spem, mors inmatura præscidit. Et cùm iam tot Regnis nullus hęres masculus superesset: omnia in personam Reginæ Margaretæ concedunt: Daniæ quidem ex patre, Noruagiæ ex filio.

Aquinus Rex. V.

¶ Margaretæ mira prouidentia, & trium Regnorum sedula administratio. Olaui ementiti exustio. Gregariorum, Vitalianorum, Ducis item Magnopolensis, & Vuolgosiensis deprædationes, & ultio. Caput. viij.

MARGARETA Vualdemari tertij, Danorū Regis filia, Aquini Noruagiæ Regis coniunx, Alberti Suetię Regis uictrix: post patrem, postq; filium Olauū, quem ex Aquino suscæpit, marito & filio superstes: trium Regnorū sola tenebat gubernacula. Mira fœ-

Margareta Regina.

minæ induſtria:ut circumiẽs Prouincias & Regna omnia luſtrauerit; circumſpexerit, prouiderit, pacem ubiq; fouerit. Scaniã pater eius pignori dedit:pro irrogatis damnis Vuandalicis urbibus. Eam ubi recepit:expleto tempore præſtituto, ſenſit non peioratã. Per ſingulas Arces, ueteribus miſsis, nouos præfecit rerum ſuarum Curatores. Timebant eius induſtriam mali: reuerebantur omnes boni. Ita factũ eſt: ut longæua pace ſub fœmina florerent Regna. Mirũ dictu:quòd uiri Reges non poterãt, fœminam potuiſſe. Inuentus eſt audax iuuenis, filio eius Olauo non abſimilis: & qui multa noſſet percenſere pueritiæ ſuę acta, matris quoq; Reginæ ſecreta:ita, ut multis fidem faceret, ſe eſſe illum, quem mentiebatur Olauũ. Sed prudentẽ fœminam fallere non potuit. Deprenſum eſt, eſſe perdoctũ de occultis pernutricem quondam Olaui, quæ fallaciam unà inſtruebat. Regina illum de falſa oſtentatione conuictum, iubebat concremari. Noruagia interim ſub imperio fœminæ quieta fuit: donec Albertus Rex iã ſeptem annis Margaretæ Reginę carcere tentus, foret relaxandus. Quod cùm intelligerẽt Gregarij Roſtoxienſium, & Vuiſmarienſiũ milites, quos Vitalianos dixere:qui dum Rex captus teneretur:iure memoratarũ urbium, quę pro domino ſuo Rege (erat enim Princeps Magnopolenſis origine) bellum ſuſceperunt: & ſuſtinuerũt omni tempore captiuitatis: euocatis dictis ſatellitibus: ut propria ſorte, iure tamẽ urbium nauigarent in tria Regna: & quantam poſſent prædã agerẽt. Hi ergò Gregarij cùm intelligerent finem propinquare ſuæ graſſationis, enauigarũt in Noruagiam: oppidũ Bergenſe petẽtes: emporium omnium Mercatorum Germaniæ:qui piſcibus auectis, omniũ generũ merces inuehunt: pręcipuè tamen toſtas fruges, quarum diximus inopia, niſi inueheretur, Regnum laborare. Egreſsi de nauibus in terram, oppugnauêre oppidum: & ferro igniq; facile egerunt, ut cederent habitatores, ligneis domibus manſitantes. Vitaliani oppidũ ingreſsi, quantam uoluere prædam conferunt in naues: ſtipatisq; nauigijs, onuſti præda, redeunt in portus ſuarum ciuitatũ. Merces auectas ſiue Normannorũ, ſiue Germanorũ, ſine diſcrimine diſtraxerũt:ipſe, de more, omnia ligurientes, nihilo facti ſunt ditiores. Neq; enim cõſuetudo eorũ eſt, ut quicquàm colligant, aut ſeruẽt. Ciues uidebantur primùm locupletari:at inde nemine ſentiẽte, iniqui parta peius perierũt. Rege ergò laxato, cùm ſuis nauibus minorati milites uterentur:peregrina littora ſcrutari uoluere. Nauigarunt in Orientẽ rurſum per flumina, quæ de terris influũt mare: ingreſsiq; terrã congrediuntur. Inde quoq; factã pręda:inſtituunt (ut illi retulerũt q audaci huic nauigationi ſuperfuere) ſcrutari aliqua littora, quæ noſtri haberent incomperta. Ad Phinnos, & Vuermulanos

Daniç. lib. 7. ca. 41. c.

Vitaliani.

Suetiæ. lib. 5. cap. 32. & 33. c.

Bergam Vitaliani prædantur.

nos arbitror perueniſſe. Nam hirtum genus hominum deprendiſſe memorabant: quod frigus regionis depoſcit: alioqui nudos, pilis innaſcentibus conueſtiri. Tradunt qui audiſſe ferunt redeuntes, perueniſſe in Caſpium mare. Sed hoc ego ab inſcitia & narrantium, & referentium, defendo fieri non potuiſſe. Nam poſt Gronlandiam, ſi non eſt aſsiduè congelatū mare: poſt Ripheos tamen montes, qui longè procurrunt in Boream, congelatum ſit neceſſe eſt: & illi relinquendi eſſent, prius quàm ad mare Caſpium perueniretur. Latera igitur Suetiæ ulterioris, & Noruagiæ tetigiſſe nauigantes crediderim. Sed iam ignotis Regionibus nauigantes, nullam in reliquum habuiſſe maris, aut plagarum cæli notitiam ferunt. Quod ipſum quoq; non probo. Nuſquàm enim tam rudis eſt nauita: qui non norit cœleſtem diſcernere regionem: præſertim cùm uiderit Orientem, & Occidentem ſolem. Et cùm ille tenetur in nubilo: aut noctibus fuerit nauigandum: Magnes tamen, quem omnes circumferūt nauigantes, declarat Aquilonem: unde facile de cæteris fiat diſtinctio. Sed quod ſequitur, fidem meretur. Vix mediam rediſſe tradunt partem eorum, qui enauigauerunt: partim fame, partim āeris iniquitate, partim etiam bello abſumptis ſocijs. Nam ad prædam egreſsi de nauibus, nonnunquàm manus contulerunt ignotis terrarum habitatoribus. Ex ijſdem Vitalianis alij Friſiæ littora apprenderunt, mare occiduum infeſtantes: cum quibus ingens & diuturna fuit lucta ciuitatibus Vuandalicis. Quod in Vuandalia locis ſuis commemorabimus. Per eadem tempora Beruham Dux Vuolgaſtenſis, cùm cerneret magnam eſſe nauigantium in mari licentiam (nam Vitaliani infeſtauêre omnia) magnis nauibus expeditis, cum multis copijs ingreſſus eſt mare: exterminandis, ut aiebat, de mari pyratis. At eius generis hominibus congredi, difficile reputabat: Mercatorum onerarias interpellat: earumq; non paucas capit in faucibus quæ uocantur Nordſund. Vix prædam partitus eſt: ſuperuenere de Lubeca mercatores, Noruagiam petituri: qui ſuaptè uiribus cùm plurimùm poſſent, conduxere tamen ex Gregarijs, qui unà nauigantes, ſecuritatem euntibus præberent ab incurſione Vitalianorum. Cum cernerent expoliatos à Duce Mercatores: hoſtiliter inuecti Ducalibus, claſſem illam diſsipauerunt: & quod poterant, captis laxamenta præbuerūt: rebus, & nauibus, quæ erant in conſpectu reſtitutis. Diſsipata claſsis Ducaliū, partim in Friſiam deuehitur. Minor pars recto curſu natiuā petit regionē. Vna de grandioribus nauibus quæ. 80. uexit armatos, in Daniā cōacta, ab Regina capi iubet. Quos reperit de recēti præda reſperſos, omnes iuſsit feriri gladio. Noruagia deinde diu manſit intentata per omnes dies Margaretæ Reginæ.

Phinni, & Vuermulani.

Autor.

Obiectio.

Reſponſio.

¶ Erico Margareta adoptato, Regna concedit. Nauali expeditione Gregarij Bergam adeuntes, depredantur sine discrimine. Caput. ix

Ericus Rex. II. ERICVS Dux de Pomerania, ab Margareta iam senio delabente adoptatus, trium Regnorũ Rex, & perinde Noruagiæ deputatur. Hic cùm diuturnũ bellum haberet cum Ducibus Slesuici, filijs Gerhardi cęsi in Thietmarsia: cui se Vuandalicę urbes post aliquãta tempora implicuissent: multũ, diuq; laboratũ est: plurima utrinq; irrogata damna: Henrico seniore cadente apud Flensburgum, Adolphus proximus belli curam suscæpit. Sed quod ad Noruagiam pertinet, illud erat: Cùm uaria utrinq; fortuna diu prętiatum esset. Erat magna de ciuitatibus classis, Ducentarũ sexaginta nauium expedita. De sua quisq; ciuitate Præfectos nauiũ imposuère. Omnium tamen Ductor erat Gerhardus, unus ex fratribus Ducis omniũ natu minor. Ferunt duodecim milia pugnatorũ extitisse sub Signis Gerhardi. Super has erant copias, Vitalianorum militũ Gregariæ manus ad octingentorum numerum. Præterea extra cæterorum sortem, Rostoxenses ac Vuismarienses Vitalianorum manum, ad numerũ sexcentorum habuère. Horum erat Primipilarius, cuius hodiè nomẽ celebrè permansit, Bartholomeus Voet. Is cùm uideret grandem illam manum, diu se disse ad portum Mercatorum in Dania: ibiq; sine fructu multum esse desitum (quod in Dania diximus) Ducem interpellãs, ueniam poscit abeundi: & in reliquis Daniæ partibus prædã agendi. Dux non cunctanter annuit. Ille Daniam præternauigãs, cursum contendit in Noruagiam: Emporium Bergense petens. Iam enim Anglici portũ occupauère: pisces aridos auecturi per absentiam Mercatorum Germanię: qui Regnum uitauère ob bellum. Anglici ubi uiderunt adnauigare manum illam: arbitrati totum sequi agmen Holsatorum, & urbiũ maritimarum: rebus ad naues importatis fugam intentarunt. Idem quoquè Bergensis, qui tum aderat Episcopus, factitauit. Nam insiliens unam Anglicanarum, concessit in mare. Gregarij portum apprehendere: & oppidum ingressi, sine discrimine cuncta uastabant. Episcopi immunis non erat curia. Sacra & prophana omnia inuoluta: nullum rerum discrimen (ut solet apud id generis homines) franguntur sacra quæq;: nihil inperuium rapientibus. Aderant Norici cum piscibus & pellibus mercatum uenientes. Sed omnia sine commutatione & precio celeriter distrahuntur. Expleta præda, in naues onustas redeunt: Vuismariam repetunt. Inerant multorum merces de Germania Mercatorum. Sed quiduis inter Gregarios: Prædam partiuntur: nihilo tamen, ut fieri solet, ditiores inde facti.

Anglià Berga discedunt.

Berga depredatur.

¶ Grega-

¶ Gregariorum uictoria erga Noruagios, & Bergæ alia depredatio narratur. Caput. x.

ASPIRANTE uere ad nouã se accinxêre expeditionem, in idem ducturi emporiũ. Quadringentis circiter septem nauibus ingrediuntur mare. Parua manus, quæ Regnis minaretur: & præsertim, quæ emporium ibat spoliare. Eius rei euentum de priori metiẽtes Noruagij, se iam instructiores fecêre, si ad prædam redirent. Emporium Bergense recto cursu inuadũt. Qui inerant Norici, iam munitionibus firmabant Regis atq; Pontificis curias: inde oppidum propugnaturi. Sed Gregarij fortiter aggrediuntur munitiones eorum conuellere. Alij impigrè defendunt. Inter hæc adolescens quidam Germanici generis, quales solent ad rerum custodiam sub brumam Mercatores relinquere in terra: Bartholomeum secretius adoritur: rem se afferre cognitu dignam. Vbi uenit in propinquum, rogat: Maior ne sit à tergo manus auxiliorum his, qui sub aspectu sint potentiæ? Ille se auxilia alia neq; scire, neq; desyderare respondet. Tum Iuuenis. Vide quid aggrediaris. Tota Noruagia in armis est. Ante quatriduum aduentus uester innotuit. Dicto citius uidebis à mari & terra te circumuallari. Proinde tu rebus tuis consule. Ille non contemnens uocem monitoris, receptui canit. Iubet in naues regredi. Vix se in naues contulere: & ecce magna undiq; uelorum frequentia propinquat. Erant Noruagij, qui prædatoribus occurrerent. Nec mora: pugnam ineunt. Septem naues cum pluribus quàm centum iniêre pugnam. Primo certamine minor de septem cœpta est. Inerant armati circiter uiginti. Nihilo secius pugnauêre sex reliquæ. Maioribus Noruagiorum contulere manus: ex quibus statim duas cæpere: cæsis, & proiectis in mare qui inerant: suis armauêre captas. Interquè duas captas, simili suorum manu communierunt. Creuêre Nauigia Gregariorum: & Noruagiæ cuncta minorantur: cùm paruæ plurimæ mergerentur. Cunq; pugna crudesceret, cæsis plurimis qui superant, Noruagij fugam ineunt: uictores mare tenuêre Vitaliani. Cùm autem se inuadendo Emporio rursum pararent: uident alibi de latere Germaniæ decem uela. Statim agnouere nauigia. Facilè enim est deprendere in mari: Mercator ne sit, an Pirata qui nauigat. Socij erant Gregariorum, qui de portu Vuismariensi secuti, eandem negociationem cum Bartholomeo inire uenerant: sed aliquanto ad laborem serius. Vnà tamẽ aggrediuntur oppidum expugnare. Sed nullus ibi labor. Nam habitatores Noruagij, ubi suorum in mari fugam uidere, uictoriam Germanorum: fuga sibi quisq; consuluit. Ita uacuum habitatoribus emporium inuadunt: despoliant: præda explentur.

Noruagij fugiunt.

Bartholo-

Bartholomeus cum ſuis potiores rerum partes detrahens, enauigat: Albim fluuiū petens. Cæteri, qui poſt uenêre, in uberiorem prædam ulterius ſibi nauigandū deſinunt. Erat autem tum poſt natum Chri-
Ann. Chriſti. 1439. ſtum Annus Milleſimus Quadringenteſimus & triceſimusnonus.

¶ Chriſtophorus Noruagiam nouem ferè annis pacificè regit. Caput. xi.

Chriſtophorus Rex. CHRISTOPHORVS Bauarius inde tenuit trium Regnorum gubernacula per annos ferè nouem. Sub quo penitus quieta erat Noruagia. Nimirum populus, qui in rupibus ſuis induruit: non facilè mobilis ab eo quod ſemel apprehenderat. Ante
Noruagiorum conſtans fides. Chriſtum agnitum nulla gens pertinacior errorum: poſt ſuſcæptam Chriſti fidem, nulla immobilior. Ferunt, aliquando terra ſua qualibet ex cauſa peregrinatos, cùm primum redierint, terramquè tetigerint: pronos cadere in terram: & facto ſigno crucis, eam in terris oſculari. O inquiunt terra Chriſtiana ante omnes. Adeò generis ſui cultum at tollunt: cæterorum contemnunt.

¶ Chriſtiernus Rex pacificè Noruagiam regit. Olauus miles quidam Mercatoribus Germanis moleſtus: unà cum Epiſcopo Bergenſi ab illis interimitur. Caput. xij.

Chriſtiernus Rex. CHRISTIERNVS inde Rex rerū potitus: natus de Oldenburg & Delmenhorſt Comes: relictā Chriſtophori ducens coniugem, trium Regnorum gubernacula dotem accæpit. Noruagia
Olauus Nicolai, miles. quoqꝫ tum pacē habuit. Inuentus eſt tamen ex militibus quidam Olauus Nicolai: quem ferunt rebus nouis clam ſtuduiſſe. Conſpecta eſt uxor eius nauigare uelo purpureo: cui inerant arma Noruagiæ. Mercatoribus Germanis, emporio Bergenſi negociantibus, ille grauis incubuit. Aliquot naues eorū diripi uel iuſsit, uel permiſit diſsimulans. Queſti Mercatores, irridentur. Ad Regem Chriſtiernū retulere querelam. Ille literis redditis: oſtendit, ſibi non placere inſolētiam Militis memorati. Eam de literis interpretati ſunt Regiam uoluntatē: ſi quid ille ob inſolentiam pateretur incommodi: non multum Regi diſplicere. Cùm ea eſſent opinione Mercatores: non ſe Regem offenſuros, ſi Militis frænarēt audaciam: & ille modum non poneret cæptis in Mercatores grauaminibus: in eodē tunc Bergenſi oppido commorantem circumſiſtunt tumultuantes. Poſtulant ablata reſtitui: iuſticiā de nonnullis exhiberi. Durius ille initio reſpondit. Vbi uidit creſcere audaciam cum numero tumultuantium de Germania Mercatorum: nec ea tam eſſet præditus militari manu, qua obſiſteret: declinauit in cœnobium Brigittanorum; ibiqꝫ turrim apprendens, delituit. Aderat illi

Bergenſis

Bergensis Episcopus:qui seditionem placare uel uultu,uel autoritate, uel mitescentibus uerbis diu sperabat. Vbi nihil profecit; rogatur ut abeat:linquatq́; Militem. Ille miseratione amici abscedere non potuit: sperans parsurum propter se Militi populum. Sed ignescunt iræ: sæuiunt uno impetu in Episcopum & Militem. Ambo cæsi: ambo oppresi: incendium excitarunt,dum summum solum quærunt. At omnia postea damna Monasterio compensant. Apostolica deinde imploratione, occisi Episcopi pœnas soluunt. Militem filij queruntur occisum.

¶ Ioannes trium Regnorum Rex creatur. Sub eo Mercatoribus duæ naues Lubecen. capiuntur. Res indiscussa usq́; huc hæret. Caput.xiij.

IOANNES Christierni filius, deinde Regnis præerat:& præsidet in hodiernum Millesimum Quingentesimum: apud quem filius occisi Militis causam resuscitat. Nam apud Christiernum,ubi minus audiebatur: imploratus Rex, iustitiam negare nec debuit, nec uoluit: Literis egit apud Mercatores, ut querelæ sopirentur. Tentata est causa sedari. Et uidebatur Mercatorum primoribus iam omnino consopita: cùm adhibiti non semel tractatus essent. Cùm ille permissu Regio, naues duas, mercibus de Lubeca onustas capit:& in manus Regias perducit. Hodiè queruntur Mercatores de tum ademptis rebus:ubi causæ prioris finem habuisse, & omnem querelam consopisse prius se contendunt. Ioannes Rex. Anno Christi.1500.

Hic Autor defecit. Et rerum statum descripsit usq́; ad initium mensis Maij, ad Annum Christi. 1502.

¶ Errata recognoscenda.

In Dania,fol.3.in principio, pro Regnū Daniæ, lege, Regū Daniæ.
In Suetia,fol.281.in margine,pro Theodoricus summa. lege, Theodorici summa.
289.pro frusta. lege,frustra.
538.in medio,pro dicti sunt. lege,dicti sint.
585.lin.13.pro æuia. lege,deuia.
586.pro annotandum.lege,annotanda.
In Noruagia,fol.622.sub capitale. lege, crudelissimè in Christianos.
718.lin.21.pro triennium.lege,triremium.
eo.fol.lin.22.pro paratissimumq́;.lege,paratissimamq́;.

Vt uerò

Vt uerò prudens Lector sciat, quæ præter DANIAE & SVETIAE & NORVAGIAE res, huic Historiæ inserta sint. In DANIAE libro Tertio Longobardorum series, & res gestæ, usque ad Carolum Magnum narrantur: quòd Regno eorum ad quadringentos annos durante. De Danorum intereà Regibus nihil nobis relictum sit.

In SVETIA libro Primo & Secundo Gotorum origo, & Regum eorum facta heroica. Vuisigotorũ item libro Secundo, cap. 26. & libro Tertio, usque ad cap. 9. ubi Ostrogotorum fit alternatim mentio, usque in librum Quartum qui Suecorum est.

In NORVAGIA post Noruagios aliquot, celebrantur Normannorum facta egregia, & eorum Duces ac Reges à cap. 38. lib. Primo, Secundo, Tertio, & Quarto, usque ad finem Quinti & Sexti. Liber Noruagiorum Regum rursum seriem & facta narrat.

Et licet inuiolatus sit titulus supra marginalis, DANIAE, SVETIAE, aut NORVAGIAE præscriptus, nihilominus tamẽ occasione iusta inmixti sunt suis locis Longobardi sub Danis, Goti sub Suecis, Normanni sub Noruagis: qualia prudẽs Lector penset suis locis, nullo errore præterita. Id quod & Index, & Regum ac Ducum Catalogus in Principio operis totius, clarè indicabit.

ARGENTORATI apud IOANNEM Schottum. VIII. Kalend. Februarij. Anno M. D. XLVIII.

INDEX in tria Regna Daniæ, Suetiæ, & Noruagiæ, copiosus.

Haraldi

Saxonum

VICTORIAE Regũ, Nationum, & Ciuitatum aliquot.

DVELLVM.

¶ Vocabula Latinagermanica, quę in hoc Libro ædita sunt.

Alba Iulia, Albanum, Regalis. Stůlweissenburg.
Alba Græca. Kryechisch Weissenburg.
Albania, Albanium, Albion. Engelland. A cretæ abundantia.
Albis fluuius. die Elb.
Alani, Salani. Sachßen am môr.
Allobroges. Sophoier.
Altitona. Hohenburg.
Amasus. die Emß.
Anisus. die Enß.
Antuates. ober Wallis. ad septentrionē
Aquisgranum. Ach. ciuitas.
Aquitania. Goscongia.
Arelatum. Arle. ciuitas.
Aurelianenses. Orlienser. Aurelian. Orliens.
Aquileia. Aglar.
Amiterium. Aquila.
Arelatum. Arle.
Athesis. die Etsch.
Auares. Beyer. Boij.
Austrasia. Reinstram/ Metzerland/ Lothringen/ Brabant.
Altaripa. Speir.
Antonaco. Andernach.
Agrippina. Côll.
Angria. Engern.
Armorica. Britannien.
Alemanni. Alleman/ Teütschen.
Alpes summæ. Gotthart.
Allodium. ein eygen gůt/nit lehen.
Antuates. an Eolen/Grauschafft populi
Alsa. die Ill. Hinc Alsatia.
Arolla. der groß Gletscher.
Baiceri. Beheng.
Baltica. Skonland.
Bataui. Holländer. Batauia. Holand.
Bardi. Sachßen.
Belgæ. Brabänder/ Holänder.
Belgradum. Kryechisch Weissenburg.
Benacus. Gartsch.
Berga. Bergen in Finnen.
Biarnores. Phinner.
Bononia. Benong.
Borussia. Preüssen.
Borysthenes. Der Neper/Boch/Diemp
Britannia. Engelland.
Brixia, ellum. Preßß.
Brundusium. Brundutio.
Bructeri. Westphaler.
Buda. Ofen.
Burgundia minor. Vechtland.
Bodobriga. Bopparten.
Boij. Boiarij. Beyer. Auares.
Calmar. ciuitas in Schmalland.
Cantium. Cantzelberg.
Carinthia. Kernten.
Catti. Hessen. Hundsrücker.
Canthi. Fryeßen.
Ceculia. Zeckenland in Sybenbürgen.
Cibinium. Hermenstatt.
Chauci. Fryeßländer.
Cherusci. Krachgäwer/ Otenwälder.
Cimbri. Denmärcker/Holsatzer.
Cimbrica Chersonesus. Denmarck.
Coruatia, Croatia. Krabaten. Croacien.
Cinesius. mons Cinis.
Campidona. Kempten.
Celia Ratolffi. Cell am Vnderen See.
Corcira. Cursula. Corsun.
Dania. Datia. Dennmarck.
Dantiscum, Gedanum. Dantzge.
Daruernum. Douer.
Dofrini. Alpen.
Dofrefil. Norwegisch gebürg.
Draua. die Trag.
Daruernum. Doner.
Demuilia. Dzuina.
Diuion. Dision.
Eboracum. Yorck.
Eydora. die Eyder. fluuius.
Estones. Leifflånder.
Ethruria. Toscon.
Finna. Finnland.
Falerinum. Monteflascon.
Forum Iulij. Forjul.
Fosen. Ynßel in Norwegen.
Falachia. Walachey.

Fabarium. Pfeffers.
Francia Orientalis. Francken.
Francia Occidentalis. Franckreich.
Gepidæ. der Gothen anstösser.
Gethæ. Gothen/Sybenbürger.
Gothia. Gothland. Gütland.
Grünland. Skonland.
Glessaria insula Succinum ferens.
Gratianopolis. Granobel.
Gades.Erythrea Insula Hispaniæ.
Germanni. Garmañ. Teütschen.
Geñ.10. Garmania.
Hannonia. Hennegaw.
Harelungi. Brißgawer.
Hedui. Burgunder.
Hermunduri.Moraui. Merrher.
Heruli. Sclauer.
Hercynia sylua. Hartzwald.
Hibernia. Yrrland.
Hister. Thünaw.
Histria. Histrich. Ernland.
Holsatia. Holsatz. Holsteyn.
Hafnia. Koppenhagen.
Hamo. Hamburg.
Hyrcanum mare. das Caspisch mör.
Hesperia. Hispanien.
Heluetij. Eydgnossen/Schweitzer.
Hydruntum. Otront.
Iburinga. Überlingen.
Iaurinum. Rab.
Iburi. hynder Hungeren.
Illyria. Wyndisch marck.
Insubria. Meyland.
Iutia. Jytland.
Iurassus. Jurtenberg. propè Bernam.
Isthmus. Zypffel/oder eingang im land
Iuuania. Saltzburg.
Lacus Podamicus. Bodensee.
Lacus Lemannus. Losanner see.
Lacus Benacus. der Garth see.
Lacus Venetus. Zeller see.
Leopolis. Lewenburg.
Liburnia. Croacia alijs.
Licus. der Lech.
Ligeris. die Loere.
Licopia. Licopint.
Liuonia. Lyfland.
Londinum. Londen.
Lubeca. Lübeck.
Ludocia. Newloß.
Lunæ mons. Luneburg.
Lugdunum. Lyon.
Laudanum. Laon.
Laurissa. Lorsch closter.
Lupinum. Meyenfeld.
Laureacum. Lerch.
Letuania. Littow.
Magnopolis. Meckelburg.
Marcomanni. Märcker/Behem.
Mare mediterraneum. das grossz mör/ mittel mör.
Mare Balticum. Belt.
Martiana sylua. Schwartzwald.
Martinopolis. Merßburg.
Menapij. Gellerischen/Cleuischen.
Misia, Mœsia. kleyn Scythia.
Moldauia. Moldaw.
Montifalco. Monteflascon.
Mons pessulanus. Montpelier.
Mons Sempronius. Simpelberg.
Morauia. Merrhen.
Mosa. die Moß.
Mosella. die Moßel.
Moscouia. Moscowiter.
Moscus. die Mosco. fluuius.
Moscha. ciuitas inibi.
Munus datum. Mundat.
Mauri monasterium. Morßmünster.
Nagnia. Narnia.
Narbonensis Gallia. Langen docken.
Nemetes. Speirer.
Neugardia. Newgard in Litten.
Neustria. Normandey.
Nicopia. Nicopynt.
Nidrosia. Drunthëym in Nor.
Nicea. Nissen/oder Nissa.
Nitria. Neutrach.
Norici. Norrgäwer/Beyer.
Nuithones. Nüchtländer.
Nouientum. Eberßheym münster.
Obotriti. Meckelburger/darumb Wismaren.
Obrinca. die Moßel.
Odera. die Oder/Eyder. fluuius.
Oceanus. das bodenloß mör. ult.Hispa.
Olruna. die Tolder.
Oximum. Ochßenfurt.
Oenotria. Italia.
Padus. der Po. fluuius Italiæ.
Pannonia superior. Osterreich.

Pannonia inferior. Hungeren.
Peones. Hungerer.
Pontus. Das Pontisch mör.
Peloponnesus. Morea.
Posonia. Preßburg.
Pressouia. Cronstatt in Sybenbürgen.
Pyreneus mons. Runtzeual in Hispanië.
Pryn̄. Ciuitas in Merrhen.
Pœni. Pœnen. Carthaginenses.
Pœnina uallis. Wapelina, ab Hannibale pœno.
Pagus Rheticus. Walgöw.
Pharos. Lesinia.
Podanicuni. Der Bodensee.
Quadi. Schlesier.
Rascia. Rätzenland.
Raurici. Baßler.
Rheti. Algöwer/Bodëseer/Reingöwer.
Rheticanini. Grawbündter.
Rhodanus. der Rhodan in Wallis.
Rhotomagus. Roan.
Rhegium. Rheso.
Riga. Rick in Leifland.
Riualia. Reues.
Roxani. Reüssen.
Rusia, Ruthenia. Reüssenland.
Saletion Seltz am Rein.
Salani. Alani. Sachßen.
Sarmatia. Hungeren.
Scania. Skonland.
Scandia. etwan̄ Gothia. Skönland.
Sclaui. Behem/Wenden/Lußnitzer.
Sclauonia. Wyndisch marck.
Seduni, Sedusij. Wallisser.
Sequani Burgunder.
Seruia. Syrfen.
Sēpronius mens. Simpelberg in Wallis
Sialandia. Soland.
Sicambri. Gellerischen/Cleuischen.
Sinus. ein Bußen des mörs.
Siesia. die Schlesy. à fluuio Sleso.
Sorabi. Wenden an der Elb. Thüringer
Sossauia, ciuitas in Moldauia, Sotzschen.
Stargard. Aldenburg in Holsatz.
Strigonia. Grän.
Sueuus. die Spree.
Sueonia. Sweden.
Suesson. Soeson.
Sona. die Arar.
Taurisci. Steirmärcker. od die von Vry.
Tanais. die Don. Altan.
Tergouistia. Teruiß.
Teruanna. Terben.
Tectosages. Wirtenberger.
Ticinum. Pauey.
Tiguri. Zürcher.
Tissa. die Teiß. fluuius Vngariæ.
Tribrochi, otes. Straßburger/Vnder Elsässer.
Transyluani. Sybenbürger.
Tertrigestum. Triest.
Traiectum. Vtrich.
Tyberis. die Tyber.
Treberis. Tryer.
Tuscia. Toscon.
Trinacria. Sicilien.
Tentheri, aliâs, Fiscini. Märcker vmb Baden.
Taxgetium. Rotweil.
Tosconia, Ethruria. Tuscia.
Trauena. die Trah.
Valesia. Wallis.
Valeria. Steirmarck.
Vangiones. Wormßer.
Vbij. Cöllner.
Vesontium. Bisantz.
Verona. Bern Italiæ.
Viadus, aliâs, Odera. die Oder/Eyder.
Vicus Iulius. Weissenburg.
Vilna. ciuitas in Litten.
Vinda. die Wertach.
Vindelici. Lechgäwer. Augspurger.
Visurgis. die Wesel.
Vistula. die Wyxel.
Vocetius, Iura. der Bötzberg.
Vratislauia. Presszlen. ciuitas.
Verona. Dyetrichs Bern.
Vallis uenusta. Das fynster gäw.
Vindelicia. Augspurg.
Vallis Drusiana. Walgöw.

¶ Ein Stadium haltet in̄. 125. schritt. 24. stadia seind ein teütsche meil. Ein Welsche meil ist ein fyerteyl einer Teütschen.

... q2 eorum sermones videntur habere lucem alicuius veritatis. sed tamen manus dei
a sua proposito deducat. unde dicit manus tua deducet me. Alii sunt qui
sconduntur sub silentio taciturnitatis prendentes exterius sanctitatem sed intus hy-
pocrisim. unde dicit. si habitavero in extremis maris. mare est mundus in cuius
... sunt auctores qui sunt prefinientes in diviciis delicijs et honoribus. q2 sunt
... in extremis maris. q2 de mundo non decipiunt in extrema u[illegible].
... qui fingit se habitare in extremis maris. u[illegible] diligite mundum ad [illegible]
... tamen diligit ad veritatem. unde dextera dei eos tenebit et sua falsitas
... [illegible] omnibus manifestabit. unde dicit. Et tenebit me dextera tua et cetera.
... ihesus in templo vendentes oves et cetera. Feria secunda. Sermo primus.
... avaricia semper [illegible] et proprio fine dei honore zelabat. unde [illegible]
... sacerdotes oves et boves in templo ex avaricia vendi faciebant et
dei [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] continet. In quo [illegible]
parte sacerdotum fuit magna avaricia. ex parte [illegible] fuit magna iusticia. ex
... fuit magna reverencia. ¶ Primo ex parte sacerdotum fuit magna avaricia.
... timentes ne aliqui se excusarent a sacrificijs ex defectu hostiarum.
hostias in templo vendi faciebant. Ista avaricia adhuc regnat in multis
... et plures. [illegible] [illegible] [illegible]. Et a minore usque ad maiorem sunt mediocres.
... [illegible] dicit a minore usque ad maiorem omnes avaricie student [illegible]
... avaricie [illegible]. [illegible] plura mediocres. [illegible] maiores [illegible]. et maiores [illegible]
... sunt dicta [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible]. memoria que est [illegible] intelligencia que [illegible] media
... que est ultima. In avaro [illegible] omnis [illegible] a minore ut mediocri
ad maiorem. [illegible] a memoria intelligencia usque ad voluntatem omnis avaricie studet
... [illegible] studet avarus donec semper rememorat sua [illegible] intelligencia
studet [illegible] semper [illegible] [illegible]. [illegible] se ad sua [illegible] voluntas
... avaricie [illegible] semper anhelat ad sua [illegible]. de [illegible] avaricia [illegible] [illegible]
... in capite omnium platearum. [illegible] [illegible] avaricia in omnibus sensibus corporis.
... [illegible] semper aurum et argentum vult videre. In auribus [illegible] semper vult
... audire. In pedibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] vult ad
... In naribus [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] vult adorare. In ore
... de terrenis vult loqui et tractare. In manibus [illegible] eas ad dandum
... et ad recipiendum aptas vult habere. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] in
... avaricia super caput non ascendit. unde non dicit [illegible]. avaricia in [illegible]
... in [illegible] omnium [illegible] in capite omnium. q2 si avaricia capite non ascendit
... ab alijs [illegible] expellit. [illegible] autem est super caput alicuius et
... [illegible] fuit [illegible] et ille [illegible]. [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible]
... [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] qui eas tenent
... [illegible] [illegible] [illegible] boves [illegible]

remanserunt. hoc fuit post infinite multiplicabantur autem isti panes inter
manus christi dum eos frangeret. inter manus discipulorum dum eos apponerent. et
inter dentes edencium dum eos ederent. Istud autem miraculum quotidie fit et
tamen nemo miratur. maius miraculum est ut dicit augustinus. gubernacio totius mun-
di quam saturacio quinque milia hominum de quinque panibus. et tamen hoc nemo miratur. Illud
tamen homines mirantur non quia maius est sed quia rarum est. Unde ea multiplicat de
paucis granis segetes. inde in [illegible] manibus suis multiplicat quinque panes.
Potestas enim erat in manibus christi. Panes autem illi quasi semina erant non quidem
terre mandanda sed ab eo qui fecit celum et terram multiplicanda. Ideo nondum
quod sunt quedam miracula que tamen habent utilitatem sed nulla admiracionem. q2 ex
[illegible] voluerunt. sicut mundum gubernare segetes crescere et de terra producere. [illegible] ho-
mines de ventre mulierum nasci et cetera huiusmodi. Quedam sunt que habent ad-
miracionem sed nullam utilitatem. sicut sunt miracula magorum et sicut erunt miracula
antichristi [illegible] [illegible] volare et statuas loqui facere et huiusmodi. Quedam sunt que
habent admiracionem et aliquam temporalem utilitatem sed nullam utilitatem [illegible] sicut sunt mira-
cula malorum [illegible] qui dicunt. [illegible]. Domine domine nonne in nomine tuo demonia
eiecimus et in nomine tuo multas virtutes fecimus non enim fecerunt ut infideles
converterentur nec ut fideles in fide firmentur. sed ut ipsi reputentur. Sanctum mi-
racula autem que christus fecit et alii sancti habent admiracionem q2 fuit preter ordinem
et cursum nature. et habent utilitatem q2 fuerunt pro consolacione indigencium. et habent
necessitatem q2 fuerunt quando [illegible] [illegible] fidei ut aliquod [illegible] tale fuit
istud miraculum christi. habent admiracionem unde [illegible] illi quod homines cum viderent
quod fecisset hoc signum dicebant q2 hic est vere propheta q2 venturus est in mun-
dum. habent utilitatem q2 quinque milia hominum saciavit. habent necessitatem q2 cum il-
li [illegible] infideles multos ex hoc ad fidem convertit. ¶ Secundo ondit potenciam
christi. in hoc quod panes ordeaceos [illegible] in dulces triticeos convertit.
Credendum est quod magis fuerunt panes et pisces dulcioris saporis. et [illegible].
[illegible] ad fieri sunt [illegible] per naturam [illegible] per artem [illegible] per miraculum. Illud [illegible] quod
fit per naturam melius est in eodem genere et in [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] quod fit per ar-
tificium. Illud quod fit per miraculum est melius quam quod fit per naturam uel
per artem. sicut aurum alkymiatum quod fit per artificium non est ita perfectum
sicut aurum naturale radijs solaribus in visceribus terre generatum. Si [illegible] ad [illegible]
miraculose aliquid naturam in aurum converteret sicut fecit beatus iohannes euange-
[illegible] [illegible] [illegible]. Cum [illegible] isti panes et pisces [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est quod fuerunt dulcioris saporis [illegible] panes [illegible]
alii panes sunt opus nature in quo [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible].
et [illegible] sunt opus artis in quo [illegible] convertit [illegible] [illegible]